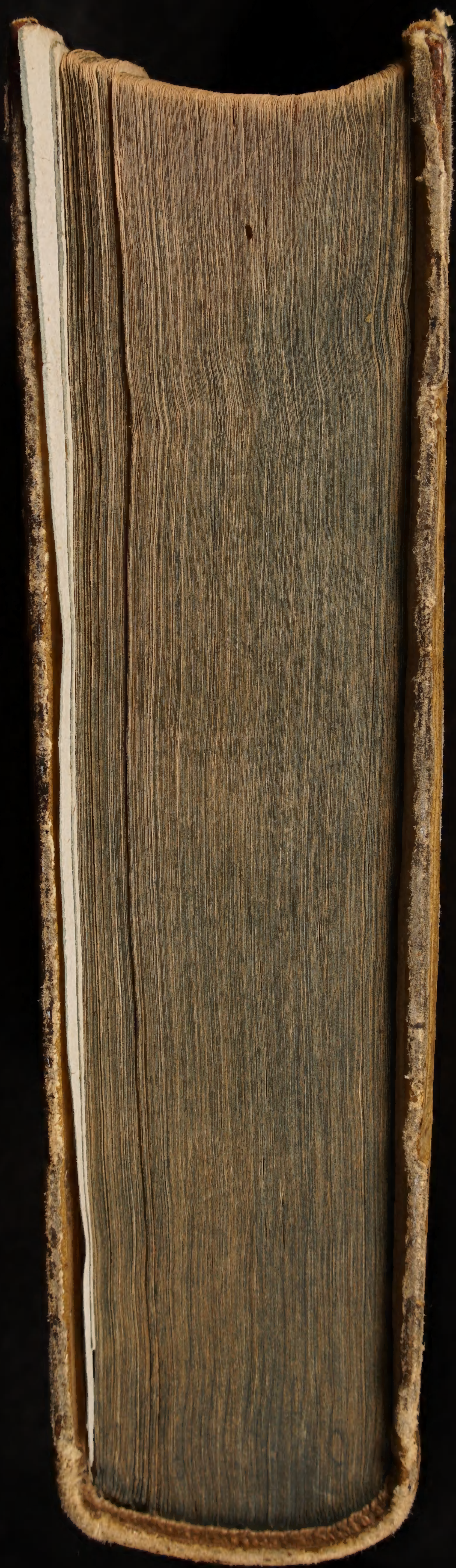

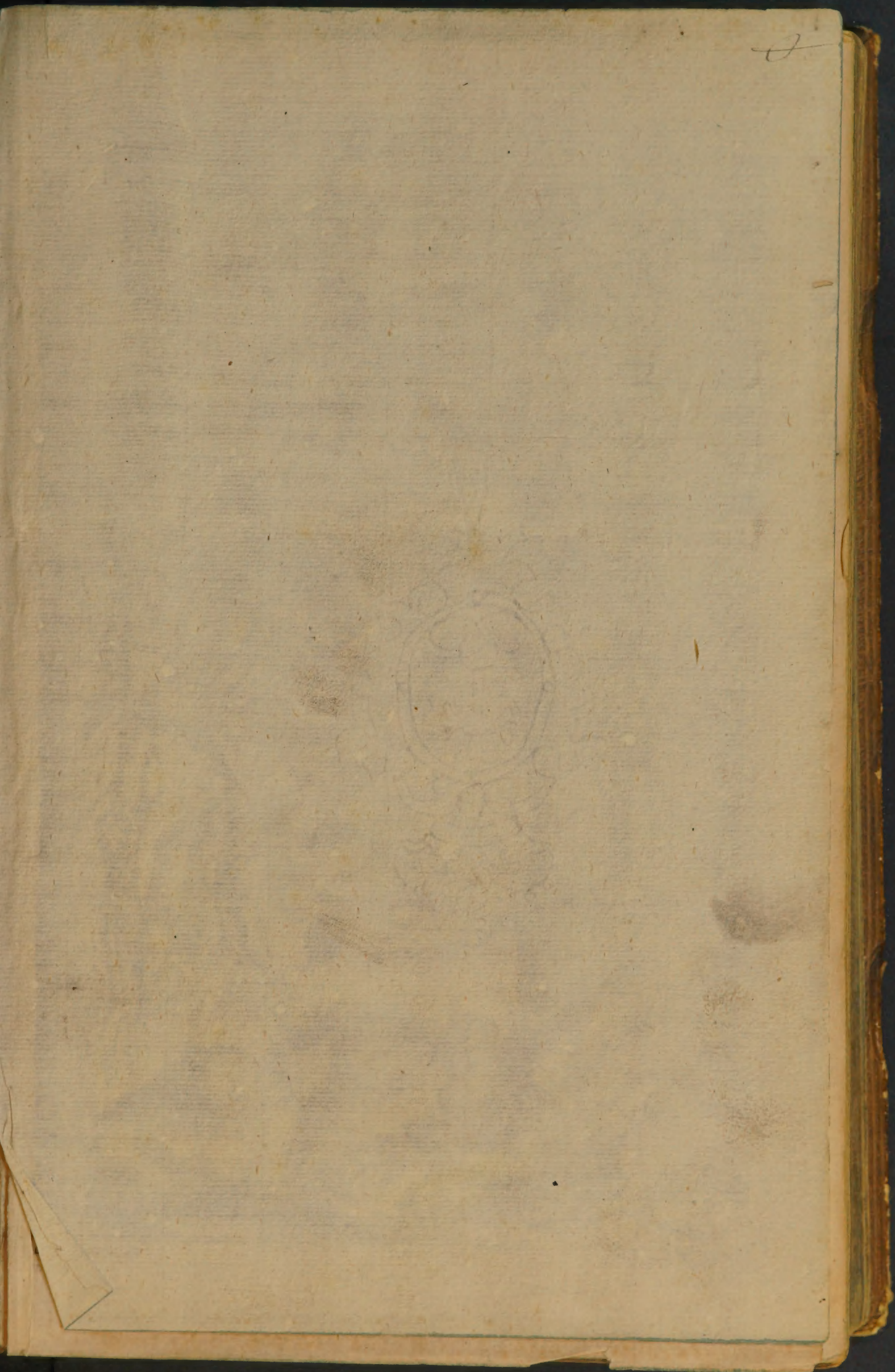
TANNERI
Societas
JESU
Militans.

ALIS ET ANIMO

Carlo Screta deli: Melchior Küsell sc.

Collegij Societatis Jesu Krenaschij 1700

SOCIETAS JESU

USQUE

AD SANGUINIS ET VITÆ PROFUSIONEM MILITANS,

IN EUROPA, AFRICA, ASIA, ET AMERICA,

CONTRA

GENTILES, MAHOMETANOS, JUDÆOS, HÆRETICOS, IMPIOS,

PRO

DEO, FIDE, ECCLESIA, PIETATE.

SIVE

VITA, ET MORS EORUM,

QUI

Ex Societate JESU in causa FIDEI, & Virtutis propugnatæ, violentâ morte toto Orbe sublati sunt.

AUCTORE
R. PATRE MATHIA TANNER è SOCIETATE JESU,
SS. THEOLOGIÆ DOCTORE.

PRAGÆ, Typis Universitatis Carolo-Ferdinandeæ, in Collegio Societatis JESU ad S. Clementem, per Joannem Nicolaum Hampel Factorem.
Anno M. DC. LXXV.

ADMODUM REVERENDO PATRI,
IN CHRISTO PATRI
NOSTRO

JOANNI PAULO OLIVA,

SOCIETATIS JESU PRÆPOSITO GENERALI.

PRoprio Sanguine purpuratos Societatis nostræ Heroes, & gloriosis ab impugnata Idololatria, Hæresi, ac quolibet Vitio, triumphis nobiles, cùm spectâssem calamis variorum Historicorum, & Encomiastarum pennis depictos; meritò, ùt debebam, gratulatus fui, ad ceteram rerum præclarè gestarum gloriam, eximios ijs fortitudinis Christianæ præcones; atq; ùt Achillē Alexander ab encomiaste Homero, ità istos ego singulos à suis præconibus felices existimavi. Sed tamen nescio quid ultrà, sive ad illorum gloriam, sive ad legentium utilitatem desiderari mihi videbatur. Rebar quasi in nebula adhuc præclaros hos pancratiastas, post eam illustrium Scriptorum lucem, versari; & cupiebam de facie intueri, quos pennâ descriptos legebam; quasi illo Divi Augustini voto incitatus, quo non contentus Christi Salvatoris sermones, & Pauli conciones è charta legere, ipsum Christum in carne conversantem, & Paulum concionantem optabat videre: Cùm

Segniùs irritent animos immissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Unde mihi persuadebam, potentiùs animos ad omnem virtutem incitandos, si facie ad faciem spectarentur, & quodammodo viventes in tabula proponerentur, quorum res gestæ

)o(pennâ

pennâ relatæ, & veluti solâ famâ acceptæ, tantopere moverent. Succurrebat menti id, quod Rhodijs, admirantibus & laudantibus orationem Demosthenis, quâ reum se peregerat, dixit Æschines, suspirans: *quid si*, ajebat, *ipsummet audijssetis sua verba resonantem?* Utì nescio quid latentis energiæ habet viva vox, ità habet vultus virorum à facinoribus præstantium, ad vivum repræsentatus. Animum igitur sumsi, omnémq; curam eò conferre conatus sum, ut illos æri incisos redderem, & modo quodam viventes loquentésq; repræsentarem, quibus in eruditis illis chartis vita deesse videbatur.

Hos verò cui potiùs, quàm Admodum Rev: Paternitati Tuæ deferrem, ac dicarem, in cujus domo, tanquam vernæ, in hoc opus nati sunt? Tot purpuratorũ è Societate Heroum, cui Præpositus Generalis summo cum imperio præes, pretiosissima purpura, non una in parte Orbis, terrâ maríq; nata, Romã (quæ innumerorum Christi testium sanguine tota colorata est, & Purpuratorum Ecclesiæ Præsulum sedes) deferri debuit, atq; elegantissimum hoc Societatis JESU ornamentum in sinum ejus Patris deponi, cui decor hujus Domûs DEI, ipsius summi Numinis arbitrio est commendatus. Sed & optimam purpuram, ut gratior venustiórque appareat, altè collocandam monet Seneca: *sunt* (ait *Natur. quæst: l.* 1. *c.* 5.) *quidam colores, qui ex intervallo vim suam ostendunt. Purpuram Tyriam, quò melior saturiórque est, eò oportet altiùs teneas, ut fulgorem suum ostendat. Non tamen ideo non habet illa colorem: quia quem optimum habet, non quomodocunq; explicetur, ostendit.* Excelsus locus est, in quo divinis consilijs Admodum Reverendæ Paternitatis Tuæ Sapientia Virtúsq; collocata est: non visus est dignior, quo pretiosissimam hanc, & omni Tyriâ nobiliorem purpuram extollerem, quæ etsi colore proprio quidem polleat, quo exornet pulcherrimum hoc Societatis Corpus, & splendore suo perstringat oculos intuentium, fulgorem tamen suum ad illam sublimitatem & altitudinem, mirum quantò liberaliùs copiosiúsq; explicatura est.

Deinde tot Victorum lauream, cui convenientiùs sociâssem, quàm Olivæ? quarum altera Pacis, altera Victoriæ (quæ utraq; belli finis) est symbolum. Propensione quâdam naturali

turali feruntur in Olivas Lauri, & in earum ſocietate, Plinio teſte (*lib.* 10.) uberiùs creſcunt. Lacedæmonij docuiſſe videri poſſint, quid faciendum mihi eſſet: *eos, qui ſe ſtrenuè geſſiſſent, & fortiter agendo occubuiſſent, olivâ coronare; qui verò perfectam & abſolutam virtutem præſtitiſſent, eos etiam amictos purpurâ gloriosè ſepulchris mandare ſoliti.* (*Ælian. var. hiſt. l.* 6.) Perfectiſſimâ fortitudine præſtantes Heroas noſtros, & ſanguinis ſui purpurâ exornatos, non potui nobiliore coronâ decorare, quàm ſi Nomini Admodum Reverendæ Paternitatis Tuæ ſubijcerem, plùs quàm Spartano ſerto ab hoc decore gloriaturos. Veteres Romanorum Imperatores, laurum in gremio Jovis collocâſſe memorat Plinius (*lib.* 10.) quoties novæ victoriæ lætitia nuntiaretur. Tot fortiſſimorum Athletarum victorijs non tantùm nuntiatis, ſed præconio omnium gentium celebratis, decebat nimirum me quoque lauros deponere in ſinum Tuum, Admodum Reverende Pater, qui unus velut omnium Jupiter, id eſt, omnes *juvans*, à nobis omnibus coleris & celebraris. Oliva fructifera in domo DEI, laureis novis hanc quoque gloriam Societatis JESU augeri ipſe vidiſti, ad quam nonnulli Tuis monitis ac præceptis inſtructi, ſtrenuè ac generosè proceſſerunt, plurimum ſuæ fortitudinis ad Tuam inſtitutionem ac monita grati referentes, imò & gloriam ſuam in beata illa æternitate tecum communicaturi.

Immortalis dicitur laurus carminibus Poëtarum: & verè immortalis eſt laurea Martyrum: congruentiſſimè igitur ſociatur Olivæ, quam annis ducentis vivere aſſerunt Scriptores. Ut Admodum Reverenda Paternitas Tua annos ducentos, & ultrà vivat, precatur tota, quam ſapientiſſimè placidiſſiméque, prorſus Olivæ ingenio, gubernas, Societas. Tam optatæ longævitati commendare Laureas illas immortales jure oportebat, in quibus in tabulas æreas incidendis, meum hoc quale quale ſtudium, ſi benevolo annutu probare dignabitur Tua Admodum Reverenda Paternitas, magnum me operæ pretium retuliſſe arbitrabor, & purpuratis hiſce Victoribus gratum ad poſteros me tranſmiſiſſe rebor monumentum: vel hoc uno argumento, quòd la-

bor meus Admodum Reverendæ Paternitatis Tuæ oculis probetur. Iterum precor, ut optimus DEUS Admodum Reverendam Paternitatem Tuam, ad commune totius Ecclesiæ, ac Societatis nostræ incrementum & ornamentum, diutissimê conservet incolumem.

Pragæ An. 1675. die 1. Maij.

Adm. Rev. Paternitatis Tuæ

Minimus Filius

MATHIAS TANNER. S.J.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS
Soc. Jesu, Prov. Bohemiæ.

Cùm Librum, cui titulus est: *SOCIETAS JESU usque ad sanguinis & vitæ profusionem militans*, à P. Mathia Tanner Societatis nostræ Sacerdote conscriptum, tres ejusdem Societatis Sacerdotes recognoverint, ac in lucem edi posse judicaverint: potestate à Patre nostro JOANNE PAULO OLIVA Præposito Generali ad id mihi datâ, facultatem concedo, ut liber typis mandetur.

In quorum fidem has literas manu meâ subscriptas, & sigillo Officij mei munitas dedi. Pragæ 22. Aprilis, Anno 1675.

Georgius Hohennegger.

Imprimatur.

MATTHÆUS FERDINANDUS
Archi-Episcopus Pragensis, &c. &c.

PROTESTATIO AUCTORIS.

Cùm Sanctissimus D. N. URBANUS *Papa Octavus, die decimâ tertiâ Martij, Anno millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, in Sacra Congregatione S. Rom. & Universalis Inquisitionis Decretum ediderit, idemq; confirmaverit die quintâ Julij Anno millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, quo inhibuit imprimi libros, hominum qui Sanctitate, seu Martyrij famâ celebres è vita migraverunt, gesta, miracula, vel revelationes, seu quæcunq; beneficia, tanquam eorum intercessionibus à DEO accepta, continentes, sinè recognitione, atq; approbatione Ordinarij; & quæ hactenus sinè ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die quintâ Junij Anno 1631. ità explicaverit, ut nimirum non admittantur Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quòd illis nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes Auctorem. Huic decreto, eiúsq; confirmationi, & declarationi, observantiâ & reverentiâ, quâ par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu, quidquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab ullo velle, quàm quo ea solent, quæ humanâ duntaxat auctoritate, non autem Divinâ Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis Apostolicæ nituntur; ijs tantummodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes, Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.*

Mathias Tanner S. I.

PRÆFATIO.

IHIL ita glorioſam, & toto latè propagatam Orbe reddidit Chriſtianam Religionem, quàm perſecutionum atrocitas, & continuata infeſtatio, ex qua ſe ipsâ ſemper fortior evadebat & auctior, ſic ut meritò Sanguis Martyrum ſemen crederetur eſſe Chriſtianorum. Voluit Eccleſiam ſuam Dominus toto Orbe diffundi, & ex omni Natione quæ ſub Cœlo eſt colligi: ubique ergo infeſtiſſimis illam contradictionibus, adverſis, mortibus exagitari permiſit: teſtantibus ipſis illius hoſtibus Act. 28. v. 22. *De Secta hac notum eſt nobis, quia ei ubique contradicitur.*

In eandem hanc ſortem pari eventu admiſſa eſt ſingulari Numinis providentiâ minima Religionis Chriſtianæ portio Societas JESU, quæ ne vacuum hoc Nomen, vanâ ſolùm inter mortales jactantiâ circumferre videretur, facta eſt non tantùm Nominis, ſed etiam Paſſionum JESU Societas. Fruſtra enim tam glorioſâ appellatione inſigniretur, nisì etiã ijsdem inſignibus cum Domino gloriaretur. *Abſit* enim à Socio JESU *gloriari*, nisì *in Cruce Domini noſtri JESU Chriſti*: ad Galat 6. cum quo *in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus* inveniri debet *frequenter*. 2. Cor. 11. *Non eſt ſcilicet Servus major Domino ſuo.* Joan. 15. &, *ſi Patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quantò magìs domeſticos ejus?* Matth. 10. Conteſtante idipſum pro ſolatio ſervorum ſuorum Domino, Joan. 15. *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur: ſi Mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit.* Ut adeo non tantùm perſecutiones veluti pretioſam hæreditatem Apoſtolis, laborum ſuorum ſocijs relinquere, ſed ſummam in ijs felicitatem & beatitudinem conſtituere voluerit: *beati*, inquiens Luc. 6. *eritis cùm vos oderint homines, & cùm ſeparaverint vos, & ejecerint nomen veſtrum tanquam malum propter Filium hominis: cùm dixerint omne malum*

lum adversùm vos mentientes, & persecuti vos fuerint. Sic enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante vos. Matth. 5.

Cujus Beatitudinis tam copiosè participem facere minimam suam Societatem placuit Divinæ Majestati, ut vix invenire facilè sit Ordinem Religiosum, qui diris magìs insectationibus ubique terrarum, ab omni genere & conditione hominum fuerit exagitatus. Sanè odijs hominum usque eò exposita semper fuit, ut Gentiles quidem & Hæretici Vatiniano illam odio persequentes, quosvis alios Religiosos faciliùs patiantur, JESUITAS veluti pestem Orbis, malorum omnium Architectos execrentur. Nec inter Catholicos capitalia illi desunt odia; inter quos prodigio pene simile est, si quis laudibus eam celebret & commendet, plerisque passim eam insectantibus; atque illis potissimùm, quibus plura per ipsam commoda & beneficia obvenerunt. Ut non immeritò usurpare possit illud S. Jgnatij Martyris, in Epistola ad Romanos querentis, se inter mortales veluti leopardos versari, *quibus & cùm benefeceris, peiores fiunt.* Quanto non gaudio in malis & adversis illius quidam exiliunt! quanto non studio alij nævos ejusdem, si quos subinde, ùt inter homines, evenire contingat, quàm latissimè vulgare, propalare student! non alio magìs genere librorum delectati, quàm ad illius lacerandum nomen procusis. Quorum nonnulli eam odisse minimè contenti, alios quantùm possunt in ejus execrationem inducere conantur: societatem hominum pseudopoliticorum, superborum, sceleratorum esse jactantes: sic ut ante non multos annos unus aliquis, professionis aliàs sanctæ, etiam in typis professus sit, se in odienda Societate non esse liberum, sed necessitatum, eò quòd ita certus esset illam esse congregationem hominum nequam, ut citiùs negaturus foret Trinitatem in Dei Unitate, quàm crediturus Jesuitas esse homines probos.

Quot deinde Regna & Provinciæ Societatem à se *separârunt, & nomen ejus tanquam malum ejecerunt!* Vix in ullam Regionem admissa fuit, quin de ejus inde ejectione rursus ageretur. Ejecta autem, & reipsa infamiter proscripta fuit

ex Gallia, Venetijs, Bohemia, Hungaria, Livonia, Moravia, Belgio, Transylvania, Anglia, Scotia, Svecia, Grizonibus, Japonia, China, Æthyopia, Congo, &c. additis plerumque probrosi exilij decretis publicâ auctoritate firmatis, columnis & pyramidibus ad æternam infamiam; addictione etiam domuum & rerum ipsius in direptionem, & propositis in vitam & caput Sociorum, veluti facinorosorum perduellium, præmijs.

De *malis*, quæ adversùs Societatem *mentientes dixerunt*, & etiamnum dicere & scribere pergunt, infinitus sim si prosequi velim. Vulgati enim contra illam sunt omnis generis libri, Historici, Poëtici, Fabulosi, Mercuriales, Censorij, Forenses, Provocatorij, Satyrici, Philippici, Anatomici, Prophetici, & qui non? certè Bibliothecam bene grandem soli impleturi sint, quorum vel sola in syllabum redacta Auctorum nomina, typis nuper Rupellæ vulgata, justum volumen conflârunt. His porrò quàm exoticos prorsus titulos præfigunt! & ut lectorem ad evolvendum permoveant, doctrinam illis scitu privatis æquè ac Regibus pernecessariam tradi profitentur. ubi hic torquet, hic interpretatur, hic damnat Societatis JESU vitæ methodum & constitutiones: alius nec nomen quidem ipsum, & appellationem Societatis JEsu sustinendam putat: alius doctrinæ ipsius adumbrat arcanum, alius retegit: est qui physionomiæ illius describit notas, componit horoscopum, subtili anatome spiritum dissecat, scrutatur fibras & interiora vitalia: non deest qui latentia examinet studia, referat privata ejusdem colloquia, secreta spargat monita, arcanas evulget industrias & documenta: ille aphorismos illius enumerat, à primævo defluam spiritu repræsentat, peculiarem ejus agendi modum, artes aperit. Sunt qui flagitia illius enarrent, infantes videlicet sexcentos ùt minimùm domi sacrilegio natos, & parricidio mersos in piscinis: deprehensas in Bibliothecis puerperarum partui destinatas sedes: congesta in Templorum cameras perduellionibus concitandis arma: nocturnos cum Dæmone tractatus, & exinde quatuor cornibus, ùt olim Moysi ab affatu Divino,

vino, deformatos in ſingulis vultus: theſauros undiq; in ſepulchra defoſſos. Ad hæc Provinciarum rebelliones, cædes Regum, Orbis deprædationes & ruinas: déq; Inſtituto, moribus, doctrina, conſilijs & actionibus tam varia ſimul & contraria, ut nec de monſtris plures olim fabulæ à Poëtis prodierint.

Quid de perſecutionibus dicam? nullus locus, nulla Provincia, vix Civitas ulla, ubi non publicis aut privatis exercita fuerit, ac veluti aurum in fornace probata. Solas illas referet hic liber, quæ ad mortem uſque & ſanguinis effuſionem pervenerunt: ex quibus patebit nullum eſſe elementum, nullum genus tormenti & pœnæ, cum quo non invictiſſimi Societatis JESU pugiles pro cauſa Dei decertârint. *Alij diſtenti ſunt, alij ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt: circuiêrunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti.* Hebr. 11. Verbo, *tranſiêrunt per ignem & aquam.* Pſal. 65.

Neque eſt quod de enumerandis perſecutionum ejuſmodi fructibus, & ex ijs ſecuta Societatis dilatatione atq; incrementis laborem. Res ſeipsâ in aperto eſt, quando totus Orbis terrarum (id quod moriens ingenti ſtupore & dolore querebatur Philippus Melanchton) Jeſuitis impletur, neque ulla Regio, nulla Orbis habitabilis portio eſt, in quam non *exiverit ſonus ejus*, & *quam non calcaverint pedes ejus, pedes ſpecioſi*, quia *evangelizantis pacem, evangelizantis bona;* tam feliciter *Domino cooperante, & ſermonem ſequentibus ſignis confirmante*, ut illi; Pontifices Gentium converſionem; Jmperatores, Reges, & Principes, Orthodoxæ Fidei in ſuis Ditionibus conſervationem, & Acatholici omnes ſuas ruinas & damna potiſſimùm adſcribant. Nimirum quia pars nulla Orbis eſt, in qua non Socij JESU *euntes ſemina* ſui ſanguinis *miſerint*, dignum erat, ut ex omnibus ſimul Orbis regionibus *venientes, cum exultatione portarent manipulos ſuos.* Quod ut tantò evidentiùs pateret, placuit in his mortibus Pugilum Chriſti recenſendis, non annorum ſeriem & ſucceſſionem, ſed locorum diverſitatem

 ſitatem

ſitatem ſectari, & in quatuor partes, totidem Mundi portionibus reſpondentes, librum partiri, ita ut primus referat omnes in Dei cauſa per Europam, alter per Aſiam, tertius per Africam, quartus demũ per Americam cruentâ morte ſublatos.

Quibus nè terreamini, ô invicti talium Heroum in Societate JEſu poſteri, ſed contra tantò audentiùs ite. *Nè putetis vos melioris eſſe conditionis*, verbis vos alloquor Pauli 4. Pontificis Max. quibus ad congregatos primi Conventûs Generalis Patres veſtros uſus eſt, *quàm Legis utriuſque Sanctos Dei Legatos. Similiter vobis continget: multi enim non recipient vos, neque doctrinam veſtram; ſed perſequentur vos & interficient, obſequium ſe præſtare Deo arbitrantes: non tantùm à Fide alieni, barbari, & qui in novis Inſulis Chriſtianum nomeņ hoſtiliter inſectantur, ſed etiam illi, qui communi nobiſcum Chriſtianorum nomine gloriantur. Perturbatiſſimum enim ſæculum hoc eſt, quo Dominus vocavit iſtam Beatam Societatem.* Mementote Societatem hanc in Monte Martyrum, per vota ab Jgnatio & Socijs primò nuncupata, natam, ſanguine pro Chriſto toties fuſo alitam & roboratam, non aliter quàm adverſis & inſectationibus (qui ſenſus erat JGNATII, XAVERII, & BORGIÆ) conſtituram, & in majus ac melius profecturam. Atque adeò *omne gaudium exiſtimate, cùm in tentationes varias incideritis:* Jac.1. *quia ſi exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis: quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui eſt ejus ſpiritus, ſuper vos requieſcit.* 1. Pet.4.

SO-

C.Screta del: Melchior Kusell f.

SOCIETAS JESU EUROPÆA.

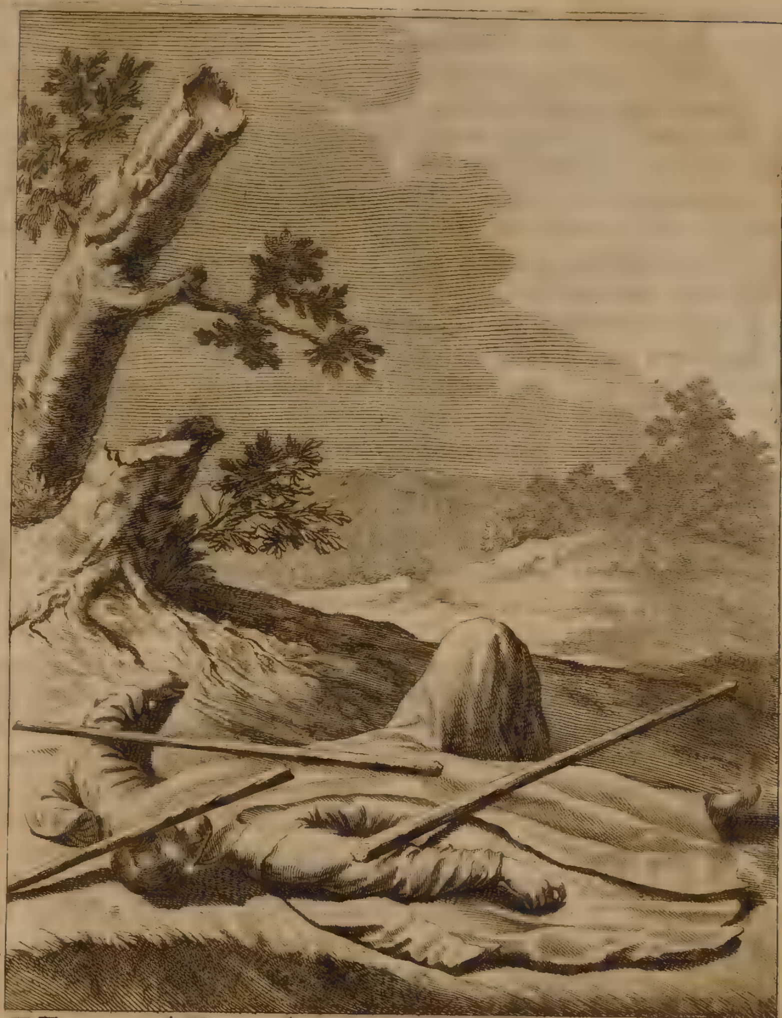
RIMA & potiſſima totius Orbis, non quidem molis magnitudine, ſed humanæ Politiæ prærogativâ, eſt Europa; tota aliquando Catholicæ Religioni, & Vicario Chriſti ſubjecta, nunc autem majore adhuc ſui parte Chriſtiana, licèt paſſim Acatholica, præterquam ubi Mahometana lues peſtilenti dogmate Græciam, & vicinas illi Provincias intoxicavit. In hac nata Societas JEſu, plurimùm ſibi laborandum exiſtimavit, tunc potiſſimùm à Domino ſuſcitata, cùm maximè *Eccleſia militans novo indigeret ſubſidio roborari*: quod ſibi per Jgnatium contra Lutherum, Calvinum, aliósque Fidei Hoſtes in tempore à DEO ſubmiſſum eſſe, grata ſemper agnovit Eccleſia, prædicavêre Romani Pontifices, *DEum, ſicut alios alijs temporibus Sanctos viros, ità Luthero, ejusdémque temporis Hæreticis, Jgnatium, & inſtitutam ab eo Societatem objeciſſe.* Brev. Rom. in feſto S. Jgnatij. In hos quàm feliciter depugnaverit, & depugnet etiamnum hodie, perpetui de attrita Hæreſi reportati loqvuntur triumphi. Hæreſis etenim impunè ante conſcriptam Jgnatij Legionem graſſata, ſecundis armis omnem, in quam irrupiſſet Regionem, totum pene Romanum Imperium, occupabat; donec auſpicijs Jgnatij profligata, & plurimis Urbibus, Territorijs, Regnis, & Provincijs exacta, victoriarum curſum ſiſtere, & in ſua caſtra ſe recipere coacta eſt, ubi vix terminis ſuis ſecurè ſe continens, de adjungendis pluribus ſibi Provincijs & Regnis deſperare cogitur.

Nec minùs fortunato ſucceſſu rem Catholicam tuita eſt, cujus in Ditionibus ſuis ab Hæreſi ſemper intactis, incolumitatem, ſoli Societati JESU adſcribebat Sereniſſimus Bavariæ Dux Maximilianus: in qua Caniſij & Hoffæi conatibus conſervati Cantones Helveto-Catholici, illud Eccleſiæ carmen grati illis accinuerunt: *Petrus Caniſius, & Paulus Hoffæus, ipſi nos docuerunt legem tuam Domine.* Quid de ſacratiſſimæ memoriæ FERDINANDO II. dicam? In nulla Provincia, nulla Vrbe, ſecurè habitaturam Fidem Romanam credebat, in quam Præſidium è Compagnia JESU non induxiſſet. Id quod in Vienna ſuæ Auſtriæ, Praga, Boëmiæ Metropoli expertus, quamcunq; Regionem, Provinciam, ac pene Vrbem debellâſſet, eidem de Societatis Collegio proſpiciebat; eo eventu, ut omnes hodie non Catholicas ſolùm ex integro, ſed & in Fide ac Pietate ferventes, Religioſis ac Cœ-

ac Cœnobitis ex Societatis ſcholis prodeuntibus refertiſſimas ſeſe mirentur: eo Acatholicarum adhuc Vrbium timore, ut nihil æquè ſollicitè procurent, quàm ne quâ arte vel fortunâ Societas intra earum ſepta irrepat, veluti certiſſimam Hæreſi ſtragem & exitium illatura. Quos ex Collegijs Societatis in Univerſale Eccleſiæ bonum redundantes fructus, expertus Carolus Caraffa ad eundem Cæſarem Legatus Apoſtolicus, plurimùm eorundem fundationes Deo gratulatus eſt in Comment. de Germania ſacra reſtaurata, fol. 271. *Collegium,* inquit, *Znoymæ, Collegium Jglaviæ, utrumq; quaſi firmamen & ſtabilimen Catholicæ Religionis erectum eſt. Habitat enim in illis Societas JESU, Magiſtra morum, hæreſum vindex, vitiorum expultrix, præceptrix virtutis, Juventutis nutrix.*

Atque hæc ſincera Societatis ſuæ ſtudia coronaturus Dominus, maximorum illi triumphorum materiam, omnibus propè Europæ Regionibus exhibuit, in quibus proprio ſanguine purpurati non ſolùm de Hæreſi & crudelitate Hæretica triumpharunt inter Heterodoxos, ſed etiam vitia & impietatem inſectantes, glorioſam Animam poſuerunt pro Virtute & Pietate inter Catholicos. Videbis hìc ab Hæreticis laqueo, ſecuri, igne, tormentis, undis, membrorum omnium diſſectione, inauditis etiam apud Barbaros Carnificinæ modis, exturbatum pro Fidei defenſione Socijs JESU ſpiritum, in Anglia, Scotia, Hybernia, Suecia, Germania, Tranſylvania, Gallia, Hungaria, Boëmia, Belgio, &c. Nec minùs miraberis à malis Catholicis veneno, ferro, fuſtibus, ſcloporum glandibus, ereptam ijsdem pro Virtute propagata vitam, in Sicilia, Luſitania, &c. Quæ dum legis, ne in ſola Heroum commendatione ſiſte & admiratione, ſed exemplo eorundem, *pro Iuſtitia agonizare, tanquam pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro Iuſtitia.* Eccl. 4. ℣. 33.

P. Emmanuel Fernandez Societatis IESU, natus in Africa Tungi, pro Christi honore interemtus, in Lusitania ad Eboram. 18. Februarij A.° 1555.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

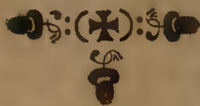
P. EMMANUEL FERNANDEZ.

MActe animo Societas JEsu! lætissimo omine primitias sanguinis in Europæ cultura profundis! Ecce enim in *Emmanuele nobiscum Deus* est, pro quo usque ad sanguinem non tam decertas tu, quàm ipse pugnat in te. Natus Perillustri sanguine Emmanuel Tingi in Africa, ab infantia Divinitati capax hospitium Animam suam præparabat; siquidem *ab infantia crevit cum eo miseratio* in pauperes tam singularis, ut Advocatum eorum apud parentes se constituens, stipem pro ijs eblandiretur. Pro debitoribus autem tantâ potentiâ apud eosdem exorabat, ut nollet cibum capere, nisì sua priùs illi nomina recepissent. Magni deinde Xaverij, & Simonis Rodericij virtutum exemplis captus, Societati JEsu adscribi Ulyssipone impetravit; in qua eandem illam persuadendi & perorandi vim, Apostolico Zelo ità feliciter conjunxit, ut pervicacissimos etiam peccatores percelleret. Eboræ in Societatis morem induxit, sontes comitari ad supplicium, & illis sanctè, & piè ex sua instructione defunctis, pro summis patibuli scalis ad confertum spectatorem verba facere. Primus itidem ex Societate ad excolendum agrum transtaganum evocatus, corrogatâ stipe victitare, pedes universam Regionem percursare, sæpius per hebdomadam ad populum

manè pro concione, plerumque semper cum lacrymis, dicere, & quotidie sub vesperum catechesi rudes imbuere in more habuit. quo animarum fructu, ex sequentibus conijce.

Beja Vrbs transtagana, non civium, sed infensissimorum, ob inveterata odia, hostium videri poterat habitatio. Quam suâ dicendi vi ità permovit, ut vice unâ plures quinquagenis ad portam Vrbis habuerit obvios, inimicitias invicem mutuò amplexu condonantes; omnibus exinde Incolis in amicitiæ fœdera, & non jam civiles, sed fraternos affectus reductis. Audierat eundem Ulyssipone in Veneris mancipia detonantem Africanus quispiam, novennio jam à legitima Conjuge & prolibus, per alienos amores evagatus, qui salubrioribus flammis inde incensus, è vestigio conjugalis tori fidem & voto firmavit, & transmisso mari ad conjugem reversus, Patris & mariti munus re ipsâ implevit. Idem Helvijs, nobili Lusitaniæ Vrbe, in evanidarum rerum sectatores invectus, ità Matronæ cujusdam ornatum muliebrem supra honestum decorem sectantis, animum permovit, ut sub ipsa concione mundum sibi diripiens, oculos omnium stupore, maritum autem, ornatū illū uxori suadentem, irâ & indignatione compleverit. Sed semel peroraturum proximè audire Emmanuelem satis fuit, ut eidem placatus, & sibi ipsi, omníque superfluo mundo infensus fieret, toti deinceps Vrbi modestiæ singularis cum uxore factus Exemplar. Deniq; tam feliciter Civium mores in melius emendavit, ut Ludovicus Granatensis, præcipuum Familiæ Prædicatorum sydus ediceret, Helvios ab illo vix primo accessu ità mitigatos, ut inveteratam ferociam dedocti, toti in alios à seipsis abirent; quos tamen ipse nullis concionibus flectere potuisset. Nec minùs Bartholomæus de Martyribus, ex eadem Familia ad Bracharensis Ecclesiæ infulas evectus, Apostolicum in eo spiritum suspexit; quin adeò universam ex una ejus persona Societatem metiens, Collegium illi amplissimum Bracharæ fundavit, & extruxit.

Atque hic ipse dicendi ardor gloriosæ illi pro DEO necis oppetendæ copiam paravit. Post totius Vrbis, apud Helvios, conversionem, unum remanebat genere & fortunis clarissimum par, obstinatè in publica stupri consuetudine, cum omnium offensione, persistens. Hoc scandalum ut tolleret, totâ, quâ pollebat vehementiâ Spiritûs, in Veneris mancipia, tacitis interim reorum nominibus, tam acriter è suggestu invectus est, ut turpitudinum complex fæmina, sceleris sui immanitate, pœnarûmque ei debitarum comminatione pavefacta, à nefario consortio se divelleret. Cujus emendatione in rabiem scilicet actus inveteratus Leno, Patrem de medio tollere omnino constituit. Igitur redeuntem Eboram, manipulis inter Helvios collectis lætum & exultantem, sceleratus cum sicarijs aliquot vultu velato adoritur, qui causâ necis apertè exprobratâ, terræ allisum, pedibûsque proculcatum, fustibus, & sacculis arenâ fartis, ad mortem usque contundunt. Ità confectum, & jam animæ trahendæ imparem rati, terga vertunt: quos ille blandissimè revocans, *ne fugite*, inquiebat, *filioli eum qui vos amat, & vestro scelere graviùs, quàm suo dolore afficitur. Redite amabò ad me, paratum pro vobis ad mortem, si visum Deo fuerit, oppetendam. Nullus est qui facinus vestrum evulget, nullus qui cadis facta insimulet. Si cum Deo, uti par est, in gratiam redire cupitis, en præsto sum, qui vobis ab admissa injuria, & contracta hinc excommunicatione, absolutionem pro potestate mihi concessa, impertiar.* Quâ charitatis plenâ oratione emollitus sicariorum unus, & facinus suum execratus, ad moribundi sese Patris pedes abjecit, & institutâ cum lacrymis confessione, ab eodem Sacramentalem veniam est consecutus; factus exinde illi Eboram, quibus posset viribus pergere connitenti, auxiliaris viæ comes; cujus lapsabundum gradum fulciens, ad Eborense Collegium spirantem adhuc perduxit. Pauculis, quibus supervixit, diebus, à Cardinale Archi-Episcopo Infante Regio, postmodum Lusitaniæ Rege visitatus, neque ullam querimoniæ vocem emisit, neque induci ad ullum sui percussoris vel levissimâ suspicione faciendum indicium potuit; neque rei patratæ series priùs, quàm ab ipso illius Auctore narrata, innotuit. Egit inter sacra JESU & MARIÆ nomina pretiosam animam Eboræ. 18. Febr. Anno 1555.

P.PE-

P. Petrus Venustus, Helvetus, Soc. IESV, pro Christi honore interfectus Bibonæ in Sicilia A° 1564. 19 Octob.
C. Screta d. M. Küsell f.

P. PETRUS VENUSTUS.

Vallis Tellina, à rubore delicatissimi vini celebris Jtaliæ ora, Palmitem hunc produxit, qui ut fructus gigneret uberrimos, ab ipso S. Jgnatio in vineam Domini insertus, excultúsque, itá viti suæ Christo firmiter inhæsit, ut nè morte quidem separari ab illo potuerit. Princeps inter virtutum ejus fructus erat Humilitas, semper in sui contemptum intenta, quâ & pueros infimæ classis maximo studio excoluit, & vinctis in carcere, ægris in publico valetudinario, privatísque domibus inopiâ pressis, omni denique calamitosorum generi, præsto semper adfuit, etiam tunc, cùm Bibonense Collegium in Sicilia per annos ferè octo Rector gubernavit. Cúmque Vrbis illius Duces Petrus de Luna, & Jsabella Vega eum sibi ad sacras Confessiones delegissent, ipse tamen infima semper ambiens, Catechesim rudibus explicabat, & ex opulentis stipem per domos colligens, miserias inopum ostiatim levabat, ob æs alienum vinctos persolutis nominibus liberabat, moribundis & ægris aderat, milléque alias necessitatibus miserorum occurrendi vias, indefessâ Charitate inveniebat. Singularis ejusdem fervor, & zelus enituit in reducendis ad primigenium spiritum Virginum Cænobijs, quæ à pristina vitæ severitate collapsa, itá feliciter resti-

restituebat, ut cùm Monasterij Virginum Rollionensis desperatâ emendatione, Siciliæ Pro-Rex, & Archiepiscopus, Panormi de integro novum formari jussissent, illi instituendo primus delectus Pater Venustus, tantâ efficaciâ & vigore rem administravit, ut ex egregijs illis initijs excellens deinde sanctitatis ejus fama emanârit. Itaq; inter præclara sanctitatis opera Martyrio maturescens, ut ad certamen mortis exemplo Dominico, & Sancti Laurentij sese præmuniret, solebat feriâ quintâ Majoris Hebdomadæ, inter alia pietatis munera, subditis sibi socijs pedes abluere, ad quos etiam pridie, quàm gloriosam mortem oppeteret, veluti divinitus illius præsagus, exhortatorium sermonem instituens, illa Domini verba pro themate assumpsit: *Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum.*

Et revera lupum expertus in se crudelissimum est Rogerium quendam Valentium, licèt sub ovina pelle, Clerici veste, Sacerdotem, quem, cùm ad commendationem Patris Dux Bibonensis inter familiares accepisset, ut sibi esset à sacris, haud multò pòst vitijs ejus, aleæ præsertim intemperantiâ offensus, domo ejecit. Ejectum & inopem miseratus Pater Venustus, cùm præsertim omnia alia in futurum, & dignam Sacerdotio vitam sponderet, iterum Duci commendat, & hic iterum promptissimus recipit; brevi tamen ad ingenium & aleam, quod plerumque fieri amat in vitijs solâ necessitate, & humanarum rerum respectu, non autem ex timore DEI relictis, rediturum. Denuo igitur expulsum Ducis familiâ, Pater Venustus tamen curare non desijt, hortando, monendo, obsecrando, ut vitia, quæ non Deo solùm, sed hominibus etiam exosum ipsum cum irreparabili damno facerent, tandem eijceret, atque ad frugem, & dignos Sacerdote mores sese reciperet. At is monitorem, salubria, molesta tamen ingerentem, ad mortem destinat, in solam ejus captandam opportunitatem intentus. Quam ut & præcipiti consilio quantocius illi maturaret, fecit Ducis sententia, qui illum nihilo meliorem calamitate factum, in vincula per Episcopum dari petierat, ut vel pœnâ correctus saperet, vel certè multitudinis è conspectu sublatus, desineret publicè offensioni esse. Quod suboderatus miser, auctorem illius consilij Patrem Rectorem dum sibi persuadet, nihil ultrà explorans, ut maleficium scilicet præveniat, illum de vinea Collegij postridie S. Lucæ, quarto Cal. Novembris Bibonem revertentem, ad locum, qui vocatur pons magnus, cum ferro expectat. Redibat is lento gradu, quia orationi intentus, humili jumento vectus, locúmque præteriens, sicarium suum blandè etiam salutaverat: qui turbidum nescio quid, ùt ipse postmodum fatebatur, reponens, à tergo Patrem invadit, tribúsq; altè vulneribus ad cerebrum usque fisso capite, præcipitem dat in terram. Qui in sanguine proprio aliquamdiu volutatus, inter sacra JESU & MARIÆ invocata nomina, à viatoribus Bibonensibus paulò pòst repertus est, casu tam horrendo attonitis, & num facinoris auctorem in se patrati nosceret, percontantibus. Nosse equidem illum perbellè fatebatur, adduci tamen ut proderet nullatenus potuit, solum hoc subnectens: *sinite illum, DEUS ei ignoscat.* Iterúmque atq; iterum JESUM suavissimè appellans, expiravit, publico totius Vrbis luctu elatus, quæ sacrilegum Parricidam continuò vulgatum execrata, necem P. Petri Martyrio S. Joannis, ob increpitum scelus Herodiadis, & S. Petri è Dominicana Familia, ob impugnatam hæresim interfecti æquabat: Laureolâ etiam, & palmâ manibus illius in effigie appictâ, licèt hoc tandem Patrum conatu, & studio impeditum sit. Passus est Bibone 19. Octob. Anno 1564. ætatis 41. initæ Societatis 18.

P. MAR-

P. Martinus Guttierez Hispanus S.I. squallore carceris & verberibus ab Hæreticis pro Dei honore enectus Cardeliaci in Gallia A.o 1573. 21. Febr.
C.S. d. M.K. f.

P. MARTINUS GUTIERREZ.

PAter Martinus Gutierrez, ob insignem vitæ sanctimoniam, & prudentiam, inter primarios Societatis Viros meritò computandus, in lucem hanc editus est Almodovari in Hispania A. 1524. Confecto Philosophiæ, & Medicinæ cursu, cùm ejusdem Artis exercitamenta jam faceret, repentè stimulis conscientiæ incitatus, Spiritualibus S. Patris Jgnatij Exercitijs, ductore Francisco Villanovâ excoli voluit, quibus non obscurè ad animarũ potiùs curam vocari se sentiens, tanto ardore Societatem amplexus est, ut obsonatorem agere jussus, prodiret quotidie in forum Complutense, totâ spectante Academiâ, vili ac lacerâ indutus togâ, anuonam socijs coëmpturus. Inde scientijs Theologicis animum Sacerdotio parare jussus, eâ ingenij doctrinæque opinione in ijs versatus est, ut æqualibus suis publicè disputaturis, ipse etiam tum condiscipulus Salmanticæ præsideret, doctissimis quibusque, etiam Professoribus contrà arguentibus. Ad principes subinde Hispaniæ Cathedras, Cordubam, Hispalim transmissus, admirabili prorsus, & inusitatâ dicendi efficaciâ cùm omnia misceret, & divinis incendijs inflammaret, primùm Placentino, tum Vallisoletano, ac Salmanticensi Collegio, ac tandẽ Professorum Domui præfectus est. Singularis in eo

in eo, planéq; filialis in Societatem vigebat affectus, sic, ut centenis plures viros, doctrinâ & virtute illustres ad eam adduxerit, tantâ efficaciâ solitus DEO pro illis supplicare, ut quotquot postulâsset, unum si demas, omnes ad Societatem non multò pòst accesserint.

Principio sui Regiminis mirè angebatur defectibus quibusdam suorum, quorum dum vita agitur, vix etiam eximiè perfecti exortes esse possunt. Dúmq; anxiè super hoc queritatur aliquando apud Deiparam, sub examinis vespertini tempus; immodicam illa famulo suo curam absterfura, bilancem ei visendam exhibuit, quæ parte unâ sustinebat corculum mirè angustum, & rugis contractum, cui penitus absorbendo duæ cruoris stillæ sat erant: alterâ item cor vastum & amplum, fluminis etiam glutiendi capax, quod docebat esse DEI, tot sceleribus Mortalium non obruendum; imitandum proinde illi, in præstolando patienter lapsorum ad frugem reditu: simúlque patefecit, omnes id temporis illi subjectos socios, æternæ felicitati destinatos esse. Ex quo tempore in alium penitus virum evasit, plurimum jam suorum fidei permittens, quos ad arduas & heroicas virtutes ità incitabat, ut exemplo semper ipse præiret. Eosdem charitate paternâ complectens, ut necessitatibus avertendis opportunè obviaret, etiam prodigijs è Cœlo juvabatur, quibus & tentationes eorum periculosas pervidebat, & intima eorum sensa prior ipse ultro aperiebat. Sanè unum è Fratribus toto corpore morbis obsessum, unico de more Societatis complexu, ab omnibus simul repentè absolvit. Et alium tetricâ futurorum, quæ circa se annis insequentibus eventura ominabatur, cogitatione turbatum, inopinâ hâc secreti consciâ demulsit allocutione: *Ne te fatigaveris frater, id per hos quinquaginta annos tecum fiet, quod DEO visum fuerit.*

Nec remissius fuit in extraneis juvandis studium. Ut enim consuleret calamitosis, quos inopia & patrocinij destitutio ad extrema deducebat, Cætum instituit piorum hominum, cui cum Assessoribus ipse Senatûs Regij Præses, totâ Nobilitate præclarum exemplum sequente, nomen dedit: ex quorum numero alij ægros solari, alij egentibus præbere vitæ subsidia, alij in custodijs quotidie versari, alij causas miserorum pro Tribunalibus, quantâ possent maturitate expedire, alij moribundis extrema Sacramenta procurare, hebdomadatim per ordinem adstringebantur. Inter quos nihilominus alienæ procurandæ salutis conatus, tam collecto semper in DEum versabatur animo, ut perpetuas in DEum extases pati videretur; sic, ut media etiam inter colloquia spectandum se illi præberet Dominus, eo habitu & formâ, quâ ad Calvariam per compita Hierosolymæ raptabatur. Vnde necessariò accidebat, ut perpetuâ oris, modò in pallorem, modò in ruborem mutatione, attonito similis, vultu exhorrescente, improvisos exhiberet motus, sæpe per vim spiritûs afflictus in terram; plerumque tantis internè pressus angustijs, ut ad laxandos pectoris sinus, clamores ederet mugitibus persimiles.

Inter hos tamen omnes pietatis affectus, prima fuit incredibilis quædam in Dei Matrem propensio, duplici per hebdomadam Feriæ quartæ & Sabbati Jejunio, jam inde à puero firmata; cujus amore eos etiam Cœlitum impensiùs coluit, qui intemeratæ Virgini, sive sanguine, sive veneratione propinquiores fuissent. Vicissim autem Deipara, sublato omni, quo pertinaciter ab orando impediebatur, capitis dolore, admirandum illi orationis donum contulit. Familiarissimè interim prorsus ac otiosè contemplandam se illi, in Divina quadã forma identidẽ exhibens. Obtinuerat idem apud Franciscum Suarium, cui etiamnum Juveni in Theologicis subtilitatibus dexteritatẽ vaticinatus fuerat, ut speciali tractatu evinceret, plus uni Mariæ virtutũ & gratiæ cœlitus collatũ, quàm Cœlitibus & Angelis simul omnibus. Quod pium ejus studium Virgo ratum habens, grates ei spectabilis facta reposuit, quòd ipso auctore tam luculentè Suarius suam gloriam amplificasset. Aliàs eximiâ specie, pallio in magnam latitudinem expanso, eidem se obtulit, sub quo Societatem JESU universam colligens, materno affectu complecti & confovere videbatur. His aliisque id genus virtutum operibus intentum, non omisit dæmon diversis machinis oppugnare, sæpe in Angelum lucis se transformans, imò & DEI-paræ specie assumptâ, in fraudem illum inducere conatus. Illud palmare fuit, quod illius instinctu Muliercula, sacrilegi flagitij à Patre commonita, in caput ejus procudit. Hæc enim Placentiæ Episcopum, infamis fabulæ nacta credulum, quia Societati privatim infensum, quidquid impuritatis comminisci potuit, in puritatem Patris nefariè intorsit. Sed fraudem omnem DEIpara momento discussit, his etiam verbis innocentiam Clientis ad se recurrentis

solata:

ſolata: *quid tu ità ſollicitus mæres? itáne ignoras, nunquam me, meúmque filium, hoc noxa genere, cujus inſimularis, à te eſſe offenſum?*

Atq; hæc ſcilicet erant, quibus ad pretioſam pro Chriſto mortem oppetendam durabatur, cujus hæc fuit ſeries & occaſio. Electus è ſua Provincia jam ſecundò, poſt defunctum Borgiam, ad electionem novi Generalis, Romam cum jure Electoris proficiſcebatur, cùm interceptus in Gallia ab Hæreticis, & de nece ipſi ſociiſque duobus inferenda deliberantibus, plagis interim, & contumelijs Cordeliaci, duróque carcere affectus, perfrigidà tempeſtate, inclementer detentus eſt. Unde ingenti laterum dolore contracto, quintum intra diem in ipſa captivitate extinctus eſt, omnibus morbi lenimentis & ſolatijs deſtitutus; prout olim à Diva Matre impetraverat, ut ad Filij ſui ſimilitudinem extra omne humanum ſubſidium mortem obiret. Ecce autem, dum de Catholicè tumulando ejus corpore, in medio Nationis pravæ, duo ſocij fruſtra deliberant, adeſt repentè Matrona auguſtà & verecundà ſpecie, & num quis eorum deceſſiſſet, cujus corpus humandum foret, prior interrogat? Quibus annuentibus, prolatâ, quam attulerat ſyndone, ſuis ipſa manibus cadaver decentiſſimè involvit, & benedictione ijs impertità, videri ſubitò deſijt. Ut nihil dubitarent Patres, Beatiſſimam Virginem, quæ ante octiduum, de inferenda odio fidei morte, vix unâ ante captivitatem horâ, Martinum præmonuerat; aut aliam ab ipſa ſubmiſſam Cæli Matronam, ad pietatis iſtud corpori exangui exhibendum munus, deſcendiſſe. Cæterùm eadem glorioſa mors longè abſenti S. Tereſiæ, Filiæ illius jam olim ſpirituali, divinitus revelata fuit in Hiſpania, quæ datis ad Patrem Ægydium Hiſpaniæ Aſſiſtentem Romam literis teſtata eſt, ſibi Patrem Martinum oſtenſum eſſe à Domino in cœleſti gloria conſpicuum, & Martyrij laureâ decoratum. In qua eadem Martyrij laureâ alteri Sanctimoniali, prophetiæ ſpiritu & revelationibus conſpicuæ, ipſâ necis die & horâ revelatus fuit Victoriæ, extremâ Hiſpaniæ in Cantabria Vrbe: uti & Patri Joanni Fernandio, ſibi dum viveret, peculiari familiaritate conjuncto. Sublatus eſt P. Martinus Cardeliaci 21. Februarij Anno 1573. Vitæ 49. initæ Societatis 23.

P. EDMUNDUS DONATUS.

Nihil tam validum, nihil tam ſanctum eſt, quod non effrenis paſſio, & indomiti animi affectus in præceps ruere ſemel permiſſus, peſſumdet & evertat. Quid Angliæ Regno quondam ſanctius? quid innocentius? tam prodigioſum fuit decem illic ſæculis reperiri Regem unum non ſanctum, quàm in multis modò Regnis videre unum eſt verè ſanctum. Duobus tantummodo ſæculis ad 30. fuêre Reges & Reginæ, qui abjecto Regno, in ſolitudines evasêre: Reges 15. Monachos profeſſi, Reginæ 11. Moniales. 12. illuſtri Martyrio donati, & 10. alij ob virtutum heroicarum inſignia Sanctorum Confeſſorum Album promeriti; reliquorum ex omni Nobilitate, gradu, ſtatu, & conditione, Sanctorum infinitus propè numerus. Totum Regnum virtuti & ſanctitati ità deditum, ut vix oppidulum fuerit invenire, quin theſauro frueretur tutelaris ſancti, aut illinc oriundi, aut apud ſe conſepulti. Sed hoc Regnum tantis nobile glorijs, & cælum quoddam in terris Angelorum ferax, inſanus Henrici octavi in Bolenam amor evertit, cui quod per Romanum Pontificem non liceret, abjectâ legitimâ Conjuge Catharinâ, ex qua etiam prolem jam hæredem ſuſceperat, eſſe adultero, rejecto Sedis Apoſtolicæ Primatu, Schiſmate nefario Angliam ab Eccleſia avulſit, & ſe Caput Anglicanæ conſtituens Eccleſiæ, duodecim uxores intra ſex annos, partim ſucceſſivè, partim ſimul habuit, ex quibus triplicem procreatam ſobolem, Mariam, Eduardum, & Eliſabetham, nulla tamen proles nepotum, excepit, omnibus his ſinè hærede mortuis. Juſto DEI judicio diſponente, ut damnati Regis extinctâ ſtirpe, Regnū Angliæ in Scotiam caderet. Sic impulſum in ruinam nobiliſſimum Regnum, ſub filio cujus Eduardo novenni puero, in apertam hæreſim prolapſum eſt; ſub Eliſabetha deinde ejuſdem ex Bolena filiâ, ſpurciſſimis ſectis ità corruptum, ut in una ſubinde domo, quot capita, tot diverſis ſectis adhærentium eſſent ſententiæ; ſolâ religione Catholicâ undiq; exeſſe, ſub interminatione graviſſimarum pænarum & ſuppliciorum, juſſâ. Quæ cùm non

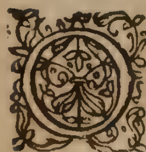
P. Edmundus Donatus Hibernus S.I. pro Religione Catholica Corcagiæ in Hibernia suspensus, et sectus. A°. 1580.
C.S. d. M.K. f.

minis duntaxat, sed reipsâ in Catholicos omnes, Religiosos præsertim & Sacerdotes exerceret, visum fuit omnium fidelium supremo Christi in terris Vicario Gregorio XIII. periclitantibus inter tot discrimina Fidelibus in subsidiū, etiam viros de Societate in Angliam & Hiberniam destinare, qui Missionem sanè arduam & periculosam maximis animis non tantùm tunc subierunt, sed per omne deinceps tempus, in hodiernum usque diem continuârunt, licèt atrocissimis mortibus, exquisitissimis tormentis, & nec apud Barbaros consuetis suppliciorum generibus torquerentur, necarentur, lacerarentur.

Primi qui tam ancipiti, & quotidianæ mortis feraci negotio, caput ex Societate objecerunt, fuêre P. Robertus Personius, & P. Edmundus Campianus, mense Junio Anni 1580. in Angliam Româ appulsi. Quo eodem tempore Hiberniæ, pari calamitate, maleficio ejusdem Reginæ involutæ, prospecturus sanctissimus Pontifex, alia submisit illi ex eadem Societate auxilia, quorum P. Edmundus Donatus, à nonnullis Donallus dictus, gloriosum exitum in ipso ingressu adeptus est, & primus ex omnibus veritatem Catholicæ Religionis, sanguinis profusione in Hibernia asseruit. Is Limerici in Hibernia natus, ut vexatos dirè Catholicos erigeret ac solaretur, voluntate Pontificis in Patriam suam redijt: sed ab hostibus fidei, omnia sagacissimè observantibus, continuè deprehensus, ibidem Limerici in arcta custodia diu detentus fuit. Variè subinde tentata est ejus con-

constantia, opima omnia pollicentibus impietatis Ministris, si rejectâ fide Romanâ, perfidiæ Reformatorum accederet. Adversùs quæ immobilis cùm persisteret Dei Confessor, Corcagiam quadragenis passuum millibus distantem, ad ulteriorem Hæreticæ crudelitatis quæstionem pertractus est. Raptabatur toto illo itinere, manibus latronis instar revinctis, omnia illa à crudelissimis satellitibus expertus, quæ homicidis & facinorosis Patriæ proditoribus inferri solent. Donec in eorundem communem carcerem Corcagiæ retrusus, varijs tormentis & cruciatibus excarnificatus est. Sed cùm infractâ in his etiam duraret constantiâ, perduellionis scilicet arcessitus publico damnatur judicio; infamis supplicij à sanguinario Magistratu hisce publicatis causis, quæ invidendam Martyrij sortem ipsi non immeritò asseruisse videri possunt. Quod in Fidei Catholicæ confessione, sub perduellionis pœna ab Elisabetha ex Britannia proscriptæ, pertinax constaret: quòd ad eandem concives suos, quà verbo, quà exemplo traducturus, & firmaturus venisset: quòd Reginæ, Capitis Ecclesiæ Anglicanæ titulum impiè abrogaret. Quam nefariam, sibi tamen gloriosissimi triumphi decretoriam sententiam, magnâ alacritatis, & gaudij significatione excipiens, posteaquam humili capitis inclinatione judicibus gratias egisset, tanquam reus Majestatis ad communem supplicij locum raptatus est. Hic inserto in laqueum collo, cùm aliquamdiu de furca pependisset, vivens adhuc & spirans resecto fune in solum præcipitatur, & ex discisso pectore evulsum cor, manu carnificis populo ostentatur, mox in igne unà cum alijs intestinis concremandum. Reliqvum Corpus in quatuor partes dissectum, totidem palis affixum est, ut diversis locis, donec difflueret, oculis omnium prostaret; fidelitatem scilicet in Reginam, & saniora ab enecto consilia, spectaculo suo ingesturum. Passus est vir inclytæ memoriæ, Corcagiæ, sub annum Domini 1580.

P. EDMUNDUS CAMPIANUS, *ET* P. ALEXANDER BRIANTUS.

ORtus est Edmundus Campianus splendidissimum Ecclesiæ Anglicanæ Sydus, Londini 25. Januar. anno eodem, quo Romæ natâ Societate JESU, Henricus Rex Familias Religiosas omnes Angliâ exegit. In Universitate Oxoniensi studijs omnibus cum Theologia ad finem perductis, in ore omnium & æstimatione ità versabatur, ut nihil fuerit publici muneris & honorifici, quod magno assensu non gesserit; ad salutandam etiam Elisabetham, à qua in crucem postmodum ageretur, nomine Academiæ delectus. Et licèt tum quidem in Fide Romana constantissimus, oblatos à Regina favores, & Pseudo-Ecclesiasticas dignitates, nè Religionem ijs irretiret, magnanimus repudiàrit, subinde tamen Pseudo-Episcopi Glocestriensis Richardi Chenæi familiaritate captus, eo perfidiæ inductus est, ut etiam Diaconatu hæretico initiari se pateretur. Sed in ipso nefario consecrationis ritu, furijs quibusdam & intemperijs agi se sentiens, omnémque à mente quietem deinceps exulàsse expertus, in Ecclesiæ gremium proximè se recepit; ternis interim vicibus è manibus exploratorum, non sinè prodigij specie elapsus. Nunquam tamen, etiam post iteratam sceleris expiationem, perfectâ animi malaciâ potitum se dicere solitus, donec in Societate JESU, quam multis peregrinationibus per Hyberniam, Belgium, & Jtaliam exactis, Romæ obtenturum se divinitus edoctus fuit, emissis Religiosis votis, characterem bestiæ delevisset. Accessit ad hujus Tyrocinium Brunæ Moravorum, moribus ità ab omni non solum impuritatis, sed etiam levitatis, & solutioris vitæ specie alienis, ut illibatum Virginitatis florem in eam intulerit, Angelicum deinceps eundem inter Cœlites secum illaturus, qui adhuc in sæculo, ob incredibilem omnis obscænitatis fugam & horrorem, Angelus passim in Hybernia vocabatur & habebatur.

Præcipua post JEsum erat Edmundo in ejus Matrem devotio, quam in effigie S. MARIÆ Majoris Tyrocinio illi nuper à S. Borgia transmissam, enixissimè venerabatur; meritus ab eadem sibi apparente, dum in horto domestico obambularet, de beata morte, profusione sanguinis pro fide Catholica oppetenda

P. Edmundus Campianus, et P. Alexander Briantus, Angli S.I. pro Fide suspensi et secti Londini in Anglia A.° 1581. 1. Decembris.

C.S.d. M.K.f.

da præmoneri. Postmodum Viennæ & Pragæ toto sexennio, Latina, Græca, Rhetorica, Philosophica tradendo, concionando assiduè, Convictum Nobilium, & Marianum Sodalium cœtum regendo, ea gessit solus, quæ multos poterant habere occupatissimos. Inde Antistiti Pragensi, & Rudolpho II. Imperatori, coram quo latinè perorabat sæpius, unicè dilectus; Ferdinando autem Archiduci etiam ità æstimatus fuit, ut Romam illum ad Anglicam Missionem evocatum, eodem secum curru Pragâ Patavium versùs devehi voluerit, quò ejus ignitis colloquijs interim frueretur. Ecce autem quo primùm die à Summo Pontifice demandata ipsi fuit Expeditio Anglicana, ingens totum illud Regnum, sed præcipuè Londinum, terræ motus concussit; luculento sanè præsagio illorum motuum, quibus ipse deinceps cum Socijs stabilitam in Anglia hæresim à fundamentis tremefecit. Romæ non amplius octiduo moratus, dum à Gregorio XIII. felici apprecatione cum P. Personio, in tam arduam Missionem inaugurabatur, iter in Angliam, undecim alijs partim Sacerdotibus partim Laicis comitantibus, per Gallias suscepit. Sed prævolante adventûs eorum in Angliam famâ, cùm non tantùm nomen Campiani & Personij, tantopere jam antè illic suspectum, percrebuisset, verùm etiam Reginæ jussu vultus utriusque ad vivum expressi, portis Vrbium ad mare obversis affixi prostarent; visum est, ne uterque simul in hostium potestatem venirent, trajectum tenta-

ret alter, alter successum prioris, Audomari præstolaretur: consilium deinde ex ejus eventu, an manendum, an progrediendum foret, capturus.

Feliciter ergo sub habitu militaris Tribuni in portum Angliæ evadens Personius, continuè post se Campianum evocat; qui Mercatorem totus nomine, schemate, & professione mentitus, cum Emersono veluti famulo, ex eadem interim Societate Alumno Laico, ipso Præcursoris Domini natali die, quem totius hujus Expeditionis Præsidem jam antè electum quotidie implorabat, Dubrim Portum Angliæ appellit. Ubi continuò in genua procumbens, decussatis ad pectus brachijs, dum se DEO victimam consecrat, nihil propius fuit, quàm ut agnitus teneretur. *Continuò enim* (scribit ipse de se ad Amicum) *jussi sumus Gubernatori nos sistere, qui primo aspectu non falsò conjecit esse revera qui eramus, confictis dissimulatos nominibus fidei causâ aliquamdiu Patriâ extorres, nunc reduces ad eam propagandam. Edicit ergo, nos esse sub militari præsidio Londinum traducendos. Jámque ad Portas palatij, quibus imponeremur, equi stabant; cùm, haud scio, quo motu, in vestigio mutatus est: nisi mei Patroni Joannis Baptistæ, quem interim enixè petebam, unum mihi saltèm annum impetraret, quem in Religionis obsequium liber insumerem.* Quod obtinuit itâ cumulatè, ut ab eo die usque ad comprehensionem, intervenerint duntaxat unus & viginti dies supra integrum annum. Repentè ergo ex oculis Gubernatoris evanescens, Londinum provolat, ubi continuò ardentissimas Conciones, quantumlibet secretò, ad Catholicos Nobiles instituens, tam numeroso eorum concursu, fervidè magis & piè, quàm fortè prudenter & cautè frequentari cœpit, ut cùm nullâ videretur jam posse solertiâ ab Exploratorum indagine servari, Londino subducere se in alias partes Regni fuerit coactus. Et licèt novo edicto easdem perduellionis pœnas in receptatores Patrum Regina extendisset, ingenti tamen animo ubique à Catholicis, omnium suppliciorum contemptu, excipiebatur. Quorum immodicis, ex ejus in domos suas ingressu lætitijs, cùm potissimum discrimen illi crearetur; ut avaram sacrilegorum creditorum vafritiem eluderet, varias adhibebat artes. *Ego*, scribit ipse de se, *eodem nunquam habitu incedo, ejusdem coloris & moris; nominum verò suppellex mihi est copiosissima.* Quibus conatibus cùm non fideles duntaxat aut dubios in gradu retineret, sed lapsos etiam magni nominis toto Regno, tam ipse, quàm Personius Ecclesiæ restitueret, celeri eorum famâ Londinum pervadente perculsa Regina, in omnem artem, diligentiam, severitatem, & versutias effusa, novum Inquisitorum Tribunal condidit, Conservatorum pacis nomine; quibus nihil præterea muneris incumberet, quàm in Catholicos & Sacerdotes inquirere, capere, plectere cruciatibus, morte mulctare. Atq; hinc illico ebullijt ubiq; delegatorum, lictorum, exploratorum exercitus, in quibus sceleratissimi desertores, pars omnium pessima, quæ cætus omnes sacros fecit Catholicis periculosos, famulos Dominis suspectos, ergastula Regni omnia fidissimis hominibus cujusvis sexûs, ætatis, statûs, bonis omnibus exutis implevit, ut novis ædificijs veteres custodiæ, quòd essent impares multitudini Orthodoxorum, augeri passim debuerint.

In hac persecutionis rabie, tantò intendendum amplius ad confortandos in gradu Catholicos ratus Campianus, ter quotidie pro Concione diversis cœtibus & locis dicebat, Sacramentis, alloquijs, rationibus firmabat, solabatur; ut præter duas plerumq; somni horas, vix spatium persolvendis sacerdotalibus precibus reperiret. Sub hæc vulgatâ in publicum Epistolâ, & Magistratui Londinensi inscriptâ, Catholicorum innocentiam tueri, & ad publicam de rebus fidei controversis disceptationem provocare Puritanos, animum induxit. Sed cùm præter criminationes & convitia à vanissimis buccinatoribus, & æquitati causæ diffisâ Reginâ, nihil responsi acciperet, Librum denuò conscripsit prorsus aureum, è decem efficacissimis rationibus pro Catholicæ Religionis veritate confectum, quem inter summa Exploratorum, in ipsam domum, ubi sub typo versabatur, irrumpentium pericula, copiosis, exemplaribus impressum, per Oxoniensem primùm Academiam, ac sensim per totum Regnum, magnâ in diversis animorum mutatione, dispersit; quo maximè id apud Regios Ministros effecit, ut inquirentibus in caput ejus constitutis præmijs, omnium investigatorum intentissimâ sagacitate, unus pene toto conquireretur Regno, dum deniq; nefarij Apostatæ, decem aliorum Sacerdotum in manus hæreticas traditoris, perfidiâ, in casses eorum, hâc ratione, incidit.

Demandaverat illi Personius, ut ad evadendas tot scelestissimorum proditorum in illum intentas casses, in Peninsulam Norfolciam, à mediterraneis semotam, longiùs secederet; cui pariturus Edmundus, in Lanca-

ſtriam priùs recurrere, ad ſupellectilem Altaris parandam, poſtulaverat, & ſimul ex itinere divertere Lyfordium, ad ſolandas illic octo DEO ſacras Virgines, illo veluti carcere ab Eliſabetha incluſas, cum vidua Matre Lyfordij Dynaſtæ, causâ fidei ab eadem Regina ergaſtulo mancipati. Huc veniens Campianus, auditis omnium Confeſſionibus, & ſacro Epulo, diviniſq; monitis refectis, dum continuò equis conſcenſis, cum Emerſono diſceſſum parat (nam 24. duntaxat horarum ſpatium illic morari Perſonius, quaſi futurorum præſcius, indulſerat) ecce tibi complures adſunt à vicina undique Nobilitate Catholica deprecatores, ijs ut etiam confitentibus aures, & neceſſaria ſolatia impertiret. Sed cùm Obedientiâ Religioſâ conſtrictus reſiſteret conſtantiùs, Emerſonum aggrediuntur Edmundi famulum (huic enim tum ad humilitatis exercitium, tum ne Edmundus comi & obſequioſo genio facilè precibus amicorum aſſentiri ſolitus, moram longiorem admitteret, plenam in eum cum imperio conceſſerat poteſtatem) qui rationibus inſtantium expugnatus, tridui moram Lyfordij Edmundo concedit, dum ipſe interim pro illo Lancaſtriam procurrens, ſarcinulas inde referret. Ibi die poſterâ, dum ſacris operaturus ſe parat Campianus, adeſt Eliottus quidam, homo recenter à fide Apoſtata; & quia Catholicum exuiſſe neſciebatur, innocenter ut divinis unà interſit, quod magnopere expetebat, admittitur. Erat furcifer ille ob immania ſcelera publicè Londini infamis; & quia ob intentatum ſibi, negatum tamen à ſe adulterij crimen, eqvuleo torquendus erat, ut pœnam ſcelere majore redimeret, captivum paucos intra dies cum pluribus Sacerdotibus Campianum, in Arce Londini traditurum ſe adpromittit. Hìc ille poſtquam fictâ devotione Miſſæ ſacrificium, & pene cum lachrymis dictionem perorantis Campiani audiſſet, mox præcipiti diſceſſu vicinum oppidum petit, & centum expeditos equites, exhibitis Reginæ Chyrographo munitis literis, ad inijciendas Campiano manus, pro poteſtate petit. Cum his peremptoriè, minimè tamen improviſus (jam enim Campianum cum duobus domeſticis Sacerdotibus loci Domina in paratas pridem huic uſui latebras abdiderat) adveniens, fruſtra quidem toto illo die latentem perquiſivit; altero tamen, intra perfoſſum parietis cujuſdam cavum deprehenſum extraxit, & cum ſocijs captivum, in comitatu ducentorum equitum, Londinum perduxit. Ducebatur illuc equo impoſitus, revinctis poſt tergum manibus, pedibúſque ſub equi ventrem ligatis, & quà infinitæ concurrenti multitudini notus fieret, pileo inſcriptâ epigraphe: *Edmundus Campianus Jeſuita ſeditioſus.*

Incluſus in turrim, & ſubterraneo carcere ſepultus eſt tam cæco, ut auræ lucíſque nil admitteret; tam arcto depreſsóque, ut erigere ſe in pedes, aut porrectus jacere non poſſet; donec poſt quatriduum ad Palatium Dudlei evocatus, à Magiſtratibus, ipſaque Regina quæſtionibus varijs exagitaretur, offerente illi Reginâ vitam, libertatem, honores, divitias, Cantuariæ Epiſcopatum, ſi primatum Papæ illi tribuere in animum induceret. Sed omnia fortiter aſpernatus, ad tormenta demum ſeriò rapitur, bis immaniter eqvuleo tortus, animo ità ſereno & pacato, ut præter JESUM & MARIAM, piáque cum Divis colloquia, nulla vox ei excideret. Eſt autem hæc Eqvulei carnificina. Trabes quatuor in quadrum compaginatæ, humi extenduntur. Extremis quadrati duobus, quà caput & pedes rei protenduntur, inſertum eſt hinc inde ferreis anulis verſatile lignum, complurium funium ſpiris, & voluminibus implexum, quale attrahendis ponderibus, aut ſitulis in fonte, adhibetur. In vacuo harum quatuor trabium diſtentus reus, ligandas manus ad lignum ſuperius, & pedes ad alterum inferius porrigit. Ligantur autem vel quatuor funibus manuum pedúmque ſoli pollices infra ultimum articulum; vel diſtinctis quinque fidiculis ſinguli pedum manuùmq; digiti; ſic ut jaceat torquendus divaricatis cruribus, & manibus. Interim duo à capite, à pedibus totidem carnifices, lignis illis magnâ vi verſatis, miſerum corpus attractis funibus ſeu fidiculis, è pollicibus aut digitis à terra ſuſpendunt, & omnes in eo laxant oſſium commiſſuras, cum immenſo dolore, ex continua nervorum convulſione, viſcerúmque interdum laceratione. Quo fit, ut nonnunquam plus palmo ſupra nativam ex violentiſſima attractione, ùt Campiano factum eſt, excreſcat corpus ſtaturam. Sic excruciato bis Edmundo, conditionibus iniquiſſimis Regij, de fide diſceptationem publicam, tanquam ab eo priùs antè provocati, offerunt; in qua ſæpius iterata, magno ſemper illorum rubore & confutatione, palmam ipſe unus de plurimis referens, tertiò, ac mox quartò, ad eqvulei torturam ità immanem traducitur, ut ſe in ea moriturum omnino crederet. Ab hac ergo manibus alienis ad ergaſtulum ſuum reportatus, & alijs

& alijs subinde novis cruciatibus, ut unguium omnium à digitis evulsione, dirissimè excarnificatus, tandem ad Tribunal Judicum, feralem accepturus sententiam, educitur in Aulam Vestmonasteriensem. Ibi à duodecim viris reus læsæ Majestatis iniquissimè pronunciatus, quòd Catholicam Religionem promulgando, seditiones in Reginam movisset, perduellium morte à supremo Judice condemnatus est; nimirum, ut in crate viminea ad furcas raptaretur, inde insertâ in laqueum gulâ suspensus, reciso mox laqueo è patibulo deijceretur, ubi amputatis quæ ventri subjacent, spiranti adhuc aperto ventre cor & intestina educerentur, atque igni cremarentur. Corpus in quatuor partes dissectum, destinatis compitis ad palos affigeretur, caput autem hastæ præfixum, ad Urbis portam, quà patet ad alluentem Tamesim, statueretur. Quam sententiam, ipso festo S. Edmundi Martyris & Regis Angliæ, in se pronunciatam, gratissimo animo excipiens Campianus, *Te Deum laudamus* altâ voce concinuit; cùm interim Judici eam ferenti, chyrotheca sanguine manaret, digito & annulo ità cruentato, ut nullâ diligentiâ satis posset abstergi, aut sanguis, ne de chyrotheca, totâ illâ actione durante manaret, sisti. Itaq; feriâ 6. quæ erat 1. Dec. in crate viminea, ab equo per Urbis plateas, aliquot passuum millia ad Tiburnum (hoc nomen est fontibus plectendis loco) raptatus, ibique ex carro, cui suspendendus institerat, multis populum ad Catholicam Religionem exhortatus, ab ijs Apostoli verbis incepit: *spectaculum facti sumus Mundo, Angelis, & hominibus.* Tum subducto carro aliquamdiu pendulus, mox quadratim dissectus est; quod idem duobus ejus mortis socijs sacerdotibus, Alexandro Brianto Soc. JEsu, & Rudolpho Scerwino Clerico sæculari factum fuit.

Atque hic fuit pretiosus cœlestis Viri exitus, Anno reparatæ salutis 1581. 1. Decembr. in ea ipsa, ubi natus olim fuerat, Urbe Londino, ipsorum hæreticorum sententiâ Ecclesiæ magis proficuus, quàm si centum annos victurus fuisset: quo vacillantes firmati, quatuor millia lapsi, Fidei sunt redditi; inter quos obstinatissimus Calvini asseclâ, in carcere Campiani Custos. Reliquiæ ex corpore ejus tanto studio sunt exambitæ, ut complures omnium bonorum jacturâ, plurium annorum carceribus, eas mercati sint; alij minutam earum portionem vicenis, triginta, & pluribus aureis redemerint, quas prodigijs etiam Divinæ Bonitati placuit illustrare. Græcij vir erat An. 1606. primæ Nobilitatis, Campiani Pragæ olim Discipulus, & quotidianus à morte illius accepta, inter alios Patronos suos cultor. Hujus uxor gravissimis partûs doloribus oppressa, dum nullâ præsente obstetrice, de vita & prole periclitatur; ad Divos ille suos convertitur, & ex ordine sæpiùs eos uxori suæ propitios advocat; sed semper unum sibi ex numero deesse animadvertit. Tandem iteratò, & diutiùs memoriam excutiens, stupet Edmundum Campianum, aliàs primò sibi occurrere solitum, nunc effugisse. Itaque non dubius hìc aliquid Divini latere, ô Beate exclamat (suo privato sensu) Pater Edmunde Campiane, succurre Vxori meæ laboranti! Vix edixerat, & continuè illa facillimo enixu, nullius obstetricis auxilio, masculum peperit, Edmundi postea nomine baptizatum. Nec minus fuit, licèt alio in genere, beneficium P. Joanni Harto ab eodem collatum. Tenebatur hic adhuc sæcularis Sacerdos, eodem cum Campiano carcere, supplicij, opinione omnium, eidem futurus socius, nisi ad ulteriores torturas crudelitas eum reservasset. Huic, post aliquod à morte sua tempus comparens in somnis, magnopere ei author fuit, ut Religionem Societatis JEsu ingrederetur; cui monito obtemperans, magnis continuò votis, donec compos fieret, admissionem expetijt. Illud etiam præcipuè multis visum est prodigiosum, Tamesim fluviorum Angliæ maximum & præcipitem, qui ad æstus maris suos etiam, indies accessus habet & recessus, eo die quo Campianus morte ibidem affectus est, præter solitum omne, undis torpentibus, cohibito cursu, immotum stetisse, & defixo rei novitate Londino, nec fluxisse, nec refluxisse.

Cæterùm nullus Catholicorum dubitavit, etiam in alijs per Orbem Provincijs, Campianum odio solius fidei Catholicæ fuisse cæsum. Unde privatim ex suo sensu longè plurimi eum ùt Martyrem venerati sunt, & venerantur; quos inter Serenissimi etiam Orbis Christiani Principes. Sanè Serenissimus Leopoldus Episcopus Passaviensis & Argentinensis; & Serenissimus Carolus Episcopus Wratislaviensis, uterque Archidux Austriæ, & Augustissimi Cæsaris FERDINANDI II. Filius, cùm vetus Societatis JESU Collegium Pragæ ad S. Clementem inviserent, primariò in Cubicellum deduci se expetierunt, quod aliquot annorum Pragæ habitatione Edmundus Campianus consecrâsset. In quod non minore reverentiâ, quàm

sacra-

Sacrarium quoddam & Templum, capite nudato uterque ingressi, & in genua provoluti sunt, dignum eâ veneratione pavimentum dicentes, quod nobilis adeo Christi Martyris (ità illis loqui ex privata devotione libebat) pes calcavisset. Ampliùs etiam idem pavimentum veneratus est ex prima Angliæ Nobilitate Henricus Ortonus, cum Ducis Lotharingiæ Oratore idem aliquando cubiculum invisens; ubi toto corpore in illud provolutus, devotissimis sæpius osculis solum libavit; beatum prædicans, quod tam venerandis plantis tritum fuisset.

Nemo tamen majore veneratione, quàm Robertus Personius, Campiano in missione Anglicana socius, & Virtutum ejus pro dignitate æstimator, pretiosam ejus mortem prosequutus est. Hic singulari DEI favore, magno pretio à Carnificibus redemta tormentorum nactus instrumenta, fidiculas videlicet, quibus in equuleo dulcissimus Sodalis Campianus summis digitorum articulis extensus, & distractus fuerat, totis 28. annis ea magni thesauri loco circumtulit, laborúmq; omnium levamen, & gravium ærumnarum solatium ab ijs hausit. Instantem demum animæ suæ sentiens Romæ discessum, collum sibi fidiculis illis obvolvi petijt: quibus priùs osculum & piam reverentiam exhibens, memor felicis periculi, quod non pari cum Campiano felicitate subierat, doléńsq; plurimùm, non fuisse illi fundendi cruoris socium, gratias DEO egit, quòd annorum saltem 30. pro Anglia sudores non esset gravatus à se admittere. Sic preces inter & lacrymas Sociorum Spiritum DEO reddidit Personius, Anno 1610. ætatis 64. post necem Campiani 29.

P. ALEXANDER BRIANTUS.

Agnus Christi Athleta, & Ecclesiæ Heros invictissimus Alexander Briantus, utì ore pulcherrimo, necdum 28. annum egressus Angelum quendam referebat, ità in animo Sacerdotali castissimam innocentiam, sincerâ demissione, patientiâ, lenitate, ceterisq; Cœli divitijs ornatam servabat. Ex Rhemensi Anglorum Collegio jussus ferre suppetias laboranti sub Hæresi Patriæ à Greg. 13. Londinum appulit An. 1579. ubi post duorum annorum in utilissima animorum procuratione impensos labores, inopinatò, ac præter comprehensorum, Personium vestigantium intentionem, captus, carceri subterraneo inclusus, tam dirâ fame & siti primùm excruciatus est, ut animam sibi malis his eripiendam credens, pileum sæpius ex atrocitate sitis (licèt semper conatum suum inanem expertus fuisset) extenso brachio foras porrigeret, ad excipiendas pauculas ex summo tecto depluas aquæ guttas; & vitalia coquente depascentéque ardoris æstu, exsudantem è saxis carceris humorem lamberet. Verùm quò ad supplicia atrociora duraret, sustentatus deinceps est solo pane tribulationis mucido & putrido, ac frustillo casei præduri, quantum præcisè ad mortem arcendam sufficeret, adjecto cerevisiæ haustu. Compedibus tamen in vicem famis ità ponderosis oneratus est, ut loco se commovere non posset, donec post biduum ad equulei tormentum evocatus est, ut proderet Catholicos apud quos vixerat, quibus Missam vel Sacramenta ministrârat, quibus locis Personium viderat, &c. Distractus fuit hoc equuleo tam immaniter, ut solutis nervorum & ossium compagibus, membris ab invicem pene discerptis, uno & dimidio pede longiorem à se factum, quàm naturalis ejus statura fuisset, impiè gloriaretur Nortonus equuleo præfectus. Hammonius autem Commissarius, humum pede impatienter concutiens, exclamaret; quæ malum isthæc pertinacia est? profectò poterat hæc carnificina quemvis non obstinatum in sua religione convellere, mentémque variare. Odoenus interim Arcis Præfectus velut in rabiem actus, relicto Præsidis officio, carnificem agere turpiter voluit, Angelicum afflictissimi Alexandri equuleo distenti vultum colaphis crudeliter contundens: nihil tamen extundens aliud, nisi sacra JESU & MARIÆ nomina, in quibus, & meditatione cruciatuum Christi suavissimè acquiescens, furorem illorum etiam ridere potuit, & exprobrare. *Hóccine,* ajebat, *totum est quod potestis? si nihil aliud sunt vestri equulei, accedant hujus rei causâ centum alij; ego enim Catholicæ Religionis causâ longè graviora ferre possum.* Ergo ad barbarum prorsus & immane torquendi genus descendunt, & acus illi sub ungues manuum pedúmq; altè adigunt: quem acerbissimū dolorem etiā hilari & renidente vultu ipse perferens, psalmū *Miserere* recitare, & veniam vexatoribus suis precari pergebat; nihil quæstiones eorum pensi habens, vel eas unius verbi responso dignatus.

Novo

P. Alexander Briantus Anglus Soc: IESV, post crudelem in Eqvuleo ſæpius, ex ſummis pedum et manuum articulis, diſtenſionem, cum P. Campiano ſuspenſus et diſsectus in Anglia Londini. A: 1581. 1 Decembris.
C. Screta d: M. Küsell f.

Novo igitur furore poſtridie eqvuleum repetunt, immanitate tantâ, ut omnium officio ſenſuum deſtitutus, crederet corpus ſuum jam in partes ſcindi. Tum frigidâ perfuſum ad ſe revocant, & nihil tamen ad quæſita reſpondentem, totam noctem in eqvuleo ſic extentum relinqui, ipſi jam abeuntes, tortoribus mandant. Sed nihil eum minas penſi habere, imò & veluti pro beneficio grates reponere conſpicati, eqvuleo depoſitum, in teterrimum & uliginoſum ſpecum ſub terram abijciunt, ubi totis 15. diebus, nullo motu, aut uſu membrorum jacuit in terra. Quæ ubi nativum denuo robur, & vigorem recipere viſa ſunt, tertiùm ad eqvuleum rapitur; in quo Divinæ Bonitati, quæ neminem tentari patitur ſupra id quod ferre poteſt, placuit eqvulei dolores, omni ſenſu eorum prodigioſè cohibito, in roſas & delitias ei commutare. Nam cùm in eo diſtrahendo, ut quàm diriſſimè cruciaretur, vires omnes tortores exererent, ipſe nullo ſenſu doloris, nullâ animi perturbatione tactus fuit: niſi quòd ſibi videretur lævæ manûs palma diſrupta ſanguinem fundere. Sed unde hoc Alexandro tantum in tormentis robur? tanta animi malacia? talis cœleſtium gaudiorum affluxus? juvat id ex ipſiuſmet audire epiſtola, quâ ex hoc ipſo carcere ad PP. Soc. JESU datâ, in eorundem numerum & Religionẽ recipi expetijt (nam antehac reipſa necdum in ea computatus fuerat, licèt ante biennium firmo animi decreto, & poſtmodum ante tertiam torturam, etiam voto concepto, illi ſe addixerat)

quam de verbo ad verbum hìc inserere placuit.

Quotiescunq; mecum cogito R.R. PP. quàm ardenter, & quàm varijs modis DEus Opt. Max. nostram quærit salutem, nostrum cupit amorem, cor nostrum possidere, & in nobis regnare desiderat; toties stupore confundor, quod nos miseri homines, vel beneficijs commoti, vel allecti præmijs, vel saltem stricto DEI judicio perterriti, totis viribus illi non obsequamur, nec offeramus illi corpora nostra in hostiam viventem, & holocaustum perfectum. Nam præter immensa ejus erga nos beneficia, creationis videlicet, redemtionis, conservationis, justificationis, &, quod speramus, glorificationis: præter hæc, inquam, & infinita alia, verbis suavissimis nos adhortatur, ut properemus ad ipsum. Ego, *inquit,* diligentes me diligo; & qui manè vigilaverit ad me, inveniet me: beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostij mei. Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino. *Ubi autem quærendus sit, ipse Dominus ostendit his verbis:* Ubi duo aut tres congregati sunt in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. *Ibi verò putandus est esse Christus, ubi multi charitate conjuncti ideo conveniunt, ut DEum honorent, DEO soli deserviant, ejúsq; præcepta custodiant, & Regnum ejus gloriosissimum propagent. Qui hoc ipsum audit, veritatem discet, & non ambulabit in tenebris & errorum caligine, sed securus vadet ad fontes aquarum. In talibus Congregationibus DEO sacratis via recta in Cœlum tenetur, non vepribus obsita, sed Sanctorum vestigijs incessanter attrita; non flosculis hujus amari sæculi ornata, non delitijs aut blandimentis affluens, sed legibus regulisq; sanctissimis munita; ut stulti non errent per eam, nec quisquam in illa deviet, nisi qui suam salutem prorsus negligeret. Hìc cuncta in numero, pondere, & mensura, aptè disponuntur, ut verè Sapientia inhabitare dicatur, cujus opera omnia mirè ordinata sunt. Hìc viget cœlestis quædam fratrum correptio, suavis affectuum pravorum castigatio, & mutuæ Charitatis ineffabilis provocatio. Ob hæc & his similia, ante biennium apud me firmiter proposueram, hoc vitæ genus suscipere, si Dominus voluerit: & cum viro docto & pio, tunc spirituali meo Patre, hujusmodi sermonem habui: An si ex patria, rationabili de causa redirem (eram enim eo tempore in transmarinis partibus) fore sperarem, ut me Patres Societatis in sanctam obedientiam reciperent? cujus sententia fuit, ut hac de re nullatenus dubitarem. Hinc augebatur spes, accrevit animus, & hoc biennio dum in Anglia versarer, sæpius mente renovavi propositum hoc. Sed quia sperabam laborem meum & industriam in messe Domini non prorsus inutilem, distuli propositum. Nunc autem cùm Divinâ dispensatione libertate priver, ut huic utili labori me ipsum diutiùs non possim impendere: iterum renovatur desiderium, iterum incaluit & exardescit spiritus; & tandem votum Domino DEO vovi, non temerè (ut spero) sed in DEI timore, nec ob alium finem, quàm ut inde sanctius & gratius obsequium DEO præstem, ad majorem DEI gloriam, certiorem salutem meam, & ad gloriosiorem de spirituali meo hoste triumphum. Vovi equidem, ut cùm Domino placuerit me liberare, (si tamen aliquando placuerit) intra unum deinde annum, Patribus Societatis me totum resignaturum, & (si DEO inspirante me reciperent) libenter, & summo cum gaudio in perpetuum, voluntatem meam omnem in DEI servitium, & eorum obsequium, penitus penitúsq; traditurum. Hoc votum in summis angustijs & tribulationibus meis, magno mihi gaudio & solatio fuit: & ob hoc majori cum fiducia impetrandæ fortitudinis & patientiæ, accessi ad thronum Divinæ Majestatis, patrocinio fretus B. MARIÆ semper Virginis, & omnium Sanctorum. Quod quidem à DEO profectum spero, quia in ipso Orationis tempore à me factum fuit, cùm mihi videbar cœlestia cogitare. Sic enim res gesta est. Eodem die quo primùm tormentis cruciabar, antequam ad locum processi, orationibus vacans, & Domino DEO me meáque omnia commendans, supernâ quadam spiritûs dulcedine replebar, dum invocarem sanctissimum Nomen JESU & B. Virginis MARIÆ: dicebam enim Rosarium. Hilaris erat animus, benè confortatus, & promptus ad perferenda tormenta, quæ tunc certissimè expectabam. Tandem in mentem venit prædictum propositum, & simul etiam coincidebat in animum, ut nunc voto firmarem, quod antea statueram. Peractis precibus hæc animo revolvi, ratione quâ potui discussi, bonum judicavi, desiderium complevi, votum prædictâ conditione liberè emisi. Quod factum DEus ipse mihi videtur statim probasse. Nam in omnibus angustijs & cruciatibus meis, de infinita sua bonitate misericorditer mihi affuit, confortans me in necessitate, & liberans animam meam à labijs iniquis, à lingua dolosa, & à rugientibus paratis ad prædam. An quod dicam mirabile sit, nescio, DEus scit, sed quod verum sit, testis est coram DEO conscientia mea. Hoc dico, quòd in ultima tortura, cùm crudeliùs in corpus sævirent adversarij, manibus pedibusq; violenter extentis, omni tandem ferè doloris sensu expers eram: nec hoc solùm, sed etiam quasi refocillatus à præceden-*

cedentis tortura doloribus, sensibus perfectis, mente quietâ, & corde tranquillo perstiti. Quod videntes Commissarij, exeuntes jusserunt me eodem modo iterum in diem posterum cruciari: quod audiens, credebam equidem, & sperabam divino auxilio, me patienter laturum. Interea meditabar (ut potui) Salvatoris nostri acerbissimam passionem, innumeris doloribus plenam; dúmque hæc ipsa agerentur, vulneratam putâram sinistram manum in medio palmæ, & sanguinem effluxisse existimâram; sed revera nil tale fuit, nec alius tunc dolor, præter illum manûs gravabat. Nunc ergo ut innotescat vobis petitio & postulatio mea, cùm nulla spes reliqua sit, nos brevì pristinâ libertate iia fruituros, ut V V. PP. præsens alloquar, (quod utrùm aliquando sit eventurum, nulli mortalium est notum) interim humiliter me vobis submitto, suppliciter rogans, ut pro me, & de me faciatis, quod vestræ prudentiæ visum fuerit. Et, si fieri possit, ut absens in Vestram Societatem adscribi & recipi queam, supplici mente & toto corde exposco; ut sic cum humilibus humiliter sentiam, cum devotis DEI laudes personem, & continuè gratias ei pro beneficijs suis referam. Tum etiam plurium suffragijs adjutus, tutiùs curram ad propositum bravium. Non ignoro infinitas esse antiqui hostis insidias: tortuosus enim cùm sit coluber, mirè simplicium animas, qui fidelem ductorem non habent, suâ vafritie deludere conatur, in Angelum lucis transformans se; ut non sine causa admoneamur, ut probemus spiritus, si ex DEO sint. Vobis igitur, quoniam spirituales estis, & huic certamini assueti, committo totum negotium istud; per viscera misericordiæ DEI obsecrans, ut me vestro consilio & sapientiâ regere dignemini: & si utile videatur in oculis vestris, ad majorem DEI honorem, Ecclesiæ utilitatem, & animæ meæ æternam salutem, ut promovear ad hanc sanctissimi Nominis JESU Societatem: in præsenti obedientiam promitto coram DEO, in foro conscientiæ meæ, omnibus & singulis Præpositis constitutis, & constituendis: omnibus item regulis, legibúsve in hac Societate receptis, pro mea virili, & quantum me DEUS adjuvet: testis dies iste, testis & hoc chirographum manûs meæ in die Judicij. De corporis valetudine non est quod dubitetis, quia jam ferè pristinam fortitudinem & robur DEO donante recuperavi; & in dies magìs magísq; convalesco. De cetero me vestris orationibus commendans, vos in Domino valere jubeo, solicitè expectans, quæ sit vestra de me sententia.

Factus itaque desideriorum à Societatis Superioribus compos, cùm Societati se votis Religiosis, post tam dirum in carcere Tyrocinium, legitimè adstrinxisset, non multò pòst judicio iniquissimo læsæ Majestatis reus pronunciatus, vimineæ crati unà cum Rudolpho Scerwino inijcitur, atque per Londinum extra Urbem ad furcam raptatus, sublato jam Campiano & Scerwino, plaustrum ferale animosus conscendit; ex quo pauculis, pro Religione Catholica, & innocentia sua prolatis, subtracto inter recitatum psalmum 50. curru, modicùm pependit, ac paulò pòst fune resciсso, uti priores duo, in quatuor partes dissectus & laniatus fuit. Productiorem tamen illis in morte pœnam expertus est; siquidem negligentiâ Carnificis, fune minimè ad gulam intercludendam inserto, ex solo mento aliquamdiu vivus pependit; hinc illo disflecto, ex casu in pedes sese denuo valenter erigere parabat; cùm nihilominus à Lictoribus violentè extentus, sectus, exenteratus est, neque tum adhuc expers animæ visus, siquidem ingenti omnium stupore jam excordis corporis membra, nihilominus subsultim à terra emicabant.

P. THOMAS COTTAMUS.

EAdem cum Campiano & Brianto Patria Thomæ Cottamo, Anglia, & in ea Provincia Lancastrensis, idem vitæ genus, idem exitus fuit. Anno 1549. natus & à Protestantium hæresi operâ P. Thomæ Pondi Societat. JESV ad Catholicam Religionem traductus, relictâ Angliâ primò Duacum, ac deinde Romam, studio obtinendæ Societatis petijt. Hauserat nimirum primos ad eam ex annuis literis spiritus, quæ ab Jndia quotannis Romam de conversione Ethnicorum à nostris mittuntur; ad quos & ipse Christo lucrandos desideriũ traijciendi complures annos fovit; donec intellexit, nolle DEum sudores à se in Jndia, sed in Anglia cruorem fundi. Itaq; Tyrocinium S. Andreæ Romæ trigesimo ætatis anno ingressus, non multò pòst in Galliam Medicorum consilio, qui pertinacem hecticam in Vrbe curare desperaverant, ac postmodum Rhemos translatus, frustra ubiq; cœlum valetudini faventius quæritans, in Patrium deniq; solum, suscepto jam pridem sacerdotio, necdum tamen Tyrocinium egressus, migrare jussus est, ubi nativi aëris beneficio restauratam valetudinem, ad

P. Thomas Cottamus Anglus S. I. pro Fide Christi suspensus, et sectus, Londini in Anglia A°. 1582. 30 Maij.

C. S. d. M. K. f.

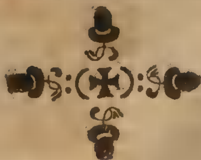
Anglicæ culturam Vineæ impenderet. Verùm in ipso portûs ingressu agnitus, & comprehensus est proditione nefariâ Sleddi, qui perfidè Catholicum simulans, Cottamo in Gallia & Remis se familiariter conjunxerat, & notata per otium accuratissimè oris lineamenta, totiúsque corporis conformationem, & quæcunque ad eum cognoscendum congruere possent, in Angliam præmiserat. Nobili ergo viro Havardo Londinum sistendus à Magistratu maritimo committitur: qui Religioni ducens Sacerdotem (erat enim & ipse Catholicus) Hæreticis prodere, liberum abire permisit. Quo facto cùm discrimen ipsemet capitis in se accersivisset, generoso animo Cottamus, ut impendentem suâ causâ Amico calamitatem in se averteret, ipse sponte se Præsidi rei maritimæ, approbantibus deinde factum Personio & Campiano, sistit. Et quia in Viro innocentissimo nihil reperire erat, cujus causâ in crimen læsæ Majestatis apparenter saltem coram vulgo traheretur (caverat enim jam à principio Elisabetha, ne ullum Religionis causâ de medio tollere, nisi ob solam duntaxat perduellionem, videretur) idcirco in intimas animi illius noxas quæstiones instituerunt.

Præcipua torturæ post equuleum Anglis species est, Filia Scavingeri dicta, priori omnino opposita. Cùm enim ille membra, alligatis extractísque in diversa manuum pedúmque articulis, ab invicem distrahat: hæc è contra illa violentè in unum veluti globum colligat & constipat. Trifariam hic corpus com-

complicatur, cruribus ad femora, femoribus ad ventrem appressis, atq; ita arcubus ferreis duobus includitur, quorum extrema dum ad se invicem labore carnificum in circulum coguntur, corpus interim miseri inclusum informi compressione pene eliditur. Immane prorsus & dirius eqvuleo cruciamentum, cujus immanitate corpus totum ita arctatur, ut alijs ex eo sanguis extremis manibus & pedibus exsudet; alijs ruptâ pectoris crate copiosus è naribus faucibúsq; sanguis effundatur, prout Cottamo etiam tum hecticâ miserè laboranti evenit, ampliùs horâ integrâ anulo concluso.

Hoc ei tormentum insana hæreticorum rabies intulit, cùm neque carceris squallore, neque inediæ vi quidpiam extorquerent, unpe sdeciem aliquam perduellionis in caput innocentis comminiscerentur. Sed quænam putamus tam diræ quæstionis fuit materia? nam quid de Primatu Reginæ in Ecclesia Anglicana sentiret, quid de Pij V. Pontificis adversùs eam intortâ excommunicatione, ultro ipse fassus etiam scripto fuerat, se idem in his, & omnibus alijs credere, quod sentiret Ecclesia Romana; reliqua autem alijs captivis Sacerdotibus obijci solita, velut Anglorum ad Ecclesiam Romanam ab Hæresi reductio, Sacramentorum & Missæ in ditionibus Reginæ celebratio, prætendi adversùs eum non poterant, quem ipso in aditu Jnsulæ captum constabat. Ne tamen viderentur Fidei solùm causâ necem inferendo Martyrem facere, quem omnino statuerant ùt perduellionis reum occidere, rimari instituere mentis arcana, num quid elicere possent aptum invidiæ conflandæ. Itaq; primùm supplicio illo Scavingeri, ac deinde rursum eqvulei cruciamento extorquere adnisi sunt, ut patefaceret quali pœnæ fuisset à Confessario adstrictus, ob noxas illi pro Tribunali sacro apertas. Et cùm ille nihil ultrà gravius suspicatus, declinandis cruciatibus, quod res esset, aperuisset; ursere porrò, ut delicta etiam, quibus pœna illa Sacramentalis inflicta fuerat, ex ordine recenseret, in eorum quopiam deprehensuros se aliquid confisi, quod injuriæ suæ obvelandæ fucum faceret. Tum verò animosus Christi pugil vafritiem improbissimorũ hominum execratus, *Equidem*, respondit, *peccata mea nulli præter DEum & Confessarium detecturus sum.*

Verùm cùm decreta Cottamo, atq; alijs 6. ex Clero Sacerdotibus mors esset, sive posset illi apertè crimen affingi, sive non, capitali damnatus sententiâ, in viminea crate per Urbem ad Tiburnum extrahitur. Ubi lanienam sociorum spectare jussus, si fortè ab animi firmitudine quidpiam remitteret, frustra offerentibus illi, si desipere vellet, Reginæ gratiam, Justitiæ Præsidibus; tandem ferale plaustrum conscendens; *Persuaderíne*, inquit, *vobis patiemini, criminis affines & conscios tam diros posse adire cruciatus, nec exprimi per illos confessionem? Ego certè ut fatear ingenuè quod est, teste Deo nihil in votis habui ardentiùs priusquam renavigarem in Angliam, quàm ad Jndos proficisci, ídq; tam serius agebam, ut jam tum omnia compararem ad iter, nec ab incepto desisterem, si liberum mihi fieret, quò id reipsâ præstarem.* Sub hæc revulsum Richardsoni unius ex socijs caput, ostentans populo Carnifex, de more clamabat: *Vivat Regina.* Cui Cottamus subijciens: *Obtestor*, ait, *DEum, ut eam diu salvam & incolumem velit, suáq; benedictione sanctâ muniat, cui ego ùt Reginæ meæ exopto omnem felicitatem & pacem.* Quidni ergo, subijciunt improbi Ministri, Ecclesiæ Anglicanæ supremum Caput illam agnoscis? *Hoc verò*, reposuit ille, *si voluissem profiteri, abhinc jam biennio vinculis exolutus essem. Sed integritas hîc Religionis & Conscientiæ convellitur, quâ unâ causâ exceptâ, nunquam Regiam Majestatem offendi.* Post hæc breviter DEum sibi & toti Regno propitium fieri precatus, recitatâ cum præsentibus Catholicis, quos ad id invitârat, semel oratione Dominicâ, & salutatione Angelicâ, è plaustro deijcitur; dúmque resciso fune ad lanienam denudatur, magno omnium stupore cilicium apparuit intimo corpori appressum; generosi illius animi jndex, qui duorum annorum perpetuis carceris ærumnis minimè satur, sagitari adscititijs etiam proprio ingenio injurijs voluit. Incidit pretiosa illius mors in diem 30. Maij. An. 1582. ætatis 33.

P. Thomas Mettamus Anglus Soc: IESV, post toleratas annis 17. in causa Fidei Romanæ, Carcerum ærumnas, extinctus, in Anglia Visbici. Mense Iunio A. 1592.

P. THOMAS METTAMUS.

Venerandus fuit omnibus Catholicis Anglis P. Thomas Mettamus, & ipse nobili prosapiâ Anglus, ob variam & profundam eruditionem: utpote qui Græcis & hebraicis, historiâ, & variâ rerum lectione eruditus, ad Philosophiæ Doctoratum, Licentiam simul in Theologia addiderat. Quibus accedens multiplex & profunda Virtus, unius DEI animarúmq; æstimationem, & sui perinde ac nihili contemtum inducens, quantum illi apud Catholicos addebat æstimationis, tantum apud Hæreticos conciliabat implacabilis odij. Elapsus ex Anglia, cùm doctrinam in scholis comparatam unà cum vitæ & sanguinis impendio in salutem Patriæ devovisset, suscepto Sacerdotio, ociùs in Angliam renavigavit; in cujus ingressu, pro amplexu vincula, pro hospitio acerbissimum 17. annorum ergastulum, ac post hunc sepulchrum nactus est. Primum quadriennium conclusus exegit in Turri Londinensi, carcere non aliunde, quàm fœditate & immanitate nobili; cujus squallore ad extrema deductus, omnino moriturus propediem erat, nisi barbara Ministrorum lenitas, ut productius Viro faceret tormentum, in alium subinde carcerem compegisset, ubi non quidem diutiùs viveret, sed lentiùs moreretur. Hìc ille paulò laxiùs habitus, postquam restaura-

ſtauratas neceſſario victu corporis vires, in longiorem vitam ſufficere poſſe ſperavit, ante omnia propoſitum animi, quod arctâ & profundâ turris cuſtodiâ defoſſus ſignificare potuit nemini, de ambienda Societate exequi conſtituit. Igitur datis ad P. Thomam Darbiſcir Pariſios literis, infinitis ei precibus negotium commendavit; quo naviter deſideria Viri Romæ promovente, Mercurianus Generalis Societatis J E S U Præpoſitus, eum Anno 1579. carceris ejus 5. die 4. Maij, non tantùm in Societatem adſcripſit, ſed datâ etiam ad eundem epiſtolâ magnopere hortatus eſt, ut illas ergaſtuli vexationes tam multas atque aſſiduas, in argumentum & materiam virtutis traduceret, reputarétq; ſibi non jam quaſi uni ex turba, ſed propiùs, atq; perfectiùs ex Societatis Inſtituto, ferendam eſſe poſt Chriſtum crucem.

Non diu commodiore illâ carceris cuſtodiâ frui Mettamo licuit, ſed inſtauratis ad duriora iterum perferenda viribus, in alium atque alium ſæpius translatus fuit, cum novis ſemper ærumnarum acceſſibus. Quippe cicuratis nonnihil patientiâ, & perſpectâ manſuetudine cuſtodibus hæreticis, dum lictoribus ignotis, & deliberatâ barbarie in ſacerdotes efferatis tradebatur, novis ità pœnis & cruciatibus exponebatur. Illud tamen has carceris & pœnarum mutationes ſolabatur, quòd in nova flagitioſorum, ad quos adjungebatur, colluvie, ſemper inveniret quos Chriſto lucraretur, aut quorum ludibrijs & inſolentiâ pro ipſo exagitaretur. Id quod adeo bellè ipſi, & alijs ex Societate captivis tum cedebat, ut cùm alij foris in libertate, propter perſecutionis acerbitatem, & exploratorum ſagacitatem, vix aliquod operæ pretium facerent, ipſi in carceribus, converſis ad Chriſtum novis ſemper & novis ob quotidiana crimina reis, dum hi in libertatem iterum carcere emittuntur, ipſi in illis maximo proventu, totidem Fidei futuros domeſticis prædicatores foras emittebant. Suboluit ea pia induſtria Miniſtris verbi, & Regijs; qui proinde cenſuerunt, haudquaquam Mettamum diutiùs Londini ferendum, ſed Wisbicum inter alios Chriſti ſacerdotes relegandum, ſcholam nempe dolorum, & extremæ patientiæ. Diſtat hic locus quinquagenis ferè paſſuum millibus Londino, olim Elienſis Epiſcopi caſtrum, nunc muris undiq; fatiſcentibus, ſinè tecto, ſublatis Præſulum hæreticorum avaritiâ plumbeis & cupreis laminis, ſinè laqueari, evulſis trabibus, ferro, reliquâq; materiâ, plus ruinarum, quàm fabricæ retinens ædificium, in commune ſepulchrum Catholicorum & Sacerdotum ab Elizabetha deſtinatum; ubi libertate & omni carorum aſpectu excluſi, nullâ aliâ ſpe, niſi animæ inter ærumnas tantiſper, dum ijs conficerentur, trahendæ agerent. Incolebant triſtia rudera 35. circiter, ſeu morte, ſeu perpetuis damnati miſerijs, viva certè omnes inter parietinas penſiles ſepulchra. Quidam in ſuo cavo ſoli, nonnulli cum ſocijs, clauſi omnes tam arctè, ut egrederentur nunquam, niſi omnes ſimul ad unam communem menſam. Neq; tunc tamen ſinè teſtibus convivis hæreticis, quorum princeps erat carceris curator Grajus, homo ferus, & à Catholicis tam pertinaciter averſus, ut profiteretur demens, ſi ſibi conſtaret, niſi apud Papiſtas DEI gratiam & ſalutem nuſquam reperiri, ſibi tamen fore optatius damnatum mori, quàm Papiſtam æternùm ſalvari. Quod & conſecutus eſt, horrendo ipsismet Puritanis exitu; Filiæ autem ſalutari exemplo, quæ ab ejus lamentabili obitu continuè Calvinum exuens, Catholicis acceſſit. Affari clauſos fas erat nemini, niſi Miniſtellis acturis de Religione, & piorum ſtipem, quâ ſolâ ſuſtentabantur, ad eos deferentibus. Excubiæ intus foriſq; perpetuæ, quarum pars obſervabat intra muros, pars caſtrum totâ nocte circumibat: cujus in milites Chriſti odia, contumelias, injurias, non raro lapidationibus conjunctas, facilè cuilibet eſt conjectare. Unum in his ſolatium erat, clancularia Divinorum myſteriorum tractatio, quorum apparatus & materia, omnem excubitorum, quamvis improbam diligentiam, ſæpius improviſò in receptacula ſingulorum irrumpentem, omniáque perſcrutantem, ſemper tamen fefellêre. Exacto ſexennio, liberior eis ergaſtulis ſuis prodeundi conceſſa eſt facultas, & communiter invicem, veluti in libera pene cuſtodia agendi. Quam illi libertatem, adnitentibus præſertim PP. Weſtono, Mettamo, & Pondo, in religioſi Cœnobij formam diſciplinámq; vertentes, ad ſignum campanæ omnia peragebant. Sua erant meditationi, examinandæ conſcientiæ, ſua lectioni, literarum ſtudio, divino cultui deſtinata tempora: habebantur ſtatis horis prælectiones Sacræ Scripturæ, inſtitutiones græcæ, hebraicæ linguæ, explanationes quæſtionum fidei, & morum, adhortationes ad virtutem & perfectionem. Quibus longè latéq; per Angliam vulgatis, tantâ ſanctitatis atq; eruditionis opinione, non inter Catholicos modò, ſed etiam inter hæreticos celebrari Wisbicum cœpit, ut non car-

cer,

cet, ſed doctiſſimorum hominum Academia, & omnigenarum virtutum Palæſtra haberetur.

His immorantem, & privatâ diſciplinæ obſervatione ultroneas afflictiones perpetuæ adverſorum perpeſſioni addentem Mettamum, Deo tandem ad ſe evocare, & ex carcere educere placuit. Igitur non minor ſexagenario, nullâ pene ægrotatione, aut lethali malo correptus, niſi quod annorum 17. carcer conſcivit, ubi mortem vicinam advertit, erecto ſemper in DEUM animo, Sacramentis ritè ſe ad eam comparavit, quam in Corona inclytorum Fidei pugilum placidiſſimè obijt, ipſo in carcere Wisbici, menſe Junio, An. 1592. Mortem illius eò ſeveriorem, quò ab effuſione ſanguinis remotiorem, non tantùm cauſa, quâ deceſſit, glorioſam reddidit, ſed longè maximè pertinax hæreticorum, quod illam Viro DEI intulit, odium. Namq; poſt decennij carcerem, ſeptennio ante illius mortem, cum 70. Sacerdotes è nervo dimitti juſſiſſent liberos, Mettamum tamen, à beneficio illius Clementiæ, nondum ejus torquendi ſaturi, retinuerunt; ſupplicio tantò moleſtiore, quantò diuturniore mactandum.

P. JACOBUS SALESIUS, ET GUILIELMUS SALTEMOCHIUS.

Ater Jacobus Saleſius Lezoſio Arvernorum in Gallia Oppido oriundus, omnibus humanis æquè ac Divinis ſcientijs fuit inſtructiſſimus. Prodigio ſimile erat, in corpuſculo perpetuâ virium debilitate & invaletudine laborante, quæ eum à docenda Muſſiponti Theologia poſt biennium retraxit, animum reſediſſe tam vividum & robuſtum, qui præter nativam Gallicam, & ſcholaſticas Latinam, Græcam, & Hebræam, linguas inſuper perfectè condidicit Chaldaicam, Syriacam, & modernorum Arabicam, quibus ille in ſpem Martyrij inter eas gentes conſequendi ſeſe aptaverat. Et verò non ſemel Jndicam miſſionem, quamvis omnino viribus fractus, Romà impetrare ardentibus literis contendebat; quod aliquando ſociorum uni admiranti, & viriū languorem objicienti, *neſcis tu*, reſpondit, *Rudolphum Aquavivam aptum fuiſſe Jndijs & Martyrio, qui priùs valetudinarij Romæ limen aſſiduè terebat? quis cognovit ſenſum Domini, an non in infirmo etiam corpore meo velit triumphare?* Verùm longè majores fuère cœleſtium virtutum dotes, Animi demiſſio tam profunda, ut obſervatorem omnium dictorum & factorum ſuorum deligeret, ubicunq; verſaretur, è numero Coadjutorum quempiam, à quo liberè coargueretur, ſi qua in re offendiſſet. In DEum & Divina extatico quodam ferebatur affectu, in medio actionum ſæpe exclamare illud Angelici hymni ſolitus: *Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.* Porrò unicus floſculi, aut cujuſvis alterius creaturæ aſpectus, ità animum ejus ad pulchritudinem Creatoris rapiebat, ut divini amoris ardore inflammandus videretur. Et cùm inter meditandum divina nunquam ad aliena cogitanda mente exerraret, inter colloquia tamen familiaria perpetuò ſermonem ad cœleſtia, nec advertens, transferebat. Quanto unionis cum DEO flagraret deſiderio, vel inde colligas, quòd januæ cubiculi pulſu ingrediendi facultatem ad eum poſtulantibus, priuſquam dicto *Ingredere* annueret, genua priùs humi flectebat dicens: *Intra DEVS meus, intra in animam meam.* Hinc plerumque ab introeuntibus genibus nixus deprehendebatur.

Atque ex hac agendi cum DEO conſuetudine, ardentiſſimus in ejus corde exarſit in Deum amor, qui non poſſet niſi ſanguine & morte extingui; inde nihil magìs in votis habuit, quàm per violentam in DEI cauſa internecionem, fidem ſuam teſtatam facere. Hoc ille diebus ſingulis coram venerabili Euchariſtia, quam horis propè adibat & venerabatur omnibus, ſupplex poſtulare: hoc ambitione ſummâ, quam celare non poſſet, vovere, quæ ei paſſim in familiaribus colloquijs, quoties de Martyrio mentio incidiſſet, voces illas exoptantis, nec advertenti exprimebat: *ô ſi daretur!* In hunc finem præcipuo ex Divis honore Martyres venerabatur, interque illos Edmundum Campianum, cujus reliquias de collo ſuſpenſas geſtabat devotiſſimè, exoſculabatur tenerrimè, & ejuſdem epiſtolâ ad ſe datâ ignes hos excitabat creberrimè, illis ejuſdem verbis mirificè viſus incendi: *Si vel canibus alendis fænerari poſſem Domino meo, qui ſum, aut qua eſt domus Patris*

mei

P. Iacob, Salesius et Guilielm, Saltemochius Galli Soc: IESV, pro fide Catholica occisi à Calvinistis Albenaci in Gallia. A°. 1593. 7. Febru:

mei, ut recusem? Et audivit tandem benignus Dominus ardentia servi sui vota, quámque pro fide oppetere mortem sub horæ cujuslibet sonum precabatur, ex eadem causa obiturum se divinitus præsensit. Itaq; non solùm uni Patrum asseveravit, non se aliter vitam finiturum quàm Martyrio, verùm etiam lethi genus præsagiens, aliquot antè annis disertè cuidam innuit, nullum aptius sibi mortis genus competere dicens, quàm si inter orandum sclopo traijceretur. Cujus ictu manu hæreticâ evibrato occubiturũ se, diversis vicibus edixit binis Nobilibus, cùm per jocum pectori ejus sclopum admovissent; *non tu me icies*, inquiens, *sed sectariorum aliquis*. Ejus proinde dexteræ jam tum multò antè bene omnia fausta precari solitus erat. Denique tam apertè Rectori Turnonensi per literas impendentem sibi pro fide necem paucis antè diebus aperuit, ut is de eventu securus, domesticis tanquam jam de re facta asseveraret, Salesium Martyrem futurum. Quæ non fuisse incerta divinantis, sed divinitus accepta prædicentis vaticinia, ex alieni facti non minùs veridica patuit prænotione. Impudens quidam Nobilis atrociùs Societatis innocentiam calumniatus, turbatæ illam Reipublicæ, & invectarum calamitatum ream accusabat, dignam proinde, cujus alumni omnes cum Salesio virgis cederentur. Parciùs ista viris innocentibus & modestiùs objicienda monebat Salesius, cavendum etiam atque etiam illi inculcans, ne ante anni lapsum pœnam ipse, eâ corporis parte,

te, ubi virgæ incuti solent, à DEO excipe-ret. Et profectò currente adhuc anno, ex-cussus Aquis sextijs, quas Dux Espernonius obsidebat, tormento globus, posticam corpo-ris partem, quâ sedebat, & paulò post vitam illi abrupit.

Sic ergo Martyrio præparatum, & jam maturum, imperia Majorum occupant, & Albenacum, Urbem Calvinianâ peste infe-ctam, tuendæ illic Catholicæ rei causâ pro-ficisci jubent. Quæ imperia incredibili hi-laritate, dicto *Te Deum laudamus*, excipiens, confestim se Turnone, ubi Theologiam tum docebat, comite Guilielmo Saltemochio dat in viam, Novembri exeunte An. 1592. Al-benaci per sacras Dominici Adventûs ferias quotidie ad populum perorans, ingenti fructu & solatio Catholicos complevit: adjunctisq; ad eorum numerum ex obstinata Calvini se-ctâ quibusdam pauculis, in rabiem scilicet & furorem Ministros eorum redegit, qui doctri-næ & spiritui in eo loquenti non valentes re-sistere, de medio tollere optabant; tantum in eo solo veneni esse, etiam ex pulpitis vocife-rantes, ut non Albenaco solùm, sed universo etiam Regno conficiendo sufficiat. Et occu-paverat fortè tunc improviso latrocinio, & proditione civium hæreticorum, Albena-cum Chiambaudus Calvini Assecla, oppres-sisq; 6. Febr. 1593. Catholicis, primò omni-um Salesiũ cum socio dari jusserat in vincula, certus neq; pretio, neq; permutatione liber-tatem ijs concedere, quos Ministri sui veluti Baalis Prophetas, & impios Idolorum, atque Antichristi adoratores neci tradendos conten-debant. Itaque toto illo die cum nocte inse-quenti, varijs injurijs & contumelijs affectum Salesium, postero die, qui erat Dominicus, Rabulæ sui concione in necem illius inflam-mati milites, exire foras in plateam jubent, in publico moriendum illi dicentes. Qui ve-luti ovis in occisionem sponte suâ descen-dens, *Ego verò*, inquit, *libens exeo Deo duce, cujus causâ mori paratus sum*. Et ad socium su-um, *quid te*, ait, *frater mi, fiet? bono animo esto. vide sis quanti ex quantulis futuri simus!* Tum brevi morâ ad commendandum DEO spiri-tum impetratâ, flexis genibus, veniam hosti-bus precatus est, qui ei JESUM & MARIAM invocanti, frustra os luto complere tenta-bant; donec supplicem à tergo militum unus adortus, soluto sclopo humerum ejus petijt: quo ictu pronus in faciem corruens, cùm sacra nomina invocare pergeret, ferro confoditur die 7. Febr. An. 1593. annos na-tus 37.

Atque hæc tam cordatè pro fide Catho-lica mors obita, quàm gloriosa in conspectu Dei foret, quâ ipse in beatam vitam nascere-tur, luculentè indicabat splendidissimum lu-men, quo cubiculum ejus natale, nocte eæ-dem illius excipiente, plus horæ spatio, ad-mirabili splendore effulsit. Corpus ejus pla-nè nudatum, totos 6. dies inhumatum, inhi-bentibus ejus sepulturam Hæreticis, in pla-tea jacuit; donec in ruinoso quodam templo tumulatum, ac biennio pòst magno honore Ruanum, tandémque Avenionem, unà cum Guilielmi cineribus translatum est, syndo-ne, quâ arida jam Christi pugilum ossa mun-dissimè involuta erant, sanguineum colorem referente. Cædes eorum maximâ lætitiâ u-biq; à socijs celebrata est, passimque in Colle-gijs hymno Ambrosiano gratiæ Deo actæ; pijs omnibus magno ambitu & certamine reli-quias eorum deposcentibus, quas prodigiosis eventibus variè illustrare Divinæ Bonitati deinde placuit. Sanè lipsanis Salesij se, & quendam è S. Benedicti familia à diuturno asthmate, liberatam, confessa est Domina Leo-narda Chausy, cui etiam devotam ternam è sedecim, quas habuerat, prolem servatam in vivis adscribebat. Bruxellis in Belgio An-no 1623. Dæmonem ab energumena, quam 22. annos obsederat, exigens P. Henricus A-damus, cùm manu Salesij conscriptum libel-lum depromens quæsisset, num illum novis-set? & probè se illum nôsse, & ab hoste suo exaratum, quem Albenaci amici sui neci de-dissent, aperuit, à quo se uri, & vehementer peruri fatebatur. Ejusdem lipsana clàm al-teri Energumenæ P. Bartholomæus Jacqui-notius Avenione applicuit, cùm subitò irru-giens Dæmon insanis clamoribus, ut demor-tui illius ossa amolirentur, urgere cœpit; sin-gularem hoc facto animis adstantium æstima-tionem Salesij imprimens, cujus exan-guia licèt ossa, tantis viribus in hostem infernalem pol-lerent.

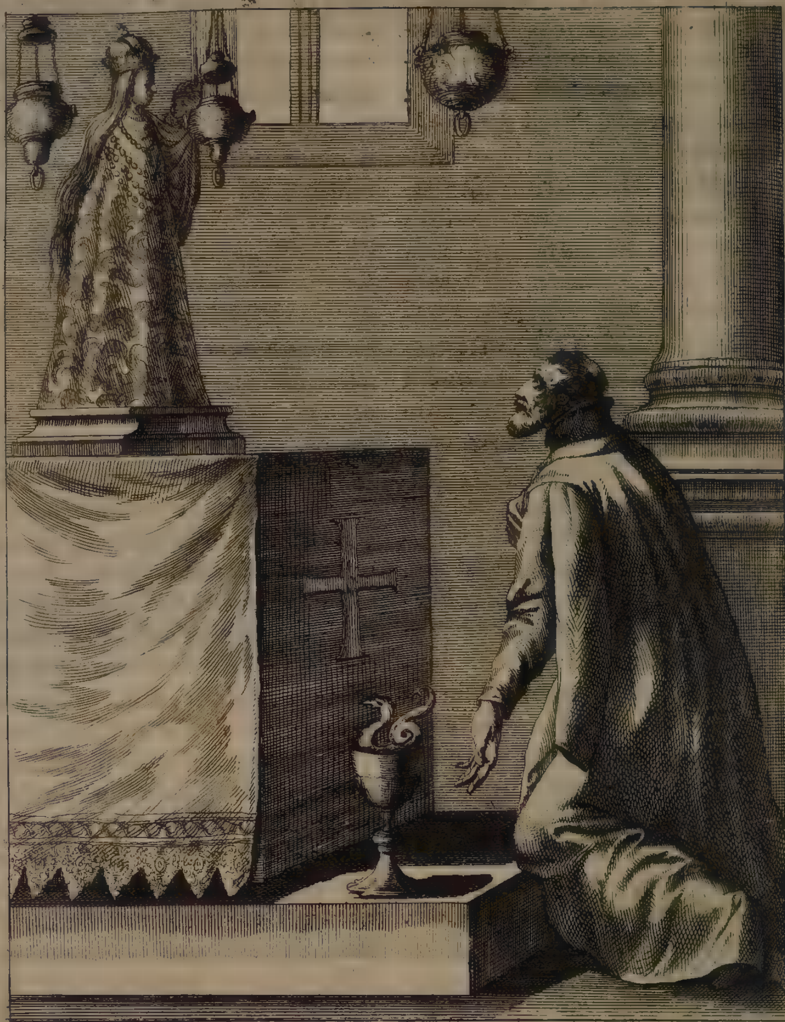

GUILI-

FOrtunatissimus P. Salesio expeditionis in Hæreticos suscipiendæ comes datus erat à P. Provinciali Guilielmus Saltemochius, eâdem cum illo Patriâ Arverniâ oriundus, Vir antiquæ simplicitatis, eximiæ pietatis & obedientiæ. Literarum cùm esset omnino rudis, in Societatem nihilominus receptus est ætatis anno 26. intra numerum Coadjutorum, eò quòd sutoris opificium à puero edoctus, præclarè calleret. In hac Angeli agnomen vitæ innocentiâ, ac præsertim obedientiæ promptitudine obtinuit, quam cœcè omnino, ùt jumentum factus in Domo DEI, exequi solebat, nullâ sibi discernendi inter Superiorum imperia facultate servatâ. Quod tam sanctè obstinatum, Superiorū jussa omnia sinè discussione exhauriendi studium, uberem illi patientiæ peperit segetem, dum Mussiponti Convictorum in Contubernio januæ præpositus à Superioribus, calces & pugnos, vulnera, & cruentas à gladij dorso vibices sustinere maluit, quàm malè feriatum juvenem è Contubernio, præter Superiorum facultatem, dimitteret. In cultu S S. Eucharistiæ quàm tener fuerit & assiduus, Turnone potissimùm patefecit, nusquam ferè alibi, quàm coram illa precarios volutans globulos, reperiri solitus. Ad gentem deinde convulsam & dilaceratam Salesio comes ire Albenacum jussus, licèt non ignoraret vitæ inter Heterodoxos impendentia discrimina, tamen provolavit ùt Angelus velox; præmium obedientiæ nactus Martyrij corollam, quam ei sors eadem, eadem mortis conditio peperit.

In Hæreticorum manus & vincula unà cum ipso delapsus, cùm perfidi jusculum ex carne famelicis (Sabbathi dies erat) apponerent, jámque Salesius fraudis ignarus sorbere pararet, opportunè admonuit, ut videret quid ageret, id sibi jusculum, licèt sub aliena specie, ex carne videri. Ita cùm eligeret famem potiùs & sitim extremam perpeti, quàm utramque cum injuria Ecclesiastici Præcepti extinguere, haustum aquæ sibi cum Patre exhiberi petijt. Sed & hunc crudeliter negantibus sectarijs, licèt copiosè per eos dies pluisset, imò importunè de ciborum delectu controversiam moventibus, severa impietatem hanc à Deo ultio consecuta est. Siquidem ipsâ illâ hebdomadâ tanta in omnibus Oppidi cisternis aquarum extitit inopia, ut vino carnes coquere cogerentur. Conatus quidem est Salesius vitam ab hostibus Guilielmo impetrare, quòd literarum expers, nihil ipsorum posset rationibus officere: sed præsentem gloriæ palmam non passus sibi in manibus ille infringi, *nequaquam*, exclamat, *ego te Pater deseram, quin & pro dogmatibus à te propugnatis, ego quoq; promptus occumbam*. Monentem quin etiam alium, ut se tragœdiæ, in solum Salesiū comparatæ subduceret, *absit à me*, respondit, *errorem hunc grandem errare. Non me sejungam unquam ab ejus latere, cui me socium S. Obedientia conjunxit. Mortem in hoc comitatu non reformido. Ejus me beneficij si compotem Divina miseratio faceret, næ ego bene fortunatus fuero; promptus etiam Deum exorare, ut percussori meo facti veniam indulgeat, cui jam nunc ego, quisquis fuerit, lubens indulgeo*. Corruebat interim ex accepto sclopi ictu Salesius; cujus casu nihil iste consternatus dum accurrit, dum valedicentis more complectitur, pugionibus crudeliter nefariorū confoditur, sortem suā mirè sibi congratulans; donec vires & sanguinem deficere sentiens, in genua & terram subsidit, & conformatis ante pectus in crucem brachijs, felicem animam Creatori eodem cum illo die reddidit, annos natus 38.

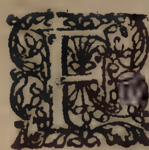
Exhumatis post biennium utriusque Albenaci ossibus, prodigio simile omnibus visum fuit, in cranio Guilielmi incorruptum superfuisse cerebrum, nullo etiam graveolentiæ vestigio. Ad utrumque etiam prodigiosè servata Dominæ Leonardæ Chausſy vita spectat, quæ à Calvinistis Albenacensibus corpora illorum Ruanum transferenda impetraverat. Rupto siquidem inopinè tabulato, tignū capiti ejus impendens, & jam à muro revulsum, indubiè oppressisset, nisi ex ipso casu in aëre pendulum, ab eorum lipsanis tigno illi intra cistam incumbentibus, detentum esset. Eandem opem expertus est Philip. Daudan Vir septuagenarius, lapsu ex alta turri ita contritus, ut præter linguam, alium membri usum vix retineret. Ubi tamen hos duos in vota vocavit, sanus & incolumis ante triduum surrexit. Necis administri omnes tristi & lamentabili exitu interierunt; duo à vermibus viventes etiamnum corrosi, alius inediâ confectus, alius insaniâ correptus. Joañes Sariassius princeps tragœdiæ author, à die commissi sceleris tremorem capitis perpessus est; & filius illi unicus eâdem die & horâ, quâ Parens nostros confecerat. A. 1605. ibidem Albenaci duello sublatus est: cujus cadaver cùm præter cœdis illorum locum deportaretur, inde nullà vi dimoveri horæ spatio potuit, exceptum ab obvio deliro ijsdem ludibrijs & sannis, quibus corpora ipsorum à morte affici Parens jusserat.

P. Ioannes Leleszi Vngarus . S. I . ex propinato in odium Fidei veneno mortuus Laureti . A°. 1594 . 26 . Febr:

C. Screta d. Melch. Küsell f.

P. JOANNES LELESZI.

Lorentissimum Hungariæ Regnum, cùm Catholicam Religionem in pretio habuit, omnibus bonis ità à Deo cumulabatur, ut lacte & melle manans, terræ promissionis non immeritò æquiparari posset. Eadem tum illi quæ Cœlo Regina, eadem in illam Ungaris quæ Cœlitibus observantia, & veneratio, & quod consequitur, tam firmum cum Cœlo commercium, ut etiam Coronam inaugurando Regi manibus Angelicis fabricatam, illi submitteret. At ubi sectariorum perversis dogmatibus ingressũ præbere, Regno & Civitate, æquali cum Pietate jure, donare incepit, omnis simul felicitas in exilium emigrans, pro Sole Justitiæ, infaustissima Lunæ Ottomannicæ cornua in eam invexit, quibus ventilata, & in miseram Turcæ servitutem magnâ sui parte redacta, in stuporem hodie & portentum facta est gentibus omnibus. Nihil tamen non egere Principes Austriaci, ut ruenti in præceps Regno opportunè subvenirent, & Religionem Catholicam fulcirent; inter quos Ferdinandus I. cùm auxilia illuc è Societate JEsu submittere inchoâsset, successores illius tantò majore semper studio ea augere contendebant, quantò heterodoxos magìs in eis regno exigendis & proscribendis laborare cernebant. Nulli pene Conventus, nulla Regni celebrabantur Comitia,

tia, quibus non agitarentur tractatus de eliminandis socijs; sic ut nullo unquam tempore, nullo Regum pijssimorum adnisu, effici toto annorum seculo potuerit, ut incolatus ijs perpetuus, publico Comitiorum statuto decerneretur. Quem amplissimum laborum suorum campum, zelo Austriacorum Cæsarum nacta Societas, latè quaquaversum suas operas per Regnum universum, non solùm quà Catholico Regi subest, sed quà sub Tyrannico etiam Turcarum gemit jugo, dispertita est, cujus Socij Quinque-Ecclesijs, Albæ Græcæ, Regalis Budæ, Varasdini, aliisque per Turco-Hungariam locis (ut taceam excursiones & missiones temporarias) rem Catholicam constanti Residentiarum labore procurant.

Inter hos numerandus venit primariò P. Joannes Leleszi, vir ingentis animi, Apostolus Transylvaniæ meritò appellandus. Hic exulantibus injuriâ temporum Patriâ suâ Varadino Parentibus, prodijt in lucem Leleszij: à quibus religiosè educatus, & ingenuis artibus optimè instructus, cùm eximios in Patriæ suæ salutem Societatis labores & conatus prudens arbiter dispexisset, ad eorum Ordinem animum adjecit, jam duodevicenarius An. 1566. In quo post Rhetoricam & Philosophiam magno applausu doctam, jam quatuor vota professus, accersitus est è Bavaria Viennam, operam deinceps in animorum quæstum locaturus. Christophorus enim Battoreus, inclytus Transylvaniæ Princeps, adnitente unà Stephano Battoreo fratre, jam tum Poloniæ Rege, profligatam pene ditione suâ rem Catholicam, servare & restituere cùm adniteretur, subsidia è Societate JESU, ad hoc maximè opportuna & efficacia, à Cæsare flagitabat. Primus in tam arduam, & discriminum plenissimam Missionem designatus est, reliquis in ea Provincia futurus Præses P. Joannes: jam enim tunc superstitiones omnes plenâ pace & tranquillitate, soli Catholicæ Religioni indicto exilio, in Transylvania habitabant, & plerique omnes Procerum varijs sectis infecti erant, Lutherum, Calvinum, Arrium, Anabaptistas, Antitrinitarios, Mahometem, & quæ non Religionum monstra, sectantes. Inter tot profligatæ fidei Aulicos, ne Sigismundus, in Principatu Parenti Christophoro successurus, in nefariam & ipse Hæresim, Matris præsertim versutiâ, quæ filium in sua secta educârat, pertraheretur, Patris Joannis fidei & educationi commissus est. Sacris & profanis disciplinis abundè instructum, in Catholicæ Fidei petra ità solidavit, ut ejus ad mortem usq; tenacissimus, toto etiam Principatu ruinas illius reparare studuerit. Licèt postmodum veneficio perditorum hominum Principatu cedere coactus, in extrema egestate finierit vitam Pragæ; cariturus honore sepulturæ, nisi hanc ei fidus, qui ex tot unus supererat famulus, in sacello S. Sigismundi Metropolitanæ ibidem Ecclesiæ præstitisset.

Nec in solius Principis sana educatione constitit zelus Leleszij, sed aperto Claudiopoli Gymnasio, frequentissimam illuc totâ Transylvaniâ, ex omni Nobilitate Juventute pellexit, quam feliciter literis simul & Fidei rudimentis, per magistros Societatis instrui fecit. Ipse interim quà Concionibus sacris, quà privatis congressibus, animis civiũ hæresim extirpare pertentans, id assecutus est, ut cùm sex solos sub ejus adventũ censeret Vrbs nobilissima Catholicos, ipse discedens, majore & potiore sui parte reliquerit orthodoxam. Inter hos animum quantumlibet collectum dissipantes labores, nihilominus tam erat mente in Deum intentâ, ut vix alij cum solo Deo acturi ad horam orationis collectiorem afferant. Nec inferiore studio in opulentissimi Principis Aula paupertatem noverat servare, quàm in domestica Collegiorũ penuria constitutus: nihil unquam, ne teronciũ quidem, ex copiosis Principatûs reditibus, qui tamen omnes fidei suæ cõmissi erant, in usus proprios, etiam necessarios, derivare solitus. Verùm non diu tulit Orcus damna sibi, & sectis suis per Transylvaniam illata, sed per fæminam Nobilem, hæresis pertinaciter studiosam, toxicum ei miscuit, quod illi ad cænam familiariter invitato perfidè propinavit. Et non fuit quidem illa veneni rabies, quæ in vestigio hominem necaret; ab eo tamen tempore contractis venis, quasi apoplexiâ, omnibus corporis membris obrigescebat. Accessit & aliud à crudelitate hæretica malum. Mutatâ siquidem Principis fortunâ, cùm toto Principatu Socij exigerentur, exturbatus est & P. Leleszy, nequidquam obnitente Principe, quantumlibet lectulo tunc ex morbo affixus, hyeme gelidâ & nivosâ, initio anni 1588. Inde sensim in mortem contabescens, cùm frustra essent omnia medicamenta, Lauretanum in Jtalia Collegium, optatissimam moriendi sedem delegit, ut ubi ponendam pro nobis Christus Dominus animam in Incarnatione assumpserat, ibi ipse suam pro illo toxici violentiâ exturbatam poneret. Quod factum est die 26. Febr. Anno 1594.

P. Ioannes Cornelius, Soc: IESV. nobilissimâ prosapiâ Anglus, post repetitam ex manuum peduumq articulis in equuleo distensionem, pro Fide Catholica suspensus, exenteratus, et dissectus in Anglia Dorcestriæ. 3. Iulij. A. 1594.
C.S. d. M.K. f.

P. JOANNES CORNELIUS.

Nobilissimâ Omahunorum, sive Omagaunorum Hyberniæ familiâ (ùt multi scriptores volunt) oriundum Cornelium, pientissima Comitissa Arundelia catholicè educandum sibi à Parentibus ejus obtinuit. In Collegio dehinc Anglorum Romæ studiorum cursu confecto, Sacerdos consecratus, & in Angliam An. 1583. Septembri mense remissus, primâ curâ Matrem conquisitam ab hæresi revocare studuit; quam etiam miro solatio totius vitæ peccata apud se deponentem, DEO & Ecclesiæ restituit. Tum omnium utilitatibus & saluti se impendens, nullum verebatur subire discrimen, dummodo salutaria malis cujuspiam afferre posset remedia: mutatis identidem stationibus convocatos Catholicos in sylvis, domibus privatis, solari, confirmare, Sacramentis munire, quotidianâ catechesi rudiores imbuere consuescens. Constat triennio plus tricenis familijs ejus hortatu inductas esse, ut à nefaria Hæreticorum cœna, & fanis frequentandis se abstinerent. Mirè industrius erat in indagandis moribundis, & extremâ calamitate pressis, quorum innumerabilem multitudinem, pestilentiâ maximè grassante, ab exitio sempiterno vindicavit. Rescijt abjectum rure jacere senem hæreticum, pediculari morbo ad extrema deductum, à quo muscis, pediculis, vermibus, toto corpore scatente, omnes etiam san-

ſanguine juncti, graveolentiam non ferentes, ſe amoviſſent. Huic Joannes ubi totâ nocte, multis confirmans, & in ſpem æternitatis erigens, aſſediſſet, ab errore quidem & peccatis ſacramentaliter abſolutum, & mox eâdem nocte moriturum conſtanter ſolatus eſt; vermibus tamen & putridâ illuvie totis veſtibus ita ab eo oppletus, ut mox depoſitæ, uſui deinceps eſſe nequiverint. Graſſante in Dorceſtria lue peſtilenti, nullus ægrotavit Catholicus, cui non adfuerit, nullus proteſtantium, cui non tentaverit inſinuare animi ſalutem, & Catholica conſilia. Præcipuum in his robur ſumebat à SS. Miſſæ ſacrificio, quod diebus ſingulis, nunquam ſinè lacrymis, Deo litabat; in alijs etiam Divinorum commentationibus à ſenſibus abripi ſolitus, ad quos nullâ vi diu poterat revocari. Edomandi per aſpera corporis perquam ſtudioſus fuit, & plura quotannis cilicia & flagra ſui diverberatione conficiebat, omnibus etiam ante incarcerationem annis, quaternos in hebdomada dies ſevero jejunio conſecrans. Plurimum etiam ad conſervandam mentis illibatæ innocentiam faciebat intenta ſemper ſenſuum cuſtodia, quâ toto triennio nec Templum Parochiale, quod feneſtris ejus cubiculi erat proximum, nec quale domicilio ſuo eſſet tectum, obſervavit.

Atque hæc omnia ſingulari fervore toto decennio in Anglia geſſit Clericus ſæcularis, necdum Societati JEſu legitimè adſcriptus. Quo tempore multis miris eventibus labores ejus honeſtare Deo viſum. Sanè poteſtas ejus in Dæmones prorſus fuit admirabilis, quos ex obſeſſorum corporibus ſolo paſſim acceſſu feliciſſimè exigebat. Horum unum Miſſæ aliquando aſſiſtentem, coëgit præſentem in Hoſtia D E U M publicè confiteri his verbis: *Agnoſco in hoc Sacramento omnipotentiam tuam ô D E U S.* Unde multùm perculſis Hæreticis, Orthodoxi mirificè fuère in fide conſtabiliti. Quarum rerum famâ toto Regno, vulgantibus rem ipsiſmet dæmonibus, apud Catholicos & Hæreticos vagante, impulſi Magiſtratus, cum Caypha dicebant, *quid facimus? quia hic homo multa ſigna facit.* Dimiſsiſq; eodem ſimul tempore tricenis emiſſarijs, eum ubicunq; deprehenſum comprehendi jubebant. Et verò in manus eorum jam inciderat aliquando, deprehenſus ab ijs conclave irrumpentibus, ſcriptioni vacans, & calamum, ùt fieri ſolet, ore tenens. Sed videns eos hærere, oculis divinitus ne eum viderent impeditis, ſilentio per medios illos in campum egreditur. Defunctorum animabus è piaculari carcere liberandis cùm eſſet addictiſſimus, ſæpius ab ijs rogabatur, ut litationibus ſuis pœnas eorum redimeret. Inter quas erat D. Hartifius, olim Præceptor ſuus, utì & Baro Sturtonus, quem in vaſtiſſimæ ſylvæ incendijs horrendùm amburi, inter luctuoſiſſimos ejulatus, tempore ſacrificij, quod pro ipſo operabatur, aſpexit, his editis cauſis pœnarum: *quòd fidem nonnunquam diſſimulâſſet, quando eam palàm confiteri ex uſu fuiſſet: quòd totam ætatem in Aula, non ſemper bono præbito exemplo, perdidiſſet: quòd è ſuffragatorum numero in necem Mariæ Stuartæ unus & ipſe fuiſſet, licèt ſæpius de hoc reum ſe pro ſacro Tribunali egerit.*

Poſtquam autem viſum eſt Divinæ Pietati pleno gloriæ fine labores illius coronare, è mediaſtinis unum quempiam, & inter domeſtica famulitia ad infima obſequia deſtinatum apud Dominam, in cujus Caſtro ſuſtentabatur Cornelius, ſivit à malo genio ad proditionem excitari; qui ſpe opulentioris fortunæ inductus, Duumviris capitalibus cum numeroſo ſatellitio in villam adductis, indicatâ digito, quâ ſe condiderat latebrâ, Dei Sacerdotem in manus impiorum tradidit. Inde poſt varias in itinere cum Heterodoxis altercationes Londinum adductus, & tetro carceri mancipatus, paulò pòſt Senatui Regio ſiſtitur, ut videlicet aperiat, quibus alijs in locis, apud quos divertiſſet? Sed iniquam percontationem reijciens, eqvuleo, & alijs cruciamentis ad confeſſionem adigitur. Quibus nihilo mollior effectus, & in ergaſtulum ſcilicet retruſus, inſtituit jejunijs, verberationibus, vigilijs, precibus continuis, votorum religioſorum nuncupationi ſeſe præparare. Jam enim Henricus Garnetus, Sociorum per Angliam Moderator, non longè antè literis à Cornelio exoratus, in ſuam Religionem illum receperat, poteſtate factâ, conſueta Societati JESU vota in carcere nuncupandi. Quibus ille quanto animi ſui ſolatio ſeſe illigaverit, nemo veriùs, quàm ille dixerit, teſtatus in epiſtola ad Dorotheam, Virginitatis perpetuæ voto illigatam, Matronæ in cujus Caſtro ſuſtentabatur Filiam, nunquam ſibi tantum dulcium lacrymarum, tantum Divinæ voluptatis obveniſſe, quantum beatus ille carcer peperiſſet.

Non multò pòſt Londino Dorceſtriam, in cujus territorio captus fuerat, remittitur, ut ibi judicatus, perduellium pœnas luat. Illuc itinere toto latronum more, brachia poſt tergum revinctus, adducitur, ternas quotidie horas precationi & corporis diverberationi impen-

impendere, apparitorum indulgentiâ permissus. In Vice-Comitis aulam receptus, & liberâ pene custodiâ honorificè habitus, bonâ ejusdem gratiâ obtinuit, ut locum supplicij sui, pridie quàm occisus est, ipsómet comitante adiret, veneraturus furcam, quæ sibi scalæ vicem in Cœlum conscensuro præbitura erat. Ad judicium productus, læsæ Majestatis reus damnatus est, quòd vetitas à Regina Missas fecerit, Confessiones exceperit, & Regij edicti in Catholicos & Sacerdotes sanciti impugnationē, penes se scriptam habuerit. Quo eodem die, reliquis qui se invisefrant dimissis, accitam sub vesperum Dorotheam, suasu suo Virginem, Cœlestium jam plenus, ità affatus est: *Sæpe me Divinæ gloriæ cupiditate exerceri experta es, at ecce corpus hoc crastinò dissecabitur. Vitæ præsentis fastidio teneor, ad sempiternam aspiro. Fac dulcis JESU, ut verborum atque operum meorum illa sit meta. Ad hoc vides me, quod maximè expetivi, compotem à DEO factum Societatis IESU; fac amabo, ut quidquid reliqui mearum rerum, illi cedat. Tu verò vide sis, ut voto ineundæ Religionis, quo te obligâsti, quàm primùm respondeas. Obsecra, ne quid cogitem, dicam, aut spirem, præter Christum, Crucem ejus, & Paradysum. Ego vicissim IESUM obsecro, ut religiosam te faciat, plenam annis & meritis, & gratiâ cœlesti, ut mutuo rursus conspectu fruamur in Paradyso.* Nocte ultimâ solidè in precatione, confessionibus excipiendis traductâ, & vicenis duobus aureis à Dorothea submissis, in Catholicos egentes distributis, oblatam vitæ indulgentiam, si modò Templa Hæreticorum frequentaret, animosè rejecit. Atque sub horam à meridie primam animosus è carcere prodiens, ultro supinus crati vimineæ incubuit; in qua ad locum supplicij raptatus, quatuor alios, qui pedites ad furcam unà ducebantur, identidem ad constantiam firmabat, exemplo ad emolliendam præcipui ejus Provinciæ Viri conscientiam pervadente, qui benedictionem à Patre sic infamè raptato flagitans, recepit se Catholicis aggregaturum.

Ad locum supplicij ubi deventum est, sublatis in patibulum primò latrone, quem expiatis sceleribus orthodoxè mori Pater condocefecerat, ac tum fidei causâ duobus suis famulis, & Nobili Viro Thomâ Bosgravio, postremus ipse scalas alacer conscendit, illud Apostoli Andreæ usurpans: *O bona Crux, diu desiderata, sollicitè amata!* Sociorū deinde pedes è trabe pendentium, & laqueum à carnifice porrectum exosculatus, collo induit, DEóque spiritum commendans, è scalis dejectus est, 3. Julij Anno 1594. Et quia spirans adhuc & vividus rescisso fune excarnificatus est, dum pectore fisso cor & intestina diriperentur, manum fronti admovere, veluti supremùm Cruce signaturus, notatus est. Partitum quadrifariam corpus, & palis affixum est, capite ex summo patibulo ad publicum terrorem prostante. Quod dum eminus veneratura per eos dies Dorothea accedit, videt illud lucis radio cinctum mirabiliter fulgere. Sed oculorum ludibrium metuens, dum exploratura propiùs se admovet; quò se conferebat viciniùs, eò clariùs radiare conspexit. Quo spectaculo vehementer animo confirmata, de gente non sancta in Belgium profugiens, sacras inter Divi Benedicti Virgines votam DEO vitam traduxit. Totos interim 15. dies, quibus in patibulo fixum prostabat Caput, tam exitiosa vis imbrium devastavit messes, ut eam incolæ vindictam crederent ignominiæ sacro capiti illatæ, impetrarêntque à Gubernatore illud deponi; quâ occasione, unà cum toto corpore venit in potestatem Catholicorum.

P. ROBERTUS SOUTHUUELLUS.

Escio an quis alius unquam post sanctissimum Parentem ejus Jgnatium, majorem de Societate JEsu sensum, majorem vocationis suæ foverit æstimationem, quàm Robertus Southuuellus Anglus, in Comitatu Suffolciæ, illustri & perquam nobili sanguine natus. Scripsit quidem aliquando in sua ad Socios Romam epistola S. Xaverius, æternum animæ suæ exitium imprecans, si unquam ab amore dilectissimæ suæ Religionis descisceret: *si oblitus*, inquit, *fuero tui ô Societas JESU, oblivioni detur dextera mea.* Sed an non sublimes ejus de hoc Ordine conceptus adæquârit, si non superârit Robertus, clarissimo in Anglia gentis Southuuellæ natus sanguine, ex his quæ propriâ manu consignavit, patebit. Primùm ergo ejus consequendæ studio, quòd nullibi alibi certius tergeminam Virginitatis, Doctoratûs, & Martyrij lauream sibi polliceretur, post Philosophiam Duaci sub Leonardo

P. Robertus Southuuellus. Nobili sanguine in Anglia natus, Soc. IESV pro Religione Catholica suspensus et sectus Londini. A. 1595. 3. Mar.

C.S.d. M.K.f

Lessio absolutam, pedes Romam tetendit. Ubi experiundæ virtutis & constantiæ gratiâ nonnihil prolatus, tanto doloris sensu moram tulit, ut scriberet: *quî fieri potest, ne mœrore conficiar, cùm ab illo cœtu me disjunctum videam, ab illa Societate segregatum, divulsum ab illo corpore, in quo sita sunt vita mea, amor meus, totum cor, & affectus meus?* Hinc tanto majore gaudio ex admissione affectus, beatitatem suam quasi non capiens, ità seipsum scriptis extimulabat: *Quot sunt, qui suspirant anhelantes die noctéque, nihil aliud cogitant, nisi quà possint in Societatem admitti! Quoties eis felix admissorum status in mentem venit? Quoties eundem ipsi toto cordis affectu exoptant? Quot sunt, qui cùm te per plateas incedentem vident, liquefacto velut corde in lacrymas solvuntur, dum se tanti boni possessione orbatos vident? tu autem, qui eo frueris, quanto erga Deum amore flagrare deberes? quàm gratus esse de tanta gratia? sæculares cùm te vident, propter sanctitatem vitæ, & quæ in vero Societatis filio reperiri debet virtutem, reverentur, & multò plus à te, quàm à devotissimo quolibet sæculari expectant. Factis igitur & operibus eorum expectationi respondere debes.* Et rursum alibi: *Considera*, scribit, *quanta in Religioso Societatis perfectio requiratur, qui semper ac singulis momentis paratus esse debet in quasvis Mundi plagas, & ad quæcunq; hominum genera proficisci: cùm ij sint Hæretici, Turcæ, Pagani, Barbari: & incerti simus, quo nos Deus vocaturus sit. debemus ergo omnibus virtutibus instructi esse, quæ necessariæ sunt, ut cum his omnibus possimus cum fructu & edifi-*

ædificatione versari. Unde cogitemus, quid desideretur in eo, qui cum Indis est versaturus, quantam debeat habere patientiam, charitatem, compositionem verborum, gestuum, & omnium actionum, quantam cum DEO unionem! Item, quid requiratur ab eo, qui ab hæreticis in vincula conijcitur, fame, siti maceratur, mille illecebris tentatur, æqvuleo & varijs tormentis cruciatur.

Postquam autem Tyrocinium egressus, sacramentum in militia JESU Christi per vota religiosa nuncupavit, ità hanc suam felicitatem prosecutus est. 1. *Crucifixo desponsata est anima tua; unde & eam crucifixam cum corpore esse oportet. Sicut enim similitudo amicitiæ, ità & dissimilitudo disunionis causa est, Nec certè ullo modo congruum est, ut sponso patiente, & infinitis affecto doloribus, eodemq; pro ipsius Sponsæ suæ amore obtinendo crucifixo, sponsa delitijs affluat, sive in ulla delectatione versari permittat, vel in ulla re, quàm in sponsi imitatione, quæ amoris vinculum est, recreetur.*

2. *Membrum Societatis IESU, B. Virginis filius, unum ex visceribus Christi effectus es: cum reliquis igitur & te crucifigi oportet.*

3. *Factus Sanctorũ socius, domûs Dei incola, in Exercitu Christi miles, in Ecclesia petra fundamentali lapis, factus es animarum piscator, secularibus vitæ norma, & virtutum speculum; messis Christi operarius, servus illius insolubilis; Diaboli, Mundi, & Carnis hostis declaratus, & publicus; cæcorum dux, claudorum bajulus, omnia omnibus.*

4. *Nihil quod est, aut potest esse in te, aut spectare ullo modo ad te, potes ampliùs posthac dicere esse tuum; nec memoriam, intellectum, nec voluntatem: nec quidquam potes nolle aut velle de te; nec de te, nisi ex superiorum præscripto, aut de quoquam alio, aut re vel minima disponere: sed Dei & vicariorum ejus ita factus es mancipium, ut plena tui potestas penes illos semper, penes te nunquam ampliùs futura sit.*

5. *Cum ijsdem planè nodis adstrictus sis, quibus B. P. N. Jgnatius, Xaverius, &c, & ejusdem sis Societatis; ad eandem perfectionem, quantùm ex parte tua fieri potest, obligatus es. Unde licèt perfectionem aliquam aliquando videris te acquisivisse, si tamen ad illam, quam habuerunt ijdem BB. PP. NN. evectus non sis, nihil adhuc te fecisse intelligas, nec illi respondisse gratiæ, quam Societatis tibi character, & Spiritus Sanctus communicare solet; ideóq; ad perfectiora semper aspirare debere.*

6. *Ita DEO temetipsum dedisti, ut illius perpetuò mancipium, servúsque futurus sis, & de te ampliùs nihil velle, aut nolle possis; ideóque quidquid tibi accidit, peculiari ejus providentiâ evenire certò scias. Imò tu nec in minimis etiam rebus debes ullâ ratione quidquam proponere de temetipso, nec hoc aut illud velle perficere; nisi priùs te commendaveris Providentiæ Divinæ; quia nihil est tam parvi momenti, in quo non possit aliquis defectus committi; & proinde etiam in minimis totam nostri curam DEO relinquere & superioribus debemus; & quidquid accidit, à manu ipsius, tanquam Patris amantissimi, incommodo alicui, quod nos nescimus, occurrentis, libenter accipere; scientes, quòd quantumcunq; gravia, & molesta accidere permittat, aut ad præveniendum majus malum, aut ad communicandum aliquod nobilius bonum, quod tamen requirat dispositionem præviam, permittere.*

7. *Sæpe tibi occurrit hæc cogitatio: Quid responderes, si superior diceret tibi, quòd non es idoneus, & utilis Societati, & ideo te debere discedere, nec te velle superiores diutiùs retinere, cum sis onus Societati, &c. Et hoc ijs modo respondere proponebas; si velis ut egrediar, priùs tu egredere, ut aditum mihi patefacias; & postquam expertus fueris lucra, quæ ex egressu invenisti, referas mihi, & si mihi magìs placeant, quàm quæ hic experior, fortè subsequar. Item, non perfectis, sed imperfectis facta est Religio; & si hìc inter perfectos sim imperfectus, quomodo potest salvâ conscientiâ me dimittere in manifestum animæ periculum? Item, si Christus mortem pro me subierit, & cum suo etiam damno meas miserias perpessus sit, cur Societas Christo longè inferior, hæc non præstabit?*

8. *Semper te ùt Novitium geras, cum eo fervore & humilitate, eáq; reverentiâ & modestiâ, quam in Novitio requiri existimas; & recordare semper illius quod Regula præcipit, scilicet, ut omnes in animo tuo te superiores ducas, & DEUM in unoquoq;, ùt in illius imagine agnoscere studeas. Imò tunc te felicem existima, cùm tu illis ulla in relicita præstare poteris auxilium, & occasionem ulli eorum cedendi, aut succurrendi nactus sis; Et quantum fieri potest, viliora & deteriora pro te semper elige, potiores alijs in omnibus partes deferas.*

9. *Considera paulò attentiùs quid assecutus sis, quid possideas, quantam à Deo gratiam acceperis, quòd sis in Societatem adscriptus, in illa confirmatus, illius votis obstrictus! Quot sunt nobiles, elegantissimi & sanctissimi Juvenes, qui velut exules è patria, velut cervi sitientes à fontibus aquarum remoti, sæpe dum tu dormis, & securus requiescis, amarissimis lacrymis, & gravi dolore conficiuntur? &c.*

Crevit

Crevit verò in immensum successu temporis hæc Vocationis in ejus animo æstimatio, posteaquam Theologiâ exactâ Sacerdotio initiatus, & in Collegio Anglicano Romæ studijs præfectus est, uno ante discessum in Angliam anno. Ità ergo in scripto quodam profitetur: Ego *Robertus Southuuellus*, coram DEO Opt. Max. & curia Cœlesti universa profiteor, assero, & certissimè credo ex signis evidentissimis & manifestissimis, ex toto vitæ præteritæ & præsentis cursu, re in Domino strictissimè & diligentissimè considerata, simpliciter & absolutè mihi meliùs esse in Societate JEsu perpetuò vivere & mori, quàm in ullo alio Religiosorum Ordine; & à fortiori quàm in seculo, aut ullo statu seculari. Et profiteor me in præsentia, sinè ulla, ùt spero, passione existentem, summo propriæ salutis & finis consequendi desiderio æstuantem, hoc ratum & stabile toto vitæ meæ tempore habiturum: & peto, ut hæc ipsa scriptura, tanquam hujus desiderij testimonium, DEO Opt. Max. in die Judicij offeratur; ut si aliter imposterum diabolicâ tentatione deceptus, & hujus propositi oblitus sensero, nulla sit sententia illa, & momentum omnino non habeat; quippe quam, cùm mihi optimè & securissimè coner, & rectæ rationis adminiculo adjutus, & in Dei ùt spero gratia existens, sinè conscientia ullius peccati mortalis, aut ullius pravæ & perversæ voluntatis, futuris periculis providere detestor, abhorreo, abrenuncio, abjuro, execror, & omnibus modis recuso, & reijcio, & ad finem vitæ meæ inclusivè detestatam, abjuratam, execratam, & refutatam esse toto pectore, & ex intimo affectu desidero: & ità me habeo, ut etsi omnes Angeli, Cœli, omnes homines Mundi totius, omnes deniq; creaturæ annihilari deberent, nisi ego è Societate discederem, ob horum nullum egrederer.

2. Licèt omnes Patres, & Fratres omnes, etiam Superiores essent egressuri, & præter me nullus in Societate esse vellet; ego solus essem, & solus in ea morerer.

3. Etsi Angelus de cœlo descenderet, & mihi diceret, non esse in Societate manendum; si vel unicum haberem superiorem, qui ùt superior mihi contrarium diceret, spreto & rejecto Angeli sermone, judicium superioris sequerer.

4. Etsi Societas tota esset contraria Superiori in rebus ad illius officium pertinentibus, & in quibus ille ex potestate, & ex jure officij statuere & ordinare posset, & ex officio justè deberet, adhærerem illi, etsi contraria pars & rationes efficaces, & quantumvis apparentes, & præterea viros doctrinâ & pietate totius Civitatis clarissimos haberet: imò etsi superior vir alioqui sceleratus & nefarius esset; aut si temerarium esset, ex eo, quòd mihi potiùs quàm cæteris constare vix posset, an ille in tali casu deberet ac posset hoc facere; suspenderem intellectum, & in neutram partem propenderem: si in alterutram tamen propendere necesse esset, omnino propenderem in partem superioris. Iterum dico & confirmo: Et ego in præsenti animi mei tranquillitate & serenitate existens, mihi ipsi perturbato & tentato, si quando, quod DEus avertat, contigerit, in rebus præsertim ad vocationem & obedientiam spectantibus, consulo & persuadeo, ut reflectam oculos in præteritum statum, cogitem seriò & cum indifferentiâ, ad amplectendum voluntatem Dei, mihi per superiores semper, & in omni tempore, & in omni statu declarandam, me tunc quoad res animæ sensisse meliùs, verè apprehendisse necessitatem religiosæ vitæ, & pericula manifesta quæ in sæculo occurrunt; & ex hac vera, bona, rationabili, & Deo grata apprehensione firmiter & involabiliter statuisse, coram Deo, & Creaturis omnibus, absolutè optimum, necessarium, & convenientissimum mihi esse, in Societate JEsu, & nullo alio, qui sit aut esse possit, statu vivere & mori, ad laudem & gloriam Dei. *Hæc omnia & quæcunque alia, intelligendo juxta ipsius Societatis Constitutiones.*

Foverat quidem animo Robertus aliquot annis, ùt erat animo vasto & excelso, desideria proficiscendi ad Indos & Barbaros, sed postquam in Patria sua certiorem fundendi pro Christo sanguinis occasionem vidit, continuè toto animo illuc propendens, magnis votis & suspirijs eam missionem exambijt. Igitur Henrico Garneto, totius Missionis in Anglia, post Personium futuro Moderatori, datus est comes anno 1586. quàm ætate Juvenis, annos natus non ampliùs 25. tam virtute præstans, & excelsissimâ sanctitate, ad vindicandos ex sempiterno exitio Populares, inextinguibili flagrantiâ incitatus. Spirant hunc animæ illius magnæ, & Apostolico zelo incensæ fervorem literæ, ad amicum Sacerdotem Societatis, ex ultimo portu quàm trajiceret, datæ:

JESUS MARIA. Rev. in Christo Pater.

Extremis jam objiciendus periculis, è mortis te vestibulo alloquar, mi Pater, tuarum implorans in his periculis subsidium orationum, ut quo impulsore moribundus

ſemel ſpiritu revixi, eodem quoque ſupplicante, corporis mortem aut utiliter fugiam, aut viriliter ſuſtineam. Mittor ego quidem in medium luporum, ac utinam ùt ovis, pro illius qui mittit nomine, fidéque ad occiſionem ducendus. Certè terra marique mihi, ſat ſcio, inhiaturos plurimos, qui non ſolùm ùt lupi, ſed tanquam leones circumeunt, quærentes quem devorent; quorum ego non tam timeo, quàm expeto morſus; nec tam horreo torturos, quàm coronaturos expoſco. Caro quidem infirma eſt, & non prodeſt quidquam; imò & hæc meditanti reluctatur; ſed Dominus potens in prælio ipſe mihi à dextris erit, ne commovear; quique inſtituit exemplo, non deſtituet auxilio: nec aberit à certante, qui ad certandum induxit. Tu verò mi Pater fulcito me floribus orationum, qui aſcendant in odorem ſuavitatis; ſtipato me malis operum, ut ſi languere oporteat, non timore, ſed amore langueam. Ego certè quidem, ſi (quod ſperare non audeo, quanquam vehementer optem) in felici Martyrum Choro vel minimus eſſe poſſim, non ero, Deo volente, immemor mei nunc recordantium; nec ero benè merentibus ingratus in Cœlo, quibus vel in terris cupio eſſe quàm gratiſſimus. Age igitur mi Pater (extremùm fortè jam te alloquor) age, inquam, apud communem Patrem, ac Dominum JEſum cauſam meam, imò cauſam tuam, cauſam totius Eccleſiæ: Ut eam, quam gero perſonam, ità ſuſtineam, ut quod DEus, quod Angeli, quod ſuperiores à me factum cupiunt, id vel cum ſanguinis ipſius vitæq; jactura, fideliter fortitérq; præſtem. Quod concedat DEUS; cui te, meipſum, & nos omnes commendo. Patrem quæſo Rectorem, & alios Patres fratréſq; ex me ſaluta. Vale. è portu. 15. Julij. Anno 1586.

R. V. frater & ſervus in Chriſto.

Robertus Southuuellus.

Et omnino non fefellit Bonitas Divina expectationem famuli ſui, ſed Martyrij lauream, quam à puero ſemper maximis votis à Deo precabatur, conceſſit; idq; eâ prorſus, quâ geſtiebat, ratione, ut priùs magnos animarum quæſtus annis aliquot faciens, ingentibus ærumnis & miſerijs conficeretur. Siquidem poſt 6. annorum diurnos nocturnóſque in animarum cura per Angliam quæſtuoſiſſimos labores, tres annos in carceris ſquallore, varijs tormentis exercitus, exegit. Nec ferè de eorum obtentu ambigere poterat Robertus, faſſus amico confidenti, ſe ad eam diem, quâ Angliam intraviſſet, nihil petijſſe à Deo, quod non impetraret. Neque id mirum; profundiſſima enim cum intima ſui cognitione humilitas, defluentium è cœlo gratiarum & donorum, capaciſſimum ejus animum effecerat. *Quid fui Domine?* his ipſis verbis nihilū ſuum perpendebat; *quid ſum? & quid ero? fui nihil; nihil ſum; & ero fortè nihilo pejus. Fui conceptus in originali peccato; ſum plenus peccato actuali; & quis ſcit an ero condemnatus pœnâ gehennali? fui miſerabilis in ingreſſu; fui miſerabilis in progreſſu; miſerrimus ero in egreſſu; fui ſperma fœtidum; ſum ſaccus ſtercorum; ero eſca vermium. Cùm nihil eſſem, fui ſinè periculo damnationis, & ſinè ſpe ſalutis; & jam ſum in ſpe dubia, & gravi periculo; ero aut ex re ſperata felix, aut ex periculi ſucceſſu infeliciſſimus. Sic fui ut damnari non poſſem; ſic ſum ut ſalvari vix poſſim; ſic ero ut in æternum damnatus, aut in æternum ſalvus. Quid fuerim, ſcio, quòd fui peſſimus; quid ſim neſcio, quia de gratia incertus; quid ero, ignoro, quia de ſalute dubius. Quod fui, Domine ignoſce; quod ſum, corrige; quod ero dirige; inquam dirige, à malo præterito, in bono præſenti, ad præmium futurum, Amen.*

Verùm quantò in oculis ſuis vilior, tantò alijs ſemper fuit æſtimatior; qui ſummas animi illius dotes, & naturæ ſimul ac gratiæ in unum omnia effuſa bona pervidentes, certatim manibus ſuis ei miniſtrare, ejus advolvi pedibus, prenſare genua, omníque officio proſequi omnes, ex omni ætate, ſexu, ſtatu, & conditione, ſtudebant. Inter quæ ipſe nullâ die nocteq; admiſsâ quiete, voce & linguâ, ſtilo & calamo, verſu ac proſâ (nam venuſtate, atque uberrimâ materni idiomatis eloquentiâ, etiam hoſtes à morte ſuâ, etiam Reginam Eliſabetham ad lectitandum nitidiſſima opuſcula, & ſuis ſumptibus recudenda pelliciebat) hæreſim impugnare, fidem ſuadere, virtutem commendare, eâ contentione perrexit & eventu, ut quàm plurimis ad Eccleſiam reductis, judicaretur ſuo tempore rem Catholicam adverſùs impium Reginæ furorem ſuſtinuiſſe. Quotidiana vitæ pericula, carcerum, & ſuppliciorum in momenta quælibet impendentia diſcrimina, incitamentum ei fuère, & ad Apoſtolicos labores illicium. Quæ ipſe binis ad ſocios literis ità deſcribit: *Hactenus vivimus, & incolumes quidem, indigni*, ùt apparet, carceribus. Crebriùs miſimus, quàm iſthinc accepimus literas, tametſi haud ſinè difficultate mittantur, & ſcimus aliquarum factam eſſe jacturam. Conditio Catholicorum Recuſantium

ſantium eſt eadem, quæ adhuc fuit; miſerabilis, & timoris ac periculorum plena, præſertim ex quo adverſarij bellum expectant. Noſtri qui in cuſtodia ſunt gaudent, & ſuis ſeſe vinculis ſolantur; & qui liberi ſunt, nec multùm curant, nec libertatem ſibi fore diuturnam putant. Omnes, quæ DEI bonitas & miſericordia eſt, comparant ſe ad duriſſima quæque toleranda, quæ illis evenire poſſunt, dum DEO ſerviatur: Cujus gloriæ & ſalutis animarum major eos ſollicitudo tenet, quàm ſui diſpendij temporalis. Non diu eſt, cùm duos comprehenderunt Sacerdotes, qui in carcere Briduel talia paſſi tormenta ſunt, qualia vix credi poteſt. Victus eorum pertenuis, & adeo nauſeoſus, ut ſolo aſpectu faſtidium commoveret; labores continui, & immoderati, neq; in infirma, quàm in proſperà valetudine leviores; ſiquidem fuſte & virgis penſum ab illis, quamvis imbecillibus exigebant. lectus illis ſtramen ſordidum; carcer graviter olens. Nonnullos ſuſpendunt manibus integros dies, ità ut terram vix extremis pedibus contingant. Deniq; qui eo carcere detinentur, degunt in lacu miſeriæ & luto fœcis. Hoc purgatorium & nos in horas expectamus, in quo Catholicorum tortores Toplifus & Yongus omne tormentorum genus exercent. Verùm quidquid placitum D E O fuerit, veniat; tenet nos ſpes perferendi omnia, in eo qui nos confortat. Interea confundantur qui loqvuntur mala, & loquatur Dominus pacem populo ſuo; ut (ſicut ait Propheta David) habitet ipſius gloria in terra noſtra. Sanctis ſacrificijs R. V. *& amicorum omnium demiſsè me commendo.*

Poſterior Epiſtola ſic habet: *Multas Epiſtolas dedimus, ſed videntur redditæ paucæ.* Verſamur medij procelloſis in fluctibus, neq; exiguo periculo, quo tamen adhuc liberare nos placitum DEO fuit. Omnes ſimul ingenti noſtro ſolatio vota Societatis renovavimus, ex more noſtro; & impenſis aliquot diebus in exhortationibus, & ſpiritualibus colloquijs, aperuimus ora, & ſpiritum attraximus. Videor mihi principia vitæ religioſæ videre exorſa in Anglia, cujus nos flentes ſemina mittimus, ut alij poſtea cum exultatione colligant manipulos pro Cœlo. Cantavimus canticum Domini in terra aliena, & in hoc deſerto ſuximus mel de petra, oleùmque de ſaxo duriſſimo. Sed hæc noſtra gaudia luctus occupavit, & ſubiti timores diverſè nos diſperſerunt. Sed demum majore periculo quàm damno, tempeſtatem omnes evaſimus. Ego cum alio è noſtris, dum ſcyllam vitamus, in charybdim incidimus; ſed uterque, D E O miſerante, citra naufragium enavimus, & nunc tuto in portu navigamus. In alteris meis deſcripſi poſtrema martyria Baylij & Horneri, & quantæ ædificationi populo fuerit ſanctus eorum exitus. Id genus roribus rigatur Eccleſia, ut in ſtillicidijs hujuſmodi lætetur germinans. Expectamus & nos (niſì tanta gloria indigni ſumus) quando veniat ùt mercenarij dies noſtra. *Interim me impensè commendo Orationibus R. V. ut Pater Luminum nos illuminet, & confirmet ſuo ſpiritu principali.*

Sextus jam Apoſtolicorum laborum Roberto decurrebat annus, cùm inopinatò à puella, Bellemaij Viri Nobilis, ad quem ex itinere diverterat, filia proditus, & à Toplifo judice comprehenſus eſt. Hic in ſuam ſecum domum pertractum, quâ erat in Catholicos inſigni ſævitiâ, ſuo pro unius libitu, decies eum torturæ ſubjecit, adeò immani, ut in judicium productus Robertus, graviter judicibus conqueſtus, DEI nomine interpoſito aſſeruerit, ſibi tolerabilius futurum fuiſſe mortem inter acerbiſſimos cruciatus ſubire. Modus torturæ, eqvuleo longè durior, ſigillatim nunquam innotuit, niſì quòd in ea ſuſpenſus fuerit ex pariete utràque manu, ſed ferro ad arteriam utramq; obſtrictâ, cui acutiſſimus ſuberat circulus, & retortis in crura tibijs. Quod autem truculentà adeo quæſtione exprimi tentabatur, erat, an eſſet Jeſuita? Regiſne Hiſpaniarum, an ſummi Pontificis res curaret? ſed forti ſilentio omnia elidentem, ut diuturnitate ſupplicij ad confeſſionem adigeret, domi pendentem è manibus Toplifus reliquit, dum ipſe à negotijs, quæ in urbe curanda habebat, reveniret. Et fuerat tunc omnino ex prolixitate tormenti, (ſeptem enim totas horas mox primùm pependerat) expiraturus, cùm membris omnibus fatiſcens animo jam linqueretur, niſì revocatus confeſtim Toplifus tantiſper depoſitum, ſtillati liquoris aſpergine refocillâſſet; ubi poſtquam ingentem ſanguinis copiam vomuiſſet, eidem cruciatui à tortoribus redditus eſt. Fecerant ſiquidem Reginæ Conſiliarij Toplifo poteſtatem Roberti cruciandi, quantis, & quibus libuiſſet pœnarum figuris, dum ne illum tamen occideret. Quâ ad ſatietatem illum fuiſſe uſum, vel inde colligas, quòd ſæpius jactabundus dicere auditus ſit, nihil ſibi accidere poſſe jucundius, laniatione & cruciatibus Sacerdotum; in publico etiam Judicum conſeſſu, quo fatalis in Rober-

Robertum lata est sententia, gloriatus; *si par mihi*, inquiens, *arbitrio potestas fieret, nihil foret charius, quàm quidquid JEsuitarum est, dispulveratos in auram mittere.* Impletus igitur excruciati Southuuelli privatâ voluptate Toplifus, cùm tamen nec hilum expressisset, in publicam demum Custodiam, ad Westmonasteriensem portam eum transtulit, ubi per duos menses ijs ærumnis, fame, ac siti emaciatus est, ut pœdore, sordibus, pediculis, & vermiculis toto corpore obsitus, ad hæc facie luridâ, exangui, & mortuo quàm spiranti similiore, in Judicium productus, miserationem sui etiam Reginæ moverit; quæ Parentis illius precibus concessit, ut ex dignitate sanguinis deinceps haberetur. Verùm brevis illa indulgentia mox acerbiore ergastulo in Turri Londinensi, totis tricenis mensibus repensa fuit, quibus nulli mortalium ejus vel alloquendi copiâ factâ, quæ & quanta passus fuerit, non aliunde, quàm à tortoribus ipsis resciri meliùs poterit.

Robertus Cœcilius Regius Senator, & Southuuello torquendo Præfectus, familiari cuidam suo asseruit, tormentum illud à Toplifo excogitatum, fuisse eqvuleo longè dirius, cui nulla humana vis par esse posse videretur: in quo tamen ille animo prorsus integro, & hilari, diutissimè pendens, nihil aliud à se exprimi pateretur, nisi hæc: *Sum Sacerdos, & Religiosus è Societate JESU: trajeci in Angliam, ut meis civibus veritatem Catholicam verbo explicarem, testarer sanguine. Hæc si mortis arridet causa, proferte ferrum, satisfiet votis vestris ac meis. Mortem intendetis, Martyrium referam.* Eundem tam dirè torqueri solitum asseruit, qui illi in carcere custodiendo destinatus fuit, ut nunquam tormento eximeretur, nisi cùm vitam fugituram appareret; túmque illum cremati fomento sibi redditum, copiosum è pectore sanguinem semper ejecisse. Ipse nihilominus inter cruciatus vultum constanter servabat ità serenum, & cœlesti suavitate delibutum, ut ipsi Custodiæ Præfecto hæretico sanctus haberi, & observari cœperit. Totum interim in his ærumnis solatium illi erat ex Breviario & S. Scriptura, quorum copiam idem Præfectus illi fecerat; inde ipse miserabilis suæ solitudinis lenire molestias, inde aspirationes ad DEum depromere, inter quas maximè familiares illi fuêre: *DEUS meus & omnia: DEUS tibi se, tu te DEO.*

Tandem ergo 2. Martij, tertio captivitatis suæ anno in judicium productus, & quòd sacerdotio per auctoritatem à Sede Romana derivatam initiari se passus, in Angliâ Missas legisset, capitis & perduellionis damnatus est. Incredibile dictu est, quanto illâ die & nocte sequente gaudio, seipso major, incesserit; ut adeo carceris custos non aliunde, quàm ex Cœlo illum prodire posse interpretatus, erudiri ab eo in Religione, ardentissimus deinceps Catholicus expetierit. Donec sub crepusculum diei tertiæ Martij, quæ erat hebdomadæ Feria 6. à carnifice, ut ad iter se compararet, admonitus, hilaritate maximâ, nocturno pileolo, qui solus erat supèr, illum remuneratus, & arcto amplexu stringens, beatum nuntium excepit, atq; ad carceris fores, ubi infinitâ hominum multitudine congregatâ, textum vimineum ignobili jumento alligatum illum expectabat, vultu & animo tranquillo, velut ad liquidissimas abiturus voluptates, prodijt. Illi supinus incumbens cùm alligaretur, repetebat identidem plenâ gestientis animi humilitate: *Major hæc dignitas est, quàm ut mihi, vili tuo & indigno Christe mancipio competat; sit hæc tuæ unius Clementiæ gloria*; elatisq; in cœlum manibus & oculis, viam Christi ad Calvariam ignominiosè raptati, toto ad Tiburnum usque raptationis itinere meditabatur. Solutus trahâ, lutum, quod à jactatione resilierat in os, absterſit strophiolo, ipsúmque strophiolum uni, quem procul agnoverat, ex Societate Sacerdoti projecit, à quo illud deinde Garnettus, à Garnetto recepit Aquaviva, Societatis Generalis Præpositus.

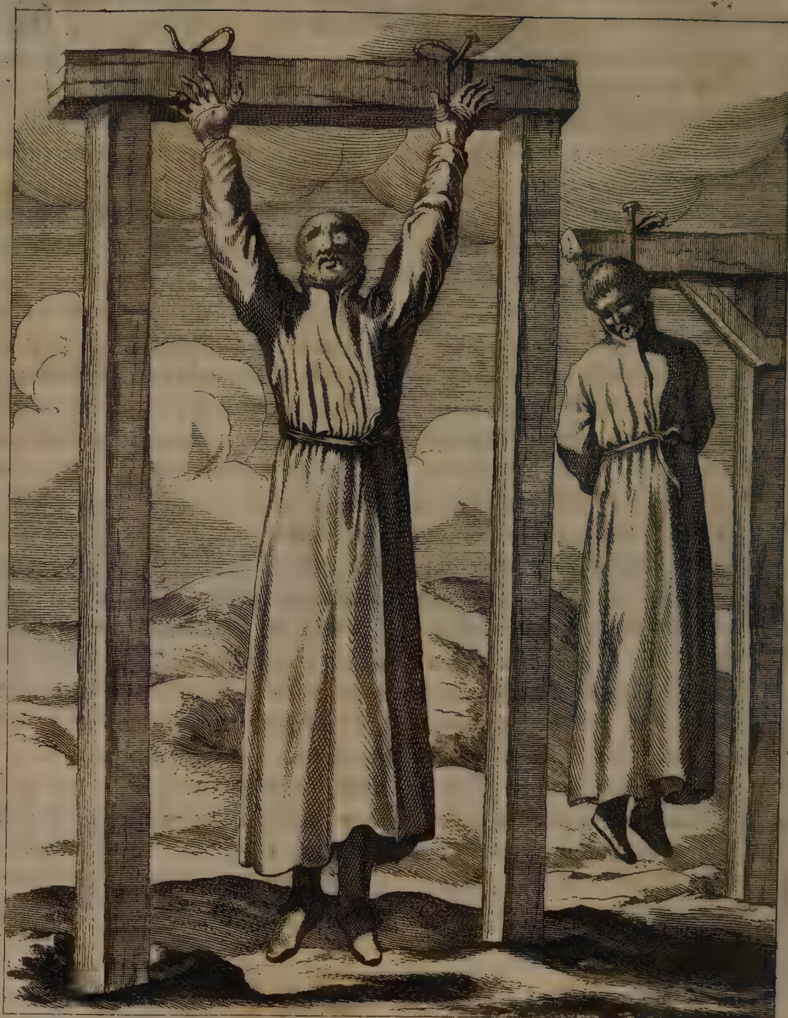
In plaustrum ferale, laqueo collum innexus, ubi conscendit, manibus revinctis, ùt poterat, sacrâ Cruce se signans, ab illis Apostoli verbis exorditus est: *Sive vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur.* quæ deinde fusùs ita prosecutus est. *Ecce hunc in locum adductus sum, ut ultimam calamitosæ hujus vitæ scenam agam. Itaq; DEUM Dominum & Patrem misericordiarum per JEsum Christum Redemtorem nostrum, cujus pretiosissimo sanguine & morte mihi salutem conciliatum iri confido, humillimè exoro atq; obtestor, ut animæ meæ misereatur, & mea mihi peccata condonet. Eundem testor, me nihil in Reginæ Majestatem unquam designâsse; pro illa me preces quotidie fundere solitum: Et nunc in hoc vitæ mortisq; confinio Deum oro obnixè, ut illi salutem sempiternam largiatur: & luctuosæ huic Patriæ nostræ salutare lumen, quo eodem populares omnes aspirent, benignus impendat. Hanc miseram animam in manus boni Domini mei & Creatoris trado, rogóq;, ut dono perseverantiâ ad extremum usq; confirmet. Corpus arbitra-*

tui

tui Reginæ permitto; ejus me cura nequaquam sollicitat. Hoc unum opto duntaxat, ut meo, multorúmq; bono, cedat ista mea hominis infelicissimi, nisi causa felicem faceret, mors; & leve ac momentaneum tribulationis hujus, supra modum in sublimitate æternum in me gloriæ pondus operetur. Ad extremum, qui mihi titulus moriendi honestissimus est, confiteor, protestórque primùm, me Catholicum S. Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem esse: deinde & Religiosum è Societate JEsu; pro quo utroque beneficio, immortales & infinitas DEO ac Domino meo gratias refero. Monitus, ut admissum in Reginam crimen agnosceret & deprecaretur; *Si meus huc adventus*, inquit, *Reginam offendit, illam ego, ut obliteret, etiam atque etiam rogo, & hócce quod subeo supplicium, æquo animo fero: benignus DEUS mihi opem præstet, intemerata DEI Mater Virgo Maria, cum omnibus Angelis & sanctis DEI mihi assistant. Rogo etiam obnixè Catholicos, quotquot adsunt, ut pro me extremo hoc in certamine Cœleste Numen implorent. Illis verò sanctè denuncio, quidquid dictum, factúmve ab perturbatoribus hisce* (Ministellos designabat) *quò meum animum diversè trahant, deinceps fuerit, hoc me quantulumcunque vitæ, quod reliquum est, velle vivere Catholicè, velle Catholicè mori.* Quibus dictis animam superis commendaturus precari incepit: *Sancta MARIA Mater DEI, & omnes Sancti DEI, orate, & intercedite pro me. In manus tuas Domine commendo spiritum meum. DEUS meus & omnia. DEUS propitius esto mihi peccatori. Me expectant justi, donec retribuas mihi. Mihi autem adhærere DEO bonum est, ponere in Domino DEO spem meam.* Sub quæ curru pedetentim subtracto, quòd laqueus perperam gulæ applicitus esset, diutiùs spirans, & oculos in spectatores circumagens, palpitabat; crebrò interim signo Crucis, ùt potis erat, se muniens, & pectus tundens: donec carnifex magnâ vi deorsum corpus pedibus protrahens, animam expressit, & rescisso fune cadaver dissectum in quatuor frusta partitus est, anno ætatis illius 34. Ad cordis verò exenterato pectore prolationem, nemo de more cum Carnifice proditorem proclamavit, nemo *Vivat* Reginæ precatus est; triste in omnibus spectatoribus silentium, & in multis etiam lacrymæ. Caput pontis ad turrim in hasta defixum est, membra secti in quadrum corporis, ad quatuor urbis portas suspensa. Ejus de corpore reliquias nacta soror illius Catholica quidem, sed hæresim impiè exteriùs simulans, desperatissimos quosque & fatales morbos, quibus nulla medicorum pharmaca prodesse poterant, eorum applicatione feliciter curabat; Domino fidelis sui servi merita ità demonstrante, & pro nomine Christi toleratam mortem, sequentibus signis confirmante.

P. HENRICUS WALPOLUS.

TAnta sanguinis Sacerdotalis & JEsuitici, nunquam satìs extinguenda sitis, Elisabetham tenebat, ut si tempus aliquod à supplicio illorum vacuum intercederet, audiretur querula dicere: quàm dudum nullus ad furcam Sacerdos? Et quamvis aliquando majora hæresi suæ damna ex eorum morte, quàm vita provenire dolens, juramento se obstrinxerit, nullũ in posterum Jesuitam neci daturam; paulò pòst tamen juramenti pœnitens, crudelitati suæ victimas eos faciebat. Sublatus erat crudelem in modum Robertus Southuuellus Londini 3. Martij An. 1595. cùm ecce eodem tenore morti addixit Henricum Walpolum, Eboraci 17. Aprilis ejusdem anni necandum. Nobilissimâ hic ortus familiâ in Provincia Norfolciensi, operam dabat percipiendis legibus Londini annorum 21. Adolescens, quando audire contigit Campianum cum Hæreticis Doctoribus disputantem, in Templo Castri Londinensis, & iniquissimâ postmodum morte affectum. Quibus ille spectaculis mirum in modum erga Religionem Catholicam exardescens, primùm eleganti poëmate innocentiam Campiani Anglicè celebravit, extremo capitis sui periculo: poëmatis siquidem !alius quispiam Auctor existimatus, post ignominiosam aurium truncationem, perpetuo carceri addictus est. Relictis deinde Legibus, totum se ad Controversias fidei exhauriendas transtulit, eo successu, ut jam tum 20. Nobiles juvenes è luto hæresis abstractos, trans mare miserit, partim vitam Religiosam, partim Sacerdotium, quò reversi Patriæ prodessent, amplexos. Ipse totum Campiani exemplo, quidquid deinceps totâ vitâ boni à DEO sibi affluxisset, deferens, ingenti præ omnibus desiderio exarsit obtinendæ similis in Societate vitæ, & obeundæ in patibulo mortis. Ad quam celeriter inquirendum aditum, furor etiam regni Ministrorum illum adegit, qui in iras & rabiem acti,

P. Henricus Valpolus illustri sangvine Anglus Soc. IESV post iteratum pluribus horis ex solis pollicibus suspendij tormentum, in furcam actus, et membratim dissectus odio Religionis Catholicæ, in Anglia Eboraci. A. 1595. 17. Aprilis.

C. S. d. M. K. f.

acti, mirâ ſagacitate ubique illum per emiſſarios venabantur, jacturam aliquot primæ Nobilitatis Juvenum per eum factam frementes. Inter quos princeps erat Eduardus Walpolus Henrici propinqvus, à puero hæreſi innutritus; quem fruſtra Parentes Calviniſtæ modis omnibus in errores retrahere conati, domo & hæreditate ejecerunt. Sed eum in Societatem ſuam JESUS recipiens, in Apoſtolum Patriæ ſuæ educavit; in qua totos 40. annos inter continua hoſtium & vitæ pericula, & quotidianam mortis præſentiam, animarum lucris inſudavit, beatâ morte, ætatis anno ſupra ſeptuageſimum nono, incruentè defunctus.

Cæterùm ex inſidijs veſtigatorum feliciter in Galliam elapſus Henricus, poſt triennium illic Theologiæ impenſum, Romam petijt; ubi abſoluto, quod adhuc illi ſtudio deerat, Societatem obtinuit. Indè ob infeſtam ſibi Cœli gravitatem, Virdunum ad Tyrocinium miſſus, exacto ibi inſuper triennio, Alexandro Farneſio datur, ut illius in Belgio Milites Anglos Hybernóſq; Religioſâ in Divinis operâ procuraret. Quâ occaſione in Batavorum manus delapſus, unius anni triſtiſſimo carcere ità ab Hæreticis vexatus eſt, ut niſi mortem in Anglia majore gloriâ oppetendam diſtuliſſet DEUS, vitam illic poſiturus fuiſſet. Odio ſiquidem in Catholicum Sacerdotem, & ſuper omnia JEſuitam, incenſi, præter famis & frigoris incommoda, mortem illi machinati ſunt. Cujus palàm inferendæ, quod prætexerent jus vel cauſam, cùm

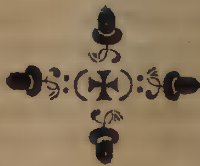
cùm haberent nullam, homines facinorosos, qui eàdem custodiâ tenebantur, promissâ impunitate conducunt, ut imprudentem de medio tollant, sparsuri deinde, impatientiâ carceris captivum sibi violentas manus intulisse. Multas ergo plurium mensium noctes, cùm diversis horis vitæ illius insidiati observâssent, nunquam non deprehendêre vigilem, & in vitæ custodiam arrectum. Quæ perpetua insomnia tantùm non vitam illi eripuêre, accedente præsertim Cœli inclementiâ, quæ Centurionem quamvis hæreticum, extremâ miseri egestate in commiserationem movit, ut detractum sibi ex holoserico raso thoracem ultro largiretur. Eædem Henrici calamitates in Angliam nuncio perlatæ, fratrem illius Christophorum movêre, ut dissimulato Walpoli agnomine Bataviam peteret, ubi sexcentorum circiter florenorum litro liberaliter à Catholicis Anglis persoluto, fratrem annuo carcere exemit. Quam charitatem pensaturus DEus, ità profundè in animum Christophori heroica virtutũ Henrici exempla impressit, ut sæculo, & rebus terrenis se eximens, Societatem & ipse ingressus fuerit, magnâ sanctitatis opinione in Hispania multis pòst annis decedens.

Henricus interim crebris & magnis precibus Missionem, & ærumnas Anglicanas à Præpositis suis flagitans, cùm tandem copiam discedendi obtinuisset, bellicâ Hispanorum navi, quæ ex Scotiæ & Angliæ littoribus prædas actura, Dunkerkâ discedebat, vectus est. Et jam feliciter portum clandestinè expositus tenuit, nisi alteri ex ijs, qui secum in scapham descenderant, suspicio Catholici Sacerdotis suborta, absque mora ad Magistratum Kilhami eum detulisset. Simul ergo in Angliam & vincula delatus, post triduum Eboracum catenis onustus deportatur, ubi teterrimo carceri mancipatus, cum varijs Protestantium Theologis committitur; donec submissus à Curia Londinensi fraudium & cruciatuum præcipuus machinator Toplifus, blanditijs primùm, & fraude arcanâ, omnia expiscari studuit. Sed cùm ultro narraret omnia extra Regnum, à se gesta: Religionem susceptam, sacerdotium, conventum Regem Hispaniæ, vitam in Seminario Anglorum Romæ, Rothomagi, Remis actam, visum Alanum, Personium, ingressum in Angliam studio juvandi Catholicos, & hæc etiam propriâ manu conscripta firmaret: eorum verò, quæ cuivis Catholicorum vel Sacerdotum obesse, foris aut in Anglia possent, exprimeret nihil: *hæc mihi sepono*, subjicit minaciter Toplifus, *ad Breuduvellum audienda* (carceri nomen est Londini omnium fœdissimo) *illic certas habeo machinas, quæ loquendi usum mutis restituunt. Aderit & in Breuduvello*, reposuit modestè Henricus, *& in turri DEus, tuis potentior machinis, nec sinet quidquam excidere, quod vitam aliorum, & conscientiam meam lædat.*

Offerebatur illi hìc à Catholicis furtiva & certa à carcere, illorum manibus liberatio; quam ipse Martyrij cupidus cùm omnino respueret, ut tamen charitati eorum aliquid tribueret, rem totam ad P. Richardum Holtbeijum detulit, séque illius judicio, utramque in sortem pariter accinctus, seu fugam, seu carcerem ille eligendum suasisset, sponte subjecit. Cui fugam omnimode, quatuor ex capitibus dissuadenti, quòd Martyrij certissimâ spe securi jacturâ faceret; quòd fugâ & timiditate scandalum gregi fidelium præberet, cùm tamen fugæ eventus admodum dubius, & certa ex illo, si in cassum succederet, nominis & fidei sequeretur macula; & licèt eventum sortiretur, periculum à multitudine vestigatorum inde impendere, qui ad ejus indagationem essent infestaturi illico universa, cùm discrimine Sacerdotum, qui plures fortè ijs occurrerent, & familiarum pernicie, apud quas latuissent. Ità verò ad hæc respondit Henricus: *Amplector*, inquit, *eâ voluntate Reverentiæ Vestræ consilium, ut si foret mihi de cœlo datum. Mihi quoq; in mentem venerant, quas profert, consilij sui rationes: nihilo segnius putavi Reverentiæ Vestræ permittendas, hoc solùm, ut alijs satisfacerem. Cæteroqui gnarus in hujusmodi dubijs qui sit Societati sensus, cujus manifestis etiam in rebus ambio ductu regi, tanquam certo JESU oraculo. Scio exemptum carcere ab Angelo Petrum, sed universalis Ecclesiæ Pastorem & Patrem, jussúmque divinitus Romæ priùs ejus imperium sedémque statuere, quorum certè nihil ad me attinet. Sit mihi pro Roma carcer meus, & pro* Domine quo vadis? *ex quo didicit Petrus, præter, quàm de se judicâsset, aliter à Christo constitutum; non esse nimirum deinceps fugiendi, sed moriendi tempus. Spe certè ut nullâ foverer, fore mihi hanc, quam inivi, ad bona sempiterna viam; non video qua in re possim utiliùs versari, cùm hìc mihi tam multa suppetant, quibus profitear, qualem gero, talem verè ac reipsa me esse. Quare nisi mihi loquatur è cœlo vox, ore inquam S. Obedientiæ aliud indicetur, fixum est non moveri, sed in eo perstare constanter: Ecce me, fiat Voluntas tua, sicut in Cœlo & in terra.*

Post hæc Londinum regressurus Toplisus 5. Febr. A. 1594. Henricum secum duxit, sed latronis instar barbarè vexatum, & tanquam Reginam necaturus peregrè advenisset, ubique apud vulgus, testibus etiam falsò subordinatis, per viam iniquissimè diffamatum. Illic carceri omnium in turri teterrimo mancipatus, frigore, fame tantùm non enectus est, sinè strato, sinè veste, sinè lodice aut integumento, annum integrum durans; donec tandem acerbissimus, vel ipsius Toplisi animus miseratione tactus, aliquid ei straminis juberet inferri. Quæstioni interim dirissimæ quatuordecies subjectum se fuisse, palàm ipse in Senatu Regio contestatus est; cujúsnam autem generis illæ fuerint, resciri nunquam potuit, nisì quòd uterque pollex à morte saucius, & mancus repertus, indicium fecit, crudelissimè ex illis digitis filo ferreo arctè constrictis, plures horas fuisse suspensum: quo pœnæ modo pluribus cum sanguine anima expressa est. Meditationes etiam quædam in carcere ab illo conscriptæ in manus postea venerunt, ejusmodi charactere exaratæ, ut Abecedarij pueri scriptura videretur, & vix ulla vox legi posset, debilitatæ scilicet tormentis manûs vitio, & amissi digitorum usûs. Sed cùm nè his quidem artibus quidquam, unde reum Majestatis conficerent, expressissent, Eboracum judicandum & plectendum remittunt. Quod molestum sanè 140. milliarium iter, spontaneis etiam assumptis cruciatibus ità exegit, ut nudâ constanter humo cubans, magnam noctis partem genibus nixus precaretur. Illic ad 3. diem Aprilis in Judicium, aliorum facinorosorum in numero, catenâ gravis productus, & criminis læsæ Majestatis postulatus: quòd Romanæ Sedis authoritate Sacerdotio suscepto in Angliam redijsset; quòd Elisabetham Reginam Caput Ecclesiæ Anglicanæ profiteri nollet; perduellionis denique reus à duodecim Viris pronunciatur. Die insequenti integrâ sollicitando frustra ad defectionem Henrico, & vel semel duntaxat ad Calvini adeundam synagogam insumtâ, postridie iterum ad Tribunal producitur; ubi Judex Belmontius Matre sanctissimâ natus, sed post ejus obitum in hæresim, aut saltem hæresis simulationem, ambitu honorum actus, patibulo eum addixit, ad proximum lunæ diem necandum, eviscerandum, in quadras laniandum, unà cum Alexandro Raulino sacerdote. Acerbissimam sententiam Henricus ingenti gaudio excipiens, in amplexum Alexandri ruit, DEO, sibi, illiq; gratulatus; & post actas enixè judicibus gratias, manibus à tergo revinctis, in carcerem reductus, supremam ad Parentem dedit epistolam, pecuniæ aliquid in suos excubitores dividendum postulans.

Destinatus supplicio postquam illuxit dies, Alexandro crati vimineæ alligato, post duas demum horas (eousque perpetua adeuntium turba illum in carcere detinuerat) educitur & Henricus, & eidem trahæ superjectus colligatur, sed obverso ad pedes jumenti & Raulini capite, ne videlicet colloqui, & mutuo invicem hortatu animare possent. Ad furcam ubi deventum est, Alexandrum priorem strangulatum, & crudeli exenteratione discerptum, Judices Henrico dum frustra ostentant, membráque oculis ingerunt, & ille nihilominus generoso pede scalarum primos gradus inscendere pergit, tum verò sublato clamore multitudo hortari promiscuè cœpit, ut vitæ suæ consuleret, & saltèm ex parte Reginæ voluntati obsecundaret. Sed ille Primatum illius in rebus Ecclesiasticis nefariè affectatum execratus, rogare porrò cœpit, ne sibi ultra molesti esse pergerent. Orsúsque pro Regina, Regno, & Hostibus suis precari, multis etiam heterodoxorum lacrymas excussit. Oculis demum in cœlum & manibus, quantùm vincula sinebant, sublatis, summo è scalarum gradu Orationem Dominicam recitavit; cui cùm salutationem Angelicam adnectere pergeret, Ministri hæretici, ac Judices, in DEI Matrem blasphemi, eum deturbari jussêre de scalis. Postquam non diu pependit, præciso fune secuta est corporis laniatio, evisceratio, tanto spectantium luctu ac mœrore, ut plura eorum millia lacrymis parentâsse notata sint.

P. PETRUS

P. Petrus Michael Germanus. Soc: IESV. propinato ob Religionem Christi veneno ab Hæreticis Moguntiæ mortuus A. 1595. 25. Aug.

C. Screta d. M. K. f.

P. PETRUS MICHAEL.

Uos in Germania subierit Societas labores, quot adhibuerit Operas, ut eam unitati Ecclesiæ restitueret, nullus magis, quàm ipsi experiuntur Heterodoxi, cane pejùs & angue illam idcirco exosi. Et licèt non eo, quo Jndici illius apud Ethnicos & barbaros coronentur labores successu, ubi pauculæ ejus Operæ Regna & Provincias, Germaniâ vastiores Christo lucratæ sunt; magni tamen instar prodigij habendum est, potuisse illius objectu Hæresis torrentem omnia latè inundantem, vel sisti. Sicut enim miraculi vicem, Ecclesiæ Catholicæ veritatem asserentis obtinet, omnium gentium, linguarum, & nationum ad eam conversio, cùm à sectatoribus suis minimè grata & suavia exigat; ità portento maximo majus est, tam paucos voluptuosæ Lutheri & Calvini Hæresi accedere discipulos, cùm dogmata sua blandissima, naturaliter totum Mundum in vitam illius carnalem & liberrimam trahere apta sint. Inter hos Germaniæ è Societate JESU opitulatores non postremus fuit P. Petrus Michaël, in publicam illius utilitatem natus, Vrbe semper Catholicâ, & Germaniæ Româ, de qua vetustum illud circumfertur: *Quod Roma est Jtalis, hoc sancta Colonia Teucris.* Ubi primam ætatem innocenter mansuetiore in literatura decurrit, Societatem complexus est anno ætatis 16.

 tis 16.

tis 16. Christi 1556. in qua præter uberrimos in virtute & omnigena sanctitate profectus, illud in scientias omnes, ac præsertim linguarum, adversùs Hæreticos usui futurarum notitiam comparandam, adhibuit studium & conatum, ut Parisijs Joanni Maldonato, suo in Theologicis Professori, ipse è contra in lingua Hebræa fieret instructor.

Sacerdotio initiatus, animos simul assumpsit Apostolico muneri pares; quos in eo ubi notavêre Elector, & plures Principes Germaniæ, charum scilicet habuêre & familiarem, in gravissimis Legationibus ejusdem operâ uti soliti, nunquam sinè notabili Religionis orthodoxæ fructu & incremento. Quâ occasione multis Acatholicis Principibus & Provincijs innotuit, in quibus longè plurimos à Societate, & sincera Religione alienos, utrique reconciliavit. Nec operosum fuit id præstare viro ab omni fastu & fuco alienissimo; cujus eximia Charitas, in omnes tempestiva comitas, cum insigni humilitate atq; modestia conjuncta, animos omnium illi devinciebat. Solos pertinacissimè sibi infensos expertus est verbi divini pseudo-Ministros, quos quia non congressibus solùm & disputationibus convictos refutabat, sed scriptis etiam lucubrationibus acerrimè insectabatur, in necem denique illi consciscendam, quâ viâ possent, conjurârunt. Stephanus imprimis erat quidam Jsaacius, qui ex Judæo non melior Christianus, in Ministrum Synagogæ Calvinianæ evaserat, cujus librum sanctarum cultum Jmaginum impiè insectantem, ità contrario scripto confutavit, ut loquacitatis suæ pœnitens, statuâ deinceps magìs mutus remanserit. Alter etiam Joannes à Munster stolidâ audaciâ in certamen Patrem provocare ausus, temeritatis suæ graves pœnas dedit; apologeticâ insuper lucubratione repressus; cujus acri stylo veluti stigmate confixus, nunquam caput ampliùs efferre, vel linguam, quâ ex pulpito apud suos blatero multùm in Catholicos valebat, præsumsit.

His aliisque id genus religiosæ pietatis & ingenij partibus rem Catholicam promovere studebat, eo præcipuè tempore, quo sex annos Collegio Spirensi, & octonos Monasteriensi Westphaliæ Rector præfuit; ubi etiam solâ in Divinam Providentiam nixus fiduciâ, nullis pecuniarijs instructus subsidijs, magnificum pro scholis ædificium aggressus, ad fastigium magnificè perduxit, eâdem simul animi magnitudine sumptuosissimi Templi jactis fundamentis. Et omnino fuêre hæ P. Michaëlis lucubrationes efficacissimum antidotum, quo plurimi toxicum hæreseos evomuêre; ex quo apud antesignanos eorum Prædicantes inexplicabile illi odium conflatum est, ut sæpe ad necem & vincula quæreretur. Sed cùm hostilis & aperta vis nihil proficeret, dolo tandem circumvētum, sæpius ad mensam amicitiæ obtentu invitant, intèrque epulas incauto venenum ità virulentum propinant, ut nullâ quantavis Medicorum arte superari posset. Ejecit quidem ille in præsenti, validis amicorum adjutus antidotis, haustam pharmaci pestem; at recrudescente identidem visceribus profundè impressâ lue pestiferâ, vitam de cætero duxit afflictissimam, cruciatibus, & acutissimis doloribus semper refertam. Neque tamen sic etiam æger pedem ex campo retulit, sed in salutem aliorum semper industrius & pervigil, tres nobiles Matronas thermarum remedio valetudinem unà procurantes, ab hæresi revocavit. Donec vi mali superante prostratus, animam Creatori suo reddidit Moguntiæ 25. Aug. An. 1595. ætatis 53.

P. MARTINUS LATERNA.

LAterna *Polonia* P. Martinus (ita panegyrim suam demortuo illi concinnatam inscripserat Stanislaus Niegosczewsky Regius Secretarius) primùm illuxit Drohobicij, nobili à Salinis Poloniæ oppido. Literis humanioribus probè excultus, cùm multa & mira de Sociorum JESU moribus & vita referri audisset, oculis certiùs veritatem indagaturus, Braunsbergam, ubi tunc primum Cardinalis Hosius medios inter Hæreticos Collegium illis in Prussia statuerat, excurrit; & quià longè etiam auditis majora virtutum & Religiositatis spectaverat exempla, Calissium quidem paulò pòst urgentibus Parentibus redijt, sed non nisì alterâ jam sui parte, animo & totâ mente in Societatem fixus. Cui tandē post habitis remoris & fluxis rebus omnibus, etiam corpus integrè addixit, ex quo Albertum Moroscomium, suum in literis Institutorem, exemplo sibi ad illam præivisse vidit. Hunc ergo ad Tyrocinium eodem secutus, primis statim Exercitijs in merum ignem exarsit, qui nunquam

P. Martinus Laterna Polonus Soc: IESU pro Catholica Fide ab Hæreticis in mari Balthico demersus A. 1598. 30 Septembris.
C. Screta d. M K f.

quam deinceps sive profanis in Philosophia, sive sacratioribus in Theologia laboribus extingui, aut imminui potuit; in quibus tamen eo profectu versatus est, ut Doctoralem Vilnæ lauream ex merito reportârit. Sed hanc ille meliorem sibi in cœlis adornaturus, in parvulis potissimùm & rudibus instituendis Doctoratum suum expendit, infatigabili constantiâ in Apostolicis Missionibus diu multúmque versatus. Hic ille posteaquam pro concione totâ quâ valebat vi, conatu & eloquentiâ mortalium animos permovisset, mox ad pœnitentiæ Tribunal sese recipiebat, totos plerumque dies ijsdem aures dare solitus. Dicebat autem sæpe, eâdem die bis ante prandium, reliqvum à Confessionibus auditis tempus, ægrorum visitationi, parvulorum & servitiorum domesticæ instructioni ità impendens, ut nullum omitteret laborem, quo aliquem ad frugem reducendum speraret. In hæreticis insectandis licèt acer esset & vehemens, eam tamen morum admiscebat comitatem, ut plurimos perfidiæ ereptos fidelibus adjungeret.

Deniq; eâ gnavi & Apostolici operarij famâ per Poloniam celebrabatur, ut eum Stephanus Poloniæ Rex adversùs Moschos bellum moturus expetierit; cujus castra triennio secutus, simul illi à Concionibus latinis, simul Aulæ Regiæ fuit à Polonicis. Neque eum deinceps à se, quoad vixit, dimisit Rex; quo demortuo Procuratoris domestici obire munus Cracoviæ ad S. Barbaræ jussus, eâ promptitudine & alacri humilitate administravit,

ſtravit, quâ Oratoris Regij glorioſum munus paulò antè obijt. Leopolim ſubinde, ut Reſidentiæ illi præeſſet ſuperior, miſſus, poſtquam inſuper totis ſeptem annis magnâ omnium ſatisfactione, & majore animarum quæſtu, ſacris concionibus urbem illam excoluiſſet, ad caſtra denuo revocatur, Sigismundo Regi in Suecos arma moventi, ab ijsdem concionibus futurus. Quanto Leopolienſium luctu & deſiderio, vel inde collige, quòd abeuntem non lacrymis ſolùm & gemitu, ſed pedibus etiam ad longiſſimum ſpatium proſecuti ſint cives cum Archiepiſcopo univerſi. Et jam feliciter claſſis Regia in Sueciam appulerat, cùm repentè ad pacem inclinantibus rebus, Poloniam repetere à Medicis Regijs jubetur Martinus, ut profligatam, nec patientem cœli Suedici valetudinem recuperet. Sed hanc ille immortalem pro temporanea recepturus, Cœlum priùs quàm Poloniam attigit, à Piratis Suecis, Sudermaniæ Ducis nomine, mare illud infeſtantibus, interceptus.

Poſtquam hi ſubactâ navi, deſpoliatis qui vehebantur omnibus, infandiſſimis inſuper contumelijs Pontificem, Eccleſiam, ac Sanctos impetere cœperunt, ſuarum ille partium eſſe ratus Catholicæ rei non deeſſe, acriter in blaſphemos invehi, Divorum & Eccleſiæ honorem tueri, & comites ad fidei conſtantiam vehementer inflammare perrexit: facilè exinde arguentibus hæreticis, illum non Catholicum duntaxat, ſed etiam Sacerdotem Jeſuitam, juratum Lutheri hoſtem eſſe. Ergo in unum omnes incenſi, certatim opprobrijs, pugnis, verberibus invadunt, panem etiam aliqui violentè in os illi ingerendo, addito convitio, ut paulò pòſt ad ſatietatem uſq; & nauſeam bibiturus, maturè comeſſet. Tum veſtibus exutum, & toto corpore, manibus præſertim, multo vulnere, ne natatu evaderet, ſaucium & debilitatum, ſcaphæ imponunt, atque in altum provecti, mari demergunt 30. Sept. An. 1598. ætatis 45. Neque tum ſolùm morte ſuâ reliquis in nave comitibus ſaluti fuit, unus pro omnibus occumbens victima; ſed deinceps etiam in periculis graviſſimis patrocinatus eſt.

Quartus à beata illius morte fluebat annus 1602. cùm Nobilis Polonus Laurentius Bienczowsky, comes olim P. Martino in hac navigatione, atque in jactatione maris, & ægritudinis moleſtijs beneficus conſolator, in Tartarorum, Podoliam vaſtantium, manus incidit. Ab his crudeliſſimâ per diem ſervitute exercitus, per noctem manibus poſt tergum ad pedes revinctis, velut in globum redactus, ſuſpendebatur è ligno ſuper profundam infernè, ne quà lapſus etiam rupto fune effugeret, foveam. Hic perſanctè affirmavit, ſibi cùm ità 7. Junij penderet, DEI opem per ſancti alicujus Poloni merita, quisquis demum bello illo cecidiſſet, imploranti, conſpectum currum ſplendidiſſimum, quatuor equis candidis ſuper Oceani fluctus invectum, ſedente in curru P. Martino Laternâ radijs glorioſo. Cui, num ſe noſſet? interroganti, reſpondit Laurentius, noſſe; petivitq; viciſſim quid triumphi pompa illa portenderet? Tum Martinus, gloriam illâ deſignari aſſeruit, quâ Apoſtolicos ſuos labores, & mortem pro religione in mari obitam, præmiaret in cœlis DEus. Quatuor autem equis ſe invehi, in præmium rectè populis explanatorum quatuor Evangeliorum. Demum quæſivit, num in libertatem vinculis ſolutus aſſeri percuperet? id verò cùm maximè optaret Laurentius, continuò illis ſeſe exemptum, acceptâ priùs conditione inviſendi loca ſacra Cracoviæ & Romæ, perſenſit, & turbine quodam rapidiſſimo per aëra deportari, ſic, ut breviſſimâ morâ in campis Ruſſiæ prope Leopolim, 50. milliaribus à caſtris Tartarorum ſe conſtitutum deprehenderet quidem, ſed ludibrium ſomni ſuſpicatus non crederet, donec claro die vincula ante pedes projecta, & quatuor captivitatis ſocios ante quatriduum profugos, eodem iter proſequi aſpexit. Tum verò poſt DEum, ſoſpitatori ſuo gratijs ubertim actis, Cracoviæ primùm, tum Romæ ad Sanctorum memorias ſe ſtitit, & rem totam ſuo illic confeſſario P. Matthæo Pakoſt, Pœnitentiario Polono, juratus aperuit, quæ etiam à Jacobo Lauro A. 1607. cum Pontificis privilegio, æri Romæ inciſa eſt & vulgata.

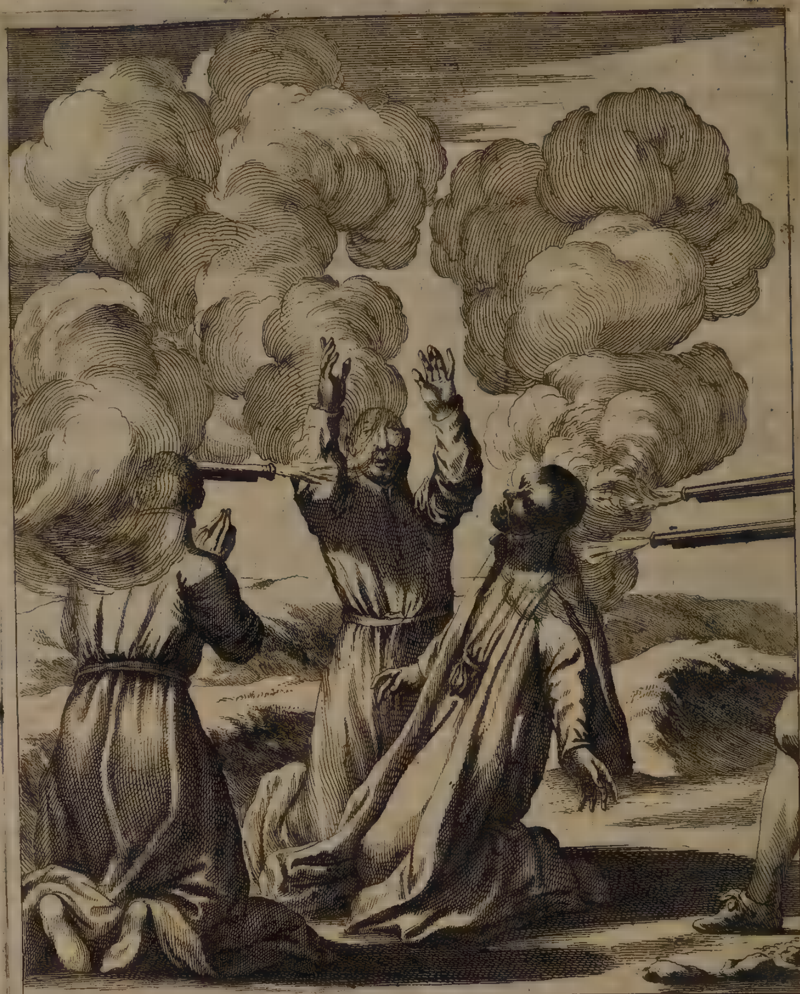
Iterum autem A. 1603. 27. Sept. Polonis ſuis in cæcis periculis verſantibus, *Laternam*, vel ſtellam potiùs maris ſe exhibuit. Exceperat hos mari navigantes tempeſtas adeo ſæva & turbulenta, ut deſperatis humanis omnibus, ad cœleſtia unicè converterentur, domeſticam ſuam Czaſtochoviæ Divam magnis vocibus inclamantes. Cùm in medijs ſpiſſiſſimæ noctis tenebris multâ luce coruſcus eis ſe videndum exhibet P. Laterna, tempeſtatem & ventos ponere jubet, fluctus momento ſedat, incolumitatémque ità demum naufragantibus ſpondet, ut vota DEiparæ promiſſa omnino exſolvant.

Verùm nulla nomini ejus devotior, nulla in accipiendis per ejus merita poſtulatis bene-

beneficijs frequentior estCivitate Leopoli, in qua ejus celeberrima viget memoria, publicâ etiam aliquando Concione à Joanne Demetrio Archiepiscopo commendata. Erat hìc Matrona pietatis eximiæ, quæ ex eo maximè Matrem se factam beneficio Divino gaudebat, quod utramque DEO consecrâsset in S. Benedicti Ordine Filiam. Jamq; professionis emittendæ dies appetebat, cùm utraque gravi invaletudine correpta, unde in spiritu fieri debuisset valentior, inde evasit debilior, eo usque fraudibus Dæmonis inducta, ut tædio vitæ Monasticæ nihil aliud anhelaret, nihil cogitaret, nisi vitæ sæcularis libertatem. Afflictissima Parens ubi frustra se omnia agere, atque in cassum vitæ Religiosæ amorem, Mundanæ odium, inculcare Filiabus videt, ad P. Martinum tandem, quem interCœlites receptum omnino credebat, vota facit, ut qui adhuc mortalis illis ad virtutem & sanctitatem sæpius fuerat exhortator, nunc ab ejus studio pedem referre obstinatè parantibus, animos & vigorem restituat. Mira prorsus res, tantóque portentosior, quantò difficilius est in animi, quàm fluctuum tempestates imperium. Redux ad Monasterium postridie, quàm ancipitem Filiarum statum P. Martino commendaverat supplex Mater, ut animos earum postliminio exploraret, utramque reperit non animo duntaxat, sed & corpore firmissimam, & vocationis suæ tenacissimam. Quo inopinato eventu læta, auctorem illis mentis ad meliora illustratæ aperit, ut deinceps in obscuro & devio tentationum, Laternam habeant pro Pharo, ad quem oculos & vota, secundos in procelloso vitæ mari cursus parituros dirigant.

P. PETRUS BUZELINUS.
P. LAURENTIUS EVERARDI.
P. OTHO CAMPENSIS.

Sanctus Patriarcha JGNATIUS, singulari DEI beneficio in salutem & auxilium commune mortalium omnium natus, cùm Religionem instituisset in bonum proximi æquè ac proprium curandum intentam, vastissimo animo omnem hominum conditionem & statum, omnes illis opitulandi modos ac media complexus, hæc omnia voluit esse propria illius Munia & Ministeria. Quod recognoscentes Pontifices Romani, magnâ semper animi propensione illam specialiter prosecuti sunt, tanquam *ad hoc institutam*, verba sunt Julij 3. in Confirmatione Instituti Societatis, *ut ad Fidei defensionem & propagationem, & profectum animarum, in vita & doctrina Christiana, per publicas prædicationes, lectiones, & aliud quodcunque Verbi DEI ministerium, ac spiritualia Exercitia, puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac cæteris Sacramentis spiritualem consolationem, præcipuè intendat. Et nihilominus ad dissidentium reconciliationem, & eorum qui in carceribus vel hospitalibus inveniuntur piam subventionem, ad ministerium, ac reliqua Charitatis opera exequenda, gratìs omnino, & nullo, pro suo in prædictis labore, stipendio accepto, se utilem exhibeat.* Hinc nulla proximi necessitatibus subveniendi praxis, nulla salutem eorundem in quavis ætate, statu, & sexu procurandi methodus est, quæ ex officio proprio illi non incumbat, quodque illa de facto, certis è numero suorum ad omnia hæc munia designatis, non complectatur. Sic parvulis instituendis habet Magistros, Præceptores, Catechistas; Adultis, domi quidem suæ privatim, conversatores & visitatores; publicè autem in Urbibus Concionatores, Confessarios, Sodalitiorum Præsides, altiorum Facultatum Professores; foris autem inter gentiles, hæreticos, fideles, utitur Missionarijs. Jam verò ut nulla conditio hominum ejus opitulationum expers sit, alij sunt qui servitia & plebem infimam, alij qui cives & honoratiores procurant: alius est qui in carcere vinculis; in lectulo, nosocomijs morbo detentis, die noctéq; est ad obsequia; alius qui peste, sonticis morbis laborantes invisit; alius hospitalibus de eleemosynis providet. Inter quæ non postremum, periculorum autem, & ærumnarum magnitudine facilè primum est, Militum in Castris procuratio, ubi præter cubationes humi, in cespite, sub dio nocturnæ sunt vigiliæ, fames, sitis, frigus, æstus, à militaribus morbis contagia, & à petulantia insolentium ferenda innumera tædia. Adde mille in his mortis pericula, mille mortes, quibus pars tormentis horrendum discerpti & la-

P. Petrus Buzelinus, P. Laurentius Everardi, P. Otho Campensis Belgæ á Caluinistis odio Fidei necati in Belgio 2. Iuly. A. 1600.

C.S. d. M.K. f.

& laniati, pars gladijs, ſcloporum ictibus, haſtis, lanceis transfixi, trucidati, membris mutilati, aquis demerſi, carceribus & vinculis adſtricti, fame inter captivos emaciati, hactenus interierunt. Quibus malis tantùm abeſt ut conſternati, animos ab ardua Miſſione Caſtrenſi deſpondeant ſocij, ut potiùs eò majore propenſione, ſtudio, certatim pro ſe quiſque illam exambiant.

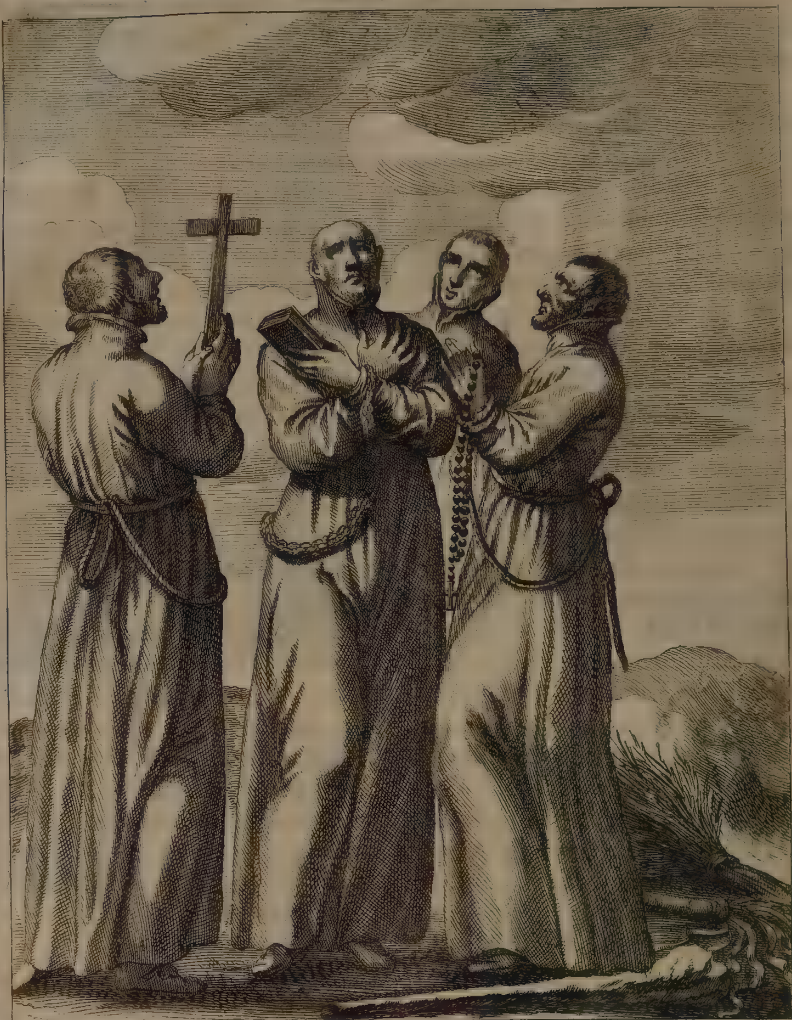
Horum è numero fuere tres magnanimi Heroês, ea etiam de cauſa libentiùs Militaria ſigna ſecuti, quòd illis vexillum Crucis adversùs Acatholicos proferri viderent. In his P. Buzelinus Cameraco Belgij oriundus, reliquis ſocijs Caſtrenſibus Superior præfectus, animo erat excelſo, in omnia pericula, magno vitæ & commodorum contemtu, incitatiſſimus; qui ut animabus militum mederetur, corporibus etiam maximâ charitate opitulari ſtudebat, toto ſemeſtri peſte, ac diſſenteriâ Caleti laborantibus, die noctéque aſſiſtens. Nec quidquam magìs in votis illi fuit, quàm ſanguinem pro Chriſti religione, aut vitam in proximi obſequio ponere; cujus ut tantò faciliorem magìsque obviam haberet opportunitatem, ardentiſſimo ſtudio profectionem in Jndias, & barbaras Nationes exambivit. Cúmque hoc ſuum deſiderium non voce duntaxat, & ſermone quovis inter ſocios loqueretur, ſed calamo etiam & lucubrationibus proſequeretur, ternis de Martyrio conſcriptis libellis beatam hanc in cauſa Chriſti occumbentium ſortem pertractans; tandem feraciſſimam mortium obtinuit Militarem

litarem ſpartam, in qua etiam poſt tolerata quadriennio omnia Caſtrenſis vitæ incommoda, animam honeſtiſſimo pro fide occubitu poſuit.

Concurſum erat ſecundiſſimo Marte cum Batavis ad Oſtendam ab Archiduce Alberto A. 1600. & victoria penes Catholicos, coactis pedem referre hoſtibus, jam ſteterat; cùm improvido debellandi ſtudio, arma in hoſtem ex deſperatione pugnaturum, avidè magìs, quàm conſultè inſtaurant Hiſpani, & prælium ad Neoportum exitiale redintegrant. Cæditur ingenti ſtrage victorum exercitus, & præcipuus quiſque Ducum & militum occumbit. In apertam ergo jam fugam poſt ruptam aciem diffuſo exercitu, ipſoq; Archiduce, ob acceptum in capite vulnus, ægrè diſcrimen evadente; P. Buzelinus tum demum campum ſibi ad ſpiritualem pugnam relictum arbitratus, timido fugæ conſilio rejecto, in pedes ex equo cum ſocijs deſilit, infinitæ ſauciorum multitudini, interque vulnera cum morte & dæmone ſupremam luctam inituræ, opem extremam laturus. Ergo inter humi ſtrata cadavera diſcurrunt, & quotquot ſpirantes deprehendunt, exomologeſi expiant, hortantur, animos addunt, beatæ vitæ ſpe complent; & ſi quibus vigor adhuc in membris major ſpem vitæ facit, ſubjectis humeris in tutum deportant. His ſuperveniens totis ordinibus impunè effuſus hoſtis, ubi eos tam ſancto operi, ac maximè ſibi inviſo, in oculis ſuis incumbere deprehendit, non ferens ulteriùs ſibi inſultare, captivos facit; ut tantò clarior necis, non ex furia & impetu Mavortio, ſed animo ſedato illatæ, cauſa eluceſceret. Buzelinus ergo, magno ſpiritu & voce conteſtari hoſtem cœpit, non ſe Hiſpano, ſed in ejus exercitu Chriſto militâſſe; non arma in hoſtem ferre, ſed animas cœlo inſerere ſolitum; non ſtipendia Archiducis, ſed gratiam DEI mereri ſollicitum; quibus ſcilicet tantò efferatiores in ſuum & ſociorum exitium hoſtes reddidit. Ut enim hi animorum magìs quàm corporum excidio intenti, Catholicum & Jeſuitarum nomen capitali quovis hoſte execrabilius habent, ità deprehenſos in flagranti Sacramentorum adminiſtratione Sacerdotes Jeſuitas, Hæreſi ſuæ avidiùs immolare pergunt. Igitur laxato iteratè ſclopo, duplici glande Buzelinum ſternunt, 37. ætatis annum tunc agentem, prolapſum quidem ex vulnere, minimè tamen in veſtigio exanimatum; qui majore diei parte, vitæ & animi compos, circumjacentia perreptans cadavera, ſi quos ex doloribus gementes, aut aliter dato vitæ indicio ſuperſtites deprehendiſſet, ſuimet oblitus ſolabatur, morti præparabat, & meliorum in æternitate fiduciâ animans, ſanguinem & vitam in Fidei cauſa libenter ponere hortabatur.

Necato crudeliter Buzelino, in P. Laurentium, Buſcoduci ante 33. annos natum, ſecundo furore convertuntur: qui ùt erat animarum zelantiſſimus, ità miro ardore & efficaciâ pro concione dicens, avidiſſimis auribus excipiebatur, pervicaciſſimos etiam militum animos, & difficillimos, ſi qui alij, in virtutem flecti, quovis vellet, impellere potens. Quæ res ſalutem illi & indemnitatem, ſi apud alios, quàm Calviniſtas, preces incidiſſent, paritura erat. Quidam enim hoſtium cuneis permiſti ex Hiſpanis transfugæ, notum ſibi pridem in Regijs Caſtris Laurentium conſpicati, ut vitam corporis in vicem toties ſuæ animæ morti ereptæ illi ſervarent, ſupplices Ducibus & commiliti facti, caro capiti ſoſpitatem deprecabantur. Jgnari fortè, ſe Sacerdoti & Jeſuitæ magìs exitium precibus apud hæreticos accelerare; in quem globorum veluti grandine, multiſq; gladiorum ictibus depluentes, felicem animam corpore exegerunt.

Poſtremus deniq; Otho Campenſis, in cujus aures Erneſtus Archidux animi noxas deponere ſolebat, dum procuratis animis, corpora etiam ſauciorum exitio pertentat eripere, ſub onere ſaucij militis, quem equorum ungulis proterendum humeris ſuis in tutum deportabat, circumventus, tantæ charitatis præmium recepit mortem, natus annos 43. ortus Campis Hollandiæ oppido. Singularis in eo zelus enituit, & felicitas in reducendis ad fidem Orthodoxam hæreticis, quos in militari licentia pervicaciores eâ tractabat lenitate, & conciliabat affabilitate, ut pleroſque familiaritate primùm, mox etiam religione eâdem ſibi conjungeret. Sed non hìc ſtetit veſana in DEI ſervos Orci militum rabies; in exanima demum corpora pleno furore incitati, tantis ea vulneribus deformârunt, ità mutilatis artubus membra invicem confuderunt, ut nullâ diligentiâ dignoſci ab invicem & ſeparari potuerint. Apertè facto ſuo declarantes, quid in inermibus Jeſuitis, totis cæſorum militum acervis parcentes, etiam poſt fata perſecuti ſint, quorum ne corpora ad venerationem diſcerni poſſent à Catholicis, ferinâ barbarie providerunt.

P. Christophorus Spetecus, cum tribus Soc: IESV, Polonis, squal-lore carceris ab Hæreticis odio Religionis enecti Stocholmiæ in Svecia: A. 1601. in Iulio.

C. S. d. *M. K. f.*

P. CHRISTOPHORUS SPOTECUS. JOANNES ESTO. MATHIAS VITRIARIUS. NICOLAUS KRZIWOZANZEWICZ.

QUàm latè pateat Martyrij Gloria, & non solùm ijs, qui directè Tyrannorum manu, ferro, vel tormentis occubuerunt, Laureolam triumphalem imponat, sed & omnibus alijs, qui fidei aut virtutis causâ in exilium, carceres, vincula acti, pretiosam in illis animam egerunt; eleganter prosequitur Martyrum flos Cyprianus, & ex eo S. Thomas, & communiter Theologi, & SS. PP. communisque Ecclesiæ sensus. Ità ergo habet lib. 3. Epist. 6. *Neque enim virtus eorum, qui etsi torti non sunt, in carcere tamen glorioso mortis exitu excedunt, aut honor minor est, quò minùs ipsi quoque inter beatos Martyres aggregentur. Cùm enim voluntati nostræ & Confessioni, in carcere accedit moriendi terminus, consummata Martyrij gloria est.* Et rursum alibi: *si fugientem*, inquit, *Christi causâ, in solitudine ac montibus latro oppresserit, fera inva-*

serit,

ſerit, fames & ſitis, aut frigus ad mortem afflixerit, vel per maria præcipiti navigatione properantem, tempeſtas aut procella ſubmerſerit; expectat militem ſuum Chriſtus ubicunq; pugnantem, & perſecutionis cauſâ pro nominis ſui honore morienti præmium reddit, quod daturum ſe in ſurrectione promiſit. Nec minor eſt Martyrij gloria non publicè, & inter multos perire, cùm pereundi cauſa ſit propter Chriſtum perire. Sufficit enim teſtimonium Martyrij ſui teſtis ille, qui probat Martyres & coronat. Sic Romanum Martyrologium præter innumeros, quos in exilio, carceribus defunctos celebrat, ùt Martyres ijsdem accenſet 22. Dec. Cheremonem Epiſcopum Nicopolis, & alios plurimos, *quorum*, inquit, *alij ſæviente Decij perſecutione fugâ dilapſi; in ſolitudinibus errantes à beſtijs interempti ſunt, alij fame, frigore, ac languore conſumpti, alij à barbaris & latronibus necati, Martyrij gloriâ coronati ſunt.* Id quod hæc Theologorum firmiſſima evincit ratio: Quia licèt carcer ipſe, aliáve afflictio immediatè mortem non inferat, ſed illius duntaxat mediata ſit occaſio, cùm tamen ea evitari, & liberè pro arbitrio effugi poſſit abdicato Chriſto, is qui conſtanter in ea perſiſtit ne Chriſto renunciet, morte mulctari pro eodem veriſſimè cenſetur.

Atque hujuſmodi exitu coronata eſt invicta horum quatuor pugilum in Fide conſtantia, qui cùm libertatem & vitam ejuratione fidei redimere quovis momento poſſent, carceris tamen & vinculorum conſtanter tolerare ærumnas voluerunt, in quibus tandem peſte conſumpti, è carcere & corpore evolàrunt. Cùm enim Carolus Sudermaniæ Dux, Sueciæ Regno occupato, arma inde in Livoniam adverſùs Sigismundum III. Poloniæ Regem, à quo Sueciam titulo Pro-Regis adminiſtrandam ſuſceperat, tranſtuliſſet, atque Derpatum A. 1601. proditione cæpiſſet; in Collegium veniens, ſocios ad ſe, qui ſeptem illic remanſerant, accerſiri juſſit. Qui ubi in conſpectum adducti ſunt, acerbiſſimis in eos probris & convitijs, in Ducum & Nobilium Corona, cæpit invehi, ſceleſtos hominum ſeductores, ventris mancipia, Dæmonis ſatellites compellans, qui animas à Deo ſeductas Orco manciparent. Tum in Fidei Catholicæ dogmata debacchatus ea effutijt, quæ hæreſis & hoſtilis ſuggerebat furor, in Chriſti Vicarium, Deiparæ, & Sanctorum cultum, Sacramenta Eccleſiæ, &c. Minimè toleranda viſa Dei ſervis eſt, & muto tranſmittenda ſilentio impia Principis inſolentia, quibus etiam in tempore verba ſuggeſſit Dominus, confutandæ apta audaciæ, qui jubens, non eſſe ſollicitos, quid, aut quomodo reſpondeant ſervi ſui, dum ſteterint ante Reges & Præſides, pollicitus unà eſt daturum ſe illis os & ſapientiam, cui reſiſtendo non ſint futuri omnes adverſarij. Itaq; à Pontificis ſuprema in terris tuenda poteſtate exorſus, ità efficaciter eam Divini juris eſſe, & ab ipſo Chriſto in Succeſſores Petri derivatam oſtendit Pater, ut teſtimonijs ſcripturæ ſilentium maledicentiæ impoſuerit. Sub digreſſum gratiam ſuam & favores prolixè Patribus pollicitus Princeps, eâ, quâ ſolent Calvini aſſeclæ Jeſuitis ſervare fide exhibuit. Chriſtophoro ſiquidem Sommerio quantùm ſibi charo, tantùm Jeſuitis infenſo Duci, donatâ ſupellectile, & rebus Collegij omnibus, incolas ſimul ejuſdem poteſtati conceſſit. Hic poſt ablata Templi, quæ foſsâ humo Patres condiderant, ſacra vaſa, cùm direptis præterea rebus cæteris minimè ſatur fruſtra plura requireret, atrocibus minis, & levioribus tormentis exprimere conatus eſt. Sed cùm neque ſic theſauris, qui extra cerebrum illius nuſpiam erant, potiretur, ſpe dejectus, in rabiem & furiam decidit, exturbatóſque ſuis cubiculis Socios ſeptem, perangusto conclavi compegit, ubi veſtibus & lectis exuti, ſubtracto etiam quovis cibo & potu, fame & frigore cruciarentur. Adjecta ſimul fuêre cum fœnore ludibria & verbera, quibus Princeps ipſe indecoro furore caput aliquando uni Sociorum contundere, & colaphis pugniſq; mulctare non erubuit. Aliàs ineptè ad riſum veſtitos, haſtâ oblongâ menſæ ſuæ cogebat aſſiſtere, aut etiam æneis fiſtulis armatos per Vrbem ſe comitari; ſibilis interim, ſcommatis, à petulante militum fœce undiq; impetitos, tum præcipuè, cùm equis violentè impoſiti, præcentore ipſo Sommerio, Symbolum Apoſtolorum, & cantus natalitios jubebantur concinere.

Hæc diurna ludibria, vincula ſub noctem in arcto carcere excipiebant; donec toto pene ſemeſtri indignis hiſce modis Derpati vexati, Rivaliam boum plauſtris, & exinde lacero, maléque à neceſſarijs inſtructo navigio, in Finlandiam tranſportarentur. Illic in Urbem Habo dictam, ingenti populi hæretici ad inſolens ſpectaculum concurſu, velut in triumpho invecti ſunt, ſed ejuſmodi, quo Chriſtus in domo Herodis, & Pilati, à ſpineâ coronatione exceptus eſt. Nec Stocholmiæ minore plauſu ſalutati, ſeparatis inſuper quiſque ergaſtulis incluſi, tam dirè &

severè habiti ſunt, ut quæ adhuc perpeſſi fuerant, levia præ hiſce viderentur. Nam præter ſummam rerum omnium indigentiam, qui Sacerdotes erant, diu noctùq; ferramenta geſtare cogebantur, toto ſemeſtri. Ea erant corona ferrea, duobus altrinſecus è ferro cornibus altè eductis, atque ignito clavo commiſſis, ſexdecim pondo gravis. Quatuor ex his fuêre, quos diuturnis ergaſtuli calamitatibus afflictos, peſtis Stocholmiæ in carceribus conſumpſit; tribus reliquis, poſt quinquennales ærumnas, in libertatem aſſertis. Inter quos P. Chriſtophorus Spotecus Zagoroviæ in majore Polonia natus, poſt abſolutam Pragæ Philoſophiam, Magiſterij etiam laureâ decoratus fuit. Tres reliqui temporalium rerum fuere Coadjutores: Joannes Eſto, itidem Polonus, annos natus 43. Matthias Vitriarius, gente Lithuanus, annorum 23. & Nicolaus Krzywozanziewicz, ſimiliter Lithuanus annorum 36.

P. ROGERIUS FILKOCKIUS.

Quanto fructu, & Eccleſiæ Anglicanæ emolumento, fundata ſint liberalitate Pontificum, Regum Hiſpaniæ & Galliæ Seminaria, exulibus fidei causâ Gentis illius Juvenibus veluti in refugium erecta, vel ex eo patet, quòd eorum potiſſimùm induſtriâ, & indefatigabili zelo, inter acerbiſſimas Regum & Parlamenti perſecutiones ac edicta, ſemper tamen fides Catholica in eo Regno perſtiterit conſervata. In his enim maximo numero collecti Adoleſcentes, ſub cura Patrum Societatis ſanctiſſimè educabantur, quorum operæ, & Fundatorum piæ munificentiæ ex æquo reſpondentes, non aliud in ſtudiorum, & totius vitæ curſu ſpectabant, niſi ut inimiciſſimam ſibi & Chriſto repeterent Patriam, & ad Catholicam fidem reducendæ ſanguinem donarent. Cujus ſuæ mentis votique irrevocabilis dabant in ſingulis ſeminarijs publicè certum pignus, ſtatuto die ad Altare, teſte omni, qui frequentiſſimus convenire ſolet, populo, clarâ voce jurantes ſuper Evangelijs ſanctiſſimum juramentum, ſe Patriam repetituros, & ſuſcepto Sacerdotio, Fidem orthodoxam pro virili propagaturos, & defenſuros. Inde mirus in Catholico populo per Gallias, Hiſpaniam, Belgium, Romæ, in eorum Seminariorum Alumnos affectus & æſtimatio, monſtrabantúrque cùm prodirent digitis omnium, tanquam ſeminarium Martyrum. Nec vana fuêre populi præſagia, plura ſiquidem Sacerdotum millia in egentiſſimam id genus operarum Angliam fuêre tranſmiſſa, qui omnes calamitates, & pericula primitivæ Eccleſiæ perſecutionibus non minora experti, carceribus, exilijs, equuleo, tormentis mulctati, vitam inſuper & ſanguinem quàm plurimi poſuerunt. Solum Duacenſe ab Alano Cardinale procuratum Collegium, 90. annorum tractu, ſuppeditavit Angliæ laboranti plus mille Sacerdotes, quorum ferè 140. vitâ & ſanguine Fidei à ſe prædicatæ ſubſcripsêre.

Inter hæc ex præcipuis unum eſt Valliſoleti à Philippo II. fundatum, quod Rogerium Filkockium per Theologiæ curriculum aluit, dum Sacerdotio initiatus Angliam repeteret. Et profectò ea virtutum præſtantium convictoribus poſt ſe reliquit monumenta, ut quanto eum ſolatio & fructu recipiebat Catholica Anglia, tanto ſuo dolore & detrimento amittere cenſeret Seminarium. Ex quo Apoſtolici ſecum ferens ardorem pectoris, & deſideria fundendi pro Chriſto ſudoris & ſanguinis, omnia ſecum avebat in Chriſti, & Eccleſiæ obſequium expendere. Præcipuum autem ſemper habebat votum aggregandi ſe numero Sociorum JESU, quod cùm differri ſibi ad experimentum uſque Angliæ laborum ferret dolentiùs, totum ſeſe ijs impendere, & ſuperimpendere conſtituit, ut aditum in Societatem apud Garnettum Provinciæ Præpoſitum ità extorqueret. Itaque in Cantabriæ portum, per hoſtium manus, & oculatiſſimas cuſtodias, propè miraculo eluctatus, in media ſtatim ſeſe injecit pericula, quà Catholicorum bono ſacerdotalem operam navando, quà lapſis à fide reconciliationis munus ſemper præſens offerendo, ut demum elapſo biennio in Societatem legitimè adlectus fuerit. In qua, ut dignis Martyrio experimentis Tyronem ſuum duraret JESUS, vix numero ſociorum adſcriptum in carceris Tyrocinium tranſmiſit, Portæ novæ nuncupatum; in quo graviſſimis vinculis oneratus, à breviſſimo paucorum menſium experimento, maturus jam & veteranus Chriſti miles, ad agonem eſt evocatus. Die ſiquidem 23. Februarij An. 1601. ad Tribunal citatus, cùm nullâ priùs

quæ-

P. Rogerius Filcocus Anglus Soc: IESU pro Catholica Fide suspensus et sectus Londini in Anglia. A. 1601. 22. Febr.

C. Screta d: M. K. f.

quæstione tentatus, nulla testium productione convictus esset, præter omnem judiciorum & Juris formam, ex sola præsumptione & conjectura Sacerdotij, proditorum damnatur supplicio. Quâ eâdem informi Justitiæ Anglicanæ formâ, simul cum eo damnatus est P. à S. Marco Ordinis S. Benedicti, Virtutum Rogerij admirator simul & prædicator, de quo ità ad Amicum scripsit. *Fuit mihi semper in paucis amicus, & unicè carus Confessor Christi Dominus Arturus* (hoc P. Rogerius Filkockius in Anglia latebat sub nomine) *sive olim liber, sive nunc mecum in compede: Vir excellenter humilis, patientiæ, pietatis, & charitatis exquisitæ, dignus cujus exemplar vivendi norma sit. Dictat mihi animus futurum, ut simul moriamur, qui simul tam diu viximus.*

Neque illum conceptæ fiduciæ eventus fefellit Illucescente namque 27. Febr. uterque ergastulo suo eductus, & vehiculo craticeo injectus, per cœnosam, atque alto insepultam luto viam, ad patibulum raptatur. Cùm interim alacres totum illud iter sacris concentibus expenderent, ab illo Ecclesiæ versu exorsi: *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* Ad Tiburnum ubi ventum est, sublatus è crate sua P. Rogerius, videt è summo patibulo pendentem Nobilem, & heroicarum virtutum Matronam Annam, ex illustri & opulenta Heighami familia oriundam. Huic quia confitenti aures præbere solitus erat, mirificè ejus sancto spectaculo recreatus est, incredibilem animi consolationem & robur hauriens, quòd hoc

 ipso

ipſo temporis momento prærogativam pugnæ triumphique illi obtigiſſe, ut ſe in cœlum præiret, cerneret. Hæc Patre Calviniſtâ genita, cùm pro fide ejectionem è domo, privationem dotis, & totius hæreditatis damna elegiſſet, poſt pauperis mariti, ſed Catholici nuptias, vidua, eò quòd ad perpetuos carceres fidei causâ damnatus, vivens interierat, totam ſeſe obſequijs Patrum conſecravit. Jamque triennium effluxerat, ex quo maternâ prorſus curâ, & reverentiâ ancillari, ſumptibus tamen Patrum, ijs miniſtrabat, ædes ab ijſdem conductas inſtar hoſpitæ cuſtodiens, & ſæpius ſolertibus latebris vitam eorum contutata: cùm denique proditoris Catholici indicio, die quodam ſolenni, repertis etiam apud illam ſacerdotalium veſtium, & Altaris apparamentis, capta, & in ergaſtulum detruſa eſt. Caverat enim ſæviſſimo edicto crudelis Elizabetha, ne quis Sacerdotes domo exciperet, ſacra audiret, divinis intereſſet; eodem crimine, & perduellionis pœnâ involvi præcipiens domeſticos cum hoſpite omnes, apud quem Sacerdotem divertiſſe, ac longè quàm maximè ſacra feciſſe, aut Sacramenta miniſtrâſſe comperiretur. Quòd cùm liberaliter, ultro etiam confiteretur Anna, id unum ſe dolere proteſtata, quòd non potuiſſet millies plures, quàm fecerit, hoſpitio Sacerdotes excipere, millies plura illis levamenta & miniſteria navare; in judicium producta eſt. Nec judicem miſericordia movit, quòd ſplendidis natalibus orta, quòd ægritudine & annis gravis, quòd alienis manibus ad Tribunal deportata, ne illic quidem in pedes ſeſe erigere potuerit; ſed criminis Majeſtatis poſtulatam, ejuſdem ream pronunciatam, perduellium pœnâ ad furcam damnavit. Vehementer ergo mortis illius generoſitate incenſus Rogerius, utpote quæ dulci oſculo furcâ ſalutatâ, ridens laqueo collum indiderat, præeuntem quantocius ſequi cupiebat. Sed antevertit eum P. à S. Marco, quem inhumanâ & inauditâ feritate carnifices, ne ex laqueo jam pendulus mole ipsâ corporis (erat enim procerâ grandiq; ſtaturâ) ante lacerationem ſtrangularetur, pedibus ſuſtentabant: atque ità reſecto properè fune, viventem ſpirantémque eviſcerârunt; tantâ barbarie, ut cùm exemtis jam inferioribus inteſtinis, in apertum plagâ capaci pectus immiſiſſet manum carnifex, ad revellendum ex eo cor, ſenſu doloris vivaciſſimo exclamârit: *O DEUS! miſerere mei.* Spectabat hæc carro ſuo inſiſtens P. Rogerius; & unde ad defectionem incitaretur alius, inde animos ipſe, ut eum mox conſequeretur, ſumebat, exclamans cum Apoſtolo: *Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Totúſque mox in cœlum animo & oculis converſus, illud ſolum ſuſpirabat, multis precibus & ſuſpirijs animam DEO commendans, in cujus manus eam eſſet jam jam redditurus. Ità nihil Socij laceratione conſternatus, nihil conturbatus, poſt non longam precationem, mirâ hilaritate fauces laqueo, pectus cultro carnificis ſubjecit, poſt eviſcerationem quadripartito diſſectus. An. 1601. 27. Febr.

P. FRANCISCUS PAGES.

POſtremus hic fuit ex Societate JEſu, in quem crudelis Reginæ Eliſabethæ ſævitia, implacabili in nomen Catholicum & Jeſuitarum dum vixit odio incenſæ, in Anglia deſævijt. Quatuor jam ſupra quadraginta annos adversùs Catholicos, 22. adverſùs Jeſuitas æſtuaverat, necdum ſanguine Martyrum ſatiata; cùm novum edictum, omnibus antehac promulgatis crudelius, in eos condit, omnes capitalibus ſupplicijs internecione deleri præcipiens, niſi intra 30. dierum ſpatium Regnum diſceſſu ſuo purgarent; omnibus qui eos tecto, aut re ullâ juvare præſumerent, proditorum morte indictâ. Cujus funeſtæ & ultimæ conſtitutionis progreſſus ſpectare non potuit, quadrimeſtri pòſt abrepta, cùm ageret annum ætatis 66. De cujus lamentabili exitu nihil attinet dicere, cùm illum plenum deſperationis fuiſſe, etiam Hæreticus Hiſtoricus Camdenus ſatis indicet, narrans illius poſtremos clamores fuiſſe: *Væ ſibi miſeræ!* & proh! ſe deſtitutam deſertamq; ab omnibus! gulam ſibi capiſtro obſtringi querentis: quam ſcilicet in tot Chriſti Martyribus crudeliter elidi vivens juſſerat. Ultima ergo immolata hæreſi ab Elizabetha, ſuprema Eccleſiæ Anglicanæ, ſi Dijs placet, ſacerdote victima, Franciſcus Pages ſeu Pagius, ortus fuit in Anglia, honeſtis & locupletibus, ſed Acatholicis Parentibus, à quibus in Hæreſi educatus, abſolutis Londini Legum ſtudijs, ut earum etiam praxim domeſtico faciliùs condiſceret uſu, apud Nobilem Virum, & in eo præſertim doctrinæ genere præcellentem, ſuam locavit

operam.

P. Franciscus Pagius Anglus Soc: IESU Londini in Anglia pro Fide Catholica suspensus et sectus A. 1602. 29. April.

C. Screta delin. Melchior Küsell f.

operam. Erat huic Filia præcellentis formæ & indolis, sed pulchrioris à Catholicæ Religionis virtutibus animi, cujus in connubium potiundæ cùm natalium imparitas spem omnem præcideret, liberalis in juvene forma, & insignis morum elegantia pari modestiæ conjuncta, quæ mutuam apud Virginem ipsi conciliavit amabilitatem, fecit, ut speraret eum posse habere conjugem, si modò ad eundem cum illa Catholicæ Fidei cultum accederet. Nec conditionem abnuit Franciscus, quin P. Gerardum Tomsonum, in carcere Klinkio pene liberâ custodiâ habitum, identidem de salute audiret, à quo in fidei rebus probè instructus, cùm de incerto divitiarum, & inani spe fluxæ felicitatis differentem perciperet, ità his, & Gerardi præcipuè arduarum virtutum exemplo captus est, ut Christianæ perfectionis ambitu instinctus, aulam, sponsam, spes omnes caducas animo ejecerit, & P. Gerardi antiquo hospiti famulum se addixerit, quò liberiùs magisq; inobservatus ex vicina carceri domo, magisterio ipsius uteretur.

Nec desijt interim Patribus alijs per Angliam laborantibus opitulari, servire, omni officio prosequi, periculis eorum causâ caput objicere; donec tandem eâ occasione carceres & vincula expertus est. Contigit siquidem magno Juvenis incommodo, P. Gerardum è carcere Klinkio, ubi ejus quotidie divino frui licebat alloquio, transferri in Turrim, ubi cùm nulla ejus conveniendi spes affulgeret, quod unum licebat, prospectu saltèm

tem mutuo orbitatem illam consolari posse confidebat. Expiscatus ergo quâ inter alias Castri illius Turri clauderetur, ad eam Tamesis præterfluentis ripam quotidie inambulare cœpit, quæ in ejus fenestræ conspectu erat; eò usque, quoad Pater sive fortuitò, sive auræ captandæ gratiâ, postmodum verò observato jam agnitóque ex frequentia Page, de industria prospiceret. Tum verò conspicatus illum se ex fenestra spectantem, aperto capite, ac ferme de genibus, quasi aliud agens salutabat, nec recedebat, donec capitis inclinatione vicissim salutantem, & sacro Crucis signo bene faustéque precantem sibi Gerardum advertisset. Quod officium cùm iteraret quotidianus, & jam importunus utriusq; periculo salutator; cautior illo Gerardus, utpote insidiarum experientior, imposterum devitaturus erat: nisì vidisset frustra se inambulanti fenestram claudere, duranti in loco ad seram vesperam, atq; apertioris suspicionis observatoribus ansam præbenti. Qui demum longo tempore eodem loci constanter inambulantem conspicati, neque ullam tot inclinationum & gestuum probabilem causam assequentes, die quodam repentè in ipso P.Gerardi conspectu apprehensum, ad capitalium criminum inquisitores deducunt. Sed cùm artibus & minis nullis, sive ex Page, sive Gerardo expiscari possent quidpiam, quod alterutri in præjudicium cederet & noxam, vinculis tantisper adstrictum, acceptâ non multò pòst mulctâ pecuniariâ, innoxium dimittunt.

Factus jam sui juris Pages, nihil periclitationibus hisce fractus, sed ad grandiora tentanda magìs magísque convalescens, præsidia literarum sacrarum comparanda sibi omni ratione statuit, quorum ope ad sacros ordines provectus, comparatior postliminio in Patriam & aciem rediret, justa arma hæresi moturus. Ergo in Belgium transmisso Oceano evadens, cùm brevi tempore utroque potitus esset, remenso pelago Angliam feliciter tenuit. Ubi Divina Mysteria magnâ animi fortitudine atque industriâ ægris sanisque ministrando, non multò pòst in manus Quæsitorum incidit quidem, sed prodigiosè pene evasit. Dies purificatæ Virgini Sacer illuxerat, cùm in domum conductitiam Patrum, cujus hospitam agebat custodem fervens illa Anna, de qua paulò antè in P.Rogerio Filkockio recensuimus, magno numero convenêre Catholici, Divinum Sacrificium celebraturi. Et jam ad instructam Aram sacerdotali indutus apparatu P. Franciscus constiterat, Missam inchoaturus, cùm Inquisitores à vicinia indicio accepto domum invadunt, tam celeri furore, ut vix sacras vestes exuendi spatium haberet. Quæ ùt erant properè depositæ, unà cum omni sacra supellectile à superveniente satellite deprehensæ sunt. Pater autem, inter promiscuum turbam se recepit. Verùm non fefellisset singulari supra vulgus modestiâ, & vultûs majestate Apparitores, nisì ijs fucum facturus quispiam dixisset, operiri collectos illic Catholicos magno desiderio venturum Mystam, qui jam jam venturus esset. Accidit interim ut fausto eventu fores cubiculi casù aperiret quispiam, per quas furtivè Pater se ejecit, & reducto post se ostio, notam latebrã fest nus subijt. Quem cùm nullâ deinceps Quæsitores industriâ vel sagacitate possent deprehendere, Annam abduxêre in Custodiam, gloriosâ postmodum pro Religione Catholicâ, unà cum P. Filkockio morte defunctam.

His alijsq; inter mille discrimina præclarè in Religionis causa gestis, cùm se P.Gerardo carceri jam erepto, & P. Garneto Provinciæ Moderatori abundè probavisset, in Sociorum numerum receptus est, propediem Belgium repetiturus, ut ibi in Tyrocinio sui unius culturæ incumbens, in Operarium fingeretur minimè vulgarem. Sed enim aliter DEO visum fuit, qui in militia Christi Tyroni & Novitio, lauream Martyrij jam decreverat, multis veteranorum longo annorum, laborum, & meritorum cursu, sæpe frustra quæsitam. Redibat nocte quâdam à procuratione animarum defessus, cùm Muliercula paulò antè Catholica, sed tunc scelerato quæstu vitam & libertatem sacerdotum nundinari solita, eum sequitur, ità pertinaciter vestigijs, quantumvis elabi properantis inhærens, ut improbis denique clamoribus Sacerdotem, proditorem, rebellem, hostem Reginæ vociferans, concurrenti multitudini proderet, & viciniæ traditum committeret; quæ statim ad Popamum supremum Londini juris vindicem traxit, & hic Limbo teterrimo omnium, Infernóque simillimo ergastulo mancipavit. Pauculis deinde interjectis diebus, causa illius acta peractáque est nullâ prævià quæstione, nullâ rei confessione, nullo Actore, nullis testibus, sed solâ Advocati Regij accusatione, à duodecim-viris reus Majestatis læsæ pronunciatus, & à Popamo perduellium supplicio addictus est, quòd auspicijs Romanæ Sedis extra Regnum suscepto Sacerdotio, in Angliam redivisset.

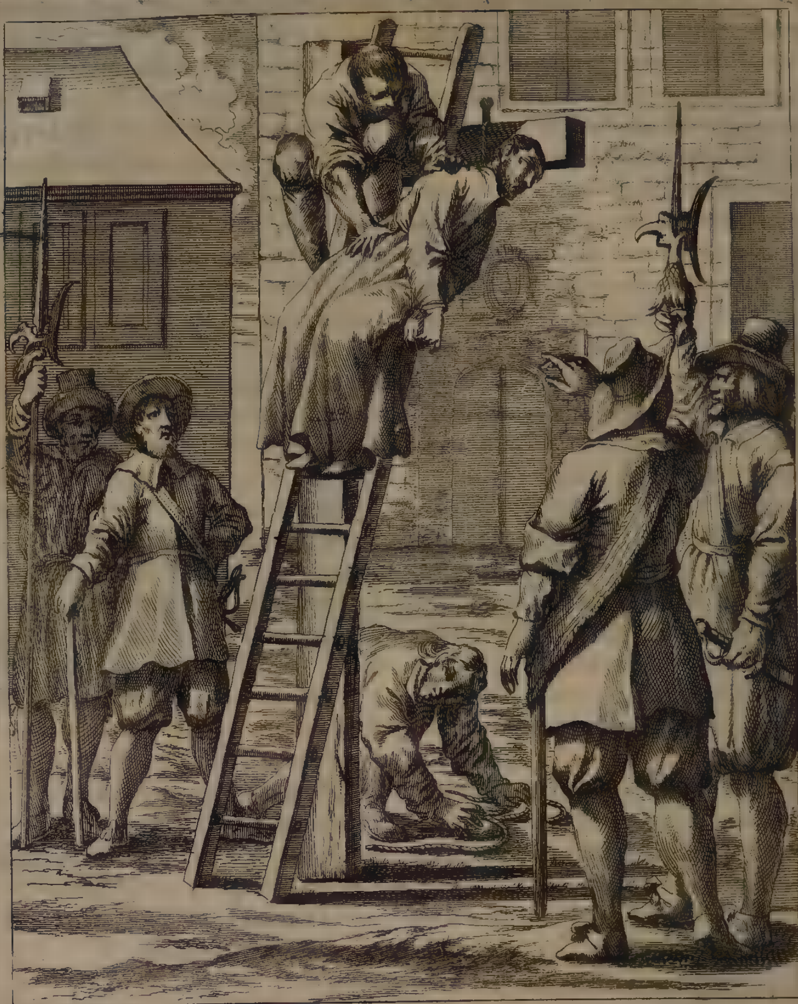
Hanc

Hanc mortis optatæ iniquam ſententiam, tanto exuberantis animi gaudio excepit, ut peractâ à reditu in carcerem apud Henricum Floydum Sacerdotem, totius vitæ confeſſione, cùm is Divinum Sacrificium celebraſſet, Pages ſui præ gaudio minimè compos, dubitaret, num ſibi, quantumvis proximo mane morituro, celebrare poſt illud fas foret, veritus ne in ſenſus & voces lætitiæ, quamvis invitus erumperet, non ſatìs condignas reverentiâ rei ſacræ. Verùm animos addente Henrico, ſupremum illud & incruentum, ante ſuum cruentum, Deo obtulit ſacrificium, tanto cœleſtium delitiarum affluxu, & quadam intimâ prægustatione, ut nullis ex toto orbe accumulandis cruciatibus diceret ſe à Deo ſeparari poſſe. Ut tamen diſceret non hæc ſuis viribus, ſed gratuito DEI adſcribere beneficio, nec quidquam ex ſe, ſed in Deo & gratia ejus poſſe, omni repentè illo divinorum guſtu & quiete internâ deſtitutus, cœpit incredibili quodam mœrore & triſtitiâ percelli, pavore ſimul & ſtupore mentis affici, ſic, ut toto corpore obrigeſcens, in eodem perpetuò duraret obtutu, Salvatoris noſtri ſupremam in horto agoniam expertus, quâ cœpit tœdere & pavere, ac triſtari uſque ad mortem. Duravítque atrociſſima carnis & ſpiritûs in eo luctа, uſque dum propè horam ſupplicij adeſſe denunciaturus carnifex, cubiculum ingrederetur; hunc enimvero tanquam boni nuntij Angelum excipiens, eâ momento delibutus eſt cœlitus dulcedine, & ineffabilis gaudij ubertate, ut non ad ſupplicij, ſed ad nuptiarum & feſtivitatis locum progredi videretur. Et cùm infinitam præ foribus inveniſſet multitudinem, comitatum ſibi ad Tiburnum præbituram, magnâ voce & conſtantiâ conteſtari cœpit Catholicæ veritatis ſanctitatem, & ad ſalutem neceſſitatem. Móxque ſe ultroneè in vimineam traham componens, dum alligatur, & per longiſſima Londini compita raptatur, nunquam à precatione deſijt, agonem ſuum intenſiſſimâ curâ, paulò antè virium ſuarum imbecillitatem nimiùm expertus, Divinæ Pietati commendans. Solutus à crate ubi feralem currum ſublimis conſcendit, repetitâ denuo Fidei proteſtatione, ejus causâ libentiſſimè ſe corpus laniandum exponere aſſeruit, non aliâ causâ ad necem damnatum, niſì quòd Sacerdos factus in Patriam regreſſus eſſet, ad conferendam animis ad ruinam præcipitantibus, quam valeret Religioſam opem. Palàm deinde profeſſus Societatis JEſu Novitium, dum ſacroſanctum illud nomen pronunciat, ſubtracto carro hæſit pendulus, donec expiraret. Extractis viſceribus quadratim diſſectus eſt, membra ad terrorem per Urbis vicos, caput autem in ponte turris ſublimè affixum eſt, die 29. Aprilis. A. 1602.

DOMINICUS COLINUS.

Maſculi & heroici pectoris Vir Dominicus Colinus, ſive cùm Regia terrenorum Principum caſtra in Gallia & Hiſpania ſequeretur, ſive cùm immortalia ſub vexillo Crucis in Societate ſtipendia mereret, natus fuit in Hibernia claris & ſplendidis Parentibus, Vici, cui Labranche nomen eſt, Dominis: Cujus etiam avitæ Nobilitatis teſſeram, ipſo, dum ſæcularis vixit, loquebatur in agnomine, vocatus more Gentis O Calanus (mos ſiquidem eſt Hiberniæ Nobilitati O literam, prærogativæ notam, agnomini præfigere) quod ipſe humilitatis ſtudio jam Religioſus, in Colini nomen mutavit. Ætatem ſub pijſſima Catholicorum Parentum educatione adeptus maturiorem, trajecit in Galliam; & quia generoſos in juvenili pectore fervere ſpiritus perſenſit, militiam continuè ſequi decrevit: religioſâ etiam illâ perſuaſus ratione, quòd in Chriſtianiſſimis caſtris, non tam Regis, quàm Chriſti auſpicia ſequeretur. Flagrabat ſiquidem tunc domeſtico correpta incendio Francia, quod illi ſeditionum ubiq; ferax Hæreſis excitaverat; in quo contra Sectarios arma in Regnum & Religionem corripere auſos, quinquennio militavit Dominicus, unius Centuriæ cum laude fortitudinis Ductor, licèt annos non amplius 22. natus. Eo bello confecto, alium Martis Campum quæſiturus migravit in Hiſpaniam, ubi à Philippo Rege in Catholicam militiam auctoratus, & dignis ſuo genere & virtute ſtipendijs auctus eſt. Octo integros in honeſtiſſimo Claſſiarij Ducis munere exegit annos, pacificos tamen magìs, quàm ullo diuturniore bello inquietos, quibus in Galleciæ Portu, Corunia nuncupato, conſiſtens, cùm hoſtis expugnandus nullus eſſet exteriùs, ipſe alium quem impugnaret internum in ſe invenit. Itaque ſtativis illis militaribus non ad quie-

Dominic. Colinus Hibernus Soc: IESU. ab Hæreticis suspensus et sectus Corkæ in Hibernia. A. 1602. 31 Octobris.

C. Screta d. M. K. f.

tem, sed ad Spiritualem pugnam usus, creberrimæ Sacramentorum usurpationi, quotidianam rerum Divinarum adjecit lectionem & commentationem, ex qua implacabili in seipsum odio accensus, multis afflictationibus, & molestijs corpus edomare pergebat. Quod dum ita constanti pietate urgere non desinit, cœpit usu virtutis paulatim vitæ severioris cupiditate tangi, & alio jam oculo, quàm hactenus, vitæ perennis bona intueri. Nihil illi sublime videri & excelsum, nisi cæleste; viles è contra haberi spes omnes, quas vastis animis ostentat fortuna. Certus proinde jam militiam sub Imperatore JESU sequi, vexillum duntaxat inter tot diversa militantium Ordinum signa circumspiciebat, sub quo nomen suum & sacramentum diceret. Et invitabat quidem primò illum ad se Franciscanæ Discalceatorum Familiæ rigor, tum etiam celebratæ Prædicatorum per Hispaniam disciplinæ vigor, quòd præsertim utrique spiritum ejus periclitati, ultro apud se gradum sacerdotalem offerrent. Verùm diu multúmque re DEO commendatâ, & momentis omnibus maturè ponderatâ, decrevit ipse minimam Societatem JEsu complecti, inque ea minimum Coadjutorum inter Laicos gradum, tanquam Sacerdotio vel indignus, vel ineptus, constanter exambire.

Cùm autem Patres Compostellani omnes (illuc enim ad Tyrocinium cultu corporis ornatissimo, in Amicorum & Famulorum, pro muneris & natalium dignitate, magno comi-

comitatu advenerat) judicarent, quantumvis tricenario majorem, minimè tamen obsequijs & laboribus illi statui proprijs suffecturum, utpote qui servitijs aliorum uti assvetus, in tot corporis & fortunæ gaudijs vixisset. Ipse ut timidam de se opinionem, in singulorum ore ac vultu observatam, factis refelleret, necdum primam Probationem egressus, aut pro sæculari cultu veste Religiosâ donatus, cùm sæva repentè lues Collegium illud corripuisset, toto bimestri promptissimam opem laborantibus exhibuit, tantòque ambitu ultima & sordida obsequia ambivit, quanto olim dignitates & officia consectatus est. Sic per omnia periclitationum genera probatam in Tyrocinio Societati vitam, postquam religiosis votis arctiùs illi adstrinxit, datus est socius P. Joanni Arcero, classem Catholici Regis, pro defensione Catholicorum Hyberniæ instructam secuturo. Hìc verò ille zelum suum in corpora æquè ac animas Classiariorum exerere, inservire ægris, die noctéque omni ope instar mediastini adesse, hortari ad patientiam: sanis autem svadere virtutem, inculcare Sacramentorum usum, vitiorum horrorem incutere. Quibus tamen nequaquam distineri se, aut in tantum obrui patiebatur, quin mente assiduè cum DEO conjunctâ, veluti in solitudine Collegij versaretur, omne etiam macerandi castigandique sui studium, tam in Oceani cursu, quàm post factam in Hybernia exscensionem retinens, perinde quasi nihil exteriùs laborum exantlandum foret.

Et hæ nimirum erant spontaneæ exercitationes, quibus ad gravissimas ærumnas & calamitates, mox à Fidei hostibus subeundas, animum & corpus durabat. Brevi siquidem ab excensione in Arce Dombugensi interceptus, & vinculis contra omne jus gentium, & Sacramenti fidem, ab hæreticis, unus ex omnibus adstrictus est. Pacti namque salutem omnium Arcem propugnantium fuerant obsidentes hostes, & fidem munitione cedentibus servandam, in manibus ipsiusmet Dominici, pacificatoris & internuncij, sacramento firmaverant. Noxæ nimirum indelebili, & fidem quolibet sacramento dejeratâ à periurij labe vindicanti erat, Jesuitam deprehensum esse. Corcam inde militari manu abducitur, manib⁹ instar facinorosi revinctus, & communi reorum ergastulo à Momoniæ Præside, Catholicorum hoste in paucis acerbissimo, includitur. Totum in hoc exegit trimestre, spontanea vinculis adjungens jejunia, & carnis macerationes, donec stato Provinciæ Comitiorum tempore appetente, quibus omnes captivorum causæ publicè agitari solent, judicio & ipse sisteretur. Noluit aliter in Tribunali comparere Dominicus, quàm in consueta Societatis veste; ut si quam aliam fortè à Religionis & Fidei causa captivitatis suæ rationem obtenderent, eam ipso habitu & cultu dilueret. Monsoyus Hiberniæ Prorex & Comitiorum Caput, magnis eum pollicitationibus ad Reginæ sequendam militiam, partem exercitûs illi cum potestate Ducis regendam offerens, pellicere conatus est; mortem è contra, & dirissima tormenta minatus, si in proposito constans, Religionem cum Fide ejurare detrectaret. Accedebant domesticorum & cognatorum deprecationes & invitamenta, vellet sui suorùmque misereri, & tempori servire, nec pertinaciter sibi exitium, & illustrissimæ Familiæ infamiam accerseret. Posse illum secretò Fidem Catholicam in animo servare, & exteriori dumtaxat simulatione ad tempus libidini Reginæ parere. Verùm stetit infractus ad minas & blanditias Dominicus, & utrosque pari constantiâ reijciens, negavit se in causa tam nefaria posse consilijs & mandatis eorum acquiescere; excogitarent supplicia quæ vellent, inferrent tormenta quæ atrocissima possent, nihil tam immane intentaturos, quod non DEI causâ toleraturus sit. Nec alium se in factis exhibuit, quàm dictis prætulerat. acceptâ enim mortis sententiâ, ut perduellium morte Fidei constantiam lueret, plenus hilaritatis in carcerem redijt, tempus resolutionis suæ cum gaudio præstolans.

Non tulit hæc viri Deo pleni solatia crudelis Momoyus; & ut dies supplicio prævios dolorum plenos efficeret, jussit eum barbarâ immanitate, contra omne jus fasque torqueri. Cujus dirissimos cruciatus cùm in delicijs etiam ipse reponeret, & veluti præcipuos Cœli favores in gratijs haberet, in furorem scilicet & rabiem acti hæretici, tempus mortis accelerârunt. Ultimâ namque Octobris A. 1602. elucescente, nullâ habitâ diei reverentiâ, quòd Dominica esset, manibus à tergo revinctis, & laqueo in collum injecto, ad furcas educunt; qui in exitu illo Civitatis probrosam Christi ab Hierosolyma eductionem contemplatus, ut dignè improperium Christi portaret, maximâ modestiâ, oculis in Cœlum, animo in DEUM semper erecto incessit, crucem suam eminus magnâ affectûs teneritudine salutans; cui factus vicinus, pronus in genua procubuit, dulcissiméque

meque patibulum exosculatus, agonem suum DEO ardenter commendavit. Tum Martyrum omnium Exemplar imitaturus, precibus aliquamdiu pro hostibus suis, pro Regina, pro salute Patriæ fusis, magnâ alacritate, & immoti vultûs constantiâ scalas conscendit. In harum summis gradibus consistens, velut è sublimi pulpito (erat enim cultu Societatis ordinario indutus) cœpit ardenter si unquam aliàs, Catholicos hortari, ut fidem constanter ad mortem servarent, Reginæ minas, blanditias, Ministrorum furorem, hæreticorum fraudes caverent. *Suspicite*, inquiens ad extremum, *in cœlum, & quam vestri majores Fidem constantissimè professi sunt, vos etiam nequaquam degeneres tuemini, pro qua vindicanda mortem, ùt videtis, ego nunc oppeto.* Et erant hæc suprema Dominici verba ad firmandos Catholicorum animos robustissima, cujus à generis claritate, & sublimis fortunæ contemptu notissimi auctoritas, tam constanter eo loci & articuli asserta, fulminis instar mentes Acatholicorum etiam percellebat. Quod animadvertentes Ministri, nè commotos jam multitudinis animos in hæresi labefactaret, præcipitari de scalis illum præcipiunt. Neque diu in furca pependit, cùm palpitanti etiam ac spiranti, in pœnam scilicet tam constanter assertæ Religionis, pectus carnifex dissecuit, & direptis præcordijs elatum cor populo ostentans, solenne illud *Vivat Regina* proclamavit: cujus auspicijs postrema ipse ex Hybernis DEO cadens victima, tot innocentum sangvinis ream ad DEI Tibunal antecessit. Corpus dilaniatum Catholici nocte insequente magnâ pietate collegerunt, & in Sacello, non procul à loco ubi passus fuit dissito, terræ mandârunt.

EMMANUEL NERI.

MAgnis motibus, & turbulentissimis casibus vexata, si quæ alia, fuit nobilis illa Hungariæ portio, Transylvania, ex quo domesticum hæresi præbuit hospitium. Varijs namq; vicissitudinibus conflictata, modò hunc, modò illum patiebatur Dominum, Tyrannos etiam in quibusdam crudelissimos experta, qui Turcarum & Tartarorum auxilijs oppressam, direptionibus & vastationi immaniter exponebant. Respirabat quidem illa nonnihil, & in pristinam attolli sortem videbatur sub Principatu Sigismundi Bathorei, trophæis ex Turca relatis celebratissimi, nisi progressus secundos infami parricidio turbâsset Hæresis, quæ Catholico Principi phyltrum miscuit, animi simul & corporis robur ità depascens, ut gubernandæ impar Provinciæ, fasces illius spontaneâ deditione Rudolpho II. Cæsari, certis conditionibus concesserit. Et verò optatissima bonis omnibus videbatur hæc in Domum Austriacam Transylvaniæ devolutio, cujus pijssimis conatibus certa spes erat ab Hæresum immensâ colluvie purgatam, ad Catholicæ Fidei puritatem reductum iri. Jamque Cæsaris auspicijs Societate eò reductâ, Regio splendore & liberalitate Claudiopoli Collegium ipsi erectum stabat, Socijs undiq; ad utilem Provinciæ navandam operam eò confluentibus. Hos inter submissus fuit Romano ex Tyrocinio, necdum Religiosis votis adstrictus Emmanuel Neri, alijs Niger dictus, juvenis ætate minimè grandi, magnâ tamen & adultâ virtute. Qui Provinciâ montibus Jtaliæ Alpinis adsitâ (Pedemontium hodie dicitur) oriundus, juvenilem ætatem optimis moribus exegit, quos ne sæculi vitia quandoq; corrumperent, Sanctis virtutum in Societate JEsu Regulis eos excolere & perficere constituit. Receptus est in eam Romæ Anno 1601. ætatis 26. ipso festo Purificatæ Virginis, adscriptus numero Coadjutorum temporalium: in quorum proprijs virtutibus ut se quàm maximè DEO & Religioni probaret, sacræ rudimenta militiæ potissimùm in sui despicientia, & Christiana Humilitate posuit. Et cùm Obedientiæ, virtutum aliarum in Societate Reginæ, tribueret plurimùm, nihilq; nisi ex nutu & præscripto illius faceret, in ijs tamen obsequium præstabat propensius, quæ sensui magìs adversa, plus vilitatis & abjectionis continerent. Accedebat magna Divinæ Majestatis æstimatio, & ex illa prorumpens Divinæ charitatis ardor; cujus majorem vim cùm sciret non posse exeri, quàm si animam suam pro DEO poneret, ingenti cœpit flagrare fundendi pro DEO sangvinis desiderio.

Accidit percommodè tunc, ut domestico Adjutore opus haberent Claudiopolitani socij,

Emmanuel Neri Italus Soc: IESV, odio Fidei Catholicæ ab Arianis trucidatus Claudiopoli in Transilvania. A.1603. 9. Iun.

C. Screta d. *M. K. f.*

socij, eúmq; Jtalo fortè sermone magis etiam profuturum, abs Roma peterent; quem cùm accuratè circumspicerent Patres, ut ejusmodi Virum in Provinciam periculi plenam, & incursionibus Turcarum Tartarorúmque famosam mitterent, cujus firmatæ virtuti tutò confidi posset, non alium delegerunt quàm Emmanuelem, æquabili semper in virtutum studio constantiâ conspicuum. Appulit eò in summo periculorum æstu, quando nimirum infestis armis Transylvaniam sceptris Austriacis eripere injusti invasores maximè laborabant; quorum primus Michaël Weyvoda ferro flammísque omnia devastans, feliciter profligatus est, fusis universis copijs à Georgio Basta, Catholicarum copiarum Duce, etiam vitâ exutus. Successit mox pestis alia longè perniciosior, Moyses Szekely, sectâ Arrianus, qui Turcicis Scythicísque armis instructus anno 1603. irrumpens, ejusdem secum farinæ Hæreticos Claudiopolis incolas corrupit, ut Urbem sibi deditione cederent. Præcipua inter deditionis pacta conditio erat, ut Collegium civium potestati permitteretur, cujus diripiendi, vastandi, evertendi, Patres exturbandi, necandi, jus & fas penes illos unicè foret. Patuit tunc quàm maximè, quos inter cives & vicinos, Vrbem socij incolerent. Hâc enim 9. Junij hostibus deditâ, direptum civicâ manu Collegium, dirutum Templum, Gymnasium Regio exstructum opere vastatum, Patrum alij pulsi, alij vulneribus, Emmanuel etiam morte, confecti. Ductor sacrilegæ manûs Superintendens Claudiopoli Arrianorum fuit, quem secuti Hæresum diversi ministri, &

ſcholarum rectores, direptis Collegij Templique rebus omnibus, ut oſtenderent, in quos potiſſimùm bellum gererent, in glorioſiſſimum Reginæ Cœlorum Nomen maledicta conferre, ejus, Divorúmque ceterorum ſtatuas obtruncare, & ſacra omnia profanare inſtiterunt; ipſum ſacroſanctum Domini Corpus, ne quid impietati reliqvum eſſet, violato ſacrario in terram effundentes, ut pedibus omnium proculcatum obtereretur. Movit ea res tam immani ſacrilegio tentata zelum, & laudabilem iram in Emmanuele, qui facinus intolerandum ratus, ter venerandam Euchariſtiam, quam ipſe tanto ſtudio & reverentiâ, Sacriſtæ munere unà cum Valetudinarij officio fungens, obſervâſſet, ſceleſtiſſimorum hominum calcib⁹ proteri; verbis acriter invectus eſt, & atrox facinus, quod unum poterat, magno zelo exprobavit. Verùm hi in importunum ſceleris ſui objurgatorem converſi, pugnis, calcibus, & fuſtibus irruunt, impactáque capiti ſecuri primùm proſternunt, tum ſclopo trajectum penitus interimunt. In reliquos deinde ſocios lymphatus bacchantium, citra mortem tamen deſævit furor. Georgio Bartolichio dirâ verberatione duæ coſtæ confractæ, Patri Petro Majorio cruentæ plagæ impoſitæ, omnes, etiam ægritudine lecto affixi, civitate ejecti, & Scytharum Turcarúmque feritati expoſiti ſunt.

EDUARDUS OLDCORNUS.

SUblatâ è vivis Eliſabethâ Anno 1602. maxima ſpes Eccleſiam Anglicanam meliorum inceſſit, præſertim ubi præconum vocibus ſucceſſorem in Regno deſignatum eſſe percrebuit, Jacobum Scotiæ Regem. Quid enim non ſibi pollicerentur à Mariæ Stuartæ Filio, in Catholica Religione tam conſtantis, ut illius tuendæ causâ caput tandem ferro carnificis ſubjecerit? Expectabant ergo ſi non ejuſdem Fidei profeſſionem, venerationem ſaltem aliquam, & favorem Maternæ Religionis, benevolentiam & indulgentiam in Catholicos, ut qui jacturâ bonorum & vitæ, ſecuti eſſent Matris partes. Quomodo enim crederent Anglicanam Puritanorum Religionem propagaturum, cujus Caput Eliſabetha Matri vitam eripuerat, ejuſdémq; Hæreſis Aſſeclæ, Parentem Regem immani Parricidio ſuſtulerant? cùm è contrà Catholici, omni ſemper obſequio & obſervatione fidem in Regem conſervâſſent: ipſo adeò Rege plurimum hoc nomine Clementi 8. ſe debere profitente, qui peculiaribus literis Catholicos ad fidem & obedientiam illi, tanquam legitimo Regi continuandam, incitâſſet. Firmabant eam Catholicorum ſpem principiò magnifica quædam indicia, Regis ipſius pollicitatio, pari loco apud ſe futuros Catholicos, ùt ceteros Angliæ ſubditos: Religionis & conſcientiæ nomine, ne obolum quidem paſſurum exigi; *quin per me,* dicebat, *vel inde jam fas eſto cuivis habere domi Sacerdotem, dum ne publicè ſacra fiant, adéſque privatorum in Templa convertantur.* Captivi etiam Sacerdotes omnes, qui magno numero in varijs ergaſtulis tot annos, veluti ſepulti, pene computruerant, morte Reginæ ſuſcitati, & Senatûs conſulto, eâ lege, ut ſimul Angliâ exirent, dimiſſi ſunt. Inter quos P. Guilielmus Weſtonus fuit, 17. totos annos diverſis carceribus, & per ultimum quadriennium Inferno potiùs quàm ergaſtulo ſubterraneo concluſus, in quo, toto illo ſpatio faciem hominis non vidit, niſi Avernalium ſpectrorum, à quibus atrociſſimè ſæpius vapulans, tantis cæci illius ſpecûs, in quem totius carceris ſordes confluebant, afficiebatur ærumnis, ut oculis & viribus, & tantùm non mente captus inde prodierit; aſſeverans, quidquid in univerſa vita paſſus eſſet morborum, dolorum, & moleſtiarum, diei unius & noctis ærumnas, in quadriennali illo carcere exactas, æquare non poſſe. Verùm eò inanes Catholicorum expectationes evaſerunt, ut ab inauguratione Regis in eas repentè clades projectos ſe ſentirent, in quibus crudelem & ſævam Eliſabethæ memoriam ſuſpirarent, ejúſque ferrea tempora, præ ijs quibus modò arctabantur, aurea nominarent. Rex ſiquidem novus dulci illo fraudibus Aulicorum veneno ineſcatus, ut non humanâ ſolùm, ſed Divinâ etiam ſacráque poteſtate, ſupremum Caput in Regno adoraretur, ſtatuerat, Catholicos, hoc ſolo quòd Catholici forent, proditores eſſe, reóſque Majeſtatis in primo capite, ut qui Regi ereptum Regni dimidium, Papæ tribuerent. Quare utì primis Eccleſiæ perſecutionibus hoc unum quærebatur, eſſétne quis, an non Chriſtianus, erátq; ſatis ad rogum & beſtias confeſſio nominis, non examinatio criminis, ſic Angli Catholici ſolâ

P. Eduardus Oldcornus Anglus Soc: IESV, post atroces torturas, et in equu„ leo distensiones, odio Religionis Catholicæ suspensus et dissectus in Anglia Vigorniæ. A. 1606. 17. Aprilis.

unà professione suæ fidei proditionem confiteri censebantur

Quibus calamitatibus ereptâ Catholicis æternùm spe omnis fortunæ mitioris, ad desperata & cruenta remedia spectare inconsultâ perfidiâ cæperunt Nobiliorum quidam, duce Catesbyo, qui conspiratione cum duodecim alijs primariæ Nobilitatis initâ (quæ ex cuniculo igniariæ machinationis, in quam erat desitura, pulverariæ nomen accepit) extremum tollendo malo persuasit adhibere medium, ut Westmonasteriensi Palatio, ubi Parlamentum cogendum erat, subjecto cuniculo, omnes Hæreticæ Angliæ Proceres, unà cùm Rege & Principibus Filijs, in auras & fumum eijcerent. In cujus sceleris consilium cùm nullum Sacerdotem, omnia scilicet contraria suasurum, adlegissent, Machabæos idcirco sese appellabant, quos Sacerdotibus exclusis legisset olim DEUS, ad vindicandam populi fidelis libertatem armis, quæ sola tunc aliquid poterant, sola supererant. Jamque dies exequendæ machinationi destinatus aderat, & totius Regni Proceres, Episcopi, summáque Regni Capita Londinum convenerant, cùm inopinatò patefactâ conjuratione, authores intercipiuntur, & crimen ultro liberaliter fassi, tormentis tamen dirissimis subijciuntur, ut Jesuitas conscios, imò primos infandæ conspirationis authores fuisse confiteantur. Quod cùm constanter pernegarent & inficiarentur, tam in eqvuleo, quàm in patibulo omnes, & magno dolore, ac la-

ac lachrimabili purgatione sub furca revocaret Thomas Batesyus, unius è Conjuratis famulus, eò quòd promissionibus servandæ vitæ inductus, tormentorúmque impatiens, P. Henricum Garnetum, cum duobus è Societate Sacerdotibus, criminis conscios fecisset; nihilominus implacabilis in JEsuitas explicandi odij hanc causam nacti Regij, tres illos pulverariæ conspirationis authores, adeóque Perduellionis reos promulgant. Toto igitur Regno sagacissimâ indagatione perquiruntur, quorum duobus Angliâ elapsis, Garnetus cum Eduardo Oldcorneo, Nobilis Catholici proditione deprehensus, Londinum in vincula adducitur.

Erat Oldcornus Eboracensi Provinciâ in Anglia natus, à Catholicis Parentibus, post exactam in levioribus literis primam ætatem, ad Rhemense Anglorum Seminarium, ac tum ad Romanum transmissus, ubi inter ardentissima Societatis ineundæ desideria, sex annos in Philosophia & Theologia exegit, in omnem interim virtutem, & eorum, quæ à Tyronibus nostris fieri observabat, imitationem intentus, donec tandem in eorundem numerum, jam Sacerdotio initiatus, admitteretur Anno 1588. Et quia jam tum firmatæ in aspera quæq; habebatur virtutis, eodem simul die mittitur à Generali Aquaviva in Angliam, unà cum Patre Joanne Gerardio, paris Virtutis socio, prima ponendo Tyrocinio stipendia, inter Martyrum exercitationes positurus. Periculosâ navigatione defuncti, in desertum septentrionalis Angliæ portum à Navarcho nocte exponuntur, quam perfrigidam, pluviam, cæcamque experti, nascente die ab invicem, ut magìs lateant, neq; uterq; simul in hostium potestatem deveniant, digrediuntur, diversis itineribus interiora Regni petituri. Tenebantur tunc non solùm Urbes omnes, portus, & oppida suspicacissimis custodijs, sed & silvarum deserta ac avia, pagorum & villarum aditus his septi erant, ubi in omnes alicunde advenas intenti ministri, suspiciosissimo ignotos quosvis subijciebant examini, astúq; omni & arte, an Catholici, hoc est proditores & hostes essent, inquirebant. Horum insidias devitaturus Oldcornus, cùm jam aliquantùm in mediterranea per cœcos sylvarum calles progressi essent, fausto consilio silvâ erumpens, ad mare regredi constituit, quasi ex mediterraneis Regni pridem domesticus Angliæ incola veniret, & navim mari Londinum trajecturus inquireret. Et juvit pium dolum Divina Providentia. namque portui appropinquans, advertit navigium quodpiam Londinum vela explicare, cujus ingressum præcipiti cursu, & nutibus liberè postulans, receptus est absque omni suspicione, velut civis domesticus, qui pridem navigium, & occasionem traijciendi præstolatus fuisset. Atque hâc arte securus loca omnia pervadens; tanquam unus foret ex nautis, & pridem Regni incola, Londinum admissus est. Ubi continuè operam omnem in salutem & animarum questum, sub directione Henrici Garneti impendit, ad ardua quælibet, & expeditu difficillima adhiberi solitus, quòd indolis fervidæ, ad intricatissima quæque perrumpenda, præsens ingenium, & sanctè pertinacem industriam afferret.

Erat inter reliquas Dorothea nobilis fæmina, Elisabethæ Aulam à prima ætate in Gyneceo secuta, ejusdémque Hæresi innutrita; ad quam securiùs conservandam, Palatio Catholici Fratris, sed tunc Fidei nomine carcere detenti, se inclusit, diurnis nocturnísq; custodijs arctè aditus omnes sepiens, ut ne accessus ullus propior Catholico, nedum Sacerdoti permitteretur. Ad hanc plurimis Medicorum artibus frustra sæpius tentatam, & præcipuam toto orbe, propriâ suâ opinione Theologam, Oldcornium etiam mittere Garnettus statuit, experturum, ecquid è saxo durissimo exprimi posset olei. Sed hæc, rationum momenta, Patrum & Scripturæ testimonia, ingenio, quo egregio pollebat, eludens si posset, sin autem, pertinaciam in errore, & arrogantiam fæmineam urgenti obijciens, omnem illius, utì aliorum præcedentium fefellit operam. Ergo nihil his artibus proficere se videns, in oratione & jejunio pertinax dæmonium expugnare aggreditur, tamdiu noctes & dies oratione, mensas jejunio transigere certus, donec manus veritati convicta daret. Spectavit eum Dorothea suæ mensæ convivam, uno & altero die integrè jejunantem, tertióque idem continuantem vehementer mirata est; donec quartâ diei inediâ expugnata, & jam mirè humilis, docilis, & modesta, bidui explanatione de omnibus quæ dubitabat instructa, genibus Patris advoluta est: cujus exemplum familia omnis secuta, totis deinde 16. annis eum instar Angeli domi suæ habuit, magno vicinorum, & totius illius Worcestriensis Comitatûs emolumento, cujus ipse habebatur Apostolus, usurpantibus de illo, quod de S. Joanne Hieronymus, Catholicis: *Omnes illas fundavit, rexítque Ecclesias.* Exinde Palatium illud tanto cœpit sacrorum,

conci-

concionum, confitentium usu indies frequentati, ut facilè majus Collegium nostrorum inter Catholicos putâsses: ità omnibus aderat ut Pater, nulli operam suam, laborem, in spiritu & corpore auxilium subtrahens. Inter quæ jejunijs, cilicio, flagris, vigilijs, pene immaniter, & justo ampliùs in se desæviens, nimiâ contentione venam pectoris rupit, nec unquam satis deinde curato malo, copiosum sanguinem constanter effudit. Accessit ad extremum corporis debilitatem, quâ vix pedibus quandoque insistere potis erat, pertinaciter adhærens palato malum, gangrænæ persimile, quod cùm nulla vis medica abrumpere posset, ad S. Wenefridam Virginem recurrit. Celebris illic in Walliæ tractu sanctæ Martyri sacer habetur fonticulus, eo ipso loci, ubi caput Virginis resectum deciderat, prorumpens, ad quem susceptâ peregrinatione Pater dum tendit, & peracto in Divæ honorem Missæ Sacrificio magnâ fiduciâ opem implorat, repentè sublato omni malo integrè convalescit, non alio usus remedio, quàm lapilli sanguineis maculis notati (quales meros fonticulus ille vehit) ad insanabile ulcus applicatione. Quam ipse reparatam cælitus sanitatem ità integrè deinceps DEI obsequio, & animarum saluti consecravit, ut gestorum ejus famâ longè latéque divagante, magnopere perculsi Ministri, omni studio libertati ejus insidias struerent, neutiquam indagines periculosas evasuro, nisi manibus sanguinarijs ereptum, miris modis DEus liberâsset.

Accidit aliquando, ut Apparitores famosum grassatorem insecuti, Oldcornium nocte iter agentem cum viæ comitibus, qui totidem erant Sacerdotes, interciperent, & Judicis Tribunali sisteret. Qui dum quærere cæpisset, *quis? cur ijs in locis, & de nocte? quo comitatu? & cur tanto? iter suscepisset*; ecce tibi improvisus senex, quis, vel unde fuisset, resciri nunquam potuit, repentè adstitit, tam appositè causam Patris tuitus, ut nullâ de reliquo exploratione Judex adhibitâ, liberos omnes dimitteret; cùm tamen Pater Altaris supellectilem, & comitum quisque Breviarium secum haberent. Aliàs Bromleius superatis Palatij Dorotheæ muris, apparitores quàm plurimos per hortum immiserat; qui Oldcornum in horto sibi obvium salutantes dum prætereunt, ille domum eos secutus, se condit in latebras. Quæsitus diu nec inventus, suspicionem movit, ne is ipse in horto salutatus esset, cùm præsertim inter domesticos non conspiceretur. Verùm fugâ elapsum persuasit caballus stabulo absens, quem paulò antè ibidem conspexerant; itaq; ad omittendam frustra per latebras Patris inquisitionem induxit. His digressis equus in prato inventus est, inscijs omnibus, qualiter nemine solvente vel notante, stabulo domóq; totâ exiens, ad pastum prodijsset, ideóq; rem prodigio adscribentibus. Iterum aliàs cinctum se indagine habere Patrem intra aliquam Palatij latebram certi milites, tres dies & noctes inquirebant, plus 20. locis perfosso pariete. Jamq; deprehensâ, quâ crus religabat, fasciâ, non procul illum recondi suspicantes, illummet quo latebat murum quatiebant; quorum ictibus ipse signum Crucis ex adverso obijciens, ità lapidem portento sè duravit, ut cùm nullo recussu instar adamantis sonaret, nullam ibi subesse latebram ratus Bromlejus, infectâ re, triduanum Patri jejunium suo discessu solverit.

Tandem ubi Divinæ libuit Majestati emeritum servum post 18. annos Angliæ impensos, ad Coronam evocare, in eodem campestri Abingtonorum Nobilium Palatio, unà cum P. Henrico Garnetto hâc ratione tentus est. Claudebatur carcere Londini Henricus Littletonus Nobilis Catholicus, reus auxilij armato Catisbyo, conjurationis pulverariæ authori, præstiti; is ubi inaudîsset de tribus è Societate, Garnetto, Gerardo, & Greenvago, edicto Regio proscriptis, acriter cœpit promissis tentari, quibus ad eos indicandos proditores invitabantur. Memor itaq; Patris Oldcornei, cui paulò antè in Palatio Abingtoni ad aram facienti & concionanti adfuerat, cogitavit illic fortè aliquem ex proscriptis cum Patre Oldcorneo se abdere, cujus indicio posset ipse vitam à Senatu Regio redimere. Itaq; indicio accepto Senatus, rem exequendam Bromleyo demandat, qui ducentis equitibus domum repentè cingens, dum portam majorem quatit, Oldcorneus interim & Garnettus latebris se condunt, diversas duas subeuntibus eorum famulis, Nicolao Ovenio, & Rudolpho Asseyo. Expertus jam antè erat iteratò Bromleyus, frustra se in latebris vestigandis insudâsse; aliâ proinde viâ elicere abditos sacerdotes constituit, acceptísq; à loci Domina clavibus omnibus, scalas omnes, portas, conclavia, porticus, aulas, excubijs complevit, donec ultima fames & necessitas latentes cogeret erepere. Et Patres quidem deliberatum habebant intus inediâ emori, ne egressu proditi, in easdem secum perduellium pœnas totam nobilem traherent Familiam. At famuli

muli eorum toleratâ ſeptem integris diebus ſævâ fame, mortem Patribus ab eadem metuentes, foràs prodeunt, rati videlicet ſe pro ſacerdotibus tentos, malum ab eorum capitibus in ſe averſuros. At Bromleyus Oldcorneum de facie pridem notum habens, decipi non poterat; ideóq; alios 5. dies veſtigationi pertinaciſſimæ impendens, tandem ad latebram utriuſq; pervenit. Vinctum utrumq; unà cum Abingtono Worceſtrum ſive Vigorniam, ſed inde exploratâ jam utriuſq; virtute, & excelſo animo, honeſto comitatu liberaliter habitos, Londinum deducit, carceri mancipandos.

Tria fuêre Oldcorneo objecta, propter quæ capitis poſtulabatur; nullius tamen teſtis, uno excepto proditore Littletono, fide probatâ, qui tamen ſpe vitæ, quâ inductus in proditionem fuerat, dejectus, faſſus eſt in loco ſupplicij, ſe accuſationes adulteràſſe, & innocenti Patri crimina affinxiſſe. 1. Quòd P. Henricum perduellionis à Rege damnatum, ad latebras Abingtonij invitâſſet. 2. Quòd duobus conjurationis pulverariæ ſocijs receptum in Provincia Hexfordienſi per literas ſollicitâſſet, adeóq; ejuſdem cum ijs pœnæ reum ſe feciſſet. 3. Quòd Catesbeij tentatum facinus, licèt eventu deſtitutum, ùt bonum factum, approbaviſſet. Quæ cùm Oldcorneus nullo negotio diluiſſet, invitatum ad ſuas latebras Garnettum non inficiabatur, uno tamen & dimidio menſe antè, quàm à Rege proſcriberetur. Quòd ſi ejuſdem occultatio crimini ſibi imputaretur, libenter ſe eâ causâ vitam & ſanguinem cum innocente daturum. Quinquies nihilominus poſthæc diriſſimè tortus eſt, & quidem vice quâlibet in quinque horas continuato equulei cruciatu, ut animo & mente linqueretur, nec poſſet deinceps manu vel digitis, tormenti acerbitate diſſolutis, uti. Quare ubi ad ſubſcribendam cauſam chyrographo ejus opus fuit, adſtrictum inter emortuos digitos calamum, arreptâ illius manu Wadeus ducere debuit. Worceſtrum poſt hæc remiſſus eſt, ut Urbe notâ, ad terrorem viciniæ Catholicæ à ſe excultæ, cum famulo Rudolpho, Abingtono Comite ſuo hoſpite, Wintero conjurationis reo, & Littletono proditore, ſupplicio plecteretur. Productus in judicium, quantumlibet falsò delata in illum crimina publicè denuo revocaret Littletonus, & perfidiam deteſtaretur, damnatus nihilominus cum ceteris à duodecimviris eſt, & in carcerem reductus. Detinebatur carcere eodem in craſtinum cum Patre ſupplicio mactandus juvenis facinoroſus, & ſcelerum omnium profligatiſſimus, qui Patris, & duorum Catholicorum ad mortem magnâ animi devotione, compunctione, & erratorum deteſtatione, ſe comparantium ſolicitudinem deridens, carcerem joculari licentiâ cantillans obibat, cúmque obvijs luſitans, diem illum vitæ poſtremum nugando tranſigebat. Hunc nempe conſcientiæ ſtuporem in Calvini fide didicerat, Salvatorem per infinita redemptionis merita ità apud DEUM cumulatè nomina noſtra exoluiſſe, ut velle de noſtro aliquid ad obtinendam veniam peccatorum addere, crimen eſſet ſacrilegij & infidelitatis. Cui ſtultam fiduciam tam efficaciter exprobravit, & fidem Catholicam perſuaſit Pater, ut eâdem ſupremâ nocte generalem totius vitæ enarrationem inſtituens, multis lachrimis peccata defleverit, & obeundæ morti religioſiſſimè ſe comparârit.

Advenit demum deſignatus ſupplicio dies. 7. April. quo in crate viminea extenſus & alligatus Pater, viâ luto infectiſſimâ raptabatur, oculis in cœlum perpetuò defixis, cùm illi ab eo quem Chriſto lucrifecerat latrone, egregium acceſſit decus. Sequebatur ille cum duobus patibulo addictis pedes, verùm ad vitandum lutum ſemitâ domibus vicinâ: cùm repentè à ſocijs & apparitoribus divulſus, in medium deſilit lutū, cratem raptati Oldcornei proximè ſequens. Cúmq; ad ſicciorem callem revocaretur, *ſinite me*, reſpondit, *quàm poſſum proximè Patrem meum ſequi, qui in vitam æternam me genuit.* Exprobrantibus autem vetera ſibi ſcelera; *ſceleſtum me*, inquit, *fuiſſe non nego, ſed dum veſtræ Religionis fui; at nunc DEI & Patris gratiâ Catholicus, ſummè doleo talia patrâſſe.* Ad furcas ubi ventum eſt, ſublatum omnium primò Winterum Cateſbij in conjuratione ſocium, ſequebatur Littletonus; qui denuo coram omni multitudine deteſtatus ſcelus, veniam proditionis, & falsò affictì criminis, ab Oldcorneo ultimis precibus flagitavit. Sequebatur hos Oldcorneus, ad cujus ſcalas aſcendentis pedes affuſus Rodulphus, eos magno affectu oſculari cœpit, beatum ſe illius viventis famulatu, & nunc morientis ſocietate, voce magnâ proclamans. Ille DEUM pro ſe, hoſtibus, & Rege, ardenter precatus, teſtem DEUM appellavit, nullâ aliâ ſe causâ damnatum, quàm Religionis in Anglia propagatæ, & Garnetti hoſpitio recepti, multò antè quàm id eſſet à Rege vetitum; ceterùm conſpirationis pulverariæ ſe notitiam ullam habuiſſe,

buisse, juramento negavit. Tandem spiritum DEO, DEIparæ, Divisque commendans, corpus carnifici permisit; qui gradu dejectum, ubi aliquamdiu pependisset, vivum spirantémque ferro laceravit, usitato in proditorum supplicijs more, anno 1606. Occisi innocentiam singulari prodigio ornare voluit DEus. Defossa námque humo illius exusta vitalia, ignem vivum & flammas dies 17. emisêre, licèt copiosè cœlum plueret, & satellites affusâ multâ aquâ extinguere illum conarentur. Sed & locum, ubi in vincula conjectus cum Patre Garnetto, & tentus fuit, alio decorare portento DEO visum est. Erat intra Palatium, ubi Patres vinciri contigerat, virens area, vario herbarum genere florescens; in hujus medio enata est viridis, Imperatoriæ instar Coronæ herba, perfectæ rotunditatis, foliorum tamen genere, colore, figurâ & magnitudine, penitus ab herbis alijs diversa. Et ut miraculo similior res evaderet, necato cum Patribus Palatij Domino Abingtono, cùm portæ areæ dissjectæ, multos menses omnis generis pecora in desertam aream intromitterent, hæc alias herbas depasta, unam illam neque protritam pedibus, neque ore violatam ullius, indemnem reliquerunt. Verùm cui bruta pepercerant, brutalis non pepercit hæreticorum perfidia: invidens namque hoc innocentiæ servis DEI coronamentum, herbam humotenus resecuit, quæ tamen novâ rursus mirabilitate paulò pòst in eandem, sed priore formosiorem & lætiorem formam germinavit.

P. HENRICUS GARNETUS.

ILlustris penitus, & undequaque non solùm per Angliæ Regnum, sed & toto Christiano Orbe, celebrata fuit mors Henrici Garneti, odio Sacerdotalis & JEsuitici nominis, & quòd intellectam pro Sacro Pœnitentiæ Tribunali pulverariam conspirationem non detexisset, ipsi illata. Patria illi fuit Notingamia, Derbyensis in Anglia Provinciæ Urbs nobilis, Parens publicus illic literarum Professor, à quo instillatam hæresim mordicus per annos juveniles, ad usq; Rhetoricæ exitum coluit, mirè Magistris suis in Collegio Wincestrensi, ob eximiam indolem, & præclaram in studijs industriam, acceptus. Factus Catholicus, licèt eum miris modis certarent apud se retinere Stempeus & Jonsonus, & ipsi occultè Catholici Professores, spebus tamen omnibus æternorum desiderio calcatis, primùm in Hispaniam, dein Romam transivit; ubi in Societatem JESU cooptatus, Tyrocinium sub magno illo vetustæ nobilitatis, & eximiæ sanctitatis Viro Fabio de Fabijs; severiores autem, tam humanas, quàm Divinas Disciplinas, sub Francisco Suario, Roberto Bellarmino, Benedicto Pererio, Christophoro Clavio absolvit; omnibus Virtutũ Religiosarum nomine maximopere æstimatus; cujus jam defuncti innocentiam sibi intimè perspectam, purpurato etiam calamo, à scelerata Anglorum scriptorum infamia vindicandam suscepit Bellarminus jam Cardinalis. Docuit postmodum & ipse Romæ primùm linguam sacram, Methaphysicam, & biennio Mathematicas pro Clavio quæstiones; cui etiam in ea schola successurus Generalis designatione fuerat, nisi recuperata Clavio valetudo, viam ipsi in Angliam reserâsset. Doluit nihilominus totum Romæ Collegium, ingemuêre quotquot Viri excellentissimi dotes noverant; Præpositus ipse Societatis universæ Claudius Aquaviva, in tam incertos eventus illum dimitti ponderans, urgenti missionem illius Personio, dixit: Angi se mirum in modum, quòd Agnum mitissimum ad crudele macellum iret expositum. Et quidem à puero cognomentum illi Agnelli apud omnes adhæserat, ob mitissimam indolis lenitatem, quâ si quis unquam mortalium fuit benignissimâ, & pene prælanguidâ, ut nec posset ullus iræ motus vel indignationis in illum cadere, etiam tum, cùm de vitæ illius summa, coram injustissimo Tribunali à sanguinarijs hostibus, per conficta nefariè crimina ageretur. Vitâ deinde & conscientiâ tam fuit inculpatâ, ut præter castimoniam facto contrario quolibet, imò & cogitatione intaminatam, DEO teste affirmaverit Thomas Staunneyus, ejus in Anglia per 16. ultimos vitæ annos confessarius, eum ad Sacrum Tribunal, nævos duntaxat minimos, & vix culpæ alicui obnoxios afferre solitum.

Obtentâ igitur, quam summis precibus toto vitæ Religiosæ flagitabat tempore, profectione Anglicanâ, mense Julio A. 1586. in Angliam appulit; neque ullâ captâ quiete, totum sese animarum lucris impendit.

P. Henricus Garnettus Anglus Soc: IESU. Religionis Catholicæ odio suspensus et sectus Londini in Anglia. A. 1606. 3 Maij

C. Screta d. M. K. f.

Post biennium in privata Catholicæ rei procuratione naviter impensum, jussus cum suprema nostris per Angliam regendis potestate præesse, onus sine ullo illic quidem honore, periculi & mortium feracissimum, magnâ fiduciâ in DEUM suscepit. Nemo enim ad necem ab hæreticis quærebatur ardentiùs, nemo in perpetua latebrarum mutatione vivebat angustiùs, qui præter proprios casus, omnium periculis afficiebatur, omnium molestijs, vinculis, ergastulis, mortibus affligebatur. Susceptam Provinciam summâ circumspectione administravit, quãto Catholicæ rei per universum Regnum incremento, tum ex operariorum, tum ex gestorum multitudine patet; siquidem Angliam ingressus, unicum extra carceres invenit Societatis Sacerdotem, moriens reliquit 40. fructuosissimè occupatos, quos tantâ per annos 18. rexit mansuetudine; ut nihil de illo à quoquam, toto illo tempore, nisì summa cum laude & commendatione scriptum fuerit. Hos ipse idoneis monitis in Viros Apostolicos formabat, urgebat stimulis, & statis anni temporibus in unum collectos, sacris meditationibus excolebat, velut ignem deinde spirantes, & Diabolo factos terribiles, in campum denuo emissurus. Ubi mirâ semper DEI providentiâ conservati, licèt jam propè manibus hostium tenerentur, incolumes semper à solitudine sua ad colendam DEI vineam evaserunt.

Indixerat his aliquaudo communem, ad

ad reficiendos triduanâ solitudine animos, conventum, in quo pijs meditationibus, pœnisque spontaneis assumptis, rationes conscientiæ Præposito suo candidè fideliterque nudarent, eamque semestri confessione, pro more Societatis, expiarent. Et jam 9. convenerant varijs ex locis ad Londini portas Sacerdotes, in suburbanum illic palatium illustris Matronæ Catholicæ à Garnetto introducti. Die S. Lucæ sacro, instauratione Votorum exactâ, & jam discumbentes, sic affatur Garnetus: *A prandio statim neminem teneo, abire illico, qui volet, potest. Hucusq; enim DEI erat peculiari tutelâ nos cingere, utpote legi ejus in Ordine nostro sanctissimæ satisfacturos; nec me quidquam habebat sollicitum, etsi duplo plures unà fuissemus; nunc verò hoc nomine exolutis, oportet DEI curæ suam unumquemq; industriam adjungere.* Digressis feliciter his, mox superveniunt alij septem, quibus eodem sacro munere perfunctis, dum idem Divino planè instinctu inculcat Garnetus, omnes jam jam abituri, paratis ad iter equis fuerant; cùm repentè Sacris priùs operari volentes, multitudo armatorum circumdat. Nihil restabat effugij, præterquam si clausis portis, armatâ vi urbico satellitio se opponerent. Ergo totum Matronæ satellitium correptis armis ad portam consistit, in sicarios, invasores, latrones (tales enim se eos credere, quantumvis à Senatu & Judicibus missos profiterentur, fingebat) opem viciniæ magnis vocibus implorat; dum interim Patres nudato celerrimè Altari, subterraneo cavo reconderent omnia, séque adeò ipsos numero septem, unà cum omnibus, quæ eorum facere poterant indicium. Tum demum veluti primùm fori satellites ex fenestra recognosceret Filiafamilias, jusso arma ponere famulitio, portam aperit, & totâ domo præiens, ipsa circumducit. Stabant interim in area complures instrati equi, vestésque diversæ, qui Patres & eorum servos operiebantur jam jam profecturos; qui ne suspicionem hospitum unicè illis quæsitorum facerent, piâ arte, ùt erat ingenio velox, Puella occurrit. Cœpit enim multis dolere, & graviter queri, quòd eo temporis & diei venissent, quo ipsa iter peregrè destinâsset; jubebátque interim doctos in ejusmodi subitas occasiones famulos, reliqua in viam accelerare, dum ipsa scrutaturos domum, & rogatos ut paululùm festinare vellent, interim circumduceret. Sed in cassum futura erant omnia, quæ bello ingenio fidelissima virago excogitaverat, nisi custodem servorum suorum egisset Dominus. Ferreis siquidem malleis muros ubique pertentantes, calcabant ipsissimam non semel, quæ Patres tegebat, cavernam; quin & latera circa operculum tentantes quatiebant, in cujus planum si ictu fatali vel semel incidissent, exitialis è cavo respondens bombus, latentes momento prodidisset. Sed & domesticam in penetralibus supellectilem excutientibus, in manus venit elegans sacerdotis ornatus, & Dominico servando corpori sacra pixis, ex cujus usu quæsitam prædam indubiè olfecissent, nisi mente illis turbatâ hanc occultâsset DEUS.

His aliísque modis, non sinè prodigij specie, gubernationem Garneti sæpissimè juvabat DEus, tam secundis Fidei progressibus, ut totâ Angliâ Hæreticis non alio nomine, quàm parvus Papa diceretur, cui similem Ecclesia, & Romanus Pontifex non haberet. Accidebat sæpissimè, ut cùm eo numero convenissent, quo possent grande Collegium conflare, consulturi de re illius Ecclesiæ, repentè Londino adesset anhelus nuncius, discessum ab invicem ijs festinatò indicens, ni vellent mediâ nocte armato satellitio præda fieri. Quibus ipse extemplò notas apud diversos Catholicos assignabat domos & latebras, ipse periculum exibat ultimus. Et idcirco non falsò illi ceterorum sociorum fructus omnes quadantenus adscribi possunt, qui magnâ rerum & agendi experientiâ, non tantùm cuique suam destinabat Provinciam, sed & labores, eorúmq; præscribebat modum, artes innumeras suggerebat, mille cautiones solertis & providentissimæ circumspectionis ministrabat. Mirâ siquidem pollebat ingenij perspicacitate, exquisitâ prudentiâ, soliditate cordati judicij, & quæ his rarò conjungitur, candidissimâ morum simplicitate, & facilitate; quibus fiebat, ut cuivis, etiam maximè inexperto, & rerum ignaro, libentissimè cederet, suúmq; judicium posthaberet. Atque his virtutibus, non suorum dumtaxat sibi devinxit affectus, sed omnium Catholicorum in Anglia veluti uno corde amabatur Patris loco, quòd se vicissim diligi ab ipso experirentur ùt Filios, certíque essent, ità se illius animo insculptos, ut neq; infirmaretur quisquam, neque scandalizaretur, quin & infirmaretur ipse, atque ureretur. Neque id adversarios latere potuit; & idcirco nemo unquam tam amenti hostium ambitu investigabatur; quem plus unum valere cernebant ad rem Catholicam augendam, quàm ipsi omnibus suis

ſuis artibus & tormentis ad illam extirpandam. Quem cùm millies delegatis lictoribus, apparitoribus, & totâ fori colluvie, fruſtra eſſent ſcrutati, per poſticum illo ſæpius evadente, cùm adverſarij domum portâ ſubirent; inſtituerunt in omnibus Catholicorum & Sacerdotum torturis, præcipuum articulum quærere, ubinam lateret Garnetus? *Anni ſunt octo*, ſcribit ipſe de ſe, *ex quo nullus torquetur Catholicus, quin ab eo medijs in cruciatibus quæratur, ubi degat Garnetus? quibuscum agat? quam Provinciam, quâ veſte incolat?* & tamen is plerumque Londini, aut non ità remotus habitabat, cùm illuc nova ex Jtaliæ, Hiſpaniæ, Belgij ſeminarijs, auxilia communiter deferrentur; quibus omnibus ipſi de tecto, veſtitu, laboris & induſtriæ campo, proſpiciendum erat. Aderat etiam quotidianis Catholicorum per diverſas domos neceſſitatibus, ipſos adeò in carceres Londinenſes aliquando ſe cum ſatellitio penetrans, ut opportuna captivis ſocijs ferret ſolatia; in quem ſi attentiùs tunc aliquis oculum fixiſſet, agnitum deprehendere nullo negotio poterat, ex oris conformatione, & lineamentis in tabella ad vivum depictis, quæ locis publicis paſſim affixa per urbem proſtabat. Prodebatur quidem non ſemel ab illectis magnitudine præmij fictis Catholicis, ſic ut ſcriberet ipſe ad ſororem ſuam in Belgium, prodito duplici, in quo latere ſolebat, hoſpitio, vagum & incertum ſui, hoſpitium novum ſe indagare. Non tamen idcirco deſinebat ipſe protectionis Divinæ ſecurus, operâ ſuâ Catholicis propè palàm adeſſe. *Feſtum enim nihilominus Corporis Chriſti*, (pergit ad eandem ſcribens) *nec ſinè paratu magnifico, nec ſinè muſicis egimus, & octavo poſt die pium ſupplicantium ordinem circa hortum ingentem duximus, ignari domum proditoribus eſſe obnoxiam.* Quæ tot illius effugia, & fruſtratas ſuorum per annos duodeviginti toto Regno poſitas indagines, dedecori ſcilicet ſibi vertebant Adverſarij, & veluti injurijs indignabantur; donec tandem Cæcilius, rerum tunc in Aula facilè potentiſſimus, Catholicorum, & imprimis Garneti hoſtis juratus, deſperatum, & fatale conſilium, tenendi quantocyus Garnetum, Regi ſuggeſſit.

Tenebantur pulverariæ conſpirationis, præter Catesbium, & tres alios in prælio ſubitaneo occiſos, reliqui ſocij, & concordi confeſſione facinus ultro, ſinè cruciatibus, conſciósque omnes poſt varia examina aperuerant; inter quos nullum ex Sacerdotibus ac præcipuè Jeſuitis nominari, dolebat magnopere Miniſtris; qui hac occaſione immanis parricidij crimine voluiſſent involutos Jeſuitas, non ùt conſcios modò vel ſuſpectos, ſed tanquam auctores & hortatores conſiliorum impiorum, immanibus ſupplicijs totâ Angliâ extirpare, & diris omnibus devovendos toti Europæ exponere. Sed cùm ne veſtigium quidem conſpirationis ſimilis ullâ quæſtione deprehenderent ex conſcijs, tormentis exprimere confeſſionem quantumlibet falſam aggreſſi, immanibus adeò cruciatibus conjuratos diſtenderunt, ut luxatis artibus ferale poſtea pegma, nisì alienis adjuti brachijs, nullatenus aſcendere quiverint. Potuiſſent dolores humanis viribus majores à quantumlibet robuſta mente, uno verbulo redemptionem ſui faciendam impetrare, nisì in generoſos, omnéſque nobiles animos incidiſſent, qui pari ſemper conſtantiâ Garnetum, totámque Societatem à ſceleris nedum communione, ſed etiam conſcientiâ eximebant, utpote omnis violenti remedij hoſtes acerrimos, qui ad patientiâ perſecutionis Catholicos ſemper hortati, vim & arma non tantùm efficaciter disſvaſiſſent, ſed etiam eorundem inhibitionem cum cenſura, ùt aliàs ſæpius fecerant, Româ procuràſſent. Unus in reorũ cenſebatur numero Thomas Bateſius, conditione ſervus, cui ortus abjectior nequibat ſpiritus generoſos afflare, faciebátque perfidiæ, ſi ſervandæ vitæ fiducia affulgeret, magìs obnoxium. Quam ubi ex Cæcilio redimi ſic poſſe ſperavit, dixit ſuſpicionem ſibi eſſe cognitæ Garneto conjurationis, cujus ſuſpicionis duas afferebat cauſas, quòd uni ex conjuratis primario ſolitus eſſet confitenti aures dare, & quòd non ità pridem ante tentatum facinus, vidiſſet Garnetum Catesbyo Hero ſuo loquentem, alteriúſque ad alterum tuliſſet epiſtolam, neque tamen ſciret quid ea contineret. Satis hoc viſum eſt habere evidentiæ Cæcilio, ut in cauſæ ſummam, pro rerum capitalium Tribunali reis prælegendam, imponerentur Jeſuitæ, veluti eorum confeſſione facinoris complices, ſperabant enim illos inter ea quæ de ſe faſſi fuerant, unà obliq; ac nihil advertentes, hoc, quod de Garneto, duobúſq; ejus ſocijs permixtum erat, afferturos, & habitum iri universâ Europâ illos tantis, & tam inſignibus teſtibus convictos. Verùm non ſuſtinuêre imponi ſibi falſam, & Societati crudelem calumniam cordati Viri, quorum omnium una vox fuit, *nihil abs ſe negari eorum, quæ ad ſe pertinerent, ſed quæ eſſent ijs inter-*

interjecta ad involvendos crimini JEsuitas, *hoc verò à se pernegari*, *& fictè falsóque à se confessis inseri.* Addidit quin etiam cordatior ceteris Faukesius, *prodeat ex nobis*, *si quis illos accusat*, *aut cujus testimonio rei sint*, *vos ipsi edite*; *si autem nemo est*, *quid agunt in causa nostra Patres? & quod tam longè à vero abest*, *cur confessione nostrâ verâ assertum prætexetur?* Quæ eadem ex ferali deinde pegmate, in quo excarnificandi erant, ad ultimum usque spiritum constanter asseruerunt; & Batesius ipse spe falsâ condonandæ sibi vitæ delusus, lachrymabili revocatione, quam de Garneto & Socijs suspicionem fecerat, sub patibulo, & paulò ante mortem scriptâ epistolâ, totâ deinde Londino vulgatâ, purgavit. Et tamen Cæcilius, qui pro arbitrio versabat Regnum & Regem, persvasit illi, Patres Gerardum, Grenwayum, & Garnetum, pro totius conjurationis, non jam conscijs, sed machinatoribus & auctoribus damnare. Et quidem fatebatur Cæcilius, totum se in parandum exitium Garneto immersisse, ut in uno ipso Jesuitas omnes, in Jesuitis Papistas universos, & Religionem Catholicam in Anglia perderet.

Pependit illico acerbissimum edictum 15. Januarij datum, quo ex conjuratorum insuper confessionibus certis, totius criminis fabri nominabantur, denunciabantur proditores, capturis prœmium, occultaturis aut excepturis crimen, & pœna rebellium ponebatur. Et primi quidem duo feliciter, licèt non sinè præsenti discrimine, ex Anglia evasêre. Garnetus autem Socijs omnibus Præfectus, ne cui gratiam hospitij exitio supremo rependeret, nec vagus in sylvis, nec securè in cavernis sub terra lateret, precibus paulò antè & invitationi Oldcornei cedens, in Palatium Abingtoni se recepit, ibidem non multò post cum ipso, ùt in gestis Oldcornei retulimus, comprehensus. Ad tertium Februarij in carcerem Londini detrusus, quæsivit ex captivis, *num qui Religionis causâ illo detinerentur?* quibus respondentibus, *esse verò permultos: consoletur vos DEUS*, subjecit, *& me pariter vobiscum*; *eandem ob causam servus vobis futurus & socius venio.* Non multò pôst in turrim conclusus, examina subijt viginti tria, primarijs Aulæ huic muneri semper destinatis, ut magni alicujus arcani existimationem in vulgo conciliarent, cui investigando præcipua Regni Capita insudarent. Spargebant interim Urbe totâ, confessum ultro conjurationis scelus; quin & excogitatum à se cuniculum, præfectum negotio Catesbium, inductos ad scelus conjuratos, invitatos ad occupandum, necato Rege, desertum Regnum exteros Principes. Et cùm similia ex ipsiusmet ore excepisse se Viri graves asseverarent, factum est, ut non Angli solùm & Hæretici, sed & Regum & Rerumpublicarum Ministri, qui Legatos agebant Londini, ejusdem nuncij Principes suos facerent certiores; fieretque ità Garnetus publicis Urbium, & privatis omnium literis, Orbe toto, conjurationis universæ confessione propriâ primus Architectus. Ad hæc infelicem etiam illum impatientiâ mæroris, dedecore sceleris, & pœnarum expectatione, mente motum, catenâ attineri ùt insanum. Quæ uti narrabantur, passim credita, & ultrà semper studiosè vulgata, magno mærore consternabant Catholicos; donec solenni indicto Tribunali, publico judicio sistendum Garnetum ad 28. Martij diem innotuit. Ceterùm cùm examinibus illis juridicis omnibus (quæ non fuisse sinè acerbis quandoque cruciatibus retulit ipse Amico, sibi in damnatione fortè assistenti) nihil omnino exprimerent, undè perduellionis nomine reum facerent; & aliunde nec testis ullus, vel delator saltèm & accusator sceleris adesset, conjuratis omnibus ejus innocentiam, morte etiam contestantibus, fixum tamen ac firmum illis erat, Garnetum patibulo addicere, in cujus capite Catholicos omnes, & Ecclesiam Anglicanam damnare se credebant. Neque hoc Garnetum latere potuit, qui ad Sacerdotem alio carcere pariter Fidei nomine detentum scribens, *nulla me*, inquit, *innocentia absolvet, quò minùs reus pronuncier. Obstat enim mihi illud Caypha: expedit ut unus moriatur homo pro populo.* Erant quidem multa alia, quorum reus postulari, & juxta iniquas Elisabethæ leges, perduellium supplicio plecti poterat: ùt quòd Patriâ Anglus, Sacerdotium authoritate Pontificiâ suscepisset, reversus in Angliam tot annis Sacramenta ministrasset, Templa Hæreticorum frequentari à Catholicis nefas docuisset, & scripsisset; quæ & alia his adnexa, capitalia illic erant crimina. At enim quia hæc nomina nihil apud externos Catholicos continebant probri, volebant reum ejus culpæ mori, quæ esset Rei Catholicæ maximè infamis; atque idcirco nervum omnem dexteritatis exeruerunt, ut patibulo addiceretur tanquam inventor conjurationis, & moderator consiliorum Catesbij. In hunc finem fraudem commenti sunt innocenti perdendo ingeniosam, quâ conjuratio-

nis

nis notitiam sibi fuisse proprio ore fateretur.

Carcerem Garneti ab alio ei contiguo carcere solus paries dividebat, cavus interius, ut aliquot hominum capax esset, perquem arte simulatâ, ad similitudinem hiatûs fortuiti, rima admittebat mutua utrinque carceratorum alloquia; invento ad reos ex secretis colloquijs per latentes arbitros deprehendendos & arguendos. Translato igitur in vicinum carcerem Oldcorneo, edoctus fraudem à Turris Præfecto Garneti custos, docet illum per eximij cujusdam favoris & amicitiæ simulationem, posse, si velit, secreto Oldcornei uti alloquio, toties quoties alluberet; dummodo rem, capitis alioqui periculum sibi creaturam, tacitus observet. Optatissimus Garneto venit fraudulentus custodis favor, nihilque doli, ùt erat animo innocenti, suspicatus, oblatam gratiam avidè arripuit. Itaque solitarius ad rimam (consulto enim perfidus excesserat) cum Oldcorneo admissus, neque ullum interesse colloquentibus ratus, ante omnia Confessione sacrâ animum expiavit. Postquam rogatus ab Oldcorneo, etiámne adhuc processus examinum conjurationis protelaretur? respondit, nihil haberi prorsus, unde posset convinci ejus fuisse conscius. quòd enim de illa rescisset aliquid paulò antè quàm in lucem prodiret, neminem esse mortalium omnium, præter unum, qui hoc posset testari, conscium. quæ ultima verba insonti fuere mortifera. Scripto enim à latentibus in parietis cavo duobus arbitris excepta, confestim à quæsitoribus evocato Garneto fuêre objecta. Fassus est ingenuè Garnetus, notitiam sibi conjurationis factam paucis antequam erumperet diebus, sed non nisi intra Sacramentale Pœnitentiæ Tribunal; cujus proinde neminem præter unum esse posse testem edixerat, eundem nempe, qui hoc in Confessione sibi aperuerat. Patrem Grenwayum jussum à Catesbyo suum de ea sensum, sub sacrosancto tamen Confessionis sigillo, exquirere. Quam proinde si non denunciâsset, in causa fuisse Religionem Divini secreti, quo Sacerdotum linguas & conscientiam obstrinxit Christus. Ceterùm hoc excepto, omnia alia ad evertendum Catesbij propositum se egisse, impulisséque Grenvayum, ut modis omnibus ab immani Parricidio Catesbium dimoveret; qui etiam precibus ejus pervictus, sanctè, sed fictè spoponderit, nihil se moturum, saltem quoad Pontifex de misero Catholicorum statu moneretur. Hunc itaque iteratis precibus à se sollicitatum esse, ut Catholicos omnes anathematis pœnâ à rebus novis, in Regem præsertim, ac Regni quietem tentandis, absterreret. Et erat hæc damnando conjurationis Garneto quoad Hæreticos causa legitima, neq; Religionem ullam secreti Sacramentalis, sed neque Sacramentum aliquod in Pœnitentia agnoscentibus. quia tamen mortem hoc titulo illatam, per honorificam illi apud Catholicos fore, quâ in Martyrij candidatum evaderet, pervidebant, tormentis illum atrocibus discruciare aggressi sunt, ut aliquam extra Sacramentum facinoris notitiam se habuisse, dolorum impatientiâ fateretur. Sed cùm eam constanter inficiaretur, diem tandem judicio, & supremæ in eum sententiæ ferendæ indicunt 28. Martij.

Dici non potest, quantis conatibus insudârint Cognitores causæ, ut omissis omnibus, quæ reum capitis Garnetum liquidissimè in Anglia faciebant, illud solum, quod semper negabat fortissimè, quod nullâ probatione unquam, vel testimonio asseri potuerat, conjurationis stigma illi inurerent. Volumen grande, & tædij plenum conflarent, si excuterentur omnes perplexissimi per 23. examina, in scriptis Notariorum labyrinthi, ad unum hoc evolvendum punctum frustra intricati. Huc etiam faciebat tanto apparatu, non ex plano, sed in theatro editiore institutum judicium, in Aula vexillorum, mediâ Urbe sita, cùm aliàs mos esset de reis quantæcunque dignitatis, in Aula Westminsteriensi cognosci. Voluit eidem extra omnem morem, Rex ipse interjecto velo interesse, unà cum Regina, & Primarij Regni Administri; ut nempe ex Majestate loci, & Assessorum, fucus fieret populo causæ veluti præjudicatæ, & quæ notoriâ immanitate, & ineluctabili evidentiâ, solenniore præter usum damnatione configi mereretur. Et præferebant id palàm, jactabántque impudenter cum Cæcilio Aulæ Ministri, & ad nefarij proditoris judicium exterorum Principum Oratores omnes invitârunt, audituros ex propria confessione, imò & subscripto chyrographo, conspirationis pulverariæ condemnandum Auctorem. Exspectabant ergo universi causam paucis conficiendam, clara duntaxat evidentis proditionis argumenta, & jactatam toties facinoris ex chyrographo & ore proprio confessionem: cùm interim Fisci Causidicus Eduardus Cookeus horâ diei 9. in Garnetum actionem exorsus, &

per 6.

per 6. continuas horas ad 3. usque pomeridianam dictionem protrahens, nihil præter inanissimas conjecturas, & suspiciosas Garneti cogitationum interpretationes attulit, nullâ magis divite orationis materiâ, quàm invectivis in Pontificem, Jesuitas, Sacerdotes, & Catholicos recusantes, quos omnes extra causam penitus forensis stentor Dæmonibus nequiores persvadere satagebat. Patuit tum demum Legatis Principum, & quotquot aderant, non tantùm Catholicis, sed & Protestantibus, fraudulentum Ministrorum consilium, nihilque sub conspirationis nomine aliud in Garneto puniri, quàm Religionem, & ex Sacerdotio Catholico servatum Sacramenti secretum: ubi præsertim Garnetum audiverunt cordatis responsis innocentiam suam sedatissimâ mansvetudine asserentem, & vanissimas Cookei suspiciones momento difflantem. Respiravêre continuò qui mærebant Catholici, & Legati Principum credulitati suæ non mediocriter irati, falsa, quibus Provincias implerant, nuncia revocârunt, causam decipiendi publici, fictæque conjurationis tandem patuisse, ne solius Fidei & Sacerdotij odio, quod revera fiebat, necari videretur. Invitatus erat inter alios Hispaniæ Legatus, ut confessionem illius audiret (spontaneam (ità enim fore asserebant) in os illi, velut conjurationis architecto ingerendam. Perducto ad finem judicio, cùm nec mentio illius subscriptæ confessionis intervenisset, quâ tamen, conjurationem mordicus pernegantem Garnetum, convinci omnino oportebat, quærit Legatus, ubinam ergo illa haberetur? cui responsum est, haberi omnino; promisúmque; ut illam videret die insequenti: sed hodiéque adhuc videndam expectat, exhibendam ad Græcas Calendas. Tenuit iniquissimum judicium 10. integras horas, quo omnia versabant Judices, ut Garnetum conspirationis reum facerent, & licèt conveniens argumentum nullum adesset, damnavêre tamen illius reum; re ipsâ non alio titulo, nisì quòd Sacerdos & Jesuita, secretum Pœnitentiæ observâsset.

Reductus est in Turrim Garnetus, & spatio demum unius mensis crate vimineâ ad patibulum raptatus. Erat illud non in Tiburno, ubi communiter alijs supplicium irrogari consvevit, sed in medio Londini foro, ad majus S Pauli Templum, super elato pegmate extractum: ad quod protractus Garnetus, bene precantes sibi de fenestris, ex plano, fronte lætissimâ salutabat, ingenti delibutum gaudio ostentans animum, cui solius Religionis causâ, ceterorum innocentissimo, ea mors inferretur. Infinita hominum omnis statûs & conditionis, quanta nunquam aliàs, convenerat multitudo, in equis, subitaneis theatris, ex tectis, fenestris, magni Jesuitæ, & Catholicorum in Anglia Papæ (ità loquebantur) funus spectatura, cui redimendo oblata Regi garriebat 80. millia: cupidissima audire scelus confitentem, & Papismo remissâ Fide, Calvino illam (utrumque enim religiosissimè pro templorum exedris promulgaverant Verbi Præcones) obligantem. Depositus è crate, pegma conscendit; quem secuti duo Decani cum alijs ministris, à Rege se missos dicunt, ut vel hàc ultimâ vitæ periodo fassus conjurationem, veniam ab eo peteret. Ille placidissimo aspectu è crepidine pegmatis populum universum consalutans, petijt, *essetne fas tantisper DEO animam oratione commendare*? Sed Montagutius Recordatoris in Aula munere fungens, ad poscendam ex Rege priùs conspirationis indulgentiam, impotentiùs urgebat. *Nihil habeo*, respondit Garnetus, *cujus veniam rogem, qui ità nullo prorsus unquam Regem læsi, ut etiam omnes modos disturbandæ conjurationi adhibuerim. Si tamen sacro illam secreto mihi in Confessione creditam, & ideo religiosè celatam dant vitio, peto dignentur condonare, quod absq; salutis æternæ jactura non licuit aliter facere. Hâc causâ, iniquo vestro jure æquissimâ, Divino & Catholico injustissimâ morte, libenter morior.* Hìc Montagutius, scelestissima fraude verbis Garneti abusus, quasi agnitum his verbis crimen retractâsset; *Audite*, ait magnâ voce ad populum, *Quirites, Garnetus à Rege veniam petit conjurationis.* Sed excepit mox scelestũ vafri hominis mendacium Garnetus, & *facis*, inclamat, *atrocem mihi injuriam. Negavi me Regem offendisse, & pernego, negavi me quidquam veniâ dignum admisisse, nisì silentium rei in Sacramentali confessione acceptæ. Negas igitur*, objicit impudentissimus Montagutius, *cujus tamen habemus tuâ manu Chyrographum, conjurationem tibi extra Confessionis Tribunal perspicuè innotuisse. Nego*, inquit Garnetus, *& pernego, ullum aliunde ejus indicium ad me pervenisse.* Videns suam Montagutius coram universo populo famam in arcto poni, scrutatus primùm simulatè sinum & saccum utrumque, velut illud apud se habere crederet; mox unum ex famulis vocans, hoc ipsum velut in manus illius paulò antè depositum, ab illo repetit:

petit:

petit: negante interim audenter, ardenterque Garneto, futurum unquam, ut tale aliquod suum chyrographum proferatur. Magna inde populo facta est expectatio, utra pars mendacij convinceretur; quæ mox in risum & cachinnos, cum æterna sycophantæ infamia, evanuit. Excusante post longam saccorum scrutationem famulo, scriptum illud alicubi à se repositum, ubi verò, se nequaquam meminisse. *Neque verò memineris, aut reperies usquam gentium*, subjecit Garnetus; *siquidem res aliter se non habet, quàm in æternitatis confinijs positus nunc assero, cujus testem appello DEum, & salutem æternam pignus pono.* Atque hanc suam innocentiam dimidio ferè horæ spatio pluribus ad populum contestatus, multùm etiam sibi gratulatus est de die illo inventioni S. Crucis sacro, qui erat 3. Maij, morti suæ destinato. Tandem Catholicos vehementiùs ad malorum tolerantiam exhortatus; à ciendis simul tumultibus, conjurationibus, & violentis remedijs, quæ nec Deo, nec ejus in terris Vicario probarentur, eos absterrere laboravit. Tum DEum ardenter, licèt perpetuò à Ministellis interpellaretur, precatus, vestes posuit, ùt solent, quibus detrahenda sunt viscera, & longo in indusio, utrinque ad tibias colligato, constitit, ut nihil posset, etiam aurâ perflante, oculos honestos ferire. Mirum est, quàm ea tota servi DEI modestia populum conciliaverit; inter cujus optimas apprecationes liberis manibus scalas conscendens, Carnificem rogavit, ne se, nisì admonitus, gradu deijceret. Atque tum iterum populo valedicentem, & Catholicam Fidem ardentissimè supremùm suadentem, interpellavit nonnemo: *Atqui sperabamus te nostrum fore, velleque, uti spoponderas, protestantem mori.* *Nunquam omnino*, reposuit Pater, *tam execrabilis mentem meam voluntas subijt, qui pro Catholica Religione, mille si possem mortes subire paratus sum.* Post quæ DEO iterum animam suam, Regem, Principes, filios, Senatum & Regnum universum commendans, laqueum collo induit, & S. Crucis identidem signo se muniens, cum hac prece: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi: hoc signum Crucis erit in cælo, cùm Dominus ad judicandum venerit*: Carnifici innuit: à quo scalis dejectus, cancellatis in crucem ad pectus liberis manibus, quietissimè pependit, vultu planè renidenti, & nec mortis angustijs, nec doloribus turbato. Parabat quidem Carnifex semivivum de more discerpturus, aliquoties laqueum abrumpere; sed populi clamoribus toties prohibitus est, expectare jubentis, dum animam egisset. Qui etiam deinde caput cum corde exenterati proferens, neutiquam solenne illud: *Vivat Rex*, sed mæstissimum retulit silentium: censentibus viris gravissimis, plus utilitatis Rei Catholicæ morte suâ Garnetum attulisse, quàm vitâ per annos 20. quantumvis Apostolicè transactâ.

Certatum deinde magno studio à Catholicis est, ut diriperent aliquid ex ejus reliquijs; cujus indusium Marchio à S. Germano, extra ordinem Regis Catholici Nuncius, magno pretio redemit: alij alia, quanti Carnifex edixisset. Præcipuum retulit Joannes Wilkinsonus, qui extraordinario penitus, nec ullâ animo quietem relinquente instinctu, quo ei procerto spondebatur, fore, ut aliquid videret in viri innocentiam mirè faciens, adactus, proximè pegma constitit; ubi dissecto quadratim corpore, dum occasionem aliquid tollendi opperitur, ecce tibi spica quædam ex stramento, quo theatrum ad imbibendum lanienæ cruorem constratum erat, Garneti conspersa sanguine, nec opinanti in manus incidit, quæ genuinam Garneti effigiem, in unica cruoris gutta perfectissimè expressum referebat. Hanc cùm summi infimique certatim, etiam ex intima Regis aula magno stupore inspectam mirarentur, & Rex indignè ferret, Divino testimonio prodigiosè absolutum videri, quem ipse Majestatis reum damnârat, Inquisitionem Cantuariæ pseudo-episcopus instituit inspicæ authores, & portenti promulgatores, qui non minùs constanter rem naturæ viribus majorem asseruerunt, quàm pictores hæretici, ut miraculi pondus similis in culmo Imaginis expressione eluderent, acciti. Ingenuè namque pernegârunt, humano rem posse perfici artificio. Accedebat aliud totâ Londino celebratum; Caput Garneti palo præfixum in Ponte Tamesis, cujus species, lineamenta, color, conformatio, per multas hebdomodas nativus oris habitus, nullâ re penitus à vivente diversus, universam Urbem ad sui contemplationem provocabat. Et verò cælitus etiam prodigij opinionem spicæ illi asseri judicabant, qui miraculosè per eam se adjutos existimabant. Ex quibus Matrona Nobilis periculoso enixu ad vitæ desperationem adducta, reverenti ejus spicæ attactu puerum continuè incolumis enixa est. Alia ex gravissimis morbi doloribus fato vicina, ùt primùm spicam religiosè manu comprehendit, momento convalescens, semihoræ spatio ad consueta munia exe-

exequenda redijt. Nobilis item Hispani filiolus anno 1611. violentâ febri Gadibus de spe vitæ dejectus, applicato linteolo Garneti sanguine delibuto, illico ab æstu recreatus, postridie ex integro sanus evasit. Sed præcipuo loco censendum est, quod meritis & precibus Garneti retulit P. Gerardus, eâdem cum Garneto proscriptione conjurationis damnatus. Hic Adversariorum manus ex Anglia fugitans, in portum evaserat, unde Hispaniæ & Belgij Legati solvebant ad reditum. At ij, quidquid Nauclero promissum esset, negant se in navim admissuros; maximo Regiæ indignationis periculo absterriti, si resciret ereptum sibi hominem, quem habebat pro hoste & insidiatore. Dies erat Maij tertius, Garneti supplicio dictus, hora & punctum temporis idem, quo Garnetus necabatur; cùm repentè mutati animis Legati, ultro & inexpectatò accersitum, vestes non satis tutas ponere, & familiarium comitùmque suorum cultu ornari jubent. Itaque adversùs exploratorum insidias munitum, in navim secum adducunt, & velut unum è suis in via & Belgio habent: qui proinde annos quibus superstes vixit 31. omnes sospitatori suo Garneto debere asseruit, meritorum ejus non solùm disertissimus laudator, sed & perpetuus imitator.

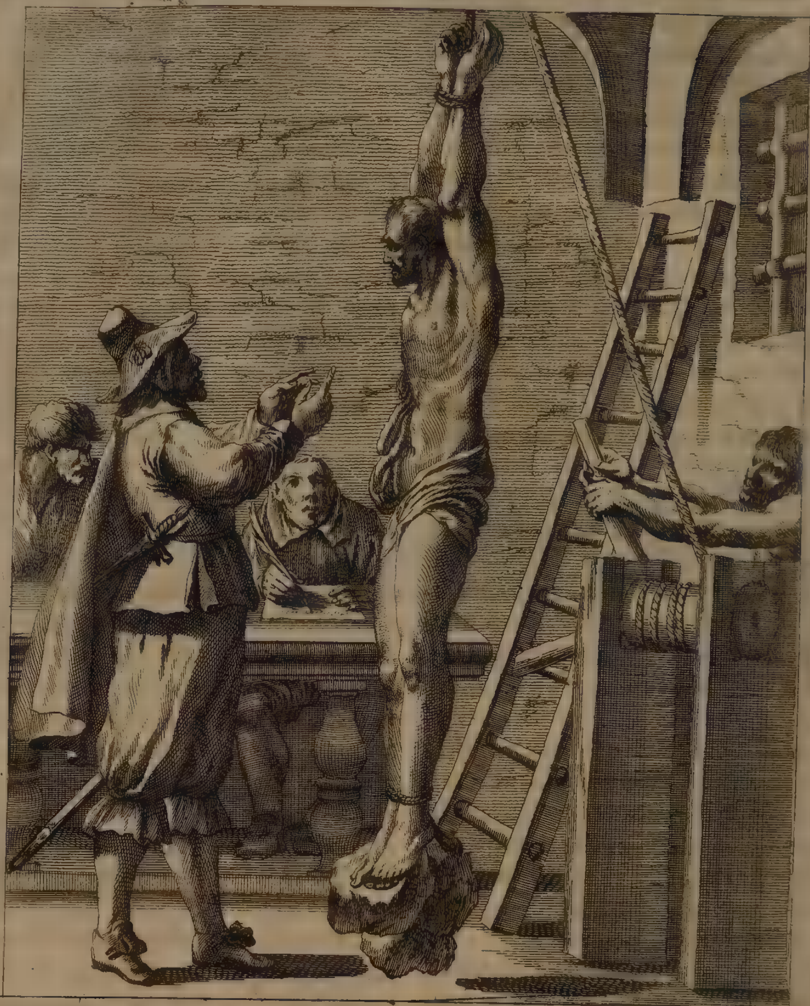
NICOLAUS ODOENUS.

Idissimi, & perquam utilis famuli munus apud P. Henricum Garnetum, & P. Joannem Gerardum, 18. annos egit, magnus in pusillo corpore DEI servus Nicolaus Odoënus, sive Owenius. Hic in medio Nationis pravæ ortus in Anglia, vitam penitus vixit innocentem, & ab omnibus sæculi illecebris intaminatam; quem etiam Virginem mortuum sanctè testatus est, qui ab usque puero labes animi recensentis conscientiam inspexit. Præcipua, quam Societati in illis Regni procellis exhibebat opera erat, fabricatio latebrarum, & servandis contra repentinos hostium aggressus Sacerdotibus, cuniculorum structura. Hos ille subterraneis semitis ducere, intermedijs muris recondere, recessu impenetrabili sepelire, anfractibus & mille mæandris intricare, arte, quâ sibi parem non habuit, incomparabili noverat. Et quod erat operosius, cavernæ aditus dissimulabat, specie prætexebat tam alienâ & peregrinâ, ut nihil minùs quàm ingressum, aut os latibuli loqueretur. Porrò eos ipsos, quos fabricâsset recessus, ità apud se occultos servabat, ut nunquam latebram unius, alteri notam faceret Catholico; unde eas designabat, & construebat solus, procul omni arbitro, inexhaustâ industriâ & labore, licèt perrumpendi plerumque forent grandiores muri, saxa excavanda brachijs solidioribus, quàm forent ipsius in pusillo & infirmo corpusculo debilia, quod illi etiam ad ascitium nomen Joannis, Parvi cognomen attribuit. Atque hoc ejus artificio plurimi à vestigatorum rabie servati sunt Sacerdotes, nec facilè inventus est aliquis, qui non latebris illius vitam sæpius deberet, beneficio in omnes Catholicos redundante, quorum progressus, & Divina usurpandi facultas illi debebatur. Quem ipsũ in struendis, tam prosperis eventibus, cavernis, successũ, eximiâ suâ mercari à Cœlo videbatur pietate; quandoquidem aliquam aggressurus, à sumptione SS. Eucharistiæ sumebat initium, progressum autem juvabat continuâ precatione, exitum offerebat soli DEO, nullum unquam laboris admittens pretium, præter meritum charitatis, & solatium operæ, in Catholicorum fructum & utilitatem impensæ. Fremebant interim hæretici, tantum numerum operarum impunè toto Regno vagari, quantum nunquam aliàs, nec quantalibet proditorum & emissariorum arte, è manibus penè labentibus Sacerdotibus, deprehendi posse, latebrarum fiduciâ securos: ideóque dici non potest, quanto odio apud illos flagrârit, quanto studio earum latebrarum artifex Owenius inquisitus sit.

Hanc ejus indefessam pluribus annis operam expertus Garnetus, quâ pro Catholicis non posset Sacerdos strenuus utiliorem præstare, legitimè illum Societati auctoravit; quod etsi studiosè cealrent Patres, ne si Laicis pateret in eam aditus, cogerentur multos primæ Nobilitatis, qui admitti rogâssent, repulsâ offendere, ùt qui nullâ re possent utiliter in Anglia occupari. Nequijt tamen Owenius ità famulum simulare, quin suâ virtute Religiosus non obscurè proderetur, ideóque æmulos habuit conditionis suæ magnos viros, qui cupidè eam à Garneto ambivêre. Eminebant enim in ipso probatissimi Religiosi virtutes, assiduum precandi

 studium,

Nicolaus Odoënus Anglus Soc. IESU. odio Religionis Catholicæ tormentis enectus Londini in Anglia A. 1606. 12 Nouembris.

C. Screta del. Melchior Küsell f.

studium; paupertatis amor tantus, quantus filioli in Matrem esse potest charissimam; in afflictationum usu spontaneo ardor pene nimius; patiendi pro Christo desiderium inextinguibile, cujus multiplex dedit specimen, tribus vicibus ergastuli pœnis & tormentis ad satietatem hæreticorum afflictus. Primæ captivitati eum objecit libera Campiani, cujus etiam servus fuerat, ùt innocentis pro Christi Religione necati, palàm & publica laudatio; cujus impatientiâ Ministri protestantes, fædissimo ergastulo inclusum, catenam coegerunt diu è tibia gestare ferro gravem: cui ipse pœnas spontaneas adjiciens, cilicium horridum perpetuò circumferebat. Adhæc vidit illum quandoq; Pater Gerardus colaphorum densâ grandine à famulo Custodis operiri, silentem ad injuriam & dolorem. Translatus ex hoc ad fædius aliud, cum tribus socijs, ergastulum, tam dirâ ac diuturnâ fame tortus est, ut uni ex socijs per inediam vita erepta sit. *Ipse autem spirans mihi*, scribit idem Gerardus, *cadaver apparuit, tam stipatis pediculorum & vermium examinibus oppletus, quàm egesta à talpis in cumulum gleba, cursantibus abundare formicis solet.* Evasit nihilominus inde incolumis, P. Gerardo famularem deinceps impensurus operam: donec cum eodem comprehensus, & præter putidum denuo Londini ergastulum, quæstioni admotus est. Cùm autem neque pretio, neque minis blanditiisve induci posset, ut indicium Sacerdotum aut Catholicorum faceret, suspensus est è manibus ferreas indu-

indutis manicas, & tres amplius horas pependit ſublimis, corpore convulſo, nervíſq; contentis, tantò atrociùs, quantò pedibus onere prægrandis ferri appenſo, libratiùs degravabatur. Sed & his, divinâ ſpiritûs vi obarmatus, fortiter ſuperatis, nihil unquam edidit, quod cuiquam obeſſe Catholicorum poſſet; demúmque ingenio & arte feliciter uſus, iterum carcere non tantùm evaſit, ſed & P. Gerardo è turri Londinenſi clam elapſo, in tempore adfuit, ſublatúmque in eqvum, ante crepuſculum ad Garnetum, tunc ruri degentem, attulit, magno utriuſque gaudio, & Catholicorum gratulatione. Quod quomodo acciderit, quia ſimul narratio exactam torturæ Anglicanæ deſcriptionem, à P. Gerardo confectam refert, juvat hic aponere. Hic enim ille eſt Gerardus, qui & Odoëni in carcere tormentorúmque ſocius, ope ejuſdem ergaſtulum & mortem evaſit, & poſtmodum ſervitijs ejuſdem uſus, tandem cum Garneto pulverariæ machinationis falsò damnatus fuit. Ut adeo penitus ad propoſitum futura ſit inſerta de eo, quantumlibet prolixior hìc narratio.

Compluribus jam menſibus P. Gerardus arcto in carcere tenebatur nullo tentatus cruciatu, donec Sacerdos quidam, ejuſdem ergaſtuli incola, in ſpem libertatis adductus, apud Regios nefariâ proditione eum inſimulavit, frequentioris literarum cum Garneto, per Nicolaum Odoënum internuncium, communicationis. Nullâ poterant Miniſtri Reginæ accuſatione ardentiùs incendi, ad extorquendum quovis tormento, ubinam Garnetus lateret; quem tot annis nullâ vi, nulla fraude, perfidiâ, emiſſarijs, ſumptibus, authoritatibus deprehendere potuiſſent. Judices quinque ad Bartleyum Turris Londinenſis Præfectum convenerant; qui cùm blanditijs ſe nihil proficere viderent, ad horrendam illam & formidandam ſpecum, reis torquendis deſtinatam eum deducunt. *Et ibant* (placet enim verbis ipſius deinceps narrationem pertexere) velut ſupplicabundi procederent, portantibus funalia famulis, & prælucentibus ad ſubterraneum ingreſſum. Vaſtum intus & terribile armamentarium, vario inſtructum reorum excruciandorum apparatu, quorum ſingulis eſſem admovendus. Proin mihi maturè conſulerem, hortabantur; quærebántq; num vellem deniq; mandatis parere? negavi me velle, flexíſque genibus pauliſper oravi. Producor inde ad alteram ex duabus, quæ tectum fulciebant columnis, cujus ſumma ex parte porrigebant ſe quædam ex ferro organa, uncinis inſtructa & annulis, ponderi ſuſtinendo aptis. Mihi arteria manûs diviſim utriuſque circulo ferreo cingitur: fulcra duo ſuppedanea vel tria conſcendere jubeor, & ſurſum brachia tollere, quorum ſeorſim ad ſingula inſertus utrimq; per manicas bacillus, ſeorſim item per columnæ anulos tranſmittitur. Fulcra demum, quibus inſtiteram, paulatim ſubducuntur, & corporis totâ mole de manibus pendeo. DEum illic aliquamdiu precatus, interpellor à cognitoribus, velléme, quæ poſcebar, fateri? nolo, inquam, quia nefas ſcio. Erátque jam tanta doloris acerbitas, ut illa quatuor efferre verba ægrè potuerim. Vexabat autem tormenti atrocitas potiſſimùm pectus, ventrem, brachia, & manus, in quas mihi videbar quidquid erat in corpore ſanguinis mittere, & extremis expreſſum digitis fundere, quod tamen reipſa non fiebat. Sed intumuêre tam deformi aſpectu manus & brachia, ut tumoris labra manicas ſepelirent: eóque tunc accrevit dolor, ut animo linquerer, nec putarem poſſe diutiùs perferri. Nunquam tamen animo ſuccurrit efferre, quæ tacenda erant: ſed magno potiùs DEI dono luctantem in extremis refovit hæc cogitatio, quòd optâſſem pro Chriſto toties mortem oppetere; tunc tempus agi rem, nec defuturum mihi ſuâ ope Chriſtum. Hoc deſiderio moriendi recreatus eſt non mediocriter ſpiritus, viſíque ſunt dolores corporis minui. Delegati meo abacti ſilentio, robuſtis cuſtodibus me ſervandum relinqvunt, adjuncto mei carceris cuſtode, qui fronte ſudorem detergebat, quo totus continuò madebam. Mandatum etiam ſibi ajebant, me tamdiu torquerent, donec aut animam inter cruciatus egererem, aut quod premi ſecreto dolebant, ederem. Precabar interim ſubmiſsâ voce, ùt poteram, JESUM & MARIAM, quo à verbis illorum attentionem avocarem. Poſt horam correptus deliquio, ſed brevi, ùt ſuſpicatus ſum: nam pondus corporis tantiſper brachijs ſtatim erexêre, & fulcra pedibus reddidêre, quoad animum recepiſſem. Atque hìc denuo, dum animadvertunt reſtitutum, denuóque orantem, iterum me tormento admovent, removéntque fulcra, repetúntq; has vices horarum quinque ſpatio, novies, prout defectiones vitæ, quibus violentis opprimebar, cogebant illos ne morerer cavere. Redit quinque poſt horas Vadeus, vides, inquit, tuóque experiris damno, Reginæ parendum, ejúſque Conſiliarijs. Dic ergo ſis vel

vel nunc, quod tibi fuerat conducibilius antè dixiſſe. Ego, urgetis, inquam, idem quod antea, proin idem vobis quod antè reſpondeo. Saltèm, ait Vadeus, dic te Regij ſcribæ Cæcilij colloquium poſcere. Ne id quidem, ajo, facturus ſum, quòd nec illi quidquam dicendum habeam, & offenſioni futurus ſim ſuſpicaturis, me victum cruciatu, aliquid ei quod erat tacendum indicâſſe. Ergo, infit diſcedens & frendens Vadeus, illic pendens putreſce, dum membra tibi fruſtatim defluant. Poſt aliquod tempus ex tormento depoſitus, etſi nec tibijs, nec pedibus læſus, in pedes tamen nequivi conſiſtere, reportatus igitur ſum in meum carcerem.

Poſtridie referor ad heſternam mei ſupplicij columnam: ſed non potuêre manibus indui circuli ferrei, niſi intra ſulcos, quos grandes pridie impreſſerant: ſic intumuerant cetera, ut nullus par ijs eſſet circulus. Suſpenſo doloris quàm priùs ſenſus atrocior vexabat manus, ex quibus pendebam, mitior ventris & pectoris: quare mente & ore precando abſque deliquio animi duravi aliquamdiu; ſed ſupervenit defectio virium & ſenſuum tanta, ut ijs non poſſem reſtitui. De me ſolùm hoc ſcio, uti oculis ùt cæpi, video me in trunco ſedere. Exprobrabat mihi hic Eques Bartleyus ſilentium pertinax: ſed tantum mihi DEUS affudit vocis & pectoris, ut referrem, malle me millies, ſi toties poſſem, vitam profundere, quàm hominum gratiâ DEum offendere. Miſereri me viſus, admonuit tamen, nondum horam fluxiſſe torquendo deſtinatam, iterandúmque ſub veſperam tormentum. Ergo, inquam, eamus. Conatúſq; fruſtra in pedes aſſurgere, alienis manibus ad meam columnam acceſſi. Et hos mihi animos ſuggeri in gratiam Societatis agnovi, cujus licèt maximè indigna, pars tamen ſum aliqua. Alligatus ùt priùs, ſummum quidem probavi corporis dolorem, ſed magnam animi voluptatem, profectam, ùt reor, ex deſiderio moriendi. Mihi quidem certò videbar moriturus, & conſolabatur me ſingulariter divini placiti conſtans amor, ſpretâ cujuſvis mortalium voluntate. Nondum horâ integrâ penſilem me, dum cuſtos meus lacrymoſus carceri redderet, protulit pauxillum aliquid quo refocillarer: ſed emortuis manibus exiguum illud quod ſumebam, cogebatur terere in minutal, oríque indere. Reviviſcentibus deinde digitis, quod carpere poteram, non tactu, ſed pondere ſentiebam. Poſt menſes verò tres ſenſus manibus redijt, ſed æger & ſtupidus; nec niſi poſt menſes inde ſex, cùm me Turri ſubduxi, manus ad officium integrè rediêre. Hâc autem ratione ex Turri illa evaſit.

Stabat ex adverſo ejus, quâ claudebatur, turris alia, horto interjecto, muro & foſſis propinquior, quæ caſtrum cingebat. Ardenum habebat virum Nobilem, Catholicæ Fidei ergo decennem captivum, ſuo velut ſepulchro carceris, dum abſumeretur, derelictum. Is cuſtodis ſui conniventiâ, in plumbei tecti plano, liberiorem auram dum quotidie captaret, Patri, mox ùt in ſuo ergaſtulo comparuiſſet, flectebat genua, quærens ſibi ab ipſo benedici. Ac Pater quidem carcere in cellulam verſo, poſt iterata integro menſe S. Jgnatij Exercitia, inter continuum anni totius jejunium, quotidie pariter ſuam ſanctam fallebat pietatem, recitabátque totam Miſſæ formam veluti celebrans, & ſpiritualiter Chriſti corpore reficiebatur. Sed Julij ultimo anni 1597. die S. Jgnatio ſolenni, ſanctiori inſtinctus cogitatione, ſperavit poſſe rem divinam ex vero in Ardenij carcere facere. Ardenij enim uxori bis quot hebdomadis licebat, recens linum, & alia privatim neceſſaria, marito deferre: fore igitur pronum, ut ſupellectilem Altaris totam, paulatim ad eum deferret. His mente verſatis, ſignificavit Ardenio varijs nutibus, miſſurum ſe ad illum pia munuſcula, cruculas ex mali aurei cortice efficta, & precatorios globulos, quos ſucciſivis horis concinnabat; ſed chartam explicaret, quâ involverentur, admoverétq; illam igni, lecturum in ea quid vellet. Succo enim malorum aureorum (quæ illi ſubinde cuſtos carceris largiebatur) conſcripta, quod cælaverat candore, ignis objectu infuſcatis literis, legendum reſerabat. Ægrè quidem, ſed tandem & nutus, & ſucco mali aurei velatum characterem percepit Nobilis, & Cuſtodis gratiam nummis expugnavit. Hic poſtridie natalis Deiparæ Gerardum ad Ardenium introductum, ſollicitè, nil ſuſpicans, concludit: qui nocte totâ in præparatione ad ſacroſancta myſteria, decem annos Ardenio fruſtra expetita, ſolidè impensâ, conſecravit ſimul 22. hoſtias, quas ſecum in ſolatium, & futurum mortis viaticum referret. Poſthæc dum multa inter ſe loqvuntur, advertunt ab ea turri tam propè abeſſe tum foſſam, tum à foſſa murum, ut non videretur fuga inſuperabilis, & ſi cui pectus non deſit, etiam prona & facilis. Ergo rem ad Garnetum, ex ejus ſententia, ſive remanendum, ſive fugiendum

endum judicâſſet, facturi, per internuncium deferunt. Ille ex Catholicorum Nobilium ſenſu, fugiendum, ſi tutò, & vitâ incolumi poſſit, reſpondet. Ergo hi modum fugæ intus per literas digerunt, Amici foris ex condicto apparatûs curatione moliuntur.

Certâ nocte adfuturi erant in ſcapha prono Tameſi Joannes Lillius, & Richardus Fulvodius, linum ſinguli ad pectus candidum, ùt internoſcerentur, præferentes: quibus ſcapham ad turrim applicaturis, Gerardus cum Ardenio funiculum demitterent, & alligatum illi ex navicula rudentis extremum, ſurſum ad ſe attollerent: cujus extremum alterum ad truncum arboris turri oppoſitæ fortiter adſtrictum,& quantâ poſſet vi maximâ tenſum, cùm foſſam velut ponte junxiſſet, commendarent ſe Deo ſuiſq; brachijs, quibus per funem illum fugam promoverent. Rebus ità conſultis, expugnatóque iterum nummis Cuſtode, ut Gerardo noctem in Ardenij carcere iterum indulgeret, tres ſcripſit Gerardus epiſtolas, quas eſſet à fuga in turri relicturus. Primam ad carceris ſui cuſtodem, quâ eum evadendo capitis diſcrimini adfugam invitabat; adfuturum certâ domo (quam deſignabat) eqvum, & viæ ducem, à quo in tutum ſalvus ſubduceretur, habiturus quamdiu viveret florenos in annum ducentos, & omnia ad vitam neceſſaria. Alteram ad Bartleyum Caſtelli Præfectum, quâ omnem à cuſtode ſuſpicionem amovebat. Tertiam ad Regium Senatum, quâ fugæ cauſam recenſebat: non mortis timorem, ad quam paratiſſimus ſtaret, ſed mortis iniquæ injuſtiſſimas cauſas, quibus vita & fama Garneti, Viri ſancti & innocentis, coactè petebatur: ſe fugâ, naturæ jure innocuis conceſsâ, ſervare voluiſſe, ut animorum prodeſſet ſaluti. Adeſt interea gerendæ rei articulus, ejus eventum cælitus fortunari oratione, indictis jejunijs, eleemoſynis, afflictatione ſui, votis etiam quidam in totam vitam factis, procurare certant Catholici. Primum ejus tentandæ conatum inanem fecit è vicinia Vir, illos in ſcapha conſpicatus, eiſque collocutus: ex quo illi putârunt, cautiùs nocte illâ nihil experiri. Sed cùm prono feruntur Tameſi, pleno maris redeuntis fluento impares, abripiuntur in trabes pontis interſertas paraſtatis, DEum & homines in opem magnis clamoribus vocantes. Actum erat de illis, niſi grandis, & periculo par accurriſſet navis,& jactis è ponte funibus emerſi conſtitiſſent. Amiſſis rudentibus & ſcaphâ evadentes, ſpectabat audiebatque è turri cum Ardenio Gerardus: & ſuo ſe uterque carcere, Amicorum præcipuè mæſti infortunio, abdidere, omni aleæ denuo mittendæ poſitâ cogitatione.

Sed primo mane ſcribit ad Gerardum Lillius, bene omnia per DEI gratiam poſt naufragium habere. redirent poſtridie horâ eâdem, & operirentur adfuturos. Extortâ duplicato pretio Cuſtodis veniâ Gerardus tertiùm cum Ardenio pernoctandi, advertunt cimbam ſurdo remigio propinquantem, filum projiciunt plumbo ad pondus faciendum alligatum, trahuntque ad ſe innexum rudentem: quem firmis ad proſtans è turri tormentum bellicum adſtringunt nodorum vinculis. Vice versâ qui erant in cimba, trunco arboris ingenti colligant, & vehementiſſimè intendunt. Verùm haud valuit vi tantâ intendi,quin tanto, quod jungebat ſpatio, flacceſceret,& in arcum penderet, ſic ut per eum equitaturus non ſatis ſui pondere juvaretur, ſed nervis opus eſſet ad ſuperandam illam rudentis curvaturam, & dexteritate ad æquilibrium tenendum. Utrumque tamen metu æterni carceris, aut mortis indubiæ, feliciter exegit Ardenius. At Gerardus lentato jam laxiùs, quàm fuerat antè, rudenti ſe committens, accitâ in auxilium DEI Matre, & carceris ejuſdem duobus ante ſe incolis Southuuello & Walpolo, aliquantum confecit viæ. Sed nervorum defectu mox in ſupinum everſus, pependit è cannabe, promovitque nihilominus uſque ad medium. Hinc prorſus defectus viribus & halitu, nec valens tranſverſum digitum procedere, ſtatuebat ſeaquis præfocandum, cùm ruinæ proximus in foſſam immineret. Ergo collecto quod ſupererat extremo ſpiritu, evaſit ad murum extremis pedibus tangendum. Inde illum adrepens traxit Lillius in terram exanimum, & balſamo modicè recreatum cimbæ impoſuit. Pòſt ſecto rudente de turri pendulo, in adverſam ripam celerrimè traijciunt, liberatis & liberatoribus DEO infinitas gratias cum lachrymis agentibus. Ibi eos præſtolabatur cum pari equorum Nicolaus Odoënus, quibus inſcenſis eò volant, ubi eos Garnetus expectabat. Ceterùm Gerardus paucis, quibus vires perfectè reciperet, menſibus, Londinum redijt, ædes conduxit, Miniſterij ſancti labores repetijt, eò confidentiùs, quò animadvertit, tentum ſe iterum propè ab adverſarijs ſæpius, illorum ſemper ſe manibus DEI beneficio exiſſe.

At verò libertatis ejus adminiſter Odoënus, his

his aliisque rudimentis DEO, & 20. annorum fidelibus obsequijs Garneto probatus, (neque enim Sociorum in numerum succenturiatus, famuli nomen aut munus omisit) unà cum Domino suo, & P. Oldcorneo, in hostium tandem manus tertiò delapsus est; solâ charitate, quâ majorem nemo habet, ut animam suam ponat pro Amicis suis, proditus, dum latebrâ sponte, ùt paulò antè in Garneto retuli, cum famulo Oldcornei erepsit, ut ab hostibus tenti, & pro Sacerdotibus habiti, utiliorem Catholicis eorum vitam servarent. Incredibile est, quantis ejus capturâ incesserit gaudijs Regni scriba Cæcilius; gnarus quanta struendarum latebrarum Nicolao esset peritia, quâ innumera Sacerdotibus totâ Anglia occultandis struxisset cæca cubilia. Certâ igitur spe polliceri sibi videbatur, Sacerdotes ad unum omnes ejus indicio deprehensos, Angliâ exterminaturum, & præcipuæ Nobilitatis opibus, quòd latibulis domesticis eos excepissent, fisci nomine direptis, opulentiam suam locupletaturum. Hæc prima illius exultantis, ùt primùm Owenium captum intellexit, vox fuit; *non lentâ nunc demum agendum manu, eblandiendum ex ipso, si velit opimâ sacerdotum prædâ vitam pacisci; si nolit, tormentis urgendum exquisitis, & cruciatuum duritie exprimendum.* Acta res omni ingenio est atq; industriâ. Principio Piratico in carcere penè liberâ custodiâ habitus fuit, ut quinam ad eum inviserent, dissimulanter observarentur, unde conjectura de occultis capi posset. Sed ea expectatione per sagacem viri prudentiam delusus Cæcilius, in turrim Nicolaum transtulit, omni genere atrocitatis urgendum atque mactandum, donec ea, quorum desiderio impotens ardebat, edidisset. Wadæus ergo turris tum custos, insanis in Religionem Catholicam suapte naturâ odijs, & Cæcilij hortatu plenis obsequijs in eam barbariem incubiturus, sex illum dies quantumvis debilem, & pridem herniâ laborantem, in atrocissimo cruciatu pendentem habuit, & horas quidem aliquando septem continuas. Nec eos à crudelitate absterrebant Leges Patriæ, herniâ laborantes reos distendi vetantes, ne pondere ruptis omentis ilia prorumpant, homine, quem necdum constitit morte mulctandum, extincto. Providit quidem opportunum periculo remedium crudelitas, & ut in carnificina duraret, ventrem illi ferreæ complexu laminæ, ne viscera prorumperent, coërcuit. Sed ea fuit quæstionis atrocitas, in qua ventrem ac pectus potissimùm dolor vehementissimus occupat, ut nullo complexu viscera retineri possent. Cùm enim patientissimus in tormento Nicolaus, ad omnia Wadæi quæsita magìs pisce mutus, cum solo DEO loqueretur, JESUMque & MARIAM suaviter in auxilium vocans, cætera quietus penderet, rabie ferinâ percitus Wadæus conniti jubet carnifices, & quidquid possent viriû, in distrahendo scelesto novis gravato ponderibus, exerere. Quod dum strenuè ultimo exeqvuntur conatu, laceratis omentis, erupere miserandum in modum rupto corpore viscera, ipsâ ferri acie in patentius vulnus ventrem discindente. Linquitur inter hæc animo Nicolaus, & supremis DEO votis spiritum commendans, in catasta moritur.

Movisset illud hominis quantumvis sceleratissimi fatum, etiam ferinum pectus; Wadæum tamen & Cæcilium in belluas pridem degeneres etiam exasperavit, ut inauditâ, eáque probrosissimâ calumniâ famam defuncti obruerent. Edidêre in vulgus, typo & scalpello, eum spontaneâ morte cruciatus, quos imminere metuebat, prævertisse, & desperatione actum, dum nescio quid aliud ergastulo absens Custos agit, cultro ventrem discidisse; cujus desperati consilij causam fuisse, falsum metum tormenti gravioris, cùm à Cognitoribus jussus fuisset modico duntaxat spatio pollice utroque de trabe suspendi. Verùm frustra vecordissimi mortales tam aliena à veritate mendaciorum finxêre argumenta; notior enim erat viri etiam apud Acatholicos virtus & fortitudo, quam annis abhinc decem eâdem quæstione dirissimè tentatus abundè probaverat, quàm ut persuaderentur per intolerantiam & desperationem spontaneam ferro animam exturbâsse. Unde postea vili & despicabili servo cultellus mensarius, (tali enim viam intestinis aperuisse fingebant) ad scindendos cibos permissus est, quod reis etiam supremæ dignitatis illic nunquam conceditur, ut neque ab addictissimo sibi Custode P. Gerardus cultellum calamarium, ad aptandam scriptioni in vicem calami festucam, impetrare potuerit? Cur deinde Custodis sive incuria, sive indulgentia in ferro permittendo, solitis pœnis non est pensata? cur non Ovveni cadaver præscripto legibus & usu, homicidarum talium affectum dedecore, & palo per medium adacto, extra Urbem rure, asini sepulturâ conditum? Quomodo etiam, ùt verum foret cultrum ei permissum, totâ manu ad scindendum patenti vul-

nere corpus uti potuit, cùm palàm sit, pauló vehementiùs eo tormenti genere tentatos, ità diu manuum impotes esse, ut ne tractare quidem cultrum, aut manum comprimere possint? atqui emissus ad sororem, ut nescio quid Owenij nomine peteret, carceris custos, excusavit emortuos illi ex immani eqvuleo digitos, cui ne duobus quidem scribendis ad illam verbis sufficerent, cùm neq; ad vescendum, neq; alium vitæ usum manibus uti posset. Qui etiam veri & facti testis oculatus, quòd eum præsens & coràm vi cruciatuum, & viscerum ex tormentis ejectione mori vidisset, Catholicis juramento confirmavit. Et ex carnificibus, qui eum torserant, unus miraculo similem viri patientiam in continuato sex diebus eqvuleo, & fortitudinem, inter illas dolorum lethalium pressuras, humanâ majorem, ità deprædicabat, ut nunquam sibi in manus venisse tantæ hominem generositatis, & Christiani spiritûs assereret. Nec defuêre Viri magnanimi, qui populo cadaver Owenij expositum spectanti, rem ùt gesta erat sibi optimè perspectam, animosè constanterq; narrârunt. Qui licèt idcirco rapti in carcerem, veritatem loqui prohiberentur, fama tamen extra carcerem libera suum DEI famulo nomen restituit, & glorioso pro fide Catholica agone, generosissimè ad ultimum usq; halitum decertâsse celebravit.

P. THOMAS GARNETUS.

Sublato è vivis & percusso Pastore, P. Henrico Garneto, dispersæ sunt à lupis oves, & universo Regno sub gravissima suppliciorum interminatione proscripti Societatis homines, & sacerdotes omnes. Deportatis extra Insulam, quos carceres varij claudebant, omnibus; tentus tamen est P. Thomas Strangeus, ne immanem prorsus & barbaram ministrorum Regiorum immanitatem, toto corpore Provincijs alijs loqueretur. Tribus enim diebus à Wadæo crudelissimè tortus, altero triduo manicis ferreis excruciatus; totos inde, quos vixit, annos, elumbis, captus membris, doloribus capitis vexatus, sanationis expers egit; fatentibus tamen ipsismet cognitoribus, ne suspicionis quidem, ad fulciendam contra illum causam, sibi fundamentum suppetere. Neque hic constitit Jacobi Regis sanctè promissus in Catholicos favor. Juramentum ab omnibus Catholicis exegit, quot capitibus, tot perfidiæ sacrilegijs plenum, quo omnem spiritualem Romani Pontificis in Regem & Regnum Angliæ protestatem execrari, neque ullam ipsius, præter Regiam solam, in se, suósque jurisdictionem in rebus sacris & conscientiæ agnituros, jurare cogebantur. Blackwellus, Sacerdotibus ex Clero, Pontificiâ authoritate præpositus Archi-Presbyter, in scelus prolapsus, post quadrimestrem carcerem juramentum admisit, & pernicioso exemplo sacerdotes, & ex Catholicis quàm plurimos in ruinam traxit. Restitêre constanter ex Societate operarij unus & quadraginta, & nefarium juramentum omni execratione fugiendum Catholicis prædicavêre. Ex quibus primus Pater Guilielmus Wrigthus, veritatem hanc Catholicam carcere ærumnosissimo, P. Thomas Garnetus, Henrici Garneti Nepos, etiam morte asseruit. Natus est Londini Patre Richardo Juris peritissimo, sed direptione bonorum, carcere, ærumnis pro Fide toleratis, longè clarissimo, à quo ad annum ætatis 16. literis & virtutibus eductus, Audomarum in Belgium, ac postmodum Vallisoletum est transmissus; ubi, absolutis studijs superioribus, sacris initiatus est cum Marco Bereuvorthio, postmodum in Catholicæ Fidei testimonium, laqueo similiter in Anglia præfocato.

P. Thomas reversus in Angliam, ut vires & valetudinem Cœlo Hispaniensi labefactatam, Patrio aëre restauraret, sex annos in hominum salutem, omni verborum & exempli efficaciâ impendit, intérque uberrimos fructus numeravit conjugum paria aliquot, sua persuasione ad Virginitatem in matrimonio, votâ DEO continentiâ, servandam inducta, esto ætate, generis claritudine, bonis fortunæ, ad omnem commoditatem & voluptatem affluerent. Cùm autem & ipse sanctioris vitæ desiderio, à Patruo Henrico Societati Angliæ Præposito, admissionem inter suos constanter flagitaret, cooptatus tandem est post longa & multa vota, in Belgij tyrocinium transmittendus, nisi conspiratione Catesbyana præclusis in Belgium vijs, ejusdem suspicione tentus, in carcere priùs vinculis Martyrio, quàm in Novitiatu religiosis exercitijs Societati se probare coactus esset. Suspectum conjurationis fecêre solæ Henrici

P. Thomas Garnettus Anglus Soc. IESV, pro Fide Catholica suspensus et dissectus Londini in Anglia Anno 1608. 23. Iunij.

C. S. d. M. K. f.

ad illum datæ literæ, & interceptæ, quâ causâ ergastulo conditus est arcto, frigido, sordium & putredinis pleno; ex cujus situ gliscente in medullas contagio, per omnem deinceps vitam doloribus acutis laboravit. Cùm autem neque interceptæ literæ, neque ullus aliunde rumor de Thoma quidquam loqueretur, quod ex eo per Judices de conspiratione quæri posset, minis tormentorum, & examinum perplexitate exprimere conatus est Cæcilius. Sed omnibus in cassum adhibitis, squallore ærumnosi carceris absumendum, suo sepulchro restituit; è quo proscriptione Regiâ post novem menses protractus, & in Belgium, quod antè non licebat, ultro nunc Regio navigio ad Tyrocinium Religionis transvectus est. Vixit Lovanij, eo conatu & profectu ad summa virtutis connisus, ut Novitijs Socijs posset Magisterium præstare; qui ab heroica virtute dictis indicijs, gloriosâ morte occubiturum olim, tanquam præsagio jam tum dictitabant. Quâ consummatæ perfectionis æstimatione, mox anno vertente, necdum absoluto tyrocinio, remissus est in Angliam, mirum quàm opportuno & necessario Catholicis firmamento, ad recusandum fidei Regiæ jusjurandum, Christi Vicario infidele.

Vix Regnum ingressus, proditione Apostatæ Rovesij comprehenditur, & post non diuturnum Carcerem, Psevdo-Episcopi Londinensis Tribunali sistitur. Et cùm nihil contra recentem advenam prætendi posset, varijs de rebus promiscuè interrogatur,

num

num Sacerdos, & Jesuita esset? utrùm literas ex Anglia ad P. Gerardum conjurationis in Regem damnatum transtulisset? quorum priora duo liberali confessio, cùm tertium nullo argumento, vel apparenter probari posset, severitate depositâ, cœpit eum verbis in omnem comitatem & blanditias effusis hortari Episcopus, ut fidelitatem Regi, indicto recenter juramento, præstaret, aboliturus hâc obedientiâ omne, capitalis etiam causæ, periculum. Renuit animosè Pater servandæ vitæ iniquam conditionem, neque ad deliberandum ullâ opus esse dicebat morâ, quam insidiosè quatuor mensium offerebat Episcopus, ut calumniæ Societatis Sacerdotes exponeret, quia & ipsi jam ambigerent de illius jurisjurandi perfidia. Cùmque commotior Antistes extrema minaretur, illa non invitè subiturum se pro sanctis Ecclesiæ legibus respondit; cùm nefas sit potestatem Vicario suo à Christo concessam, temporali Principi asserere. Excanduit adhæc, qui Examini in Episcopio aderat, Wadeus: &, *juro*, inquit, *hujusmodi hominum examinibus me nunquam affuturum, nisi extemplo hunc rapi jubeas ad novæ portæ custodiam* (est ea Tiburno vicina, ex qua rarus inclusis, nisi ad furcam, exitus) *Tuo arbitratu fiat*, subjecit mitissimus Præsul; *& si Rex jubet eum mori, per me licet.* Ad quos mitissimè Thomas: *ego*, inquit, *Domini, & ad portam novam præsto sum, & ad Tiburnum expeditus, & mors mihi summa Votorum est, ut cui pridem cor meum mancipavi, totus à meo JESU possidear.* Infrenduit scilicet ad tantam viri libertatem, veritatis omnis expers Wadeus, & insani more terram pedibus rabidè quatiens, convitijs omnibus, quæ amenti in buccam venire possunt, innocentem proscidit. Episcopus autem gravi admonitione hortari institit, ne fuco prætextæ pietatis, & veræ religionis deceptus, æternum sibi exitium accersum iret, qui eximijs à natura dotibus ornatus, multum posset in Evangelio Calvini DEI gloriæ prodesse. Dedit sub hæc Thomas literas ex carcere ad Præsidem Societatis, qui in locum Garneti per Angliam suffectus erat, P. Holtbeyum, enixè rogans, ne Catholicos pateretur pro sui liberatione quidquam tentare, cùm præter propriæ salutis certissimum lucrum, majus speraret emolumentum suâ illis morte, quàm longioris vitæ quantavis operâ allatum iri.

Sed timorem omnem absterſit præpropera ejusdem ad tribunal judicum, quatriduo scilicet post privatum illud examen, evocatio; in quo quadruplicis criminis reus peractus est, quòd Sacerdos Romanæ ordinationis; quòd Religiosus esset Societatis JESU; quòd in Angliam regressus Catholicos à Regis obedientia seduceret; ac demum, quòd debitæ Regi obedientiæ sacramentum præstare nollet. Fassus est ingenuè priora duo, cùm nullis testibus idoneè probata fuissent: tertium rejecit efficaciter, ut cui nihil in votis & conatu magis fuerit, quàm ut Catholici omnes debitam Regi in temporalibus, penes fidelem Pontifici in spiritualibus subjectionem præstarent. Sed & obedientiæ, quæ Regi competeret, Sacramentum dicere se semper paratum; illud etiam ad testificandam subjectam mentem in scripto attulisse. Quòd si authoritatem Vicario Christi jure Divino debitam, & per sacrilegium Principi terreno arrogatam, nollet juramento firmare, hoc verò non posse infidelitati in Regem imputari. Protulit exinde juramentum fidelitatis scripto à se in carcere elucubratum, cujus exemplar unum ad P. Holtbeyum transmiserat, & ex altero obedientiam Regi debitam publicè in Judicio, & iterum sub patibulo, coram omni populo recitare parabat. Verùm prohibitus tunc quidem est, erepto sibi per vim, & discerpto chirographo: cujus tamen verba ex P. Holtbei autographo recitare placet. *Ego Thomas Garnetus, sincerè atque ex animo, & coram cælesti curia profiteor, me Regi meo legitimo Jacobo, fidelitatem omnem & obedientiam præstiturum, quæ illi Naturæ, Divinâ & veræ Christi Ecclesiæ debetur lege. Fidei meæ testificatio si parum videtur sufficere, testis mihi sit & Judex DEUS, orbisque universus, Regum neminem posse plus fidelitatis à suis exigere, quàm quod ei lex Divina concedit: subjectorum neminem Regi posse majorem spondere ac jurare obedientiam, quàm quæ ab Christi Ecclesia probatur. Mea hæc mens est. sic me DEus adjuvet in horâ mortis.*

Damnatus læsæ Majestatis, ubi ad carcerem reductus est, certatim à Catholicis adibatur, omnia penè illius, quantumvis reluctantis, in piam memoriam diripientibus. Biduum ultimum egit in subterraneo specu, Limbi nomine, manus pedésque compedibus gravis, & catenis undique circumcinctus, ne desperatè mortem, voluntariâ scilicet nece, anteverteret, qui paulò antè offerentes Catholicos ad evadendum è turri operam & funes, animosus rejecit, dicens, *malle se in aëre collo pendulum à fune subsultare, quàm manibus prehenso in terram salvum demitti.* Instante supplicij horâ ad cratem alligandus,

lætus & alacer prodijt, proinde gestiens, acsi ad convivium & nuptias ducendus foret. Protractus Caballi caudâ ad Tiburnum, ubi crate solutus fuit, præstolantem se habuit Thomam Cæcilium, Regi ab arcanis Consiliarium; qui Regis nomine impunitatem omnem obtulit, si modò in animum induceret juramentum fidelitatis præstare. *Vel quinquies mille vitas*, respondit Pater, *si crimine tam impio lucrari possem, neutiquam facerem.* Carrum ergo de more jussus conscendere, primò omnium signo crucis se munivit; trabi, cui appendendus erat, osculum impressit; injectumque collo laqueum detraxit, & ducta desuper benedicentis ritu cruce, piè itidem osculatus, statim collo reposuit. Parantem ad populum quædam dicere, indignabundus Prædicans, ut missis ludicris juraret potiùs fidelitatem, & religionem Calvini, hortabatur. Cui P. pulsato amicè humero, *ne hoc loco*, ait, *amabo te inimicitias exerceamus.* Exorsúsq; ad populum dicere, *sacerdotem se ex Societate JESU* professus est, *omnium, qui vivunt, mortalium, illa die felicissimum, quo nullum sibi, ex quo in lucem editus est, fuisse jucundiorem, Deo teste asseruit.* Detrahentem interim sibi vestes carnificem strenuè adjuvit, & invitantem denuò ad juramentum Cæcilium, gratiæ & vitæ oblatione, simpliciter rejecit. Tum dictionem ad populum resumens, *novem se annos Catholicis operam consuetis sacerdotis officijs in Anglia navâsse* fassus est; quàm alienum ab omni in Regem inobedientia vel rebellione, ex juramento suo colligi velle, cujus in morte editi testem, omnem populum diceret. Recitavitque sub hæc relatam superiùs sacram formulam. Sublatis demùm in Cœlum oculis & manibus, ubi Deo pro tam beatæ mortis beneficio gratias egisset; *avertat ab hoc Regno*, subjecit, *iram suam DEUS, nec à Rege meum sanguinem exigat. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Apostata Sacerdos Rovesius me prodidit, DEus illi condonet. Apparitor Crassius comprehendit, DEus illi condonet. Episcopus Londinensis carceri addixit, DEus illi condonet. Ejus secretarius infensum illum mihi suis susurris reddidit, DEUS illi condonet. Wadeus mortem meam promovit, DEus illi condonet. Montagatius, & testes falsi multa in me commenti sunt, DEus illis condonet; detque mihi videre omnes in cœlo salvos.* Orare posthæc ad extremum de genibus cùm vellet Pater, Ave, & Credo, nec brevitate laquei impeditus posset, rogavit Catholicos, ut eadem secum precarentur: Quibus ipse hymnum, *Veni Creator Spiritus*, superaddens, in ijs verbis, *sermone ditans guttura*, subducto carro pependit, prohibito per Cæcilium carnifice, ne laqueum priùs, quàm animum efflavisset, succideret. Id quod factum est die 23. Junij, anno 1608. ætatis 34.

Porrò inter amicos quatuor, qui protractis pendentis pedibus (id enim propinquorum in Anglia muneris est) breviorem cruciatum acceleratione mortis curare satagebant, fuit etiam unus sectâ hæreticus, quem manu altera protensa visus est Pater velle à se amovere, altera verò cruce versùs illum ductâ signare; quem cum fixo in eum obtutu postremùm respexisset, vivere desijt. Laniati corporis reliquias ardenter expetiêre Catholici, & felicissimè omnium Atkinsonus, Garneto amicissimus, frusta carnis cum vestibus à carnifice multâ pecuniâ redemit; paulò enim pòst morbo oppressus curationis desperatæ, applicatis pectori P. Thomæ reliquijs, momentò meliùs habuit, sic ut die postero integrè sanus, ad consueta munia rediret.

P. JOANNES OGILBEUS.

Regnum Scotiæ Fidei Catholicæ quondam tenacissimum, pestilente Calvini hæresi, sub eadem quibus Anglia tempora, depravari cæpit; donec Jacobo Stuarto Rege ad sceptrum Angliæ assumpto, in unam coronam coalescens, perfidiæ penitus cessit. In eo familia Nobili, Parentibus Catholicis natus est Joannes Ogilbeus, opulenti patrimonij jure primogenituræ futurus hæres, nisi Fidei thesauro in hæretica Patria metuens, illum in tutiora ad exteros efferre maluisset. In Belgium itaq; trajiciens, pluribus annis in suæ gentis Seminario literis operam navavit, quibus eximiè instructus, ut tantò utiliorem laboranti Scotiæ operam impenderet, Societatem JESU exambivit. Quam solidarum eâ Magistrâ virtutum apparatu, sublimis sanctimoniæ capacem animum instruxerit, exitus vitæ potissimùm ostendit. Erat enim Divini Numinis reverentissimus, majoribus obsequentissimus, zelo animarum ità accensus, ut vitæ pericula flocci penderet; nullius rei majori desiderio

P. Ioannes Ogilbeus Scotus Soc. IESV pro Catholica Religione suspensus, et dissectus Glasci in Scotia, 10 Marty A. 1615

C.S. d. M.K. f.

rio æstuans, quàm mortis in tam nobili causa oppetendæ. Sortitus erat in hoc munus animam à DEO penitus capacem, vivaci & peracri indole, fervido ingenio præditam, in quo domicilium nacta virtus, generositatem quandam & audaces spiritus induit. Absolutis à Tyrocinio, Græcij in Styria Philosophiæ & Theologiæ studijs, in Scotiam, quantumvis arctè per excubias obseratam, se penetravit; ubi maximo animarum fructu aliquamdiu laborans, Glasci comprehensus est, proditione nefariâ unius ex quinque, à quibus Glascum, hæresim ejurare cupientibus, evocatus fuerat. In domum Prætoris Urbici adductus, alapâ ab Pseudo-Episcopo salutatus est. Quam secuta est, quasi dato signo, tota tempestas colaphorum, verberum, alaparum, à manibus ministrorum in caput & corpus ejus undique deplua, ut longo deinde spatio quasi mentis inops, ad se demum vix postliminio redierit. Alij barbam vellere, faciem unguibus lacerare, pecuniam, sigillum, Breviarium, & ex hospitio equum, sacram supellectilem, & quidquid literarum erat diripere: alij vestes etiam, adusq; indusium detrahere. Quod dum Viro castissimo impudentissimus ad ludibrium elevare tentat, *quid visurus es*, objurgat ille audacter, *bipedum impudentissime, quod, si vir es, ipse non habeas?* Die insequenti ad aulam Episcopalem consessum Prædicantium, Baronum, & Regni Senatorum adductus, multa juridicè quæsitus fuit; ad quæ generosæ animositatis plena responsa, quæ ex ipso gratiùs percipientur,

entur, ipsiusmet verbis, ex epistola ad Præpositum Generalem Societatis excerptis, referam, succinctè tamen, multis, quia fusiora sunt, prætermissis.

Quærunt an Nobilis sim? dixi esse me, & Parentes fuisse. Quærunt, dixissemne missas in dominijs Regis? respondeo: si hoc crimen est, non debet examinari jurejurando, sed testibus. Probabimus ajunt testimonio illorum, qui te viderunt. ℞. Si vobis testes sufficiunt, esto. Cæterùm faxo, ut nec meâ inficiatione infirmetur, nec assertione roboretur ipsum testimonium, donec mihi visum fuerit. Esne tu, inquiunt, Sacerdos? ℞. Si demonstraveritis me missas dixisse, convincetis me Sacerdotem esse. Quî, interrogant, vocaris? ℞. Cur vos id inquiritis? si vobis suspectus sum, crimen proferte. haud estis de me tam bene meriti, ut in vestri gratiam quidquam dicam. Quærunt, num Regem agnoscam? ℞. defacto Jacobus est Rex Scotiæ. Dicunt, jura. ℞. Quorsum? dicunt, ut cognoscamus, num quid contra Rempublicam moliaris. ℞. frustra jurare, peccatum est, id quod ego facerem, cùm scirem per leges nihil mihi hoc posse prodesse; nam leges in criminalibus excipiunt juramenta. Interdum enim amor proprius multis suadet pejerare, propter corporis salutem. Dicunt, tune Regis nomine jurare renuis? ℞. quid jurabo? Ajunt, dicturum te sinè æquivocatione, quidquid nos interrogabimus. ℞. tametsi nullo jure obstringar, jurabo dicturum me, quæ mihi fuerint visa, de alijs dicam, nolle me dicere. Et quare, ajunt, ista non dices? ℞. quia non obligor, & nolo peccare; peccarem autem, si proximum innocentem læderem. Et sic post longam disputationem, jussus ea tantùm jurare, quæ vellem, juravi. Et mox interrogatus nomen meum dixi, familiam, Patriam, Cognatos, Gradum, ubinam studuerim, Religionem. Interrogatus, num Missas dixerim in Regis dominijs? ℞. Hoc propter decreta Parlamenti mihi præjudicare & proximo, nec ad Regis forum pertinere: Judices si sunt, crimina, non sacrificia debere investigare. Dicunt, Regem non esse laicum. ℞. non esse Sacerdotem, ac ne primâ quidem tonsurâ insignitum. Quærunt, quare in Scotiam venerim? ℞. ut dedocerem hæresim. Quærunt, quis mihi jurisdictionem dedisset, cùm neque Rex dederit, neque ullus Episcopus. Ridens ℞. omnes illos unà cum Rege laicos esse, nec ullam jurisdictionem habere. Oves Christi Petro esse commissas; eas, qui velit pascere, ab Apostolica sede jus petere debere. Ajunt; crimen est læsæ Majestatis asserere, Papam habere spiritualem jurisdictionem in Dominijs Regis. ℞. de fide est ipsum habere. Dicunt, audésne subscribere? ℞. etiam sanguine, si opus fuerit; & sic subscripsi. Dicunt, possitne Papa Regem deponere? ℞. Legitimum; & obedientem filium Ecclesiæ, ut sic non potest. Dicunt, quid si fuerit hæreticus? ℞. multorum doctorum est assertio, quòd possit. Quid tu, inquiunt, dicis? ℞. cùm fuerit definitum esse de Fide, pro illa moriar: & cùm Judex Regis & Papæ fuero, dicam quid hic possit, quid ille mereatur. De pulveraria conspiratione interrogatus, dixi, me detestari parricidia. Dicunt, ea, JEsuitas & Papistas docere. ℞. Legant, si lubet, acta Concilij Constantiensis, & videbunt similia docere cum Wicleff hæreticos, damnare Catholicos. Multa interrogant deinceps de P. Garneto. ℞. Ipsum fuisse innocentem, nec debuisse prodere nomen Sacramentaliter confitentis, pro totius orbis salute. Ait Archiepiscopus, si quis mihi confiteretur aliquid contra vitam Regis, etiam personam confitentis proderem. ℞. ideo nemo debet tibi confiteri. Dicunt, ideo Garnetum Papa canonizavit. Unde vobis id, inquam, constat? Quia pingitur, inquiunt, Romæ inter vestros Martyres. ℞. debile argumentum, quod à Poëtis & pictoribus desumitur. Dico tamen martyrem ipsum esse, si pro confessionis sigillo servato mortuus est: etsi Papa ipsum Martyrem declaraverit, paratus sum asserere per mortem, quòd martyr sit. Archiepiscopus ait, apage cum hypothesibus tuis. Tu quid dicis? ℞. si vera sunt quæ ipse è carcere scripsit, & duorum Regum Legati, atq; alij multi nobiles testati sunt scripto, bene & sanctè mortuus est, innocénsq; fuit pulverariæ conspirationis. Sed ut ut sit, ego à nemine factus sum harum rerum Judex. Veni enim in Patriam ut Christum, non ut Garnetum prædicarem: ego mea nunc, uti tunc ille sua curavit: quisq; pro se, DEus pro omnibus.

Jam 26. hora erat, ex quo nihil gustaveram, & laborabam febri; & licèt clamore disputationis incaluissem, paroxismus tamen superveniens algere me fecit. Et sic ad ignem jussus sum recedere. Ibi à Scoto quodam, nequam compellor, & mendax, perjurus, qui honestum mentitus cognomen Ogilbei, scelestam professionem palliâssem. Et nisi tot Nobilium, qui aderant, & Episcopalis Aulæ, rationem haberet, fore, ut me in

focum

focum detruderet. ℞. nunquam id mihi commodius eventurum, cùm valde nunc frigeam. Sed cavendum illi, ne cineres & carbones per domum disjicerem, quàm ipse cogeretur everrere. Consul civitatis affirmavit, me non esse Ogilbeum, sed Stuartum, & suum civem; fratrem mihi Prædicantem non procul urbe esse, matrem adhuc vivere. Ego nego, illi asserunt. Adest die sequenti mater, filium non agnoscit, quòd digitos non haberem concretos, nec essem hebes, sed nimis acer; sic rideo irrisores meos. Paulò pòst oblongo ferro, perticæ in modum ducto, librarum 200. duobus annulis innector, ità ut sedere, & supinus jacere duntaxat possem. Jubeor interim Londinò ocrearum crurifragio examinari. Veniunt à Rege Commissarij, ij damnant partim suspendio, partim rotâ, quatuordecim Catholicos mecum captos; ego Edinburgum ducor; ubi maneo in domo Episcopali. Ocreæ crurifragiales adferuntur, extrema minantur quotidie, ut loca & personas prodam; libertate proposita & lautis muneribus, si fecero. Imò si hæreticus fiam, Præposituram in Messet cum nobili matrimonio, & dona Regia pollicentur. Dixi ridens, hæc ob nominis affinitatem P. Moffeto offerri debere, non mihi. Responderunt, ipsum esse nimìs simplicem. Ego contrà, certè est me multò doctior & sapientior. Si ipse ineptus est, ego aptus nunquam ero.

Die dictâ quærunt Senatores, ubi primùm diversatus sim, cùm in hanc Urbem veni. Dico me non teneri personas & loca dicere. Crimina illos, non personas debere inquirere. Urgent Regem de hospitio posse interrogare. ℞. Si merè Civilis esset quæstio, responderem; at cùm ipsum non agnoscam in spiritualibus Judicem, illi respondere non debeo. Ajunt, merè civilem esse quæstionem. Ego contrà inficior. Nam finis Regis spiritualis est, quia in odium fidei quærit, ut deprehendat Papistas ac puniat. Quærunt iterũ, ergo Regi parère non vis? ℞. quæ Regi debeo, omnia præstabo. Dicunt, Rex Missas prohibet, tu eas facis. ℞. Christóne an Regi parendum magìs, vos judicate. Rex prohibet, at Christus Lucæ 22. instituit, & jussit Missas fieri: id si Rex damnat, quomodo non vult haberi persecutor? Pergunt Senatores, contra Regis voluntatem non debuisses venire in Regnum. ℞. Regem sinè causa legitima mihi Patriam prohibere non posse, cùm æquè naturalis sim subditus, atque ipse Rex. Dicunt meritò sibi & Reipublicæ timet à vobis JEsuitis. ℞. Faciat ea tantùm, quæ mater ejus, & omnes ante ipsum Reges Scotiæ fecère, nec erit cur à Jesuitis sibi magìs timeat, quàm Hispaniarum Regi. Quid ampliùs ipsi debemus, quàm hujus Majoribus Majores nostri? si jus omne regnandi à Majoribus habet, cur ipse plus exiget, quàm ipsi hæreditario jure relictum ab illis? illi jurisdictionem spiritualem nec habuerunt, nec usurpàrunt, nec aliam unquam Fidem, quàm Catholicam Romanam. Unus Senatorum iratus dixit, Magnates disputandi gratiâ non venisse. Ego illi repono, nec ego disputo, sed ostendo me Patriâ privari non debere, nec ad Regem pertinere quæ postulatis, cùm crimen nullum fecerim. Si quid feci testibus probent, me in Rempublicam deliquisse. Ait unus, haud meliùs te purgares à suspicione conjurationis, quàm si dixeris, hìc fui cum isto, hæc & illa egi in Scotia, ipsos interrogate; & si ipsi me convicerint, reus sim; at dum taces, magìs te reddis suspectum. ℞. utar consilio isto, cùm mihi expedierit; sed nunc non expedit, tum quia DEum offendendo, & proximum proditor perdendo, animam meam necarem: tum quia vos terroribus, & Regijs oblatis muneribus, imbecilles adigeretis, ad imponendam mihi conspirationis alicujus invidiam, ut pallium haberetis crudelitatis in nece mea, quem nunc ob timorẽ infamiæ non punitis, uti velletis. Dicunt, Regem propter Religionem neminem necare. Insto, cur ergo Glascuenses ad rotas & patibula sunt damnati? Quærunt, Suariíne doctrinam defendam? ℞. Non legi Suarij librum; si quid habet, quod non sit de fide, ipse defendat, qui docuit. Ego Suarij satelles non sum. Si quis ipsum vult refutatum, scribat librum de eodem argumento meliorem.

Tunc me abire jusso deliberàrunt, quo me tormento cogerent omnia edicere; placuit autem vigiliâ. Igitur octo diebus, totisque 9. noctibus, stylis, aciculis, acubus, vellicationibus, coëgerunt me vigilare; mira interim minitantes, grandia promittentes, si parèrem. Re desperatâ, tandem Episcopus dixit, ingenti pecuniæ summâ se redempturum, si posset, ne quid mecum negotij suscepisset. Nobilis, qui vigilijs meis præerat, minatus est, effecturum se, ut atrocissima quæq; mihi irrogarentur. ℞. egregij carnifices: ego vos omnes in hac causa nihili facio, agite pro hæretica vestra malitia, vos non curo, neminẽ rogavi, neminem rogabo unquam: possum, & volo lubens pro hac causa

plura

plura pati, quàm vos omnes poteftis inferre. Definite mihi talia objicere. Me ifta accendunt, non conffernant; nec aliter ifta rideo, quàm ftrepitus totidem anferum. Paulò pòft idem reverfus, amicè me interrogat, numquid mihi defit. ℞. lectum deeffe ad dormiendum. Redeunt die 10. Senatores, méque accerfunt. Eram autem pervigilatione tam debilis, ut vix fcirem quid dicerem, vel agerem, fæpiffimè nec ubi locorum, nec qua in Urbe effem. Commemorant clementiam fuam, qui me vigiliâ, non crurifragio tentâffent. Ego illis repono, fi crurifragio me examinâffent, portatus in fcholam, vel templum, docendo, aut exercitia Sacerdotis in confeffionali obeundo, panem lucrari potuiffem: at cùm per infomnia pene extinxiffent partem fenfitivam, quod potuerunt peffimum, feciffe, quippe cùm ex vocatione mea non tibiarum, fed judicij exercitio, Chrifto ferviam & Ecclefiæ. Dicunt, nisì fatisfeceris Regi, atrociora venient. ℞. fi vobis omnia dicturus fuiffem, jam tamen non dicerem, ne viderer dixiffe coactus, & fenfu, ùt beftia; non ratione, ùt homo motus, atque ductus. Tentate ocreas. oftendam DEO duce, me in hac caufa non pluris tibias, quàm vos tibialia facere. Exiftimo me ad majora natum, quàm ut fenfu vincar. Verùm non in me, fed in DEI gratia confido.

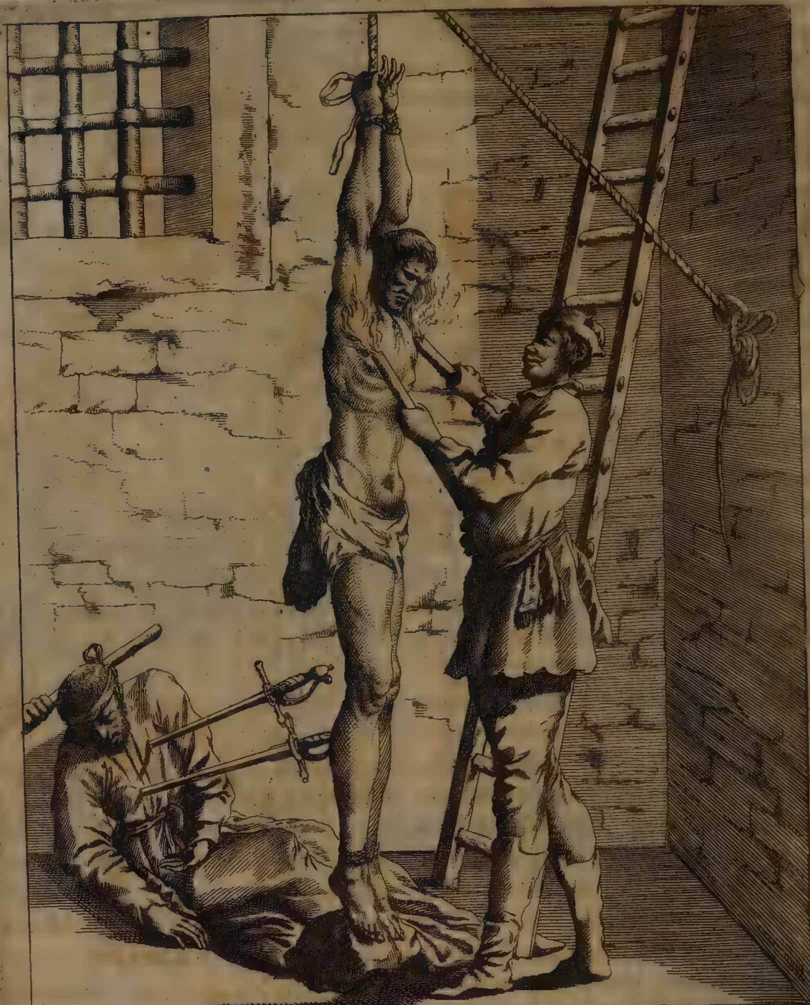
Poftridie Epifcopus Jnfularum Andreas Knokius dixit, bene mihi provifum iri, fi vellem inventiones humanas relinquere, & Religionem ipforum ab Apoftolis prædicatam, fequi. ℞. Religionem ipforum nondum effe decennem. nam me puero tenebatis pro articulo fidei, nullum effe, aut dici debere Caput Ecclefiæ, præter unum Chriftum; nunc omnes jurant Regem effe Caput Ecclefiæ in fuis dominijs. Tu ipfe contrarium antea jurâfti, & concionatus es Paffeti contra Epifcopatum, & confeffus es palàm, Diabolum effe, & in faciem confpui dignum, quifquis Epifcopus fieret: quinto decimo tamen pòft die factus es Epifcopus; nec contentus uno, pinguiorem alterum in Hibernia occupâfti. Dicite quæfo, eftisne fecundùm Apoftolum prævaricatores? Ajunt, non: fed magìs innotuit veritas, & nunc videmus ampliùs, quàm antea. Infero. bene eft, videtis millia Epifcopi in reditibus, cùm vix centum numeraretis Prædicatores. Ait Epifcopus, Domine Ogilbee fpiritus habes, multos tibi fimiles optarem affeclas, bene ijs uterer. ℞. Mallem quidem Carnificem ad fufpendium fequi; ad Diabolum enim rectà tendis. Itàne loqueris, inquit, mihi? ℞. ignofce Domine, non didici aulicifmos; & nos Jefuitæ loquimur, ùt cogitamus; nolo adulari. Honoro te propter civilem dignitatem, & veneror canos tuos, cedens ætati: propter Religionem & Epifcopatum nihili facio: laicus es, nec plus jurisdictionis fpiritualis habes, quàm baculus tuus. Doleo, inquit, te ob egeftatem, factum ex Prædicatore Papiftam. ℞. tuo me pede metiris, qui duos Fidei tuæ articulos ejurâfti, pro duobus Epifcopatibus. Archi-Epifcopus de me abfente interrogatus, ait mihi fimilem in has partes nunquam veniffe: Siq;, ego evaderem, velle fe pro me pendére: pulverem enim me in Olla pofiturum (Scotico proverbio) fi evaderem.

Glafguam in pervigilio Nativitatis Domini reductus fum, & utroq; pede perticæ meæ innexus fui; nunc altero tantùm pede teneor, ferâ, & cuneis duobus firmantibus ferrum, ne femper fupinus, malum in dorfo contraham. Vocor deinde ad conventum Magnatum, ubi in menfa jacent Suarius & Bellarminus. Quærunt, pofsitne Rex excommunicatus Papæ juffu interfici? ℞ Vos jurisdictionem fpiritualem nullam habetis: quare ne videar illam in Rege agnofcere, nolo ad quæftionem de Chriftiana Religione refpondere. Si inftructionis gratiâ me confuleritis, dicerem: fed cùm tanquam Judices interrogetis, non poffum falvâ confcientiâ dicere, quid fentiam. Quærunt, habétne Papa poteftatem fuper Regem? ℞. Si Chriftianus baptizatus eft, habet. Vrgentibus, quomodo poteft excommunicare hominem, qui non eft in ejus Ecclefia? ℞. Eft in Ecclefia hæreticus, quoad poffibilitatem punitionis, non quoad communionem donorum, & charifmatum falutis. ficut enim bannitos & latrones poteft Rex capere & punire, fic Papa rebelles hæreticos. At hoc, inquit, Archiepifcopus, faciet multos abhorrere à baptifmo. ℞. ità eft. fed fuperbos duntaxat, qui Chrifti humile jugum fpernunt, & cum Patre Diabolo, non Chrifti, fed fuam gloriam quærunt.

In alijs ad eundem Generalem literis commemorat, fe poft ejufmodi difputationes, acerbis torturis, & terribilibus fupplicijs affectum fuiffe; quæ tamen in fpecie qualia fuerint, non expreffit. Tandem poft carceris & ferreorum vinculorum moleftias, allatæ funt Londino literæ, mortem Ogilbeo, in articulos fubfcriptos fidelitatis juramento revo-

revocaret, denunciantes. Pridie quàm ad judicium, & inde ad supplicium educeretur, lotis pedibus, adstantes invitavit, ad suas postridie instituendas (ità supplicium suum vocabat) nuptias. Ad quod manè, post longam noctis precationem, à Prætore evocatus est, brevi & detrito pallio sub axilla semicinctus, pridem horam illam sibi exoptatam professus. Introductus in Aulam, recitatis Judicum nominibus, interrogatur, haberètne in ijs quid excipiendum? Cúmque illos sibi capitaliter hostes, diceret æquos Judices esse non posse; reponunt: Romà ergo tibi Judices, aut ij, qui Missas tuas audierunt, accersendi sunt. Hi, inquit ille, pauperum mercium distractione, sibi suísque familijs meliùs norunt prospicere, quàm criminalibus causis præsidere. Obijcit Archi-Episcopus, at tu eos pauperes reddidisti. Cui ille: imò verò id ipse potiùs fecisti, dum eos carcere maceratos, rem familiarem tibi ad redimendam vexationem tradere coëgisti. Mentiri eum impudenter ait Archiepiscopus Cui ille: definias si potes mendacium; ego utì sentio, & quæ vera esse scio, loquor. Quæsitus, num inter judices esse vellet virum nobilem Catholicum, qui Missis ejus interfuisse insimulatus fuerat? Ut periculo eum eriperet, respondit, sibi suspectum esse, ne sui causà accusatus, & injuriam passus, vindictæ studio contra se incitaretur. Tum Archi-Episcopo interroganti, num esset in Patriam rediturus, si donatus vità in exilium mitteretur? Si ob patratum, inquit, facinus aliquod exularem, caverem utique redire; at ob hanc causam, quam sustineo, exul factus, non omitterem in patriam remeare. Atq; utinam singuli capilli capitis mei mille possent ad Fidem orthodoxam convertere, & te imprimis Archiepiscope: neque enim iniquis hisce vestris statutis, sinè lege, sinè authoritate, contra veræ Religionis cultores editis, refragari conscientiæ duco. Quòd si Rex vos omnes Ministros egisset in patibulum, quando vos ei opposuistis in Conciliabulo Taiduni, aut Aberdoniæ habito, statuentes nullum debere caput Ecclesiæ in terris agnosci, tum profectò vererer ab exilio in patriam reverti. At cùm vobis in tam iniqua causa pepercerit, cur ego non obediam potiùs Christo, quàm Regi? cur eum in tam justa causa non sperarem fore beneficum, qui vos in tam injusta etiamnum tolerat?

Digressi interim ad consulendum super ejus capite Viri duodecim, & paulò pòst regressi, capitis in eum sententiam dixerunt; quâ jubebant ex suspendio semianimem exenterari, & resecto capite quadratim dividi. Magnâ ille gratulatione sententiam excepit, eámque proferentem complexans, Judicibus omnibus, etiam Archiepiscopo dexteram junxit, ex corde se illis ignoscere, sicut à Deo sibi donari peccata optaret, protestatus. Quibus ad prandium digressis, à carnifice, cui traditus fuerat, per frequentissimum populum eductus, eum & patibulum amplexatus, atque exosculatus est, procumbens statim ad orandum. Cùm autem interim Prædicans populo venditaret, eum non Religionis, sed perduellionis causâ interfici, neque renutu illius, aut capitis agitatione (loqui enim prohibitus erat) à maledicentia compesceretur; tum Pater Joannes, *Miror*, inquit, *vestrum agendi modum. me pro mea causa loqui prohibetis, & interim causam, méq; simul vestris mendacijs apud populum traducitis. Nihil in Regis præjudicium dixi, aut feci. Tantùm asserui, Papam habere spiritualem jurisdictionem in dominijs Regis, & in toto Mundo apud Christianos, & posse Regem hæreticum excommunicare. Si quid aliud dixi, populo ostendatur; nam hisce, quæ retuli, subscripsi, & pro ijs mori paratus sum. Vos autem falsa de me ad Regem scripsistis, & nunc ea populo etiam persuadere vultis.* Interroganti Ministro, *an mortem timeret? Non magìs*, inquit, *pro tam bona causa, quàm tu patinas, cùm ad cœnam accedis.* Ligatis post hæc arctissimè, ut digiti contremiscerent, manibus, dum inter precationem, & Beatissimæ Virginis sanctorúmque invocationem scalas conscendit, jussus est ab indignante vice Comite sæpius è gradu deijci. Quod cùm tandem multâ compassione renitens carnifex exequeretur, universus populus magno clamore & tumultu crudelitatem detestans, pœnam injustæ mortis in Judices iniquos averti à se postulabat. Cujus etiam intuitu factum est, ut funis pendentis, priùs quàm animam egisset, resectus non fuerit, neque cadaver, ùt mos & sententia ferebat, quadratim sectum, sed loculo inclusum, & destinato reis sepeliendis loco sepultum. Id quod actum est decimâ Martij, Anno 1615. ætatis 34.

P. Melchior Grodecius Silesius, et P. Stephanus Pongratz Hungarus Societatis IESV odio Fidei Catholicæ crudelissimè necati à Calvinistis in Hungaria A. 1619. 7. et 8. Septembris
C. S. d. M. K. f.

P. STEPHANUS PONGRATZ, ET P. MELCHIOR GRODECIUS.

Xitialis illa tempestas, quæ classico hæresis, rebellionum matris, in Ferdinandum II. Cæsarem concitata, Boëmiam, Moraviam, Silesiam, Austriam inundavit, Hungariam quoque eodem contagio involuit. Jam rebelles in Dominum suum subditi, præcipitatis ex Castri Pragensis fidelibus Regis Ministris, arma palàm corripuerant, jam Societatis JEsu homines omnes totâ Boëmiâ & Moraviâ proscripserant; cùm remotum etiam hostem Ferdinando paraturi, Transylvaniæ Principem Gabrielem Bethleem in fœdus evocant, eiq; iniquissimo Marte occupandæ Hungariæ partes committunt. Irrupit hic validâ manu sub initium Septembris, Anno 1619. in superiorem Hungariam, & Cassoviam obsidione cinxit; quam etiam primo impetu, adjuvantibus strenuè hostem civibus Calvinistis, sinè sanguine occupavit die 5. Septembris. Rakocius pro Gabriele militiæ Dux, ubi duos è Societate Sacerdotes, unà cum Domino Marco Crisino Canonico Strigoniensi,

ensi, ibidem Catholicis civibus operam navantes, intellexit interceptos, arctâ custodiâ in domo, ubi nunc Collegium stat, jussit detineri, omni aliorum accessu, cibo & potu, toto triduo, donec scilicet vitâ exturbati sunt, prohibitos. Nihil his consternatus P. Pongratz, natione Vngarus, rogat per internuncium Ducem, ut se nihil tale meritum libertati restituat, neque consuetis ministerijs adesse Catholicis prohibeat. Renunciat Rakoczi, ut paululùm præstoletur, facturum se brevì, unde Pater intelligat, quid facto opus sit. Obtulerat interim Crisino Canonico cum libertate amplissimos etiam reditus, si ejuratâ Religione, Calvinum sequi in animum induceret: sed is, hortatu maximè Patris Pongratz, sceleratam conditionem animosè rejecit, Diaboli partes agendas à Rakoczio suscipi asserentis, dum eum à Christo & Ecclesia niteretur avertere, pro qua omnes parati essent sanguinem & vitam profundere.

Moriendum ergo illis, quia Papistæ essent, die insequenti clarè denunciatur. Quâ causâ mortem sibi optatissimam accidere testatus P. Pongratz, aptatâ continuè ferro cervice reliquis præibat. Sed nequaquam crudelitati sat erat tam siccâ morte DEI servos è medio tolli; satiari innocentium cruciatibus, ni fidem abijcerent, volebat. Quod cùm nullis promissis, aut conatibus obtineret, igne primùm & facibus agere cœpit, quarum adustione eousque in latera è trabe suspensorum desævijt, quoad defluente universâ carne nudatæ costæ, ipsáque adeò inter ossium crates intima viscera apparerent. Totam illam in Sabbatum euntem noctem tenuit carnificina, in qua cùm nihil ampliùs exurendum restaret, omni ferâ belluâ truculentiores hæretici, novo tormenti genere, silicem inter ac rotam bombardarum interceptas carnes, ac potissimùm absconditas partes corporis, castissimis hominibus immaniter primùm comprimebant, ac tum laxatâ rotâ fædè dilacerabant. Itâ testata est vicinia, totam illam noctem ejulatibus & suspirijs innocentium, diritate cruciatuum expressis, infestata, & nonnulli carnificinæ præsentes, à quibus etiam sequentia prodita sunt.

Urgebant inter atrocissimos dolores ingemiscentem Canonicum, cur simul cum ipsis in bonum Patriæ non conspiraret, sed eorum conatibus sese opponeret? Negavit ille se ipsis opponere, qui bono Patriæ studerent, sed cum ijs & sentire, & conspirare velle. Suspicionem ea verba P. Stephano fecerant, animi tormentorum impatientis, & in perfidiam ex dolorum intolerantia inclinantis. Itaq; cruciatuum suorum incurius, licèt in sanguine suo humi volutaretur, sciretque longè adhuc acerbiora ideo sibi inferenda; ut Canonicum confirmaret: *absit*, exclamat, *Domine Crisine à te, ut ijs consentias; absit à te, ut relictis Christi signis, spe brevis & caducà vita, ad hostium castra transfugias.* Sed exemit errorem Patri Canonicus, non eo fine aut sensu, talia à se dici contestatus, ut hæreticis accedere vellet, sed cum ijs duntaxat sentire & conspirare, qui Patriæ bono studerent, quales utiq; soli essent Catholici. In rabiem hâc tam animosâ protestatione in Patrem ac Canonicum acti milites hæretici, cùm hunc inter tormenta jam jam expiraturum viderent, caput gladio à corpore rescindunt, & in proximam cloacam præcipitant. Ad Patrem deinde, veluti pertinaciæ auctorem, regressi, sæva tormenta furore amentes instaurant, ac digitos omnes sigillatim gallo & rotulæ bombardæ subjectos crudeliter premunt, lacerant, discerpunt, ossa comminuunt, identidem suggerentes, *uno verbulo, si Calvini sectam amplecti vellet, significet, tormenta omnia, & mortem redempturum* Neganti hoc tantum scelus admissurum, capiti circumactum funem fuste intercipiunt, itàque constrictam cervicem torquent, & coarctant, ut ipsi jam crederent animam ex doloribus efflavisse; præsertim ante cruciatus impactâ pectori ferratâ clavâ tantùm non exanimatum, certè itâ debilitatum, ut in terram corruens, longo tempore vix spirans & palpitans, semianimis jacuerit. Ergo jam exanimi caput similiter rescindere parabant; sed quia itâ humi corruerat, ut commodè amputari nequiret, duobus lethalibus capiti inflictis vulneribus, in suo cruore volutatum relinqvunt; dum interim Patrem Melchiorem Teschini in Silesia natum, sociorum in immani carnificina otiosum hactenus spectatorem, ijsdem cruciatibus afficiunt. Sed cùm eundem in ipso actum agere se vident, properantem exire animam, multis vulneribus conciso capite exturbant, penitùsq; interemtum, ad eandem post Canonicum cloacam abijciunt.

Vivebat tum adhuc cæteris robustior Pater Stephanus, quem semimortuis etiamnum vocibus ad DEum suspirare indignati hæretici, vivum & palpitantem eodem præcipitant, & partem aliquam muri super eos, ut obruerentur, deijciunt. Inter eas sordes

acerbissimósq; cruciatus identidem gemens, auditur ab æditiuo Catholici Sacelli: à quo cùm frustra petijsset, ut suo nomine opem Domini Georgij Hoffman, Regiæ Cameræ Consiliarij, ad se inde extrahendum postularet, eò quòd Hoffmannio ab hæreticis jam necato, ipse quoque æditiuus ad necem quæreretur: eundem hortari ardenter instititit, ne tormentorum aut mortis metu, induci se fineret ad ejurandam fidem. *Nos*, inquiens, *brevì hinc in Cœlum ad dulcissimum JESU conspectum evolabimus, etiam tu illius miles es, certa ergo bonum certamen usq; ad mortem, ut coronam immarcescibilem adipiscaris.* Omni ergo humano destitutum se videns auxilio, totus in DEUM se convertit, & ad supremum agonem vires colligens, plenus æternorum spe, sanctissima JESV & MARIÆ nomina invocare cœpit; donec inter Seraphicos virtutum actus, ipsas viginti horas superstes, partim vulnerum & cruciatuum dolore confectus, partim intolerandis latrinæ fœtoribus suffocatus, purgatissimam animam Deo reddidit.

Atque hæ fuêre victimæ, quibus crudelitati suæ hæresis Calvini Cassoviæ parentavit, & salus Catholicorum Civium redemta fuit. Paulò antè siquidem constitutum erat, omnes Catholicos, unà cum Patribus neci dare. Obijt Pater Stephanus ipso Beatissimæ Virginis die Natali 8. Septembris, ætatis anno 36. cùm P. Melchior pridie necatus decessisset, anno ætatis 35. Christi 1619. Post aliquod tempus missi carnifices, eruta inde corpora, loco ficciore in eadem cloaca extra sordes ruderibus contexerunt; donec post quatuor circiter menses Illustrissima Comes Catharina Palfia, Regni Palatini conjunx, magnis precibus à Tyranno Gabriele obtinuit, ut ea sibi auferre liceret; quæ à sordibus diligenter purgata serico involuit, decentérque cistulis imposita, curru sejugi in Parochiam Sebesiensem devexit, inque templo Beatissimæ Virginis prope summum Altare religiosè tumulavit. Translata postmodùm quindecim elapsis annis fuêre Tyrnaviam, & magnâ devotione in æde Sanctimonialiũ deposita; cujus cœnobij Antistita sanctè affirmavit, juratísque testibus se probare posse pronuntiavit, frequenter Angelicos concentus in eo Templo, præcipuè per noctis quietem, audiri, ex quo ea pignora ibi reposita sunt. Retulit similiter Ladislaus Deaki, Præpositus & Canonicus Strigoniensis, se cum hæretico viro nobili locutum, qui sanctè affirmavit, se circa latrinam, in quam Christi servorum carnifices corpora abjecerant, suavissimum persæpe concentum audivisse. Illud autem accidit memorabile, quòd eorum sanguis in pavimentum & parietes diffusus, nullâ diu potuit extersione ablui, nullâ industriâ aboleri, adeò vividus recénsque conspectus, acsi tum primùm funderetur. Quo eodem aspersam vestem suam unus carnificum, cùm diu frustra omni arte & conatu eluere studuisset, tandem eâ depositâ aliam induit. Mirum dictu! etiam in illa, quam recenter induit, apparuêre cruentæ sanguinis maculæ, neque ullâ diligentiâ aut arte aboleri, abstergive potuêre. Quibus permoti multi Catholicorum, quòd supra naturæ vires hæc fieri judicarent, magnâ pietate, veluti opinione suâ sanctos, prosecuti sunt, & privatâ religione invocare cœperunt; & Illustrissima Comes Catharina Palfia, Patris Stephani digitum thecæ decenter inclusum, semper ad venerationem penès se gestavit.

P. GODEFRIDUS THELEN.

Ickradium in Juliacensi Ducatu oppidum, natale solum Patri Godefrido fuit. A parentibus pietate magìs & virtutibus, quàm opum affluentiâ nobilibus, ad omnem morum decentiam ab infantia institutus est; ex qua Divinum Numen revereri assuetus, neque per studiorum deinde cursum, vitæ pœnè Religiosæ tenorem reliquit. Absoluto Philosophiæ triennio, ubi ad Societatem ingressum obtinuit, cùm in vita Religiosa profectum suimet victoriâ metiendum esse didicisset, tanto suiipsius odio exarsit, ut jam tum mortis pro Christo oppetendæ tyrocinium ponere, & duris quibusque perferendis assuefieri dixisses. Cilicij exinde usus illi perpetuus, quo summis in æstibus accinctus, scholas Magister & discipulus frequentabat. Flagris in se tùm aliàs, tum præcipuè pridie synaxis, copiosiùs sæviebat; quam etiam severo jejunio, nocturnâ vigiliâ, aliísque asperitatibus antevertebat. Assiduo precandi studio ità mentem animúmque DEO conjunxerat, ut neque agendo cum proximis ab eo divelli posse videretur, solitus ab ijs, cùm ex nomine voca-

re il-

P. Godefridus Thelen Germanus Soc. IESV. Fidei Romanæ odio sclopærum ictibus confectus ab Hæreticis in Germania Caubæ. 25 Septemb. A. 1620

C. S. d. M. K. f

re illum nescirent, ità describi: *ille Pater, qui tam frequenter, atque ardenter DEUM orare & suspirare consuevit.* In Religiosa Vocatione acquiescebat, ut mortem subiturum millies potiùs diceret, quàm ab ea desciseceret; pro cujus beneficio identidem DEO Eucharistico affusus, tenerrimas quotidie gratias agebat. Nec minor in DEI Matrem fuit devotio, quam ternâ quotidie rosarij repetitione salutabat; nihil æquè ejus interventione obtinere à suo Filio contendens, quàm copiam fundendi pro eo sanguinis. Cujus ubi affulgere sibi occasio visa est, eo in quævis discrimina caput objiciendi ardore exarsit, quo alij pericula vitare solent. Sacris initiatus ordinibus, jam propè finem moralis Theologiæ studio imponebat; cùm appulsus in Palatinatum Catholici Regis exercitus, Duce Ambrosio Spinolâ, Sacerdotibus aliquot, pro curando spirituali operâ milite, indigebat. In quam periculorum & ærumnarum feracissimam sortem magno desiderio incensus, edixit, se copiosâ sui diverberatione gratiam repositurum illi, qui primus tam beatæ missionis à superioribus sibi imponendæ, nuncium attulisset. Verùm speratam illi fortunatæ ab hoste hæretico necis, aliâ viâ DEUS copiam ingessit, dum Novesium proficisci à Moderatoribus sub finem Septembris jussus, in hæreticorum militum potestatem incidit.

Descendebat secundo Rheno Moguntiâ per Palatinatum, cùm insequentem illorum manipulum devitaturus nauta, littori applicuit,

cuit, ut quod unum poterant, salutem pedibus vectores, in saltibus, vineis, aut oppido vicino Cauba perquirerent. Et tendebat quidem directo cursu cum nonnullis Pater Godefridus Caubam; sed conspicatus inde Calvinistas milites, qui Palatini nomine præsidio illam tenebant, obviam prodire, vitiferos montes arduo conscensu petebat. Verùm & hinc ab hæreticis vinicolis saxorum imbre repulsus, in manus denique præsidiariorum incidit. Erat jam tum Pater apud Urbem Bacharacum rebus omnibus, viatico, literis, ab hæreticis exutus, & convitijs, contumeliisque oneratus; quæ isti ex integro dum in innocentem instaurant, & tanquam omnium bellorum incentorem, Papæ satellitem, falsi Evangelij seminatorem, verberibus, flagris afficiunt, unum ex suis, ad præsidij Ducem ablegant, qui sententiam & nutum illius exquirat, quidnam captivis fieri velit? Revertit ille non multò pòst, jussisque captivis se in locum editiorem sequi, militibus in aurem tesseram insusurrat; quâ acceptâ explosis bombardis internecioni eos dare præcipiebat. Nec latuit Patrem decretoria sententia; socios proinde ad patientiam, & cruciatuum Domini memoriam hortatus, ut pro Catholica Religione, quæ sola in mortis causam inermes, & ceterà innocentes prætendi poterat, libentibus animis vitam ponerent, omnes in ascensu à noxis absolvit. Jamque in clivum Oppido proximum evaserant, cùm iterato sibilo admoniti milites, sclopos in ictus expediunt, admotisque fomitibus mortem denunciant. Procumbit illico in genua Pater, oculisque ac manibus in cœlum elatis, verba pauló antè inter navigandum meditata inclamat: *Domine exaudi orationem meam; & non intres in judicium cum servo tuo.* Ab excepto pectore globo humi mox sternitur; in quem furore barbaro illi irruentes, caput sclopis penitus contundunt, senásque insuper grandiores, lethales omnes plagas jacenti, & JESUM ac MARIAM ingeminanti infligunt. Eâdem sævitie quinque alios Catholicos tollunt, exutáque ad nuditatem corpora in vicinam vallem præcipitant. Quæ apud Patrem adhuc residua, in spolium militi præter vestem cessêre, cilicium fuit setis horridum, & cum theca agni cerei flagellum è funiculis contextum, quæ illi Vulcano veluti fastidiosa consecrârunt.

Ecce autem postridie, dum subulcus in vallem pecora pastum educit, videt illa tristi mugitu cædis locum implere, erutámque pedibus humum magno furore spargere. Rei tam insolitæ causam scrutatus, advertit terram sanguine fœdatam, vultúsque malè sepultorum cum pedibus humo prostantes. Quod cùm ad oppidum recurrens obvijs quibusque nuntiat, moti ex his miseratione nonnulli, loculis ligneis necatorum corpora incluserunt, illatáque in cæmeterium decenter contumularunt: donec quinquennio pòst Gubernator Caubensis Catholicus, in loco cædis Sacellum elegans constituit, S. Cruci dicatum, in quo necis historiam eleganter depingi curavit. Nec ullus civium dubitavit, solo Religionis odio Patrem interfectum, cùm homicidæ illius nefarij palàm jactarent, non aliâ causâ præter illum sævitum etiam in alios, quàm quòd socij itineris cum Jesuita prehensi fuissent, quos omnes cuperent eodem, quo unum exitio, de medio tollere. Contigit mors hæc in Palatinatu Caubæ 25. Septembris Anno 1620.

P. ARNOLDUS à BOECOP.

SUpremum consummatæ Sanctitatis gradum, quem tertium humilitatis modum S. Jgnatius in Exercitijs appellat, studiosè consectatus P. Arnoldus, *etiamsi nullo superaddito laus DEI par foret, sive in sæculo vitam commodis & divitijs opulentam, sive in Religione molestijs & difficultatibus asperam duceret, ad majorem tamen imitationem Christi, elegit potiùs cum eo paupere, spreto & illuso, pauperiem, contemptum, & insipientiæ titulum in Societate ejus amplecti, quàm opes, honores, & sapientiæ æstimationem.* Unicus is erat suæ Matri viduæ filius, Patrimonij prorsus opulenti, & avitæ in Geldriæ Ducatu nobilitatis hæres; unde maximæ illi ad propagandâ in posteros generis prosapiâ exortæ difficultates, quemvis alium ab Religionis amplexu removissent; quæ tamen à consangvineis objecta, tantò ampliùs eum ad despiciendum terrena excitabant. Igitur superatis remoris omnibus, Societatem JESU ingressus, in id incubuit maximè, ut virtutes à Christo ad imitandum præ reliquis propositas, suas faceret, essétque in omnes mitis, & humilis corde. Inde vilissima omnia in munijs, vestitu, & victu, præcipuo quærebat ambitu, gaudens postponi alijs, neque alio loco haberi,

P. Arnoldus á Boecop Nobili loco in Belgio natus Soc: IESV, veneno ab Hæreticis sublatus in Germania A. 1622. 19. Februarÿ.

C. S. d. M. K. f.

haberi, quàm postremo omnium. Ex qua suæ vilitatis profunda æstimatione, cupiebat alios sua de se judicia metiri, & ineptum ad præclara munia obeunda æstimari. Atq; hinc singularis Viro Majorum imperijs obsequendi promptitudo. Uno, jubentis ire, vel aggredi quidpiam, Moderatoris imperio, omnia adversa perrumpere, non retro respicere, non obducere moras; certus rem conficere, esto moriendum in parendi studio foret.

Jamque Theologiæ cursum emensus, Sacerdotio initiatus fuerat, & ad provolandum in labores Apostolicos nutum Superioris avidus expectabat; cùm jussus è Belgio Moguntiam proficisci, magnis animis periculosum iter arripuit, vias omnes milite heterodoxo insidente. In quorum delapsus manus (quæ illorum in Jesuiticum nomen est benevolentia) in custodiam innocens compingitur, magno studio probabilem causam inquirentibus, ut necem illi, aut malum aliud crearent. Sed cùm nullius mali vel apparenter reum, suspectúmve, publicè necare possent, pharmacum illi venenato mixtum poculo propinant, itáque liberum è carcere dimittunt. Vix Coloniam attigerat, cùm gliscente in venis malo, & atrocissimas præcordiorũ convulsiones ciente, coactus subsistere, totos 5. menses cum lethalibus doloribus luctatus est; ijs invictæ patientiæ documentis, quibus socijs omnibus perpetuam heroicæ virtutis memoriam, & ad strenuè consectandum exempla reliquit, sublatus vi immedicabilis toxici 19. Februarij Anno 1622.

P. HER-

P. Heruæus Maluesius Gallus Soc: IESV, odio Religionis Catholicæ crudeliter interfectus ab Hæreticis, in Gallia Cleraci 21. Febr: A. 1622.

C. Screta del. M. K...

P. HERVÆUS MALVESIUS.

Mucidanum Galliæ Oppidum Patri Hervæo natale solum fuit; Viro domi & foris præclarè rebus pro DEO gestis claro. Sive enim cum potestate Rectoris præesset alijs, sive privatis munijs occupatus domi ageret, constanter Religiosæ disciplinæ observans, in sui despicientia assiduus, & obedientiæ cultor prorsus eximius fuit. Foris autem verè fuit Vir zeli pro Religione Catholica, hæresis osor, ad illius sectatorum salutem, infensissimus; cum illis tamen æquè ac cùm fidelibus, animi candore & ingenuitate adeò non vulgari agere solitus, ut sibi per eam omnium animos, quibus innotuisset, arctissimè devinciret. Gubernaculis Rhutenensis Collegij cum laude defunctus, studium & operam ad Missiones Apostolicas toto ardore convertit; itinera omnia pedes, licèt ætate omnino devexâ, percursare, & non nisì parabilem valde cibum admittere solitus. Multis interim hæreticorum odijs & insectationibus appetitus fuit, tum præsertim, cùm in Regio adversùs sectarios exercitu, strenuam Catholici Sacerdotis operam militibus præstare notatus est. Horum præsidio in Urbem Cleracum imposito additus, dum Regios ad agendum fortiter in sectarios obsidentes hortatur, & omnia seduli Pastoris munia procurat; repentè hostes proditione invadentes, mænia occupant. Pater sui incurius, & saluti

luti aliorum unicè intentus, dum obvijs quibusq; ad sacram exomologesim aurē commodat, tandémq; in Aulam Episcopi delatus, eodem Sacramento domesticos ejus expiat, deprehensus agnitúsq; ab irruentibus hostibus, de nomine per ludibrium salutatur Salutationem ludicram mox seria vulnera subseqvuntur, quorum primum glande plumbeâ ad lævam mamillam unus ei infligit, altero medium guttur alius ense transfigit, ac mox verticem tertius, odio Sacerdotalis coronæ, luculentâ plagâ consauciat. Demū certatim quisq; velut in communem odiorum scopum irruentes, decem facilè vulneribus, omnibus pectore adverso generosè exceptis, ficâ, gladiô, lanceâ cadentem confodiunt. Qui SS. JESU & MARIÆ nomina inclamans, felicissimè extinctus est die 21. Februarij An. 1622. ætatis 64. Societatis 35. Interempti corpus hostes ad usque indusium expoliarunt; quod post aliquot menses à cæde repertum est integrum, quasi recenti tunc adhuc sanguine respersum. Affirmavit quin etiam persanctè P. Joannes Tournerius, sibi vultum ejus Cleracum abeuntis, visum esse Angelicis quibusdam radijs coruscare.

P. Joannes Sandæus Belga Soc: IESV, ab Hæreticis interfectus prop: Wepstadium ad Rhenum A. 1622 30. Martij.

Melchior Küsell f.

P. JOANNES SANDÆUS.

Atus est P. Joannes Sandæus Harlemis in Belgio, bonísque artibus institutus, animum ad Societatem applicuit. Cujus compos effectus, totum se ad agendum in oratione cum DEO addixit, ut omnis ejus actio, jugis quædam dici posset ad DEUM oratio. Mundum & terrena o-

omnia ità despiciebat, ut animum ab illis penitus avulsum, nihil nisì cœlum & superna in delicijs & desiderijs habere ostenderet. Animarum lucris nihil illi fuit pretiosius, nihil optatius: harum salutem illis potissimùm procurare medijs cupiebat & vijs, quæ plus discriminis haberent, & molestiarum. Unde cùm obtinuisset à Moderatoribus, ut militum salus maximè neglecta, & subsidijs curáque Sacramentorum in castris destituta, sibi committeretur, nulla vitabat discrimina, intérque volantia hostium tela imperterritus suis constanter aderat, ut ne ullus supremæ absolutionis expers inexpiatus decederet. Infirmis, aut ex vulneribus debilitatis, paternâ sollicitudine aderat, animabus simul & corporibus prodesse contendens. Eminebat inter hæc eximium quoddam in illo patiendi pro Christo studium, sic, ut quò plura toleranda occurrerent, eò majora ipse obvenire adversa optaret; quæ si demum plenâ cruciatibus & tormentis morte coronari contingeret, tum demum nihil sibi ad plenam in terris felicitatem defore censeret. Nec vota fidelis servi Dominus frustratus est. quam enim inter arma & tela mortem effugit, hanc bello soluto extra militiam & castra invenit. Redibat è militari sua statione à castris Cæsareis in Belgium, cùm per insidias in regressu ab hæreticis intercipitur: qui ex vestitu agnitum, implacabili, quo in Societatis homines ardent odio, non solùm violentè captivant, spoliant, direptísque omnibus, contumelias & verbera superaddunt, verùm etiam ternos in eum sclopos lethalibus glandibus displodunt; quibus immoriens, gloriosè vitam sanguinémque pro fide testanda profudit, prope Wepstadium Urbem Spirensis Diæcesis, die 30. Martij, Anno 1622. ætatis 40. quæ eadem Urbs honorificum ei sepulchrum apud se constituit.

P. JOANNES LA GARDE.

Dictum Sapientis de Justo, fatis ante tempus è vita subducto, tam bellè in P. Joannem la Garde convenire videtur, ut verè de eo dici possit; *Consummatus in brevi, explevit tempora multa*. Sap. 4. *cujus vita* in brevi Sacerdotio *celeriter consummata, condemnat longam vitam injusti*; imò & justi, in Spiritûs languore vitam tepidam in Religione exigentis. Vitam, quam in Gallijs natus accepit à Parentibus pietate & virtutibus magìs, quàm nobilitate conspicuis, ità ab omni graviore noxa, maximè quæ Castimoniæ adversaretur, illibatam servavit, ut creditus omnibus fuerit, liliatas illius nives in tumulum sécum retulisse. Innata quædam morum facilitas omnibus illum reddebat amabilem; cui accedens candidissimæ indolis sincerum apertúmq; ingenium, omnes illi obnoxios faciebat. Quas animi innocentis dotes ad DEI obsequium in Religionem cùm attulisset, initio statim intimâ cum DEO familiaritate agere cœpit, totum se ad agendum per orationem cum DEO impendens, tantâ arctissimæ amicitiæ consvetudine, ut nunquam in oratione vel minimam animi pateretur evagationem. Constat siquidem illum tòtis undecim, quibus in Societate vixit annis, ità orationis tempore unum in DEum immergi solitum, ut nullam penitus unquam mentis aberrationem experiri eum contigerit. Hinc ea internæ mentis in pacatissimo animo secuta est malacia, ut nullâ passionum tempestate turbatus, nullo impatientiæ spiritu vel levissimè commoveri, nunquam in alium à se mutari, nemini unquam vel asperiori verbo, vel tristiori vultu molestiam creare notatus sit. Accedebat in eximia doctrina, & tam Theologicarum disciplinarum, quàm etiam linguarum peritia, rara adeò morum simplicitas, ut in eo sinè fictione videretur Adam minimè peccavisse. Tanta præterea animi demissio, ut non erubuerit duos circiter annos, quibus in Missione fuit alteri adjunctus socius, omnes Coadjutoris partes magnâ cum facilitate & alacritate obire. Singularis deinde in proximum Charitas, & ardens Animarum zelus, omnium commodorum & utilitatum contemptum illi inducebat, sic, ut sui immemor, frigoris calorísque perinde incurius, nudâ humo plures hebdomadas decumberet, lætus semper & alacer, in solum animarum lucrum intentus. Adhæc tantâ morum atq; omnium gestuum erat compositione, ut in eo nullus unquam quid protervum, aut non compositum animadvertisse deprehensus sit; tantâ patientiâ, ut nunquam ad tot discrimina & labores, quos in difficillima expeditione adivit, indoluisse dicatur; eâdem generosæ mentis alacritate mortem excipiens, quâ in patrocinio Virtutis,

P. Ioannes la Garde Gallus Soc: IESV. pro Dei causa veneficio sublatus in Gallia S. Riani 1622. 15. Aug.

C. S. d. M. K. f.

tutis, cujus per omnem vitam amator extitit, operâ nefarij venefici interijt.

Navigabat P. Joannes cum Regis Christianissimi classiarijs, ut dum ipsi Patriæ littora ab hoste & pirata tuentur, ipse spirituali operâ, quoties necessitas ferret, opportunè adesset. Observavit interea in ea triremi, quâ ipse vehebatur, adesse veneficum, à quo mali quidpiam timeri classi meritò posset. Hunc postquam constituisset quacunque demum ratione, esto incommodum inde aliquod, imò & mors ipsa subeunda foret, tempestivè exigere; ne quid temerè aggrederetur, nève homo improbus solis suspicionibus præstigias sibi affingi contendens, crimen pertinaci inficiatione elideret, instituit nocte quadam ei advigilare. Et ecce deprehendit illum magicis nescio quibus circulis occupatum, scelerato carmine dæmonem in veneficium evocare; ad quem proinde improvisus accurrens, in ipso nefario opere deprehensum arctè brachijs constringit, palámque magiæ convictum, libros etiam damnatæ artis producit, & ut navigio eijciatur apud militiæ Ducem omni ratione contendit. Justissimum Sacerdotis zelum injuriam suam interpretatus magus, dum è navi extrahitur, adstanti fortè Patri Joanni carmen nescio quod veneficum in aurem insusurrat, quo Pater illico persensit valetudinem sibi turbari, vertigine caput circumagi, febrim cieri. Sed nihil veneficio turbatus, *etiamsi me tuis*, inquit, *incantationibus, DEO sic permittente, occideris, profectò beatè mecum agitur, qui vel*

morte meâ tam gravem à triremibus, & contagiosam pestem averterim. Gliscente exinde in venas & viscera pernicioso malo, cùm frustra essent medicorum remedia, charissimum sibi Patrem milites in Pictonibus, pecuniâ ad ejus curationem hospiti attributâ, deponunt. Sed cùm robur in dies morbus acciperet, jámque ad extrema deduci Pater videretur, biduo ante obitum in proximum S. Riani pagum, in Insula Riais, ad Ligeris ostium delatus, magnâ charitate à Parocho excipitur, à quo Sacramentis ritè munitus, in Crucifixi complexu, inter ardentissimos Divini Amoris actus, magnâ sanctitatis opinione expiravit, die 15. Augusti, An. 1622. ætatis 27.

P. Theodorus Riswig Belga Soc. IESV. inter Carceris ærumnas odio Religionis Catholicæ confectus. Neomagi in Belgio. 4. Iulij. A. 1625.

C. S. d M. K f.

P. THEODORUS RISWIG.

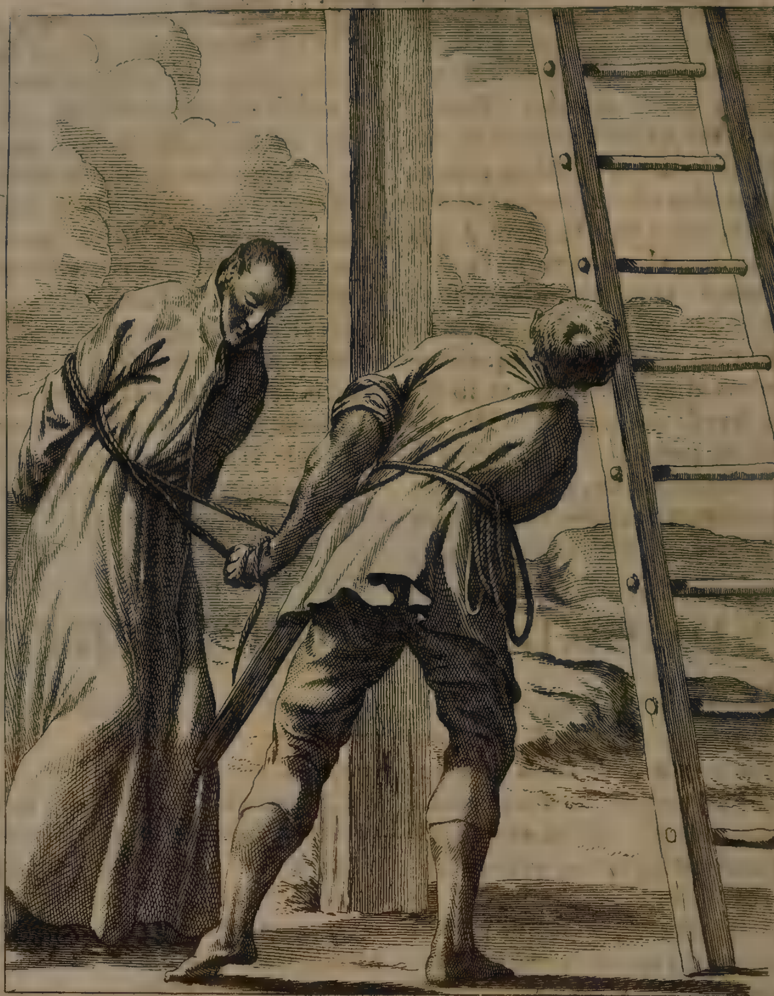
NOviomagum Urbs Belgij, Patri Theodoro Riswig primam vitæ usuram contulit, illâ etiam avitæ stirpis, & Progenitorum laude nobilitato, quod magni illius Patris Canisij, *cujus laudem esse in Evangelio per omnes Ecclesias*, Cardinalis Cæsar Baronius asserit, civis & cognatus fuerit. Omnibus ille quidem virtutibus in Societate, quam pene puer amplexus est, enituit, potissimùm tamen animi demissione, & corporis affligandi studio. Quo tempore in gubernando Gochiensi in Geldria Collegio præfuit, Hæreticus Neomagi pro Hollandiæ Statibus Gubernator,

tor, per fraudem oppido occupato, ipsum in captivitatem cum socio Sacerdote abduxit. Ex qua frustra illi sese eripere, & objecta vetere Hæreticorum fraude crimina diluere conati, illud responsi à Curia Hollandiæ Hagâ Comitis tulêre: jure ac legitimè captos, in vinculis attinendos esse; abundèq; ad maleficium sufficere, quòd Jesuitæ essent. A qua sententia P. Theodorus in commune facinorosorum Neomagi ergastulum detrusus, quòd illi custodiendo parùm essent perpetuò excubantes militum vigiliæ, uni atq; eidem catenæ cum tribus alijs innectitur, ut ab se invicem longè divelli non possent. His ille custodiæ angustijs, pedore, illuvie, victûs & somni incommodis, alieniore, præsertim jam supra sexagenarium ætate, superatus, vitam ipso in carcere, sexto ferè ærumnarum mense, pietati & Religioni impendit 4. Julij, Anno 1625. Paucis ante obitum diebus interrogatus, num alieno esset animo in eum, qui calamitosæ captivitatis, atq; adeò acceleratæ sibi mortis auctor fuerat? negavit omnino. Ceterùm ad justum arbitri Numinis Tribunal propediem illum secum evocandum, ut ibi causa utriusque discuteretur. Nec vaticinium exitus fefellit: paucis siquidem ante felicem Patris obitum diebus, infelici alter ille exitio vitæ ereptus est. Quem paulò pòst secutus est alius, irrogatæ eidem mortis reus, qui linguâ tetrum in modum intumescente, & præ ardoribus turpiter exertâ, ac subinde in horridum atrorem deformatâ, ream sceleris animam impiè evomuit.

P. EDMUNDUS AROUSMITHÆUS.

LAncastria Vrbs Angliæ nobilis, Edmundum eadem & in lucem protulit, & post annos vitæ 43. luce privatum, morte perduellium affecit. Societatem JESV jam vir ætate maturâ ingressus, quinq; duntaxat annos in ea vivendo transegit; sed ità præclarè factis & meritis plenos, ut primis etiam Angliæ Apostolis meritò accenseri possit. Acer cumprimis erat, & vehemens in redarguendis Hæreticorum erroribus, nihil iniquis Parlamenti edictis, aut præsentissimo mortis discrimine absterritus, quò minùs in publica etiam cum Ministellis, & errorum doctoribus certamina descenderet. Inter quæ celeberrimum fuit, quo cum Pseudo-Episcopo Cestriæ congressus est, ubi in plurium Ministrorum corona, Fidei Catholicæ veritatem, & Romanæ Sedis super omnes Ecclesias primatum, ità firmis asseruit argumentis, ut ad ignominiosum silentium infelicem senem cum ludibrio adegerit, victoriâ per omnem latè Lancastriæ Provinciam vulgatâ, cujus ipse præmium consecuturum non dubitabat, laureolam diu optatæ pro Religione mortis. Sed placuit tum quidem Divinæ Bonitati spem ejus tantisper differre, cujus non ità multò pòst compos effectus est. Cùm enim Hæreseos magistri nupero certamine gloriosum, liberè intuerentur eàdem in Provincia agentem, Fidémque orthodoxam prædicantem, Apostolicum viri zelum intolerandam audaciam, suiq; contemptum interpretati, vinculis & carceri illum mancipant. Sed neq; vinculis adstringi libertas potuit, quò minùs & illic spolia Hæresi detraheret. ità enim ferventer, constanterque Religionem Catholicam alijs captivis suasit, ut deniq; unum ex illis furti convictum, Ecclesiæ adjunxerit, futurum deinde ejusdem secum supplicij socium, quantumlibet ei vitæ copiam, si Hæresim reciperet, offerrent Ministri.

Venerat per eos dies Lancastriam novus Provinciæ Præses, homo sævus, & Catholici nominis crudelis insectator, qui continuè sisti sibi P. Edmundum pro tribunali imperans, objectare illi per ludibrium nuperum cum Episcopo certamen, & ex illo conceptam superbiam cœpit, cùm tamen nihil omnino posset tuendæ asserendæque Catholicæ Fidei, quod firmum foret aut vero simile, in medium afferri. Cui cùm animosè Pater, neminem se in disputatione reformidare, neminem detrectare, respondisset, contra quem veritatem Catholicam tueri, & pro ea asserenda sanguinem etiam fundere paratus esset; in tantam ille iracundiam libertate provocationis excanduit, ut DEum & sacra omnia testatus sit, non antè se Vrbe digressurum, quàm distracta quadratim Patris membra, consuetis affixa locis cerneret. Nec mora. die judicio confestim dictâ, sistitur tribunali Pater, & à duodecim viris perduellionis reus condemnatur, quòd Sacerdos, & Jesuita, & seductor esset, quoniam extra Romanam Ecclesiam haberi salutem non posse, coram duobus testibus, quibus à Parlamenti

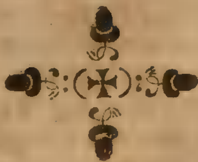
P. Edmundus Arousmithæus Angl. Soc: IESV pro Fide Catholica suspensus, et dissectus Lancastriæ in Anglia. 7. Sept. A. 1628.

C. Screta d. M. K. f.

Religione defectionem suadebat, affirmâsset. Petijt Edmundus, quod facinorosissimis etiam Patriæ leges concedunt, eos binos testes palàm exhiberi; sed minimè auditus, & atrocissimis è contrà contumelijs, ab impotente iræ Judice & Assessoribus oneratus est. Secuta est de more Judicis extrema sententia, quâ præter suspendium & exenterationem, jussus est immanibus, atq; adeò inusitatis vinculis onerari, ut deportari in carcerem, cùm illis ferendis impar, pedibus ingredi non posset, à lictoribus debuerit. Ubi ad commune facinorosorum ergastulum pervenit, tanta captivos omnes illius cæpit miseratio, ut confusione gemituum & lachrimarum, quas edebant, omnia personarent, & ad bis mille omnino passus exaudirentur. Interim Judex moræ impatiens, ùt erat sanguinis ejus sitientissimus, diem sontium pœnis decretum antevenit, eúmque pridie, ferià 5. hebdomadæ, quæ erat Septemb. 7. anni 1628. jussit educi; juramento se obstringens, non antè cibum gustaturum, quàm carnificis manu necatum Patrem accepisset. Ergo in viminea crate raptatus ad furcam Pater, postquam horæ circiter quartam partem DEum sub illa precatus esset, trinâ genuflexione DEum, adjunctis tertiò his verbis veneratur: *ultro ac liberaliter tibi dulcissime JESU vitam hanc meam devoveo, in satisfactionem peccatorum meorum.* Et nequicquam importunâ Ministellorum & lictorum interpellatione turbatus, prosequitur: *JESU, vita & gloria mea, toto tibi animo hanc vitam restituo,*

quam à te accepi, & nî tu dedisses, jam ea nequaquam suppeteret, ut restitui à me posset. Semper optavi, DEUS animæ meæ, tibi, & pro te, vitam hanc meam dare: & illam exhibeo nunc, & agnosco ejus pro te jacturam, lucrum esse: ejus sinè te incolumitatem, esse detrimentum. Morior pro amore tuo, pro nostrâ S. Fide, pro tuenda auctoritate Cathedræ Vicarij tui in terra, Pontificis Romani, legitimi Successoris sancti tui Apostoli Petri, veri Capitis Ecclesiæ Catholicæ, à te institutæ. Mea peccata, Domine, tua causa mortis extitere. Sed in hac mea morte, te solùm veram vitam expeto. Ne permitte benignissime JESV, ut evadam tormenta, quò vitam habeam sinè te. neque enim bonum est ibi vitam habere, ubi tu non es. Da mihi, bone DEUS, constantiam ad ultimum usq; articulum, neque me uno momento vivere sinas absque te; quia tu cùm sis vera vita, malè potest hac in me esse, si tu meo in corde non vixeris. Majorem concipio dolorem, dum recogito me offendisse te, vel posse à quoquam offendi, quàm ullus esse possit, quem hac ex mea morte concepero. O vita totius vitæ meæ! quanquam qui totius, si aliquando à te alienus fui? sed tibi tamen demum devotus, toto ijs corde condono, qui eam mihi student eripere. Facta interim sæpius Edmundo est vitæ potestas, atque optio, dummodo nefarium illud juramentum Fidelitatis conciperet. Sed ille conditionem Sedi Apostolicæ adeò injuriosam aspernatus, veniam Judici, decemviris, hostibus suis, ardenter à Deo expetijt, rogatis etiam si qui adessent Catholicis, ut suas secum preces conjungerent, Deúmque pro se, Rege, & Patria orarent. Negavit interpellans Leus Minister, ullum ibi reperiri Catholicum. Pater, qui plurimos præsentes, sed hostibus ignotos videbat, ne inficiando illis malum crearet, *vel hoc ipsum est*, inquit, *quod me vehementiùs excruciat, qui optem, si liceat, toties mortem oppetere, quot hîc adstant mortales confertissimi, hâc unâ sponsione, si ad Catholicam omnes Ecclesiam se conferant.* His dictis, conscensis alacriter patibuli scalis, è summo gradu Catholicos ad Religionem retinendam, Hæreticos autem ad complectendam, sereno explicatóque vultu hortatus est. Pôstque non diuturnam è deprompto libello precationem, restem collo induens, nocturnum capitis integumentum in oculos demisit, de reliquo carnificem suum munus exequi permissurus.

Ubi denuo cogitationibus jam in æternitate versantem sollicitans Leus, *Domine Edmunde*, inquit, *Rex apprime misericors vita copiam tibi concedit, dummodo vel nunc jusjurandum Fidelitatis præstare in animum inducas.* At ille reductâ ab oculis vittâ, ore & vultu severo, *deciperis in me*, respondet, *longè ab ea cogitatione absum.* Omnesque denuo ad Catholicorum partes sequendas exhortatus, *veniet enim aliquando*, subjecit, *dies illa, cùm vos hujus nec tædeat, nec pœniteat, sed permagno vobis solatio sit & adjumento.* Tum verò indignum ulteriore vitâ conclamantes Ministelli, præcipitari continuè è scalis imperant, etiamnum aliquamdiu labiorum motu, & decussatis in crucem ante pectus manibus, DEum invocantem. Judex, qui ex specula per tubum opticum carnificinam omnem spectabat, veluti religione impij juramenti solutus, tum demum cibum admisit. Post quod allatos sibi dono binos ex venatione cervos, cum laniati quadripartito Patris membris (quæ & ipsa afferri sibi volebat) crudeli petulantiâ componens, in adipem illius barbaro & inepto joco lusit. Sed neque vel tum innocentis nece explens rabiem, cùm paulò pòst Urbe digrederetur, præfixum in Arcis pinnis inter alia sontium capita, Edmundi caput conspicatus, haud satis alto loco positum dixit, altiùs super reliqua attolli præcipiens, ut omnibus bene conspicuum, discerni à reliquis posset. Sequente post oppetitam gloriosam mortem nocte P. Ambrosio Barlo Ordinis S. Benedicti, decumbenti, & supplicij ejus penitus ignaro, suâ formâ conspicuus adstitit, quámque secum fortunatè actum esset Lancastriæ, edocuit. Ageret porrò & ipse in cultura Anglicanæ vineæ alacriter, idem prœmium laborum à DEO, eodem loci, & quidem omnium post suam necem primùm consecuturus. Id quod revera Anno 1641. 20. Septembr. factum est. Quin etiam asserunt quidam, idem ipsi prænunciatum ab Edmundo in carcere, cùm illum à se, postremùm illi ante judicum sententiam confessus, vale dicto dimitteret.

P. Mathias Burnatius Silesius Rosembergensis occisus ab Hæreticis Ruricolis in Boëmia prope Rowenskum 9 Augusti A. 1629.

C. Screta. del. Melch. Kusell. f.

P. MATHIAS BURNATIUS.

PEssimum malorum omnium Hæresis, quam inter pœnas ab irato Numine desperatis mortalium sceleribus ultimò immitti solitam, Dominus ipse S. Brigidæ revelare dignatus est, ex hoc vel maximè est formidabilis, quòd diuturna præ cæteris, sæcula etiam pati soleat. Experta id præ reliquis est Boëmia, Regnorum dum Catholica fuit felicissima, quæ tamen Wicleffi Hæresi per Hussium semel infecta, ità varijs deinceps erroribus, per duo & ampliùs sæcula est conflictata, ut nullo quantovis Austriacorum Regum Catholico Zelo, integræ Fidei restitui potuerit. In ejus instaurationem præ alijs ardentiùs incubuit Ferdinandus II. sacratissimæ memoriæ Imperator, qui post celeberrimam de rebellibus in Albo Monte, non sinè prodigio relatam victoriam, ut rebellionum in legitimos Reges radicem excinderet, subditos non alios habere in Regno voluit, quàm Catholicos. Incredibile dictu est, quantos ea res Apostolicis ex Societate Viris, quos potissimùm in Ministeriũ hoc adhibere placuit, sudores pepererit, quot discrimina conciverit! in gente præsertim rustica, quæ utì ad rationum penetranda momenta est hebetior, ità in pertinacia retinendi erroris est obstinatior. Horum pagi aliquot orthodoxâ Religione imbuendi

buendi cùm P. Mathiæ, navo imprimis & pleno zeli operario commissi essent, mortem illi pro vita, quam animabus illorum afferebat, retulerunt.

Natus hic Rosenbergæ in Silesia, exactam in honestissimis litterarum studijs juventutem, ut ab illecebris sæculi immunem conservaret, duodevigesimo ætatis anno Societatem complexus est. In qua post eruditam annis aliquot in scholis humanioribus juventutem, eidem in Seminarijs Crumlovij & Gitzinij educandæ præfectus, quia amplo suo, & plurium capaci pectori hæc non sufficiebant, unà cum his curis quinque Parochias, indefesso labore, ampliùs quinquennio, in summa Parochorum inopia, administravit. Ampliorem tamen messem ultimo quadrimestri retulit; in quo reducendo ad frugem Gitzinensi Circulo adhibitus, complures pagos, oppida, civitates, in Catholicæ gremium Ecclesiæ feliciter reduxit. Has inter oppidum erat Rovenskum nomine, incolarum pertinaciâ proterviâque famosum, cui proinde si detrectaret, etiam quadam sanctâ violentiâ in Dominicum ovile compellendo, militem armatum adhibere, Cæsari placuit. Verùm non ità secretò res agi potuit, quin civibus suboleret. qui proinde certi impetum armis propulsare, multitudinem insuper ruricolarum vicinam, continuato æris campani pulsu in auxilium exciverunt. Miles ubi se majori numero, desperatione & furijs armato, imparem futurum vidit, irritatus importunitate pulsantium, & continuo sonitu plebē ad arma evocantium, ignem turri subjecit; cujus violentiâ æra campana, toto eo tractu à sono celebratissima, liquata sunt. Præstolabatur interim militaris expeditionis successum Pater in pago pene contermino; ut ubi ad recipiendam verbi Divini sementem aures incolarum subactæ forent, ipse superveniens, suo concionandi docendiq; munere fungeretur. Periculum nihilominus in tam ancipiti expeditione præsagiens, socium nullum die illo, præter puerum è ludo literario, qui Sacrum facienti inserviret, admittere sustinuit, ut si quis casus ferret, solus ipse furoris victima caderet. Jámque Sacrificium peractum, & natus recens infans salutari aquâ respersus erat; cùm miratus Pater nihil Rovensko nunciari, duos tresve paganos, rem exploraturos transmittit. Quorum nullo ad Patrem reduce, ecce tibi furibunda repentè adest rusticæ plebis colluvies, omni genere telorum ruralium armata, sudibus, ferreis bidentibus, plumbatis, hastâ, sclopo.

Vix quæri se ad necem Pater intellexerat, cùm jam ad fores vim facturi consistunt, nequam illum sacrificulum ad commeritas pœnas postulantes, qui Ecclesiæ Hussiticæ thesaurum, æra campana, militum scilicet manu, igne corripuisset. Evadere Pater postico in apertum campum tentavit; sed qui ad posticum observabant, properantem consecuti, lethale vulnus illi primò telo cuspidato dextro in sincipite imponunt, eodémque ictu, dum corruens dexteram objicit, duobus digitis mutilant. Erectus ex lapsu in genua Pater, dum ad se militum facinus nullatenus pertinere contestatur, interim à tergo quispiam bidente furcâ geminum illi vulnus infligit, ex quo ictu procumbenti denuo in terram, tertius glandem majore sclopo secus humerum lævum adigit per ipsa præcordia, & sacra JESV & MARIÆ nomina invocantem conficit. Inde ad puerum Patris comitem, qui ad fugam eqvos adornabat, abrepti, 12. luculentis confossum plagis, lutulentâ fimi lacunâ demergunt. Indoluit præter Socios, tota latè Gitzinij vicinia indignâ Patris cæde, quem nulla unquam aëris tempestas, non pluviæ vel nives, neque frigoris ulla vis ab excursu in pagos prohibuit. Jactabant ejus in concionando zelum, quo sermonem ad hæreticam plebem erudiendam duas trésve horas continuabat: prædicabant in curando templorum decore sollicitam industriam, quibus alibi nova altaria, alibi subsellia, cathedras, vexilla, aliáque id genus ornamenta industriè providebat. Facies Patris longè, quàm dum viveret, amœnior, & in quendam veluti risum declinans, bonitatem causæ, quam morte asseruit, omnibus probare visa est. Corpus Libuno, ubi occisus est, 9. Augusti, A. 1629. Gitzinium translatum, ibidem Societatis Templo maximâ solemnitate illatum est.

P. Ioannes Arnoldi Westphalus Soc. IESV. Religionis Catholicæ odio ab Hæreticis in Germania iugulatus Visselhofdæ. 11. Novemb. A. 1631.

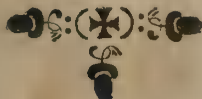
C. Screta. d M. Küsell. f

P. JOANNES ARNOLDI.

QUod indefessâ Christiani Jmperij in terram sanctam prolatione sibi commeriti sunt agnomen Reges Franciæ, appellati Christianissimi, & Reges Hispaniæ à Catholicæ Religionis in Mauros, & Orbem novum propagatione dicti Catholici, hoc ab Apostolico ejusdem Fidei dilatandæ zelo, jure merito sibi vendicavit, sacratissimæ memoriæ Ferdinandus II. Cæsar, dici meritus Apostolicus. Siquidem nullo solitus est victrices Aquilas proferre, quo non continuè Religionem inferret Catholico-Romanam; ratus non esse Cæsaris Christiani, Ecclesiæ Protectoris, latiùs dominari, quàm regnaret Christus. Quocunque locorum arma Cæsarea penetrâssent, internecionem afferebant Hæresi & excidium, cui profligandæ non minùs succenturiabat militem gladio spiritûs & Verbi Divini gravem, quàm subjugandis hostibus exercitum armis & ferro potentem. Perdomitis compluribus Germaniæ Vrbibus, in potestatem etiam Verda devenerat, in qua continuè Religioni tuendæ præsidium ex Societate JEsu constituit, unde excurrentes in viciniam operæ, perpetuis assultibus vires Hæresis attererent, & Fidem orthodoxam promoverent. Inter primos Collegij ejus inco-

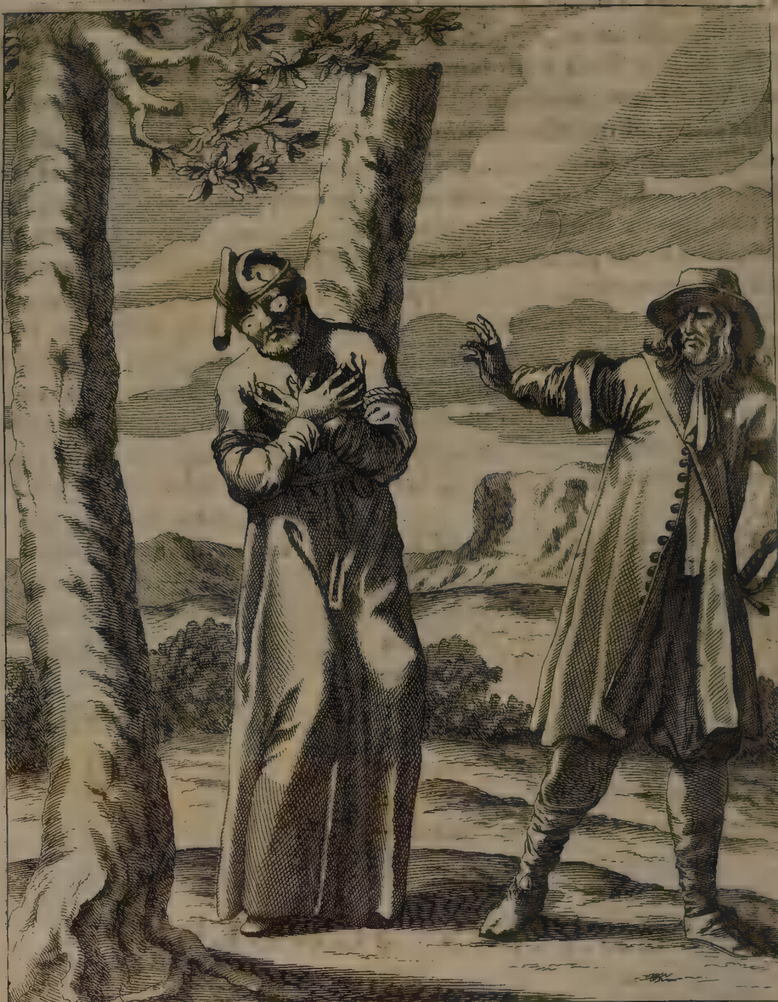
incolas fuit P. Joannes Arnoldi, Warburgi in Westphalia natus, vasti animi, & indefessi vir laboris, qui Catholicis sacris viciniam procurans, ternas simul Paræcias administrandas suscepit. Et licèt valetudinis esset tantùm non prostratæ, obibat tamen sedulus loca sibi credita, nec hiemis rigore, nec æstûs intemperie absterritus, quò minùs itinera difficillima, hostibus Fidei, & supremis periculis refertissima, alacri animo percursaret. Et licèt experimentũ eorũ, præsenti vitæ discrimine, luculentum aliquando cæpisset, glande plumbeâ pileum ab insidiatoribus trajectus, nunquam tamen idcirco retineri domi passus est, donec Apostolicorum laborum promissum à DEO stipendium consecutus est, mortem pro Christo.

Inclinatis in Germania, acceptâ ad Lipsiam clade, Fidei Catholicæ rebus, cùm salutem fugâ non Ecclesiastici duntaxat & Religiosi ex suspectis Vrbibus, sed ipsa etiam Principum Catholicorum Præsidia quærerent, atque adeò destituta milite Verda hostium direptioni & injuriæ pateret, fugæ tamen consilium, veluti turpe, aspernatus P. Joannes, remanere cum ijs, quos adhuc in Fide instituerat, neque omni Sacramentorum præsidio destitutos hosti obijcere, constituit. Dum itaq; more pristino Paræcias sui securus procurat, & festo S. Martini Divinis Visselhofdæ peractis, Verdam (vicenis quinis passuum millibus distantem) solus in essedo, aurigante puero, revehitur, repentè interceptum hæreticorum paganorum occupat manus, violentè curru detrahit, terræ afflictum crudeli fustuario excipit, tantùmq; non eliso clavâ cerebro exanimat. At ubi respirare, seséq; colligere, & Cœlites oculis ac voce in auxilium vocare vident, novo furore incitati, semianimem corripiunt, atque ad arborem alligant; cui unus, cæteris perditior, jugulum ferro petit, præcisisq; faucibus impiâ crudelitate oggerit: *hoc ore posthac, si potes, tuum illud Dominus vobiscum inculca.* Inter quæ bonus Pater fidelem Domino suo animam egit 2. Novembris. An. 1631.

BLASIUS SCHELLING.

Blasius Schelling Jngolstadio, nobili Bavariæ Civitate oriundus, relictis cum sæculo rebus & spebus omnibus, Christum sequi in ejus Societate, & quidem in statu Coadjutorum humili & postremo decrevit. Omnem pene, quam in Societate diuturnam egit, vitam, in obsonatoris, & rerum oeconomicarum Curatoris munere consumpsit, rara humilitatis, quâ se omnibus libentissimè postponebat, de se præbens specimina. Neque tamen temporalium curâ spiritum extingui, opprimive passus est, ità quotidianæ precationis & meditationis obeundæ tenax, ut ne superveniens repentè occupationum multitudo eam interturbaret, ipse maturiore ante alios manè vigiliâ, consuetam orationis horam anteverteret. Per id tempus, quo Bavariâ repentino incursu potitus exercitus Suedicus, omnia latè, expilatis maximè templis & rebus sacris, deprædabatur, Eberspergæ degebat Blasius, & ab annis omnino 27. œconomiam ruralem Collegij Monachiensis sedulò procurabat. Servat ea Vrbs in maximo thesauro, ab annis jam ampliùs septingentis, S. Sebastiani cranium, à prodigijs celebratissimum, ideóque donarijs & anathematis magni pretij opulentum. Ejus à militum violentia custodiendi cura, socijs reliquis in tutiora dimissis, Blasio commissa est, tantò alacriore parendi studio ab eo suscepta, quantò propior fundendi in tam sancta causa cruoris spes affulgere videbatur. Nec sua illum fefellit expectatio. Miles enim hæreticus, & prædarum cumprimis avidus, ubi primùm Ebersbergam attigit, cranium Martyris, ejusdémque thesaurum sibi à Blasio exhiberi deposcit. Quem ubi nec minis, nec plagis & verberibus, nec vestium direptione, ad prodendum templi thesaurum permoveri videt, ad seria tormenta digreditur. Igitur frontem viro ad stipitem alligato reste constringit, quem fuste interceptum crudeliter contorquet. Tantúmq; non dissiliente cranio oculos elidit, extremum minatus supplicium, nî proditione secreti mortem redimat. Sed ille dolores omnes in lucris reputans, nihil ad insanientium

Blasius Schelling Bavarus Soc: IESV, ob defensionem sacrarum Reliquiarum crudeliter tortus, et necatus ab Hæreticis, in Germania Eberspergæ, 1. Iunij. A. 1632.
C. S. d. M. K f.

tium voces reponebat aliud, nisi sacra JESV & MARIÆ nomina, negans se margaritas ante porcos projecturum, & sacra pignora hæreticorum ludibrio expositurum. Quâ illius infractâ constantiâ militum unus acerbiùs irritatus, gladio caput unà cum fune dissecuit, & cerebrum dispersit; alij verò pertinax silentium etiam in demortui cadavere ulturi, fimo illud contumeliosè obruerunt. quod tamen Catholici biduo pòst magno honore in Parochiali templo tumulârunt. Passus est fidelis Deo & Societati per annos 53. servus 1. Junij, Anno 1632, ætat. 78.

P. JO-

P. Iodocus Maiering Vestphalus. et Andreas Martini Franco Soc: IESV. crudeliter ab Hæreticis necati in Germania Rubeaci. 15. Februarij. A. 1634

C. S. d. M K f.

P. JODOCUS MAYERING. ANDREAS MARTINI.

NAtus eſt P. Jodocus in Weſtphalia, Oſnaburgenſis Diæceſis vico, Mellen dicto, Andreas autem in Franconia Winckenij; juvenili uterque ætate Societatem ingreſſi, uterq; gradum in ea Coadjutoris, ille ſpiritualis, hic temporalis, conſecuti. Volitabant impunè per ea tempora toto Imperio Suecorum arma, quorum auſpicijs Otto Raingravius, acer cumprimis hæreticus, Rubeacum Alſatiæ oppidum, arctâ obſidione, nequidquam animosè propugnantibus Cæſarianis, premebat, violento deniq; aſſultu, poſt tridui impreſſionem Vrbe potitus 15. Februarij An. 1634. Verſabatur eo tempore Rubeaci paulò antè officio Rectoris Hagenoæ defunctus P. Jodocus, unà cum duobus Fratribus, Joanne Aſcerman, & Andrea Martini, quóque tempore Vrbs expugnabatur, coram Venerabili Sacramento in Templo principe proſtrati, unà cum D. Joanne Hornio loci Parocho, & alijs ſeptem Sacerdotibus, precationi intendebant. Trucidatis per domos & Vrbis plateas paſſim obvijs, ad Templum eodem tenore ventum eſt, ac multo ſanguine per confertum intus populum

factâ viâ, ad ipsam usque Aram, ubi genibus illi nixi DEum ardenter in auxilium vocabant. Hic verò ubi Jesuitas adesse conspicati sunt, continuò magno furore involare, onerare convitijs, mox etiam vi ac manu rem gerere, ferali voce insultare, *prodite nebulones sacrificuli, & vos inprimis mortalium pessimi Jesuitæ, malorum omnium inventores, in pestem & exitium orbis nati.* Prima militum procella in P. Jodocum desævijt, cui obverso sclopeto graviter aliquot ictibus concussum caput: ipse semianimis in terram corruit. Nec dubitabant omnes eodem loci moriendum sibi esse, ideóque excipiendis sive ensium, sive bombardarum ictibus, flexo humi poplite sese aptabant; nisi decurionum unus exquirendam priùs Ottonis sententiam, ne quid præcipitanter fieret, censuisset: disponente in bonum suorum suaviter DEO, ut sedato jam à furijs animo innocentissimis sacerdotibus nex conscita, constaret non alia causa, quàm Religionis & Ordinis odio inferri. Itaque pallijs, & rebus omnibus in vestigio despoliatos, Templo educunt, inque Civicam Curiam pertractos, angusto loco omnes simul concludunt; ubi longo plurium horarum spatio, donec domus omnes expilatæ, & civitas direpta foret, hæserunt.

Redijt post hæc, qui exploratum Ottonis, acerrimi inter paucos Catholici nominis, ac Jesuitarum hostis, sententiam abierat, & *vobis*, inquit, *nebulones funestus venio nuncius. moriendum omnibus est. Vos vestram nunc MARIAM invocetis licet, visuri quid opis adferre hoc articulo possit.* Quibus non segniter magnâ devotione illam & JESUM, ut supremâ horâ sibi adforent, cientibus, ille procaciter insultans, *non audit*, inquiebat, *altiùs clamandum est; & licèt audierit, auxiliari tamen non potest.* Mòxque ipse contentiosiùs exclamans, *Sancta MARIA*, quæ tessera illi cum militibus ante fores præstolantibus convenerat, signum inferendæ necis exhibuit. Quo accepto irrumpentes milites, in proximos quosq; ferro desæviunt, & P. Jodoco graviter in capite sauciato, coxendicem gladijs punctim confodiunt. Magno hic ille & præsente semper animo, ad patientiam hortari alios, & spem beatitudinis ingerere, donec à tergo insiliens aliquis, sicam ei ad pectus usque adegit; quo vulnere exanimatus sanctissima Nomina ingeminans, super Joannem Ascerman moribundus concidit. Eundem corpore suo Andreas Martini, lethali ictu accepto, & capite securi diffisso, contexit. Qui ternis cadaveribus (nam unius præterea Sacerdotis super eum inciderat) sepultus, quia mortuus credebatur, vitam ex ea carnificina, post multos mortis terrores, retulit. Regressi namque horæ spatio milites, ne quis sacerdotum vivus evaderet, omnibus denuo securi capita diffiderunt. Et jam eundem Ioanni feralem ictum præstolanti, & DEO ac DEIparæ animam tacitè commendanti, omnino impacturi erant, nisi eos piguisset cadavera, quibus obruebatur, devolvere, & caput, quod subter mensam abdiderat, protrahere. Quatuor jam horis inrer cadavera latitanti, post multos demum spectatores unus aliquis incomitatus supervenit, qui ensem oleo imbuens, *experiar*, ait, *in istis sacrificis, verumne sit, quod de mucrone oleo delibuto vulgò jactabatur.* Jamq; omnium perfossis jugulis Joannem petebat, cùm hic repentè se erigens, vitam ab homine, si posset, exorare contendit. Tantùm non terrore exanimatus principiò miles, mox in fugam, mortuos in sese consurgere ratus, concitari cœpit; sed iteratò à Joanne interpellatus, 100. imperialibus unde unde mutuatis, vitã redimere jubet. Quos cùm in despoliata Vrbe non reperiret, sclopũ ille in innocentem, nisi interventu Ducis prohibitus foret, displosurus primùm erat: quem ne deinceps auribus & naso mutilaret, multis precibus vix piæ quædam matronæ exorârunt. Tandem post acerbas plagas, pugnos, & calces, à nonnemine 50. imperialibus postridie redemptus, obscuro rustici habitu inter alios agricolas, post quartum diem ex Vrbe ad socios evasit. Corpora occisorum in cæmeterio leviter humata, Aræ Templorum omnes dirutæ, statuæ & imagines Sanctorum exustæ sunt.

P. JO-

P. Ioannes Boddens, P Gerardus Paësman, et Philippus Nottin, Belgæ Soc: IESV, odio Religionis post crudelissima tormenta capite plexi à Calvinistis, in Belgio Traiecti ad Mosam. A. 1638. 14. et 20. Iulij.

C. Screta. del. *Melch. Küsell f.*

P. JOANNES BAPTISTA BODDENS. P. GERARDUS PAESMAN. PHILIPPUS NOTTIN.

SÆvijt in fortunatam Heroum istorum triadem Calvini furor crudelitate immani, qualem nulla barbaries, etiam apud Antipodas hactenus adinvenit. Venerat in Batavorum potestatem honestis pactum conditionibus Trajectum, nobilis Belgij Civitas Mosæ imposita, inter quas ea erat potissima, ut sua Catholicæ rei libertas, & quæ hactenus tranquilla Religiosis & Ecclesiasticis sedes, permitteretur. Nec principiò quidquam admodum contrarium pactis tentatum fuit; ubi tamen successu temporis libertas illa sensim restringi, & legibus quibusdam in arctum cœpit redigi, opposuêre se magno spiritu cum alijs, etiam Societatis homines; quos inter P. Paësman, quia zelo ardentiore promissorum fidem urgebat, odium eorum in se hostium conscivit prorsus implacabile. Nec minùs illud in se accendit P. Boddens Collegij Rector, qui diu multùmque cum Vrbis Gubernatore Duce Bullionio

lionio agere solitus, detectis feliciter Calvini erroribus, orthodoxæ Religioni tandem eum adjunxit. Quo successu, & publicâ præsertim Principis hæresum ejuratione exasperati, de medio etiam Rectorem tollere statuunt, in solam deinceps causam intenti, cujus obtentu mortem odio Religionis inferendam, alio cujuspiam criminis colore possent prætexere. Nec multò pòst ultro illa in manus venit; cujus ut innoxios penitus viros religiosissimos fuisse constet, ex ipsius Bullionij Ducis narratione, propriâ manu gallicè conscripta, & in Tabulario Societatis Romano asservata, totius rei seriem placet breviter excerpere.

Constituerat Gubernator Catholici Belgij Trajectum quaquâ demum ratione recuperare, habebátq; in ipsa Vrbe homines aliquot, qui suffossis per cellam cerevisiariam mœnibus, militem Hispanum admittere promiserant. Ex quibus miles Burgundio supra conditionem gregarij pecunijs abundare conspectus, suspicionem aliquam proditionis fecit; quo nomine comprehensus, rem totam illico patefecit, & conscium Lansmannum, cerevisiæ coctorem, ac cæmentarium quendam nominavit. Elapso fugâ cæmentario captus Lansmannus, & ad quæstionem vocatus, P. Vinckio ex Ordine S. Francisci, molitionem se aperuisse fassus est. In quo, uti & alio postmodum examine, tormentis interrogatus sæpius, neminine præterea Trajectensium Ecclesiasticorum conjurationem patefecisset? ipse constanter, nemini præter P. Vinckium, respondit. Quindecim jam à Lansmanni captivitate fluxerant dies, cùm incitatus à quodam Hofmayero est, capitali Jesuitarum insectatore (eò quòd his auctoribus crederet se Bruxellis fuisse datum in vincula) ut eos in criminis societatem, ac præcipuè P. Boddens, Brugis in Belgio natum, septimum jam annum Trajecti Rectorem, vocaret; non aliâ certiùs viâ supplicium evasurus, quàm molitionem sceleris in eos derivando, qui proditionis homini idiotæ, & talium artium ignaro, auctores fuisse crediti, pœnas ab ejus capite in suum derivarent. Hac spe Lansmannus infelix illectus, citra quæstionem edicit, se P. Rectori, præsente ejus socio laico, & Patri Paësman conspirationem credidisse. Patribus sub vesperam comprehensis, omnes simul Collegij socij ad Gubernatoris ædes producuntur, ut socium inter illos Rectoris Lansmannus recognoscat. Ille omnes aliquamdiu contemplatus, sacerdotem quendam pro laico designat; quem quia omnibus constabat Concionatorem ad S. Nicolai agere, deprehensâ Lansmannus suâ fraude, alium quendam fratrem, Stephanum nomine demonstrat. At is atrocem calumniam præsente animo amoliturus, sciscitatur ex eo, *quanam lingua Rectori locutus fuerit, ut eam ab ipso intellectam dixerit?* quo, Flandricâ, respondente: *atqui ego Leodiensis ortu, neque ullum Flandricè verbum scio.* Adhæc cerevisiæ domi parandæ intentus, neque unquam Rectorem foras comitatus sum. Quibus dolosâ hominis technâ palàm adstantibus factâ, domum remittuntur: & nihilominus, licèt designari ab illo posset nullus, quia Rectorem neci dare deliberatum erat, capitur post biduum Philippus Nottin Lovaniensis Belga, qui prodeunti è Collegio socius esse consueverat.

Inficiabatur constanter notitiam conspirationis P. Boddens, & neque P. Vinckius acerbissimis tormentis tentatus, neque ullus ex alijs conscijs, quidquam se de communicata Rectori, vel Patri Paësman proditione scire fatebantur: & Lansmannus ipse nunquam aliàs illum sibi cognitum dicebat. Certâ tamen vitæ promissione, dummodo in crimine Patribus imputando constans persisteret, inductus, calumniari viros innocentissimos ad mortem usque perrexit. Quod ut tantò propensiùs faceret, ex eo tempore liberiùs extra vincula in cōmodo cubiculo agere permissus est: útque crederet neutiquam se moriturum, Jacobus Fiesback Adjutor militaris, de cerevisia pro se suáque familia coquenda, in totum insequentem annum, pretio cum illo convenit. Itaque vitæ jam securus, esto post dies aliquot mortis in eum fuisset lata sententia, tamen quia ad speciem duntaxat id fieri (ut constanti sub gladio etiam confessione tantò certiùs Jesuitas reos faceret) persuasus est, lætus, & minimè consternatus ad supplicium prodijt. Ibi ligatis oculis, paulò antequam excipiendo ictui genua flecteret, interrogatus ab adstante Ministro: *Lansmanne, nihilne ampliùs de P. Vinckio & Jesuitis loqueris?* ille mortis suæ culpam in eos derivaturus, exclamavit: *ô P. Vincki, & Jesuitæ!* Et ad eundem Ministrum conversus, submissâ voce, *hâc*, inquit, *ipsâ horâ domum revertar.* Sed cùm Minister paululùm recessisset, carnifex Lansmanno caput momento abscidit: bis térque infelici, quòd vitæ temporalis spe, ipsam etiam in DEum Religionē perdidit, adeò sui securus, ut ipso die Veneris Sancto carnibus vesceretur. Postrema ea Lansmanni ad Ministrum verba,

verba, à pluribus, qui sub pegmate stabant, audita, & ab illis mihi (Verba sunt Ducis Bullonij) relata sunt, inter quos fuit Alenthoven, Legatus Tribuni Eschelle.

Sublatis non multò pòst carnificis ense P. Vinckio, cæterisque quomodolibet proditionis conscijs, quamvis nullus Jesuitas in illius notitiam vocare auderet, adducti nihilominus sunt ad quæstionem contra jus & fas omne, ad unius facinorosi conductum testimonium; eámque morte quàvis & supplicio acerbiorem, ingeniosâ crudelitate in servos Dei excogitatam, cujus hæc fuit ratio. Reus ad pudendam usque nuditatem exutus, sedere cogitur in humili scabello. Illud autem est ferrea crux decussata, instar cultri acuta: super quam Patri insidenti manus pedésque per digitorum extrema retro post tergum colligantur, quibus inijciuntur manicæ compedésque aculeis ad intra obversis præarmatæ, ut omni ex parte, si ad evitandum dolorem commoveantur, atrociter compungant. Collare præterea triplici acutarum cuspidū ordine internè rigens, è quatuor angulis ergastuli funibus dependet, quod torquendo collo circumdatum, nullam in partem sinè fæda laceratione caput aut corpus declinare patitur, sed erectum semper considere, ut æquabili undiq; ustulatione torreatur, adigit. Nam luculentus ignis circumaccensus, ità corpus universum ustulat, ut flammarum vi tumefacta pellis, primùm in pustulas, mox immani cruciatu in hiatus divellatur, intra quos carnifices acetum, sale, pyrióque mistum pulvere, immittunt.

Primus dirissimum tormentum sustinuit Philippus Nottin, semel per horas denas, iterum deinde quaternas: tanto cruciatu, ut caro passim adusta ad pugni altitudinem ebullierit. In quo nullum omnino verbum prolocutus, nullo ejulatu dolorem testatus, ad rabiem scilicet adversarios concitavit. Ex quibus Centurio ictum pede tam validum dorso ejus impegit, ut spinâ dorsi pene confractâ, collum undique aculeato circulo fœdum in modum dilacerârit, cum addito: *Loquere canis mute.*

Secundo loco tortus est Pater Gerardus Paësman 27. Martij, per horas itidem denas, & post biduum per senas: cui in tormento præter costam unam diruptam, collum undique perterebratum, mamilla insuper una fœdè adusta, & coxendicis pars ità laniata est, ut exscindi penitus, sicut & pars quædam è secretioribus membris debuerit.

Ultimò reliquis diriùs excruciatus est P. Boddens, tres continenter & viginti horas; & iterum aliquantò pòst per quatuor; nam diutiùs vitâ superstite non potuit. Umbilicus illi vi flammarum elicitus, intestinum in secretioribus expressum, genua diffissa, sinistra manus torrefacta, pars ventris inferna semipedali plagâ dirupta, corpus totum laceratum, fractum, & inutile penitus redditum, ut nunquam deinde pedibus consistere posset; octiduum nequaquam supervicturus, nisì gangrænam partes illas jam invadentem, tempestivo supplicio intra quintam diem prævertissent. Cæterùm nihil aliud in tam barbara laniena extorqueri ab innocentibus potuit, quàm nihil se unquam de proditione ejus Urbis habuisse consilij, neque conscientiæ. Quo non obstante, producti sunt tamen in judicium, & supplicio capitis, tanquam rei Majestatis, damnati.

Antecedit reliquos denuo Philippus; qui in ferali pegmate constitutus, dum plena falsarum criminationum sententia mortis prælegeretur, imperterritus toto capitis renutu causam inficiatus est, *Non est*, inquit, *ità: istud est mendacium: illud mihi affictum est: hæc non dixi*: constantérque se unius Catholicæ Fidei odio interfici protestatus, inter illa verba: *in manus tuas Domine commendo spiritum meum*, ictum carnificis & mortem excepit 14. Julij An. 1638. ætatis 39. Caput confixum palo, sublime in mœnibus expositum est, corpus sub patibulo humatum.

Sexto pòst die secutus hunc est 20. Julij P. Gerardus, Wesaliæ ad Rhenum natus, qui prætensum conjurationis crimen pari ad extremum constantiâ inficiatus, capite utì prior imminutus est, anno ætatis 50. Corpus unà cum capite Collegio illatum, ínque Templo honorificè conditum est. Eodem die unâ post priorem horâ, elatus est à quatuor bajulis gestatoriâ sellâ (nam vi tormentorum fractus ingredi per sese non potuit) in theatrum P. Rector, ingenti totius Urbis ejulatu & comploratione, præsertim ubi viderunt supremam ejus petitionem, quâ manus vinculis eximi postulaverat, crudeliter reijci. Collocatus in medio theatri, prælectam mortis sententiam multiplici renutu falsitatis coarguit: *ad quid ista leguntur*, inquiens, *quæ de verbo ad verbum falsa & commentitia sunt? Sed quando vobis sic collibuit, agite porrò, ac pergite.* Tum ne priùs, quàm ea quæ constituerat, ad populum fuisset effatus, à carnifice cæderetur, eum ante se stare voluit, ac

ſubinde præmiſsâ totius populi ſalutatione, innocentem ſe, penitúſq; conſpirationis ignarum, ſolius Religionis cauſa occidi, multis argumentis conteſtatus eſt. Poſt quæ munus ſuum exequi carnificem ſinens, altáque voce in manus Domini ſpiritum commendans, gladio ictus vitam glorioſâ morte conſummavit, anno ætatis 42. Caput cum corpore loculo incluſum, in ædes Præfecti militiæ delatum eſt, ibíq; cum duobus alijs loculis pari magnitudine, paríque ex ingeſta arena pondere confuſum eſt, qui alio alióque loco clàm delati, quo demum loco defoſſi ſint, reſciri non potuit. Tantopere cavit diffidens prætextæ mortis cauſæ hæreſis, ne veluti Martyris pignora Catholicis venerationi eſſent, quæ illum proditionis reum jure cæſum eſſe credi volebat. Neq; tamen effecit, quin Lovanij, Trajecti, & paſſim toto Belgio privata opinione habeantur pro Martyribus, & reliquiæ eorum, funes quibus revincti, inſtrumenta quibus excruciati ſunt, magna veneratione aſſerventur. Ipſi quin adeo fœderati Belgij ordines, ejus Actionis indignitatem & injuſtitiam notantes, vetuerunt quidquam de illa in lucem emitti, ullámve pro illius æquitate tuenda contra jurisperitorum in varijs Vniverſitatibus ejus iniquitatem demonſtrantium, Apologiam edi.

P. JOANNES MEAGH.
MARTINUS JGNATIUS.
WENCESLAUS TRNOSSKA.

Uo tempore Panerius, Suecicæ militiæ poſt Guſtavum Regem Dux Generalis, ex Imperio in Bohemiam irrupit, ejúſque Metropolim Pragam obſidione preſſit, ſocij Collegij Kuttenbergenſis vicini hoſtis vim reveriti, tutiores & remotiores Urbes circumſpicere cœperunt. Novam Domum aliquot ex ijs tendebant, cùm repentè ab inſidentibus ſylvam hæreticis ruricolis, uno Kuttenbergâ milliario invaduntur, deſpoliantur, & tres inſuper, reliquis fugâ dilapſis, crudeliter necantur. P. Joannes Meagh natione Hibernus, Patria Corcenſis, Litanias Lauretanas cum ſocio recitabat, cùm primo ſtatim vulnere plumbeâ glande ſclopi, pectus trajectus, occubuit. Martinus Jgnatius Zemeticij in Sileſia natus, præter bombardæ ictum pectore ſimiliter exceptum, graviter ſecuri in capite cæſus eſt; utrique tamen vulneri aliquamdiu ſuperſtes, ad truncum arboris adrepſit, genibus ad eundem nixus poſtridie exanimis repertus. Wenceslao Trnoſska Profnicenſi Moravo, tempora globus ità penetravit, ut effluente cerebro animam ſimul eodem vulnere exegerit.

Vehebant ijdem ſecum, ne profanis hæretici militis manibus polluerentur, innumeras ſanctorum reliquias, non ità pridem Româ à P. Nicolao Lancicio (nam & ipſe comes itineris & fugæ aderat) allatas, in quas hæreticum furorem impij prædones potiſſimùm exerentes, ciſtis, quibus honorificè includebantur, ejecerunt, abjectáſque in terram, & impiè proculcatas, diſperſis inſcriptionibus ità confuderunt, ut ab invicem diſcerni pleræq; nunquam deinceps potuerint. Sed nihilominus poſt cædem devotè collectæ, multis in Boëmia Societatis JESU Collegijs in theſaurum pietatis & templorum ceſſerunt, hodiéque paſſim in Altaribus publicæ venerationi expoſitæ viſuntur. Ut autem notius fieret, quid impij latrones in Patrum cæde perſecuti ſint, ſolam videlicet Religionem & propagandæ Fidei in illa vicinia ardorem: neminem ex ſæcularibus, quorum longè plures fugæ comites aut duces aderant, violàrunt, aut moleſtiâ quavis affecerunt, quin imò bono animo & ſecuros eſſe juſſos, pacificè cum rebus ſuis dimiſerunt.

P. Joannes Meagh, quem mors in Fidei cauſa non longè pòſt in Hibernia fortè obeunda (eò enim tunc Superiorum nutu, ad populares juvandos redibat) in Boëmia antevertit, poſteaquam voluntarius Religionis causâ à Patria exul, Italiam, Galliam, ac ſubinde Hiſpaniam peragrâſſet, liberalibus Catholici Regis ſtipendijs donatus, Neapoli aliquamdiu veluti ſecuro in portu vixit. Incidit illic aliquando felici caſu, eodem quo Societatis IEſu primus Parens eventu, in librum geſta ſanctorum explicantem, quem priuſquam evolveret, elevatâ in DEUM mente ardenter petijt, ut ejuſmodi ſancti vita, fortuitò volumen aperturo, obveniret, cujus exempla vivendo à ſe potiſſimùm exprimi

P. Ioannes Meagh Hibernus, Martinus Ignatius Silesius, Wenceslaus Trnoska Moravus Soc. IESV. occisi ab Hæreticis Ruricolis in Boemia ad Guttenbergam A. 1639. 31 Maij.
C.S.d. M.K.f.

primi DEus ordinâsset. Sed cùm explicanti librum vita S. Dympnæ martyris, popularis suæ obvenisset, ratus virginis puellæ vitam minimè suæ imitationi appositam, aliam identidem novà indagine sortiri parabat. Sed arcano semper impulsu retractus, nihilominus eandem, quamvis renitens legere pergebat. In cujus decursu deprehendens, qualiter Virgo Regia incestuosam Parentis erga se libidinem, spontanea ab Regno exul effugisset, & carceres & martyrium pro Fide ac Virginitate subijsset, cogitare cœpit, quid si me ab eadem Hybernia hæresin fugientem, velit DEus insuper peccatorum occasiones ulteriore in quampiam Religionem fugâ devitare? quid si deinde eodem quandoque redire jubens, martyrio dignetur coronare? Quæ dum paucis apud se diebus secretò deliberat, inopinatò flagitiosi criminis falsè postulatus, carceri mancipatur, ubi destitutus omni hominum ope, unico S. Ignatij, cujus in pariete affixa erat imago, innocenter etiam in ergastulum dejecti, exemplo se solabatur, certò apud se statuens, Deo cordi esse, ut in ejus Religione Cœlo famularetur. Quam numinis esse indubiam mentem novus deinceps casus certum penitus illi confecit. Sancti namque illius patrocinio subinde carcere dimissus, dum Romam proficisceretur, graviter læsa tibià, Collegio PP. Societatis exceptus, & magnâ charitate curatus est. Quam Ignatij filiorum in se peregrinum benevolentiam, & vulneris in saucio crure cum eodem sancto similitudinem profundè ponderans,

divinæ vocationis jam certus, in Societatem recepi Romæ summis precibus flagitavit; unde acceptis à Præposito Generali ad Neapolitanum Provincialem literis, Tyrocinium ibidem, jam initiatus sacerdotio, magno ardore auspicatus est. Hoc ubi confecit, in Boëmiam interim, dum arduæ in Hyberniam missioni maturesceret, ad durandam vitæ Religiosæ exercitijs virtutem, missus est. Enituit hìc in ipso singularis ad animarum quæstum faciendum ardor, zelúsque ijs adjuvandis flagrantissimus, quem in colloquijs omnibus inducebat, nullos alios sermones miscere solitus, nisì qui Divinitatis æstimationem ingenerando, animum fervore & heroicis desiderijs incenderent. His ille plenissimus semper quidem, sed in sanctissimo præcipuè sacrificio apparebat, eam pietatis & devotionis exuberantiam, dum litaret, præseferens, ut illà adstantes etiam ad teneritudinem & fervorem inflammari se faterentur. Acceperat jam tum discessum in Hyberniam imperantes à Præposito Generali literas, & ad eum spiritualibus S. Ignatij Exercitijs animum comparaverat, tantâ infundentis sese Divini spiritûs ubertate, ut certum fundendi pro Christo sanguinis pignus in ijs se accepisse diceret. Sed dum profectionem ex Bohemia in Hyberniam apparat, eam etiam fugâ maturare cum socijs mars Suecicus compulit, in qua non longiore quam unius milliaris itinere, ad terminum felicitatis æternæ pertigit, odio Religionis ab hæreticis cæsus 31. Maji. An. 1639. ætatis 41.

Reliqui duo socij fuêre è numero Fratrum Coadjutorum; & Wenceslaus quidem annorum 40. Janitoris plerumque munere per annos 17. fungi solitus: Martinus autem omnia propè statûs sui munia, cum magna perfectione per 42. Religionis annos ità obijt, ut non vulgaris sanctitatis opinionem apud socios sit commeritus. Eluxit in eo vitæ integritas cum circumspectione, quâ leves etiam imperfectionum nævos procul amoliebatur: Pietas in divinam Eucharistiam tenerrima, quam lachrymarum profluvia in sacra Communione abundè testabantur. His accessit devotio in Deiparam singularis prorsus, & ad familiarem usque consuetudinem provecta, quam & aspectabilem aliquando, & se alloquentem, imò & mortis pro fide obeundæ prænunciam, creditur habuisse. Est in Basilica Kuttenbergensi S. Barbaræ, statua Matris DEI, prodigijs, & in mortales beneficijs percelebris, magnâ idcirco totius viciniæ devotione frequentari solita, & periculosis bellorum temporibus unicum Patrum Societatis illico refugium, non sinè miraculi specie sæpius extremam perniciem à Collegio amolita. Ejus Basilicæ curam per id tempus Æditui munere gerebat Martinus; qui illud in præcipua felicitate reponens, officium Cubicularij apud Dominam suam commissum sibi credebat, eràtque in veneratione illius assiduus. Ante cujus aram quidquid temporis occupationibus alijs supererat, genibus nixus, vel etiam, dum sinè arbitris se esse credebat, in terram prostratus, precabatur, & devotissima, veluti si cum spirante & vivente ageret, mittebat alloquia, necessitates suas confidenter aperiebat, & remedia postulabat. Cùm verò martyrij ardens desiderium semper animo circumferret, & ore quâlibet penè sermocinatione resonaret, hanc præcipuè gratiam sibi ut Mater à Filio exoraret, importunus instabat. Paucis ante cruentam cædem hebdomadis, solito ferventiùs ante dictam statuam pro incomparabili hoc beneficio supplex factus, audit ex illa voti compotem futurum, & non longè post sanguinem pro Filio suo daturum. Quo accepto, gratijs immensis DEIparæ actis, dum tardiùs quàm consueverat, Collegium repetit, & amœnâ hilaritate præter morem renidens, oculis etiamnum à lætitiæ lachrimis rubentibus apparet, quærit ex eo sociorum unus, singulari confidentiâ, ob morum & virtutis similitudinem eidem obstrictus (à quo id ipsum mihi aliisq; sæpius narratum accepi) tam insolitæ jucunditatis causam? Qui præ gaudij magnitudine penè exiliens, *quidni mi frater*, inquit, *lætus sim & jucundus, qui à Domina mea responsum accepi, oppetendæ per sanguinis in Fidei causa effusionem beatissimæ mortis?* quæ ei feliciter obtigit anno ætatis supra sexagesimum quarto.

P. LAU-

P. Laurentius Passokius Silesius. et P. Matthæus Cramerus Boemus Soc: IESV odio Catholicæ Religionis necati ab Hæreticis ad Lipsiam. 2 Nov. A: 1642.
C. S. d M. K. f

P. LAURENTIUS PASSOKIUS. P. MATTHÆUS CRAMERUS.

VRatislavia, princeps Silesiæ Civitas, P. Laurentium inter medias Hæreseos tenebras in lucem protulit, qui ne filius lucis unquam esse desineret, solem justitiæ quàm proximè posset sectaturus, ad ejus Societatem 24. ætatis anno accessit. Tota pene ejus, quam à Sacerdotio egit, vita, in laboriosis fuit Missionibus, vel in munijs omni genere ærumnarum & periculorum refertissimis. Minister primum Collegij Sagani, ac deinceps etiam Rector, bis in exilium, hæreticorum civium & militum violentiâ, ab Vrbe pulsus est. Vnde Glogoviam non meliore fortunâ se recipiens, dum ea paulò pòst in Svecorum concessisset potestatem, interceptus etiam ipse est. Neq; præsens exitium tunc effugisset, nisì militiæ Suecicæ Præfectus Wittenbergius, hominum Societatis Patronus, & quod in Lutherano Duce meritò obstupeas, etiam non rarò Benefactor durante illo bello præcipuus, morti eum & furori suorum eripuisset. Quem etiam tam diu mensæ suæ convivam (quod & alijs socijs faciebat, quoties per captivitatem, vel aliam causam in castra Suecorum devenissent) adhibuit, donec securâ commoditate, non sinè præsidio militum ad suos transmitteret. Quam in servos suos beneficentiam, cumulatâ remuneratione pensavit illi Deus, quan-

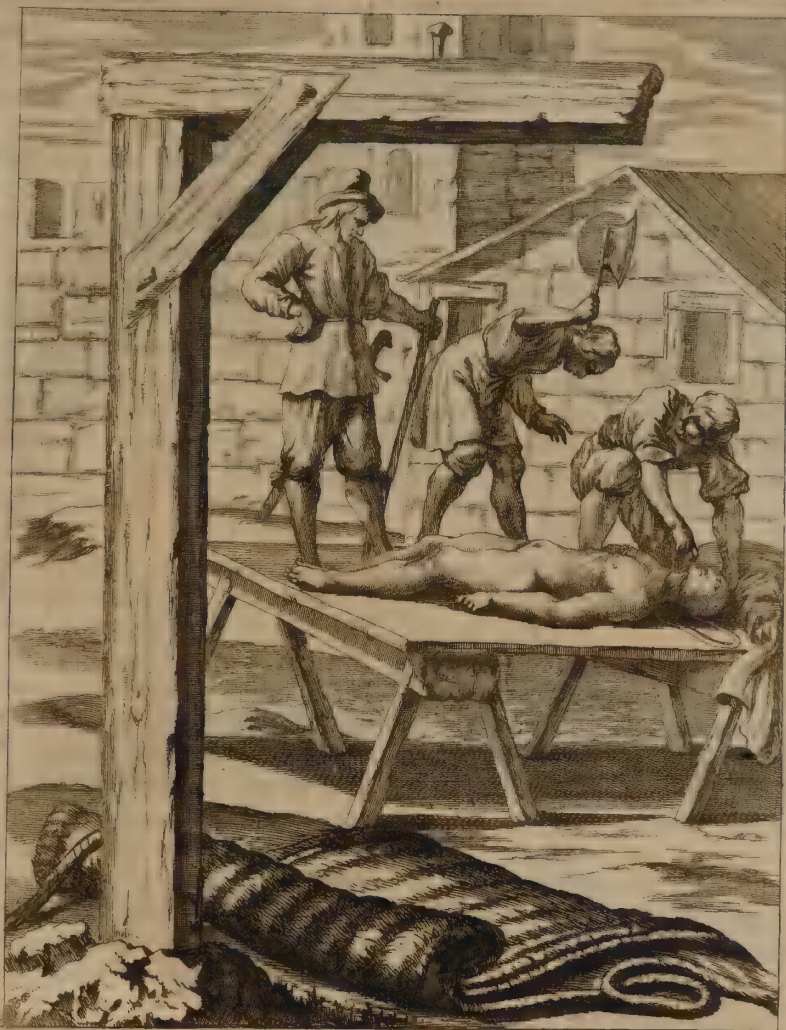
quando in bello Sueco-Polonico in captivitatem redactum, atq; in custodia Polonica ad extremum usque spiritum detentum, lumine veræ fidei paulò ante mortem illustravit, & piè Catholicéque defuncti animam, uti bene sperandum est, immortali præmio donavit. Ereptus ità supremo discrimini P. Laurentius, mox in arenam periculosæ inter Silesios heterodoxos missionis alacer redijt, eousque magno indefatigabilis animi ardore in ea versatus, dum superiorum nutu ad Cæsarea Castra sequenda, ut Religiosam operam militibus navaret, evocaretur.

In hac discriminum & incommodorum feracissima vocatione, quibus non solùm vita quotidianâ morte, sed etiam virtus familiaribus illic vitijs periclitatur, quam intaminatâ vitæ perstiterit integritate, asseverârunt complures Legionis Webelianæ, quam procurabat, milites, fassi se illius vel solo aspectu mirificè intrinsecus solitos ad quendam pietatis sensum commoveri. Tanta Viro inerat modestia, tam sancta morum & vitæ ad omnem perfectionis legem compositio! Nec defuit exercendæ ipsi patientiæ multiplex occasio, vice-Tribuni Legionis præcipuè malevolentiâ, quocum mensæ illi contubernium Legionis Dux Webelius assignaverat. Hic enim odio in convivam Jesuitam, utpote Acatholicus, ardens, eum frequenter negligebat, & mensa ciboq; frustratum, sæpe totos dies inediam ferre cogebat; tolerantissimum tamen ejus injuriæ, & nè verbo quidem aut nutu, molestiam apud Ducem sui peramantem conquestum. Rudimenta videlicet hæc erant, quibus ad fortunatum in Fidei causa obitum, cujus erat appetentissimus, se Deo probare satagebat, & tandem etiam compos effectus est.

Pugnatum erat ad Lipsiam, auspicijs Leopoldi Archiducis sanè infeliciter, perfidiâ auxiliaris Equitatûs, qui pugnare in hostem detrectans, peditatum nudo latere cladi exposuit. Fusa fugatâque acies, cæsi innumeri, resistente prope ad internecionem ingentibus animis peditatu. Integrum erat Patri cladis initio fugam capessere, & vitam in locum securum ex acie subducere: sed certus non deserere fidum Cæsari & Deo militem, ne cum exitio corporis animæ simul vitam deperderet, inter cadavera cæsorum sui securus discursare, sacramentalem peccatorum veniam illis tribuere, omnésq; ad piè & Christianè moriendum hortari perrexit. Post multos ità ad beatam æternitatem sacerdotali operâ transmissos, fortè Tribuni graviter saucij confessionem excipiebat, cùm à superveniente hoste occupatur, & & quisnam esset rogatus? Catholicum, Sacerdotem, & Jesuitam esse, animosus profitetur. Hìc verò intentato sclopo, jussus, si vivere vellet, beatissimâ DEI Genitricem execrari atq; ejurare; ille contrà omni contentione eam invocare cœpit. Quo studio furorem in se militis excitans, gladio simul confossus, & plumbeâ glande trajectus, in vestigio gloriosus victor concidit 2. Novemb. A. 1642. ætatis 42.

Similem vitæ, eodem in loco, & die exitum, in eodem Exercitu missionarij Castrensis officio perfunctus habuit, P. Matthæus Cramerus, natione Boëmus. Hic ubi dispersâ acie misceri funeribus omnia, & totis agminibus in fugam cohortes effundi aspexit, salutem & ipse pernici, quo vehebatur equo, sibi quærendam statuit. Jámque in tutum propè, ex hostium in cæde occupatorum conspectu evaserat, cùm imploratur à Tribuno graviter saucio, & vulneribus suis immoriente. Tum verò Pater boni Pastoris zelo incitatus, ne fugitivus unam etiam Christi sanguine redemptam ovem, in persequentium, rapientium, & perdentium luporum faucibus destitueret, animam pro illa exemplo Christi ponere constituit. Ergo sinè mora ex equo desiliens, ut confitenti absolutionem impertiret, interim ab ingruente hoste opprimitur. Is fuit Carolus Franciscus è Lawenburgicis Saxoniæ Principibus, obstinatè Luthero addictus, & Catholicis, atq; adeo maximè Iesuitis, infensus. An verò is talis deprehenso in actu sacramentalis, quam maximè odêre hæretici, Confessionis, ignosceret? Rogabat quidem unà cum pluribus secum deprehensis militibus, vitæ veniam Pater, quam reliquis eo articulo poscentibus non gravatè ille ex more militari concedens, Patri non solùm denegavit, sed propriâ ipse manu, gloriam scilicet ex nobili sacerdotis victima prensans, confecit, stratúmque minoris bombardæ globo per tempora trajecit. Nec indeptam ex tam præclaro facinore gloriam animo digerere apud se potuit; verùm ut Evangelicum in persequendis Lutheranæ doctrinæ adversarijs Jesuitis zelum ostentaret, ipse coram Dorstensonio, totius Suecorum militiæ Imperatore, in copiosa Tribunorum corona, per ambitiosam jactantiam gloriatus est, quod zelo Eliæ, aut Phinees, zelatus pro puritate sui Evangelij, canem Papisticum in flagranti idololatricæ Religionis actu deprehensum, orco immolavisset.

P. THO-

P Thomas Hollandus Anglus Soc: IESU, odio Sacerdotij Catholici suspensus, et in quatuar partes dissectus, Londini in Anglia. 22 Decemb. An: 1642.

C.S. d. *MK. f.*

P. THOMAS HOLLANDUS.

Audomarum in Belgio exulum ab Anglia Catholicorum Civitas refugij, P. Thomam Hollandum, in Lancaſtrenſi Provincia natum, ſeminario ſuo excepit, & per ſexennium in bonis literis & pietate educatum aluit. Ubi nec Patronorum impenſas, nec præceptorum expectationem ille fruſtratus eſt, non tantùm improbo labore, ingenij tenuitatem ad condiſcendas humaniores doctrinas compenſando, ſed in virtutum etiam Chriſtianarum palæſtra tantis progreſſibus connitendo, ut ſæpius condiſcipulorum ſodaliúmq; ſuffragijs præeſſe Mariano Cætui juſſus ſit. Jam tum etiam generoſæ indolis ſpecimina dare, & futuri adultioribus annis zeli indicia præbere cœpit, dum, quò latius in alios pietatis ſemina derivaret, duobus tribúſve ſeſe horâ relaxationis adjungebat, pium aliquod argumentum colloquio ſuggerens, aut etiam ad Roſarij penſum communi precatione Deiparæ exolvendum inducens; hâc etiam lege inter eos ſtabilitâ, ut veſperi ante cubitum, ſuarum ſe mutuo culparum blandè atque amicè commonerent. Valliſoletum Audomaro ad Philoſophica ſtudia digreſſus, Carolum Walliæ tunc Principem, poſtea Britanniæ ſceptris potitum, & publico demum à ſuis ſupplicio internectum, Latinâ oratione, ſuæ Nationis nomi-

nomine, Madriti, (quo is nuptias cum Infante Maria, pòst Imperialis tori cum Ferdinando III. Consorte, facturus advenerat) sic compellavit, ut eam sibi gratam accidisse Princeps ostenderet, & corona Procerum secundâ admurmuratione faveret. Post biennium repetito Belgio, Societatem IEsu magno ardore exambivit, in qua Theologiæ studio, dum sivit valetudo, operam navans, & secundùm ea studia sacerdotio initiatus, primùm in Collegio Anglorum ministri munus Leodij, tum Confessarij in seminario Convictorum Audomari diu sustinuit, eximiâ prorsus juventutem illam tractandi dexteritate, quâ omnium constantem in se affectum promeritus, diuturnam post se in eorum animis memoriam reliquit. Mirâ pollebat tum ibi, tum in Anglia deinde familiaribus colloquijs spiritualia inserendi facultate, in quæ cùm minimè importunè aut intempestivè, sed festivè & ex occasione influeret potiùs, quàm ea ingereret, passim à sæcularibus hominibus idcirco dicebatur ex rebus spiritualibus concretus conflatúsque, viva vivorum librorum Bibliotheca.

Gandavi posthæc in Tertiæ Probationis Domo, votis publicis Coadjutoris spiritualis illigatus, quia constanter adversâ valetudine premebatur, in natalem Angliæ auram destinatus est; in qua tamen haud fecundiore fruitus, quia sævissimæ persecutionis procellâ in publicum è latebris pedem vix unquam Londini efferre, neque privato in horto spatiari, aut saltèm apertis fenestris auram liberiùs capere per menses integros licebat, inde cibi appetentiam ferè omnem amisit, debilitate fastidióque stomachi vix quidquam cibi retinente. Ex quo noctes plerumque ducens insomnes, à diurnis sacerdotum occupationibus molesto capitis dolore arcebatur. Atque his malis annos aliquot conflictatus, vix aliter juvandis proximis operam, septem illos, quibus Londini versatus est annos, præstare potuit, nisi offundentibus se vesperi, aut durantibus manè tenebris erepens, ad solandos & Sacramentis reficiendos Catholicos. Quod ipsum alio semper habitu & personâ facere cogebatur, capillum, barbam, amictū, colorem immutando, aliam atque aliam linguam, Gallicam, Flandricā, Hispanicam, nativam etiam vernaculam externorum more inscitâ pronuntiatione itâ appositè adhibendo, ut quoties personam induisset alienam, ne à familiarissimis quidem persæpe, donec se ipse prodidisset, agnosceretur. Verùm incidit tandem anno 1642. in sagacissimorum, qui eum vestigijs omnibus insectabantur, exploratorum manus, inque Novum Carcerem, ex quo vix aliò, quàm ad furcas exitum concedi aliàs monuimus, compactus est.

Creverat jam per id tempus eousque Religioni Parlamentariæ impudentia, ut nesciret, quemadmodum Elisabethæ Imperio, erubescere, sed positâ fronte nullum alium necandis Catholicorum sacerdotibus perduellionis colorem prætexere satagebat, hac solâ causâ patibulis & laniationi eos addicens, si sacerdotij (quod caput inter læsæ Majestatis crimina constituerat) convinceretur. Invidendâ super priores, & meliore Athletarum istorum felicitate, quibus necem non alio, quàm Fidei Catholicæ odio consciri, persecutores ipsi palàm profiterentur. Jactabant quidem Patris Thomæ comprehensores Sacerdotem esse, decretóque huic Ordini supplicio necandum; quia tamen nullis sat certis revincere id poterant indicijs, perrexit Pater, ne mortem ipse sibi accersseret, Laici Catholici personam, quam in comprehensione adsciverat, denuo simulare. Itaq; agendi loquendique rationem ad Laici modum accommodans, latinè se convenientes magistros, capitis renutu, veluti non intelligens, expediebat; studiosè cavens, ne qua re doctrinam, aliásve suas proderet facultates. Eâ tamen interim in victu, somno, rebúsq; cæteris agebat moderatione, támque singulari morum innocentiâ, comitate, ut animis omnium, qui eâ custodiâ tenebantur, etiam à Catholicis aliàs abhorrentium, conciliatis, eos post obitum virtutis suæ nactus sit dilaudatores; asserentes, nullius unquam hominis meliùs morati, magísque innocentis consuetudine usos esse. Noctes enim ferè ducebat pervigiles, precando, & cœlestia mente retractando; ubi somnus obrepsisset, non lectulo ad quietem, sed ad confidendum sellâ uti solitus. Interdiu porro si colloquijs divinioribus & utilibus opportunitas deesset, solitudinem animo colligendo studiosè captabat, & in cubiculum hortúmve secedens, Canonicarum illic precum officium, si vacaret arbitris, persolvebat.

Post duos carceris menses in Curiam Judicialem productus, Sacerdotij, quod unum agebatur, publicè à quatuor juratis testibus postulatur. Sed cùm præter suspicionum indicia afferre nihil certi possent, eáq; P. Thomas nullo negotio refelleret; atque ad extremum adderet, si sacerdotij convinci posset, libenter se mortem oppetiturum; intulit

tulit judex, *jura ergo te sacerdotem non esse, & periculum omne momento à te depuleris. Non est ea*, reposuit Pater, *in Anglia consuetudo, ut qui sceleris accusatur, scelere se ipse jurejurando purget, cùm omnem vim probationis reorum juramento Patriæ leges adimant. Sed vel evincendum est certis indicijs, quod vocatis, crimen, vel ego absolvendus sum.* Secessêre nihilominus viri duodecim, ut, convictúsne sacerdotij, an non, P. Hollandus videretur, dispicerent. Nec multò pòst reversi, contra omnium, qui Judicio intererant, expectationem, convictum videri pronunciârunt. Tam injustâ, neque ex iniquissimis etiam ejus temporis legibus, latâ sententiâ damnatus Pater; ex præsumptione, ùt ajebant, quam legitimæ & certæ probationis locum tenere dicebat Judex, in carcerem novæ portæ abripitur: palàm edicente Garrowayo senatore gravissimo (qui etiam Isaaci Ponnigagnoni Prætoris sensus fuit) se ad illam Duodecim-Virûm sententiam, vel totius Orbis compendio, nunquam accessurum fuisse. Secundùm acceptum triduo pòst à judice mortis edictum, inusitatæ lætitiæ significatione gestiens Pater, socios carceris, ut secum unà *Te DEum laudamus*, recitarent, & infinitam DEI in se beneficentiam gratularentur, amantissimè invitavit. Biduum vitæ reliqvum totum in devotionis, ac intimis Charitatis in DEUM actibus, quantum ex omni genere & conditione invisentium Catholicorum finebat accursus, expendit. Referebant illi plena pietatis & sapientiæ à Patre documenta, & suam certatim, Regalis etiam Galliæ stirpis Principes, Londini tunc fortè agentes, avertendo supplicio operam addicebant. Quam ille constanter omni contentione deprecatus, literis etiam ad superiores datis, ità aversabatur, ut enixè sit obtestatus, ne ullos sibi redimendo sumptus fieri, nullius authoritatem, intercessionémve interponi paterentur. Rogatus à multis, ut quodpiam sui, licèt exiguum largiretur monimentum; constanter renuit. Nonnullos autem lineamenta sui vultûs pictoris penicillo excipere flagitantes, vultu etiam subirato severè rejecit; donec à superioribus obtento obedientiæ præcepto redeuntibus, ultimâ vitæ nocte, ut faciem expingerent, coactus assensit. Pridie mortis (ea erat Dominica 4. Adventûs) multis confitentibus aures dedit, & sacrificio Missæ peracto (damnatis enim ad mortem Sacerdotibus, immunitas omnis hujus muneris exercendi permittebatur) divinum Christi corpus dispertivit; quorum nonnullis arctiore sibi confidentiâ junctis, verba, quibus ad contritionem niterentur, suggerens, tantâ ferventissimæ charitatis expressione præivit, ut vel solâ ejus recordatione se illi deinceps ad DEUM incitarent. Invitatus ad cœnam, quam ei supremam in carcere Amici paraverant, accubuit quidem hilaris, melioribus spiritûs dapibus eorum animas refecturus; induci tamen non potuit, ut præter unum ovum, & vini cerevisiâ permixti pauxillum, quidquam præterea degustaret; ajens, plus inde sanguinis sibi futurum in venis, quod crastinò Fidei causâ esset profusurus. Expeditis omnibus, Oratori etiam Hispaniæ, se, Regisque negotia enixè commendanti, precibus & interventione apud DEI conspectum adpromissâ, ad modicè carpendum somnum, ut alacrior ad furcam compareret, se composuit: quo perfunctus, officium ejus diei (erat is dies lunæ 22. Decembris, Apostoli Thomæ, translatæ ex Dominica festivitati, sacer) aliásque preces ante horam tertiam P. Thomas absolvit, Sacrum in apparato à PP. Capuccinis, qui in Aula Reginæ impunè degebant, Altari, post generalem totius vitæ confessionem apud unum è Societate institutam, ardentissimo pietatis sensu supremùm peregit.

Sub horam deinde decimam productus è custodia, trahæ vimineæ supinus injicitur, cui colligatus, & ad Tiburni furcas, altero ab Urbe lapide raptatus, inter infinitam illic mortalium vim, Legatum etiam Hispaniæ se consalutantem, & sacerdotem è Societate habitu ignoto, cui paulò antè in carcere confessus fuerat, prope ipsum patibulum reperit. Hic apprehensâ P. Thomæ dexterâ, *Eja*, inquit, *bono animo nunc esto, téque fortiter gere.* Cui ille, *non est per DEI gratiam, quod vereare; non deerit, ùt spero in DEO, animus.* In pedes è crate erectus, & conscenso animosè carro, collum laqueo furcæ affixo indutus, ubi miro silentio populum in se defixum advertit, vivificæ Crucis signo, claris verbis prolatâ formulâ se signavit, &, *Adductus huc sum*, inquit, *ad mortem eo nomine subeundam, quòd sacerdos, ac Jesuita esse existimer. Verumtamen hìc affirmare possum, nullum hactenus argumentum sat firmum contra me, quo is esse convincerer, allatum esse.* Quibus insuper ex ordine relatis, & confutatis, *efflagito*, subjicit, *ab adversarijs meis, si fortè hìc adsunt, ut si à vero discedo, liberè me hìc falsi coarguant. Jam verò ut multorum expectationi, me nosse cupientium fiat satìs, cùm jam confecta sint omnia, & pronuntiatum de capite meo, ecce palàm nunc*

meâ sponte confiteor, & Catholicum me esse, & Sacerdotem, & quæ infinita in me DEI benignitas est, Societatis JESU Religiosum; primum item ex eo Ordine, qui ab hujus Parlamenti exordio, morte multatus sim. Pro quibus omnibus indigno collatis beneficijs, immortali DEO, quas possum maximas gratias ago. Tum magnâ libertate Catholicæ Fidei veritatem, extra quam nemini salutem obventuram affirmabat, contestari exorsus, à Ministello progredi inhibitus est, séque ad mortem comparare jussus; dum ipse interim binos latrones, qui ob sua scelera eidem cum Patre patibulo suspendendi adstabant, ad eandem disponeret. Obsecutus mandanti Pater, eam temporis moram, quam ille allocutione, & comprecatione Prædicanticâ, sanè verbosâ, & Psalmi unius alteriúsque decantatione conterebat, aliorsum conversus, suum DEO agonem tacitus commendabat. Ut suas nænias Minister absolvit, *nunc me vicissim*, instat Pater, *elatâ voce DEum orare sine, ut ea omnes, quæ dixero, intelligant.* Quo multùm tergiversante, nihilominus exorsus Pater, genuaque, signo Crucis facto, reverenter submittens, sermone Anglico in hæc verba precatus est: *Suscipe ô Pater misericordiarum, qualemcunque me vides. Suscipe has indignas perpessiones meas, quas sanctissimæ Vnigeniti tui, Domini mei, consociatas morti, propensissimâ tibi voluntate repræsento, eorum virtute conjunctionéque, quæ passus est dulcissimus Redemptor meus JESUS, unà cum meritis omnium, qui in lege Naturæ, in lege Moysis, & Gratiæ, Divinæ Majestati Tuæ accepti fuerunt, sunt, & erunt; futuras, ut spero, gratiores. Ignosco Judici, ejúsque Assessoribus; ignosco Duodecim-Viris; ignosco accusatoribus meis, & qui inferendæ necis mihi quoquo modo causa extiterunt.* Tum precatus pro Rege, Regno, ejúsque ad Fidem Catholicam reductione: *si tot mihi suppeterent*, ait, *vitæ, quot crines in capite, quot in Oceano guttæ, quot in Cœlo stellæ, quot perfectiones & excellentiæ in DEO, illas ego perlibenter omnes eum in finem impenderem.* Quibus cum ingenti approbatione acclamantis populi prolatis, ubi aliquamdiu clausis oculis ad eliciendam contritionem connisus est, mox eos apertos in adstantem carro sacerdotem defixit; qui eo signo monitus, postremam ei peccatorum absolutionem sic impertivit, ut extrema formulæ verba potuerit exaudire. Subducto interim carro, placidissimo ipse vultu, oculis semper in Cœlum intentis pependit, nullâ oris contorsione, nullâ brachiorum, pedúmve indecorâ jactatione, sed manibus ante pectus (liberæ enim illi permissæ erant) surrectis, & orantis in modum conjunctis; perinde quietus, & toto corpore modestè compositus, ac si expirasset, aut optatissimo situ vivens conquiesceret.

Ex tam inusitato, & Angelico planè morientis Patris aspectu, notam aliquam hæresi suæ metuens Ministellus, continuò funem præcidi volebat. Sed mitior illo carnifex, id facere priùs, quàm totam egisset animam, omnino renuit; quem cùm lanienâ consuetâ partiretur, nullâ militum, aut carnificum vi resisti potuit, quin complures frusta carnium, stramenta, & strophia cruore Patris madefacta, unus etiam ex Gallici Oratoris familia, cor ipsum è medio rogo diriperet. Vestimenta item omnia magno pretio à lictoribus redempta, & frustatim in Catholicos, certatim ea deposcentes, divisa, singulari veneratione, privatâ cujusque devotione servata fuêre. Passus est P. Thomas Londini 22. Decembris An. 1642. ætatis 42. Societatis 22.

P. BRIANTUS CANSFELDUS.

UNiversa P. Brianti vita, quam in Societate IEsu religiosissimam totos 39. annos vixit, merum fuisse censeri potest Martyrij Tyrocinium. Ità enim asper, ne dicam crudelis, in corpus, ejúsque cupiditates constanter sævijt, ut nihil, quod caro concupisceret, ei largiretur, sensibus autem abhorrentia, veluti gratissima Dominicæ Passionis analecta, magnâ cupiditate amplecteretur. Natus in Lankastrensi Angliæ Provincia, & voluntario Fidei causâ exilio in Belgium profugus, exactis laudabiliter juventutis annis, è sæculo in Societatem IEsu se recepit; in qua virtutum & excellentis doctrinæ merito, quatuor votorum solenni nuncupatione auctoratus est. Et quia omnia illius desideria, omnia animi vota, unam spirabant Angliam, in qua Apostolicis laboribus fortunatæ pro Christo mortis coronidem imponere posse sperabat, dimissus tandem est in campum certaminis, non minore superiorum voluntate, quàm animi sui solatio. Ubi nihilo minore cæteris conatu, sub adsci-

P. Briantus Cansfeldus Anglus Soc: IESV, post verbera et atroces iniurias, squallore carceris in causa Fidei Catholicæ è vivis subla. tus Eboraci in Anglia A. 1643. Mense Augusto.

adſcititio Chriſtophori Bertonij nomine, quotidiana inter vitæ pericula, & incredibiles perſecutionum ærumnas, conſtantem animarum lucris operam per annos complures, ad uſque 65. ætatis annum, ità impertivit, ut copioſos ex hæreticis reductis, & firmatis Catholicis, in horrea Domini manipulos reportàrit. Ità meritis plenus, & Cœlo maturus, dum beatæ per ſanguinis effuſionem mortis laureolam vix ampliùs ſibi obventuram ſperat, repentè præter omnem ſuam expectationem, imò & comprehenſorum intentionem, eam ſibi in manus à Cœlo ingeri deprehendit.

Erat Judici criminalium cauſarum in Eboracenſi provincia conjunx, olim Catholica, quam ex ſimulata hæreſi ingentibus animi angoribus cruciatam, unus aliquis è Patribus Societatis Eccleſiæ reconciliaverat. Exarſit hoc auſu in graviſſimas iras maritus, dimiſſiſque quaquaverſum exploratoribus, Patrem omni ſagacitate veſtigabat, non antè quieturus, quàm patibulo affixi & eviſcerati ſanguine, implacabile ejus odium reſtinxiſſet. Ecce autem dum apparitores Sacerdoti illi deprehendendo omnia rimantur, & domos, quantumlibet levibus indicijs ſuſpectas rimantur, incidunt in Patrem Briantum, ſacris tum penitus operantem: quem uti ad Aram conſtiterat, ſacro apparatu veſtitum, ornatúmque corripientes, inter ludibria & ſannas ad judicis exaſperati domum trahunt, vexant, verberibus exagitant, ac demum in tetrum ergaſtulum detrudunt. Inclementer

omnino & diriter, quamdiu illic detinebatur, habitus est; sed cognito postmodum errore, & placato judicis animo dimissus, & suo, quo vellet, ire arbitratu permissus est. Verùm non erat ampliùs, quo sollicitus dono acceptam vitam collocaret securam; fractas enim prostratásque acerbâ tractatione, ærumnosi carceris situ, cibi potúsque incommodis, seniles vires vix custodiâ efferens, nullis deinceps instaurare potuit fomentis. Itaque uno pôst ferè mense, conscitam ergastuli malis mortem, inter nostros in Eboracensi missione oppetijt, Augusto mense. Anno 1643.

P. RODULPHUS CORBÆUS.

Ortunata, si quæ alia, & singulari prærogativâ integrè ad suum famulatum à DEO electa fuit P. Corbæi familia. Pater & Mater cum omnibus prolibus vitam Religiosam amplexi, ille cum 3. filijs in Societate JEsu, Mater cum binis filiabus in S. Benedicti familia, pleni virtutibus & meritis ad mortem usque perstiterunt. Parentes ejuratâ, quam primùm sequebantur, hæresi, voluntario extra Angliam suscepto exilio, P. Rodulphum Corbæum, aliàs Corby dictum, in Hibernia non longè Dublinio suscepêre, simulatæ fictionis, & omnis dissensionis tantum ab infantia osorem, ut nunquam à veritate quid alienum, minúsve sincerum protulisse, nunquam certare, aut contendere de ulla re sit notatus, quamlibet disceptationem hisce dirimere solitus: *ergo sit ità, ut dicis & vis, nec de hoc ampliùs disceptemus.* Nullus illi pecuniæ amor; quam si aliunde accepisset, continuò fratri tradebat. Observantia in parentes, reverentia in DEUM ac Cœlites, ac præcipuè in Deiparam summa, quam à puero recitatione Officij Mariani, omnibus Festis & Dominicis colere consuevit. Anno ætatis 15. in Belgium, ac subinde in Italiam Hispaniámque transgressus, in varijs Anglorum seminarijs scholas omnes, cum Theologia quinquennio audita, persolvit, factúsque sacerdos, & in Belgio Sociorum numero adscriptus, totum se divino obsequio addixit. Profundissima cumprimis in eo enituit humilitas, quâ persuasus ineptum se, ad quidlibet rectè discernendum, & proprio arbitrio gerendum, esse, ad omnem superiorum nutum cerâ flexibilior evadebat. Ab his remissus in Angliam, pedes semper, scipione fultus, ruricolæ aut tabellarij habitu, pauperum Catholicorum tabernas, quos nec egestas sacerdotem domi alere, neque obscuritas illum in ædibus ditiorum adire fineret, percursabat, quà Sacramenta ministrando, quà privatis alloquijs ad veritatem, ad virtutem, instruendo; nam publicè ad concionem plurium dicere, & conventus celebrare, nunquam totis 12. annis, quibus Angliam excoluit, periculi magnitudo; neque privatas has tenuiorum Catholicorum lustrationes diurno tempore fieri, acerbitas persecutionis permisit. unde non aliàs magis, quàm intendentibus se tenebris, vel nocte intempestâ, pagatim eorum intrabat domicilia, eodem cum ijs cibo, qui ex improviso occurrisset, victitare solitus. Nec eum ab humilibus & laboriosis conatibus retardabat adversa valetudo, quâ perpetuò conflictabatur; cujus molestijs ultimis octo vitæ annis vires capitis usque eò prostratas sensit, ut neque diutiùs meditari, neque prolixiùs lectioni vacare posset. Et concursabat tamen ille remotas etiam in medijs silvis Catholicorum domos, donec in una earum improvisè interceptus, in partem beatæ pro Christo necatorum sortis devenit.

Stabat ille ad Aram, Missæ Sacrificium, in quo jam Epistolam legerat, offerens, Hampsterlæi domo, in medijs silvis, in Comitatu Dunelmensi solitariè sita; cùm irruentibus per vim militibus comprehensus, & ad Parlamenti Commissarios Sunderlandiam abreptus, jubetur propriæ manûs subscriptione Sacerdotem se, & in Sacerdotali functione deprehensum fateri. Quod promptissimâ voluntate executum, imò & Jesuitarum è numero unum esse profitentem, navigio nocte intempestâ imponunt, & unà cum Joanne Ducketto Sacerdote sæculari, Londinum avehendum committunt. Huc appulsos continuè carcer Novæ Portæ, veluti propriâ confessione Majestatis reos excepit; nec ipsi aliò, quàm ad patibulum exitum inde sibi concedendum ominabantur: unde seclusis rerum humanarum curis, uni DEO totos sese heroicarum virtutum exercitio impendebant. Conati sunt varijs artibus Catholici P. Rodulphum morti ereptum in libertatem vindicare, quos inter Prolegatus Londini Cæsareus, captivi in Germania Tribuni militaris

P. Rodulphus Corbæus Hibernus S. I. odio Sacerdotij Catholici suspensus, et membratim dilaniatus, Londini in Anglia 17. Septemb. A. 1644

C.S.d. MK.f.

litaris Scoti commutationem cum Patris capite urgebat. Sed deprecatus est ille magnopere favorem inexpectatum, ac senectutem, infirmam valetudinem, inutilem jam in vineæ Christi cultura vitam prætexens, in Dominum Duckettum viribus validum, præclaris à natura dotibus instructum, beneficium transferri oravit. Verùm & ille ingrati muneris oblatione perculsus, vicissim illud à se in P. Rodulphum amoliebatur; defixis admiratione, qui aderant, concertationisque novitate stupefactis. Inter hæc bimestri captivitatis elapso, dies 14. Septemb. Exaltationis S. Crucis sacer eluxit, quo citatus uterque ad Tribunal est, & Judicum sententiâ, ex propria cujusque confessione, Sacerdotij, hoc est, læsæ Majestatis, condemnatus. Abducti à Tribunali, præter morem detrusi sunt, barbarâ maligni custodis inhumanitate, in tetrum ac vile ergastulum, inter homicidarum, maleficorum infandam fæcem, catenis insuper, ac ferreis compedibus onerati, tantâ inclementiâ, ut Præfectus carceris factus certior, facti atrocitatem exosus, jusserit abstineri.

Igitur honestâ custodiâ, reliquo uno ante supplicium die & nocte conclusos, certatim domestici, exterique Catholici, & in his plerique Orthodoxorum Principum Oratores convenêre, ultima suis rebus consilia, salubria monita, & apprecationes postulando, negotia precibus eorundem commendando, & Sacramenta Confessionis & Communionis obeundo. Et Galliæ quidem Legatus, post-

quam cum suis omnibus sacram exomologesim apud P. Rodulphum obijt, Rosarium ab eo, ac numisma benedictum, Reginæ Matri dono mittendum in Gallias accepit. Quod idem præstitit Dux Guisia, quæ cum Marchione de Broffay, & utriusque comitatu, supremam noctem totam in carcere, tanquam in sacris vigilijs perstitit, sacrificantibus adfuit, & sacro Epulo ex manibus itidem P. Rodulphi, cum plurimis alijs Catholicis pasta, demum calicem, quo rem Divinam fecerat, numerato pretio comparavit, & ceu pietatis thesaurum in excelso semper habuit. Cæterùm ipsi ab accepta mortis sententia miram toto ore spirabant hilaritatem; quantóque ab excessu vitæ per intervalla aberant propiùs, tantò majore teneritudine liquescebant, erumpentibus subinde præ gaudij magnitudine lachrimis: sic, ut Rodulphus Sacerdoti de Societate, qui ei habitu minimè suspecto semper in carcere tunc aderat, profiteretur, nullo se prorsus tangi, tenerive metu. Vltimo tamen sacrificio vehementer animo percelli, turbari, & consternari ità visus est, ut toto corpore succussus, nec verba satìs proferre interdum posset: quas tamen mentis tristitià obnubilatæ tenebras, in eodem adhuc sacrificio imploratum ab eo Numen, cum fœnore etiam, & auctario solatiorum restituit.

Appetente supplicij horâ prodière uterque alacres, raso in coronam Sacerdotalem vertice, proprio quisque, non autem alieno, ùt antehac consuêrant, habitu; P. Rodulphus in veste ordinaria Societatis, & D. Duckettus in tunica talari, Catholicis Clericis usitata. In cratem vimineam simul colligati, ubi raptatione ad Tiburnum in conferta multitudine pertracti sunt, patibulum amplexu primùm, atque osculo devotissimè consalutârunt; tum conscenso ferali plaustro, insertisq; laqueo cervicibus, stetêre permisti quinque flagitiosis, scelerum causâ eâdem pœnâ secum damnatis. Hìc Rodulphus pauca de mortis sibi irrogandæ causâ præfatus, cùm fatentem etiam Vice-Comitem Londinensem, qui ex officio neci reorum interesse solet, habuisset, eam non aliam esse, quàm sacerdotium authoritate Romanæ Sedis susceptum, reditum in Angliam, & munus sacerdotale illic exercitum; tum enimvero Pater magnopere sibi in tam bona causa mortem gratulatus, Deo etiam immensas pro illa gratias se agere, magno pietatis sensu declaravit. Nec plura effatus, totus se adroborandum in Fidei confessione Havardum quendam, unum ex ijs quinque sceleratis, convertit. Huic adulteratæ monetæ falsò, ùt ajunt, postulato, & paulò ante supplicium ad Fidem Catholicam converso, plurimum negotij facessebant eo supremo articulo Ministelli. Verùm is tum sponte suâ, tum Patris adhortatione, palàm constanter edicebat, sinè fide Catholico-Romana, spem nullam salutis esse posse. Tandem perberevi mentis ad interna collectione, Pater indicium in turba Sacerdoti fecit impertiendæ absolutionis, quam veluti ex arena missionem adeptus, & D. Duckettum suavissimè amplexatus, subducto plaustro pependit, donec uterque animam edidisset. Dissectorum è carnibus aut sanguine, ne partem ullam, vel reliquias subducere possent Papistici (ùt vocant) canes, crudeli diligentià cavit justitiæ Præfectus, jubens cremari, quidquid eorum cruore conspersum esset, ipsa adeò lintea, quibus præcincti erant carnifices, & manicas, quas brachijs induerant, elui. Pervenit tamen in Catholicorum potestatem altera D. Ducketti manus, & P. Rodulphi toga integra. Passus est 17. Septembris, Anno 1644. ætatis 47. Societatis 20. eodem die, quo ante septennium Parens ejus Gerardus, Watenis in Societate piè placidéque decessit.

P. RICHARDUS BRADLÆUS.

LAncastrensis Angliæ Provincia P. Richardo natale solum fuit, magni animi Viro, sanguinis & vitæ, quoties usus ferret, aut necessitas, prodigo. Societatem ingressus est duodevicenarius, à cujus disciplina, virtutibus & literis in aptissimum Divinæ gloriæ instrumentum formatus, quatuor in ea solemnia vota professus est. Quantum in vinea Domini exantlârit laborum, quantum in animarum questu subierit discriminum, nihil attinet explicare, cùm de eo verè dici possit: Anima ejus in manibus ipsius fuit semper. Certè in Castrensi missione, quæ animosæ illius virtuti ante Anglicam profectionem campus fuit, præsentissimum sæpius vitæ adijt discrimen, ità sui securus, ut in medio æstu præliorum, ordines militum

per

P. Richardus Bradlæus Anglus Soc: IESV, ærumnis et illuvie carceris pro Fide Catholica confectus in Anglia Marchestriæ. 30. Ianuarij. A. 1645.

per universam aciem, à fronte usque ad postrema auxilia, inter volitantes globos imperterritus percursaret, solo armatus manum Salvatoris de Cruce pendentis signo, cujus ostento & præliantes ad fortiter in Fidei hostes pugnandum, & vulneribus prostratos ad fortiter in tam bona causa moriendum animabat. Accidit aliquando, ut dum in cruento præ alijs conflictu, denso plumbearum glandium imbre caput circumvolante discurreret, nullaque sui ratione habitâ ad milites è vulnere lapsos accidens, aures semper omnibus præsens afferret, militum quispiam periculi magnitudinem conspicatus, & saluti Patris metuens, cassidе sibi detractâ caput illius, Angelum vitæ sacerdotis custodem fuisse suspiceris, obarmavit. Vix id perfecerat, cùm impactus capiti illius è sclopo globus est, impetu cerebrum cum vita elisurus, nisi fidelem servum tam præsente custodiâ servâsset Cœlum.

Jam quæ in Angliæ procuratione difficillimis temporibus toleranda occurrerint, facile est ex alijs divinare, cùm nunquam in luce prodeundi in publicum facultas, sed noctibus duntaxat Catholicos invisendi, solandi, roborandique fas esset. Et licèt hoc ipsum cautissimâ Richardus ageret circumspectione, tentus nihilominus tandem est ab emissarijs Parlamenti, & in Manchestrensem carcerem in Provincia Lancastrensi detrusus. Nec aliud præstolandum ipsi manebat, nisi sacerdotibus Anglis omnibus irrevocabiliter decretum patibulum, eviscratio, exustio; nisi

nisì calamitates ærumnosissimi carceris animam illi antè expressissent. Porrò si quis avet rescire, cujusmodi in Anglia sacerdotum fuerint custodiæ & ergastula, audiat unum alterúmve ex ipsis illa perpessum, & notitiâ experimentali nobis describentem.

P. Ioannes Gerardius Societatis JESU, qui multis annis fructu incomparabili in Anglia labores Apostolicos produxit, captus tandem sub Elisabethæ imperio, *demissus sum*, narrat ipse, *angusto ostiolo in subtegulaneum carcerem, ægrè lectuli capacem, staturâ meâ breviorem, fenestrâ noctu diúque apertum, & quod erat gravissimum, somno, valetudini, naribus maximè infestum, tam pestilentis & acutæ graveolentiæ, quantam poterat explicare cloaca, in quam diversi & multiplicis carceris sordes omnes undiq; confluebant.* P. Guilielmus Vestonus ex eadem Societate, atrocissimis perpessionibus totâ Angliâ notissimus, detrusus est in carcerem tam horrendâ, præter alias ærumnas, graveolentiâ, ut, quod ipsemet scribit, præfocaretur ejus mephiti, sentirétque naturæ proclivius fore semel mori, quàm diu in tantis durare miserijs. Capi somnus illic non poterat, nisì defectum viribus corpus humi prostratum concidisset. cujus per 50. noctes à se capti tempus si colligeretur, scripsit ipse, non confecturum spatium horarum decem. Lumen non nisì malignum incidebat, quantum scilicet immittebat angusta, instar balistarij foraminis, fenestella: ut in beneficio duxerit, se non penitus esse excæcatum, caput & cerebrum in deliria solutum: licèt ita viribus & mente exhaustus fuerit, ut ultra quatuor lineas scribendo vel legendo progredi non posset. Plura sparsim in prioribus, de incredibilibus Anglicanorum carcerum ærumnis memoravimus: quibus P. Richardus priùs confectus est, quàm ad publicè propugnandam felici suspendio rem Catholicam educeretur. Die videlicet 30. Januarij Anno 1645. ætatis 41.

P. HENRICUS MORSÆUS.

Fortunatæ in Fidei causa *mortis responsum*, in se ipso, ex nomine suo habuisse, videri potest Pater Morsæus, aliàs Mors agnominatus, in Norfolciensi Angliæ Provincia Parentibus Heterodoxis editus, & in hæresi ad usque Jurisprudentiæ comparatam Londini notitiam, persistens. Tum enim reclamantis conscientiæ perplexa neque devitare ampliùs, neque eluctari seipso valens, in Belgio Magistros perquisivit; à quibus Catholicam veritatem edoctus, tantâ firmitate complexus est, ut mox repetitâ Patriâ, priusquam exactum à se (quo Fidem Catholicorum explorari solitam sæpius monuimus) fidelitatis præstaret jusjurandum, primùm carcerem, dein etiam exilium tolerare elegerit. Romam ergo, Veritatis sedem contendens, Pontificio Gentis suæ Collegio receptus est, annos natus 23. in quo post septem annos Philosophiæ & Theologiæ navatos, sacerdotio initiatus, cùm virtutum dotibus Apostolico muneri paribus jam tum instructissimus notaretur, in Angliam, Pontificiâ fultus auctoritate, ad quæstum animarum faciendum remissus est, iterum pro hospitio carceres habiturus in Patria. In ipso siquidem Insulæ portu Neocastri naufragium libertatis passus capitur, examinatur, ob Fidei professionem publicæ custodiæ traditur, ampliùs triennio gravissimis inediæ, frigoris, squalloris, ergastuli incommodis maceratur; quibus exhausto penitus corpore, & exangui macie torrido, non minùs pene vultu, quàm nomine deinceps mortem loquebatur. Ferebat ipse à Præposito Generali secum potestatem, mox ùt Angliam teneret, Societatem IEsu ingrediendi; cui opportunè sanè pro Tyrocinij palæstra triennalis carcer, & in spiritûs magistrum sacerdos quidam ex Societate, eâdem cum illo custodiâ tentus, obtigit. Sub ejus directione (erat enim in Asceticis doctrinis apprime versatus, & exercitatus) quantum in virtutum, ac præsertim zeli animarum usu profecerit, eo maximè patefecit, quòd toto eo carceris tempore, vix unus illinc maleficorum eductus sit ad mortem, cui non ipse in Catholica Religione viam feliciter ostendisset ad vitam.

Ex triennali custodia actus iterum in exilium, Belgium petijt, ubi jam ipsi inter socios computato, Anglos milites Religiosis ministerijs procurandi provincia demandata, cùm ab illo extremo conatu, laboribúsq; pene citra modum, sanè ultra vires susceptis obiretur, in ruinam valetudo extremam, & tantùm non in exitium præcipitata est, sic ut eum deinceps utcunque restauratum, non alijs, quàm Ministerij domestici munijs, Watenis & Leodij occupandum duxerint superiores.

P. Henricus Morſæus (alias Mors) Anglus S. I. ob ſuſceptos Sacros Ordines ſuſpenſus, et diſſectus, Londini in Anglia, 1. Februar. A. 1645.

tiores. Quod ipſum tamen magno diſciplinæ Religioſæ ceſſit emolumento, cùm ipſe Regularum ſcita, Superiorum juſſa, quàm ſervaret ipſe, tam ab alijs diligenter exigeret; ab obedientiæ præſcripto, rective conſcientia, ne latum quidem unguem, ſeu gratiâ, ſeu metu diſcedens. Namque ſpiritu fortitudinis robur corpori ſuggerente, cùm infirmabatur, tunc potens erat, ardénsq; ſalutis alienæ cupiditate, unius Collegij parietibus contineri non poterat. Igitur in patentes Angliæ campos denuo ſuperiorum annutu evadens, tanta unus corpuſculo ægritudinibus fracto, & agendo perfecit, & tolerando pertulit, quanta vix plurium fortes lacerti ferendo ſuffeciſſent. Certaminis arena Londinum fuit, tum aliàs, tum præcipuè annis ſupra mille ſexcenteſimum trigeſimo ſexto, & ſeptimo: quibus peſtifera lues urbem populata, contagionis metu omne auxilium ſubſidiúmq; ab ægrotis, pauperibus præſertim, amovebat. Horum ſolatio, non tantùm qui ex Catholicis, ſed ex quolibet ſectarum grege, malo corriperentur, operam & vitam ſuam apud Superiorem devovit; tantis ex obtento annutu incedens lætitijs, ut vix ſe capere poſſe videretur. Igitur Exercitijs S. Ignatij, votorúmque inſtauratione ad palæſtram comparatus, domos imprimis Catholicorum, quò commodiùs conveniat ſingulos, ſibi deſcribit; quorum ſpatio quadrimeſtri ſolas contagio infectas, cenſuit ampliùs quadringentas. Has igitur dum primâ curâ (nam ſectarios minimè negligebat) diu

noctúque percurſat, incredibile eſt, quantum ærumnarum & moleſtiarum exhauſerit. Subeunda erant cubicula odoris atque animæ gravis, agendum cominus, eo ipſo loco aſſidendum, ubi contagioſi nauſeantis naturæ proluviem profuderant: cooperti flagitijs, & ad ſalubria monita obfirmati, quà blandiendo, quà terrendo, ad ſalutis conſilia perducendi: Confeſſiones veteres corrigendæ, ab ultima pueritia repetendæ. Accedebant continuæ exploratorum inſidiæ, & tenſæ ab inveſtigatoribus paſſim indagines, quibus repentè in domo, ad quam venturum ad ægros condixerat, obruendus, ancillæ indicio periculum evaſit, eandémque trans horti parietem proſpectantem, celeriter inſtruxit, confitentem audijt, DEO & Eccleſiæ reconciliavit.

His aliisque officijs dum prodeſt alijs, & præter multos æternitati tranſcriptos, plus quadraginta morbi beneficio ab hæreſi reducit, pro ſalute animabus inſpirata, ipſe lue, à peſtiferis eorum corporibus, afflatur. Brevì tamen præſtantis Medici curatione ſibi reſtitutus, & ad periculoſum miniſterium alacrior reverſus, quia ſibi nuſquam parcebat, luem iterum, longèq; graviorem conſcivit. Sed neque hæc ultra periculum progreſſa, eo ipſo momento, quo Superioris literas, omnem tantiſper ægrorum curam inhibentis, & propriæ valetudinis curam mandantis, perlegit, illum deſtituit, ſic, ut ad inſtitutum ægros viſendi paulò pòſt redierit. Quo in munere magnâ alacritate rurſus verſantem, improvisò apparitores occupant; à quibus cubiculo concluſus, ante omnia S. Euchariſtiam, quam ſecretò ad ægrum deferebat, ne impiorum deveniat in manus, abſumit: ſub veſperam tamen ad examen Magiſtratûs vocatus, quia quæſtionibus nonnullis ſatisfeciſſe viſus, etiam laudatus dimittitur. Hunc ille ſucceſſum Deiparæ beneficio, quam examini Patronam invocaverat, attribuens, majore ſecuritate, DEI protectione confiſus, ſalutari operi incumbebat: cùm iterum ab emiſſario quopiam, manus illi, domos ægrotorum obeunti, ſunt injectæ; ſed oblatâ libertatis mercede, ùt eſt illis fides pretio venalis, non difficulter laxatæ. Dum autem pergit munus ſuſceptum imperterritus præſtrenuè exequi, rurſum in Apparitores prioribus iniquiores, quia potu madidos, ab ægra quapiam revertens, incurrit, qui comprehenſum in Weſtmonaſterienſem carcerem, non ſinè blaſphemis exprobrationibus, viſuros ſe, num Maria, & Sancti illum eſſent erepturi, traducunt. Invenit hìc illum, poſt longam urbe totâ conquiſitionem, ſuſpicatus, quod res erat, ab emiſſarijs carceri mancipatum, ſuus famulus, quem ille publicè (nam ſoli colloqui prohibebatur) rogavit, ut Reginæ, quo eſſet loco, quàm primùm indicaret. Quod Pater quidem non ſeriò, ſed ut hâc ſpe libertatis, etiam ab invitis extorquendæ, interjectâ, minore ſumptu cum cuſtodibus depaciſceretur, dicebat. At famulus ſeriò peti ratus, rem egit per Confeſſarium apud Reginam impigrè. Cujus actionis ignarus Pater, cùm libertatem interim certâ pecuniæ ſummâ à Cuſtodibus redemiſſet, factus rei certior, parùmque conſtanter & honorificè Reginæ facturum exiſtimans, ſi poſt ejus imploratam opem, ante illius eventum ereptâ libertate uteretur, ultro apparitoribus in eandem ſe cuſtodiam ſiſtit. Multis illic injurijs per dies aliquot affectus, rebúſque omnibus exutus, in carcerem Novæ Portæ, juſſu Conſilij Regij transfertur; unde poſt unum ferè menſem ad Tribunal evocatus, duorum criminum, teſtimonio virorum quatuor, ac trium muliercularum, accerſitur; Sacerdotij videlicet, & ſeductorum à Fide, & obedientia Regis ſubditorum.

Primus Neotonus, jam pridem ob periurij notam è ſubſellijs, & jure teſtandi eliminatus, juramento firmavit, Patrem aliquando ſibi faſſum, eſſe ſe ſacerdotem. Inficiatus factum Pater, *cur enim*, inquiens, *inſidiatori infeſtiſſimo faterer, quod ſcirem ex Regni legibus eſſe capitale?* obteſtabatur judices, ne notorij nebulonis teſtimonio fidem adhiberent. *At*, inquit, *ſupremus Judex, fac nebulonem eſſe, fieri tamen poteſt, ut ejus teſtimonio ſuſpendaris. Jura ergo, ſi potes, te ſacerdotem non eſſe. Niſì id juraveris, reus eſſe manifeſtè convinceris. Profectò Regni leges*, reſpondit Pater, *jusjurandum ab accuſatis exigi non ſinunt, eámque probationem nullam eſſe volunt.* Juravit deinde Grayus viſum à ſe Nobilem, flexis genibus Patri confitentem; & mulier Halla nomine, addidit, ſe fatentem moribundam audiviſſe, illi eſſe confeſſam. Madiſona autem affirmavit, inunctam ab illo quandam ægram fuiſſe, neſcio quâ re, è panniculo rubro à collo pendente. Reſpondit ille: Nobilem virum, quem Grajus confeſſum eſſe diceret, eum ſitum in colloquio idcirco elegiſſe, quòd ad levandum dolorem, cùm æger eſſet, foret illi tunc commodiſſimus; an verò confeſſio hæc fuerit, nec ne, id ſciri à Grajo non potuiſſe, cùm confeſſio ſit ſecreta. Hallam verò nec intelligere, quid rei ſit confeſſio. Suaſiſſe

qui-

quidem se moribundæ, ut conscientiam examinaret, atque eam in rem, ut faciliùs contritionem eliceret, etiam juvisse. Ad Madisonæ testimonium, respondit, se medicamentum ægræ applicuisse, quod in panno murice tincto gestaverit. Dimissi post hæc de more sunt ad deliberandum Viri duodecim, qui mox reduces, Sacerdotij reum videri pronuntiârunt, non item seductionis subditorum. Quo accepto, comiter Judici gratias Pater egit. Qui ad Assessores conversus, *en etiam gratias*, inquit, *mihi agit, quòd compertus sit reus. Imò maximè mi Domine*, reponit Pater, *gratias ago, ídque ex intimo corde.* Comparantem se exinde ad excipiendam fortiter mortis sententiam, & mortem ipsam, repentinus favor Regis excepit, qui interceſſu Reginæ inductus, & indignatus se à Consiliarijs deceptum, fore, ut si judicio rem permitteret, evidenter seductorum à Fide, & Regis obedientia subditorum, convinceretur; libertati Patrem restitui, & solo exilio multari præcepit.

Tertiùm igitur Patriâ proscriptus, suam in Belgio operam Anglicæ legioni, castrensis iterum Missionarius, navavit, eâ integritate & virtutis exemplo, ut non aliâ, quàm S. Patris appellatione à legionis Tribuno Gagio indigitaretur. Brevì nihilominus angustijs his impatiens concludi vastus animus, in Patriæ remitti auxilium assiduis precibus apud Superiores contendit, tantóq; cordis solatio Anno 1643. nuntium obtentæ Missionis excepit, ut in genua ante Moderatores provolutus, actis gratijs, omnium continuò Patrum Gandavi cubicula obierit, gaudia illis sua impertiens, & absolutâ quâdam sponsione memoriam eorundem apud DEum, ubi sub patibulo plectendus constiterit, promittens. Hâc fiduciâ ad partes Angliæ Boreales renavigans, sesquiannum circiter strenui, utilisque operarij munus, cum multarum salute animarum, implere pergebat, cùm in hostium potestatem etiam non quæsitus, pro alio, cui insidiabantur, denique incidit, Dunelmum in carcerem, sub militum custodia deducendus. Ex itinere, quod longiusculum erat, ad vicinam publicæ pacis in quodam vico Conservatoris domum, nocte asservandum captivum tradunt, quem omni humanitate per Viri absentiam excipiens Conjunx, clàm illi Catholicam se esse aperuit; cui vicissim sacerdotium suum prodenti, copiam evadendi, priùs quàm rediret maritus, ultro obtulit. Cùm verò prorsus ille abnueret, tanto hospitæ incommodo & periculo clàm profugere, illa periculum nihili pendens, scelere quin potiùs tam atroci illam ut eximere fugâ pergeret, urgebat, quo alioqui se proditione sacerdotis hostibus Fidei involutura esset. Cessit tandem diu reluctatus, & nocte illâ quaterdenis passuum millibus per devios tramites pedes confectis, sex circiter hebdomadis obscuro quodam Regionis ejus angulo delituit. Inde securum jam emergere posse sperans, hominem fidum, viarúmque gnarum adscivit, quo ductore in aliam Regni partem, ubi ignotus rem Catholicam procuraret, transibat. Sed ille viæ ductor seu fortuitò, seu divino consilio, in summa semitarum illarum gnaritate, omnem earum memoriam ità amisit, ut quà procederet, penitus nesciret. Quod ergo restabat unum, ad conspectam in vicinia domunculam divertit, de via percontaturus, unàque ibat P. Henricus; cùm in limine consistens, & quasi ex composito opperiens eos vir, ex Patre quærit, an non is idem sit, qui nuper Dunelmum captivus missus, è custodia militum elapsus profugisset? Pater improvisâ ictus percontatione, cùm diffiteri nollet, capitur, vincitur, & post gravem, fœdúmque multarum septimanarum Dunelmi carcerem, Londinum denique navigio transmittitur.

Infandas eo itinere à nautis perpessus injurias, & periculosâ procellâ, quâ navium altera ante oculos fluctibus hausta est, defunctus, in carcerem Novæ Portæ Londini die 24. Januarij detruditur, priùs aliquot tamen horarum spatium pretio à satellitibus mercatus, ut Oratorem Hispaniæ, & Comitem Egmontium ex officio salutaret, qui etiam in secretum conclave deducto, ibique Sacris operanti ministravit, & benedictionem expetijt. Advolavit interea Londinum Patris Henrici frater, D. Morsæus, Vir opulentus, & inter Juris Advocatos authoritatis magnæ; qui licèt sectam Protestantium sequeretur, ternis nihilominus florenorum millibus ejus libertatem redimere, sed frustraneâ licitatione contendebat. Siquidem 30. Januarij ad Tribunal evocatus, recitatâ accusationis formâ: *quòd ante annos aliquot sacerdotij convictus, Regnóque egressus, revertisset:* iterum solenni formâ de sacerdotio, hoc est, de perduellione damnatus, & in perendinum diem supplicio destinatus est. Totâ illâ die & nocte, quæ illi supremæ fuêre, ab omni grege hominum etiam Acatholicorum ità obruebatur, ut neque cibi capiendi spatium haberet. Omnes Viri tanti vel aspectum,

vel solatium, vel faustam apprecationem, vel in rebus perplexis consilium, esto haud modico sui periculi pretio, comparare studebant. Quorum non pauci ab irruentibus mediâ nocte militibus intercepti, & toto noctis residuo, ac die insequenti, Parlamenti jussu detenti, pecuniâ vexationem redimere coacti sunt. Magnâ etiam honoris significatione eum per se, vel internuntios convenêre, Cæsaris, Catholici, & Christianissimi Regum Oratores; & Lusitanus quidem unà cum Conjuge pedites, quamvis cæno à densa pluvia squallebant viæ. Lapsa inter hæc officia Patri nox tota insomnis jam erat, & hora quarta prope crepusculum jam matutinum. Ergo recitatis nonnullis pro Angliæ conversione precibus, inexplicabili pietatis teneritudine, Missam de Sanctissima Trinitate, in gratiarum actionem pro beneficio mortis, Christi causâ oppetendæ, celebravit; post quam persolutis ejus diei Canonicis horis, singulorum, qui eodem carcere claudebantur, circuivit ergastula, quos omnes supremùm valere jubens, eâ vultûs amænitate renidere illis visus est, ut tantam animi non caperent magnitudinem. Ac præcipuè Pater Christophorus Ultanus, è Sancti Francisci Familia pro Christo vinctus, tantâ animi lætitiâ, & martyrij cupiditate, ex ejus amplexu perfusum se expertus, ut quoties deinde ejus rei mentio incidisset, lachrymis gaudio manantibus exclamaret, *bone JESV! nam qualis ille vultus erat!* adjicere simul solitus; *si ad id tempus in hæresum, aut gentilium errorum tenebris hæsisset, uno illo Patris cœlesti aspectu, & haustâ ex amplexu mentis serenitate, ejus, pro qua moriebatur, Fidei veritatem agniturum fuisse.*

Ab hoc ad solitarium conclave Pater se contulit, & uno de Societate Sacerdote, qui semper tum præsto aderat, arbitro, totum se in ardentissimos affectus, & heroicos Charitatis, Fidei, Spei, doloris, ac gratitudinis actus, viribus omnibus impendit, quoad fatalis nuncius horam supremam instare eum admonuit. Quo audito, bone DEus, quàm promptus & alacer provolutus in genua, oculis manibúsque in Cœlum sublatis, immensas DEO, pro infinita felicitate, gratias egit! quanto affectu gratiæ hujus magnitudinem prædicavit! dúmque alter suggereret, *pergeret porrò in occursum Christi, & DEIparæ Sanctorúmque amplexum*, exclamans excepit: *Veni mi JESU dulcissime, ut tibi indissolubili nexu vinctus, nullâ dehinc vi, nullo unquam tempore, nec æternitate divellar. Venite vincula, crates, tormenta, mortis laniena, venite! JESU Salvatoris mei causâ, grata mihi inprimis & jucunda estis!*

Eductus est ad traham craticeam quatuor equis junctam, manu Vice-Comitis Londinensis, in qua raptatum ad furcam consecutus est in via Legatus Galliæ, palàmque totâ inspectante multitudine deveneratus, Regem & Regnum Christianissimum ei commendavit, & bene sibi dici demissè postulavit. Quod in loco supplicij denuo repetiturus, è curru suo desilijt, & sub furca Patri collocutus est, strophiolo, quod ad manum tunc solum erat, in memoriæ pignus à Patre donatus. Magno exinde animo plaustrum conscendens, laqueum ipse collo induit, confertámque multitudinem his ferè alloqui exorsus est. *Veni huc, si nescitis, Religionis causâ moriturus, illius inquam Religionis, quam Ecclesia profitetur Romana, quæ à Christo fundata, ab Apostolis stabilita, per omnia deinceps sæcula, ad hunc usq; diem, Hierarchiâ semper visibili propagata fuit; Scripturarum testimonijs nixa, Sanctorum Patrum, & Conciliorum authoritate fulta, extra quam denique spes nulla salutis esse potest.* Interpellatus hìc à Vice-Comite, útq; similibus missis, si quid potiùs proditionũ in Regem, aut Parlamentũ nôsset, ediceret, monitus est. *Bene mones*, respondit Pater, *omnino magnum arcanum adhuc dicendum habeo, quod totius Regni, & Parlamenti, permagni interest.* Hoc accepto, remotiores ex Magistratu, admotis equo calcaribus, cùm propiùs audituri accessissent: *Tunc Anglia*, subijcit ille, *erit beata, ubi veram Fidem Catholicam, Apostolicam, Romanam, in suas ditiones revocaverit, & Angli sub uno in terris capite, Christi Vicario, tanquam obedientes Filij, vixerint. Præter hanc, nullam ego proditionem aliam novi, nedum ullius particeps fui. Hoc verò certissimè exploratum habeo, causam horum omnium tumultuum, calamitatum in Anglia, hæresim esse, quæ quamdiu veneni instar per hoc Regnum serpserit, næ vos frustra quietem, malorúmve ullum remedium expectabitis.*

Jussus iterum hæc missa facere, & sua magìs in leges Regni crimina fateri; breviter annorum vitæ omnium, quos in hæresi primùm, ac deinde Catholicus & Religiosus in dilatatione Evangelij transegisset, seriem recensuit, usque ad felicissimam illam mortis horam, *pro qua Divinam Majestatem*, inquit, *annis 30. crebris precibus supplex poposci. Habes ergo nunc*, subijcit cum Ministris Vice-Comes, *quod petisti. Ità est*, ait Pater, *eóque nomine gratias immortali DEO, quàm possum maxi-*

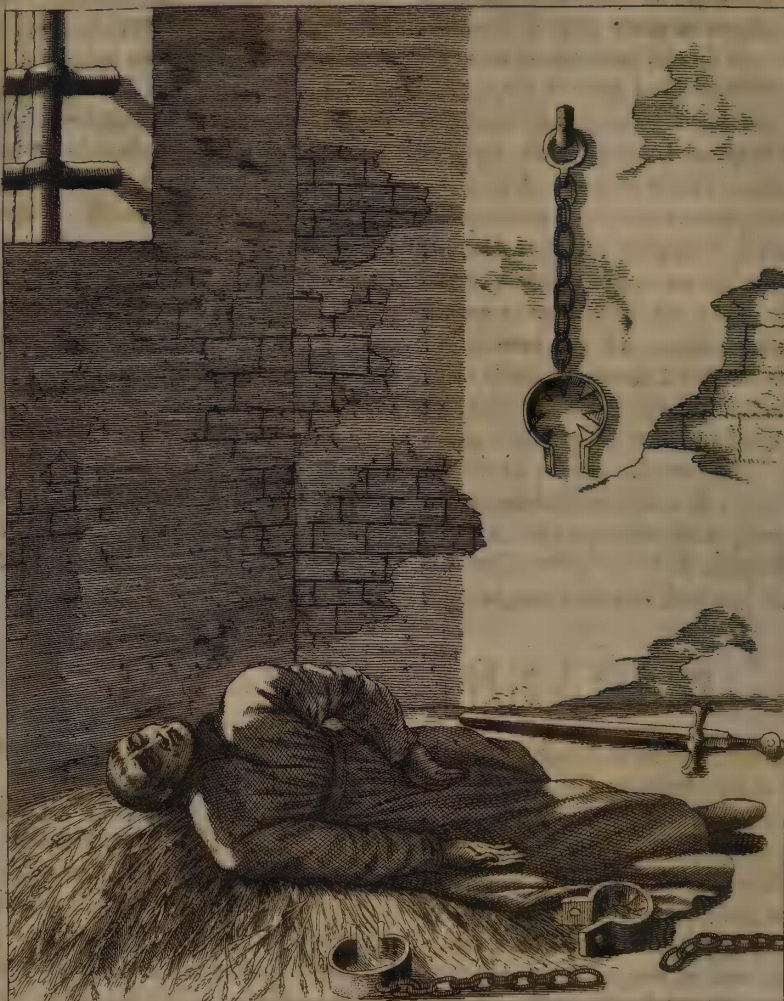
maximas, ago, precórq;, ut mors mea pro hujus Regni peccatis, aliqua ex parte ab eo suscipiatur. Certè si mihi tot vitæ forent, quot arenas mare alluit, eas ego tibi libentissimè hunc ob finem, & ob Fidei Catholicæ testimoniū, omnes prodigerem: quæ nimirū Fides sola est vera, sola est certa, atq; sola (hìc zelo incitatus interrumpi noluit) *continuis miraculis confirmata· cæci enim vident, muti loqvuntur, mortui resurgunt. Quid ais Domine Vice-Comes? si ad vitam redire mortuos cerneres, nónne crederes? dic sodes, nónne veram assereres eam esse Ecclesiam, ubi hæc patrantur? enimvero testimonia tua Domine credibilia facta sunt nimis!* Noluit hìc pati Vice-Comes, ut progrederetur; ad mortem se precando comparare jubens. Obsecutus Pater, animum paulisper collegit, & oculis manibúsque in Cœlum intentis, elatâ voce pro se, Angliæ conversione, Regnis, & Principibus Catholicis, ac demum pro hostibus suis longiusculè oravit. Ac postquam agonem suum DEO Divisque ardentiùs commendâsset, sublatis altiùs manibus, magno animi sensu pronunciavit: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum*; percussóque dolentis ritu pectore, simul ab adstante clàm Sacerdote, ùt convenerat, sacramentaliter absolutus, simul pedibus currus subductus est. Pependit ille quietissimus, nullo incondito motu edito, dum expirâsset. In cujus deinde laniati sanguine complura sudaria, Legatorum, & Comitis Egmontij rogatu, intincta sunt, & advenerationem partim servata, partim Catholicis Majestatibus transmissa. Partes dissecti corporis ad quatuor Urbis portas, caput ad pontem sublimè affixum est, reliqua omnia igni absumpta. Acta sunt hæc Londini 1. Februarij Anno 1645. ætatis ejus 50. Societatis circiter 20.

P. JOANNES GROSSUS.

Itam, quam in Anglia Norfolciæ P. Joannes divino munere accepit, ejusdem utilitatibus magno ardore, Feltoni cognomine ad securiùs latendum usus, per annos 27. gratus impendit. Nihil pene calamitatum & incommodorum cogitari potest, quo non exercitus, ultimis præsertim his temporibus, fuerit, quibus Parlamentum in Regem consurgens, aperto bello, nimiam illius inter reliqua in Catholicos lenitatem ultum ibat, tanto simul in Sacerdotes & Jesuitas furore sæviens, ut nullo ampliùs Regni angulo satis securi, nullâ arte, habituve sat tecti, venalem perditissimis emissarijs animam in horas agerent. Inter has tamen quotidianas mortes animæ prodigus, dummodo pretio Martyrij eam mercari daretur, P. Joannes, ne publicis quidem conventibus & exercitijs abstinuit, nullo unquam Dominico, festóve die (quod de nullo alio legisse memini) per tot annorum spatia ad collectos fideles concionem habere, aut doctrinam Christianam explicare intermisit. Quà indefessa Apostolicæ functionis contentione, non tantùm utendum sibi putavit tum, cùm copiosæ in Ecclesiæ horrea conferendæ messis spes affulgeret, sed vel unius colligendæ spicæ, unius reducendæ ad caulam Christi oviculæ, spem dignam judicavit, in cujus lucrum vitam & sanguinem, corpus & animam profunderet. Id quod luculenter palàm fecit, per eam, quâ in hostium, & mortis manus incidit, occasionem.

Tenebatur Lincolniæ arctissimâ Parlamenti custodiâ P. Joannes Huddus, Sacerdotij reus, & proximè celebrandis illic Judicum Comitijs, ùt certò ferebatur, perduellium supplicio necandus. Ultimo pressum casu socium dilectissimum, durum videbatur P. Joanni, absque solatio Sacramentorum destituere; verùm id efficiendi, & nedum in carcerem, sed vel in Urbem se penetrandi, via nulla succurrebat. Certus nihilominus etiam cum vitæ dispendio obstacula perrumpere, hominis rusticani personam stato fori die assumit, & permistus agricolis, diversa rure vænum importantibus, & sinè noxa discedentibus, manè tenebris ingreditur: in carcerem tamen toto illo die incassum fraude aliquâ se insinuare connisus est. Ergo infectâ re, dum matutino astu cum plebe rustica, quasi mercatu soluto Urbem egreditur, excubitores in porta, qui pro libidine tunc quosvis obvios, nullâ etiam probabili suspicionis ansâ præbitâ, veluti sacerdotij suspectos invadebant, detinebant, & nisi pecuniâ libertatē redimerent, dirè vexabant; prehensum Patrem sistunt, & sacerdotij, cujus tamen nullum habebant indicium, nullum fundamentum, obtentu, examinandū ad Gubernatorem ducunt. Nihil optatius eâ captivitate obtingere tunc illi poterat, quòd speraret, se eodem cum Patre Huddo carcere conclu-

P. Ioannes Grosſus Anglus Soc. IESV. carceris squallore in Anglia pro Religione Catholica enectus Lincolniæ 27. Februarij: A. 1645
C. S. d. M. K. f

dendum, tantopere exambitum ſolatium hâc opportunitate illi præbere poſſe. Verùm militari cuſtodiâ juſſum attineri Gubernator, ingenti mœrore, jubens in alium carcerem deduci, conſternavit; quem tamen omni ad P. Huddum deinceps penetrandi ſpe interclusum, aliqua ex parte refecerunt ferrea vincula, & carceris illius aliquot hebdomadas toleratæ calamitates, hominúmq; perditorum injuriæ, quibus ex Fidei odio quotidie, in ſumma rerum ad victum, veſtitum, & cubitum inopia, ſaginabatur. Interim quia Regius exercitus Vrbi, quæ Parlamenti præſidio tenebatur, obſidionem admovere parabat, captivi milites omnes, unáq; P. Joannes, Vrbe ſcaphis evecti, in deſerto S. Botolphi templo, ſub cuſtodia incluſi ſunt.

Egit hîc Pater, ſexagenario jam annis quinque major, anni tempeſtate perfrigidâ tres ipſos menſes, loco ventis pervio, omnis auxilij, fomenti, ſolatij, & tegumenti, ad repellendum gelu nocturnum, expers: unde rurſus ad alium commodiorem corpori locum translatus, interiorum ſpiritûs afflictionum tantò infeſtiorem moleſtiam eſt expertus, quantò dolentiùs injurias in DEUM, blaſphemias, maledicta, perditorum hominum ſentiebat, præ anguſtijs proprijs. Tandem poſt captivitatem in ſeptimum jam menſem prolatam, cùm nullum ſacerdotij probabile indicium, nullum in caput ejus teſtimonium colligi poſſet, libertatis ſpes offerri cœpit, ſi numerato illam pretio redimeret. Quo ex piorum liberalitate tandem colle-

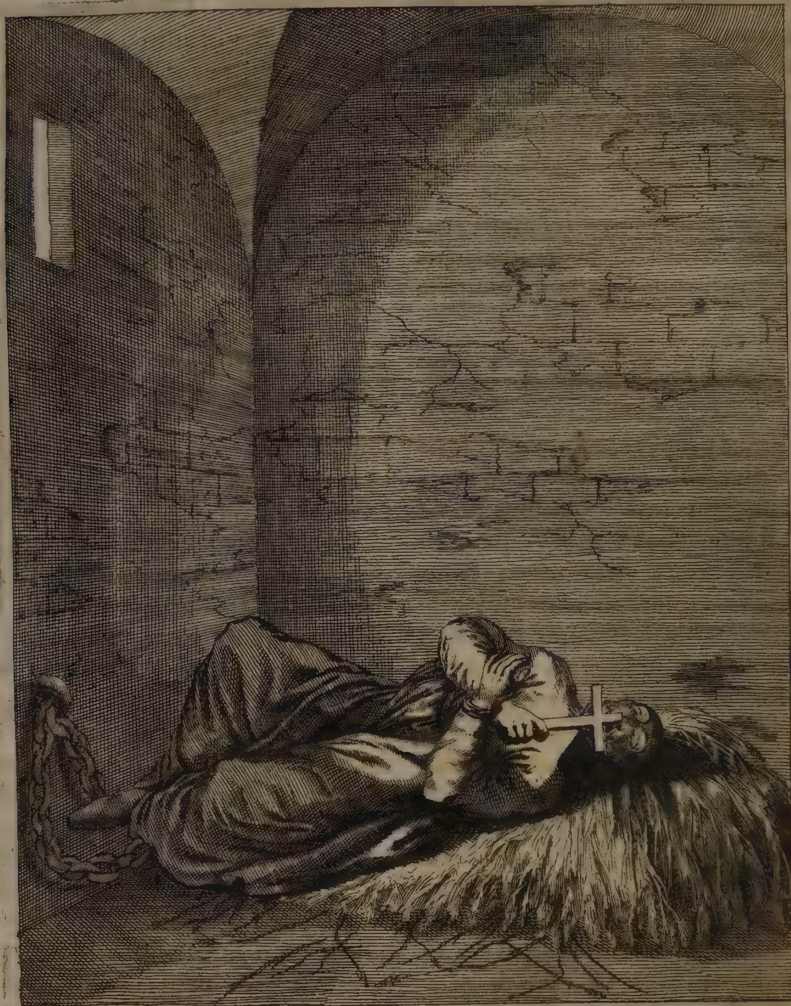
collecto, dimissus quidem ille est ex carceris custodia, ità tamen ex diuturnis illius ærumnis prostratâ valetudine, ut brevì dimitteretur ex corporis ergastulo in pace. Quanquam dubium esse possit, utrùm non ex carcere similiter migraverit in carcerem: siquidem hospite, cujus domicilio receptus antehac sustentabatur, belli domestici malis exacto, & in exilium exturbato, in dirutas quasdam ædes, & à militibus expilatas, recipere se coactus est. Ubi mensem non integrum superstes, & vix animam, tot malis pro Christo in vinculis exercitam, trahens, post celebratum die 27. Februarij, An. 1645, Missæ sacrificium, in ipsa gratiarum actione semianimis in terram concidit, ac paulò pòst inter edita pœnitentiæ, ac singularis in DEUM charitatis indicia, placidissimè expiravit Lincolniæ.

CURBERTUS PRESCOTTUS.

Ullibi propè terrarum gravioribus, & ipsâ perpetuitate acerbioribus insectationibus pressa fuit Societas I E S V, quàm in Provincijs Britanniæ, cujus nulli fuêre carceres, quos ipsa non implevisset, nulli equvulei, patibula, secures, quas non cruentâsset, nullæ Urbium portæ, pontium, turrium, murorum pinnacula, quæ non suorum laniatis membris, præfixis capitibus, horruissent. Verùm si unos habuisset hostes hæreticos, non foret admodum ei dolendi materia. Iacturas enim has pensabant lucra gloriosa immenso fænore, vitæ factis ingentibus, & heroicis mortes spiritibus illustratæ: ex quibus duobus ventura sæcula admirationem ducent, & exemplum. Damni majoris, & frugis nullius extitêre, Catholicorum quorundam in nos factiosa molimina, & apud supremos etiam Religionis vertices intentata litigia: proinde à Protestantibus, quibus usui maximo erant, omni studio promota. Ausi fuêre hi, porrectis etiam libellis, à Pontifice Clemente VIII. postulare, ut quicunq; forent in Anglia Sacerdotes Societatis, juberentur edictione severâ Pontificis, quod neque Elisabetha, neque Parlamenta suis proscriptionibus & tormentis efficere potuêre, Regno æternùm facessere. Hoc enim facto Catholicos omnes, & reliquos Sacerdotes, pacificè illic & liberè acturos, nihil fore ab Adversarijs, qui in solis Jesuitis importunum & factiosum zelum persequerentur, graviùs ferendum. Mera hæc Parlamenti, & Regiorum vota fuêre, quòdque illi desperabant vi ullâ in Anglia consequi, hoc si dolo & arte Romæ adipiscerentur, non dubitabant à se Catholicam Religionem toto Regno exigendam. Nec multò pòst improborum conatuum, si cessissent, eventurus fructus patuit: quando propositum Catholicis, si pacificè in Regno vivere vellent, Fidelitatis juramentum, pessimo Archi-Presbyteri, & quorundam Sacerdotum sæculariũ exemplo, omnes Catholicos in Religionis ejurationem, ne confiscatione bonorum, & perpetuis simul carceribus mulctarentur, pertracturum erat. Cui accedens altera Parlamenti sanctio, quâ teneræ juventutis in scholas transmarinas profectio, perduellionis, & læsæ Majestatis crimen, extremo piandum supplicio statuebatur; jubebanturq; Catholicorum filioli, gremijs parentum erepti, ad usq; annum 17. Calvini Didascalis tradi, omnem Religionem eversura erat, nisi Pontificio decreto firmata in Angliæ statione Societas JESU, utrique Hæreticorum molitioni obviam ivisset. Itaque cùm Fidelitatis Jurisjurandi iniquitatem fuso etiam sanguine plures è Societate stabilivissent, omnem curam in deligendo Catholicæ pueritiæ flore, mittendóq; ad seminarium Audomarense, quod Personius maximis sumptibus fundaverat, intenderunt.

Hujus delectûs faciendi cura commissa fuit Curberto Prescotto, Lancastriâ oriundo, & propter eximiam Viri virtutem, probatúmq; Fidei & animarum zelum, in numerum eorum Sociorum admisso, qui Sacerdotij expertes, in Marthæ ministerijs adjutoriam Societati præstant operam. Multos annos operi sanè laborioso, & curarum æquè ac discriminum plenissimo, incredibili solertiâ atque industriâ impendit; ùt cuivis facile est divinare, cogitanti, inter acerbissimarum legum pericula, colligendæ toto Regno pueritiæ molestias, in eadem navigijs imponenda, portubus arctissimâ custodiâ obsessis emittenda, opportuno viatico providenda, difficultates. Egit tamen munus impositum inconfusibili solertiâ; & quamvis ad Regni exitus sagacissimè satellites & excubitores in deprehendendos ejusmodi Juvenes vigilarent, nullo tamen anno pauciores centenis, fre-

Curbertus Prescottus Anglus Soc. IESV, post plurium annorum ærumnosum carcerem, eiusdem sqvallore miserÿs, pro Religione Catholica consumtus, Londini, 20 Febru: A. 1647.

C.S. d. M.K. f.

frequenter etiam propè ducentos, ex omnibus Regni provincijs Audomarum transmisit, qui deinde longâ Societatis industriâ, per omnes doctrinarum & virtutum gradus in Viros formati, suscepto Sacerdotio in Angliam, futuri Catholicæ illic rei præsidio, postliminio remeabant. Non potuit diu Ministros Regios latere, tam copiosa coloniarum in transmarina Seminaria traductio, unde in ejus auctorem intenti, toto Regno exploratores disponunt, emissarios constituunt, à quibus semper quæsitus, sæpe captus, tractúsque ad judices, ità semper rem suam ipse egit, ut in eorum potestate diu nunquam restiterit, semper è manibus & carcere, usque ad tristissima, Regnū invadentis Parlamenti tempora, incolumis evaserit.

Sub hujus mox primordia, cùm atrociùs in Catholicos, ac Sacerdotes potissimùm, quàm unquam antea inquireretur, inter primos ipse in manus incidit, atq; in facinorosorum ergastulum conjectus, de Sacerdotio, crimine Majestatis, ut perduellium morte plecteretur, postulatus fuit. Verùm Sacerdotij expers deprehensus, cùm solo Catholici nomine patibulo addici per leges Patriæ non posset, Fidelitatis præstare juramentum, hoc est omnem Christo subjectionem in suo Vicario ejurare jubetur. Quod cùm frustra minis & malis omnibus à Viro cordato, & mille mortes pro Fide subire parato, exigerent, ei pœnæ, quam *Præmunire* vocant, subijciunt; cujus est, fisco addictis bonis omnibus, æternis conclusum carceribus reum detinere.

tinere. Omnem igitur ſibi, præterquam ad ſepulchrum, præcluſum exitum videns, prolatum hactenus per omnem latè Provinciam animarum zelum, inter parietinas carceris ità contraxit, ut in anguſtum collecta, intenſior ejus Virtus appareret. Hic ille omnia Vocationis ſuæ munia, ſerviendo captivis Sacerdotibus, ultima miniſteria præſtando Fidei causâ exercitis Catholicis, & omnibus ex animo ſuam operam addicendo carcere detentis, ità naviter & conſtanter annis aliquot exercuit, ut amorem apud omnes, & altiſſimæ perfectionis opinionem apud carceris cuſtodes ſit promeritus. Certè eleemoſynas, quas toto Regno inter Catholicos notiſſimus, non parcè accipiebat, ità liberaliter in vinculorum ſuorum conſortes partiebatur, ut plures eorum vitam ipſi, per inediam alioquin enecandi, tulerint acceptam. Cujus proinde è vivis diſceſſum non minore luctu, quàm Filij Parentis, Pupilli optimi Nutritij mortē proſecuti ſunt. Obijt Londini, ærumnosâ carceris illuvie conſumptus in vinculis 20. Febr. A. 1647. ætatis 55. Societ. 23.

P. Guilielmus Boytonus Hibernus Soc: IESV. pro Religione Catholica ab Hæreticis Anglis occisus in Templo, Rupes S. Patritij nuncupato, in Hibernia. A. 1647. 13 Septembris.

C. Screta del. *Melch Küsell f.*

P. GUILIELMUS BOYTONUS.

Proſtrato Caroli Regis Angliæ exercitu, & partibus illius fractis & diſſipatis, victoria penes Parlamentum ſtetit. Cujus fructibus non ſatis uſum ſibi viſum fuiſſet, niſi Catholicam Religionem in triumphum, omnibus Catholicis veluti ſub haſta vænum expoſitis, duxiſſet. Quocunque victricia arma, ad uſque extremos Hyberniæ fines circumtulit, vaſtitatem unà, & ultimum

ultimum Catholicis excidium non minabatur solùm, sed re ipsâ possessionum direptionibus, exilijs, cædibus, funeribus, intulit. Quis enumeret bonorum in sola Hybernia perpessiones? ubi quia majore hactenus, quàm in Anglia libertate agebant Catholici, & Religionis exercitia pene impunè obibant Sacerdotes, eò diriorem experti sunt hæretici exercitûs sævitiem, tam implacabili in miseros odio furentis, ut neque decrepitæ senum, neque teneræ infantium parceret ætati. Est apud Casselenses templum nobile, rupes S. Patricij communiter dictum, in quod A. 1647. 13. Septembris, irruentes septem millia Parlamentariorum, totum cædibus & sanguine repleverunt. Receperant se illuc metu hostium undiq; è vicinia Catholici, & Urbe in hæreticorum potestatem redactâ, velut ad asylum refugientes, circùm altaria strati jacebant cives Orthodoxi, cani senes, imbellis ætas & sexus, armata rosarijs & libellis: qui omnes diritate planè hæreticâ, & neque ægris in lectulis parcente, crudeliter trucidati sunt.

Maxima tamen sævitiæ pars in sacra DEO capita desævijt, quos inter magni zeli Vir è Societate JEsu, P. Guilielmus Boytonus, natione Hybernus, cecidit. Hic irruentibus hæreticis, magno fervore ad subeundam constanter pro Religione Catholica mortem illos adhortatus, ijsdem Sacramento Pœnitentiæ expiandis unicè intentus erat. Quo in opere distentum perfidi occupantes, cruentâ internecione cum Filijs Patrem occiderunt. Verùm ultus est indignam suorum necem DEus, & patenti ostento sceleris hujus, & aliorum deinceps immanitatem declaravit. Impositum erat in ea rupe hæreticum deinceps militum præsidium, cùm nocte intempestâ adest Præsidij Gubernatori senex, augustâ specie; & manu prehensum, ac in editam templi turrim violentè eductum interrogavit, quâ vesanâ audaciâ sacer ille locus tam impiè prostitueretur? simúlque trementem, nec quid responsi daret habentem, in subjectum cæmiterium dedit præcipitem; ità tamen, ut reliquâ nocte, confractis licèt ossibus, vivus adhuc istic inter mortiferos dolores jacuerit, vitámque traxerit in lucem usque sequentem, ut ostensam in se vindicem Numinis manum, locuples ipse tantæ rei nuncius testari posset.

A cædibus hominum, ad Cœlites impugnandos versi nefarij, Crucifixum capite, manibus, pedibúsque truncârunt, imagines sacras pedibus impiè proculcârunt: ex quibus majore procaciâ nonnemo, raptam è Societatis domo Deiparæ statuam, per plateas jocul ariter circumferens, cibo in os ingesto edere jubebat, & alijs petulanter dictis & factis, applaudente scelestissimorum fæce, lacessebat. Quæ dum per lusum maximè jo culariter securus agit, sensit seriam è Cœlo in flagranti ultionem; siquidem prægrande è vicinæ domûs pariete saxum in transeuntis caput deciduum, os impium, ac cerebrum elisit.

P. ROBERTUS NETERVILLIUS.

N*Ecesse est primæ & divinissimæ gubernationis, quæ Regia est, transgressionem, esse deterrimam*: inquit Aristoteles, Monarchiæ præcipuus Patronus 4. Politi. c. 2. Experta id ingenti suo damno fuit Anglia, cùm Regiam potestatem perosa, Parlamenti Dominationi se subjecit; tantùm non in chaos quoddam, novæ Reipublicæ molitione, redacta. Et ut de Catholicorum pressuris solùm memorem: à funesta, & rarissimi in Veterum annalibus exempli, Caroli Angliæ Regis An. 1648. 9. Febr. palàm Londini supplicio extremo addicti, & securi à carnifice percussi, tragœdia, nunquam in Britanniæ Regnis, ac Hybernia præsertim, ærumnoso magis salo navigavit Catholica Christi navicula, hæresi plusquam decumanis fluctibus in Catholicorum fortunas, sanguinem, sacerdotum libertatem, vitámque grassatâ. A milite, ab incondita hæreticorum rabie, à vario Magistratu, extrema pati, & nova semper quæ imminerent metuere, in illa veluti Diocletiani tempestate, cogebatur pusillus grex. Miserabilis Familiarum Nobilissimarum calamitas! quæ avitis fortunis & domibus extorres, cum prolibus & uxoribus per sylvarum errores vagæ, per avia latebrosa palabundæ, miserabili latitatione vitam tegebant: donec tandem, nisì fidelitatis juramento se obstringerent, aut in exilium è Regno, aut in mortem ipsam deijcerentur.

Anno 1649. Dublinio Catholici omnes, jussu Parlamenti expulsi sunt, promulgatâ simul capitis sententiâ, si quis eorum vel unius noctis moram in Urbe, aut suburbijs traxisset.

P. Robertus Neteruillius Hibernus Soc: IESV, ab Hæreticis Anglis pedibus ra: ptatus, fustibus contusus, et quaquaversum ad mortem usq; allisus. Pontani in Hibernia A. 1649. 15 Iunij. C Screta d. M. K. f.

xiſſet. Et ne in Paſtores Chriſti mitiores forent, fortunarum ſimul & capitis damnabatur, ſi quis Jeſuitæ, aut cuivis Sacerdoti, moram, quanta eſt vel unius horæ, domi ſuæ conceſſiſſet. Jdem factum Corcagiæ, Urbe ab hæreticis callidè per dolum occupatâ; edictum enim eſt, poſt plurimas in Catholicos priùs patratas cædes, civibus omnibus, ter exploſo bellico tormento ſignum dandum Catholicis, ut Urbem, aut Religionem deſerant. Ante ſigni tertij ſignificationem, miſerando certè, ſed heroicis naſcentis Eccleſiæ temporibus comparando ſpectaculo, omnes, etiam ægri ac parvuli, ſenes, mulieres, ac matronæ nobiliſſimæ, in voluntarium ſeſe exilium effudêre in campos; manè tantâ fortunâ opimi, veſperi ad inexpertas hactenus ærumnas abjecti, vitam deinceps ſub aperto Cœlo, cujus causâ patriam linquebant, aut in ſcrobibus & ſylvis mendicato ſuſtentaturi. Simili, majore tamen ſævitiâ, cum Urbe Pontano, involuta eſt excidio Reſidentia Pontanenſis Societatis JESU: nam truculentâ ſævitiâ ſtratis paſſim per omnes plateas, domos, & agros, Catholicorum corporibus, & indiſcriminatim fuſi ſanguinis rivis, ſenum, parvulorum, fœminarum, reſtagnantibus vicis, neſcio unde notitia apud Anglos increbuit de P. Roberto Netervillio, quòd Sacerdos & Jeſuita eſſet. Ergo 15. Junij ejuſdem anni, in domum irruentes, nihil ætatem jam natu grandævam in Patre, nihil venerandum aſpectum reveriti, magno furore per pedes correptum lectulo extrahunt, per domum

 raptant,

raptant, quaquaverſum allidunt, fuſtibus contundunt, eſtractiſque ad collum & humeros oſſibus, ſeminecem in cruciatibus relinqvunt. Quibus intra quatriduum confectus, magno ſolatio animam, doloribus pro Chriſto toleratis corpore exactam, illi reddidit.

Alium Dublinij è Societate Patrem, ætate gravem, ad ipſum Altare deprehenſum, detractis veſtibus in teterrimum carcerem dejecerunt, & ærumnis ſordium ac famis ſaturum, navigio cum alijs omnibus ſacerdotibus impoſitum, in exilium abegerunt.

P. Ioannes Bathæus Hibernus Soc. IESV. ab Hæreticis Anglis odio Religionis Catholicæ plumbeis glandibus traiectus, Pontani in Hibernia. A. 1649. 16 Augusti.

C. Screta. del. M. Küsell f.

P. JOANNES BATHÆUS.

Cum pellendos Hybernia in exilium, & navigijs in alienas terras avehendos Paſtores animarum omnes, Senaculum Parlamenti jam edixiſſet, undique hos magna ſolertia conquiſitum dimiſſi ſunt milites, qui debiles etiam & ægros ad emigrandum cogerent. Quo in munere, inclemente ſanè uſi ſævitia, ſenes & infirmos grabatis protractos, fuſtibus ût pecora propellebant, vexabant, cavillis ſubſannabant. Dublini P. Henricus Cavellus, militum petulantia è lecto, in quo æger decumbebat, ejectus; & cùm pedibus niti non poſſet, in cathedram per ludibrium, facturus impijs jocos & riſum, eſt elatus, ibidémque fuſtibus pro applauſu malè acceptus, tandem cum alijs mari in Galliam dimiſſus eſt.

Percuſ.

Percussis hâc ratione Pastoribus, dispersus & ejectus suis Vrbibus, Dublino, Corcagio, & Pontano, qui cædibus supererat Catholicorum, ex nobilissimo etiam Senatorum, & divitum Mercatorum ordine, pusillus grex, *circuibat in melotis, in pellibus caprinis, egens, angustiatus, afflictus, in solitudinibus errans, in montibus & speluncis, & in cavernis terræ.* Hebr. 11. Quam in Fide Catholica insuperabilem constantiam, intolerandam pertinaciam & dedecus suum interpretati Parlamentarij, in ultimam barbariam ex Hybernia, ne debilioribus in Religione, corruptelæ scilicet & scandalo constantiâ suâ forent, deportare in exilium constituunt. Advectæ sunt itaque navibus oneratis catenæ, manicæ, compedes, ac reliqua tristis ergastulorum, innectendis facinorosis suppellex, copioso sanè numero, usque ad 30. millia, totidem ex Hybernis Catholicis vinciendis servitura: quibus adstricti, proximâ classe in ignota Jndorum maria, & Tabaci Jnsulas securè transferrentur. In horum fundos & possessiones, decretæ sunt longè majore numero ex hæreticis ducendæ coloniæ, ducenta scilicet advenarum millia; quò sola deinceps hæresis, Catholico hactenus Hyberniæ Regno, fide penitus extirpatâ, integrè & pacificè potiretur. Ex quo facile arguere est, quàm locupletes & opulentos necesse fuerit esse Catholicos, quorum residui post tot deprædationes & expilationes fundi, explendis ditandisque suffecerint tot sanguisugis.

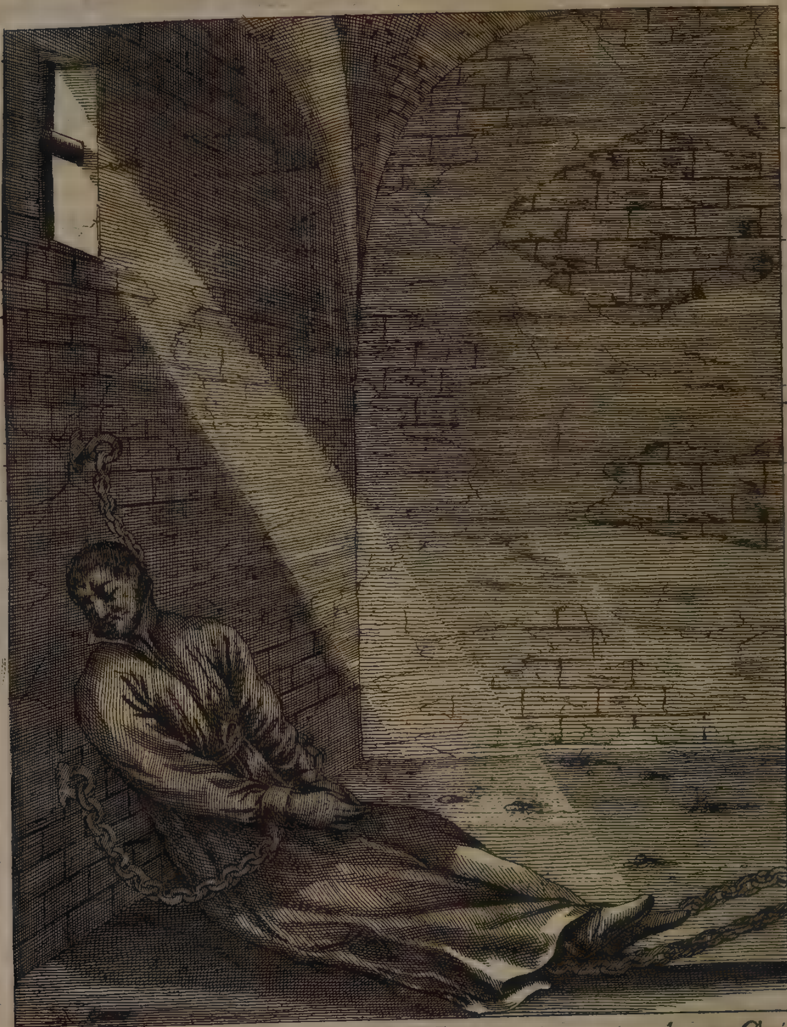
Sive interim exorta est crudelitatis hujus administris suspicio, sive alicunde levi primùm rumore, mox certissimis fundamentis suboluit, Sacerdotes quospiam in numero illo Catholicorum adhuc reperiri, qui eis ad perseverandum fortiter in proposito incentores essent, & hortatores; deprehensus tandem est P. Joannes Bathæus Pontanensis, unà cùm germano fratre, itidem Sacerdote sæculari. Ergo magna cum exultatione ac strepitu prædam nobilem in forum abripiunt, duobus circiter à nece P. Netervillij mensibus, ad stipites alligant, & velut Religionem Catholicam ac Societatem in ijs essent ad internecionem pessumdaturi, utrumque plumbeis glandibus ad mortem usque traijciunt, Pontani 16. Augusti, Anno 1649.

P. MATTHÆUS GRIMES.

Rothomago, præclarâ Galliarum Vrbe, ortum traxit P. Grimes, aut Grimius, etiam Bazier nonnunquam cognominatus. Hic in perillustris Angli familiam adolescens etiamnum adscitus, primâ vice Societatem apud illum nôsse didicit; & ùt erat jam tum ingenio & judicio acri, æstimare, ac denique maximo studio & voluntate exambire. Voti compos 20. ætatis anno factus, ità virtutibus simul & literis animum excoluit, ut ad quatuor Votorum solennem professionem provectus, Anglicam etiam missionem, quamlibet exterus, impetrârit. Et hæc ipsa, quòd Gallus esset, & non Anglus, conditio, majoris flagrantiæ argumentum ad strenuè laborandum illi subjecit, cùm se fulminantibus in solos domesticos & patrios sacerdotes legibus Anglicanis, obnoxium non esse putaret. Igitur tantò majore securitate & impigritate, quantò minore sui periculo, Angliæ se impendere pergebat, egentioribus præsertim, ad quorum animos aditum quasi per viam argenteam, eblanditis apud opulentiores largis eleemosynis, aperiebat, quò illos efficaciùs ad æternorum hæreditatem pertraheret. Verùm utcunque profuerit hactenus Sacerdotibus extraneis peregrinitas, ad evadendum pœnas huic gradui in homines patrios constitutas, ipsi tamen acerbissimis his Parlamenti temporibus suffragari non potuit.

Primus ex non gentilibus Mystis carceri hoc nomine mancipatus est, postquam non infrequenter annis aliquot insidiosas exploratorum manus dextrè subterfugisset. Licèt autem nullis indicijs sacerdotij indubitanter convinci potuerit, detentus tamen est in vinculis ærumnosi carceris aliquot menses, nunquam in tribunal adductus, nunquam pro se dicere

P Mathæus Grimes, Gallus Soc. IESV, ærumnosi carceris pædore pro Christo confectus Londini in Anglia. A. 1650. 11 Augusti.

C. Screta d. M. K. f.

dicere jussus: donec à pædore & situ ergustuli, lethali contractâ ægritudine, gemellam cruentæ morti palmam, miserabili tabe consumptus obtinuit 11. Aug. An. 1650. Tantam porrò in supremo illo morbo adstantibus exhibuit patientiam, quantâ suspendium, mille votis pro Christo expetitum, toleraturus erat: unanimi apud omnes fideles opinione in eorum numero computatus, qui in odium Fidei supplicio tantò diriore, quantò prolixarum carceris ærumnarum mors, brevi suspendio acerbior est, enecantur.

P. PE-

P. Petrus Wrichtus Anglus Soc: IESV. odio Sacerdotij Catholici suspensus, et membratim dissectus, in Anglia Londini A. 1651. 29. Maij.

C. Screta d. *M. K. f.*

P. PETRUS WRICHTUS.

TEnuibus, ſed divitibus in Fide parentibus ortus P. Wrichtus, aliàs Wrightus, Slytonij in Anglia, illud hæreditatis loco à moriente Patre documentum accepit, ut Fidei Catholicæ, in ſua familia hactenus illibatè conſervatæ, ad mortem uſq; tenax, illam cum virtute ſtudioſè coleret, amplam hâc ratione apud DEum hæreditatem conſecuturus. Ipſe intempeſtivâ orbitate compulſus, cùm domi res eſſet arctior, quàm ut numero tot prolium ſufficeret, ne viduæ matri puer 13. annorum oneri eſſet, Cauſidicorum alicui operam ingeniúmq; addixit. Ubi paterni immemor præcepti, jam magìs è numero unus Proteſtantiũ, quàm Catholicus, nuptias etiam nobiles in medio nationis pravæ exambire cœpit. Sed eâ ſpe DEI providentiâ ejectus, mendaces fori artes deſpicere, & redeunte priſtinorum memoriâ, ſororis maximè, & pij cujuſdam ſacerdotis ductu, meliora reſpicere cœpit. Cœpit inquam, nam ſubito iterum & tempeſtuoſo conſilio in aliud periculum prolapſus, Hollandicæ militiæ nomen adſcripſit, tantâ præcipitantiâ Patriam deſerens, ut non veſtem, non pecuniam ex hoſpitio ſecum abſtulerit. Vix menſtruis inter hos meruit ſtipendijs, cùm opportunitatem naviculâ ad Hiſpanum præſidium per Scaldim transfugiendi nactus, palàm

làm & in conſpectu totius exercitûs, id ſupremâ temeritate ſolus aggreſſus eſt; iterum tamen DEI protegentis auxilio, inter denſam globorum grandinem, à tergo in fugientem exploſorum, in portum incolumis deductus.

Hâc rerum vertigine perfunctus, dum Bruxellas meliorum conſilio proficiſcitur, omnibus in via à latronibus deſpoliatus, iterum in ipſa Vrbis porta, quaſi præſtolantem ſe Patronum invenit Anglum Catholicum, à quo veſte, & in viaticum argento donatus, Romam iter inſtituit. Leodium perveniens, bonum rurſus Angelum in Collegij Anglicani Societatis JEſu Janitore deprehendit, cujus hortatu peregrinandi propoſitum, in ſtudia literarum reſumenda poſtliminio convertit; profectúſque cum commendatitijs ad Anglos Orthodoxos Gandavum, biennio illic in ſcholas humaniores incubuit, tam luculentis ingenij & Religionis eximiæ indicijs, ut in Societatis deniq; Tyrocinium Watenis receptus ſit. Hunc ille campum edomandæ præfervidæ indolis nactus, eò præcipitem ſuum genium Religioſo deduxit dominatu, ut ab ipſa natura factus natus ad tranquilliſſimam malaciam videretur. Ab eo deinceps, uſque ad ſuſceptos ſacerdotij ordines, tempore, tolerandis frigoris, inediæ, aſperitatibus ſpontaneis, corpus ad graviores Angliæ ærumnas durare ſtuduit, nihil animo aliud volvens, quàm vincula, patibula, equuleos, ſecures, in cauſa Fidei ſubeundas. His illum cogitationibus animum ad quævis ardua præparantem, excepit à Superioribus impoſita Seminarij Audomarenſis præfectura, quæ illius mentem, ad vaſtiora & magis heroica hiantem, vehementer perculit. Quam ille refractariam animi repugnacis velut querelam & renutum advertens, ſibi religiosè indignatus, & rebelles Obedientiæ ſpiritus pedibus Superioris ſubſtraturus, de genibus Rectori Collegij ſuam operam ad munus hoc, tam à ſe hactenus alienum, promptè in omnem omnino vitam addixit. Ratum habuit DEus adeò luculentũ de ſeipſo ſub jugũ Obedientiæ miſſo Petri trophæũ; nam horæ non plus unius intervallo, à Præpoſito Provinciæ ad difficilem in caſtris expeditionẽ deſtinatus, tantis eam ſuſcepit & adminiſtravit animis, ut in promovendis rei Catholicæ, & ſalutis proximi negotijs, nec acies aut obſidio, nec æſtus aut frigora, nec dies aut nox, illi terrori, aut remoræ fuerint. Multi per ſeptennium in hac laborioſa miſſione ab hæreſi ad Catholica Eccleſiæ caſtra per illum ſunt reducti, multi ad tractanda utiliter militiæ Chriſti arma animati; donec Wintonienſis Marchionis accitu, caſtra Hiſpanica, cum campis Angliæ Londinenſibus commutavit.

Funeſtiſſima per illud tempus Rei Catholicæ in Anglia, ſub violento Parlamenti dominatu, erat facies, revocatâ novo Senatusconſulto, omnium hactenus à temporibus Henrici legum, in Catholicos diritate. Exhauſti pecunijs omnibus, tandémq; domibus & poſſeſſionibus ejecti; domus ipſæ ſpoliatæ, quaſſatæ, multorum etiam everſæ funditus. Honeſtiſſimæ, & avitâ nobilitate familiæ, per ſylvas & nemora vagantes, miſerabili latitatione vitam anxiè in cavernis & antris contegebant. Ut de ijs taceam, in quos fidelitatis erga decollatum Regem ſuſpectos, toto Tyrannidis pondere exaggerata tempeſtas incubuit. Impleti Catholicis carceres omnes, & cùm eorum multitudinem vincula ampliùs, & ergaſtulorum clauſtra non caperent, Tameſis pro cuſtodia, & naves illi impoſitæ carceres fuêre optimorum hominum, in utroq; elemento vinctorum. Intermiſit quidem deinde trimeſtris ſpatio ferrearum legum crudelitas, & quandam Catholicis interſpirandi velut intercapedinem promittere videbatur, illis potiſſimùm legibus abrogatis, quæ Catholicos ad templa, & liturgias hæreticas minaciter compellebant. Sed eò fortaſſe, ùt ſequentia mala docuerunt, quò ſecuritate conceſsâ liberiùs uſi Catholici, certiùs deprehenderentur. Mox enim fidei datæ curâ ſuſque deque habitâ, ſævitiam ità inſtaurârunt, ut nullus, etiam primæ notæ Nobilium, à ſagaciſſima veſtigatorum indagatione ſecurus eſſet. Domus nec una, nec ſemel, feſtis potiſſimùm diebus, omiſſa, quam non violentâ irruptione, pertinaci & accuratiſſimâ perveſtigatione, nocturnis etiam pervigilationibus, excuſſiſſent; quo etiam inopinatè incumbentis tempeſtatis imbre, P. Wrichtus involutus eſt.

Suboluerat venaticis illis Parlamenti, ex ſanguine Catholicorum viventibus, latere quidpiam in domo Marchionis Wintonienſis prædæ idoneum, & in omnem idcirco occaſionem inſidiosè intenti, tempus duntaxat opperiebantur, quò certiùs irretitus Myſta teneretur, ne evaderet. Imminebat Purificatæ Deiparæ feſtus dies, cui pro eximia ſua in Virginem devotione celebrando, Marchio cum P. Petro auguſtiorem apparationem adornaverat. Cùm ipſo feſto ſagaciter præſenti occaſioni imminens exploratorum globus,

bus, improvisò irrupit, tum penitus, cùm Pater Sacrificio proximus, in sacello præparabatur. Et fuisset omnino in flagranti deprehensus, nisi ascensum rectis per gradus itineribus, magnâ locorum gnaritate, urgentibus apparitoribus, occurrisset Marchio, auctoritate suâ tantisper eosdem remoratus, dum Pater tempestivitate hâc usus, securis latebris conderetur. Repertum in Sacello Breviarium, sacer apparatus, aqua & vinum in ampullis, indicia fuêre præsentis sacerdotis certissima, & relicta patens fenestra quâ eruperat, viam insuper fugæ, nec procul absentis latebras denotavit. Per hanc puer, velut angulis penetrandis aptior catulus, venatum emissus, optatò Patrem deprehensum in retia vinculorum impulit. Fama tulit, puerum hunc Judæ sorte, proditionem Patris infami deinde laqueo luisse. Illud certum, vitam à Patris nece morte acerbiorem, inter perpetuas malè consciæ mentis diras vixisse, fassùmque de seipso cuidam Catholico, nihil se quietis in hac luce reperire, sperarèque ampliùs, nisì à morte strangulatu voluntario accersitâ. Paucis ante comprehensionem diebus, præ quàm aliàs impensiorem animo suo æstimationem felicitatis eorum ingeri sentiebat P. Wrichtus, quos eo privilegio dignaretur DEUS, ut pro nomine JESU digni haberentur contumeliam, carceres, & mortem pati; quo etiam de argumento geminas extremo illo tempore conciones conscripsit, plenas spiritu & nervo, quarum nempe cathedra postea patibulum fuit, & vitæ epilogus dictorum confirmatio.

Conjectus posthæc est, velut de sacerdotio suspectus, in carcerem novæ portæ, ubi jam quinque alij attinebantur sontes ejusdem criminis; ex quo certissimâ spe præconcipiens, non aliò quàm ad patibulum se educendum, universæ primò omnium vitæ noxas apud unum è captivis sacerdotibus recensuit. Nullâ molestiâ longo tempore illic affectus, nullâ quæstione tentatus, aut ad tribunal judiciorum adductus fuit, sperantibus justitiæ Britannicæ ministris, Catholicos ingenti lytro Patris libertatem redempturos: quâ etiam spe dissimulanter ferebant carcerem à Catholicis turmatim frequentari, à quorum piè affluentium quotidianis cœtibus illa facinorosorum aliquando custodia, in pœnitentium, & sacris divinæ mensæ accumbentium sacrarium, auro emptâ apparitorum negligentiâ, transijt. Tandem ubi P. Wrichtus hæreticorum sordes, & in exaggerando semper suæ libertatis lytro cupiditatem indignatus, nullam de se ampliùs cum illis fieri pactionem voluit, de tollendo seriò è vivis deliberatum fuit. Evocatur igitur Londinum Thomas Gagius infamis & scelerosissimus, ex Sacerrimo Prædicatorum Ordine Apostata, ejus ipsius Henrici Gagij Equitis Aurati, ex prima Angliæ Nobilitate frater, cui à confessionibus P. Wrichtus in Hispanica militia partem exercitûs ducenti, diu fuerat. Hic Thomas cùm familiariter Patrem in Belgio, adhuc Ecclesiæ & Ordini fidus, novisset, tanquam sacerdotij ejus apprime gnarus, in testem adversùs illum subornatus est. Neque scelestus transfuga, mercede proditionis illectus, conditionem abnuit, sed veluti tot jam antea sacerdotum sanguine proditionibus suis effuso irritatus, venenatam in P. Wrichtum linguam præ alijs exacuit. Tres præter Thomam constitêre adversùs Patrem Wrichtum accusatores, ij scilicet, qui in comprehensione lictorum munus obierant: quibus nîl aliud ad evincendum sacerdotium afferentibus, quàm vestigia, & quædam indicia illius in Sacello Marchionis deprehensa; exorsus post illos Thomas, toto horæ dimidio accusationem suam pertexuit, nominatis locis, in quibus eum sacra fecisse; personis, quibus Sacramenta impertijsse sæpius vidit. Noluit Pater inficiari, quæ verè de suo sacerdotio à proditore dicebantur, gratulari sortem, & intimas DEO grates referre se dixit, quòd non ùt homicida, neque ùt fur, neque maledicus, vel alterius criminis reus, sed solius Catholicæ Religionis, ad tribunal productus esset. Cæterùm judicandi & de se statuendi partes, Patriæ & Duodecimviris permittere.

Parantem secedere interpellans Tribunalis Præses, *noveris*, inquit, *Domine mi, te non Religionis causâ judicari & pati, sed quia ex Anglia transmarinis itineribus egressus, foris Papistici Ordinis cerimonijs initiatus sacerdos, in Angliam redux, populi seductor, eandem Fidem Anglis persuadere connisus es. Hoc ipsum*, respondit Pater, *comune mihi est cum omnibus Apostolis, Martyribus, quippe in quos eadem à Nerone, Domitiano, alijsque Tyrannis jactata sunt.* Atque ita nonnullis insuper ad defensionem Henrici Gagij, cujus defuncti nomen impudentissimè proscindebat Thomas, prolatis, secedens, & post horæ quadrantem revocatus, hanc sententiam accepit: *Ad carcerem, unde huc deductus es, remigrato, inde in locum supplicio destinatum pertrahitor; ibique donec semimortuus fueris suspenditor, semimortuo viscera extrahuntor, caput amputator, reliqua membra*

quatuor in partes divisa, in quatuor consuetis Urbis locis affiguntor: & sic DEUS tui misereatur. Incredibili se perfusum lætitiâ scribit ipse, optatissimo, & tot annis desideratissimo nuncio, sic ut contentâ voce exclamârit: *Nunc ergo Omnipotens DEUS, sit sanctissimum Nomen tuum benedictum in æternum!* Nec plura locutus, injectis vinculis in carcerem reducitur, post biduum ad furcam educendus. Cogebatur eo toto custodiæ tempore, eodem lecto cum pio sacerdote Domino Cheney, apud quem bis itidem universæ vitæ noxas expiârat, decumbere, qui proinde de supremis ejus duabus ab accepta mortis sententia noctibus, ad Societatis Anglicanæ Provincialem scribens, ità loquitur: *Ab accepta mortis sententia quàm primùm se ad quietem recipiebat (erant autem duæ omnino noctes) arctè adeò dormivit, quasi ex somno non suscitandus videri posset: adeòque jacuit immobilis, quasi exclusæ penitus essent omnes illæ tristiores imagines, quas depingere vicina mors in animo solet. Ad minimam antea commotionem, quin ad ipsam respirationem evigilare erat solitus; accepto autem fatali nuncio, altè adeò sensus ei omnis erat sopitus, quasi ab omnium accessu esset remotissimus.* Penetravit se interim ad illum sacerdos è Societate, à Præside Provinciæ submissus, qui cumulatis plenum gaudijs ità circumfluere deprehendit, ut præ dulcissimo lætitiæ Divinæ sensu, lacrymas vix teneret. Agebant interim pro redemptione tam chari capitis, Marchio, Orator Hispaniæ, & Catholici omnes; quorum conatus ille quàm ingratos haberet, unico verbo ad sacerdotem illum expressit: *Vanitas est. Non est enim mi Pater, non est ulla vitæ meæ in hac mortalitate hactenus actæ pars, quæ tam suavi cordis incensione totum mihi animum supernè venientibus voluptatibus inundârit. Atque hoc à me R. P. Provinciali refer: non satis capere aut scire me, quomodo in hoc mortali corpore possim tantam lætitiam ferre, aut maiorem sperare, aut experiri.*

Nihil pene deinceps temporis vacuum Patri ab interpellatoribus Catholicis fuit, à prima luce usque ad tenebras multos expiabat, etiam à totius vitæ noxis; alijs monita, consilia, solatia alijs, & supremas apprecationes impertiebat. Jamque nox ultima, quæ sacrum Pentecostes diem excipiebat, quemque ille repetitâ totius vitæ exomologesi prævenerat, adfuit, quâ post ardentissima colloquia, quietissimo somno ad usque horam quintam matutinam producto, supremum DEO sacrificium incredibili sensu animi obtulit, illam inprimis Cœlestis in se gratiæ prærogativam tenerrimè ponderans, quòd ex octo ejusdem carceris sacerdotibus, & duobus quidem sacerdotij convictis, duobus etiam ad mortem condemnatis, ipse solus ad palmam evocaretur. Vix dimidium horæ effluxerat, cùm pulsari fores ad se evocandum arbitratus, priusquam compellaretur se proripiens, exclamavit: *Venio dulcis JEsu, Venio!* datòque sacris in carcere commilitonibus amplexu, magnâ hilaritate foras prodijt ad supplicij, varia ob crimina socios, quos sortem suam miserabili ejulatu deflentes, ipse totus lætitijs incedens, ad fidem veram nequicquam hortatus, mediâ horâ de divinis ore quodam Cœlesti differuit. Distribuerat biduo antè Pater in Catholicos memoriæ pignus sexcentas icones, nomine suo inscriptas, quarum unam Christi nascentis ingentis thesauri loco Matrona Nobilis à se æstimatam, omnibus domesticis biduo illo ostentabat, nemine, etiam post frequentatam imaginis & chyrographi considerationem, quidquam in ea notante. Dum verò die pòst tertio, qui Patri fatalis erat, imaginem eximit, ut coram ea Pater noster ac Ave Maria pro felici Patris agone recitet (rogaverat enim P. Wrichtus, ut hæc quotidie coram illa, in gratiarum actionem pro beneficio suæ pretiosæ mortis, Deo & Deiparæ diceret) advertit cruentas undique circa Patris nomen inspersas maculas, quas & alij omnes, qui iconem priùs intaminatam viderant, obstupentes, omen & indicium mortis pro Christo sanguineæ Patri oppetendæ legerunt.

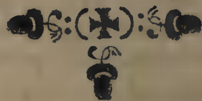
Compositum interim in crate viminea, non ùt aliàs solum verrente, sed rotis subjectis, ut expeditè & suaviter procederet, incumbente, neque supinum in eam abjectum, sed supposito abundè stramine veluti sedentem, operto capite, & sericâ vittâ leniter manus ante pectus ligatum, plures equi ad patibulum, veluti in triumpho phaleris & tintinnabulis instructi, trahebant; sequentibus tribus alijs, quæ facinorosis plebeijs onerabantur, infamibus trahis, ac rhedis duabus, Nobilium aliquot latrocinij reorum plenis. Quorum ejulatus mœstissimos, & desperato dolore marcidos vultus, cum Patris hilaritate amœnissimâ renidentibus oculis componentes pompæ spectatores, hunc triumphatoris, illos triumphum obtorto collo sequentium captivorum imaginem referre dicebant. Ab ipso carcere, toto illo spatio, per duo milliaria Anglicana ad furcas usque porrecto, plateas, fenestras, tecta, campos, con-

conferti populi vis tanta inundaverat, quantam Londinum nunquam, nisì in dira nuper Caroli Angliæ Regis tragœdia, vidisse meminit. Per quam tamen incredibili ardore ad traham usque irrumpentes Catholici, viri æquè ac fœminæ nobiles, semel, iterum, ac tertiò accurrebant; quidam etiam duodecim vices ad Patrem accessu implevit, Magnatū postulata ferendo, & locum ubi supremam ejus benedictionem præstolarentur, indicando. Accidebant autem omnes, ex illustrissimis etiam familijs, dejecti in genua, & manibus, vesti, trahæ oscula lacrymabundi figebant, eâ voce usi, *benedic Pater:* sic, ut cùm alijs atque alijs accedentibus (id enim præter omnem superiorum temporum morem minimè impediebant armati stipatores) qui Patrem vehebat auriga progredi non posset, audiens toties eadem verba precationem poscentium ingeminari, ipse pro ijs factus intercessor identidem succlamabat: *Benedic Pater.* Quibus ille omnibus lætabili oculorum perjucundè renidentium alacritate satisfaciens, Cœlestibus singulos solatijs aspergebat. Ubi verò ad Marchionis, in quibus comprehensus est, ædes prætervehebatur, sublatis in Illustrissimos Conjuges, & totam qua cum tam sanctè versabatur familiam oculis (omnes enim in pergula foras è domo porrecta, vultum ejus opperiebantur) manus in altum, ità ùt vinctæ erant, sustulit, & illis in genua publicè, inter solatij dolorisque simul lachrymas provolutis, formatâ quantùm potuit cruce supremùm bene & vale dixit. Fuêre quin adeò ex illustribus Matronæ quædam tam intrepidæ, ut ad traham penetrantes, unà cum Patre in vimineo illo & infami texto considerent; quarum una hoc beneficij inde se retulisse grata memoravit, quòd tenebrosæ mentis inextricabile hactenus experta tormentum, discussâ inde tenebrarum caligine, nunquam deinceps persenserit. Alia sericas fasciolas magno numero coëmptas, & raptim allatas, contactu ejus & cruce sacrari obtinuit, quæ in plures deinde distributæ, magno in pretio sunt habitæ.

Jam ad usque Tiburnum appulsis, infinito propè concursu se circumdedit multitudo, ut rhedæ ferè ducentæ, quingenti equites, hominum verò ad viginti millia putarentur adesse. Sed Patri illud omnium jucundissimum accidit, quòd sicut in carceris egressu vehiculo incubiturus, sacerdotem amicum manum porrigentem, unàque à peccatis absolventem habuit; ità hìc è traha surrecturo manum item inopinanter obtulerit è Societate sacerdos, bajuli cultu cannabino vestitus, & funibus axillæ subjectis ad portanda onera accinctus, atque is fidissimus olim in Castrensi Missione achates, P. Odoardus Lathomus, in accusatione sui à proditore Gagio nominatus. Ab hoc, raptim institutâ exomologesi, nemine id notante iterum expiatus est; nisì quòd ministri, ut nê morituro moras homo rusticus necteret, baculi semel iterúmque repetito ictu, tandem submoverunt. Quanquam præter hunc adfuêre plures è Societate, in omnes patibuli partes dispersi sacerdotes, ut quocunque se obverteret, semper in notos & fraternos vultus incideret: quorum etiam unus ut meliùs notari posset, rhedæ adversùs positæ fornicem sive tectum conscenderat, supremam ei, inter collabendum è subducto curru momento, absolutionem, accepto ùt conventum erat indicio, collaturus. Quatuor Nobiles è trabe una, tres alij ex alia pependêre; P. Petrus inter ultimæ sortis fures viros tres, totidémque fæminas, in plaustro constitit. Quo loci & rerum articulo, cùm varia de Fidei Catholicæ veritate, suáque felitate differentem, silere tandem compulissent ministelli, unâ ferè horâ tacitus, oculis ac manibus in Cœlum sublatis, dum alij ad mortem impiam à ministris pararentur, in meditatione æternorum, animæque in manus DEI commendatione perstitit. Omnibus dehinc è laqueis suis jam pendentibus, unus ipse in carro, collum ambiente, sed necdum astringente fune circumdatus supererat; quem necis suæ causâ recensitâ, ardenti oratione Catholicos ad fidem retinendam, hæreticos ad amplectandam exhortantem, ausus interpellare, & ad redimendam perfidiæ professione vitam tentare Calvini sacrificulus; illis Salvatoris verbis ab illo depulsus est: *Vade post me Sathana; scandalum mihi es, cui certum deliberatúmque est pro Religione Catholica, si vel mille vitæ superessent, omnes libentissimè profundere.* Jussus tandem ad mortem se comparare, ubi aliquamdiu in alta quasi contemplatione absorptus, omnium in se conversis oculis perstitisset, subductus à pedibus carrus pendentem deseruit, 29. Maij, feriâ 2. Pentecostes, Anno 1651.

Quartâ ferè horæ parte expectatum fuit, dum eâdem vultûs, quâ vivus pollebat honestissimæ venustatis amœnitate pendens, penitus exspiraret; tum primùm enim carnifex rescisso fune, ac deinceps capite, cor-

pus exenteratum quadripartitâ divisione discerpsit, minimè prohibitis, ùt aliàs solebat, Catholicis, quo minùs sudariola sanguine Patris intincta, & partes carnium in reliquias auferrent. Quin adeò Mareschallus supplicio cum potestate præsidens, inexpectatâ, & hactenus inauditâ benevolentiâ concessit, ut si qui in conferta multitudine adessent, quibus cum forti & nobili hocce viro sanguinis vel amicitiæ necessitudo intercederet, caput sibi & quatuor corporis partes ad sepulturæ honorem asportarent. Quas ocyssimè Catholici, nè quid fortè de concesso beneficio revocaretur, admoto currui impositas, securo loco, unà cum corde flammis erepto, ad futuros honores, si hos ei quandoque à summa Sede decerni contingeret, condiderunt. Tantâ porrò odorum fragrantiâ locus, in quem illa pignora relata sunt, redoluit, ut faterentur omnes qui aderant, se per omnem hactenus vitam talium odorum nihil unquam expertos, quales è pretiosis illis membris efflarentur, perfuso ijsdem non sinè ingenti stupore quodam etiam è Societate Viro, odorationis omnis aliàs tantùm non experte. Sed major Viri virtutum, quæ ab animo duntaxat percipiuntur, fuit fragrantia; quæ non in stuporem solùm & commendationem invictæ fortitudinis pertraxit præcipuos etiam ex heterodoxis, verùm etiam ad currendum in odorem unguentorum ejusdem fidei allexit. Inter quos præter Baronem unum, & Matronam diu contra stimulum calcitrantem, septemdecim fuêre alij, qui sibi ad bonam mentem stimulo & lumini P. Wrichti gloriosum fuisse obitum testati sunt.

P. HIEREMIAS FISCHER.

CRumlovium Boëmiæ Civitas, P. Hieremiæ Fischer patria fuit, probis atque apprimè devotis Parentibus in lucem edito, qui præter illum, quaternos alios liberos summâ voluntate DEO in Societate sacraverunt. Ab infantia doctus ab illis verbo & exemplo timere Deum, amorem simul tenerrimum erga Deiparam, quam Matris amantissimæ loco semper habuit, animo combibit: cúmque maximis deinde in Cætu Mariano, ac demum in Societate, incrementis auctum, filiali in ejus patrocinium fiduciâ ità fovit, ut in necessitatibus suis certum sibi apud eam statueret perfugium. Grassabatur A. 1623. Græcij, Styriæ Urbe, pestilentia, & cum Civibus, Societatis etiam Collegium, ubi tunc Hieremias studijs operam dabat, invaserat. Primos inter afflatus est ipse venenato mortis halitu, magno Sociorum dolore, quibus ob singularem morum suavitatem, & innocentem vitæ simplicitatem, erat acceptissimus. Simul atque ictum se malo Hieremias sensit, posthabitis humanis remedijs omnibus, totam in Deiparæ auxilio spem defixit; atque illico ad expertam toties in adversis suis opem confugit. Ceperant eâ tempestate, Societatis operâ, magnopere per Austriam celebrari, fierique in pretio fidelibus lapilli quidam, Fojenses agnominati, eò quòd reperti in agro, haud procul Dionanto in Eburonibus, in quo B. V. à Foya, hoc est à Fide, imago, magnâ convenientium undique populorum celebritate colitur, contra ferè omnia morborum & malorum genera, præsens afferre solerent remedium. Hunc ergo Marianum lapillum, plenus bonæ confisionis, pestilenti admovet carbunculo, eâque religiosè invocatâ, nullo alio applicito remedio, mirum dictu, inopinatè convalescit. Eo beneficio magis in vindicem suæ salutis amore ac studio accensus, nunquam ex illo destitit eam singulari cultu & observantiâ prosequi. Secundùm perducta ad præfinitam sibi metam doctrinarum studia, varijs Sacerdotum munijs & perfunctionibus applicatus est: in quibus cùm Superiorum expectationi, magno semper animarum proventu, respondisset, Collegij Pragensis Minister constitutus fuit, & munus illud, in paucis difficile & anxium, mirâ charitate fortitudini permixtâ, annos aliquot cum laude prudentiæ obtinuit. Inde ad Glogoviensis in Silesia Collegij, nuper Saxonici belli turbine dissipati eversique, instaurationem, cum potestate Rectoris destinatus, copiosam laboris & industriæ segetem,

P. Hieremias Fischer Boëmus Crumloviensis Soc: IESU, ab Hæreticis necatus in Silesia Anno 1634. die 23. Maij.

tem, cum inclytæ mortis corona insperatò invenit. Cujus certam se accepisse prænotionem, Olomucio Glogoviam proficiscens, fido ac familiari Amico è nostris aperuit. Habuisse nimirum olim se in propinqua amicitiæ parte, atque in studio pietatis, præsertim erga Beatissimam DEI Matrem, Socium & Sodalem unum quempiam item è nostris, quem post fata sibi factum conspicuum monuisse, sibi quidem bene jam penes Sanctissimam Matrem, ac beatè esse, ipsum quoque eodem venturum propediem, sed viâ haud paulùm duriore. Ex qua denunciatione non dubitanter asseverabat in digressu, cæsum iri se quapiam in sylva: perinde ac si & genus mortis, & locum, & tempus, certâ notione accepisset; quamvis pacatæ domi militiæque tunc essent res, neque præsentanei quidquam periculi appareret. Saxoniæ Dux Septemvir Elector Imperij, nuper Gustavo Adolpho Suecorum Regi fœderatus adversùs Ferdinandum II. Cæsarem Augustum, propter jussa restitui Catholicis ea Sacerdotia, facultatésque Ecclesiasticas, quas inde usque à Passaviensi Conventu per vim invaserant alienæ Fidei Principes, & usque adhuc obtinebant; quamvis cæso nuper Sueco, ejusce belli reliquias prosequebatur, & alternante, ùt solet, fortunâ, copias suas in Provincias Cæsaris nunc immittebat, nunc revocabat. Anno 1634. rursus infesta in Silesiam signa intulit, & nonnullâ Cæsareis copijs ad Lignitzium allatâ clade,

ad circumsidendam Glogoviam castra promovit. Urbs haud valde communita operibus, & pene destituta militari præsidio, ac insuper vicina bellóque immunis Polonia, fugam aut receptum persuasêre, non expectatâ obsidione, Canonicis cum Clero, Religiosis utriusque sexûs, & multis Civium. P. Hieremias Collegij Rector dimissis in Poloniam Socijs, extrema opperiri cum duobus alijs constituit, neque nisi extremo adigeretur periculo, Urbe decedere. Igitur ubi è mœnibus hostilis miles conspectus est, & intus ad arma conclamari cœptum, trepidari, discurri, tum demum minimè sibi cunctandum ratus, abitum accelerat, præterfluentem Oderam, cujus interjectu prohibitum iri militarem injuriam crederet, transmittit, & in finitimam Poloniam iter intendit. Jámque alterum ab Urbe milliare promoverat in sylvam, cujus arborum densitate & umbrâ tectus, in tuto se propè jam versari rebatur, proximè limitem Poloniæ constitutus. Cùm ecce improvisi duo adequitant citato gradu, quorum alter antevolans, *hem Jesuita, Jesuita*, inclamat, nomen scilicet nefarijs id genus hæreticis hominibus exosum, & multò pessimè execratum. Præiverat aliquanto intervallo cum Civibus Urbe profugis Frater Coadjutor, neque jam, arboribus occultatus, conspici poterat: Rectorem ponè sequebatur alter Sacerdos, quem miles priorem aggressus, minorem sclopum in caput ejusdem exonerat, trajecturus plumbo tempora, nî Pater inclinatione capitis ictum devitâsset. Mox incitato in Rectorem equo, rebus omnibus unà cum veste despoliat, nixûmque humi genibus, & diloricato in vulnus thorace offerentem se morti, & SS. JESU ac MARIÆ nomina appellantem, glande secundùm cor transverberat, neque quidquam locutum amplius, uno ictu sternit exanimem. Socius Sacerdos certam pro vita pecuniam depactus, captivus ab illis dum abducitur, abundè ex ipsorúmmet ore causam illatæ Rectori necis accepit, inveteratum videlicet in Jesuitarum universim nomen odium, quòd non solùm Papistæ, scelesti nebulones, sed & Jesuitæ essent, extirpando Lutheri Evangelio jurati hostes: ex quo solo, cùm despoliatis viatoribus alijs parcerent, his insuper vitam ipsam implacabiliter ereptum primariò ibant. Unde & exprobrabant captivo Sacerdoti Religionem suam, quæ excindendæ Lutheri sectæ unicè incumberet; *Eccur*, inquiebant, *vos mortalium exosissimi Jesuitæ, sic ubique gentium Sacerdotes nostros Evangelicos insectamini, fugatis, proditis, perditis? & miramini, cùm vobis vicissim eadem à nobis eveniunt.* Corpus cæsi Rectoris jussu Glogoviensis Abbatissæ in vicino pago Cursdorff honorificè tumulatum est eo in Templi loco, quem ipsa sibi Antistita, si fortè extorris Glogoviâ obiret, delegerat. Percussorem ultio divina non longo intervallo secuta est: nam post mensem ferè sextum triviali in duello, simili glandis plumbeæ secundùm pectus ictu, miserè stratus est. Occubuit P. Hieremias A. 1634. 23. Maij ætatis 36.

P. JOAN-

P. Ioannes Vorthingtonus Anglus Soc. IESV. inter ærumnosi Carceris squal: lores odio Catholicæ Religionis extinctus in Anglia 25. Ianuarij. A. 1652.

C. S. d. M. K. f.

P. JOANNES VORTHINGTONUS.

VEteranus hic in exercitu Christi ad subjugandos illi Anglorum animos Miles, totis 46. annis in Regno Britanniæ Apostolicis laboribus insudavit. Facile hinc cogitatu est, quibus ærumnis & periculis, quantis in summa temporum difficultate calamitatibus exerceri necessum fuerit hominem, vitæ quidem & sanguinis pro salute animarum prodigum, eâ tamen circumspectionis cautelâ in eorum procuratione occupatum, ut tot annos odoram venaticorum canum vim, omnes Regni angulos sagacissimâ vestigatione lustrantium, frustraretur. Latendum videlicet sæpius cum Athanasio velut sepulto erat in desertis terræ scrobibus & cisternis, cum Felice inter ruinosas domuum parietinas, confligandum cum fame & siti, frigore & egestate: donec ex intervallo majore iterum animo erumpens in publicum, non tantùm in Fidei constantia Catholicos roboraret, lapsos in hæresim Ecclesiæ restitueret, sed præfidentes etiam errorum duces ac magistros certaminibus lacesseret. Et quia singulari in his omnibus enituit prudentiâ, ob morum suavitatem etiam heterodoxis acceptissimus, præpositus tandem fuit regendis in Anglia socijs. Quod munus cùm aliquamdiu plenâ omnium satisfactione, eximioque

mióque hinc redundante in Catholicorum commoda fructu, administrâsset, incidit tandem in adversariorum casses, diuturni laboris præmia, ex gloriosa pro Christo morte recepturus. Graves omnino plurium annorum ærumnoso inclusus carcere pertulit calamitates, varijs interim & periculosis agitatus quæstionibus, de juramenti fidelitatis æquitate, de suis in Anglia in tam longa commoratione gestis, aliisque, ex quibus mors illi specioso justitiæ titulo consciscí posset. Quibus non facile dictu est, quanto ingenio satisfecerit, quàm dextrè captiones, & periculi plena interrogata eluserit, quàm circumspectè cautéque in omnibus se gesserit. Jusjurandum tamen fidelitatis constanti semper animo damnavit, mille mortibus necandum potiùs corpus, discerpendum supplicijs offerens, quàm ut rem adeò nefandam & execrandam nedum admitteret ipse, sed vel ullâ ratione probaret. Cujus tam animosæ confessionis dum solitam à manu carnificis mercedem desideratissimæ mortis expectat, hanc à diuturnis ergastuli calamitatibus conscitam, tantò majore merito, quantò productiore supplicio feliciter obijt in vinculis 25. Januarij A. 1652.

Quàm felix autem fuerit invidendæ illius mortis causa, ex iniquitate sceleratissimi jurisjurandi, quod illis annis Catholicis omnibus totâ Britanniâ à Parlamento propositum, & ab ipso constanter damnatum fuit, conjice. Cujus quantò apertior supra juramentum fidelitatis ab Elisabetha & Jacobo editum fuit impietas, tantò clarior mortis illius ob ejus contemptum illatæ patescit gloria. Ita enim formula Sacramenti Elisabethæ sonabat: *Ego N N: prorsus testificor & declaro in Conscientia mea, Reginam esse solam supremam Gubernatricem, & istius Regni Angliæ, & aliorum omnium suæ Majestatis ditionum & Regnorum, non minùs in omnibus Spiritualibus atque Ecclesiasticis rebus & causis, quàm temporalibus. Et quod nemo externus Princeps, Persona, Prælatus, Status vel Potentatus, aut facto, aut jure habet aliquam jurisdictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam, vel auctoritatem Ecclesiasticam, aut spiritualem in hoc Regno. Ideóque planè renuncio, & repudio omnes externas jurisdictiones, potestates, superioritates, atque auctoritates.* Sed execrabilior juramenti Parlamentarij forma ita habet. *Ego N N. abjuro, & renuncio Papæ suprematum & auctoritatem super Catholicam Ecclesiam in generali, & super meipsum in particulari: & fide teneo nullam esse transubstantiationem in Sacramento Cœnæ Domini, aut in elementis panis & vini post consecrationem eorundem, per quamcunque personam. Et eâdem fide teneo, non esse purgatorium: & hostiam consecratam, Crucifixos, aut imagines non debere coli, & nullum cultum esse jis debitum. Item credo salutem non posse mereri per opera: & omnes doctrinas in affirmationem dictorum punctorum abjuro, & renuncio sinè ulla æquivocatione, mentali reservatione, aut secreta evasione quacunque, sumens verba à me dicta juxta communem & usualem sensum eorundem. Ita me Deus adjuvet.*

SOCIE-

IGNIS
CRUX BESTIÆ IN ME VE
NIANT
IHS
TANTVM VT CHRI
C Screta del:
Melchior Kusell f.

SOCIETAS
JESU
AFRICANA.

FRICA altera Orbis portio, ab Septentrione in Meridiem latiſſimo tractu graduum ſeptuaginta porrigitur, ſic, ut ferè quinque & triginta à Gaditano freto ad Æquatorem, totidem inde ad Bonæ ſpei Promontorium, ultimum ab Auſtro limitem, numerentur. Media Africæ longitudo Æquatori, Zonæque torridæ ſubeſt, quam falsò Antiquitas opinabatur exuſtam penitus, inhabitabilem, & imperviam eſſe: ſed ab Henrico Ordinis Equitum Chriſti Magiſtro, ſub auſpicijs Joannis I. Luſitaniæ Regis, Orbi noſtro, & Societatis JESU operarijs aperta, magno deinceps labore ad Chriſtianam Religionem exculta fuit. Maximâ quidem ſui parte Mahometis impiæ ſuperſtitioni dedita eſt, Turcæ, aliorúmque Mahometanorum Principum Dominatui ſubjecta: numerat tamen ampliſſima quædam Regna, & in his præcipuè totum Imperium Abiſſinum, ſive Æthyopiæ, Chriſto initiatum; Schiſmate tamen Græco, aliíſque Orientalium hæreſibus ità pertinaciter addicta, ut nullis hactenus Sociorum laboribus, ſanguineo conatu, ad Eccleſiam Catholicam integrè traduci potuerint. Pauculæ quædam Regiones Idolorum cultui addictæ, eæque recipiendo Chriſti ſemini aptiores, numerantur. Inde nulla pars Orbis ſterilem magìs ſe agrum Evangelico ſatui exhibuit, in qua ne unum quidem Regnum, præter Inſulas complures Hiſpanæ Monarchiæ ſubjectas, cenſetur, integrè & Catholicè palàm Chriſto addictum. Neque id mirum: ſiquidem inſana illa ſæviſſimi Mahometi Lex, omnem ne dicam ſuaſionem, ſed mentionem ipſam Chriſtianæ Legis ab auribus ſectatorum ſuorum tam procul amovet, quàm propinquum interitum omnibus hujus Prædicatoribus decernit; Lege mortis, etiam à filio parenti inferendæ, ſancitâ in eum, qui verbum in Mahometem, ejúſve legem ignominioſum proferre attentârit. Ut proinde meræ temeritatis, nec ullius emolumenti (præterquam certæ necis, hâc methodo quæri inconceſſæ) opus aggreſſurus ſit, quisquis ſuadere Chriſtum, aut eximere Mahometem illis voluerit. Solâ idcirco ferè eâ meſſe ſolantibus ſe, per ditionum Turcicarum miſſiones, Socijs, quâ mercimonijs, aut captivitate detentos ibi Catholicos, in avitæ Religionis conſtantia retinere ſatagunt. Adde, quòd neque Religionis cujuspiam cultori, ad aliam quamcunque à nativa ſua diverſam, præterquam Mahometanam, tranſire conceſſum ſit: lege

ge vivicomburij latâ, nisi vel ad Fidem pristinam parentum redeat, vel capessat Mahometanam. Expertus id est P. Joannes Elianus noster, Memphi in Ægypto Catholicos procurans, qui à parentibus Judæis prodijsse deprehensus, jussus est ab Urbis Præfecto sive Thalmud, sive Alcoranum amplecti; vivus alioqui cremandus, nisi Italicorum Institorum charitas eum in tempore discrimini subduxisset. Socius hic adjunctus erat P. Christophoro Rodericio, quem Pius 4. Nuncij Apostolici titulo in Ægyptum ad Cophtorum Patriarcham legârat, magnis illic laboribus frustra perfunctum, ut Nationem illam Græci schismatis Catholicæ unitati restitueret.

Ceterùm nihil intentatum reliquit Societas, quo durissimum hoc novale omnibus viribus subigeret, sparsâ per omnes omnino Africæ Regiones & Regna, vario quàm maximè proventu, Divini verbi semente. Tingi Regnum, ad extremam Mauritaniæ oram situm, primus excoluit è Societate A. 1548. Joannes Nunnius, & Ludovicus Consalvius, qui Septam Urbem delati, spatio dierum 15. id profecerunt, ut cives, qui pravitate morum Saracenos ipsos superabant, Religiosis viderentur (ità ad Regem Lusitaniæ scribebat Urbis Gubernator) æquari posse. In Regnum Congi, quod inter Hesperios Æthyopas ab ipso propè Æquatore exoriens, ínque meridiem porrectum, in mediterranea quoque introrsum latè recedit, missus cum duobus socijs Georgius Vasius, spatio quinque mensium supra quinque hominum millia Christo adjunxit, alijs subinde Sociorum operis, postquam ipse laboribus immortuus est, submissis.

Vastissimum autem inter omnia Imperium est Abyssinæ, quod Pretejannes, vulgò Presbyter Joannes (nomen est illic omnibus Regibus commune, Cæsaris appellationi æquivalens) toti Æthyopiæ imperans moderatur, cujus à schismate Græco ad Catholicam Ecclesiam traducendi desiderio incitatus Julius 3. Pont. Max. alijque deinceps successores, præter quam plurimas de Societate illuc transmissas operas, tres delegârunt cum amplissima Patriarchatûs Æthyopici dignitate, aliósque Episcopatûs Nicæni Infulis ornatos viros: & quidem quod mirere, ipso volente, qui alioqui speciali voto honoribus Ecclesiasticis omnibus januam in Societate præcluserat, S. Ignatio, & tergiversantes ad tanta dignitatum nomina Socios, præcepto S. Obedientiæ urgente; quæ nimirum videbat sub mero nominis splendore, nihil præterea nisi ingentes ærumnas, & labores illis allatura. Primus ex his Joannes Nunnius, in ipso adeundæ Æthiopiæ conatu Patriarchatu demortuus, successorem habuit Andream Oviedum, quotidie, ùt sic dicam, pro Christo morientem: qui post 6. mensium horridos carceres, ab ipso Imperatore Sequedo ferro appetitus, sed Reginæ interventu servatus, ne commissam sibi, licèt quotidie mortem interminaretur, desertissimam Ecclesiam relinqueret, aratro & boum curâ, vitam ad usque mortem sustentavit, quam ibi oppetijt A. 1580. die SS. Petro & Paulo sacrâ, multis mira-

culis antè & post mortem à DEO illustratus. Hos in eadem Patriarchali Sede tertius è Societate P. Alphonsus Mendez secutus, præter ipsum Imperatorem Sultanum Sequedum Ecclesiæ adjunctum, supra centum millia Æthiopum, unius anni 1628. spatio, à schismate traduxit. Jam verò Melchior Carnerius Nicææ primùm Episcopus, & Oviedi in Patriarchatu Coadjutor, cùm utiliùs alibi operam locaturus speraretur, primus Sinarum & Japoniæ Regnis datus est à Pio V. Episcopus; cujus in Nicæna Cathedra successor P. Apollinaris de Almeida, post 8. annorum in Abyssina labores Apostolicos, suo eandem sanguine rigavit. Nec destitêre cæpta ardua deinceps Socij prosequi, præsentissimis vitæ periculis animas objectando; quibus complures eorum, dum Æthyopes Christo lucrari pergunt, involuti, in prædam Turcis cessêre, atque in acerbissimam captivitatem venditi, longam mortem in vinculis & ærumnis traxêre.

In amplissimo Angolæ Regno, cui proprium Guineæ nomen est, Fidem Christi feliciter A. 1560. plantare incepit P. Franciscus Goveanus, laboribus ibidem suis immortuus: cujus initia prosecuti Socij, Regem Banzæ cum filio natu majore, multísque Proceribus idololatris Baptismo abluerunt A. 1581. donec authore P. Balthasare Barreyrâ, parta Hispanis inter paucas memorabilis, & plena prodigijs victoria, totum pene Angolæ Imperium ad Fidem Christi inclinavit. Amplissimum post Abyssinam Regnum censetur Monomotapiæ 800. in circuitum leucas patens, in cujus ingressu P. Gonsalvus Sylveria, post Cafres omnium Æthyopum nigerrimos Christianâ Fide excultos, & Tongi Regem baptisatum, Regémque Inhamioris cum Regina & octo prolibus ad eadem Sacra inductum; ipsum denique magnum Monomotapiæ Imperatorem, & complurium Regnorum Dominum, cum plurimis Satraparum Sacro fonte abluit; Mahometanorum tamen paulò pòst artibus ab eodem Rege crudeli nece pro Christo extinctus A. 1561.

Memorabilis etiam fuit baptismus Regis Mocumbæ, qui cùm veritatem Fidei agnitam profiteri, carnalium deliciarum spinis irretitus, tergiversaretur, immedicabili à DEO ægritudine prostratus est; ast ubi primùm P. Balthasari Barreyræ, iteratò baptismum suadenti, manus dedit, prodigiosè mox revalescens, Idola omnia comminui præcepit, atque è grege Uxorum, quem Patriâ licentiâ numerosum alebat, unam selegit, cum qua Sacro fonte simul renatus, legitimum Christiano ritu Sacri Conjugij fœdus inivit, alísque dimissis omnibus, multos suorum magnitudine exempli ad Baptismum pertraxit. Nullius tamen ex Africæ Regibus conversio plus admirabilitatis habuit, quàm Regis Fessæ & Marocchi, qui à Melitensium interceptus classe, & Beatissimæ Virginis monitu factus Christianus, Religiosum tandem etiam statum in Soc. JESU amplexus

xus eſt. In cujus ingreſſu Balthaſaris de Loyola aſſumpto nomine, poſteaquam Sacerdotio initiatus eſt, adeò præclara Virtutum Zelíque Apoſtolici Romæ præbuit ſpecimina, ut ad populares ſuos, aliósque Africæ & Mogoris populos Chriſto conciliandos dimiſſus ſit. Verùm ipſo in itinere ærumnis navigationis maritimæ confectus, primos Apoſtolicæ Miſſionis conatus glorioſâ morte coronavit, A. 1668.

His accedunt Inſulæ Canariæ, Tertiæ, Madagaſcar, Mozambicum, quæ partim Luſitanorum, partim Hiſpanorum armis domitæ, Chriſto etiã laboribus Sociorum maxima ex parte ſunt ſubjugatæ. Deniq; nulla etiã Turcarum Monarchiæ ſubeſt Regio & Provincia, in quam ſeſe conatus Societatis non porrexerint, partim in miſſionibus & legationibus temporarijs per omnes ejus oras, auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ſuſceptis, partim in ſedibus fixis, ſparſos ubique magno numero Chriſtianos captivos, mercatores, Sacramentis & concionibus procurando, ſolando, confirmando, & Schiſmaticos lapſósque ad unitatem Catholicæ Eccleſiæ reducendo. Horum alij Meſopotamiam, Libyam, Illyricum, Cretam, Charmos, Iſtriam, Arabiam, Regna Tunis, Marrocho, Algeri, Barnagaſſo, identidem peragrârunt; alij ad omnes ferè Græcorum Schiſmatis Patriarchas, Archimandritas, Alexandrinum, Melchitarum, Jacobitarum, ac ſæpius Cophthorum ſeſe penetrantes, ut ab erroribus eoſdem abducerent, ſæpius ingentia diſcrimina, captivitatem, deprædationes, vincula Turcarum & carceres experti ſunt. Ex quibus eos ſolùm jam deſcribemus, quibus funes ceciderunt in præclaris, & hæreditas præclara obtigit Martyrij: dum veluti in Crudelitatis theatro leonibus Africanis & beſtijs expoſiti, uſque ad mortem decertârunt, tantùm ut Chriſto fruerentur. Tu interim benevole Lector funiculis ijsdem, & vinculis Charitatis in DEUM trahi te ſine, ſi non uſque ad mortem & ſupplicia, certè uſque ad *gladij* illius *ancipitis penetrationem*, qui *pertingat ad diviſionem animi & ſpiritûs, compagum quoque ac medullarum* Hebr. 4. cujus acie mortificato in te homine carnali, ſola DEO vivat Anima, *uſque ad mortem certans pro Juſtitia.* Eccli. 4.

P. Gonsalvus Sylveria Comitum prosapiâ natus in Lusitania Soc. IESV, iussu Regis Monomotapæ pro Christo strangulatus. A. 1561. 15 Martij.

C. Screta d. M. Küsell f.

P. GONSALVUS SYLVERIA.

Indomitis Africæ leonibus, fœdâ Mahometi lege in tygridum sævitiam insuper efferatis, sub mite Christi jugum mittendis, destinatus à DEO Gonsalvus, antequam de utero matris exiret, cæcitatem crudelis gentis deplorare videri potuit, tertio ante ortum die matris viscera vagitibus & fletu implere auditus. Natus est in Lusitania Illustrissimis parentibus, Ludovico Sylveriâ Sorteliæ Comite, Regiæ Custodiæ Præfecto; & Beatrice Noroniâ Lusitaniæ Mareschalli filiâ, A. 1526. 23. Febr. cui ipse liberorum decimus nascendo vitam ademit. A puero durissimæ vitæ genus auspicatus, vinum ad mortem usque libavit extra Sacrificium nunquam, in miseros benignissimè affectus, quibus jam tum stipem ab alijs corrogabat, & ipse ad ægros & pauperes deferebat. Nullum per omnem vitam à veritate dissonum verbum, ne quidem per jocum, protulisse notatus est, etiam cùm plagis & castigationi apud Pedagogum redimendæ, illud necessarium videretur. Ad condiscendam Grammaticam in Cænobium PP. Franciscanorum cum famulo datus, eorum exemplo magnam partem noctis vigilare, & reliquum noctis vestitus dormire consuevit: donec Conimbricæ altioribus studijs incumbens, Societati, tunc primùm Conimbricam à Joan-

à Joanne 3. Lusitaniæ Rege introductæ, nomen dedit; quantâ animi ad Crucem Domini ferendam resignatione, optimè explicuit ejus in Tyrocinio Magister P. Jacobus Miro, ità ad S. Ignatium scribens. *Hic nobiscum Procerum unus, cui nomen Gonsalvus Sylveria, Societatem inijt rectâ admodum mente, eóque solùm permotus studio, ut DEUM quærat, & omnia pro ejus amore contemnat. Adolescens est alto gravíque judicio, ad magna factus. Ad æternarum veritatum perceptionem ac sensum venit; & vigilantiâ est opus, in moderanda nimia in se ipsum asperitate. Res est exempli præclari, quomodo se gerat, intueri. Etenim qui nuper tribus famulis, Magistróque morum viro gravi stipatus incedebat, eum jam in culinæ, alijsque domesticis operibus videre, velut quisquilias abjicientem se, quámque ex animo ea factitet, res est profectò, unde Deus meritò magnopere laudetur. Ingens in Aula extitit motus ejus causâ, & propinqui qui sunt magnæ dignitatis personæ, strenuè dimicarunt; sed ejus bene fundata constantia, & fortitudo, tum illis, tum etiam nobis pro miraculo est.* Post Tyrocinij biennium, in quo continuis pene jejunijs, vigilijs, flagellationibus, omnes pravas affectiones radicitus evellere studuit, communibus votis editis, addidit ipse hæc tria insuper propria, 1. *Nunquam se directè vel indirectè, ne dissimulanter quidem, in Regulis Societatis relaxationem quæsiturum.* 2. *Nihil unquam pro Spiritualis perfunctione muneris, ne stipis quidem acceptaturum.* 3. *Nunquam se Societatem voluntariè, ac ne ejectum quidem, rationem vitæ ejus deserturum.* Atque ex eo tempore in sui depressionem unicè incumbens, hoc in genere ea præstitit, ut admirationi potiùs, quàm imitationi proponi posse videantur. Nam & supercilia sibi abrasit aliquando, ut deformis evaderet; & amentiam simulavit, ut despicatui duceretur; & domestica Æthyopum mancipia, instar mediastini lectos eorum sternendo, cibos parando, & eisdem ministrando procuravit. Obtinuerant Ulyssipone à Regina Gonsalvi consobrinæ, ut sæpius ille præ alijs ad Aulam acciretur, doctrinam Christianam Gynecæo explicaturus: quâ molestiâ ut se liberaret, institit aulicos mores, & exquisitum fæminarum cultum acerbè perstringere, ipsas nunc compta cadavera, nunc adoperta tapetibus sterquilinia vocitans: sed cùm nil efficeret, Davidem imitari, & stultitiam, in earum alloquio, toto vultu & gestu simulare instituit; salivâ etiam fœdè per mentum defluere permissâ. Verùm arte deprehensâ, unde contemptum quæsivit, majorem nactus est æstimationem & venerationem. Adhæc eousque vestes sordescere permisit, ut prognatæ bestiolæ visu morsúque graves catervatim prorepereent, non sinè intuentium nausea. De quo monitus aliquando ab Archi-Episcopo Conimbricæ, & Jacobo Comite germano suo, respondit, se eas Comitatui ipsius longè præferre. Sæpe prodibat in publicum lacerâ veste sinè pallio, ostiatim victum mendicans; sæpe lateres & cæmentum ad structuram Collegij humeris vectabat, vel etiam asellum per mediam Urbem ad flumen præ se agebat, revecturus inde arenam. Quo in obsequio aliquando Comes Alvarus frater ipsi obvius, cùm præ pudore vultum averteret, ipse tantò magìs voce & virgâ jumentum incitabat. Cui etiam aliàs in illustri & splendido comitatu pergenti factus in publico foro obvius, ut pompam illam suâ humilitate damnaret, medium per lutum incessit, séque totum cæno infecit. Et quia corpus fractum laboribus & inediâ ità tractabat, ut perire tantùm non sineret, lethalem inde morbum contraxit: ex quo tamen unico Simonis Rodericij, unius ex primis S. Ignatij Socij, Sacrificio, confestim valetudini restitutus est.

Sacerdotio initiatus, totum se ad rem Christianam inter agricolas promovendam convertit, etiam tum, cùm Theologici Doctoratûs honore insignitus fuit; itinera omnia non nisi pedes conficere, & solo plerumque pane & aquâ esuriem pellere solitus. Hunc autem priùs semper quàm concionaretur, ostiatim per casas paganorum emendicabat, ne per concionem agnitus, liberaliùs fortè donaretur. Unde etiam non alibi precario victum quærebat, quàm apud eos, quos sciebat præ tenuitate aliud, quàm panis particulam, aut juris modicum non posse largiri. Si se mensæ alicujus invitantis negare non poterat, corrogatum panem promebat è pera, & eo solo, vel si cogebatur apposita non aspernari, vilissimis eorum vescebatur. Tum ad Nosocomium continuè se referebat, ægris, leprosis maximè, navaturus operam, neque unquam ut alibi diversaretur, etiam Archi-Episcopi Bracharensis interventu, adduci poterat. E Porta Urbe, quam cum vicinia aliquamdiu excoluit, ad Rectorem Conimbricam in hæc verba scripsit. *Ego quamdiu mihi DEUS in hisce peregrinationibus aderit (spero autem nunquam defuturum) cibo mendicato vivam: confessiones audiam, dum erunt qui audiri velint, nec me operi somnus, nec studio*

dio quies, nec jejunio fames eripiet. Dum vires suppetent, iter pedibus faciam, quocunque ire contigerit. Usque ad ravim concionabor, usque ad mortem corpus persequar, & animo subijciam. Perseverabo intrepidus in hoc proposito, nec patiar aut ullo mortis terrore animum vinci meum, aut ullo vitæ fastidio torpescere. Pergam per quidquid asperum & durum se objecerit, nec sistam gradum, donec cum Christo JEsu affigar Cruci. Quanto in se ipsum odio ab ipsis vitæ initijs, usque ad vitæ extremum, sævire perrexerit, patuit ex eo, quòd nunquam cilicinum thoracem corpore deposuit, addens nonnunquam alterum in femore utroq; ferreis asperatum cuspidibus. Ità acriter quotidie se verberabat, ut nihil in tergo sanum, nihil esset integrum, uno velut ulcere totum teneretur: in quem usum virgarum genus adhibebat, quas Indi rotas vocant, tam idoneas ad dolorem ciendum, ut primo ictu sanguinem cum acerbissimo sensu proliciant. Cum pars una corporis jam verbera non posset excipere ob nimiam lacerationem, aliam cedebat, & hunc in modum omnes percurrebat. Jam verò in victu præter panem & aquam raro aliud adhibebat, nisi fortè in missionibus adijciens aliquid cæparum, aut halecis, labori perferendo. Somno quàm parcissimo utebatur, quem aut nudâ humo, & ut summum supposito sacco stramentitio, aut sedens recto corpore, nusquam acclinis carpebat, tabulâ sic ad sedile applicatâ, ut si capitis inclinatione tangeretur, strepitum cieret, & soporem omnem discuteret. Conimbricæ Nosocomij curam gerens, cùm forte uni ægrotorum sanies, quæ in crure suppuraverat, sectione chyrurgi educta esset, Gonzalus lance totam excipiens, cùm nescio quid horrentis naturæ persentisceret, illico sui domitor egregius, totam ore exorbuit. Itinera omnia pedes conficiebat, neque unquam supportandæ sarcinæ, cujus ipse bajulus semper extitit, mancipium ullum admittebat: si quid melioris panis in stipem accepisset, eum viliori cum mendicis commutabat, & ut vilior fieret, omnibus intuentibus publica in platea absumebat.

Consanguineorum amorem ità penitus animo exuit, ut Comiti Jacobo fratri, eâ solâ causâ Conimbricam, quò Consalvum salutaret excurrenti, dici per Janitorem curârit: se illum non nosse. Si quem alium præterea conveniendum non habeat, redeat cum bono Deo unde venerit. Idem fecit Matronæ illustrissimæ, sanguine sibi junctæ, quæ ipsum publico in Nosocomio decumbentem invisura advenerat. Nullâ siquidem ratione persuaderi passus est, ut eam, quæ jam erat in limine conclavis, ad se admitteret, sed illam cum viro suo longè clarissimo, jussit abscedere domum insalutatam. Neque unquam submissa ab illis dona & xenia admisit, quin plures aliquoties mulos talibus onustos, & à Philippa sorore Comitis Tovaræ Conjuge ad se transmissos, ad carceres & xenodochia abire jussit. Coactus superiorum jussu in ejusdem Philippæ solatium ad Castrum Comitis se conferre, in has leges cum illo descendit: ut cibum sibi cum Socio separato in cubiculo, non autem ad suam mensam, per vilissimum mancipiorum ministraret (quod ille deinde secum assidere, & eadem ex lance comedere cogebat) idque non alium, quàm carnem bubulam solam, sine conditura omni elixam; & diebus esurialibus duratam sole, vel fumo halecem, aquâ purâ coctam. Atque interim sic ibi inter suos agebat, ac si illis esset ignotus: nuda illi humus pro lecto, saxum erat pro cervicali, cui ferreo cinctus cilicio incumbebat, qui etiam aliàs domi cubandi mos illi erat familiaris. Quibus omnia suorum beneficia aspernantis animi exemplis, non tantùm non offendit, sed universo Palatio veluti religiosam in domum converso, Eleonoram etiam secundam sororem, alterámque insuper neptem, ab amplissimis utramque jam instructis nuptijs, ad Christi signa in Monasterium traduxit. Hos inter labores aliquando maleficum ad furcam comitatus, deindéque pro ejus anima Sacrificium DEO offerens, ingenti cupiditate exarsit, similis pro Fide mortis oppetendæ. Placuítque Divinæ Bonitati in eo Sacrificij æstu precanti, eam gratiam polliceri, simúlque necis modum, per laqueum similiter inferendæ, revelare. Quo ostento incredibiliter exhilaratus, sæpius coram diversis gaudiorum impotens, illud aperuit; & semel etiam Ulyssipone inter concionandum, inusitato quodam gaudio exultans, collum cùm ostenderet, se illud præ toto mundo æstimare dixit, quod strictum olim fune in Religionis odium, nobilem sibi gloriam præbiturum esset. Cujus prædictionis veritas alio etiam publico ostento divinitus firmata fuit, dum Ulyssipone sub Missæ Sacrificio calicem elevanti, manus cruore perfusæ toti populo conspectæ sunt.

Perfunctus Præpositi Domûs Professæ Ulyssiponensis munere, discessit in Indiam A. 1556. designatus à S. Ignatio Provincialis, in

in qua navigatione omnium ægrorum & miserorum communis servus, illis cibos ipse coquebat, lectos sternebat, à sordibus mundabat, nec aliter quàm nudo in tabulato, inter vilissimam noctu turbam quiescebat. Goam in Septembri, cursu in paucis felicissimo appellens, licèt sub mediam Sabbati noctem Collegium primùm fuisset ingressus, sequenti tamen statim die conciones auspicatus, omnibus deinde Dominicis & festis, cum totius Provinciæ exactissima gubernatione continuavit. Nec ulla facilè Prætoris in Ethnicos fuit expeditio, cujus ipse comes non esset, cum eodem Ciaulum, Bazainum, Tanaam, Cocinum profectus: nunquam tamen induci se passus est, ut eâdem cum Prætore domo vel mensâ exciperetur, solo semper ostiatim emendicato cibo in pauperum tugurijs victitans. Ejusdem instinctu magnificum S. Thomæ Apostolo templum Goæ extructum est, ad cujus structuram quotquot gentilium, fuere autem ingenti numero, operam contulere, omnes tandem à superstitionum tenebris ad lucem Evangelij transiverunt. Officio Provincialis magno suo gaudio, eò quòd regendis alijs ineptissimum se duceret, liberatus, ad Novitiorum contubernium secessit, ubi orando præter solitum Deo, affligendóque ampliùs corpori intentus, tanquam futurorum præsagus, aliquot dies recognoscendis ijs, quæ de Martyrio tradit S. Thomas Aquinas, insumpsit. Quibus dum maximè intentus est, ecce tibi offertur inopinata occasio ad Cafres, quo nomine multa Regna continentur, proficiscendi, cujus ei copia omnium primo facta est ab Urbis Archi-Episcopo, & Provinciali Quadrio, utpote eam tanto studio, ut ardentiùs non posset, hisce de causis expetenti: ut inter nigerrimos illos Æthyopas tantò obscurior lateret: ut ærumnarum & calamitatum abundantiâ satiari posset: ut Regionibus illis ad promontorium bonæ spei adsitis, totique antiquitati indeprehensis, Christum inferret. Atque eâ sorte tantopere exultavit, ut sæpius auditus sit in hæc & similia prorumpere: *O Cafrum gens non minùs nunc animo, quàm corpore atra & deformis, quàm opto, quámque etiam spero, ut purissimo sacri baptismatis liquore perfusa, nigrum animo colorem brevì depellas! Utinam jam inter vos, ac vobiscum essem, Æthyopes mihi charissimi, ut JEsum Christum DEI Filium, ejúsque potentiam & Majestatem nota vobis efficerem! faxit sempiternum illud Numen, cujus providentiâ Mundus gubernatur, ut mihi inter vos vitæ finis sit, próque salute vestra mortem sustineam crudelissimam; atque ità illud assequar, quod summopere desidero, ea nimirum ut in me exerceatur crudelitas, ut omnia corporis mei membra mille in particulas minutatim concidantur. Quid pati possum tam grave, tam durum, tam asperum ac difficile perpessu, quo satìs queam compensare, quantum debeo optimo Parenti Christo, quantúmque ejus causâ me agnosco vobis debere, pro quibus ille Cruci affixus est, & sævissimis confossus vulneribus sanguinem suum effudit?* Itáque Goâ extremo jam anno 1559. cum P. Andrea Fernandio, & Andrea Acosta discedens, navigium illud omni hominum genere refertum, ad Religiosi Cænobij normam convertit: Litanias ipse quotidie præorabat omnib⁹, ac tum elatâ voce, quidquid in mari tunc licitum erat, pronunciabat è Missa; diémque reliquum, quod privatis exercitationibus supererat, catechismo & pijs allocutionibus impendebat.

Mozambicum appellens, omnium primò nudis pedibus Ecclesiam Deiparæ ità invisit, ut aliquot diebus in ea permanserit, expeditionis suæ successum ejus patrocinio commendans. Inde Sofalam, ac deinceps Regnum Tongense ingressus, non multo tempore, sed incredibili solertiâ continuato labore, Regem, Reginam, cum liberis, totáque Domo, ac Procerum multis, ad fidelium numerum aggregavit. Ibi relicto ad bene cæpta persequenda utroque Socio, ad magnum Cafrariæ, seu Monomotapæ Regem, qui ob auri copiam Imperator auri vocitatur, iter intendit, quanto ejus Cælo lucrandi desiderio incitatus, optimè suis ad Præpositum Generalem exprimens, dum ità scribit: *Ego*, inquit, *Pater mi incidi in vineam sanctæ hujus negociationis, beatæ Obedientiæ ductu; nec animus ultrà est alias fodinas usquam, nec quietem aut artes cogitare. Nam si loquendum est experimento, quod in mari montanisque capitur, ibi DEUS abscondit plenitudinem ac suavitatem Divinitatis & humanitatis suæ, spiritualiter ijs repositam, qui diligunt ibi habitationem, ac requietem ad lucra Redemptoris.* Eo itinere, postquam unicâ precatione gravissimam tempestatem repentè sedâsset, ad barbarum quoddam littus delatus, primò omnium excitatâ arâ Sacrum fecit in Solis ardore tanto, ut Lusitanis, quanquam calceis tectos, torridum solum adureret pedes, Gonzalo autem sacrificanti nudum caput pustulis ab æstu oppleretur, quas tamen ille nullis medicamentis persanare sustinuit. Resumptâ post triduum navigatione, adverso vento ad Mingoaxanem Giloæ Regem Mahometa-

 num

num rejectus, licèt is potestatem inter suos promulgandi Evangelij ultro faceret, subsistere renuit: ratus præcipuo Cafrorum Rege converso, finitimos & inferiores Reges haud magno molimine secuturos. Inde igitur ad Ivabum, ubi Monomotapæ ditio oritur, contendens, divinâ re peractâ ab Lusitanis comitibus petijt, ut quoniam fines tanti Regis ingrederentur, legationis suæ negotium enixiùs Deo commendarent. Ipse autem se ab omni hominum consuetudine avellens, velū sibi in altera navigij parte prætendi fecit, in quam veluti cellulam inclusus, octiduum ipsum delituit, semel tantùm quotidie tosti ciceris pugillum, & perexiguum aquæ sumens. Octavo die ubi primùm Sena, quæ navigationis meta erat, in conspectum venit, monitus Gonzalvus è latebra sua prodijt, oculisque in oppidum parumper intentis, continuò in Cælum eosdem, in genua procidens, cum manibus sustulit, rogatis omnibus, ut pro felici expeditionis successu semel Pater & Ave ad Deiparam, quam negotij totius Patronam delegerat, secum dicerent. Tantis enim animis plenam discriminum illam missionem aggrediebatur, ut Provincialis Quadrius diceret, ejusmodi Gonzalum esse, ut si quis suo illo tempore deligi deberet, quem Antichristo adversarium DEUS obijceret, neminem sibi Gonzalo aptiorem videri.

Substitit Gonzalvus Senæ 4. ferè mensibus, dum responsum ab Imperatoris Regia ducentas leucas dissita, adveniret: neque enim procedendum sibi ulteriùs, nisi priùs adventum suum Regi prænuntiasset, judicavit. Quo temporis spatio supra 500. in ipsa Urbe baptismo tinxit, & ad vicinum Inhamioris Regem excurrens, ipsum cum Regina & octo liberis ità permovit, ut magnopere sacras undas expeteret, quas etiam se illi præbiturum Gonzalus spopondit, ubi priùs Monomotapæ Regem abluisset: causam prætendens, non decere antè illum lustrari, ne fortè prælatum sibi stipendiarium suum iniquiùs ferret; re ipsâ autem, quia nullum, quem Magistrum custodémque Fidei relinqueret, habebat. Adfuit interim à Rege responsum, ut Gonzalvus ad Regiam duceretur; quo ipse cum Gomio Coëllio Lusitano, linguæ eorum peritissimo, in comitatu Cafrûm profectus, totum illud sexcentorum millium passuum iter pedibus emensus est, sarcinâ insuper, in quam omnem Sacrificij apparatum collegerat, onustus. Fluvios, qui multi regionem intersecant, licèt aquâ collotenus pertingeret, vado transibat, elatâ interim manibus aut capite sarcinâ: quanquam unum vado insuperabilem, cùm in vas quoddam velut ingentem ollam, DEI Sacerdotem ad natandum invalidum immisissent, circumnatantes ipsi propellentésque, trajecere Cafres. Cùm verò annona illos defecisset, Gonzalus quæ sibi paraverat, in eos benignè distribuit, ac deinceps Jangamis (pomi genus est) immaturis & acerbis victitavit. Sed miraculo tributum est, quotquot ille jangamas manu attrectasset, repentè miram induisse suavitatem. Ex oppido Mabate occurrêre turmatim cives insolitis officijs, in suum quisque hospitium certatim invitantes; quibus omnibus baptismum & Sacra Christiana, aliquamdiu ibi subsistens, impertivit: abscedénsq; pronunciavit, nunquam eo in oppido defore Christi cultum; & vaticinium firmavit eventus in hanc usque diem. Bambam deinde ubi ventum est, Cafrem morti propinquum, quantum ille patiebatur articulus, instructum expiat undâ salutari, & cùm impositis super ægrum manibus Evangelium recitasset, illico salvus & incolumis Cafer è lecto prosilijt.

Monomotapam ùt primùm Gonzalum attigisse Imperator accepit, continuò Antonium Cajadum Lusitanum, copijs suis omnibus Præfectum, ad salutandum illum cum muneribus misit. Alit enim veluti prætorianam cohortem omni tempore triginta millia, circà in vicinis pagis distributa: & si usus ferat, nunquam minus centum millibus sub signis habere solet. Munera erant auri pondus ingens, boves permulti, famulique in domesticos usus. Gonzalus officiosè remissis cum gratiarum actione donis, renuntiari jussit, nihil se Regium, sed Regem ipsum velle, quem Cœlestis Regni æternæque felicitatis compotem faciat. Excelsitatem animi admiratus Rex, venientem ad se Patrem in intimum conclave Regium, cùm mortalium nemini, ne stipendiarijs quidem Regibus pateat eò unquam accessus, sed è foribus eum pedibus nudi alloquantur, calceatum Gonzalum introduxit, mediúsq; ipse consistens, assidente ex altera parte Matre, considere eum ex altera jussit. Antonius Cajadus, qui interpres adhibebatur, præ foribus constitit. Gonzalus ante omnia Regi pretiosæ vestis aliquantum, quod ex India Mozambicóque vexerat, dono dedit: & Rex vicissim ab eo petijt, quantum fæminarum, quantum auri, prædiorum, agrorúmque vellet, postremò & boum, quibus illic non minus quàm auro pre-

pretium est. Ad quæ Gonzalus cùm respondisset, se pridem his omnibus æternorum bonorum cupidine spretis, eò solùm venisse, ut eadem bona Regi patefaceret: admiratus ille interpreti dixit: *profectò necesse est, qui nihil horum cupiat, quæ ceteri usque eò mortales amamus, is aliâ quâdam ab communi naturâ constet, atque adeò ex genere herbaceo sit, ex oleribúsque prognatus.* Digressus à Rege ad mapale, quod sibi in diversorium & templum extruxerat Pater, aram etiam in illo, cum eleganti Deiparæ imagine proposuit: ad quam dum quotidie rem Divinam facit, Procerum quidam conspectâ obiter è foribus icone Virginis, ad Regem deferunt, pulcherrimæ formæ puellam illi domi esse, atque ut eam sibi deposcat, hortantur. Mittit absque mora Rex, qui enixè petat, ut suam Conjugem, quam speciosissimam secum adduxisse dicatur, sibi videndam præbeat. Errorem facilè intellexit Pater, atque ut auspice DEI Matre opus Evangelicũ ordiretur, tabulam pretiosâ involutam veste defert ad Regem. Cujus animum ut ad debitam ejus venerationem præpararet, pauca præfatur de summo & uno rerum omnium authore DEO, déque Filio ejus, qui salutis humanæ causâ de Virgine natus, vitæ & mortis, Regnorúmque & Coronarum solus potestatem habeat. Ejus itaque non quidem Matrem ipsam, quæ beata cælum incolat, sed effigiem ostensurum esse; dignam proinde, in qua & ipse Rex potentissimam Cœli terræque Reginam veneraretur. Mox summâ reverentiâ in genua provolutus Pater, imaginem tegumento evolvit, ad cujus conspectum commotus Rex, & ipse venerabundus prosternitur. Cúmque eam sibi donari instantissimè flagitaret, Pater nihil tergiversatus, suâ manu illam in cubiculo Regis, quod Sacelli in morem aulæo magnifico vestierat, collocavit. Ecce autem eâdem ipsâ specie quinque deinde sequentibus noctibus, Regina Cæli conspicuam se Regi stitit, divinâ circumfulgens luce, magnáque affabilitate, sed linguâ incognitâ illum affari visa. Quod cùm ille magnopere tũ apud Matrem, tum Lusitanos doleret, ac demum Gonzalvo ipsi quereretur; respondit Pater, eam nimirum linguam divinam esse, quam nemo intelligeret, nisi Sacrosanctam Filij ejus Legem per Baptismum amplecteretur. Ergo Rex percipiendæ ejus linguæ cupientissimus, biduo pòst per Cajadum Patri significat, se, pariterque Reginam Matrem statuisse Christo initiari. Hic incredibili solatio gestiens, multúmque DEO & Deiparæ successum gratulatus, & impensè commendans, aliquot dies in tradenda utrique Christiana doctrina insumpsit, atque 15. circiter ab adventu suo die, magnâ pompâ & gratulatione utrumque sacro fonte perfudit, Regémque Sebastiani, Matrem autem Mariæ nomine appellavit. Eodem die Rex observantiæ causâ 100. boves Patri dono misit, quos ipse omnes cædi, intérque pauperes distribui curavit; obstupefactâ ad tantam liberalitatem cum Rege Aulâ universâ. Post Regem è primoribus Aulæ accessere ad sacrum fontem facilè trecenti: qui cùm & ipsi plurima donaria transmitterent, ipse omnibus in egenos dispersis, solo perexiguo coctò milio, herbis, & sylvestribus pomis vitam sustentabat.

Jámque universa Monomotapa tantorum exempla secutura nihil dubitabatur: cùm æternus Christi & virtutis hostis Satan, quatuor in Aula potentes è Mahometanis suscitavit, qui adolescentem & improvidum Regem suspicionibus in Gonsalvum implerent, veneficum illum pestilentissimum esse, à Pro-Rege Lusitanorum ex India submissum, qui ipsum cum Regno intoxicatum baptismali aquâ, Dominio Lusitanorum subjiceret. Rex non ætate solùm, sed & naturâ Cafribus ingenitâ mobilis, ubi maximè in eandem sententiam mater perducta est, primo quoque tempore Gonzalum tollendum decernit. Quod sive conjecturâ, sive divinitus Pater cognoscens, Antonio Cajado prædixit, Regem sibi perniciem moliri. Huic autem res ità incredibilis visa est, ut subridens rejecerit. Sed paulò pòst Regem in eo proposito obfirmatum penitus deprehendit: quod tamen ut dissimulatione cruentâ tegeret, Cajado respondit, decretum id tantùm à se, ut Gonzalus procul à Regia amandaretur. At Pater futurorum divinitus præscius, vehementer apud Cajadum institit, ut certos, quos nominabat Lusitanos, confestim ad sese adduceret. *Constitui enim*, inquit, *hodie Confessiones vestras excipere, & SS. Eucharistiâ reficere: quod nisi hodie fiat, postea non licebit.* Eodem die instructiores ex catechumenis circiter 50. baptizavit, ijsque quidquid sive vestium, sive sacrorum supererat munusculorum, divisit, unâ sibi Crucifixi effigie, duobúsque cereis servatis. Hinc tanquam ad nuptias Agni evocandus novam induit tunicam, & sacrum amiculum cum stola sacerdotali induxit. Sub vesperâ invisenti, & talem ornatum miranti Cajado, lætus Pater, & leniter manu pectus prehendens, *Antoni*, inquit,

quit, *profectò paratior ad mortem subeundam ego sum, quàm inimici ad inferedam. Regi autem Matríque ejus, quòd ipsi per simplicitatem Mahometanorum astu in fraudem inducti sunt, libenter ignosco, quæsóque, ut quidquid hæc Regna pœnarum debent, in unum caput meum convertat.* Cajadus ægrè à Patre inductus ut domum se reciperet, duos tamen clanculum submisit famulos, qui sedulò excubantes si quid ingrueret, se admonerent. Pater in illo suo ornatu in multam noctem pro tuguriolo in area inambulat, oculis identidem in cælum intentis subsistens, manibus modò sublatis, modò in crucis formam extentis, suspiria crebra profundens. Hinc tugurium ingressus, cereos duos accensos ad latera crucis collocat, prostratúsque in genua aliquamdiu persistit orans. Tum in stoream ex arundinibus contextam prolapso ex fatigatione, ùt videri potest, irrepsit somnus. Id ubi ex insidijs sanguinarij notant satellites, octo circiter irrumpunt; quorum Mocorumes inter Cafres nobilis, frequens & perfamiliaris Gonzalvi conviva, in jacentis pectus toto impetu deijcit sese, opprimítque: inde bini brachia, totidem crura arripiunt, duo funem collo implicant, quo constricto Pater, ingentem ex ore naribúsque sanguinis copiam effundens, victorē spiritum Conditori suo reddidit A. 1561. ætatis 35. 15. Martij. At parricidæ in Christi signum debacchati, illud penitus comminuunt: rursúmque in viri DEI cadaver efferati, dum vestibus penitus exuunt, ferreo incinctum cilicio deprehendunt. Itáque magum penitus fuisse, qui ità ferro indueretur, interpretantes, reste alligatum ad Mosengessem fluvium, ne malefici hominis pestilens odor veneno cuncta corrumperet, pertrahunt, & demergunt. Ex quo tempore ferunt crocodilos, qui plurimi voracissimíque illo flumine gignuntur, nulli unquam mortalium, velut positâ feritate, nocuisse. Alij testantur, aquis imminere visum mirabile lumen, ubi Gonzali corpus mersum fuerat. Neque hìc constitit furor Regis. Quinquaginta Neophytos, pridie mortis à Gonzalo baptizatos, simul neci dari imperat; executuris sinè mora mandatum impijs ministris, nisi Proceres, qui unà cum Rege similiter baptismum receperant, monuissent, si baptismus crimini daretur, tum pariter sibi & Regi moriendum fore. Mitigatus eorum oratione, ac Lusitanorum potissimùm, ubi furor deferbuit, exprobratione Rex, quòd facinus tam atrox injustè patrasset, gravi profectò Cœlitum, & Regis sui vindictâ ulciscendum: repentè in adversam partem actus (ùt erat ingenio penitus mobili) quò causam facinoris in alios à se amoliretur, duos ex suasoribus Mahometanis occidit, omnibus etiam reliquis, ad quos pessimi ausûs causa pertinuit, seriùs quidem, justam tamen Numinis, & Regis Lusitaniæ iram expertis, cujus jussu Barettus inducto in Monomotapam exercitu, A. 1569. diligentissimè conquisitos, morte turpissimâ post exquisita tormenta mulctavit, effecítque ut Regiâ Urbe Mahometani omnes proscriberentur. Excepit præterea mortem Gonsalvi inaudita agrorum calamitas, innumerabili locustarum multitudine, quæ objectu suo Solis lumen ipso in meridie tegebant, omnia latè depascente, unde etiam strages hominum immensa. Ipsam etiam Reginam matrem suam, quod neci Gonzali consensisset, aliquot pòst annis furiosè pœnitens Rex, occidi imperavit.

Cæterùm excelsâ prorsus & minimè consuetâ fuit Gonsalvus virtute, in Deum ac Divina affectu penitus absorptus; hinc sæpe in cubiculo repertus est à sensibus omnimodo abalienatus, & à terra sublimis in aërem elatus. Cùm rem Divinam faciebat, adeò frequenter extasim patiebatur, ut quid, quóve loco dicendum esset, à ministro quærere cogeretur. Ad quam ut tantò purior accederet, sæpe visus est iterum ac tertiò eâdem die confiteri. Multas quotidie orationi dabat diurnas nocturnásq; horas, genibus semper flexis, oculisque ab obtutu in Cœlum, (quo mirificè se excitari dicebat) nunquam deflexis. In Virginem immaculatam tenerrimo prorsus ferebatur affectu, eámq; omnium semper suarum actionum Præsidem constituebat. Effigiem illius ubi ubi conspiceret, profundâ capitis inclinatione; si solus aut in tenebris esset, genuflexione venerabatur; eodem venerationis gestu, quoties in decursu Rosarij salutationem Angelicam repeteret, eam avere jubens. Et hanc salutationem quolibet ejus festo millies repetebat, uniuscujusque principio genua in terram submittens. Ex hac cum Divis familiaritate, nil mirum est multa eum arcana seu de absentibus, seu de futuris didicisse. Nam & Bracharæ Collegium Societati statuendum, licèt omni ratione tunc obniterentur cives, ne quibus Religiosis apud se daretur sedes, prædixit: & fratri suo Alvaro classem in Turcas ducenti, cladem accipiendam prænunciavit. Cui vaticinio hic minimè fidem adhibens dum in hostem movet, tanto illum terrore

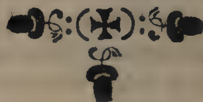
vel

vel ipſo conſpectu complet, ut pacem poſtulârit. Quam aſpernatus Alvarus, & victoriam ſibi ex hoſtium timore ſpondens, joco etiam Gonzali dicta exploſit; *tandem*, inquit, *compertum eſt, non ſemper fratrem meum vera prædicere; en falſus vates, in hoc ſaltem eventu deprehenditur*. Verùm mox ingenti clade ex conflictu acceptâ, didicit non in proſperis magis quàm adverſis, veridicum fuiſſe Gonzalum. Philippæ ſorori ex conclamato morbo ſanitatem, & prolem ſimul maſculam, domûs tam lautæ hæredem, quam poſt 10. menſes re ipsâ enixa eſt, adpromiſit. Obedientiæ illius, quæ nutum etiam ſuperioris obſervat, tenaciſſimus fuit, ne ad momentum quidem juſſa eorum differre ſolitus. Contigit eum ex Urbe Portuenſi repentè Conimbricam à Rectore revocari, cui ut mox obtemperaret, nullis Virorum illuſtrium, aut Socij argumentis induci ſaltem ad eam moram potuit, quâ calcei feſtinatò reſarcirentur: ſed hyeme frigidâ atque humidâ iter aliquot dierum nudis pedibus arripiens, totus aquâ & luto perfuſus Conimbricam ingreſſus eſt. Idquod illi in omnibus miſſionibus, ex peculiari paupertatis ſtudio, ſemper fuit commune; in quibus ſi elatos domo calceos contriviſſet, reliquum viæ nudis conficiebat plantis, nec ullis precibus adduci poterat, ut alios ab extraneis oblatos adhiberet. Charitatem in proximum abundè loquuntur ea, quæ in ſalutem eorum ad ſanguinis uſque profuſionem geſſit. Quos ut ad Cæleſtium curam incitaret, ter quatérque unâ die dicebat, tantâ animi contentione, ut aliquando ſibi manum clavo transfixerit, dum pulpitum concutit, nec tamen ipſe quidquam ſeu doloris, ſeu ſanguinis, qui copioſè manabat, adverterit. Binas ternáſve horas dicendo extrahebat, tam ſuſpenſo auditore, ut cùm in oppido Tomarenſi duodecim ſemel horas in Paraſceve continenter dicendo extraheret, à nemine deſertus ſit. Portuenſi in Urbe cum inciperet alterâ vel tertiâ à meridie horâ, ad noctem uſque producebat dictionem. Pro omnibus autem in parandas conciones libris illi erant, Chriſti Crucifixi, & Deiparæ imagines, præter quas nullos, niſi Breviarium, Sacra Biblia, & vitas SSrum volvebat.

Incidens aliquando in unum ex Socijs perturbationibus animi, quas ipſe vultus tetrior prodebat, agitatum, *quin tu mærorem iſtum*, inquit, *ex animo depellis? qui in famulatu DEI ſunt, eos lætos & hilares oportet eſſe. Tu Pater*, ait ille, *Sanctus es, atque ita animum habes ab omni perturbatione ſedatum; Certè ſi hiſce, quibus æſtuo, tentationum fluctibus jactarere, non poſſes ullo gaudio aut pace frui.* Gonzalus Socium miſeratus, in ſecretum locum deducit, dorſúmq; illi ſuum denudans, oſtendit pene fractas & ruptas verberibus coſtas. *Quid animum deſpondes*, inquiens, *mi Frater? tene ſolum hoſtis ſollicitat? quis in hac vita, quæ militia eſt, pacem habet, aut à dæmone inducias? nec flagella timet, nec plagas iſtas; me frequentiſſimè impetit; ſed perſto auxiliante Numine, & victurum ſpero. Ne te perditum puta, aut deſertum à DEO. Hoc quod calamitatem putas, DEI benignitas eſt, gloriæ nobis ſegetem miniſtrans; non ideo patitur hominem oppugnari, ut ſuccumbat, ſed ut ipſo Duce & Commilitone vincat.* Quibus verbis, ſed maximè inſolente ſpectaculo tota ſubitò ex corde mærentis diſpulſa triſtitiæ nox eſt, & maxima animo ingenerata fiducia de hoſte triumphandi. Cùm alijs gubernandis in Luſitania præeſſet, nihil ipſo in monitis dulcius, nihil in imperio ſuavius, rogare videbatur dum præcipiebat. Et quemadmodum nihil de neceſſarijs ſubditis deeſſe, ità ſuperfluum nihil adeſſe patiebatur; exceptiones maximè illas ſive in victu & cultu, ſive in rebus alijs quibuſvis exoſus, quas utì vitæ communis peſtes, & Religioſæ diſciplinæ quàm maximè adverſas, ab Societate omnimodè ablegare laborabat. Si quem ſciebat ex ſubditis mærore, alióve animi morbo cruciari, non quieſcebat, donec ipſum aut per ſe, aut alterius operâ, illo malo liberaſſet. Quando horâ conſuetæ relaxationis ad valetudinarium non ibat, vel operam coco dabat in abſtergendis vaſis eſcarijs, vel cum illo, aliiſq; adjutoribus rei domeſticæ, pijs de rebus ſermonem conferebat.

Sexaginta & amplius annis à nece Gonzali miſſus ab Indiæ Pro-Rege Ludovico Ataida Alphonſus Barbuda in Monomotapam, ut auri metalla luſtraret, dum Cuamam fluvium enavigat, tribus Mauris Principibus comitatus, haud longè ab Arce Tuiſe, truncum in ripa validum conſpexêre, quem verſicolores magno numero volucres inſidebant, aëra cantu multiplici permulcentes: earum pars una exorto ſole digreſſa eſt, alterâ ſuum carmen proſequente, donec illa revolâſſet; alternabantque, utì narrabant piſcatores indigenæ, excubiarum vices. Mauri Principes cupidi reſcire quid id eſſet, moliuntur exſcenſionem: ſed admoniti periculum ingens imminere à tigridibus, aliiſque feris belluis, quæ proximos ſaltus inſederant, nihil temerè

temerè sunt aggressi. Ajebat senex piscator interrogante Barbudâ, exundantibus aquis lignum illud in ripam esse ejectum, adalligato albi hominis (sic Europeos signãt) cadavere, nigris induto vestibus, & quadrato pileo, calceis, caligis, chiamyde obvoluto. Mox ab excelsa rupe in sylvam proximam prosilijsse tigrides, ferásque alias, quæ unguibus pectoribúsque junctis palum illum ad pedem rupis deportàrint; inde distracto fune corpus dorsis subvectum intulisse in sylvam, excubaréque continuò, ne quis accedat. Ducem quendam exploraturum, quid illud esset cadaveris, quid belluarum, arcuisse telis feras tantisper, dum proximas in arbores evaderent duo Mauri, qui rem inde per otium specularentur. Illos toto biduo acriter in omnia intendisse, integrum illibatúmque corpus vidisse; illi feras advolvi pronis capitibus, & vices quasi vigiliarum alternâ successione mutare. Aves rari coloris, rostris ac pedibus albo rubróque distinctas, admodulari: quinas in decussim aquilas assidere, quæ suas item stationes vicissim inter se varient, prope feras metûs expertes. Eas se volucres belluásque Barbuda vidisse narrabat, credique cadaver esse Gonsali Sylveriæ, cujus inter eas gentes veneratio magna sit, & benefactorum recens memoria, & videri in ea tempora tam prodigiosè fervari à DEO, quibus idoneus illi cultus designetur. Hæc ipse Alphonsus Barbuda, rebus gestis & Sacerdotio venerabilis, Ulyssipone, cùm remeasset ex India, ad P. Franciscum Goveanum, hic ad P. Antonium Colassum, qui pro Lusitaniæ negotijs Madridij fuit, perscripsit: & in suam Cosmologiam sacram theoria 9. n. 7. & 9. retulit P. Gasparus Ruthardus.

P. ANDREAS GVALDANEZ.

IN celeberrimam illam ad Æthyopas Abyssinos, Ecclesiæ Catholicæ à Schismate Græco conciliandos, expeditionem, quam ad instantiam Joannis Regis Lusitaniæ Julius 3. Pontifex Max. primùm quidem designavit, postea autem Paulus 4. executus est, tredecim fuêre ab ipso S. Ignatio delecti è Societate viri, sanctimoniæ non minùs, quàm eruditionis laude præstantes: quorum caput & dux Joannes Nunnius, in Patriarcham Æthyopiæ consecratus, præter duos sui muneris Coadjutores, & in munere Patriarchali, si fatis decederet, designatos successores, Andream Oviedum, & Melchiorem Carnerium, illum Hieropolitanum, hunc Nicenum Episcopos; in reliqua selectissima sacerdotum decade numeravit etiam P. Andream Gualdanez, ortu Castellanum, Societati Conimbricæ A. 1555. adlectum. Hic ex Granatensi Collegio, ad cujus primordia insignem operam collocaverat, reversus in Lusitaniam, in Indiam solvit A. 1556. ætatis 41. navigatione exitu quidem felice, tempestatibus tamen gravissimis fœtâ, quarum periculosissimam ad Promontorium Bonæ spei, solâ aquæ à se benedictæ in pelagus aspergine, Patriarcha sedavit. Goam appulsi tristia omnia, & pejora expectatione inveniunt. Nam & P. Consalvum Rodericium ab Æthyopia reversum offendunt, difficiles loquentem aditus in eas partes, & Regis animum à recipiendo Patriarcha alienum: simúlque de tristi Sociorum naufragio, qui aliâ navi ab Vlyssipone Goam vehebantur, intelligunt. Dum enim à cæteris navigijs divulsa ipsorum oneraria à Mosambico vastum præcidit Oceanum, in Syrtim per tenebras noctis impingitur. Dirupto alveo nautæ vectorésque 300. circiter in Insulam desertam, ex aggestu duntaxat arenæ in tumulum modici ambitûs exurgentem, evadunt, modico vini, & cibariorum aquis fere vitiatorum, fluctibus subducto. Extemplo Navarchus opis petendæ gratiâ, scapham cum eximijs viris 30. conscendit, & leucas 500. emensus, haud sinè miraculo Goam applicuit. Mox è naufragæ onerariæ reliquis tabulis concinnato raptim navigio, 50. ferè alij conscenderunt, & post innumerabilia discrimina, aut potiùs continuam mortem, Cocinum incolumes tenuerunt, vulgo eos, tanquam bis natos homines spectatum, occurrente. Remansêre ad 200. & in ijs è Patrum numero tres, Consalvus, Paschalis, & Alphonsus Lupius: qui suam in ratem ab antecedentibus invitati, præcipuam conditionem in communi discrimine recusarunt, ne tot animas affli-

P. Andreas Gvaldanius Hispanus. Soc. IESV. pro Fide Christi à Turcis sagittis confixus Mazuæ in Æthyopia. A. 1562.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

afflictas periclitantésque destituerent. Nonus jam in arenaria illa insula miseris fluxerat mensis, jámque vitâ se ipsam absûmente, aridæ fluebant buccæ, miserabili oscitatione hiantes, neque aliud extremæ fami remedium, præter mortem expectabatur. Cùm autem frusta adhuc quædam fractæ navis restarent, ratem aliam moliuntur, haud quidem spe Indiam attingendi, sed ut specularentur, si quid uspiam appareret effugij. In hanc 31. ascendunt, duobus aquæ cadis, & aliquanto aridi piscis imposito, & cum ijs uno omnium voto Patres, sperantium, si quid uspiam inveniretur auxilij, suâ illos caritate facturos, ut & ipsi participes fierent. Et jam alterum mensem per avia Oceani errabant, quatuor interim ex fame enectorum cadaveribus in mare abjectis, cûm plures numero conspicantur insulas: ad quarum unam pulcherrimis palmis prætextam excendere dum contendunt, appellere nunquam, tanta virium fuit debilitas, potuerunt. Itáque ad Insulam humilem ac propè demersam fluctibus, planéque sterilem, levandæ ratis causâ partem vectorum cum Patribus exponunt: ipsi autem ad fertilem palmarum alteram commeatûs parandi causâ applicantes, dum famem diuturnam avidiùs, ùt ferè fit, non tam explent, quàm obruunt, gravissimo prostrati languore, tum demum ad socios in maligna insula redire potuerunt, cùm præter duos vix adhuc spiritum trahentes, omnes unà cum Patribus fame enecti sunt: quæ eadem sors naufragorum turbam in

in prima illa perexigua insula relictam, cùm ob parvitatem suam obscurior à celocibus Goanis reperiri non posset, oppressit, nec antè inventi sunt, quàm inediâ omnes ad unum absumpti.

Utraq; sors Patriarchæ & Socijs dolenda visa est, & prior de profectione ad Abyssinos in consilium continuè adducta. Ac Patriarcha quidem, licèt asperis & periculosis in rebus tamen sese in omnem aleam Christi causâ paratum ostendere: cæteris nequaquam, ac præcipuè Pro-Regi & Goano Archi-Episcopo, è Sedis Apostolicæ dignitate visum, ejus fastigij personam Schismaticis præbere in ludibrium & contumeliam. Ne tamen legatio penit⁹ intentata desereretur, Andream Oviedum Episcopum cum P. Gvaldanez, P. Emmanuele Fernandio, & tribus Fratribus, Gonzalo Cardoso, Francisco Lupio, & Antonio Fernandio eò præmitti placuit, quos deinde omnes Oviedus sacerdotes creavit. Itaque in Martio A. 1557. iter ingressi, à Barnagazio Rege, Abyssini tributario, perhumaniter excepti sunt, indigenis undique ad manus eorum exosculandas accurrentibus. Multis passim per viam Sacramento baptismi & pœnitentiæ expiatis, cùm unius jam diei tantùm iter abessent à Regia, misso nuntio vetuit ultrà Rex, quoad ipse advocaret, procedere. Quatriduo lapso evocati, perhumaniter à Rege excipiuntur. Facilè tamen adverterunt Regem in hæresi Dioscori obfirmatum, magnopere ab Ecclesia Catholica abhorrere, ideòque Concilium ab eo convocari ex suis, ad disceptanda Religionis utriusq; dogmata, urserunt: in quo dum felici successu errores Dioscori refellunt, Turcæ in fines Abassiæ irrumpentes, Regem à cura Religionis ad armorum tractationem avocârunt. Quem ubi in hæresi obstinatum advertit Oviedus, proficiscenti in bellum, exitium & interitum, qui etiam consecutus est, prædixit. Successor Regni Adamus Sequedus Catholicis longè infestior, non tantùm severè interdixit, ne quis Æthyopum ad eorum Sacra accederet, sed etiam Oviedum cum Socijs, 6. circiter menses in aspera horridáque custodia habuit, ac mortem etiam, quòd Fidem prædicare non cessarent, intentavit.

Atque in his aliisque gravissimis ærumnis, quibus ferè solis æquanimiter toleratis DEO obsequium præstabant, sextum jam annum in Æthyopia versabantur, ex quo nihil de eorum successu Patriarchæ alijsque Goæ innotescere potuit, aditu omni & commercijs cum India armis Turcicis interclusо. Oviedus ergo cupiens Indiæ Pro-Regi statum Æthiopiæ perspectum facere, ad maturanda, si qua viderentur opportuna rei Catholicæ tutandæ consilia, quia literis omnia geruntur remissiùs, per hominem quì cominus tractaret, cujúsq; fides & authoritas plurimùm polleret, id præstare constituit. Nullus Andreâ Gualdanez aptior visus, viro rerum Æthyopicarum experientissimo, sibíque percaro. Is dum petit Mazuam, quæ Urbs est Insulæ cognominis in Erythræo littore, quà trajectus in Indiam est, in Turcas incidit; quibus ex vestitu proditus, quòd Christianus & Sacerdos esset, unà cum Lusitano itineris comite, cùm ad ejurandum Christum nullâ vi adduci possent, barbarum in morem telis confossus, viam & vitam felici exitu confecit, A. 1562. Vir fuit ùt pulchro corpore, ità antiquâ simplicitate, spectatáque virtute, ut de eo passim usurparetur, quod de Nathanaële dixit Salvator: *ecce verus Israëlita in quo dolus non est.* Et cùm summo juvandorum Abyssinorum desiderio æstuaret, simul atque ea loca attigit, ingenti conatu gentis idioma sinè doctore, semêstri adeò perfectè combibit, ut multa ex nostris ad Religionem spectantia aptè traduxerit, quæ & Catholicis ad conservandam Fidem & virtutem, & hæreticis ad depellendos errores, magno usui fuêre.

P. IGNATIUS AZEVEDIUS, cum 39. Socijs.

IGnatius Azevedius, citra etiam pretiosam hanc mortem, inter summa Societatis lumina memorari dignus, illustrissimâ Lusitaniæ familiâ natus, Patrem habuit Emmanuelem, Regiâ familiaritate conspicuum: germanos Franciscum, cui Majoratũ, & fortunas omnes transcripsit; & Hieronymum, Indiæ postea Pro-Regem, cujus Imperio Zeilanum armis suis adjecit. Ignatius postquam ætatis anno 22. Paternum Dominatum ætatis prærogativâ obtinuit, DEO cor ejus tangente, humanarum rerum nauseâ, & æternorum desiderio, in ipso dominandi limine usque eò tangi cæpit, ut in Exercitationibus S. Ignatij Conimbricæ animum, ad

P. Ignatius Azevedius S. I. Illustrissimâ Lusitaniæ familiâ oriundus, in itinere Brasilo à Calvinistis pro Catholica Religione mari demersg A. 1570. 15 Iulij.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

ad inveniendam voluntatis divinæ exequendæ viam modúmque applicans, dimissis Fratri opibus, & lautas nuptias aspernatus, totum se DEO in ejus Societate addixerit A. 1551. Tyrocinium fervore maximo auspicatus, infra omnes se perpetuò demittebat, silentio ità deditus, ut die toto sæpe nihil proloqueretur, sed totus in DEI contemplationem intentus, lachrymas affatim funderet, quibus & humum largè, & scabellum si cui innitebatur, perspergebat. Inclementia sui corporis verberandi aspera atq; atrox, omnis denique sui habendi ratio adeò austera, ut macie deformatus vultus penitus concideret. Quarto post anno Ulyssiponensi Collegio præesse jussus à S. Ignatio, eodem planè tempore, quo Gonsalvus Sylveria Domui Professæ Præpositus est, tanta utriusque virtutis apud S. Ignatium erat opinio! ipse ad domesticam sollicitudinem, nosocomiorum simul procurationem adjunxit, & quos omnium miserrimos ac tabe defluentes notabat, suâ ipsius operâ procurabat. Quo in munere versanti, discedens ad sufficiendum demortuo S. Ignatio novum Generalem Romam Michaël Turrianus, cùm insuper vices suas in administranda provincia commisisset, ille pedes obire provinciam, calceos, vestes Sociorum reficere, omniaque Coadjutorum munia tantò impensiùs supplere. Inde ad regendum Bracharense Collegium, tum primùm à Bartholomæo de Martyribus è Dominicana Familia Archi-Episcopo Urbis excitatum evocatus, præter alia excellentissimæ Charitatis opera, felicissimè in dissidentium capitali hostilitate*, animorum con-

conciliatione, quos neque Archi-Episcopi, neque Regis auctoritas redintegrare poterat, quibúsque tota civitas invicem distracta, rixis atque odijs diffidebat, elaboravit.

Duo imprimis erant, qui inveteratis odijs concurrentes, invicem graviter mutilaverant, & inimicitias nihilominus immortales exercere pergebant. Horum animos diu multúmq; versans Ignatius, eò tandē inclinavit, ut in gratiā redituros omnino sponderent, diémque, quo in templo Collegij pax sanciretur, condicerent. Et quidem statuto die maturè adfuit alter, alterum diu morantem sollicitus Pater, misso nuncio advocandum cogitabat, cùm opportunè vir vulgò bonus in templum venit. Hunc ergo peridoneum fore nuntium ratus, demissè rogat, ut laborem hunc in se suscipiat. Ad quæ vir bonus, *omnia mihi alia*, inquit, *Pater impera*: *hominem illum decimum jam annum non alloquor.* Pater mente breviter ad Deum elevatâ, *atqui Divino consilio te huc advenisse adverto, ut tecum etiam inimicitias componat. Per ego te Christi sanguinem rogo, ne hinc nisi redintegratâ amicitiâ hodie discedas.* Quo ad Collegium deducto, socijsque ut interim colloquijs eum detinerent commendato, redit ad templum, alium internuncium quæsiturus. Et incidit commodè in Civium alium, quem eâdem, quâ priorem humanitate interpellans, idem penitus responsum accipit, mandaret Pater aliud quidlibet, sibi cum eo homine jam diu non convenire. Et hunc intercipit Ignatius; ac tertium in quem incidit, submissè idem precatur; at ille nihilò secius quàm priores excusat, pridem inter illos jurgia & dissensiones intercedere. Et hoc quoque retento, tandem qui expectabatur advenit, & pro una quadruplicem pacem integravit. Accidit ibidem, ut nihil panis totâ domo haberetur, cùm nihilominus Ignatius signum conveniendi ad prandium Socijs dari jussit: & ecce eodem momento pro foridus adfuit mulier, nulli antea nota, quæ canistro panis deposito disparens, nunquam postea comparuit.

Postulatus ab eodem tunc fuit concionator per Quadragesimam ab Urbe Barcella, quod onus in alium minimè deponendum ratus, ipsemet eò, & pedes accurrit. Eo in itinere ad Pradum fluvium pluvijs tumefactum ubi ventum est, post brevem precem, incertum quâ vi, modóve, ipse unà cum socio in altera amnis parte translatum se deprehendit. Cavadum ejusdem Provinciæ fluvium rapidum cymbâ cùm traijceret, ecce immanis arbor aquis devecta jamjam incurrere, quæ neq; urgendo declinari jam, neque sistendo posset. Conclamare vectores de certo exitio inopes consilij; at Ignatius omnibus quiete confidere jussis; truncum jamjam irruentem levi ramo apprehenso à cymba, perinde quasi levem stipulam divertit. Idem aliquot post annis in lustratione Brasiliæ actuario lembo vehebatur, cùm ingens bellua è cetorum genere apparet, quæ in minora navigia incurrere solent, atque in prædam subvertere. Omnibus certum ab ea exitium præstolantibus, Pater in Dei fiduciam animis erectis, brevi precatione monstrum abegit. Civitati Barcellæ, aliâ penitus facie, quam ternis subinde & quaternis per diem dictionibus, alíisque Societatis ministerijs excolebat, inductâ, in reditu Bracharam, asellum præ se, sarcinulis & missionum ejusmodi necessario apparatu onustum, unà cum socio agebat. Itaque spectaculum de se Urbi facturus, optionem facit socio, malítne asello vectum se pedes capistro ducere, an contrà præeunte se, ipse in Urbem vehi. Anxius aliquantisper socius, utri ex his despicationis inesset amplius, ut illud in se transferret, tandem præoptavit vehi. Tum Ignatius apprehenso jumenti, quàm longum erat, capistro, per Urbem mediam Collegij Rector jumentum, cum sessore socio trahit, magnâ Civitatis ignominiæ, quam Ignatius quærebat, loco, admurmuratione. Porrò tam durus in se verberibus, perpetuo cilicio, jejuniisque emaciando fuit, ut necesse habuerint superiores socium ei cum potestate adjungere, qui suo arbitrio hæc illi temperaret. Accidit aliquando, ut domesticorum quispiam spurcis cogitationibus vehementiùs infestaretur, qui tamen ubi in Ignatij vultum oculos convertit, & ab eo vicissim blandiùs aspectus est, omnis momentò fæditas animo depulsa cessit.

A. 1565. demortuo Jacobo Lainez, alteri post S. Ignatium Societatis Præposito Generali suffectus S. Franciscus Borgia, cùm plures in diversas provincias pro se misisset Visitatores, in Brasiliam designavit nostrum Ignatium, qui post periculosam navigationem, longè majoribus periculis obnoxiæ Provinciæ lustratione ex animi voto perfectâ, remensus est Oceanum, itérque Romam; & segetem quidem multam, & ad messem albam esse retulit, operarios autem paucos. Igitur eodèm cum auctoritate Provincialis redire jussus est, factâ simul potestate colligendi ex Hispania, quotquot sponte se offerrent.

rent, socios, itemque tyrones, & tyrocinij candidatos, quos compertum erat in linguis barbaris perdiscendis esse aptiores, cæli item solique genio, & alimentis faciliùs asuescere. Antequam Româ discederet Ignatius, Pium V. ad osculum pedum accessit, à quo Indulgentias pro Socijs Brasiliæ omnibus, Agnos cereos, Sanctorum reliquias, & præter unum ex undenis millibus Virginum caput, effigiem insuper Deiparæ ex S. Lucæ prototypo expressam, perrarum eâ tempestate munus dono accepit. Indè per Hispaniam instituto itinere, socios expeditionis 71. collegit. Dum navigandi tempus Ulyssipone expectat, quia nulla nostrarum ædium tot capitum, præter sua capax erat, omnes in Collegij suburbanum prædium, situ ac solitudine exercendis animis prorsus idoneum, conduxit. Ubi vitam planè Angelicam agitavêre, orationi, meditationi, rerum Divinarum lectioni, suique per omnia pœnarum genera mortificationi intenti, ad omnia exemplo suo illis præeunte Ignatio. Inter hæc negotij cujuspiam causâ Eboram ipsum excurrere contigit, ubi in odæo Templi nostri fortè orationi vacans, spectavit nostros infernè sacris exorcismis nequidquam malum genium è corpore energumeni exigere conantes: cujus ipse misertus, silentio descendit, atque ex improviso accedens, Rosarium quod manu volvebat, miseri collo injicit, cujus impatiens hostis infernalis, è vestigio hominem deseruit, nullo ampliùs mali hospitis indicio remanente. Ut conscendendi tempus adfuit, Ignatius suos omnes Ulyssiponem advocat, incredibili gestientes lætitiâ, quorum sermones, & invicem gratulationes, de cœlo, de morte, de Martyrio, crebriùs quàm de Brasilia fuêre. Quibus in terna divisis navigia, cum designato Brasiliæ Præfecto Aloysio Vasconcello, septem navium classe in Brasiliam solvit. A. 1570. die 5. Junij. Ipse rei culinariæ administratione sibi assumptâ, itâ omnia disposuit, ut perinde atque in Collegijs sua orandi, legendi, meditandi, conscientiam examinandi, tempora observarentur: Christiana etiam disciplina turbæ navali explicabatur quotidie, Litaniæ de Sanctis vespere publicè decantabantur ante iconem Deiparæ super ara collocatæ, super qua etiam Dominicis & festis omnibus Missam, ùt vocant siccam, Sacrosanctæ consecrationis expertem, Ignatius faciebat. Octavo navigationis die Materiam Insulam Lusitanici Juris, non procul Canarijs seu Fortunatis tenuerunt, ubi Prætor certis de causis aliquantisper subsistere cùm decrevisset, institores & nautæ ejus, quâ Ignatius vehebatur, onerariæ, in Palmam, unam ex Canarijs, præeundi copiam, privatorum negotiorum obtentu impetravêre. Ignatius ob crebra Piratarum illic latrocinia principiò digredi à classe reliqua abnuebat; sed cùm nihil propinqui discriminis in exiguo illo ad Palmam trajectu appareret, & tot suorum in reliquas naves dispertiendi opportunitas, si suam desererent, vix adesset; ne videretur periculo, quod terreni lucri spe contemnebant mercatores, ipse in animarum quæstu institor absterreri, precibus naviculariorum cessit. Igitur priùs publicâ communione omnibus in navi indictâ, accitis deinde suis optionem dat, malintne tantisper morari in Materia, an inferendæ in odium Fidei periculum mortis experiri? Quatuor ex omnibus cessêre formidini vitæ studio, quos ipsos etiã constantia postmodum ab incepto vitæ Religiosæ defecit. Quadraginta Ignatium secuti, eos qui cum P. Diaz remanebant, veluti gloriæ suæ præsagi, postremùm amplexantur: quos omnes sacro Agni cerei amuleto Ignatius armavit. Ventus principiò aspirans, medio in cursu eos destituit, cùm interim invicem omnes perpetuis ferè de Martyrio sermonibus, ad mortem se animarent.

Inter hæc vota subitus ex adverso ventus navim arcet portûs ingressu, quem propè jam tenebant, & ad Insulam Tertiam propellit. Hìc Ignatius oblatâ sibi terrestris itineris, utpote longè securioris & brevioris ad optatum terminum commoditate, illud amplecti cum suis constituit. Et jam complures sarcinas navigio efferri jusserat, cùm repentè consulto per Sacrificium (quod in omni deliberatione solenne habebat) Numine, & socijs sacro epulo refectis, mutatâ mente, sese cum omnibus onerariæ restituit. Miro prorsus DEI consilio ad destinatam gloriam eum impellente; cujus etiam dispositione factum credi potest, quòd intervallum 80. leucàrum Palmam à Materia dirimens, diebus 15. navi expeditâ, neque multùm adversantibus ventis, vix decurrerint, quod tamen Jacobus Soria, nobilis Pirata, gente Normannus, ferox Calvinista, & à Joanna Navarræ Regina maritimæ rei præfectus, navibus quinque onere depressis triduo permensus est. Is ad Materiam naves septem applicaverat prædabundus, sed denis adversùm se Lusitanorum emissis navigijs fugere coactus, ad Canarias classem convertit, & quarto die,

qui Jovis erat, in conspectum Palmæ, & onerariæ nostræ, quæ portum capere vento destituta, neque juvari ab incolis vi maritimâ destitutis poterat, pervenit. Nostri ubi hostilem atque infestam Classem in se rectà ferri aspiciunt, tormenta expedire, arma capere, omnia ad defensionem certatim disponere. Ignatius autem acceptâ in manus nobili suâ, quam Pontifex donârat, Deiparæ imagine, ad officium cunctos & pietatem, socios autem ad mortem fortiter pro Fide obeundam hortari, quos etiam postremùm ità compellâsse fertur: *Hodie Fratres charissimi, utì mihi meus promittit animus, omnes è vita migrabimus, & Divinis in Cœlo delicijs cum Christo Duce nostro, cum Beatissima Virgine Patrona, cæterisque cælitibus fruemur. Præclariùs certè nobiscum agetur, Cæli quàm Brasiliæ portum invectis. Igitur orationi intentis animis ad subeundam fortiter feliciterque mortis necessitatem nos comparemus, quando scilicet bono Deo complacuit hunc nobis supremum esse diem parandæ beatitati sempiternæ: ejus amori honorique vitam demus, qui pro nobis suam prior erogavit; & decet servis exæquatam cum suo Domino fortunam volentibus & gratulantibus esse.* His dictis illi confestim protensis sublimè brachijs atque oculis in Cœlum, omnes uno ore respondère: *Amen, Domine fiat in nobis voluntas tua, tibi vitam ecce omnes cum sanguine libentissimi devovemus. Tibi hanc animam pro se quisque quam ducimus, & tuæ gloriæ reddimus.* Interea ex applicata ad onerariam hostium nave, tres ingenti ausu insiliunt: quibus in vestigio necatis, irrumpunt glomeratim alij atque alij, ut jam sustineri ampliùs vis tanta non posset. Tum Soria ùt Societatis homines in ea versari accepit, quamvis paulò antè captos alios sacerdotes, & è Familia S. Francisci concionatores, indulgenter habitos dimisisset, promiscuè occidi omnes, quo flagrabat in nos odio, imperat, *interfice* inclamans, *interfice canes Papisticos, quoniam isti ad prava dogmata proseminanda Brasiliam petunt.* Dein cùm abesset propiùs: *præcipitentur* exclamat, *in fluctus Jesuitæ universi, Papistæ hostes nostri acerrimi.* Ignatius interim Lusitanos ad cadendum fortiter hortatus, *moriamur*, inquiebat, *ùt viros fortes & Christianos decet, & libenter ad unum omnes ob Christi nomen & Fidem occumbamus.* Quas ejus voces ægrè ferentes hæretici, primò quidem in capite graviter sauciatum, & mox tribus lanceis confossum; cum neque jam enecto Deiparæ effigiem avellere possent è complexu, unà cum ea dedêre in pelagus præcipitem. Ipse autem intermortuis vocibus socios affatus, *Filioli*, monebat, *mortem nè expavescite, sed DEO gratias agite, quòd vitam vos suo impendere obsequio sinat.* Porrò corpus in mare projectum, neutiquam ùt solet, subsidit, sed brachijs in crucem diductis, aquis innatavit, sacrâ imagine nunquam è manibus dimissâ. Cúmque diu exanime fluitâsset, undis tandem absorptum, emersit rursus, & nomen JESU tertiò invocavit; dimissâ Deiparæ Majoris imagine, quæ cruentis digitorum, quibus eam diu strinxerat, notis signata, à præternavigante quopiam excepta, & nostris in Brasilia donata, hodiéque cum sanguineis illis notis magnâ religione colitur. Eàdem porrò necis suæ horâ visendum se præbuit Ignatius Hieronymo Fratri suo germano, longo locorum intervallo disjuncto, radijs mirè coruscans, & cælesti fulgore gloriosus.

Socij 39. P. IGNATIJ AZEVEDIJ.

DUm ab impijs in superiore navis parte Ignatius occiditur, P. Didacus Andrada annos natus 40. interim Socios ad gloriosam mortem sub tabulatis partim animabat, partim confitentes expiabat. Qui excitus clamore & strepitu, vidénsque Ignatium vulneribus suis immorientem, in amplexum illius ruit, inclamans ad alios: *pugnemus Socij fortiter, nec sanguini parcamus, qui Christi sanguine redempti sumus.* In quibus verbis pluribus confossus vulneribus, unà cum Ignatio in mare præcipitatur. Benedictus Castrius, similiter infernè cum tyronibus sibi concreditis precationi intentus, simul hostem potiri navis advertit, arrepto Christi Crucifixi signo egressus, hostibúsque obvius, ultro profitebatur; *Catholicus sum, Romanam Ecclesiam Matrem agnosco, ejus mori filius volo.* Inter quæ verba tribus globis trajectus, cùm Fidem prædicare non desineret, ferro punctim cæsímque confossus, in undas etiam.

Quadraginta Socij IESU, Duce P. Ignatio Azevedio, pro Catholica Fide à Calvinistis in itinere Brasilico, mari demersi A. 1570. 15. Iulij.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

etiamnum vivens abijcitur. Emmanuelem Alvarum, qui ad domestica Societatis officia à pastoritia vita transierat, vulnere in faciem inflicto, tabulatis allidunt, ossaque brachij utriusque & crura confringunt, & ad crudeliorem cruciatum lentè ità mori permittunt. Hic ubi alios atque alios Sociorum vidit è tabulatis ad lanienam protrahi, ità illos alacriter affatus est, *nolite* inquiebat, *Fratres terreri cruciatibus meis, néve mei misereri: invidete potiùs felicitati meæ, cui pro suo nomine perferendi quidpiam, nunquam id promerito gratiam Dominus fecit. Jam 15. annus agitur, cùm in Societatem adscitus sum: Brasiliam toto jam decennio votis sequor: sed profectò bene mecum actum est, cui tenuis operæ merces tam beato fine collata est.* Et verò pridem ille cælitus responsum à DEO acceperat & loci, & mortis hujuscemodi, quam ejectus tandem in fluctibus consummavit, totámque jam olim cum suis circumstantijs, uni ex socijs Petro Luisio patefecit. Blasio Riberæ, & Petro Fonsecæ, coram sacra imagine precantibus, gladiorum capulis crania confregerunt, alteri insuper pugione per maxillam adacto. Decumbebant tunc ex morbo Gregorius Scribanus, & Alvarus Mendez, & dissimulatâ conditione suâ poterant vitæ consulere. Sed gloriosæ mortis desiderio, injectâ sibi leviter Societatis veste, prosiliere in publicum seminudi, & jugula ferro præbuerunt. Simon Acosta Tyro 22. annorum, quòd dignitate corporis & indolis ostentaret prosapiæ claritatem, Sofiæ à mi-

militibus sistitur: quo sciscitante, sitne Jesuita? cùm inficiando dilabi posset, mori tamen in sanctitate Religionis maluit, in oculis suis à Soria jugulari, & in mare præcipitari jussus.

His necatis succedunt tabulatis onerariæ, quò Socios ætate juniores Ignatius abdiderat, binósque ac ternos productos, togis exuunt, & adacto iterum iterùmque in viscera pugione, semianimes in fluctus deijciunt, præcisis etiam, quos validiores ad natandum adverterant, brachijs. Unus Joannes Sanchez adolescens, nobilem mortis sortem evasit, non suo quidem vitio, sed quòd usui Soriæ futurus esset ad coquendos cibos, illi enim muneri inter socios adscitus erat; ex quo deinde omnia hæc conformiter ad Lusitanorum relationes, intellecta fuêre. In cujus locum alium Divina providentia suffecit excellentissimæ indolis juvenem, affinem classis Lusitanicæ Præfecti, nomine Sanctum Joannem, qui captus observatâ Sociorum per totam navigationem modestiâ, & virtute, vehementissimè apud Ignatium instabat ijsdem adscribi. Sed ad tempus, ut ipsâ expectatione ardentiùs incitaretur, dilatus, tandem communis mortis pari exitu ipsis conjunctus, numerum quadragesimum complevit. Hic ergo dum Socij necandi secernerentur à reliquis vectoribus, ipse sæpius inter sæculares repulsus, semper iterum cumulo Sociorum se inserebat, ut quibus optabat in terris conjungi, eorum Ordini sociaretur in Cœlo. Omnibus jam Socijs ità neci datis, quæsitum ex Soria est, quid reliquis vectoribus fieri vellet? ipse, ut suum in nos odium testatum præclarè faceret, manus ab illis abstineri jussit, potestate etiam quò maximè vellent, digrediendi factâ. Mox in res sacras furore converso, Sanctorum reliquias proculcant; caput unius ex undenis millibus Virginis S. Ursulæ Sociarum, è carchesij fune impiè suspendunt; Deiparæ, Sanctorúmque effigies per cachinnos in scopum, in quem pugiones ejaculabantur, constituunt; Rosaria, piámq; reliquam supellectilem alto demergunt. Christi crucifixi signum unum quidem rogo exurunt, alterum verò sicarum ictibus, inter mille blasphemias, configunt. Unus etiam in Sacrum apparatum indutus, religiosissimas Missæ cærimonias æmulando derisit, & cùm cereum Agni orbem ostentasset pro hostia, eum humi dein abjectum, ceteri pugionibus confodêre.

Ceterùm has flagitiosissimorum hominum crudelitates brevì secuta est vindicis Dei ultio. Quatuor milites qui Ignatio vulnera imposuerunt, eodem temporis & loci vestigio oculis capti sunt. Ipse Soria aliquot post annos in Patria ad extrema deductus, & flagitiorum conscientiâ animi impos effectus, cùm neque de pœnitentia, neque de Deo quidpiam audire sustineret, infelicem animam orco transcripsit. Incidit hic felix Christi pugilum obitus in 15. Julij, qui eo anno Sabbathi erat, quo eodem die & horâ S. Teresia degens in Hispania, & numerum eorum occisorum, & genus, & causam necis divinitus cognovit, renunciavítque eâdem ipsâ die P. Balthasari Alvarez; simul testata, se illos cum Martyrij laurea conspexisse in Cœlo. Verùm illustre prodigium fuit, quod plurimi è Societate in Paraquariam navigantes spectaverunt 19. Nov. A. 1616. quod omniū testimonijs firmatum, Neapolim ità descriptum transmisit P. Marius Falconius A. 1617. *Die Sabbati,* inquit, *19. Nov. sub noctem ventus versus in ortum est, qui per noctem omnino posuit, secutáque malacia est usque ad pomeridianum Dominici. O malacia! ô suavissima malacia! non qualis esse solet, quæ parit tædium navigantibus; siquidem ijs in undis constituti, quæ molle sepulchrum fuere illis undequadraginta Martyribus, quem credis nos sensum dulcedinis percepisse? spectabamus undas, quæ in hanc usque diem apparent tinctæ speciosa sanguine, crystallis pulchriores; splendidiores gemmis pretiosis videbantur eæ guttæ, quæ ex aquis manu haustis stillabant, nobiliores orientalibus margaritis, quæ si uno sole irradiantur illustrantúrque, hæ fulgent solibus undequadraginta. Aquæ nobis nectare dulciores, quas degustantes, suavissimas percipiebamus. Cùm igitur constitissemus, animis præ dulcedine supra ipsas aquas liquescentibus, & vix non linquentibus, mille se nobis species exhibuerunt in undis, quas attoniti spectabamus. Jam videre videbamur Sanctos illos sauciatos; jam plenis manantes rivis, stillantésque de pectoribus sanguinem, jam discursare carnifices: cùm ecce ventus exsurgens aquas turbavit, naves provexit, nostra gaudia diluit.*

Reliquorum 30. qui præter jam relatos, glorioso mortis agone decertarunt, nomina sunt sequentia. Primus, Alexius Delgadus, Tyro, annorum 15. 2. Alphonsus Vaëna Toletanus, opificio aurifex coadjutor. 3. Andreas Gonzalez Lusitanus. 4. Antonius Correa Lusit: ortu Portuensis, 14. annorum, placidissimo ingenio puer, & orationi deditissimus, qui coram SS. Eucharistia aliquando orationi intentus, certior à DEO gloriosæ mortis factus est. Quo nuncio lætissimus, in

in cruciatus quosque acerbissimos spem erigebat. Huic cùm hæretici caput illiso bis terve mucronum capulo, quasi dedignantes puerum necare, solùm cruentassent, ipse ne mortem amitteret, questus coram socijs duritiem sui capitis est, ex quo vix aliquid sanguinis pro Christo elici potuisset: atque illico ubi in Socios crudeliùs sæviebatur accurrens, unà cum ijs vivens, sine alio vulnere in altum deturbatus est. 5. Antonius Fernandez Lusit: 6. Antonius Suarez Lusit: 7. Dominicus Fernandez Lusit: 8. Emmanuel Fernandez Lusit: 9. Emmanuel Paceccus, Lusit: 10. Emmanuel Rodriquez Lusit: 11. Ferdinandus Sanchez, Castellanus. 12. Franciscus Alvarus Lusit: Coadjutor. 13. Franciscus Magallianez, nobili loco Lusit: 14. Franciscus Perez Godojus, Hispanus. Hic Salmanticæ literis deditus, cùm exerceri meditationibus S. Ignatij impetrâsset, Divini Spiritûs instinctu ad Societatis vitam perpelli cæpit. Sed morabatur eum præcipuè superioris barbæ decor, studiosè hactenus ab eo procuratus, quem sibi, quod necesse erat, præscindi, vix in animum inducere poterat. Verùm obruente vi Spiritûs Divini, ipse forfices derepente corripiens, barbam omnem penitus resecuit, & Methymnam, Tyrocinium sub P. Balthasare Alvarez positurus, evolavit. Luxit in eo diligentia quædam exquisita, in omni actione exactissimè adhiberi solita; ut interrogatus aliquando, cur insano ealore in culinaria suppellectile ad nitorem usque expolienda se fatigaret, quæ mox iterum deturpanda foret? responderit, non præsumere se alioquin opus illud B. Virgini repræsentare, nisi numeris omnibus absolutum. Insederat genæ ipsius infestus crabro, cùm peregrinationis experimentum pedes cum socio de more faceret, & jam multo prolicito sanguine, dolorem tumor, inflatióq; vultûs sequebatur. Ipse interea certus vespam non depellere, patientiâ triumphabat, donec socius re animadversâ bestiolam abegit. Notatus in tyrocinio defectu sinistri oculi, quem ipse cupidine adipiscendæ Societatis in primo examine reticuerat, laborare, fuerat à Societate statim dimittendus: cùm P. Balthasar mærore animi tabescentem solaturus, spem retinendæ facit Societatis, si in Brasiliam cum P. Ignatio proficisci animum inducat, cui multum utilis Juris Pontificij, & canendi peritiâ esse posset. Ipse conditione lætissimo animo acceptâ, tanto ardore animos ad eam colligere instituit, ut cùm in eo apud Olyssiponem intra Collegij prædium secessu datus coco adjutor, compositis aliquando à prandio omnibus culinæ instrumentis orationi se dedisset, totas septem horas genibus nixus, etiam cænâ neglectâ in ea perseveravit, quia scilicet coquus, qui id facturum promiserat, illum non avocavit. In crudeli illa Sociorum laniena identidem altâ voce exhortans, solennem illam P. Balthasaris in Tyrocinio penitus imbibitam tesseram ingeminabat: *Eja Fratres non degeneremus à præcelsis cogitationibus Filiorum DEI.* 15. Gaspar Alvarez, Lusit: Coadjutor. 16. Gonzalus Henriquez, Lusit: jàm tum Diaconus. 17. Jacobus Perez Lusit: hic Eboræ operam dabat Philosophiæ, adjectâq; ad Franciscanorum Ordinem mente, ad eorum cænobium aliquando ad missionem postulaturus, omisso ludo literario excurrerat. Postero die Magister ab eo pœnas absentiæ de more poposcit, cùm neque purgaret absentiam, neq; supplicium detrectaret. Quod postquam silentio subijt, ac tum primùm absentiæ causam patefecit: admiratus virtutem Magister, & idoneum Brasilicæ expeditioni ratus, conditionem illi proponit: ipse fortunâ oblatâ lætissimus, continuò nomen dedit. Cujus de glorioso exitu ubi Magister postea condiscipulis retulit, illi certatim notatas in eo virtutes enarrare, & locum ipsum, ubi inter illos sedere consueverat, in veneratione habere, & vacuum deinceps semper relinquere. 18. Joannes Baëza, Hisp: 19. Joannes Fernandez, Lusit: Bracharensis, Coadjutor. 20. Joannes Fernandez Lusit: Ulyssiponensis. 21. Joannes de Mayorgo, Vasco. 22. Joannes à Sancto Martino Hispan: 23. Joannes Zaurus Toletanus. 24. Ludovicus Correa, Lusit: 25. Marcus Caldeira Lusit: 26. Nicolaus Dinis Lusit: Is totos jàm quinq; annos Grammaticæ classes nullo doctrinæ, sed maximo probitatis compendio frequentabat in Patria sua Brigantiæ. Et cùm Societatem ardentissimè flagraret, ab Ignatio in Brasiliam assumptus est, 17. ætatis annum agens. Et cùm eo nuncio velut impos animi gaudio exiliret, causam rogatus, respondit, nequire se animo gestienti temperare, ex quo sibi Deus paulò antè spoponderit, haud multò pòst quàm fuerit Societate receptus, cruentæ mortis gloriam adepturum. Mortem ejus Brigantiam nunciatam Antonius Pinheirus Mirandensis Antistes dum populo pro concione proponeret, *Nicolaus ille noster* inquit inter alia, *quem hasce vestras sæpenumero plateas vidistis obeuntem, jam Christi gloriosus Martyr est, ingentis gloriæ coronâ nunquam defecturâ redimitus: quando ego quamvis Antistes,* *dubius*

dubius salutis meæ, atque incertus inter vos sum. Ità ille ex sua privata sentiebat pietate. 27. Petrus Nunnez, Hisp: 28. Petrus Fontoius Lusit: Coadjutor. 29. Simon Lopez Lusitanus. 30. Stephanus Zurara Cantaber. hic insigni morum simplicitate & candore præditus, digressurus Placentiâ, ubi vestiarium procurabat, ad sequendam Brasiliam, Patri Josepho Acostæ fassus est, se ingenti gaudio proficisci, utpote certum Martyrij, quod sibi Divina Majestas, quæ fallere non potest, oranti spopondisset. Cùm proijceretur in pelagus *Te Deum laudamus*, altâ voce concinere exorsus est.

P. Petrus Diaz Lusit: S.I. cum 4. Socijs in itinere Brasilo pro Fide Christi ab Hæreticis in mari demersus. A. 1571. 13. Septembris.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

P. PETRUS DIAZ, cum 4. Socijs.

GLoriosum Ignatij Azevedij cum Socijs exitum, plenâ pietatis epistolâ in Europam perscribens P. Petrus Diaz, magnopere sortem suam in ejus calce deplorat, quòd à tanta felicitate exclusus, cum alijs Martyrij expers, in Materia Insula relictus fuisset. *Obstupesco sanè* inquit, *mecum ipse considerans mutationes, migrationésque nostrorum è navi in navem, Olyssipone primùm, deinde in hac Insula Materia: ut felix ille manipulus, sicuti Gedeonis quondam milites, pene viritim à Domino lecti fuisse videantur. Me in S. Jacobi navem imponere,* (id nomen onerariæ Ignatium

tium vehenti fuerat) *ipse apud Aloysium Præfectum remanere Ignatius jam propè decreverat, sed mutavit consilium, quòd ego tanto bono indignus videlicet fui. Reliqui sumus nunc è Societate ad 30. Cæptum iter Numinis fiduciâ persequi certum est: utrùm eodem eventu, nescimus; illud quidem intelligimus, Jacobum Soriam id vehementer expetere, nobisque tendere insidias.* Neque expectationem viri zelosissimi frustratus est Deus, sed ejusdem laureæ copiosiùs etiam fortè participem fecit, prout fusè enarrat Franciscus Henricus, Præpositus Domûs Professæ Olyssiponensis, epistolâ Romam A. 1571. perscriptâ, cujus verbis totam rei seriem narrare placet. Post obitum Ignatij cùm Lusitanicæ naves è Materia Insula cursu in Brasiliam directo solvissent; aliæ alium eventum sortitæ sunt: ea verò, quâ Petrus Diazius cum Socijs aliquot vehebatur, ad Cubæ insulæ portum, cui à Sancto Jacobo nomen est, fluctibus & procellis adeò labefactata pervenit; ut eam relinquere planè sibi necessarium duxerint. Sed cùm alia esset ibi nulla, ad Abanam ejusdem insulæ portum in Orientem procedere statuunt; ac tridui primùm iter emensi pedibus, & quidem excalceatis, imbre denso atque perpetuo, viâ teterrimâ, difficultatibus præterea, ùt in ejusmodi regione, maximis, exiguo & aperto sese commisêre navigio, ventis pluviæq; adeò expositi, ut non commeatus modò corrumperetur humore nimio, sed & ipsa quibus induti erant vestimenta pene putrescerent. Eo navigio quatuor & septuaginta leucas Abanam usque provecti, majoris formæ navi in eo portu conductâ, Augusto mense denique ad insulas Tertias, Aloysium Regium Præfectum, & è nostra Societate Franciscum Castrium, & 5. fratres qui antecesserant, assequuntur. His Aloysius navali turbâ vehementiùs imminutâ, quòd & ex oneraria ipsius in tam difficili ac diuturna mensium quindecim navigatione viri sexaginta perierant, & ad Antilias multi substiterant; multi etiam laboribus periculisque defatigati mutato consilio in Lusitaniam inde reverterant, cùm superesset vectorum & nautarum vix quod in unam satis esset onerariam (in quibus tamen ipsis fæminæ quinque & viginti, imbelli cum puerorum grege numerabantur) redactis in unum omnibus, cæptum iter unicâ navi peragere instituit; solvitque feriâ quartâ octavo idus Septembris. Porrò è Societate nostra (totidem alijs fere tempestate disjectis, de quibus nihil dum certi compertum est) 14. aderant, Patres duo, Petrus Diazius & Franciscus Castrius; duodecim fratres; Alphonsius Fernandus, Gaspar Goës, Andreas Pais, Joannes Alvarus, Petrus Diazius alter, eodem quo sacerdos nomine, Fernandus Alvarus; & ex novitiorum numero Michaël Tarraconensis, Franciscus Paulus, Petrus Fernandus, Sebastianus Lupius, Didacus Fernandus, Didacùsque Carvallius.

Dies octo in altum Oceanum prospero flatu provecti, naves quinque sole jam occidente conspiciunt, quarum erant Gallicæ quatuor, una Anglica. Eæ dissimulato in noctem usque consilio, conversis deinde repentè proris, vento secundo navem nostram insequuntur. Id ùt animadvertit Aloysius, ratus (id quod erat) & hostes esse & hæreticos; advocatâ statim concione socios navales ad prælium acriter ineundum hortatur, mortémque ùt Christianos deceret pro Catholica religione fortiter oppetendam. Deinde arma expediri, culcitras locis opportunis prætendi, saxorum vim congeri, sulphurei pulveris cados promi celeriter imperat: dispositis denique ad pugnam stationibus, peccata ritè confessus est ipse, & cæteri, quibus eâ nocte confitendi spatium datum est. Verùm inalbescente jam die rostrata hostium navis ex earum genere, quos Galeones appellant, ad nostram appropinquaverat amplior & eminentior multò, duabúsque tormentorum significationibus, de more jusserat à Lusitanis vela submitti. Cùm illi nequaquam parerent, tum hostes facto ter in onerariam impetu, quinque ex eorum numero occidunt, 17. eósque ferè omnes in cruribus vulnerant, sic ut funibus ne caderent alterâ manu apprehensis, non nisi alterâ decertare possent. Et quamquam hæretici è superiore loco admodum pugnabant, haud tamen incruentum eis fuit certamen; siquidem & initio certaminis de suis 20. ferè amisêre, vulneratis præterea circiter undecim, & deinceps tribus bombardæ ictibus læsi gravissimè sunt, quorum uno diffractus malus, & vela prostrata; altero perforatum carinæ latus, non sinè magno eorum discrimine aquas accepit; tertio discerpti decem simul hæretici; quæ tametsi erant omnia non levia incommoda, nihil tamen hostes æquè perturbavit ac vela dejecta, prorsus ut de se actum jam arbitrarentur. Tum verò ex ipsa desperatione omnibus connixi viribus, quartùm jam nostros invadunt, & minore quàm putaverant negotio superant. Decem quippe non ampliùs propugnatores erant relicti, quorum 5. in prora collocati pri-

mo impetu cecidêre. Itáque patefacto jam aditu, hæretici ad sexaginta vi maximâ irrumpunt, quos Aloysius, cùm duas ferreas glandes, alteram accepisset in pectore, alteram in crure, quamquam exhaustis jam corporis viribus, magno tamen animo constituit opperiri; gladióque & scuto nunquam abjecto, ad extremum usque spiritum dimicavit egregiè. Ejus morte à reliquis deditio facta, quæ tamen ad mitigandam hostium crudelitatem minimè valuit, nam diabolicis instructi furijs, obvios quosque obtruncant: Aloysium ignari quis esset, nudatum, itémque aliorum corpora, multis adhuc spirantibus, in undas proijciunt. Versus deinde in Sanctorum reliquias, & sacras imagines furor, quarum erat ingens in ea navi numerus. Has hæretici Catholicis per vim extorquere, trahere per tabulata, calcare pedibus, in ignem denique gratulabundi conijcere: simul ore impurissimo in Sanctos, quorum erant illæ reliquiæ, blasphemias evomentes, quas horret animus scribere. Quin etiam repertas vigesimo post die statuas duas, alteram Sacratissimæ Virginis, alteram Angeli, elatas in publicum sacrilegis fregêre manibus, caput Angeli per ludibrium totâ navi circumferentes. Tertium & trigesimum vagati diem, capto etiam Algarbiensi navigio, prædam exposuêre, postremò ad Orvium promontorium oræ Callaicæ. Classi præpositus erat Joannes Cadavilius Gallus, hæreticus vehemens, & Ecclesiasticorum Ordinum inimicus acerrimus: rostratâ vehebatur eâdem, quâ Jacobus antè Soria Ignatium Azevedium & comites ceperat & occiderat. In Aloysium verò Præfectum incidêre Calviniani, cùm ab Insula Gomera, eam depopulati, solvissent.

Atq; is fuit Aloysij & Lusitanorum obitus, cujus viri de fortitudine virtutéq; frater noster ità multa commemorat; ut pro certo habendum sit, animam ejus in Cæleste Domicilium commigrâsse. Nunc veniamus ad nostræ Societatis homines, quod maximè nobis propositum est. Ii, cùm hostes infesti adventarent, à media nocte ad lucem usque expiandis per confessionem criminibus quisq; suis vacârunt. Deinde tabulata subire jussi, non nisi commisso prælio ascenderunt ad animandos milites, cibo recreandos, & curanda vulnera. Sed quo tempore facta est deditio, in summa navi præter Castrium exstabat nemo eorum; namq; is paulò antè ad excipiendam unius è Gubernatoribus confessionem ascenderat, ad imam proræ turrim ex vulnere animam agentis. In eo munere occupatum, hæretici vulneribus quàm plurimis punctim cæsimq; confodiunt; irâ maximè perciti, eo quod Ecclesiæ Sacramenta ministrantem offenderant. Nam in cæteros non adeo sæviêre: in Castrium verò certatim omnes. Sub idem tempus Petrus Diazius, qui ad eam usque horam confessionibus eorum, qui sub tabulatis erant, operam dederat, atq; hilari semper ac sereno vultu animaverat cæteros, Gaspare Goë sequente, in apertum prodijt. Ut primùm apparuêre, utrumque Galli confestim occidunt, nec puero quidem ætatis admodum teneræ parcunt, qui à Petro ægre sese divelli patiebatur. Atq; hoc maximè modo tres ij primo congressu cæsi ac nudati deijciuntur in pelagus. Tum undecim reliqui sedato jam paulisper tumultu, sese invicem plenis pietate sermonibus adhortati, ultro in editiora navis evadunt: nec modo latendi causâ, in cæteram turbam sese non inserunt; sed etiam in unum deditâ operâ conglobati omnes, apertè profitentur, se & ejusdem esse religionis, cujus tres modò perempti, & æquè paratos ad mortem communis Domini gratiâ subeundam. Quos circumfusi confestim hæretici, dictis factisq; eo die toto, contumeliosè ac petulanter illudere ac divexare non desinunt, cùm illi responderent nihil, nisi siquid ad honorem DEI, vel ad dignitatem Ecclesiæ Catholicæ pertineret. Ubi nox adfuit, manus ad terga religantur insontibus: atque inter vinciendum accidit ut Michaël Tarraconensis è vulneribus, quæ in brachijs principiò acceperat, ingemisceret: quæ res tantùm abfuit ut hæreticos ad misericordiam permoveret, ut etiam arreptum furenter hominem, multa ingerentes probra, è navi præcipitaverint & ne incomitatus abiret, Franciscum quoque Paulum (nam is erat proximus) eodem impetu deturbârint. Sic eo die 13. Septem: A. 1571. quinq; Socij ex 14. interceptis, in Fidei odiū cæsi sunt. P. Petrus Diaz annorum 54. Lusit: Socijs reliquis Præfectus. Admissus is fuit in Societatem A. 1548. Conimbricæ, ubi deinde in studijs altioribus versatus, & repentè illis vale facere jussus, totum annum culinæ ministerijs magno humilitatis præbito exemplo, applicatus fuit. Sacerdotio initiatus nunquam aliter quàm de genibus horas Canonicas persolvit, etiam tum, cùm Procuratoris munus magnâ accuratione obiret; ut adeò quoties eum negotiorum causâ, quod fiebat sæpissimè, evocatum venirent janitores, semper ferè genibus nixum deprehenderent. Alter fuit P. Franciscus Castrius, & ipse ætate jam

jam grandior, decimum in Societate annum agens. Tertius Gaſpar Goëz. 4. Franciſcus Paulus. 5. Michaël Aragonius, Catalauniâ oriundus. Barcinonæ dum ſtuderet, documentum edidit indolis Martyrio perquam accommodatæ. Innexuerat ille in publica Academiæ area æmulum ſcholaſticum argumentorum nodis ſic, ut quia ſe expedire ratione nullâ poterat, alapam Michaëli impegerit. Quam Scholaſticorum adſtans corona, cùm ferro rependere hortaretur, ipſe ultionem Chriſti arripiens, & in genua provolutus, alteram adverſario maxillam præbuit. Quarto poſt menſe in Societatis tyrocinium adſcriptus, A. 1567. cùm Theologiam accurate jam perſequeretur, Ignatio ſe adjunxit, ut in Braſilia primus Philoſophiæ ſtudia conſtitueret. Poſtremus Gaſpar Conſalvius, ubi advertit nullam ſpem vitæ relinqui Societatis hominibus, depoſitâ veſte, calceis & galero, nauticæ turbæ ſe immiſcuit. Sed hæretici multum in capta oneraria ejuſmodi turbæ conſpicati, ne in alenda tot corpora cibis abuterentur, aliquot eorum, velut inutile pondus, atq; imprimis Gaſparem dant è navi præcipitem, neque ſperatâ vitâ quam quærebat, neq; glorioſâ morte quam fugiebat potitum.

ALPHONSUS FERNANDEZ, cum ſex Socijs.

NEcatis per immanem crudelitatem eo modo 5. Socijs, novem reliqui Sacerdotij expertes vinculis injectis in cubiculum unũ navis detruduntur, adhibitisq; cuſtodibus totam eam noctem, partémque ſequentis diei tranſigunt. Quorum deinceps pretioſam mortem, & illatas à Calviniſtis Gallis Anglíſque injurias, ità perſequitur eâdem epiſtolâ P. Franciſcus Henricus: Interea alij ſuper alios adſunt ad oſtium carceris, triſtia nunciantes, quidam etiam truci obtutu, ſtrictis minaciter gladijs frementes: *Papiſtæ, latrones, ecquis erit aliquando qui vitam vobis eripiat?* & alia ejuſmodi. Interea noſtri, quaſi futura proſpicientes, magno animo ſeſe ad extrema quæque paraverant: nec eos fefellit opinio. Nam educti è carcere, damnantur capitis. Jámque parabantur laquei ut ſuſpenderentur ſinguli è maximo navis malo; cùm Præfectus majoris prædæ ſpe, quòd eos putaret pecuniam ad templum in Braſilia exædificandum ſecum attuliſſe, rem in præſentia diſtulit; ſed eorum compertâ denique inopiâ, Petro Diazio, Didacóque Carvallio ibidem relictis, ſeptem reliquos in roſtratam ex oneraria transferri jubet. Hîc eos hæretici denuo circumſiſtere; nec ſolùm in fratres noſtros, verùm etiam in Romanum Pontificem Chriſti Vicarium, in Eccleſiaſticos ritus, in Sanctos eorúmque venerationem, denique in Sacramentum ipſum Altaris, contumelioſa atque impia verba proferre; ad quæ cùm illi fortiter admodum reſponderent, cædebantur pugnis, alapíſque frequentibus defenſores Catholicæ Fidei: quin etiam exquirebantur diligenter in ſummis capitum verticibus, ſacræ quas appellant coronæ; quarum hæretici ſi quas invenerant, has verò iterum iterúmq; ſinguli tundere, & ſimul jurgijs & maledictis in eoſdem invehi, cùm alijs multis, tum illis præſertim: *Canes, fures, veteratores; per vos ſtat, quò minùs conſpirent univerſi mortales, atque conſentiant, ſublatíſque diſcordijs ac tumultibus, tranquillâ omnes pace atque otio perfruamur. Veſtro ſcelere non modò in Germania & Gallia, verùm etiam Braſilia, atque adeò toto terrarum Orbe prava doctrina diffunditur.* Erat è novitiorum numero Petrus Fernandus faber lignarius, omnium recentiſſimus ille quidem, ſed apprimè humilis & magnâ virtute vir. Is initio deditionis pileo talarique tunicâ exutus ab hoſtibus, ne deinde fallente veſtitu pro ſæculari haberetur, & præclaram pro Chriſto moriendi occaſionem amitteret, aggregabat ſe ad fratres identidem, vultu oculíſque ad modeſtiæ religioníſque ſignificationem ita compoſitis, ut vel ex eo ſatis intelligerent hæretici hominem eſſe de noſtris. Quo etiam vehementiùs irritati, caput ejus arreptum utraque manu ſubrigere, colaphis petere, digitis oculos aperire, palpebráſque diſtendere, paxillos denique mento ſubdere nè vultum demitteret, ad hæc illum contumelijs inceſſere ejuſmodi: *Canis attolle faciem, frontem exporrige*; quæ ille nimirum excipiebat tantâ non ſolùm animi æquitate, ſed etiam oris hilaritate, ut eo bono ſe indignum exiſtimans, converſus ad Deum diceret: *Quo meo mihi merito hoc tribuis, ut pro te patiar Domine?*

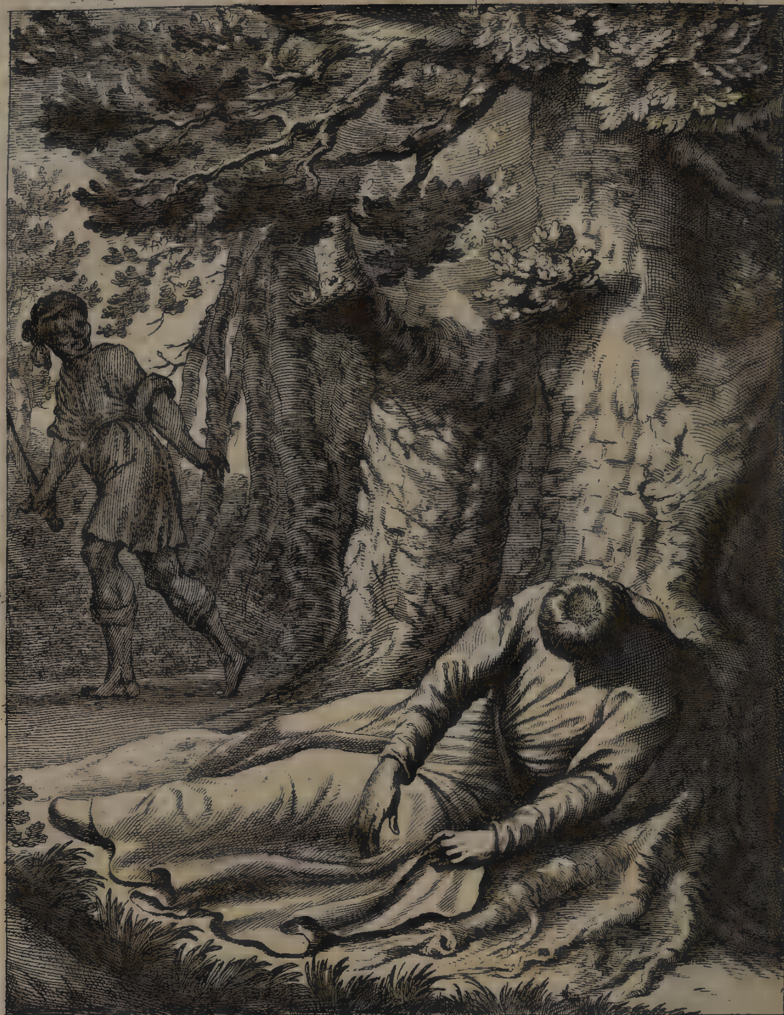

Alphonsus Fernandez Lusit: S.I. cum 6. Socijs pro Fide Christi à Calvinistis in mari ad Insulam Tertiam mersi A° 1571. 14. Septembris
C. Screta del. Melch. Küsell f.

Per hanc ſimul procacitatem atque ſævitiam hæretici cùm ſeſe miſeri diutiùs oblectâſſent, alij demum aliò varios in uſus digreſſi ſunt; ſpatiúmque fratribus datum ad inflammandos mutuis cohortationibus animos, viréſque recolligendas: quo in genere Petri maximè Fernandi, ejus quem modò dixi caritas ac virtus enituit, cùm in ſingulos congreſſus, lætiſſimo ſemper vultu cæteros ad conſtantiam ac Fidem accenderet, atque ad agnoſcendam inſignem hanc in ſe Dei beneficentiam multis rationibus excitaret. Cujuſmodi ſermonibus dum ſe invicem confirmant fratres, magna rurſus circumvenit eos hæreticorum manus. Inſtituitur de religione certamen: oppugnabant hæretici ſupplicationes & preces, quibus auxilium à Sanctis more Catholico expoſcimus, quâ in diſputatione acrior coortus quidam ex ijs: *nónne*, inquit, *cernitis in noſtra poteſtate vos eſſe captivos? quin vos igitur Maria Virgo Sanctique, quorum opem implorandam affirmatis, è manibus noſtris eripiunt?* cui fratres: *Si expediat nos eſſe ſuperſtites, Beatiſſima Virgo Sanctique, & vitam nobis à Domino, & libertatem obtineant utique: ſed quia emori præſtat, idcirco non impetrant.* Hæc & alia id genus reſpondebant fratres: quæ illi cùm ferre non poſſent, amentes iracundiâ & rabie, conſputabant ora ſubinde noſtrorum: quin etiam quodam Alphonſi Fernandi reſponſo permotus unus ex ijs furénſque: *ob id ipſum* inquit, *quod ità dixiſti, peribis.* Cui Alphonſus utpote Prominiſter: *non ſolus ego, ſed omnes* planè

planè mori parati sumus. Atqui expectate (ait hæreticus) *molossi canes, caput egomet vobis præcidam, vósque (meam fidem testor) in mare projiciam.* Hàc altercatione in cænam usque ductâ, discedunt hæretici: fratres verò tempus nacti rursus molestiâ vacuum, de integro adhortari se mutuò, divinam opem in tali tantóque salutis æternæ discrimine expetere; Christi morte cruciatibúsque memoriâ repetendis, sese ad perseverantiam, atque fortitudinem incitare; Deo denique pro tam præclara sibi oblata bene moriendi occasione gratias agere. Interea hæretici expleto epulis ventre, animi quoque feritatem extremo supplicio nostrorum exsaturare constituunt: nec mora: singulos octoni denìve circumstant, exutósque tunicis, quantâ maximâ vi quàm possunt longissimè à navibus in altum ejaculantur. Ac Petrus quidem Fernandus & Joannes Alvarus, natandi minimè periti, fluctibus hauriuntur illico: cæteri 5. unum in locum divinitus congregati, diu sese sustentant, postremum vale sibi dicentes invicem, ac veniam delictorum inter se petentes. Didacus verò Fernandus, quem unà cum Sebastiano Lupio (qui deinde superstites ambo fuêre) sub noctem hæretici quidam, quasi divino jussu, cibo potúque refecerant, validus viribus, classem, quòd è repentina pluvia venti quieverant, tardiùs euntem assecutus, & nescio quo pacto in unam navium acceptus, Divinæ consilio Providentiæ manfit incolumis. Luctantur cum fluctibus reliqui, & quamquam in summa difficultate ac defatigatione, Apostolico Symbolo, precibúsque fundendis ad Deum sese contra spiritales nequitias communire non desinunt. Jámque nox erat media, cùm Alphonso Fernando in verba præeunte, certos è quinquagesimo Psalmo versiculos decantare cæperunt, atq; illum præsertim: *Tibi soli peccavi, &c.* Verùm lassitudine tandem victus, & aquarum vi obrutus Alphonsus extinguitur, spectatâ probitate ac religione vir, cujus præcipuè robur animi ac virtus in hæreticis modò refutandis eluxerat. Hunc autem eo consilio è Lusitania secum abduxerat Azevedius, ut Philosophiam, cui magna cum laude vacaverat, in Brasilica Provincia profiteretur. Alphonsum secutus est mox JESUM invocans Andreas Pais: postremus omnium Fernandus Alvarus mergitur. Tum Sebastianus Lupius in mari medio, nocte intempestâ, densis tenebris, imbre maximo derelictus, elatum fortè quâdam in classe lumen eminus intuens, mille circiter & quingentorum passuum intervallo distantes consequitur naves; quarum ad unam, itémque alteram accedens, & ut admitteretur suppliciter postulans, cùm acerbè minitantes hostes, intentáque in se tela sensisset quasi ad extremum perfugium contendit ad unam è scaphis: cujus ad marginem stans fortè quidam hæreticus paulò mitior, tum Sebastiani angustijs, tum etiam fortassis ab se desertæ veræ Fidei Religionísque recordatione commotus, excepit hominem, penuláque contectum, ac furtim in navem impositum, commentis quibusdam hostium furori atque immanitati subtraxit. Duos autem illos qui in Lusitanica navi relicti fuerant, eodem genere mortis, eâdem animi magnitudine defunctos accepimus. Porrò nobis hæc omnia Sebastianus ipsemet Lupius exposuit. Nos totam rei gestæ seriem his consignatam litteris eidem Sebastiano recognoscendam ostendimus: cujus ille narrationis veritatem ac fidem suo rursus testimonio comprobavit. Hic felicissimus DEI servorum exitus fuit. at longè diversus interfectorum: quorum coryphæus Capdevillius in oppido suo natali Salies, securi obtruncatus à privato inimico est. Crassus Petrus de Btovage præcipuus in præcipitandis in pelagus socijs. & ipse deinde prolapsus in mare, nunquam comparuit.

P. GONZALUS CARDOSUS.

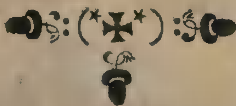
PAter Gonzalus Cardosus ortu Lusitanus, unus fuit è Socijs Andreæ Oviedi. Cum quo Ulyssipone A. 1556. solvens in Indiam, atque unà profectus in Æthiopiam necdum sacris initiatus, ab eodem inter Abassinos in sacerdotem consecratus est; fuítque illi deinde cum alijs socijs laborum omnium, ærumnarum, carceris, exilij fidissimus comes, & adjutor. Et quamvis lucrandis omnium Christo animis sese impenderent, in pertrahendis tamen ad veritatem Catholicam obfirmatis in schismate Monachis potissimam operam ponebant; à quibus tamen id obtinuêre, ut nulli impensiùs ad extirpandas ab Æthyopia Catholicorum reliquias Imperatorem urgerent, quàm illi pseudo Religiosi. Gonzalus nihilominus,

P. Gonzalus Cardosus Lusit: S.I. odio Fidei interfectus in Æthyopia A° 1574 22 May.
C. Screta del. Melchior Küsell f.

nus, periculorum omnium contemptor, & labores in delicijs numerans, dies & noctes hæreticis æquè ac Catholicis indefatigabilem navabat operam. Præcipuus fructus extitit à conciliatis diffidentium, animis quos eâ dexteritate tractare noverat, ut arbiter videretur alienarum voluntatum. Quibus in DEI obsequio strenuis conatibus non tantùm pretiosam mortem apud Deum est promeritus, sed eandem sibi obventuram cælitus edoctus, disertè alijs prænuntiavit. Contigit subinde illum à Patriarcha mitti in pagum Dambeam, itinere dierum 15. distantem, cum Francisco Lupio comite, ut Catholicos incolas Sacramentorum pabulo & prædicatione pasceret; quam ille missionem magnâ animi alacritate suscipiens, Patriarchæ sibi & laboribus futuris bene apprecanti dixit: *Læto atque hilari animo hoc iter suscipio, quod obedientia, quæ mihi vitâ charior est, suscipiendum imponit; scias tamen neque me perventurum Dambeam, neque ad te ampliùs reversurum.* Nec mora; continuò in viam cum socio Francisco se dat. Et jam partem itineris majorem confecerant, cùm Cardosus Franciscum monet, instare tempus moriendi: ipsum quoque in eodem periculo futurum, consulat tamen diligenter sibi, & ad communem illius afflictissimæ Christianitatis utilitatem, quam dirè vexabant Imperatores, servet vitam. Nec multò pòst, cùm unà in sanctis affectibus & sermonibus cœpto itinere pergerent, perditi quidam è schismaticorum secta homines sylvâ erumpunt,

punt, atque utrumq; ferociter aggressi, Cardosum quidem primo ictu contrucidant; Lupius autem vulnere minimè lethali saucius, in densam & secretam sylvam se abdidit, ac post multas ambages incolumis ad suos pervenit; diùque post reliquos Patriarchæ Oviedi socios superstes, etiam P. Emmanuelem Fernandium, primi post Patriarcham nominis sodalem tumulo intulit. Hic obitûs sui similiter præscius, cùm peregrè Fremonâ Catholici hominis exceptus hospitio, egredi festinaret, hospiti ægre ferenti, *sine me*, ait, *eo pergere, ubi cursûs mei metam magnus Agonotheta Deus fixit, morituro Fremonæ; ut ibi prope cineres magni nostri Patris Oviedi Patriarchæ sepeliar.* Ut eò pervenit, cæpit ægrotare: & Christianis pro viri caritate visentibus, *die*, inquit, *Natalis Christi moriar.* Eosdem nuncio recèns appulso consternatos, quòd pseudomonachus schismaticus Imperatori, apud quem gratiosus erat, suaderet, ut reliquias omnes Catholicæ Ecclesiæ neci daret; bono animo esse jussit, addens Pseudomonachum brevi moriturũ, antequam impetraret, quod petebat. Illucescente prædicto die frequentes Catholicos ad constantiam in Fide hortatus, Missæ Sacrificium celebrante Lupio, cum ijs interfuit, & S. Eucharistiam percepit. Tum vultu lætissimo *ite*, inquit, *nunc in domos vestras, sed adeste à prandio frequentes.* Secundùm hæc supremo inunctus oleo, repentè versus in certum conclavis angulum, *ab Domina mea*, exclamat, *ab Domina mea!* Admiratus Lupius, *quid rei est Pater*, inquit, *quam Dominam inclamas?* ad hæc ille cælesti plenus gaudio, *vidi*, ait, *vidi, Virginem Deiparam divinâ luce radiantem: sine abeuntem, sine me vocantem sequar.* His dictis animam efflavit, & Catholici corpus extincti mixtis gaudio & dolore lachrymis rigant, ac venerabundi exosculantur.

P. MAURITIUS SERPIUS.

Viana nobile Lusitaniæ oppidum P. Mauritium tulit, virum Patroni sui nominis strenuum æmulatorem, & plenum generosorum in militia Christi spirituum, cui nomen suum in ejus Societate dedit A. 1547. Videre in ipso erat exactissimam parendi promptitudinem, eâ facilitate & accuratione ad exequenda, quæ obedientia imperabat, ferri solitam, ut in ipsos moderatorum nutus intenderet. Perpetuam cum DEO conjunctionem, & tenerrimum, quo velut infans in dulcissimæ matris sinu conquiescebat, per orationem recursum, testabantur assidui lachrymarum imbres, quibus in omni sacrificio, precatione, quovis de DEO sermone, quem solum cum proximis serere semper solebat, suavissimè perpluebat. Magnâ fuit animi simplicitate & candore, cum eximio juvandarum animarum studio conjuncto, ex quibus eò pronior ad opitulandum illis ferebatur, quò fuissent fortunæ conditione tenuiores. In se ipso asperis modis habendo fuit omnino durus & inclemens; aspero setis cilicio plerumq; succinctus; & flagris tantâ in se duritate sæviebat, ut licèt nullos in funiculis adhiberet sanguini proliciendo aculeos, membra tamen copiosè cruentaret, siquidem nullam propemodum horam diei à diverberatione sui liberam præteribat. Inde perfectum illi fuit in perturbationes, & effrænes naturæ impetus dominium; & simul tantus castimoniæ nitor & facilitas, ut illibatam sepulchro intulisse credatur. Missiones omnes, quas plurimas in Lusitania magno animarum proventu obijt, pedes semper instituit; non alio, quàm stipe corrogato cibo victitans. Accidit in earum una, ut fessus ac semilacer cum socio oppidum ingrederetur, ubi non multò antè sublatum quidpiam furto fuerat, dilapso authore. Ergo in hos advenas externos, quorum species attrita & lacera opportuna facinori videbatur, injicere manus, latrones appellare, & in commune facinorosorum ergastulum in vincula detrudere. Ille ad dissimulandam personam, nè tam opportuna innocentis tolerantiæ dilaberetur occasio, persuaso socio, mirè patientiâ gestire, & animo esse æquissimo. Biduo itâ in carceribus transacto, adducti qui facinorosos recognoscerent, dum intuentur attentiùs, non prædones, sed Religiosos de Societate JESU esse pronunciant, quos sola animarum, & Regni Cœlestis præda sollicitet. Tum verò consternati facinore suo cives, culpam deprecari,

P. Mauritius Serpius Lusitanus S. I. odio Fidei in Africa occisus à Mahometanis A°. 1578. 4. Augusti.

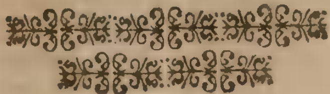
C. Screta d. M. K. f.

precari, inauditam stupere lenitatem, nec velle finere oppido egredi, quàm illatum dedecus pari honestamento pensarent. Verùm tum demum Mauritius velut ad injuriam erubescere, nihilq; in se immeritò admissum profiteri; dignum qui perpetuis vinculis & carcere, tanquam fera bestia attineretur. Atq; hæc ille de se ex animo sentiebat, cùm humilitatis studium omnem ei præcellentis sapientiæ & virtutis, quâ exaggeratè fulgebat, conspectum eriperet: quâ etiam suadente, scriptum aliquando Provinciali bene longum suorum defectuum obtulit, quibus ineptus omnino ad quodvis, alios regendi munus, redderetur. Cæterùm, quæ erat ejus explorata superioribus prudentia, vitare non potuit, quin Ulyssipone Domum Professorum Præpositus, & Eboræ Collegium atque Academiam Rector administraret: in alios porrò deinceps atque alios Magistratus evehendus, nisi eum Regis Sebastiani favor, constante viri famâ allectus, ad splendida Aulæ Lusitanicæ ministeria evocasset. In qua Epheborum Regiorum, qui è Lusitanæ Nobilitatis flore legi solent, curâ tantisper habitâ, postquam Ludovicus Consalvius Camara, Regijs confessionibus suam operam, Regis veniâ subduxit, assumptus ad eas Mauritius est propensissimâ Sebastiani electione. Ipse autem splendidos illos Aulæ fumos post amatam tantopere suam Religiosam humilitatē habens, itabat in Regiam paupere semper & obsoleto, cui dulciter assueverat, cultu, certus non aliter, quàm ex æviternarum Dei legum dicta-

dictaminibus, conſcientiam Regis gubernare. Cujus ſui inconcuſſi propoſiti luculentum ſpecimen dedit tunc, quando ab Henrico Infante Cardinale, Regnum pro Sebaſtiano etiamnum impubere adminiſtrante evocatus, ut ſe quoque confitentem audiret, prorſus diſertéque abnuit id ſibi integrum eſſe, quamdiu ab Eccleſiaſticis hominibus, contra decreta Summorum Pontificum, vectigalia repeterentur. Sed cùm Religioſiſſimus Princeps id ſe ignaro, ſi factum ſit, accidiſſe profiteretur, actiſque pro libera admonitione gratijs, emendaturum quod peccabatur promptè ſponderet (ùt mox etiam præſtitit) tum demum aurem confitenti libentiſſimè præbuit.

Inter hæc procuratæ Regiæ conſcientiæ munia magnum in vicina Africa inter Mahometanos Principes de Regnis Feſſæ & Marocco exarſit bellum; ad cujus ſocietatem invitatus à Rege Mahomete Sebaſtianus, quia inter conditiones præcipua offerebatur, libera Evangelij per utrumque illud Africæ Regnum prædicandi facultas, ad arma provolavit. Ergo ſpecioſo dilatandæ fidei Chriſtianæ deſiderio, dum totus in reſtituendum ſolio Mahometem intentus, non ſolùm militum inſtituit delectum, verùm etiam intempeſtivo & juvenili fervore abreptus, copias in hoſtem ipſemet educere, immobili conſilio pertinax contendit, multis & magnis rationibus connifus eſt eum ore libero ab ea expeditione Mauritius divertere. Sed immobilis in propoſito Rex perſiſtens, nullis ſummorum etiam Procerum, & Philippi Hiſpaniarum Regis conſilijs de ſententia, quâ certum ſibi exitium, & Regno univerſo calamitatem afferebat, dimoveri paſſus eſt. Igitur obſtinatum ad profectionem Regem certus & ipſe in omne periculum ſequi, caput ſuum DEO inter ſacrificandum pro Rege, Réque publica ardentiſſimè devovet: ubi etiam de ſecutura clade divinitus edoctus videri potuit, quam ità certò & aſſeveranter ſæpius, antequam portu ſolverent, pluribus prædixit. In digreſſu Ulyſſipone Socijs, atque inter cæteros P. Amatori Rebello, qui & ipſe Regem Sebaſtianum, pueritiæ ejus Magiſter olim inſtituerat, familiariùs valedicens, *extremùm te hoc Rebelle complector*, ait, *neque poſthac invicem viſuri, niſi in Cælo, ſumus.* Duodecim unà ſocij, quibus præeſſe Mauritius juſſus eſt, cum exercitu transmiſerunt; ubi infeliciſſimè conſerto prælio, exercitus Chriſtianus internecione deletus, & pauci quidam Procerum vivi in poteſtatem hoſtium venerunt. Sebaſtianus juvenilis ferociæ prodigia edere hoſtibus, omni ratione vivum illum ſervare nitentibus, viſus eſt: ſed cùm indecoram deditionem aversatus, perpetuà cæde manus hoſtiles à ſe depelleret, tandem vulneribus & telis debilitatus concidit exanimis, ambobus utriusque Maurici exercitûs Regibus, eodem prælij fato & nece ſimul involutis. Fuſo ac fugato Chriſtiano exercitu, cùm pro ſe quiſque ad vitam tutandam diversè curſarent, Mauritius relicto equo vitam ſaucijs æternam, per ſtratum latè cadaveribus campum cum Chriſti Crucifixi ſigno percurſans, aſſerere inſtitit. Quorum alios ad ſpem futurorum erigens, alios ad ſupremam luctam Chriſtianè ſubeundam exhortans, alijs ſupremam peccatorum abſolutionem impertiens, unum quempiam ſaucium, atque in vulnere ponentem animam vidit. Confeſtim accurrens humi ſe ſternit, aurem confitenti pronus accommodat, & à noxis moriturum expiat. Inter hæc dum paſſim obvolitant Mauri victores, unus eum conſpicatus: *Ecquid tu iſthic Nazaræe canis impietatis moliris?* per contumeliam indignabundus exclamat: & librato acinace caput illi bipertito dividit. Ipſe eodem loci ſancto operi immortuus concidit, die 4. Aug. quo pugna conſerta eſt A. 1578. non aliâ causâ, quàm odio adminiſtrati Sacramenti, in cujus exercitio deprehendi contigit, necatus. Neminem ſiquidem aliorum Patrum qui exercitum ſequebantur, occiderunt, nè pretium ſervitutis amitterent; qui repræſentatâ poſtmodum pecuniâ vindicati, luctuoſæ cladis oculati teſtes & nuncij Ulyſſiponem redière.

P. Abrahamus Georgius, Alleppi in Syria natus, Soc. IESV pro fide Christi obtruncatus in Africa A. 1595 mense April.
C. Screta del. Melchior Küsell f.

P. ABRAHAMUS GEORGIUS.

AEternâ gentium omnium memoriâ & gratitudine dignus celebrari Gregorius XIII. Pontif. Max: inter immortalia, quæ in nationum diverſiſſimarum ſalutem molitus eſt opera, miſſis in omnes propè Orbis plagas & regiones è Societate nuncijs Apoſtolicis, qui eas per varios hæreſum & ſchiſmatum errores diſperſas, in unum Chriſti ovile, ſub unius Paſtoris curam congregarent, Maronitarum etiam gentem ſinu ſuo complexus eſt: quibus nè deinceps etiam deforent unquam veræ Fidei Doctores & Magiſtri, magnificum Romæ educandis gentis ejuſdem adoleſcentibus, ſumptibus & reditibus Apoſtolicis extruxit Collegium, & curæ Societatis contradidit. Sunt autem Maronitæ Syriæ populus Libani montis, quatridui ultra Hieroſolymam itinere, & Damaſci urbis incolæ, proprio Patriarchæ in ſpiritualibus ſubjecti, qui ex omnibus Græcæ Eccleſiæ nationibus ſoli conſtanter in obedientia ſedis Apoſtolicæ perſtiterunt quidem, multis tamen in ea gentium colluvie erroribus, Dioſcori præſertim hæreſi inquinati. donec A. 1581. Sergius Patriarcha ejuratis coram P. Eliano, & P. Joanne Bruno, erroribus, Catholica dogmata integrè recepit, & inter complures etiam Sergium Riſium, fratris ſui filium, Romam ad Collegium Maro-

Maronitarum transmisit. Ex hac ipsa natione ductâ origine P. Abrahamus Georgius, natus est Aleppi in Syria, præcipuo Orientis emporio An. 1563. & futuræ sanctimoniæ in ipsa infantia illustre præbuit specimen, quando etiamnū ab ubere matris pendens, omni feriâ 4. & 6. jejunantis more, suctu constanter abstinuit. Romam inter cæteros Patriæ suæ Juvenes adveniens, cùm in ipso studiorum ingressu insolito ardore Societatem exambiret, apparerēntq; in adolescente, præter vividam indolem, non ordinariæ virtutis præsagia, admissus est ad tirocinium A. 1582. Quo laudabiliter ad umbilicum perducto, & nuncupatis ex more votis, Florentiæ biennium condiscendis Grammaticæ præceptis impendit; atque inde Romam revocatus, post Humanitatis & Rhetoricæ studium, altioribus disciplinis ad sufficientiam imbutus est. Nec parùm ad virtutis alacriter persequendæ ardorem profuit contubernium B. Aloysij Gonzagæ, cum quo etiam minoribus ordinibus initiatus est in S. Joannis Lateranensis Basilica, A. 1588. Hos inter studiorum labores nihil æquè grave Abrahamo accidit, quàm diuturno tot annorum spatio, veluti otiosum à procuranda salute animarum quiescere, quarum profundo zelo eum exerceri cùm adverterent superiores, placuit eum ad Orientis Indias destinari, ubi per linguarum, quas egregiè callebat, cum multis illarum gentium commercium, multò utilissimus fore videbatur.

Conimbricæ in Lusitania dum transmittendi tempus opperitur, interim alia sociorum manus ad navigandum eo anno delecta, excluso Abrahamo, in Indias destinatur, qui designatione hâc nihil motus, nihilominus P. Ludovico Azevedio, uni ex destistinatis in Indiam, constanter sæpius nunquam variatâ sententiâ, perinde atque acceptâ divinitus prænotione asseruit, eo ipso anno cum ijsdem illis Socijs se navigaturum. Nec prædictio fefellit, cùm enim fortuitâ causâ unus quispiam è designatis ad eam expeditionem fuisset impeditus, locum ejus eventu cæteris inexpectato, sibi planè certo, Abrahamus obtinuit. Toto autem illo tempore, quod & aliàs semper consuetum illi fuit, omne tempus à necessarijs liberum negotijs, orationi unicè impendebat, semélque duntaxat in die, & perparcè quidem cibum capiebat. addictus impensè domandis animi perturbationibus. Ubi etiam antequam vela faceret, res contigit plena admirabilitatis, quæ illum cruentæ pro Christo mortis certum reddere videbatur. Scalabis sive Santarena oppidum Lusitaniæ haud ignobile, Tago impositum, raro prodigio celeberrimum est. Fæmina Urbis illius civis A. 1266. viro suo alienis amoribus obnoxio factura medicinam, Divinam Hostiam veneficæ Judææ suasu clàm ore à communione exemptam, atque involutam sudario, domum è Templo, in sceleratam pharmaci mixturam Judææ deferebat. Verùm stillante sanguinem sudario conterrita, domum suam deflectit, & in cistam conijcit sacram buccellam. Cùm verò nocte obscurâ immensam ex se lucem cista profunderet, sciscitanti marito quid eâ reconditum sit, edisserit. Accitus manè Parochus, Cæleste pignus. indictâ populo supplicatione defert in Templum, & æreo imponit Ciborio ad venerationem. Centum annos ità servata religiosè Hostia, cùm Anno 1370. proferretur ex more populo adoraturo, inventa est vitreæ inserta ampullæ, ternos altæ digitos, ab imo fundo in tantas oris angustias coëunti, ùt cùm integra illi nequiverit ullâ humanâ industriâ immitti, Angelis authoribus id effectum creditur. Frequentatur is exhiberi solitæ S. Hostiæ dies incredibili hominum & multitudine & religione, novi præsertim & constantis hodiéque miraculi expectatione, quo se Christus Servator intuendum Sacra ex Hostia aliâ atque aliâ formâ, diversis spectatorum exhibet, huic matris in gremio infantem, alij flagris cruentatum, isti sub spinea corona, illi sub gravi Cruce fatiscentem, vel etiam à sepulchro redivivum. Huc itaque de via pietatis ergò concessit etiam Abrahamus, cum socijs Ludovico Azevedio, præcipuo dein inter Æthiopas operario, Melchiore Coutinio, & Octavio Lombardo: & dum pignus illud venerabile adorat, atque observat impensiùs, Dominum conspicatur cruce onustum, qui se macte animo esse jubet, fore olim, ut suam ipse crucem etiam portet, & sibi Martyr existat. Quâ denunciatione mirè recreatus animatúsque, continere suum gaudium, quin socios faceret conscios, non potuit. Sic comparatus trajecit in Indiam A. 1592. & primam Evangelico operi manum admovit inter Christianos Thomæos.

Ea gens à Commorino promontorio ad interiora usque continentis, per Coromandelium tractum, & terras Malabarum, longè porrectos montes incolit, sub Regum Calecutani, Cocinensis, Cranganorij, Colani ad occasum: ad ortum verò, sub Regis Narsin-

gani dominatu, Ethnicis Saracenisque cincta ac permista. Ii ex Apostoli Thomæ præceptis atque institutis, à quo Thomæi nomen acceperunt, in hæc usque tempora Christi nomen fidémque tenuêre, hæresi tamen Nestorij multum inquinatam, quam ex placitis Armenij Patriarchæ, à quo Episcopos accipere consueverant, hausêre. Cùm verò à Mahometanis acerbè vexarentur, & ab Regibus Ethnicis in servitutem redacti, cùm alias indignitates & contumelias perferrent, tum verò sedem ac domicilia iniquis pensionibus redimere cogerentur, ad Lusitanorum amicitiam & præsidium refugerunt. Ab his ex quo in protectionem accepti sunt, eorum salutem PP. Societatis JESU impenso præ alijs studio, à quo pedem intulerunt in Indiam, complexi, plurimum laboris atque ærumnarum subière, obnitentibus, & circa quæstûs sui detrimenta solicitis, tum Nestoriano Antistite, tum sacerdotibus indigenis, quos Cassanaires vocant. Quorum iniquis conatibus obviam ut efficaciùs iretur, posterioribus annis ex designatione Philippi III. Regis Catholici, imperio Clementis VIII. Franciscus Rozius è Societate nostra Archi-Episcopi Angamalani nomen, & gentis universæ curam subivit. In hujus gentis cultura amplam meritorum segetem nactus Abrahamus, cum copiosis animarum manipulis uberes quoque patientiæ fasciculos collegit. Sæpe namque tecto omni exclusus, dum montes saltúsque percursat, arboris alicujus umbrâ, prout temerè occurrerat, protectus, edendi ac bibendi penuriâ propè defatiscens, adeò tamen has inter ærumnas exultabat, ut interna sua gaudia premere impotens, exclamaret ad socium: *proh! quæ opes, quantæ deliciæ sanctâ hac paupertate conteguntur!* Verùm hæc homini extrema omnia Christi causâ experiundi cupidissimo, orexin duntaxat prolicere, non famem explere poterant. Itaque operosiorem alteram, & aleæ periculosioris à DEO brevì sortitus est.

Post defunctum Andream Oviedum Æthiopiæ Patriarcham A. 1577. relicti aliquot superstites socij, Lusitanorum in illo Imperio reliquias, unàque indigenas Catholicos, in gravissima persecutionis procella tantisper tuebantur, dum nova sociorum auxilia subrogarentur ex India. Agebatur jam annus 1593. quoadusque nemini sociorum, licèt complures irrepere tentârint, penetrare fas fuit. Quia tamen unicus post Patriarcham ibì reliquus P. Franciscus Lupius, ob ætatem devexam votis omnibus suppetias poscebat, licèt omnes Regni aditus firmis præsidijs obsepti, nè quis Lusitanorum irreperet, sagacissimè à Turcis observarentur, tentata res tamen iterum fuit missis duobus Sacerdotibus, Antonio Monserrato, & Petro Paëzio, paratis cuivis discrimini caput objicere. Sed & hi in ora Arabiæ à Turcis deprehensi, duram toto septennio servitutem serviêrunt. Nec infelix hic tamen sociorum eventus animos labefactavit. Placuit iterum atque iterum experiri, & pro salute periclitantium omnem adire fortunam. Igitur delectus est Abrahamus, qui præter Arabicum Chaldaicúmque, Turcici etiam sermonis peritus, vultu quoque Asiatico quàm Europæo similior, cæteris magìs idoneus ad eam expeditionem visus est. Goam ubi redijt à Thomæis, nè quis ad Saracenos rumor emanaret, qui turbare posset consilium, annum integrum in Professorum domo delituit, non modò clam civibus, sed multis etiam domesticorum ignaris, Rogavit hìc Abrahamum aliquando P. Ludovicus Azevedius (qui à morte Patris idipsum testis affirmavit) ut inter sacrificandum nocte natali Domini, tria pro se DEO commendaret. Cujus desiderio satisfaciens, ità postmodum ei de singulis respondit: *Vide, nè primum posthac ampliùs à DEO petas: alterius rei compotem te DEUS facit: tertio locus omnino non est; nam hominem illum, cujus tibi cordi perseverantia tantopere est, sua DEUS in Societate ultra esse non vult.* Nec multò pòst homo ille è Societate dimissus est. Eidem Ludovico roganti ut se in Æthiopiam, cùm eò appulisset, à superioribus accerseret; facturum id quidem, si pervenisset in Æthiopiam, spopondit, sed eò tamen se minimè perventurum asseruit; subindicando simul eidem & locum, & genus inferendæ sibi necis.

Cùm primùm navigandi tempus affulsit, Armenium se mercatorem, veste, pileo, barbâ promissâ monstravit. Nocte intempestâ domo egressus, cum puero Abassino itineris socio ad Matthiam Albulquerquium Pro-Regem, qui totus in eam expeditionem incumbebat, & pactus ipse fuerat cum navarcho Saraceno, valedicturus contendit. Ille ubi hominem aliena in veste conspexit, obortis lachrymis ruit in ejus amplexum, & alto suspirio: *hæ nimirum sunt artes*, inquit, *& technæ, quibus ad animarum compendia mortalium oculos fallere solet Societas, & suos Filios in discrimen ac certam propè mortem exponere!* tum aptis ad institutum donarijs & mercibus

bus auctum ubi à se dimisit, ille salutatis, quos pia lachrymarum opplevit invidia, socijs, navim cum suo puero conscendit ineunte Januario A. 1595. Post varias tempestates, marisque & pyratarum pericula, Mazuam Arabici sinûs Insulam exiguam, Æthiopico littori oppositam, quam Saraceni præsidio tenebant, appulit, nemine quis esset, quidve acturus veniret, explorante. Itaque tam propinquus paucarum horarum spatio desideratæ finibus Æthiopiæ, & in omnem irrependi occasionem intentus, à Mazuæ Præfecto potestatem jam expresserat merces suas in Æthiopiam transportandi, & cum Navarcho trajectionem condixerat, cùm revocatâ subitò facultate, retrò redire jussus est, retractionis causâ, utì ferunt, à pueri ingluvie præbitâ. Hic à Patre, dum ipse per Urbem itineri apparando discurrit, domi relictus ad sarcinas, moræ pertæsus, fame stimulante comedere aggressus est, cùm dies esset severo Saracenis jejunio venerabilis, quo ante solis occubitum quidpiam degustare nefas habebatur. Ergo mirari primò puerum, quòd palàm auderet legem temerare, tum etiam sciscitari, quis esset, & unde domo? ac tergiversantem minis & flagris adigere. Sic ille compulsus, Christi se cultorem, uti & herum suum, confessus est. Id nimirum Arcis Præfecto extemplo renuntiatum, atque ab hoc delatum ad Gubernatorem Urbis, Patrem retrahi, sarcinis exui, & in custodiam compingi fecit. Postridie vocatum ad se Gubernator in magna Mahometanorum corona interrogat, quis, cujus fidei, & cujas sit? quid actum in Æthiopiam contendat? ille non ultrà dissimulandum ratus, se, quod erat, Aleppo Syriæ oriundum, Christiana sacra profiteri, eadémque Æthiopiæ illatum ire, respondit. Hic illum Prætor, qui & ipse Christianus antè fuerat, omnibus comitatis officijs pollicitationibúsque ad Mahometem invitat, suas ei sarcinas redhibiturum, patefacturúmq; aditus in Æthiopiam, aut si malit Mazuæ considere, amplissimis cumulaturum honoribus spondet. Si nolit à Christo reipsa deciscere, at simulet certè tantisper, dum missione & commeatu accepto in tutum evadat. Abrahamus contrà his omnibus despectis, Mahometem omni contumeliâ dignum nullo se habere loco, solum Christum Servatorem adeò sibi in excelso esse, ut nè vitam quidem velit simulatâ ab eo defectione redimere. Hâc libertate irritatus Præfectus, in turris arcem Patrem detrudit: unde aliquot post dies, ratus attritū incommodis haud ægrè cessurū, rursum educit, pollicitationes iterat, & nisi obsequatur, minas. Illo renuente, conditionem dat, vel ut solenne illud carmen Mahometi pronunciet: *La ilà, ilà, Mahomet treénlaca*, hoc est: *alius non est DEUS, quàm DEUS, & Mahomet ejus Apostolus:* vel mortem atq; exitium expectet. Constanti vultu & animo imperterrito Abrahamus malle se dixit vitam millies & sanguinem profundere, quàm sacrilego carmine Mahometem honestare. Quin ut ipse potiùs Gubernator, qui Christianis natalibus ortus esset, ejuratâ impijssimâ sectâ fidem in baptismo Christo juratam redintegraret, commonuit. Hâc liberâ constantique viri fortis exprobratione perculsus Gubernator, in tantum excanduit, ut admotâ capulo manu librârit in ejus caput acinacem. Quo nihil ictum declinante, sententiam mortis in eum tulit. Pater illâ acceptâ quantas potuit Deo gratias agens, vestes profanas deposuit, & sacerdotis de Societate habitu, vertice in coronam raso, publicè ad supplicium prodijt; eductusque ex oppido, carnificis gladio cervicem subjecit. Verùm dissilijt primo ictu gladius, perinde ac si vitreus esset, Abrahamo penitus innoxio; quod & alteri ferro, postquam majore impetu & viribus in collum Patris impactum fuit, evenit, levi solùm plagâ in cervicibus ejus relictâ. Tertio demum ense caput Abrahamo resectum est An. 1595. cùm ageret annum 32. omnibus adstantibus duplici illo prodigio consternatis, multis verò indignam cædem luctu ac lachrymis prosequentibus. Ipso adeò Gubernatore, qui plecti jusserat, plurimum dolente, cùm negaret sibi integrum fuisse homini parcere, cujus necem vel omnibus fortunis suis redemptam vellet.

Atque hic fuit exitus P. Abrahami ob fidei odium trucidati: cujus virtutes inter navigandum observatas Navarchus, tametsi sectâ Mahometanus, & mirabatur ipse, & passim apud alios deprædicabat, ut ægrè fidem inveniret. Ipsum quin adeò Cœlum virtuti ejusdem testimonium præbuit, sepulchri loco pluribus prodigijs illustrato. Nam quadraginta ipsos dies sub vesperam quotidie circa tumulum visa consistere lux frequens, tanquam funalium; obstupescentibus rei novitate ac miraculo, qui frequentes ab urbe prodibant ad spectaculum Saracenis. Ad hæc per eosdem illos dies tres aves ingentes miri candoris, & invisæ in ijs terris formæ, locum circumvolitare conspectæ. Quibus commoti impij sectæ Mahometanæ

Miniſtri, exhumatas corporis ejus exuvias volucribus in eſcam ejecerunt,&nè unquam diſcerni ad venerationem poſſent, inter oſſa profana miſcuerunt: ut adeò fruſtra illa indagarent P. Ludovicus Azevedius & Laurentius Romanus, qui A. 1605. illac tranſibant in Æthiopiam. Demum ante quadrageſimum diem tum Præfectus Arcis, tum quotquot necis ejus authores extiterant, morte ſublati ſunt: Gubernator autem Inſulæ & Urbis vix elapſo ſemeſtri, à Baſſa qui ei in gubernatione ſuccedebat, capitis ſupplicio plexus eſt. Quo factum eſt, ut bonorum animis altiùs inſederit opinio probitatis & virtutum illius, viveretque multis etiam poſt annis in illarum gentium recordatione ipſius veneratio.

P. Franciscus Ribeirus Lusit: Soc: IESV. odio Fidei Christianæ, à Mahometanis in ipso Missæ Sacrificio interfectus in Africa. A. 1620.

C.S. d M.K.f.

P. FRANCISCUS RIBEIRUS.

Luſitania Martyrum hujus & prioris ſæculi Parens, P. Franciſcum Orbi dedit in Civitate Aranda, quam moderni Torres Vedras dixêre, natum. Hic in ipſa pueritia tranſvectus in Indiam, Societatem complexus eſt Goæ, anno ætatis 15. Ubi exacto Tyrocinio, & poſt ſtudia omnia pro more Societatis ad calcem perducta ſacerdotio initiatus, deſtinatus eſt in Africam, proximorum deinceps ſaluti operam illis regionibus navaturus. Suſceperat ejus gen-

tis

tis curam jam inde à priori ſæculo multis annis Societas, plurium capitum partim jacturâ, partim duriſſimâ inter Turcas captivitate; fructu tamen & eventu, ſi cum laboribus alibi impenſis conferantur, exiguo; cùm una prodigij plena Luſitanorum inAmbundos (hoc nomine cenſentur ſeptingentæ triginta Angolæ Regni Dynaſtiæ) victoria, longè latéque per Africam divulgata majorem ſpem proventûs animarum fecit.

Delatus illuc cum Prætoris Pauli Diazij claſſe A. 1574. P. Balthaſar Barreyra cum aliquot ſocijs, Chriſtianam rem feliciter, indulgente Rege, promovebat: cùm repentè idem Rex mutatâ mente, omnes illas plures ſeptingentis Regni ſui Provincias, ad delendum funditus Luſitanum Chriſtianúmque nomen tumultuoſiſſimè concitavit. Itaq; ex improviſo ſtetêre ad duodecies centena hominū millia in armis, contra trecentos non ampliùs Luſitanos, & triginta millia Pauli Songa Reguli Banzæ, qui ſolus ex Dynaſtis omnibus in Luſitanorum religione & amicitia conſtans perſtiterat; adductus exhortatione P. Barreyræ, qui flagranti vultu, divino zelo, paſſim ordines Neophytorum Æthiopum concurſans, timere illos numerum hoſtium vetabat, Deum enim Chriſtum, cujus ſacra ſuſcepiſſent, cum innumerabili Cœleſtis militiæ exercitu, ipſis affuturum. Ab his ad Luſitanos verſus, *ſtate animis*, ajebat, *nec multò pauciores eſtis, quàm Gedeonis milites, qui Madianitarum multitudinem etiam inermes profligârant. Vobis ego Deiparæ nutu ac nomine denuncio certam illuſtrémque victoriam de barbaris, à quorum ſacrilego ludibrio ſacram ejus effigiem paulò antè vindicâſtis. Craſtinus dies eſt Deiparæ Purificationi ſacer: ite cras auſpicatâ luce ardentes in prælium. Vincetis, ſpondeo, imò vobis ceſſantibus vincet illa, quæ aciei ordinatæ inſtar una eſt. Eundem me authorem ſpei, & participem periculi habetis; nec ceſſabo pugnantibus vobis, ſed oratione & manuum ad Cœlum protenſione dimicabo.* His veluti certæ victoriæ promiſſis incredibiliter accenſus eſt militum ardor, quorum excipiendis confeſſionibus parte noctis impensâ cum ſocijs Pater, curavit inſuper, ut totum antemeridianum Feſti tempus Sacrificijs, Euchariſtiæ participatione, ſupplicationibus, à toto exercitu conſecraretur. Ante omnes Paulus Songa, cui ſummam ſecundùm ſe in exercitum poteſtatem Luſitanus Prætor eſſe juſſerat, capere gaudium non poterat, nec tenere ſe, quin per ſuorum ordines volitans, *vicimus Commilitones*, exclamaret; *nec noſtrum hoc prælium, ſed DEI eſt, cujus opem & ductum nobis deeſſe non poſſe planè certus ſum.* Juſſis interim militibus curare corpora, Paulus Songa ſpeculandis hoſtium rebus intentus, advertit montium prærupto-rum juga, quæ Luſitanorum fronti objecta erant, ab immenſa illa Æthiopum turba occupari. Quare ne nocturnâ impreſſione in caſtris opprimerentur, pugnæ ſignum exercitui à Prætore, & à Barreyra *Maria victrix* in teſſeram data eſt. Ipſe directâ jam acie locum cepit, unde ſublatis in cœlum oculis & manibus, divinum auxilium ardentiſſimis votis poſcebat. Hora erat poſt meridiem ferè tertia; quando barbari promoveri aciem Chriſtianam verſùs radices ſuorum montium cernentes, è cunctis ſimul partibus cum impetu deſcendunt, denſiſſimas ſagittarum nubes ejaculantes. Verùm nullum è tot millibus telorum in noſtros ictum pertulit, ſed omnia Divinâ vi reflectebantur in authores, qui paſſim cadentes, fædâ ſtrage declivia montium latera complebant. Inſtare Chriſtiani tantò acriùs, quorum nullus globus æneis fiſtulis emiſſus, nullum ſpiculum arcubus Æthiopum in prima acie cum Paulo Songa fortiſſimè depugnantium, evibratum, ſinè noxa intendebatur. Barreyra ex his jam ſcilicet debellatum eſſe, cùm nullus è noſtris vel vulneratus hactenus eſſet, conijciens, currit ad Prætorem victoriam gratulaturus. Ecce autem in ipſo momento, fugientium paſſim priùs Ambundorum manipulus obvertit audacter vultum, ſagittas ejaculatur, unum alterúmque, mox alios uſque ad ſeptem è noſtris ſternit. Quo aſpectu ingemiſcens Prætor, *redi ſis*, exclamat, *ad orationem Pater, redi, ſi nos ſalvos vis.* Percuſſit ille pectus credulitatem ſuam damnans, & poſitis iterum genibus, profusiſque lachrymis propitiare Numen inſtitit. Hinc emendato ſtatim marte, curſu cœpto victoria proceſſit, pertinaciſſimis quibuſque hoſtium cæſis, reliquis fugatis. Jam ſol occubuerat, & denſa nox ingruens victoribus non minùs utiliter, quàm lux ipſa militavit. Clamor minax vincentium, gemitus cadentium, bombi ſcloporum, tormentorum ex ære tonitrua, deſperatæ vociferationes fugientium, terrore per noctis horrorem multiplicato increbreſcentes, extremâ conſternatione ſuperſtites dementabant. Vorago hiabat ingens præruptis marginibus, & prominentiâ rupium aſperis, altè deorſum ſidens. In eam primis quibuſque fugientium per deficientis jam

jam crepusculi caliginem lapsis, alij super ipsos acervatim simili errore, aut incumbente protrusi turbâ cumulabantur: quoad conferta multorum millium corporibus fovea cum cætera campi superficie coæquata, funestum quendam & horribilem quasi pontem Christianis insequentibus sterneret; qui longè latéque procurrentes, cæde ac strage omnia complebant: donec sæpius dato receptui signo, in castra multâ jam nocte reversi, DEUM ac Deiparam victoriæ authores, lætis vocibus celebrârunt. Insecutis diebus novem Lusitani milites longiùs in terras Ambundorum progressi, sub solis occasum clarè Crucis formam ingentem, ac lucidam in aëre viderunt. Quod cùm reversi ad castra narrarent, fuerunt qui se idem eodem tempore alio in loco usurpâsse oculis testarentur. Quo omnes interpretabantur sibi à DEO ostendi, in quo signo vicissent: simúlq; augurabantur conversionem ad Christum omnium illarum Africæ gentium, hoc ostento portendi. Nec eos spes sua, & favor Numinis frustratus est. Eâ namque victoriâ omnibus per Africam regionibus, sed præcipuè sub eâdem cum Angolæ Regno zona torrida jacentibus, vulgatâ, cùm præsertim ipsimet faterentur Ambundi se non viribus fractos humanis, sed è cœlo manifestè pluentibus in ipsos jaculis debellatos, ingens nominis Lusitani terror omnes pervasit, & campus Socijs apertus est latiùs liberiúsq; fidem Christi proferendi. Itaque plures ex eo tempore ab Lusitania eas in oras enavigantes Socij, & Madagascarem, & Mozambicum, cæteráque zonæ torridæ subdita Regna magnis Fidei progressibus excoluerunt.

Hos inter P. Ribeirus Mozambici An. 1620. animarum lucris intentus, rogatu Præfecti Lusitanæ Arcis, expeditionem Moderatorum jussu suscepit ad eos Æthiopes, qui 250. leucis ad Austrum Mozambico dissiti, in extrema zona torrida ubi Capricorni Tropico concluditur, Promontorium accolunt, cui nomen à S. Laurentio Lusitani fecêre. Post ancipitem, & ærumnarum in æstuosissimo mari fætam navigationem, multa cum indigenis, multa cum ipso Rege Idolis dedito transegit è Dei gloria: eóque hominem deduxit, ut sibi gratum futurum significaret, si suo in Regno Crucis trophæum erigeret, & Fide Christi fundatâ, Templa excitaret. Id simul ac Saracenis suboluit, qui frequentes ibi negotiantur, & perditissimâ Mahometicæ impietatis flagrantiâ nomen Christianum insectantur acerrimè, & soli penè per Africam Divinæ Fidei progressibus obsistunt, deliberato consilio Patrem designant ad necem. Nec mora, in proximam suscepti facinoris opportunitatem intenti, litantem ad aras tumultuosi irruentes obruunt, improvisóque hastis transverberatum, immaniter contrucidant, ad aram ipsam factum hostiam, ubi DEO pro se hostiam viventem immolabat Anno 1620.

P. FRANCISCUS MACCIADUS, & P. BERNARDUS PEREIRA.

SI Religiosus status ob continuam, quâ Mundo moritur, violentiâ, non falsò à Bernardo Martyrio comparatur, in quo duriora sunt prælia vel unius Castitatis contra spiritualia nequitiæ, quàm in Martyrio Patientiæ contra Tyrannos & tormenta; Felicitatis, & Machabææ Matris virtutem adæquârunt Parentes Macciadi, qui non minùs ac illæ, septem susceptos in Lusitaniæ oppido Villareal liberos, omnes DEO in Religiosis Familijs consecrârunt. Quorum Franciscus Societatis Institutum sibi potissimè sequendum ducens, ætatis suæ anno 17. sæculi 1605. illud amplexus, non multò pòst charitate Christi & proximi illum urgente, in Indiam, atque inde in Æthiopiam transmisit. Cujus exemplo adductus alter fratrum ejus Antonius, non tantùm idem Religiosæ vitæ genus, sed & missionem ad Indos secutus est, pari ferè heroicæ mortis exitu in eadem Æthiopia, pestilentium obsequio vitam & animam devovens, in Regno Angolæ. Socius gloriosi pro Fide certaminis Francisco fuit P. Bernardus Pereira, qui Visei in eâdem Lusitania natus, adolescens sui juris atque arbitrij trajecit in Indiam, ibique dedit Societati nomen sub annum 1609. Tractabat uterque Theologiam Goæ A. 1623. prior docendo, iste addiscendo; ità egregiè Magistri vir-

P. Franciscus Macciadus. et P. Bernardus Pereira Lusitani Soc. IESV. Capite plexi à Mahumetanis in Æthyopia Ausciagurellæ. A. 1625. in Septembri.

C. S. d. M. K. f

virtutem imitatus, ut aptissimus superioribus visus sit, qui in periculosam Æthiopiæ expeditionem comes illi adjungeretur, ubi planè insperantibus optatæ mortis occasio utrique destinata est. Post multas in eo Imperio Regum, modò sinistrè, modò bene in Catholicam Religionem addictorum, vicissitudines, tandem Sultanus Sequedus ad coronam assumptus, deliberatâ ab inveterato schismate ad Romanæ Ecclesiæ unitatem transitione, Regnum simul universum Christi in terris Vicarij obedientiæ subijcere statuit. Sed cùm pauculi admodum ex sola Societate, ad tantam messis copiam superessent operarij, licèt supra vires, supráque modum niterentur, tamen nec millesimæ ex uberrima segete parti, in horreum Domini colligendæ, quam zelus Imperatoris ardentissimè promovebat, sufficere potuerunt. Sed neque ab India, unde sola spes subsidij affulgebat, sinè certo exitij aut captivitatis discrimine, quisquam Sociorum penetrare poterat, omnes in Æthiopiam aditus & portus obtinentibus Turcis, omníque sagacitatis industriâ, ne quis ex Lusitanis eò se insinuaret, intendentibus. Quia tamen instantissimè suppetias Goâ evocare pergebant socij Æthiopici, Goanis (nè spem tantam in manibus positam corrumpi messorum inopiâ paterentur) tentari omnia visum est, quò tantæ, tam diuturnæ, támque exoptatæ maximi Imperij conversioni, quanquam per extrema omnia & asperrima, prospiceretur. Ergo ex plurimis competitoribus, nam Impe-

rator magno numero Socios auxiliares mitti petebat, selecti sunt in præsenti duo nominati Patres, qui ingressum per novas & intentatas hactenus vias in Abassiam molirentur, ut si ex voto res cessisset, plures deinceps eodem illo aditu penetrarent.

Conscendêre navigium ingenti animi gaudio die Purificatæ Virgini sacro Anno 1624. velis in Arabiam felicem conversis, in cujus conspectum per difficilem Oceani æstum pervenêre 21. Februarij. Arabiæ partem maximam Turca obtinet, & reliquos ferè ejus Principes atq; Regulos, omnes Mahometi devotos, sibi habet tributarios. Patres ut ditionem Ottomanni Lusitano & Christiano nomini capitaliter infensi devitarent, Caxemam Urbem diverterunt, cujus Regulus Lusitano nomini apprimè favebat, licet eo ipso tempore Turcarum Tyrannus per Oratorem suum eos omnes arceri postularet. Antequam exscenderent, ex consilio Navarchi Turcicum induerunt habitum; dataque à Regulo in Urbe commorandi tantisper facultate, in designata hospitia concesserunt. Postridie per Lusitanum hominem, quem penes se Regulus amicitiæ studio habebat, Patres accersit. Illi munus ex more illius & cæterarum orientis gentium (quarum Principem sinè munere accedere habetur nefas) adornantes, tenue quidem illud ex Religiosæ paupertatis penu, quia tamen ex rebus Indicis conflatum, Principi longè gratissimum obtulerunt. Cujus raritate captus, mirè se illis benevolum, & supra expectationem affabilem exhibens, ad merendam etiam ex assis capellis, & alijs id genus lautitiæ Arabicæ instructam, frequentioribus cyathis ritu patrio propinans, perbenignè invitavit. Qui cùm modestè, propter Quadragesimæ religionem, excusarent, & solo haustu aquæ propinanti respondentes, modicum quid de sacchraro libarent, ipse vultum eorum roseo liquore conspersit: quod erat insigne, ipsum verecundam illam repulsam haud quaquam trahere in suum contemptum, sed à se libenter volentèrque admitti. Aliquot ibi dies necessariâ captâ quiete, quia nullum offerebatur ulteriori promovendo itineri navigium, longioris moræ impatientiâ, ultro ejus sibi præstari copiam à Rege, quo Zeilam devehantur, exorant. Ille pronâ quidem voluntate postulatis assensus, sed ut fallendis Oratoribus Turcicis, qui tum in Aula Regis morantes perniciem illis in itinere moliri potuissent, aliò quàm Zeilam iter obtenderent, opportunè commonuit. Primâ Aprilis vela fecerunt, tam concitato mari, ut se crederent in momenta fluctibns obruendos: cùm tertiâ ejusdem mensis die, eadémque quartâ sanctioris hebdomadæ, prodigiosam in ecclipsata luna crucem intuentur, quæ instantem illis pro Fide mortem portendisse meritò censeri potest. Visebatur illa in medio lunæ disco, atro colore depicta, fulgentibus reliquis circùm lunæ portionibus; neque antè desijt, quàm lunæ defectio. Adenum Urbem Turcicam pene inobservati subière; unde Erythræo freto transmisso, 13. die Zeilam incolumes invecti sunt. Zeila Emporium est olim nobilissimum, in exteriori Africa ad Erithræi fauces situm, rebus ad vitam cæteris, si unam aquam exceperis, abundans; incolis Mahometicæ superstitionis, adeoque in fluxa fide, dum quæstum faciant, juxtà fas nefasque habentibus, habitatum. Patres excensuri, Turcicum habitum permutavêre Armenio, qui commeantibus toto Oriente mercatoribus, quales se profitebantur, ferè pervulgatus est: sub quo faciliùs in eorundem Institorum Caravana (itá caterva seu multitudo mercatorum vocatur, quæ magno numero in unum securitatis ergò collecta, aliquoties per annum in Abyssinam commeat) eò penetrarent. Zeilæ Gubernator, qui Urbi pro Rege octidui spatio inde confidente præerat, lectis Caxemani Regis, quibus Patres impensè commendabantur, literis, & Regis gratiâ, & suopte ingenio, omnibus eos excepit humanitatis officijs: eò etiam præcipuè, quod Imperator Abyssinæ vehementer postulârit, ut si quos illac ad se tendentes ratio compendij, vel itineris ex India detulisset, benignè suâ gratiâ habitis, fieret expeditionis suæ copia prosequendæ. Cæterùm omnia paulò pòst de PP. fuêre ibì suspiciosissima; nam exploratores undique, quodnam sub Armenio cultu genus hominum lateret, intenti, quantumlibet omni studio Patres sua obscurarent, facilè tamen conjecerunt, longè à quæstu atque negotiatione alienos esse, quorum proinde indicium ad vicinum Auxagurellæ Regem tempestivè prævolavit. Eò itaque quatridui itinere cùm Caravana delatis, Rex Mahometicæ insaniæ studio ardens, compedes extemplo inijci jubet, pérque summam injuriam in carcerem compactos, durè omnino & crudeliter habuit.

Fama interim ad Imperatorem Sequedum de PP. comprehensione perlata, ingenti animi dolore & solicitudine complevit, ut pro-

proinde omne studium ad eos, qualicunque demum ratione eripiendos converterit. Et cùm bello armísque in libertatem PP. asserere, domesticis rebellium turbis intricatus, non posset, minis autem homo barbarus permoveri se non pateretur, blandis eum officijs aggressus, per caduceatorem generosæ stirpis equum, & Palatinis primatibus mulas aliquot misit, postulavítque per literas duos Patres, quos non nesciret ad se pertinere, missos fieri. At ipse muneris tenuitatem cum fastidio aspernatus, captivos in caduceatoris conspectũ producit quidẽ, sed illico per contumeliã retrudit in carcerem: additis ad Imperatorẽ præsidentibus, & arrogantiâ plenis literis, quibus minabatur se Patres neci, aut vænum daturum, aut certè in perpetua servitute habiturum pro mancipijs. Imperator accepto procacitatis intolerandæ responso, nè quid Patribus præsentioris incommodi periculive, par pari reddendo, accerseret, dissimulatâ injuriâ nuncium remittit, & quantâvis auri argentive summâ depacisci secum lubeat, verbis amicissimis lenissimísque daturum pollicetur. Quod nisi faciat, Patrésque ad se liberos transire permittat, jussos in Æthiopia tantisper sisti eos omnes, qui ex ipsius dominatu per eam quæstum mercaturâ faciebant; quos omnino nisì restitutis Patribus, haud esset recepturus. Sed nihil apud Tyrannum ulla valuit aut officij ratio aut æquitatis: nihil suorum quamvìs complurium discrimen denunciatum: sive quòd ab Æthiopum cum Romana Ecclesia, Patrum operâ, conciliatione, Mahometanæ sectæ malè metueret, ex quorum ditione non ampliùs essent à Patriarchis Græci schismatis Episcopos & sacerdotes postulaturi; sive quòd majus à Gabriele, homine Ægyptio, rebellium in Abassia contra Imperatorem antesignano emolumentum, tam sibi privatim, quàm universim Mahometanis speraret. Gabriel enim, Abassinis Gapraêl dictus, Regiam mentitus prosapiam, Æthiopiæ populos ad avitum schisma, contra Imperatoris Sequedi, ejus abolendi studio defensandum undique conciebat, & validâ contractâ manu contra Imperatorem movere est ausus. Objectus illi est Princeps Zelachristus Imperatoris germanus, Romanæ Fidei studio flagrantissimus; qui primo congressu fudit perduellem, & cæsis viginti duobus millibus, reliquos in fugam ità conjecit, ut nisì Ducum unus seriùs quàm jussus fuerat effugij viam præclusisset, debellatum eâ die fuerit. Igitur elapsus tum quidem Capraël est, & novis supplementis auctus, haud procul Auxagurellani finibus se recepit: cujus fortunæ impensiùs Rex studens, Patres, quos ipsi adversos in Religionis negotio fore, si se Imperatori junxissent, sciebat, tollere de medio constituit, & eorum cæde aliquid ab eo nundinari. Postea quam ergo diu ferro compeditos in vinculis habuit, ærumnis, & vario malorum genere mactatos, intempestæ noctis silentio obtruncari jubet, atque in altam foveam præcipitatos obrui. Eodem anno 1624. ejus necis factus certior Gabriel, etsi factum laudaret, nequaquam tamen eâ contentus lanienâ, duos etiam Patribus à servitijs pueros neci dari, aut certè necandos ad se transmitti poposcit. Verùm facinus antevertit Zelachristi de Gabriele victoria, cujus gladium effugiturus, dum apud eos ipsos Auxagurellanos asylum quærit, mortem invenit, ab ijsdem timore imminentis Zelachristi interemptus. Caput ejus hastili præfixum Zelachristo oblatum est, & ab eo Imperatori transmissum, vastatâ nihilominus perfidi Regis provinciâ, ut etiam in hac vita debitas vindici Numini necis insontium Patrum pœnas daret.

P. GASPAR PAES, & P. JOANNES PEREIRA.

Vo tempore P. Franciscus Macciadus cum P. Pereira ingressum in Abyssinam jussi sunt tentare per Zeilam, eodem simul anno 1623. Goâ discessere 6. alij Patres, duo qui per Melinden, quatuor reliqui per mare Erythræum, & portus Turcicos molirentur eodem aditum: ut si unam & alteram expeditionem falleret successus, tertia saltem eventu optato potiretur. Et primi quidem, de quibus jam diximus, ab Æthiopia prohibiti, aditum sibi gloriosâ morte aperuerunt in cœlum: alteros frustratus eventus, unde venerant redire coëgit: tertij, de quibus potissimè, ob plurium annorum experientiam, & frustrà tentatam per Turcarum ditiones viam timeri poterat, feliciter perrupêre. Fuêre hi præter P. Gasparem, P. Emmanuel Lameira, P. Thomas Barretus, P. Hyacinthus Francisci. Natus fuit

P. Gaspar Paës. et P. Ioannes Pereira Lusitani Soc: IESV. Fidei Catholicæ odio à Schismaticis Æthyopibus crudeliter necati Assæ. prior. 25 Aprilis. alter. 2. Maij. A. 1635.

C. S. d. M. K. f.

Gaſpar Paës Covillanij in Luſitania, qui in prima ſtatim pueritia, neſcio quâ causâ vel occaſione, deportatus in Indiam, Societatis tirocinium Goæ auſpicatus eſt anno ætatis decimo quarto, ſæculi 1608. Vacabat is etiamnum Theologiæ ſub Profeſſore P. Franciſco Macciado, quando facto ſociorum pro Æthiopica expeditione delectu, ipſe inter primos cum eodem ſuo Profeſſore deſignatus eſt, alio quidem in Abyſſinam uſurus itinere, eodem tamen ad cœleſtem patriam ſanguineo pretioſæ mortis calle pertingens. Diſceſsêre Goâ ſub extremum An. 1623. Dium urbem & inſulam Luſitanam, unde anni inſequentis 27. Martij abeuntes, & Erythræi fauces invecti, Mazuam applicuêre 2. Maij. Et quia multis fuêre tum ab Imperatore Abaſſinorum Sequedo, tum à Luſitanorum Dienſi Præfecto, Baſſæ Turcico Mazuæ commendati, excenderunt habitu conſueto Societatis, excepti ab eo inſolitæ prorſus & inexpectatæ benevolentiæ ſignis, quæ munerum à Sultan Sequedo ſpes prolieuerat. Nam & tormenta venientibus in honorem per Urbem exploſa ſunt, & hoſpitia ſingulari curâ apparari juſſa, datâ inſuper ſpe celeris in Æthiopiam expeditionis. Patres ut indulgentiam in ſe Baſſæ ipſi etiam quantum poſſent conciliarent, primo ſtatim congreſſu munera ei Goâ ſecum advecta, more gentis, obtulerunt, quæ ipſe tum pergrata habere ſignificavit, tum quod officij & præcipuè obſervantiæ eſt, hoſpitalem illis propinavit potionem, expedivitque illico citum

tum nuncium ad Bassam Suaquenum, ut in Æthiopiam succedendi illis faceret potestatem. Duos circiter menses isthic Bassa eos demoratus est, ut videlicet interim eâ cunctatione ab Imperatore Sequedo Patrum cupidissimo, asellam eliceret, quam suo Turcarum Imperatori dono vicissim transmitteret. Magno studio id genus bestiæ colore candido & mirabili corporis habitudine, ab omnibus illic Principibus exambitur, habetúrque summo in pretio, itâ ut earum una quinquaginta & amplius millibus florenorum væneat. Ut primùm asella advecta est, statim etiam abeundi copia facta, 40. Turcarum comitatu adversùs latronum incursiones addito. Itâ securi Daboroam, primum Æthiopiæ vicum, atque inde Fremonam, ubi Andreæ Oviedi Patriarchæ monumentum est, incolumes pervenêre: quanto omnium Catholicorum gaudio, post tam diuturnam expectationem excepti, dici vix potest. Ad Imperatorem deinde salutandum à P. Visitatore Emmanuele Almeida deducti, post humanissimam de adventu congratulationem, & singularem Imperatoris ex adventu novi Patriarchæ, quem paulò pòst secuturum afferebant, lætitiam, in suam quisque stationem toto Imperio, quod plurima Regna complecti alibi monuimus, distributi sunt.

P. Gaspar in Regnum Bargamedri, quod latissimis finibus continetur, missus, in absentia Pro-Regis, Catholicæ Religioni apprimè addicti, uxorem interim illius spectatissimam in rebus fidei instruxit, & baptismi Sacramento, propter ambiguam Æthiopicæ formulæ significationem, sub conditione lustravit. Idem præstitit plerisque Regni Optimatibus; quorum exemplo populus tantâ frequentiâ idem postulavit, ut orsus diluculo Pater, defessus usque ad noctem, quà Catechismi doctrinam, quà sacrum laticem nullâ intercapedine impertiendo, vix faceret satis. Post dies 15. ab ea multùm dolente lachrymantéque digressus, alteram matronam Imperatoris neptem impensissimè piam, & Romani cultûs proferendi cupidissimam, aliósque deinceps Regni Proceres, editissimis ac præcipitibus montibus superatis convenit, idémq; omnibus officium exhibuit. Ex eo Regno ad Agaos Nili accolas, populos multitudine innumerabiles latéq; diffusos, transgressione factâ, magnam & ibi rei Catholicæ accessionem fecit: donec Alphonso Mendez novo Patriarchæ Æthiopum ex Societate JESU, Gorgoram cum reliquis socijs obviam excurrit, à quo novis inflammatus ardoribus ad stationem suam recurrit, bene inchoata ad debitam perfectionem promoturus. Rebus illic itâ ex voto perfectis, ut jam sinè sua præsentia optato cursu progressuræ sperari possent, in alias atque alias subinde Abyssinæ regiones se transferens, magnos ubique collegit animorum fructus, non prædicando solùm & docendo, sed & imagines sacras ad piorum devotionem eleganter (quam artem præclarè callebat) expingendo: quarum unam B. Francisci Borgiæ ab eo expressam, inque ejusdem festo publico cultui propositam, magnopere Imperator cum Palatinis & dilaudavit, & in veneratione habuit.

Ecce autem paucos post annos, quàm felicibus ibì progressibus Catholica Religio implantari, atque Alexandrinum schisma extirpari cœpit, subita iterum in Fideles procella, & in Imperatorem rebellio, à pertinacibus hæresis sectatoribus, concitata est; cui succumbentem Sultanum Sequedum nequidquam adhortationibus suis, inq; Deum fiduciâ conatus est frater Imperatoris germanus Razius Zelachristus eripere; donec intempestivis insuper fatis erepto Sequedo, res Catholica pene universa nefariorum astu & potentiâ eversa est. Quippe Faciladasius Princeps filius ætate atque animo invalidus, parenti Sequedo in Imperio succedens, à matre vidua schismati pertinacissimè, adhuc vivente marito, addicta seductus, licèt Ecclesiæ Romanæ Sacramento pridem addictus esset, persuasus tamen non posse Imperium aliter, nisi revocatâ veteri Alexandrinorum fide, & Romanâ funditus extirpatâ, conservari, totis in hujus excidium viribus & opibus conjuravit. Mox ad primum ingruentis procellæ sonitum imbecilliores multitudinis animi concussi, partim à Religione Catholica palàm descivêre, partim occultam in animo servare contenti, apertè profiteri refugiebant: quibus robustior firmitudo, ij relictis sedibus latebras, & spontaneum exilium eligebant. Patres in quos potissimùm turbo concitabatur (quòd nisi his dimotis evelli stirpitus Romana Religio animis Fidelium non posset) mutato habitu, identidem sedes mutare cogebantur, ut sub alieno cultu meliùs & tectiùs constantiam trepidorum toto Imperio fulcirent. Donec A. 1634. acto in exilium Alphonso Patriarchâ, & in Turcarum potestatem impiè perfidioséque contradito, lata simul in omnes Societatis homines est exilij, & nisi migrarent,

rent,capitis proſcriptio. Ibì tum P.Gaſpar, & è Socijs qui potuêre, in Urbe Tigrani Regni principe Aſſa reſtitêre, nè ſimul omni paſtorum curâ deſtitutus grex, luporum direptioni impunè pateret. Hinc dum cautiſſimè ad juvandos ſolandósque Catholicos per intervalla procurſant, accidit aliquando, ut P. Gaſpari finitimos vicos & oppida, quò Catholicorum liberos ſacris undis ablueret, peragranti, obviam venirent adverſarij ità improvisò, ut nullus effugij ampliùs locus eſſet. Ergo ſubitaneo conſilio Pater frontem confeſtim linteo obvolvit, & voluntario caſu ex jumento, quo vehebatur, tanquam à recalcitrante excuſſus, in terram prolabitur gemens. Hoſtes ad eum mox delati, quærunt ex ejus comitibus, ecquis ille miſer eſſet, qui pronus corruiſſet è mula? quibus reſpondentibus, cæcum illum eſſe Luſitanum, totâ paſſim notum Æthiopiâ; in præſenti periculum ambiguo comitum reſponſo (nam & Luſitanus, & velatis linteo in præſenti oculis cæcus, & totâ Æthiopiâ nominatus erat) ſalvus evaſit.

Verùm haud multò pòſt, ingentibus jam exantlatis laboribus, ut hoſtium furori tantiſper cederet, unà cum P. Joanne Pereira, & P. Bruno à S. Cruce, in ſolitudinem Fremonæ, haud procul Aſsâ ſe recepit, conivente principio ejus loci Domino, quem fallere & latere, quamvìs abſconditi, nequivêre. At ubi ad monachos aviti ſchiſmatis flagrantiſſimos defenſores ac vindices, Patres ibi agitare perlatum eſt, non priùs deſtiterunt hominem, errorum communione ſecum conjunctum, inflammare, inque cædem Patrum hortando, terrendo, obſecrando, ſolicitare, ac præſertim eorum anteſignanus Abbà Asfà Chriſtòs, odio in Fidem orthodoxam flagrans, dum denique polliceretur violentas manus eis ſe illaturum. Sola jam opportunitas perficiendo quærebatur facinori; locus enim ſeu latibulum, quò Patres ſe cum fida Luſitanorum manu intra deſertum receperant, à natura munitum & in ſublimi monte locatum, ad patrandum ſcelus minùs aptum, & ſecurum ijs videbatur. Differtur itaque rei in actum vocandæ propoſitum, uſque ad celeberrimam illam ſolennitatem, quam S. Marci Evangeliſtæ honoribus ibì ad ripam fluminis agunt Chriſtiani. Convenêre illuc cum magno numero convenarum Catholicorum è ſuis latebris Patres, iiſque Sacro divini verbi, & Sacramentorum pabulo refectis cùm ad ſua latibula malorum ſecuri remearent, ab Dynaſta 150. lancearijs ſtipato repentè occupantur; quorum terrore acti in fugam diversè Chriſtiani comites, in manibus hoſtium Patres, cum paucis fidentioribus, & pro Fide mori paratis, deſtituunt. Nec mora, lanceis haſtilibúsq; irruentes milites, P. Gaſparem ſecundo vulnere vitâ eodem in veſtigio ſpoliant, die 25. Aprilis ejus A. 1635. ætatis 42. Societatis 28. Duos alios Patres dirè convulnerant, & exturbatis ùt rebantur per vulnera è corpore animis, ſtrata humi cadavera omnibus veſtimentis ſpoliata relinquunt. Mirum verò dictu eſt, quod & ipſi crudelitatis authores mirabundi ſpectavêre, & poſtea prodidêre memoriæ; ſanguinem P.Gaſparis, cùm è vulneribus copiosè manaret, in terram neutiquam defluxiſſe, ſed in auras illico tenuatum vanuiſſe.

Cecidêre cum Patribus Æthiopes ex odio Romanæ Fidei ad tricenos alios, qui eos à peracta S. Marci ſolennitate domum deducebant: quorum mortes & vulnera ità proſequitur P. Brunus, ipſe etiam unus ex graviter ſaucijs, in literis ad Alphonſum Patriarcham datis 17.Julij A. 1635. *Poſt diſceſſum militum ducitur ad me P.Joannes Pereira, prope cor magno vulnere accepto, ſupra me jacentem ac nudum nudus exclamat: moriamur ſimul Pater mi, moriamur ſimul! & utinam mortuus fuiſſem! Peccata ritè confitetur apud me, & ego apud illum. tum cæteri vulnerati idem faciunt, ſcilicet Lucas Rapaſius, qui poſt confeſſionis Sacramentum emiſit animam; Zena Gabriel, Leon meus famulus, Franciſcus Machadus famulus Patris Pereiræ, Hieronymus Coſmi frater, primo aggreſſu necati: hic leviter vulneratus, omnibus nobis adjumento fuit cum Damiano, qui miraculosè inter cæteros relictus ſoſpes à vulneribus, ſed non à lapidibus, qui in illum jacti, non admodum noxij in eundem fuerunt. Hi poſtremo loco nominati nos paleis tegunt, lachrimis madentes. Non multò poſt incendium excitatur apud nos in paleis* (nam regreſſi quidam ex homicidis illis, cùm fœni inſuper plurimum è vicina ſilva comportâſſent, in cinerem eos redigere volebant) *mortem omnibus minatur. Verùm ex Divino conſilio interea temporis adventat Afra Nebeſenſis, quæ ad ligna colligenda ante militum adventum ad interiora deſerti perrexerat. Hæc incendij metum dirimit incredibili ſedulitate, ingenióque virili. Poſt incendium de improviſo accedit ad nos Auguſtinus Garenſis, quem optimè novit P. Didacus: veſtimentum quo erat indutus ſcindit in partes & nos tegit. Demum ad ſolis occaſum Xumò Ardui de Lima, Damianus Coſmi Frater*

Frater eum famulis, sepulturæ committunt vitâ functos, & nos humeris impositos ad latibulum ibi proximum ferunt. Ibi secuto postea die Franciscus Machadus summâ animi alacritate animam DEO reddit, cui semper placuit. Ad septimum diem P. Joannes Pereira post mediam noctem finem imposuit doloribus, quibus à vulneribus continenter angebatur; & eò perrexit, ubi nullus dolor. Die verò octavo proximum morti me putabam: deficere mihi vires sentiebam præ solito: lumen oculorum paulatim extingui: demum cum sanguine ex quindecim vulneribus, quibus confectus eram effuso, spiritus corporis paulatim extingui advertebam; ideóque animâ priùs DEO commendatâ consolari cœpi, quos præsentes habebam, nè ex meo interitu tristitiâ premerentur. Mortis autem verbum audientes, lachrimas effundunt uberrimas, ad pedes meos ruunt, precantes, nolim eos deserere. Quæ nobis vita, ajunt, *sinè Magistro, ac Patre? Quò ibimus oves destitutæ, & sinè pastore inter lupos? ut cum nostris Magistris viveremus ac moreremur, inter deserta remansimus; rebus ferè omnibus destituti, nè destitueremur pane cælesti. Te mortuo, quis eum nobis suppeditabit? Hæc & similia Damianus de Mesquita. Responsum datum est illis S. Martini Episcopi, quo lachrymis abstinuerunt, & noctu huc me duxerunt; ubi inter Martyrum consanguineas, ac uxores, filiósque vivo semivivus, rebus ad recuperandas vires necessarijs destitutus, cum vulneratis pro Christo: pro quorum incolumitate solùm doleo. Utinam hæc ad vestras manus perveniret, ut ex earum liberalitate aliquid acciperem, & Lusitanis istis consulerem, & eorum inopiam levarem. Hoc enim solùm me vulnus lacerat; cætera quibus corpus insignitur, gaudij fructus ferunt continentes. Hæc ego succisivis temporibus præ virium defectione; unum rogo, ut DEO me commendatum velint, & peccatorum veniam meorum mihi impetrent: hæc enim indignum me Sociorum morte reddiderunt; sed spe excitor ex infinita Dei misericordia, tandem aliquando ad eandem mortem obeundam pro Christo Domino, & pro Fide Orthodoxa. Me incolumem multi esse audierunt; & præsertim Abbà Asfà Christòs, ad quem scripta fuit Epistola à Gabrà Christòs, in qua nos omnes à se ex humanis ereptos affirmat cum Lusitanis, qui nobiscum erant; & causam victoriæ in illius refert preces, uti testatus est mihi Olda Georgius, qui epistolam legit. Finem facio scribendi, ad genua, imò ad pedes vestros provolutus, & oscula honoris debiti impertiens.*

P. APOLLINARIS DE ALMEIDA, Episc: Nicenus. P. HYACINTHUS FRANCISCI, & P. FRANCISCUS RODRIQUEZ.

IN ipso persecutionis Æthiopicæ æstu P. Apollinaris de Almeida, destinatus Alphonso Mendez, si quid humanitus accidisset, in Patriarchatu successor, & consecratus Nicææ Episcopus, in Abyssinam appulit A. 1630. Is natus Ulyssipone in Lusitania circa A. 1592. penè puer, vix justâ ætate, nomen addixit Societati, in qua ingenij atque industriæ opibus tantum profecit, ut post Eloquentiam sex annos explicatam, Philosophiam Ulyssipone, atque Eboræ sacros libros quadriennio cum laude fuerit interpretatus, creatus Theologiæ Doctor. Secundùm hæc superiorum missu destinatus in Indiam, ut unà cum P. Didaco Sicco Niceno Episcopo laboranti Æthiopiæ ferret suppetias, cùm in ipso navigationis cursu, priusquam pervenissent in Indiam, mors inopinata Didacum sustulisset, ipse in eundem illum titulum mandato Summi Pontificis & Regio suffectus est, eo semper in Matrem suam Societatem conservato affectu, ut nunquam alio obsignandis literis & placitis suis sigillo uti voluerit, quàm consueto illi Sacrosancto nomine JESU. Goam A. 1629. ubi appulit, invenit P. Joannem Rocciam nominatum Hierapoleos Antistitem, & primum Patriarchæ Alphonsi successorem, ideo remoratum à trajectu in Æthiopiam, quòd nondum fuisset nactus copiam initiandi sui in Episcopum: hinc Apollinaris jam in Lusitania consecratus, continuò maturavit eò traijcere, ut exoptatorum citò compos laborum evaderet. Quò ubi per ingentia maris & terræ pericula pervenit, deprehendit iniquissimam sortem Catholicorum, ac Patrum præcipuè, in quos toto Regno jussu Imperatoris fiebat inquisitio, ut comprehensi trans mare deveherentur, & Turcis in potestatem

P. Apollinaris de Almeida Episcopus Nicenus Soc: IESV. P. Hyacinthus Francisci Lusit: P. Franciscus Rodericius Italus, odio Romanæ Ecclesiæ suspensi et lapidati, à Schismaticis in Æthyopia Oinadegæ, mense Iunio: A. 1638.

C. S. d *M. K. f.*

ſtatem dimitterentur. Ipſe pertentato annum integrum gentis ingenio, ubi deprehendit illud mobile penitus & inconſtans, haud operæ pretium fore cenſuit eo in Regno diutiùs commorari, eâ etiam ratione permotus, nè ſi unà cum Patriarcha, ad quem prima gregis illius cura, ad ſe autem ſuccedanea pertinebat, de medio tolleretur, nemo ſupereſſet, qui tum ejus vices poſſet excipere. Verùm id conſilium Patriarchæ minimè probabatur, exiſtimanti Imperatorem cum ſchiſmaticis in ſe unum maximè intentos, ſuâ etiam Regno, aut fortè è vita ejectione contentos, de reliquo non magnopere inquiſituros eſſe, an alius quiſpiam ſucceſſor palantes Catholicos regendos ſuſceperit, cùm id eouſque ipſos latuiſſet, ac proinde neceſſarium omnino fore, ut Epiſcopus in Regno perſiſteret, quò publicæ vexatorum Fidelium calamitati atque indigentiæ, quoad fas eſſet ſubvenire poſſet. Re tam ancipiti atque arduâ in deliberationem cum Patribus quotquot aderant deductâ, noluit Apollinaris ſuam dicere ſententiam, nè nimio fortaſſe ſui ſtudio duci videretur: ſed id ſe facturum profeſſus eſt, quod è re publica fore plures Patrum cenſuiſſent. Cenſuêre verò illi cum Patriarcha, utrumque in Regno oportere perſiſtere, ſed locis omnino & ſedibus diverſis, ut oppreſſo vel exacto uno, alter excipere gregis curam poſſet.

Itaque menſe Majo A. 1634. digreſſi ab invicem, Apollinaris cum Patre Hyacintho Franciſci in montem quendam ſe recepit; in

in alium ière P. Ludovicus Cardeira cum P. Bruno à S. Cruce: Patriarcham cum novem residuis Patribus in ditionem suam Barnagassus recepit; sed mox ingentibus Imperatoris pollicitationibus corruptus, navibus impositos, quasi in Indiam eos transmittere vellet, per summam inhumanitatem atque perfidiam, Bassæ Turcico, qui Suaqueno, cæterísque Erythræi sinûs præsidijs imperabat, in potestatem atque arbitrium dedit. Ab illo barbarum planè fædúmque in modum, ùt captiva mancipia solent, habiti sunt, detractis etiam vestibus, ipsísque adeò quas è collo gestabant, sacris reliquiarum capsellis. Demum libertas eis venalis eâ conditione proposita est, si eam triginta aureorum millibus redimerent. Cujus tam immanis pretij cùm nulla vel ex parte colligendi spes affulgeret, & annus jam integer inter acerbas vexationes durissimæ eorum captivitatis lapsus, nullâ tamen erga insontes illos miseratione barbarum animum tangeret, quatuor aureorum millibus mutuò comparatis licentur libertatem suam. Verùm mox iterum novâ perfidiâ, cùm jam navim vela facturi conscenderent, Bassa revocatâ sententiâ septem duntaxat socios eo pretio missos facit, Patriarcham cum duobus iniquissimè retinet. Cujus rei nuncio in Æthiopam perlato, mater Imperatoris cum quibusdam Aulæ ministris capitali in eos furens odio, animum Imperatoris perpulit, ut datis ad Bassam literis tres illos in suspicionem alicujus proditionis arcesseret, útque securi eosdem percuteret, hortaretur.

Percrebuit interim apud Schismaticos, Episcopum Apollinarem in Regno cum pluribus adhuc residuis Sacerdotibus degere; quâ eorum constantiâ efferati, qui Patres universim ejectos volebant, concitaverunt Imperatorem in eos sive Regno, sive è vita exturbandos. Quorum patrocinium suscipiens Pro-Rex Dambeensis, omnes in suam clientelam & ditionem invitavit, nisi satiùs visum fuisset Episcopo diversis potiùs ab invicem divisos locis agitare. Igitur duobus socijs Pro-Regi concessis, Episcopus ad Regiones rubro mari viciniores descendit; ubi inter pastores delitescens, lacte vitam sustentabat, & ab aëris cœlique injurijs frondibus arborum defendebat. Verùm cùm ab ijs ipsis pecuarijs exueretur paulatim suis quamvìs exiguis impedimentis, abreptíque per vim famuli venum Turcis dati essent, coactus est desperatum apud illum ipsum perfidum Barnagassum, qui Patriarcham Turcis prodiderat, asylum Doboroæ quærere, apud quem jam antea P. Franciscus Rodriquez morabatur. Inde ad Patriarcham etiam tum vinculis Suaqueni attentum literas dat A. 1635. quibus fortunam suam, dubiam Barnagassi fidem, nullam meliorum spem, nullum operæ ex diuturniore sua inter Æthyopas commoratione pretium explicabat: satiúsne ergo videretur inde se eripere, útque unà deinde Indiam repeterent, Suaquenum sese convertere? Verùm quantumlibet optaret Patriarcha Episcopum periculis exemptum, quia tamen responsum, quo ad profectionem secum in Indiam accerseretur, revenire, longè minùs ipse adesse poterat, Divinæ Providentiæ commendatus est; dum interim Patriarcha, extorto violentè à negotiatoribus Lusitanis, quantum libido Bassæ ferebat, pretio, in Indiam navigare cogitur. Pervenit interea in Æthiopiam novus ab Alexandria evocatus, in locum Catholici Patriarchæ Alphonsi, Abuna (ità illi Schismaticos suos vocant Patriarchas) qui in transitu per Suaquenum, singulari humanitate & benevolentiâ Alphonsi Sociorúmque captus, cùm nullis suorū Pseudo-Monachorum delationibus, susurris, & querelis induci posset ad persequendum Episcopum Apollinarem; illi denuo Imperatorem aggressi, quà minis, quà precibus sollicitant, ut Episcopum cum duobus Patribus, apud Barnagassum morantes, neci tradat. Eà postulatione impulsus Imperator, magnis denuo pollicitationibus Barnagassum aggreditur, eos ut suæ potestati tradat perurget; indemnes illos servaturum Regiâ fide pollicetur. Qui in reditu per Zamariani castra A. 1636. transeuntes, quia macie confecti, vix ampliùs illi ipsi qui antè fuerant cognoscebantur, profusas ei cæterísque militiæ Ducibus Catholicis lachrymas exciverunt. Ibì Divinâ re in castris ab Episcopo factâ, & tam Pro-Rege quàm Ducibus, Sacrâ Synaxi refectis, profecti sunt in utramque fortunam parati usque ad vicum Ondeguè, haud procul à castris Regijs. Quò ubi advenisse cognovit Imperator, catenis manus & pedes innexos, Abunæ potestati & arbitrio permitti mandavit. Verùm hic benevolentiæ à Patriarcha Alphonso exhibitæ memor, negavit se quidquam in eos juris arrogare velle. Itaque uni è Palatinis Magnatibus à Rege donati sunt, homini quantum schismati addicto, tantum in sacerdotes Orthodoxos crudeli, adeóque efferato, ut eos in vinculis semper ponè se, quoquo iret, libidinosè tractos, per noctem

suo sub lecto cogeret more canum cubare, datâ in victum diurnâ solâ permodicâ orizâ.

Post eas calamitates pluribus mensibus toleratas, in exilium denuo in Dambeensis lacûs Insulam deportati, & capitalium Romanæ Fidei hostium, Monachorum Schismaticorum custodiæ traditi sunt, donec in libertatem Filiorum DEI optata mors illos hâc occasione asseruit. Venerat Romam Abissinus quidam, homo ignobilis, Imperatoris Jacobi, qui Sequedum antecesserat, filium se mentitus: & ut gratiam apud Patres Purpuratos mercaretur, legatum se Romam ab Æthiopica gente universa asseruit, postulatum ex alia, quàm Lusitanorum natione, Fidei Magistros. Æthiopas enim Religioni Catholicæ optimè addictos, eò solùm Patres insectari, quòd è Lusitana exosissima illis gente orti omnes essent, qui Sultanum Sequedum contra Parentem suum in occupando Imperio potissimùm adjuvissent. Patres Romanæ curiæ non tam quòd fidem impostori, nullâ publicâ fide legationem probanti, haberent, quàm ut experimento rem tanti ad Ecclesiæ Catholicæ incrementum momenti tentarent, duos, neque Lusitanos ortu, neque familiâ Societatis, delegerunt ex Ordine Minorū Gallos, qui ineunte A. 1638. in Abissinam appulsi, cùm intrepidè ac apertè errores Alexandrinos ubique arguerent, & instituta Romana, velut eam in rem ab Imperatore evocati, prædicarent: continuò plures Schismaticorum è monachis & proceribus aulam interpellare, Regémque fœderis & violati promissi arguere, qui dogma Alexandrinum unicè colere pollicitus, clandestinè interim Româ alterius sectæ Prædicatores accersat. Imperator eâ obnunciatione concussus, ut innoxium se ejus negotij probaret, duos illos è Franciscanis Patres suspendio interimit. Episcopum autem Apollinarem cum duobus socijs, quòd ijs viventibus nunquam securos se in nativa Religione perstituros dicerent, improbissimorum hominum libidini permittit. Isti nullâ interjectâ morâ comprehensos per tumultum omnes tres, in stativa Regia ad Oinadegam vicum rapiunt, ibique temere ex rhamno suspensos, semivivos etiamnum spirantésq; saxis obruunt A. 1638. initio Junij, quorum corpora laniatui volucrum ac ferarum exposita, in nullo fuêre violata.

Sociorum Episcopi primus fuit P. Hyacinthus Francisci, Florentiæ in Italia domo illustri natus. Castimoniæ studio, destinatas sibi à Parentibus opulentas nuptias, generosè constantérque aspernatus, Societatem Romæ complexus est A. 1614. profectus in Indiam Goæ studiorum cursum confecit, cujus in meta constitutus An. 1623. cum P. Gaspare Paëz aliisque in Æthiopiam tetendit. Eluxit in eo tantus modestiæ, verecundiæ, atque omnis Religiosæ virtutis fulgor, ut eum sibi præ omnibus eâ gratiâ Nicenus Episcopus in socium cooptârit: essétque totâ Æthiopiâ pervulgatum, illam ipsius formam atque indolem Imperio dignam satis ostendere, illum alicujus Italici Regis filium esse. Passus est A. ætatis 40. Societatis 24.

Alter socius fuit P. Franciscus Rodriquez Lusitanus, qui absolutâ Conimbricæ, jam Societati adscriptus, Philosophiâ, Goam enavigavit; ubi alterum annum Theologiæ impendens, suscepto sacerdotio in Æthiopiam penetravit A. 1628. Ibi constanter Patriarchæ adhæsit, exædificandis potissimùm ritu Romano templis perutilis: donec exacto Patriarchâ, ipse militari habitu inter Lusitanos apud Barnagassum remansit, eisq; omni ope ad salutem præstò fuit. Incidit gloriosa mors in annum ætatis ejus 35. Societatis 20.

P. BRUNUS BRUNUS à S. Cruce, & P. LUDOVICUS CARDEIRA.

Vantopere sortem suam defleverit P. Brunus, quòd interfectis pro defensione Fidei Catholicæ P. Gaspare Paës, & Joanne Pereirâ, ipse quamvis longè pluribus saucius vulneribus, commortuus non fuerit, audivimus ex suprà ipsiusmet, peccatis & demeritis suis id adscribentis, literis. Verùm magis interim gloriosam illi, quia apertiore solius Religionis, & præmeditato odio inferendæ mortis lauream parabat DEUS, cujus testis esset Magoga Civitas copiosa, & celebre forum è Catholicis & Schismaticis Æthiopibus congregatum. Natus fuit in Italia Civitellæ 7. Novemb. A. 1590. Patre in eadem urbe Regio Auditore. A puero pietati addictus,

P.Brunus Brunus à S. Cruce Italus, et P. Ludovicus Cardeira Lusitanus Soc: IESV, pro defensione S. Romanæ Ecclesiæ suspensi, et lapidibus obruti à Schismaticis in Æthyopia A. 1640. 12. Aprilis

dictus omnibus festis sacra mysteria sumebat, solutiorum sodalium fugitans, cum modestioribus nonnisi de rebus divinis colloquia miscere solitus. Eâ verò fuit in egenos misericordiâ, ut panem illis, quem pro jentaculo & merenda quotidie accipiebat, suo fraudato genio, largiretur. Corporis affligandi percupido, una puero ratio succurrebat, cingulo nimirum scorteo, quod gestabat, usque ad lachrimas diverberare sese: cùm interea deriderent eum domestici, quòd simul flagellantem se, simul tanquam ab alio cæderetur, plorantem audirent. Sed ipse propositi tenax, exemplis arctioris vitæ, & serventibus supra ætatem adhortationibus, sorores suas tres eò impulit, ut sæculo relicto, virginitatem Deo in diversis Parthenonibus consecraverint. Decimum quintum ætatis annum ubi inter hæc attigit, ad Romanum Seminarium è S. Genesio, quod oppidum eo tempore gubernabat ejus parens, transmissus est: ubi triennium Grammaticæ Poëticæque impendit, eâ legu m illius contubernij observatione, ut bis solùm toto triennio in eas deliquisse ipsemet notaverit, nimirum contentiosiùs unâ vice cum socio egisse in cubiculo, alterâ silentium violâsse in triclinio: cujus utriusq; noxæ tanta eum semper tenuit detestatio, ut cùm sæpe antea, tum in Æthiopia generali eas exomologesi expiare meminerit, quibus scilicet in vita profana universa nihil gravius unquam admisit.

Perferebantur interea complures ab In-

dijs in Europam nostrorum literæ, quibus uberrimæ gentilium conversiones, & atrocia sociorum supplicia & mortes in fidei causa enarrabantur: quæ cùm ex intervallo super mensa legi auscultâsset, æmulandi cœpit ardere studio, & Societatis ineundæ sensim cupiditate flagrare, quam ferè cernebat in ejus operis parte esse potiorem. Ut ergo jam tum durissimis quibusque in Dei & animarum causa ferẽdis assuefieret, cœpit ter quot hebdomadis flagro membra concidere, simúlque cilicio uncinis asperato corpus adstringere: omni jentaculo & merendâ, uti & quovis lusûs genere abstinere: ter in hebdomada per totum annum, & quotidie per quadragesimam, nullâdum legis necessitate compulsus, jejunium observare; Sacramenta frequentare assiduè. Ex quibus tantum Religionis cæpit ardorem, tam inflammatis eam exambivit precibus, ut superiores denique Societatis, spectatis egregijs ejus animi dotibus, ad Tirocinium ex Poësi admittendum duxerint, pervigilio Assumptæ Deiparæ A. 1608. Tum ille ab ipso propemodum Tirocinij ingressu suscepit Indicæ postulandæ missionis cogitationem; ad quam ut instructior aptiórque evaderet, omnem inediæ sitísque ferendæ, quam Magistri facultate subire licebat, arripiebat occasionem; nudâ incumbebat humo, durísve asseribus; deposcebat probris appeti, atque convitijs; humilioribus premi officijs; ut Tirocinij ejus Magister, cùm biennio transacto Romano illum Collegio ad condiscendam Rhetoricam transcriberet, nullum se comperisse Tironum omnium diceret aut ad omnem virtutem magis incitatum, aut qui majores in ijs processus haberet. Institit ille tum longè ardentiùs, ac deinceps Philosophiæ tempore, Indicos sibi labores deposcere, dum denique deductis ad finem Theologiæ studijs, voti compos à Mutio Vitellesco Generali factus est, spondente, missurum se illum propediem; expediret igitur sese, & ad arripiendum pòst paulò iter compararet. Et accidit tum penitus, ut Sultanus Sequedus Æthiopiæ Imperator, Patriarcham à Pontifice cum plurimis è Societate Patribus ad se mitti postularet, cui proinde Româ, præter eos quos Lusitania longè plures adjecit, transmissi sunt P. Alphonsus Mendez Lusitanus, consecratus Æthiopum Patriarcha, & P. Didacus Siccus itidem Lusitanus, designatus illi ea in dignitate successor, atque interea Nicenus creatus Episcopus (qui tamen in itinere Indico obijt) illiq; comes attributus est P. Brunus.

In Indiam appulsis, atque inde Goâ in Æthiopiam navigantibus evenit, ut celebrante P. Bruno coorta subitò tempestas, certum omnibus afferre naufragium videretur. Hinc consternati ventorum rabie qui sacrificio aderant, metu naufragij huc illúcque diffugiebant, cùm Brunus animo vultúque immoto, correptis S. Hostiâ, Divinóque sanguine, se convertit ad fluctus ventósque sævientes, & per eum Dominum, quem suis præferret manibus adjurat, ut iras ponant & subsidant. Mirum dictu: quievère continuò venti, mare consedit, aër conserenavit, & abruptum ipse tantisper Sacrificium, attonitis omnibus, qui vultum ejus interea coruscum viderant, ritè peregit. Fremonam ubi attigit, totum se discendæ gentis linguæ addixit, missus inde A. 1626. ab Imperatore & Patriarcha Nebesseam in Regno Damasi, ut templum ibi Romani moris, & Societati domicilium excitaret. Aç principiò quidem instauravit ibì templum sanè magnificum, olim ab Helena Imperatriçe conditum, sed ætatis hominúmque injuriâ labefactatum, primúsque in eo Romano ritu sacrâ hostiâ litavit. Plurimis ibì Ecclesiæ conciliatis, Gorgorram abijt, ubi rursus ingens ad Romanæ fidei professionem mortalium facta est accessio, baptizati perquam multi. Paulò pòst accersitus à viro Principe, ut cum illius conjuge, quæ Alexandrino in Schismate obstinatissimè hæreret, experiretur, num quid ad ejus salutem opis conferret, cùm illa omnem conversionis aut confessionis mentionem admittere se nolle diceret; negavit vicissim ille se de his velle cum ipsa tractare, sed observantiæ gratiâ cupere duntaxat officiosâ salutatione defungi. Eo obtentu admissus, paucis verbis ejus animum ità pervellit, ut ipsa continuè summâ sua sponte posceret ad fidem institui, neque illum ante expiatam ritè conscientiam suam à se pateretur divelli. Cujus nobilissimæ matronæ, & utì pertinacissimæ priùs, ità pientissimæ postea exemplum, mirum quantum profuerit plurimis ad salutem.

His aliísque innumeris pro salute animarum susceptis laboribus Bruno distento, prænunciatum fuit veluti divinitus in vico Ascio, labores illum, ærumnas, & cruces manere permultas; quo ille vaticinio mirè gestiens, Bruni Romani nomen, quo fuerat illic eatenus compellatus, cum Bruni à S. Cruce nomine commutavit. Et verò paucis annis, hoc est non integris sex elapsis, quibus Æthiopicam Ecclesiam pacificè Patriarcha guber-

gubernavit, indignatus Dæmon Catholicæ Religionis incrementa, plurimas rebelliones (quæ ibi pro mobili gentis ingenio sunt creberrimæ) in propugnationem sectæ Alexandrinæ excitavit, quibus fractus fatigatúsque pijssimus alioquin Imperator Sequedus, permisit imprimis ad diem 25. Junij A. 1632. suis, qui vellent, reditum ad vetera schismatis instituta: ac deinceps, nequidquam obnitente, & fratrem Imperatorem erigente Razio Zelachristo, Ecclesias omnes, etiam quibus Patres & Patriarcha utebantur, hæreticis condonavit. Sed Imperatorem brevi pœna, & mors cita, ante evolutum trimestre secuta est. Facilladatius Filius, Patris in Imperio successor, socios sedibus suis insuper omnes exegit, & Patriarcham, receptum apud Barnagassum quærentem, in immanem Turcarum captivitatem dedi mandavit; paucis residuis Patribus, ùt alibi jam memoravimus, quos inter erat P. Brunus Brunus, cum Niceno Episcopo, per ingentes ærumnas & persecutiones in Æthiopia, diversis sese latebris occultantibus. A. 1635. paulò ante cædem P. Gasparis Paëz & Joannis Pereira, in qua etiam P. Brunum quindecim vulneribus saucium, evasisse tamen, in gestis eorum paulò antè memoravimus, duo illi evenerunt, quæ magnopere ad casum quemlibet fortiter ferendum, animum ejus incenderunt. Puer infans, quem in ulnis mater catholica gestabat, audiens illam de acerbitate persecutorum vitæ P. Bruni insidiantium quiritantem, & nè ille tormentis impar succumberet formidantem, explicuit tunc primùm in voces linguam, disertè asserens, neque interiturum eâ quidem præsente insectatione Brunum, neque cruciatibus unquam cessurum. Item aliàs deprecanti Bruno Deiparam, cujus à puero erat studiosissimus, ut se contra vim efferatorum hostium tueretur, néve sineret constantiam suam eorum tormentis labefactari; adfuit illa aspectabilis cum DEO infante, & suum pollicita in adversis omnibus præsidium, anulo in ejusdem digitum inserto, utì olim Filio suo Catharinam, nunc item sibi eum despondit.

Postquam subductus in tutum ex immani illa cæde P. Brunus, ex tot illis vulneribus ingenti profuso sanguine frustrà medicamentis curabatur, indicta sunt pro eo publica omnibus fidelibus, etiam infantibus jejunia, unicâ per diem à matribus lactatione eis præbitâ, dum sanitas illi à DEO restitueretur; quâ recuperatâ illico se ad omnes afflictissimi gregis curas, omnibus contemptis periculis retulit. Contigit interesse aliquando ejus concioni virum Principem Habetem Zamarianum, Imperatori affinitate conjunctum, qui ejus oratione permotus, continuò Ecclesiæ se Romanæ conjunxit, & montem, quem in sua ditione habebat editissimum, ab incursu cujusvis hostis abundè tutum, inhabitandum illi obtulit. Hìc ille unà cum P. Ludovico Cardeira, solo præterea ex socijs in Æthiopia superstite, latitans, piorum vivebat eleemosynis, suósque cætus statis temporibus cum fidelibus celebrabat. Cùm verò sæpius eos sibi dedi urgeret Imperator, minatus alioqui se Zamarianum in perduellibus numeraturum, constanter renuit ille, maluítq; adeò in discrimen se cum universa domo & ditione sua conijcere, quàm nefariâ proditione innocentes Dei famulos in certam necem Tyranno dedere. Tribus in eum vicibus infestas idcirco copias Duce Tigrano Pro-Rege immisit Imperator, quem semper ingenti clade fudit fugavítque Zamarianus, & ultimo prælio unà cum Ducibus omnibus exercitûs etiam interfecit. Tandem, nescitur quo casu, oppresso Zamariano, timentes Schismatici nè ea Romanæ fidei media in Æthiopia relicta scintilla, aliquando eorum hæresi deflagrationem crearet, cùm mons penitus inaccessibilis armis obtineri violentè non posset, statuêre ejus incolas velut indagine cinctos, fame ad deditionem cogere. Graviùs obsessos sitis, corrupto ab hostibus, qui unus ad potum in montis radice scaturiebat, fonte, quàm fames habebat: sed indictâ Brunus supplicatione (eò enim se præter complures Catholicos universa Zamariani receperat familia) & jejunio, ipse nudatis pedibus Ven: Sacramentum circumtulit; quo in Ædem vix relato, tanta repentè montem pluvia, siccis undique atque arentibus circùm agris inundavit, ut aquis omnia receptacula implerentur. Sed & hàc demum aliquantò pòst, omníque cibatu consumpto, coacti ex intervallo nonnulli ad plana descendere, ut cibaria compararent, ab instructis undique insidijs intercepti & contrucidati sunt, contemptâ animosè vitæ servandæ conditione, si ad impiam schismatis communionem desciscerent. Ergo Patres ablegato ad Imperatorem certo homine petunt, ut si eos neque eo in monte, neque universim in Æthiopia morari ampliùs sustineat, patiatur saltèm indemnes, utpote nullius admissi criminis reos, ad suos in Indiam redire. Ille per literas respondit, descenderent porrò de mon-

monte, atque ad suos abirent, aut si malint, loco quem ipsis in Regno suo assignaturus esset, securi manerent: divinæ se suum caput iræ devovere, si quid illis nocumenti patiatur inferri. Eo Imperatoris freti sacramento descendunt Patres, & mare Erythræum, unde in Indiam renavigent, petunt: cùm scelerate iterum à Gubernatore Tambanensi intercipiuntur. Vehementer ursère tum Monachi Schismatici Imperatorem, ut juberet eos è vita tolli, soluturos se eum juramenti obligatione, quo suum Deo caput pro eorum incolumitate devoverat. Sed cùm nollet fidem datam violare Imperator, scripsissetque Tambanensi, ut illos ad se continuò sub fida custodia mitteret, illi per Imperatoris matrem mortem illis paravêre. Hæc literis Filij legitimis interim suppressis, alias nomine ejusdem comminiscitur, quibus jubebatur Gubernator Patres proximis Magogæ nundinis, ceu Majestatis reos, publico suspendio necare. Illi in tempore ab homine Catholico, qui rem totam exploraverat, admoniti, eam sibi felicitatem mirè gratulari, & imminenti propediem supremo certamini strenuè se comparare. Magogam igitur A. 1640. 6. Aprilis qui tunc feria 6. majoris hebdomadæ fuerat, adducti, ad diem usque Jovis 12. Aprilis in carcere attenti sunt: quo producti ad fori medium, ubi truncum aridum lictores suspendio statuerant, suum stipitem flexis humi genibus devenerati sunt. Tum manibus ligatis, corpore umbilico tenus nudati, factâ loquendi potestate, P. Ludovicus Cardeira multitudinem affatus: libenter se omnino mori, dixit, & in tantæ multitudinis conspectu multò libentissimè, ut Christo Domino suo quaquâ ratione assimilari possint: & quidem pro ea fide tuenda, extra quam nemini omnino salus animæ sempiterna posset obvenire. Cùm verò diceret Imperatoris Minister supplicio Præfectus, haud esse jam tempus ampliùs Romanæ prædicandæ fidei: imò verò, excepit Brunus, jam maximè id agendi tempus est, dum morte ac sanguine veritas ejus obsignanda est, ut nulli posthac dubium esse possit, quàm sincerè eam & ex animo in vita prædicârint. His dictis convertit se Brunus ad P. Cardeiram, & ejus ad pedes advolutus oravit, ut semet, & quem manu prætendebat funem, tanquam suus superior benedictione sacraret, & priorem se mori juberet, ut Dominum suum quoad posset æmulatus, ex obedientia decederet. Cardeira & illi, & resti, & sibimetipsi bene à Deo precatus est, itémque & urbi & regno universo, Psalmo sexagesimo quarto ad finem usque gentis linguâ recitato; quâ re Catholicis magnum pietatis sensum, hæreticis admirationem confusionémque concivit. Tum restis P. Bruni prior arbori alligata est, & ipse continuò tractus & suffocatus, anno ætatis 50. Societatis 35. vultu etiam à morte haud tetro, vel ùt esse suspensis solet lurido, sed qualis viventi fuerat renidente, & blandum spirante: cujus aspectu mirificè confirmatus Cardeira, eodem supplicio hilaris confectus est, anno ætatis 55. Societatis 39. Mox gentis more lapidibus appetiti, & quatriduo toto eodem in ligno pendere permissi, cùm omnis odoris corpora expertia essent, in collem belluis infamem abjecta sunt, ne à Catholicis ad venerationem subduci possent. Erat P. Bruno Colonellæ in patria superstes frater Propertius Medicinæ Doctor: is gravibus aliquando doloribus in humero afflictus, literas à fratre olim ex Æthiopia datas magnâ fiduciâ loco affecto applicat, precatus, ut si quæ de ejus Christi causâ obita ferebantur morte veritati congruerent, opem suo malo afferret. Testatúsq; sanctè est, sese eodem ab admota epistola momento omni fuisse dolore liberatum, neq; unquam ex eo ampliùs, cùm antehac sæpius ex intervallo rediret, condoluisse.

P. Ludovicus Cardeira Bruni in morte socius, Lusitanus ortu fuit, civitate Bejâ, qui anno ætatis 16. impetratâ societate, A. 1611. transmisit in Indiam, atq; inde cum reliquis in Æthiopiam. Cujus plenos fructibus labores, & ingentes toleratas ærumnas, quia jam relatis P. Bruni, aliorúmq; gemella sunt, tacitus prætereo. Duobus autem præ reliquis socijs specialiter profuit Æthiopiæ; canendi peritiâ tum voce, tum organo, cujus utriusq; disciplinâ institutis adolescentibus, mirè animos incolarum Fidei Romanæ conciliabat. Adhæc vernaculum gentis idioma aptissimè calluit, & Biblicæ Æthiopum linguæ, quam doctam ipsi vocant, sociorum omnium peritissimus evasit, in quam non pauca sacris è libris transtulit, & alia suo ipse ingenio, quo perspicacissimo fuit, quatuor vota unà cum P. Bruno professus, conscripsit, mirantibus ejus facilitatem, & eloquentiam ipsismet Abassinis.

P. BERN-

P. Bernardus Nugueira illustrissimo ortu Lusitanus, pro fide Catholica à Schismaticis suspensus, in Æthyopiæ Regno Goiama. A. 1653.

C. Screta. d. M. K. f

P. BERNARDUS NUGVEIRA.

PLures ex Lusitanis nobiles familiæ, tum per mercaturæ opportunitatem, tum per varias belli occasiones, quibus Abissinæ Regibus in Turcam, aliósque perduelles, subsidiarij sæpius ab India venerant, sedem sibi stabilem in Æthiopia fixêre, Fremonâ nobili ejus Imperij urbe, ac Oviedi Patriarchæ olim sede, deinceps autem etiam prodigijs claro sepulchro insignitam, majore parte eorum colonijs inhabitatâ. Ibì natus est P. Bernardus Nugueira, ductis è Bracharensi apud Lusitanos nobilitate claris originibus inclitum nomen, quod morte deinde supra natales quoque illustri gloriosius reddidit. A puero institutioni Patrum Societatis pij parentes filium commisère, sub quorum disciplina latinis literis ad perfectionem imbutus, eos etiam in omni genere virtutum profectus fecit, quibus ad publicas, eásque sacras Patriæ utilitates, in Ecclesiæ candelabro positus, diu illic Fidem Catholicam post expulsos partim, partim necatos socios omnes, solus ipse utiliter sustentavit. Jam inde ab eo tempore, quo Sultano Sequedo Patriarcham à Romana Sede deposcenti, missus interim est P. Emmanuel Almeida, qui Visitatoris ac veluti Legati ad eum Imperatorem munus obiret in ijs, quæ ad reî Catholicæ instaurationem apud Abassinos expe-

expedirent, Bernardus illi fidelis comes ac interpres constanter adhæsit: cui vicissim Almeida certis quæ se à publicis negotijs vacua dabant temporum intervallis, divinæ Scripturæ mysteria explicabat, tantâ Bernardi quà scribendo, quà audiendo ea excipientis contentione, & totius ingenij, quo excellebat, applicatione, ut eâ sacræ disciplinæ peritiâ plenè imbutus & scholasticè doctus, magnos deinceps in omni occasione de proximis fructus retulerit. Postquam autem superveniens Patriarcha Alphonsus Mendez, Ecclesiam illam hæresum erroribus perpurgare aggressus est, neminem quem lateri suo fideliorem adjungeret seu comitem, seu interpretem, nactus est Bernardo; hinc etiam sacris initiatum ordinibus, in ardua illa tot laborum perfunctione habuit veluti adjutorem, omnibus secum prosperis & adversis exercitum, & calamitatibus ijsdem, quibus alios eâ tempestate pressos memoravimus, involutum. Demum socijs omnibus universim ab Æthiopia proscriptis, Patriarchâ expulso, Episcopo necato, ipse unus Catholicus sacerdos ad fidelis ibi gregis solatium, quia necdum Societati adscriptus tolerabiliùs latebat, à Patriarcha relictus est: quo etiam luculento teste & laudatore omnes Vicarij, & inconfusibilis operarij partes cumulatè implevit. Quo eodem tempore assumptus est ad conscientiæ arcana ab inclito illo Regióque Principe Razio ZelaChristo, quem cùm optimi augustæ memoriæ Imperatoris Sultani Sequedi germanus esset, eo postea vitâ functo, Filius ejus & Imperij hæres cereo fluxóque ad consilia nova ingenio, Patruum optimum longâ viginti & ampliùs annorum custodiâ afflixit. Et cùm promissis varijs multifariam tentatum, à Romanæ Fidei sanctitate dimovere non posset, aliquantò post necem Bruni & Cardeiræ, meliore conceptâ mente, è custodia exemptum suo permisit arbitratu vivere; unde nonnulla iterum bonæ in eo Imperio conversionis affulgere spes visa est. Verùm cùm iterum à Monachis suis Schismaticis, qui supremum in eo Principe columen & firmamentum Catholicæ Religionis perspiciebant, urgeretur, eundem illum ingratissimus nepos suspendio interemit.

Fluxerat inter hos Bernardi Apostolicos labores Annus 1650. cùm P. Franciscus Piccolomineus universæ Societati Præpositus Generalis, tum ejus privatâ solicitatione, tum Patriarchæ, virtutis ejusdem commendatione inductus, datis ad Provincialem earum partium literis 30. Octobris, eum Societati legitimè adscripsit; cujus ille tam diu exambiti favoris compos factus, novo ad rem bene gerendam capto exinde impetu, voluntatem suam omnem eorum qui regunt voluntatibus transcribebat. Et erat tum omnino ipse solus, per quem Patriarcha circa oves sibi commissas, quæ fieri vellet, conficiebat; hinc naviter in Regno Tigrensi elaboranti, quædam Goâ in mandatis dedit, sacerdotalis quoque apparatûs instrumento abunde submisso: adhæc aurum adjecit, pro eorum qui isthic inopiâ premebantur, Catholicorum levamento, quo sustentarentur. Ibì rebus quam optimè constitutis Bernardus, in Regnum Gojamæ transivit, ut submissorum à Patriarcha subsidiorum parte, illos etiam fideles adjutum iret. Sed non poterat diu latere tam navus supremi Abassiæ Pastoris Vicarius, quin dum animabus æquè ac corporibus undequaque juvandis intendit, ad Pro-Regem deferretur: à quo tentus, vinculis immaniter constrictus, ad tribunal ductus, Religionis Imperatori tam invisæ damnatus, & ad furcam, destinatum illic longâ temporum præjudicatione in Catholicos supplicium, addictus est. In qua suspendio strangulatus, fortem animã Creatori suo reddidit in eodem Gojamæ Regno. A. 1653.

SOCIE-

C. Screta del. Melchior Kusell f.

SOCIETAS JESU ASIATICA.

SIA, reliquarum Orbis Partium hactenus cognitarum maxima, & Europam Africámque propè vastitate excedens, maximos etiam Societati JESU exhibuit labores, incredibiles attulit ærumnas, & post innumerabilium Gentium & Nationum conversiones, felicissimos ex diris mortibus peperit triumphos. Ejus ut Nationes aliquando Catholicas, sed Turcarum sub Imperio in schisma, aliásque hæreses, prolapsas Ecclesiæ restitueret, pluribus legationibus in Syriam susceptis, Maronitarum gentem, totámque Armeniam feliciter Christo ejúsque Vicario subjecit, per delegatos illuc à Gregorio XIII. P. Joannem Elianum, & P. Joannem Brunum, A. 1581. aliosque deinceps. Quibus ut nunquam deessent idonei ex propria Natione cultores, quorum industriâ & laboribus hodiéque in obedientia Romani Pontificis persistunt, Seminaria Romæ Maronitis, Græcis, Armenísque in Fide Catholica educandis excitata sunt, in quibus pietate & doctrinâ instituendis hodiéque naviter desudat Societas.

Præcipuus tamen Apostolicorum sudorum campus illi fuit tertia pars Asiæ, quam communiter Indiam Geographi nominant; quò in partem laborum Apostoli Thomæ divinitus vocata, ità feliciter in messem ipsius intravit, tam optatis successibus Fidem illic per eum prædicatam propagavit, ut jure merito ejus socij, successores magni Apostoli semper habiti, neque alio quam Apostolorum nomine (quo hodiéque in illis partibus gaudent) ab incolis sint vocati. Ipse quin adeò S. Thomas successores sibi eos, & laborum socios divinitus præscivisse, & designâsse videtur. Siquidem Meliapore, quæ Coromandelis Regni tum caput erat, templum Christo molitus, à Rege autem Sagamo, & Dæmonum sacrificulis impeditus, cùm inusitatæ magnitudinis truncum in litus mare ejecisset, eúmque complures adhibiti Elephanti toto adnisu dimovere loco non possent, Apostolus Regi conditionem tulit, si truncum illum sibi ad Templum vero Deo ædificandum daret, nullis machinis, nullo mortalium adjutore, se protinus illum ad Urbem tracturum. Cùm Rex insanire hominem ratus annuisset, tum S. Thomas zonâ, quâ erat præcinctus, ad prominentem è caudice ramusculum annexâ, signo tantùm facto Crucis, immanem arborem facili

ductu

ductu ſequentem, in ipſo pomario Urbis ſtatuit: ibidémque defixâ lapideâ Cruce vaticinatus eſt: cùm ad eum uſque lapidem pertingeret pelagus (diſtabat autem id temporis à mari leucas ferè decem) Divino juſſu è remotiſſimis terris candidos homines, ad eadem quæ ipſe intuliſſet Sacra inſtauranda, venturos. Nec fefellit prædictio; ſiquidem ſub Luſitanorum appulſum, quorum claſſe eodèm S.Xaverius aliíque deinceps è Societate advecti ſunt, occultis tot annorum acceſſibus locus Oceano tandem allui cæptus eſt.

Nulla inter innumerabiles propè nationes, Regna,& Inſulas illic eſt, quam non excoluerit, colátque hodie ingenti ſudore & ſanguine ſuorum Societas J E S U, plurimis hominum myriadibus ad Chriſtum converſis. Solus S.Xaverius, qui primus è Societate durum novale excoluit,ſupra decies centena millia propriâ duntaxat manu baptiſmo eluit, non accenſendo incomparabiliter majorem mortalium vim, quam ſuis prædicationibus inſtructam,alijs baptizandam reliquit,& quam Greg.XV.Pont.Max. aſſerit eſſe majorem, quàm ſuo Græci Romaníque ſubjecerint Imperio; & Bogius cum multis alijs Hiſtoricis teſtatur fuiſſe numerum copioſiorem, quàm univerſi à temporibus Apoſtolorum Hæretici ad ſectas ſuas per annos 1500. traduxerint: inter quos fuêre potentes Monarchæ, Reges & Reginæ ab Idolis aut Mahomete ad Chriſtum traductæ ſupra duodecim: Rex Vlatis,Rex Buliagri, Trauancoris,Saxumæ, Amangucij, Maldivarum, Celebis cum Fratre, duo Zeilani Reges, Regina Ternatis, aliíque ignoti Reges nominis. Cùm tamen penè extra ſpem eſſet, belluinam illam Principum licentiam circumſcribere terminis Chriſtiani pudoris, qui domi centum, foris quotquot immanis libido ſuaſiſſet, uxores alebant.

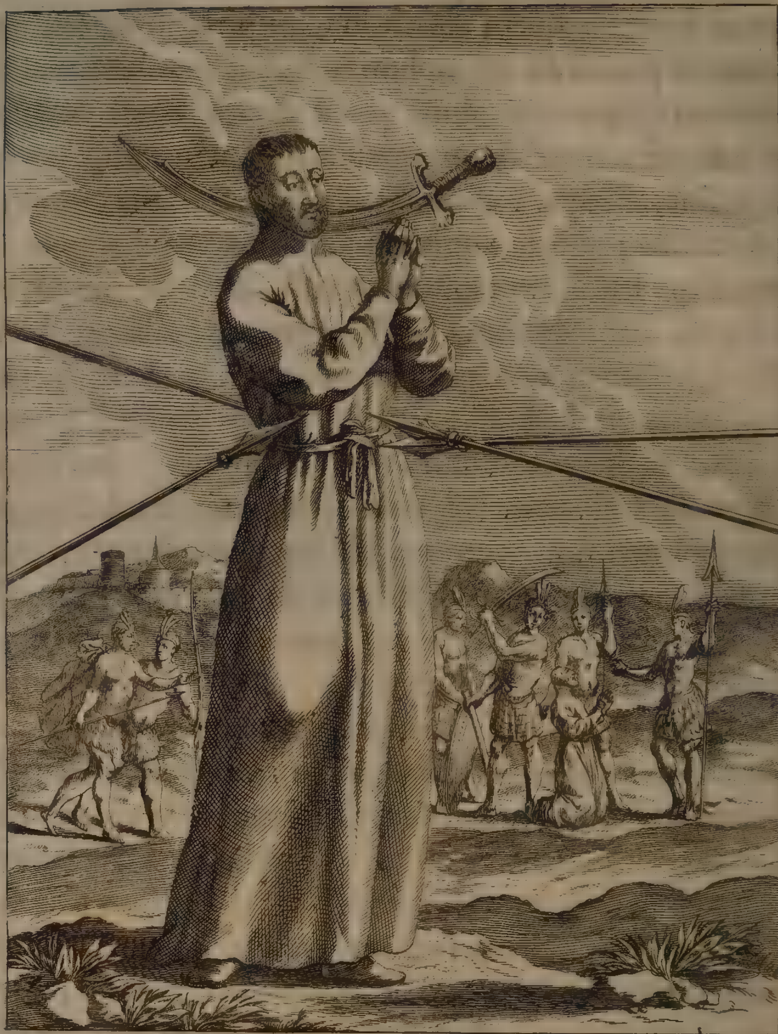
Nec ſegniore paſſu Xaverij veſtigia ſecuti ſunt ſocij, quorum Apoſtolico denique zelo impenetrabiles ceſsêre Chinarum Imperij muri, Regnorum Japoniæ portus impervij, vaſtiſſimæ & innumeræ Oceano ſparſæ Inſulæ, Molucæ, Salſettæ, Anchedivæ, Philippinæ, quarum una par eſt magnitudine toti Hiſpaniæ; Zeilani, Amboini,Celebis, quarum una Macazar nomine, milliarium ambitum continet 600. Inſulæ Mauri, Sanguini, Oræ Piſcariæ, Promontorium Comorini, ampliſſima Regna & Imperia Perſiæ, Mogoris,Siam,Calecut,Travancoris,Cocini,Bengalæ,Ormuz,Cocincinnæ, Corea,Tunchinum,& quidquid demum terrarum tractibus illis hactenus innotuit,nihil eſt quod ſe abſcondat à calore,& igneo Societatis zelo. Quanta porrò ex igne,quẽ mittere venerant in terras illas Socij,exarſerint veræ Fidei, & in DEUM Charitatis incendia,quàm latè porrexerint ſeſe animarum lucra, teſtis eſt Japonia, etiamnum domeſticorum pro Fide Athletarum ſanguine reſtagnans, tantâ in Tyrannorum atrociſſimis perſecutionibus conſtantiâ, ut omnibus ſacerdotibus, tam indigenis quàm peregrinis, morte vel exilio ſublatis, inconcuſſa tamen in Chriſti religione, poſt plura diriſſimis

mis ſupplicijs ſuorum ſublata millia, hodiéque perſeveret. Teſtis China, pluribus jam Templis vero DEO extructis conſecrata; in qua præter centena Catholicorum indigenarum hactenus millia, Principes è Regio ſanguine, ex ampliſſimo ordine Mandarini, Duces militiæ, Eunuchi Aulæ præcipui, Illuſtres Imperatorij Gynæcei fœminæ; Imperator quin adeò ipſe Sinarum poſtremus, dictus in baptiſmo Conſtantinus, cum matre Anna, & conjuge Helena, filióque unico, ſacro fonte à Patre Xaverio Koffler initiati ſunt. Cujus Chriſtianitatis tanta hodie ſpectatur Sanctimonia, ut aurea naſcentis Eccleſiæ ſæcula illic redire videantur. Teſtes Celebis Inſulæ, in quibus cum totis populis Regem Siami, & Regem Manades, P. Jacobus Magallianes: Inſula Sanguini, cujus Regem & Reginam cum univerſa aula, & duos alibi Reges P. Maſcarenia; Inſulæ Baciani, cujus itidem Regem cum tota Natione P. Antonius Vazius ſacris undis abluit. Ut taceam potentiſſimum Japoniæ Imperium in 63. Regna diviſum, quod præter alias ex Societate operas, excoluêre creati à Summis Pontificibus ex eadem Societate Japoniæ Epiſcopi, P. Melchior Carnerus, P. Sebaſtianus Morales, Ludovicus Cerqueira, P. Petrus Martinez: quorum, aliorúmque Sociorum indefeſſis laboribus vidimus ad Chriſtum converſos, maximos Japoniæ Monarchas, Franciſcum Regem Bungi, & aliorum ſex Regnorum Dominum: Bartholomæum Regem Omuræ, cum undecim alijs Japoniæ Regibus, Joannem Faramondum totius Japoniæ Imperatoris conſobrinum, lentis deinde vivum ignibus, poſt digitorum omnium in manibus & pedibus truncationem, pro Chriſto crematum: Franciſcum & Mathæum Regis Arimæ fratres, pro eadem Chriſti religione mortem paſſos. His acceſſit Mater regnantis hodie Perſarum Imperatoris; Filia Arabiæ deſertæ Regis: Filia Mahometani Dacence Regis, illa Ormuzij à P. Barzæo, iſta Goæ baptiſmo tincta. Hieronymus Xaverius magni Xaverij nepos, magni Mogorum Imperatoris Nepotes quatuor Chriſto adjunxit, quos ſecutus eſt ipſe Mogoris Imperator. P. Balthaſar Bareira Regem Mocumbre, & Regem Taræ centum quinquaginta annorum ſenem; P. Antonius de Andrada Regem Tibeti cum Regina: P. Antonius Eredia Regem Maldivarum: P. Emmanuel Diaz Reges variarum Provinciarrum tres, partim ab Idolis, partim à Mahomete Chriſto aſſeruerunt.

Quibus ſi accenſeas non jam de vulgo Gentilitatis, ſed ipſarum ſuperſtitionum, & profaniſſimorum Sacrorum innumeros Popas, & ſupremos Antiſtites, & tota Idololatricorum Cœnobiarcharum domicilia, & cum ſuprema poteſtate ſacrificulis præſidentes Pontifices, colliges nimirum exinde incredibiles ſociorum labores, exantlatos per mille difficultatum, ærumnarum, mortium pericula, inſuperabiles conatus, ad ſubijcienda humili Chriſti jugo colla eorum, qui penè inſtar Deorum à ſuis colebantur. Talis erat ſummus ille Brachmanum in Regno Ormuz Jogus (Pontificem nos dice-

diceremus) octogenario major, tantâ sanctitatis opinione, ut Rex ipse ab eremo sua Ormuzium venienti pedes ablueret, & magnâ Religione aquam inde acceptam biberet: quem tamen in Christi rete mirâ felicitate pertraxit P. Barzæus, & præeuntis exemplum omnes Cœnobiorum illi subjectorum Brachmanes (quorum plures erant centuriæ) & Sacrificuli secuti sunt. Par huic alius ille Bazaini, & alius iterum in Insula Anchediva supremus Jogus fuit, alibíque totis Indijs, Japoniâ, & Chinâ, innumeri superstitionum Antistites; quorum opiniones assuetus sequi populus, plurium millium uno sæpe baptismo capitum accessu, Ecclesiæ fœtum multiplicabat. His accessit Thomæorum Christianorum in Malabare Archi-Episcopus, à Nestoriana hæresi ad Catholicæ gremium Ecclesiæ A. 1577. reductus: in qua eadem Archi-Episcopali sede positus deinde P. Franciscus Garzia, totam illam gentem Romano Pontifici subjecit. Sed nimirum tam fortunati in medijs Inferorum Regnis successus, sinè multo sanguine, prælijs & necibus obtineri non poterant, ubi per plura annorum millia quietâ & securâ possessione triumphans Dæmon, omnem Inferorum objecit pœnam, armavit crudelitatem, ut nè sede tam diuturnâ pulsus, subj ugum Christi Regna sua mitti cernere cogeretur. Unde spectabis hìc benevole Lector, si usquam alibi, inaudita suppliciorum genera, exquisitissima tormenta, plura quàm ullâ aliâ parte Orbis funera, quibus Socij JESU dum pulcherrimam Orbis partem, ac veluti deliciarum hortum, sanguine suo in futurum Christianorum semen rigant, ab Elephantina incolarum rabie obtriti sunt. Quæ dum legis, nè mirêre solùm otiosus spectator, sed æmulare pro viribus strenuus illorum sectator! *mortes enim* & supplicia Martyrum, *exhortationes sunt Martyriorum, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Qui enim ipsos, in quantum potuerit, imitari noluerit, ad eorum beatitudinem non poterit pervenire*, ait S. August. serm. 47. de Sanctis.

P. Antonius Criminalis Italus Parmensis, primus è Societate IESU, à Badagis Idololatris, in India Orientali, quatuor lanceis confossus, et obtruncatus. A.º 1549 in Majo vel Junio.
C. Screta del. *Melch. Küsell f.*

P. ANTONIUS CRIMINALIS.

NEmo ampliùs præter meritum, & sinè causa, odijs omnium usq; hodie exagitari, linguis maledicis configi, insectationibus exerceri, latronum supplicijs extirpari credat Societatem JESU. Verum quidem est, *quòd Deus ejus filios novissimos* Religionum *ostendit, tanquam morti destinatos*; ut dicere possint: *usque in hanc horam colaphis cædimur, & instabiles sumus, maledicimur, persecutionem patimur, blasphemamur, tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus omnium peripsema usque adhuc.* 1. Cor. 4. sed nunquid sinè causa? *Criminis* condemnat ipsa patiendi exordia, non sinè mysterij specie, primus omnium è Societate JESU Athleta *Criminalis.* *Criminalis* est, cui violenta mors primò obtigit. *Primum in quovis genere, mensura est reliquorum*; ait Aristoteles. Crimina plectuntur in primo, hinc de reliquorum conjice innocentia. Sed non turbetur cor vestrum socij! *Crimina* plectuntur in *Criminale* non alia, quàm quæ ad infame crucis patibulum Dominum vestrum condemnârunt! Dixerunt enim Judæi ad Pilatum: *si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum,* Joan. 18. & rursus Matth. 27. *seductor ille, Hoc enim appellabatur nomine D. JESUS Christus,* ait S. Aug. in Ps. 63. *ad solatium servorum suorum, quando dicuntur seductores.* Seduxit

& An-

& Antonius Criminalis laudabili ab Idolis defectione ad veri DEI cultum Comorini Promontorij incolas, quò cum socio Joanne Beira à S.Xaverio missus est, socius futurus Francisco Mansillæ, qui solus è Societate cum tribus Sacerdotibus indigenis, Christianos ibidem per id tempus instituebat. Ad quos ùt cum Beira accessit Antonius, novis omnia flagrare cœperunt studijs, quibus gentem illam ingenio ferocem, ad fidem Christi parum propensam, incultam moribus, in mutua odia incensam, Christo lucrifacerent.

Natus fuit Antonius Sissæ in Italia, pago leucis circiter tribus Parmâ dissito, 7. Febr. A. 1520. ubi à duobus Sacerdotibus humanioribus literis instructus, & pijssimè educatus, cùm altiora studia prosecuturus Parmam concessisset, in PP. Fabrum & Lainium Ignatij socios feliciter incidit, qui plus centum civibus eodem tunc simul tempore Exercitia S. Patris tradebant. Ad vacandum ijsdem sub directore Fabro inductus Antonius, tam abundè infundentem se Spiritum Divinum hausit, ut castitatem DEO perpetuam nuncuparet; & primo sacrorum Ordinum initiatus talis foras prodiret, qualem ex talis Fabri incude exire decuisset. Insuper curiosiùs introspectis utriusque moribus, formam illorum, quam suspiciebat, statuit æmulari: unde anno insequente, qui fuit sæculi quadragesimus primus, idémque Societatis à Paulo III. confirmatæ primus, pedes Romam accurrit, ibidémque S.Ignatio probandum se tradens, continuè in numerum Sociorum admissus fuisset, nisi eum Parens in solatium orbitatis suæ, ob recèns defunctam matrem, evocâsset. Apud illum aliquamdiu non jam ùt sæcularis, sed ùt Religiosus vivens, bonâ ejusdem veniâ anno sequente, medio hiemis Romam recurrit, & à S.Patre in Societatē recipi promeruit, annos natus 22. jam Subdiaconus. Non multò pòst in Lusitaniam ad prosequenda Conimbricæ studia cum quatuor socijs ire jussus, vilissimo habitu, & corrogatâ in diem stipe, totum quinque mensium iter pedes confecit; noctes, si bona sors tulisset, in publicis pauperum domibus, vel inter deserta mapalium rudera, vel si tenebris interciperetur, sub dio traducere solitus. Quantâ autem in socios tunc se gessisset charitate, luculentè expressit Ribadeneira, unus ex viæ Avenionem usque comitibus, eâ, quam in morte P.Antonij dedit, epistolâ. *Mirabar,* inquit, *persæpe ejus fervorem charitatis; ut mirum non sit, ijs initijs finem datum à DEO non dissentaneum. Consuetum namque illi erat sociorum sarcinulas sibi imponere; quoties fluvius transmittendus, vada ambigua tentare, & frangere; debiles etiam humeris sublatos transvehere; hilaritatem omnibus vivacem vegeto suo lætóque ardore accendere; suam denique singulis operam paterno affectu, famulari observantiâ exhibere.* Studijs Theologicis biennio absolutis initiatus sacerdotio, in Indiam solvit Ulyssipone A. 1545. datis priùs his ad Parentem, quibus eum ad æterna fortiter hortabatur, salutaribus monitis: *Per Christum te obsecro, id agamus, ut videre mutuò in beata illa, ad quam conditi sumus Patria, possimus, in hâc opinor nunquam ampliùs visuri. Saluti, dum licet, quærenda incumbamus, nec enim postmodum dicere juverit: nunquam sic fore credidissem. Erit cùm frustrà cupiemus, quod præstare nunc ultro & facilè valemus. Si quid usquam boni, si quid mihi jucundi gratificatus es, per Christum te oro, thesaurum illum ambias JEsum Christum, veros omnes thesauros se uno concludentem. Necte filiorum aut filiarum mordax cura ab eo retardet: fortassis enim futurus es nobis omnibus superstes; tametsi optarem nos omnes jam esse mortuos, crucifixos inquam, & sæculo mortuos.*

Goam Indiæ Metropolim eodem anno 1. Septembr. appulsus, & post 6. mensium in Seminario S. Fidei, in Æditui & ægrotorum Curatoris ministerio quietem, ad excolendum Oræ Piscariæ Comorini Promontorium ire jussus, totam illam Regionem per ducenta ampliùs passuum millia patentem, quotmensibus nudo pede decurrebat, nuda ùt plurimùm in humo dormiens, ubi eum nox interciperet; nullo adversùs ardores æstatis illic sævissimos, aut hibernos imbres tegumento munitus, per continua in fluvijs & torrentibus transvadandis vitæ discrimina, salutem animarum procurans; orizæ modico, & aquâ simplici victitans, nam piscis & olus summæ illic Primorum sunt deliciæ: támque alacriter ærumnas omnes exhauriebat, ut ijs occalluisse videretur; & ubi omnes ipsius socios sternebat fatigatio, morbúsque affligebat, charitatis illum, quàm naturæ vis animosior, vegetiorem quotidie, ac velut recentiorem operi reddebat. Christianos regebat ad ducenties mille, quos in oppidis, pagis, & tugurijs inter se longissimè dissitos visitans solabatur, confirmabat in fide, defendebat à Ministrorum Regiorum oppressionibus, & rapacitate militum, titulo custodiendæ Provinciæ miseros incolas expilantium. Ad hæc quanto eguerit Virtutum

tum præsidio; facile est cogitare; patientiæ præsertim, prudentiæ, comitatis, & hortatricis reliquarum omnium charitatis, quâ omnibus omnia fieret, transformarétque se in eorum genium, ut sibi devinctos Deo obstringeret. Ac nè linguâ velut extraneum audirent, quem reipsa ubique experiebantur Patrem, hoc suis etiam laboribus tædium adjunxit, ut difficillimum, & valde barbarum illorum condisceret idioma. Porrò in tanta, tam varia latissimæ vineæ atque itinerum occupatione, mira erat Criminali quiescentis in DEO animi tranquillitas; útque nisì pro DEO, ità nisì cum DEO agebat nihil. Præterea genua ad orandum flectebat quotidie trigesies aut quadragesies, colligendis nimirū animi viribus, & implorando Divino auxilio pro munere Apostolico. Triennio integro eam Provinciam strenuè excolebat Antonius, cùm Ignatius eum in numerum Spiritualium Coadjutorum per literas recipi jubet: pro quo beneficio impensas S. Patri egit gratias sequenti epistolâ, candido affectu, quàm styli elegantiâ uberiore.

JESUS sit semper cum omnibus.

TUæ humanitati, Venerabilis Pater, me indignum Societatis Coadjutorem benignè placuit admittere: qua in re dabo operam pro viribus, ut tuis votis respondeam: quod Domino JESU præstante, spero me facturum. Non quidem ad hoc munus me idoneum judico; nam longè me ad tanti muneris functionem distare reperio: nihilominus, sicut tibi visum est, ità censeo me ad unguem obtemperaturum. Non solùm autem Coadjutorem, sed omnium bonorum, atque meritorum Societatis participem facis, insuper omnibus facultatibus, gratijs, authoritatéque, non secus ac Professis, uti libere concedis. Præterea doces Pater hæc omnia ad ædificationem, non ad destructionem mihi concessa; quod mihi proculdubio ubique terrarum in eodem Domino JESU Christo persuasi sequendum. Et ut meliùs progrediar, etsi aliàs Romæ Charissimo in Christo Domino Petro Laudensi vota Paupertatis & Castitatis, atque Obedientiæ, tibi danda reliqui; licétque alibi idem pluries voverim: scias velim me non solùm Præposito & Professis, Coadjutoribúsq; sive Cooperatoribus, sed cuicunq; Societatis nomine existenti, etiam servo, perpetuò adstrictum esse. Quod attinet ad illa septem, in quorum unum si quis incidisset, ad Societatem non admitteretur. Laudetur Dominus noster JESUS Christus, qui me ab illis protexit, & eripuit. Reliquum est ut obtentâ facultate à Magistro Francisco, quibúsve expedierit, gratijs illis in Domino utar, nam absque illa abstinendum omnino duxi, perinde ac si hæc ad me nunquam pervenissent. Interim Domino DEO Optimo Maximóque gratias agam, ipsum precabor, ut omnes nos ad Cœlestem Hierusalem pervenire concedat. Ex istis regionibus Indiæ, Comorini Caput appellatis, die 4. Decemb. 1548. Hæc ipse stylo simplici.

Novo jam sacramento autoratus Antonius, in oppido Punicali populis erudiendis insudabat, donec animam cum sanguine exsudâsset. Occasio necis hæc erat: Joannes Fernandius Correa, in Arce Bedalensi Lusitani præsidij Dux, ut aditum ad Pagodem (nomen est Idoli eâ Regione celeberrimi) è Regno Bisnagæ, & Narsingæ adventantibus intercluderet Ethnicis, angustam viam, quæ sola ad Ramanancorem, Idoli ejus sedem patebat, fossâ grandi intercepit, aggerémque altum extruxit; quo brevi ab Idolo vota, à templo peregrinos, à commeatu Brachmanes, in amplissimo Cœnobio penes Idoli Templum habitantes, exclusit, quorum reditus peregrinorum donis antè pinguescebat. Fame itaq; ac irâ stimulati Brachmanes, apud Badagas Bisnagæ incolas injuriam queri, exaggerare probrum, damna exponere, vindictam flagitare, quam nimis pronum erat ab ijs obtinere, quibus ob assiduas prædationes & vastationes invisi evaserant & intolerabiles Lusitani. Ad arma igitur conclamatur undique; & quoscunque tangebat Religio, & Dei Ramancoris captivi libertas, opem ferebant ad DEUM è servitute redimendum; alij etiam honoris libertatísque sensu stimulati, commodam eam occasionem arbitrabantur excutiendi jugum Lusitanorum, quos, utpote non plures quadraginta, non laturos aspectum armatorum Badagarum, solúmque conspici sat fore ad eos exanimandos, fugandósque censebant; neque alium sibi insequentibus superfore laborem, nisì conficiendi fugientes. Condictâ die stetêre in acie, hastis, & Mauricis missilibus instructa Ethnicorum & Saracenorum millia sex, sublatísque signis Ramanancorem cœpêre progredi, sed sparsis manipulis, nullo ordine, palantibus similes, mutis tympanis, & gradu tacito; ut priùs oculis imminere sibi illos, quàm rumore strepitúque sentirent Lusitani. Dum primi subsistunt manipuli, expectántque secuturos, deliberare cœperunt Lusitani, num in naves recedendum foret; cùm Arcis Præfectus Fernandius

nandius diceret, non posse nisi temerè quadraginta homines tot millibus opponi; neque auxiliares manus sperandas esse ab Oræ Piscariæ indigenis, piscando quàm pugnando aptioribus; Arcem etiam Bedalensem malè munitam, impressionique ferendæ imparem; pulveris insuper igniarij & commeatûs defectum, fugam suadere asseverabat. Adest interim è pago vicino (quem paulò antè baptismo lustratum divinis imbuebat) redux Criminalis, vidétque Lusitanos salutem in navibus quærere, barbarorum ferro obijci Neophytos. Ducem adit, obtestatur, videat etiam atque etiam num quâ viâ res posset sinè sanguine cum Badagis componi, vitâ saltem suorum & Nephytorum salvâ. Sed Dux crudi propositi tenax, præter suos flocci reliquos habens, eos quà possent & nôssent sibi consulere jussit. Jámque infelices spe omni in Lusitanorum præsidio abjectâ, quibus lembi erant, in eos cum familiolis reculisque suis se colligebant, robustiores nandique peritiores ad Cilai saxa, altero milliari à continente dissita, natatu contendebant; pueri & fœminæ, quorum calamitas major, & periculum tristius, huc illuc cursabant; cúmque nullum necis aut servitutis cernerent effugium, lamentabili ejulatu replebant aëra. Pater filiorum, quos recèns in Christo genuit, lamentis motus, magìs autem veritus nè sub tormentis duraturi non essent, quibus eos Badagæ retracturi erant ad cultus sacrilegos; boni pastoris functurus officio, animámque suam positurus pro ovibus, frustrà reclamantibus & dehortantibus Lusitanis, navim inscendere detrectat; sed quaquaversum discurrens, ubi malè laterent, vel pejus prostarent miseri, sedulè inquirebat, verbis ignitis constantiam Fidei, & necessarium in hoc rerum discrimine vitæ unà mortísque contemptum suadebat, spe vitæ beatioris quantocyus potiundæ erigebat animos, pueros & infantes ad cymbas comportare juvabat. Sed junctis jam copijs audaciores Badagæ, vias intercipere alij, alij scrutari latebras, magna pars ad mare proruere, quò se turba fugientium premebat. Nec tam celeres in vitando litore fuerunt Lusitani, quin sex eorum è numero saucij, tres quidem statim, duo alij paulò pòst expirârint, sexto solùm in vivis servato.

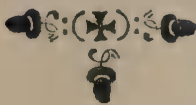
Pater igitur ut etiam Neophytos, qui ad templum magno numero velut ad asylum confugerant, in fide confirmaret, ad eosdem properat: mox ingenti post se excitus strepitu, ùt respectans vidit hostem esse, sibíque ingruere, prostratus in genua, manus oculósque in cœlum tulit, mortem magìs invitans, quàm expectans. Substitêre tantisper attoniti Barbari, quòd factum hoc viri esse magnanimi non falsò putarent, nec abstinuêre solùm ab eo manus, sed etiam eorum unus illum è genibus in pedes erexit; comitem tamen Patris & interpretem, quo ad tradenda pueris Fidei mysteria utebatur, alius è Barbaris adactâ in pectus hastâ, in conspectu Patris interemit. Hos aliquantò pòst alij subsequuntur, quorum telis eodem quo priùs situ ac specie offert se victimam Criminalis; & ab his quoque præteritur innoxius, pileo tantùm erepto; adeò vel ipsi Barbari speciem illam orantis verebantur. Nec multum jam aberat à templo, cùm turmâ tertiâ irruente, tertiùm sese abjecit in genua; ubi vultum & palmas in cœlum tendenti, Saracenus hastam sinistro lateri immersit; alij manus vestimentis injecêre, quos ipse Pater in veste detrahenda adjuturus, eandem proprijs manibus diffibulavit; & nè quid prorsus hinc auferret veræ paupertatis amicus, interiorem quoque subuculam sanguine stillantem exuit, Barbarísque concessit. Nudus jam & gravi vulnere saucius, ad Neophytos suos in templum nihilominus properat; cùm novus à tergo Badagarum fit tumultus; ad quem ille conversus, adversum pectus vulneri præbuit, & vibratum à Barbaro hastile excepit. Procumbens ergo in poplites vir sanctus, hastile ipsemet exemit pectori, avénsque cruentum vitæ suæ sacrificium illic absolvere, ubi eodem die incruentum sacrificium Filij DEI-Hominis æterno Patri obtulerat, ùt erat exhaustus sanguine, & nutante jam gressu, in templum nitebatur. Sed hoc supremum solatium ei abstulit alia hostium superveniens turma, à qua altero hastili humeros, costas medias altero perfossus, in genua corruit, revolutúsque in alterum latus suo in sanguine jacuit, donec palpitanti adhuc caput acinace rescinderetur; quod in fano Idoli pro anathemate suspensum à Barbaris, vindictam & victoriam DEO suo gratulantibus, refert Lucena, & alij. Corpus verò post discessum Barbarorum multis cum lacrimis sabulo potiùs texêre, quàm tumulo condidêre Christiani, cùm præter manus ad fodiendam humum instrumenta non suppeterent. Hæc Punicale accidêre, extremo Oræ Piscariæ ad septemtrionem oppido, anno 1549. mense (quantum ex literis Balthasaris

Gagi colligere licet) Majo; cùm annos vixisset novem supra viginti, menses tres. Dignus, qui primus è Societate Martyrij palmam consequeretur, cùm invictâ esset animi corporisque patientiâ, obedientiæ cultor eximius, simplicitate, humilitate, mansuetudine illustris; quàm contemptor proprij, tam Divini honoris studiosus; verbo talis, ut adhuc vivum Xaverius *Sanctum* passim compellaret. In literis verò ad Ignatium, quatuor ante Criminalis martyrium mensibus, hæc de eo scripsit: *Antonius Criminalis Comorinensem agrum cum sex socijs colit. Mihi crede est Sanctus, & natus ad erudiendam gentem illam. Mitte huc ejusmodi complures, nam te istic ad manum habere plurimos arbitror. Nostris illa in Ora praeest. Ethnicis juxtà & Saracenis gratus: à nostris vero dici non potest quantopere diligatur*: hæc Xaverius.

Serenissimus Lusitaniæ Rex Joannes epistolam, quam de morte Antonij à Goano Episcopo acceperat, prædicari palàm per Lusitaniam jussit è sacris pulpitis, & Julio III. Pontifici Maximo per Oratorem suum gloriosum Criminalis agonem exponi fecit; dignum ratus, nè Christi Vicarius tale pro Christo susceptum certamen ignoraret. Alphonsus Cyprianus, emeritæ virtutis senex, & Christianorum Choromandelium Pater, in literis ad S. Ignatium post celebratas fusè virtutes, quas in Patre Antonio per menses decem in Ora Piscaria observârat, subdit: *singula, quæ Hymno solenni vespertino Confessoribus* (iste Confessor Domini) *Ecclesia tribuit, excelluisse in Antonio Criminali.* Antonius verò Gomez censuit, victoriâ sui perpetuâ, & interioribus conflictantis secum animi crucibus, ærumnis præterea & vexationibus corporis, hilaritate summâ toleratis, apicem illum summi honoris à DEO promeritum, quem tandem assecutus morte clausit beatâ, invidendàque magìs socijs, quàm dolendâ. Sed & P. Henricus Henriquez, nostris post necem Criminalis in Ora Piscaria præesse jussus, datis Punicali ad S. Ignatium anno 1549. literis, *Possum*, inquit, *R. V. affirmare, Patris Antonij Criminalis excellentem fuisse ac sublimem vitam. Nihil eo castius, nihilque purius, nihil sui, quod quidem noverim, despicientius, nihil accuratius in obediendo, spiritu pauper vivens & moriens, ùt cui sepeliendo lacerum lintei segmentum defuerit. Habemus hìc illum pro Martyre, & hoc tantum bonum rebus pro DEO gestis putamus consecutum. Patres nostri ac Fratres ab ejus morte in orbitate sibi videntur agere; & prorsus in eo omnium virtutum absolutum exemplar amiserunt. Christiani quoque Patrem in eo lugent charissimum, ejúsque necem ferunt ægerrimè. Denique P. Francisco Xaverio mirum in modum satisfaciebat, nec possunt de eo tam multa perscribi, quin scribenda supersint multo plura.* Hæc Henriquez. Bedalæ & Ramanancoris Christiani testati sunt, se suis oculis inter sacrificantis Patris Criminalis manus vidisse hostiam rubentem, & tinctam sanguine, paulò quàm occideretur à Barbaris; ut videretur DEUS præludere cruentæ neci sacerdotis sui, qui tunc incruentum Filij sacrificium sibi offerebat. Et tunc quidem hoc portento prælusit exitio Patris, quod aliàs miraculo ab eodē averterat, & in hoc usque tempus distulerat. Idolum ille, quod Gentiles antiquâ Lucinæ superstitione parturientibus opitulari credebant, nil mortē suam, nil furorem Ethnicorū moratus, præcipitavit in mare, templúmque solo æquavit, eo tempore, quo Ethnica Nobilis ex partu laborabat. Veriaus conjunx, nè ob eam causam Idolum suæ uxori opem negaret, furibundus Criminalem ad necem requirit; sed vix pedem domo extulit, cùm mulier vehementissimis torta doloribus, intellexit divinitus, se eâ morbi vehementiâ interituram, si quâ violentiâ Sanctus violaretur; jubet proinde maritum revocari, & tam procul manus abstinere à DEI servo, quàm salvam cuperet conjugem. Quibus minis deterritus Barbarus rabiem posuit, & uxor feliciter enixa est, & maritus Patrem postmodum & coluit vivum, tandémque etiam Martyrem, non jam suâ crudelitate factum, est veneratus.

Mortem gloriosam Criminalis ùt Europæi intellexêre Socij, dici non potest quanto spiritu, & alacritate ejusmodi missiones, sive in India, sive in Europa expetierint, spe martyrij adipiscendi. Consalvus Sylveria in Lusitaniâ Patrem Criminalem per martyrium imitandi desiderio incensus, extra se ferebatur; quod tandem post gravissimos in Africa labores, est consecutus. Eos verò qui in India versabantur id desiderium eò urebat impatientiùs, quò erant fidei hostibus viciniores, & ab ijs ad mortem ipsi quoque avidè poscebantur. De quo Gaspar Barzæus, ille Apostolico Vir igne flagrans, ità in Europam ad Socios scribit: *Non possum satìs exprimere, quantus me ardor incenderit, & nunc etiam teneat, pro Christo JESU patiendi, ex quo de Martyrio accepi Fratris nostri Patris Antonij Criminalis. Spero ejus quamprimùm gratiæ me fore compotem, quando incipit DEUS eam*

eam nostris largiri, qui ejus desiderio tenentur. Equidem affirmare ausim, sanguinem primi hujus Martyris semen fuisse non tantùm Christianorum, sed & semen Martyrum, quandoquidem in sola postmodum Asia tam multi è Socijs Martyrij palmam sint consecuti. Sed & in Europa patrocinium jam vitâ functi multùm profuit ejus ex fratre nepoti, Joanni Dominico Criminali. Ægrotabat hic A. 1595. vitâ à Medicis jam conclamatâ; cum nocte quâdam vigilans, flammam circa tectum videt horrendam erumpere, ex qua totum subitò cubiculum occupante prosiliens Dœmon, inque eum minax ungulis insiliens, raptaturus ad inferos discerptum videbatur. Tam immani horrore extra se positum, nec Dei, nec Sancti ullius memorem, non deseruit Antonius, sed vultu sereno & hilari comparens, brachio arreptum timere vetuit, & post expulsum Dæmonem, flammâmque extinctam disparens, nepotem corporis & animæ sanitati, mutatis in melius moribus, restituit.

P. NUNNIUS RIBERIUS.

Eodem quo P. Criminalis anno, mense Augusto, die 22. primum numerum, & par nobile Martyrum complevit, secundus ordine è Societate JESU, in odium fidei veneno sublatus in Molucis P. Nunnius Riberius. Qui vitam nobilissimis natalibus auspicatus in Lusitania, dum anno 1543. in Conimbricensi Academia SS. Theologiæ daret operam, eximiâ Consalvi Sylveriæ constantiâ, quâ is pro obtinenda Societate adversùs reluctantes præcipui in Regno nominis parentes certavit, permotus, ad eam & ipse ineundam constantem adjecit animum; & Cal. Augusti ejusdem anni, cum multis alijs insignis doctrinæ ac pietatis viris admissus est. Tertio demum post ingressum Religionis anno, cum lectissimo Sociorum manipulo, ad manipulos in albescentibus illis Regionibus colligendos, in Indiam missus est, jam tum sacerdos. Vix litora Indiæ pede contigerat, cùm per literas jubetur à S. Xaverio navigare Malacam, quò ipse S. Pater propediem Amboino rediturus erat. Qui ùt Nunnium primùm conspexit, agnovit virtutem viri summis quibusque expeditionibus parem, ac idoneam esse. Igitur post bimestrem secum Malacæ commorationem, solum absque socio anno 1547. misit Amboinum in Molucas. Sunt Molucæ Insulæ complures subjectæ Æquatori, quarum nulla plus leucas sex ambitu suo colligit. Quæ cùm ingentis pretij frugem (quæ indigenis cariophyllum, Hispanis ob figuram clavus dicitur) ferant, reliqua pœne cuncta ad victum & cultum necessaria aliunde mutuari coguntur. Earundem Insularum alia Banda nomine, sola (quod constet) in Orbe terrarum, in lautiores mensas & medicamenta mortalium, ex una eadémque arbore macim & nucem myristicam progerminat. Indigenæ verò colore sunt fusco, capillo sparso & fluxo, ad bella strenui; at in Banda viri mercaturam, fœminæ agriculturam exercent: in alijs verò Insulis victitant medullâ arborum quarundã, quam medullã *sagum* vocant; ea lentè purgata, & testaceis incocta formis, non solùm in quotidiana alimenta, sed etiã in usum nautici panis abundè sufficit. Et ex ejusdem plantæ ramis artificiosè concisis, siti levandæ mirifici saporis simul & salubritatis candidus liquor exudat, quem vulgo *tuacam* appellant. Convenæ sunt è Sinis, Javis, & Chersoneso, origine & sono linguæ dispares, cæterùm contumaciâ, scelere, perfidiáque simillimi; quippe qui non nisi malo pœnæ adacti bene agere nôrunt: & non ferro solùm, & apertâ vi, sed & fraudibus, venenóque grassantur. Circa Amboinum autem adeò belluinæ sunt indolis, ut filij parentes decrepitos vicissim donent, ad instituendas semicrudis eorum carnibus epulas, inter nefarias choreas absumendas: in omni verò lasciviæ genere etiam belluis sunt pejores, latrocinijs terrâ marique metuendi, & nihil non perfidiæ ausuri, ubi oboli lucellum affulsisset. Ex his tamen P. Nunnius per quadrimestre spatium, quo classis Lusitana ibidem moras traxit, sexcentos circiter ad Christi cultum perduxit, Idola nefaria complura evertit. Recedente postmodum classe, Lusitanos quosdam, qui se socios sancti laboris mansuro ibidem P. Nunnio obtulerant, ad æqualia studia fervore suo

P. Nunnius Ribera Lusitanus Societatis IESU, Amboini in Molucis Insulis, veneno à Saracenis ex odio Fidei propinato interemtus A° 1549. 22 Augusti.

C. Screta delin. *Melchior Küsell f.*

ſuo ità excitavit, ut illis adjutoribus ſeſquianni ſpatio duo ampliùs hominum millia aquis ſalutaribus abluerit. Paſſus inter Apoſtolicos hoſce labores ſemel atque iterum naufragium, in mortibus verſatus frequenter, quas à capitalibus Chriſtiani nominis hoſtibus in horas expectabat; vitam interim, pro Inſularum diverſitate, nunc puſillo orizæ, nunc herbarum radicibus, nunc medullâ ſago, miſere ſuſtentans. Solo affectu dives in Chriſtianos pauperes; quibus (cùm aliud præ manibus non foret) ut opem ferret, ſuas ſibi detrahebat veſtes, eóſque ſeminudos contegebat. Accidit ſubinde, ut mendici quidam ſubſidium à Patre peterent, cùm Nunnius tenerrimo commiſerantis animi affectu motus, quidquid ferè gerebat veſtium protinus exuit, & petentium egeſtati divi-ſit, coactus ipſe ſolâ lodiculâ involutus incedere, dum veſtimenti quidpiam à Luſitanis pro ſe rurſus emendicâſſet.

Hæc agentem ſervum DEI, circumpoſitis flammis domi ſuæ exurere tentant Saraceni; ſed cùm fraus ex voto non ceſſiſſet, Pater periculo divinitus ſubductus, paucis poſt diebus furorem hoſtium declinaturus, ut prodeſſet pluribus, navigium conſcendit, & in aliam Molucæ Inſulam contendit trajicere. Verùm facto naufragio in fluctus excuſſus, dum nando conatur in litus evadere, immane adijt vitæ periculum, è quo tamen demum, ſed fœdè lacer, emerſit. Nimirum undarum impetu in ſcopulos impactus, capite corporéque toto confractus eſt

ità,

ità, ut vix triduo in pedes consurgeret, sed reptaret humi quadrupes & semilacer, omni humanâ destitutus ope; donec à silvestri homine (Allifuros nominant) in pagum quendam delatus esset, ubi à Neophytis sedulò recreatus, & pristinæ restitutus est integritati. Verùm quia Saraceni pretium interfectori Patris non parvum proposuêre; eorum aliquis usitatâ, ùt diximus, illic gentium viâ veneni, tentavit Patrem è medio tollere. Dies erat Assumptæ in Cœlos Virgini sacer, quo eodem die, quamvis ignaro Nunnio, primum Japoniæ pedem intulit Xaverius; Nunnius tamen, sive quòd in spiritu hunc ipsum in Japoniam ingressum, & apertam Evangelio viam persentisceret; sive imminentis sibi Laureolæ præsagus, & velut de triumpho adventante exultabundus, miro succensæ mentis, & elevatæ vocis impetu, in Missa (quam submissâ cæteroqui voce dicebat) occinere cœpit: *Gloria in Excelsis DEO.* Absolutâ deinde concione dum cibum sumeret, virus sive cibo, sive potui latenter infusum hausit; quod ubi permanavit in venas, & tota viscera permeavit, gignere ingentes æstus & febres cœpit, tetrósque stomachi dolores ciere; è quibus Nunnius sensim confici, in horas contabescere; donec septimâ die (qui erat 22. Aug. Anni 1549.) depastis exitiali peste præcordijs extingueretur in Amboino. Vires Patri extinguere potuit virus, non virtutem; qui supremis adhuc septem vitæ diebus cùm ex debilitate ingredi non posset, gestari in linteo à Christianis per omnes pagos voluit, ut D. Joannis Apostoli (cum quo venenum hauserat) senescentis exemplo, inter discipulorum manus Ecclesias suas inviseret, & saluberrimis monitis tum universos, tum singulos confirmaret. Has inter curas & labores vitâ jam deficiente, spe vitæ beatioris plenus, crucémque Christi arctè complexus, pro ejusdem Crucis gloria ab inimicis Crucis Christi est enectus, cùm vitam ibì egisset in perpetua ærumnosissimi laboris assiduitate difficillimam, præter herbas crudas & orizæ pugillum omni alio cibo carens, tecto etiam & lecto præter cœlum & humum nullo.

P. LUDOVICUS MENDEZ.

Alter in Ora Piscaria ictus piscator est P. Ludovicus Mendez. Erat hæc ipsa Ora Piscaria prima olim occasio mittendi Operarios è Societate nostra in Regiones Indiæ, albas ad messem. Cùm enim Paravæ (id genti est nomen) adempto à Mahometanis piscandi arbitrio, gravioribus in dies afficerentur injurijs, neque excutiendæ tyrannidi soli sufficerent; in summa consilij inopia, suadente Joanne Cruceio Malabare Christiano, Legatos 15. petendæ opis gratiâ Cocinum destinant, qui Gentis nomine spónderent, Paravas omnes Lusitana Sacra suscepturos, si auxilio in rebus afflictis sibi adforent Lusitani. Utque sponsioni major esset fides, mox ut mandata suorum exposuêre Legati, salutaribus aquis cum alijs 70. Paravis à Michaële Vazio Indiarum Vicario abluti, Christo dedêre nomina. Hoc veluti pignore cæterorum voluntatis accepto Lusitani, non dubitavêre suppetias ferre laborantibus. Classe proinde à Cocino expedita ad litus Piscarium, Mahometanorum non tantùm represêre audaciam, sed etiam Paravis erepta piscationis jura restituerunt. Quâ eâdem classe advecti sunt Sacerdos aliquot, qui lustrandis baptismo Paravis, summis æquè ac infimis, nemine repugnante, ità institêre, ut paucos post dies tota gens Christianam se esse miraretur. Ad hujusmodi veluti subitarios fidelium greges aliqua subinde mancipia, & auxiliares Indi temerè adjungebant sese; magìs quò Dominis, aut Lusitano Prætori gratificarentur, quàm quòd suis ponderibus Religionum discrimen & momenta perpenderent. Igitur multò maxima Neophytorum pars, præter intincti lymphâ corporis, & nominis immutati memoriam, Christianæ disciplinæ retinebant nihil; quod ipsum partim gentis fiebat socordiâ, partim inopiâ Cultorum, quippe qui propter paucitatem, neque probè subacto solo sererent, neque sata deinceps ab initio usque ad extremum æquali curâ prosequerentur. Ità labores in semine destituti, optatam segetem virtutis ac pietatis ferre non poterant. Inter hæc è quotidiano com-

P. Ludovicus Mendez Societatis IESU, Comorini in India Orientali, ab Ethnicis, Fidei hostibus, post aliquot accepta vulnera, obtruncatus. A. 1552.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

commercio cum Nationibus, quæ ignorant DEUM, multa & gravia in Lusitanorum etiam mores irrepserunt vitia; propiúsque aberat, ut Europæi advenæ aliquid in dies singulos ex Asiatico traherent luxu, quàm ut indigenis ipsi Christianæ sanctimoniæ quidpiam impertirent. Hæc Joannes Lusitaniæ Rex cùm & literis multorum, & sermone didicisset, angebatur intimis sensibus; quippe cui salus hominum, ac præcipuè suorum popularium carissima semper fuerat. Stimulabat præterea animum illa quoque Religio, quòd ex Decretis Pontificijs, & jure Divino, non nisì tuendi augendique divini cultûs, & propagandi Evangelij nomine (si promulgationem eam impedirent) bellum ignotis gentibus inferre, & Indicarum frugum opúmque decimas & vectigalia sibi capere liceret. Sollicitè proinde viros doctrinæ virtutísque non mediocris famâ eximios undiq; conquisivit, quos laboranti Indiæ submitteret operarios; sed frustrà; cùm per id tempus tanta foret hujusmodi Virorum per Lusitaniam penuria, ut Concionatores è finitimis Regionibus accerserentur, & magnis stipendijs evocarentur è Gallia, Hispania, Italia, Germaniáve, qui in Conimbricensi Academia, tunc recèns excitata agerent Professores. Hisce curis anxius, jámque ad Indiam sublevandam externa circumspectans auxilia, opportunè intelligit Societatem JESU nuper ab Ignatio institutam esse, quæ ad Evangelij prædicationem sinè ulla prorsus aut temporum, aut locorum exceptione,

coa-

coaluisset, jamque in varijs Europæ locis haud obscurum egregiæ cujusdam pietatis & doctrinæ specimen dedisset. Hoc lætus nuncio Rex, Petro Mascareniæ, suo apud Pontificem Oratori mandat, etiam atque etiam agat cum Ignatio, utì Socios sex ad sese mittat, quando generis humani salutem, & Christi Domini gloriam usque adeò sitiant; non defuturas in Asia & Africa scaturigines, quibus eam, aliqua saltem ex parte relevent sitim. Hoc mandato accepto Mascarenias Ignatium appellat: Ignatius ex authoritate Pontificis, quod alijs quoque Regionibus consultum vellet, Oratori expetenti sex, duos tantùm assignat: Franciscum Aspilquetam, cognomento Xaverium, & Simonem Rodericum Lusitanum. Simone devecto navi in Lusitaniam, Xaverius in comitatu Mascareniæ iter pedibus potissimùm per Alpes, & saltus Pyrenæos emensus est. Qui ubi Regem Ulyssipone salutâsset, ab eodem Pontificio diplomate instructus, quo Nuncius Apostolicus ampla cum potestate per Indicas Regiones creabatur, anno tandem 1541. Aprilis die 7. cum Paulo Camerte, & Francisco Mansilla, prætoriam S. Jacobi conscendit, in qua illum secum Alphonsus Martinus de Sosa, Indiarum pro Rege Gubernator, habere voluit: & Xaverium post varia navigationis & diuturna discrimina, Goam Urbem totius Indiæ Principem, Paulo & Francisco Mozambici relictis, deduxit. In ea Urbe postquam in Lusitanorum perversissimis moribus, neque multùm ab Ethnicorum differentibus, corrigendis emendandísque, per menses sex summo studio, nec minore fructu desudâsset, quâ erat convertendorum Gentilium succensus cupiditate, hortatu Vazij, & facultate à Prætore Sosa habitâ, ad Oram Piscariam magnâ animi sui voluptate profectus est. In quo Oræ maritimæ tractu quantas Vir Sanctus solus per duos ferè annos conversiones, quanta miracula fecerit, nil attinet hìc scribere. Id solum nunc memorandum est, ab eodem Sancto, cùm is iter in Sinas adornaret, in Oram Piscariam missum esse P. Ludovicum Mendium. Qui postquam annum jam quartum ibidem excolendis doctrinâ Christianâ Paravis profuisset, præciso à Barbaris capite, charitatis & zeli sui immortalem promeritꝰ est coronam.

Fuerat eâ tempestate mos atrox inter conterminos Piscariæ Reges, vendendi populationes finitimorum, qui viribus & resistendo debiliores forent, vendebatúrque conceptis ad pretij & prædarum mensuram diplomatis. His Regum muniti literis emptores, latronum conducebant turmas, armatíque modò hunc, modò alium pagum repentè invadebant, ac eo direpto, in ditionem sui Regis recipiebant sese, prædam grassationis cum eo divisuri. Docebat tunc Mendez Christiana Mysteria in pago Piscariæ populoso, qui Badagis tributum solvebat ex eo tempore, quo hi irruptione factâ Antonium Criminalem occiderunt, & Oram Piscariã fœdè depopulati sunt. Quem pagum cùm sæpiùs acceptâ prædandi licentiâ devastarent latrones, indigenæ injuriam apud Badagas questi sunt, Badagæque tributarios suos à violentia invasorum vindicaturi, quàm plurimos è prædatoribus obtruncârunt. Rex prædationis, quam Badagæ ulciscebantur, nundinator, irâ rabiéque furens, cùm Badagis vindicibus, utpote validioribus, arma inferre non auderet, in Christianos tributarios se convertit. Pagum igitur dictum intempestâ nocte magno numero, elatísque vocibus ingressi Barbari, in plebem & Primores promiscuè sæviunt, ut in solitudines alij, alij in Templum (ubi eâ nocte Ludovicus in oratione vigilârat) diffugere coacti sint; quos Pater summâ commiseratione excipiebat, erigebat solatijs, præparabat imminenti neque dubiæ lanienæ. Observârunt concursum populi Templum versùs prædones, eóque præcipites advolant; sed confertam multitudinem aggredi veriti, lignorum strue Templum cingunt, omnes uno incendio perdituri. Hìc Mendez pro foribus hosti obviare, rogare supplex, erga DEI domum, erga tot insontes, pueros fermè fœminásve, causæ quam ultum irent ignaros, incrudescere nè velint. Quæ dum pro ovibus bonus Pastor orat, ferrum precantis faucibus barbarus immergit; mox prostrato latus iterum ferro eodem fodicat, demum palpitantis & spirantis adhuc caput abscindit: quod reduces postmodum, pauculis alijs cæsis ac saucitatis, ad Regem suum triumphabundi attulêre.

DUO

Duo Sacerdotes Societatis IESU in Salsettis Indiæ Orientalis Insulis, ab Idolorum cultoribus, lapidibus obruti A.° 1554.
C. Screta. del. *Melch. Küsell f.*

DUO PATRES ANONYMI.

IDem omnino Salſettanis evenit, quod Jeroſolymis Salvator prædixerat. Poſtquam enim Jeruſalem lapidâſſet eos, qui mittebantur ad eam, Prophetas, juſtâ DEI ultione factum eſt, ut non relinquerent lapidem ſuper lapidem vaſtatores Jeruſalem. Lapidaverunt pariter Salſettani Indigenæ A. 1554. miſſos ad ſe ex Europa divini verbi Præcones è Societate duos; quâ lapidatione eam, ſed favorabilem ſibi pœnam promeriti ſunt, ut aliquot pòſt annis, dum pro Rege Indiam gubernaret Antonius Noronia, ducenta octoginta templa Pagodum in tractu Salſettano funditus everſa ſint, præter infinitas alias ædiculas, quæ ſingulæ ſuum habuêre, ſed obſcurioris nominis Pagodem. Everſionis hujus initium (ut ſpecimen ſecuti ex morte Patrum proventûs demus) ductum eſt à famoſa & propudioſa Baſilica, in qua Pagodi primario, in ſimulacro quâvis giganteâ magnitudine immaniore, abominando prorſus modo ſacrificabant, proſtitutione ſcilicet publicarum meretricum, quæ illic de publico alebantur, ut promiſcuè adeuntium ad templum turpitudini paterent. Expeditionis egregiæ auſpex P. Ludovicus Goëz cum Præfecto Luſitano, ſimulacrum Pagodis in fruſta conſcindunt, Baſilicam ſubruunt, ac nè ullæ de Templo ſubruto Ethnicis

nicis extarent reliquiæ ad venerationem, ejus loco Crucis trophæum erigunt. Neque hìc ſtetit fructus laborum è ſanguinea ſegete lapidatorum ſacerdotum prognatus. Licèt enim dum viverent ſemen Divini Verbi ſeminare viſi ſint ſuper petram, & lapidea Salſettanorum corda, à quibus tandem nullum reportarent fructum, niſi lapides, quibus obruti ſunt; mirâ tamen metamorphoſi potens DEUS de lapidibus iſtis ſuſcitavit filios Abrahæ, auferens lapidea indigenarum corda, & dans eis cor carneum; ut vix ulla deinceps à nece eorum fuerit illis partibus natio ad Fidem Chriſti pronior; licèt interdum novo Apoſtolicorum Virorum ſanguine oportuerit eam in majorem fœcunditatem quaſi rigari. Id quod hàc ratione evenit.

Confecerant penè ijdem ſive petitum lapidibus, ſive aliter, innumeris plagis afflictum P. Petrum Colazzium, & ùt mortuum dereliquerant: quem tamen palpitantem adhuc deprehendentes Chriſtiani, Goam in linteo deportârunt, ubi quadraginta dierum curatione convaluit. Móxque ùt ingredi potuit, in campum, ex quo ſaucius & ſemianimis elatus nuper fuerat, redivit, vitam pro ſalute animarum, & pro Chriſto mortem in promptu habens: unà ingrati ſoli culturâ difficili, quod tam avarè diuturnis ſudoribus reſponderet, afflictus. Quod aliquando tacitè apud ſe dum queritur è monte edito civitatem deſpectans, & meliora deſperans propè de relinquenda fruſtra curat Babylone deliberat, placuit Divinæ Bonitati ſervum ſuum docere, non in vanum locatam operam, neque fruſtra rigatam Patrum lapidatorum ſanguine terram ſterilem. Audit enim ima ex valle derepente vocem pueri concinentis: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti*: pergentis eodem cantu ſcitè pertexere reliquum ſacræ doctrinæ carmen, prout à Patribus edoctus fuerat. Eâ voce mirè recreatus, animari ſe majorem in modum perſenſit ad labores, in ejus populi ſalutem fortiter integrandos: velut ſibi ore pueri DEUS ſignificâſſet, haud quaquam eos in caſſum deinceps caſuros eo in ſolo, quod ſuo & duorum illorum Patrum ſanguine jam emollijſſet. Et verò reſpondit optatiſſimus conceptæ ſpei eventus, reddiditque fructum pluſquam centeſimum. Tantæ enim fiebant poſtmodum ibidem ad fidem converſiones, ut ipſi Europæi Goæ Chriſtiani, quis credat? arrogato ſibi ſapientiæ cothurno, improbare cœperint, tantos ad ſuſcipiendum ſolennem baptiſmum accurſus (ſeptingenti enim quandoque ſimul adveniebant) laudem ſibi Patres noſtros ex tanto numero, non Dei gloriam ex ſalute illorum quærere dicentes, quos ad baptiſmum aut allicerent promiſſis, aut minis intruderent. Jactabantur hæc ventoſis ſermonibus adverſùs ſolennes Salſettanorum in templo noſtro Goano baptiſmos, ad quos confluebant turmatim Ethnici; cùm potentiorum impugnatorum unus in agmen eorum numeroſum Goam intrantium incidit, qui duce nemine, ſponte ex pago, in quo Chriſtianam inſtitutionem audierant, ad Patres Goanos veniebant, ut baptiſmi tandem compotes fierent. Conſtitit Nobilis curioſiùs inſpectans, hominèſque vidit omnis conditionis & ætatis ramos geſtantes, hilares ducentes ſaltando choros, & cantu doctrinæ Chriſtianæ, quam ab excolentibus Inſulam Patribus didicerant, lætos & amœnos. Perculit Nobilem id ſpectaculum, quod non coactos ad baptiſmum, ſed ultroneâ voluntate à Deo motâ, illum lætiſſimè expetentes prodebat: ità ut non diu pòſt obviam Patri noſtro cuipiam factus, equo deſiliens in aurem repeteret: *Credo, Pater, credo, & certò credo eos, qui manibus veſtris tinguntur ſacro baptiſmate, ultro & magnâ voluntate id agere.* Certè tantus erat Neophytorum ardor, ut vix ſacro balneo tincti, fierent ſtatim Evangelij præcones; lapſóque vix hebdomadæ unius ſpatio, chorum ad Patres ducebant vernaculis organis variarum tubarum, tibiarúmque feſtum & hilarem, cultu omnes decoro, aliquos etiam aureis torquibus inſignes, omnes læto cantu baptiſmum poſcentes, & ad eum optandum à Neophytis perſuaſos. Nec quieſcebant, donec propinquos omnes undeunde conquiſitos, ad ſacrum lavacrum adduxiſſent: licèt quibuſdam magno eſſet redimenda ad Chriſtum converſio, quod & frequenter domo extruderentur, ejurarentur à parentibus, à Saracenis non pauci occiderentur. Brachmanarum etiam complures in magna templi frequentia, è loco eminenti ſuos execrabantur errores, veniam petebant peremptarũ à ſe animarum, ſuperbo & avaro mendaciorũ & fraudum prætio. Quorum unus opulentior, id ſibi muneris perpetui injungi à noſtris petijt, ut exeuntibus è Chriſti lavacro pauperibus ſuâ ipſe manu calceos aptaret; quod etiã quoad vixit, ſummâ animi voluptate faciebat. Ità ſcilicet ædificabatur Salſettana Eccleſia ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, quos ad ſe miſſos nuper lapidaverat.

Unus è Socijs P. Henrici Enriqvez, Societatis IESU in Promontorio Comorino, à Barbaris, odio Fidei trucidatus. A° 1555.

C. Screta del. Melch. Küsell f.

P. HENRICI HENRICHEZ Socius Anonymus.

MAgnis Xaverij laboribus & sudoribus excultum Comorini Promontorium, non ità continuò subigi potuit, quin in longa deinceps tempora uberem Apostolicorum laborum campum successoribus & Filijs ejus præbuerit. Præerat Socijs Goâ illuc transmitti solitis Henricus Henrichez, qui leucas excolebant sexaginta oræ litoralis, in qua sunt pagi vel oppida plura quadragenis, nonnulla capitum quinque millibus habitata; gens dura & agrestis, anni maximam partem ad mare transigens. Infelicitas soli tristis, omnia occupant arenæ steriles; solis ardor intolerabilis, aquas urens, & sabulum in tantum excoquens, ut soleas ambulantium exurat. Malorum autem cumulus mediterranei barbari, lege Deorum cultores, professione & arte grassatores. Torrentis instar subinde ex montibus subjecta inundant improvisi, direptisque omnibus, homines in servos abigunt. Aptissima denique ad fingendos probandósque Tirones Apostolici muneris regio (ùt eam vocabat Xaverius) seu vitam spectes ærumnis exercitam, seu difficilem culturam, seu pericula nunquam non obvia. Versabantur in ea cum Henrico Socij aliquot, intérque eos, de quo agimus, necdum sacris initiatus; partiti inter se loca, quæ sua singuli pro parte per-

peragrabant, ut se omnium votis & necessitati commodarent. Sexcentos quotannis vel octingentos ex adultis Christo adscribebant, continui erant in concionibus ad viros, doctrinæ rudimentis ad pueros, ministrandis tam numeroso populo Sacramentis, ut multis locis totus annus videretur Jubilæo coli. Magno præterea Religionis sacræ compendio Casciges & Brachmanes (religiosa Idololatriæ Magistrorum nomina) crebrâ versabant disputatione; id quod majorem in modum valebat ad stabiliendos in proposito Christianos, & rudiores ad Fidem Christi amplectendam inducendos, cùm viderent sectarum suarum sapientissimos, rationibus domitos, evolvere se nullo exitu posse, sed vel mutos silere, vel ea respondere, quæ pueri etiam dicere erubuissent.

Horum unus inter Brachmanes Jogus annos egerat aliquot in eremo solus, pœnis ultroneis asperos; unde descendens, concionari passim de seipso, affirmaréque se esse illum, qui tot pridem annis fato functus, imò antea sæpius mortuus, Deorum gratiâ in vitam toties redîsset, ut hâc arte eorum venerationem, in Brachmanes & Jogos liberalitatem, eis inculcaret. Hic tantum fidei in plebe stulta invenit, ut cùm recenseret multa ab annis trecentis, quæ ipse oculis vidisse asserebat illic gesta, pro indubitato crederetur annis trecentis senior esse. Tam prodigiosæ ostentum novitatis dum spectatur tanquam cœlo lapsum, exprobrabant Christianis Ethnici, ecquem possent de suis monstrare hominem sæculorum trium, & ex mortuis vicies redivivum? si tanti fieret ad annunciandam Christi legem enavigâsse illis Magistros tot maria usque ab Europa, quanti præstare, Magistrum ex orbe defunctorum toties reducem habere? Quod ubi Henrichez intellexit, misit extemplo, qui homini gratularetur in viciniam adventum, rogarétque pergere usque ad Punicalem, ubi ipse æger morabatur; cupere se vehementer tantum virum nôsse, fruíque illius præsentiâ. Invitatio tam comis, Jogo pecuniæ avido spem fecit doni alicujus à Christianis, Patre accessum suum ità pensaturo, emungendi. Stipatus ergo densâ populi turbâ Punicalem in medio Nobilium cum pompa ingreditur, quam conflabant pueri coronati, Virorum ordines, Musicorum chori, insano strepitu aures tundentium. Occurrentem hominem Henrichez magnâ voce, quam omnes exaudirent, non jam salutavit, sed ad defendendum tam prodigiosum, cui similem mundus nunquam spectâsset, vicies in orbem ex mortuis reditum, provocavit. Conturbatus insperatâ provocatione Jogus, cujus falsitatem verax conscientia objurgabat, pudore tamen metum superante, videri voluit in pugnam libenter assentiri. Ergo postridie coram tota multitudine coactus de sua tam multiplici suscitatione dicere, cùm in multis ab Henrichez falsi reprehenderetur, animo tandem penitus concidit, ubi hanc sibi ab eodem conditionem proponi audivit: *Debere illum, qui vellet hominibus persuasum, se toties mortuum, toties suscitatum, ut minimùm semel coram illis mortem oppetere, & palàm semel resurgere.* Deprehensus enim infelix, nec futuri aleam subire voluit, nec defensionem præteriti, quod tam diu jactaverat; sed incomitatus certamini, & Oppido se inglorius subduxit.

Hæc aliàque præclarè in rem Christianam, & Idololatriæ exterminium gesta, in rabiem scilicet egêre Casciges, & gentilem viciniam Bagadarum, non aliter restinguendam, quàm è Socijs cujuspiam sanguine Pagodibus suis immolato. Igitur in omnem, maturando uni alicui certo (Henrichez fuisse verosimile videtur, nam hic ipse Barbarorum errore pro ipso enectus, Henrichez socius in Actis nominatur) exitio occasionem intenti, dum sagaciter, quà ocyssimè illum deprehendant, vestigia prædicantis legunt, incidunt in hunc æmulum zeli illius socium; quem nihil dubitantes illum ipsum Henrichez, quem vestigabant (& erat omnino Idololatrici cultûs hostis acerrimus) superstitionis avitæ eversorem esse, cæco impetu irruunt, & plurimis confossum vulneribus, ad optatam, exantlatis sudoribus, lauream transmittunt Anno 1555. 6. Decembris. Cujus quidem nomen in terris posteritati intercidit; Cælestibus tamen fastis gloriosiùs inscriptum, bonitas causæ, & mortis illustris titulus persuadet

P. Alphonsus à Castro Lusit: S.I. post gravia supplicia mortem pro Christo subijt, à Mahometanis in Molucis occisq. A° 1558.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

P. ALPHONSUS DE CASTRO.

Lphonsum Castrium Orbi nostro dedit Olyssipona; Orbi novo & Societati P. Franciscus Viera, quo Castrius Confessario utebatur, & cujus hortatu cum alio Juvene, Societatis itidem Candidato, è Lusitania navigavit in Indiam, ut ibidem à S. Xaverio in Societatem faciliùs admitteretur. Ubi navem conscendit, insignem de consanguineis victoriam retulit, plus quàm navali coronâ dignam. Accurrerat ad navim cum propinquorum globo frater, & natu major, & Juris laureâ venerandus, ut fratrem ætate minorem à consilio absterreret; diúque inquisitum tandem è latebris per vim ad Navarchum protrahit, & ab eodem sibi reddi multùm expostulat. Sed Alphonsus negat se hominem nôsse, neque pro fratre habere eum, qui ad Christi sequelam properanti obicem poneret. Quâ constantiâ victus Doctor, domum inanis redire coactus est. Alphonsus autem unà cum Juvene viæ & consilij socio in navi remansit constans; & ità quidem, ut sive alia obliti omnia, sive providentiâ Numinis freti effectus paupertatis voluntariè experiri cuperent, viaticum pro longinqua navigatione comparatum inferre negligerent. Imò & illud, quod filijs spiritualibus sollicitus P. Viera intulerat, magnanimi Juvenes, nè amore DEI dilatatum cor

cor earum rerum cura coarctaret, in tenuissimum quemque navalis turbæ brevi erogârunt; totum reliquum iter confecturi mendicato. Universum interim tempus vel sacræ lectioni, vel piæ meditationi, ac sacris inter se colloquijs, vel ægrorum ministerio tribuebant, eâ cælestium solatiorum exundantiâ, ut in conspectu Indiæ constituti, cùm se invicem intuerentur, risum tenere non possent.

Advectos in Indiam Xaverius in Societatem recepit. Et Alphonsum quidem laboriosis ministerijs, & pietatis exercitijs Goæ exercitum, & quodam quasi œconomi munere functum, demum & sacerdotem creatum, secum Malacam deduxit: ubi dum Alphonsus primum sacrum facit, S. Xaverius illud concione habitâ cohonestavit. Postmodum autem Malacæ & Cocini pro concione ità se probavit Alphonsus, ut eum Cocinenses concionatorem sibi deposcerent; sed Xaverius A. 1549. ad Molucas mittendum censuit, ut Socijs ibidem sparsis præesset. Quo in munere multa & gravia, non modò à Mahometanis & Barbaris, sed etiam à domestico quodam, eodémque socio pertulit. Erat is Antonius Vazius Neophytis natus parentibus, homo alijs, quàm sibi sapientior, idémque ingenio acer, in ciendis pro concione affectibus potens, in vulgari conversatione affabilis & pius, cæterùm superficiariâ ferè pietate, cum suavitate quadam ingenij & morum conjunctâ, quâ fiebat vulgo amabilis, maximè Præfecto Oduardo, qui Vazio familiarissimè utebatur. Hâc porrò se apud Præfectum gratiâ insigni, & singulari apud populum Viri magni opinione circumspicientem, subibat quidam pudor obnoxiæ Alphonso Castrio obedientiæ, ferebátque duriùs, quòd jugo alterius subesset. Scalpsit hanc ejus pruriginem missionis longinquæ urgens occasio, quâ Rector Castrius ad infideles Mauros juvandos evocabatur; qui Ternate solvens suas regendi vices Vazio commisit. Injecto Vazius in gradum hunc pede, per se commentus est, quà in superiorem evaderet. Mirum planè auditu & miserabile, in Regionibus Orbe toto divisis & barbaris, Apostolatûs muneribus insudantem sic desipuisse ambitionis levissimæ ambitu, ut confingeret literas à Provinciali, quibus Rector nostrorum (qui tamen tantùm sex erant) dicebatur; reversum Alphonsum excluderet, & indignissimè Virum mansuetissimum haberet. Donec literis à Provinciali Indiæ ad populum Ternatensem datis, doli convictus, & morbo gravissimo deterritus, suam publicè noxam fateretur, & populum ab errore deduceret. Cæterùm à Societate homo talia ausus nihilominus segregatus est; donec compluribus demissi animi datis argumentis, admissionem ad Tirocinium rursus impetrâsset. Vocationis enim suæ ad Societatem amantissimus jam inde fuerat, cùm dimissionem à S. Xaverio petiturus, uno in se Sancti Viri oculorum conjectu, paucisque his voculis: *Et vis fili mi à nobis discedere?* sic immutatus est, ut nunquam imposterum de Societate deserenda tentationem ullam passus fuerit.

At Alphonsus muneri jam restitutus, paulò pòst ex Maurica Ternatem accitur à Francisco Viera, suo olim in Lusitania Confessario, tunc Goani Collegij Rectore; & instaurato per occasionem Jubilæi, quod Viera secum attulerat, animo, ad Mauricas Insulas remittitur, deducturus secum Socios, qui per eas plagas præessent, & mox ubi res compositæ forent rediturus, ut primo quoque tempore transiret in Baccianum, ad nascentis ejus Ecclesiæ, cujus linguam in promptu habebat, statum ordinandum. Quò postquam digressus est, bello omnia tumultùque miscentur in Molucis. Tumultûs occasio hæc erat. Multa jam pridem de perfidia & occultis machinationibus Regis Moluccensis Aërij delata erant ad Odoardum de Saa, Ternatinæ Lusitanorum Arcis Præfectum; velle nimirum Aërium conjunctis cum Bornei Rege viribus Lusitanum nomen penitus in ijs oris extinguere. Ad quæ cùm accessissent intentatæ per insolentiam Baccianensi Regulo Joanni (qui sub protectione Lusitanorum baptismum recèns susceperat) impotentes minæ, Odoardus haud cunctandum ratus, in arcem dissimulanter Regem, ejúsque fratrem Cizilgazarem totius fraudis socium evocat, & comprehendit; falsò ratus, hâc viâ tumultus comprimi, & rebellionis primos ignes extingui posse. Egit enim amor populi erga Regem die uno, quod annis compluribus odium Regis in Lusitanos non potuit. Ad arma concurritur à Ternatensibus, Tidorensibus, Marcianis, & à conterminis etiam Insulis, quascunque incolebant Saraceni. Hi omnes ad Babum captivi Regis filium confluunt, grandíque constituto exercitu, cingunt premúntque Lusitanorum oppidum & arcem; omnes conclamant aut Regis libertatem, aut Lusitanorum necem, qui fidem proditione fefellissent. Inter hos motus, venit capto Regi in mentem

de navigiolo, quod Alphonſo commodaverat in Maurum transmiſſuro, indéque poſt menſem redituro rurſus Ternatem; dúmque ſperat fore, ut capto Caſtrio ipſe è carcere per commutationem liberetur, jubet occultè filium naviculas in excubijs habere, quæ revertentem Patrem intercipiant. Sed caſſum fuiſſet hocce Regis conſilium, ſi Vieræ proceſſiſſet. Miſerat enim & ille celocem ad P. Alphonſum, monens, Ternate in defectionem omnia ruere, ſtratum mare hoſtibus, populum in armis eſſe; proin in Mauro tantiſper ſubſiſteret, dum novis ab ſe literis revocaretur. Ità quidem Viera; ſed DEO viſum eſt, ut nuncius tempori non adeſſet. Confectis igitur Alphonſus negotijs dierum ſpatio quindecim, Ternatem remeabat turbarum ignarus; incurrítque in vigiles in reditum ſuum inſidias, & ab hoſtibus capitur. Qui mox vinctum in oppidum Ires deportant, libris, ſupellectile ad rem ſacram neceſſariâ, Crucifixi effigie olim à Xaverio geſtatâ, & alijs rebus omnibus ſpoliant; Adoleſcentes inſuper Chriſtianos tres viæ comites, in mancipia divendunt; veſtibus, ipſóque induſio intimo Patrem nudant, roganti plurimùm, fragmentum lacerum vix relinquunt, quo ad pudorem cingeretur: poſt hæc manus in tergum retortas conſtringunt, funéque circa collum implicito per dies quinque in oppido aſſervant: inde Ternatem deducunt, ſed in crucem ex decuſſatis duobus navigij lignis compactam, nudo corpore ſublatum; ex qua deinde ſoſutum ſiſtunt Principi Babo arcem obſidenti, qui nudi Alphonſi, antè ſibi noti ſpectaculo motus, femoralia & induſium ſibi ipſe detraxit, quò ejus nuditatem obtegeret. Ipſe etiam Rex in arce captus, ubi Caſtrium captum inaudijt, miſit à quibus ſuo nomine officioſè viſeretur. Niſus etiam eſt Princeps Babus Caſtrium ſuorum fidæ cuſtodiæ tradere, ſed obſtitêre Ireenſes; cauſati nuſquam gentium tutiùs, quàm apud ſe tenendum. Iren igitur Patrem reducunt, veſtibus, quas Babus donaverat, rurſus ſpoliant, ſemicinctu vili ægrè illi ad pudorem tegendum relicto. Revinciunt denuo ab humeris manus; fiſſo arboris gravi trunco ad modum numellæ collum medium inducunt; jámque de fuga Patris nihil ſolliciti, abjectum humi, dies totos triginta ad ſolem & nocturnam auram nudum, veſpis & culicibus commordendum exponunt. Quod quidem tormenti genus glorioſo Athletæ longè graviſſimum fuit, qui dudum valetudine tam erat affectâ, ut auræ etiam leviſſimæ ad nudum corpus afflatu offenderetur, eámque ob rem nè noctu quidem ad conciliandam quietem veſtes deponebat unquam, nec obſoletum induſium cum recenti, niſi medio ardentique ſole, frigoris intolerans permutare ſolebat. Præterea nihil per octo omnino dies cibi ad eum allatum eſt; reliquis verò diebus furtivè attulêre aliqui cariophyllos (quo fructu Inſula abundat) recentes; ſed Maurus ſacrificulus, qui à Patris latere per dies octo nunquam diſceſſit, ad defectionem Alphonſum identidem ſollicitans, faſſus eſt, Patrem etiam ijs abſtinuiſſe; mirabatúrque vitam absque alimento tamdiu à Patre protactam. Accedebat ad tantam barbariem Caciziorum inſultus frequens, quà promiſſis, quà minis urgentium ad ejurandam Chriſti fidem, & profeſſionem Mahometis ſuſcipiendam; quod facinus Alphonſus cùm execraretur, atrociter à Barbaris cædebatur. Tandem Mahometani ubi nihil proficere ſe vident, virúmque tot cruciatibus & inediâ conſumptum, ut ſpes vitæ nulla ampliùs ſupereſſet, intuentur, ſtatuunt eum ferro abſolvere. Ergo Mauris duobus ſicarijs mactandum tradunt; qui arreptum per aſperas cautes ſecundùm litus deducunt, locum qui maximè placeret, tanto ſceleri delecturi. Ibat Pater ſpecie quidem ſpirans cadaver, at eo animi vigore, ut abrupta ſaxorum, levitate mirâ ſupervaderet, quaſi tot dierum ærumnæ non conſumpſiſſent robur, ſed pondus tantùm levâſſent corporis. Quin adeò tanquam non ad necem, ſed ad convivium properaret, notabat ipſemet loca idonea lanienæ, & ſubſiſtens tortoribus demonſtrabat. Quod poſtquam ſemel ac iterum feciſſet, occurrit demum modica planities exeſæ rupi ſubjecta, in qua magnus jacebat truncus, quem maris undæ alluebant. Atque Alphonſus: *Nónne hic locus placet?* inquit, animo tam erecto, ut cùm placere demum ſibi reſpondiſſent, acinacem, quo erat conficiendus, ſibi petierit oſtendi; quem modicè contemplatus: *acies*, inquit, *hebes eſt, meliori eàm cote ſubigite.* Tum rogat manus vinculis exui; ſed negantibus id ſicarijs: *agite*, inquiebat, *ſolvite; num nè fugiam timetis? nihil eſt quod timeatis; ad hoc manus ſolutas poſco, ut religioſiùs tantiſper DEUM precer.* Quod ſubridens, & tranquillâ oris ſpecie cùm diceret, carnifices multùm invicem mirati, manus illi liberas conceſſerunt. Manibus Pater in Cœlum ſublatis, proſtratus in genua, Deo ſe in victimam offerebat; & paulò pòſt ſur-

ſurgens, arboris trunco pronus incubuit, quò commodiorem ictum carnificibus præberet: quos etiam blandâ voce affatus: *Jam verò,* ajebat, *quod cordi eſt perpetrate.* Hic alter eorum impacto dorſi ſpinæ in longum acinace, diviſurus planè medium erat, niſi magnâ vi ambabus manibus ictum vibrans, caput ipſe ſibi læſiſſet (ſunt enim tam exquiſitæ temperationis & ponderis eorum gladij, ut uno ictu medium hominem per totum rectà findant.) Alter igitur adhuc vivum ſuo acinace abſolvit; tertiàque vibratione in mortui jam collum inflicto ferro, caput ſummum à maxillis diviſit. Corpus truncum in mare devolvunt barbari, caput ludo crudeli ad inſtar pilæ inter ſe jactatum, altè tandem acuto ſcopulo defigunt.

Vulgatâ poſtmodum P. Alphonſi nece, non tam mortis immanitas, quàm occiſi robur, & invicta poſt diuturnos carceris cruciatus morientis virtus, ipſis adeò Mahometanis admirationem, & Patris reverentiam impreſſit. Sanè miles quiſpiam Giloli aliquamdiu præſidiarius Patri Vieræ narrabat, S.Martyrem Alphonſum Caſtrium (ſic eum nominabat miles) etiam apud Mauros plus habere venerationis, quàm apud Chriſtianos. Addebat audiſſe ſe à Rege Giloli Mahometano miras de Caſtrio laudes, de illa potiſſimùm adeundæ mortis generoſitate. Illud verò ejuſdem curioſi & ſolliciti roboris de inſpiciendo, & acuendo acinace argumentum, hocce ſarcaſtico in ſuos epiphonemate Regem clauſiſſe: *hoc noſtri videlicet Cacizij facturi eſſent pro Maurorum lege!* Placuit etiam benigniſſimo Domino, qui nunquam liberalitate vincitur, ſuo heroi reddere vicem, non modò confitendo illum coram Patre Cæleſti & Angelis, ſed etiam coram hominibus. Nam corpus quod in rapidiſſimum mare projectum, & unius diei ſpatio ultra centum milliaria abripiendum erat, elapſo tamen triduo tantum abfuit ut loco motum ſit, ut aliquantò etiam ſuperiùs cerneretur, quàm quò fuerat abjectum; vulneribus adeò vividis, ut tunc inflicta putares; eâ denique luce perfuſum, ut gummitas recèns pictorum tabulas ſuo ſplendore referret. Situs ipſe corporis quaſi viventis erat, nam alto ſcopulo inſederat, qui pleno æſtu, aquis in fornicis ſpeciem ſinuatis ambiebatur; quo ſitu multos dies perſtitit, quin diſſolveretur. Exactis tandem menſibus octo, & obſidione Ternatenſi ſolutâ, miſit P. Viera hominem, qui reliquias ad ſe deferret chari ſibi olim filij ſpiritualis, & nuper fratris. Oſſa igitur conſumptâ carne hærebant ſuis adhuc commiſſuris, in ſitu ſedentis hominis, niveóque candore nitentia; at calvaria inter eas rupes nullâ potuit ſagacitate reperiri.

Porrò homicidæ Patris non tantùm ij qui ferro eum violârunt, ſed quicunque carceri mancipârunt, ipſorùmque adeò agnati, peſſimo exitu brevi tempore periêre; ferro alij, alij igne, plurimi morbo nunquam antè viſo, quo tumeſcente in veſicas ignitâ ſanie turgidas, per univerſum corpus nudatis carnibus defluebat cutis, viſcera dirus calor depaſcebatur, ut omnes magnis clamoribus Alphonſum repetentes perirent. Regi Aërio vinculis ſoluto faſſus eſt ſenex Ireenſis, filios ſuos vendito calice, qui ablatus Patri fuerat, novo mali genere intumuiſſe enormiter, quo tumore brevì confecti, elatis in Cœlum brachijs, ad uſque ultimum halitum vociferabantur, *ô DEUS! ô Domine DEUS!* quamvìs Gentiles eſſent. Idem etiam Rex totam hanc Martyrij ſeriem, ùt eam ab ipſiſmet carnificibns acceperat, P. Vieræ narravit; quod totum confirmârunt etiam piſcatores duo, qui ad littus piſcantes, dum P. Alphonſus ad necem raptaretur excenſione factâ, generoſi agonis fuêre ſpectatores.

P. FRANCISCUS LOPEZ.

FRanciſcus Lopez gente Luſitanus, annorum undequadraginta, è quibus in Societate viginti, in India exegit duodecim, cum Joanne Nunnez Baretto Patriarcha anno 1556. Goam advectus eſt. Ex quo tempore varijs tum Goæ, tum Cocini perfunctus eſt officijs, quà catecheticis exhortationibus, quà Sacramentorum adminiſtratione, quà gubernando etiam Coullanum Collegium; potiſſimùm tamen geſſit Concionatoris munus, magnâ laude, & ingenti ani-

P. Franciscus Lopez Lusit: S.I. pro Fide Christi occisus à Mahometanis in mari Cocinensi A°. 1568. 29. Octobris.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

animarum messe; eáque vi pœnitentiæ & doloris sensum ab Auditoribus exprimebat, ut rarò diceret, quin Auditorium in apertos fletus undique erumperet. Cocini degentem offenderunt naves quatuor Octobri medio, anno 1568. appulsæ, quibus Ludovicus Ataides novus Indiæ Pro-Rex vehebatur. His postmodum quinta accedens, mox Goam, reliquis Cocini subsistentibus, perrexit, Apostolorum Simonis & Judæ festo die. Navi cum imperio præerat Ludovicus Mello, vehebátque centum quinquaginta Nobiles Lusitanos, è nostris verò quatuor, qui eandem armis & mercibus bene instructam Cocini jussu Rectoris conscenderant, Goam devehendi; scilicet ipse P. Franciscus Lopez cum tribus fratribus, Antonio Dionysio, Jacobo Carvallio, Emmanuele Lobo, & Adolescente Candidato Societatis, qui Goam petebat, ibidem Societatem initurus. Felicem cursum læti tenebant, cùm postero die prope Cialem, celoces Mahometanorum quindecim ex insidijs invadunt Lusitanos, & Calecutio egressi, armis, velis & remigio habiles, pugnam cantu barbaro, velut prædâ jamjam potituri, inchoant. Impressionem illam hostis primam non modò animosè fregit Lusitanus, sed aliquot etiam ictibus liburnas eorum depressit binas, tertiam uno latere mutilavit, majúsque aliquod exitium minabatur barbaris pertinaciter eam aggredientibus. Cùm ecce omnino miserandus casus in nostros revolvit perniciem, & victoriam abstulit, quam jam tenere videbantur,

tur. Intentis enim in prælium Lusitanis, in tormentarium pulverem, nescio cujus incuriâ scintilla delapsa, totum sulphurarij pulveris commeatum in flammam rapuit, puppim primùm, & ex ea certantes magno fragore in auras excussit; tum peste continuò diffusâ, multis locis igne concepto oneraria, fornacis instar ardebat succensa. Erecti spectaculo hostes, navigia propiùs admovent, excepturi homines in captivitatem, & prædam, si quam liceret, è flammis subducturi. Christiani quò se verterent, quodve præeligerent mortis genus, aliquamdiu deliberaverunt; undique circumstabat mors, vel igni, vel aquâ, vel ferro pereundum erat, vel hostium arbitrio permittenda vita, morte ipsâ futura fors acerbior. Sed ùt vitâ nihil est carius, levissimum malorum visum est illud, ubi spei aliquid reliquum esset. Itaque ùt ad quemque flamma arrepserat, in mare delapsi, ad Malabaricas adnabant celoces, ultrò se in servitium offerentes: quorum tamen pars ab hostibus suorum cæde exacerbatis occisi, pars redemptioni asservati sunt. Socij cum P. Francisco diu in angulo conflagrantis Onerariæ perstiterant, Deum orantes, ut regere se eo tempore, ac tueri vellet. Tandem & ipsi adrepente flammâ mari se committunt, si quid spei sors daret experturi. Et Franciscus quidem obesitate corporis ad natandum inhabilis, ad Maurorum celocem, à qua propiùs aberat, enititur cum adolescente Candidato, qui pòst elapsus è barbarorum manibus, seriem necis oculatus & propinquus testis confirmavit. Patrem videlicet ex tonsi verticis corona pro sacerdote agnitum, sublatum fuisse comiter in triremem, & admodum blandè interrogatum: an vellet Mahometi nomen dare, vitámque hac lege redimere? at P. severo vultu impium detestans facinus: *Ego*, inquit, *nequaquam id in animum induco meum.* Hic verò Mauris hastas in adversum pectus intentantibus, vibratósque in caput acinaces, nisi Christum ejuraret; eâdem constantiâ respondit: *Christianus sum, mortem pro Christo libenter oppetam: vitam potestis, non Fidem, juvante DEO, eripere: stat sententia, quodvis supplicij genus subire priùs, quàm egredi Religione Christianâ.* Nec verbis ulteriùs acta est res. In illa Christianæ professionis illustri generositate, Saracenus hastâ medias costas transadigit, alius caput ingenti vulnere dividit, in mare provolvunt cæteri, & supernatantem pergunt lanceis configere, donec mergeretur, & vitam glorioso certamine terminaret. Idem factum esse Carvallio & Lobo referebant ij, qui prælium spectârunt, & uni quidem eorum biremem prehendenti caput ferro depressum. Quartus porrò Antonius Dionysius, ex quo similiter per innumera vitæ pericula elapso rei series comperta est, in Diaconum jam tunc ordinatus, quàm prodigiosè tot inter mortes & ærumnas servatus sit, libet ex literis P. Organtini, quas ad S. Borgiam tunc Societatis Præpositum Generalem dedit cognoscere.

Hodie, inquit, *Antonius Dionysius appulit, quem tenebant captivum Mauri; recensuítque nobis suos casus, Patris Francisci Lopez, & aliorum necem. Ac de se quidem narrat: sibi juxta navim ex fune prehenso pendenti, nè mari mergeretur, malum anticum in caput ruisse. Semimortuum eo ictu à Mauris tentum; quibus cùm aliud ex navi nihil prædæ flamma reliquisset, in littus regressos, illic à conferta ipsorum turba quæ littus compleverat, se cum ejusdem fortunæ socijs (ùt est gentis crudelissimæ mos) omni convitiorum genere salutatum, cunctis ad necem captivos poscentibus. Spoliatos deinde vestibus, & prorsus nudos in varia sparsos loca; se in pagum abductum Capocatim dictum, secúmque triginta Lusitanos; fuisse illic nudum in compede, summisque miserijs; tandem pro Religioso agnitum, Maurique indicio, à quo visus olim Cocini fuerat, Domino proditum. Servatum nihilominus ab hero in vivis, ne illi cum eo pretium redemptionis interiret; sed pejus quadrupede tractatum. Occupari solitum purgandâ quatuor domorum orizâ; quod opus cùm probè obiret, ventitasse narrat ad se Mauras anus, &, purga orizam meam Pater, imperâsse, sputísque interim faciem fœdâsse, cecidisse pugnis, & omni contumeliâ affecisse. Herum verò pueros missitâsse, qui bufones & ranas è lacunis conquirerent, ísque os comedentis aut quiescentis verberarent. Dormienti quoque subjectum ab ijsdem pueris gladiolum quempiam; pòst verò malignè velut ab inscijs, & casu supervenientibus retectum, proclamantibus se ad necem ab Antonio designatos; pugnis, calcibus, alísque contumelijs, confictam calumniosè injuriam ulciscentibus. Diebus aliquot elapsis, cùm ad alium transisset herum (bis enim vanierat) in conservum incidit Juvenem, cui ex inopia redemptionem desperanti, Mauri persuaserant Mahometem. Jámque ad solennem circumcisionem dictus erat dies; cùm eum Antonius accersit, noctémque in eo erigendo solidam insumit tam prosperè, ut assurgeret miser, & in gradu Christianæ Fidei firmus consisteret. Die postero Mauri fre-*

quentes adsunt, deducturi ad fanum Juvenem: at is liberè Christianum se fassus, Mahometem ejurat, fixúmque sibi denunciat in Christo vivere & mori. Quo frustrà modis omnibus impugnato, in Antonium denique iras vertunt, velut mutationis ejus tam subitæ autorē, mortémque ei idcirco intentant; quibus ille constanter dicebat, mortem sibi ex voto venturam, quæ tali de causa inferretur. Abstinuère tamen ab eo cruentas manus barbari. Non tacebo, quantâ vi Sacrificuli egerint, ut Lusitanorum quempiam, & nominatim Antonium impetrarent, Mahometi suo immolandum, sponsione datâ victoriæ in perpetuum obtinendæ. Sed placuit Deo eum his omnibus malis eripere, aureis centum quinquaginta redemptum. Non tamen priùs dimissus est à Barbaris, donec ejus capiti Coronam Clericalem igne inurerent.

P. Georgius Fernandez et P. Gomez Damaralius Lusitani S.I. pro Religione enecti à Barbaris in Iava Insula. A°. 1580. 24. Septembris

C.S. d. M.K. f.

P. GEORGIUS FERNANDEZ, & P. GOMEZ DAMARALIUS.

Um confitentium peccata tollunt Agni, barbarorum gladijs tolluntur & ipsi victimæ, P. Georgius Fernandez, & P. Gomez Damaralius; agone eò gloriosiore, quòd & victimæ charitatis, & sanctæ Fidei testes purpurati occumberent; confessionem facientes Fidei, dum alij apud eos confessionem facerent peccatorum. Amboinum celebrem in Molucis Insulam destinati erant

erant à Rectore Goani Collegij, ut pro suo, quo ardebant, Apostolico zelo, oram illam, quà confirmandis Neophytis, quà convertendis ad Fidem Sanctam Gentilibus excolerent. Jamq; Goâ anno 1580. mense Septembri in navigio Augustini Nonnij ad desideratam missionem proficiscebantur, vento secundo usi usque ad Insulam Javam majorem; cujus incolæ jam inde à primo Lusitanorum in eas oras ingressu (ùt sunt ingenio ferocissimi, & Christiani nominis jurati hostes) cum Lusitanis perpetuas exercent hostilitates, in omnem intenti eis nocendi occasionē. Et cùm ex Numinis potentia multoties in prælijs manifestè Lusitanis assistentis perspecta (quorum pauculi ingentes Javensium copias sæpius ingenti clade fuderunt) eorum sacra expetere debuissent, incredibili furore ex eo tempore in Christianum Numen & nomen exarsêre, ut quoties deinceps Lusitani in Molucas proficiscentes Javam præterveherentur, toties ferè ab infensis incolis infestarentur. Vix igitur & hoc anno ex speculatoribus cognoverant appropinquare Lusitanam Biremem, cùm mox complures naves instruunt, quibus Lusitanam invadant. Decertatum est utrinque acriter; & ùt quisque sua fortiùs tuetur, quàm raptor invadat aliena, Lusitani magnam edebant in Javensibus stragem; sed quà effera gens magìs irritaretur ad pugnam, velut si infixæ in pectora hostium hastæ, & ferreæ glandes, stimuli forent barbaris ad victoriam aucupandam. Fessis tandem Lusitanis navis expugnatur, & captiva abducitur ad indubitatam necem. Patres igitur classiarios, mercatorésque mæstos omnes, spe melioris vitæ solari, hortari ad preces, ad confessiones invitare: quas dum in Zaënsi portu magno dolore factas excipiunt, à supervenientibus Saracenis duplici furore, quòd in ipso Christianorum Sacrorum ministerio deprehensi, in eos accensis, per impiam crudelitatem uterque jugulatur, die 24. Septembris, anno 1580. Postquam P. Fernandez annum egisset ætatis 33. in Societate 18. Gomez ætatis 37. in Societate 20. tria solennia vota triennio antè professus.

Lusitanus natione erat uterque; Fernandez quidem vitam auspicatus Olyssipone, Gomez Visei, ad lucra animarum ficti factique ambo. Fernandez jam tunc Theologiæ Consultus, postquam Conimbricæ atque Eboræ literaturam politiorem, & Rhetorum Cathedram docendo honestâsset, omnem illam suam facultatem ad Gentilium commoda convertit, & quæ deseruit rostra Orator, invenit in Java Martyr, è navi raptus ad securim. P. Gomez autem quadriennio priùs cum Alexandro Valignano Visitatore Oceanum trajecit, ut opem suam adducendis ad Christum Gentilibus impenderet. Multis ille annis eam missionem à Moderatoribus summo animi fervore expetierat: at cùm Moderatores, nescio quibus de causis, in ea concedenda difficiles forent, Beatissimæ Virginis patrocinio sibi in hocce negotio utendum ratus, votivam suscepit peregrinationem ad ejus ædem, quam in Castellæ finibus sitam, ab Rupe Franciæ nominant. Ibi provolutus in genua Gomez quà lacrymis, quà ardentissimis precibus Matrem implorat misericordiæ, Superiorum animos in sua vota flectere sibi liceat, ipsiúsque magnæ Matris honorem in gente non sancta promovere. Et verò reperit ab eo momento faciles in desideria sua Moderatores, qui Gomezium, ùt dictum est, anno 1574. in Indiam navigare jusserunt, ubi sedecim annorum fructuosos pro Fide labores, glorioso tandem fine coronavit.

P. PETRUS MASCARENIA.

Erat P. Petrus cùm Paulo Apostolo *in laboribus plurimis, in plagis supra modum, in mortibus frequenter*, priusquam semel expetitam toties pro Christo mortem oppeteret. Societati nomen Goæ dedit anno 1558. cùm ætatis annum ageret ferè trigesimum. Atque ubi biennium Tyrocinij persolvisset, studijs admotus, sacrísque ordinibus initiatus est, & ad Salsettanos primò cum Emmanuele Gomis Laico ablegatus: ubi illum DEUS gratiâ sanitatum donare dignatus est, ut gentilium animos Christianorum sacris hâc viâ, illis utique perutili, conciliaret. Fœminæ enim acerrimos dolores diu perpessæ, pertinaci item alvi profluvio ità afflictæ, ut morti vicina crederetur, solâ Evangelij super eam recitatione, valetudinem integram momento temporis restituit. Et viro cuipiam annos jam duos è para-

P. Petrus Mascarenia Lusit: S. I. odio Fidei Christianæ in Molucis venenô â Barbaris sublatus. A°. 1582.

C. S. d. M. K. f.

paralysi, sinè ulla salutis spe decumbenti, eâdem Evangelij recitatione malum omne penitus depulit. Quibus signis, & ferventi insuper Patris adhortatione moti Salsettani, ingenti numero baptismo tingi expetierunt; quem illis magnâ suâ voluptate per pagos discurrens conferebat; generosus omnium periculorum, quæ in tanta barbarie occurrere quàm plurima necesse est, contemtor. Biennium ferè in ea cultura posuerat, cùm superioribus visum est illum laborantibus in Amboino & Molucis, vexatisque multum à Mahometano Principe Christianis, cum alijs socijs quinque submittere. De quorum adventu ubi in Mauro Insula, quadriennio postquam inde Patres absfuerant, auditum est, pagi omnes littorales ad portum confluxerunt, sublatis in Cœlum manibus, fletu, gaudio, cantibus, & teneritate intimæ benevolentiæ gratulati sibi eorum adventum. Postridie visi turmatim è montibus patres matrèsque descendere cum liberis parvulis, quos Christiano lavacro initiandos deferebant, præfati, nihil se habere quod Patribus darent præterea; sed probè animo retinere, horum salutem puerorum pro omni thesauro illis esse, cujus desiderio ex alio Orbe illuc essent advecti. Illo itaque die lustrati sunt supra 150. ac paucis deinceps diebus ad mille, nondum tertium ætatis annum egressi. Pueros adulti secuti sunt, partim Mauri, partim Ethnici, præ gaudio inter lætos clamores in lachrymas soluti: jurabántque omnes se vitâ priùs, quàm lege Chrìsti, ejúsque præ-

præceptis decessuros. Inter reliquos pagus erat Galelea, multis incolarum millibus frequens, ubi plures Mahometani Christianos magnopere opprimebant; donec loci Dynastæ, Fioliza dicebatur, cor tangens Divinior afflatus, repentè ex infensissimo hoste, adeò ferventem Legis sacræ fecit Prædicatorem, ut vocatâ ad convivium urbe universâ, omnes ad suscipiendum Baptisma exhortaretur. Itaque de Mysterijs Fidei abundè instructis omnibus, præire ipse ad sacrum Baptisma voluit; quem secuta Nobilitas, demúmque ad usque infimum populus, ex discorde hactenus gente populum unum effecerunt.

Rebus ità in Mauro & Amboino utcunque compositis, P. Petrus duobus ibidem, qui cæpta promoverent, relictis, cum tribus reliquis Ternatem contendit, tres menses in Lusitanorum Præsidiariorum culturâ positurus. Successerat ad votum morum in Lusitanis reformatio, ut jam censerent omnes in excolendis solis Lusitanis diutiùs non occupandos. Proinde tertio Pentecostes die instauratis de more Societatis votis simplicibus, reliqui aliò profecti sunt, Mascareniâ cum Vincentio Diazio tyrone, quem ibidem recèns adlegerant, relicto. Prima Mascareniæ cura de Templo erigendo fuit, quo ad id usque tempus Ternatenses caruerant. Igitur ex collatitia mercatorum stipe magnis animis ædificium aggreditur, támque strenuè operas urget, ut cùm die Sanctæ Annæ cæptum esset, quinto idus Novembris ejusdem anni primum in eo Missæ sacrificium solenni pompâ habitum sit. Post hæc ad viva DEI templa, quæ superstitio Idolis sacraverat, ædificanda conversus, totam latè viciniam circumcursabat, & viris potissimùm Principibus Fidem Christianam efficaciter suadebat; quòd usu jam didicisset, plebejos horum exemplo facilè Ecclesiæ aggregari. Quin etiam Deus procul aliunde Reges magnos, virósque Principes ad Divinum fontem accersere Ternatum visus est. Horum unus fuit Toparcha Urbium quinque, Regis Tidorensis cognatus, cujus exemplum secuti ex Proceribus Regiæ sex primarij, eodem lavacri vitalis beneficio per P. Mascareniam fruiti sunt: ac demum aliquot post diebus duo Regis Tidoris fratres, tandémque Rex Bengaij, Rèxque Baciani. Cujus Christianæ rei progressûs dolore perciti Casciges (Mahometis Popparum genus) insalutatâ Regis Matre, pertinacissimâ Mahometi cultrice, in montes profugiunt; disertè fassi, malle se profugos ab Aula & oculis hominum degere, quàm tam multis ad conciones Mascareniæ confluentibus, Legis suæ ruinam spectare præcipitem. Tantis porrò barbarorum baptismum postulantium obruebatur P. Mascarenia cum altero Societatis sacerdote accursibus, ut de una solùm earum, quæ nostros flagitabant, Insularum scribat, *si centum & plures adessent sacerdotes, operosè in ea occupatum iri, cùm tamen ejusmodi Insulæ forent quàm plurimæ.* Quot verò pro Dei gloria P. Petrus exantlaverit labores in terra Selebum, quò anno 1568. cum classe ad Regem Siani ex captivitate liberandum submissa profectus est, lubet ex ipsiusmet literis, Ternate pridie Nonas Martij anni 1569. datis cognoscere. *Quando apud Selebes hoc anno versatus sum, non abs re fore existimavi, si ad vos, quæ sint ibi gesta, perscriberem: ut cùm tantam messis copiam, in tanta operariorum inopia cognoveritis, cuncti Domino supplicetis, uti quàm plurimos dignetur huc mittere. Sionis Rex, quod jam audisse vos reor, conversus ad Christum est, & sacro baptismate initiatus in ora Manadi, quo tempore Didacus Magallianes ibi fuit. Ea de causa intra sexdecim menses totum Regnum ab eo defecit, uno duntaxat oppido excepto, quò ille cum parente fratribúsque confugit, atque inde ad hoc Ternatis Castrum se contulit, opem à Lusitanis implorans. Interea Divinâ adspirante Clementiâ populares ejus ad sanitatem reversi, Regem in Patriam revocant, imperata facturi. Celox ad eum deportandum à Lusitanis instruitur. Unà discessimus ipso natali die Sancti Bartholomæi. Proximo die Dominico in ora Manadi sacra Missæ peregimus. Ibi cognitum est, dimidiam tantùm Regni partem ab Rege stare, cæteros in defectione persistere. Inde ad Sionem Urbem appulsi, jactis anchoris oppidanos de Regis adventu facimus certiores. Ij simul atque audierunt Lusitanorum navi delatum Regem, quamquam teneret Arcem adversa factio, nihilominus Principes ad navem usque accessêre sese dedentes, ac Regis pedes multis cum lacrymis osculantes. Substiteramus ibi jam triduum, nec hostes ad pactionem adduci poterant. Quocirca Navarchus, & Consalvus Hurtadus cum sua cohorte descendunt: ad hos armati adjunguntur trecenti ex ijs, qui Regi favebant. Quare perterriti hostes arce desertâ in montes recepêre sese. September mensis tunc agebatur, jámque aderat dies præfinita Navarcho, ut se cum reliqua Lusitanorum classe conjungeret. Quocirca solutis anchoris, Natali die Mariæ Virginis ex eo loco pervenimus ad pagum familiarum circiter trecentarum, quibus Consobrinus quidam Regius imperat. Ibi remansimus celoce abeun-*

abeunte, ego & Rex eum Lusitanis duobus. Nec mora, templum excitatum est: in eo Regis Patrem, qui ibidem erat, sacro baptismate abluimus, venerandum senem, ad Christianam Fidem valde propensum, & ingenio inprimis mitem ac docilem. Septembri exeunte cùm Neophytos Manadenses invisere decrevissem, Rex ipse cum multis è suorum numero me prosequi statuit. Dum ornantur navigia, è Sanguim Insula honestissimi quique viri ad me venerunt, rogantes ut irem ad Regem suum Christianis initiandum sacris: cujus rei magnam ipsi quoque voluntatem ostenderunt, cùm signis alijs, tum vero comâ extemplo tondendâ, quam alunt mulierum more valde promissam. Quorum ego studijs optimis obsequendum ratus, præsertim quòd eâ ratione ad Insulæ Sanguim totius (quæ sanè magna est) conversionem aditus patefieret, admodum lætos dimisi, pollicitus me ad eos esse venturum. Ij simul ac patriam attigere, novas ædes nobis excipiendis exstruere aggressi sunt. Inde paucis interjectis diebus Regis cognatus, cujusdam viri Principis filio comite, præclarè instructo navigio venit ad me deducendum. Parata jam erant Regis quoque Sionis octo navigia. Itaque is etiam mihi cum sua cohorte se comitem præbuit. Festo die Sancti Francisci manè profecti, vespere ad Sanguim accessimus: postridie Rex Insulæ cum Optimatibus ingenti omnium gaudio nobis obviam prodiere. Urbs Regia, & Insulæ totius nobilissima, Calanga appellatur. Eò sumus deducti; ac triduò pòst promulgavimus Evangelium: quo perattentè audito Rex & Regina, Primorésque respondent, meam sibi orationem vehementer probari; proinde magnopere velle se fieri Christianos. Moratus igitur ibi sum, quoad fuit necesse ad præcipuam sexûs utriusque Nobilitatem sacro baptismate expiandam: quo illi suscepto, Redemptionis humanæ mysterio dici vix potest quantum voluptatis & gaudij non solùm animo cœperint, sed etiam publicè ostenderint. Neque tamen inter hasce gratulationes vel Reges ipsi, vel cæteri, de salute animarum seriò mecum agere & quærere destiterunt. Planè ut nostra domus inprimis laxa, dies noctésque auditoribus esset referta. Decretum est etiam communi consilio, ut veneranda Crucis trophæa statuerentur: eámque Crucem suâ ipsi manu viri nobiles è ligno pulcherrimo fabricati sunt. O spectaculum nostris oculis perquam jucundum! Fratres mihi carissimi, si vidissetis Regum illud par, Sionis & Sanguim, Christi Domini Crucem primùm sublatam in humeros, deinde Proceribus certatim adjuvantibus defixam & erectam, nixos genibus cum universa multitudine suppliciter adorantes! Interea tempus advenerat Cauripanos Neophytos invisendi. Ea res magno sanè mœrore Sanguinianos affecit; quos ego, ut potui, levavi, pollicitus me revisurum ipsos in reditu. Rogatus ab ijsdem, ut ante discessum aream extruendo Templo describerem, pecuniam in id corrogatam præsto futuram in tempore; æquatam & amœnam agri planitiem illis ad mare assignavi, densis consitam arboribus, quæ arbores intra sex horas universæ (& quidem Principum manibus) prorsus sunt excisæ. Tantus eos ardor animi, tantum novi Templi desiderium ceperat. Quin etiam Rex devexâ jam ætate, cùm propter infirmitatem corporis exercere sese ipse cædendâ sylvâ non posset, instabat tamen, ac præerat sedulus operi, cæterósque hortabatur. Regina verò jussit nuntiari, se quoque cum fœminis purgando solo, herbísque vellendis, in ejus laboris ac meriti partem esse venturam. Ad extremum cùm non liceret mihi apud eos esse diutiùs, ab Rege ipso, & à nobilissimis quibusque honoris causâ ad navem deducti conscendimus. Lusitanis duobus qui mecum erant, singula donata mancipia. Regis præterea jussu propinquus ipsius, & alius item summo loco natus adolescens, actuario nos prosecuti sunt. Erat adhuc nobíscum Sionis Rex: cujus in Regnum simul atque pervenimus, navigia comparari imperavit, ut nos in Cauripam comitaretur ipse cum magno Principum numero. Itaque Regno bellicis copijs præsidijsque firmato, navibus quinque profecti Calendis Novembris, altero die Manadem attigimus: ubi versati sumus ad dies decem. Interea Balachini (sic enim appellantur hi populi) ad me detulerunt, hominum esse plus centum millia, qui jam pridem avidè Baptismum expeterent; simúlque Regem Sionis rogarunt, ut ea de re mecum ageret. Sed ego cùm cernerem ejus oræ Neophytos esse permultos, nos autem ità paucos, ut non nisi raro ad eos adire possemus, excusavi me ùt potui, præbuíque spem fore, ut à Patribus, qui ad Selebes erant commorandi causâ venturi, baptizarentur. Me verò non aliam ob causam eò accessisse, nisi ut factos jam Christianos inviserem. Inde cursum in Cauripam intendimus, & ex itinere ad oppidum quoddam Regis Bolonis maximè nobile naves appulimus, ut relictum ibi à Didaco Magaliane adolescentem acciperem, mecúmque perducerem. Rex Bolonis Manadi Regis est filius, Mahometanus ille quidem, sed ad Christiana Sacra propensus: is aberat eo tempore passuum ferme ducenta millia. Mater autem ipsius ubi cognovit me portum inijsse, misit qui me & cibarijs, & humanissimis verbis exciperet: sed mihi nequaquam eo loco morandum existimavi. Itaque adolescente, quem dicebam, in navem accepto, Cauripam denique attigimus,

magnâ tum Neophytorum, tum etiam Ethnicorum lætitiâ, cujus non obscura dedere signa, quamdiu ibi mansimus. Neque verò parum nos occupatos habuit gentis ejus religio ac pietas, ità ut nostrum hospitium celebraretur assiduè vel à Neophytis, quos in Fide confirmabamus, vel ab Ethnicis, qui salutaribus rudimentis ac præceptis imbuebantur: quos ego tamen baptizare nolui, quanquam idipsum efflagitantes, ob eas ipsas causas, quæ mihi apud Batachinos occurrerant. Dixi aliquem è Patribus ad eos habitandi causâ venturum: atque hac spe injectâ digressi inde, Sionem ineunte Januario mense tenuimus. Consalvus Pereira Lusitanicæ classis Præfectus Regi Sionis receperat, se illi adversùm rebelles subsidio esse venturum: jámque Januarius erat in exitu, necdum ille aderat. In ea expectatione comparuere duo navigia, quibus Rex comite me prodijt obviam, ratus esse de classe Præfecti. Sed à Lusitano Præfecto Mandornella, qui ijs navigijs vehebatur, cognitum est, Lusitanicam classem vi tempestatis in Malacam abreptam; sanè molestus fuit mihi hic nuncius. Cognitâ mœroris causâ Mandornellas, ipse Regi se suósque milites liberaliter detulit, ac Divino favente Numine ità se præclarè gessit, ut paucis diebus duo ceperit oppida, vel ipso loco, vel propugnatoribus, & armatorum apparatu inprimis munita. Eâ victoriâ sedati & compressi tumultus, universa Insula in sui Regis potestatem redacta, Selebes Lusitanorum virtute perterriti. Regis hujusce Fides ac bonitas præter æterna, quæ (ùt speramus manent illum in Cœlis) præmia, felicem etiam hunc rerum exitum videtur in terris esse promerita: usque adeò nos officiosè & amanter est prosecutus, quantumcunque nobis apud Selebes contigit iter facere, nusquam à latere nostro discedens. Itaque in ejus gratiam magnus etiam nobis honos est habitus: nec solùm in deducendis nobis officio fungebatur, sed etiam Fidei Christianæ præconem se præbebat, exponens quàm illam sibi frugiferam ac salutarem expertus esset. Nobis verò apud eos pro sua probitate pióque animo gratias agebat ingentes: & cùm alia, tum illa præcipuè prædicabat, se in exilij sui calamitate benignè à nobis exceptum ac sustentatum, denique in Regnum nostro beneficio restitutum esse. Quibus ille rebus animos hominum non mediocriter permovebat: nec apud Neophytos modò, sed apud Lusitanos ipsos magna nostrorum nomen ponebat in gratia. Pacato igitur, ùt dixi, Regno, Rege salutato, Ternatem reversus sum, mecúmque Regis filium duxi natu maximum, indolis egregiæ, nonum circiter agentem annum, quem ipse mihi tradidit Parens educandum apud nos.

Inde renavigans Anno 1569. in Molucum, atque rursus in Amboinum, non minorem tolerantiæ segetem à Mauris, quàm laborum habuit à Christianis. Legi sinè lachrymis non potest alia ejus in Lusitaniam epistola, quâ socios hortatur ad opem, quàm plurimi possent, celeriter ferendam tot miseris sacrum baptisma flagitantibus, & sacerdotum penuriâ in cæca errorum nocte tabescentibus: sibi dolore rumpi solere viscera, quòd solus tot millibus sat esse suâ unius operâ non valeret, audirétque illos interim suam sortem lamentis, & luctu inconsolabili querentes. Tetendisse ad auxilium manus Insulas octo, ad Amboini maximam pertinentes; Burros duos, majorem & minorem; Zeilanum, & non exiguo numero alias: ab se verò quid eis præstari tandem potuisse? cùm in ea tantùm, ex qua hæc scribebat Insula, non plus 20. leucarum ambitu, pagos numeraret 60. quorum plures capita censerent ad quinque millia; quibus ut aliquo modo satisfaciat, cibo sibi & somno tempus deesse. Fluxo erat & debili corpore, morbísque obnoxio: sed eorum sensum ægritudines obruebant alienæ, quibus graviùs quàm suis frangebatur. *Adeste* (inquit, nostros Conimbricæ alloquens) *adeste dilectissimi, neque vos aut metus, aut dubitatio moretur, nè fortè tot morbis & ærumnis, quibus hæ affatim abundant Oræ, imbecilles sitis & impares; subinfluit enim debilitati corporis & virium Divina Virtus. Experti loquimur; nam morbis sæpius redactos ad extrema, perpetuis verò circumsessos & pressos angustijs, eâ vi reficit Divina Bonitas, non modò æquo ut animo, quibus arctamur, miserias toleremus, sed optemus etiam graviores.* Inter hæc non rarò à Saracenis Ethnicisque ad mortem quæsitus, singulari DEI providentiâ ereptus est. Quodam tempore comprehensuri Patrem Barbari, montem, in quem Pater sese receperat, armato circùm milite velut indagine cingunt, ut nullâ humanâ ope elabi posse videretur; sensim deinde progressi circulum coarctant, & in angustum quendam salebrosúmque tramitem proserpunt. Nullam jam evadendæ morti viam superesse advertit Mascarenia, præterquam per montis quoddam præcipitium, quod conscendere barbari utì non poterant, ità defendere non curabant, cùm satis suo situ fugam præpediret interclusо Patri. Qui tamen brevi prece invocato Deo, per illud ipsum præcipitium prono corpore se devoluit, longúmque postmodum iter per ignotas semitas tam vegetus con-

confecit, ut seipsum mirari non desineret. Sed paulò pòst ad cædem rursum à Gentilibus designatus, ad aliam sylvam profugit, hostilem in latibulis declinaturus rabiem; in qua ipsos octo dies nullo alio, quàm herbarum agrestium cibatu vitam sustentavit. Incurrebant in eum sæpè feroces Saraceni, Deo tamen oculos eorum excæcante, Patrem nunquam agnovêre; ferámque rati, præterierunt innoxium; ac tandem fatiscentes, re infectâ, damnatóque consilio, domum se receperunt. Accedentes verò ad desertum post gravem tentationem & octiduanam inediam, velut de Cœlo missi Angeli, Christiani indigenæ, ministrabant ei; atque ægrè pedibus ex debilitate consistentem, in manibus & brachijs ad sua domicilia deportabant, & ingenti charitatis significatione varijs fomentis vires ità integrabant, ut paucis pòst diebus ad opus Apostolicum periculorum securus rediret. Tandem post multos agones, & morte ipsâ graviora pericula, mortem inde hausit, unde alij salutem sibi propinant. Nam Saraceni cùm aperto furore Patrem è medio tollere nequirent, ad dolos conversi, potui venena miscuêre; ut frigido veneno quem in vivente non poterant, fervidum lucrandarum animarum zelum unà cum vita extinguerent. Quod factum est Anno 1582. magno omnium Lusitanorum & Indigenarum dolore, qui eum diligebant ùt communem Patrem, venerabantur tanquam Sanctum, audiebantque velut ex Spiritu Dei loquentem, quo conversiones animorum edebat admirandas. Equidem Ternate dum aliquando concionaretur, homo publicè sceleratus pænitudine tam seriâ confixus est, ut ex pulpito descendentis Mascareniæ genua complexus, ejus aurem supplex ad confessionem poposcerit: quam cum fletu peregit tam acerbo, & tam altis gemitibus, ut ab omnibus perciperetur.

P. RUDOLPHUS AQVAVIVA cum Socijs.

D Aterno clarus sanguine Rudolphus, eodem in obsequium Christi profuso multò clarior, Patrem habuit Joannem Aquavivam Atriæ Ducem, Claudij Præpositi Generalis Societatis JESU fratrem germanum; Matrem verò Margaretam Piam Carpensem, Rudolphi Carpensis Cardinalis sororem; fratres germanos duos, Julium & Octavium, utrumque sacrâ purpurâ insignem. Jam inde à prima ætate indoles Virtuti aptissima in Rudolpho emicabat; cùm ægrotantes per Urbem incomitatus conquireret, blando alloquio in sordidis eorundem grabatis residens solaretur; mendicantibus detractas sibi vestes elargiretur. Orationi in ipsa pueritia mirè intentus, adeò totus in Deum absorberi consueverat, ut à Lucretia Palmeria Nobili Matrona aliquando in contemplatione deprehensus, apertis quidem oculis, sed sensûs omnis expers esset, & neque voce compellatus, neque sæpius vestium tractu ad se revocatus, quidquam persentisceret. Persolvebat autem orationem omnem genuflexus, ut tandem neque genua fuerint paria continuando labori, intumescente primùm eorum altero; quod verò Rudolphus contentionem nil remitteret, etiam in periculosum ulcus turgente. Hisce Pietatis exercitijs occupato vilescere cæpit sæculum, placere vita Religiosa, eáque potissimùm in Societate JESU; eò prorsus tempore, quo Claudius Aquaviva Patruus, Rudolpho ignaro, relictâ Pij V. Pontificis maximi Aulâ, cui Cubicularius deserviebat, ad eandem Societatem, attonitâ ac stupente Curiâ, se adjungebat. Neque vota sua coram domesticis ità pressit Rudolphus, ut non ex ejusdem moribus (quibus Patres nostros ad Ducem sæpius ex itinere divertentes exprimere studebat) facilè legerentur; unde & parvulus Jesuita passim ab aulicis audiebat. Inter hæc mater ejus Margareta morbo correpta diem clausit extremum: cui animam agenti Rudolphus Crucifixi effigiem manu tenens assiduè astitit, ea suggerens, eóque animi sensu, ut ab exercitato sacerdote plura non requireres. Lacrymas non modò non fudit ipse ob mortem matris sibi carissimæ, sed & alios ut à fletu abstinerent hortatus est, quòd perspectam matris virtutem spem certam facere diceret indeptæ jam beatitatis. Enimvero fuit illa Matronalibus abundè dotata virtutibus, ut non indigna videretur eo admirabilitatis suffragio, quo ad usque 36. post fata annum, cadaver ejus integrum pro-

P. Rudolphus Aquauiua Italus Ducis Atriæ filius Soc: IESU. cum quatuor Socys, pro fide Christi in India crudeliter enectus. A. 1583. 15. Iuly.
C. Screta del. Melchior Küsell f.

prodigiosè servatum est, neque capillo quidem adhuc dilapso. Matre ad hunc modum orbatus, Patre ultro seipsum orbare cogitabat Rudolphus: sed acriter illo desiderijs sanctis obsistente, moræ impatiens, Domum Professorum Romæ accedit, verbis, gemitibus, lacrimis Provincialem, Assistentes, Generalémque Præpositum fatigans, ut se in Societatem recipere velint. At Patres ubi intellexère à Duce necdum potestatem Rudolpho factam, suaviter Juvenem hortati sunt, per aliquot præterea dies parentis resolutionem præstolaretur; ad quæ immobilis Rudolphus, cùm ultra æqui boníque fines pietati paternæ se indulsisse, neque cunctationem se pati posse, lacrimabundus iteraret: subijciens Rodericius Provincialis: *Vide*, inquit, *nè fortè sensus iste non perinde, ac videtur tibi, sincerus sit, sed propterea Societatem ità desideres, quòd Patruus tuus Claudius eam ingressus sit.* Ad quæ veluti suboffensus Juvenis: *Amandate me*, inquiebat, *in septentrionem, vel in quamlibet aliam remotissimam Regionem, modo recipiar in Societatem; paratus sum Tirocinij, & universæ vitæ tempus eo loco ponere, unde nulla sit spes unquam sive Claudium, sive alium quem è meis revisendi.* His atque alijs ex magno & divino quodam spiritu responsis ità Patres inflexit, ut eum domo violenter exigere religioni duxerint. Misso itaque uno è Socijs, qui Ducem de filij proposito commoneret, Rudolphus vix sua capiens gaudia, Patri Alphonso Ruiz Tironum Magistro traditur, ad S. Andreæ hospitij nomine

nomine deducendus. Quò ùt pervenit, dici non poteſt, quo animi & teneritudinis ſenſu novitios ſingulos complexus perfuderit, ſingulis etiam pedes exoſculaturus, nisì Magiſter vetuiſſet. Adeſt interim Præſul Julius frater natu major cum triſti nuncio, ad Parentem continuè redeundum eſſe, ſic jubente Pontifice. Ea res cùm declinari non poſſet, ut quàm mitiſſimè ageretur, Claudium mittit S. Borgias Generalis Præpoſitus ad Rudolphum, qui eum bono animo eſſe jubeat, hortetúrque, ut Chriſti Vicario lubens obtemperet, Divinæ diſpoſitioni felicem rei eventum committens. Jam ad Rudolphum rumor aliquis de adventu Fratris Julij, & adventûs cauſa, pervolàrat; & cùm aliud non videret effugium, latebras quæſivit, quibus tegeretur, dum turbo remitteret. Sed reperit eum tandem latitantem Claudius, & mandata quæ ferebat exponit. Cui lacrimabundus Rudolphus: *Tu hoc loco ſi eſſes*, inquit, *rogo quid ageres? quid tibi animi eſſet? Túne hæc facta ut probare poſſis? Nil equidem ajo*, reſpondit Claudius: *nuncium ego duntaxat P. Generalis, & ejus juſſu hortatorem ago.* Cùm Rudolphus nihilominus obniteretur, à ſupervenientibus alijs januam verſùs tractus eſt, miſerabiliorem ſeſe dictitans, quàm ſi in latrones incidiſſet, cùm hi vitam etiam animæ, quam latrones non poſſent, ereptum irent. Ad januam Præpoſitus Generalis cum alijs Patribus, & Præſul Julius Aquaviva cum aliquot Nobilibus operiebantur. Quos ubi Rudolphus conſpexit: *Ecquid demum* (inquit ex abrupto) *tam malè meritus de vobis ſum Domini, ut ità me inſectemini? Per ego vos Deum teſtor, qui ad hanc me Religionem vocat, faceſſere mihi negotium deſiſtite, & ejus in vos iram concitare.* Et quoniam Julius videbatur acriùs agere, adverſùs illum Rudolphus iratior: *Númne hoc fratris*, inquit, *num Conſanguinei, num facinus eſt amici ô Juli?* Præſuli verò cuidam, qui hortabatur ut lætus ac volens iret: *Noſtin'*, inquit, *Domine quid ſit Religio? Nolles profectò tanto me ſpoliare bono, ſed ipſe tu quoq; frui velles, ſi nôſſes.* Et quoniam incaluerat, cùm admoneret Præpoſitus Borgia, ut miſſis verbis obedienter iret: *Pace tuâ Pater*, inquit, *haud equidem licere tibi reor eos ab Societate excludere, quos ad eam DEUS advocàrit.* Ac reſpondente breviter rurſus Borgia, iret, ſic jubere Pontificem. *Ex ipſo quoque*, ſubjecit, *ſi mecum loqueretur, Pontifice quærerem, ſi ſempiternis fortè damnarer ignibus, erepturúsne me inde ipſe foret?* Tandem cùm nulla Juvenem expediendi via reliqua videretur, ſi ſuadendo hortandóque certaretur, ſic eum vultu ſeveriore Borgias compellat: *Cave ſis fili, nè immoderato ſtudio perditum eas id ipſum, quod tantopere tenere vis. Primas in hac Religione obtinuit ſemper propriæ voluntatis infractio. Quòd ſi tu ſtatim adeò difficilem te atque intractabilem ipſo in exordio præbes, parum habile ingenium ad eam te habere declaras.* His verbis quaſi frigidâ perfuſus, confeſtim obmutuit; útque teſtaretur ſe velut membrum Societatis ejuſdem Præpoſiti imperia exequi incipere, in currum fratris conſcendit.

Ad paternas reductum ædes candidatum nobilem multi acriter exagitàrunt; præque alijs Avia ejus Cæcilia Urſina Comes Carpenſis; quæ dum preces blanditiáſque omnes in caſſum cadere vidit, eò demum deſcendit, ut ſuaderet alium Rudolpho Ordinem, in quem ſacris honoribus pateret aditus, quibus olim auctus ad Eccleſiæ poſſet emolumenta prodire. Cui Rudolphus: *Domina, æternum ego & irrevocabile divortium, non inducias & amicum diſſidium cum ſæculo meditor; neque ad diverſorium humilitatis, ſed ſtabile ejuſdem domicilium, qualem utique Societatem eſſe aſſeris, aſpiro.* Alterius verò Matronæ nobilis, moleſtè præceptum obtemperandi parentibus oggerentis, loquacitatem, unicâ repreſſit interrogatione. *Domina*, inquiebat, *ubi, & quamdiu ſtudium conſcientiæ quæſtionibus navâſti, quòd tam ſcitè vim præceptorum DEI pernoveris?* Inter hæc Rudolphus, cujus anima deficiebat in atria Domini, opem ſibi à Generali Præpoſito implorandam cenſuit, optato ſanè eventu. Mox enim Claudius cum Joanne Polanco ad Pium V. Pontificem Maximum mittitur, qui ſignificet Rudolphum ſat jam ſupérque probatum videri, neque ultrà de conſtantia ambigendum eſſe. Dum hæc Præpoſiti nomine Pontifici proponit Claudius, Julius è contra Aquaviva Cardinalis nomine Parentis, eadem, quæ olim Parens ipſe Pontifici obtrudebat: *Inconſultum videri Rudolphi conſilium, & ab ægritudine quapiam, triſtitiáve animi profectum.* At interfatus Beatus Pontifex: *haudquaquam à triſti & melancholico ſpiritu eſſe Religionis propoſitum, ſed à bene tranquillo lætóque*, pronunciavit. Cæterùm quoniam pauculos poſt dies Dux Româ diſceſſurus eſſet, indulgere ſe Patri dixit, ut apud eum Rudolphus interea loci maneret; ſimul verò atque Dux abiret, Rudolphum nemo ampliùs demoraretur. Ità demum in Ducis digreſſu bonâ ejuſdem gratiâ, incredibili ſuo

ſuo ſolatio in Tirocinium receptus eſt 4. Non. Aprilis A. 1568.

Erat hoc ipſo tempore Romano in Tirocinio B. Stanislaus Koſtka, Rudolpho noſtro planè geminus & germanus; ſed illo conſummato in brevi, partes ferè virtutis obeundæ Rudolphus obtinuit. Non lubet hîc recenſere ea virtutum ſingularum decora, quæ fusè in vita Patris commemorantur; illud univerſim attuliſſe ſufficiat, quod plures cum Carolo Maſtrillo accurato actionum Rudolphi obſervatore pronunciârunt: eo in gradu virtutes in Rudolpho fuiſſe omnes, totus ut modeſtia, totus humilitas, totus charitas, totus denique virtus videretur. Sed non ſatis Rudolpho erat ſibi bonum eſſe, nisì & alios bonos faceret, eos præſertim qui veræ Fidei expertes Orientales plagas incolunt. Hos ut inviſere, & in ſancto conatu vitam & ſanguinem fundere ſibi liceret, ardentiſſimè à Superioribus expetijt. Duo tamen faciebant, ut Everardus Borgiæ in Generalatu jam ſucceſſor, quamvis ſingulari ſtudio in earum gentium converſionem incumberet, Rudolphi tamen vota differret. Primò, quòd exiſtimaret ejus talenta tanta eſſe, quæ Europæ plurimum prodeſſent, adeòque hoc illi columen non videretur ſubducendum. Deinde, quòd corpus invalidum, & labefactatas vires, Indiæ laboribus impares judicaret. Ferebat pacatè eam repulſam Rudolphus, addebat tamen nihil ſe dubitare, quin demum vota ſua optatum eſſent finem habitura. Degebat id temporis in Collegij Romani ſervitijs Bernardinus Nurſinus (is, qui poſtea Camillo Lellio, Ordinis Clericorum infirmis miniſtrantium Inſtitutori primus adhæſit) & jam eam habebat apud Patres opinionem ſanctitatis, ut in dubijs, deſperatiſve rebus, precum ejus ſuffragia paſſim expoſcerent. Rudolphus igitur cùm de Indica expeditione, ac propemodum de valetudine etiam conclamatum foret, Bernardini precibus ſuam neceſſitatem commendat. Is poſtquam rem ardenter cum DEO & DEIPARA egit, Rudolphum fortè obvium arctè complexus, bono animo ac certâ ſpe eſſe jubet, non tantùm valetudinis recuperandæ, ſed & Oceani tranandi, & quod optatiſſimum eſſet, ſanguinis ibidem pro Chriſto fundendi. Ità ſibi à Sanctiſſima DEI Genitrice ſignificatum eſſe. Lætus eâ denunciatione Rudolphus; quà orando, quà corpus affligando, Deum in ſua vota trahebat; donec Everardus injectâ ſibi divinitus (ùt ajebat) luce, poteſtatem feciſſet in Indiam proficiſcendi cum Nicolao Spinola, Michaële Rogerio, & Petro Berno, qui & ipſe poſtmodum in odium fidei occiſus eſt. Mox ſub navigationis initia prope portum Ligurnum eâ jactati ſunt tempeſtate, ut nautæ omnes deſperatâ ſalute nudos ſeſe in mare dejicerent, univerſi natatu evaſuri; quod idem Nicolaus Spinola natandi peritus faciendum ſibi cenſuit. Reliqui cum Rudolpho natandi inexperti mortem quidem præſtolabantur in navigio, votum tamen peregrinationis ad vicinam Matris DEI ædem concepêre, ſi ſalvi litus tenerent. Ratum continuò votum fuit; tranquillatum mox mare, & Socij periculo defuncti, in novas ſervati ſunt ærumnas. In ſinu enim Lugdunenſi per ſeptem continuos dies in perpetua mortis expectatione tantâ jactati fuère tempeſtate, ut navi peſſimè quaſſatâ, ex cubiculo demigrandum foret ſub tabulatum, & inter equos, qui in Hiſpaniam eodem navigio vehebantur, ſtabulandum. Nec meliore uſus eſt diverſorio in alia navi, quâ Ulyſſiponem appulit; de quo ipſe ità inter alia ſcripſit ad Michaëlem Lauretanum: *Diverſorium meum*, inquit, *in navi, tametſi mihi nunc carcer, nunc ſepulchrum videtur, duos pedes latum, totidem altum, ut neque flexis genibus ſtare liceat, neque orare, niſi ſedenti aut proſtrato; tamen lætor in ijs quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus; & quia conformor Cruci Domini.* In literis verò ad Everardum fusè datis, ità de ſe ſcribit: *Atque in hac provincia ità acquieſco, ac voluptatem tantam experior, ut equidem vocationem meam nè cum toto quidem terrarum orbe mutârim. Didici enim jam nunc aliud eſſe ſervire DEO inter ærumnas, ac citra eas; quâſque homines in conclavi ſuo orantes, & procul ab occaſione eas exercendi poſiti, exiſtimant ſibi adeſſe virtutes, eas ſæpenumero umbras potiùs, quàm virtutes eſſe.*

Præſtolabantur Ulyſſipone adventantes ex Italia Socios alij decem in eam profectionem deſignati, quibus adjunctus cum reliquis tribus Rudolphus, pridie Annunciationis anno 1578. in altum provectus, pridie Exaltationis Sanctæ Crucis Goam pervenit. Ubi ad ſextum Calendas Novembris prima Rudolpho obtigit baptiſmi conferendi occaſio. Viginti homines poſt meridiem privatim ab eo ſacris undis aſperſi ſunt, ſed memorabili prorſus eventu. Erat enim ex eo numero vir ævo gravis, qui cùm Mahometem ſequeretur, Goam nuper nullius ſuaſu aut monitu venerat; inſtabâtque, ut quàm citiſſimè baptiſmo initiaretur, quòd neſcire ſe di-

ſe diceret, quantum ſibi reſtaret uſuræ lucis. Ecce autem prædeſtinationis Divinæ inſigne documentum! protinus à baptiſmo narium vena ità illi ſolvitur, ut nullâ ope proficiente, cum immenſa copia ſanguinis ſupremum ediderit ſpiritum, Deo primitias Rudolphi Indicas ità honorante. Aperuit Deus paulò pòſt Rudolpho latum patientiæ, laborúmque campum apud Mogores; quorum Rex Echebar nomine, inter Orientales maximus, magnum Tamberlanum octavo gradu contingens, miſſis per legatum literis Regijs, duos è Societate Patres ad ſe mitti poſtulabat, quarum tenor hic erat. *Ad Patrem præcipuum, in nomine Domini. Literæ Saladini Mahometi Echebariſxæ, Regis manu DEI conſtituti. Patres Collegij S. Pauli primores, ſcitote me vobis valde benevolum eſſe. Mitto iſtuc Ebadolam Legatum meum, & Dominicum Petrium* (erat is Chriſtianus interpres, natione Armenus) *petitum, ad me duos ut Patres doctos mittatis, libróſque legis, & nominatim Evangelium; ut legem ejúsque perfectionem cognoſcam. Aveo enim eam nôſſe. Oro igitur omnino veniant cum ijsdem Legatis, & libros Legis afferant. Sciántque Patres qui venerint, me eos excepturum quàm honeſtiſſimè, & gratiſſimos habiturum, &c.* Exarſit inter Socios generoſa cupiditas & modeſtiſſima contentio, dum ſibi quilibet glorioſum laborem depoſceret: tandem omnium ferè ſuffragijs Rudolphus ad eum deligitur, & comites duo item ſacerdotes, Antonius Monſerratus Catalaunus, & Franciſcus Henricius Perſa, genere Mahometanus, ſed optimus Chriſti cultor, idémque Perſicè doctus, quâ linguâ Mogorum Nobilitas utitur. Diſceſſerant ingenti gaudio paulò poſt medium Novembrem, quos interim Rex in Urbe ab ſe condita, cui nomen Fatepurum, adeò cupidè expectabat, ut præcognito eorum Goâ diſceſſu, dies itineris numeraret, diſponens ſuâ opinione manſiones. Cúmq; paulò lentiùs ob valetudinem Monſerrati procederent, relinquendus is erat in Urbe Narvaria, ſex dierum intervallo à Fatepuro diſſita, quòd Rex per nuncios iter accelerari juberet. Nec minor in adventu fuit lætitia, quàm ſolicitudo fuerat in expectatione. Ut primùm advectos cognovit Rex, edidit mandata, ut ad ſe priùs, quàm compellarent quemquam mortalium, deducerentur. Qui cùm veniſſent, omni honore acceptos per inſignem benignitatem, multis diverſiſque in multam noctem interrogationibus tenuit. Tum juſſit hoſpitaliter accipi, & ingentem vim pecuniæ afferri, quâ uterentur arbitrio ſuo. Sed Rudolphus eâ omni cum liberali gratiarum actione remiſsâ, cauſam breviter adjecit, Religioſos ipſos eſſe, id eſt, homines qui ultro abdicatâ rei pecuniariæ poſſeſſione, devotáque Deo paupertate, neceſſarijs vitæ contenti eſſent. Eam Rex profeſſionem plurimum apud ſuos ac ſæpius commendavit; dedítque eos alendi negotium Domino Petrio; ex quo Patres tantum præcisè admittebant, quantum vitæ tenuiter tolerandæ ſatis foret.

Rex erat ætate circiter quadragenarius, oris colore non admodum Europæis abſimili, ingenio ſagaci & magno, Chriſtianis ità favens, ut etiam quoſdam deſertores impios, ad regreſſum pecuniâ & beneficijs invitârit. Attulerant Patres, quòd ipſe ſacros libros poſtulâſſet, Regia quatuor linguarum Biblia, ſeptem compacta Tomis, opere eleganti atque magnifico, ei donanda. Quos ubi primùm obtulerunt, ea Echebar ſingula aſſumens volumina, detracto capitis integumento, nudo vertici reverenter impoſuit, & oſculatus eſt: percontatus nominatim quod eſſet Evangelium, præcipuéque veneratus, ſuum in conclave omnia magnâ curâ recondi juſſit. Sub hæc, quò tranquillitati Patrum conſuleret, ijſdémque ſui copiam expeditiùs faceret, ſemotum intrà ſepta Regia domicilium attribuit. Qui cùm ibì Sacellum continuò ingenti nitore cultúque, quàm id loci fas fuit, exornâſſent, id ultro Regi viſere libuit. Propoſita erat in ara Sanctiſſimæ Dei-Parentis imago, ex ea expreſſa, quæ Romæ in Exquilina Baſilica colitur. Rex ùt pedem in Sacellum intulit, & in ſacram effigiem defixit obtutum, Majeſtatem admirans, & Religione perfuſus, primò Mahometanorum more ſtans, cervice, humeríſque profundè incurvatus; deinde more Chriſtianorum, nudo vertice, flexo genu, manibus junctis; tum ritu Ethnico humi toto proſtratus corpore, adoravit: adijciens Majeſtatem Numinis dignam, quæ gentium cunctarum ritibus adoraretur. Inter hæc nullum Rex omittebat erga Patres genus benignitatis; ut ipſum adeò Monſerratum, cùm adhuc languens fuiſſet advectus, & ab ſuis curari medicis juſſerit perdiligenter, & eum ipſemet inviſerit ſæpius, ſummáque comitate ſtuduerit conſolari.

His officijs eò magìs Patres delectabantur, quòd ad excipiendam ſalutis doctrinam non alienam indolem indicarent. Sed ultra ea vix quidquam Echebar progreſſus eſt. Cognoſcendæ Chriſtianorum legi, poſtulatu Rudol-

Rudolphi, diem certum destinavit, cujusque hebdomadæ Sabbathum; quóque liquidiùs rem cognosceret, disputationem instituit eruditissimis Mahometanorum advocatis, quos Mulassos vocant; qui tertio congressu ità revicti sunt, ut profiterentur ultro, nihil restare sibi quod contrà afferrent; neque jam cum Rudolpho, sed inter sese, in alias alij distracti sententias concertarent, non sinè admiratione perpetuæ inter Patres concordiæ. Omitto quibus de rebus disceptatum sit, satìs habeo indicare successum: qui is fuit, ut Rex jam non obscurè stomacharetur ineptias Alcorani, easque identidem Mulassis ad inurendum dolorem objectaret. At Mulassi, pars assentiri propè palàm, maximéque Abdulfasil Regiorum sacerdotum Antistes ac princeps; alij leviter repugnare, plerique fremere, irâ odióque disrumpi, denique cùm nulla laqueos exuendi via suppeteret, miracula postulare. Fuit quin etiam eorum de grege profundæ quispiam improbitatis, qui sumpto ab audaciæ ostentatione consilio, sive medicamentis fretus ac veneficijs, sive ubi ad rem veniretur, per artem & fucum elusurus certamen, fieri periculum vellet, ut Rudolphus cum Evangelio, ipse cum Alcorano ardentem insilirent in rogum, & cui flamma pepercisset, ejus lex prodigij sancita suffragio, pro vera susciperetur. Quæ temeraria, seu fraudulenta provocatio, egregiam Rudolpho materiam præbuit animi sui præstantissima decora expromendi; tria præcipuè, maximam Fidem, maximam obedientiam, maximam fortitudinem. Etenim ubi primùm ignis mentionem Mulassus fecit, Rudolphus ùt ardebat Fide, si æstum sequeretur animi sui, in conditionem lætissimus ferebatur, certus eam, quam tueretur, veritatem affici damno nequaquam posse; & adesse causam rebatur idoneam dandæ in conspectu Fidei, nè tergiversatio in Religionis contemptum acciperetur. Verùm cùm & Socij deterrerent, & ipse ad Sapientum decreta in conspectu Domini rem examinâsset; facilè intellexit, manifestam esse Dei tentationem. Evidentibus enim rationibus Mahometicam vanitatem redargui, ipsósque satìs Mulassos, & Regem vidisse, nihil in ea solidum, nihil nisì turpissimum, atque adeò conflatam varijs è sectis colluviem, corrivatis undique quæ corpori blandirentur, & quàm simillimos belluis homines facerent, inveniri. Nullis igitur opus esse prodigijs, imò, nè si fierent quidem, valitura apud eos, qui ad lucem rationis idcirco caligant, quia divelli suis à libidinibus ultro nolint. Hæc atque alia istiusmodi cùm Rudolpho & suggererentur à Socijs, & ipsi succurrerent; non ille tamen magìs mentem subjecit rationibus, quàm voluntatem obsequio, nè suam potiùs tanta in re, quàm alienam secutus sententiam videretur. Verùm enim verò cùm illum ea vehementer cura coqueret, nè per eam detrectationem splendor aliquando sanctissimæ Legis apud Barbaros infuscaretur; dum versat animo, quid consilij sequendum foret, vide quàm mirabilem invenerit viam non sustinendæ modò, sed etiam decorandæ dignitatis Christianæ. Quod tantopere semper expetiverat, venisse tempus arbitratus est, nobile Martyrium & voce faciendi & sanguine. Maledicere palàm Mahometo decrevit, & asperiùs quàm consuêsset exagitare Mulassos; ut quoniam capitali supplicio Mahometani facinus illud sinè mora vindicant, intelligerent omnes, nequaquam se metu mortis periculum ignis recusare, qui ad certam se mortem ità ultro ac volens offerret. Ergo post multas preces ad Deum, ut sacrificium suum in odorem dignaretur suavitatis accipere, plenus animi Divinæque fiduciæ, in Mulassorum & Procerum corona, sedente in medio Rege, in hanc sententiam prolocutus est. *Ignem ego, Rex (testis est Deus, in cujus conspectu sto) pro veritate Christianæ legis non reformido; jube rogum accendi: in eum me jube vivum dimitti in testimonium Christi JESU: non paveo, non recuso; amo, exopto. Atque nè causa desit, capitale est apud vos, qui secùs de Mahometo loquatur: ajo Mahometum falsum Prophetam esse; AntiChristum esse; mendacem & fraudulentum esse. ajo Christum JEsum Filium esse DEI vivi; neque aliud nomen hominibus datum esse sub Cælo, in quo speranda sit salus. In hujus testimonium professionis vel igne me, vel ferro, vel quâ lubet nece mactato. At tentare Deum nefas est, neque opus miraculis firmare Fidem, quam ratio manifesta evincit.* Satisfecit Regi oratio, quanquam non omnes in partes; adeò miri alicujus spectaculi, quemadmodum olim Herodi, libido exarserat.

Paucis diebus intermissis, nunciari Rudolpho jubet, Mulassum jactatorem illum esse hominem sceleratum, & supremo supplicio dignum, seque cupere conflagrantem videre; ut quando apud plebem ejus scelerum ignaram nonnulla in veneratione esset, ità redactus in cineres, absque invidia sua pœnas daret. Itaque conditionem ignis intrandi verbo Rudolphus acciperet; curatu-

rum se, ut prior ille ingrederetur, quia provocaverit; eóque combusto, ne sineretur Rudolphus intrare prohibiturum. Hoc Pater accepto nuncio, confestim ad Regem properat, declarátque sibi nequaquam licere necis cujuspiam participem fieri. Et ille, *non id peto*, inquit, *ut in necem consentias: sed ut conditionem accipere te simules.* Id quoque cùm sibi licere Pater negaret, institit, ut nutu saltem consentiret; at, cùm eo loco nihil à voce distare nutum, esset responsum; subijcit, *denique satìs habeo, ut præsens intersis, tacitus licèt atque immotus; rem ego proponam, perficiámque.* Tum Rudolphus: *nè erres, ô Rex; nihil est quòd intersim, si nihil in me possit inde referri; sin autem præsentiam meam populus pro consensu accepturus sit, non patiar, sed publicè proclamabo, testabórque dissensum. Hinc disce quàm pura sit, quàm simplex, & sancta Christi Filij DEI Religio. Simulationes istas & involucra non recipit. Ut ipsa vera est, ità quidquid fictum ac subdolum est, odit & vindicat. Itaque tibi author sum, ut si quâ pœnâ Mulassum suas ob noxas plectere vis, lege in eum agas, & causam supplicij vulgus intelligat. Denique Christianorum si juvat experiri constantiam, me in ignem immitte. Quod attinet ad miracula, tum fuerit opportunum de ijs agi, cùm Mulassi ostenderint in rationibus nostris haud satis esse firmitatis. Quamdiu illæ stabunt, nè alia quærant. Vias insuetas tentare, dum tritæ notæque patent, superbum ac temerarium est.* Hæc fortissimus Christi Præco liberè modestéque, & sapienter dixit: ut ingentem à Corona plausum retulerit, & Regis vel curiosam miraculorum aviditatem, vel molestam flagitationem represserit.

Cæterùm non satis noverat Rudolphus Regis animum, & erga Sanctam Fidem propensionem, cùm in Aula nihil constaret magìs, quàm non Mahometanum, non Ethnicum, non Christianum Regem esse. Exhibebat ille quidem Patribus benignitatem, sed in rebus Fidei inconstanter se habebat; ùt qui centum concubinarum illecebris implicitus, in ludicra opera & spectacula abreptus, cogitationes divinitus injectas continuò & velut in semine suffocaret. Super omnia adversabatur saluti hominis væcors superbia. Volebat sibi Augustissimæ Triados, nec non Incarnationis mysterium ità demonstrari, ut id suâ intelligentiâ comprehenderet. Explicabat utrumque Rudolphus aptissimis symbolis, ut vel ipsi faterentur Mulassi, sic explicata continere dignam Deo Majestatem, neque valeret repugnare Rex: sed eodem tamen hærebat in nodo, & obtentum quærere videbatur suæ perfidiæ. Fecerat quidem potestatem subditis, qui vellent, Christiana sacra suscipiendi; sed rogatus, ut voluntatem suam Regio diplomate testaretur, pertinaciter abnuit, suam affirmans abunde vocem esse: quo factum est, ut diffidentibus populis, ea potestas nullum haberet usum. Illud tamen videri potuit ingens rectæ mentis argumentum, quòd tribus è filijs natu secundum, Barhium nomine, Monserrato tradiderit Lusitanicè loqui & scribere edocendum, imbuendúmque etiam, si vellet, Christianâ Fide. Itaque perplexis Patribus, nec quid consilij capere, nec quid sperare oporteret, uspiam affulgebat; ut proinde docendus fuerit per literas Provincialis de toto Mogorum statu à Rudolpho exaratas. Addidit & alias ad Nunnium Rodericum Goanum Rectorem, quas hìc subnecto, ut sanctissimi ejus animi species penitus intelligatur.

Ex literis, inquit, *ad P. Provincialem scriptis, quæ inter nos domi, quæque foris cum Rege sint gesta, cognosces. In his tecum, nempe cum Patre Spirituali, solummodo agam de me. Optimè nôsti, quantum expetiverim hanc provinciam, & quantâ exultaverim lætitiâ, cùm missus in eam sum. Sicut audivimus, sic vidimus. Ad id quod optabam perveni, id est, ut testificarer coram Regibus, & Principibus hujus Mundi nomen Domini JEsu Christi, cum spe præmium inde reportandi mortem, quam sacræ literæ in conspectu Domini pretiosam appellant. At scito Pater, non paucos esse hoc loco, qui hujusmodi mortem cupiunt: verùm abest tantum à nobis, quantum Rex abest à funere. Interim dum illa differtur, non deest materia ærumnarum intestinarum & externarum, ut interdum tædeat me etiam vivere: placuítque Authori expeditionis hujus Deo mihi porrigere calicem, non eum qui inebrians dicitur, sed illum alterum, qui vini meri plenus misto. Cæterum nondum usque ad sanguinem restitimus. Ità tamen simul consolatione abundo, ut si ad meam hanc voluptatem accederet, ut liberarer ab onere hujus qualiscunque Præfecturæ, quod Sancta Obedientia mihi supra vires meas imposuit, totúmque in Socium meum reijceretur, tum verò impleretur gaudium meum, ac superabundaret; si tamen esse gaudium potest in medio nationis pravæ, ubi nihil nisi peccata vident oculi nostri; ubi aures nihil audiunt, nisi teterrimum, ac fœdissimum Mahometi nomen. Nihil Pater (flens scribo) nihil hunc aërem personat, nisi illud diabolicum nomen: nec ferè unquam suavissimum*

JEsu

JEsu nomen ad aures nostras accidit. Namque Mahometani, si quando appellant, solùm nominant JEsus Propheta, Deíque Filium negant. Atqui ego talem JEsum non novi, nec scio dicere, nisi JEsus Filius DEI: idque si interdum linguâ ipsâ multum pronuncio, ac volo satiari dicens, Christus JEsus Filius DEI, tunc refricatur mihi pœna & afflictio spiritus, quòd ille, apage inquit; alius aures obturat; illi irrident; hi execrantur. Ubi verò me domum recepi, cupio ut ipsi parietes, & paucæ illæ Christianorum animæ, quæ velut in Arca Noë nobiscum sunt, undique ingeminent acclamêntque, Filius DEI; sed respondere mihi videntur, quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Cùm Regem allocuturi, atque ad salutem sublevaturi adimus, occupatos homines invenimus in precationibus illis funestis, quas Mahometani tantâ sedulitate modestiáque, ac reverentiæ simulatione exequuntur, ut mirum sit; cogimúrque oculis nostris illorum videre dealbatorum abominationem sepulchrorum. Denique totum hìc Mahometus est; hìc Anti-Christus pollet in hac gente; ad tartareæ hujus belluæ honorem flectunt genua, prosternunt corpora, manus attollunt, eleemosynas erogant, faciunt omnia: nobísque libertatem vocis non licet exercere, nè vitam Regis in periculum adducamus. Itaque mori non licet; nec tamen vivimus, quia tabescere nos fecit zelus noster, solúmque spe vivimus, eáque incertâ, quæ nonnunquã ad malapotiùs, quàm ad bona vergit. Quòd si spes nostra similis esset spei animarum Purgatorij, item similis consolatio esset. Nunc autem earum certa est, cum secura expectatione boni eis promissi; nostra planè habet incertum eventum, quod quidem ad conversionem Regis pertinet. Nam alioqui Deus eam sensum infundit cordibus nostris, ut labores in conspectu Majestatis ejus nihilominus acceptos confidamus esse, quàm si exitum sortirentur: quia scrutator cordium & renum est DEUS. Hæc cogitatio facit interdum, ut mihi similiter atque Patriarchæ olim Jacob, dies hi pauci videantur præ amoris magnitudine, cùm dies ac noctes laboremus in re tanti DEI obsequij, quantum est Fidem ejus in gentibus barbaris serere, tanto cum vitæ nostræ discrimine. Atque hæc altera est causa consolationis nostræ, quòd eo loco versamur, qui quandam nobis necessitatem imponit, quotidie vitas nostras in mortem offerendi; quem statum videtur mihi debere quivis germanus Societatis filius invidere nobis; quia majorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Et quanquam charitatem in nobis ità magnam non agnoscimus, quòd nondum usque ad sanguinem restitimus; tamen eo loco sumus, ubi propiùs est, ut hanc quoque DEUS nobis concedat. Ac proinde precor te, Pater, qui me semper amâsti, ut adjuves me ad gratias agendas de beneficio tanto. Et quoniam de charitate est sermo, quâ nihil est dulcius, nè ab ejus te suavitate distraham, in ea finem dicendi faciam, tuis me Sacrificijs & orationibus ex animo commendans. Fatepuro 4. Id. Septembr. 1580.

Missionis exitu tam incerto Provincialis ex literis cognito, revocandos existimavit. At Rex uni Francisco Henricio potestatem abeundi fecit, reliquos duos negavit cum bona sua gratia abituros.

Interim arma in Regem germanus ejus frater, qui Regnum Chabul citra Indum possederat, corripuit, junctis sibi Bengalensibus, qui paulò antè rebellaverant, eam defectioni prætexentes causam, quòd Rex Religionem mutare vellet; ut idcirco Rex sive dissimulandi causâ, sive revera alienior, aliquamdiu pristinæ in Patres benevolentiæ significationem intermitteret. Jam verò cùm adversùs fratrem ingentes copias Rex ipse produceret, castra sequi Rudolphus statuit, ut salutis Regiæ momenta captaret omnia, & occasionibus immineret. At Rex satìs fore dixit; si Monserratus, nè filij quem secum ducebat, profectus in literis retardaretur, secum iret. Fatepuri igitur relictus Rudolphus vitam planè cælestem ducere orsus est, ut etiam barbaros in sui raperet admirationem, qui sæpius ad ostium cubiculi adreptabant, dum corpus flagris malè exciperet. Ipse Regis filius natu maximus strepitu ingenti verberum noctu exaudito, è conclavi prosiliens, ad cubiculum Rudolphi, sonitum flagelli sequens, accessit: cúmque Pater finem pulsandi fecisset, ingressus dissimulanter, pavimentum sanguine conspersum conspiciens, quid egisset interrogabat; rem totam leni risu, & gratâ interpretatione tegente Rudolpho. At Regulo sic ejus facti species inhæsit, ut post annos multos venerans, celebránsq; tantæ virtutis memoriam, coram Patre Hieronymo Xaverio exclamaret: *O virum! ô qualis erat iste vir!* Nactus etiam per Regis absentiam plus otij Rudolphus, illud limandæ linguæ Persicæ, excogitandísque argumentis, quibus insaniam Mahometi quàm clarissimè refelleret, impendebat. Quo in studio ità profecit, ut totum Alcoranum egregiè calleret, & locos sibi invicem repugnantes haberet promptissimos; Mulassis vehementer mirantibus, qui defensionem nè attentare quidem jam audebant. Sed nequiverat Rex diutinum ferre

Viri

Viri desiderium, ac propterea profligato celeriter bello, ad sese eum acersivit in castra, tamque honorificè & amanter adventantem excepit, ut Aulici tantam sui Principis indulgentiam admirandi nullum facerent finem. Porrò Rudolphus ut tantis gratijs redderet talionem, omnibus artibus salutem Regis procurare studuit: ipsum adeò Regem induxit ut jejunaret, jejunióque flecteret Patrem luminum, ad elargiendum sibi veræ fidei lumen. Sed barbarus cibo abstinens, potione quâdam ad mentis usque stuporem se interim ingurgitabat: itaque hærens in cæno, vitâ æternâ indignum se reddebat.

Erat per id tempus solus jam apud Mogores Rudolphus, nam Rex Patrem Monserratum Legatis suis adjunxerat, quos ad Philippum II. Hispaniæ Regem (ad quem tunc mortuo Henrico Cardinale universa Lusitanorum ditio pervenerat) ad Summum itidem Pontificem, & Generalem Societatis Præpositum officiosis literis instructos, expedivit. Goam ubi Monserratus pervenit, fusiúsque exposuit infructuosam videri nostrorum in Mogore stationem; statuit Provincialis etiam Rudolphum inde evocare, datis ad Regem literis, in quibus ostendebat Rudolphum maximè idoneũ fore Legatis in Europam comitem: addidit & alias ad Rudolphũ, quibus jubebat, ut omnimode se à Rege expediret, redirétque in Indiam. At Rex urgenti abitum Rudolpho ità respondit: *Ego te plurimùm diligo, & consuetudine tuâ plurimùm delector. Quod pertinet ad veritatem Divinæ Legis, ità sum animatus, ut eam ex quocunque quamvìs vilissimo homulo, si cognoverim, sinè mora sim suscepturus. Cæterùm nemo unus omnium extitit unquam cujusvis disciplinæ, ex quo tam multa, quæ satis mihi facerent cognoverim, quàm ex te. Abire si placet, ego vim tibi non inferam, cum bona tamen venia & voluntate nunquam abibis. Denique peccatum hoc, si me destitueris, tuum in caput sit.* Reposuit Rudolphus: Regem à Patribus non deserendum, sed suo tempore alios viros optimos & doctissimos submittendos; proptereáque se neque libros, neque sacram supellectilem asportaturum. Nihil tamen de proposito suo remittebat Rex; id unum repetens: se quidem eum nolle per vim tenere, invitissimo tamen se abiturum. Perstitit nihilominꝰ in obediendi studio Rudolphus, séque ad profectionem comparavit. Tum Rex, ubi eum advertit animum planè obfirmâsse ad abitum, sacramento primùm adegit, ut sponderet reditum, quantum in se foret, ad Mogores. Deinde accipere jussit quidquid in Regno suo arrideret, professus nunquam passurum se, ut abiret indonatus. Rudolphus ut morem Principi gereret, Moscovitam Christianum, qui cum Polona conjuge, & parvulis duobus liberis Regi captivus serviebat, sibi dari postulavit, & cum ijs Goam reversus est sub initia Maij, post quatuor annorum in Mogore commorationem, ingenti Sociorum gaudio, qui se Rudolphum inter homines vivum visuros desperaverant. At Rudolpho hærebat infixus animo dolor, amissi ùt rebatur per eam revocationem Martyrij, quẽ ipse Monserrato & Henricio Mogoricæ expeditionis comitibus, cùm in Indias nuncius obitæ ab Edmundo Campiano, & Alexandro Brianto in Anglia gloriosæ mortis, perlatus esset, talibus verbis deplorabat: *Illi, illi sunt viri; nos verò indigni tam beatâ sorte homuli.*

Cæterùm paulò pòst DEUS viro Martyrij sitientissimo occasionem fundendi sanguinis suppeditavit in Salsettis. Deerat sub id tempus Salsettano Collegio Rector; cui muneri opportunissimum visum est Roderico Vincentio Provinciali substituere Rudolphũ, cujus virtutẽ sapientiámq; omnes & admirabantur, & amabant. Ibat ad eam expeditionem Rudolphus, Evangelicâ, si aliàs unquam inopiâ instructissimus, tribus nimirum universim codicibus; sacris Biblijs, Breviario, & vitâ, quæ jam tum manuscripta circumferebatur, S. Xaverij. Expetebant interim Neo-Rectorem avidè Salsettani Socij, inque ejus adventum renovationem votorum distulerant. Quâ Cortallini peractâ, cæpit Rudolphus domicilia Sociorum & Ecclesias omnes circumire, ipsos adeò Ethnicorum pagos, quos paulò antè Idolorum eversio acriùs in Christianos irritârat. Quin & oculos in Coculinum conjecit, statuítque oppidum invisere, fundamenta sacræ ædis inibi positurus. Vix itaq; dies Dominicus illuxit, qui fuit pridie Idus Julij, cùm Rudolphus & Paciecus in Arce Ravioli, alijque in alijs sedibus rem Divinam fecêre, dixêréque ad populum pro concione, & omnes sub vesperam in pagum Orliensem convenere. Inde Antonius Franciscus unus Sociorum scribit ad Coculini primarios, Rectorem postridie cum alijs Patribus eò venturum; rogare se præterea, dent operam, ut universi conveniant, habere se quæ unà cum illis, salutis ipsorum causâ, communicet. Rescripsit ad eas literas è Principibus unus, se quidem malis domesticis impeditos (extiterat enim inter eos ex primarij viri cæde dissensio)

sio) convenire minùs commodè posse, ac pro dignitate Patres excipere. Si tamen oppidum liberet inspicere, id ipsorum commodo fieri licere. Hisce nuncijs Barbarorum excitata perfidia; continuò inter se deliberant quemadmodum Patres Deorum suorum eversores, suæ legis irrisores, pessimis supplicijs discruciatos interimant. Nostri Idibus Julij, quo die P. Ignatij Azevedij, & Sociorum ejus obitam heroicam necem Goani Socij piè recolebant, suo quisque Sacro peracto, adulto valde jam die, sui ignari discriminis, Coculinum rectà contendunt. Erant omnino de Societate quinque, Rudolphus Aqvaviva, Alphonsus Paciecus, Antonius Franciscus, Petrus Berna, Sacerdotes; & Franciscus Aranea ad opera manûs adjutor; qui cùm reparandis, cæmentóque adversùs Barbarorum injurias ædificandis præesset ædibus in Salsettis, eundem maximè ad usum Coculinum, cùm locus ædi sacræ capiendus foret, ducebatur. Prosequebantur nostros Christiani propemodum quinquaginta, Lusitaníque eo in numero duo: cùmque primos Coculini aditus attigissent, nemóque obviam prodiret, placuit primarium quendam virum accersere, qui apud suos plurimum authoritate valebat. Is ubi accessit, & causas, cur nemo adversum procederet attulit, abeundi veniam confestim petijt. Nostri ut maneret cùm exorare non possent, quòd is occupationes nescio quas prætenderet, hominem dimiserunt. Is ubi discessit, omnium advertit aures & oculos clamor horrificus. Ariolus erat, sinè quo isti nihil moliuntur, qui fœminarum & puerorum in corona magnis stridoribus clamores edebat, & insanâ totius corporis jactatione pulverem in aërem spargebat; nec quid diceret satis perspicuum erat, nisi illud; advenisse jam tempus, quo violatum ulcisci Numen Idolorum oporteret, injuriásque eas, quæ quotidie inferebantur à Patribus, vindicare. Sub hæc paratum jam sibi tugurium Patres intrant; Crucem in fastigio statuunt, & paulisper quiescunt. Nemo paganorum apparet. Mox quidam conspecti commeantes ultrò citróque, & oculos exploratorum modò in tugurium defigentes, captantésque aure suspensâ Patrum sermones. Qui cùm audîssent de ædificanda æde sacra agitari, jámque positam Crucem animadvertissent, è vestigio evanescunt. Ultro accersitis duobus è primis, qui degebant in vicinia, alter tantùm venit, cui Calugus Naique nomen erat; interrogatúsque quid ità principes pagi non adessent, solemnia benevolentiæ argumenta præbituri; deinde, quid inconditi sibi vellent venefici clamores? Respondit perfrigidè, domesticis populum conflictari discordijs: Magum, Idolorum jussu, concire multitudinem adversùs Patres; verùm jam sese rem totam disturbâsse. Hæc Alphonsus Paciecus cùm audîsset, hominem ad Rudolphum adducit, qui paululùm ad canonicas precationes à cætu secesserat. Mirâ ille hominem comitate complexus, offert operam suam ad dissensiones tollendas. Visus est Barbarus probare ille quidem consilium, sed nihil ab se, ignaris fratribus, statui posse causatus, abscessit. Etiamnum resonabant dira carmina, horendúsque venefici ululatus; quæ quò diutiùs advenarum aures verberabant, eò certiùs ipsi nôrant contra se fundi. Et quanquam vitam suam in DEI potestate positam esse meminerant, tamen horrore quodam sensim perfundebantur; atque adeò sinè cunctatione retrò abijssent, nisi suborto imbre, allatísque eodem tempore cibarijs, reficiendas tantisper vires, dum deplueret, censuissent. Curatis raptim piéque corporibus, dum quidam de comitatu, quòd allata domum annona multitudini minimè suffecisset, ad quidpiam coëmendum in pagum ingressi, expectantur, Patrésque interim jamjam profecturi, de aptando sacræ ædi situ sermonem conferunt, locúmque describunt: ecce tibi clamor affertur ingens ex ea parte, quâ primarij Pagodi ruinæ in proximo stabant; & qui expectabantur Christiani, fugientes apparent, eósque insectans globus ingens Ethnicorum, hastas, gladiósque vibrantium, & sagittas aptantium arcubus, magnóque fremitu ingeminantium; *Macta veneficos, macta patriæ nostræ perturbatores.* Omisâ dein insectatione fugientium, intendunt cursum ad Patres. Continuò Christiani Orlienses obviam inermes, ùt erant, progressi, admonere etiam atque etiam, precari, obtestaríque, nè Patres innoxios, támque ipsis benevolos violarent. Illi contrà nihil pensi eorum habitis consilijs, tela expedire. Lusitanus Regius Scriba sclopeto instructus, se ferebat adversùm, speciem præbens vim vi repulsuri. Sed Paciecus hominem reprehendens: *Abstine*, inquit, *non enim ad bellum venimus*; pergénsque in occursum furentium, brachijs tanquam ad complexum expansis, quiescere, ac securos jubebat esse. Inter hæc nova turba ex ea parte, quâ Patribus retro iter capessendum erat, cum infesto clamore, velut ex insidijs dato signo cooritur.

Præibant robusti duo Barbari, feroces juventâ, nudi corpora, ore truci, sparso & incondito crine; multitudo ingens sequebatur. Hi priores in eum locum, ubi Patres constiterant, cursu delati, quis inter eos præsit, interrogant. Rudolphus in re subita constans animo, equum ad fugam sibi expeditum à Christiano, quo utebatur interprete, oblatum repudiare, Sociorum cuicunque eum se concedere dicere; hortari suos ad subeundam fortiter pro Christo mortem, quæ omni profectò vitæ anteferenda sit; eam tantopere expetitam, & tam diuturnâ peregrinatione quæsitam, ecce jam esse in manu, eam non modò non dubitanter, sed etiam ardenter exciperent. Inter hæc verba adfuit illico hostium manus, & ab Rudolpho ipso cædis fecit initium. Huic poplites primò succidit ingenti plagâ: quo ille vulnere procumbens in genua, oculis in cœlum intentis, diductáque suis ipse manibus veste, nudam præbuit hostili ferro cervicem. Sed nè id quidem ad leniendam carnificis crudelitatem satis fuit. In eas ipsas cervices, quas Christi pugil nudârat, impresso mucrone, duas illi graves mortiferásque plagas imposuit. Huic immanis scenæ secundo actui præludere jam olim Rudolphus persæpe visus est, cùm inter precandum exardescens, diffibulatâ veste, nudatóque collo, perinde quasi jam tum feriendus foret, exclamaret in cœlum: *Paratum cor meum DEUS, & paratum collum meum, Deus cordis mei!* Ad has plagas accessit nova, quæ humerum à reliquo corpore penè discerpsit; & ad extremum jaculi vulnus in pectore; quibus vulneribus animam suo edidit Procreatori. Supremis autem vocibus dixisse memoratur, ut esset suo Domino usquequaque persimilis: *Ignosce illis, Domine!* atque addidisse: *S. Xaveri, ora Deum pro me! Domine JEsu accipe Spiritum meum!* & hoc ubi tertiò repetiverat, expirâsse. Atque huc Rudolphum sua Virtus provexit, quò tanto semper ardore contenderat. Nihil enim adeò, cùm ex Regno Mogoris revertit, querebatur, quàm quòd medios inter hostes nunquam sibi sors similis obtigisset.

Proximè Rudolphum, ac penè eodem tempore, invasêre Franciscum Aranearn, quem gladio vulnerârunt in gutture, & lanceam adegerunt in costas. Jacuerat is prope sepem, ægram trahens animam, donec Barbari reliquis interfectis, occisorum cadavera numerarent; atque ubi conspicati sunt Franciscum spirantem adhuc, omnis ad eum virorum, mulierum, ac puerorum multitudo convolat, magnis clamoribus præ lætitia gestientium; qui quò plus honoris haberent Idolo suo, bis circa illud seminecem raptant; deinde ùt mos est gentis in reorum quæstionibus, uno tantùm pede consistere jubent, tum etiam Idolo supplicare. Quod cùm constantissimè facere renueret, positus est quasi signum ad sagittas, quas innumeras in eum miserunt, & sanguine imbutas Idolo consecrârunt. Atque is fuit universorum furor, ut nè pueri quidem ipsi puellæque in ejus corpore lacerando, suisque manibus, mucronibus, jaculis, & præacutis sudibus configendo, animum possent satiare, cùm è suis ulciscendis Idolis aliquam sibi quisque partem conaretur laudis appetere. Quare & arundines, & veruta, & alia ejusmodi tela ejus cruore madefacta, unà cum reliquo occisorum sanguine, suis consecrabant Idolis: eodémque ipso, ùt eorum mos est, Deorum simulachra festis clamoribus inungebant. Denique ità confecto laniatóque Araneâ, vulneribus aliquot in cervice defixis, reliquum spiritum exhauserunt.

Tertio loco Petrum Bernam aggressi, in caput ejus transverso vulnere ità sæviêre, ut vertex avulsus modicâ penderet è cute; alter oculus illi telo trajectus; auris dextra ferè detracta. Addidêre & contumeliosa tormenta, verendis exsectis, & in os morientis per turpem contumeliam immissis; ea de causa, quòd ille nuper vaccam, præcipuum ipsis coli solitum Numen, super ejusdem Aram occidisset, & Deorum fana evertisset.

Similiter Pater Antonius Franciscus, accepto in capite gravi vulnere, & reliquo corpore confossus, id demum obtinuit, quod quotidie in Missæ Sacrificio à DEO Eucharistico enixè postulabat, scilicet ut sibi ejus causâ mortem oppetere liceret. Certè eo ipso die Sacrificanti, miro prodigio sacer sanguis exundans efferbuit labrotenus, haud obscurum fundendi sanguinis argumentum.

Sed & P. Alphonsum Paciecum eâ gloriâ fundendi pro fide sanguinis dignatus est DEUS. Hic dum Barbari alios crudeliter laniant, veluti moræ impatiens, *meme*, clamabat; *adsum, qui feci, qui vestra Idola comminui.* Hæc dicenti cùm Barbari lanceam adegissent in pectus, ille extensis in crucem manibus, oculisque in cœlum sublatis, alteri se vulneri offert intrepidus; quo accepto: *Tu Domine*, inquiebat, *lanceâ pro me confixus es, per eam ego te obtestor, ut hisce parcas, & novos illis Fidei prædicatores submittas*; cúmque hoc

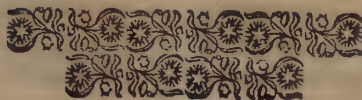
hæc dixisset, concidit exanimis. Erat Alphonsus clarissimâ Principum inter Hispanos familiâ genitus, talentisque ad quævis Societatis munia egregijs instructus, quod ipsum moram illi injecit, nè, pro eo ac optabat, in Indias mitteretur. Vicit tamen piâ importunitate Superiorum reluctantiam, sancto etiam dolo usus, ut Deum in sua vota flecteret. Instabat hora, pro qua Cordesius Provincialis Consultores suos evocârat, de Alphonso in Indiam mittendo supremùm deliberaturus: tum Alphonsus singulos viritim in Collegio Socios adit, rogátque ut eâ horâ coram Divinissimo Sacramento certum quoddam negotium Deo commendent. Convenerat in odeum constituto tempore totum prope Collegium, & ùt alij alios ignorabant ab Alphonso rogatos, mirabantur insolitam id temporis suam comprecantium frequentiam. Ipse etiam interim Alphonsus in cubiculo suo impactis vehementer in dorsum flagris, cælum pulsabat. Perseverabant adhuc in oratione Socij, cùm ecce Alphonsus adest, & gratulabundus: *abire*, inquit, *licet, jam voti compos sum.* At illi re cognitâ, pro qua preces adhibuerant, partim gratulari, partim dolere, plus impetratum quàm voluissent. Egit is primum in Goano Collegio per triennium Ministrum, id est, religiosæ œconomiæ sub Rectore custodem; inde Socius Provinciali adjunctus est; aptissimúmque judicârunt omnes, qui in gravissimis Indiæ negotijs ad Summum Pontificem, & Societatis Generalem Romam mitteretur. Quia verò metuebant, nè Europæi Virum sibi interciperent, datis ad Everardum literis petierunt, nè in detentionem Alphonsi ullatenus consentiret. Ipsum etiam Paciecum literis suis ad reditum ità hortatus est Provincialis: *Confortare Pater, mementóque jam dudum te, cùm primùm has in Oras discessisti, totum eis debitum, ac dedicatum esse; non itaque permittat Dominus, ut te careamus. Equidem pro eo, quantum rationibus Provinciæ hujus commodaturum te persuasum habeo, etiamsi jam vitâ excessissem, dolerem vehementer, si existimarem fore, ut hoc illa subsidio nudaretur.* Ad ipsum verò Generalem Mercurianum hæc scripsit: *Mitto in Urbem, ut rerum nostrarum statum edoceat, Alphonsum Paciecum. Vir est, cui perinde ac mihi, in omnes partes tutò habeas fidem. Partes enim possidet omnes Prudentiæ, Virtutis, experientiæ: superq; omnia, est filius verus Societatis. Quam ob rem vehementer abs te peto, ut eum ad nos omnino remittas. Nam verè magnam jacturam, si eo careret, hanc Provinciam fecisse censerem.* Redijt porrò Alphonsus confectis feliciter negotijs, atque potissimùm impeditâ facultate, quam Lusitani Præfecti pro Salsettanis à Rege petierant, ut ijs Idola retinere fas esset; quòd metuerent Salsettanos ad Idalcanem omnes migraturos, cum jactura redituum Regiorum. Tredecim insuper socios secum ex Europa advexit, novos vineæ operarios. Dúmque Provincialis nomine Rudolphum in Salsettas deducit, unà cum eo, alijsque è Societate quatuor, sæcularibus verò Christianis viginti, 15. Julij 1583. pro Fide occisus est. Corpora occisorum in puteum quendam conjecerunt Barbari, quæ post triduum extracta, adeò nihil corruptionis passa sunt, ut recentem potiùs stillarent è vulneribus sanguinem, quasi eo die sauciata fuissent. De Rudolphi potissimùm corpore affirmârunt complures, odorem quendam ex eo prodijsse jucundissimum, sanguinémque, qui ex omni vulnere, tum è cervice manabat uberrimus, ita æstuâsse, ac si succensis ignibus effervesceret. Quæ res omnium animos vehementer accendit, tantúsque osculantium manus, pedésque ac plagas, impetus fuit, ut jam tum cælestem eorum gloriam videre sibi quodammodo viderentur; Reliquias etiam ex ijs aliquas tam studiosè quærebant, ut alij sudaria sanguine tingerent, capillos evellerent alij, alij ungues præscinderent; ità ut Rudolpho quidem nec in manibus nec in pedibus unguis remanserit ullus. Tanta erat apud omnes Rudolphi æstimatio. Corporibus aptè compositis, solennis instituta est supplicatio. Deportabantur ea à Patribus, crebris cum funalibus, cantúque Psalmorum, qui ad eam triumphi gloriam spectare potissimum videbantur: sed lacrimarum effusione tantâ, ex intimis ortâ lætitijs, ut nascentis velut Ecclesiæ imaginem repræsentaret. Delati sunt hâc pompâ ad Templum Oppidi Ravioli, ibique in prægrandi arca conditi: Patre Provinciali votivam Missam in gratiarum actionem solenni cantu peragente, quòd tale funus non alias desiderare videretur exequias.

Quâ die cæsus cum socijs fuit Rudolphus, eâdem ipsâ P. Joanni Ferdinando, quem & vitæ sanctimonia, & perfamiliaris cum beatis Spiritibus consuetudo clarum fecit, Deo monstrante, tota rei gestæ series in Europa patefacta est: sciscitantique ex præsente sibi Angelo, cur ità malè diréque haberi suos famulos DEUS permitteret? responsum ab eodem est, id eâ re permitti, ut morte

te suâ gloriam DEI illustriorem reddant. Anno ab istorum Heroum cæde quarto, qui fuit ejus sæculi octogesimus septimus, deliberante Petro Castrio viro nobili, cùm in Lusitaniam solvere cogitaret ex India, trésne Salsettæ pagos, qui sibi mulctæ nomine obvenerant, Domui Probationis Goanæ nostræ, domesticâ necessitate laboranti tribueret; an pretio divenderet alijs? Novitij, Visitatoris Alexandri Valignani admonitu, precibus institêre, & hos Christi Pugiles, qui nuper in illis eisdem pagis, vitam profuderant, oravêre, ut rem susciperent, cujus successus populorum utilis conversioni foret. Ea consultatio dum per dies aliquot tenet, Frater unus è Nostris exactæ ætatis, Procurator Domûs Probationis, ad mulierem accedit ex tertio S. Francisci Ordine, probatæ sanctitatis; ejúsque preces in rem præsentem efflagitat. Recepit illa se facturam. Hoc dum agit; cogitare secum primò inde cœpit, Paupertate magistrâ stare omnem Religionem: inde autem, non esse cur eo præsidio Novitij nudarentur. Ea versanti, offertur species Rudolphi ultra modum humanum, gemmatam habentis coronam in capite, è qua splendor admirabilis emicaret; qui ad eam, *filia, curari debet aliquid*, inquit, *Domui Probationis ad propulsandam inopiam, nè multis sit iter ad Societatem JESu obseptum: super ea re scrupulum omnem abijce; & ad Deum preces effunde.* Quærenti, *quis esset?* *Rudolphus sum*, ait, *quem Christi amor in illis pagis compulit ad mortem.* Et multis ultro citróque auditis, & redditis, sermo finitus, magna cum mulieris lætitia; quæ visum uni è Nostris recenti gaudio aperuit. Preces verò auditas eventus edocuit; nam & Castrius liberam nobis omnem possessionem donavit, & consecutus est Salsettanorum, qui requirebatur, assensus; Prorege ipso, omnibúsque Magistratibus nostrâ causâ adlaborantibus.

Anno hujus volventis sæculi tertio decimo, Neapoli quispiam è Nobilitate, nostro nomini haud satis æquus, cùm Rodulphum in omni passim sermone cerneret venerationi esse, atque in concilio cætúque eorum, qui in Fidei odium cæsi fuêre, collocari; improbare factum instituit, sugillare Patres qui sinerent, reprehendere qui nomini ejus honorem deferrent; *qui vitam*, ùt ajebat, *per infortunium absolvisset, quale plerisque, qui Barbarorum veniunt in potestatem, comparatum est.* Eâ nocte quæ diem illum excepit, quo importunus homo per licentiam exorbitârat, ecce quiescenti multa in luce spectabilem se Rodulphus exhibuit, &, *num se cognôsset?* quæsivit. Illo inficias eunte, sciscitatus est, *quî demum hominem, quem non nôsset, vellicare, ac petulanter auderet incessere?* cùmque ille, ut *quis ipse esset, ediceret*, vehementer oraret; *Rodulphum esse*, respondit *sese, quem ipse non esset pridie vituperare reveritus*; eóque dicto confestim evanuit. Verùm Nobilis viso perterrefactus, postridie primâ luce rem detulit ad Archi-Episcopi Vicarium; eóque comitatus ad Patres venit, ubi conspectâ Rodulphi expressâ coloribus in tabula effigie, agnovit in illa Virum, quem nocte conspexerat; & ejus honori deinceps venerationique studuit impensissimè.

Tertium his libet inserere, prorsus ad Rodulphi gloriam & ornamentum haud parum illustre, illi nimirum debere plurima ex parte Societatem nostram egregium decus illud Ecclesiæ Japonicæ P. Carolum Spinolam, cujus in loco certamen exponam. Is enim dum salubres de rebus deserendis humanis cogitationes cum animo suo versaret, commodùm nuncij adferuntur de morte nostri Rodulphi. Quod genus tam fortunatæ mortis cùm vehementiùs generosum Caroli pectus percussisset, alienæ victoriæ flammis accensus, mox etiam paris desiderio mortis exarsit. Re ergo Deo commendatâ secum statuit, Religiosum Societatis JESU Ordinem, itidem ùt ille, inire, itérque in Indiam omni deinde contentione procurare. Hasce res Carolus ipse affirmat scriptis Omurano è carcere literis ad P. Mutium Vitellescum Præpositum Societatis universæ; quibus post alia, narrans suam ob Christianæ legis præconium captivitatem, eximium hoc suæ patientiæ beneficium, maximam partem acceptum refert precibus P. Rodulphi, cujus se morte pro Christo obitâ excitatum ad Societatis, Japonicæque profectionis ingressum tam enixè flagitandum, affirmat. Tanta nimirum est vis atque efficientia exempli Sanctorum!

P. FRAN-

P. Franciſcus Garrion Hiſpanus Soc: IESV. pro fide Chriſti veneno ſublatus in Iaponia. A. 1590. menſe Auguſto.

C. Screta del. Melchior Kuſell f.

P. FRANCISCUS CARRION.

FIdem Chriſtianam primus in Japoniam anno 1549. intulit S. Franciſcus Xaverius; inde gentis illius Apoſtolus ex merito appellatus, eandem etiã ferè biennio prædicatione & miraculis conſtabilivit, genitis Chriſto per Evangelium, ex omni hominum genere quàm plurimis. Proſecuti ſunt eandem Provinciam non ſinè graviſſimis difficultatibus Patres noſtri, & grandia incepta P. Franciſcus Carrion primus omnium literis conſignavit, & in Europam miſit, magna ſancti laboris & ipſe pars; cujus aliquot præcipuos ſucceſſus, ex ipſomet hìc delibare juvat. Fervere potiſſimùm tunc noſtrorum zelus viſus eſt, cùm circa annum ejus ſæculi ſeptuageſimum nonum, Alexander Valignanus Orientis Viſitator, totum noſtrorum in Japonia regimen in tres quaſi Provincias diviſiſſet; deſignâſſet etiam Collegia quæpiam, in quibus Juniores noſtri linguæ Japonicæ, aliiſque neceſſarijs ſtudijs vacarent; Excitâſſet ſeminaria, & domum Probationis, in quam admitti poſſent è Luſitanis ibì peregrinantibus, aut etiam è Chriſtianis Japonijs, ſi qui noſtro inſtituto idonei, à DEO in Societatem vocarentur. Quibus ità conſtitutis, Viſitator in Regnum Arimæ ſe contulit, ut Regis converſioni, alterius Regis Omuræ Bartholomæi Patrui, ejuſdem

ſuaſu de religione Catholica amplectenda deliberantis, manum ultimam imponeret. Sed reperit Regem in propoſito vacillantem; ut quem avia Idolis addicta, cum avunculis ejuſdem ſectæ à ſancta cogitatione retraxerat. Effecit tamen adjuvante DEO, ut rurſus aures libenter daret ſibi diſſerenti de doctrina Chriſtiana, & non longè pòſt, cum uno è patruis ſuis, & juvene patruele tempus locúmque condiceret baptiſmo, in quo Rex quidem Protaſij nomen accepit; uxor verò paucis pòſt diebus maritum ſecuta, Lucia dicta eſt.

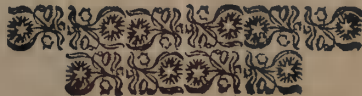
Auctâ per hos Principes Religione Kalendis Martij Meacum verſùs iter inijt, quò eum ſpes convertendi Nobunangæ Japoniæ Imperatoris evocabat. Adiverat hunc Imperatorem priùs P. Organtinus, cum Laurentio Japone interprete, qui patriâ elegantiâ de Chriſtianæ Religionis veritate diſſerens, eo guſtu à Nobunanga auditus eſt; ut Aulicos ſuos ei diſſertationi intereſſe Imperator voluerit; id tamen priùs in aurem Laurentio familiariter inſuſurrans: *Etſi ego*, inquit, *contentiùs, & irato ſimilis te quæſtionibus laceſſam, tu tamen audacter loquere.* Tum valvas pandi, & Proceres ſuos vocari jubet. Cúmque multa ex Laurentio ferventer quæſijſſet, Laurentio plauſibiliter omnia diſſolvente; altâ voce Imperator Principes adſtantes circumſpiciens, *adeſte*, inquit, *auxilio: nam cogi me ſentio ad iſtam adeò rationi congruam Religionem amplectendum. Quin vos ipſi ad Sacra Chriſti cum conjugibus & liberis ſuſcipienda comparate.* Móxque ad Laurentium converſus, jubet cum Nobilibus viris de Fide Chriſtiana uberiùs loqui. Quod cùm is rurſus cum ingenti plauſu feciſſet, Imperator, ſubitò Organtinum cum Laurentio in intimum ſecum conclave deduxit; ibíque exquiſitis formulis utrumque obteſtatus eſt, ſibi nè mentirentur; diceréntque, an revera ea, quæ dixerant pro veris ipſi haberent? Cauſam dubitationis ſuæ aſſerebat; quòd poſteaquam mira à ſuis Bonzijs de futura vita ipſe audijſſet, ijdem tamen Bonzij, ſub fide ſecreti ſibi faſſi fuerint, ea quæ dicerent, falſa quidem eſſe, jactare ſe tamen illa ad populum, ùt ſibi quæſtuoſa, & politico regimini utilia: & idcirco eadem de doctrina Chriſtiana ſe ſuſpicari addebat. Hìc Orgãtinus in ſeriũ compoſito vultu, quàm potuit efficaciſſimè, certiſſimam ſuam myſteriorum, quæ docebat, fidem, aſſeveravit. Viſaque in conclavi Regio figurâ globi terreſtris, eam arripiens; *vide*, inquiebat, *Domine, unde quantísque marium ac terrarum ſpatijs, quàm horrendis periculis venerim:* (ſimul illi Italiam monſtrat, relegitque digito viam, quâ ſe inde in Japoniã contulerat) *quanta autem* (ſubjunxit) *foret hæc dementia, ſi florentis Patriæ meæ neglectâ dulcedine, ſinè ulla humani commodi ſpe, ingentibus vitæ periculis huc veniſſem, ſolâ inſtigante inani libidine mendaciorum venditandorum? Quòd Bonzij, ùt inquiebas, populum fallacijs ſuis circumveniant, faciunt id, ùt ipſe etiam dicebas, tanquam ſibi quæſtuoſum. At nos paupertatem ultro amplexamur, & ex miniſterijs noſtris nullum facimus quæſtum; ut quos una beata vitæ ſpes ſuſtentat & erigit.* Audivit hæc Imperator fixis Patrem intuitus oculis, & quaſi ſatisfactum ſibi foret, invitus eum à ſe è Regia dimiſit. Sub idem tempus commiſſum eſt grande inter Bonzios Foheſcianos, & Giodoſcianos de Fide certamẽ, cuj⁹ arbitrum elegêre Nobunangam; qui eam certamini legem dixit: ut victi capite mulctarentur. Concurſu rabioſiſſimè peracto, victores declarati ſunt Judicum ſententijs Giodoſciani. Foheſciani verò, juſſi priùs ſanguine proprio ſubſcribere oblatæ chartæ, quâ ſe convictos, & ratione ab adverſarijs ſuperatos fatebantur; demum capite plexi ſunt, qui certaverant: reliqui ſectæ ejuſdem in deſertam Inſulam deportati, bona & caſtella eorum plurima, direptioni populari permiſſa. Erat Foheſciana ſecta omnium infeſtiſſima Catholicæ Religioni; Quare illam ſuam operam Nobunanga reduci ad ſe Organtino magnificè jactans, id ſe ipſius, & Chriſtianorum amore feciſſe prædicabat, confirmavítque ſpem de ſui converſione conceptam, ut jam Organtinus plura, quæ è re Chriſtiana eſſent, majori audaciâ aggrederetur. Ædificabat gloriarum pleniſſimus, & triginta ſeptem Regnorum Dominus Nobunanga Urbem Anzuquiamam quantâ poterat magnificentiâ, cupiens eam Regnorum omnium caput & Metropolim eſſe. In ea civitate cenſebant omnes, ſummi momenti inſtitui publicam Religionis Catholicæ profeſſionem, cui rei perficiendæ hæc commoda ſe obtulit occaſio. Vulgaverat Imperator, Urbe jam, domóque Regiâ perfectâ, edictum per omnes ſuas ditiones, quo cunctos Dynaſtas ac Principes invitabat ad viſendum utrumq; illud ædificium. Fiebátque concurſus ingens primæ Nobilitatis, quòd metuerent notandam ab homine ſuſpicaci & jactabundo ſuam abſentiam. Organtinus igitur gratiam Imperatoris aucupaturus eodem venit, & confeſtim ad ſalutationem

tationem Nobunangæ admiſſus, facilè intellexit, non parum eum delectatum, quòd Europæi quoque (quos Patriæ magnificentiæ aſſuetos parvi facere opulentiam Japonicam percrebuerat) ſuorum operum & opum ſpectatores cupidos, & laudatores non paucos videret. Hac opinione tumido & læto Imperatori Organtinus libellum porrigit, quo petebat ſibi fieri poteſtatem, domûs & templi ſuæ Religionis uſibus in Urbe nova condendi. Negârat id priùs pluribus præpotentibus Bonzijs Nobunanga, Patri tamen blandiſſimo & renidenti vultu non ſolùm liberaliſſimè annuit, ſed ultro amænisſimum locum delegit, & ut ſtatim ædificium in eo noſtrum inchoaretur, juſſit. Non defuerunt hoc rerum articulo ſibi Chriſtiani Meacenſes, ſed ingenti ſtudio & ſumptu partim ibi emptâ, partim Meaco apportatâ materiâ, intra unum menſem ex elegantia Japonica utriusque ædis molem ligneam erexêre. Acceſſit poſtmodum & Viſitator Valignanus Imperatorem, quem ipſe & tres filij ejus certatim honoribus excepêre; & domum regreſſis decem anates peregrini generis, rarum illic donum, quódque ipſe Imperator paulò antè à Legato Regis Banduenſis acceperat, Viſitatori ſubmiſit. Fecit etiam eidem petenti poteſtatem fundandæ in Urbe nova domûs pro Seminario puerorum; quam Nobunanga paulò pòſt ad faſtigium perductam inviſit & laudavit. In ea ſtatim viginti quinque nobiliſſimos pueros ſub cura Organtini collocatos, diſcedens Valignanus reliquit; qui cùm in diſceſſu gratijs prolixè actis Nobunangæ valediceret, ingentis pretij tapete donatus eſt, in quo eminebat phrygio opere depicta Urbs Anzuquiama: opus in paucis inſigne, quod deinde à Legatis Gregorio XIII. Romæ oblatum admirationi fuit. Omnia hæc benevolentiæ in Patres argumenta ſpem augebant de converſione Imperatoris: ſed libido & ſuperbia retinebant hominem à Fide amplectenda. Conſtat eum, & Filium ejus primogenitum, ſeriò egiſſe cum Organtino, ut legem, quæ libidinum licentiam prohibet, tantiſper laxaret; pollicebantúrque ſe cum Aula, ac Japonia tota confeſtim Chriſtianos futuros. Superbia ejus in tantum etiam excrevit, ut Divinos honores appeteret. Locum proinde in colle novæ Urbi adjacente deſignat, & totam artificum, ex arcis & urbis opera perfecta feriantium, induſtriam adlaborare jubet in Delubro omnium, quæ unquam in Japonia fuiſſent, ſuperbiſſimo illic erigendo. Exiguo tempore (ùt Japones ſunt in ædificijs velociſſimi) moles conſtitit omni magnificentiæ genere viſenda. Apparebant ibì ſpecioſiſſimis in loculis expoſita ſimulacra Camium, è totius Japoniæ expilatis Sacrarijs eò translata; ſupra hæc humiliora per ædis circuitum ſacella, eminebat altè thronus ſplendidiſſimo ornatu radians, in quo præcipuæ venerationi ſaxum exponebatur, inſignibus Nobunangæ ſculptum, ipſúmque Nobunangam Japonico uſu repræſentans, nomênque Idolo novo novum impoſitum Xantai. Miſſa mox decreta, quibus ad ultimum Februarij invitabantur omnes, Natalem Nobunangæ celebraturi, & adoraturi novum numen Xantai. Addebantur promiſſiones obtemperantibus amplæ: fore, ut qui Xantai adorarent, è pauperibus divites, è ſterilibus fæcundi, è morbidis valentes & ſanifierent; qui id negligerent, ſupplicijs mactandos. Adfuit ergo condictâ die innumerabilis ex univerſa Japonia hominum multitudo, campos ingentes tabernaculis latè poſitis operiens, quòd minimam eorundem partem tecta Urbis, alioqui ampliſſimæ, vix caperent. Primus omnium ſplendidiſſima pompâ Jonus Suquendonus, Mini & Boazi Rex, maximus natu filiorum Nobunangæ, ſacrificatum exquiſitis ritibus novo DEO proceſſit. Hunc Reges & alij Principes, tum Nobiles, ac denique plebs, ingenti ambitu ſecuti. Non tulit impunè hominis arrogantiam DEUS. Paucis poſt diebus concubiâ nocte effulſit ab occidente vibrantiſſimus ſplendor, ſimúlque ſupra turris apicem ardentiſſimè flammeſcens nubes apparuit, eodémque ſitu ac viſu, ad obſervantium horrorem, ad ſolis uſq; ortum perſtitit. Horribilis etiam paulò pòſt Cometes longiſſimam, & formidoloſiſſimè micantem caudam latè explicans, medio æthere exarſit, in dies aliquot. Lancea etiam ignita ſereno excuſſa cœlo in arcem novam intorta eſt, cunctis horrentibus; uno Nobunangâ, quem monſtra petebant, giganteam temeritatem oſtentante, & contemnente minas, quas tragico ſuo mox ſanciturus erat exitu. Etenim adulto Majo, Faxibæ primario ſuo Duci, adversùs Amanguccianum Regem, & Bonzium Ozacæ Principem bellum gerenti, poſcentíque auxilia, totum copiarum ſuarum robur, quóſque in comitatu ſuo fideliſſimos habebat, ire ſuppetias juſſit. Numeroſiſſimam horum auxiliorum manum ductabat Aquechius, vir manu promptus, & Nobunangæ percarus. Hic Meaco profectus, re-

putare

putare secum cœpit, quàm destitutus viribus præter morem Imperator esset; adeòque oppressioni, quâ ipse cresceret, opportunus. Duces igitur quosdam sibi addictos, Nobunangæ infensos, clàm advocat; consilium exponit; omnes probant. Hinc subitò ignaris militibus pronunciatur nocturnum iter Meacum versùs, arcano, ùt mentiebantur, Nobunangæ jussu, quendam sibi suspectum Dynastam opprimere studentis. Sub lucem adsunt Meaci 14. Junij, palámque jubentur Palatium Nobunangæ oppugnare. Nec mora in quoquam fuit. Surgenti è strato Nobunangæ, & manus ad faciem lavandam levanti, trepidus adfertur nuncius, Regiam armatis obsessam esse. Ille audacissimus nihil credere, & solita superbiâ mirari. Donec prodeunti ad fenestram, sagitta humerum transfixit; quâ ille extractâ ensem stringens, fortissimè aliquamdiu multis restitit: donec glande plumbeâ trajectus, sanguine ac vitâ deficiente, in conclave secretum profugit, forésque clausit; ibíque, ùt quidam referunt, usitato in Japonia desperatorum more, ventrem sibi dissecuit. Sed vix id sciri pro certo potuit: nam flamma undique à conjuratis palatio subjecta, statim illud cubiculum unà cum cadavere absumpsit, extinxítque simul Suquendonum Nobunangæ primogenitum, & primum nuper ad Idolum Xantai sacrificulum. His ità Meaci peractis, tota militum vis Anzuquiamam Urbem novam convertitur Aquechio Duce. Arx capitur, sparguntur avarissimè cumulati thesauri, & quod per vim ac rapinas victrix quindecim annorum licentia corraserat, triduo per profusissimas largitiones dissipatum est. Quo rerum articulo emersus è latebris Oxaquenus secundo genitus Nobunangæ, dum Sanxius frater tertius cum exercitu ad ultionem necis paternæ properat; Arci, Urbi, Templóque Anzuquiamo flammas subjecit, omniáque horrendo incendio delevit. Hic finis fuit primi Japonicæ Monarchiæ Imperatoris, qui felicitatẽ Augusti in vita, Cæsaris tragicum exitum in morte repræsentare videbatur. Deo justo Judice superbiam hominis, & in profitenda Fide agnita socordiam ità plectente. Occiso Nobunangâ, cùm amicorum ejus proscriptio fieri cœpit, nostri Meacenses nîl mitiùs sibi, quàm cruentam necem, utpote Imperatori notoriè familiaribus, templo autem & domui triste incendium ominabantur. Sed fuêre curæ DEO Patres adeò, ut Organtino filium suum in præsidium submitteret ipse Aquechius. Brevíque interfecto Aquechio pax Japoniæ, rebúsque Fidei apprimè necessaria redijt. Hæc aliáque plurima in annuas literas suo studio redacta, primus, ùt dictum est, in Europam transmisit P. Franciscus Carrion, oculatus gestorum testis, & magnâ parte Apostolicorum laborum socius, dum Scimum Insulam, atque ipsam Urbem Meacensem (in qua relata tragœdia peracta est) gnavus operarius excoleret. Cúmque sæpius desideratam pro Christo mortem spe devoràsset, anno demum 1590. ejus calicem ebibit, dum in Firandum ad opus Evangelij missus, tantam ibidem impietatis fecisset stragem, ut eam æquis oculis Ethnici ferre non valentes, toxicum ei miscuerint genti familiare, quod viscera haurientis contorta discruciat, & provocato priùs copioso per vomitum sanguine, tandem & animã ipsam corpore exturbat. Id cùm incautus sumpsisset Franciscus, nec domare posset pharmacis, triduo per ingentes cruciatus exacto, vitam in Firandensis Insulæ vico Ikizuk dicto, beatâ morte coronavit anno 1590. Oriundus ille erat Methymnâ Campi, exactóque Philosophiæ curriculo, & susceptis Baccalaureatûs insignibus, ad Societatem anno ejus sæculi septuagesimo primo, ætatis undevigesimo accessit, & quo jam tum flagrabat divinæ gloriæ studio, Alexandrum Valignanum Orientis Visitatorem anno 74 secutus est primùm in Indiam, ac porrò in Japoniam post biennium progressus, repetitâ aliquantisper Philosophiâ, aliísque studijs celeriter, ùt res poscebat, instructus, manum Apostolico operi admovit, quod nonnisi à vita priùs derelictus deseruit.

P. GEOR-

P. Georgius Carualhal Lusitan. et P. Iosephus Furlanettus Venetus, S. I. ex propinato in odium Fidei veneno mortui A. 1592.
C. S. d. M. K. f.

P. GEORGIUS CARVALHAL, & P. JOSEPHUS FURLANETTUS.

PRovidit Ecclesiæ, & Societati suæ optimus DEUS continuam operariorum successionem, velut si mortes ac Martyria, novæ forent virorum Apostolicorum geneses, per quas uno avulso non deficit alter. Sublato igitur per venenum Patre Francisco Carrion, in illius locum & labores mox suffecti sunt P. Georgius Carvalhal, & P. Josephus Furlanettus. Viseum, Urbs Lusitaniæ non ignobilis P. Georgio Patria fuit, qui in Societatem admissus A. 1568 mense Majo, ætatis florentis anno 18. magnos statim in virtute fecit progressus. Suo rogatu destinatus in Indiam, comes factus est Rudolpho Aquaviva, aliisque magni nominis Viris, quibus ille permisceri & vitæ merito, & mortis gloriâ meruit. Goæ Tyronibus datus Magister, cùm eas partes laudabiliter sustineret, accersitus est in Japoniam, & operam perutilem, ùt erat navùs & impiger, in Scimo Insula procurandæ saluti mortalium præstitit, Bungensi præsertim in Regno, quod turbatum deprehenderat. Tradiderat Franciscus Rex Bungensis filio suo præmaturè Regni administratio-

nem,

nem, qui licèt magnum Christianæ Religionis propagandæ zelum, parentis Catholici hortatu, prætulisset, propositum tamen non tenuit, Riozogi terroribus, & Bonziorum suasu in transversum actus. Concepit infelix, seditiosè id flagitantibus Idololatris, sacramentum impium, quo se obstrinxit ad reddendos Bonzijs ereptos census, permittendáque sacra Camium, ac Fotoquium. Tantæ idcirco perfidiæ sibi conscius, Magistrorum Fidei congressus occursúsque declinabat, nullius majore, quàm Parentis sui Francisci, Regis senioris dolore, pudoréque. Qui cum in morbum periculosum incidisset, accedentes ad se officij causâ Principem filium, cum nuru ipsius conjuge, admittere in conspectum noluit: auditúsque est cùm diceret (id quod eventu deinde comprobatum, spiritu Prophetico prævisum fuisse apparuit) stirpem suam, quæ quingentis jam annis in Bungo regnabat, in isto suo adversùs Deum rebelli filio, sic ejus peccatis exigentibus, finem habituram. Mox bello invalescente, brevi tempore Fungense, Chicungense, ac Buygense Regna, quæ Franciscus Parens Bungensi adjunxerat, amisit. Bungense ipsum vix tenebat, Proceribus plurimis rebellantibus. Interea Rex senior studijs Religionis se totum addicebat, & in domo privata degens, octavo quoque die ritè confessus, Eucharistiam sumebat. Quotidie manè statis horis mysteria vitæ ac mortis Christi commentabatur: vesperi autem cum congregata familia in Sacello domestico, flexis ante aram genibus, coronam Deiparæ recitabat. Votis insuper tribus in hoc secessu se Deo devinxit; Castitatis conjugalis, Obedientiæ mandatis DEI, & suis in spiritu directoribus, constanter exhibendæ; postremò bonorum honorúmque omnium priùs jacturæ subeundæ, quàm in Fide Christi titubaret. Operæ pretium est audire, quibus verbis hoc postremum votum expresserit. *Promitto tibi JEsu Christe, Fili DEI, me te, unum verum, æternúmque DEUM agniturum, adoraturum semper, & quæ docuisti crediturum: etiamsi Patres Societatis, quos mihi dedisti Magistros, à te deficerent: etiamsi (quod fieri non posse arbitror) Vicarius tuus in terris, Romanus Pontifex, & tota Christianitas Europæ tuum cultum abijcerent.* In his pietatis officijs ac cogitationibus versantem, circumsistunt rebus jam perditis Regni proceres, & missi à filio, qui enixè precarentur, ut tenuium Imperij reliquiarum Regimen, & Patrocinium susciperet. Diu reluctabatur: sed pietate, & misericordiâ victus, tandem annuit. Principiò quatuor Principes, qui Regem juvenem pravis suis consilijs perverterant, exilio mulctavit. Tum exercitu instructo Chiracuram factiosorum Ducem oppugnare orsus, brevi tempore à conspirantibus destitutum oppressit, & acie occidit. Sic Regno Bungensi pax reddita, Deo, quâm sit ad omnia utilis pietas, exemplo illustri demonstrante.

Profuit hæc pacificatio P. Georgio, aliísque è Societate operarijs ad uberiores fructus ex eo agro carpendos, cùm indies novos, etiam è prima Nobilitate, ad Baptismum pertraherent. Jam verò cùm laborantem Firandi P. Franciscum Carrionem veneno sustulissent barbari, ejúsque socium P. Theodorum Mantels, eâdem arte laboribus Apostolicis inutilem effecissent, suffectus est illis cum socio Patre Josepho Furlanetto, P. Georgius Carvalhal. Verùm nec illis diu licuit esse superstitibus; quippe quos ante exactum ibidem, à quo venerant, annum, eodem toxico infecêre barbari; ex quo acerbus primùm capitis dolor, tum febrium ardor, demum cruentus vomitus subsecutus, P. quidem Georgium intra octiduum confecit Ikizuki die 5. Maij 1592. Josephum verò uno post haustum venenum anno, cùm Arimam ad Obamenses balneas experiundas profectus esset, eadem mali vis ingenti Christianorum luctu peremit, postquam in Societate vixisset annos 22. in Japonia quindecim. Vir, qui dum valuit, comitate & robustâ charitate; postquam valere desijt, tolerantiâ, & pietate in sui amorem omnes trahebat. Natione & patriâ Venetus erat, in Indiam profectus A. 1576. jam tum sacerdos, navigatione difficillimâ, quâ mille quingenti morbis consumpti fuère. In Japoniam anno 1578. provectus, laudabilem in Scimo operam posuit Gentilibus ad Christi Fidem adducendis. Subinde Superiore Seminarij Facazukiensis morte sublato, in ejus locum subrogatus est. Ibi & juventutis curam egit perdiligenter, & ad Christianorum eruditionem insigni fructu incubuit, & gentiles, excursionibus per vicinos populos factis, plurimos lucrifecit; tinctis aliquando uno in oppido simul sacro latice bis mille sexaginta quinque capitibus; quæ omnia unus ille indefessus præstabat. Revocatus A. 1587. in Scimum, administrandam suscepit Ecclesiam, quam toto jam sexennio dirè vexârat Tonus, qui juxta Leges Japoniæ, post piam & Christianam mortem Ludovici Regis Catti, filij parvuli Ludovici itidem dicti, utpote

utpote patruus, tutorem gessit, homo Ethnicus, & in omnem vexandorum Christianorum occasionem intentus, ùt qui Evangelij præcones ex Insula proscripsit, Christianis necessitatem intulit aliò migrandi, paucis ibidem in ærumnis cum laude constantiæ durantibus; quos adventus Patris, quasi è cœlo missi Angeli, recreabat. Multa ibi præclarè gesta sunt à Patre Josepho clam Tono, consultúmque diligenter animorum corporúmque saluti, distributis etiam proprijs suis cibarijs in famelicos inopes, cùm annus gravior annonam orizæ, quâ victitant, afflixisset. Id genus Apostolicis laboribus probè excultus, destinabatur ad præmium ab Agonotheta Christo, dum Patribus per venenum in Firando infectis, ipse cum P. Georgio suffectus, eodem toxico extinctus est.

P. Theodorus Mantels Belga S.I. in Iapone ex odio Fidei veneno Sublatus. A° 1593 5. Maÿ.

C.S.d M. . f

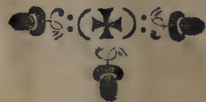
P. THEODORUS MANTELS.

Erat P. Theodorus Mantels Patris Francisci Carrion socius non tantùm usque ad fractionem panis, quem parvulis in Fide simul frangebant, sed etiam usque ad bibendum calicem passionis, eodem quo P. Carrion die oblato haustu intoxicatus; sed ùt erat ætate ac corpore firmior, sumpto insuper confestim antidoto vim ejus retudit, per biennium vitâ inter ingentes

tes cruciatus extractâ. Octobri mense redux Macaum è Japonia P. Alexander Valignanus Orientis Visitator, eum periclitandi ex mutatione aëris remedij gratiâ secum duxit; sed cum illa priore nocentior videretur, Malacensem periclitari à medicis jussus est. Verùm consumptis jam per veneni violentiam vitalibus, decimo octavo postquam Malacam appulisset die, vivus per biennium Martyr, malo victus occubuit anno sæculi ejus 93. ætatis 33. Leodium Urbs Belgij frequens ac celebris, Mosæ amni imposita, Theodoro natalis fuit: quem latinâ inflexione Mantelium, Manteles alij nuncupant. Societatem anno 1580. mense Februario vicenarius ingressus est, Divinæque gloriæ inter barbaros proferendæ studio succensus, in Indiam post triennium profectus, inde rursus in Japoniam trajecit, eo tempore, quo Saxumanus diviso bifariam exercitu Bungum intravit, pagos, oppida, atque inprimis Christianorum Ecclesias fœdè vastans. Miscuerant se Saxumani copijs Bonzij, tempus vindicandi Deos suos à nostris spretos sibi oblatum gratulantes. Hi furore plusquam barbaro in Cruces obvias, & similia Christianæ pietatis monimenta debacchabantur, templa diruebant, sacras imagines, vestes, sacra vasa, ferro, aquâ, aut igni malè perdebant. Non tamen semper impunè; præterquam enim, quòd complures ex sacrilegis in ipso flagranti ardore sceleris repentinâ morte, aut calamitate aliâ oppressi sint, imbellem etiam fæmineum sexum in ultionem provocârunt.

Erat Christiana mulier, quæ ex Arce Usuquiensi ardentem in Urbe capta domum Probationis Societatis, & duo Templa Christianorum deflagrare videns, non magìs ejus spectaculi acerbitate pungebatur, quàm æmulo zelo, quòd magnificum Cœnobium Bonziorum, cum specioso Idolorum delubro, in ora continentis ab Arce angusto freto dirempta, cernebat: & indignata Christi templa abire in cineres, nefaria verò Dæmoniorum culmina stare integra; ardore quodam altiore stimulata, nocte concubiâ, fretum sola natando traijcit; mòxque non uno loco ligneis (ùt ferè sunt ædificia Japonum) ædibus igne admoto, repetito natatu se arci reddidit; indéque undantem è Cœnobio ac templo Bonziano per tenebras flammam, & magno suo solatio spectavit, & pari gratulatione alijs ostendit. Sed tolerabilior jactura fuit parietum tectorúmque quantumlibet DEO sacratorum, quàm viventium DEI Templorum, hominum videlicet Christi doctrinam profitentium; quorum ingens numerus omnis sexûs, conditionis & ætatis, cùm Fidem ejurare respuerent, vitâ spoliati sunt. Invidebant tam gloriosa certamina discipulis suis Magistri Fidei, Societatis nostræ Patres, Carrion potissimè, Patris Mantels socius; sed barbaris satìs erat eos, jam antè propinato veneno intoxicatos, Regno ejecisse, quos incruentæ morti servavit DEUS; si tamen incruenta dici potest, cùm ingentem sanguinis copiam Christi Athletis sumptum expresserit venenum.

SANCTI TRES JAPONIÆ MARTYRES.

NUmerosum equidem Candidatorum Martyrum exercitum habet in Cœlis, ùt speramus, JEsu Societas; sed Militans in terris ex authoritate sacræ Romanæ Ecclesiæ trisagium tantùm accinere suis Athletis hactenus potest, diceréque: *S. Paulus, S. Joannes, S. Jacobus.* Hi Mundo primùm, pòst etiam Cœlo in Japonia nati; primitiæ fuêre, quas Ecclesia & Societas Japonica cruento sacrificio DEO hactenus sacravit. Persecutionis occasio hæc fuit. Post Nobunangæ, quam suprà memoravimus necem, Imperium Japoniæ occupaverat Faxiba Cambacundonus, qui pòst Taicosama dici voluit. Is Religioni Christianæ per annos complures impensè favit; donec anno 1587. scelestissimo Jacvini consilio, suis omnibus Fidem Christianam interdixisset, Patrésque è Japonia proscripsisset universos. Erat Jacvinus Taicosamæ Medicus & Leno, olim Bonzius, qui dum Imperator Ozacâ progrederetur, ne pellices suas secum ducere cogeretur, virgines undique conquirebat, quibus Imperator libidinosissimus abuteretur. Commorante igitur Taicosamâ in Urbe Pacatensi, exhaustâ jam viciniâ, Jacvinus excurrit Arimam, inde Virgines Imperatori collecturus.

S. Paulus Miki, S. Ioannes de Goto, S. Iacobus Gisai, Iapones Soc. IESV, pro Fide Christi Crucifixi Nangasacki in Iaponia. A. 1597. 5. Februarij.

M.K. f

ctiurus. Christianæ illæ erant omnes. Itaque cùm vocatas ad se impudentissimus leno consuetâ impudentiâ compellâsset; singulæ quasi ex composito responderunt; morituras se millies potiùs, quàm DEI Legem talia prohibentem, violarent. Indignatus suprà quàm credi potest infamis homo, callidè instructus nocendi artibus, ad hilariter cœnantem, meróque Lusitano æstuantem Cambacundonum ingreditur; Percontantique de more: *ecquam duceret speciosam comitem?* ille, artifici mæstitiâ vultum obductus, contractis nonnihil humeris: vacuum se, ac graviter increpitum à puellis Christianis, Arimâ redire dixit. Exilit ad hæc audita Cambacundonus, discurrit, vociferatur clamoribus horrendis, exitium minatur Arimensibus fæminis. Astutissimus leno concesso hisce æstibus spatio, blandè rursus adrepens, ut novos, jámque perniciosiores suscitaret: *mihi vero,* inquit, *ô Imperator, immeritò videris succensere dementatis mulierculis. Quid miseræ potuerunt, nisi quod edoctæ, quod jussæ fuerant facere? ad hoc eas Europæi illi Bonzij* (sic nostros vocabat) *quos in delicijs habes, erudierunt. Quamvis delicias solùm tuas per illorum consilia interturbari, minima pars damni fuerit: statui ego tuo, fortunæ, vitæque tuæ* (*Dij omen avertant!*) *timeo.* Tum multa sententiæ suæ confirmandæ, à Lusitanorum illic degentium, Christianorum item Principum Japoniorum, Justi Ucondoni potissimùm potentia formidabili, occupatis Insulis Philippinis, & rebellione recenti Bonzij

zij Ozacensis, mutuatus argumenta, in eam Imperatorem concitavit rabiem, ut is intempestâ mox nocte nuncios ad Justum Ucondonum miserit, per quos optionem apostasiæ, aut exilij offerebat. Qui cùm retulissent Ucondonum exilium & mortes mille præeligere; alios mox ad Provincialem Coëllium expedivit, qui ex eo quærerent, quâ facultate Patres Fidem prædicarent, boves animalia innoxia, & de homine benemerita occideret, Bonzios pellerent? Respondit Pater breviter: habere se diploma ipsiusmet Imperatoris, quo potestas Patribus amplissima concederetur, propagandæ in Japonia Legis Christianæ. At furens Tyrannus nihil ea pensi habens; Justum Ucondonum priùs omnibus possessionibus, sanè quàm amplissimis, honoribus item, officiisque omnibus spoliatum, unà cum fratre, conjuge, liberis, sene Patre Dario, in exilium ablegat; eandem etiam in Patres sententiam edit. Justus ad eam denuntiationem nihil turbatus, imò plurimùm sibi gratulatus est, quòd dignus habitus sit pro nomine JESU contumeliam pati; quin & ipse sui exilij nuncius, habitu jam ùt exul sordido, ad familiares suos accurrit. Hìc senex Pater: Justum non sinè lacrymis dulcissimis amplexans; *Læta*, inquit, *fili narras; bene nobiscum agitur, cùm familiam nostram dignam DEUS judicet, in qua Christianæ constantiæ prima exempla constituat. Macte istâ virtute! libenter sequimur. Utinam contingat post opes ac rem familiarem, etiam vitam pro Christo profundere! eamus actutum, quo DEUS vocat.* Patris vetuli authoritatem reliqua secuta familia, omnibus palàm incessit lætitijs: frater, uxor, liberi, certatim pro se quisque Ucondonum amplecti, renidenti omnes vultu, festis acclamationibus celebrare gaudium, concurrere in ædem sacram, hymno solenni gratulari felicem sortem, nec finem instantis mali optare alium, quàm oppetendam pro Christo mortem. Hinc reversi ad iter se comparant; prodeúntque parvis instructi sarcinulis, herì principes, hodie mendici; dignum Cœlo spectaculum! omnes quo se reciperent ignari, passim per avia errabant: tandem in sylvis ac montibus variè quæsitis latibulis recepti: id unicum dolentes, quòd etiam Patres, eàdem sententiâ comprehensi, animabus opitulari deinceps in Japonia nequirent. Constituit viginti dies Tyrannus, intra quos omnes Patres è Regni finibus excederent. At cùm navis non ante sextum abhinc Mensem esset inde solutura; jussi sunt interim omnes Firandum convenire; ibidémque præstolari navis discessum.

Erant è nostris per Japoniam sparsi tum viginti; qui ut ad speciem Tyranno parerent, à Provinciali evocati ad condictum locum, brevì omnes convenerunt, adductis etiam secum Seminariorum alumnis, & Catechistis juvenibus, quòd hi omnes instantissimè ambirent eorundem periculorum cum Patribus, & exilij fieri participes; oblatis priùs ultro Patri Organtino schedulis, quæ continebant abdicationes Patriæ, opum, Parentum, Legis Christianæ gratiâ. Deliberatio habita postmodum Firandi est; an abeundum nostris è Japonia esset? Erant qui censuerant manendum solis Sacerdotibus & Catechistis; reliquis, ac potissimùm Novitijs abeundum, ut in tranquillitate adolescerent, ad supplendum aliquando defectum Sacerdotum & Catechistarum, consumptorum ærumnis aut gladio Cambacundoni. Prævaluit tamen generosius consilium, judicantium, nè Tyrones quidem ab hac pulchri periculi communione segregandos esse, nec invidendam illis raram occasionem educationis nobilis inter Martyria. Mansêre itaque in Japonia omnes, hinc inde per Dynastas Christianos dispersi, quòd hi certatim, etiam cum præsenti capitis periculo, certos Patrum manipulos ad se mitti postulàrint. Interim uxor Cambacundoni, audito Patrum exilio graviter ingemuit, instantérque ursit apud virum sententiæ revocationem. Sed barbarus, quamvis fateretur se paulò ulterius irâ prolapsum, quàm necesse fuerit, non fore tamen è dignitate sua ajebat, si à proposito, quod tanto strepitu susceperat, citò ac leviter desisteret. Procurabant interea rem Christianam strenuè, quamvìs cautè, sparsi per Japoniam Patres, & præter infantes innumeros, ex adultis per eas latebras sacro recèns tinxerunt lavacro quàm plurimos. Jámque paulò liberiùs agere cœperunt, cùm circa annum 1596. in Japoniam venit designatus ejusdem gentis Episcopus ex Societate, Pater Petrus Martinez, specie Legationis ad Cambacundonum ab Indiæ Prætore missus, & à Tyranno comiter exceptus, permissúsque in Regno sedem figere. Sed nova rursus erupit procella, unde minimè timeri potuit. Ad annum usque 1593. soli è Societate operarij vineam Japonicam excolebant, donec ex Sacro Ordine S. Francisci quatuor discalceati Patres ad Tyrannum ex Philippinis Insulis, quas eripere

eripere volebat Regi Catholico, missi essent, pacem petituri: qui ejus Legationis obtentu ad Martyrij spem, cujus erant sitientissimi, aspirabant. Eos Imperator liberaliter habuit, annuítque, ut sedem sibi Meaci, quam petierant, stabilirent; eâ tamen lege, nè Christianæ Fidei cuipiam suorum capessendæ authores forent. At ipsi sanctiore zelo inflammati, paulò pòst domicilio Templóque excitato, SS. Eucharistiæ Sacramentum publicè proposuêre, frustra amicis, frustra Patribus nostris dehortantibus, qui vehementer timebant suum quinquaginta annorum laborem, per ardentiorem illum zelum momento uno pessumdari. Sed flagrans illa Martyrij cupido obscurabat publici periculi magnitudinem, adeò, ut anno 94. ejusdem seculi, accitis tribus alijs socijs, novam Ozacæ erexerint ædem, & in ea perinde ac Meaci, plebi promiscue Legem DEI proposuerint. Jámque tertiam Sancti Lazari meditabantur Nangasachi; cùm Jacvinus ille medicus occasionem nactus, Imperatori denunciat, Legem Christianam rursus à novis Sacerdotibus Franciscanis publicè doceri; Patrésque nostros idem privatim facere. Tum excandescens Cambacundonus, homines intempestâ nocte mittit, qui Meaci & Ozacæ Patres utriusque Ordinis dent custodiæ, & illis obnoxios in catalogum referant.

Erant Meaci è nostris aliquot cum P. Organtino; sed Gibonoscius Gubernator optimè illis affectus, nè comprehenderentur impedivit; Ozacæ verò solus è Societate per id tempus degebat Paulus Miki, cum Joanne de Goto Religionis Candidato, & Jacobo Kisai viro ævi grandis, & servilibus domûs nostræ ministerijs occupato. Hi proinde cum uno è Franciscanis, tribúsque ejus familiaribus comprehensi Ozacæ; Meaci verò è Franciscanis Patres quinque, Laici duodecim conjecti in vincula, numerum quatuor & viginti compleverunt. Inter eos Paulus noster præ gaudio vix capiebat sese, cùm secum reputaret, quòd triginta tres vitæ annos numerans, feriâ quintâ, in utroque Domino suo similis, comprehensus & vinctus esset. Cúmque noctem subsecutæ diei in carcere insomnem egisset, quâ præstabat dicendi facultate, ad custodes suos, alíosque Ethnicos incarceratos prolixam habuit orationem de Fidei mysterijs, de Domini cruciatibus, de Martyrij excellentia. Admirabantur qui aderant dicentis incredibilem ardorem, robustámque charitatem; quorum duobus carcere detentis eam Veritatis lucem affudit, ut pollicerentur, simul ac vinculis expediti forent, baptismum se suscepturos. Diluculo diei tertiæ Mensis Januarij, revincti post terga manus, inter lictorum contumelias & probra, spectante miserantéque populo, delibuti tamen gaudio, sacris hymnis intenti, ducuntur in Vicum superioris Meaci amplum, & perfrequentem: ubi mitigatâ à Gibonoscio sententiâ, lævæ auris extremum (nam alioqui utraque resecari debebat) singulis præciditur. Resectas nostrorum, humique projectas particulas collegit, tulitque ad Patrem Organtinum Victor Neophytus, Ozacano Gubernatori à secretis; quibus acceptis Organtinus, inter fluentes ubertim lacrymas: *Ecce primitias*, ait, *Societatis in Japonia! Ecce laborum tantorum pretium, ac fructus! Hos ego flores novellæ Ecclesiæ, tibi magne DEUS supplex repræsento; tu fac eos, quæ tua est consueta benignitas, in messem Christianorum uberrimam progerminare.* Plura conantem, & suus, & adstantium fletus prohibuit. Ternos deinde felicibus carris impositos, prisco Japoniæ more, trahente bove, circumvexêre per vicos ad ludibrium in populi frequentia, quantam compita, fenestræ, tecta capiebant. Nostri vehebantur postremi: è quibus Paulus ad plebem circumfusam suâ linguâ de Christianæ Fidei mysterijs, è carro velut è cathedra, verba faciebat. Præferebatur omnibus in oblonga pertica descriptum in tabula ferale, sed honestum carmen, hâc sententiâ: *Quoniam hi ex Luzonijs* (ita Philippinas Insulas indigitant) *venere specie Oratorum, & Meaci, ad Christianam legem pervulgandam, id quod severè jam olim fieri vetui, perstitère; edico ut omnes, unàque isti Japones, qui nomina sua eidem legi dederunt, è medio tollantur. Proinde quatuor hi & viginti Nangasachi infami Cruci suffigentur. Et quisquis ex hoc non paruerit interdicto, quo rursus eam Legem proscribo, is se unà cum suis mulctatum iri sit certus.*

Simul atque ad carcerem revecti sunt, Paulus Franciscanos Patres arctè, reverentérque complexus, illis impensè gratias egit, quorum sub umbra tam grandis, tam diu desiderati à DEO beneficij compos evaderet. Satellites aurigæque qui aderant, spectaculo attoniti: *Quid hoc est hominum*, ajebant, *prorsus insuetum atque mirabile, in suis malis atque opprobrijs, juxta ac secundis in rebus, lætitiâ exultantium?* Postero mane, hoc est die quartâ Januarij, vilibus jumentis impositi, Ozacam primùm, deinde Sacajum deducti, utrobique ad ignominiam contumeliosè

liosè per compita, ficuti Meaci, circumvecti sunt. Consilium enim Taicosamæ erat, suos infami spectaculo à capessenda Christi Fide deterrere; sed Bonzijs consilium hoc non placebat, quòd ità nequaquam opprimendam, quin magìs etiam spargendam eam legem non dubitarent. Remanserant Sacai usque ad diem nonam Januarij, inde profecti sunt Nangasachum itinere terrestri, ut obvijs in locis tristi spectaculo cunctis horrorem, odiúmque Christianæ Legis inferrent: quam item ob rem causa supplicij sublimè, ut spectari legìque posset ab omnibus, hastili præfixa ferebatur. Abest Sacajo Nangasachum sexcentis passuum millibus, viâ difficili, & inæquali; anniq; tempestas inclemens erat, & in Japonia ventis plerumque horrida, & sæva gelu, adversùs cujus incommoda Martyres malè comparati. Miserat proinde P. Organtinus Christianum solidâ virtute, Petrum nomine, qui tres socios nostros ope, impendiisque, ùt foret usus, prosequeretur: & Franciscanis ad idem obsequij ultro se alter addiderat, cui Francisco nomen erat; sed in viæ decursu ipsi quoque in cæterorum relati censum, Martyrio pro mercede donati sunt. Multa passim in itinere gesta præclarè ab Sanctis sunt, quæ recensere singula prolixum esset. Paulus inprimis ardebat animo, socios inflammabat, & patriâ linguâ, quâ nondum promptâ Franciscani Patres atque expeditâ pollebant, verba, an verborum fulmina? ad suos custodes & obvios quosque jaciebat. Pollebat enim dicendi & vi, & copiâ singulari. Eundem & socios incessit ardens cupido sacri Mysterij pro Viatico ante mortem libandi; eà causâ monuit per epistolam P. Vice-Provincialem Societatis præmaturè, sic scribens: *Nullo alio in hac vita desiderio nunc tenemur ampliùs, præterquam confitendi, communicandique priùs, quàm Nangasachum attingamus: neque enim novimus, num qua se postmodum oblatura occasio sit. Patribus Franciscanis his, nondum idiomatis nostri sat gnaris, integram conscientiæ rationem nequimus exponere. Magno autem solatio esset nobis, si P. Franciscus Pasius eo munere perfungi posset.* Die postremo Januarij pervenêre Facatam, ubi comiter humaniterque, itidem ùt alibi passim, ab Ethnicis ipsis, nedum à Christianis neophytis, habiti sunt. Paulus ibidem multam noctem prædicando impendit de more. Postquam eos Facatam appulisse rescivit Fazamburus, cui Regio jussu cura supplicij sumendi mandata fuerat, obviam Martyribus processit, ut morti devotos excipere; & aptari per nuncium Nangasachi continuò Cruces quinquagenas præcepit. Et quoniam hic numerus patibulorum major erat, quàm captivorum, pium sanè ac religiosum certamen exortum est inter Christianos reliquos, dum pro se quisque superfluas Cruces occupare contenderet. Ipsos adeò infantes, malorum insuetos, ardor invasit moriendi; visaque est ætate major eorum prudentia, interrogationibus tentata, cùm se ad Martyrium offerrent. Calendis Februarij Facatâ Carazum delatis, Fazamburus Paulum nostrum ex vetere necessitudine miseratus, salutavit cum lacrymis, & ejus vicem moriendi, suámque ejus plectendi duram necessitatem dolere se, cum sensu testatus est. Cui Paulus: *Desine lacrymarum istarum*, inquit, *amice, & questuum: pro Divina lege & doctrina Cœlesti mortalibus tradita nex illata, felix fortunatáque est, neque indiga miserationis: hoc unum sine me impetrare abs te, si quid mihi gratiæ reliquum apud te est, ut Nangasachi breve mihi, ac socijs ocium facias, ad sacræ Confessionis ac Communionis copiam.* Annuit ille tum quidem postulato, atque ùt videbatur, ex animi sententia; sed postmodum ubi tempus ac res admonuit, parcior promisso fuit. Porrò progressi venère ad Figensis Regni vicum, cui Zucasaki nomen est. Inde discessum postridie est, & itineris reliquum, quà terrestre fuit, pedibus emensum, quamvis algente cœlo, & fractis per incommoda corporibus, ut quàm erant propiores Martyrio, tam illi congruentiùs proluderent. Ad quartum Februarij sub meridiem appulêre sacra Christi Martyrum turma Sononchum Omurano in agro, novem procul leucas Nangasacho, maris interjectu: simúlque duo Societatis Patres adfuêre, Franciscus Pasius, & Joannes Rodriquez. Incredibilis utrimque extitit consolatio, nec vacua lacrymis mutui amoris, ad conspectum Patris Pasij; salutem ille peramanter impertivit principiò universis à P. Vice-Provinciali, tum ad subeundum strenuè certamen verbis opportunis accendit. Paulus arctè Patrem complexus, submisso animo respondit, certam sibi firmámque constare spem Divinæ sobolis, per hanc Tyranni insectationem vehementer copioséque augendæ; quando ipse Ozacæ in custodia, quæ Dei benignitas est, sex gentilibus coactus fuerit, propter importunitatem postulantium, vitalis lavacri copiam facere; quo maximè tempore poterat eos deterrere ab ejusmodi petitione procella suboriens. Vesperi conscendère navim, trajecturi ad locum

cum supplicij, sed manibus à tergo constrictis, insertisque in restem feralem cervicibus. In brevi spatio septem emensi leucas, portum Pokizu tenuerunt, ubi noctem in navi toleravêre perfrigidam. Manè vix luxerat; cùm Fazamburus ad Patres Pasium, & Rodericium (qui Nangasachum præcesserant) mittit, ut venientibus occurrant, & trium suorum confessiones, turbâ dimotâ excipiant; id se amicitiæ, & datæ fidei concedere; de alijs curæ illis ne sit. Communioni impertiendæ per tempus locum non fore, sed neque necessarium videri occumbentibus pro Christo suo, qui suis ipse pro viatico sit. Porrò in locum supplicij venire, neque Vice-Provinciali per se fas esse, neque Episcopo. Idcirco Episcopus per certum hominem omnibus primùm in commune, tum Franciscanis Patribus seorsim benedixit, benèque precatus est. Egère gratias illi magnâ religiosæ significatione modestiæ, deprecati præterea, quòd minùs illi promptè exactéque, quàm fuerat æquum, obtemperâssent. Adhæc Vice-Provincialem, cæterósq; de Societate per interpretem oravêre, ut quas illis creârant molestias, consuetâ sibi facilitate condonarent. Pasius Uracamum usque non longè dissitum, Rodericus ultà pauxillùm processit, & certiores fecit Sanctos Martyres, paucas ipsis esse reliquas vitæ mortalis horas, successuram continuò candidissimam immortalitatem; quâ voce, vix dictu facilè est, omnium animi quantâ sint lætitiâ delibuti. Pasius segregatum à cæteris, deductúmq; ad Nosodochium S. Lazari Paulum nostrum, vitæ universæ errata repetentem audivit; mox etiam Joannem & Jacobum exomologesi purgatos, ad Societatis vota, & Religionem ipsam, utì jam antè per P. Organtinum flagitârunt, authoritate P. Vice-Provincialis admisit, quem illi absentem in Pasio, utì parentem, Deíq; vicarium amplexati sunt. P. Rodericius interea cæteros ad agendum fortiter, constanterque pro Christo tolerandum cohortatus, eorum etiam nonnullis sacrâ potestate noxas condonavit.

Collis est extra Nangasachum trans militarem viam, mari imminens, atque in Urbis conspectu, cujus in adversa parte locus est facinorosis plectendis addictus. In ejus partem alteram jussit Fazamburus, flagitantibus Lusitanis, transferri Cruces: meditabantur enim jam tum Lusitani templum S. Mariæ, Martyrum appellatione nobile, ibi olim excitare, horum Sanctorum pugilum venerandæ memoriæ, quam sontium confusione nolebant obscurari. Explicatam summo in colle aream cruces viginti sex, ternis, quaternísve disjunctæ passibus occupabant. Tot nimirum ad illustrem Martyrij gloriam destinabantur, cùm duos illos in itinere additos, ceu Regij edicti immunes, frustra Pasius à Fazamburo repetivisset. Circùm instructus sclopis & hastis stabat ad vim arcendam multus miles: lictores pro numero Martyrum, ut dum suus cuique præsto est, moræ compendium fieret. Admissi in medium soli Pasius & Rodriquez, ad confirmandos athletas. His simul ac venêre in conspectum Crucum, tanta de repente vis gaudij oborta est, ut eam in vultu, in verbis, motibus emicantem conspicatus Fazamburus, sciscitaretur admirabundus ex Pasio, ecquænam illis esset tam insolentis lætitiæ causa? Sed cùm Pasius diceret, gloriam illos ab ignominia repetere, & mortem in Christi causa oppetitam DEI servis dulcescere; renidens ille, hominem animalem ea non capere quæ sunt spiritûs DEI, suo etiam exemplo patefecit. Crucem Japonij hunc in modum componunt. Tigno majori duplicem aptant trabem transversam, alteram cui manus, longiorem; breviorem alteram infernè, cui pedes ferreis manicis, aut funibus adstringunt. Trunculus porrigitur medius, cui reus ponderi corporis sustinendo velut inequitat. Collum cirrus innectit ferreus. Summa brachia cubitum inter & scapulam, corpúsque medium funes affirmant. Tum erecta crux paratam in scrobem depressa, humo ingestâ saxísque firmatur. Sic ibi sontibus fieri insuevit, sic nostris etiam cum Martyribus actum est. A suo quisque lictore compactus in Crucem, sublatúsque in altum, obversis ad Urbem, ad mare, ad Austrum vultibus pependère. Medij fuère sex Patres Franciscani; illis utrimque ad dexteram lævámque, pari numero deni; tres nostri ad lævam tenuêre, Jacobus quintum locum, Paulus sextum, Joannes septimum. Inde è cruce velut è cathedra Paulus, cujus æstum ne ipsa quidem proposita pœnarum facies potuit restinguere, ad suos populares convertit sermonem: *Ego*, inquiebat, *extraneus non sum, cives mei, ne cui fortassis ea opinio suspectam faciat Evangelij mei fidem. Japonia mihi patria est. Societatem JESU jam olim complexus, en agor in Crucem idcirco, quia Christi doctrinam evulgavi. O factum bene! DEO meo gratias ago ob hoc beneficium. Sed vos quando hic rerum articulus veritatis dissimulationem excludit, sic à me accipite: nullam patere, præter eam, quâ Christiani ingrediuntur, semitam ad salutem. Ego, ùt in ea edoctus sum, Regi necem*

meam liberaliter perlibenterque, & ijs omnibus, qui sunt ejus authores, condono, ijsque vitam Divinæ gratiæ per salutarem Baptismum excopto. Subinde oculis ad consortes gloriæ suæ dictione que translatâ, constantiam illis ad mortem excipiendam, & pectoris robur adjunxit. Interea quatuor satellites lancearij liberatas vaginis lanceas, qualibus hanc in rem usus Japonibus est, expediverunt; ancipites eæ sunt, & oblongæ, formâ atque acie macheræ persimiles, hastilibus præfixæ. Quas illi dum stringunt, Christiani, qui frequentissimi aderant, salutaria JESU ac Mariæ nomina conclamarunt, & mistum gaudio ploratum ediderunt. Adactis mox per costas lanceis, à dextro in cordis latus, brevi morte omnes exanimati sunt. Si quid uspiam vitæ reliquum in ullo latere per signa compertum, id alterâ transverberatione expressum, illico fuit.

Hic felix Christi Martyrum exitus fuit, qui fortiter dimicantes retulerunt è certamine gloriam, ex hoste palmam; cujus extitit in publico testis atque assertor, decretæ à Taicosama crudelitatis titulus, & causa sævitiæ in eo descripta, omnibus palam eodem in loco supplicij ad lectionem sublimè proposita. Nangasachum locus certaminis fuit, dies quinta Februarij, annus 1597. Christiani simul atque vulnera Martyribus infligi, & jam undique derivari copiosè sanguinem conspexêre, per medios satellites fecêre viam, nec minis deterriti, nec fustuario coërciti, dum sudaria, vestes, sacro cruore imbuerent. Sed in amictus quoque Martyrum ab ijsdem religiosè sævitum est, lacinijs ad venerationem distractis; ut honestari deinde corpora storeis circumdatis oportuerit. Fazamburus irâ succensus, veritúsque tot undique confluentium agmine ad Martyrum cultum, violentam rapinam cadaverum, custodias densari jussit, & Præfectis vigiliarum vitæ minas proposuit, si quodquam cadaverum defuisset. Verùm ut prohiberi à sanctis corporibus vis potuerit, certè religiosa veneratio nullâ quivit industriâ coërceri. Ora Sanctorum Martyrum vultúsque, præter solitum aliorum eâ supplicij formâ necatorum, decorè visa renidere, admirantibus Ethnicis insolentiam venustatis. Idem in sanctis corporibus nitor candórque quatuor & quadraginta post dies ab eorum obitu deprehensus à Lusitanis, dum soluturi Macaum, illuc venerationis ergo venissent; nulla tabes aut pœdor, nulla à voracibus corvis, qui perfrequentes ibi sunt, violatio, quamvis tanto ibi temporis spatio pependissent. Quin etiam sanguis S. Pauli atque aliorum trium, confusè ab Italo milite collectus in petaso, servatúsq; in fictili Sinico, quod Porcellanam vocant, post nonum mensem fluidus, purúsque, & expers vitij ac graveolentiæ fuit. Nec multò post obitum Sanctorum die Veneris in noctem devexâ, tres lucis tractus, formâ columnarum, sublimè corporibus imminere conspecti sunt; quorum qui medius erat, supra sacram Societatis ædem suo motu delatus, ibi evanuit, & tenebricosam noctem serenavit, & viam post se, quam suo ductu signavit, scintillis luminis, quasi stellis dispersit. Diu etiam deinceps sextâ quaque feriâ flammulæ refulgentes, velut sidera locum Martyrij obivêre, ritu supplicationis ordinatæ, & ad ea usque procesŝere domicilia, quæ prima excipiendis Martyribus Nangasachi fuerunt designata. Hæc atq; alia per eos dies ostenta comparuêre, quæ Sanctorum Martyrum gloriam Divino visa sunt suffragio nobilitasse. Porrò messis ex eorum sanguine, tanquam è semine, tam copiosa Christianorũ secuta est, ut quando altera in eam Ecclesiam concitata tempestas est A. 1620. jam septingenta credentium millia, vel sola Societas in Japonia procuraret. Hæc de Martyrio; nunc pauca de singulis adnotabimus.

SANCTUS PAULUS MIKI.

NAtus est in Japonia, claro genere è Regum Japoniæ sanguine derivato, A. 1564. Patrem habuit Miki Fandacudonum, virum bello strenuum, & Fide Christi nobilem, apud Nobunangam olim Imperatorem Japoniæ in paucis gratiosum. Quinquennis Christo ejúsq; Ecclesiæ per Baptismum insertus, à pueroitâ modestiam, atque artes cæteras bonas secutus est, ut ad eas videretur ab ipsa sua indole, & natura comparatus. Postquam ad undecimũ ætatis annum adolevit, P Organtino instituendus in Anzuchiamensi Seminario à parente traditus est, quo per annum 1582. vastato, ad prosequenda literarum studia delatus est ad Amacusanum Collegium. Ex illo suum nomen Augusto mense A. 1586. Parente jam Bungensi in bello sublato, in Societatem transscripsit, exactóque consuetæ periclitationis biennio, Religiosis sese votis in Scholasticum

ſticum approbatum (ùt nos appellamus) mancipavit. Latinitati deinceps aliqualem dedit operam, fructu quidem, pro ingenij ejus præſtantia, minimè magno, ſed ùt uſus erat Japoniæ, neutiquam pœnitendo. Cæterùm in perdiſcendis intimè, penitúsque capiendis Chriſtianæ Diſciplinæ principijs, & Japonum ſectis multiplicibus, ad eas convellendas, perveſtigandis, longè utiliorem operam impendit. Nam cùm earum eſſet inſignem adeptus ſcientiam, ſimúlq; facundiæ, quam acceperat à natura, admirabilem multarum virtutum, quibus domi forisque inclaruit, vim atque efficacitatem adjunxiſſet, vix credi poteſt, quàm ſecundâ ubique famâ, quantis animorum motibus ad concionem diceret. Ità Omurano primùm in Regno, atque Arimenſi, ac deinceps in Meacenſi tractu, & Procerum ſibi benevolentiam, & complures illorum veritati ac Eccleſiæ conciliavit. Eminebat in eo potiſſimùm domi exacta ad regulas diſciplina morum, foris animi profunda demiſſio, deſpicientia fluxarum rerum, corporis ad egregiam modeſtiam conformatio; poſtremò in omni actione temperata facilitate maturitas. Cæterùm & domi & militiæ nihil admirabilius in eo, neq; præſtabilius extitit ardore charitatis, & omnis experte deſidiæ ſtudio Chriſtianæ ſuos inter populares amplificandæ Religionis, ut nullus unquam illi neque locus, neque tempus, nulla ab eo opere aliena occaſio videretur. Hinc ille crebrò diſſertare cum Bonzijs, validéque confutare; hinc alijs eorum coarguendorum rationem ac modum tradere, hinc & commentari, ſcriptóque vulgare, quæ ad convellendas Japoniæ ſuperſtitiones ex uſu alijs eſſe poſſent.

Paucis antè diebus, quàm ædibus noſtris Ozacæ adderentur excubiæ, incurrit in Ethnicum, hominem facinoroſum, quem turba lictorum ob ſua flagitia rapiebat ad pœnas. Irrupit per confertos ſatellites Paulus turbâ dimotâ, & fontem brevi, ſed flagranti alloquio ſic accendit, ſic permovit ſubjecítque veritati, ut doctrinâ ſalutari, quoad res ferebat & locus, inſtitutum, & ſacro ablutum latice tranſcripſerit Cœlo. In ipſis vinculis atque carceribus quæſtum faciebat animarum, ſemper potens pollénſque animi, atque eloquentiæ vi, ſeu liber, ſeu vinctus foret, inter ludibria plebis, & publicam ignominiam, à carrucis infamibus, è jumentis, in via, in diverſorijs; ad extremum deniq; ad Ethnicos & interfectores ſuos, ad Neophytos tribules, ad priſcos Catholicos exteros, ad ipſos ejuſdem ſecum gloriæ ſocios, & conſortes palmæ inſiſtebat verba facere, hortari, ac media in morte inflammare univerſos de Cruce. In ejus conſpectum ùt primò venit, eam ſubmiſſo corpore veneratus eſt, atque exoſculatus: contrà verò ſpectantium ſalutationes ità admittebat, ut verbis ac vultu, quidquid aliquam ſui venerationem indicaret, averſaretur. Cùm per corporis parvitatem eò minimè pertingeret, ut medio Crucis tigillo poſſet inſidere, à lictore medius linteâ ſindone trunco Crucis alligatus eſt. Is quò linteum niſu arctiùs adſtringeret, pedem alterum Pauli corpori, vim facturus, impreſſit. Corripuit improbitatem hominis Pater, qui Paulo adſtabat; cui ille: *ſine Pater*, inquit, *agat pro libidine atque arbitrio ſuo, mihi neque id curæ, neque moleſtiæ eſt.* Intentâ jam in ſe lanceâ dixit: *In manus tuas Domine commendo Spiritum meum*; mox: *Subvenite Sancti DEI:* Et eam precationem perſequens, transadacto ferro vitam præclarè actam præclariùs abſolvit, natus annos 33. quorum undecim puer domi, undecim in Societatis inſtitutione, reliquos undecim ipſa in Societate, eâ virtutum gloriâ, quam memoravi, peregit.

SANCTUS JOANNES DE GOTO.

AB Inſula natali nomen hoc, à familia cognomen Soan ſortitus, à Chriſtianis parentibus inde uſque à puero ad pietatẽ educatus, ſimul ac potuit per ætatem Societati ad ſervitia Templi traditus, Dogici (nos Catechiſtam diceremus) partes diu præclarè egit. Ad idem muneris ſecutus Ozacam P. Petrum Morejoniũ, dum ibi verſatus eſt, candidiſſimæ mentis, nec minoris Religioſæ integritatis, ad regularum noſtrarum normam conformatæ, ſemper omnibus documentum exhibuit. Eo tempore domi erat Ozacæ, quo Taicoſamæ imperio excubijs circumventa eſt. Potuit ſe ipſe, ſi libido fuiſſet, tempeſtati ſubducere; ſed maluit fortunam Societatis, quam habebat in votis jam pridem, præſertim tam pulchram experiri. Ergo convaſatâ celeriter, ſepoſitâque ad tutelam ſupellectile ſacrâ, cujus ille tum quidem curam agebat, paſſus eſt

nomen suum, sicuti è Societate foret, in tabulas proscriptionis referri: atq; ne id vacuum veri, & malè gereret, continuò per literas, interprete sanctoPaulo Miki, ipse unà acJacobus à P. Organtino adscribi tandem jam aliquando Societati flagitârunt; quibus ille se rem cum P. Vice-Provinciali, Nangasachi tum agente, confestim literis peracturum recepit. Quo die Meacum ad primum supplicium contumeliámq; in propatulo subeundam Ozacâ discessit, flexis humi genibus DEO gratias pro beneficio habuit. Inde quàm læto, quàm hilari ore atque animò scenam feralem peregerit, permirum est. Votis Societatis, Patris Vice-Provincialis concessu, in manibus P. Francisci Pasij nuncupatis, tanquam novo quodam imbutus spiritu, ad Crucem alacer adspiravit. Eam ùt conspexit, pronus salutavit: & ad suum genitorem, qui aderat, conversus, pueritiæ suæ benê ab eo educatæ institutæque, acceptam referre se contestatus est eam boni vim, quæ jam erat in manu; egit pro ea gratias, & ad Fidei defendendæ constantiam illum, & per illum matrem absentem hortatus, huic vittam lineam, patri rosarium sertum, quæ reliqua illi erant, extremum observantiæ pignus largitus est. Dein adstantem Christianum quempiam sibi notum oravit, ut Meacum redux sibi suam operam salutandis Patribus Societatis gratificari velit, & P. Petro Morejonio imprimis significare, se ipsius exemplis virtutum, quæ habuisset in oculis, & præceptis optimæ institutionis ad eam, cujus jam particeps evadebat, gloriæ summam profecisse. Sublatus in Crucem consortes suos dexrrâ lævâque ad animi firmitatem verbis idoneis corroborabat: & vicissim ipse à P. Joanne Rodericio ad constantiam admonitus, securum illum sui, atque expertem sollicitudinis esse jussit; per eum se constiturum usque ad extremum, per quem usque adhuc firmus constitisset. Hastâ demum transfixus, pronunciatis sospitalibus JESU ac MARIÆ nominibus, adolescens optimus, undeviginti natus annos, ad destinatam in Cœlo gloriam coronatus abscessit.

SANCTUS JACOBUS KISAI.

Oriundus è Regno Bigensi, & ab infantia Christianis sacris initiatus, uxorem itidem Christianam habuit; atque ex ea suscepit filium, nomênque indidit Joannis, quem probè educatum à parvulo, decennem sibi reliquit superstitem. Conjugem ad Idolorum cultum impiè reversam diu sollicitavit ad pœnitentiam. Sed ubi contumacem, & alienioris ingenij pertinaciter esse expertus est, facto legitimè divortio repudiavit. Igitur postquam à maritali cura otiosus fuit, prorsus ad pietatem studium omne suum, operámque convertit. Sollicitè Societatem expetere, ambire, eò domi nostræ rem familiarem curare, adesse Januæ, hospites advenientes consuetâ Japonibus urbanitate excipere, Ciam temperare; intereàque religiosos miscere sermones. Cia pulvis est è folijs arboris toto Oriente cognitæ & percelebris, qui aquæ calidæ permistus haustúsque, mirum in modum caput corpúsque corroborat. Usus autem obtinuit, ut honestioribus hospitibus ipso in accessu porrigatur, ac sæpius etiam ex intervallo, si diuturnius sit colloquium; habetúrque ad id semper in promptu aqua fervens. Pertinet verò ad officiosam sedulitatem, id promptè, mundè, urbanè exhibere. Ex quo continuæ sedulitatis, & officiosæ charitatis Jacobo nascebatur occasio. Erat in eo mira demissio animi, quâ se postponebat omnibus, omnibus concedebat. Eâ gratiâ, dum ducebatur ad Crucem, cuipiam postulanti à se strophiolum, quod fortè pendens gerebat è cingulo, dare vehementer abnuit, ne qua peccatori homini, ùt se se dicebat esse, veneratio tribui videretur. Verùm qui postulaverat, vel eâ ipsâ tantæ submissionis gratiâ, sudarium, quamvis repulsus, eripuit, & venerationi servavit. Passioni & cruciatibus Christi Servatoris mente retractandis intentus impensè fuit; eámque totam feralem historiam habebat in libello manuali vernaculis characteribus eleganter descriptam, quò sibi esset ad manum evolvenda quotidie, familiaritérque prosequenda. Ozacæ domo custodijs conseptâ, suo in tabulas relato nomine, per literas Societatem ipse quoque ab Organtino postulavit, & obtinuit. Educendus Meacum, Deo beneficium publicæ contumeliæ de genibus gratulatus est: cruciatus autem illatos & opprobria excepit animo non solùm æquo, sed hilari & festivo. Toto itinere, atq; ipsa in Cruce propitiando tacitis precibus Numini potissimùm intentus fuit. Demum acceptis hastâ vulneribus, pronuncians sacra JESU & MARIÆ nomina, victor in Cœlum palmâ insignis immigravit sexagenario major.

VIN-

Vincentius Aluarus Nobili stirpe natus in Lusitania Soc: IESU, obtruncatus pro Fide à Mahometanis in India. A. 1606. 18. Ianuary.

C. Screta d. M.K.f.

VINCENTIUS ALVARUS.

Felicissimi Patrum Societatis in proferenda latissimis Indiæ Regionibus Christi Fide successus, & Apostolicorum laborum fructus, eum livorem in Mahometanis excitàrunt, ut in eorum, veluti juratorum Prophetæ sui hostium, exterminium intenti, terrâ marique implacabili odio persequerentur. Frendebant illi se non tantùm Regnorom & Insularum dominijs, in quibus infinitam gentilium multitudinem Turcico premebant jugo, conversis ad Christum indigenis, depelli, verùm etiam præcipuos quosdam è suis ad suscipiendum Baptismi lavacrum traduci. In his Peripateticus erat Mahometanus, non tantùm ex conjecturis ab horoscopo Propheta nominatissimus, verùm etiam Sanctimoniæ titulo, longissimâ intra vastam solitudinem inediâ captato, totâ Perside & Regno Ormuzij celebratissimus. Habebat uxorem è stirpe Zaidis prognatam, qui rectâ serie ad Mahometem pertinebat, & ex ea susceptam filiam jam nubilem: quæ concionante per compita Ormuzij P. Barzeo sive doctrinâ Christi afflatæ, sive interiore Divini Spiritûs magisterio edoctæ, desiderium ingens ceperunt Religionis Christianæ. Ergo rei peragendæ dum vias invicem meditantur, non multò pòst de media nocte clàm se domo subducunt, & facultatibus omnibus,

mnibus, hoc eſt quater mille aureis annuis, derelictis, ſacro tingendas Baptiſmate Barzeo ſe ſiſtunt. Maritus & parens furore percitus, dromedarijs ad Perſarum Imperatorem transmiſit, omnésque in itinere Mahometicæ ſuperſtitionis Principes querelis ſuis in Barzeum & ſocios accendit. His acceſſit Princeps fæmina, in Alcorani doctrina verſatiſſima, & unius ex Arabiæ deſertæ Reguli, ac Mechæ Præfecti ex Fratre Filia, nupta Legato Imperatoris Perſarum Ormuziũ deſtinato; & quia de Mahometi erat prognata ſanguine, verrendo ejus Mechæ fano jam olim à teneris fuerat deſignata, quod niſi Virginibus ſpuriâ illâ Mahometanorum ſanctitate ac genere claris apud Turcas non tribuitur. Exemplum igitur duarum ſecuta, clam familia & marito Barzeum adit, & Chriſtiana myſteria edocta Baptiſmum ſuſcipit. Maritus ad hæc veluti furijs agitatus, Barzeo & ſocijs funeſta omnia minatur, iriſque tumidus, magnis itineribus Babilonem ad Imperatorem contendit, perfidiam accuſat, raptæque Conjugis contra gentium jura in Legato ſuo violata, ultionem depoſcit. Non multò pòſt quatuor Urbes in ora Amani ſitæ, quas primas infamibus ſuis venenis fædarat Mahometes, Legatos ad Barzeum mittunt, Religionem Chriſtianam poſtulantes: quibus tandem & Rex ipſe Ormuzij acceſſit, Legis Chriſtianæ deſiderium eidem aperiens, & certum Baptiſmo tempus condicens. Interim autem totâ Inſulâ per præcones graviſſimis pænis vetuit, ne quis Mahometem impoſterum auderet inclamare, qui ipſis ſummus eſt in falſum Prophetam honor; & portas Fani Regij muro obſtruxit, in quo ſolo (nam alia Barzeus, fixis inibi publicè cum puerorum in ſupplicatione ductorum manu Crucibus, occupaverat) ſuos conventus Mahometani peragebant.

Hi aliíque ab impia Mahometi ſuperſtitione magnificè traductorum ad Chriſti Fidem paſſim per Indiam ſucceſſus, tantum Patribus apud illius ſectatores, Malabres præſertim, odium concitârunt, ut aliter niſi illorum ſanguine reſtingui non poſſe videretur. Itaque piraticam Indico mari paſſim exercentes, nullis ferè mari alijs inſidiabantur mercibus, quàm ſocijs intercipiendis, quos dolori ſuo & Mahometi immolarent. Conſcenderat Vincentius Alvarus navem, Bazaino Goam ad ſtudiorum curſum proſequendum vocatus, unà cum P. Antonio Veloſo; jamque Ciaulum prætervectus, non procul Dabule, quod Oppidum Idalcani pa-ret, diſtabat, cùm à Malabaribus piratis Mahometi cultoribus intercipitur. Exin de pretio redimendæ captivitatis à Luſitanis unà navigantibus agi cœptum, nec difficulter conventum: excipientibus tamen ab ea libertatis conditione Saracenis noſtros homines, quos in mare cervicibus reſectis ſe proturbaturos jurabant, quia Mahometum, ejúsque legem expugnatum irent. Cui ſupremo actui congruè interim ut præluderent, nullum à perpetuo verberum pugnorúmque grandine vacuum tempus tranſire ſinebant. Quia tamen lytro redimendis captivis à Procuratore Regis Luſitaniæ faciliùs exprimendo, efficacior fore judicabatur unus ex noſtris, idcirco fluvium non procul Dabule, ubi Procurator Luſitanus agebat, invectis, deſignatus eſt ad id Vincentius. Sed is ardenter inſtitit, ut ſacerdos potiùs mitteretur, cujus major futura eſſet auctoritas ad rem conficiendam: reipſa autem volens Patrem ſubductum tempeſtivè malis, quæ ſibi gratulabatur, & ſervatum animorum faciendis lucris, quibus ſe minimè idoneum vir humillimus rebatur. Interim dum in oppido res conficitur, dies Veneris, Mahometo inter Saracenos ſacer, Vincentio glorioſus illuxit: quem ut ſolenni cærimoniâ facerent ſacratiorem, Vincentium Mahometo victimam mactare conſtituunt. Inſtitêre magno conatu vitam ei exorare Luſitani, & pro charo capite grandius nequidquam pretium addicere: quos ipſe è contra vehementer deterrebat, ne paratam ſibi Martyrij gloriam tam vili impendio averterent. Ergo vinculis inſuper injectis, ad proram navigij raptatur ſub veſperam, ubi locus erat impio ſacrificio deſtinatus, & ùt quidam referunt, erecta ara Mahometi ſacra, ad quam piacularis hoſtia caderet Vincentius; tum verò ubi ſe mortis tam pretioſæ candidatum vidit, tanto delibutus geſtire cæpit gaudio, ut cùm foris toto vultu & corpore prorumperet, humano majus eſſe qui aderant, opinarentur. Ad necis locum procedens, Pſalmum: *Miſerere mei DEUS*, decantabat, donec provolutus in genua, captivos omnes rogavit, ſuis ut DEUM precibus ſibi redderent propitium. Demum demiſſo capite inclamanti; *Miſerere animæ meæ bone JESU*: cervix à Saraceno præciſa eſt 18. die Januarij, vel ùt alij in Aprili, Anno 1606. ætatis 27. initæ Societatis 11. Corpus in mare dejectum nunquam poſtea comparuit. Facinus horrore & crudelitate pleniſſimum incondito clamore Mahometani, veluti præclarè factum, proſecuti ſunt, & impoſtoris

ſui

ſui nomen i..ſonantes, vultu in terram dejecto, ut eâ victimâ ſibi eſſet placabilis, orabant. Ortus erat Vincentius Ferreriâ Luſitaniæ oppido, nobiliſſimâ Proſapiâ; exorataque Societate JESU, cùm eſſet laborum prò Chriſto adeundorum avidiſſimus, magnâ contentione ab ipſo Tyrocinio poſtulavit in Indiam, velut ad fertilem ærumnarum campum ablegari. Quo poſteaquam Anno 1599. pervenit, inſigni domeſticorum exemplo vitam per omne pietatis genus exercuit: nec antè patiendi ſitim extinxit, quàm à barbaris in odium Fidei Chriſtianæ ipſe extinctus eſt, factus priùs cruenta DEO victima, quàm incruentum ad Altare DEO offerret Sacerdos.

Franciſcus Martinez Soc: IESU, natus in Sina Macai, odio Religionis ab Apoſtata falsò delatus, et ad mortem usq; fuſtibus contuſus, Cantone in Sina. A. 1606. die 31. Martij.

FRANCISCUS MARTINEZ.

Ex quo ſanctiſſimum Chriſti Evangelium, vaſtiſſimo Sinarum Regno inferri à Socijs cœpit, tranquillè ſemper perampliſſimos ejus Provinciarum tractus diſſeminatum eſt. Acutiſſima namque ſimul & mitiſſima incolarum ingenia, utì rationum momentis profundè & ſolerter penſandis, adeóque percipiendæ Fidei veritati ſunt aptiſſima, ità à ſanguine & omni violentia quàm maximè abhorrent. Tenéntque pro regula communis veritatis, ferarum eſſe, non hominis ad manus venire: bellum autem non aliud eſſe, niſi feritatem, arte ac legibus,

quas feræ non habent, utcunque digestam: humanitate autem nihil magis homini convenire. Inde militiâ nihil abjectiùs est apud Sinas, nec ad illam quisquam inducit animum, qui putet se aliquid in literis posse, cùm sit illic Literati & Militis discrimen, quale imperantis & famuli. Atque hinc est, quòd jam integro pœne sæculo Societas JEsu ab A. 1582. laboriosâ non minùs quàm fructuosâ Imperium istud satione excolens, nullum tamen odio Fidei censeat illic interemptum, unum hunc si excipias Franciscum: quem tamen non nisi mendaci & improbâ cujusdam Fidei desertoris atque apostatæ nequitiâ circumventus Magistratus Cantoniensis neci dedit.

Fuit Franciscus natione Sina, in Scholis nostris Macai Fide Christi imbutus, atque ab Alexandro Valignano Orientis Visitatore in Sinas cum Socijs immissus A. 1589. ubi post paulum in Societatem, primus ex illa gente cum Sebastiano Fernandez receptus est. In ea deinceps strenuam impendit operam convertendis gentilibus, & tam Xaucei, quàm Nanciani atque Nanchini Neophytos Apostolico zelo excoluit, tum privatis, tum publicis pro concione allocutionibus. Debet illi Sinensis Ecclesia magnum illud columen Ignatium, qui priùs Chiutaiso dictus multùm rem Christianam adjuvit. Evocavit interea Macaum Valignanus Franciscum exeunte A. 1605. ducem sibi in Sinas futurum, ad lustranda coràm sociorum domicilia: qui proinde Magistratuum diplomatibus instructus, ubi in Cantoniensis Provinciæ Metropolim appulit, turbata reperit omnia, vano de Lusitanis Macaënsibus dissipato rumore, quasi P. Lazaro Cataneo Viro Societatis egregio, conjurationis duce, Regnum Sinis occupare molirentur. Ea calumnia à nefarijs hominibus, & quidem, quis credat? Christianis Europæis, ut Societati pararent invidiam, quam suis iniquis consilijs obesse videbant, conflata, faciles ad fidem imbellium Sinarum animos invenit. Adhæc auditâ morte Valignani, anceps animi, adhúcne pergeret Macaum, an regrederetur, hærebat Franciscus. Monebant Amici, ut conspectum irati populi devitaturus, retrò, unde advenerat, rediret, nè pro absente P. Cataneo succedanea victima occideret. Ipse Patriæ jure & innocentiâ, & solenni diplomate securus, præstolari constituit motum obedientiæ à Carvallio Rectore Macaënsi, cujus imperium datis literis expetijt. Sanctiorem illic hebdomadam cum pauculis Christianis religiosè exegit; nunquam domo pedem, lecto rarissimè extulit, ob vires sputatione sanguinis & febri prostratas: latebatque facilè ignotus, nisi Christi desertor sacrilegus lucri fame eum proditum perdidisset.

Convenit hic illum per eos dies, & ut aliquid emungeret nummorum, terrores cœpit verbis ostentare, & delationem ipsius ad Magistratum comminari: & cùm se videret spe suâ excidere, apud unum è maris custodibus, ceu Regni cum Cataneo affectatorem, postulavit. Custos se præmium similiter à Magistratibus, velut re gravi deprehensâ, ratus accepturum, rem defert ad Urbis Progubernatorem. Hic sinè mora lictores mittit cum satellitio, qui sibi Franciscum, & ædium Dominum, cum omnibus comitibus sisterent. Febri jacens in lecto æstuabat Franciscus, servos secum habebat duos, pueros item duos cum patruo illorum; cum quibus vinculis innexus, per mediæ noctis tenebras, & confertissimam populi concurrentis multitudinem ad Palatium inconditè raptatur. Ibi nullâ causæ cognitione præmissâ, è fori Sinensis periniquo usu, omnes tormento subjiciuntur, quod ità apud Sinas instituitur. Pedes rei inter duo ligna tortoris arbitrio constringuntur, quæ ingenti malleo concussa, ipsos pedes horrendum in modum contundunt. Francisco præ ceteris crudiùs habito, vox nulla, vel gemitus doloris index erupit: quin imò socios adhortabatur ad tolerantiam, meminissent se Christianâ lege à mendacio prohiberi, viderent ne quæstioni cederent, per quam tormenta vitæ alterius essent redempturi. Dirè extorti, ad Vicarium Præfecti raptantur: quærit is ex Francisco: *quis esset? cur illuc Macao venisset?* Tranquillè Franciscus: *non Macao, sed Sciaoceo adesse:* idem comites affirmârunt, & quod protulit diploma; in quo legens Vicarius subscriptos Mandarinorum præcipuos, vindictæ metu cohorruit, quam non essent in eum dissimulaturi, qui sævâ illum barbarie torserat, quem ipsi suâ fide ac nomine securum voluissent. Hoc advertens scelestus Apostata, subitâ vafritie pænam confictæ calumniæ, sceleratiori calumniâ accumulat. *Quidquid,* ait, *loquantur literæ (veræ an falsæ vestrum est discernere) sed is certò Macao huc venit ad emptionem bellici commeatûs:* & testem ex pueris minorem producens, ex eo sciscitatur, *coëmisset nécne medicinam aliquam Franciscus?* annuit ignarus fraudis puer, & quidem sæpius emisse integro quo ægrotârat mense, & sumpsisse respondit: cui diabolicâ planè audaciâ veterator vocem addidit,

addidit, quæ reum faceret; nam igniarium pulverem junctis duabus vocibus appellant Sinæ, quæ semel seorsim prolata medicinam significat, quam puer nominarat. Sed Apostata alteram adjungens, tormentarium pulverem, teste puero, probabat emptum. Obstabat vehementer, serò conscius doli, puer, ingerebatque ardenter & sæpiùs medicinam, quam significare voluerat: Apostata autem jurans & pejerans, & diris se omnibus devovens, coràm in puerum vociferabatur, qui dicto testimonio non staret. Judex ad sycophantæ contestationes puerum innocentem, suique præ metu vix compotem torqueri jubet; cui dum acerbissimo cruciatu intra canaliculos conserti digiti adstringuntur, defecit cum animo linguæ constantia, & dolori succumbens, non solùm coëmptum pulverem, sed & Catanei emissarium Franciscum esse, Macao ad comparanda arma advenisse, & quæcunque Judex voluit, mentitus est, dicturus plura & pejora, si ulteriùs premeretur. Quâ à timido puerulo sævis cruciatibus expressâ confessione, securus videlicet ac triumphans Judex, detectâ præsertim Clericali in vertice Francisci coronâ, *ausus es*, inquit ad Franciscum, *ad hæc perpetranda tantorum literis Mandarinorum sic abuti? cras inde senties, quid lucri feceris.* Simul jubet sejuncto singulos carcere concludi, Francisco compedes, manicas, numellam inijci, aquæ ipsi nec stillam præberi, quòd illum Apostata Necromantem finxisset (ut eâ fortè ratione baptismo invisentium illum gentiliū obicem poneret) qui se ad aquæ solum aspectum, oculis omniū invisibilē subduceret. Quod exangui verberibus, & febri exucco, sitim creavit in plurium dierum carcere intolerabilem. Postridie in sarcinis ejus duæ à Valignano sermone Lusitano inventæ epistolæ, cum libris aliquot latinis, visæ sunt Judici indiciū certum facere, illum Macao advenisse, tametsi Scioaceum datæ in margine notarentur, unde Macaum vocabatur.

Digestâ post complures dies per Judicem lite, Aitaus Archithalassus duci ad se miseros imperat, ac ne frustra exterritus inanissimo belli à Lusitanis Chinæ inferendi metu, civium domos cum amplissimis suburbijs videretur solo æquâsse, illorúmque invidiam & iras à se defenderet, reos ad fores Palatij per totum diem stare jussit, innumerabili populo proditionem illis exprobrante, malâq; omnia imprecante. Sub noctem ad Tribunal prodiens, jussit omnes crudelissimo fustuario excipi, duobus pueris exceptis, ac tandem semivivos morti addixit, & ad Judicem Progubernatorem remisit. Franciscus in vincula reductus, noctem ibi totam cum maximis doloribus conflictatus, & suo inspersus sanguine, magnâ tolerantiâ traduxit, in nullam se partem, ad doloris levamen, versare, per manicas & compedes, idoneus. Belluâ Judex immanior damnato jam ad mortem edicit, ut de se, Cataneo, Lusitanis, conjuratione, aut apertè nunc omnia efferat, aut sciat se exquisitis supplicijs mactandum. Cui sedatè Franciscus, *se Christianum esse, & Cœli Dominum à puero colere, Patribus annis jam 15. inservire, seque unum ex ipsis esse: literas verò commeandi haudquaquam confictas, sed legitimas & veras à P. Riccio in Aula notissimo, & Mandarinis datas,* sanctè affirmavit. Quâ responsione asperior barbarus, cùm humi stratum eâdem quâ pridie sævitiâ cædi imperâsset, ad primas plagas animo & vitâ ille linqui cœpit, præsertim quòd aliud præivisset tormentum longè acerbius, quo summos illi digitos inter commissuras carnis & unguium acutissimis arundinum cuspidibus confixère. Quare Judex crimini sibi fore metuens, si quæstione illum occidisset, servorum brachijs referri jussit in carcerem, in quibus ante fores animam efflavit 31. Martij A. 1606. ætatis 33. Vir in quæstu animarum mirè ardens & utilis, & precationi magnopere deditus: dignus qui ad tam pretiosam mortem, per iniquum Religionis & Christi desertorem, ac delatorē perveniret. Humatus est extra Urbis portam sua in veste, suisque in compedibus & manicis, de ipsius Judicis mandato, fortè nescio quid morte gravius post mortem in eum coquentis. Sed hæc ipsa honori Francisci inservierunt, quando sub novo Archithalasso, Societati addictissimo, deprehensâ illius & Sociorum innocentiâ effossum cadaver, è vinculis & habitu agnitum, magno cum apparatu & splendore, concursúque illius Christianitatis, primùm Sciancei, ac tandem Macai contumulatum est. Mandarini autem duo, quorum imperio vitâ exutus fuit, muneribus, & dignitatibus omnibus in perpetuum spoliati, & infamiâ notati sunt. Delator apostata ad fustuarium, quo similiter ad mortem cedendus erat, damnatus, vitam ingenti numeratâ pecuniâ redemit, quā in sempiterno exilio plenam ignominiæ, à carnifice Conscientia lancinatus, exegit.

P. Iacobus de Mesquita, ex illustri Lusitanorum Sanguine, Soc: IESV, ærumnis Exilij ex odio Fidei confectus in Iapone 4. Nov. A. 1614.
C. Screta del. *Melch. Küsell f.*

P. JACOBUS MESQUITA.

QUantò plus ad promovendam DEI gloriam salutémque animarum valeat humilis simplicitas, quàm superba scientia, docuit abundè P. Jacobus Mesquita ortu Lusitanus, ex Oppido Mesamfrio Diæcesis Lamecensis; qui licèt splendidis & nobilibus ortus esset natalibus, humilitatis tamen, & zeli quantocyus in animarum lucra exerendi studio, altiorum disciplinarum studia, & gradum Professorum deprecatus, solius Theologiæ moralis cursum persolvit, formatus Coadjutor Spiritualis. Mira tamen in Japonensi Ecclesia per annos 38. operatus est, Magnatibus & Regibus plerisque, ipsi adeò Imperatori multùm acceptus, dignúsque ab omnibus judicatus, qui Legatos Japonios in Europam comitaretur. Instituerant eam Legationem anno 1582. præcipui Japoniæ Reges, Bungensis & Arimensis; ut suam Romanæ Sedis venerationem, quam impij in Europa hæretici contemptui habere cæperant, honorificâ Legatione toti Orbi palàm facerent. Et verò triennali peractâ navigatione, ubi Romam tenuêre, lætum, & post hominum memoriam planè novum spectaculum præbuêre Romanis, singulare verò solatium SS. Patri Gregorio XIII. Qui licèt Patres nostri suaderent privatum colloquium cum Japonijs ad finem Legationis obti-

obtinendum sufficere, ex consilio tamen Cardinalium eos ùt Legatos excipere, publiceque Senatum, eúmque in Aula Regia dare decrevit: ratus id non solùm muneri, quod obibant, deberi, sed etiam quò ornatiùs fieret, eò majorem in gloriam sedis Apostolicæ, in novellæ Japoniorum Ecclesiæ excitamentum, ac probrum hæreticæ contumaciæ cessurum. Igitur 11. Calendas Aprilis, præcedentibus compluribus turmis Equitum Romanorum in Urbem inducti sunt, ubi paratum ijs erat domicilium in Domo Professorum Soc. JESU, ibique cum ducentis è Societate personis ex Collegio convocatis, Claudius Præpositus Generalis adventum Legatorum operiebatur: cujus in sinum, complexúmque Japones, velut in Parentis amantissimi, ùt irruerunt, nemo adstantium potuit ad tam dulcem pietatis sensum oculis temperare. Multò plus lacrymarum fusum est, ubi exclusâ quantum potuit turbâ, ex Domo in Templum introducti, Hymnúsque Ambrosianus suaviter ac piè à Germanicis Alumnis decantatus est. Subibat animos Divina clementia, quæ ex tenebris illis Japoniæ tantam lucem fecisset, accerseretque ab extremo Oriente faces ad succendendam in Europa refrigescentem multorum charitatem. Ipsis etiam Juvenibus Japonijs magna erat gaudiorum materia, quòd emensis per triennium viginti millibus milliarium, salvi & incolumes, jamjam visuri & allocuturi essent Christi in terris Vicarium.

Die posterâ ad Villam Julij Tertij Pontificis extra portam Flaminiam, unde mos est Legatis in Urbem solenni cum apparatu invehi, in curru tecto delati sunt; inde præeunte equestri custodiâ, & Helvetiorum cohorte, plurimáque deinceps Romæ Nobilitate, inter festum tympanorum tubarúmq; sonitum, tres Japonij Juvenes (nam Julianum, qui postea in persecutione Japonica gloriosus Christi Martyr occubuit, morbus prohibuerat) patrio ritu vestiti, suo quisque acinace succincti, insidentes equis holoserico nigro egregiè phaleratis, incessere. Mancij latera, qui primus ibat, Archi-Episcopi duo tegebant. Michaëlem duo Episcopi, Martinum totidem è Nobilitate primores, medios ducebant. Sequebatur inde flos Nobilitatis Italicæ, plenæque erant spectantium viæ, tecta, januæ, fenestræ domorum; & dum faustæ undique voces bene precantium Japonicæ Ecclesiæ initijs resonabant, ad molem simul etiam Adrianam, & Vaticanum reboantia tormenta audiebantur. Interim Pontifex cum Cardinalibus ad Aulā Regiam descendit, ubi Præsules, & honoratior populus ità cuncta complerant, ut in submovenda turba, viáque Legatis aperienda laborandum operosè fuerit. Tum demum Legati in aulam introducuntur: qui ùt primùm apparuêre, varius animos omnium pervasit sensus admirationis, lætitiæ, pietatis. Addebat Legationi gratiam tum peregrinus, & planè ab nostro abhorrens corporum cultus, tum flos ætatis & indoles, eminênsque generis, ac morum Nobilitas. Recurrebant etiam animo ærumnæ longinquæ peregrinationis, & pericula eâ ætate (nam decimum octavum annum nondum exierant) Fidei dumtaxat, & Christi Vicarium venerandi causâ suscepta; quæ perpensa Cardinalibus, ipsique Pontifici lacrymas excussêre. Legati per confertam turbam sui quisque Principis literas propalam deferentes, ad Pontificiam sedem magnâ veneratione, modestiáq; progressi, Patri Sanctissimo pedes exosculati sunt. Quos ille vultu blandissimo, oculis lacrymarum plenis excipiens, semel iterúmque dulcissimè quasi filios amplexatus est. Tum Mancius primùm, deinde Michaël adventûs sui causam per P. Jacobum Mesquitam exposuêre, Regum suorum suóque nomine, verum ac fidele obsequium, tanquam unico, ac summo Christi Vicario deferentes. Quibus cùm graviter pro re Pontifex respondisset, traditis ipsi literis, in destinatos sibi gradus, extra Cardinalium consessum deducuntur. Recitatæ deinde versæ in Italicum literæ, summâ omniū voluptate auditæ sunt. Gratias agebant primùm ij Reges Deo, quòd per homines Societatis ad Fidem Christi perducti essent, deinde vel ætatem suam provectam, vel turbas Japoniæ excusabant, quò minùs ipsi coràm, uti volebant, pedibus Beatissimi Patris adsternerentur. Postremò significabant hos Legatos à se mitti, tanquam ad communem Pastorem ac Patrem. Recitatis literis, Legatorum nomine latinè dixit, non sinè plerorúmque lacrymis, P. Caspar Consalvius è Societate nostra Lusitanus. Tum reducti rursus ad Pontificem Legati, impresso sacris pedibus osculo, recedentem in conclave Pontificem sequi, & pallij Pontificij syrma (quod Cæsarei Legati, cùm adest, munus est) sustinere jussi sunt. Non satisfecerat pietati suæ publico illo congressu Gregorius; itaque secundùm epulas, quas apud Cardinalem S. Sixti sumpserat, privatim cum Mesquita revocatis, liberiùs effusiúsque totum paterni animi sui sinum, & flagrantissimæ charitatis

tatis dulcedinem exposuit; multáque de navigatione, de rebus Japonicis, de conversione, de Ecclesijs earum Regionum ex P. Jacobo Mesquita interrogavit; cúmque diu tenuisset, admonitos demum, ut Divum Petrum salutarent, eique de viæ successu gratias agerent, non sinè sensu dimisit. His Sabbatho gestis, die Lunæ, qui Annunciationi Deiparæ sacer erat, cùm de more ad Templum B. Mariæ supra Minervam Pontifex iret, jussit adesse in comitatu suo Japonios, & proximè ante se, qui primæ dignitatis est locus, collocari. Postmodum invisuris Legatis septem Basilicas, ità patere adyta, eósque haberi honores voluit, ut ipsimet Pontifici vix quicquam fieri honorificentius posset. De Juliani autem decumbentis salute sic laborabat, ut præter curam Medicis præstantissimis demandatam, singulis diebus vellet de ejus statu edoceri. Sed dum ægrum ità curat Japonem, ipse immortalitate dignissimus Pontifex, 10. Aprilis 1585. omnium cum dolore moritur; Japoniorum maximè, qui Patri optimo parentaturi luctum induerunt, cùm Claudius Sanctissimo Pontifici justa persolveret. Erant qui dicerent: Gregorium nimiâ lætitiâ ex Japonum adventu, & relationibus P. Mesquitæ de progressu Religionis in Japonia Indiáque, exanimatum fuisse. Successor ejus Sixtus V. jussit etiam sæpius ad se Legatos accedere; & ad quaterna aureorum millia à Gregorio Japonicis Seminarijs attributa, bina & ipse adjecit; Legatósque ipsos, Equites ab aureo calcari creavit; quos Romani etiam in numerum Patriciorum adscripsêre. Tandem acceptâ à Pontifice benedictione, tertio nonas Junij, Japoniam rursum, viæ comite & Angelo P. Jacobo repetiverunt. In eo reditu, præter communia vulgo omnibus incommoda, P. Jacobus febribus exagitatus est; sed integratâ rursus valetudine, dum fortè ambulans pedestris compendium itineris quærit, à reliquis divulsum, duo repentè barbari denso in saltu, intendentibus se nocte tenebris, truculento vultu, atri & nudi ambo, alter stricto ense armatus, alter instructus sarisâ, incautum excepêre. Pater exterritus, cùm nullam in humanis opem reliquam cerneret, brevem ad DEUM precationem fundit, & subitò absque ulla injuria à barbaris dimittitur.

A. demum 1590. Legatos in Japoniam incolumes reduxit, à quorum ore, res à se in Europa, ac potissimùm Romæ visas referentium, densis quotidie circulis auditorum omnis generis multitudo pendebat. Jucundum autem spectare erat Matres Legatorum in dignoscendo suo partu laborare; nam qui juvenes discesserant, post octo annorum tractum, alio jam vultu, moribúsque alijs, viri revertebantur. Porrò vix dici potest, quantum iste Legatorum reditus, ad consolandos Christianos persecutione Taicosamæ pressos valuerit: cùm paternam benedictionem à Pontifice singulis mitti, fierique pro illorum constantia in Europa preces Legati narrarent. Sed & sensim furor Tyranni remittebat suam atrocitatem; donec eum rursus suscitâsset Rex Arimæ Protasius, Christianus ille quidem, & qui ad Gregorium Pontificem suum cum reliquis Oratorem miserat, sed cupiditatibus suis contra præscriptum Christianæ legis morem gerens. Hic, ut occupatâ Imperatoris gratiâ partem finitimi Regni adipisceretur, proneptem Imperatoris filio suo Michaëli conjugij nomine pellicem induxit; usus hac in re operâ potissimùm Pauli Daisachij, quem posteà filius Michaël regnandi cupidus, malis artibus adortus impulit, ut parentem Protasium dominatu ejiceret. Quod ipse callidè admodum instituit, Regem Protasium cum Faxegava Safioyo committens; ut demum Protasius Regnum, fortunas, capútque ipsum perdiderit, extorris patriâ, gladióque cæsus. Prodito postmodum Pauli & Michaëlis facinore, Paulus quidem flammis abolitus est jussu Taicosamæ; Michaël verò ut in gratiam rediret Imperatoris, Fidem Christi ejuravit. Tandem duorum Fratrum parricidio fœdatus, ex Arimensi dejectus dominatu miserè cōtabuit. Hæc impia paucorum Christianorū, & ambitiosa consilia, in Religionis, quam præseferebant, invidiam vertit Taicosama, maximè postquam ab Hollandis, implacabili in Hispanos odio flagrantibus, motæ sunt Tyranno suspitiones, quasi Hispani occupatis nuper Insulis Luzonijs, brevì ad occupandam Japoniam venturi essent, præmissis Religiosis, qui Evangelij obtentu animos Japoniorum ad defectionem sollicitarent. Sævitum proinde gravissimè est in Christianos Japones, tam ab Imperatore ipso, quàm filio ejus Xoguno, qui jam tum partem aliquam Imperij gubernabat: & promiscuè omnes, nullâ sexûs, ætatísque habitâ ratione, flammâ, ferro, crucibus, exilio, bonorúmque publicatione exterminabantur. Toleravêre supplicia incredibili fortitudine quàm plurimi, quorum constantia nostrum hoc currens sæculum primæ Ecclesiæ coæquasse videri possit. Cùm autem videret

videret Tyrannus eam Japoniorum Christianorum firmitatem flecti & frangi nequaquã posse, nisi sublatis Fidei Magistris; neque tamen ferocire in advenas auderet, utpote Principum plurimorum gratiâ fultos, anno 1613. omnes Religiosos Nangasachum convenire jubet, Faxegavæ Safioyo Gubernatori curâ demandatâ, ut navigijs ocyssimè impositos, ex Imperio exportari faciat, pœnâ capitis, si quis redijsset, si quis revexisset, propositâ. Provincialis noster ad Safioyum mitigandum P. Jacobum Mesquitam, quòd is apud eum gratiâ plurimum valeret, Surungam difficillimo itinere ablegavit, qui tamen re infectâ Nangasachum redire jussus, cum nonaginta alijs è Societare 27. Octobris A. 1613. ad inculta littora exturbatus est; ubi inter summas ærumnas præstolari omnes coacti sunt, dum Safioyus terna navigia, quibus pars Manilam, plures Macaum veherentur, instrueret. Ipse continuò Patribus exactis templa diruere, sollicitare Neophytos, tormentis urgere ad defectionem. Ejecti interim in littora, ærumnis, faméque enecti non pauci interiêre. Inter quos etiam fuit P. Jacobus Mesquita, qui ex persecutionis laboribus, & ærumnis morbo conscito, Medicis, medicamentísque omnibus prohibitus, casæ piscatoriæ pædore, in communi Sociorum luctu, lætus, alacérque contabuit die 4. Novembris 1614. ætatis suæ 61. Societatis 41. Nangasachensis Collegij pluribus annis Rector.

P. ANTONIUS CRITANA.

Nonaginta, ùt dictum est, è Societate navigijs impositi, è Japonia ejecti sunt; septem tamen supra viginti, qui se potuêre inobservati subducere huic censui, ut auxilio solatióque afflictissimis Neophytis essent, clàm in latebris per Japoniam substitêre, vitam morte ipsâ duriorem ducentes, ut ex fragmentis literarum ab illis datarum manifestè apparet. Unus ex ijs ità scripsit: *Habeo cellulam, cui per fenestram duorum palmorum lumen immittitur. In hac vixi clausus per dies 60. non sinè ingenti dolore, propter æstum intolerabilem.* Alius scripsit: *Tantas in omnibus angustias patior in obscuris mapalibus, ut quarto die in ægritudinem gravem inciderim. Noctu solùm exire fas est, & solari Neophytos; contigit sæpiùs, cùm eos conquirerem, per abrupta me pede labi, & vultu lacero, pedibúsque laniatis assurgere.* Facilè constat, *hæc carni parum grata ideo suscipi, ut Ecclesia hæc sibi constet, & aliquando nobis Deus restituat docendi libertatem.* Alius inter cætera hæc affirmat: *Vescimur ad mensuram, ac veluti unciatim jam dudum, orizáque ferè crudâ, quæ mihi jam per foramen inijcitur. Ex his tamen incommodis non solùm non exij æger, sed solitò valentior, & morbos, quos antea patiebar, hâc veluti diætâ decoxi.* Alius ità scribit: *Clausus vivo in tenebris, & Horas Canonicas recitaturus ad rimam accedo, quæ lucis aliquid admittit. Mapale meum stramineum est; in terra stat humida supra modum; unde intra paucos dies ingentes laterum dolores contraxi, qui neque stare me, neque jacere sinunt.* Sanè P. Mancium Firabaiasci quamvis virium ætatísque robustæ virum, ut qui annum agebat 44. similium latebrarum squallor, rerúmque ad vitam tolerandam necessariarum penuria, brevì confecit Nangasachi. Harum igitur ærumnarum, ac potissimùm Martyrij, quod in horas expectabant hærentes in Japonia Patres, participem sese facere summopere desiderabat P. Antonius Critana, sed non potuit evitare observantium oculos: ab his proinde in navim compulsus, quam expectare poterat in mapalibus, in navi reperit mortem, ex solis ærumnis exilij accitam, nullâ aliâ ægritudine confectus; quam maximo animi gaudio delibutus, nautico super fune 28. Novemb. ejusdem anni obivit.

Natus is erat in Hispania Almodovarij Toletanæ Diæcesis Oppido A. 1550. Societati dein anno 71. adscriptus, Ministrum Toletanæ Professorum Domûs septennio magna cum laude, & eximiâ in omnes charitate egit. Donec propagandæ inter infideles Sanctæ Fidei zelo succensus, trajecit in Indiam, ac paulò post in Japoniam; ubi A. 1593 gradum Spiritualis Coadjutoris sortitus est. Ibi cùm reliquum ætatis, magnâ probitatis laude, flagrantissimo animarum zelo, singulari item in Sacrosanctam Triadem, Virginémq; Deiparã pietate conspicuus, exegisset; exiliũ ex odio Fidei passus, in beatam abijt Patriam.

Plures alibi ijsdem vexati exilij incommodis vitam finivêre. Mancius Taicicu Japon Coadjutor temporalis, arte pictoriâ præstans, & ob id Ecclesiæ Japonicæ perquam utilis, ejectus ob Fidei constantiam è Patria, & navi æger impositus, morbo per navigationis ærumnas vehementer intento, vitam Macai in exilio absolvit 20. Jan. 1615. ætatis 41.

P. Antonius Critana Hispanus, Soc: IESV, Squallore Exilij pro Fide enectus in mari Iaponico 28. Novemb. A. 1614.

C. Screta del. *Melchior Küsell f.*

Paulus Rioin natione Japon, Coadjutor temporalis quidem, ſed quòd dicendi facultate excelleret, diu Concionibus habendis adhibitus, eàdem procellà ejectus, incommodis navigationis, & inſolentià Cœli à Japonico diverſi, brevì ſuccubuit Manilæ mortuus die 17. Februarij 1615. ætatis 64. Ibidem ſeptimo pòſt die extinctus eſt Matthias Sanga ætatis ſuæ anno 43. quẽ quarto pòſt die rurſus ſecutus eſt ibidẽ Andreas Saito, Japon uterq;.

Sed & Japoniæ in ſolatium relicti clandeſtinè ſocij, ante illata per carnificum manus tormenta, primitias Cœlo transmiſerunt, Mancium Mizogucci. Qui cùm peritiâ linguæ ſibi nativæ, ingenitâque facundiâ præſtaret, & Chriſtianæ doctrinæ, quantum ſatìs eſt, comparâſſet, tametſi ad Coadjutorum temporalium ordinem pertineret, relictus tamen eſt in Japonia, ſolatio futurus Chriſtianis & auxilio. Sed mole rerum, atq; ærumnarum magnitudine, cùm atrocitas perſecutionis nullibi ſecurum ſubſiſtere permitteret, oppreſſus ceſſit è vita eodem anno, & menſe. Hunc ſecutus eſt P. Emmanuel Barretus, ortu Luſitanus, Epiſcopo Iaponiæ Ludovico Cerqueriæ, itidem ex Societate IESU, itineris & laborum ſocius, nullis unquam laboribus in procuranda ſalute mortalium infractus. Ac ſubinde P. Ioannes de Fonſeca Ulyſſipone natus: quos in animarũ quæſtu occupatos, & ob acerbitatẽ perſecutionis in ſilvis plerumq, & ſubterraneis montiũ ſpelæis degentes, conſcita tot incommodis mors pro Fide abſumpſit A. 1620. illum 11. Martij, hunc verò 29. Septembr.

P. IOAN-

P. Ioannes Metella Lusitanus, P. Ludouicus Pelingottus Italus, Soc: IESV, odio Christianæ Religionis lanceis confixi, et capite truncati ab Ethnicis, in Ceilano Indiæ Orientalis Insula. A. 1616. 6. Decemb:
C. S. d. M. K. f

P. JOANNES METELLA, & P. LUDOVICUS PELINGOTTUS.

Pater Joannes Metella Boniardini in Lusitania natus A. 1584. Societatem complexus est anno ætatis 14. In qua suave Christi jugum in adeò tenera adolescentia portare consuescens, in eam maturuit soliditatem, ut duræ etiam morti Crucis post Salvatorem ferendæ sufficeret. Et hæc quidē ità illi ab ipsis Tyrocinij primordijs in votis fuit, ut nihil magis ab infinita Dei pietate precaretur, nihil æquè apud Superiores urgeret, quàm missionem in feraces ejusmodi mortium Indiæ campos. Fortè quinto pòst anno manus Sociorum colligebatur ex Lusitania, in subsidium Indicis operis cum P. Camillo Constantio transmittenda; in cujus syllabum nihil non egit Joannes ut insereretur, dum denique impetraret. Itaque Philosophiæ studio necdum ad calcem perducto, pervenit in Indiam A. 1603. ubi reliquis scientijs instructus, & sacerdotio inauguratus, totum se indigenarum saluti procurandæ impendit. Ceilanum Insula Apostolicorum ejus laborum campus fuit, amplitudine & glebâ nobilis, cinnamomi omnium præstantissimi copiosè ferax, ad oram Malabaricam trans Como-

Comorinum Promontorium ſita. Nulli ea certo Principi ſubjecta eſt, ſed in varios diſperſa dominatus, multis partim Ethnicis Regulis, partim Mahometanis Sultanis paret, ditionis partem aliquam duntaxat obtinentibus Luſitanis. Atque hinc perpetuum Chriſtianæ Fidei præconibus, ſi uſpiam alibi, capitis eſt diſcrimen, laborantibus in omnem Inſulæ ditionem proferre illam Socijs, & Neophytos jam baptiſmo renatos adverſùm injurias infidelium tueri: illis autem è contrà conatibus ſanctis non minùs pertinaciter reſiſtentibus.

Socius arduæ in paucis Miſſionis Patri Metellæ erat P. Ludovicus Pelingottus, & ipſe fidelis in vinca Domini operarius. Is Sorbolongi, in Foro Sempronij Italiæ vico, fortunâ mediocri natus A. 1578. Societati nomen dedit ætatis anno 25. tum penitus, cùm Frater illius eidem ſtudijs omnibus ad eminentiam exculto, & Romæ Nobilium quorundam Juvenum Inſtitutori, connubium lautè dotatum offerebat. Sed ille carnales amores aſpernatus, pretioſam Filio Dei in hominum animabus ſponſam, procul & de ultimis finibus quærere decrevit. Cui comparandæ ut neceſſarios ſumptus provideret, Tyrocinium Societatis ingreſſus, tanto ardore in Apoſtolicarum virtutum theſauros congerendos incubuit, ut ex ipſo Tyrocinio in Indiam transmiſſus Inſtitor, Cælicæ negotiationi initium fecerit A. 1605. Ardentiſſimum Deo lucrandi Indorum animas deſiderium vel inde conijce, quòd trimeſtris ſpatio linguam eorum non tantùm perfectè condidicit ut intelligeret, ſed ut eâdem perfectè etiam ſcriberet, legeret, & loqueretur. His ſumptibus inſtructus, in animarum queſtum inſudabat in Ceilano Inſula cum P. Metella Marteigambæ, nobili ejus Regionis Urbe, quando ei deſideratæ pro Chriſto mortis obeundæ ſors obtigit. Erat Candiæ in ea Inſula Rex potens pollénſque, Luſitani, atque adeò Chriſtiani nominis hoſtis & acer inſectator: è cujus Regno Idolorum ſacrificuli damna ſua dolentes, & finitimos ad rebellionem eâ causâ concientes, à Luſitanis comprehenſi, pœnas dedêre commeritas. Eâ re in furorem conciti Candienſes, & in juſto rebellium Popparum ſupplicio Dijs ſuis injuriam factam interpretati, non aliter illam, quàm Chriſtianorum ſacerdotum nece expiandam decreverant. Itaque interceptos in ipſo dilatandi Chriſti Regni fervore Patres, & ad propinquam Crucem, ut ſcirent cujus odio necarentur, raptatos, lanceis immaniter transfigunt, projectiſque ad pedem Crucis corporibus, reciſa capita haſtili publico in loco ſublimè appendunt. Paſſi ſunt viri zeloſiſſimi A. 1616. & quidem P. Metella ætatis 32. Societatis 18. P. Pelingottus autem 38. Societatis 13.

P. JOANNES BAPTISTA MACCIADUS.

QUi in Baptiſmo Joannis Baptiſtæ nomen acceperat, cum eodem ad gladium damnatus eſt, P. Ioannes Macciadus, aliàs etiam Tavera agnominatus. Nèc abſimiles ab ejus virtute impetus habuit, dum in ipſa infantia non quidem in deſertum abire, ſed in Iaponiam ab Inſula Tertia, Patria ſua, enavigare, ſeptennis puſio firmiter propoſuit, neque unquam revocato animi decreto, Societatem JESU Conimbricæ annorum 16. amplexus, tandémque in Iaponiam A. 1609. delatus, populis illis *Agnum DEI, qui tollit peccata Mundi demonſtravit.* Et quia ingenitæ Nobilitatis impetu ad quævis ardua exantlanda propellebatur, graviſſima paſſus eſt ærumnoſiſſimis illis Taicoſamæ, & nihilò Parente melioris Filij Xogum Imperatoris, temporibus; quando proſcriptis Evangelij præconibus ipſe clàm in Iaponia remanens, dies totos in latibulis & ſpeluncis latitando tranſigere, ſolàſque noctes in animarùm procurationem impendere poterat. Atque utinam eadem cautela adhibita fuiſſet etiam ab alijs diverſarum Religionum alumnis, quibus hæc Societatis modeſtia, ſi non imprudens, certè non ſat opportuna videbatur. Illi namq; poſt Antiſtitis Japoniæ obitum, dum Sede vacante parerent nemini, Divináque liberiùs propalam tractarent, conſtitit demum publicè, multos Chriſtiani gregis curatores in Japonia remanſiſſe. Id quod contemptum ſuum interpretatus Xogum, deprehenſos omnes non jam exilio, ſed morte mulctari præcepit. Quia verò primus ſævæ inquiſitionis impetus in Nangaſachum deſævijt, dilapſis in diverſa Socijs, P. Joannes in Inſulam Goto, & regnum Omuræ à Provinciali mittitur. Sed ab itinere Firandum, adversâ tempeſtate rejectus, monetur ab amicis Nangaſacho, præmiſſos eſſe in Goto Inſulam exploratores ad eum perquirendum; itáque in partes

P. Ioannes Baptista Macciadus, natus in Insula Tertia, Soc: IESV, fidei odio capite truncatus in Iaponia ad Omuram. A°. 1617. 22. Maij.

M.K. f.

tes Cami, aut Nangasachum, ubi cura indagandi remisisset, sese interim recipiat. Ille consulto per orationem Deo, constituit non aliò, quàm quo jussus erat abire; *duplex inde se solatium manere*, inquiens, *gloriosæ mortis alterum, alterum obedientiæ*. Itaque secundâ usus navigatione, postridie quàm exscenderat, in ipso Sacramentalis Confessionis actu deprehensus, ùt pænitentem à vinculis peccatorum absolvit, in vincula se sponte lictoribus obtulit; *hæc ego vincula*, inquiens, *nequaquam defugio, quin etiam inde usque ab Europa consector; nemini propter illa succenseo, nihil queror, sed bonum Deum potiùs obtestor, ut noxam condonet omnibus, qui vincula mihi ista quoquo modo procurârunt.* Permissus Magistratuum indulgentiâ extremùm Missam facere, & Sacramenta Neophytis impertiri, ardenter eosdem exemplo suo ad constantiam hortatus est, *votorum se suorum metam attigisse* professus, *quæ septennis pusio in domo paterna conceperat, cùm primùm de Japonibus famam accepit.*

Navi conscensâ, & frustra rogatis custodibus, ut se vinculis, ad exemplum Christi, constringerent, Omurensem in carcerem deportatus est 29. Aprilis A. 1617. ubi ex consortio Fratris Petri de Ascensione Franciscani, eâ custodiâ jam antè conclusi, ità exhilaratus est, ut eam sortem cum universis Orbis Imperijs non mutaturum, ore & epistolis diceret. *Hodiernus dies est duodecimus*, scribit ad Sociorum Nangasachi Moderatorem 3. Maij, *ex quo comprehensus sum. Deo gratias ago, quod*

eam mihi quietem dederit, ut nihil magìs cupiam, quàm eum vitæ statum, quem in hoc ergastulo sum consecutus. Eidem gratias ingentes habeo, quòd ex ea hora, quâ me video detineri, nihil aliud occurrit, quàm quòd me in Cruce fingam, aut sub ictu sicæ Japonensis. Benedictus sit Dominus, qui ad hunc modum suos solatur, pro se vel exigua patientes. Vim verborum sacræ Scripturæ, & robur spiritûs, quod conferunt, nunquam aliàs sum assecutus, nisì ex quo me video in hoc rerum statu constitutum, atque ità Imperiorum Orbis in unum collecta potentia, non videtur mihi unius è terra vermiculi vires æquare. Facilè intelligo me in hanc rem nihil conferre, totúmque esse Dei ac Domini mei beneficium, cum quo, & pro quo, in finem decertabo. Unum dolebo, si ejus causâ parum pati me contigerit. Jam est quadragesimus dies, ex quo ingenti dolore crucior, qui ex hujus carceris, qui est in media palude, humiditate ità increvit, ut nullam quietem capiam. Id in magnis Dei beneficijs repono; ut quoniam mecum hactenus mitiùs agitur, hos dolores, qui similes mortis doloribus, à Deo immissos alacriter feram, & inveniat Dominus quo me probet, cùm præter peccata mea nihil sit, quod me afficiat; non carcer, non ipsa mortis expectatio. In alijs datis 17. Maij sic ait: *afficior vestrorum laborum & angustiarum recordatione. Dominus, qui hæc ità disponit, fines suos habet, quos nondum assequimur; & quoniam causa ipsius est, & ipse omnia moderatur, credi debet, eum omnia ex majori gloria sua, & hujus Ecclesiæ, nostróque omnium bono directurum. Hæc me cogitatio contentum facit, eíque gratias ago, quòd mei memor fuerit; cùm animum subministret, quo labores omnes, totiúsque Mundi tormenta, pauca mihi esse fingo; quàm nihil sit, quod ex me possum; quàm multum ejus auxilio instructus, quod nunc experior. Bonus JEsus eos, qui se ipsi tradunt, non deserit; quæ promittit, explet ad amussim; nemo eum invocavit, qui non eum invenerit, non deserit suos in vinculis, in tribulationibus non derelinquit, & ideo Divina ejus Lex jugum, quod semper est duorum, appellatur; licèt soli patiamur, & ipse non patiatur. Id jugum etsi naturâ sit plerumque insuave; tamen est & vocatur suave & leve, quia socium habet, qui, quod est ponderis, in se suscipit, & ità nostræ infirmitati accommodat, ut non patiatur nos tentari, supra id quod possumus. Gratulor igitur ex animo Deo, ejúsque me Voluntati accommodo, tametsi velit me incommodiore ergastulo ad diem judicij detineri; nam si de me ità disposuerit, vires quoque in hujus itineris longitudinem suppeditabit: si me voluerit è contrario vitam hodie reddere, quam in ejus obsequio impendendam accepi, beneficio gratus non repugnabo; satìs certus, quòd, utut fuerit, me tametsi peccatorem indignissimum non derelinquet; & ità cum Propheta dico: factus est Dominus Refugium pauperi, & Adjutor in tribulationibus. JEsum Christum habemus pro refugio, quotquot ejus causâ omnia relinquimus; sumus enim pauperes, habemus fidum in tribulationibus Adjutorē, qui tempore subvenit opportuno, velut amicus semper & ubique fidelissimus. Captus sum* (inquit in alia epistola) *in Goto, cùm ad absolvendi formulam manum erexissem; eâ pronunciatâ Magistratibus occurri, ea dixi, quæ Dominus id temporis in os immittebat. Huc in Cori pertractus sum, & custodior diligenter; utinam etiam aliquid in ejus causa paterer! Benedictus sit ille, à quo majora meritis beneficia suscipio. Affirmo R. V. & ipsissimam scribo veritatem, quòd præsentem rerum mearum statum cum totius orbis imperijs, vel sæcularibus, vel Ecclesiasticis neutiquam permutarem. Nunquam aliàs vixi meâ sorte æquè contentus, nunquam æquè hilarem me sensi, nunquam æquè sinè cura, sinè sollicitudine me reperi. Benedictus sit DEUS, à quo ità copiosè compensatur tantillum illud, quod in ejus causâ toleramus. Nunc quòd vincula patior, ut Evangelij præco, videor mihi jam aliquod de munijs Societatis JESU assecutus.*

In suo carcere, Magistratu dissimulante, potuêre Sacrificium à die Pentecostes offerre quotidie, ad usque postridie Festi SSS. Trinitatis, qui fuit dies Maij 22. Pridie jam uterque divinitus imminere sibi mortem intellexit, atque alteri alter revelationem explicuit. Dynasta mox per ministrum venisse denunciat à supremo Senatu necis in utrumq; sententiam, quam essent illâ ipsâ nocte excepturi. Illi æstu divino inflammati, in lachrymas gaudij testes resoluti sunt, & hymnum *Te DEUM laudamus* unà concinuerunt, ac deinceps acri se flagellatione exercuerunt ad certamen, & longâ de rebus Cœlestibus contemplatione. P. Fr. Petrus dicebat, se per eos dies sacrificantem vel orantem, aliud nihil à Deo postulâsse; & quod exauditus esset, se Domino maximopere gratulari. P. Joannes Baptista respondit, *se tribus in vita sua diebus, præ cæteris maximo gaudio delibutum; quo Societatem ingressus est; quo nuper erat comprehensus; & nunc, cùm de supplicio moneretur.* Ipse tum extemplo magnitudinem voluptatis suæ brevissimè ad Superiorem in hæc verba perscripsit: *Hâc ipsâ horâ concupitus ad me mortis nuncius advenit. Morior solatio plenus, quia pro bono JESU morior. Ago illi gratias, quòd me, licèt indignum, tam insigni beneficio affecerit.*

fecerit. Inclinatâ jam die missi speculatores, jubent Patribus cibos parari; sed illi nullo se jam ad vitam retinendam alimento indigere professi, iteratò alter alterum de peccatis confitentem excepit, & simul Litaniarum ritu sanctos in auxilium omnes evocârunt. Custodiâ educti, & uterque manum Christi de Cruce pendentis sigillo armati, alter succedens alteri, Neophytos ex itinere multos, qui comitabantur, ad ea quæ tempori erant idonea hortabantur: quæ tamen ob immodicum planctum haud satis intellecta sunt. Cùm ventum ad locum est, breviter alter alterum jam tertiò à peccatis expiavit; & rursus ultimùm amplexati, ac salutatis elatâ voce Christianis, nonnihil divulsi sunt, unde se invicem intuiti, cùm nescio quid essent collocuti, quod præsentes Neophyti non perceperant, lætissimè arriserunt. Jam hora cædis appetebat, cùm Damianus quidam Neophytus, qui vinctis magno amore ministrârat, geminam protulit stoream, super qua procumberent obtruncandi, nè eorum capita in solo volutarentur. Verùm illi pari uterque sensu, tegetem repudiârunt, *corpus è terra factum, & rediturum in terram, nusquam meliùs, quàm in terra volutari.* Ergo nudâ humo provolvuntur in genua, manibus in cœlum surrectis, atque illico fatalem ictum gladio excipiunt. P. Petrus primo truncatus ictu corruit. At P. Joannes Baptista, cùm primum vulnus accepisset, errante carnifice, nondum truncus assurgit, atque iterum in genua ruens, JESUM ac Mariam inclamat; tum altero petitus, ac tertio ictu, tandem obtruncatus est.

Mortuos Neophyti cùm ingenti deflerent ululatu, lachrymas ipsis, qui aderant, Senatoribus expresserunt, atque alius super alium ruentes ad pignorum venerationem eruperunt. Quin & ipse, qui Nangasacho venerat, Senator Ethnicus, è famulis suis unum, quem sciebat esse Christianum, ut illos imitaretur admonuit; si qua enim Lex salutem æternam pariat observatoribus suis, eam certè hanc esse oportere dicens, quæ mortem eo hilaritatis sensu docet excipere, quo vix alius quisquam acciperet vitam. Subinde capillos illorum, vestes imbutas sanguine, herbas, humum, lapillos Neophyti ad pium, ptivatum licèt, cultum rapuêre. Postridie missi sunt à Dynasta qui sepulturæ locum, honoris, ùt ajebant, ergò clauderent circumducto pariete, ne qui fortè subducta clàm cadavera pro thesauro asportarent aliò venerabundi. Verùm cùm frequenti Neophytorum accessu videret Religiosum locum celebrari, postremo die Maij exhumata corpora jussit in mare demergi. Ex ministris deinde, qui ea merserant, constitit, delatos eodem navigio fuisse desertum in scopulum duos Religiosos, Fratrem Alphonsum Navarrete Dominicanum, & Fratrem Ferdinandum à S. Josepho Augustinianum, ac Juvenem quendam constantissimæ ad mortem & supplicium voluntatis, Leonem nomine, qui nostro Patri suam operam præstare consuêrat: quos cùm in Fidei odium quoque trucidâssent, omnium simul membra saxis illigata depresserunt in fluctus. Id ubi Nangasachi increbuit, multis navigijs, retibus & harpagonibus, tentata in cassum res est; donec putrefactis tempore funibus, ad quos alligata pondera sarcophagos deprimebant, sacra pignora è profundo enatâssent, quæ Neophyti Nangasachum occultè devexerunt. Placuit autem Divinæ Bonitati causam, ob quam passi fuerant servi Dei, etiam prodigioso lumine illustrare. Nam supra locum, in quo sepultus erat P. Macciadus, duo fulgentissima sydera fuêre sæpiùs à neophytis, gentilibúsque conspecta. Cæterùm admirari decet Divina judicia, aliter atque aliter statuentis in impios, dum alios plectit pro meritis, alios in exemplum miserationis exornat. Thomonaga Guiobioye Linus, qui P. Joannem Baptistam cum alijs ceperat, jussúque Prætoris interfecerat, paulò pòst ipse pœnitens, ob Religionis Christianæ cultum, pridie nonas Novembris anni ejusdem Omuræ interfectus, eandem mortis gloriam adeptus est. At qui eundem prodidêre ut comprehenderetur, alter sibi ventrem Japonico more diffecuit; alter vulgi fabula, & ludibrium puerorum, vagatus est incertus.

Leonardus Kimura primus é Iaponibus á S. Xaverio baptizatus, primus ex Soc: IESV pro fide Christi lento igne exustus, consum,, tis igne funibus, caput reverenter prunis coronat Nangasacki. A. 1619. 18. Novemb:

C. S. d. *M. K. f.*

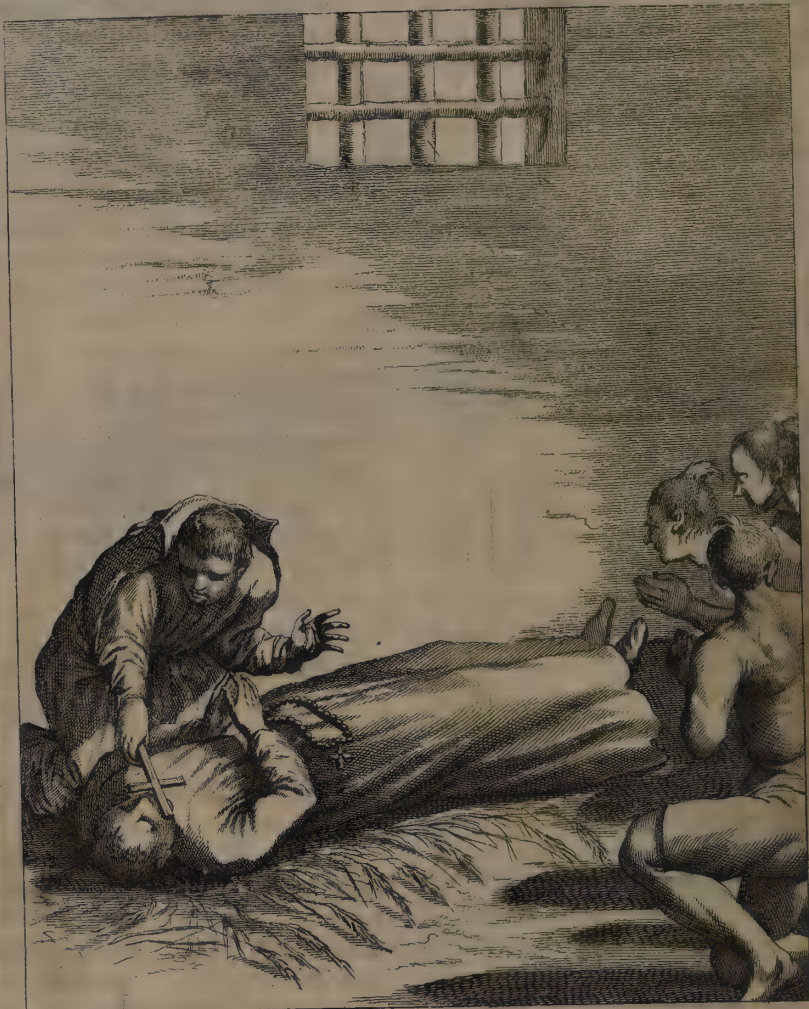
LEONARDUS KIMURA.

LEonardus Kimura, fortunatum Japoniæ nomen! Nam primitiæ Christiani spiritûs obtigêre Familiæ Kimurianæ, Heroum etiam aliàs feracissimæ, dum primum omnium in ijs Insulis baptizavit unum ex Kimuris, Gentis Apostolus S. Franciscus Xaverius. Hic autem Leonardus apud nostros à prima pueritia institutus, Dogicum, hoc est, Catecheseos explanatorem egit inde usque ab anno 13. ætatis. Et in studio quidem literarum processit egregiè; quando tamen animum ad Societatem capessendam annos natus 27. impulit; gradum in ea Coadjutoris temporalis voluit occupare. In ea 17. omnino consumpsit annos, magno pietatis & humilitatis exemplo: Proximis etiam pro virili opitulatus, eâ maximè tempestate, quâ nostris edicto Imperatoris universo Regno exactis, ipse à Præsidibus suis sistere Nangasachi jussus est. Ibi dum rem strenuè Christianam procurat, homicidij postulatur, & præproperè in carcerem trahitur. Sed ejus innocentiâ brevì compertâ, è carcere dimittendus erat: cùm deprehensus esse Christianus, & Societati JESU adscriptus, odio deinceps Religionis habitus in vinculis est. In ijs triennium exegit, & carcerem ipsum, quem sibi squallore pœdoréque præcipuum delegerat, bono Christi odore adeò complevit, ut sacra

ſacra potiùs ædes, quàm ergaſtulum videretur. Nimirum vincti omnes, qui eâdem cuſtodiâ tenebantur, atque inprimis tredecim, quorum crimen Religio erat, Leonardo duce, quotidie horam manè precationi, quæ mente; alteram ei, quæ voce peragitur, tribuere; Sanctorum Litanias recitare; id temporis, quod ad prandium reliquũ erat, piæ lectioni dare. Secundùm meridiem altera precationis eos excipiebat hora, tum quaternæ deinceps lectionis, ſcriptionis, aliarúmque piarum tractationum: quibus rurſum ſuccedebat per horæ ſpatium commentatio. Ter per hebdomadam corpus jejunio, & acri verberatione exercebatur. Feriâ ſextâ in quinq; Chriſti Salvatoris vulnerum memoriam, totidem horas extra ordinem orabatur. Menſibus ſingulis ſolennes quadraginta horarum preces, pro præconibus Evangelij, próq; Japonibus Chriſtianis, celebrabantur. Poſt hæc in alium ſolitariũ carcerem Leonardus compactus eſt, tam humilem, ut vix ad ſenos dodrantes attolleretur, neque ille humi ſedere, quin verticem allideret laqueari, poſſet. Hic ille inediâ & verberatione quotidianâ (ſi dies feſtos exemeris) Deo gratias agere; & Deus viciſſim illi omnes illas annui carceris moleſtias, incomparabili lætitiâ diluere. Inde verò mirâ diligentiâ atque ardore ſpiritûs totum juvandis mortalibus impendit triennium. Eos qui recèns ducebantur in vincula, benignè excipere, molliter tractare; tum Chriſtianis reformare myſterijs, docere pœnitentiam, capitis damnatos erigere, confirmare, ſolatio inſtruere, atque ad obeundam ex officio mortem comparare; adeſſe languentibus, famulari, eos qui ſe inviſebant, cæleſtibus recreare colloquijs, ad Chriſtianæ legis obſervationem cohortari, corrogare de aliorum benignitate egenis ſubſidium, & ſuũ illis victum adèò liberaliter impertiri, ut quotidiani ſui demenſi, ſatìs aliàs exilis, parte, octogenariam anum, quæ pro cuſtodiæ foribus ſeſſitabat, anno integro, quoad vixit, aluerit. Præter multos, quos eo tempore ad Chriſtiani hominis officium excoluit, quósq; ad firmandam per effuſum ſanguinem Chriſti Fidem animavit, 86. per Evangelium genitos ſalutaribus undis aſperſit.

Adveniens interim à Regia Imperatoris Faſcegava Gonrocuus Nangaſachi Gubernator, A. 1619. continuò conflagrationis ſententiam in Leonardum & quatuor alios dixit; propterea, quòd nonnullos ex ijs, qui prædicabant Chriſtum, domo excepiſſent. Hos cùm Leonardus in multam noctem, quã feralis, imò feriatus ac feſtus dies erat excepturus, idoneis pergeret conſilijs accendere; pro ſe magnopere ſollicitus, Deum anxiè precabatur: *Deus cordis mei, ne quæſo me tam exoptato munere fruſtrari ſinas!* Manè ad Præfectum rerum capitalium accitus cum cæteris, vix ſui compos & gaudij potens, ubi concinuit Pſalmum: *Laudate Dominum omnes Gentes*, & Canticum Simeonis: *Nunc dimittis ſervum tuum Domine*, provolvitur ſupplex in genua ante Chriſti effigiem in Cruce pendentis, & illi grande hoc beneficium in acceptis referens, è cuſtodia catenis oneratus producitur. Amicorum plurimi concurrere, in ejus amplexum ruere, commendare ſeſe, & apud Superos ejus ambire deprecationem. Ipſe alacritate admirabili circumſpectare, reſalutare, denique ad conſtantem in ſuſcepta Fide perſeverantiam omnes hortari. Interrogatus à Judice: *num de Societate JESU es?* reſpondit promptè: *Et ſum enimvero, neque tu id neſcire potes; quippe miſſu meorum Superiorum ſæpius ego te in ornatu habitúque Societatis ſalutationis causâ conveni. At eccur in Japonia*, reponit Iudex, *contra leges Imperatoris reſtitiſti? ut Chriſti Evangelium*, inquit, *divulgarem, id quod & præſtiti adhuc ſedulò, & dum ſupèr mihi fuerit hæc anima, præſtabo. Hac igitur de cauſa*, reponit ſæpiùs barbarus, *vivus torrebere.* Ille actis ſerenâ fronte gratijs, ad circumſtantes ſeſe convertens; *Vos ego mihi teſtes*, ait, *imploro, haud aliâ me causâ, quàm promulgati Evangelij, in Fidei odiũ damnari.* Dein coram Magiſtratu ipſo Athletas cõſortes ſuos ad firmitatem, perfugas ad regreſſum, Ethnicos ad Fidem paucis invitat. Ad ſtipitem, reverenti oſculo priùs ſalutatum, alligatus, ubi rurſum amicis ac familiaribus ſuis verba noviſſima dixit, aggeſtâ inflammatáque remotiùs à ſtipite materiâ, ſublatis in Cœlum oculis uſtulari cœpit, tantâ inter ignes atque incendia mentis conſtantiâ, ut nec membra contraheret, nec ullam in partem ſe contorqueret. Negabat ſe affici ullo doloris ſenſu, quin etiam placidum videri, ac ſuave incendium. Diruptis deinde ignium vi retinaculis, candentes prunas utrâque manu collegit, & vertici venerationis ergò pro corona impoſuit, Pſalmum: *Laudate Dominum omnes Gentes*, decantans. Attoniti ſpectaculo Chriſtiani qui aderant, ſublatâ vociferatione Sanctiſſima JESU ac MARIÆ nomina invocârunt; multíque Ethnicorum ad Chriſtiana ſacra, inauditæ exemplo fortitudinis excita-

ti, se transtulêre. Exustorum reliquias Barbari comminutas alto mari disperserunt; sed animosa Christianorum pietas, vel per ipsa pericula fragmenta ossium haud pauca undis per urinatores erepta, inter se ad privatam venerationem partita est. Passus est Leonardus Nangasachi, ubi natus fuerat, 18. Novembris An. 1619. ætatis 44. Societatis 17.

Ambrosius Fernandez Lusitanus Soc: IESV, carceris squallore et ærumnis pro Christi Religione confectus Omuræ in Iaponia. 7. Iunij. A. 1620.
C. S. d. M.K. f.

AMBROSIUS FERNANDEZ.

Militiam profanam secutus primùm, Compagniæ JEsu nomen postmodũ in Iaponia dedit Ambrosius Fernandez, gente Lusitanus, Patriâ Xisto, ex Portuensi Diæcesi. Qui in Coadjutorum temporalium humilibus officijs versatus est adeò enixè, ut multis pœnè pertinax & nimius videretur. Laborabat summâ semper contentione; ex qua lassitudine oppressus, quietem nocturnam vestitus ubi ubi sors tulerat capiebat. Mirabantur omnes Ambrosio nihil ex militia adhæsisse martialis ferociæ, cùm nunquam moveretur iracundiâ, neminem à se unquam minùs familiari & affabili responsione dimitteret. Ex paupertatis studio per 30. & ampliùs annos, novum nihil omnino induit, cæterorum jam attritis vestibus & calceamentis semper usus; cibos pro se exquirebat vilissimos, bellaria vinúmque nunquàm,

quam, nisi jussus, degustavit. Remanserat ille Nangasachi, Soeijs reliquis Japoniâ expulsis; datúsque P. Carolo Spinolæ socius in laboribus Apostolicis, socius demum factus est A. 1618. carceris diuturni. Cùm enim sagaciter perquirerentur latitantes per Japoniam Patres, constituerat P. Spinola ipso vespere Festo S. Luciæ die in alias ædes clàm demigrare: Sed dilatâ certis ex causis in diem sequentem migratione, visus est sibi Pater medio noctis per somnij speciem videre latrones, perfractis parietibus domum irrumpere; quo viso excitatus, & ludicram dormientis imaginationem esse interpretatus, in somnum rursus se frustra componere laborabat. Vix lapso horæ dimidio, adsunt milites Gonrocui Gubernatoris Nangasachani; & perfractâ januâ invadunt locum, in quo noster Ambrosius degebat. Hunc itaq; crudeliter vinctum domo efferentes, etiam P. Carolum in altero conclavi deprehendunt. In eo P. Carolus genuflexus fundebat ad Deum preces, & ingrediente milite, sublatis mox in Cœlum oculis, quanto maximo potuit affectu, pro captivitatis beneficio gratias Deo reddebat. At milites protinus injecto similiter fune, collum, manus, pedésque adeò arctè constrinxerunt, ut lacerata vinculis caro perpetuas retinuerit vulnerum cicatrices, livore, dum vixit, coloratas. Sic vinctos, in Prætorio Gubernatoris sub dio, prope stabulum, noctem diémque relinquunt, gravi vexatos frigore, & doloribus nexuum; quos tandem Christiani famuli aliquantùm relaxârunt. Sabbatho proprium Societatis cultum induti, Gubernatori sistuntur; cum quo multa P. Carolus ad legis Christianæ sinceritatem explicandam differens, ipsummet ausus est ad eam invitare.

Nangasacho missi Omuram, ùt in conspectum venêre carceris, in quo jam complures è Patribus nostris tenebantur, cantu signum sui adventûs eminus dedêre captivis; qui similiter canendo è custodia hilariter responderunt. Carcer, in quo primùm egerunt, tugurium fuit stramine malignè tectum, quadraginta palmos longum, latum viginti, impositum monti, omni tempestatum injuriæ obnoxio. Sed quia ruinam minabatur, dum alium mense Julio satellites ibidem instaurarent, per dies octodecim, exiguæ casæ captivi sedecim inclusi sunt, ingenti cum incommodo, tum ob æstûs vehementiam, cui gravitas odoris, & continua nausea accedebat; tum ob victûs tenuitatem, cùm nihil inferri paterentur annonæ duri excubitores. Hinc omnium tentata valetudo per alvi profluvium. Septimo Augusti in novum reducti fuêre ergastulum, latum palmos 16. longum 24. nullo pariete, sed ex palis distantibus ab invicem intercapedine duorum digitorum contextum, tegulis tectum, stratum trabibus, quibus tabulæ crassæ pro pavimento affixæ erant. Fores serâ claudebantur, erántque adeò angustæ, ut vix transitum darent humano corpori. A latere patebat fenestella magnitudine lancis, quâ cibus quotidie inferebatur. Circuibat hunc carcerem via lata octonos palmos, atque hanc duplex obibat seps, depacta expansis arboribus, & in cuspidem acuminatis, quas spinæ supernè coronabant. In tanta loci coarctatione captivi 28. nonnunquam 33. tenebantur conclusi; ut proinde ne quidem extendere se possent ad quietem. Sed mirum in modum vexavit Christi pugiles continuus quidam fœtor, ortus ex multitudine hominum tam angusto loco clausorum; ex præsente item intra ipsum carceris septum cloaca, in quam naturam exonerabant; ex quo fiebat, ut illâ subinde ab imbribus exundante, ultra talos sordibus mergerentur: Item ex sudore corporum, quæ æstate nunquam siccabantur, cùm miles vetaret mutare recentibus linteis obsoleta, aut lavare usu inquinata; coactis per integros annos idem indusium retinere. Hinc illa quoque necessitas sequebatur, quòd nemo subterfugere conspectū sodalium posset, sed omnium actionum, quas summè etiam ingenuus animus videri exhorret, cogeretur perpetuos habere testes, quotquot unà tenebantur. Accedebat ad hæc incommoda, quòd carcer edito loco situs, solisq; palis inter se distantibus compactus, æstate quidem solis radios ardentissimos admitteret, hyeme verò asperrimos ventos, gelidúmque aërem non prohiberet; adeò ut P. Carolus de eo ità scripserit: *Assevero, neminem esse è nobis, qui æstimato inferioris appetentiæ sensu, non mallet vivus cremari, quàm hunc carcerem ferre. Nam omnes à vestibus sumus pene nudi; neque vigiles permisêre, ut denuo ad nos referrentur, quas Nangasachi sarciendas locaveramus. Ablatâ etiam lodice, nihil passi sunt importari. Neque, quamvis in vertice collis objecti ventis degamus, vel tegetem concessere, flatibus, imbribus, nivibúsque arcendis, planè ut immane sit frigus.*

Nihilominus omnes has carceris molestias, insigni alacritate toleravit cum reliquis socijs Ambrosius noster, donec è frigore & copia deciduarum nivium, paralysi primùm, mox etiam apoplexiâ (non sine suspicione por-

porrecti veneni) ictus, intra duodecim horarum spatium, Sacramentis omnibus munitus, felicem spiritum in manus Dei, propè septuagenarius, reddidisset, à quo mercedem expectabat laborum quidem in Societate exhaustorum per annos 43. ærumnarum verò in carcere patientissimè toleratarum per annum unum, & dies 22. cùm aliud ferè per id tempus non spiraret, quàm ingens desiderium ardendi in rogo, aut moriendi in Cruce. P. Spinola tantâ eum post mortem prosecutus est veneratione, ut decerptos ejus capillos suæ lipsanothecæ inseruerit, appenderitque ad collum cum aliorum Sanctorum sacris pignoribus. Ubi primùm beatum spiritum emisit, ille qui ex condicto per hebdomadam alijs præfuit, præcinuit in gratiarum actionem DEO Psalmum: *Laudate Dominum omnes gentes;* cæteris inter lacrymas gaudio fœtas, gratulantibus felicem Ambrosio exitum, sibi in Cœlo Advocatum.

P. Ægidius de Abreu Lusitanus Soc: IESV, verberibus ad mortem ex odio Religionis contusus á Calvinistis, in Iava maiore Iacatræ. A. 1622.

C. S. d. M. K. f.

P. ÆGYDIUS DE ABREU.

IAva major, Insula est Orientis, multis divisa quidem Principibus, sed in quos dominatũ unus, Mataranus nomine, vel usurpat, vel arrogat. Gens effera, inculta, moribus aspera, & vel in suos levi pretio crudelis: ut proinde nulli, ne puellæ quidem sinè sica præsentissimo imbuta veneno, prodire liceat in publicum. Ut mirum sanè sit, cœlum alioqui mite, & perpete ventorum vicissitudine

situdine (quamvis sub zona torrida jaceat) temperatum, tam immites, & intemperatos gignere homines. Ad hæc solum piperis, sacchari, & omnis Indicæ frugis abundè ferax, mala aurea, sicubi terrarum, mole & sapore præstantia profert. Ferunt etiam in Java reperiri pelicanos. Et sanè si non alium, certè in P. Ægydio Pelicanum vidit Java: qui dum captivos Catholicos, velut pullos congregaret sub alas, nè sanguis ad pascendos deforet, ab Acatholicis occisus, eum profudit. Erat Pater natione Lusitanus, patriâ Campo-Majorensis, absolutis Philosophicis studijs missus in Indiam. Inde cùm in Japoniam iter per Javam haberet, à Batavis captus est. Occupavêre locum quendam in Java Batavi, in quo & Urbem condiderunt Arce firmatam, quam indigenæ Jacatram, ipsi à suo nomine Novâ appellant Bataviam. Urbs illa Orientis est miraculum, æmula Venetiarum; nam quamvis à Venetijs superetur ædificiorum splendore, superat tamen vicissim aquæ potabilis rivis, & Indicarum palmarum, quaquà navigaveris, ad obumbrandum abundantiâ. Ea supremi per Orientem Batavici Prætoris sedes est; & quidquid toto illo Regnorum Orbe contrahitur mercium, huc convehitur; indéque in Hollandiam, dispensandum ingenti compendio per Europam, in navibus transportatur. Quamvis ergo P. Ægydium ad fretum Sincapuræ deprehenderint, captum tamen in novam traxêre Bataviam, ut pluribus ludibrio esset. Toto biennio in arcta custodia detentus, permissus tamen quandoque fuit per arcem circumire, quòd elabendi nullum subesset periculum. Quâ opportunitate, pro suo Sacerdotis, & è Societate quidem, instituto, Catholicos qui ijsdem vinculis tenebantur, spiritualibus auxilijs recreabat, admissa sua confitentes audiebat, explicabat doctrinæ Christianæ capita, hortabatur ad retinendam Fidei, tot inter adversitates, constantiam. Ad hæc solebat aquam benedicere, excitare Oratoria, & alios Ecclesiæ, quos poterat, ritus celebrare. Et cùm nequiret Japonios, ad quos plenis desiderijs festinabat, Fidei veræ imbuere Mysterijs, Catholicos saltem in ijsdem aut edocebat pleniùs, aut confirmabat. Quinimo, ùt contineri impatiens amor quævis obstacula aut ignis instar consumit, aut instar aquæ violentè perrumpit, nullâ periculi habitâ ratione ipsos etiam Batavos, Arcis & sui custodes, quà blando affatu, quà propositâ ob oculos Fidei nostræ veritate, ad eam pertrahere laborabat. Sed, quod de suis custodibus scripsit Sanctus Ignatius Martyr, ipsos nimirum beneficijs evasisse pejores, id expertus est etiam P. Ægydius: nam Acatholici custodes reddebant pro bono malum, pro verbis salutaribus immania verbera: neq; alio passim, quàm Papistæ, & Diaboli nomine vocitabant, contumelijs appetebant; cruciabant longâ inediâ. Quæ omnia cùm invictâ patientiâ toleraret, tandem plagis ab impijs sectarijs confectus occubuit, & DEO victricem reddidit animam A. 1622. persecutores in Indijs nactus Europæos.

AUGUSTINUS OTA.

Ulti annos computant Religionis, sed sæpe parvus fructus est emendationis, inquit religiosissimus Thomas à Kempis. At Augustinus Ota unius diei militantis Societatis Tyro, eodem die triumphantis veteranus, Religionis fructum uberrimum carpsit in ipso flore, postquam militantem Societatem solâ morte honoràsset. Natus erat Augustinus in Japonia Ogicæ, quæ Firandensis Provinciæ est civitas; à puero imbutus disciplinâ Bonziorum. Sed cùm anno ætatis 15. cum parentibus in Insulam Goto profectus esset, ejuratis Bonziorum superstitionibus, ad Patrum nostrorum cohortationem, unà cum parentibus sacro latice ablutus est. Toparcha Oræ Gotensis, Ota appellatus (à quo nomen suum traxit Augustinus) piâ liberalitate Ædem sacram erexerat, sacris Missæ sacrificijs, concionibus, reliquísque Christianæ pietatis exercitijs obeundis peropportunam; cui dum idoneum curatorem (quem Japones Cambo appellant) inquirit, Augustinum invenit muneri huic longè aptissimum; præterquam enim quòd S. Guidonis æmulus, aras frondibus floribúsque exornaret, supellectilem lineam & Templi pavimentū mundissimum semper asservaret; Sacerdotis insuper quandoque absentis vices, quoad fas, obibat: convocatos in sacram ædem Neophytos erudiendo, & confirmando in disciplina suscepta; præcinendo item devotos cantus, Fidei mysteria rhytmicè continentes, & certas cum illis precationes recitando; ut

Augustinus Ota Iapon. Soc. IESV, pro fide Christi capite truncatus in Iaponia Ikinoscimæ. 10 Augusti A. 1622.

C. Screta. d. M. Küsell. f.

præter auguſtiſſimum Miſſæ ſacrificium, ad ſolatium ſuum vix aliud deſiderarent Neophyti. Verùm poſtquam exortâ perſecutione Templa Chriſtianorum dejiciebantur, eâdem procellâ involuta fuit ſacra ædes Gotenſis. Mœſtus proinde Auguſtinus Nangaſachum ad Patres noſtros recurrit, ibique conjugij onere, uxore demortuâ, ſolutus, alterius cujuſpiam Eccleſiæ procurationem ſibi demandari cum lacrymis poſtulat, unicum ſuum ſolatium eſſe dictitans, Templis & animarum ſaluti pro ſuo modulo deſervire. Præfectus igitur Firandenſi Eccleſiæ rurſus Cambo, tantâ diligentia & zelo eam procurabat, ut ab omnibus pro Societatis operario haberetur. Luſtrabat ille omnes oras ſolicitus, & in lucrum animarum ſemper intentus; laborem reputans pro quiete, pro præmio periculum, quod ea tempeſtate frequens ſubire neceſſe erat. Ob quæ ſua merita A. 1621. datus P. Camillo Conſtantio ſocius, quamvìs nondum in Societatem adſcriptus, cùm in Gotenſes Inſulas trajeciſſet, unà cum Patre ab apparitoribus Toni Firandenſis comprehenſus & vinculis onuſtus, in carcerem Ikinoſcimanum compactus eſt. Erat arctus ille carcer, amplus virtutis campus Auguſtino, patientiæ præſertim, cùm in ea captivitate & fames graviſſima toleranda eſſet, & fœtores enormes hauriendi. Per quæ tolerata patienter mala, dum ſe comparat ad exhibendum Chriſto ſanguinis teſtimonium, Xogum Imperator Cambacundoni filius certior factus de Patris Camilli & Sociorum comprehenſione,

henſione, Patri Camillo rogum, ſocijs ſecures decernit. Quæ ſententia ubi captivis innotuit, Auguſtinus impensè petijt in Societatem admitti; atque ut impetraret, ſupplices ad Præpoſitum Provincialem ſuper ea re literas, adhibitâ Patris Camilli commendatione, roboravit. Erat Auguſtini virtus pridem cognita, & multis probata experimentis P. Provinciali; unde haud difficulter id, quod petebatur, conceſſit, facultate P. Camillo per literas datâ, eum in Societatem legitimè, & ad vota admittendi. Admiratione dignum fuit; cùm omnes Patris Camilli literæ ad Provincialem, & hujus viciſſim ad Camillum, in manus hoſtium delapſæ intercidiſſent, has unas perlatas fuiſſe, idque pridie, quàm Auguſtinus moreretur. Ingenti ergo animi ſui ſolatio in Religioſum ſtatum admiſſus, vota fecit; & vitam, quam in Societate JEſu ſe acturum voverat, unius diei Tyro, virtute veteranus, pro Chriſto datis cervicibus prodegit. 10. Auguſti 1622.

P. CAROLUS SPINOLA.

Sanguis Martyrum non tantùm ſemen eſt Chriſtianorum, ſed etiam exhortatio Martyriorum, dum imitari non piget, quod celebrare delectat. Celebrabatur ubique ſecundis rumoribus glorioſa mors P. Rodulphi Aquaviva, Ducis Atriæ Filij, in odium Fidei à Salſettanis occiſi, eo planè tempore, quo Carolus Spinola è Comitum Taſſaroliorum Illuſtriſſima progenie, Patre Octavio, Rodulphi Cæſaris magno ſtabuli Magiſtro, Pragæ in Bohemia natus, ex aſſidua mortis & ſæcularis vanitatis meditatione, de ingredienda Societate JESU deliberabat. Qui hâc Rudolphi victoriâ ad paris mortis deſiderium ſuccenſus, ſpe potiundi in Orbe novo glorioſi Martyrij, ſinè mora admiſſionem in Societatem poſtulare ſtatuit; quam ſpem valde confirmabant dicta velut Prophetica Patris Bartholomæi Riccij, dudum antè Carolo diſertè aſſeverantia: *eum Societatis Religioſum, Japoniæ Apoſtolum, & Chriſti Martyrem aliquando futurum.* Deſiderium hoc ſuum poſtquam cum Moderatoribus pertractaſſet, juſſus eſt deferendi ſæculi veniam petere ab Amicis; qui non leviter initio repugnarunt, periclitandi, ùt ſolent, ſtudio, an ex DEO foret vocatio. Sed perrupit difficultates omnes ingenti conſtantiâ Carolus, quam inſigniter expreſſit in literis ad patruum ſuum Cardinalem Philippum Neapolim datis. *Intellexi* (ſcribit ipſe) *proferendum eſſe bene longè adventũ P. Rectoris; ſed obteſtor Dominationem Veſtram Illuſtriſſimam, ne gravetur proximo tabellario ſententiam mihi ſuam perſcribere, ut Feſto S. Thomæ ingredi in Societatem queam: neq; diutiùs obſecro me moretur, quia moras non fero. Adventu Rectoris jam mihi non eſt opus, cùm hic adſit Provincialis, qui compotem me facere poterit. Si fortè Dominatio Veſtra me ducat, donec reſponderit Dominus Octavius, affirmo ejus me approbationem ſusque deque habere: nam ſeu venerit, ſeu manſerit, deſiderium meum tamen nunquam retardabit. Quòd verò cum Illuſtriſſima D.V. hanc rem tractaverim, id ſolius officij causâ feci; indecorum ratus, ſi omitterem; non quòd autoritatem veniamq; Veſtram expectarem. Nam quamvis veniam mihi recuſet, ego ultro mihi faciam, ibòque in Collegium, neque inde diſcedam; neque expellere me valebunt, quando DEO potiùs, quam alteri debeant obedire. Ac ſi fortè in ſuorum me numerum referre nolint, ſcribam ad eorum Præpoſitum Generalem; aut etiam efficiam, ut ipſe Pontifex Maximus intelligat, reſciſcátque. Imò ut me deficiant omnia, ſpero tamen non defuturum angulum aliquem in extremis Mundi finibus, in quo vel herbarum radicibus, vel pauxillo ſalſæ aquæ vivam: nam ſi Deus pro me, quis contra me? Si modeſtiæ modum exceſſi, Dominatio Veſtra quæſo adſcribat magnitudini deſiderij, quo feror in Religioſam vitam. Spero Illuſtriſſimam Dominationẽ Veſtram, utpote Cardinalẽ (hoc eſt Eccleſiæ Sanctæ Cardinẽ, ac ſpeculum) non commiſſuram, ut tantum boni negetur uni nepoti ſuo indigno. Etenim ſi alijs eum Ordinem ingredientibus ſemper favit, mihi certè videtur etiam ampliùs adeſſe debere. Pluribus ſuperſedeo, nè moleſtus ſim.* Nolæ 7. Decembris 1584.

Ex his literis perſpectâ Caroli conſtantiâ acquievit Cardinalis, ut Carolus annum agens vigeſimum, 23. Decembris A. 1584. Societatem Nolæ ingrederetur. Ubi Tyrocinio ſub P. Bartholomæo Riccio, & in contubernio P. Bernandini Realini (quo familiariter utebatur) abſoluto, ad ſtudia Philoſophica Neapolim miſſus, in Societatem incidit B. Aloyſij Gonzagæ, cujus ſe ſanctiſſimâ conſuetudine uſum gloriari ſolebat. Sed quia initia mali phtyſici in eo apparere cœperant,

P. Carolus Spinola ex Marchionib. Italiæ. P. Sebastianus Kimura primus è Iaponibus Sacerdos. cum 7. alijs Soc. IESV. lento igne pro Christi fide exusti. Nangasachi in Iaponia. 10 Septemb. A. 1622.

C. S. d. M. K. f.

ſalubrioris aëris gratiâ Mediolanum proficiſci juſſus, dum Romæ tantiſper ſubſiſtit, operam dedit P. Clavio Mathematicas diſciplinas docenti; eâ felicitate, ut eaſdem ſubinde Theologiæ diſcipulus, alijs publicè traderet Profeſſor; eâ tamen modeſtiâ, ut ſi diſcipulorum ſcriptis ſuum nomen præfixum legeret, illud mox aut eraderet, aut obliteraret. Porrò inter ſtudia adeò non elanguit fervor virtutis in Carolo, ut potiùs domeſticis omnibus exemplo eſſet, externis admirationi. Ad ſtatas meditandi horas adijciebat alias extra præſcriptum; orationis item binas, affectu plenas, & indices illius ingentis deſiderij, quo Martyrium ferventiſſimè expetebat, manè primùm, ac ſubinde per diem ſæpius recitabat: diebus recreationum, & per autumnales ferias, pagos caſtellàque concionabundus obibat; cui operi tam erat addictus, ut totam vitam conſecraturus fuiſſet docendæ Catecheſi, ſi miſſionem Japonicam non impetrâſſet. Cùm Breræ Parthenio Sodalitio per quadriennium præeſſet; inter reliquos, & hunc adinvenit Beatiſſimam Virginem colendi modum, ut Sodales repetitâ novies ſalutatione Angelicâ, novem interea beneficia Virgini à Chriſto, per novem menſes in utero geſtato, conceſſa meditarentur. Dum vero ſcholas inferiores doceret Magiſter, formandis diſcipulorum moribus itâ temporis intervalla diſtinxit, ut ſuâ cuique attributâ horâ, ſeorſim cum unoquoque tractaret, & nunc ſalutis negotium, nunc meditandi artem, aliâs puritatis amorem commendaret; eo fructu, ut

ut complures è Nobilissimis adolescentibus in publica Gymnasij area humilitatis & mortificationis exercitia obiverint, plurimi autem contemptâ sæculi vanitate eidem valedixerint.

Sacerdotio A. 1594. initiatus, novum ad omnem virtutem concepit ardorem; preces Canonicas de genibus semper, quod & in Japonia pertinaciter observavit, persolvebat; SS. verò Missæ Sacrificium Seraphicis inflammatus peragebat affectibus, in quo pellem pro pelle, sanguinem pro sanguine, per Martyrium fundendum offerre solebat Deo Eucharistico, ut cupitam ad Japones impetraret missionem. Quam dum per literas absolutis studijs rursus urget, Cremonam interim suo Apostolico fervore ità ad pietatem inflammavit, ut se cives ipsi alios esse stuperent. Inter hos labores, allatæ sunt expectatissimæ literæ, de concessâ missione in Indias: quam ut adornaret, Mediolanum citissimè reversus, valeréque jussis Consanguineis, frustra iter præpedire conantibus, Genuam contendit; ubi dum occasionem navigandi in Hispaniam operitur, literas scripsit ad Socium olim suum Pompilium Lambertengum, è quibus elucet ingens desiderium difficilia pro Christo patiendi. Eæ sic habent: *Prateritis diebus ne tempus perderem, Litanias collegi Nostrorum, qui hucusque pro Christo sanguinem fudêre. Duxi ea Reverentiæ Vestræ perscribenda, ut numerum haberet absolutum, méique subinde memor, eorum me precibus commendaret, ut & virtutes imitari queam. Quid me vult facere? si pati aspera non poterimus, at saltem delectabit spectare quæ alij tolerârunt, eorúmque nos flammâ accendere, ac parare. Ecquando erit illud tempus? O dies! O hora! O momentum! O Pater Pompili, quanta suavitas vel cogitare secũ pœnas mortis, pro Christo toleratæ! Ecquid ergo erit ipsum mori? Jam Rev. V. hoc insigne munus meum remuneretur, visendo semel ad sacratissimum Christi Clavum, eúmque deprecando, ut ille mihi cor configat, affixúmque pedibus suis retineat in Cruce.* Et sanè explevit aliquatenus ejus patiendi desiderium uberrima ærumnarum messis per navigationem Indicam tolerata. Nam cùm eò jam provecti essent, ut Promontorium Bonæ spei se propediem superaturos crederent, clavum navigij rupit vehementia venti. Discors erat inter Nautas consilium, quid in re trepida facerent. Milites, qui Nautarum ægrotantium invaserant officia, quæstionem definivêre, coacto Navarcho in Bajam Brasiliæ cursum dirigere. Quo tempore P. Carolus difficilem febrim à nautis, quos obsequijs & spiritualibus alloquijs solabatur, contraxit. Idibus Julijs post multa pericula, portum Brasiliæ hilares tenuêre. Unde quinto post mense 12. Septemb. mare rursus ingressi, tam immanibus jactati sunt procellis, ut mortis facies omnium oculis obversaretur; quare die noctéque integrâ in excipiendis confessionibus occupatus erat cum P. Hieronymo de Angelis Carolus, pro maris tranquillitate patrocinium identidem invocans Nostrorum Patrum, qui ea ipsa maria olim suo sanguine pro fide sparso purpuraverant. Posthæc die 25. Martij anno 1597. in portum Insulæ Boriquenæ, quæ ad occidentalem Indiam pertinet, invecti, & ab Antistite Judicéque Regio perhumaniter accepti, suam illis vicissim operam cum salute plurimorum impenderunt. Doctrinæ Christianæ explicationem per socios in summa urbis æde, & in plateis instituit ipse cum P. Hieronymo; dúmque naves instaurarentur, omnes Urbes Insulæ circuivit, donec laboribus fessum utrumque duplex invasisset tertiana.

Quinto, postquam huc appulerant, mense, mutato consilio, relictáque navi Indicâ quâ venerant, aliam conscenderunt, exiguam atque inermem, & die 21. Augusti vela fecerunt æger uterque, ut neuter alteri opem ferre posset. Accessit ad ægritudinem & ille dolor, quòd dum ipsi Indiam avidè peterent, tandem 3. Januarij A. 1598 se Olyssipone esse viderent. Dum enim Insulas Tertias præterveherentur, in Anglicanam navim impegerunt, cui cùm resistendo non essent, rebus omnibus præter vestes spoliati, exiguo lembo, per immanes tumultuantis Oceani fluctus, longissimo spatio deportati sunt in navim Præfecti, à quo interrogati sunt de Patria & conditione. Carolus non ignarus, quanto in odio apud Anglos hæreticos esset Societas, tam insigni patientiæ occasione lætus, apertè professus est, Religiosos se esse Societatis, genere Italos. Sed contrà, quàm sperârat, res evenit; Præfectus enim humanissimè exceptos, in Angliam secum deduxit; indéque calceis, & tibialibus, atque pileo Anglicano (ut securiores forent) donatos, in Lusitaniam Ulyssiponem remisit. Ubi intonsus crine & barbâ, in vestitu alieno & vili, nautæ quàm Religioso similior Carolus, initiò non agnoscebatur. Agnitus tandem est eò majori cum gaudio, quò diutiùs nihil de eo vel rumoris acceperant. Optabat ille quidem mox Indiam repetere, sed Moderatoribus visum est expectare Præpositi Generalis voluntatem. Itaque

in Lusitania eo anno manere coactus, quatuor solennia vota nuncupavit. Sub extremum verò Martij anni insequentis, Indicum rursus ingressus est iter; & A. 1602. incredibili animi sui gaudio Nangasachum tenuit, quod per viginti quatuor millia milliariorum jam alterâ navigatione petebat.

Annos 20. egit in Japonia Carolus, è quibus 16. Ethnicorum, Christianorúmque excolendis moribus dedit, principio quidem publicè, clanculum deinde, quatuor verò non omnino integros inter incommoda maxima carceris Omurani duxit. Initiò ergo ad Arimense Collegiũ missus, Japonicæ linguæ discendæ causâ, administravit simul Annunciatæ Virginis in Seminario Sodalitatem. Inde post annum missus Ariam, apud se decrevit, nullum subterfugere laborem, quo vineæ sibi commissæ vigorem tueri augereque posset. Itaque non raró jejunus lassúsq; uno aliquo è loco reversus, in alium ad plures sæpe leucas dissitum avocabatur; neq; alio cibo, somnóq; recreatus, atque illo, quem suggerit ardens salutis alienæ studium, spiritúsq; fervor, promptus se conferebat quocunque accersebatur. Ubi spiritualia egentibus subsidia ità impertijt, ut corporum quoque egestati provideret, tum pauperrimo suo peculio, tum collecto à Lusitanis, Japonibúsque Christianis subsidio, quod proprijs semper ad eos humeris deportabat. Cui singularem etiam Deus gratiam conferre videbatur, adducendi ad Christianam Fidem gentiles omnes, cùm quibus egisset; ut in tanta temporum iniquitate, quantam ipse invenit, ad quinque tamen hominum millia suis manibus baptismo tinxerit. Accidit ut infantem alicujus barbari abjectum, atque animam agentem plebs admirabunda circumstaret, quâ dimotâ Carolus, velut medicinam facturus, expressam strophiolo aquam capiti jacentis aspersit, pronunciatâ sacrorum verborum formulâ, & paucas post horas lustratus infans animam exhalavit. Tantum gaudiorum attulit Patri lucrum illud animulæ alioqui fortè perituræ, ut disertè affirmaret, etiamsi DEUS non aliud illi reddidisset laborum præmium, quos exhauserat, vel deinceps toleraturus erat, existimaturum tamen se plus satìs recepisse mercedis, vel unicâ illius animæ salute, abs se tanquam instrumento, procuratâ. Inter has proximi adjuvandi curas, sui non negligens, redibat bimestri quolibet in Collegium, & spiritualibus auxilijs lassitudinem animi recreabat; sicque novus semper & vegetus ad labores redibat. Exacto ferè biennio Meacum est missus, ejúsque Collegij Ministrum annos 7. egit, tantâ in omnes charitate, tantâ affabilitate, morúmque comitate, planè ut exemplo proponi omnibus soleret ad imitandum. In sese unum severus erat & asper, repetitis à se pœnis quotidie per flagellationem, quâ se per Quadragesimæ dies adjecto unà cilicio cruentabat. Victus illi tam modicus, ut perpetua quædam abstinentia vocari posset; cui frequentia tamen jejunia admiscebat. Japonicos fructus, quos appetunt maximè Europæi, ne gustatu quidem multis annis delibavit; tenuissetque id propositum sui vincendi constantissimè, nisi jussus fuisset rigorem remittere. Par huic secum pugnandi ardori erat egregia illius animæ cum DEO conjunctio: & quotannis quidem mensis spatium intra se collectus, cum DEO per Exercitia Spiritualia, ardentissimíque amoris affectus consumebat; sed & inter orandum quotidie tantâ Cœlestium voluptatum dulcedine perfundebatur, ut eam per uberes lacrymas, maximè dum Sacris operabatur, cogeretur explicare. Ab hac intima cum DEO necessitudine manabat Cœlestis illa animi fortitudo, quâ generosissimè mortalem hanc vitam aspernabatur, nec non promptitudo illa tam constans, quâ nullam non amplectebatur occasionem patiendi. Erigebat ipse cæterorum animos maximis in periculis, efficiebàtque, ut prompti evaderent ad vitam vel per tormenta, si res ferret, abijciendam, quos alioquin solæ pœnarum minæ consternârant. Per id tempus curam quoque sustinuit Sodalitij Catechistarum dirigendi, quod non exemplo minùs, quàm verbis, ad omnem virtutem informavit. Post annos 7. Meaci exactos, munus Procuratoris Provinciæ suscepit; per quā occasionem cùm Nangasachum migrare cogeretur, incredibile dictu est, quàm graves acciderint Christianis omnibus discessûs ejus nuncij, qui Patris instar eum & amabant, & venerabantur.

Inter hæc, gravissimæ illius persecutionis turbine Socijs omnibus Japoniâ proscriptis, coactus est simul etiam obire partes Vicarii Generalis in Ximensi tractu, pro P. Valentino Carvallio Societatis Provinciali, qui defuncto Japonensi Episcopo, jussu summi Pontificis, Administrator erat Episcopatûs. Itaque ad latendum occultiùs, novum sibi apud exteros nomen indidit, Josephi à Cruce; quo tamen simul palàm profitebatur, quid extaret in animo. Cujus temporis exantlatos pro Neophytis labores commemorat modestè ipse

ipse in literis ad P. Pompilium datis 20. Martij 1617. *Jam duo ferè anni sunt*, inquit, *& dimidiatus, ex quo Christianis hisce excitandis colendisque, magno cum labore incumbo. E domo in domum etiam succedo, noctu confitentes audio, simúlque hîc sacris operor, quia proprijs ædibus careo. Plerumque solus, absque omni hominum consortio ago, nec vel unius diei relaxationem habeo, præter eam, quâ Dominus eos impertitur, qui amore sui se fatigant, adversásque res perpetiuntur. Gravissima quæ me torquet acerbitas est, non solùm pampinos, florémque vineæ hujus adverso Tyrannidis turbidine videre prostratos, verùm etiam uvas propè jam maturas, tot tantorúmque laborum nostrorum spem collapsam. Inter hæc tamen valetudinem tueor, ùt queo; neque vel tot rebus deficientibus, unicáque in diem refectione, eáque modicâ pastus, adhuc macresco; atque ità reipsa sentio verum esse illud: Non in solo pane vivit homo.* Demum tamen, quia ob Provinciæ procurationem minùs occultum eum esse oportebat, ad quem erat omnibus perfugiendũ, exploratorum insidijs proditus, in manus incidit Imperatoris Ministrorum.

Multorum opinio fuit, eam captivitatem P. Carolo divinitus fuisse significatam; nam diebus eam præcedentibus longior erat in sacro Saciendo, instárque hominis à sensibus abstracti; in orationibus prolixior, in familiari consuetudine lætior & affabilior. Biduo etiam antè ab oratione surgens, Catechistam advocat, supellectilem illi tutò occultandam committit, pyxidémque icunculis instructam, quas in morte sua dari Patribus, amicísque jubet. Duo etiam Rosaria è scriniolo extrahit, alterum pro fratre, pro sorore alterum sui Dogici. Ipsi Dogico pileolum quendam candidum donat, dicens: *Hunc in mei memoriam servato*: cúmque Dogicus diceret: *se cum eo commori paratum esse*; reposuit: *Evenient omnia pro placito DEI; sed scito te mali nihil esse perpessurum.* Inter hæc persuasus ædes mutavit; in quibus cum Ambrosio Fernandez (ùt supra narratum est) captus An. 1618. & in carcerem illum Omurensem ærumnosissimum inductus, Socios ibidem jam inclusos arctè complexus, in ea D. Clementis Martyris verba prorupit: *Non meis meritis huc me misit Dominus, vestris Coronis participem fieri.* Simúlque tantâ dulcedine repletus est, ut non in carcerem, sed in Paradisum Cœlestem sibi ingredi videretur. Certè ad quendam hæc verba ardentissimè scripsit: *Ecquando ô DEUS meus, hoc ego beneficij meritus sum, ùt dignus efficerer pro nomine JESU contumeliam pati! O bene collocatos labores meos, quos itinere tam longo ex Italia in Japoniam tuli! O bene remuneratos dolores, præsertim illos, qui Tyrannidis hujus sævientis temporibus tolerati sunt! Etiamsi nunquam assequerer, quod præcipuè semper expetivi, cujúsque desiderio in has Regiones profectus sum.* Et tamen locus ille carceris ejusmodi fuit, ut ipse P. Carolus de eo scripserit; *neminem esse, qui, æstimato inferioris appetitûs sensu, non mallet vivus cremari, quàm eum ferre*; utì fusiùs in vita Ambrosij Fernandez descripsimus. *Angustè admodum habemur*, scribit ipse ad quendam, *neque enim quisquam plus habet spatij, quàm duorum palmorum & trientis: singuli corporis sensus proprijs doloribus conflictantur. Ordinariæ epulæ sunt lances duæ orizæ frigidæ, aquâ purâ coctæ; paropsis una Xiri (sorbitionis id genus est, herbis ingratis mixtæ) tam amari, ut hauriri vix queat. Ad hæc exiguum radicis crudæ ac salsæ, aut par unum halecularum, aquâ calidâ, aut frigidâ salitarum.*

Mox è carcere ad plurimos Societatis Patres literas dedit ardore Cœlesti plenas, quibus gaudiorum suorum copiam explicabat, omnibus epistolis deinceps subscribens: *Carolus incarceratus*; aut *Carolus pro Christo captus.* Earum literarum frustatim paucas delibabo, ut ipsius verbis explicem pectoris inflammati desideria: *Tandem*, inquit ad quendam, *venit hora mea, atque ut clarè mihi innotuit voluntas Numinis, ità Divina ejus Bonitas sperare me jubet, non egressurum me hoc carcere, nisi ut in Cœlum mittar. Quare consolationibus superabundo ob tam felicem conditionem, quæ mihi obtigit, expectans felicissimam exitûs mei horam. Utinam ità Domino placeat, ut hinc non egrediar, nisi ad moriendum, aut ad Evangelium liberè disseminandum! O mi Pater, quàm liberaliter mihi Dominus labores meos omnes vel hâc gratiâ compensavit, quòd amore illius captus sim! O Pater, quàm suavis & deliciosa res est pro Christo pati! Id ego, ex quo in hunc carcerem veni, liquidiùs experior.* Hinc ingens eum anxietatis sensus urebat, quoties ei scribebatur fore, ut è Japonia proscriberetur: blandéque cum eis expostulabat, qui eum similium rerum admonebant, obtestans tam injucundis nuncijs indicandis abstinerent. E contrario si quis significâsset moriendum ei pro Christo fore, perpetuóque carcere jam damnatum esse, Sacri unius munus illi pro nuncio reddebat; tantáque interim gaudiorum suavitate obruebatur, ut celare non posset. Sic loquitur scribens ad Rectorem Nangasachensem: *Magno me solatio affecêre jucunda illa nova, quæ suis mihi literis nunciat: at longè certè meliora sunt, quæ ex ipso Gonrocui ore*

non-

nonnemo fide gravitatéque spectandus accepit, nimirum Octobri proximo vivos nos igni esse comburendos. Utinam veri sint nuncij! O Pater dilectissime, si palo semel alligatus, ignéque combustus pro Christo fuero, quanta erit illa mea felicitas! Equidem animadverto tanto me favore longè esse indignissimum; sed immensam quoq; DEI miserationem esse non ignoro. Iterum ad eundem: *Sani*, inquit, *incolumésq; in Paschatis ferias viximus, peractâ licèt cum parcissimo cibo Quadragesimâ, habitáque in dies singulos bene longâ corporum flagellatione. Id solum deest ad summam, ut nova illa adferantur, brevì nos abreptum iri in macellum. Etiamsi verò navigijs nos non imponant, ut è Regni finibus relegemur, certè in hoc carcere mori parati sumus.* Quàm verò in tam grandi præstantissimæ charitatis, Divinique amoris impulsu, de se demisse sentiret; quàm se indignum, qui vitam pro Christo profunderet, existimaret; quàm sedulò, nè ob suas fortè culpas ab hac gloria reijceretur, amicorum patrocinium imploraret, sic ad alium expressit. *Abhinc diebus aliquot percrebuit rumor, vivos nos hoc anno crematum iri: unde fortè priùs exilio hoc meo absolutus abiero, quàm hæ meæ ad Reverentiam Vestram perferantur; quod certè quàm citissimè finiri cupio, ut ego quoque finem faciam illius offendendi, cui tantum debeo. Cæterùm vale mi Pater charissime, dum inter nos visamus in Monte Sancto, nisì mea me peccata tam insigni occasione intercludant.* Alteris ad eundem sic ait: *Ternas à Reverentia Vestra accepi, è quibus cùm vestrum in me amorem, tum mei in carcerem comitandi studium intelligo. Sed fallitur vehementer, dum honestiùs de peccatore hoc miserrimo opinatur, qui peccator tantus sum, non quidem defectu Cœlestis gratiæ, quam affatim mihi dari sentio, sed quia eâ minùs, quàm decet, profitio, neque tempore utor, quod, ut morti me parem, concessum mihi est. Nihil in me boni deprehendo, præter voluntatem multa pro DEO patiendi avidam, factámque ad omnem ejus nutum, seu centum annis velit me hoc carcere afflictari, seu in exilium extra Japonem expelli. Id unum cruciat, quòd vitam mihi sentiam prorogari, quâ perpetuò (quæ mea calamitas est) Deum offendo; mortémque expecto, ut finem aliquando faciam illius exasperandi: speróq; deprecationibus Reverentiæ Vestræ, & aliorum, aut Crucem impetraturum me, aut ardentem pyram.*

Illud autem prorsus admirandum, quòd tot ac tantæ in quadriennali carcere toleratæ molestiæ, adeò inexhaustam ejus patiendi sitim non sedaverint, ut voluntarias etiam pœnas afflictando innocenti & semivivo corpori identidem adderet; & cùm solâ orizâ in aqua decoctâ victitarent in carcere martyres, Carolus tamen afflictandi sui studio, & hoc alimento pluribus per hebdomadam diebus abstinebat, eósque exigebat arctiori inediâ. Cilicio ferè continenter induebatur, demptisq; festis, quotidie se cum socijs acriter verberabat, petebátque identidem à Procuratore Japoniæ nova flagella, thoracésque setaceos, quia datos frequenti usu citò atterebat; & quamvis vestem, indusiúmque toto triennio nunquam, hæc tamen mortificationis instrumenta, mutavit aliquoties. Quo vitæ tenore extremum sæpius mortis subijt periculum, non semel ad supremam luctam sacro inunctus oleo; Deo tamen reddente illi virium integritatem, subinde supra spem omnem humanæ opis. Cumulabat omnes morborum difficultates sævitia satellitum, qui nec guttam aquæ, extra prandij cænæq; tempus, importari sinebant, ad mitigandos febrium ardores. Carolus tamen in summa humani solatij inopia, Divinis recreabatur adeò, ut ad quendam è nostris ità scripserit: *Eo ipso ærumnarum tempore non capiebat pectoris mei angustia lætitiam, quantam nunquam aliàs expertum me memineram, sic ut præ hilaritate gestirem, viderérque Cœli limen introire.*

Ut à febribus paulisper convaluit, nova se illi obtulit patientiæ seges; cùm ipse, duóque alij, adulto jam Novembre, seminudus, & adversùs Cœli frigidi injurias indefensus, vinctus catenis, & in angustum navis angulum compactus, Firandum itinere milliarium 90. contendere jussus est. Causa itineris erant duo Europæi, è Philippinis Insulis advenæ, à pyratis Hollandis Anglisque comprehensi, & quòd Sacerdotes ac Religiosi essent, per suspicionem accusati; quod cùm illi dissimularent, visum est Judicibus ex Omurensi carcere advocare aliquot, à quibus scilicet recèns captos cognitum iri expectârunt. Die 25. Novembris producti nostri, vivorum instar cadaverum pallidi, vinculis constricti, seminudi, spectaculum vel ipsis barbaris facti ad commiserationem. Sed cùm duos illos captivos, utpote nunquam antè visos, & recèns ab Hispania advenas, non nossent, in carcerem Omurensem revecti sunt: ac tum demum duo illi fassi sunt se Religiosos esse, qui ad Christianam Fidem propagandam adnavigâssent. Quod ubi Imperatori significatum fuit, iræ impotens, illos, & quotquot vincti tenebantur Religiosos, vivos cremari jussit. Hujus edicti fama cùm ad carcerem Omuranum perlata esset, haud facile

creditu

creditu est, quantâ communiter hilaritate captivis audita sit. Carolus statim amicos salutare literis, quasi brevì è vita discessurus, instituit, quæ quia ardentes planè sunt, ultimæque quas scripsit, prætereundæ non videntur. Rectori Nangasachensi scripsit 26. Augusti 1622. *Malè admodum me habuit febris continua, à 20. Junij in Idus Julias, abstulitque quod reliquum erat virium, planè ut moriturum me opinarer: sed vivere me Dominus voluit, ut unà cum alijs Sodalibus in holocaustum offerrer. Apparet eos certè jam inde ab extremo Julio anni elapsi voluisse, ut arctiùs constringeremur, ut fame incommodisque majoribus vexati, paulatim Martyrio nos appararemus. Nescio cui felicem hunc successum acceptum referre debeam, nisì immensæ benignitati Domini mei, qui divitias suas in servo aliquo suo indigno (qualem me agnosco) patefacere vult; ac precibus Patrum, Fratrúmque Societatis. Quia autem vereor defore qui meas impoſterum perferat ad Reverentiam Vestram, hisce valere eam jubeo, petóque veniam culparum mearum, obtestórque, ut me juvet in reddendis pro tam insigni beneficio gratijs, simúlque mihi impetret à DEO constantiam obeundæ mortis, dignam non degenere filio Societatis.* Die 28. ad Præpositum Provincialem scripsit in hæc verba, quæ carptim describo: *Herì insigni furore satellites in carcerem inopinatò involârunt: credebamus pro ijs, quos acceperamus nuncijs, aut trucidatum nos iri, aut Nangasachum avehendos: sed mox intellectum, venisse ut numerum inirent captivorum. Audivimus felicem obitum eorum, qui venêre Manilâ; puto nos brevi quoq; incendio conflagraturos. In omnem casum (quæ DEI gratia est) parati sumus, felicem illam horam expectantes. Attonitum certè me habet immensa DEI bonitas ac clementia, quæ indignissimum mancipium tanti beneficij honore dignatur, quantum est, vitam pro ejus amore ac nomine fundere. Neque eâ me cogitatione expedire valeo, quin illa Apostoli verba usurpem: Non est volentis neque currentis, sed miserentis DEI! Quare existimo sacrificijs Reverentiæ Vestræ, aliorúmque Patrum, præcipuè eam gratiam exoratam esse: atque ita secundùm DEI, Virginísque, & aliorum Cælitum patrocinium spero, illorum ope me illud quoque corporis animíque robur impetraturum, ut supremum certamen obeam, pro dignitate sinceræ sobolis Societatis JESU. Cæterùm hisce Reverentiam Vestram valere jubeo, abjectúsque ad ejus pedes, noxarum mearum veniam deprecor, præcipuè quòd parum adeò profecerim tot sanctissimorum præsidiorum auxilio, quot in carcere suppeditârunt quadriennij spatio, ad perfectionem assequendam; petóque suâ me cumulet benedictione. Patres, Fratrésque omnes, quos ultimùm affectu maximo complexus sum, obsecro utì me in referendis Divinæ Majestati, prò tanto munere gratijs adjuvent, impetréntque constantiam ad usque finem, præcipuè cùm ultimus morbus adeò vires mihi exhauserit, ut ægrè pedibus consistam, &c.* subscribit autem; *Carolus morte damnatus pro nomine JEsu.* In eandem sententiam dedit literas biduo pòst ad P. Visitatorem, & Nangasachum ad Sodales Misericordiæ, quibus eos hortabatur, ut magnis animis vim ferrent Tyrannidis sævientis: quas deditâ operâ in itinere abjecit, cùm Nangasachum ad incendij supplicium proficiscebatur, ut nempe à Christianis legendi avidis tollerentur.

Post paucos dies, quàm obierant supplicium, qui Manilâ venerant, jussu Gonrocui Nangasachensis Gubernatoris, producti sunt ex Omurano carcere 24. Religiosi, manibus vinctis, relictis in custodia Sacerdotibus duobus, Dominicano uno, altero Franciscano, aliisque Japonibus sex, quòd Nangasachi capti non essent. Post amicos complexus, Psalmos aliquot dulcissimis lacrymis mixtos alternis modulati sunt. His finitis, beata illa cohors suo tugurio excessit; hòc majoribus lætitijs, quòd istud supplicij sui initium in sextam feriam incidisset, quà jejuniũ præstare consueverant, memoriæ morientis Christi. Nave conscensâ, vecti sunt militibus undiq; stipantibus, & omnium ad eos alloquendos accessum prohibentibus. In itinere porrò, quod paucarum erat leucarum, alacritate maximâ nunc classiarios, nunc nautas adhortabantur, ad retinendam Christi Fidem, si quidem Christiani essent; ad arripiendam, si gentiles; ad pœnitendum, si Religionem tormentorum metu deseruissent; donec ad Castellũ Nangaia attingerent, tertio à Nangasacho lapide; ubi celerrimè in equos fuêre sublati, ne Christiani cujuspiam colloquio interpellarentur. Captivos omnes præcedebat Carolus, cæteri sequebantur indiscriminatim, occupabátque suus cujusvis latus carnifex, restim tenens captivi cervicibus innexam. Sic leucas itineris duas confecêre: & cùm occupâsset euntes nox, in Uracamo quievêre. Inclusi primò fuêre septo ligneo sub dio, sed mox, cùm ingens decideret pluvia, arctissimè juncti, unum in mapale eâ nocte sunt compacti. Lucescente in Sabbatum die, multi accurrêre Christiani, è quibus soli tres cum eis loqui sunt permissi. Horum unus erat Dogicus P. Caroli, ex quo nuncium cer-

tæ per incendium mortis accepit, incredibili suâ lætitiâ; vicissimque illi memoriæ suæ quoddam pignus, illud ipsum flagellum dedit, quo se in custodia consueverat diverberare. Ut ergo nuptiali illo die prodiret festo quasi vestitu spectabilior, amiculum Clericale candidum sibi, Patrique Sebastiano Kimuræ; cæteris verò Societatis Sodalibus pileos vestésque novas parari voluit. Ad hæc vexillo, cui JESU nomen esset inscriptum, manibus prælato, mori decrevit, ut vim vigorémq; à fortissimo hoc Nomine inter flammas hauriret. Sed nihil ei horum permissum fuit. A meridie eodem, quo dictum est, ordine, leucæ unius iter peregêre ad supplicij locum, qui sancti cognomento (à sanguine inibi crucibus affixorum A. 1597.) est consecratus. Plurimi per viam occurrêre Christiani, videndo spectaculo exciti, qui fusis lacrymis eorum benedictionem patrociniúmque precum expetebant. Ad hos versi Heroes, *Filioli*, inquiebant, *nolite dubitare, è Cælo (quò brevì Divinâ juvante gratiâ pertingere speramus,) opem feremus. Ad mortem usque constanter eam Fidem, quam docuimus, tenete: atque illud de Divina Bonitate sperate, quòd tanta in necissitate causam suam Deus deserturus non sit.* Reliqua confertæ Christianorum Ethnicorúmque turbæ strepitum cientes, longiùs exaudiri non patiebantur. Ferunt numerata fuisse Christianorum dumtaxat, qui confluxerant, triginta millia. Cùm ad id loci venerunt sancti Athletæ, unde parata supplicio tormenta licuit intueri, sermone gestúque, quàm potuêre jucundissimo, consalutârunt. Quia verò nondum advenerant Nangasacho reliqui socij 30. quibus capita erant amputanda, horâ ferè integrâ ad suam quisque columnam astricti, eorum operiebantur adventum. Erant in ijs nonnulli, qui Patres hospitio texerant, cum Uxoribus, liberis, & vicinis: conjuges præterea ac filij quaternorum, qui paucos ante annos vivi, amore Christi fuerant combusti. Utrumque agmen, suavissimâ invicem salute impertitâ, intra septum se recepit, subitóq; coijt militum manus, ad tuendum adversùs tumultus. Septi medio sedebat alto sublimis throno Xuquendaynus, præcipuus Gonrocui administer, quē bimestri pòst, cùm sagacissimè in Religiosos inquireret, ut in eos furorem effunderet, ultio Divina secuta est; nam inter convivas accumbens, vix altero sumpto bolo, exanimis concidit, & mortui cadaver, combusti instar corporis nigrescere, teterrimúmque exhalare odorem cæpit.

P. Carolus antequam vinciretur, ad columnam suam prostratus, quanto potuit affectu gratias egit Divinæ Bonitati, pro tam insigni collato in se beneficio, arctissiméque eam complexus, sæpius pectori appressit. Ubi verò se in pedes erexit, à lictoribus levissimè, & ferè in speciem palo est alligatus, ut nimirum expedire se facili modo, flammísque eripere, si liberet, posset; quam in rem quoq; apertæ patebant septorum fores; quippe hoc erat indicio conventum, ut Religionem ejurâsse censeretur, quisquis incendio se eripuisset. Omnibus alligatis, cæterisque è regione in conspectum, quibus capita erant resecanda, adductis, Carolus illum Psalmi versum: *Laudate Dominum omnes gentes*, elatâ voce præcinuit; carmen reliquum cantu exequentibus socijs, alacritate magnâ vocis vultúsque, non sinè lacrymis spectatorum. Quoniam verò Carolus præcipuis Judicij Administris erat vicinior, oculis ad Tribunal versis, in quo præsidebat Xuquendaynus, constantissimâ morum licentiâ: *facilè*, inquit, *apud vos ipsos æstimare potestis, visâ hac alacritate nostrâ, in dirissimo mortis supplicio obeundo, an Religiosi homines in Japoniam irrepant studio occupandi Regni, an vero cupiditate aperiendæ vobis in Cælum viæ, quæ sola patet per Religionem Christianam. Non ambit opes sceptráve Christiana humilitas; quin imò calcat contemnítque amore Domini sui. Nos animis solummodò salutique vestræ inhiamus, quæ posita est in cognitione vivi veríque Numinis (quod gens Christiana vobis indicavit) legúmque ejus observatione. Nos denique (quæ Dei Clementia est) vitam feliciter absolvimus, & post breves hosce cruciatus gloriam speramus sempiternam. Infelices miserósque vos, qui viam insistitis, quâ in æternam ruitur mortem! Atque ut plurimos trucidetis, non deerunt (quod putatis) Christiani præcones, qui Japonibus imposterum apportent veram Fidem, quos invitat nempe mors nostra, non deterret. Quin imò, unius nostrûm morientium vice, centum exurgent novi (ea est DEI Providentia) audaces juxta ac fortes Evangelij Propagatores, qui felicissimos sese reputabunt, si vitam sanguinémq; dare poterunt pro Christo; qui, quantam extremâ hac luctâ pugilibus suis fortitudinem impertiatur, ipsi intuemini.* Deinde ad Lusitanos vultum convertens, tantâ eos vi efficaciâque ad sectandam Christianæ vitæ perfectionem adhortatus est, ut vir quidam gravis ac locuples vi orationis & exemplo dicentis commotus, valedicere mortalibus, & se DEO in Societate dicare decreverit. Dum hæc Carolus loquebatur, gladios nudare carnifices; cæteri,

cæteri, quibus truncandæ erant cervices, in genua se submittere, ad excipiendas secures. Tum verò Isabella Fernandez, conjux Dominici Georgij Lusitani annis superioribus combusti, ob Carolum hospitio receptum, quæ eandem jam ob causam gladio erat subjicienda, verbis affectûs significatione plenissimis, Patrem ultimò compellavit: ex adverso Carolus, qui filiolum ejus præsentem non animadvertebat (quem paucis ante captivitatem mensibus sacro fonte tinxerat, & Ignatij nomine, quòd festo illi die natus erat, insigniverat) veritus, nè quis fortè puerum abscondisset, ut felicissimam illi eriperet occasionem honorandi innocentissimi sanguinis profusione Christum, Isabellam interrogat: *ubinam est meus Ignatius? aut quid illo factum est?* Isabella filium brachijs complexa, sublimèq; elatum ostentans: *Ecce*, respondit, *præsentem teneo, quem unà mecum adduxi; ut illi per mortem offeram, à quo & vivum accepi. Jube*, inquit ad puerum, *fili, nunc ultimùm valere Patrem tuum, qui aquâ te salutari iterum genuit Christo.* Incredibile quantum multitudinis animos commoverit egregia pueri, vix quartum egressi annum ætatis, religio, benedictionem Patris supremo illo articulo flagitantis; qui mox etiam postquam oculo irretorto vidit cadentem sub ictu carnificis Matrem, suam gladio cerviculam subjecit. Triginta fuêre, qui sub oculis alligatorũ palis, & jamjam incendij principium expectantium, truncati sunt, & ad terrorem augendum capita omniũ ex adverso illorum locata. Supremo hoc tempore Carolus sacram absolutionem impendit Luciæ de Freites, quæ, quod sæpius optaverat, DEI beneficio erat assecuta, ut vicina lateri cujuspiam Sacerdotis moreretur. Aderant expediti satellites, qui circumjectam materiam inflammarent; ad quos Carolus: *Nolite*, inquit, *mirari, si videritis à quopiam nostrum signum aliquod edi debilitatis; neque enim ære, aliòve metallo conflati sumus, sed mortales carne languidâ sensibilíque compacti, cui à natura comparatum est, doloris cujuscunque vel levissimi sensum percipere, ne dicam atrocissimorum incendij tormentorum. Spero tamen confidóque, nobis adfore divinitus vim, quâ constanter mortem illius amore toleremus, ad Religionis veritatem asserendam, quam tot annis hoc in Regno docuimus, propagavimúsq;.* In tempore profectò adhibita fuisse videtur admonitio: duo quippe Japones Christiani, Religiosam quandam Familiam paulò antè ingressi, vim ignium sustinere diutiùs non valentes, iterum tertiúmque elapsi vinculis, magno reliquorum Confessorum dolore, ex incendio ad tribunal Judicum, vitandæ mortis studio evasêre. Sed eorum jussu in flammas rejecti, necquidquam vanum Amidæ, Japonij Idoli nomen implorantes, incendio aboliti sunt. Tertius Japon, qui semel ignibus extulerat pedem, mox facti pœnitens redijt in rogum, Fidémque moriendo sancivit. Illorum à Religione defectum justâ accidisse Numinis permissione declaravit quædam Caroli præmonitio, qui flens, priusquam è custodia excederet, fore prædixerat: *non omnes ex eo numero* (perinde utì evenerat quadraginta Martyribus Sebastenis) *coronam suam è manibus Angelorum accepturos*; repetendo identidem per viã hæc verba: *vehementer angor animo, vereórq;, nè aliqui nostrûm turpi casu suo festæ lucis hujus lætitiam corrumpant!* Commoverat ad hæc dicenda DEI servum, duorum triúmve illorum Japonum asperitas pertinaciáque, quam in carcere monstraverant, nolentes morem gerere in re quapiam gravi. Quâ duritie animadversâ Carolus, pro eo, quo adversùs eorum salutem, Divinæque studium gloriæ ferebatur ardore, adhortari eos ex composito cæpit, spiritus illos altos demitterent, séque ad aliorum accommodarent morem; comminatus etiam severam Dei vindictam in eorum præfractam asperitatem. Satelles unus è custodibus carceris Omurani, qui præsens hæc audierat, ac deinde spectaculo tristissimi casûs intererat; *certiore*, inquit, *testimonio mihi opus non est, ut sciam, quantus vir Divinâ æstimatione sit Carolus, quàm audijsse illum ipsum dicentem, quòd eorum aliqui, qui è carcere ducebantur ut Christo immolarentur, festæ pompæ lætitiam essent corrupturi.*

Jam ignem materiæ satelles intulerat, qui quinque & viginti palmorum intercapedine ab exurendis distabat, ut crudelior existeret cruciatus, acriúsq; ad desertionem incitarentur, & paulatim per diuturniorem doloris sensum exsolverentur vinculis, priúsque torrerentur lentè, quàm arderent; quin si aliquâ parte luculentior erumperet flamma, protinus coërcebant. Interea dum languido flammarum ardore ignis in viscera penetraret, immoto stabat corpore Carolus, oculis in Cœlum fixis, Deóque sui corporis victimam in holocaustum destinabat; donec scintillæ quædam materiæ accensæ ad vestem ejus circa pectus adhærentes totum flammâ subitò involverunt: cúmque diutiùs cum incendio luctari non valeret, in terram prolapsus, paulatim viribus destitutus est, primúsque omnium

omnium efflavit animam, renatus Cœlo per mortem obitam, die 10. Septembris 1622. cùm ageret ætatis annum 58. ab inita Societate 38. Vir illustrissimarum virtutum clarus ornamentis, quem Japones perpetuâ retro memoriâ Columnæ instar firmissimæ suspecturi sunt, quæ ultimorum temporum decursu, per diuturnæ prædicationis molestissimos labores, dum pax permitteret: per sanguinis sui effusionem, dum Tyrannis sæviret, nutantem Christianæ illius Reipublicæ statum fortissimè sustentavit. Heroum omnium cadavera, eodem loco situq; triduum jacuêre, arctè custodita adversùs accurrentium vim, è quibus Christiani continenter ad venerandum adventabant, nullo prætermisso studio thesauri tam divitis potiundi. Deinde in mortuos rabie inflammati gentiles, ut eorum penitus obscuraretur memoria, altissimâ fossâ, Caroli Sociorúmque cadavera, unà cum columnis quibus fuerunt alligati, depressêre, supellectilem sacram, quam illis abstulerant, luculento igne combustam contumulavêre, raso etiam terræ pavimento, quod cruore suo Christi milites decorâ-rant; & procul Nangasacho per mare dissipato.

P. SEBASTIANUS KIMURA, & septem Socij Japones Patris CAROLI SPINOLÆ.

Uemadmodum Christianæ Religionis, ità & Sacerdotij primitiæ, DEO ità disponente, Kimuris in Japonia obtigêre; avum enim Sebastiani primum è Japonijs, sacris undis abluit S. Xaverius, Sebastianum verò primum Japonem Sacerdotio initiavit Ludovicus Cerqueria è Soc. JEsu Episcopus, eundémque primum è sacerdotibus indigenis martyrio affecit Imperator Xogum, aliàs dictus Cubosama. Sacerdotio jam inde à pueritia sua prælusit, quando anno ætatis duodecimo, ultroneâ voluntate Ecclesiæ cujusdam obsequijs sese strenuè addixit. Nonum supra decimum annum cùm ageret, receptus est in Societatem Tyro, absolutóque cum laude Tyrocinio, Meaci & in Ximo in tradendo Catechismo Patrum administer desudavit; donec annos natus 30. Macaum ad severiores disciplinas ediscendas navigâsset. Ornaverat DEUS animam Sebastiani admirabili quadam simplicitate & candore, quo & hominibus semper erat acceptissimus, & in obsequium DEI tam simplici ferebatur oculo, ut cætera non respiceret; illustre quà domesticis, quà externis exemplum contemptûs Mundi, & paupertatis, quam præcipuo studio colere videbatur, reliquit, adeò, ut nihil in sua supellectile haberet præter clepshydram, qua stata suarum precum tempora accuratè admetiebatur. Porrò pro Concione dicebat ardenter, videbantúrque sermones ejus mirabili quodam fervere zelo, quo vitia persequebatur; addebátque sermoni efficacem actionem, ut emendatio sequeretur uberior: hinc diebus jungebat noctes, quibus salutem proximorum, nullâ mortis, quamvìs sæpe præsentis, habitâ ratione, procuraret. Unde tantus charitatis fulgor inter medias gentilitatis tenebras non potuit occultari, minùs fallere exploratorum, Præcones Evangelicos ad necem quærentium, sagacitatem. Occultaverat Patrem Sebastianum domi suæ, quasi lucernam sub modio, vel cum vitæ propriæ discrimine, Civis Nangasachensis; qui idem domi suæ Christianũ habuit mancipium mulierem Coreanam. Hæc servitutis longæ tædio, Christo simul Dominóque suo fidem fefellit, ipsúmque unà cum P. Sebastiano, ùt sunt inimici hominis domestici, prodidit in captivitatem. Ductus est ad Omuranam custodiam Pater festo S. Pauli, ubi eadem cum P. Carolo passus incommoda, eundem servavit vitæ ordinem. Manè post horam piæ meditationi impensam, Sacerdos quilibet Sacrum faciebat: singulari namque Numinis providentiâ, & acutissimâ Christianorum circumspectione, omnem sacrificij apparatum eò secum vel intulerant, vel alio prætextu, corruptis per Neophytos multo ære custodibus, à Christianis transmissa receperant, sic ut nunquam eis panis triticeus, & vinum in hostiam Missæ defuerit: reliquum temporis usque ad prandium Horis Canonicis & Rosario recitandis, sacrísque libris legendis dabatur. A prandio postquam Spiritualibus colloquijs nonnihil sese recreâssent, libri precésque repetebantur. Cænæ præmittebatur recitatio precum matutinarum, & Officij Mariani, adjunctis etiam, si festum fortè incidisset, litanijs, & hymno Salve Regina. Somnum quadrante præibat conscientiæ examen, quod exci piebat consueta omnibus flagellatio. Hoc vitæ tenore cùm se egregiè ad Martyrium cum Socijs comparâsset, ingenti voluptate nuncium mortis excepit,

cepit, auditúsque eſt dicere: *Optare ſe, poſſe vel minimum quid demonſtrare illius immenſi gaudij, quo animus ſuus eſſet delibutus ex ea cogitatione, quòd appeteret hora, quâ ſibi eſſet pro ſuo Redemptore moriendum; & aſpectum illius feralis apparatus, meſſem ſibi eſſe inexplicabilis voluptatis.* Et verò columnæ alligatus, igne lignis jam ſubjecto, manibus ipſe ante pectus in crucem decuſſatis, oculisque in Cœlum ſublatis, tantâ inter ignes pace potiebatur ac lætitiâ, quaſi ſenſum funditus perdidiſſet, cùm tamen tres horas vivus ſteterit in ardente rogo, vinculis incendio pridem abſumptis; donec inſtante jam mortis articulo, flammarum ardore in viſcera recepto ſuperatus, genibus humi fixis, & capite prono, quaſi more patrio venerabundus, beatam animam, Sociorum qui ſimul ardebant poſtremus, ſuo reddidiſſet Creatori, cùm annum egiſſet vitæ 57. Societatis 38. in qua gradum Spiritualis Coadjutoris obtinuerat.

Cum PP. Carolo Spinola, & Sebaſtiano Kimura, ſex Societatis Tyrones, Antonius Kiuni, Petrus Sampo, Conſalvus Fuſai, Michaël Humpo, Thomas Acafoxi, Ludovicus Cavara, eodem incendio conflagrârunt. Ante quorum conſpectū ſeptimus, Joannes Chungocu capite priùs mulctatus eſt. Productus ille fuit ex carcere Nangaſachano, in quem ante quadriennium detruſus erat, cùm facilè liberare ſe potuiſſet. Dum enim cum P. Carolo, cui famulabatur, captus, & ad Judicem adductus interrogaretur; *num ſciviſſet P. Carolum Sacerdotē & Religioſum fuiſſe?* Ad quam quæſtionem, cùm ex adſtantibus aliquis, Joannem abſolvere volens, reſpondiſſet: videri eum deceptum fuiſſe habitu externo Patris Caroli, quem communem alijs gerebat: repoſuit ferventer ipſe: *nequaquam deceptus fui, ſed ſcivi Religioſum eſſe; cui etiam idcirco libentiùs famulatus ſum.* Sic actus in carcerem Nangaſachi, cùm pulcherrima virtutum exempla ediidiſſet, paulò ante ſupplicium adſcitus eſt in Societatem, & cum alijs ejuſdem carceris incolis, in conſpectu Sociorum primus, forti conſtantique vultu ferrum excepit. Reliqui ſex, cùm ad Omuranum carcerem abrepti eſſent, Patrum noſtrorum conſpectis virtutum exemplis, in eorum admitti Societatem poſtulârunt, quorum priùs quàm caperentur, aut Dogici, aut rei familiaris fuerant adminiſtri. Quatuor primi, Antonius videlicet, Petrus, Conſalvus, & Michaël, biennio propè priuſquam ad ſupplicium raperentur, Societatem impetrârunt. Jam enim ante captivitatem ſuam communi conſilio decrevêre, ſimul aliquod religioſioris vitæ genus inire; hinc A. 1619. in monte quodam non procul Nangaſacho diſſito, ſed ab hominum frequentia ſegregato, mapale poſuerunt, & vitam prorſus Religioſam, per continuatas preces, per crebras ſui diverberationes, per ſacram lectionem, traduxerunt. Inde ad animarum negotia ſoliti prodire, viſebant ægros, eorúmque neceſſitates ſolatio & ope levabant. Mox ad eos magni fidelium cœtus inſtitui cæpti, quos ipſi pijs ſermonibus ad Fidem firmabant. Juſſi non ſemel abſtinere, minas riſerunt; donec onuſti ferro, demum in cuſtodiam tracti ſunt. Explicuit impius Judex quidquid ipſi fuit artis & induſtriæ, ut chirographum ab illis exprimeret, quo ſponderent, ſe Chriſtianæ Religionis negotium poſthac non tractaturos. Sed in caſſum fuêre verba; eóque fortiſſimos Confeſſores in ſpecum tenebris horridam detruſit. Aderat Tonus quidam, qui ſuum ipſis præſidium patrociniúmque deferebat; verùm ipſi remiſerunt officium, negantes ſe, qui Chriſtum haberent Advocatum, quidquam penſi facere mortalium comminationes.

Sed illuſtrius ſubière certamen A. 1621. Nam Gonrocuus Urbis Gubernator, cùm videret illorum ſtudio Fidem Chriſti latiùs amplificari in dies, jámque illos crederet ærumnis in carcere toleratis fore perfidiæ propiores; ſi Chriſto ſtatuant abnuntiare, liberam illis facit abeundi poteſtatem: ſed repudiantibus illis libertatem, quæ cum Chriſti Fide non ſit conjuncta, eam pro liberatione conditionem dumtaxat paciſcitur, ne eam porrò Fidem ſtudeant proſeminare. Verùm illi vitam libertatémque execrati ſunt, quæ prohiberet Divinam Chriſti gloriam proferre. Tum verò indignatus Gubernator, certam mortem illis intentavit. At illi nuncio læti, DEO decantârunt gratias per hymnum, *Te DEUM laudamus.* Poſtridiè in Tribunal acciti ſunt manus revincti, primúsque examen ſubijt Antonius Kiuni, natus in Regno Japoniæ Micava, cæteris provectior annis. Interrogatus, *eſſetne de Societate JEſu?* reſpondit: *haud eſſe dignum ſe tanto favore, quem egregijs ſuis ſervis conſueviſſet DEUS impertiri; hominem ſe eſſe unum de multis, qui ſaluti ſuæ atque alienæ ſtuderet: nec aliter facturum ſe unquam, vel cum diſpendio vitæ.* Hìc Judicum unus, qui nuper Chriſtum ejurârat, Feizo appellatus: *Sat,* inquit, *ſupérque tibi eſto, ſi tuam rem egeris; aliorum ſi curam relinquas, ego te meo ſuffragio mortis ſententiâ abſolvo.* Cui Antonius: *tuis haudquaquam conſilijs egeo, qui,*

 quid

quid agere me oporteat, præ te habeo compertum. Cui bono sit vitæ pretium, si gloriæ Christi non impendas? Post hunc accitus Consalvus ortus è Regno Bigen, & in ejus Regiæ obsequijs diu versatus, pari constantiâ rem gessit. Petrus Sampo, ultimâ Japoniæ ad Orientem parte, quæ Oxu dicitur, oriundus, & propter egregias naturæ dotes, primoribus Imperij cumprimis charus, tertius successit: qui Dogicum se Societatis professus, *sibi illud incumbere asseruit, ut Japoniam universam salutaris doctrinæ participem faceret, quam à Patribus acceperit; nec remunerari se Patriam posse pleniùs pro collatis in se muneribus, quàm si illi viam demonstret ad felicitatem sempiternam. At Imperatori par est obsequi,* inquit Judex, *qui novitiam invehi sectam suas in terras prohibuit.* Excepit Petrus: *fas mihi sit exponere per similitudinem, mentis meæ sensa. Si qua contagio Regnum vastaret, cui medicinam facere unicus nôsset; verùm ille destitutis cæteris, soli sibi suæq; familiæ auxilium adferret, quo dignum supplicio tam inhumanum, atque immitem Medicum censeretis? Ego sanè existimo, quotquot à Christi Fide alieni sunt, non morbo duntaxat lethifero, sed ipsimet jam morti subjectos; & quisquam mihi probro vertat, quòd per salutarem doctrinam meos cives vindicem ab interitu sempiterno? Efferatior brutis sim, nisi vel per capitis discrimen, tam salubrem hominibus, quotquot nactus fuero, fecero medicinam. Id ipsum est, quod Societatis Patres in Japonem ab Orbe extremo, contemptis humanæ vitæ commodis, per infamia naufragijs maria adduxit; id illos continet in speluncis terræ; id exponit periculis, laboribus, & continuatis ærumnis. Crebro medicina quidem porrigitur sana mente captis, nec aliud jam Patres præstant, qui deliris Japonibus sexcenta miscent pharmaca, conciliandæ idonea vitæ; sed ipsi, quod phreneticis solenne est, rependunt Patribus injurias, odia, persecutiones, cædes. Utinam propitium Numen eo me honore dignetur, ut meos Magistros ac Patres in Christo studeam æmulari. Rectè tu ista quidem,* ait Judex, *sed tempori servias, oportet, & verbo saltem spondeas, te posthac prædicationis officium non obiturum.* Tum Petrus iterum: *Nihil certè mihi graviùs accidit, quàm quòd Veritatis lumen paucis aperuerim: Utinam mihi vox esset, quæ toto simul Regno posset audiri, profectò celsissimos mihi montium vertices facerem pulpita, atque inde summâ vocis contentione pernox & perdius, ad salutis semitam universos vocarem.* Petro successit Michaël Xumpo, qui fassus est, *se Patribus proscriptis, in abditissimas sylvas recessisse, suis criminibus, totiùsque Japoniæ per lacrymas diluendis: conatum se populis, qui se quæsiêre, eâ recessus opportunitate iter in Cœlum liberiùs ostendere; promptum se nunc etiam paratúmq; extrema pati, pro Divina gloria propaganda.* Secundùm hanc quæstionem ad Omurani carceris ærumnas amandati, quanto ardore anhelarint Christi causâ mortem tolerare, ex eorum literis, quas ad quendam de Societate scripserunt, cognosci licet. *Quia nos valde angit commissorum à nobis peccatorum conscientia, venit nobis in mentem ambigere, num idonei simus qui pro Fide moriamur. At permittat saltem DEUS, ut vitam in his vinculis terminemus! Id assiduò oramus, ut pro sua Divina Clementia nobis concedat. Quod modo vincti simus propter Christum, beneficium est, quod Societati ferimus acceptum; cujus meritis & precibus factum est, ut S. Ignatius & S. Franciscus Xaverius, tantum nobis boni à DEO impetrarent. Immortales gratias & Sanctis illis, & Societati agimus, neque satìs verbis explicari potest, quantùm nos eâ gratiâ P. Carolo, nostro omnium amantissimo Patri, devinctos esse sentiamus. Deniq; si DEO Optimo Maximo bonum factum videbitur, ut in ille perpetuos annos his catenis astricti maneamus: enimvero beatos nos esse censebimus, adeóque omnibus in rebus semper erimus in ejus potestate. Idem P. R. tuis precibus nobis obtine.* Ad Societatem admissi, sanctissimum mox in carcere Tyrocinium sunt aggressi, cùm eos P. Carolus exemplis suis ad omnem perfectionem virtutis erudiret. In quem quàm intentos haberent oculos, vel ex unis Petri literis patescit, quibus affirmat, non novisse se hominem illustrioris tolerantiæ, aut acrioris in se severitatis, adeóque continuatæ, non uno binísque mensibus, sed quadriennij ferè spatio: planè ut vehementissimè miraretur, quomodo alacritate tantâ dura omnia superaret; fingerétque se tam aptè ad tot hominum ingenium, vestitu, patriâ, sententijs quoq; non raró diffidentium. Crebriùs ex devotione, ùt habet mos Societatis, etiam necdum egressi Tyrocinium, vota sua devotionis renovarunt, non sinè magna Cœlestium deliciarum copia, & adstantium documento, profectûque spirituali.

Duo reliqui, quamvis seriùs ad Societatem admissi, virtute tamen prioribus fuêre haud inferiores, ùt animi fortitudo inter cruciatus edocebat. Erat Thomas Acafoxi vir nobilis ex Regno Tingensi & strenuus bello: sed cupiditate salutis æternæ accensus, non dubitavit in Ecclesia nostra ministerium Dogici sustinere, muneribus humilibus & abjectis se dedens, & verum præbens specimen animi submissi, cùm neminem ejus natalium

talium ſplendor lateret. Exactis poſtea noſtris ex Japonia, comes exilij ijs acceſſit, qui Manilam in Philippinas ſe receperunt. Inde reverſus in Patriam, cùm jam haberet annos ſupra quinquaginta, in hac poſtrema perſecutione magna ſua cum voluptate ſervivit P. Sebaſtiano pro Dogico, & unà cum eo ità captus eſt. Lictores, qui Patrem comprehenderunt, trahebant in vincula adoleſcentem Domûs adminiſtrum, ceu Dogicus foret, Thomâ, quid ageretur ignaro. At comperto quod erat, curriculo veſtigijs illorum inſiſtit, & Juvenem raptantes aſſecutus, impavidus & conſtans animo: *Siſtite gradum lictores*, inquit, *hæc vincula & catenæ Dogico Patris debentur, non famulo: me igitur vincite, & hunc miſſum facite.* Dictum factum. Manſit in his vinculis Thomas propè biennium; ſed eâdem ſemper animi magnitudine, ſuique ſimillimus. Paulò antè quàm educeretur ad rogum, cooptatus in Societatem eſt, quinquagenario major. In ſupplicij articulo diſſerebat ardore maximo, omnéſq; ad laudandum DEUM excitabat, qui ſuis Athletis tantum inter cruciatus cōſtantiæ & voluptatis daret.

Ludovicus Cavara natus eſt Ariæ, non procul Arimâ. Multos annos fuit inter honorarios Ephebos Joannis Arimandoni, ejus Provinciæ Dynaſtæ; ſed à Michaële Joannis filio, à Chriſto Apoſtata, quòd Fidem Chriſtianam nollet exuere, omnibus fortunis ejectus, ſolum vertere coactus eſt. Vixit exinde duos ferè annos Nangaſachi, ac deinde ſe retulit Ariam; ubi non longo intervallo liberorum illi, quos habuerat, poſtremus, & uxor, morte ſublati ſunt; ipſe ſolus, & omnium caducorum bonorum egenus, DEO gratias agere, & quidquid accidiſſet adverſi, velut ab eo profectum, inſigni patientiâ tolerare, adeóque etiam occaſionem inde ſibi facere vitæ ſanctiùs inſtituendæ. Remigravit Nangaſachum, atque extra Urbem in ſecretiore quodam loco tugurium ex ſtramentis contexuit; ibi ſe rerum Divinarum contemplationi ex integro dedens, Angelicum quoddam vitæ genus coluit. Sæpe ſunt illi manus à lictoribus injectæ, Sacerdotem Societatis ratis, qui ſub eo ſchemate rem Chriſtianam procuraret; ſemper, ubi conſtitit erraſſe, dimiſſus eſt. Ad extremum quando placuit DEO ſingularia Ludovici merita remunerari, tertiùm ab Regijs Miniſtris captus, & quòd nonnullam Europæi hominis ſpeciem vultu præferret, pro Religioſo, & de Societate quidem noſtra habitus, ad Gubernatorem deductus eſt. Ibi tametſi aliàs abſolutus erat, cùm ei Gubernator interdiceret, nè ùt adhuc fecerat, Fidei Chriſtianæ præcepta pergeret explicare, magnâ libertate negavit ſe in hoc quidem ei dicto audientem futurum. Gubernator incenſùs irâ, mox hominem in carceres Omuranos amandat; ubi permotus Tironum noſtrorum exemplis, ipſis accenſeri expetijt, & paulò priùs quàm necaretur, accenſus eſt, cùm annum ageret ætatis ferè quadrageſimum. Adſtabat ipſe in buſtuario proximus ijs, quos vim ignium declinaturos ex incendio ſe proripuiſſe narravi; quos ubi primùm vidit nonnulla fracti animi ſigna præbere, verbis & adhortatione conatus eſt ad conſtantiam erigere; animo ipſe vultúque infracto, pretioſam mortem in conſpectu Domini conſummans.

P. CAMILLUS CONSTANTIUS.

Uplici triùmphato igne glorioſus P. Camillus Conſtantius, dum libidinis faces Neapoli adoleſcens extingueret, Corollam Virginitatis indeptus eſt *Camillus*; dúmque idem ab igne Japonio extingueretur, Corollam Martyrij aſſecutus eſt *Conſtantius*. Bovolina extremæ Calabriæ oppidum, natalis fuit Camillo Conſtantio; parentes Maſius, ſeu Thomas Conſtantius, & Violanta Montana, familiâ perhoneſtâ. Humanioribus literis & Philoſophiâ excultus, Neapoli verſabatur jam annum alterum in Juris diſcenda peritia, jam tū præter alia exquiſitæ pietatis exercitia, durus in ſe, & inediâ crebrâ, ac quotidianâ flagellatione inclemens: cibi perparcus, permiſsâ famuli arbitrio, quem ſuæ ſemper menſæ adhibuit, cōditurâ & delectu. Verſabantur ibi tum adoleſcentes Camilli populares & amici, aleâ infames & Venere; quos cùm ille crebrâ hortatione ab ijs vitijs revocaret, illi contrà periclitandæ ipſius conſtantiæ facinus inſigne deſignârunt. Dies erant Bacchanaliorum, & Camillus domi ſuis intentus ſtudijs, ſub horam noctis quintam tacitus conſidebat; cùm ecce immiſſa ab illis fæmina, formâ atque omni ornatu ſpectabilis, Juvenem de nomine conſalutat. Ille perculſus inſolentiâ ſalutationis, aſſurgit; &, *quid tibi*, inquit, *hìc negotij*

P. Camillus Constantius Italus Soc. IESV. Religionis odio vivus lento igne concrematus Tabiræ in Iaponia. 15 Septemb. A. 1622.

C. Screta. del. M. Küsell f

gotij est? Illa respondet: *hanc ego tibi noctem, Domine Camille, addixi.* Is contrà: *At ego tui nequaquam indigeo; redi porrò unde venisti.* Reponit illa, *certum sibi esse, noctem ibi ducere; intutum enim esse per Urbem eâ noctis horâ monilibus atque auro onustæ ingredi.* Ille verò expulit obnitentem, jussitque ab ijs præsidium quærere ad reditum, à quibus fuerat eò perducta. Tum foribus obductis, apprehensóque, quod habebat, æreo Christi Crucifixi sigillo, procumbens in genua, DEO de victa tentatione gratulatus est, & Deiparæ invocato præsidio supplex oravit, ne se pateretur unquam inquinari. Cúmque famulus secundùm eas preces mussaret, fæminam potuisse eâ nocte admitti; duos illi colaphos infregit; &, *túne*, ait, *qui meo pane vesceris, ausis me sollicitare?*

Sic ductâ sanctè atque innocenter adolescentiâ, annos natus 21. in Societatem die 8. Septemb. 1591. adlectus est: & 12. pòst anno, qui fuit 1603. mari transmisso, jam tum sacerdos pervenit in Indiam. Navigavit porrò Macaum anno sequente, Sinicæ missionis desiderio; sed DEO melius illi quidpiam providente, destinatus A. 1605. in Japoniam est. Ibi 9. annos uberrimo fructu excoluit Domini Vineam, donec A. 1614. cum cæteris Patribus è Japonia proscriptus, Macaum se recepit; ibíque 4. solennibus votis nuncupatis, ad cæteros labores, totum septennium in librorum Sinensium & Japoniorum studium adjunxit, ut eorum errores è proprijs voluminibus confutaret. Quod & præstitit egregiè, reversus A. 1621. in Japoniam, cum duo-

bus

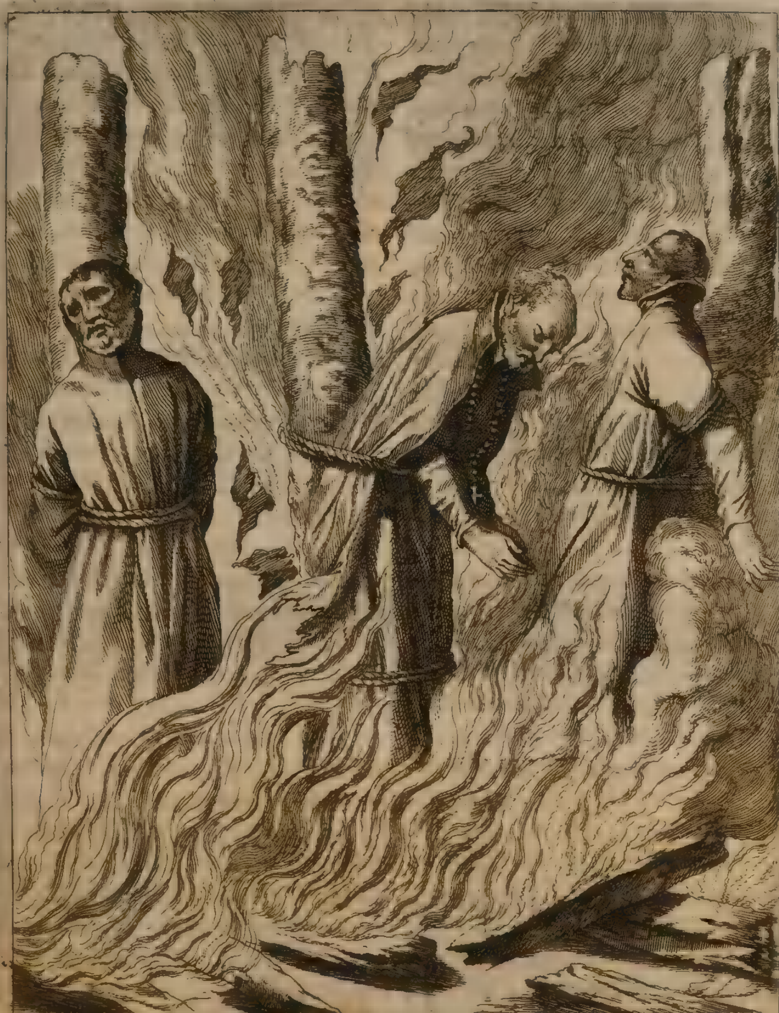
bus alijs è Societate habitum militarem indutus. Primum & periculosissimum certamen illi fuit cum eo ipso, à quo transvehebatur, navis Præfecto: qui, tametsi Christianus, veritus fortunarum capitisque discrimen, si à se vectum constaret, decreverat hominem deferre ad Gubernatorem Nangasachiensem; sed precibus Neophytorum exoratus, servante Patrem ad majora DEO, missum eum fecit Fundojamam in Regnum Figense, unde multis Christo aggregatis, in Carassu profectus, præter uberem animorum messem, novum Sodalitium, ad conservandum illum Christi gregem instituit. Sed præcipuus laborum campus illi fuit Insula Firandensis, quam multa cum patientia, neque sinè vitæ periculo excoluit. In carcerem namque pene prodigiosè, tot custodibus obseptum, tamen non observatus penetrans, confitentibus sui copiam fecit, animavitque ad obeundam fortiter mortem. In Insulam Ikisuki transgressus, atque inde in Noximam, quæ per absentiam Patrum jam pridem carebat usu Sacramentorum, omnes incredibili solatio implevit. Hinc in proximam Uki dictam, quæ Gotensium Insularum caput est, transmittens, nullum Christianorum inexpiatum præterijt. Erat Joanni, Patris hospiti, & viæ comiti propinquus Ethnicus homo Nobilis; hunc uxor pia fœmina, ob præsentiam Patris hortabatur impensiùs ad Christi Sacra capessenda; ille animum ad suscipiendum baptisma simulans, mox certiorem omnium facit Dynastam; qui celeritate usus, navigijs armatos Patrem insequi jubet. Noximæ illo frustra quæsito, pergunt in Uki, ubi navim Firandensem in statione conspicati, magno eam tumultu invadunt, atque in ea Patrem Camillum, socio pridie ad negotia dimisso, deprehendunt. Vinctis ergo Navarcho, Augustino Ottà, & Gaspare Cotendâ Patris Dogicis, cum Patri parcerent, rogavit & ipse vinculis pariter & carcere constringi. Sed illi majestatem vultûs, sanctimoniam spirantis reveriti, etiam lauti convivij honorem repudianti obtulerunt, cum Ikisuko Firandum deportandi essent. Pater in digressu hospitem suum Joannem inter mutuas lachrymas ità est affatus: *En Joannes aliquando tandem digni effecti sumus illâ beatâ sorte, quam tot annis desideravimus. Rogo te ego, atque per viscera JEsu Christi adjuro, ut Divino ejus amori respondere studeas, & usque eo constans perseveres, ut vitam quoq; & sanguinem proijcias pro Redemptore nostro.* Firandi in Ikonoximanum carcerem traditus, quæ ipsi evenerant, ità ad Rectorem Nangasachensem perscripsit: *Jam cognoveris Reverende Pater me captum esse. Nè dolorem ex eo acceperis. Non mœrendi materia est, sed agendi gratias. Quare te oro, & omnes Patres ac Fratres Societatis, ut me agendis DEO gratijs, pro tam singulari beneficio adjuvetis. Die 25. Aprilis cùm appulsus essem in Insulam Ucogoto, ibì ab aliquot armatis navigijs captus sum; à militibus, per iter ità tractatus sum, ut valde me revereri viderentur. Ab ijs deductus sum ad tribunal Firandense; interrogatus quis essem, & quorsum in Japoniam venissem; respondi me Sacerdotem esse Societatis JEsu, nomen mihi esse Camillo Constantio; deinde exorsus sum multis exponere causam adventûs mei in Japoniam, & obtuli Apologiam, quam de hoc argumento confeceram. Deinde percunctantur, cur non paream Principi Japoniæ? subjeci, Religionem Christianam jubere, ut obediatur Principibus in omnibus, quæ Dei præceptis non adversantur: quare cùm edictum Principis Japoniæ, quo vetat prædicari Legem Christianam, pugnet omnino cum jussis Regis Cœlestis, idcirco in hac quidem non posse me Regi terreno dicto audientem esse. Id cum audijsset unus illorum Judicum, pronunciavit me mortis reum esse; & confestim fune in collum meum injecto, amandârunt me in carceres Ikinoximenses, ubi modo versor cum duobus Religiosis, qui profecti Manilâ, capti sunt à piratis Anglis. Servamus perpetuum jejunium, utpote qui modicâ duntaxat orizâ, & herbis vitam toleramus. Sæpe custodes carceris doceo Christi Fidem, qui ijs quidem quæ dico assentiuntur, sed ne Christiani fiant, edictis Xogun deterrentur. Interea expectamus responsum ex Aula. Dum fiat DEI voluntas, ego fretus ejus gratiâ, ad quemvis casum paratus sum. Nè cessate me DEO vestris orationibus commendare. Saluto omnes peramanter, & quæso ut meas mihi culpas ignoscant. In singulas horas mortem operior lætus & sinè mora.* Rursum ad P. Petrum Paulum Navarrum, Rectorem Arimensem, sic ait: *Affirmabas R. P. utì recordor, postremis tuis ad me literis, sperare te, me in Cœlis visurum esse vel Confessorem, vel Martyrem. Ecce mi P. in Christo charissime, dignus factus sum, qui Fidem Christi pro Tribunali Firandensi confiterer, & hac de causa carcere modò teneor in hoc Mundi angulo. Quis novit, num te non sim accessurus? sed non sum tanto favore dignus.*

Certior interea factus Imperator de comprehensis DEI servis, indignatus quòd suo edicto posthabito, Christianam Doctrinam porrò in Japonia Religiosi prædicarent, continuò imperat P. Camillum vivum torreri, & socijs ejus cervicem abscindi. Edu-

ctus ergo ex carcere, in quo solus supererat, P. Camillus, socijs jam alibi sublatis, funibus & catenis adstrictus, sex Dynastæ administros in littore se præstolantes invenit: quibus cum singularis significatione benevolentiæ, utì & ijs qui se comprehendissent, & qui ad mortem ducerent, gratias agens, vidit inter reliquos Gonrocui primarium Ministrũ, supplicij sui Præsidem futurum. Quem de more veneratus, gratias egit, quòd suâ causâ tantum viæ, nec sinè incommodo confecisset: id quod ipse dixit eà oris hilaritate, morúmque venustate, & gratiâ, ut circumstantes obstupescerent, hominem qui mortem expectaret, tam lætum esse, atque imperterritum. Ad locum necis, quia inter innumeram multitudinem multi etiam Angli & Hollandi spectatum convenerant, Flandricè ad eos præteriens Pater verba habuit, quibus eos de Christiano officio commonebat. Sic nimirum remuneratus eos, quibus authoribus ea fuerat excitata persecutio. Ubi attigit repagula, quibus obseptus erat incendij locus, clarâ voce dixit: *se Camillum Constantium esse, è Societate JEsu Sacerdotem, gente Italum*; cujus memores vellet esse Christianos, qui adessent. Hoc dicto, mox fune lentis ex arundinibus contexto alligatus ad palum est. Tum velut è suggestu, quem optaverat dudum, concionari cœpit, postquam professus est, se nullà alia de causa morte damnari, quàm quòd Fidem Christianam divulgâsset. Et propositis illis Evangelij verbis: *nolite timere eos, qui occidunt corpus*; de ijs inusitato ardore dicendi disputavit, tandémque conclusit, corpus seriùs aut citiùs inevitabili fato abiturum in cinerem; proinde sævirent in se ùt liberet, animum certè suum neque legibus mortis, neque ipsorum potestati esse obnoxium. Inter hæc circumquaque succenso rogo, inter flammas nihilominus voces audiebantur denunciantis, *Cælestem beatitudinem, præter eos qui sequuntur Christi sacra, atq; ex ejus præceptis vitam sanctè exigunt, cæteris omnibus interclusam esse: pro hujus defensione Religionis se libenter mori, & summâ voluptate agitare inter flammas: cæteræ secta, credite mihi,* inquiebat, *sunt mera somnia, & commenta Bonziorum, fraudes & inventa Dæmoniorum, quibus homines in sempiternum interitum agere præcipites, & ab recta salutis via abstrahere conãtur.* Hìc densus fumus exortus, totum prætexens aërem crescente incendio, servum Dei oculis spectantium eripuit. Et tamen inter stridores illos ardentis flammæ cùm pectus ejus alio majore igne æstuaret, audiebantur adhuc maximâ vi concionantis voces. Paulò pòst visæ flammæ discedere, ut inter eas ipse Camillus spectari posset, precibus piè intentus. Nec diu quievit, cùm sublatâ voce cæpit suavissimè decantare Psalmum: *Laudate Dominum omnes gentes*; eo finito exorsus, *Gloria Patri*, videbatur mox succubiturus supplicio, ut æternæ gloriæ initium faceret. Verùm generosissimus Athleta, quasi novas de integro vires hausisset, cæpit denuo sermonem habere utrâque linguâ, latinâ, & Japonicâ. Et dum disserit, sive spe erectus mox affuturi præmij, sive ex copia Cœlestium voluptatum, tertiùm ingemiuavit Japonicè: *O quàm mihi bene est! O quàm mihi bene est!* idiotismus is est ingentis lætitiæ index apud Japonios. Interea gliscente incendio, & horribili crepitu perstrepente, consumptis vestibus, apparuit ejus corpus nivis instar candidum; at mox ignium vi prorsus decoloratum. Tum verò existimabant circumstantes fortunatam illam animam ad æternæ vitæ requiem migrâsse, quando omnibus admirantibus exauditus est validâ & canorâ voce invictus Sacerdos, qui se in illis flammis DEO sacrificium offerebat, canere quinquies hanc vocem trisagij: *Sanctus, Sanctus*; ut satìs appareret, fortissimum pectus affluere Cœlesti gaudio. Atque ità finem vivendi fecit, ut idem sanctum carmen exordiretur unà cum Angelis concinere, sed æternum in Cœlis. Incidit ejus pretiosa mors in diem 15. Sept. A. 1622. cùm ipse quinquagesimum esset supergressus ætatis. Venerandæ ejus reliquiæ, quòd ijs terra digna non esset, à sceleratis lictoribus in mari sepultæ sunt.

Gabriel Camilli hospes, quòd eum domo suâ aliquando recepisset, & ipse vitâ privatus est. Uxor verò ejusdem Maria, cum tota Gabrielis familia (sex capita erant, præter duas ancillas, & filiolum unius triennem) biennio toto sub custodia habita, tandem & ipsa pretiosam mortem sortita est. Atque ex his præcipuè fervor enituit in puella 11. annos nata, Gabrielis sorore, quæ ubi nudari enses in suam omnium necem à primoribus Urbis Firandi Proceribus vidit, ad Gratiam Matrem conversa, *ô Mater,* inquit, *hi quidem Paradisum nobis aperiunt, numquid par est illis gratias referre, & nos quidquid gaudiorum est gaudere?* Prima quæ gladio cæsa est, Maria fuit Gabrielis avia, supra 90. annos nata: quam secutus est nepos alter Linus, 21. annorum adolescens: Post hunc Maria soror octo decennis natu major; & mox ejusdem nominis minor 11. annorum. Spectabat hæc suo-

ſuorum funera Gratia ſemper impavida, tandémque & ipſa cum nuru ſua gladio cæſa occubuit, anno ætatis 50. nurus verò 19. Reſtabant duæ ancillæ, Cæcilia & Maria, cum trienni filiolo Michaële; is cùm nondum intelligeret quid metus eſſet, eluctat⁹ è bajulantium brachijs, rectà ad Cæciliæ matris, ictum jam præſtolantis, ſinum accurrit: quæ cùm ſuaviſſimè eum eſſet complexa, & pro auxilio JESUM cum MARIA invocâſſet, primum ipſa, ſecundum ictum excepit animoſus puſio: tandémque beatum agmen ultimò cæſa complevit ancilla altera Maria. Corpora omnium, ne venerationi Chriſtianis eſſe poſſent, alligatis ſaxis in mare demerſa ſunt.

P. Petrus Nauarrus Italus, Dionyſius Fugixima, et Petrus Onizuccha Iapones Soc: IESV, vivi pro Fide lento igne conſumti Ximabaræ in Iaponia 1 Novemb: A. 1622.
C. S. d. M. K. f.

P. PETRUS PAULUS NAVARRUS, cum duobus Socijs.

Quam Amanguccij fundavit Eccleſiam S. Franciſcus Xaverius natione Navarrus, multis annis inſigni cum fructu procuravit P. Petrus cognomento Navarrus, natus Laini oppido Calabriæ. Excurrebat ille annis ſingulis Amanguccio ad Bungenſes, aliósque finitimos Fidei myſterijs imbuendos; donec prorſus exeſſe juſſus eſt à Teramoto Dynaſta, qui ſui Regni amiſſionem, Bonzijs ſuaſoribus, ſibi accidiſſe credidit, ob toleratum in ſuis ditionibus P. Navarrum.

Abeuntem lachrymis & desiderio prosecuti sunt Amanguucciani; at gavisi Bungenses, quòd Patrem jam integrè possessuri essent, quo hactenus velut dimidiato fruebantur. Ergo à Moderatoribus enixè sibi dari postulârunt, impetrâruntque rei sacræ curatorem; neque dimiserunt priùs, quàm duodecimo pôst anno à sæviente in Ecclesiam Daifusama Imperatore, ingenti omnium Christianorum mœrore expulsus esset; sed non multò pôst ijsdem restitutus, geminatis ærumnis laboribúsque, præter voluntarias pœnas exceptus est. Solebat enim præter jejunium in totas hebdomadas absque omni cibo protractum, quotidie flagellis ad sanguinem in se desævire. Incertâ tum veste utendum Patri erat, & noctu solùm per confragosos montes, & mille discrimina vitæ nudis pedibus, multóque vulnere crebriùs cruentatis invisendi, & in Fide stabiliendi Neophyti; latitandum multis diebus in fovea, dum assumpto bajuli habitu, stramineo tectus pileolo insidiantes milites eluderet. A quibus tandem nostrorum in Tacatu quartum annum jam Rector comprehensum se, ità in literis ad Rectorem Nangasachensem datis enarrat: *Ineunte adventu accersitus à Rev. P. Provinciali veni Cazusam. Ibi confessus generaliter, rationem illi reddidi conscientiæ meæ. Dein trajecto mari, biduum moratus Obamæ, abij noctu versùs Faxirao, quò me abdidi, ut spiritualibus Exercitijs vacarem; simul Christianis Arimensibus denunciavi, compararent se ad ferias Christi Natalis piè per Sacramenta suscepia celebrandas; adfore me tempori, qui administrarem. At illi veriti, nè in manus venirem exploratorum Dynastæ, sibi satiùs videri rescripserunt, si Natalem cum Fairaënsibus celebrarem, ipsi Circumcisionis diem expectarent. Veni Arimam noctu, cum duobus viam monstrantibus, & quia deerat navigij copia, coactus sum viam Regiam insistere. Nox erat illustris. Obviam nobis factus duabus ante mediam noctem horis famulus Dynastæ, obtutum in me defixit, & quod erat suspicatus, me per vestem infra pectus corripuit, jussitque subsistere; cui Ego: non est, inquam, quòd in me retinendo labores, ego enim spondeo me non abiturum. Sic dimissum ducebat ad quendam Præsidem. Verùm cùm pòst paulò facti eum pœnitudo subijsset, noluit ultrà procedere; atque ità reliquum noctis exegi in domo hominis Ethnici. Postridie ubi luxit, factus certior Tonus, qui Ximabasæ 5. leucis ab Arima sedem habet, angi animo cœpit, tum quòd ad eam diem nostris rebus studuisset, tum quòd haud ità pridem Xoguno præsente jactaverat, nullum in sua Provincia Religiosorum esse. Quare ut honori suo consuleret, literas dat ad quendam è Gubernatoribus Japoniæ sibi addictum, consulens quid opus sit facto. Interea quia rem gestam rumor indies latiùs vulgabat, jussit me Ximabarum deduci, valido militum præsidio cinctum, post dies 20. quàm Arimæ fueram in hominis Ethnici domo. In via hoc unum egi, disserui de Fide Christiana, adeóque me libenter audierunt, ut præclarè erga nostra Sacra animatos reliquerim. Qui militibus præerat, fuerat olim Christianus, sed in Ethnicos errores relapsus, ex eo sermone resipuit, decrevítque ad Christum reverti. Cùm detinerer Arimæ, facta est potestas omnibus impunè audiendi me; fructum inde cœpi non modicum; & hospes meus cum conjuge visi sunt ad Fidem nostram inclinare. Præter cæteram humanitatem, quâ me domi suæ complexi sunt, Ximabaram etiam venerunt, ut me allocutione & donarijs recrearent. Oravi Tonum ut me publico in carcere collocaret, aut Omuram transmitteret, ad alios Religiosos; sed frustra fui. Deposuit me vadibus acceptis in fidem 4. Christianorum Ximabarensium, & 5. Arimensium, qui mei habendi curam libenter susceperunt, parati vel sua distrahere vestimenta, si ferat usus in sumptus meos. Diversor apud Andream Mongoyemonem, gratiâ pollentem apud Tonum, ubi quotidie sacrifico, multísque Sacramenta distribuo, libero ad me accessu Christianis facto. Inviserunt me Ethnicorum aliqui è Nobilioribus, qui, quæ cum ipsis disputavi, probare visi sunt. Ipsis eadem referentibus, Tonus accensus est desiderio res nostras audiendi. Salutavit me per Ephebum, & fructus dono misit: dolere sibi, quòd in manus inciderim; dissimulaturum se fuisse, si potuisset, quemadmodum cum alijs Patribus faciat, quorum 10. si velit, posset comprehendere, gnarus ubi versentur. Optare se ut ex Aula jubear navigare Macaum; præstiturum se navium suarum, totiúsq; commeatûs, & militaris præsidij opportunitatem. Sed avertat omen DEUS. Ego hic aveo vitam absolvere, & profundere sanguinem pro eo, qui suum pro me prior profudit, atque ad id me comparo. Commodum accidit, ut P. Joannem Baptistam Zolam convenirem, cui semel iterúmq; confessus, expecto quid jam de me afferatur ex Regia Yendo.*

Interim quia Bungondonus loci Dynasta, cupidine Patrem audiendi ad se accersivit, quæ eâ occasione invicem egerint, ità in alia epistola prosequitur. *Accersivit me*, inquit, *Bungondonus in Arcem, méque excepit cum insusitati honoris significatione. Deinde postquam fructus, & alia xenia mihi præbuit, sermonem de æterna salute ingressi sumus. Ostendebat difficilè se assequi, quare DEUS, qui omnium Creator*

tor est, non omnes faciat salvos. Respondi, Deum ideo condidisse hominem, ut per virtutem & bonas artes ad salutem veniret; dedisse tamen illi arbitrij libertatem, quâ bonum amplecti posset, aut malum, uti libuisset, sed præmium pœnámve sempiternam proposuisse pro meritis inferenda. Id summæ Sapientiæ consilium fuisse. Nam cùm det unicuique auxilia & vires, quibus bene agere valeat, fit ut libere utenti, aut repudianti, sua debeatur merces, aut supplicium; & qui sponte abutatur, ipse sibi malum creet, & æternum: comperto DEUM solos eos arcere Cœlo, qui sibi rebelles sunt & contumaces. Exemplum mihi esto abs te ipso Domine. Tu priusquam servis tuis agros partiare, vel aliud congiarium des, singulorum promerita solerter expendis; præmium morigeris, rebellibus pœnam decernis. Hoc si te mortalem decet, quomodo non magis oporteat Conditorem ac Dominum omnium, qui perfectissimus est, æquâ lance hominibus vel Justitiam exhibere, vel Misericordiam? Ad hæc cùm quid opponeret non haberet, annuit Tonus approbavítque: mox subjecit: Impensè doleo plurima tibi aspera perpetienda esse, si in Japonia morêre diu; quidni repetis Patriam tuam, ubi tuò vivere modo possis? Gratijs priùs actis respondi, gravissima me multa per immensos Oceani tractus expendisse in eam curam; ætate confectum, optare me pro Christo inter Japones mori. Hæsit attonitus Dynasta; & conversus ad Ethnicum Nobilem, qui aderat, ostendebat vix se suam capere admirationem. Postea sermone delapso ad calumnias, quibus Ethnici Christianam Religionem consueverunt aspergere, protuli Apologiam è sinu, quam exordio sævientis procellæ pro Fide conscripseram: eam Tonus cùm secretario dedisset legendam, probabat quæ recitabantur, non sine laude scriptoris. Ubi perventum est ad refellendam calumniam, de Regnis sub jugum Christianorum compulsis: hoc verò est, inquit, quod Imperatorem angit, habétque sollicitum. Cui ego, haud ægre Xogun desinat metuere, & suspicaces animos ponat, si hanc Apologiam legat. At, inquit ille, Philippinæ Insulæ in oculis sunt, testes locupletes. Dixi, de illis mihi non satis liquere, quæ Juris alterius sunt: Lusitanos autem Macai, Malacæ, Cocini, Goæ, totísque Indijs, paci cum finitimis Regibus inviolatè studere. Adjunxi de Roma multa, de Constantino Magno, de Ecclesiæ sub ejus Imperio felicitate. India ab Europa quanto distaret intervallo, quantis periculis, ostendi: nam ipse, ut in longè positis consuevimus, omnia sibi propinqua repræsentabat. Audita sunt omnia cum plausu & admiratione. Tum addidit ipse: Utinam vester iste Deus Xogunum traheret ad suam Fidem; eum mihi crede, universa Japonia sequeretur. Antequam mihi faceret abeundi copiam, dixit se optare, ut Patribus nostris liceret Nangasachi saltem impunè degere, ut è propinquo eos convenire, & sanctis eorum sermonibus frui posset. Jussit quamprimùm describi Apologiam meam, & facilè passus sum; spero enim brevì in Curiam Japoniæ pervasuram. Jam sermones serebantur in noctem; idcirco modestè facultatem abeundi postulavi. Assurrexit ille, & honoris gratiâ in atrium usque me prosecutus est, ibi manibus ac capite humum contigit.

Perrexit interim Pater se comparare ad mortem, continuo meditationum, verberationum, & cilicij, quod nunquam deposuit, usu. Tantus autem undique dicendi causâ ad eum concursus fiebat, Ximabarâ, Nangasacho, Tacau, imò usque è Regnis Bugen & Bungo, ut custodia videretur in Ecclesiam transijsse. Omnes ille, quâ poterat benevolentiâ, excipiebat; operam dabat confitentibus, porrigebat SS. Eucharistiam; firmabat in Fide, baptizabat complures infantes, & clàm ad ægros sæpe visebat. Quod ab oratione supererat temporis, convertendo Japonicè libro P. Petri Antonij Spinelli de laudibus B. Virginis totas noctes impendebat, dum demum absolveret. Et jam ultra dimidium anni captivo Patri effluxerat, cùm desiderata ab Imperatore in eum allata est mortis sententia, jubens eum cum duobus socijs lento incendio conflagrare. Quod simul ùt ad aures Patris perlatum est, tantis incessit lætitijs, ut nè succumberet gaudio, formidaret: idque maximè dum sacrificaret, post consecrationem superinfusâ Cælesti dulcedine, tantum lachrymarum & suspiriorum profundere notatus, ut peræ grè absolveret. Quæ sua solatia ipsemet socijs communicans per literas, ità expressit. *Credo jam tibi innotuisse,* scribit ad P. Zolam, *sententiam, quæ me flammis vivum addicit. Infinitas gratias DEO optimo ago, de beneficio tam singulari. Et tu R. P. pro tua in me charitate, mecum unà gratias age magno DEO, & impetra mihi tuis orationibus perseverantiam usque ad supremum spiritum. Millies te amplector in Domino, & precor ut meas mihi culpas ignoscas.* Patri Matthæo Couros scribit in hunc modum: *Lectis tuis literis R. P. non potui cohibere lachrymas, spectantibus omnibus qui convenerant, cum singularis amoris significatione, ut ultimum mihi valedicerent. Remuneret DEUS hunc insignem amorem, quem mihi cùm aliàs semper, tum hoc extremo tempore demonstrâsti. Anni jam sunt complures, cùm hoc tam insigne beneficium à DEO flagito; sed identidem verebar, nè ob mea peccata non exorarem. Nihilominus*

minum Pater misericordiarum conjecit oculos suos, non in mea crimina, sed in suam clementem Bonitatem, & compotem me fecit voti mei. Sit ipse benedictus in æternum, & in ultimam usq; horam suam mihi dexteram porrigat. Felicissimum me, si post tot annos infructuosè transactos, tandem ad me revertar; quod equidem spero me impetraturum, per Sacrificium quod fecisti hodie pro me, in Beatissimæ Virginis honorem, in qua sita est spes mea, & quam precor, ut post hoc exilium, & captivitatem, ostendat mihi peccatori benedictum fructum ventris sui JEsum. O si aliquando mihi contingat precibus hujus magnæ Reginæ venire in conspectum Sancti Filij ejus, & totius Sanctissimæ Trinitatis! certò tibi persuadeas, me beneficiorum, quibus abs te sum affectus, memorem, supplicaturum DEO nostro, ut nos conjungi velit in Paradiso, ut nunquam divellamur. Nudius tertius invisit me P. Zola, cujus alloquio mirificè sum recreatus, cùm usq; ad seram noctem unà de DEO loqueremur. Amplector te R. P. millies, & ut SS. Sacrificijs tuis DEO me commendes, rogo. Eidem 30. Octobr. *Res ipsa* ait: *satis ostendit te R. P. imitatorem esse illius boni Magistri, qui cùm dilexisset suos, in fine plusquam aliàs ostendit, quantum eos diligeret. Deus rependat tibi hanc consolationem, quam mihi tuis literis charitate plenis attulisti. Si non confiderem brevì inter nos revisuros in Cœlo, exclamarem, mihi crede, siccine separas amara mors? sed quia spero me adjutum precibus B. Virginis, & tuis, brevì discessurum, ut fruar amplexibus Christi nostri, idcirco taceo, & unum hoc dico, me in Cœlum proficisci, ubi amicum præstolabor. Herì primâ luce conveni P. Zolam. Ad hunc modum comparo me quotidie diligentiùs ad optatas Agni nuptias. Ipse pro sua pietate me deducat ad illas Cœlestes delicias, ubi nunquam mihi excidet, quantum tibi debeam.* Denique pridie quàm mortem obiret, eidem sic scribit: *Non est R. P. de discessu meo quod doleas. Societas me amisso jacturam non facit, qui ei annos 44. tam negligenter servivi, cujus me valde pœnitet: proinde juva me mi P. ut veniam à DEO impetrem. Necdum reversus est Nangasacho, qui missus est ad Gonrocuum, spero tamen hodie reversurum; negotiúmq; meum confectum iri. Utinam crastinus dies, qui omnibus Sanctis sacer est, meta sit votorum meorum, ut multiplicatis intercessoribus, liceat mihi fortiter mori pro bono JESU meo, qui pro me peccatore tam copiosè profudit sanguinem suum. In Cœlo nos revisemus.*

Illuxerat dies omnium Sanctorum honori sacer, cùm Pater primâ luce, nondum conscius pridie allatum de se responsum, Sacrum fecit tam uberibus perfusus lachrymis, ut satis appareret, quanta vis ignis Divini eas exprimeret. Sacro facto, dixit ad 26. Christianos tanto ardore, ut omnibus fletum cieret. Tum hospitibus suis nonnulla pietatis instrumenta divisit, suum illis apud Deum promittens perpetuum patrocinium. Ubi verò rescivit venisse de sua morte decretum, contulit se ad valedicendum per literas, quibus videbatur id officij debere. Primas dedit ad P. Provincialem in hæc verba: *Magno mihi solatio P. R. fuerunt literæ tuæ. Gratias tibi ago ex animo. Opportuno tempore allatæ sunt; cognovi enim advenisse eum, qui expectabatur, pro executione meæ necis. Itaq; hodie fretus favore omnium Sanctorum, moriar pro Christo Domino & Redemptore meo. Precor te ex animo, ut aliàs quoq; feci, ut quidquid erratorum admisi in Religiosæ disciplinæ observatione, mihi ignoscas; atq; id ipsum velim ut mihi impetres à cæteris socijs, quorum orationibus me Deo commendari postulo. Ego, quæ DEI gratia est, lætum me sentio, promptúmq; ad moriendum pro amore & honore S. Nominis JEsu, neq; ullus metus animum meum percellit. Finio, petens supplieiter tuam sanctam benedictionem, & commendans me enixè tuis sanctissimis Sacrificijs, & precibus. Ximabaræ 1. Novemb. 1622. Petrus Paulus Navarrus, qui in momenta expectat mori, exustus pro Christo.* Alteras dedit ad P. Matthæum Couros: *Pater amantissime,* inquit, *vive felix. Quia hic solennis dies erit vitæ meæ postremus; ago immortales gratias æternæ Bonitati. Moriar animo læto & securo, fretus meritis JESU Christi Domini mei, ad cujus conspectum toto animi impetu anhelo. Tu mihi mea delicta ignosce, neq; intermitte tuis sanctis Sacrificijs & precibus mihi opitulari, quibus me commendo. Petrus Paulus Navarrus, qui paulò pòst deflagrabit pro Christo.* Duabus horis ante meridiem attulit Bungondoni famulus ad Patrem mortis decretum, his verbis conceptum: *Xogun Imperator Japoniæ, Patrem damnatum jubet vivum comburi, quòd remanserit in Japonia, jussus excedere, & contra Regis edicta, quæ prohibent Christi Legem vulgari, eam disseminavit.* Audivit ipse sententiam, quâ solebat esse vultûs hilaritate; dixitque, nunquam dum viveret, lætiorem se nuntium accepisse: & gaudere, quòd possit suo sanguine doctrinam obsignare, quam 36. annis Japonibus tradidisset: hoc se fine caput objecisse periculis innumeris, reliquisse Patriam, & quæ mortalibus solent esse charissima. Ideo non habere se quod de Xoguno queratur; & se plurimum Bungondono debere. His dictis orsus est magnâ rationum vi suadere ei, qui mortis decretum attulerat,

tulerat, ut se Christo adjungeret. Sed hominem sævitia persecutionis deterrebat. Tonus responso Patris accepto, lachrymas non tenuit. Processit ad certamen Christi Athleta post meridiem, pallio indutus, nudis pedibus, & Rosario de collo suspenso. Ducebantur unà Dionysius, Petrus, & Clemens, qui cum illo fuerant in via comprehensi, duóque priores jam erant in Societatem adlecti. Vultûs serenitas cum inusitata quadam modestia conjuncta, omnium oculos præcipuè in Patrem converterat. Ipse litanias præcinebat, cæteris respondentibus, Ethnicis vehementer attonitis ad tantam euntium ad ignes tranquillitatem. Ubi ad locum reorum suppliciјs infamem deventum est, palos ibi defixos Pater detracto capiti pileo veneratus est, cæpítque tam festinatò ingredi, ut ægrè possent alij consequi. Ut intra repagula subijt, nixus ante suum stipitem genibus, DEO de beneficio, quod accipiebat, gratias egit. Paulò pòst cùm surrexisset, à quaternis lictoribus columnæ alligatus est. Rosarium & cingulum à lictoribus derepta, Christiani magnis donarijs redemerunt. Ubi Tonus advenit, rogo injectus est ignis. Spirabat validè ventus, ideóque correpto mox flammis pallio Patris, semiustulata vestium frusta in sublime ferri visa sunt. Deinde serpente flammâ spectatus est Pater, qui modò socios ad constantiam hortabatur, admonebátque ut JEsum invocarent, modò lumina tollebat in Cœlum, quò aspirabat. Denique vinculis igne consumptis, in alterum latus prolapsus est, cùm identidem clarâ voce repeteret: *JESUS MARIA. JESUS MARIA.* Pari fortitudine, benedicente ipsis secundò P. Petro Paulo, triumphârunt de igne cæteri, & Petrus eò gloriosiùs, quò, quia longiùs aberat ab incendio, productius tormentum habuit. Incidit ea victoria in diem 1. Novemb. A. 1622. cum P. ageret annum ætatis 62. ab inita Societate 44. Dionysius vixerat annos 38. Petrus 18. non ità pridem Societati donati; cujus jam vota nuncupaverant. Corpus P. Petri cilicio præcinctum (quod nunquam à primo captivitatis die deposuit) unà cum reliquis redactum in cineres, in mare projectum est. Christiani sacris pignoribus frustrati, dolorem leniebant carcerem invisendo, quem generosus Athleta incoluit, quò non aliter subibant, quàm nudis poplitibus prorepentes, venerationis ergò.

P. HIERONYMUS DE ANGELIS, & SIMON JEMPO.

PRimum Apostolum Regni Yezo ultra Japoniam siti, meritò dixeris P. Hieronymum natione Siculum, ea in urbe natum, quã Ennam majores, hodie Castrum Joannis vulgò vocant. Is cum Panormum Juris discendi gratiâ venisset, ad spiritualia S. Patris nostri Exercitia inductus, in illis animum concepit erga Societatem; cujus Tyrocinium Messanæ A. 1585. exorsus, domum illam amplâ Nobilis suæ Domûs hæreditate (quâ etiamnum utitur) dotavit, & egregijs virtutum exemplis illustravit; abstinentiæ imprimis, quâ nè se conficeret, sollicitè advigilandum Moderatoribus fuit. Impetratâ crebris apud Moderatores postulationibus missione Japonicâ, Ulyssipone in Indiam solvit necdum Sacerdos, cum Carolo Spinola A. 1596. in qua navigatione, præter captivitatem Anglicam, & alia incommoda cum Carolo sibi communia, in gestis ejusdem suprà relata, illud habuit in secunda ab Lusitania navigatione, Sacris jam initiatus, peculiare, quòd piratico è lembo prolapsus in mare, cùm nullam prædones impij (quâ nostrum in nomen immanitate sectarij sunt) operam illi eruendo darent, à puppi unde exciderat, ad proram subter navim delatus, emerserit nihilominus Divinâ protectione incolumis, quamvis impetu ventorum turgentibus velis celerrimè raperentur. In Indiam delatus A. 1599. post triennium tandem, in expetitam tot votis Japoniam pervenit: Ubi post unius anni laborem in condiscendum gentis idioma expensum, Fuscimi nostris præesse jussus, eam curam aliquot annis exercuit. Multos ibi recens ad Fidem adduxit, multos jam priùs adductos, egregiè ad omnem virtutis laudem excoluit. Inde Surungam, ubi suam eâ tempestate Regiam Imperator Daifusama collocaverat, ut stabilem ea in Urbe sedem Societati primus fundaret, se transtulit. Cúmque è sententia ea res cecidisset, placuit Yendi, quæ altera erat Regia, idem tentare. Verùm inde magnâ in se concitatâ procellâ ejectus Surungam, nec multò pòst Socijs omnibus totâ Japoniâ proscriptis, Meaci clandestinus remanens, totam

eam

P. Hieronym, de Angelis, Siculus, Simon Iempo Iapon Soc: IESV, cum Ioanne Faramondo Imperatoris Iaponiæ Consobrino, vivi lento igne pro Christi fide exusti Iendi in Iaponia 4. Decemb: A. 1623.

C. Screta del. Melchior Küsell f

eam vastissimam Insulam Evangelij prædicatione ultro citróque non semel permensus, tam ardua, tam multa sustinuit, ut ea supra conditionem esse mortalis naturæ, supráque vires credi possint. Primus in amplas 5. Provincias, primus in tria Regna, longè in extremo Japoniæ ad Orientem submota, Fidem intulit; primus extra Japoniam penetravit in regionem Yezo, quæ brevi disjuncta freto, Insula sit an pars aliqua Tartariæ Orientalis, nondum satìs exploratum est. Primus item suâ visitatione Christi pugiles inclytos solatus est, quos A. 1614. Tyranni furor Meaco, Ozacâ, Facoco pulsos, in extremos Japoniæ fines Tzungarum relegavit, incredibili ubiq; animarum facto proventu. In Regna Cami primùm veniens, cùm vix mille mortales Sacris imbutos Christianis reperisset, ipse brevi intervallo supra dena millia, ac deinceps longè plura suâ manu abluta Christo conciliavit. Cùm in Regno Oxo, quod ultimum est in Japonia ad ortum solis, An. 1621. populares suos graviùs Rex insectaretur ob Fidem, deliberatum Patri fuit iræ Principis semet publicè objicere, quò vel commissum sibi gregem tueretur in Fide, vel certè ad dimicandum fortiter firmaret exemplo. Sed impeditus à Christianis, accurrit Xindajum, ut ibi contra vehementiùs invalescentem Tyrannidem Cives firmaret: quos ipse cultu identidem mutato, modò singulos adibat per noctis obscuræ silentia, modò designabat locum quò convenirent: modò obvios in compitis, sicut confabulaturus, per exomologesim

logesim expiabat; donec à Moderatoribus Jendum Urbem Regiam adire jussus, rem ibi Christianam ultimo biennio administravit, tot mala perpessus, tam gravia expertus incommoda, ut qui robustus antea & succi plenus erat, jam macie tenuatus, vix idem ipse esse agnosceretur.

Opportunè per illud tempus A. 1623. aberat Jendo Xogunsama Imperator, quâ opportunitate liberaliùs se P. Hieronymus in conspectum dare, augeréque incrementis egregijs Ecclesiam Dei cæpit. Erat è Bonzijs præcipuus unus doctrinâ inter suos & authoritate, qui majorem inter Christianos æstimationem, & opes consecuturum se, propter ejus opinionem doctrinæ, quàm inter Gentiles sperans, Baptismo suscepto Christianis se aggregavit. At ubi spes ea decepit expectationem, per ipsam Christianorum perniciem ad cupitas opes grassari certus, Urbis Gubernatorem admonet, multa se millia nôsse Christianorum, duósque illorum Pastores, qui ipsa in Urbe Regia commorentur. Protrahat igitur in lucem indicio suo clancularios Patres, gratiam Imperatoris hoc facto, opes, honorésque, utrique sibi mercaturus. Verùm ubi cunctantem Bonzius Gubernatorem, & vanitatem consilij prætendentem advertit, Meacum festinus excurrit, & quanta sit præda in manibus ipsimet Tyranno explicat. Imperator indicio lætus, donatum lautè Bonzium continuò remittit, & in Patres, ne quà elabantur, esse jubet intentum. Hæc nefarij proditoris scelerata consilia, quamvis dissimulatione maximâ agitata, subodorati Christiani, omni ratione discrimini Patrem subducere satagebant. Sed jam res illuc evaserat, ut nec illi tutus pateret ad fugam exitus, utpote qui toti Regiæ passim usu quotidiano atque occursu notus, obstupesceret ipse, quì latere tam diu potuisset; neque posset absque multorum excidio diuturnâ occultatione defendi; atque adeò universa Christiana res extremâ stare fortunâ videbatur. Eapropter extrema quoq; experiri, consilio ab omnibus approbato, constituit, ut ad multorum salutem suo unius capite redimendam (nam alioquin si in ædibus cujuspiam deprehenderetur, omnes 20. domuum suo domicilio vicinarum incolas, cum ipsis infantibus in necem, ità jubente Imperatoriâ lege, trahebat) occuparet prior ipse, & Gubernatori se ultro sisteret, vilem ità animam cum beata commutaturus immortalitate. Ea ubi sententia stetit, ingenti delibutus gaudio, illáq; Prophetæ verba usurpans: *si propter me orta est tempestas, tollite me, & mittite in mare*; Japonico cultu, sub quo latuerat compluribus annis, abjecto, barbâ positâ, vertice in coronam Sacerdotalem raso, consuetam Societatis togam & pallium, unà cum Simone Jempo, post Catechistæ munus 20. annis laboriosissimè obitum, Societati demum adscripto, induit. Sic instructus Gubernatori se animosissimè cum Simone obtulit P. Hieronymus, professus se inde usque ab Sicilia Patria sua, per innumerabiles terrarum marisque difficultates, in Japoniam eâ causâ convolâsse, ut eos ignorantiæ tenebris obsessos niteretur quaquâ posset ope, ad lucẽ Veritatis, atq; æternam salutem eruere. In hanc curam multis annis à se laboratum, multum esse malorum toleratum: quibus nunc ipsam etiam vitam quoque libenter sese, dum Japoniæ prosit, adijcere. Constitit insolentiâ tantæ fortitudinis mirabundus aliquantisper Gubernator; & nonnulla deinde ex utroque sciscitatus, ambos in custodiam jussit abduci. Ibi Simon usus eâ, quâ pollebat ad persuadendum facundiæ vi, Divini Spiritûs aurâ aspirante, 40. Japones qui vincti in eadem custodia tenebantur, ad Sacra Christiana traduxit.

Interea temporis Meaco triumphabundus, ob res bene gestas, ubi revenit Imperator, atq; ex Gubernatore intellexit tres comprehensos esse in Urbe Regia Patres prosem inatores Evangelij (nam præter duos nostros interceperant etiam P. Fr. Franciscũ Galuez Franciscanũ) in tantum furorẽ & dolorem efferbuit, ut palàm dictitaret, leviùs sanè se toleraturum, si aliquot in se correptis armis Regna movissent, quàm quòd ipsam etiam in Regiam Patres, contemptis proscriptionibus, spretis minis atque supplicijs, insinuare sese minimè formidarent. Sed facturum se palàm, & severitate supplicij, & vel sui sanguinis internecione, quo demum animo in Christianos sit; & ne sibi quisquam posthac, aut claritudinis obtentu, aut quaquâ impunitatis aliâ spe blandiatur, suum se Consobrinum Joannem Faramondum, cui odio Christianæ Fidei comprehenso jusserat in fronte Crucis signum inuri, & unà cum illo Patres, ac circiter 50. alios, qui servabantur in carcere, flammis aboliturum. Igitur eductos sinè mora omnes, imperat per vicos Urbis amplissimos ad ignominiam insanæ plebis, & Faramondum quidem cum 2. Sacerdotibus, P. Hieronymo de Angelis, & P. F. Francisco Galvez Franciscano, equis impositos, reliquos 47. pedites circumduci, ut in subjecta

Regio Palatio area vivi concremarentur. In dorso gerebant singuli suũ nomen grandibus notis descriptum. Concurrerat mortaliũ infinita vis ad insolentiam spectaculi, & multi quoque Principes, qui ovantem erant Imperatorem ex omnibus Regnis prosecuti. Ut ad locum supplicij perventum est, suum omnes qui pedites incesserant ad stipitem, revincti sunt: illi tres vetiti jumentis descendere, si fortè spectatis aliorũ pœnis labefactatâ constantiâ, possent ex Imperatoris libidine ad perfidiam transmoveri. Simon Jempo, qui totâ viâ omnibus Christi Fidem prædicabat, alligatus ad palum, longè efficacissimè eam suadere perrexit: eo maximè lætus, quòd inscriptam magnis notis in tabula supplicij causam legeret in hæc verba: *Homines isti tam grandi supplicio mactãtur, eo quia Christiani sunt.* Exprimi non potest, quàm invictũ animum omnes in tanta tormentorũ sævitia gesserint: neq; unus fuit qui ingemisceret, qui se cõtraheret, aut vultu saltem minimũ doloris signũ ostenderet. Ut vel ipsi gentiles dicerent, supra omnem naturam esse tantam fortitudinem. Christiani verò spectatores tantùm abest ut supplicio tam immani terrerentur, ut potiùs magis animarentur. Nam dum ignis fureret maximè, sponte suâ ad Judicum assidentium Tribunal accurrunt Vir ac fæmina, & voce publicâ Christianos se esse proclamant, ac proinde eodẽ cum illis incendio concremandos. Sed jubente Magistratu vincti duntaxat in præsentiarum sunt, & custodiæ traditi.

His ità crudeliter exustis, dum ad eosdem flammarum triumphos anhelarent tres reliqui, Faramondus loquendi copiâ postulatâ, dixit ex equo ad populum confertissimũ, *vel ex eo posse à quovis veritatem Christianæ legis agnosci, quando ipse expectata, propter communem cum Imperatore sanguinem, magnæ fortunæ gaudia, cùm adeò infami diráque morte libens ac volens commutet; idque post toleratum 14. annorum longum exilium, post truncatos sibi manuum ac pedum articulos, post frontem sibi stigmate Crucis inustam, tantùm nè eâ ejuratâ jacturam unà faciat sempiternæ salutis. Quòd si tam dira in se Principis immanitas documento est, quanto ille hanc Legem odio prosequatur, profectò suam tam intestabilis sævitiæ tolerantiam haud leviùs ostendere, quantâ ipse execratione detestetur ritus gentilitios, & profana sacra. Ea se inde usq; à primo ætatis diligenter accuratéq; scrutatum, haudquaquam fuisse cum Christiana disciplina commutaturum, si quidquam firmi in ijs solidique comperisset. Esse aliquid in illa, id quod ipsorum pleriq; non nesciant, quod percellat animum, quod à caducis mentem avocet, atq; ad æterna transmoveat; deniq; quod pervellat prorsus atq; convincat.* Volentem plura dicere, cùm jam commoveri videretur, & lachrymis annuere peroranti multitudo, interpellàrunt administri qui aderant; verentes, ne quid in populo jam concitari cæpto, fortasse turbarum aut tumultuationis existeret. Utrique deinde Patres affari concionem permissi, eâ quâ præstabant ambo dicendi vi atque efficaciâ, quæ dixerat Faramondus, sicut impressione factâ altiùs affirmàrunt. Posthæc depositi jumentis alligantur ad palos, & Hieronymus quidem medius; unde socios ardentissimè ad moriendum pro Christo cohortatus, ubi utrique vale ultimum dixisset, suppositus fomiti ignis repentè corripuit pyras, & glomerato incendio, undantéque fumo ità Dei servos involvit, ut eos adstantium aspectui subduxerit; nisì quòd interdum aspirantis auræ motu ab eorum corporibus tetra nubes dimovebatur. Iis autem intervallis observatum est P. Hieronymum se principiò ad Urbem convertere, atq; ad Deum preces breviter pro ea fundere; mox in eam se partem reflectere, quâ vento agente ignis vehementiùs invalescebat; tum ut faceret palàm flammas se neutiquam reformidare, tum ut ad multitudinem, quæ frequentior eâ parte constiterat, sermonem aptiùs dirigeret; ad quam semper uno in vestigio rectus atque immotus, tam diu verba inflammatissimo spiritu fecit, donec obvolutus incendio, animâ interceptâ, pronus in genua concidit, & probatâ ignibus auream animam Cœlo reddidit 4. Decem. A. 1623. ætatis 56. Societatis aditæ 38. laborum in Japonia 22. In Faramondo autẽ singulare illud fuit, quòd cùm flammarũ una vehementiùs in illum à vento impelleretur, eandem ille, tanquam rem longè sibi charissimã amplecteretur. Immobilis verò semper stetit, quoad unà cũ stipite pron⁹ cecidit, & expiravit. At verò P. Franciscus, qui longiùs animam trahebat, etiã post mortem in pedes erectus, omnibus jam consumptis vinculis, perstitit columnæ innixus, à qua ne digitum inter sũma tormenta recessit. Exusta eorum corpora, quia intentissimis excubijs servari notabant Christiani, triduum quieti domi se continuêre: donec illis jam securis, trecenti glomerati nocte concubiâ, ità omniũ exuvias unà cum bustis collegêre, ut tellurẽ ipsam pretioso sanguine coloratã abraderent. Utriusq; nostrorum capita Macai servantur in Collegio, donec possint palàm aliquando ad venerationem Apostolicâ authoritate proponi.

F. DIDA-

P. Didacus Carvallius Lusitan, Soc: IESV, tolerato glacialis aquæ per 12. horas frigore pro Christo enectus Scendaij in Iaponia 22. Febr. A. 1624.

C S d. M. K. f.

P. DIDACUS CARVALLIUS.

CUm tot incendijs, quibus in Patres furor Tyranni deſævijt, magis magiſque aliorum zelus inflammaretur, ut refrigeſceret Charitas, glaciali aquâ ſævitum eſt A. 1624. in P. Didacum Carvallium. Sed oleum dixiſſes non aquam igni affundi, ità in amorem Chriſti inflammatior ab aquis Didacus prodijt. Conimbrica hunc Orbi dedit A. 1580. Societati 96. Indiæ 1600. hæc demum omnibus excultum diſciplinis Japoniæ ſubmiſit, anno hujus ſæculi nono; unde poſt quadriennium cum reliquis ſocijs è Japonia proſcriptus, remetiri Oceanum, & Macaum repetere coactus eſt, primâ proluſione Martyrij factus extorris. Verùm clàm iterum, ductore Deo, in Japoniam irrepens, Omuræ primùm in pijs laboribus ſtrenuè verſatus; emiſſis ibi in Auguſto A. 1617. ſolennibus 4. votis, in extremam Japoniam ad Regnum Oſciu, cui Dates Maſamunius imperabat, ſeſe recepit. Illic fortiſſimos Chriſti Confeſſores, qui propter Fidei conſtantiam multati exilio, egeni omnium, ærumnoſam vitam agebant, quo potuit ſolatio recreabat. Bis deinde cum P. Hieronymo de Angelis trajecit in Regnum Jezo, ubi ſimul ignoto illic Deo aram poſuêre, & ſacram primi litavêre hoſtiam. Primus item in Akita, primus in Sciemboco Fidem Chriſti prædicavit. Inde per-

pervagatus ad folandos afflictiffimos Chriftianos Regnum Deua, cùm aliter in Provinciam Sungarû penetrare, confirmaturus illic pro Chrifto exules Neophytos, non poffet, tertiò transmifit in Regnum Jezo objectum Japoniæ; unde per averfam ab attentiffimis excubijs partem, in Sungarû operarij metallici cultu trajecit, Chriftiano vectus navigio. Matzumæ primùm urbe principe Jezo infperantes Chriftianos invifit, cohortatúsque ad firmitatem eft. Inde fe unius itinere diei tranftulit ad metalla, & ibi etiam univerfos Sacramentis impertitos incredibili complevit gaudio. Sic forditatus eâ fofforis illuvie Tacaocam Provinciæ Sungaruanæ portum, ac deinceps in Akitenfem Provinciam appulit inobfervatus, & latè circumtulit operam atque induftriam fuam, dum Chrifti Confefforibus, diverfa per loca degentibus, per Sacramenta recreandis, & gentilibus baptizandis diftringitur. Secundùm hæc Zubotam feftinus repetijt, ut moliretur aditum ufque adhuc fruftra tentatum, ad procurandum Chriftianis myfterijs Regium Gynæceum. Sed quo ipfe illabi non potuit, inde, quæ fœminarum folertia eft, delufis Arcis cuftodibus illæ eruperunt, & retro pedem poftquam expiatæ funt, clandeftinæ retulerunt. Ità quàm plurimis luftratis oppidis, multífque, qui attrocitate pœnarum defecerant, ad Fidem revocatis, ad ejus quoque Provinciæ metalla argentaria perrexit; & opem ubique omnibus pro virili, & confolationem adhibuit Atque his non plus trimeftri, labore fupra quàm cuiquam credibile fit maximo, per enormia pericula geftis, aditum in Provinciam Scionai, Socijs eatenus inten tatam, aperire nifus eft: ac tandem fexcentis aditis, fuperatífque periculis, in Sacatam Urbem Provinciæ caput furtim penetravit. Hìc re Divinâ primùm factâ, tridui fpatio non contemnendum Chrifto manipulum animarnm colligens, Zubotam fe retulit, unde rurfus in Sungarû accerfitus, feptenûm dierum viam emenfus eft, unius ut viri nobilis Chriftiani, quem morbi vis in difcrimen adduxerat, exomologefim audiret. Atque in his indefatigabilis viri conatibus, unicum folatium erat fpes vitæ pro Chrifto, five per ferrum, five flammam proijciendæ, eò quòd hæc pleraque in medio fagaciffimorum undiq; veftigatorum moliretur; ut ipfe capere non poffet, quonam pacto eoufq; manus impiorum evafiffet.

Neque diutiùs vota fidelis fervi fruftratus eft Deus, fed per ipfam P. Hieronymi de Angelis necem, aditum illi ad fimilem exitum paravit. Aderat Jendi, dum conflagratione fævitum eft in P. Hieronymum, aliósq, ex omni ordine 52. Maramunius Rex Scendaij, ubi majore parte P. Carvallius degere folebat, Socijs toto eo Regno ad quæftum animarum difpenfandis Præpofitus: per quam occafionem unus quifpiam è famulitio, multos in Regno ipfius Chrifti Fidem profiteri, muffitando fuggeffit. Tum ille, qui quæftui omnia, & poft Imperatoris gratiam habere confuêffet, plenus curarum ac metûs, celerem continuò nuntium expedit, & in Chriftianos inquiri univerfos exactâ diligentiâ imperat. Accepto imperio Gubernatores, ante omnia follicitare Joannem Goto, cui aliàs ob præclara Viri merita, Chrifti Sacra palàm fequi Mafamunius indulferat, ad defectionem minis, pollicitationibus, aufi funt. Quibus ille fortiter & cum ftomacho rejectis, malorum tamen quafi præfagus, cùm ad P. Didacum retuliffet quæ gefta fuerunt, uterq; fe ad mortem fubeundam inftituit comparare. Chriftianorum omnium confeffiones Pater illico maturavit excipere; & ne fuis hofpitibus noxæ foret, alium in locum haud longè diffitum, cui Orofcio nomen, abfceffit; duobus ultro Chriftianis illi fe comites præbentibus, qui illi etiam ad mortem ufq; fortiter adhæfêre. Exceptus à Mathia Itiore probo Neophyto, propter ejus domicilium peranguftum fibi mapale conftruxit. Paucis poft diebus tentata rurfus eft Mafamunij juffu Joannis conftantia, cúmque ille nihil concederet, exul atque extorris à folo patrio extruditur. Mox in reliquos Chrifti cultores cùm fagaciffimè indagaretur, 60 capita Orofcio deferto, in vallem tugurio P. Didaci proximam, cafis tumultuariò excitatis recepêre fefe. Interea veftigatores accepto indicio, Patrem, & ponè illum complures Chriftianos Orofcium commigrâffe latendi causâ, illico Orofcium contendunt. At ubi nullos ibi, quos quærebant, invenêre, fortè inter abeundum in ejus confpectum delati vallis, ubi illi erant metati, fcifcitatíque *quid illud caftrorum, quid hominum effet?* ùt Chriftianos effe, qui fe declinandæ vexationi illuc abdiderant, renunciatum eft, eò confeftim evolare, mifcere omnia, vexare, Chriftianos manu capere, trahere. Tum verò Carvallius fua ultro è latebra prodijt, & fe Fidei præconem profeffus, cujus unius tam impendiofa veftigatio fit, apparitoribus fe ipfemet obtulit. Illi unà vinctum cum alijs rapuerunt ad Judices; à quibus multas primùm horas

horas sub dio densas inter nives, quæ Cœlo cadebant, detentus per inclementiam; tum nomen, Patriam, suæ Fidei rationem interrogatus; ubi singula per ordinem exposuit, ad extremum eam se Fidem, quam prædicaverat, perlibenter suo sanguine, & quorumcunque perpessione cruciatuum asserturum esse, magno animi ardore professus est. Nocte illâ confessionibus suorum audiendis integrè impensâ, vix manè dies illuxerat, quando suis educti custodijs, revincti manus, per ingentes viarum nivibus & glacie oppletarum ineptias, Midrusavam biduo dissitam Urbem pertrahuntur. Illic socijs in diversa ergastula inclusis, Pater apud administros Justitiæ diversatus est, quibus perlibentibus Apostolorum Symbolum explicuit, simúlq; atrocem illam calumniam, quâ pietatis obtentu Patres ad occupandam Japoniam uti jactabantur, disertâ oratione redarguit; quippe cùm se viderent Europâ, opulentissimâ Patriâ suâ posthabitâ, longâ trium annûm, perdifficili & periculorum refertâ navigatione, nihil demum aliud nancisci, quàm ut miseram animam per omnes ærumnarum formas ubi aliquamdiu traxerint, postremò per varias pœnarum facies, atrocissimâ morte proijciant. Vel ex eo uno satìs constare profectò posse, non Japoniam à sese, sed Japonum salutem quæri; neque tot malorum gratuitam perpessionem Imperij ac fortunarum pretio, sed animorum auctionari, ac venum ire. Postridie per æqualia incom̄oda Midrusavam tetendère, vinculis arctè constricti, suo quisque custode comitatus, & humeros insigniti titulo captivitatis: *Christiani.* Verùm quia duo ex ipsis ætate & laboribus itineris fracti, cadentibus perpetuò nivibus, progredi non poterant, in valle quadam 9. Febr: capite sunt multati, & in frusta concisi: maximis lætitiæ præbitis indicijs, quòd pro Fide moriebantur. Midrusavæ rursum fuerunt reliqui interrogationibus tentati, & P. Didacus, ut auctor alijs esse vellet desciscendi à Christiana Fide, impensiùs rogatus, eam perfidiam vehementer execratus est. Igitur catastâ Japonicâ cum duobus alijs, quia ferventiùs Judicibus resistebant, pedes constrictus est; sic ut exinde pedes illi magnopere contusi, penéque confracti essent. Desperatâ eorum perversione Judices, Scendajum vinctos abduci jubent: ubi Michaël quidã Christianus illis factus obvius, per omnia sacra rogabat satellites, ut & ipse vinciretur. Sed rejectus quidem ille est, mœrens ac tristis: alter autem Julianus Fyemon idem paulò pòst similiter postulans, exoravit, & magno omnium solatio numerum pro Christo vinctorum auxit.

Scendajum denique ùt attigère, publicam in custodiam promiscuè cum facinorosis aliquamdiu compacti, ad flumen deinde, propter quod effossâ humo scrobs, duos alta pedes, defixis consepta sudibus erat, aquis è fluvio derivatis stagnans, adducuntur die 18. Febr. cum P. Didaco novem socij. Tempestas erat perfrigida, & ùt est Regionis ejus ingenium, apprimè glacialis. Hìc omnes ad suum quisque ligatus stipitem, exuti vestibus, considere in aquis pectore tenus, per barbaram immanitatem, ad ipsas 3. horas coacti sunt. Omnium lento in cruciatu miram constantiam, Pater insuper nullo frigoris ostenso sensu, quà verbis appositis, quà tolerantiæ exemplo firmare: nonnunquam oculis ad modestiam submissis, sicut cœlestibus meditandis intentus conticescere. Interea omnium eæ voces exaudiri, hilarè ingeminantium: *JESUS MARIA! Benedictum sit Venerabile Sacramentum; DEO sit semper laus & gloria.* Post 3. horas in glaciali frigore, inter assiduas satellitum contumelias, & ad defectionem provocationes, cùm jam propemodum obriguissent, ut ad pœnarum redintegrationem servarentur, ex aquis educti sunt. Cæteris, quò rigorem corporum nonnihil temperarent, ad ripam fluminis sese volutantibus in sabulo & glarea, P. Didacus & frigoris & sui victor, plicatis decussatim cruribus, quemadmodum aliàs consueverat, humi consedit, & manibus ante pectus compositis, capite leniter inflexo, mentem atq; animum ad Divinarum contemplationem rerum illico transtulit, attonitis ad tam mirabilem viri fortitudinem Ethnicis. Hìc dum iterum Patri proposita conditio est sui, & sociorum vitæ redimendæ, si illis ad abijciendam Fidem author sit; ille eâdem animi integritate, authorem se priùs illis ad subeunda tormenta omnia fore respondit. Eâ responsione Gubernator concitatus, flammas illis atq; incendia comminatus, tantisper ad carcerem reduci omnes imperat; duobus exceptis, qui vix è fluvio egressi, obriguerunt mortui.

Quatriduano carcere per gravissimas injurias tolerato, die 24. Febr. A. 1624. sub meridiem rursum è custodia producti, cùm se ad ignes deposci crederent, ad aquas & gelu rapti, eadem in fossa nudi, ad singulos vincti palos compositi sunt. Principiò stare jussi, aquâ genuum tenus non ampliùs ascendente;

te; deinde confidere, ut novo tormento pectus atque præcordia pertentarentur; deniq; ut crebrâ undarum reciprocatione dolor augesceret, alio identidem atque alio situ, ad primam usque noctis horam collocati sunt. Tum verò vespertino frigore & vento, denséque cadentibus nivibus, aqua sensim adstringi, & congelascere, & jam corporibus paulatim sensum extinguere. Igitur supremam horam sibi imminere certi, cæpere invicem blandissimè consalutare, & verba novissima bene precando dicere: jam accepta divinitus beneficia memorare; jam alia, quæ præsentem forent in usum postulare; aliàs gloriosam DEI Genitricem Virginem, ut sibi ab suo Filio vires ad supremum certamen deposceret, exorare. Excitabat omnes atque erigebat P. Didacus, toto illo tempore nè contremiscere quidem unquam notatus: cúmque Mathiam Xojanum jam extinctum (quod Pater ignorabat) bis compellâsset, respondisse fertur erigenti se Patri jam mortuus, cum ingenti omnium, qui mori eum viderant, admiratione. Tandem extinctis universis, postremus ipse superstes fuit. Quinta jam erat noctis profundæ hora, cùm dilapsis ad sua barbaris, pauci perstitêre Christiani, donec P. Didacus haud multò ante dimidiatam noctem, post toleratum 10. integris horis gelu tormentum, admirabili constantiâ, inter eadem illa quæ docuerat alios religiosa verba, vitam simul & tormenta finivit, cùm annum ageret ætatis 46. Societatis 30. quorum dimidium in Japonia & Cocincina transegit inter Apostolicos labores, quos admirabili mansuetudine, affabilitate, demissione animi, charitate exornavit. Eorum exuviæ frustatim concisæ, in profluentem abjectæ sunt. Solùm P. Didaci, & aliorum 4. capita, jacturæ à Christianis quibusdam ad venerationem religiosè subducta sunt.

P. MICHAEL CARVALLIUS.

Arvalliorum alter per aquam, per ignem alter gloriosam Fidei fecêre Confessionem. Et Michaël quidem hunc felicem exitum inter scenicos ludos adhuc puer de se promiserat. Etenim ut Bracharenses cives (inter quos natus educatúsque fuit Michaël) simul recrearet, simul instrueret Societas JESU, historiam Abrahami, filium suum unigenitum Deo immolaturi in theatro exhibuerat. Michaël puerulus ad tenerum spectatorum sensum, & copiosas lachrymas, Isaacum egit, & lignorum struem (in qua re ipsâ olim in Japonia in suave DEO Sacrificium immolandus erat) humerulis suis deportabat. Igitur ob egregias animi dotes in Societatem adlectus anno superioris sæculi 97. cùm alienæ salutis & Martyrij flagraret amore, ad Orientales Indias quinto pôst anno destinatus est; ubi in Goano Collegio Theologicis eruditus disciplinis, easdem postea per annos complures singulari cum laude alijs explanavit; donec anno ætatis suæ 40. Japonicam exorâsset missionem. Biremis quâ vehebatur, posteaquam Oceani vim ægrè aliquantisper sustinuit, demum ad Malacæ oram fatiscens, vectores in mare effudit. Michaël vix nando servatâ vitâ, cùm nullum esset in portu navigium, quo cœptum iter prosequeretur, ausu magno pedes illud ingressus est: & per ingentia viarum incommoda Macaum usque absolvit. Inde militari veste irrepens in Japoniam, & Amacusam ad vernaculæ linguæ studium à Superioribus amandatus, morbo non uno tentatus est, quos homini aliemioris jam ætatis, & victûs insolentia, & asperitas frigoris conciliavit. Ipse interim ut futuro Martyrio, quod unicè suspirabat, proluderet, corpori suo infestus esse, atque illud diris modis vexare, flagris diverberare quotidie, & quidem solemniorum dierum pervigilijs geminatâ ad sanguinem verberatione; cilicio accingi continuè, & setoso frequenter alterum adjungere ferreum. Triduo quothebdomadis, & pridie festorum tolerare jejunium; & diebus Veneris in pane & aqua. Victum interim suum omnem erogare pauperibus, & in eorundem subsidia stipem undequaque colligere. Tempus reliquum omne mentali dabat orationi, semper in genua provolutus: & ut Deo litaret religiosiùs (quod nunquam faciebat lachrymarum expers) comparabat se ad Missam unius horæ meditatione, & tantundem gratiarũ actioni impendebat. Simul ùt gentis idioma condidicit, totus in mortalium salutem incubuit, vitámque Angelicæ quàm humanæ similiorem, quasi præsagus quòd velox sit depositio tabernaculi sui, cum omnium admiratione, nunquam remissâ contentione agitavit. Evocatus ad excipiendas quorundam confessiones Omuram

A. 1623.

P. Michael Carvallius Lusit: Soc: IESV, pro fide Christi inter: lentos ignes uiuus consumtus Omuræ in Iaponia 25. Aug. A. 1624

C. Screta d. Melchior

A. 1623. operâ clandestinè illis ex sententia navatâ, parabat se in tutum recipere; cùm exploratori clanculario agnitus, ipso S. Magdalenæ festo, quam peculiari devotione venerabatur, reste injecto in collum capitur, jussûque Gonrocui Gubernatoris Nangasachi, carceri Omurano, 16. palmos longo, octonos lato, quo jam antè 4. alij Religiosi tenebantur, concluditur. Solatio præcipuè fuit, præter copiam quotidie DEO in carcere litandi, duos ex ipsis suis comprehensoribus ad Christum convertisse, neque suâ comprehensione ulli noxæ vel incommodo fuisse, cùm præter morem jam captus de nullo, qui aut se convenisset, aut quicum egisset, interrogaretur.

Tenuit ea custodia Patrem 13. omnino menses, cujus ineffabiles delicias amicis communicaturus, nunquam satìs exprimere posse sibi videbatur; ità ad Societatis in Japonia Procuratorem scribens. *Sumus omnes infirmi, & corpore debiles; sed admodum robusti & recreati spiritu, nam DEUS qui Pater misericordiarum est, in majoribus ærumnis uberiores favores, atque ad eas tolerandas auxilium suggerit. Hoc de me possum equidem affirmare, singulari quodam & extraordinario me sensu voluptatis inter patiendum affici: neque in animum unquam induxissem meum, tantam inesse in adversis pro DEO sustinendis suavitatem. Ejus Majestati laus in æternum sit & benedictio.* Multò maximè autem luculenter ad P. Benedictum Fernandium, qui nono post anno in odium Christi necatus est, in hæc verba sua solatia decla-

declaravit: *Probè sciebam me servum inutilem esse, atque ad Orbis conversionem paris in carcere atque extra carcerem, hoc est nullius usûs. Atq; eò placuit DEO huc me compingere, ut purgatis pœnitentiâ criminibus, DEI servorum, qui mecum sunt exemplis, tempus malè à me otioséq; collocatum addiscam corrigere; méquemetipsum ad mortem obeundam comparare, quam profectò admodum impensè ad Divinæ Majestatis gloriam, in noxarum mearum satisfactionem expeto. Haud ierim equidem inficias, multùm me ac vehementer perterrefieri, quoties oculos ad illas converto. Sed ubi rursum ad eam me reflecto Benignitatem, quæ solem suum oriri facit super bonos & malos, justos & injustos, non possum mihi non summa quæq; de DEO polliceri; & jam nunc mihi videor quodammodo manibus antecapere, atque complecti sanctam ejus gratiam, & animi robur, quo vitam pro ijs institutis ac lege profundam, quam tot egregij pugiles, per enormes adeò cruciatus tuentur & asserunt, quámque à principio datis cervicibus olim Apostoli propugnârunt. O Pater mi dilectissime, quàm fortunatus essem, si me ob DEI tam boni amorem, ingenti rogo deflagrare conspicerem! Quàm felix, si honore ejus Domini minutatim conciderer, qui tot me donis suis prævenit, qui insecutus me tam diu est, patienterque sustinuit obnitentem, neque ignarus ingrati animi mei, neque adeò pertæsus! O amabilis JESU mi, ecquid unquam præstitero miser peccator, quo gratificer tibi? Quibus tibi satis laboribus fecero? Quæ subiisse tormenta, quò tibi placeam, sat fuerit? Quot cruces paratas habes, quæ incendia constituta? O quid me vis facere Domine! da quod jubes, & jube quod vis. Jam demum tempus est Pater mi charissime, opitulandi mihi indigno servo tuo, quà fervidis orationibus, quà sanctis Sacrificijs, ut ad ea omnia fortiter excipienda mihi DEUS vires suppeditet, quæ me pro meis delictis ipse pati voluerit; concedátque ad suam gloriam, atq; in contestationem suæ sanctæ Legis plurimà adversa sustineam; flammas ferrúmque, & quidquid in caput meum hostes Numinis ejus excogitare quiverint, ac moliri. Mundus, & quidquid ejus voluptatum est, quidquid opum & gloriæ, mihi jam prorsus despectui, & pro nihilo sunt. Hoc mihi sit unum posthac gaudium, pati pro Christo; adeóque etiam si Divinæ sic Majestati collibitum sit, ut in hoc càrcere malis confectus occumbam, fiat voluntas ejus. Et si ex adverso voluerit, ut hoc arcto & solo in loco, ad usq; supremum, & decretorium gentis humanæ diem doloribus & morbis oppressam animam traham, neutiquam obsto aut refragor. Jam verò quoniam quidem certiores Nangasacho reddimur imminentis propediem finis nostri, extremum idcirco per hanc scriptionem vale tam caro Capiti, quàm est mihi R. V. dico. Tu pro me Deum ora Pater carissime; ego diligenter vices reddam.* Ad R. P. Provincialem autem: *Audio*, inquit, *multos Jendi mortem subiisse pro Christo. O fortunatos illos millies, felicésque athletas JESU, qui palàm facere, totique Xoguni Regiæ testatam legum ipsius injustitiam potuêre, & Legum Omnipotentis DEI æquitatem tueri, quiq; pro ejus honore atq; existimatione, minimè cunctati sunt cum sanguine vitam profundere. O felicitatem! ô sortem optimam! ô sanctam invidiam! ô mortem eò beatiorem, quò mihi vita in hac valle lachrymarum sit infelicior! ut cum Paulo Apostolo nonnunquam exclamare cogar: cupio dissolvi & esse cum Christo. Miserum me, quem, quia truncus infelix & obsitus peccatis sum, haudquaquam ea manebant certamina, queis suos destinat electos DEUS. At R.V. quoniam mihi Pater est, tantúmq; gratiæ apud Deum Dominum nostrum commune m valet, eum interpellet pro me, atq; efflagitet, ut benignos ad me oculos, & pietate plenos convertat; atq; hoc largiatur, ut quando dedit hoc loco concludi, vitam quoq; liceat ipsius gloriæ, & noxarum mearum vindicationi depacisci.*

Advenit interim felix Nangasacho nuntius, eandem communiter in P. Michaëlem, tres PP. Franciscanos, & unum Dominicanum, conflagrationis apportans sententiam. Quo incredibiliter exhilarati, die 25. Aug. A. 1624. producti sunt è custodia, Crucem singuli manu ferentes, arctè vincti, collo in restim inserto, & brevi maris trajectu in locum supplicio destinatum trajecti, ante omnia navicularijs, pro exantlato sui causâ labore, gratias egerunt. Tum elevatis sublimè quas gestabant crucibus, instituêre Psalmos ritu sacro modulari; donec P. Carvallius ad confertam multitudinem conversus, Fideíque Christianæ gratiâ perlibenter mortem se omnes oppetere contestatus, primus omnium palo, multis osculis & amplexibus antè delibuto, alligatus est; reliquis secundùm ipsum, omnibus in habitu sui Ordinis, ad diversos palos laxè, pene ad speciem adstrictis, ut caloris impatientiâ victi, commovere sese & contorquere possent, & incompositis gestibus ac motibus plebi ludibrio forent. Verùm illi fixis in Cœlum obtutibus stabant immoti, altâ voce Divos in auxilium vocantes, dum admotâ singulis exiguâ pyrâ, torreri potiùs longo lentóque æstu, quàm ardere deflagratione videbantur. Ludovico Japoni è tertio S. Francisci Ordine flamma propior continuò vinculorum nexus exolvit; qui

qui jam liber ad socios Sacerdotes, medias inter flammas, ardoris & cruciatuum potens accessit, & sacros eorum pedes venerabundè suaviatus, & circumstantem multitudinem ad Fidei Christianæ professionem, quâ solâ comparari queat sempiterna salus, vi magnâ cohortatus, ad stipitem se suum ultro retulit, & fortem animam primus in Cœlum transmisit. Hunc proximè P. Michaël secutus est, quem flamma luculentior citiùs reliquis, post grandia constantiæ documenta extinxit, anno ætatis 47. Societatis 27. Tertius succubuit victor ignium Fr. Ludovicus Sassandra Sacerdos Japon, qui superstites adire Sacerdotes, combustis jam funibus suis conatus, cùm pedibus ustulatis ingredi non posset, eos suo è loco profundâ corporis inflexione veneratus, excessit. Duo reliqui, ipsas tres horas constitêre, nullo doloris aut infirmitatis indicio; donec & ipsi demum incendio confecti sunt. Corporibus penitus igne consumptis, & cineribus in mare dispersis, subduxêre tamen Neophyti ossium ac stipitum fragmenta quædam, eáque ad venerationem piè religioséque servârunt.

P. JOANNES BAPTISTA DE BAEZA, & P. GASPAR DE CASTRO.

Eodem die, septimo nimirum Maij, A. 1626. quamvìs distinctis in locis, vitam, quam in maximis ærumnis tempore persecutionis Japonicæ toleraverant, feliciffimè finivêre P. Joannes Baptista de Baëza, & P. Casparus de Castro. Ubedæ in Hispania natus P. Baëza, ex Legum studioso Societatis tyro, ac deinceps emenso Theologiæ curriculo Sacerdos factus, miram illam, quâ pollebat, dicendi facultatem saluti gentilium devovit, transmissóque sub annum 1586. Oceano, Mozambici primùm, tum Goæ & Macai, cum ingenti animorum fructu eandem exercuit. Inde in Japoniam, qui votorum scopus Patri erat, missus An. 1590. in Regno Fingensi per triennium plus quàm septuaginta millibus hominum natu grandium Christi Fidem persuasit, eósque omnes manu propriâ salutaribus aquis abluit, præter innumeram infantium & puerorum multitudinem. Eâ enim frequentiâ ad Baptismũ Patris accedebant, ut is non rarò brachium ad affundendos latices eorundem capitibus attollere ampliùs non posset, adeóq; differendus fuerit reliquorum Catechumenorum in diem posterum Baptismus. Secundùm hanc animorum messem Scimabaræ aliquantisper substitit, donec Ludovico Cerqueria Japoniæ Episcopo socius & adjutor datus, Vicarij Generalis munus cum laude eximiæ prudentiæ, & ardentissimæ in omnes charitatis sustineret. An. 1612. pulsus cum Sociis Scimabarâ, ad Regna borealia se recepit; sed inde rursus post biennium revocatus Nangasachum, quamvìs jussu Tyranni in exilium deportandus cum reliquis foret, tamen postulatu plurimorum, quos ipse sacris undis tinxerat, ibidem clàm remansit. Non multò pòst invitatus à socijs in Chinam, ut eum agrum ad copiosam messem jam maturum operaretur, solâ spe vinculorum in Japonia obtinendorum impetravit nè mitteretur: ubi eas toleravit annis deinceps plurimis ærumnas, & pericula tanta, quæ conflagrationis tormentum suâ longævitate superâsse videri possunt. Solos ex assiduis periculis, quos passus est terrores, aliquatenus juvat ex ipsiusmet literis, ad nostrum aliquem datis cognoscere. *Quis tibi satis* (inquit ille) *explicare possit R. P. ea quæ in hac perturbata Babylone superioribus hisce mensibus gesta sunt? cùm hi Ethnici unum id anxiè agerent, ut nos caperent, eáq; de causa perturbarent omnia, & incredibilem cunctis metum injicerent. Quod si ex me sciscitere, cur igitur in eorum manus non venerim? non habeo quod respondeam aliud, quam id ex DEO quæri posse. Nam ex quo hac in ora versor (versor autem jam 8. ipsos annos, sic ut nusquam excesserim) neq; proditores unquam, neq; exploratores in eas ædes, ubi versabar, pedem intulerunt. Nocte, quæ Natalem Domini jam proximè elapsum antegressa est, triceni Judæ socij totam in qua degebam viciniam diligentissimè perlustrârunt, ut Patrum quempiam in latebris reperirent: omnes adiêre domos, præter eam unam ex omnibus, in qua ego nixus ante aram genibus opperiebar, ut mihi vincula immanes illi lictores injicerent; & à me Dogicum eâ causâ priùs ablegâram, ne in discrimen meâ causâ veniret. Nox ea universa in omnis ejus viciniæ summa perturbatione consumpta est: concerptæ sacræ imagines: jactata in Deum maledicta, miseri Christiani sexcentis appetiti injurijs. Idem*

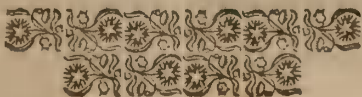
P. Ioannes de Baeza Hisp: et P. Caspar de Castro Lusit: Soc: IESV, gravissimis Proscriptionis ærumnis à Xogunsama Imperatore confecti in Iaponia. 7. Maij. A. 1626.
G. Screta del. Melchior Küsell f.

usu mihi venit in pervigilio Dominicæ Circumcisionis, quando paucis horis non paucas pervagari domos coactus, cùm unâ exturbatus, aliâ non acciperer; ad extremum sub dio, Cœlo sereno, sed tempestate, frigore, ventísq; asperrimo, noctem ità peregi, ut ægrè postridie Sacrum possem facere. Veniebat in mentem ejus pacis tranquillitatisque, cujus per sacros illos dies fructum Societas capere ubique gentium solet: sed quæ benignitas Dei est, meam ego sortem illâ feliciorem duco. Hæc & similia totâ duodecim annorum serie tam illi fuêre crebra & vulgaria, ut ærumnarum Fidei causâ toleratarum magnitudine tandem solveretur totis artubus fluxâ paralysi, nervis omnibus contractis; ut proinde membrorum impotens, lignea conclusus in cista domesticatim circumgestaretur, id unum anhelans, ut suam DEO vitam daretur immolare per flammas. Verùm enimvero visum aliter DEO fuit, qui lento morborum pœnarúmque igne consumptum, siccâ voluit morte defungi, Sacramentis ritè comparatum Nangasachi, ubi diu Rector Collegij fuerat, 7. Maij A. 1626. ætatis 68. Societatis 47. laborum in Japonia 36. Corpus vitâ functi Ethnicorum furori, solertissimè illud ad flammas conquirentium, subduci fecit, & ad debitos Martyri aliquando honores recondi P. Franciscus Paciecus Provincialis & Gubernator Episcopatûs, esto jam tum carcere in odium Fidei conclusus.

Patri Casparo Lusitaniæ urbs Brachara Patria fuit; qui ad familiaria munia adlectus in Societatem, Conimbricæ primùm vitæ

vitæ Religiosæ posuit Tirocinium, tantúmq; in virtutis studio promovit, ut P. Sebastianus Morales, ex Lusitaniæ Provinciali designatus à Rege, & à Summo Pontifice confirmatus Japonensis Ecclesiæ Episcopus, cùm navigationem suam in Japoniam adornaret, unum ex omnibus viæ comitem, juxta ac salutis suæ Curatorem (nam medicinam nonnihil callebat) Casparum sibi segregârit. In ea navigatione perpetuâ invaletudine conflictatus Episcopus, & ejus socius Sacerdos, copiosam charitatis Casparo præbuêre materiam; quibus tandem ante ingressum Goæ morte sublatis, in India tantisper Casparus restitit, dum P. Petrus Martinez novus ex Europa devectus in Indiam Episcopus, unà secum acceptum transvexit Macaum. Ibi ob egregiam animi indolem literarum studijs, ac morali Theologiæ admotum, Sacris initiavit Ordinibus, deduxitque A. 1596. secum in Japoniam, tam navum deinceps, tàmque flagrantem animorum Curatorem, ut ea in Vinea, quæ illâ tempestate cultores habebat strenuissimos, primas illi passim deferrent. Et quoniam corporis habitudo firmitásque favebat, nihil non ille laborum suscipere, nihil non exhaurire, nunquam sive diu, sive noctu vacare, neque itineribus, vigiliâ, inediâ, neque æstuando, neque algendo fatigari. In universali illa Sacerdotum è Japonia proscriptione, jussus navim post 22. annorum Japoniæ culturam conscendere, clàm ipse in navigium, quod stabat in anchoris se conjecit; unde trimestri toto, quoad navis illic constitit, in Urbem ex intervallo regressus, multis admodum saluti fuit. Quâ digrediente & ipse migrare coactus, brevì pòst Japonicarum ærumnarum desiderijs actus, nemine præter Navarchum in consilij conscientiam admisso, cultu habitúque variato, Nangasachi inobservatus excendit. Terram continuò pronus exosculatus est, & se cum lachrymis DEO rursum dicavit in gentis ejus salutem; quam in Arimensi primùm ditione, tum in Regno Fingensi, per præsentissima capitis pericula ardentissimè procurans, ad octona mortalium millia numerabat, quibus suam debebat præstare ex officio operam. Interea tamen neque de precandi commentandique contentione quidquam remittere, neque laxare jejunia, neque corporis cilicio & flagellis quotidie divexandi morem, nè in morbo quidem omittere. Capto inter hæc P. Francisco Pacieco Provinciali, in vicinam sese Insulam Christianis habitatam recipere vitæ tuendæ causâ coactus est; sed non longo intervallo Aryam, firmandis in atrocissima Tyrannide Christianis revocatus, in latebram se tam arctam angustámq; compegit, ut laxitatis amplius sibi defuncto fore, quàm esset viventi tunc spirantíque diceret. Et erat anni tempestas hiberna, unde tanta difficultatum accessio facta est, ut gravi morbo conscito animam vix ægrè retineret. Ecce autem necdum viribus confirmatum, subitò coorta persequentium rabies Tyrannorum, instauratáq; Christi Præconum investigatio, Casparum in Nacaianam villam sesqui milliari dissitam ejecit. Sed inde quoque vestigio temporis, deprehenso P. Balthasare de Torres, coactus excedere, declinandæ inquisitorum improbissimæ diligentiæ, feretro sicut sandapilâ in fruticetum elatus est; ubi diem noctémque delituit, quoad ij, qui domesticatim omnia perscrutabantur, abscederent. Ibi demum tot adversis exercitus, tam aspera ab inclementia aëris perpessus est, ut fugientem jam ultro non posset vitam remorari. Igitur è frondibus ramalibus tugurio sibi malè conserto, ventis ac reliquæ temporis inclementiæ pervio, à Patrum uno clàm accersito ad cœleste iter Divino Viatico corroboratus, vitam incommodis periculisque pro Christo aditis gloriosam, felici clausulâ coronavit, die 7. Maij A. 1626. ætatis 66. Societatis 47. Japonicæ culturæ 24. Cadaver loculo impositum, eo in saltu quo latuerat, ex ejus voluntate, incredibili Neophytorum luctu & consternatione depositum est, jussum etiam à P. Francisco Pacieco Provinciali è custodia, honoribus futuris servari.

P. Franciscus Paciecus Lusit: P. Balthasar de Torres Hisp: P. Ioannes Zola Ital., cum 6. Coadiutoribus Iaponijs Soc: IESV, lento igne vivi pro Christo exusti Nangasacki in Iaponia 20. Iunij, A. 1626.
C. S. d. M. K. f

P. FRANCISUS PACIECUS, cum 8. Socijs.

DEsævijt atrocissimè in Patres nostros, aliósque Divinæ Legis præcones, ac eorundem receptatores, Japoniæ Monarcha, ea potissimùm de causa, ut illâ tormentorum atrocitate Viros quidem Apostolicos à munere prædicandi, indigenas à Sacris veræ Fidei, Patribúsque suscipiendis deterreret; voluitque idcirco per populosissimas Urbium plateas captivos raptari, & in maxima congregati undiq; populi frequentia extremo affici supplicio. At voti sui adeò compos factus non est, ut jam ipse adverteret constantissimam Martyrum tolerantiam multò maximè & Japonios ad veram Fidem, & Patres ad insistendum Divinæ Legis promulgationi invitare. Ergo dum P. Franciscus Paciecus totius Japoniæ Provincialis, & Episcopatûs jussu Pontificis Maximi Administrator, cum octo è Societate captivis ad locum supplicij Nangasachi duceretur, subveritus Urbis Gubernator, nè tanti viri fortitudo animos spectantium confirmaret potiùs, quàm labefactaret in suscepta Religione, sub gravi supplicio vetuit quemquam ad spectaculum Urbe egredi; portas etiam Urbis obserari jussit, nè quamvìs vellent, possent egredi ad destinatum supplicij locum Nangasachenses. Sed neque his artibus prohiberi potuit sive Ethnicorum curiositas,

riositas, sive Christianorum pietas, quin complures utrorumque (quamvis non eâ, quâ aliàs frequentiâ) adessent; cùm interim è finitimis undique Regionibus multò quàm aliàs copiosior afflueret spectator ad supplicium; quod ubi P. Francisci ac Sociorum egregiè gesta, atque captivitatem priùs retulero, fusiùs enarrabo.

Natus est P. Franciscus in Lusitania genere Nobili, Patre Garziâ Pacieco, matre Mariâ Mesquitâ, sorore Jacobi Mesquitæ, de quo paulò antè incendio in Japonia absumpto memoravimus; fratrésque habuit ternos, qui militiam secuti, & egregios in eadem gradus consecuti, in Indiam Franciscum præcefsêre; quorum ipse deinceps autoritate cùm Goæ ageret, in contubernia militum crebrò se insinuabat, ut perditos illorum mores ad leges Christianas emendaret. Nondum pueritiam excesserat, jámq; in omnem pietatem adeò erat propensus, ut cùm de veterum Martyrum gloria decennis audisset, votum tantilla in ætate conceperit se Martyrem fore. Cúmque videret Ulyssiponâ (ubi humaniores condiscebat disciplinas) quotannis è Societate Patres Scholasticósq; lectissimos, Divinæ gloriæ & Martyrij studio concitatos, in Indiam Japoniámque navigare, eorundem æmulaturus gloriam, Societatem à P. Sebastiano Morales flagranter expetijt & impetravit, atque Conimbricam ad Tirocinium ablegatus est. Quantos inibi processus ad Virtutis perfectionem fecerit, uno hoc ab exemplo disce, quo multos Sanctorum si non vicit, at certè peregregiè æmulatus est. Jussus namque Tironum Societatis more experimenti causâ mendicato peregrinari, ad Pontem Limium paternum oppidum divertit. Ibi squallidus utì erat ac lacer, ad maternas ædes, atque adeò ad matrem ipsam stipem rogaturus accedit. Illa vultum mendicantis intuita, in mendicabulo quidpiam suum tacito naturæ ingenio persentiscere, commoveri, variari in vultu; denique cubiculum interius ingressa filias evocare, si fortè fratrem in peregrino agnoscerent. Quod dum mater facit, Franciscus è vestigio subducit sese, oppidóque excedit sui victor, & triumphator suorum. Philosophiâ Conimbricæ imbutus, exoratâ A. 1592. Indiâ, in Prætoria Francisci Melli Goam appulit, ubi post Theologiæ studium Sacris initiatus, cùm in Japonia primos adversùs Ecclesiam æstus cieri accepisset, eò quàmprimùm evolare, & suum procellæ pectus objicere contendit. Ergo Macaum discedens, postquam annis aliquot Moderatorum jussu pro concione illic laborâsset, in expetitam diu Japoniam permissus demum est transmittere, 4. priùs solennibus DEO votis A. 1603. obligatus. Primus tum labor eum excepit in gentis idiomate per annum unum condiscendo, quo utcunque eruditus, Meacum, urbem Japoniæ principem, duobus cum socijs est destinatus; adeò fœdam expertus tempestatem, ut permultis Japonum mari haustis, anchoralibus distractis, navi convulsâ, malo ità diffracto, ut ejus parte alterâ P. Joannes Porticus oppressus fuerit in puppi; ipse non sinè miraculi opinione diu cum mari, ventis, ac morte luctatus, sospes evaserit. Naufragus venit Ozacam; unde aliquantò pòst Sacajum progressus, stabilem Societati Residentiam ibi primus instituit. Sed medio ex cursu Macaum imperijs Majorum revocatus est, ad ejus Collegij gubernationem sustinendam; cùm eo perfunctus munere, ardentiùs ad ærumnas adspiraret Japonicas, eodem illum remitti placuit; ex quo præsertim Ludovicus Cerqueria Japoniensis ex Soc. JEsu Antistes, incurarum eum suarum Adjutorem, cùm Vicarij Generalis appellatione censuit adsciscendum.

Biennium in illo munere, cum ineffabili Japoniæ emolumento posuerat, cùm A. 1614. Ludovicus Episcopus, dolore magìs vexatæ Ecclesiæ suæ, quàm suo, naturæ concessit; & ea mox insecuta tempestas est, quæ inexorabili Imperatoris sententiâ, omnes Evangelij Præcones proscriptos ejecit. Igitur etiam ipse, quem pervulgata gesti muneris dignitas, Magistratuum oculos fallere non sinebat, Macaum deportatus; cùm assidua ejus animum sollicitaret Japoniæ cogitatio, anno vertente, adscito Institoris habitu, cum pluscúlis Socijs, qui nautas vel milites cultu assimulabant, majores quàm unquam antea spiritus ad tolerandos pro Japoniæ salute labores, eòdem retulit. Quantum ibi per 11. annos ærumnarum exhauserit, cultu ob pericula variato, semper alieno nomine, etiam Ignatij à Cruce assumpto, facilè credet, qui cogitabit vitam illi in saltibus plerumque & montibus, vel si bene secum ageretur, in sqallidis luridisque mapalibus traductam. Sacaij certè angustissimo in angulo, inter domorum tabulata nè proderetur, anno toto delituit, periculo tantò deinceps majore illi accrescente, quantò imposita Japoniæ Pro-Episcopi à Pontifice dignitas, unicum Christianis omnibus perfugium illum constituebat. Quo in gradu con-

constitutus, cùm in salutem commissi gregis diu noctúque curis distraheretur, nullius tamen servitium admisit unquam: & quamvìs ætate jam gravis, afflictâ valetudine, oculisque ità caligantibus esset, ut ijs captus propemodum videretur, nudis tamen semper pedibus incessit. Fixerat ille sedem, ut opportunè cùm res posceret conveniri posset, in oppido Cocinotzu, ea potissimùm de causa, quòd Mataunntra Bungus oppidi Dominus, quamvis Ethnicus, ingenio tamen miti, ad Christi Sacra connivebat. Verùm is A. 1625. ad Imperatorem Jendum profectus, ubi sævissimis passim edictis & supplicijs in Christianos agi vidit, ut favorem sibi Imperatoris conciliaret, jubet ipse quoque in ditione sua inquisitionem fieri. Quod dum fit, Cumata quidam nomine, à Fide Christiana apostata, Mondum Gubernatorem clàm convenit, spondétque se illi P. Franciscum dum velit traditurum. Lætus hoc indicio Mondus, navigium sub vesperam cum satellitio conscendit, & duce Cumatâ, qui in Patris diversorio frequens alioqui & domesticus erat, eò rectà contendit. Pater audito militum strepitu, facilè quod re ipsâ erat suspicatus, adventantibus obviam processit. Quorum aliquis efferatior illum baculo excipiens, Mondus autem Gubernator præcipiti rabie etiam acinacem distringens, in loco necaturus erat, nisi Collegarum alter manu injectâ prohibuisset. Comprehensi sunt ibidem cum P. Francisco, Petrus Rinxei, qui Societatis impetrandæ studio totos 8. annos Provinciali in obsequijs fuit; Paulus Scinsuke, qui à puero Patribus nostris adhæsit, in custodia demum uterque Societate donatus. In vicinia verò cœpêre Casparem Sandamatsu, qui cùm sectas Japonum & characteres egregiè calleret, pro concione dicebat, quamvìs domesticis addictus esset obsequijs. Excurrerat ille in viciniam Concionis habendæ gratiâ cum famulo Joanne Kisacu, de quo dum ex Fratre Caspare quærerent lictores: *quísnam esset?* respondit: *famulum esse, liberum proinde dimittendum.* At Joannes elatâ mox voce, complures jam annos se Provinciali eâ spe famulari testatus est, ut aliquando Societatis & Martyrij consors evaderet. Vinctus ergo unà, & ad hospitium Provincialis deductus, sanctam eidem movit invidiam. Ubi enim illum cum cæteris, se uno excepto, vinctum conspexit, impensè oravit milites, ut sibi etiam vincula injicerent. Sed non impetravit: Scimabaram cum reliquis exsors vinculorum adductus. Ibì modis primùm iniquissimis à custodibus habiti, cùm ex adverso Angelicam præ se modestiam, tranquillitatem, submissionémq; ferrent, milites tantæ fulgore virtutis obstupefacti, eam sibi Legem petierunt explanari. Datus ergo ijs est Petrus institutor, jam tum à P. Provinciali cum alijs 4. unà comprehensis in Societatem adlectus: qui paucis diebus tam egregiè, operante in illorum animis divino Spiritu, rem egit, ut uno eorum baptismum consecuto, cæteri omnes, nisi deterreret immanitas cruciatuum, initiari baptismo vellent, virtutis captivorum passim cum lacrymis facti deinceps prædicatores. Eâ re, Neophytorúmque ad Patrum carcerem concursibus incitatus Gubernator Mondus, hominem præficit eorũ custodiæ, fastûs & importunitatis ipsis militibus intolerandæ. Sed & ille sanctis captivorum exemplis, & unius hebdomadæ catechesi, prorsus à se dissimilis evasit: palámque etiam Mondo, tantùm non in furorem verso, asseruit, nulla esse tormenta & supplicia, nullas spes aut Principis favores, quibus ab exposcendo baptismo posset deterreri.

Versabatur hoc ipso tempore clàm Scimabaræ P. Joannes Baptista Zola Brixiensis Italus, qui in Societatem anno ætatis 19. adscriptus, novennio post P Albertum Laërtium secutus, cum 61. Socijs in Indiã transmisit; indéque absolutâ Goæ Theologiâ, in concupitam jam Sacerdos trajecit Japoniam, quam etiam indefatigabili studio per annos complures excoluit. Datus Arimensi Collegio, & Socijs in ea ditione laborantibus, in locum capti P. Navarri, Rector, cùm atrocissima in viros Apostolicos vigeret inquisitio, mutatis perpetuò stationibus, tandem Scimabaram delatus est. Nec ibì quieto esse licuit. Capto namque Provinciali, & Scimabaram adducto, consilio rogatúque Christianorum, quamvis esset Martyrij sitientissimus (quod etiam per literas à P. Carolo Spinola, & P. Navarro, quas in Breviario suo circumferebat, promissum sibi habuit) tempori tamen cedens, in domum Joannis Naisen veteris & fortis Christiani, littori imminentem concessit, ut deinde mari conscenso inde se subduceret, languidus adhuc ex morbo & imbecillis. Jámque ad discessum instructo, unâ priùs horâ quàm conscenderet, submissi à Gubernatore accepto indicio satellites superveniunt, & horas Canonicas, epistolásq; illas Martyrij vades fortè legentem, ex improviso occupant. Erat cum illo Vincentius Caunus Sina, in Corea natus, quam Taicosama

cofama armis occupaverat, operâ Ducis Augustini Fingendoni Christiani. Hujus aciem in suos dispositam ordines Vincentius 13. tunc annos natus, eminus ex castris Coreanis contemplatus, exarsit desiderio ejusdem cominus spectandæ. Ergo insalutatis suis, è paternis castris (Pater enim tribus equitum millibus præfectus erat) se ad hostem proripit, & in Ducis Augustini tentorium ultro se infert puer speciosissimus. Propinquus quidam Augustini liberali pueri formâ & ingenio captus, Caunum sibi vendicat, & in Japoniam abductum, Ecclesiæ Seckiensis obsequio addicit. Hìc ille salutari lavacro ablutus, linguam Japonicam brevissimè puerili facilitate condidicit, magnisque in virtute factis progressibus, in præclarum adeò concionatorem evasit, ut Coreani & Japones quàm plurimi suam illi salutem secundùm Deum acceptam referrent. Ardenter expetebat Vincentius Societatem, quam ut impetraret, acceptâ à Patribus admissionis conditione in Sinas penetravit, insigni multorum ad Fidem accessione; donec in Japoniam redux, Joanni Zola adhæsit, cum quo & comprehensus fuit.

Horum captivitatem cùm fama longè vulgâsset, Feizo apostata, qui Nangasachi pro Gonrocuo Rempublicam administrabat, quò suam Imperatori fidem probaret, in Christianos & ipse accuratissimè inquirebat. Latebat tum Nangasachi P. Balthasar de Torres, Vir tantus, ut si singula de illo proferenda forent, justum conficerent volumen. Granatæ, quæ Hispaniæ Bœticæ Urbs nobilis est, illustrissimis genere & virtute parentibus natus est 14. Decembr. A. 1563. & ubi maturuit, Ocaniam ad scholas Societatis transmissus. Cùm verò complures ex illo Collegio ad infidelium salutem procurandam in Orbem novum alacres, & gaudio quodam insolito delibutos abire videret, cæpit & ipse spe similis olim Missionis Societatem ardenter exposcere, quam etiam bonâ Parentum veniâ A. 1579. impetravit. Exacto Navalcarneri per omnia virtutis absolutæ documenta biennio Probationis, triennio item Philosophici studij Seguræ, cùm eum magis magisq; ardens juvandarum animarum zelus veluti depasceretur, dimisêre tandem Superiores eâ classe, quæ Japonios Oratores cum P. Mesquita Româ revexit in Patriam Goam ùt appulit, ità naviter Theologorum doctrinis se impendit, ut easdem deinde primùm Goæ, tum etiam Macai totos 8. annos eximiâ cum laude, & quantâ nullus antè satisfactione docuerit. Et tamen, quod mirere, publicè simul ad confertissimũ populum pro concione dicebat, pœnitentibus ità assiduus, quasi nihil præterea muneris haberet, aures dabat, simûlque calamitosis & mœstis omnibus certum erat perfugium. Ubi verò ad desideratas Japoniæ ærumnas transmittere A. 1600. Macao permissus est, ijs incessit gaudijs, quæ parere illi poterat primum in Indias transmittendi votũ tandem opere completũ; hinc tanto ad eas comparare se nisus est studio, ut eo toto in cursu divinæ commentationi, quam antea persamiliarem habuerat, penitùs se dederet, prorsus ut jam ejus in Cœlo videretur omnis esse conversatio. Appulso prima cura linguæ vernaculæ condiscendæ fuit: dein Meacum profectus, ibì atque in circumposita vicinitate Socijs præpositus, primum Divinæ fecit sationis periculum, atque Ozacæ postea & Fuscimi egregium fecit suæ operæ pretium. Secundùm hæc in Borealia Regna transcurrit, Canga, Noto, Zu; & sex ipsos annos in ijs tractibus, nive & frigoribus asperrimis, consumpsit, maximâ frugis ubertate, cujus colligendæ copiam Fingendoni Principis in Christianos, & in Justum Ucundonum Japonensis Ecclesiæ columen, favor ac studium faciebat. Socijs post hæc omnibus Daifusamæ decreto Japoniâ exactis, habitu ementito in ejus Ecclesiæ subsidium relictus, dici non potest quanta tum demum malorum & difficultatum in illum incubuit moles! Cùm enim ob intentissimam vestigatorum sagacitatem, nihil uspiam tutum, nullus, vel periculosus esset receptus, sæpe tertium Pater derepentè quartúmque mutare cogebatur latibulum. Demum Christianis, quò sibi diutiùs servaretur, volentibus, in Regnum Sanuki, aliquantò ab communi insectationis molestia longinquius secedens, excitato è stramentis mapali, sex ipsos menses solitarius in silvis, in bestiarum contubernio consedit; donec remittente nonnihil inquirendi in Christianos ac sævi&di studio, repetitâ Ozacâ suis sese reddidit officijs. Ecce autem vix pedem eò retulit, cùm instauratâ insectatione, repentè deprehensus, ità à satellitibus velut indagine cinctus est, ut eorum oculis subduci nullâ humanâ arte posse videretur: cùm novum & insolens consilium capientes Neophyti, Patrem in lectum componunt, & medicamentis undique delibutum, instar valetudinarij fascijs circumligant. Ejus consilij celeritate delusi exploratores, & prædam evasisse manibus admirati, recessêre; Christiani verò

verò Patrem illico Sacajum ad securitatem transtulêre.

Interim grave ortum est bellum inter Daifusamam, & Findeyorum Taicosamæ nuper Imperatoris filium, quo funditus Ozaca eversa est. Igitur nè eo discrimine ope suâ civibus & militibus, qui plurimi Christiani erant, deesset, Ozacam è vestigio recurrit, retrahentibus nequidquam cum lachrymis à præsentissimo discrimine Sacaianis. Cecidit eâ obsidione in pugna Findeyorus, urbs capta, incensa, flammis consumpta est. P. Balthasar medijs præliorum in fluctibus animo erat adeò præsente ac tranquillo, ut qui eum observabant, attoniti obstupescerent, cùm fugà salus quærenda esset per cadavera necatorum, pérque ignes, qui tectis injecti latè omnia depascebantur. Hìc illi socius Michaël Dogicus in oculis trucidatus; ipse ab grassantibus militib⁹ primò atrociter pulsatus, dein veste omni spoliatus, nudus in propatulo relictus est. Dum ergo nuditatis suæ verecundiâ in obviam fortè casam desertam se abdit, mortem ibì certus opperiri, Dominus illi non sinè prodigij specie amictum submittit. Joannes Sacurajus, qui Patri eo in itinere adhæsit, & vitam pro Christo postmodum in flammis Nangasachi profudit, conspicatur obsoletæ vestis lacinias temerè abjectas, & præter eas funem, qui corpori cingendo sufficeret: quibus Patrem utcunq; obvolutum, per medium victorem exercitum, ab omni militari licentia immunem DEO servante deduxit, cùm tamen nè à puerorum quidem alioqui aut fœminarum injuriâ temperarent. Consumpto eodem impetu flammis Sacajo, cùm locum quò se reciperet non reperiret, gravem morbum ab incommodorum magnitudine contraxit. Simul atq; ab eo quoquo modo respiravit, Nangasachium primùm, tum Cami & Sacaij vastissimas Regiones Evangelicis laboribus excoluit, ad usque A. 1621. cùm adversâ rursus tentatus valetudine, Nangasachium denique repetere coactus est. Sæpius ibi improbâ satellitum elusâ diligentiâ, cùm è manibus propè tenentium tanquam prodigio evasisset, tandem in casses nec quæsitus incidit. Latebat ille apud Cajum Virum optimum, cùm missi à Feizo satellites viciniam totam perquisitione Religiosi cujuspiam, habitu Sinico illic occultati, infestant: cujus turbationis ignarus Pater domo egreditur, ut Caij filiam civium uni nuptui datam ritu Catholico desponset. Eo in opere dum adhuc est, turba lictorum in ædes Caij tam improvisò irrupit, ut cistæ Sacri Apparatûs claudendæ, quam Pater apertam continuò rediturus reliquerat, otium non suppeteret. Igitur ex ea supellectile comperto solitos eò divertere Sacerdotes, tumultuosè pervestigant omnia, viciniam excutiunt, tormentis proditionem Sacerdotis extorturos minantur; risu ab ambientibus talia Neophytis excepti. Audito Pater fremitu, vacuum in parietem, eos in usus comparatum, interim se recepit, diem ac noctem integram eo in antro cibi somnique prorsus expers, & ne prætereuntes eum persentiscerent, prorsus immotus persistens. Et quia toto eo tempore duo excubitores Gubernatoris aderant, quos fallendi copia non erat, Pater inediæ & internecioni se devoverat, priùs quàm suis hospitibus noxæ foret. Postridie excubiæ toto vico dispositæ, ne quà Pater evaderet, conclavium januæ clavis confixæ, inque ejus unius captionem intenta omnia. Verùm Institoris Christiani è Regnis Cami charitas, omnem eorum industriam delusit. Hic morbo simulato, ut ab eo loco opinionem averteret, in alteram usque noctem pro specu decubuit: ut adeò frustra alibi vestigia Patris scrutati lictores, desperato eventu recesserint. Quare nocte concubiâ perfosso extrinsecùs muro Pater ereptus, contiguas primùm in ædes, atque inde mox in alias, rursúmque extra oppidum in alias, tandem Joannis cujusdam agricolæ in pagum Arimensem evasit; tantâ festinatione, ut præter conspiciliorum thecam, Breviarium & Rosarium, nihil omnino secum tulerit.

Jam 35. dies ibi egerat in tuto Pater, cùm Dominicà 3. Quadragesimæ, hoc est die 15. Martij A. 1626. Sacris ibi operantem gemini exploratores, fænisecij obtentu egressi, ac citra suspicionem in domum admissi, deprehendunt, & magnâ dissimulatione digressi, satellitibus qui in propinquo substiterant, indicium faciunt. Illi celeriter irruere, domesticos atrium obsidentes ad remorandos incursus, disijcere, fores perfringere; deniq; Patrem sacro jam se ornatu exuentem violenter corripere. Illum, & Michaëlem Tozo Sacrorum socium, patrem, matrémque familias, & reliquos familiares vinculis injectis comprehendunt, & per celebres Urbis vicos, sicut in triumphum deducunt. Id cùm pleno meridie fieret, ingens Christianorum ad spectandos venerandósq; heroës concursatio fuit; advolvebantur prætergredientium genibus, & offusi lachrymis sanctam à Patre, ducto Crucis signo benedictionem precabantur. Liberaliter ibi omnino à Feizo, cibis sem-

ſemper de propria menſa transmiſſis, habitus eſt, quòd ſperaret à Patre eâ humanitate delinito, poſſe aliquid de ejus receptatoribus, & Religioſorum latibulis, per anfractuoſas quæſtionum ambages reſcire. Sed inanis fuit improbi Apoſtatæ ſolertia: ut adeò ipſi Ethnici mirantes probarent ejus, & vulgatam Chriſtianorum taciturnitatem, tantâ circumſpectione, quæ Socijs nocumento forent, prementium. Nangaſacho Omuram devectus eſt, & carceri omnibus cœli injurijs undique aperto, octonos in quadrum palmos lato, caveæ altilium inſtar è lignis compacto, incluſus eſt, poſt toleratas trium Japoniæ Imperatorum 20. annorum ſpatio acerbiſſimas perſecutiones. Nihil ibi æquè animum Patris excruciabat, atque Divinæ menſæ penuria, quam ità luculenter in literis ad amicum de Societate teſtatus eſt. *Amantiſſime Pater, nihil æquè hac arcta in cuſtodia mihi grave eſt, ac SS. Miſſæ Sacrificio carere, neq; eâ me eſſe ſpe, ut vel in ipſo mortis articulo Sacrâ refici Communione tribuatur. Unum hoc P. Joanni Baptiſtæ Baëzæ invideo, quòd Sacramentis comparatus obierit. Ad meam ſortem quod attinet, magnas Domino gratias habeo: quod me tot maris ac terræ periculis eripuit; atq; illo imprimis, quod in Civitate ſubij, cùm per medium hoſtilem exercitum deduxit incolumem, quia nulla poterat humana vis ſoſpiti mihi vitæq; compoti tranſitum polliceri. Sed bonus noſter JEſus, quæ ipſius eſt infinita miſericordia, hanc mihi feliciſſimam habebat ſortem ſervatam, ut pro S. Evangelij ſui promulgatione ſanguinem profundam, & lavem ſtolam meam in ſanguine Agni. Oret ipſum R. V. ut perficiat id, quod hoc in carcere exorſus eſt, neq; meis peccatis, & in ejus obſequio ſocordiâ corrumpi ſinat. Incommoda & labores carceris, præter victum, quem centurio Hieronymus Macedus abundè ſuppeditat, non deſunt; ſed exiguam ea mihi, atq; adeò nullam afferunt moleſtiam; ſimul nos inter illa ſolatur DEUS ſempiternæ quietis expectatione; & id ego quidem duntaxat unum opperior, ut in buſto propediem Nangaſachi deflagratus inteream.* Atque hæc ipſa Divini Sacrificij inopia omnium moleſtiſſima incarceratis cum P. Provinciali Scimabaræ accidebat; eâ inſuper curâ vehementer anxijs, nè dubia P. Provincialem valetudo, quem tremula paralyſis, & dolor artuum ex ærumnis ergaſtuli ſextum jam menſem toleratis, invaſerat, ante ſupremum in rogo certamen ipſo in carcere deſtitueret.

Interea temporis Mondus fruſtra minis tentatâ Patrum defectione, ſtatuit tormentis experiri. Vincentium ergo Caunum ex Sinis oriundum, tanquam ex gentis illius indole molliorem ad tormenta, aggreditur, jubétque exutum veſtibus per ingentem frigoris inclementiam humi nudum diſtendi; ſubmiſſis, qui ferreis comprehenſos forcipibus, manuum pedúmque articulos premendo contorquerent. Quem ubi nihil his moveri cruciatibus, ſed Fidei veritatem etiam adſtantibus ſuadere aſpexit, percitus furore, ſuis ipſe manibus illi brachia ac nares forcipe prehendere, diréque totis quantis valebat lacertis diſtringere non erubuit. Verum neque his de conſtantia vel tantillum remittens Vincentius, ad novum atque inſolens tormenti genus abripi jubetur. Tantam ſupino in os vim aquæ infundunt, quantam pectoris cavum admitteret; eandem mox validâ ſtomachi verberatione, & conculcatione violentè expellunt; crudelitate toties repetitâ, donec fractus viribus fatigatúſque deficeret. At Vincentius omnem illius ſævitiam perpetuâ illius Pſalmiſtæ carminis repetitione: *in manus tuas Domine commendo ſpiritum meum:* ità ſuperavit, ut quamvis ingentem copiam ſanguinis in manuum brachiorúmque contorſione vomuiſſet, nihil doloris expertus præterea ſit, niſi quendam manuum veluti ſtuporem ac debilitatem. Solitus deinde dicere, *ſe probè experiri, eum qui corpus & animum DEO devovit, non ſuis amplius adversùs tormenta viribus depugnare, ſed gratiâ DEI invincibilem reddi.* Nudus ergo iterum, Cœlo gelidiſſimo, religatus ad arborem, iterum ad defectionem ſollicitatus; ille pari firmitate iterum de Tyranno triumphavit. Ergo ſolitarium, cúmque peranguſtum in carcerem detruſus, manibus arctiſſimè ſemper, niſi dum cibum caperet vinctis, die noctúque per duas hebdomadas ſic habitus eſt, inediæ, algoris (nam undique auræ pervius patebat) anguſtiarum, omnis denique indignitatis expertus. Accitus poſt hæc ad Judicem unà cum Socijs Paulo & Joanne, quò ſua quiſque nomina referret manibus in tabulas, quæ de captivis mittebantur in Regiam; cùm calamum Vincentius algente manu continere nequiviſſet, Judex aliquo commiſerationis ſenſu permotus, veſtes illi primùm ſuas reſtituit, tum etiam igni tantiſper admovit, dum ſtylum poſſet diſcuſſo digitis rigore complecti.

Interea temporis novas Gubernator Midzunus Cavaccius ab Jendo Nangaſachum appulit A. 1626. 12. Junij, habitáque cum Apoſtata Feizo deliberatione, Scimabarano, Omuranóq; Gubernatoribus mandat, ut 20.

Junij quos habebant vinctos ob Christi Fidem, Nangasachum mittant. Igitur die 18. Junij summo silentio per tenebras noctis Scimabarâ P. Franciscum Paciecum Provincialem, P. Joannem Baptistam Zolam, Gasparem Sandamatsu, Petrum Rinkei, Joannem Kisaku, Paulum Scinsuke, Vincentium Caunum simul educi, ad evitandum Christianorum concursum visum est: qui tamen minimè delusi, ingenti frequentiâ accurrêre, suos à se Magistros tolli acerbissimè deflentes, & supremùm sibi bene precari multis utrimque lachrymis exorantes. Sacerdotes gestatorijs sellis inclusi, reliqui jumentis impositi, Nangasachum versùs deportari cæperunt: jussi in via Phimi subsistere, dum alij Socij ab Omurano carcere adducerentur. Jamque illo extracti P. Balthasar de Torres & Michaël Tozo, die 19. Junij Nisium Uracami vicum pervenerant, apud tenuem, sed Christianum agricolam noctem illam ducere jussi; ubi ad Patrem domûs hospes nocte mediâ clam excubitoribus adrepens, ad ejus pedes se provolvit, eo gestu & corporis inclinatione (quia verbis, nè sono proderetur, non poterat) supremùm ab illo expiari deposcens: cui in digressu Pater monimentum amoris supremùm dedit, Breviarium & conspicilia, solo sibi Rosario relicto, quo in certamine uteretur pro telo. Habuit ea pignora hospes, itémque ij ad quos eorum pars aliqua delata est, velut S. Martyris, in existimatione & honore præcipuo. Ubi dies Junij 20. illuxit, ab utrisque Nangasachum versùs lentè processum est; ubi cùm jam propè unius anni intercapedine nemo fuisset in monte Sancto supplicio enectus, perque eam omissionem instrumenta pœnarum dimota, septa convulsa, jussi continuò defigi pali, via, quâ eundum erat, expediri, omnia instaurari. Quæ ut lustraret, missus à Feizo Nagascendayus cum Sancio, à Fide transfugæ, ubi longè pyras à stipitibus disjunctas conspexit, inhumanum id ratus in ejusmodi homines, & in scelerosos dumtaxat usurpandum, admoveri propiùs materiam, densiùsq; stipari jussit, approbante factum Gubernatore. Simul parata fuêre ad supplicium omnia, & inclinata in vesperum dies æstum remisit, simul Socij omnes ad supplicij locum per frequentiores urbis vias traduci cæperunt, tanto Christianorum motu, preces & benedictionem, afflictæque præsidium Ecclesiæ flagitantium, ut coërceri à lictoribus nè fustibus quidem possent: & unus aliquis ibi præsens è Societate, observatâ ex occulto Cœlesti quâdam in vultu P. Provincialis malaciâ, itâ commoveri se sensit, ut nè prosiliret in medium, seque jungeret morituris, vim sibi inferre necesse habuerit. Ubi præter eum vecti sunt locum, quo nostrum nuper Tyrocinium, Ædésque Sacra steterant, P. Provincialis sibi Sociisq; poposcit aquæ pauxillū: quâ confestim à Christianis cum nonnullis fructibus allatâ refrigerati, & valētiores ad orandū redditi, ultrà perrexêre.

P. Balthasar de Torres, qui cùm Michaële brevi intervallo præcesserat, ubi P. Provincialem cum suis adventare conspexit, è vestigio lecticulâ prosiliens, capite nudato suo Moderatori adversùm ire, consalutare, complecti; & attonitis eâ utriusque hilaritate, ùt si ad epulas non ad rogum irent, Ethnicis, piè festivos inter se miscere sermones. Ingens multitudo è vicinitate finitima spectandi avida accurrerat, urbana parciùs, ob proposita Gubernatoris edicto supplicia exituris, & clausas eas Urbis portas, quæ ad incendij locum ferebant. Advenêre etiam multo milite comitati Feizo, & Gubernator Midzunus Cavaccius, quem P. Balthasar detracto sibi pileo veneratus est, indignum Feizonem Apostatam eo honore præteriens: cui vicissim ille capitis inclinatione respondit. Septum jam ingressuris, P. Balthasar, qui aberat ab aditu proximus, reverentiæ studio pedem retulit, & P. Francisco Pacieco Provinciali suo primas ingrediendi, modico de via decessu, dedit. Mox cuncti proni procubuêre in terram, & illam sempiternæ suæ beatitudinis matrem, tot ante se inclytorum heroum sanguine sacratam suaviati, DEO elatâ voce istud in se singulare beneficiū gratulati sunt. Tum hilari vultu, & excelsis animis, universi ad suam quisq; columnam accedere, venerari, complexu stringere, donec ijs, nè commovere se possent, arcto nexu devincti, lignis undique densatis obsepirentur. Simul ignis omni ex parte sarmentis injectus est, simul insonuit una omnium vox modulantium Psalmos, & SS. Nomina JESU & MARIÆ invocantium. Involvit illos principiò atra fumi nubes, & eripuit oculis adstantium; sed eâ subitò flammæ fulgore dissipatâ, conspecti sunt tam immoti, tam constantes, quàm si eos nullus ignis violâsset; JESUM ac MARIAM dumtaxat identidem ingeminare auditi, modico vix semihoræ spatio deflagrati depugnârunt, triumphaturi sempiternum in Cœlis. Cineres exustorum corporum in saccos operosè collecti, in alto dispersi sunt, nè quid reliqui Christianis ad eorum monumentum & venerationem existeret: Imperante in Japonia Xicogano, die 20. Junij A. 1626. P. THO-

P. Thomas Tzugi Iapon Soc: IESV, pro fide Christi vivus lento incendio consumtus Nangasachi in Iaponia. 6. Sept: A. 1627.

C. Screta d. Melchior Küsell f

P. THOMAS TZUGI.

OMura, fertilis ille Martyrum & adeò ferax ager, ut quicunq; ex Religiosis cupiditate Martyrij arderet, Omurensem ditionem concionabundus circuiret, Martyrium (ùt communi inter se phrasi ajebant) quæsiturus, P. Thomam Tzugi in lucem protulit, producendum subinde à tenebroso Omurensi carcere etiam ad lucem, & ignem Nangasachensem. Erat ille mirè à natura comparatus ad eloquentiam, eàque prorsus incredibili in dicendo præstabat majestate, ut & gentiles ad fidem, & peccatores ad pœnitentiam, velut pro potestate induceret. Omnem illam indolem ad suorum popularium salutem summâ contentione & ardentissimo zelo conferebat; donec in turbida illa Daifusamæ dominatione, in exilium cum cæteris expulsus esset. Sed paulò pòst animarum stimulatus zelo, remensus Oceanum, in Insulam reverit, & orationis efficaciâ populares suos in Fide confirmabat, animabat ad Martyria, quæ plurima indigenis Christianis tum irrogabantur, externi verò Sacerdotes solo mulctabantur exilio. Donec Omurensis Dynasta, Imperatoris jussu, primus in exteros sævire cæpit, & è singulis Religiosorum Familijs (quarum quatuor eâ tempestate numerabat Japonia) singulos ad gladium damnavit. Primo tum è Societate,

ùt diximus, eruenta mors in Japonia obtigit P. Joanni Baptistæ Macciado, ad cujus tumulum (in quo die uno, antequam mari mergeretur, sacrum cadaver depositum est) quemadmodum in primitiva Ecclesia, gregatim accurrebant venerationis causâ Neophyti, atque inter illos Marina Dynastæ Omurensis Amita, neglectis hominum de se sermonibus, qui hâc excursione dicebant violari superstitiosam illam apud Japones nobilium fœminarum solitudinem. Præter alios id graviter sensit Nepos Dynasta, neq; se continuit, quin misso internuntio indignabundi animi sui sensum Amitæ explicaret. Verùm illa nepoti suo responderi jussit: *Si alios imposterum Sacerdotes, maximè Societatis JESU, quos Magistros semper habuerat, comprehenderet mactaretque, se unà cum ijs ad mortem & Martyrium prodituram.* Adeò imitari non pigebat, quos celebrare delectabat Martyres. Fuère etiam ex Neophytis, qui velut dubium proditæ Fidei argumentum putarent, si de ijs spargeretur, quod ad Martyrum tumulum nondum excurrissent. Imò cùm Senatores Nangasachi Catholici concursum ad tumulum vetarent, nè ex ea actione, quæ salvâ Religione omitti poterat, Dynastæ magìs iram proritarent, fiebant Neophytis velut de hæresi suspecti. Tantus erat Religionis ardor, quem eloquentiâ suâ, totâ illâ viciniâ P. Thomas identidem sufflaminabat. Nangasachium subinde transgressus, dum & illum agrum uberrimo proventu excolere studet, repentè Gubernatori proditus, mox à Sacrificio Missæ peracto comprehenditur, & in Omurensem deducitur custodiam; ubi ingens à suis propinquis & necessarijs, pœnarum metu turpiter à Fide prolapsis, sustinuit hortationum, pollicitationum, demum & minarum certamen, quò illum suo exemplo ad ejurandam Christi Fidem perducerent. Sed eos ipse, quâ erat dicendi facultate, primùm exprobratâ perfidiâ castigatos, dein ad reditum & constantiam invitatos, tandem etiam, ùt frustra se in illis permovendis eniti vidit, ab se repulsos despexit, & sibi certum esse per enses vel flammas, aliaque mille pœnarum genera, ad gloriam sempiternam, cujus sola Christiana Fides semen sit, evadere, fortiter juxtà ac liberè est contestatus. Constantissimus igitur Christi Confessor, & minimè incredulus Thomas, ex carcere Omurensi ad supplicium ignis Nangasachum eductus est, simul cum duobus hospitibus suis Ludovico Maki, & Joanne ejus filio. Ubi ad palum alligatus, glorioso incendio deflagravit die 6. Septembr. A. 1627. ætatis 56. initæ Societatis 38. Enituit ejus egregia fortitudo, cùm inter flamas & glomerata incendia de Christi Salvatoris cruciatibus, de sincero veri DEI cultu, ac Christiana Lege, ad circumstantes consuetâ dicendi majestate, & incredibili ardore verba faceret, attonitis rei spectaculo universis. Postremò Psalmum; *Laudate Dominum omnes gentes*, occinens, ei modulationi immortuus est. Honoravit famulum suum, & ferventem Præconem DEUS ostento mirabili; statim enim à morte pectus illi ultro diffractum dissilijt, & è pectore sic hiante, stupentibus Lusitanis & Japonibus universis, rubens flamma promicuit: ut scilicet viderent omnes, quali Pater, dum viveret, flagrârit incendio, quod etiam ardentissimis dictionibus in alios eructabat.

P. MATTHÆUS FERNANDEZ, & P. BERNARDINUS PECCIUS.

Ocinum, opulenta Indiæ Orientalis Civitas, P. Matthæum, insignem illis Regionibus operarium tulit, Lusitanis satum Parentibus, literis, ubi ijs condiscendis maturuit, mediocriter imbutum, sed prudentiâ & bonis artibus instructissimum. Societati in India adscriptus, Oram Piscariam multis annis fructu uberrimo excoluit; unde jam sexagenarius in Regnum Jafanapataniæ evocatus, quinquennij spatio eo fervore in DEI cultum promovendum sese expendit, ut supra quinque millia, in illa efferatorum hominum barbarie, sacris undis aspersérit, eversis Idolorum fanis tria templa Christo excitârit, in quibus summâ pietate & fervore Divinum cultum promovit, quo apud omnes Apostolicæ virtutis nomen obtinuit. Socius Apostolicorum laborum in ea cultura ipsi fuit P. Bernardinus Peccius, Senis in Italia nobilibus & opulentis parentibus natus, in Indiam A. 1602. unà cum P. Laërtio, qui Indiarum nomine Prucurator Romam venerat, & permultos gloriosâ pro

Christo

P. Matthæus Fernandez Indus Cocinensis. P. Bernardinus Peccius Italus Societatis IESV cæsi ab Idololatris in Regno Iafanapataniæ 15 Septemb. A. 1628.

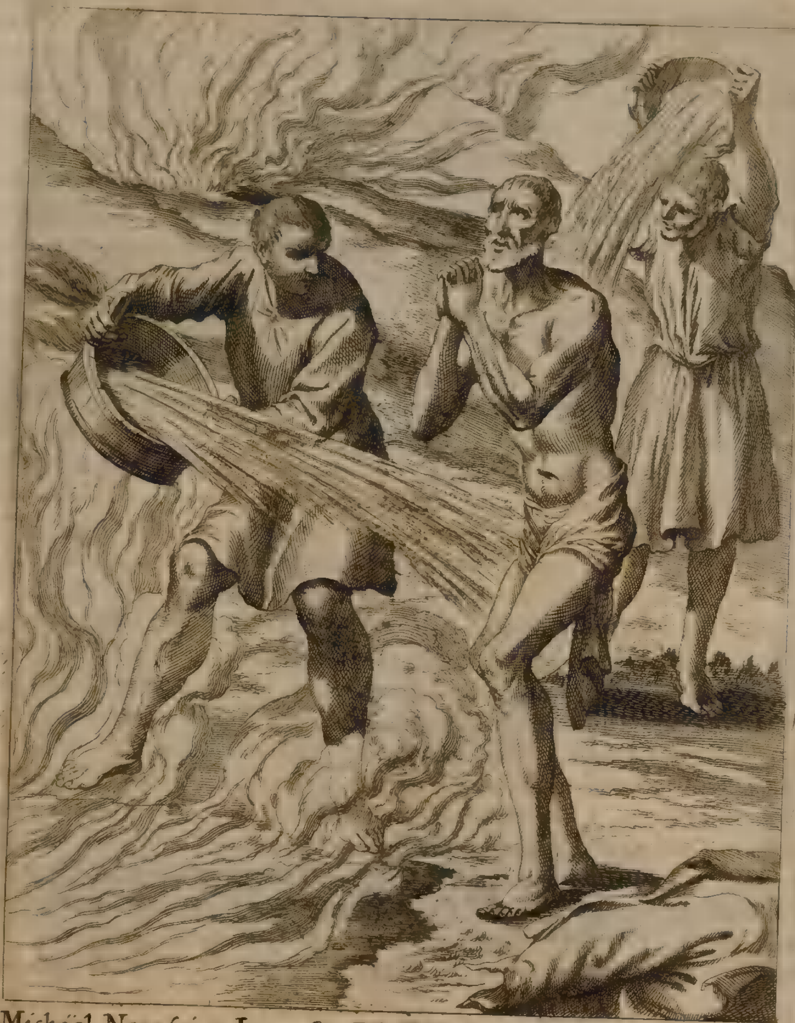
C. S. d. M. K. f.

Christo morte postea defunctos secum devexerat, unus eorum & ipse futurus, transmisit 23. annos natus, quarto ab ingressu in Societatem anno. Postquam ingenti plurium annorum labore earum Nationum linguas complures (ad quas genio suo videbatur ineptior) condidicit, maximos fructus in animarum quæstu, Deo conatus ejus pensante, reportavit. E quorum medio repentè à Moderatoribus, postquam frustra toto semestri periculosam eam ad Jafanapatanios missionem exorâsset, evocatus, & in ipsis tumultuum in Christianos à Gentilibus ibi excitatorum primordijs Jafanapataniam contendere jussus, singulari præpotentis Dei manu ad eam gloriosæ mortis lauream duci videbatur. Discedentem prosecutus Christophorus Coëllius de Loureiro ultimùm valedicebat, & ex periculorum magnitudine Martyrium augurans, mortem illam ipsi gratulabatur. Cui ille, *hoc ipsum*, inquit, *Loureire illud est, quod tot jam annos tantopere persequor*. Est autem Jafanapatania Regnum in Ceilano Insula, primò omnium à S. Xaverio exculta, præpollens, cujus prima in Christiana Religione institutio, S. Francisci Seraphici Familiæ debetur. Sed cùm tantæ Regioni percolendæ operarum paucitate non sufficerent, Societas in partem laborum A. 1622. vocata, operam ibi ità strenuam exercuit, ut sexennio supra 50000. indigenarum tinxerit sacro Baptismo. Inter quos PP. Matthæus, & Bernardinus, dum maximis sudoribus in laboriosam culturam impenduntur, felicibus

eorum progressibus irritatus Dæmon, ne tot sæculis possesso Regno pelleretur, felices successus non tantùm sistere, sed & convellere adnisus est. Moliebatur per id tempus Ceilani pro Lusitano Rege Præfectus, ad Christianorum tutelam, arcem præmunitam, indito ei Deiparæ à Rupe Francica nomine, ad quam securam Neophytis, à frequentibus idololatrarum incursibus pateret refugium. Cujus structuræ molitionem ut impediret infensissimus illâ Insulâ Christiano nomini Rex Candiæ, repentino exercitu se in Jafanapataniam infudit. Lanzarotus de Seixas Lusitanæ Arcis in eo Regno Præfectus improvisè obrutus, cùm videret se aperto marte hosti resistere non posse, ne consternatos hostili impetu popularium animos ad defectionem inclinari contingeret, deditâ operâ spargi in vulgus jubet, collocatas jam à se, quà possent hostes ingruere, opportunas excubias, nihil proinde turbarentur, tempestivè à se, si periculum ingruat, admonendi. Eo rumore Patres, qui refugium in arce quærere alioqui statuerant, confirmati, ad Ecclesias suas securi revolant. Et P. quidem Bernardinus, qui tribus jam noctibus in agro latuerat, veluti defunctus periculo, ad suam sedem cum P. Hieronymo Frois se retulit; cùm inopinatò hostis magno impetu in ædes invadit, direptâ sacrâ supellectile cetera inflammat. Hieronymus ad primos impulsus, ùt erat ætate firmus ac robore, saltu trans horti sepes evadens, per noctis illius varios errores in Arcem pervenit. Bernardinus ab hostibus occupatus, atque in vestigio obtruncatus est. Cujus sanguine jam efferatiores facti, continuo impetu in vicum etiam P. Matthæi, leucâ dissitum, rapiuntur, eâdémque sævitiâ deprehensum, lanceis confixū capite plectunt, die 15. Sept. A. 1628. ætatis 64. gloriati postmodum, se non alijs quàm Patribus, Templis, ac rei Sacræ bellum ac perniciem inferre, cùm neque in aliud præterea quidquam ferro flammáve in toto Regno grassati sint. Hoste post dies aliquot ex voto re gestâ digresso, cùm cæsorum Patrum collecta corpora Templo nostro inferrentur, animadversum est P. Bernardini ossa insuetum quendam, planéque Cœlestem odorem spirare.

MICHAEL NACASCIMA.

NOn minima Michaëlis nostri est gloria, tali genitum Matre, talique congenitum esse Fratri, quorum uterque Martyrij gloriam indepti sunt. Fingus Japoniæ Regnum illis & Michaëli nostro Patria fuit, ubi jam olim Sacrificuli inter se dissentientes, in Christianam Fidem propè universos inclinârunt. Imò & illi, quos Iconu vocant, quique putant animam Amidæ in Sacrificuli Ozacensis corpus, & in omnes deinde ejus stirpis primogenitos demigrâsse, quos ideo non secùs ac Amidam vivum venerantur, cùm viderent quam Legis nostræ Decalogus passim probaretur, illum ad verbum descriptum, in Amidæ libros inserebant, suique sequacibus observandum proponebant. Ut jam non esset difficile ad Baptismum eos perducere, qui difficultatem præceptorum, quæ ferè à Baptismo deterrere poterant, vel Sacrificulis autoribus superâssent. Tenuit igitur prosperum cursum conversio in Fingensi Regno, usque ad persecutionis tempora; quibus usus Canzive Regni Dynasta, odium suum in Christianum nomen egregiè exercuit, plurimósque ad superstitionem Idolorum metu pœnarum retraxit. Qui tamen plerique dum alios generosam pro Fide mortem intrepidè, imò cum gaudio subire vident, apostasiæ pœnitudine affecti, palam rursus Christianos se vivere & mori velle dictitabant. Neque tamen continuè ad atrocissima suppliciorum genera, quibus Michaël postea sublatus est, descensum, levioribus primùm in constantiam Christianorum, certatum. Eminebat inter Fingenses Paulus Jafudaxu, quem dum 4. Regni moderatores quà promissis, quà minis, multùm ad defectionem sollicitarent, mortem demum, nî jussa faceret, denuntiarunt. Paulus hoc nuntio lætus, *præsto sum*, inquit, *hoc unum peto, nè ultrà mecum tempus teratis; nihil enim est in hac vita mortali, quod me possit à proposito Fidei deterrere.* Cúmque è moderatoribus quidam subjungeret; *at nisi acquieveris, tormenta te manent, quibus atrociora nemo vidit in tota Japonia.* Respondit Paulus animo jam effervescente; *videbitis etiam ea tormenta ferentem eo animo, qualem nunquam vidit Japonia universa.* Nec mora; à ministris injecto in collum fune, raptatur in carcerem hilaris, quamvìs nonnihil gaudium fortissimi Athletæ attemperârit privigni, qui simul vinciendus erat, turpis defectio. Qui ad doloris Paulo incremen-

Michaël Nacascima Iapon Soc: IESV. ferventibus aquis montis Vngen, ad mortem usque per multos dies pro fide Christi excruciatus in Iaponia 25. Dec: A. 1628.

C. S. d. M. K. f.

mentum, visus est cum ejusdem Affine, alter pedes, brachia alter Pauli continere, dum medius à carnifice ferro diffinderetur: cujus tamen ità dissecti caput, ter JEsum ac Mariam distinctè invocavit.

Nil mitius actum est cum Maria Matre, & Jacobo Fratre Michaëlis nostri; dum ad Michaëlem demum nostrum, adultâ jam persecutionis sub Sciogunsama Imperatore sævitie, ventum est, quem majore virtutis & fortitudinis robore duratum in Societate graviora, longéque atrociora excepêre tormenta. Comprehensus ille Nangasachi quòd Christianos erudiret adjuvarétque, & in vincula deductus est Scimabaram: ubi exquisitis tormentorum generibus ipsius est tentata constantia. Fustibus octies tam crudeliter vapulavit, ut confracta in corpore ossa omnia, & ipsam adeò excussam corpore animam crederent adstantes. Post hæc machinæ cujusdam artificio in sublime elatus, in subjectus aquas magno impetu præcipitabatur. Tum resupino corpore humi strato, magnam aquæ copiam per vim in os fundentes, ventrem ad instar tympani extendebant, quam mox violentâ corporis compressione coactus est sanguine confusum rejicere, cum ingenti totius corporis cruciatu, viscerúmq; convulsione. Mox ardentissimo soli torrendus expositus, inter omnes hos cruciatus, animo semper in DEUM intentus, meruit à DEO in æstu omnia circùm torrente, umbraculum, prodigio (quod olim columna nubis & ignis, Israëlitis propitia, infesta Ægyptiis,

ptijs, patraverat) repetito: obducta enim repentè nubecula illum à sole defendit; & cùm alij æstuarent, ipsum solùm lenis auræ afflatus recreabat. Ergo cùm nihil proficere se advertunt Satanæ ministri, ad nova confugiunt tormenta. Ungen editissimus in altitudinem mons est, alterâ ab Nangasacho leucâ: is cæcis ignibus, quibus intus flagrat, aquas diversè per latera exudat, quæ in lacus & stagna collectæ adeò fervent, ut quà fortè corpus humanum contigerint, fœda illi ulcera, dolorésque acerbissimos efficiant; sæpius autem superfusæ, pellem & carnes ad ossa usque depascantur. Adhæc adeò pestilentem in aliquibus balneis (nam plura ex ijs medica sunt, omnibus pellendis morborum generibus saluberrima) aspirant halitum, ut eum neque animantia impunè excipiant, neque alites ipsæ citra noxam, quamvìs altè perniciterque supervolent. Eò demum Michaël latus sæpenumero pluribus diebus interpolatim, ne breviore cruciatu exanimaretur, ferventibus aquis perfusus, aliàs per bullientia stagna traductus, immanissimè toto corpore, atque omnibus artubus discruciatus, incredibili firmitate animi atque constantiâ, Christianam Fidem, usque ad efflandam in cruciatibus animam, confessus est. Quam ipsi tormentis his extorsêre tandem satellites Gubernatoris Nangasachiensis, die 25. Decemb. A. 1628. Corpus in stagnum, cujus æstu confectus fuerat, ab lictoribus projectum est.

Versi deinde A. 1629. & 30. in Neophytos varijs modis excruciandos, per omnes ferè Japoniæ Provincias Præfecti; cùm citati Cavachinouram primarij ejus municipij, fidē deserere nollent, statuit Daiquan Gubernatoris Amacusani ingeniosam, quam prior iste adhibuerat, imitari sævitiam. Captos igitur omnium, qui accersiti fuerant, adolescentes liberos, in carcerem arundineâ sepe vallatum, tectóque carentem inclusit, solis ardori atque imbribus expositos, additâ custodiâ, quæ non sineret nisi semel quotidie lancem plenam farinæ, quam ipsimet afferre jubebantur parentes, in cibum accipere, & aquæ tantillum, quantum medio haustu posset epotari, cùm interea ferveret Augustus. Cùm filiolos hunc in modum excruciari jam 12. dies vidissent honestissimi parentes, Fidem tandem ejurârunt: sed invicti constitêre pueri, recusato etiam, qui subinde à custodibus eos miseratis offerebatur cibo, cum responso: *cùm Daiquan ità jubeat, fas est obtemperare, & tantillum pro Christi amore perpeti.* Quæ res tam gentilibus, quàm Christianis admirationi fuit, cùm præterea duo prodigij similia, quæ ijs diebus evenerant, seriò expenderent. Nam cùm esset aër culicibus molestissimis confertus, vel in carcerem non irruperunt, vel si qui erant illapsi, naturæ suæ obliti, innocenti illi turbæ non incommodârunt. Deinde cùm imber maximus decidisset, ut existimarent omnes carcerē omnino inundatum, præsenti captivorum discrimine, nè una quidem aquæ gutta in eum delapsa est, ut continuè pòst accurentes omnes animadvertêre, ipsique pueri deinde Patri Antonio Giannonio retulêre. Videns ergo Daiquan se nihil cum pueris efficere posse, satìs habuit (quod primariò intendebat) Parentes eorum, aut saltem è quavis Familia unum aliquem, ad sua placita inclinâsse: qui tamen ipsi paulò pòst pœnitudine ducti, ad Christi Sacra plerique redierunt.

P. JULIUS CÆSAR MARGICUS.

Nobilis Margicorum Familia, per utramque Parentis lineam Aquilæ in Vestinis propagata, nobile nomen huic Servo DEI indidit, cujus appellatione, ad majorem Julio Cæsare magnanimitatem provocaretur, quâ *fortior est qui se, quàm qui fortissima vincit mœnia.* Editus in hanc lucem veluti certaminum arenam A. 1586. ætatem illam primam adusque Societatis ingressum ità integer decurrit, ut nihil unquam reprehensione etiam perlevi dignum in eo. notâsse testarentur domesti & æquales; sed ex adverso in omnem pietatem, & sui vincendi studium ab eo verbis & exemplis induci experirentur. Habebat enim jam tum familiarem cilicij, flagellorum, & jejunij usum, cujus gustum suavem ei faciebat quotidiana Passionis Dominicæ commentatio, cujus etiam speciali quopiam cultu prosequendæ morem nullo die intermittebat. Ubi autem duodevigesimum ætatis annum, deductâ ad finem, & cum plausu propugnatâ Philosophiâ, attigit, ut suum Martyrij. & Indicos labores obtinendi desiderium prosequeretur, Societatem unicè exambivit, donec superato multiplici

P. Iulius Margicus, nobili loco in Italia Natus, Soc. IESV, ueneno sublatus ab Idololatris in fructibus porrecto, Siami in India. A. 1630.

C. Screta. del. M. Küsell. f.

tiplici Parentum & Amicorum obſtaculo potiretur A. 1606. In hac edomandi hoſtis domeſtici palæſtra, omnes rebellium affectuum motus comprimere ſtudebat, eò ſemper directâ animi intentione, ut ne, dum confligendum eſſet cum Tyrannis & hoſtibus externis, haberet in ſinu domeſticos, à quibus proditoriè infeſtaretur. Obtentâ multis precibus optatiſſimâ, quia id temporis ærumnoſiſſimâ, miſſione Japonienſi, illuc enavigavit A. 1615. quam tamen non diuturnis laboribus excolere potuit, ejectus cum alijs: in eo tamen feliciſſimus, quòd beatam illam moriendi pro Chriſto ſortem, quam in Japone obtenturum tantùm ſperavit, in Siami Regno re ipsâ conſecutus eſt. Habebat in vinculis Rex Siami Hiſpanos aliquot, quos ut eximeret Philippinarum Prætor, Socios tres impetravit à Superioribus Macao, quibus internuntijs & pacificatoribus, illi in libertatem aſſererentur. Et verò propitio uſi Numine, non tantùm Hiſpanos vinculis abſolutos Manilam remiſerunt, verùm etiam proniſſimo Regis favore ibidem remanere permiſſi, totos ſe in condiſcendum gentis idioma impenderunt, quò majore facultate convertendis ad Chriſtum indigenis pollerent. Philippinarum Pro-Rex ut grati animi vicem referret, P. Julium Margicum cum literis officioſiſſimis, & liberali referendæ gratiæ viciſſitudine, ſtabiliendæque amicitiæ voluntate confertis, ad Regem Siami transmittit, futurum Socijs in animarum captura adjutorem. Graves ibi omnino ærumnas & vitæ diſcrimina

non semel à barbaris incurrère, cùm modò ad incendia & rogos conquirerentur, modò gravissimorum apud Regem scelerum insimulati, ad necem postularentur. Verùm innocentiæ Patrum Rex conscius, suo eos præsidio quoad vixit tutatus est; quo demum A. 1629. è vivis sublato, omnia in perniciem Sociorum inclinari cœperunt. P. Franciscus Cardinus Missionis ejus Superior, imprimis Regno dimissus est; ut jam adeò totius ejus gentis pondus & spes ad Christum convertendæ, in solum P. Julium incumberet, socio altero Romano Nisci in suorum Japonum salute procuranda, qui ob persecutionis acerbitatem Patriâ profugi, Fidem ibi in exilio tuebantur, unicè occupato. Igitur P. Julius nondum perfectè linguæ gnarus, interpretem adsciscit quendam nuper Christianum factum: qui ùt erat perfido ac mobili ingenio, desertâ non multò pòst Fide, Patris etiã vitæ parabat insidias. Literas primùm quasi à Patre conscriptas, quibus Regnum Lusitanis prodebatur, confingit, easque Judicibus deferens, inscio Patri vincula & carceres procurat. Et quia nihilominus verebatur, nè fraude detectâ innocens Pater, ùt aliàs contigit, deprehensus, vivus dimitteretur, dissimulato dolo, verbis compositis, Patrem obtentu commiserationis solatur, & reficiendis nonnihil viribus fructus patrios, sed veneno illitos muneri defert. Pater fraudis atque perfidiæ incogitans, ùt erat ingenio minimè suspicioso, simul cum cibo virus mortémque sumpsit; quo brevi spatio inter acerbissimas præcordiorum convulsiones confectus, felicem animam Cœlo transmisit A. 1630. ætatis 44. initæ Societatis 22. Corpus defuncti cùm ad sepulturam in cymba exportaretur, juvenes ignoti vultu Angelico spectabiles comparuerunt, illúdq; circumstantes, Christianas Viro DEI exequias facere visi sunt.

P. ANTONIUS ISCIDA.

Irabile consecutus est iter, serviens præceptis DEI P. Antonius, *ut inveniretur illæsus in aquis validis.* Ferventissimis enim montis Ungeni per 30. dierum intervalla perfusus aquis, cùm alijs Martyrij socijs indè caro ad usque ossa deflueret, ipse præter ineffabiles cruciatus, ceteroqui membris semper integer remanens, lento demum igne consumptus est; ut jure merito gloriari possit, se *transivisse per ignem & aquam.* Natus Scimabaræ in Japonia, atque à prima ætate in Seminario PP. Societatis JESU educatus, nomen eidem dedit A. 1589. undevicesimo suo. In qua Philosophiæ & moralis Theologiæ scientijs instructus, quia gentilium suorum sectas percalluit, validè eas concionando, singulari innatæ sibi eloquentiæ vi confutabat. Peragravit ultro citróque, inter gravissimas persecutionis ærumnas, plerasque ejus Imperij provincias, traductis ab Ethnica superstitione innumeris ad Christi Fidem; donec Novemb. mense A. 1629. Nangasachi comprehensus est, proditione vicini cujusdam famuli, qui haud ità multò pòst miseram animam, manifestâ perfidiæ pœnâ, lamentabili exitu edidit. Occasionem, quâ in hostium manus devenit, ipse Pater ità in suis literis descripsit. *Vix Omuram veneram, ut P. Joannem Costam, quem annis compluribus non videram, convenirem; cùm literæ mihi redduntur à P. Provinciali, quibus Nangasachum ire confestim me jubet, ad excipiendam infirmi cujusdam confessionem. Patri Benedicto Fernandez videbatur oppidò intempestiva hæc itio mea; verùm me eo ipso periculo solabar, quod pro animarum obsequio subibam. Sed enim præcepit ille mihi, ut eâ confessione auditâ reverterer illico, quia Omuræ tutior à vestigatorum libidine, quàm alibi forem. Deliberatâ celeri reversione, in Urbem profectus sum. Verùm cùm ibi opinione plures essent, coactus sum 6. ipsos dies ibi resistere. Cùm jam in procinctu ad reditum starem, admoneor multos è Gubernatoris stipatoribus dictum locum petijsse, quòd Religiosos ibi commorari audierint. Hoc admonitu substiti paulisper, & interea P. Bartholomæus Gutierrez ex Ordine S. Augustini comprehensus est, eóq; me urgere cœpit hospes meus ut emigrarem. Nocte sequenti recepi me ad Jacobum quendam Cusiove, qui cùm me ab hospite domo ejectum accepisset, in suam me invitavit: cui nè gravior essem, Dogicum meum postridie dimisi aliam in domum; & quarto die inter litandum magno animi sensu vitam meam Divinæ Majestati devovi. Eâ ipsâ die secundùm prandium nescio quid inaudio strepitûs, & subitò ante me conspicor Gubernatoris Vnemij apparitorem, gemino præcinctum acinace, qui ex me, ecquis sim? sciscitatur. Subsensi quid rei quæreret illico; atq; adeò Sacerdotem me & Religiosum respondi. At ego, inquit ille, veni ut comprehendam te; idq; ùt dixit, ecce irruit lictor:* quibus

P. Antonius Iscida Iapon Soc: IESV, post toleratas 30. diebus ar-dentes montis Vngen aquas, et equulei tormenta, vivus lento igne pro Christo exustus Nangasacki in Iaponia 3. Sept: 1632.

C. S. d. M. K. f.

quibus ego protendens manus, ut me vincirent oravi arbitrio suo. Unus è sinu funē promplit, quo quanquam ligârunt me, cæterùm omni me honore prosecuti sunt. Sic vinctum duxêre unà cum Jacobo ad domum Gubernatoris, ubi me Tonus Goroyemonus Catascima, certâ spe vitæ ostentatâ, hortari cœpit, ut Religioni Christianæ renunciarem. Cui cùm ego nilpensi me vitam, neque humana ulla ducere dixissem, abduci me in custodiam jubet, ubi grandibus compeditos catenis reperi P. Bartholomæum Gutierrez, cum suo Dogico Joanne, & Michaële famulo; qualibus me quoq; cinxerunt, & ferrea præterea collo collaria indidêre. Illuc è Proceribus plusculi me invisum venêre; intérq; alia insimulabant, haud simplicis fuisse hominis & ingenui, sed fallacis & malitiosi, cultu fefellisse Gubernatorem; sed parem mereri laudem, quòd percontantibus ejus ministris, candidè responderim esse me Religiosum. Secundùm hæc me Tonus Goroyemonus accersivit ad se; cui ego ex occasione veritatem S. Legis nostræ prædicavi. Vnemius etiam me vocavit ad se, & copiosum varij generis apparatum Sacerdotalem, quem Evangelij Ministris in ea insectatione eripuerat, commonstravit. Tum stolæ & superpellicij ecquis sit usus? quæsivit; cúmq; dixissem Concionibus, & Divinis habendis officijs adhiberi: rogavit, aliquod sibi ut rei specimen exhiberem. Igitur amiculum mihi & stolam injeci. Placuit autem homini ea species, & suorum ornatu Bonziorum dixit præstare; cúmque ea rursus pararem deponere, vetuit, & in capite Aulæ considere jussit. Consedi, dúmq; verbum ex verbo ducitur, veni in dissertationem de Fidei nostræ veri-

tate, tantâque dignitate concionatus sum, quantâ nunquam ab sævissimæ hujus persecutionis exortu. Audivit ille sanè me perlibenter, & dubia multa percontatus est; atq; ut est excellenti ingenio, facilè capiebat & comprobabat ea, quæ fuerant à me responsa. Ad extremum nihilominus, nequeátne fieri, inquit, ut istam tu Legem dimittas? Quì possim, inquam, ei nuntium Legi remittere, cujus tibi veritatem prædico, extra quam nullus saluti locus est, super? Respondes, inquit ille, *ut sapientem virum & fortem, qualis tu es, decet. Vos enimverò clientes Fidei estis & integri: nos contrà universi caterva latronum, qui Principum obsequijs caput grandi pretio devovemus, pòst verò, ubi res maximè postulat, terga vertimus, & destituimus illos. Hoc absoluto colloquio, conferri ingentem in rogum sacros omnes, quos habebat apparatus, multúmque librorum imperavit, & cineres in alto dispergi, negans æquum videri, ea quæ tantam habuerant inter mortales venerationem, esse debere contemptui, & indignè haberi. Postridie me rursus sub vesperam ad se acersijt, ut per complures, quos eo convocârat, aut convinceret responsiones meas, aut convicisse certè videretur. Venientem omni urbanitate excepit, & hospitalem potionem Cia propinavit. Tum variæ proponi cœptæ quæstiones; quibus à me dissolutis, eò demum ab illis pòst longas ventum ambages est, oportere me missis disputationibus parere Unemio, & unam aliquam Japonicarum Sectarum complecti. Verùm ubi se vidêre operam ludere, diversi abiêre, & me cum Unemio solum reliquêre. Multum jam noctis processerat, idcirco me à se dimisit, & postridie, hoc est 10. Decembris, jussis Omuram deportari nobis, ipse ad Regiam profectus est.*

Omuræ itaque unà cum tribus Patribus ex Ordine S. Augustini, unum in carcerem, non ampliùs sesquiulnâ undequaque latum compactus est; ubi illi ad loci incommoda jejunium quotidianum, orizæ pauxillo manè sumpto, adjungere, quater hebdomadâ se flagellare, plurimam temporis partem in preces incumbere solebant. Ubi autem non multò pòst redux Gubernator deflagrationis sententiam, quod ipsi sperabant, ferre cunctabatur in vinctos, incredibilis eos doloris sensus incessit; quem suum P. Antonius datis ad quendam literis die 29. Decem. sic expressit: *Persuaseram mihi ingenti animi mei voluptate certò fore, ut reverso ex Regia Unemio, incendio vitam finirem; sed quoniam ob mea peccata DEO aliter visum est, nequeo satìs R. V. doloris mei vehementiam explicare. Cæterùm cùm ipse ità decreverit, necesse est ejus voluntatem omni meæ cupiditati præferre; cúmque adeò jam illi pridem vitam devoverim, reliquum sit, ipsum exorare, ut de me constituat ex arbitrio suo. Neque tamen idcirco tanti beneficij adipiscendi spem deponam, quamdiu hâc custodiâ detinebor, tametsi me languor meus tanti boni reddat immerentem.* Gravem hunc, & ipsâ morte acerbiorem carcerem triennio ferè sustinuit, crebris pollicitationibus ac minis frustra sollicitatus à Præfectis, ut desertâ Christi Religione ad Japonica Sacra transiret. Quorum uni aliquando atrocissima supplicia comminanti, *frustra mihi*, respondit, *minas & verba, qui pœnas jam dudum & cruciatus expecto, neq; tibi reor proclive fore, satis huic meæ facere cupiditati. Igitur si me diem unum torquere decretum tibi est, meo rogatu ac sententiâ in denos extende; si denos decretos habes, profer in centenos: proroga annum unum in denos, & ipsum porro decennium produc in omnem ætatem. Si decem cogitatæ tibi sunt formæ pœnarum, quibus me exerceas, amabò centenas excogita: certamen, si placet, utriusq; nostrum invicem sit, tibi sæviendo, mihi durando, dum victus alter defatiscat.* Ergo ad ferventes montis Ungeni aquas A. 1631. 4. Decemb. variè discruciatus est, carnificibus omnem in eum jussu Gubernatoris immanitatem expertis. Plurimis horribile & prolixum hoc supplicij inventum Fidem excussit, qui, cùm non reformidarent pro Christo vitam semel abijcere, eam tamen ob iteratos toties cruciatus retinere minimè sustinebant. Perfusos etenim ad usq; ossium adustionem, fomentis identidem restaurabant, ut ubi convaluissent, iterum ex intervallo atq; iterum perfusi, graviùs ex renovatis vulneribus torquerentur. Igitur arreptum P. Antonium carnifices ante aquarum tormentum, manus pedésque revinctum validè distendebant, omnes corporis juncturas veluti in equuleo distrahebant, sicq; luxatum sublimè demum suspendebant, postremò scapulis aquam ferventissimam infusuri: quæ tamen præter omnem consuetudinem, stupentibus ad prodigij novitatem carnificibus, nullam ei cicatricem inurebat. Post 30. dierum tormentum, revocatus in custodiam, ibiq; ad usq; 3. Sept. A. 1632. omnibus incommodis ærumnosè afflictus, demum Gubernatoris edicto vivus lento incendio combustus est Nangasachi cū 4. alijs, Tosciogunsamâ nuper post Parentem suum Sciogunum, & Imperij & crudelitatis ejusdem potito. 63. natus annos, actis 43. in Societate.

P. FRAN-

P. Franciscus Buldrinus Italus Soc. IESV. ærumnis persecutionis Iaponicæ pro Christo confectus in Iaponia A. 1633.

C. Screta d. M. Küsell f.

P. FRANCISCUS BULDRINUS.

INter deductos in Indiam An. 1602. à P. Alberto Laërtio 60. Socios, quos in subsidium militantis illic Societatis conscripserat in Europa volones, fuit etiam P. Franciscus Buldrinus. Is Patrum nostrorum, qui sub id tempus frequentes in Anglia Martyrij laureolas indipiscebantur, exemplo stimulatus, ejusdem Martyrij cupidine Oceanum transmittere, & Regnum DEI annuntiare gentibus diu expetijt. Roma illi vitam, & Societatem duodevicenario dedit, 8. Sept. 1593. India campus fuit, ubi talenta virtutésque suas insigniter exercuit: Scripturam Sacram biennio interpres, Theologiam Scholasticam quinquennio Professor, magnâ ingenij doctrinæque commendatione explanans. Quoniam verò spes Martyrij non affulgeret ab Indis, jam utcunq; sub jugum Christi subactis, missionem in Japonem impetravit. Sed inde Patrem brevì exorta Daifusamæ tempestas Macaum rejecit, donec rursus exiguo spatio ingentes afflictissimæ ejus Ecclesiæ calamitates miseratus, mutato cultu redijt in Japoniā, ut in tuenda veræ Fidei causa laborantes sub acerbissimis tormentis Neophytos confirmaret; cujus quàm opportuna & necessaria fuerit per illud tempus Japonensibus præsentia, quantus ab ea extiterit fructus, juvat in speciem ex certaminibus Neophyto-

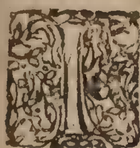
 rum,

rum, in quibus doctrinâ & adhortatione suâ firmatis de Tyranno tam ipse, quàm reliqui Socij triumphârunt, recognoscere. Canzugendonus Rex Fingensis, fremens edicta sua à primarijs Regni Nobilibus contemni, Simonem quendam Virum Equitem de medio tollere decrevit, eóque amicum ejus intimum Gacuzaimonem mortis internuncium ad eum transmisit. Verùm hic lachrymis pro verbis perorans, cùm à Fidei constantia eum abduci posse desperaret, Matrem, ut id filio suadeat, aggreditur. Cui illa, ùt à Patribus instructa erat, animosè, *in tali causa*, inquit, *filium meum animam ponere non laboro, æterna enim felicitas nunquam magno emi potest; si placet me quoque illi adjungere, summo me beneficio devinxeris.* Ergo post dies aliquot submissus Amicorum alius Jecicava, qui ei moriendum esse denuntiaret, intempestâ nocte adveniens orantem invenit; tantúmque illis novis recreavit, ut vix sua capiens solatia exclamârit: *ô lætissimum nuntium!* Mox ante omnia provolutus in genua, actis DEO pro supremo favore gratijs, Matrem & uxorem adit in vicino quiescentes, lætitiæque suæ facit participes, & quasi iturus ad nuptias, Japonum more tepidâ se abluit, festo vestium cultu exornat, distributísque in famulos munusculis, vale omnibus lætissimus dicit. Tum bonâ Jecicavæ veniâ tres viros de Congregatione Misericordiæ accersit (Patres enim, quò prodessent pluribus, sumopere latere oportebat) ut adessent morienti, cũ quibus recitatâ inter contritionis lachrymas confessione, ubi aliquamdiu solâ mente ad ardentissimos amoris actus fuisset connisus, unâ manu Parentem, alterâ conjugem tenens, *hoc ego*, inquit, *amantissima capita ultimum vobis vale dico, præibo itineri præparando, cúmque adiero beatam illam Patriam, rogabo pro vobis, ut me modico intervallo sequamini.* Posita interim fuit super Ara, in Aula Martyrio destinata, inter duos cereos imago Salvatoris, à Pilato post flagellationem populo ostensi, ad quam mox omnes supplicantium ritu procedunt, & iteratâ ab omnibus precatione, Simon fortiter caput obtruncandum præbet: quod resciſſum universi non sinè veneratione dissuaviantes, felicem sortem festo clamore aggratulantur. Ab ejus morte mæsta cum conjuge Mater timorem suum, nè Martyrij amitterent occasionem, continuis lachrymis prodebant, donec novâ primùm illius spe, mox certo nuntio à quopiam perfusæ, ab eo momento dolorem posuerunt; eâ solâ curâ anxiæ, nè ab earum mortis societate abesset Magdalena, pro eadem causa nuper necati Joannis relicta vidua. Quod cum à Gubernatore impetrâssent, tantâ lætitiâ invicem invisentes perfusæ sunt, ut ei explicandæ omnis impar sit oratio. Deduxerat autem Magdalena septennem puerum, fratris sui filium, à se maritóque adoptatum. Cui mater: *fili mi Ludovice, brevì ad Patrem tuum ibimus* (mos enim barbarus ibi inolevit, ut cum reo Parente omnes cum Patre liberi plectantur) *vide, ut nè tibi excidat suavissimum nomen JESU ac MARIÆ. Non excidet*, reponit puer, *non excidet Mater.* Cùm dies ille abijsset in sanctis colloquijs & admonitionibus ad eos, qui lapsi erant à Fide, obscurâ jam nocte (id enim tempus Magistratus vitandæ populi frequentiæ elegerat) monentur, ut se ad iter & mortem parent. Illæ autem quasi ad convivium proficiscerentur, postquam inter assiduam comprecationem ad locum, ubi pro eis cruces fixæ erant, hilares pervenerunt, Joanna Simeonis mater prima Cruci alligata, *quando*, inquit ad carnifices, *D. meus JESUS affixus est Cruci, acerbissimos dolores tulit: quem quia imitari cupio, rogo vos ut me atrociter toto corpore Cruci alligetis.* Quod cùm facerent, & collum arctiùs stringerent, *laxate*, rogavit, *paululùm colli vincula, ut commodiùs orem.* Quod dum facit, unus satellitum hastam defigit in latus, sed molliùs: quâ etiamnum JESUM & MARIAM inclamante, ille vulnus tantâ vi redintegrat, ut ferrum in sinistro latere impactum, à dexterâ scapulâ emineret. Deinceps Magdalena cùm immitiùs alligaretur, de carnificum inhumanitate, quasi de beneficio, gratias agebat DEO. Ludovicus autem videns Matrem alligari, ad suam ultrò Crucem accessit: cúmque jam colligandus esset, quidam de adstantibus, *nihilne*, inquit, *times fili mi, tam vicinâ morte? minimè*, respondit puer, *per DEI gratiam.* Clamavit tamen paululum cùm atrociùs constringeretur; ad quem innocentis pueruli gemitum illachrymans Præfectus, funes modicè laxari jussit. Quia verò ponè Matrem Cruci affixus stabat, eam continuè intuens, alternis JESUM & MARIAM ingeminabant; donec prior lanceâ, incertum quo casu, solâ in carne perstrictus, neque penitus, fallente ferro, perfossus est. Ergo iteratur ictus, populóque ingemiscente nullus pueri clamor, ac nè gemitus quidem auditus, nè lachryma quidem ulla genas madefecit. Quod idem ferrum innocenti adhuc filioli sanguine destillans, in maternum pectus demersum est. Simonis uxor ultima ad palmam pervenit, quæ seipsam Cruci componens,

ponens, cùm Deo gratias pro beneficio mortis in ligno obeundæ ardentissimas referret, stupefacti ejus, & jam necatarum firmitudine carnifices, eam alligare, licèt ab ea invitati, recusabant. Ergo seipsam cruci aptantem, Ethnici quidam funibus adstrictam attollunt, multísque confossam ictibus vitâ spoliant, 9. Decemb.

Atque hæc & similia quotidie de Tyrannis reportari à Neophytis solita trophæa, fructus erant Sociorū, undiq; è latebris & speluncis ardorem in animos eorum & ignem spargentium. E quibus nescio an quis alius P. Buldrino fuerit fortunatior, quíve plures adhortationibus suis per omnes Japoniæ Provincias Cœlo per Martyrium peperit Candidatos. Nemo siquidem eo feliciùs latuit, nemo dexteriùs omnes satellitum & proditorum, venandis Patribus insidiantium technas elusit, nemo ferè ex Sacerdotibus Europæis tam diu acerbissimâ illâ persecutione in Japonia ab A. 1612. si modicum exilij tempus excipias, usq; ad 33. subsistere potuit, eò quòd totius vultûs lineamentis à Japonibus diversi faciliùs deprehenderentur. Quantum autem eâ causâ difficultatum & ærumnarum tot annis illum exhaurire necessum fuerit, nec dici, nec credi potest: utpote cui nullus locus, nulla sedes aut habitatio tuta erat, sed perpetuò delitescendum in sylvis, commorandum in petrarum cavernis, & hiantis terræ antris, conflictandum cum rerum omniū extrema penuria, quâ sæpius magnitudine famis, & aëris injurijs ad extrema deductus, non tam vitam, quàm longam trahebat mortem: ut adeò sæpius profligatâ vitæ ulteriùs servandæ fiduciâ, sese ultro vestigatoribus in vincula daturus fuisset, nisi lachrymis afflictissimorum Neophytorum cedens, necessitatibus eorum se subtrahere, religioni duxisset. Quibus demum omni conflagratione gravioribus malis oppressus, alicubi in septemtrionali Japonia Deo victima cecidit, A. 1633. ætatis 58. Societatis 40. *Et licèt persecutoris gladius eum non sustulit, palmam tamen Martyrij non amisit*; computatus inter eos, qui apud Apostolum Hebr. 11. *circuiverunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cavernis terræ.*

P. IGNATIUS FIALHO.

IMperator Mogoris, omnium qui in India regnant potentissimus, Reges plures non modò subditos, sed & domesticos habet, à quibus minimùm auri millionem quothebdomadis dono accipit. In bellum 50. elephantorum millia educere potest. Nuper dum septena elephantorum, cum trecentis equitum, nongentis peditum millibus numeraret, putabatur non multum instructus esse, & vulgarem potiùs belli tempore comitatū, quàm justum exercitum habere. Cæterùm gens numerosior est quàm bellicosior, & ad res divinas valde segnis. Primus eam excoluit Rudolphus Aquaviva, ac deinceps alij è Societate, sed fructu ob gentis segnitiem exiguo. Qui postremis his annis regnabat, cùm rationum momenta, quibus Religio Christiana nititur, satis perspexisset, cupiebat nocturno viso confirmari. Demens, qui plus somnianti phantasiæ, quàm judicio suo tribueret, & in somnijs, ubi nulla est, ibi Christianam Fidem vellet reperire. At nunc demum, cùm hæres Regni post Parentis mortem sævire in Christi cultores incipit, spes est, ut sanguine Martyrum rigata Mogorca, in fructus germinet uberiores. Primus igitur è Societate hoc in Imperio Martyrij gloriam, quam ibidem tam anxiè quærebat olim P. Rudolphus Aquaviva, invenit Ignatius Fiallius. Rei seriem lubet ex literis P. Josephi de Castro, Agræ, quæ Mogoris Urbs princeps est, & sedes Regia, die 8. Oct. A. 1633. datis, quarum partem subjungo, intelligere. *Sub Regni hujus ingressum, anno abhinc 23. offendi R. P. Hieronymum Xaverium, filium unius è sororibus S. P. Francisci Xaverij; virum magnis virtutibus præditum, cui Patres alij deinceps succenturiati sunt, omnes Viri verè Apostolici, & DEO pleni.* Subdit fusiusculè, quàm secundos habuisset res Christiana progressus, sub primo atque altero Regibus, quorum ille Lahore, hic Agræ, primarijs Urbibus, Ædes nobis sacras exstruxerat. Mox subdit. *Ecce autem post Phœbum nubila. Functo Rege, ad Regni administrationem deligitur Filius natu tertius, qui pro eo, quo ergà Mahometicam sectam (quam tenet) fertur zelo, nostræ Religioni non parùm est infensus; & quamvis odij hujus fomitem 4. aut 5. continuos annos doloso cinere texerit, sexto tamen anno retexit, & ignis in apertum erupit incendium, apertóq; marte nos, & Christianos hujus*

P. Ignatius Fialho Lusitanus Soc. IESV. à Mahometanis odio Fidei Christianæ gladijs confossus in Regno Mogor. A. 1633.

C. Screta. d. M. Küsell. f.

Regni omnes persequi cœpit, atq; ob id plurimos jam Christo accensos, ritu Judaico circumcisos, ad Mahometanum vomitum compulit redire. Potestatem nobis insuper derogavit, quâ antè valebamus, DEI verbum pro concione exponendi; constitutis etiam arctis vigilijs ante portam nostram, quæ gravi sub pœna infideles ab aditu Templi nostri arcerent; quæ etiam eò feritatis processêre, ut nos sedibus nostris propellentes, unum è Patribus media in platea alapis, pugnis, fustibus malè mulctârint. Et ego in hac luctuosa catastrophe meas partes sustinui; nam unus è primarijs Mahometicæ sectæ administris, ubi in me curârat violentas manus injici, vinculisq; ante domum nostram constringi, militibus 4. id carnificinæ dedit, ut numerato 100. alapas, totidem pedum trusiones mihi impingerent, & tribus distinctis vicibus 40. verberibus funes bene contorti & crassi, dorsum meum contunderent atq; proscinderent; quo facto continuò sanguinem mihi è venis prolicuerunt, adeò ut à cingulo usq; ad caput (quod mirum in modum intumuerat) non fuerit cernere nisi unam plagam. Deinde omnes ad dies aliquot carceri traditi sumus. Et omnia hæc tam crudelia in nos exercuêre, ad innatum suum odium in Christianam Religionem declarandum. Rex instruxerat portum quendam maritimum, quem incolebant novem millia circiter Christianorum, quorum partem mors clementer Tyrannidi eripuit, partem fuga maturata, pars reliqua mense Junio in Aulam coacta, Regni Primoribus in mancipia cessit, hoc addito mandato, ut circumcisioni subderentur. Quod executioni mandatum est magnis & gravibus tormentis, adeò ut eorum aliqui violentæ

lentæ circumcisioni subjecti, animas quidem in crudeli carnificina liquerint, non tamen heroicam Martyrij palmam. Reliqui gloriosi Agonistæ adhuc in sanguinea arena persistant, pro Aris & Fide Christiana egregiè decertantes. Durante hâc persecutione res contigêre mirabiles, quæ suo tempore lucem videbunt. Ecclesiastici duo cum duobus Religiosis Augustinianæ familiæ, hac illos appetente sævitiâ, sibi constantes, animosè pro Fide sua cum hostibus dimicârunt: nam cùm per vim illos vellent Mauris addicere, illisq; accensere, illi negârunt se in illorum ituros sententiam, & mortem millies potiùs oppetituros, quam à Christiana Fide recessuros. Eodem in portu vitâ excessêre quinq; nostrorū Patrum; quorū unus ad constantiam Christianos exhortans, Christi Cruci affixi (ut mos est) effigiem manu prætendens, plures gladij ictus excepit: quod ab illis ipsis accepi, quos Pater exhortabatur. Nomen Patri Ignatius Fialho, natione Lusitanus.

Thomas Nisciforus Iapon Soc: IESV. pro Christiana Religione vivus lento igne tostus Nangasachi in Iaponia 22. Iulij. A. 1633

C. Screta. d. M. Küsell f.

THOMAS NISCIFORUS.

PRæluserat jam inde sub Japonicæ persecutionis initia, tot Martyrum, in hunc potissimùm annū incidentibus victorijs, DEUS, & ut magnam purpurati exercitûs secuturam processionem demonstraret, portentosas quasdam Cruces in arboribus, potenti suâ manu efformatas præmisit. Famosissima inter reliquas erat, quam Fabianus Neophytus in ficulnea sua reperit. Bienniūm

jam arbor infrugifera frustra terram pondere premebat: eam Fabianus excindit, trunco ad domûs columnam, ramis ad focum usurus. Truncus ad solem expositus, annum integrum arescebat. Tandem 8. Idus Decemb. A. 1611. asciâ truncum dedolans, advertit in uno ex decussis fragmentis inesse Crucem atri coloris, in trunco candido expressam. Stupet portentum, filium advocat, & *vide*, inquit, *Paule, sit ista Crux nec ne? Crux planè est*, inquit filius, *& prodigio quidem similis*. Evulgato mox prodigio, venerabundi ad Crucem accurrere Neophyti, eandem ad infirmos deferre, febres eâ depellere; ut passim affirmarent, si aliud veræ Fidei non extaret argumentum, hoc unum satis sibi fore ad eam mordicus defendendam. Fama interim admirandæ Crucis etiam ad nobilem Matronam Marinam Omurandoni Dynastæ sororem, fœminam planè religiosam, & Ecclesiæ illius Columnam pervenerat; quæ Crucem ad se deferri jubet. Nocturnis horis deportanda fuit, propter accurrentium multitudinem; quamvis ne sic quidem vitari potuit frequentia. Hanc Nobilis fœmina magno cultu excepit, & unà cum Neophytis, qui numerosissimi aderant, venerata, magnificè asservavit. Ex ea Crucis veneratione, ipse truncus in pretio haberi cœpit; maximè posteaquam accepissent eo contrito dilutóq; plurimos infirmos, tertianas & quartanas excussisse. Unde qui frustulum ejus fragmenti, in quo Crux erat, obtinere non potuerunt, ad ipsum truncum, qui etiam tum humi jacebat, confugiebant; quem ità conciderunt, ut intra exiguam moram temporis, qui adveniebant, ne truncum quidem invenerint, sed ad radices conversi eas penitus extirpârunt, usque adeò, ut nostri Sacerdotes duo cùm eò ex itinere divertissent, optâssentque arboris illius frustulum, ne radicum quidem fibras reperire potuerint; tanta fuit Neophytorum pietatis aviditas. Nec mirum Neophytos ità exarsisse, cùm ipsi Ethnici, & falsorum Deorum sacrificuli, plus Veritati quàm odio tribuentes, faterentur eam Crucem rem videri humanâ majorem, planéque Cœlestem. Et subinde accidit res nova, quæ admirationem auxit: nam cùm Viri primarij ædes à Dæmone nocturnis spectris ità infestarentur, ut nullum in ulla re præsidium inveniret, eam Crucem sibi concedi postulavit. Noctem unam Cruce potitus est, nec ultrà Dæmon, Crucem hanc vel maximè fugiens, eas ædes infestavit. Longiùs deinde sese Crucis fama sensim diffundebat, ut jam suarum partium esse judicaverit Episcopus, eam rem excutere, & ritè statuere, an pro miraculo haberi posit, utì vulgò habebatur. Itaque ex auditis juratis testibus totius rei seriem edoctus, ex præscripto Concilij Tridentini eam pro vero miraculo haberi jussit. Et quia Nangasachenses quoq; ejus visendi desiderio flagrabant, visum est Antistiti externo etiam apparatu Cœleste hoc prodigium esse prosequendum. Ergo ritu solenni Sacrum Votivum de Cruce decantatum est, dictum pro frequentissima concione de Crucis prodigio; tum circa Templi porticus supplicantium pompa explicata, in qua Præpositus Provincialis fragmentum illud Cruce insignitum sub conopæo, quod Primores Urbis deferebant, gestavit. Atque ità Crucem portentosam prælusisse videtur Nangasachi, longæ Processioni mox ibidem secuturorũ Martyrum. Et quamvis alijs annis copiosè sævitum sit in Christianos, hic tamen annus sæculi 33. quo eodem ætatis suæ in Crucem actus est Rex Martyrum Christus, gravior Japoniæ incubuit, & 30. omninò è Societate Operarios illi sustulit, agonali Cœli laude donatos.

Primus ordine fuit Thomas Nisciforus, qui in Regno Mino natus, atque à Patribus Societatis à puero in Seminario edueatus edoctúsque, eidem se per annos complures, laborum & itinerum in animarum causa consortem adjunxit, & in Dogici munere socium. Relegatus cum ijsdem in exilium A. 1614. mox iterum in Japoniam, mutato habitu revertit, variaque ejus Imperij Regna, ut prodesset multis, peragravit. Et profectò miserabilis per illam Tyrannidis sævientis immanitatem Neoyhytorum status vel ferreum pectus emollijsset, ad ferendam quà posset laborantibus opem; quando ingeniosa crudelitas novas indies procudebat tormentorum species, quibus tenellas ejus Ecclesiæ stirpes à Fide Christi penitus convelleret, & discerperet. Mitia jam illi videbantur & nimiùm lenia, quæ per violentiam inferrentur incendiorum tormenta; spontaneâ ultro tolerantiâ ferenda erant, & perseverandum sinè vinculis in rogo, nisi Fidem ejurare fortissimi Christi Athletæ censeri vellent. Ità Simon Xeyzajemon natus annos 72. jussus à Tyranno A. 1627. vel negare Christum, vel in circùm accensa pyra undique ambitum se immergere, singulari Divini Spiritûs impetu actus, continuò vestibus sibi detractis, nudus penitus in ignes insilijt, quos inter medius constitit immobilis, ac si alienum, non suum corpus

corpus torreri videret: septies præterea vel octies se circumegit, ut meliùs ureretur, in hoc vel illud latus, prout crudelis Tyrannus imperabat. Quo eodem tempore Nobilem familiam cum filiolo Petro annorum 13. unàque illius ephebum annorum 11. arbori alligatos, facibus crudeliter adurebant; sed cùm sævitiam superaret puerorum constantia, vasculum aheneum ab igne candens manibus Petri indidère sustentandum, hoc pacto, quòd si abjiceret, aut aliter manibus delabi fineret, hoc ipso Fidem Christi ejurare censeretur. Accepit illud majore Spiritûs S. flammâ incensus pusio, & nudis sustinuit manibus, donec penitus extincto calore frigefieret. Neq; aliud interim ex ore ipsius, dum pellis & caro usque ad ossa deflueret, audire fuit, quàm SS. JESU & MARIÆ nomina, quibus identidem oculis in Cœlum sublatis, ceterà immotus, hoc de se incensi Sacrificium offerebat. Eadem conditio pluribus alijs inter lenta incendia, aliquot passus igne distante tostis, data fuit, quemlibet corporis motum signum fore ejurati Christi. At illi immoti perdurârunt ipsas duas horas; donec ad majora servandi supplicia, flammis exire juberentur. Hæc autem erant totius corporis, solo extante capite, in terram defossio, quod diebus singulis (dum interim defossum corpus à violentis terræ qualitatibus vivens putrescebat) ligneæ serræ tractibus aliquot à corporis trunco findebatur, donec tum à vulnerum incurata sanie, tum ab urente Solis æstu progeneratis vermibus, alij decimo, alij etiam vigesimo torturæ die expirarent. Atq; hæc dignissimorum Cœli Candidatorum certamina provocabant nimirum ardentissimũ in Socijs zelum, ut per quantumlibet atroces ærumnas & supplicia constantiam eorum firmatum irent, ut quibus ad Fidem præluxerant verbo, ad eandem servandam præirent exemplo. Itáque in solatium & auxilium eorundem clandestinè in Japoniam irrepens, quantumvis adhuc Religionis & Sacerdotij expers Thomas, ut quoquo modo posset, in tanta Operariorum inopia illis prodesset, ingentes plurium annorum latibulis toleravit ærumnas: donec in Scimonosceki deprehensus, & post pulcherrima virtutum, Patientiæ præsertim & Pietatis, in diuturno carcere edita specimina, Societati adscriptus est, & Nangasachi, imperante Tosciogunsamâ, vivus lento incendio conflagravit 22. Julij A. 1633.

NICOLAUS KEYAN Fucunanga.

Gentilem quempiam dirè vexabat Dæmon in Japonia, cui obvius fortè Neophytus, & energumenum miseratus, benignè interrogabat: *unde, & quorsum veniret?* respondit ex energumeno Dæmon, se ex Anglia venire, ubi multos annos Catholicis torquendis præfuerat, eo consilio, ut Japones modum & artem Christianos torquendi edoceat. Et verò edocuit hic mille artifex novum & inauditum tormenti genus hoc anno Japonios, quod furiali Tyrannorum rabie confectum primus subijt Nicolaus Keyan. Scrobem Japonij effodiunt pedes aliquot altam, superinducunt furcam, è qua corpus undique funibus ceu fascijs arctè obligatum, (ne sanguis in caput defluens citò hominem præfocet) pedibus sursum erectis, manibus revinctis, nunc cingulo, aut umbilico, nunc genuũ, aut crurium tenus depressum in scrobem suspendunt: scrobi geminam inducunt tabulam, ità excisam in medio utramque, ut commissæ, & corpus medium complexæ, omnem auræ lucísque usuram suspenso excludant. Sic tenent hominem inversum pendentem, impastum, vitæ ac mortis incertum, inter utriusque divortia dubium, donec eum vel delabentis paulatim in caput sanguinis oppressio suffocet, vel tabescentem conficiat inedia, vel laboriosa medios inter homines solitudo & destitutio ità fatiget, ut victus demum priusquam animam edat, Fidem abiuret. Triduum in scrobe ejusmodi è patibulo pependit Nicolaus, à vespera scilicet diei Jovis ad usque imminentem meridiem diei Dominici, quo eodem die S.P. N. Ignatij celebratur natalis. Sed qui primus tormentum illud experiebatur, ad illud fortiter constantérque tolerandum à DEIpara Virgine, egregio planè beneficio animatus fuit. Non semel pendentem invisit Beatissima Mater, & de nocte solutum de tigillo, ad interquiescendum deposuit, & aquâ recenti suppeditatâ (cujus postmodum plenus adhuc cyathus in fovea inventus est) fovit; attonitis, & insolentiâ rei stupidis excubitoribus. Qui etiã cùm subinde ex pendente sciscitarentur, *nunquid ægre haberet?* respondebat: *id solum ægrè fero, quòd Imperatorem, & universam cum illo Japoniam ad Christi Fidem perducere nequeam.*

Nicolaus Keyan Fucunanga, Iapon Soc: IESV, primus in Scrobe cingulo tenus suspensus, et in eo quatri duano tormento à Deipara hau, stu refocillatus, Nangasachi in Iaponia 31. Iulij. A. 1633.

C. Screta del; *Melch: Küsell f.*

Hæc eum ſcilicet ſola cura mordebat, ſolus hic dolor angebat Apoſtolici ſpiritûs hominem. Quarto igitur ſuſpendij, & Natalis S. Ignatij die, ipſa in foſſa Nangaſachi fortiſſimus Chriſti athleta glorioſam animam Cœlo tranſcripſit An. 1633. ætatis 63. Societatis 45. Omium Japoniæ oppidum illi natale fuit, qui à pueritia inſtitutus à Patribus Societatis Jesu in Seminario, nomen illis ſuum adjunxit A. 1588. natus annos 19. Triennio latinas literas didicit, & quâ erat à natura facundiâ, atque Japonicarum ſectarum peritiâ, perlongam multis in Provincijs, ac perutilem rei Chriſtianæ navavit operam, habendis promiſcuè concionibus, rudibúsque Fidei elementis & Catechiſmo inſtituendis. A. 1614. cum cæteris Patribus à Daifuſama Fidei causâ proſcriptus, ſed pòſt paulò remiſſus, ſimulatâ perſonâ multa aſpera perpeſſus eſt, dum rem Chriſtianam egregiè promovet: donec in Regno Figen captus, primus horribile ſcrobis tormentum, cujus novitate univerſa Chriſtianitas ibi conſternata fuit, victor toleravit, docuítque Divino adjutorio ſuperari poſſe.

P. ANTO-

P. Antonius Vasconcellus illustrissimâ familiâ Lusitanus Soc. IESV. odio Religionis veneno sublatus in India Goæ. 16. Augusti. A. 1633.

C. S. d. M. K. f.

P. ANTONIUS VASCONCELLUS.

GEnus, munus, & funus, omnia illustria habuit Vasconcellus. Parentes illi fuêre Franciscus de Feria, summus Palmellæ Præfectus, & Petri Menesij Viseensis Præfecti Filia. Eboræ, Deputati Sacræ Inquisitionis munus, ætate nondum ad id maturâ, sed adultâ jam sapientiâ, & bonis artibus excultus, ità prudenter gessit, ut nihil eo tota in Urbe gravius, neque modestius, nihil religiosius videretur. Multus erat in orando, & in omni actione pietatis, multus in seipso castigando macerandóque; in quem finem ducem vitæ Religiosum Virum apprimè experientem delegit; & cùm familiam optimis institutis & exemplis temperatam haberet, nullam Officij partem non optimè, integerriméque explebat. Nulla illi ambitio, nulla parandarum opum, aut dignitatis altioris cogitatio, nulla imperij adipiscendi cura. Cùm autem Fidei tuendæ amplificandæque studio, etiam sanguine suo si posset asserendæ, flagraret (ad quod etiam conaturum se voto obstrinxerat, perlibenter delatum ab Inquisitore Generali munus Inquisitoris per Indiam admisit. Ut verò certam absolutæ virtutis, ad quam conniteretur, haberet normam, oculos atque animum in S. Franciscum

Xaverium Indiarum Apoſtolum conjecit, conatúsque eſt illius in ſe decora ſummo ſtudio referre. Indico in itinere paſſus eſt cibos exquiſitiùs ſibi, quàm conſueverat, apparari, quos omnes in ægrorum militum, nauticorúmque uſus expendebat, non ſuorum dumtaxat famulorum, ſed ſuapte ſæpe operâ manúque diſpertiendo, nullâ ſui, nullâ dignitatis habitâ ratione, quam non neſciebat illâ Chriſtianæ humilitatis & caritatis ſpecie plurimùm exornari. Simul ùt Goam appulſa navis eſt, prodijt ad illum officij causâ Comes de Linares id temporis Pro-Rex, qui Conſobrinam Antonij in matrimonio habebat. Verùm ne quid ille videretur honoris admittere, quod titulo ſanguinis deferri poterat, eum conſtanter occurſum deprecatus eſt. Munus Sanctæ Inquiſitionis adminiſtravit in India integritate ſummâ, diligentiâ incredibili, illúdque perfectiſſimæ virtutis exemplis egregiè decoravit. Quæ ipſa in obeundo munere adeò exacta impigráque accuratio, eidem accerſendæ oppetendæque pro Chriſtianæ Fidei ſanctitate mortis, exoptata votis omnibus occaſio fuit. Quippe enim in nonnullos quæſtionem inſtituit, quos oportebat ob ſua facinora omnium bonorum, adhoc & vitæ quoque & exiſtimationis adire diſcrimen. Hi cùm experientiâ didiciſſent, nullum ad integritatem ipſius corrumpendam aut labefactandam aditum patere, quod unum ſibi reliquum eſſe crediderunt, hominem optimum, ac de Repub. Chriſtiana meritiſſimum, de medio, malis artibus temperato illi veneno, ſuſtulerunt. Cupiverat ille diu antè, atque impensè flagitaverat Societati adſcribi, eò quia ſe crederet ibì pleniùs animarum ſervandarum zelo, quo flagrabat, reſponſurum, & S. Franciſci Xaverij virtutibus ac veſtigijs inſtiturum. Sed Superioribus viſum fuerat illum uſque & uſque differre, ut Divinæ gloriæ impenſiùs, per munus quod gerebat, ſerviret. Jam verò ubi in morbum, operâ nefariorum hominum incidit, in Societatem priùs à P. Alvaro de Tavares, Goanæ Provinciæ Præpoſito, legitimè adſcriptus eſt, quàm extremum vitæ diem morte pro Fide obitâ conficeret; quod demum Goæ, editis in morbo illuſtriſſimis magnarum virtutum documentis, expiato generali Confeſſione animo, perceptíſque Sacramentis reliquis, poſt nuncupata in Sociorum corona Religionis vota, inter ſuaviſſima cum DEO colloquia, præſtitit die 16. Auguſti A. 1633.

Et ut de virtutibus ejus pauca in exemplum delibemus, duas ille minimùm horas quotidie Divinarum rerum meditationi tribuebat: Sacrum quotidie per ternos horæ quadrantes faciebat, poſtquam duobus noſtris ſacrificantibus in Indica navigatione quotidie priùs miniſtrâſſet: Canonicum officium, & Deiparæ Roſarium, ſemper nixus genibus quotidie decurrebat. Et quamvìs nihil ferè expiabilis materiæ ad Confeſſionem afferret, nihilò tamen ſeciùs quotidianâ conſcientiam exomologeſi levabat. Reliquum temporis, ſummâ deſidiæ fugâ, vel explendo muneri publico, vel regendæ familiæ, vel literarum ſtudio impendebat, neq; animi causâ vacuus unquam operis, nedum temerè otioſus. Delicias in victu cultúque omnes aſpernatus, cibos nonnisì communes, plebejos admittebat: veſtitum eundem cum ſuis famulis, neque neceſſario ampliorem. Jam verò ſagum cilicinum nunquam deponebat, bis hebdomade ſe acriter flagellabat: ad hæc crebra illi jejunia, longæ vigiliæ, quamvìs ultra quaternas quinásve horas vix unquam ſomno indulgeret, ſolitus etiam famulos expergefacere primo diluculo ad ſtudium precationis. Nullius unquam ſervitio ad ponendas veſtes ſumendáſq; utebatur, nè minùs integrè ac decorè veſtitus unquam ab ullo conſpiceretur. Tantus erat caſtimoniæ amor! quam etiam voti Sacramento pridem ante ſuſceptos Sacros Ordines ſanxerat. Domum primo ſtatim veſpere non occluſiſſe, & famulis hac in re deliquiſſe, aut domi repertos non fuiſſe, idem erat quod loco & ejus famulatu excidiſſe. In pupillos, viduas, atq; omnino in quoslibet egenos & calamitoſos, propenſiſſimæ fuit liberalitatis: hinc nunquam prodire in publicum ſinè nummis, quos ſuâ in pauperes manu erogaret. Et aliquando ſuâ ſe veſte exuit, ut cadaver hominis repentè occiſi involui poſſet ad ſepulturam. In navi quidquid ipſe pharmacorum intulit, in ægrorum curationem exhauſit: cúmq; jam nihil ſuppeteret, etiam mutuabatur ab alijs, nè cũ morbo luctantibus fortè deeſſet; tantáq; illis contentione, non per ſuos duntaxat famulos, ſed ſuâ quoque manu ſerviebat, ut etiam callos ſibi & ulcera, miſerationis expers, ſervilibus munijs induceret. Morituris ipſe miniſtrabat Sacramenta; mortuis ad tumulum ſtragula de ſuo lecto ſuppeditabat; ſacrâ dein litatione ipſorum animas expiabat. Quibus & id genus alijs bonis moribus DEO gloriam, ſibi mortem in conſpectu Domini pretioſam comparavit.

P. EMMA-

P. Emmanuel Borges Lusit. Iosephus Reomuy, et Ignatius Kindo Iaponēs Societa. IESV. triduano suspensionis in scrobem tormento pro Fide necati. in Iaponia Nangas. chi 16. Aug. A. 1633.
C. S. d. M. K. f.

P. EMMANUEL BORGES, cum duobus Socijs.

SOlitarius nuper è patibulo in subjectam ſcrobem pendebat Nicolaus. At P. Emmanuel, Emmanuelem DEI Filium imitatus, medius inter duos pependit Socios Nangaſachi, quos in carcere authoritate Præpoſiti Provincialis Societati adjunxit; Joſephum videlicet Reomuy, & Ignatium Kindo, qui ambo fuêre Japones, hic Ariyenſis, Figenſis ille, ambo in Seminario inſtituti, ambo Patrum annis compluribus comites & adjutores, ambo cum illis Patriâ extorres; ut proinde in morte ſeparari, eodem illi die in ſcrobe commortui, non debuerint, qui ſtudijs in vita ſua tam conjuncti fuêre. Illud tamen peculiare habuit Ignatius decus, quòd & Parens ejus Adrianus in odiũ Fidei olim necatus, jus quoddam hæreditarium filio reliquerit Martyrij. Cæterùm Patri Emmanueli Ebora Luſitaniæ Urbs inclyta primam lucis uſuram dedit, ubi jam vicenarius Societati A. 1616. auctoratus eſt, & octavo pòſt transmiſit in Indiam, atque inde pòſt quarto in Japoniam; unde cum cæteris poſt biennium, edicto Daifuſamæ Macaum ejectus, aliquantiſper ibì Procuratorem Japoniæ egit, donec A. 1621. eodèm peregrino habitu reverſus, reliquum tempus omne in illa excolenda Domini Vinea ſtrenuè, eximióque cum fructu collocavit. Periculorum

quæ

quæ plurima subijt, præsertim per officij peculiaris rationem (erat enim Sociorum Nangasachi Procurator) unum hoc esto specimen, exceptum è literis, quas ipse A. 1626. ad quendam dedit in hæc verba. *Posteaquam Aprili naves solverunt, gubernationem gessit Feizo tantùm trimestrem. Sed tantâ pertinaciâ Christianos, atq; inprimis Religiosos insectatus est, ut domum ubi diversabar, ter unâ die invaserit: neq; ullum fuerit Christianorum habitaculum, quod tertiò minimùm, quothebdomadis non fuerit ex improviso lustratum. Invaserunt me primùm septem homines armis instructi diluculo, priusquam surrexissem ex lecto: Iterum sunt aggressi septemdecim, cùm ad Sacrum faciendum sacros paratus induerem: tertiò demum irrupêre viceni sub horam prandij, tanto tumultu, ut permiscere omnia velle viderentur. Sed latebræ beneficio, quam Japones Anam vocant, nunc etiam, ùt aliàs crebrò feceram, vim eorum elusi.*

Ex qua efferata inquisitorum rabie cùm necessitas emergeret Patri quotidie hospitia mutandi, & nè incolis noxius foret, si in eorum domibus deprehenderetur, majorem partem in sylvis & solitudinibus degendi, facilè cogitari potest, quanta eum perpeti necesse fuerit. Quotquot enim Patrum aliquem domo excepisse convincerentur, omnes unà cum prolibus & Conjugibus, totâque decem contiguarum ejusmodi hospitio domuum familia, etiamsi Ethnici forent, crudeliter necabantur. Sanè post sublatum incendio P. Hieronymum de Angelis, paulò pòst 37. partim Viri & fœminæ, partim pueri & infantes illorum, quos inter 13. erant Ethnici, morte mulctati sunt, Iendi, quia Patres & Christianos domibus recepissent, aut pro ijs fidejussissent. Octodecim puerulì Christiani, præter duos omnes, cùm ridentes & exultabundi ad supplicium processissent, alij capite truncati, vertice alij ad umbilicum divisi, alij modo transverso dissecti, alij deniq; cùm pede uno in altum raperentur, mebratim omnes in conspectu Parentum concisi. Ex viris autem & fœminis undecim in crucem acti, quos inter soli duo erant Christiani, ex quorum manibus cæsorum puerorum capita suspendebantur: octo vivi lentis ignibus cremati, & quidem duo gentiles, quòd Faramondum hospitio accepissent; reliqui 19. capite truncati. Nec multò pòst iterum Iendi lentis ignibus absumpti sunt eâdem causâ 10. Viri, 6. fœminæ, & charissimus aliàs Imperatori honorarius Ephœbus, quantumvìs gentilis, capite plexus, quòd Christianis domum elocâsset. Atque hæc inaudita omnibus retro sæculis feritas, cogebat omnino Patres, nè suis in Spiritu Filijs, quos in visceribus charitatis longè teneriùs, quàm Matres suas carnales proles, diligebant, noxæ forent, antra quærere & spelæa, ex una in aliam perpetuò migrare Regionem; neque nisi extremis Neophytorum, quâ vicissim incredibili in Patres suos erant dilectione, precibus violentè adacti, in tecta eorum succedebant. Sic igitur de loco in locum perpetuâ vicissitudine commigrans Emmanuel, demum Bungensi in Provincia captus, Nangasachum pertrahitur, ibique die 13. Aug. pedibus sublimis, revinctis à tergo manibus, depresso in foveam capite suspenditur: quo cruciatu triduum fortiter tolerato vivere desijt, die 16. Aug. A. 1633. ætatis suæ 53. ab inita Societate 33.

P. JACOBUS ANTONIUS GIANNONIUS, & JOANNES KIDERA.

Natus est Bitonti Urbe in Apulia nobili, Parentibus illustri & pervetusto genere, opúmque inter suos gloriâ claris, die 7. Decem. A. 1577. Ex senis illius germanis, quinque itidem se Dei mancipavêre servitio, in Familijs Dominicana, Carmelitana, Theatina singuli; duo alij in Ecclesiasticis dignitatibus sublimes vixêre. Simul atque per ætatem literarum rudimentis idoneus fuit, ad publicas Scholas Bitonti transmissus, sedulitati & ingenio eam conjunxit modestiam morúmque compositionem, quâ Civitatis universæ oculos & amores in se converteret: Magister autem affirmaret, nihil unquam in illo se, quod vitio dari posset, observare potuisse. Et jam annum ætatis 15. ingrediabatur, cùm Bitontina Nobilitas theatralem nescio quam actionem datura ad publicam lætitiam, suas etiam Jacobo Antonio partes detulit: per quam occasionem, dum ad periclitandum quisque suam actionem conveniunt, unus quispiam seu per jocum, sive seriò Antonium præfidenter sollicitavit ad osculum. Ipse hominis inverecundam audaciam execratus, procul eum à se depulit,

P. Iacobus Giannonius pervetusto genere Italus, et Ioannes Kidera Iapon Soc: IESV. hic qvatriduano, ille triduano è pedibus in fossam suspendio pro Christo necatus, Scimabaræ in Iaponia. 28. Aug: A. 1633.

C. Screta d. M. Küsell f.

depulit, & Actioni remiſſis illico ſuis partibus, obfirmatiſſimo animo renuntiavit; neq; ullis adduci momentis ultrà potuit, ut inter quos integritati ſuæ, quam ad uſq; mortem illibatè ſervavit, periculum creari ſibi perſuaſerat, cum ijs haberet ſocietatem actionis Miſſus exinde cum fratre natu majore Neapolim, ut bonarum diſciplinarum ſtudia in Collegio Societatis proſequeretur, ejuſdem virtutis inſigne dedit ſpecimen. Diverterat fortè ad eorum hoſpitium Bitontinus quidam Canonicus, cujus procacior famulus animadverſà Jacobi verecundià, principiò ſubturpes jocos, & ſcurrilia in illum dicta jacere, riſúmque captare; pòſt verò cùm ejus vitandæ petulantiæ in ſuum ſe cubiculum, atque adeò cubitum recepiſſet, nudus ad illum procax ille ſuccedere. Perculſus obſcænitate caſtiſſimus adoleſcens, proſilijt illico, atq; ùt erat profugit in induſio ad patentem aream, maluítque partem noctis frigidus ſub dio agere, quàm cum pudicitiæ probro, donec ille abigeretur, ad quietem redire. Per idem tempus excurrens Neapolim Theſeus Parens ipſius, puellam Jacobo paris claritudinis & opum deſponderat, ut quia frater natu major Eccleſiaſtico ſeſe Ordini dicârat, ipſe natu proximus Familiæ nomen ad poſteros derivaret. Id verò ubi ille ſenſit, Patrem adortus, adeò cauſam fortiter ac vehementer egit, ut eum à conſilio dimoverit. Jam tum enim perlatis in Europam de Sociorum in Japonia contra Tyrannum triumphis vehementer accenſus, cùm nullum niſi Religioſum

giosum eò transmitti advertisset, incredibili Martyrij, Japoniæ, & Societatis desiderio flagrare cæpit, nec antè desijt, donec exorato, cœptísq; bene precante Patre, aditum ad Societatis Tyrocinium impetraret, A. 1596. 18. Octob.

A Tyrocinio absoluto, nunquam deinde Missionem sollicitare apud Claudium Aquavivam destitit, donec is sanctâ Juvenis importunitate victus sponderet, se illum ubi aliquantò maturuerit, voti compotem facturum. Et prosperè omnino evenit, ut Jacobo Philosophiæ operam Neapoli navante, Claudius Generalis Præpositus, sive valetudinis, sive aliâ causâ illuc excurrerit. Mox enim ibi petitores Indiarum plurimi eum circumsistere, urgere, sollicitare. Ille suorum ardore mirificè recreatus, cùm Provinciam tantâ non posset orbare sobole, id concessit, ut invocato precibus, aliisque pietatis & pœnitentiæ officijs Numine, septem ex omni eorum numero sortito legerentur. Tertia Jacobo sors obvenit; cujus ille compos effectus, nullum sibi faciebat, neque Deo gratulandi finem. Igitur expedivit se confestim ad iter, & continuatâ trimestris spatio Romæ Logicâ, residuáque Philosophiâ compendio per semestre Eboræ auditâ, conscendit Ulyssipone verno anni 1604. & tam difficilem sortitus est cursum, ut bis fractâ navi ante Mozambicum, priùs quidem corpora, & fortunas omnes servârint incolumes; at posteriùs præter corpora omnium jacturam adierint, ne Breviario quidem uno reliquo, ex quo pensum persolvi Canonicum posset. Goæ Theologiæ tantisper dedit operam, dum opportunâ Malacam navigatione extremo ferè A. 1606. oblatâ, tempestivè Malacam appulit, ut Decembri mense inaugurari Sacerdotio posset. Ibi nocte Natali Domini primam litavit hostiam, & deinceps Malacensium obsequijs usque ad insequentis anni Majum, primas Sacerdotij sui functiones impendit. Macaum appulsus, ibi toto biennio substitit, & unum annum Theologiæ prosequendæ, alterum Ministri Officio, simúlque Japonicæ linguæ condiscendæ impendit. Unde Majo A. 1609. digressus, in optatam demum Japoniam procellis iterum jactatus & malis, die 29. Junij, Apostolorum Principibus sacro, sospes ac lætus pervenit. Nangasacho ubi primùm exscendit, Arimam haud multò pòst destinatus, gemino illic spectaculo, suprà quàm dici queat, recreatus est; tum quòd adeò bene Christianis institutam elementis pueritiam cerneret, ut ea certatim alternis expeditè, haud segniùs quàm in Europa recitarent; tum quòd aliquorum pro Fide nuper necatorum corpora tractare, deosculari, venerari datum esset, quorum aspectu liquescebat in lachrymas, orabátque sanctas eorum animas, ut suâ apud Deum suffragatione ejusdem sese certaminis consortem & gloriæ redderent.

Nec multò pòst novum Imperatoris edictum ab Regia perlatum est, quo Cruci suffigi jubebantur ij, qui Fidem Christi promulgarent universi, quíq; fuerant eam complexi suorum popularium. Tum verò P. Jacobus adeptæ spe felicitatis lætissimus, cùm ad oppetendam eam mortem se compararet, revocato quaqua de causa ab Daifusama decreto, sedatáque tempestate, adjuncto sibi Dogico Joanne Kiderâ, Firandi nato (qui deinde in Societatem receptus, cum Patre in vincula datus, & eodem supplicio affectus fuit) Arimensem percursavit ditionem, & manipulos in horreum Domini cum exultatione portavit. Sed recruduit per Annum 1612. pristinæ tempestatis cicatrix, novisque promulgatis interdictis, ut Christianos Pater solaretur, nocte potissimùm & alieno cultu tectus, raso more gentis sincipite, & reliquâ in nodum ad occiput cæsarie collectâ, omnes concursabat. Verùm exeunte A. 1614. cum reliquis proscriptus, & Macaum remenso Oceano repetere coactus, antiquam ibi industriam suã in procuranda omni studio indigenarum salute renovavit; donec A. 1617. mutatâ veste atque oris figurâ, per ingentia maris & piratarum discrimina Nangasachum revectus, Arimam è vestigio ad suos se retulit. Hìc ille nonnullorum exemplo, quos odio Christianæ Fidei turbo tempestatis involverat necavératque, quanto ejusdem sortis desiderio exarserit, nemo meliùs, quàm ejus literæ testari poterit. *Vadimus propagatum Sanctam Fidem Catholicam*, scribit ipse ad Fratrem natu majorem in Italiam, *& utinam faxit Deus, ut pro ejus amore in illius confirmationem differar mille in frusta; quippe quæ foret unica gloria mea; idq; vehementer à DEO efflagito, cupióque & te, & omnes necessarios nostros idipsum mihi obnixè flagitare.* Et iterum ad eundem: *desidero à te*, inquit, *dici, vel certè curari terna aut quaterna Sacra pro anima mea, quæ pro veteris cujusdam desiderij mei adeptione profore confido, ut nempe pro Dei, ejúsq; Sanctæ Legis studio, non inquam in Crucem agar (nimiæ id enim dignitatis & honoris sit) sed ut mille in partes dilacerer. Hoc illud est quod expeto, quod desidero, & spero me compotem à DEO factum iri.* Et ad P. Fran-

P. Franciscum Pavonium Arimâ: *Fateor R.V. dum me dum vivo vehementer ac sæpius expetivisse, ut de Societatis ineundæ desiderio sileam; alterum venire in Japoniam ad harum gentium conversionem, & hujus jam compos effectus sum; alterum, emori (ô utinam!) in Cruce pro eo, qui amore mei pependit in Cruce; quo quanquam indignus, confido me tamen consecuturum, quoniam ibi quidem gentium sum, ubi irrogantur indies Martyria. Interea loci hoc satis habeo, si DEO desiderium hoc meum obtulero; sed R.V. vehementer oro, ut hanc mihi gratiam à DEO exoret pro sua gloria, & gentis hujus conversione.*

Quis autem enarret infinitas calamitates, acerbissimas ærumnas, quas 20. annorum spatio in difficillima illa Japoniæ cultura exhaurire necesse fuit? in quibus trium in Japonia Imperatorum persecutiones expertus est, Daifusamæ, Sciogunsamæ, & Tosciogunsamæ; ab isthoc demum, quam diu persequebatur, gloriam adeptus. Inter lustrandam Arimensem ditionem, haud ipsâ Arimâ procul, in apparitorum insidias unà cum socio Joanne Kidera incidit, à quibus comprehensus, inque custodiam abductus, diuturnâ calamitate maceratus est. Postea manicis compedibúsque innexus, præcone præeunte producitur, pérque vicos & oppida Arimensia contumeliosè circumductus, sannis ab insolente plebecula & probris appetitur. Demum Scimabaræ ferali foveæ die 25. Aug. prono capite insertus, pendens è pedibus die 28. ejusdem mensis (Kidera autem 29. tormento mirâ constantiâ tolerato) laureatam animam expiravit, ætatis suæ A. 56. à suscepta Societate 37.

JOANNES YAMA.

SUspendium simile elegit anima Joannis Yama, priusquam datam fidem Deo ejuraret. Quo tempore ità plerique etiam sæculares Neophyti ardebant Martyrium, ut unus ijs dolor esset, doloribus in causa Fidei non emori. Sanè æternâ dignum memoriâ est facinus cujusdam Arimensis Neophyti. Hunc amicus Ethnicus eripere sententiæ conabatur, sed cùm nihil suadendo profecisset, chirographum, quàm proximè potuit, imitatus, velut Neophyti manu conscriptum ad Judices detulit, quo ille Fidem Christi ejurabat. Sensit hoc Neophytus, & mox quatuor alijs Neophytis testibus comitatus se ad Judices confert, & multis ferventer de injuria imposturáque amici questus, non Fidem, sed amicum illum, ejúsque chirographum ejurare se dixit: testatus eum sibi amicum esse non posse, qui se malis artibus à Christi Cruce & Martyrio avertere conaretur. Amplius aliquid præstitum est Nangasachi ab imbelli sexu: nam cùm adverterent mulieres, solos Viros à Regijs Ministris in censum Fidei causâ referri, nè idcirco à laurea Martyrij excluderentur, virilem complures vestitum induerunt, ut in Candidatorum mortis numerum & ipsæ hâc arte venire possent. Nec inferiora istis fuêre puerorum Martyrij desideria. Sanè in Regno Devano Joannes Catauneme, sanguine inter suos illustrissimus, cùm post varias oppugnationes victor, de inferenda sibi in Fidei odium nece nihil jam ambigeret, pridie quàm comprehenderetur Filiolum suum septennem his verbis aggressus est: *quid facies fili, si te satellites rapiant? patiere te comburi vivum, vel potiùs Fidem relinques? Et tu,* reponit Filiolus, *quid facies Pater? Ego comburi me sinam,* inquit Parens. *Ergo ego multò magìs,* subjungit filiolus. *Age ergo,* inquit anxius de constantia pusionis Pater, *periclitemur an vera dicas*: & ad ignem adiens, *hìc,* ait, *prunas cape, & priùs è manibus non abjice, quàm jussero.* Aperuit mox palmulas palmaris puer, & impositas prunas, ambustâ licèt ad carnem pelliculâ, immotus sustinuit; donec Pater abjici juberet. Quo rogante, *an ignis ureret?* respondit parvulus: *pusilli animi fore illum, qui paratus pro Fide comburi vivus, tantillo spatio tractare prunas manibus non posset.*

Atque hæc & similia ex Patrum Societatis disciplina, quotidiana penè fortitudinis prodigia, incredibiliter eorundem animos, atque inprimis Joannis Yama eorundem popularis, ne tot annos in Societatis disciplina educatus, minùs sæcularibus pro Deo posse & audere videretur, accendebant. Natus ille fuit Tzunocuni in Japonia, & Societ. A. 1586. auctoratus, 47. annis sub vexillo Christi stipendia meruit: quo toto tempore gentilium suorum saluti strenuam navavit operam, totum passim illud Imperium, quàm vastum est, pervagatus, ubique Christi Legem egregiâ, quâ pollebat eloquentiâ, asserens, nihil incommoda, nihil moratus crebra & propè quotidiana vitæ pericula. Interim extorris Patriâ propter Fidem cum cæteris Macai

sub-

Ioannes Iama Iapon Soc. IESV. pedibus in scrobem pro Fide Christi suspensus, et necatus in Iaponia, Iendi in Septemb. A. 1633.

C. Screta. d. *M. Küsell. f.*

ſubſtitit aliquantiſper: unde reverſus ad ſuos, ſalutarem illis, ſibi ſanè quàm laborioſam inſtauravit operam, uſq; ad A. 1629. quo comprehenſus eſt in extrema ad Orientem Japonia, dum Regnum Voſciu, vexatam ibì confirmaturus Eccleſiam, peragraret. Jendum Urbem Regiam in vinculis deductus eſt, atq; in ijs quadriennio detentus. Cùm verò produceretur ad decretum Imperatoris ſententiâ ſupplicium, poſtulato inſtrumento ſcriptorio, elegantiſſimâ formâ verborum exaravit ſententiam, quâ Japoniam aſſerebat altis offuſam tenebris reſidere, Japones ceu luce orbatos, peſſumire præcipites in exitium ſempiternum, dum ab Evangelij ſole oculos avertunt. Perlata continuò ad Urbis Gubernatores ea ſcriptura, prorogandi aliquantiſper ſupplicij, quòd eum ad Idolorum cultum magnopere averent reductum, cauſam dedit. Igitur in cuſtodiam revocatus, admirabili Numinis in ſuos electos providentiâ, compluribus ibì ſaluti fuit, quos Fidei doctrinâ jam antè ſatìs imbutos, ſacro latice, quod non potuerat antea, tinxit: multos Procerum ejus cognoſcendi alloquendíq; ſtudio venientes ad carcerem, ſuâ prædicatione ſubgeit agnoſcere, nulli ad ſalutem, niſì in Chriſti Fide viam patere. Sed demum Toſciogunſamæ Principis Imperio morte damnatus Jendi, ſupinis pedibus dependēs umbilico tenus tenebroſo in ſpecu, exeunte Septembri A. 1633. triumphavit de Tyranno, annū agens ætatis 67. in Societate 47. Gradum ſortitus Coadjutoris temporalis.

P. MICHAEL

P. Michaël Pineda Iapon Soc: IESV. exclusus odio Fidei Christianæ omni hospitio, calamitatibus, et aëris intemperie triduo extinctus, Nangasachi in Iaponia. A. 1633. extremo Septembri.
C. S. d. M. x.

P. MICHAEL PINEDA.

Macusa Regni Fingensis Insula P. Michaëlem Mundo dedit in vico Sciki, Virum magnis ornatum virtutibus, sed humilitate maximè, obedientiâ, Charitate in Deum & proximos, ardentique eorum juvandorum studio spectatum; quo in opere totam ferè exegit ætatem. Quo tempore Daifusama fatigavit Ecclesiam, ipse in Philippinas deportatus; inde post aliquantum exilium redux, otij & desidiæ impatiens, ad Apostolicos labores se retulit. Quas calamitates & ærumnas longo annorum tractu, temporibus acerbissimis, inter oculatissimos undiq; exploratores fortiter toleraverit, non attinet dicere: cùm ea facilè queant ex sævitia Principis insectantis æstimari. Porrò tam ingeniosa tum evaserat ad misellos Neophytos à Fide deturbandos Tyrannis, ut vix ulla tormentorum, vel crudelium fraudium facies excogitari posse videatur, quæ in usum non venisset; quos ut fortiter superarent illi, necessaria penitus erat verbo & exemplo excitantium Patrum præsentia. Inter alios Titus in Regno Bungensi vir nobilis, cum Marina conjuge duos habebat filios, Matthæum novennem, & Simonem annorum 16. & Martinam annorum 14. Hic evocatus à Rege, cùm nec precibus, nec minis à Fide posset deijci, domum remissus, mox jubetur postridie

 per

per submissum nuntium, si nolit Christum ejurare, filium minorem ad Tyrannum mittere, vitâ vel Fide spoliandum. Mittit illum Parens intrepidus, fortiter antè, pro ætatis capacitate animatum. Biduo pòst redux nuntius, Matthæo extincto, Filiam ut mittat jubet. Quâ similiter dimissâ; post aliud biduum petitur & Simon: cui valedicens Pater, *Fili mi Simon*, inquit, *vade, & si quæ sanguinis in Palatio aspexeris vestigia, intellige eas esse notas constantiæ germanorum tuorum: ac vide nè degener sis, quem ætas ipsa debet reddere fortiorem.* Aliquot lapsis diebus nunciat Tyrannus & Simonem peremptum, uxorem ergo, nì resipiscat, necandam mittat. Acquiescit uxor & maritus, certus tandem illam cum liberis in tuto jam positis, & ipse sequi. Igitur evocatus ad Regiam, cùm infractum penitus animum etiam ad sua supplicia, omnium stupore, præferret, restituuntur ei tum quidem cum conjuge liberi omnes: quos ubi domum reduxit, narrant singuli quid ipsis in Palatio ad frangendam constantiam evenisset. Referebat Matthæolus, præter truces carnificum aspectus, ignem & gladios intentantium, præter virgarum dirè incussa verbera, frigidissimo Cœlo gelantem aquam corpusculo esse affusam. Idem tulerat conjunx Marina, adjectâ probrosâ, quæ morte durior Japonijs accidere solet, membrorum omnium denúdatione. Martina insuper trium dierum fame macerata est. Simoni utrumque brachium ità in catasta retro distorserant, ut suis sedibus crudeliter luxarentur. Quæ tamen omnia incredibili nimirum omnibus erant solatio, quia in Christi gratiam tolerata. Inter hæc in dies Tyranni augescebat rabies, in Patres potissimùm, à quibus omnem hanc in Neophytos derivari firmitatem non ignorabat, penitus exterminandos, quibus percussis, non dubitabat dispergendas à se facilè oves gregis. Itaque cùm exquisitissimâ sagacitate Michaëlem investigarent, & quolibet demigrantis vestigijs penè inhærerent exploratores, hospes, ad quem ultimò Pater ægro corpore diverterat, desperans, inde quidem eum apud se occultari posse, inde autem pœnarum quæ in receptores Sacerdotum tulerat acerbissimus Imperator, atrocitatem reveritus, nocte tempestatibus ac procellis horridâ eum ab se silentio dimisit. Pater cùm quò se reciperet non haberet, omnem illam imbrium & auræ inclementiam invalido infirmóq; corpore sustinere compulsus, ad extremum inde agonem, pòstque triduum ad ipsam mortem deductus est Nangasachi, extremo Septem. 1633. ætatis 56. Societatis 26.

THOMAS RIOCAN, LUDOVICUS CAFUCU, DIONYSIUS YAMAMOTO.

PLurima equidem miracula evenêre hactenus in propagatione Sanctæ Fidei; at ego miraculum aliud illustrius haud esse puto, quàm quòd externi aliquot & pannosi Sacerdotes, balbutiente adhuc ad Japonicum idioma linguâ, potuerint apud gentem sagacissimam juxtà ac superbissimam efficere, ut sua rejicerent dogmata, externa probarent; idque tantâ firmitate, nihil ut dubitaverint ad ea tuenda fortunas, Principum favorem, carnis illecebras, vitam denique ipsam prodigere, eâ alacritate, quantâ in horum opposita à natura ferimur. Testis est cum tot exulibus Justus Ucondonus Princeps, utì olim fortunis omnibus, ità in suo exilio virtutum ditissimus: qui etiam dum ærumnis exilij confectus, lætissimus in corona Patrum nostrorum moreretur, inter reliqua & istud edixit: *Ad uxorem, filias, nepotésque quòd attinet, omni curâ liber morior. Exules Christi sunt, hoc unum satìs est.* Testis etiam ille eximius Arimensium Christianorum fervor; qui dum Sacerdotes nostri in exilium agerentur, ut suum sibi retinere liceret, Legatos ad Dynastam misêre, qui hoc ipsum peterent. Quod si concedere nollet, certum sibi esse sciret, fortunas, uxores, liberos, Patriam, vitámque ipsam in hac causa prodigere. Evocati postmodum Arimam, cùm se morituros in odium Fidei sperarent, nemo fuit, qui non vestem sibi, uxori, liberísque etiam tenerrimis ad Crucem subeundam comparârit. Fuit quin aliquis, qui Crucem Japonicam sibi dudum fabricârat, ut si fortè in eam agi juberetur, domi paratam carnifices invenirent, nec in ea fabricanda sua vota differrent. Neque id animi robur (quod mirere) teneriori deerat ætati. Puero cuipiam, cùm nescio quis è Prætoris satellitio Corollam precatoriam è collo suspensam criminaretur, eam à puero exigit magìs terrendi

Thomas Riocan, Ludovicus Cafucu, Dionysius Iamamoto Iapones, Soc. IESV. vivi lentis ignibus pro Christo cremati, Cocuræ in Iaponia. A. 1633. in Septem

C. Screta d. *M. Küsell. f.*

rendi causâ, quàm quòd id in mandatis haberet. Quo negante Christianum posse Fide integrâ res sacras Ethnico tradere; *At, mactabo te*, inquit satelles, *nisi dederis: macta*, reponit generosus puer, & ingenua mox provolutus cervices aptat, junctis ante pectus manibus ictum præstolatur. Satelles constantiam pueri admiratus, puerúmque suaviter complexus, illæsum dimittit, mirandam Christianorum Fidem ubique dictitans, quæ vel in pueris tanta operaretur.

Nec minùs mirabile & illud est. Ad futurum Martyrium, quod unicè desiderabat, Thomas quidam Nobilis unà cum uxore & 7. prolibus se comparabat, jámque dudum vestes sibi consuerant ad Crucem modestè subeundam. E prolibus vivebat una in vicino pago, conjugio jam illigata; quæ cùm audisset in Parentum ædes venturos milites, Parentem captivaturos, cum tribus filiolis suis ad ædes paternas accurrit, dictitans se ideo venire, ut de se & filiolis Sacrificium DEO offerret in odorem suavitatis. Interim satellites trecenti in eum vicum cum Judice irruunt, & ad defectionem Christianos quà blanditijs, quà minis sollicitant. Filiolus Thomæ nondum sexennis milites adesse jam videns, crepundia sua inter æquales distribuit, asserens ea sibi imposterum nulli usui fore, cùm pro Domino JESU mactandus esset, & in Cœlo meliora habiturus. Tandem cùm Judex videret in Fide obfirmatos, neque in omnes sævire vellet, jubet recedere satellites. Ex ijs quidam nè nihil omnino egisse vide-

viderentur, è Thomæ filijs unum terræ allidunt, eique per vim ſacram Agni thecam eripiunt. Et ibant jactabundi, quaſi huic ſuam Fidem rapuiſſent: verùm ille cùm aſſurrexiſſet, abeuntes inſequitur: *Et cavete*, inquit, *thecam per vim ereptam velut ſignum proditæ à me Fidei oſtentetis; quod ſi feceritis, Dynaſtam ipſe ego accedam,& calumniam refutaturus proteſtabor, nos omnes in Fide perſiſtere, vos verò imbelles in nos ſævire auſos non fuiſſe.* Quo audito ità affecti ſunt, ut vel metu, vel potiùs virtutis admiratione permoti, ſuam mox adoleſcenti thecam reſtituerint. Et hæc quidem agebat ætas tenerior. Quanta verò ex amore agnitæ ſemel Fidei perpeſſa ſit ætas provectior, longum foret ſingula recenſere. Complures jam vel ex Societate ſola recenſui Japones varijs tormentorum generibus in odium Fidei enectos; nunc rurſus memorandi veniunt terni, qui lentos ignes fortiſſimè toleravêre. Omnes tres nati Japones; Thomas Riocan Amucaſâ Fingenſis Regni Inſulâ; Ludovicus Caſucu Arimâ; Dionyſius Yamamoto Firoſcimâ oriundus. Omnes primùm in Seminarijs Patrum Societatis in virtute ac literis inſtituti, diuturni poſtea eorundem in Apoſtolicis laboribus, in munere Catechiſtarum comites, laborum & ærumnarum, in Patria & exilio, denique periculorum etiam & triumphorum conſortes. Ad extremum comprehenſi ſunt cum Patribus, quos comitabantur. Dionyſius cum P. Acoſta, Ludovicus cum P. Benedicto Fernandio, Thomas cum P. Juliano Nacaura, & in cuſtodiam Nangaſachenſem compacti. Ibì legitimè in Societatem cooptati, & Cocuram abducti, lentis ibidem ignibus, in odium prædicatæ defenſæque Fidei triumphabundi occubuêre, menſe Septembri.

A. 1633.

JACOBUS TACUSCIMA.

EOdem menſe & anno, ſimili prorſus mortis gloriâ dignatus eſt DEUS Jacobum Tacuſcima, qui Sciki Japoniæ oppido in manus adverſariorum delapſus, ibidem vivus incendio deflagravit, priùs in carcere Societati legitimè aggregatus. Et verò merebatur ille jam dudum, quam flagitabat Societatem, egregijs ſuis in rem Chriſtianam promovendam laboribus: nam in Seminario noſtro à puero eductus, ſemper deinceps Patribus adhæſit, quàm eloquentiâ diſertus, tam vitæ exemplis potens: quibus artibus multos Eccleſiæ conciliavit, multos in Fide nutantes confirmavit, plurimos ad fortiter tolerandum animavit Martyrium. Quoniam verò ultimus ille ignis ſupplicium in Japonia è Socijs ſuſtinuit (deinceps enim in omnes ſævitum eſt horribili illo in ſubjectam ſcrobem ſuſpendio) dignum hìc & pergratum lectori facturum arbitror, ſi pro auctario retulero, quâ magnanimitate illud perpeſſi, quâ ſolennitate reliqui proſecuti ſint eos, qui primi illud ex Japonibus toleravêre.

Primus ignibus in Chriſtianos ſævijt Arimenſis Dynaſta, & octonas ad incendium damnavit victimas A. 1613. Adrianum cum Joanna conjuge, Leonem cum Martha, & Jacobo ac Magdalena prolibus; Leonem item alterum cum Paulo Filio. Ubi de pronunciata in eos ſententia conſtitit, Præfecti Sodalitiorum, juſſu Sacerdotis noſtri, Neophytos omnes de futuro intra dies paucos Arimæ novo ſpectaculo monuerunt. Viginti Chriſtianorum millia tantâ feſtinatione concurrêre, ut nemo de commeatu adferendo cogitârit, vel oblivione corporis in Divina rapti, vel quòd morituros ſe omnes ſperarent. Arimenſes tamen Neophyti hoſpites hos modeſtis excipiebant epulis in latiſſimo agro Arci ſubjecto, unde Dynaſta ipſe oculis ſpectare poſſet multitudinem. Quæ cùm ejus offenderet oculos, edici juſſit, niſi ſecederent, ſe directis in eos præſidij tormentis, immiſſiſque ſclopetarijs omnes confecturum. Sed illi tum demum exultare ſpe Martyrij, condenſareque ſe in globum, nè glans ulla temerè periret. Metuebat Dynaſta Chriſtianos conveniſſe ut igni deſtinatos eriperent; ſed cùm inermes illos ardere malle, quàm deſtinatas victimas aris eripere demum videret, ad executionem latæ ſententiæ proceſſit. Ergo intra primum ab oppido lapidem, in latiſſima planitie lignea domus, templum diceres ad exurendas victimas, extruitur, columnis octo incumbens, cujus tectum ſtramine, arundine, ligniſque ad concipiendum ignem accommodatis inſternitur. Circum ædem ipſam craſſiora repagula arcendæ multitudini altè defiguntur; ſpatium quod eſt à repagulis ad columnas, ignium pabulo completur, ut inde ſenſim adrepens ignis, ad columnas alligatos lentè torreret,

Iacobus Tacuscima Iapon Soc: IESV, vivus pro Fide lento igne exustus, SciKi in Iaponia 30. Septem: A. 1633.

C. Screta d. M. K. f.

donec in tectum evadens, flammis omnia simul involveret. Interim monentur victimæ, aram Sacrificio futuro (dies erat 7. Octobris) instrui: ad quam vocem omnes exultabundi in genua provolvuntur, DEO sibique proximam sortem gratulantes. Non defuit illis in hoc agone nostrorum Sacerdotum auxilium, quorum operà cum peccata expiâssent, seque Sacro ad hoc iter Viatico, paulò antè quàm in ultimam clauderentur custodiam, confirmâssent, admirabiliter exarserunt. Comitari tamen illos à Christianis prohibiti sunt, nè si pronuper Regno ejecti, publicè nunc comparerent, irritatus Tyrannus acriùs in eorundem ejectionem, cum jactura in perpetuum talis subsidij, incumberet. Itaque per Sodalitiorum Præfectos totâ re à PP, nostris designatâ, multitudo in sua Sodalitia dividitur. Seni incedebant, incensos cereos vel Rosaria manu gestantes, supra viginti Christianorum millia, octo victimis in medium agmen, inter duos Sodalitiorum Præfectos receptis, & qui viri inter eos erant, candidam Sodalitij vestem superindutis, mulieribus autem exquisitissimè ad diem summæ solennitatis adornatis. Manus omnes habebant revinctas, puero Jacobo annorũ 11. excepto, qui ut vinciretur impetrare non potuit, negantibus ministris se pro puero vincula habere. Volebat è Neophytis quispiam eundem in humeros tollere, ad quem ille, *permitte*, inquit, *me peditem certare; Ducem nostrum sequimur, ille non equo, non sellâ montem conscendit, sed Cruce suâ onustus. Satis tibi sit quod Cruce*

careo: labori nunc indulgendum, æternitas nobis longam & securam quietem parat. Nemo fuit cui non lachrymas ea vox civerit; nec tamen Jacobus bajulum suum, quin violenter eum in humeros suos attolleret, exoravit. Interim universa multitudo alternis invicem Litanias omnium Sanctorum decantabant, plerisq; lachrymas copiosè fundentibus, donec ad locum supplicij ventum est: ubi columnam quisque suam multis osculis & amplexibus tenerrimè consalutantes, ultro vincula, quibus adstringerentur, induebant, circumfusâ multitudine lætis aggratulationibus eos prosequente. Sed Leo Cayemon priusquam colligaretur, in tectum evadens, magnâ vi omnes contestari cœpit ad perseverandum in Christi Fide, pro qua alacres ipsi morerentur. Gaspar autem, supremum Sodalitiorum Arimensium caput, ùt erat à Patribus instructus, Christi ad columnam flagellati imaginem explicans, in hastili sustulit, in hæc verba exclamans: *Ecce, quem aptissimè nunc ad columnam alligati refertis! ille, ille, cujus causâ mortem expectatis, vivit & regnat in Cœlo, ille vos certantes intuetur, Fidem in se vestram coronaturus: ille vos ad gloriæ januam præstolatur.* Quæ ubi dixisset, simul ex omni parte incendium excitatur: cujus vim sanctissimæ victimæ, dum ad se pertingeret, votis suis prævenientes provocabant. Eorum vota circumstans multitudo suis prosecuta, in genua provolvitur, plerique Symbolum Apostolorum pro Fide certantibus præcinebant; alij cum propiùs jam urgeret incendium, pectora tundentes, magnis vocibus lamentabili ejulatu permixtis, DEI misericordiam inclamabant. Victimæ interim nostræ suos ignes intrepidæ, socios gratulabundæ, Neophytos circumstantes modestæ spectabant: donec ignis, qui jam diu suâ propinquitate lentè torrebat, eas penitus involvit & incendit. Leo ille Orator ex quo columnæ alligatus fuit, oculos cœlo utì semel fixit, ità nunquam revocavit. Alter Leo Suqueyemon tanto impetu flammis urgentibus animam emisit, ut inclamans Sacra JESU & MARIÆ nomina, supra omnem naturæ vim, rugijsse potiùs, quàm locutus videatur. Siquidem non obstante flammarum crepitantium fragore, neq; circumclamantis multitudinis murmure, nemo unus fuit Ethnicus aut Christianus, quem non vox illa distinctè perculerit, & ultra spectatorum coronam procul sese in campos intulerit. Magdalena verò non ætate solùm, sed & voto annis antè aliquot concepto, Virgo, cùm ignis funes adhuc spiranti solvisset, non refugit incendia, horrente naturâ, sed ardentes prunas utrâque manu colligens, capiti suo venerabunda pro serto imposuit, & pacatissimè succumbens, in Domino obdormivit. Quid Jacobus Magdalenæ fraterculus? cùm idem ignis sua vincula dirupisset, per medias flammas & incendia ad Matrem accurrit, ejúsque complexus genua, cùm ab ea hæc verba audisset: *fili mi! Cœlum intuere, fili mi!* JESUM & MARIAM ter invocans, & in parentis sinum corpusculum reclinans, suavissimè exspiravit. Quid inter hæc spectatores Neophyti? cùm advertissent hostias jam omnes in odorem suavitatis exhalâsse, ultrà se non continuerunt, quin repugnantibus frustra ministris in medios ignes involarent, sacras exuvias erepturi. Et licèt ambustis vestibus corporibúsque, igniū vestigia secum retulerint, nullum tamen doloris sensum fuisse referebant, cùm intrepidè prunas & stillantia cadavera extraherent. Sacra eorum corpora Nangasachum ad Patres nostros delata sunt, reliqua verò quæ incendio superfuerant, ligna, columnæ, prunæ, cinis ipse collectus, in hodiernum diem à Neophytis religiosè asservantur,

P. BENEDICTUS FERNANDEZ, & P. PAULUS SAITO.

Non distraham narratione hosce heroës, quos & triumphus junxit, & occulta quædam sympathia, ut nec mori alter sine altero potuerit; mortuorum verò cadavera dum ad rogum comportarentur, ad mutuum contactum, stupendo miraculo sese consalutàrunt, & felicitatem suam Lusitano Japonióque sermone, audientibus satellitibus, sibi invicem gratulata sunt. P. Paulus Tambæ in Japonia natus, educatus fuit à PP. Societatis in Seminario; multo deinde sudore, laboribus, ærumnisque in prædicatione Fidei per annos 26. quos in Societate exegerat, toleratis gloriosus. P. Benedicto Borba Transtaganæ Regionis in Lusitania oppidum

P. Benedictus Fernandez Lusitang. et P. Paulus Saito Iapon. Soc: IESV, suspendio ex pedibus in scrobem, et posterior quidem totos septem dies tolerato, pro Christo necati Nangasachi in Iaponia. 2. Octob: A. 1633.

C. S. d. M. K. f.

pidum patria, & genus Nobile fuit. Præbuit hoc olim adolescẽs Christianæ modestiæ pulcherrimum documentum, cùm hortante quopiam, ut abrogato nomine, quòd vulgare esset, clarum aliquod & illustre adsciſceret; constanter renuit, cùm diceret: se DEI gratiam, quam in baptismo cum illo nomine susceperat, cum eodem nomine tueri, atque augere pro virili velle. Huic accepimus P. Vascum Pirez claræ virtutis Virum, pulsatis leniter humeris, aliquando futurum dixisse, ut Martyrij compos evaderet: & eventu comprobatum est, non fefellisse vaticinium. Societati se pene puer, annos 16. natus in Lusitania addixit; & septimo pòst anno, qui fuit hujus sæculi alter, in Indiam ductore P. Alberto Laërtio transmisit. Indè quarto pòst anno, & sexto sæculi perrexit in Japoniam, ubi eum eventus Pirezianæ vaticinationis manebat. Egregiam ibi operam eximio cum fructu, tum Indigenarum, tum externorum, totos 27. annos navavit, in Regnis ejus Imperij compluribus. Celebris in paucis ea fuit excursio, quâ per annum 1620. cùm essent obsita periculis omnia, pervagatus est Regna Omi, Mino, Isci, Micava, Totomi, Surunga, Quanto, Sangami, Musasci, Ovari, cujus Urbem principem Jendum, Tosciogunì Regiam, eâ quoque occasione lustravit. In ea expeditione vix cuiquam credibile sit, quantam perpessus sit famem, noctibus solis itinera, & diebus latibula in sylvis prosequens: quantum adierit discriminum, quot sustinuerit hominum efferatorum incursus. Ipse

verò indefessus ad omnem laborem, administrare Sacramenta, Fidem ubique prædicare, sæpe alias induere atque alias formas, ùt necessitas cujusque præsens postulabat, aut suggerebat caritas. Inopem elephantiâ laborantem ut solatij causâ conveniret, Medicum assimulavit, eàque specie fefellit Ethnicos familiares. Sæpe eum Gubernatores acri indagatione perquisivêre ad pœnas, quòd, cùm ê veterrimis esset, præcipuisque Præconibus Christianæ Fidei, toto latè Regno celebraretur. At Benedictus è medio opportunè digrediens, in cava rupium, atque abdita nemorum tantisper se abdebat, dum eorum vesanus ardor deferveret, sæpe ibì cum fame, siti, nuditate luctatus, dum armato circùm satellitio tanquam indagine cingitur. Nonnunquam cum ipsis miscuit quæsitoribus sermones ignotus, & eorum sagacitatem dubiâ formâ distractam, animi præsentis ausu delusit.

Demum Nangasachi 30. Julij, & P. Paulus haud multò pòst Sciki comprehensus, & Nangasachum itidem ad custodiam deductus est. Benedictus inter armatas peditum acies equo sublimis, sicuti triumpharet invectus, & ad Præsides introductus, ità eos suâ comitate demeruit, ut dicerent, ejus liberale tum genus, tum ingenium, abundè ijs in moribus elucescere. Quâ vili laudatiunculâ ac si viri fortissimi animum debilitâssent, ut à Veritate ad suas partes desciſceret, sollicitare cæpêre: quibus ille contracto ad severitatem vultu, *mirari se*, inquit, *Viros cæteroqui claros, tam indigna & indecora sibi, quem crederent ingenuum, ausos suadere.* Tum illis libellum Fidei suæ tesseram exhibet, cui suo sanguine atque animâ vindicandæ & asserendæ, suum illis corpus ad omnem pœnarum atrocitatem ex sua libidine irrogandam, promptè ac perliberaliter permitteret. Illi videri commiserescere; sed quia verebantur Imperatoris iram indulgentiâ provocare, Benedictum pœnâ specûs damnârunt, & ejusdem consortem sententiæ P. Paulum fecerunt. Igitur die 26. Septembris ambo è custodia producti, suspenduntur inversis corporibus è trabe, mediâ sui parte humo depressi, lucis atque auræ exortes, arctè circumligati, ut lento sanguinis & viscerum in caput defluxu, tam diu fatigentur, donec inediâ contabescant. Postquam pependêre simul horas viginti sex, P. Benedictus animo visus deficere, de tigillo deponitur, ne brevem mortem miles tam generosus occumbat; & in custodia fomentis recreatur, ut cùm instauraverit vires, sulphuratis excrucietur aquis montis Ungeni. At P. Paulus 7. ipsos dies, omni vescendi copiâ destitutus, in suspendio perstitit, tantâ mentis viriúmq; præsentiâ, ut attonitos ejus fortitudinis admiratione custodes, cùm ad se propiùs accederent exploraturi, quid ageret, elatâ juberet voce abs se longiùs facessere, ne suæ gloriæ scilicet intercederent; ajebàtque non antè se quàm P. Benedictum hinc excessurum, cui cupiebat ùt vitæ, ità mortis etiam consortione sociari. Ergo septimus ubi dies advenit, is fuit 2. mensis Octobris, P. Benedictus in carcere sciscitatus, *ecquid ageretur cum P. Paulo? an num etiam superaret, ac viveret?* ùt intellexit eum animam agere, & è vestigio editurum: *Hoc unum*, inquit, *præstolabar:* & sublatis in Cœlum manibus, eodem propè momento simul uterque, alter in specu, alter in carcere, felices animas edidêre.

P. JOANNES DE ACOSTA, cum duobus Socijs.

AZeytanum nobile in Lusitania oppidum, Ducum Averensium sedes, P. Joannem de Acosta tulit, quem India mense Julio A. 1591. acceptũ, & 16. ætatis anno Societati adscriptum, Japoniæ A. 1604. transdedit. Ibì vir inclytâ virtute, & inprimis sui despicientiâ, parendi studio, precationis assiduitate, castigandi sui contentione, sed multò maximè flagrantiâ caritatis insignis, inter ærumnas & pericula, decennio strenuam Christianis fovendis, Ethnicis erudiendis, operam indefessus attulit; donec ab Daifusama Macaum ejectus, ibì nautæ speciem continuò, quâ delitesceret, induit, & celeriter in Japoniam pro Navarcho renavigavit. Quantum reliquo ibì tempore calamitatum hauserit, quantum exantlârit laborum, evaserit periculorum, quis unquam adumbrare, nedum exæquare, dicendo queat? Dum Regna illa percursaret, ubi eum dies defecerat, in agro, in silva, in solitudine, sub dio, sub arbore, sub antro pernoctabat: promiscuas in saltibus baccas, herbas, radices vellebat ad victum. Novem diebus in profundo delituit, quo per funem illi cibatus fuit dimittendus. A. 1629. tres ipsos menses, ob exploratorum, qui in ipsum intendebant, numerum & sagacitatem,

P. Ioannes de Acosta Lusitanus, P. Sixtus Tocuum, et Damianus Fucaye Iapones Soc. IESV post toleratum, primus 4. posteriores vero 5. diebus fossæ tormentum, pro Christo mortui Nangasachi in Iaponia. 8 et 9. Octob. A. 1633.

C. S. d M. K. f

citatem, coactus eſt in ſubterraneo ſpecu inter dumeta, procul habitata loca deliteſcere, nunquam indè elato pede, ſolâ eâ veſte frigus aſperrimum defendens, quâ conſueverat uti in ſole; orizæ & frigidæ pauxillo vitam retinens, quæ clàm illi ſuppeditabat ex intervallo pius quispiam è Chriſtianis; unde tandem ſemimortuus, ubi paululùm conſerenavit, eductus eſt. Poſtremò in Regno Suvo die 24. Aug. A. 1633. comprehenſus, Nangaſachum trahitur, atque in cuſtodia vinculis attinetur; donec die 5. Octob. ſub meridiem productus ad ſupplicium foveæ, obvium habuit Chriſtianum Japonem, qui ſtudio pietatis ſeu vero, ſeu obtento, aliquod ab eo ſui monumentum popoſcit. Sed acceptâ repulsâ, ferro petijt ejus auriculam, abſciſſámque Lupo Sarmento Carvallio Equiti Luſitano, Japonicæ navigationis Præfecto, cruentam adhuc manantem ſanguine, religioſi pignoris loco dedit. Pependit medius in ſpecu Pater duos inter Socios, & quarto à ſuſpenſione die 8. Octob. ex ijs foveæ tenebris in lucem ſempiternam exceſſit, natus annos 58. à ſuſcepta Societate 42.

Socij ſuſpendij fuere P. Sixtus Tocuum, & Damianus Fucaye, Japon uterque: Ille veteranus in Societate miles, natus in Regno Jyo; qui ab ineunte ætate in Seminario eductus, A. 1589. in Societatem adlectus eſt, Vir ſpectatâ demiſſione animi, obſequendi celeritate, paupertatis ambitione, caritatis ardore. Multum ſuis popularibus quà Catechiſmis, quà Concionibus annos complures, varijs

varijs in Provincijs ad salutem conduxit. A. 1615. exilio cum cæteris damnatus, per eam occasionem Sacerdotio initiatus est, unde A. 1616. revertens in Japoniam, multos exinde animarum causâ labores adijt, multas ærumnas perpessus est, cum luculento lucri spiritualis proventu. Scrobi cum P. Joanne de Acosta insertus, quinto demum die sub vesperam 9. Octob. felicissimè expiravit, annos natus 63. in Societate 43.

Damianus Fucaye Arimensis fuit, qui educatus in Seminario, Catechismi traditione imprimis excelluit; virtute, & suorum juvandorum studio inclytus, pluribúsque annis P. Provinciali comes additus. Demum ut cætera vitæ anteactæ ornamenta gloriosè coronaret, Nangasachi in vinculis ad Societatem admissus, ibique in speluncam ex pedibus suspensus, die quinto suspendij è vita discessit.

P. JULIANUS NACAURA, cum quatuor Socijs.

Fuso tot heroum sanguine, veluti efferata Tyranni rabies, rursus 18. die ejusdem mensis & anni aliquot è Societate diversis locis & tẽporibus comprehensos, Nangasachi produxit ad scrobis supplicium. Agmen eorum duxit P. Julianus, qui Augusto Regum sanguine in Japonia natus, Nacauram, unde & cognomen traxit, locum habuit natalem. Admodum puer Sacris Christianis imbutus, Romam (ùt in vita P. Mesquitæ dictum est) cum tribus alijs Illustrissimis adolescentibus, Mancio, Michaële, & Martino, ad summum Pontificem à Regibus Bungensi, Arimensi, & Omurensi, quos sanguine attingebant, legatus est. Qui omnes ubi in Patriam sospites rediêre, humanis rebus abdicatis, Societati nostræ se mancipârunt 25. Julij A. 1591. quo tempore Julianus annum ætatis 22. attigerat. Sed erat in ea jam tum ætate tanta mentis excelsitas & fortitudo, ut dejici de sententia ingrediendæ Societatis nequierit, omnia Necessariorum invitamenta generosè despiciens, nec procellam reverens, quæ jam tum in Christianos à Cambacundono excitata gliscebat. Post operam latinis literis, quanta sat erat, & Morali Theologiæ triennio impensam, inauguratus Sacerdotio ad animarum lucra se totum convertit. Quo in opere plurima perpessu aspera toleravit, longissima suscipiens itinera, insequentium studia latebris & fugâ eludens. Nonnunquam gerulorum brachijs deportabatur ad confirmandos Neophytos, & ad Martyrium fortiter subeundum cohortandos, dum jejunijs & ærumnis victus pedibus ingredi non posset. Quanto verò fuerit emolumento pusillo gregi, reliquis nostrûm in exiliũ actis, satis constat ex fortitudine Neophytorum ad mortes, velut ad epulas præparantium sese.

Quis enim non stupeat gloriosum Martyrium Nobilis illius apud Arimenses familiæ, cujus non minima pars ad P. Julianum pertinet, qui per id tempus ditiones illas excolebat, facundus ad ejusmodi laureolas capessendas cohortator? Thomam primæ Nobilitatis & magni nominis Ducem, ad defectionem Dynasta ipse, P. Juliani consanguineus, sed à Fide apostata, sollicitaverat; at P. Julianus Fidem DEO datam servandam esse impensè suadebat. Unde Thomas sollicitanti rursus Dynastæ, ità respondit: *Quàm grave sit militem à vexillo sui Ducis deficere, ex me ipso didici, cùm Ducis perfunctus officio, transfugas semper sum execratus. Ego sub Crucis vexillo Ducem Christum sequor, in ejus militiam ritu sacro Sacramento adscriptus: ab eo transfugere gravius puto, quàm vitam ipsam, quæq; infra vitam solent æstimari, prodigere. Hoc animo meo jam diu sedet ac sedebit: velimque ut tandem hoc ità de me sciatur, ut nulla spes mutationis ultrà me sollicitet ac lacessat. Hoc à me postremum habe, nec aliud ultrà spera.* Quæ cùm dixisset, salutato Dynastâ secessit. Satis hoc unum Japonensibus Regulis esse solet ad certissimam mortem evocandam. Sed tamen ea erat Viri virtus, non Christiana minùs quàm militaris, ut ad eum graviùs plectendum Reguli animus, non nisi pellicis, incentorisque sui Saffioye machinis, potuerit permoveri. Thomas interim continuis orationibus, ac voluntarijs corporis afflictationibus ad majora præludebat, se ipsum sæpius expiatus, Cœlesti pane confirmabat. Pridie illius diei, quam tot votis evocabat, sub noctem amicus ad eum adit, monet quid in se, quid in suos machinari Dynastæ asseclas spargatur, itàque seipsum suósq; nocturnis tenebris in tutum recipiat. Thomas domi suæ filios duos, filiolam, uxorem, fratrem Matthiam, & utrusque

P. Iulianus Nacaura è Regum Iaponiæ sangvine. P. Ioannes Adamus illustri prosapiâ Siculus, P. Antonius de Sousa nobilissimo Lusitaniæ stemmate, cum duobus alijs Iaponibus Soc. IESV. scrobis supplicio in odium Fidei enecti, Nangasachi in Iaponia, 21. 22. et 26. Octob. A. 1633.

C.S.d. M.K.

uſque parentem Martham numerabat. *Erras*, inquit Thomas, *toto Cælo, ab quo nos abducis, erras! Nuſquam me ac meos tutiores, quàm ſub ictu ſica Japonenſis inflexos puto. Utinam ego omnium truncas cervices palpitare ad pedes meos viderem priùs, quàm meas inclinarem!* Manè ſub horam 9. ante merdiem ab uno è Moderatoribus Arimenſis oppidi evocatur, cauſante neſcio quid ædificij, ad cujus deſignationem opus illius præſentiâ eſſe ſimulabat. Senſit Thomas ſe ad Urbem illam, *quæ conſtruitur in Cœlis vivis ex lapidibus*, evocari, *Lætatus* igitur *in his quæ illi dicta* erant, ad ſuos exclamat: *in domum Domini ibimus*, jam diu enim *ſtantes erant pedes noſtri in atrijs tuis Hieruſalem*. Itáque ſuorum gaudiorum parte domeſticos impertitus, omnibus illi, illo omnibus fauſta comprecantibus, poſt mutuos amplexus, extremúmque vale diſcedit. Gubernator Thomam mentitâ vultûs hilaritate excipit perurbanè: & poſtquam de fictis ædificijs perfunctoriè tractâſſet, domeſtico prandio excipiendum detinet. Et interim dum famuli triclinium parant, jubet afferri ſibi ſicam, quam glorioſo militi Thomæ omnia ſubodorato, laudandam, aut veriùs probandam oſtentaret. Accepit eam Thomas, & militari manu ſæpius quatiens admirabatur, & ex animo gloriæ ſuæ inſtrumentum collaudabat. *Quid tibi videtur Thoma*, ſubridens inquit Gubernator, *probè fungetur officio ſuo ſica mea, nec ictum fallens molliter amputabit? Planè*, inquit Thomas, *hoſpitem potiſſimum, illius ictum cupidè præſtolantem*. Quæ cùm dice-

ret,

ret, sicam sicario restituebat: qui nihil moratus, primo ictu altè in ejus corpus adacto, victorem interimit; ipse verò ferale convivium innoxio sanguine polluens, carnificis munere functus, Martyri meliores epulas, sibi famem æternam præparavit.

Vix bene domo abierat Thomas, cùm ab alio Gubernatore Mathias ejus Frater accersitur; qui similiter nihil dubius quò vocaretur, super se eandem sortem cecidisse gaudebat. Geminata iterum domi oscula & amplexus, faustæ quoque utrinque comprecationes. Excipitur à Moderatore pari vultu Mathias, & sciscitans, quid esset in quo illi obsecuturus vocaretur? *In hoc*, reponit Gubernator, *advenisti*; eductáque sicâ, dum manus ille in Cœlum erigeret, eum obtruncavit. Mox à Gubernatoribus missi ad Matrem occisorum Martham satellites, *duo*, inquiunt, *filij tui pertinaciæ suæ pœnas, Dynastæ jussu, morte exolverunt. Tibi cum duobus nepotulis Jacobo & Justo, eâdem ex causa extemplo moriendum est. Justam conjugem, ac filiolam, Dynastæ clementia sinit intactas.* Martha gratulata sibi genuisse Martyres, quorum consortium cum nepotulis mox sperabat: accersitis Jacobo & Justo, Parentis ac Patrui mortem, mortisq; causam exponit, quibus ipsi futuri mox essent comites. *Exultate*, inquiebat illa, *filioli, Deóque ipsi, vobis, ac mihi sortem vestram gratulamini. Præcessit ille, nos sequimur: quid est quod nos in hac mortalitate detineat?* At illi omnis moræ impatientes, hoc unum scire urgebant, quàm citò id futurum esset, atque Aviæ pueriliter blandientes, Matri suaviter gratulantes, domesticis cæteris arridentes, nihil omittebant eorum, quibus exuberare solent animorum sensus. Nutricibus suis munuscula dividebant, suásque reculas inter æquales partiebantur. Tum Martha positis viduitatis vestibus, jucunditatis suæ candido induitur apparatu, eóque ipso innocentiæ teste pueri ornantur. Post gratias deinde impensè DEO redditas, Justam nurum suam solari aggreditur: quæ lachrymis ac singultibus pro verbis respondens, cùm denique filiolos à satellitibus correptos ultimo stringeret amplexu: *Ite filij*, inquit, *fortes occumbite, nullus metus irrepat, carnifici cervices præbete, aptate vestem, ictum provocate, neque vos à Parentis fortitudine tenerior ætas excuset.* Illi verò sicca parenti figentes oscula, nisi quantum maternis lachrymis irrigabantur, his ultimis verbis pene illam affectuum variorum tumultu oppresserunt: *Imus ad Parentem nostrum, & si præcedimus, sequere; ibì te præstolabimur.* Accurrerat ad necis locum tota Arima, quo pueruli etiam saltibus exilientes properabant. Carnificem ergo suum ibì cognoscere cupientes, dum undique circumspectant, ecce in circumfusa multitudine suo se splendore sica prodidit. Ad eam mox accurrunt; & alter alterum hilariter attentiùs intuiti, ultimóque osculo in amplexu salutantes, corde magìs quàm ore valedicunt. Tum in genua ruentes, spectatores suos horrore complebant, alieno periculo trementes, cùm ipsi non timerent suo. Jacobus, ùt erat edoctus à Parente & Avia, Justo fratre biennio junior, annos natus non ampliùs novem, fratrem prævenit, aptatáque sibi veste cervicem exporrigens, SS. JESU ac Mariæ nomina cùm repeteret, nondum eâ invocatione tertiò prolatâ, obtruncatur. Truncum caput, horribile spectaculum! fratri accidit ad genua; in quo tamen Justus æquè sibi constitit, ac si nihil præsenti morte moveretur. Igitur eodem vultu, eodem ritu se comparans agnus alter in genua procumbit, dum fratris exemplo inter primam SS. Nominum invocationem vox ictu interclusa deficeret. Spectabat hæc hilari vultu, siccisq; oculis Martha, quæ jam nepotulorum curâ libera, sibi uni attendebat. Primùm sacras reliquiarum thecas collo duas exemit, alteram filiæ suæ Nangasachum, alteram Francisco, Joannis Arimæ Regis Filio, ipsius Tyranni Fratri transmisit, eò quòd nutriciam infantulo curam exhibuerat, velut eum ad proximum illi quoque funus imminens (quod paulò pòst pro Christo necatus subijt) invitaret. Et cùm unius horæ spatium ad eam orationem, quæ solâ mente decurritur, impetrasset; eâ expletâ Cœlum intuens, Deum ad quem properabat, inclyta veneratur. Sed mox genibus nixæ, vesteq; compositâ cervicem fortiter præbenti, unico sicæ ictu caput excutitur, quod à terra bis resiliens exultavit.

Horum ad Martyrium exhortator P. Julianus, & ipse demum Cocuræ delapsus in manus carnificum, Nangasachum in carcerem pertractus est. Ibì constantiam ejus varijs machinis labefactare conantibus Præfectis, negabat ille magno spiritûs fervore tam immane scelus, quæcunque demum supplicia irrogarent, ab se, id ævi & sanguinis homine, id Fidei & priscæ professionis Viro, posse concipi, nedum perpetrari. Ergo spe convellendæ constantiæ abjectâ, eum 18. Octobris educunt ad foveam cum quatuor alijs; quorum cùm medius ipse graderetur, ad obvios firmâ ac elatâ voce dicebat, se illum Julia-

Julianum esse, quem olim Japonia mitior Romam profitendæ Fidei gratiâ Legatum, nunc furens in fossam mitteret; libenter se Fidei illius sanctitatem, quam fuerat Romæ coram Christi Vicario professus, hìc interitu suo statuere, atque affirmare. Tum capite depressus in foveam, quarto suspendij die, hoc est 21. Octobris anni 1633. honestissimâ morte vitam præclarè actam terminavit, natus annos 66. in Societate 43. gradum in ea sortitus Coadjutoris spiritualis, quem Religiosæ disciplinæ, modestiæ, obedientiæ, & charitatis studio magìs, quàm Regio sanguine nobilitavit. E quatuor Socijs duo, eodem quo P. Julianus die, in fovea expiravêre, Petrus, & Matthæus Japones, in Seminario educati, & Patrum deinceps in itineribus comites, & operis Evangelici catechizando, & concionando strenui adjutores; tandem in ipsa custodia ad Societatem admissi.

Quinto suspendij die felicem emisit spiritum P. Joannes Matthæus Adamus, Mazzaræ Urbe Siciliæ natus, ductâ à Majoribus Nobilitate generis per utrumque Parentem, Franciscum Adamum, & Smiraldam Bandinam. Romam à Cosmo Adamo patruo suo duodennis deductus est, ut comparandæ doctrinarum bonarum scientiæ intenderet animum. Patruo non diu pòst è vivis sublato, in Societatem JESU nomen dedit; cúmque Divinæ gloriæ amplificandæ studio exarsisset, anno 1602. jam tum Sacerdos transmisit in Indiam, ac porrò inde anno 1604. in Japoniam. Multis animarum juvandarum causâ laboribus ærumnisque exercitus, multas ardore magno Provincias decennio pervagatus, Daifusamâ sæviente Macaum, unà cum reliquis A. 1614. ejectus est. Sed aliquantisper ibì commoratus, impatientiâ moræ Japonibus salubris, mutatâ personâ reversus, novos exantlavit labores, eòq; graviores, quò majoribus undique periculis obvallantibus intendebantur. Anno 1622. bis unà cum P. Hieronymo de Angelis, per ingentia vitæ discrimina, & pares ærumnas, in Regnum Jecingo Septentrioni obversum, & Sando Insulam eidem oppositam profectus est; ubi magna tum temporis animarum ad Ecclesiam facta est accessio, & ingens Evangelio porta patefacta. Triennio pòst in Regno Osciu ab exploratore deprehensus in latebra, ab Judice ipso, cui factum indicium, silentio profugere jussus, nè in Toni notitiam veniret; obscurâ nocte, per ignotas montium ac vallium salebras, nivibus atque algore horrentes, solus, locorum, quibus erraret, incertus, ut ab suis hospitibus malum averteret, vagatus est. Nec leviora mari pericula, quàm terrâ perpessus est; quippe qui Meacum cursu cum P. Francisco Paccieco inito, fractâ navi vix ægre sospes enavit. Mors illi demum obvenit Nangasachi; ubi revolutus in caput, foveæ dimidiatus immersus est, trabi affixus per pedes; donec ijs in tenebris per inediam & diros cruciatus à vita discessit die 22. Octobris, natus annos 59. in Societate 38.

Postremus occubuit P. Antonius de Sousa, qui Cavillanij in Lusitania illustri genere natus, nondum confectis doctrinarum spatijs, in Orientem anno 1609. transmisit. Ea ùt Macai primùm absolvit, ad sacros suscipiendos Ordines Malacam regressus, inde clàm anno 1616. in Japoniam sive irrepsit ipse, sive ejectus per tempestatem est. Verùm anno insequente obortâ Magistratibus suspicione eum è Societate esse, in exilium eorum jussu migravit. Egit deinceps per annos aliquot apud Malacenses Procuratorem Japoniæ, donec habitu peregrino nactus opportunitatem, iterum in Japoniam se insinuavit. Ibi mirâ charitatis industriâ totos quinque annos ornatu thalassico cymbâ circumvectus, multum laborum atque incommodorum toleravit, ingenti compendio animorum. Postremò cùm ad similem prædam Ozacæ descendisset in terram, occupatus, vinctus, immaniter aquæ in os infusæ violento rejectu tortus, Nangasachum, longo 150. leucarum intervallo, ferro manus & pedes innexus deducitur; ubi à die 18. Octobris tenebricoso pendens in specu, totos 9. dies immane tormentum, attonitis excubitoribus toleravit, & die demum 28. Octobris, actis vitæ annis 45. in Societate 30. mortem gloriâ cumulatam occubuit.

P. Matthæus de Couros, illuſtri ſangvine Luſitanus Soc: IESV grauiſsimis trium Imperatorum perſecutionibus pro Christo enectus in leproſi tuguriolo, in Iaponia ad Fuſcinum. 29. Octobris A. 1633.

C. S. d. M.K.

P. MATTHÆUS DE COUROS.

Uàm non ſit volentis, neque currentis, ſed ſolius DEI miſerentis, ſanguinis pro Chriſto fundendi gratia, expertus eſt P. Matthæus de Couros. Conſtituerat ille, deſperans poſſe ulteriùs exploratorum undique in ſe unum intentorum manus effugere, ultro ſe ex Martyrij deſiderio, Magiſtratui die quapiam coràm ſiſtere; ſed ecce inopinatò rogatur ab homine elephantiaco, quem ab hominum conſuetudine lepra procul arcebat, ut ad ſe inviſat, fortè confitentis errata excepturus. Quod dum Pater facit, in anguſto hominis leproſi tugurio, tot perſecutionum in ultima ſenectute ærumnis attritus, placidiſſimè moritur; die 29. Octobris A. 1633. ætatis 95. Societatis 50. hoc ſolum mærens, quod ſanguineæ mortis expers (ſi tamen expers dici poteſt) decederet. Ulyſſiponem Luſitaniæ Urbem principem ſortitus erat patriam, & in ea genus nobile, ibique vixdum egreſſus pueritiam, ſed valido ad virtutem ingenio, Societati JESU ſuum nomen inſcripſit A. 1583. Quia verò ingentibus ad ſalutem Japonum agebatur deſiderijs, exoratâ multis lacrymis in eam miſſione, Anno 1586. eâ ipsâ quæ Japonenſes ab Urbe Oratores illò revehebat, claſſe trajecit. Macai tantiſper in Theologiæ ſtudio moratus, Japonicam ſimul linguam egregiè condidicit.

didicit. Quâ ad elegantiam usque perpolitus, acerbissimis illis in Japonia temporibus biennio nostros rexit in Insulis Sciki,& Amacusa, quinquennio in Arimensi Domicilio; bis præfuit novennio toti Japoniæ, ejusdem simul ex summi Pontificis decreto Pro-Episcopus: donec ultimâ ætate senectam incredibilibus ærumnis pro Christo exercitam, ereptámque Divinâ ope sexcentis periculis, in leprosi tugurio, haud procul Urbem Füscimum, beatâ morte terminavit.

Ut verò aliquam laborum ejus &discriminum partem attingam; post reditum ab exilio,quo à Daifusama cum Socijs omnibus aliquamdiu Macai substiterat, A.1610. jam tum Præpositus & Pro-Episcopus Japoniæ, cùm Gonrocuus Nangasachi Gubernator sagacissimè in Evangelij præcones intenderet, mirabili modo manus ejus effugit. Nam cùm Sacras sibi vestes ad Sacrificandum indueret, repentè nuncius advolat, qui eum à famula domestica proditum, ut ornatum detrahat, & capessat fugam,anxius monet. Vix dies una apud vicinum Neophytum commorationis exorari potuit, reveritis passim omnibus minas, & pœnarum gravitatem. Sed enimvero ut domo prodeat, atque aliò se latitaturus conferat, quæ ratio ineunda, qui modus? Sumptum ex desperatione consilium, è sententia cecidit. Mos obtinet in Japonia, ut sellis gestatorijs & oppansis velis, solæ per Urbem circumvectentur mulieres, viris id probro sit. In unam illico se Pater injecit, & bajulis succollantibus,sed quem ferrent ignaris, elatus est, sequente ponè, sicut heram deduceret, pedissequâ. Sed geruli neque quò irent, neque via quænam esset gnari, passim stare; sciscitari promiscuè Neophyti domum, quæ fuerat designata; & prætergradientium quisque,ùt libido erat, adire propiùs, velum reducere, ecquæ portaretur explorare. Sic incerti viarum fortè subsistunt ante anûs viduæ fores. Illa è vestigio prodire, exclamare,vociferari,indè actutum se auferant, aberrasse à domo,nolle se eos pro sua subsistere. Famula item superveniens quò corrigat errorem, vocem intendere, objurgare, se præeuntem jubere sequi. Sic demùm quò ibatur perventum est. Sed illico novum discrimen. Is qui tecto Patrem accepit,intempestâ nocte in vincula abreptus est; & cùm nullum Patris indicium faceret, extemplo qui invigilarent excubitores dispositi sunt, nè quà Pater posset elabi. Sed Deo tegente & latuit ille tunc,& post ejus diei diem septimum clàm sospes eorum manus evasit.

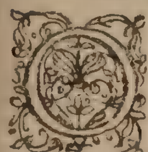
A. 1625. cùm Scimabaræ delapsus esset in adversariorum manus P. Franciscus Paciecus, qui P. Matthæo successerat in Provinciæ & Episcopatûs cura, quantum rursus discrimen adierit, Gubernatoribus in eum potissimum incumbentibus, ipse quibusdam in literis sic refert: *Eâ die, quâ captus est P. Joannes Baptista Zola; ecce inopinato certior fio, milites sclopis instructos domum, in qua tum eram, circumgredi; & brevi intervallo admoneor à socio, equites nonnullos eminus conspici, qui ad nos versùs iter intendant. Igitur ego me raptim vestibus induo, Rosarium collo inijcio, jámque exire in vicum festino, quo sic hospiti meo caveam, nè scilicet illi, qua in domo diverterim, rescìscant. Sed hospes ipse apprehensum brachio me remoratus est, ajens, equites illos nequaquam ad me venire. Haud facilè certè explicavero, quam ea mihi denunciatio displicuerit; quippe qui incredibili animi mei lætitiâ, nixus genibus, me jam Domino devovissem, propemodum certus fore, ut in vinctorum pro Christo numerum propediem adsciscerer. Prætergressis equitibus, in sylvam ab Christianis deductus sum, ibique Matutinum orsus recitare, illud me tum postremò facere arbitratus sum. Stabulum ibi erat stramento leviter tectum, promiscui juris, cui, quoniam quidem pluebat, successi, & humi fœno substrato procubui. Enimvero animum meum humanissimâ tum voluptate perfudit ea cogitatio, quod pervigilio Natalis Domini (nam ille tum dies erat) adeò consimili hospitio exceptus essem. In eodem illo hospitio adhuc persisto, cum hodie dies 10. Februarij sit, tantis affectus calamitatibus, ut eas affectæ valetudini atque ætati meæ noxæ fore, mihique gravem quempiam conciliaturas esse morbum non dubitem. Una ea me spes solatur & fovet, futurum ut aliquando id DEum exorem, quod multis dudum votis efflagito, ut unâ cum alijs ejus studio atque amore, à vita deflagratione decedam.* Cùm verò A. 1626. administrandam rursus Provinciam & Episcopatum suscepisset, atque vel idcirco omnis in eum cura vestigatorum intenderet, quomodo sagacitatem illorum eluserit, ità alibi edisserit: *Per id temporis Gubernatores Tacacuenses militarem submiserunt manum, jusseruntque diversos perdiligenter indagare omnia. Nihil ab illis, quod non scrutarentur, præteritum est, non casa, neque spelunca, non stabulum, aut ullum gurgustium, ipsis etiam tegetibus è domo detractis, nè quid occulerent. Fortè fortunâ factum est, ut qui redactum in fiscum jerant impedimenta P. Balthasaris de Torres nuper concremati, latibulum eadem ipsa in domo deprehenderent; hinc rati passim alibi haberi similia, nihil uspiam intentatum relinquere,*

quere, cava omnia pervestigare, omnes angulos. Ergo animis consternati, qui mei curam adhuc egerant Christiani, ut me inde conscenso navigio celerrimè proriperem, omnino impellebant. Ego verò, quò lenirem eorum impetus, ut me eâ ipsâ nocte subducerem, daturum operam spopondi. Paraverat ignaris omnibus hospes meus specum sub terra, longam duodenos, latam quaternos palmos, Solis expertē ac luminis: in eam primis tenebris ego, Dogicus, famulus, nullo, præter hospitem, arbitro, successimus. Dies noctésq; agebantur in tenebris, nisi quòd advescendum, ad Horas Canonicas recitandas, ad conscribendas ex officij ratione epistolas, aliquid maligni luminis accendebatur. Cibaria porrigebantur occulto foramine, quanta scutellæ moles est, quod reducto propinqui tugurij, ubi senecio quidam operabatur, stramento, tantisper aperiebatur, dum illa inferrentur. Tertiâ quaque die ad regerenda purgamenta foveæ aditus patefiebat. Victus contemptissimus; quòd hospes, nè quod uspiam vestigium nostri linqueret, neq; pisces, neq; melioris obsonij quidquam aliud auderet coëmere. Triginta quinq; dies in illa caligine commoratus sum: nisi si Paschatis pervigilium, Festum, & Octavam dempseris, quibus diebus ad faciendum Sacrum exivi. Post eos dies in alteram demigravi scrobem, magnitudine priori illi æqualem, quam ingeniosâ charitate idem ille meus hospes effodit: in eâq; dego hactenus jam exeunte Septembri. Sacrum Missæ instrumentum apud me habeo. Imminet fossæ tugurium, quod asservandis artis suæ instrumentis operarius ille fabricatus est. In eo mihi ostiolum est, cujus suspicionē stramenta, & rudes storeæ temerè confuséq; jacentes, spectantibus adimunt. Prodeo noctis silentio, & Altari raptim composito Sacrum facio; tum priùs aram, omnémq; apparatum mecum in fossam infero, quàm luxerit. Ibi diem transigo malignam ad lucem, quæ ad lectionem scriptionémque permodicâ fenestrâ illabitur. Evenit die quadam, Dogicum & famulum, cùm in hospitis culina consedissent, adeò repentinò ab exploratore occupari, ut vix in silvam evadendi copia fuerit; vix mihi meum in antrum subeundi, cujus foribus id hominum genus institēre plus unâ vice. Omnes hujus ditionis exploratores suis quiq; locis subsident, in illum me unum, quem studiosissimè venantur, intenti. Et quia Gubernatoribus satis exploratum est quanta me spatij intercapedo contineat, omnes domorum intergerinos parietes, quotquot duabus circum leucis existunt, jussēre dirui, ut quidquid universa in domo est, ingredienti protinus in conspectu sit. Famulus, qui literas aut epistolia quot hebdomadis à me Nangasachum perfert, ut oculos vicinitatis evitet, tacitâ nocte proficiscitur. Is qui mittitur indè ad nos, mandata quæ fert, apud hominem fidum hinc semileucâ deponit; is eum in locum secreto refert, quem hospes constituit. Nec tuta nobis aliter constat commercij ratio. Post P. Gasparis de Castro occubitum, post tot rerum vicissitudines, & temporum acerbitates, reliquus in his oris ego solus sum, qui scriptionibus foveo Christianos atque erigo, qui finitima quapiam in Insula rentur me delitescere; & in responsionibus suis, dum ad me rescribunt, fortes animas verbis præportant; utinam & summa tempora fortes ostendant.

Ex quibus videas illum totos 8. menses habitâsse sub terra, post quos, utrùm fas illi fuerit ad auram exire, exploratum non est. Porrò A. 1629. adauctis priorum temporum in Tacacu difficultatibus, vestigatorum è manibus arcta in latebra, ùt olim S. Felix Nolanus opere araneo repentè prætextâ, elapsus est. Sed quoniam eas ædes crebrò lustrabant quæsitores, nè quando in eam latebram impingerent, alias in domos, atque identidem in alias, nunc temerè, nunc consultò transferebatur: fuítque subinde delitescendum illi horrido & tenebroso in loco, ex quo morbum contraxit adeò gravem & acerbum, ut in proximo vitæ discrimine omnium egenus medicamentorum, versaretur. Anno 1630. gliscebat Aryiæ Bungondoni furor in universam Christianorum nationem; novas pœnarum facies in omnem ætatem ac sexum excogitantis. Præstò tanta in necessitate adfuit P. Matthæus Provincialis, tum per se ipse, tum per interpretes; certus, si res tulisset, in conspectum sese dare Tyrannorum. Sed enimvero hoc ejus consilium disturbavēre Christiani, nè simul universo, quod ab illo capiebant, subsidio frustrarentur. Igitur conscenso navigio nocturnis tectus tenebris indè abscessit. Vix autem bene à littore solverat, cùm ecce duo advolant è famulitio Gubernatoris, eos à fuga vi retracturi. Ergo cymbæ aliquantulùm provectæ manu ex littore annuere, ut regrediatur; isti contrà nihil respondere, & se vidisse dissimulare: tum alter duorum in aquas insilijt, ut abeuntes natando consequeretur: sed tenebricosa nox opportunitatem fugæ dedit. Illi posteræ diei diluculo ad proximum inde portum abiēre, cùm viderent navigium superato difficili freto, legere littus Insulæ Amacusæ. Evasit tamen omnem illorum diligentiam, & ab homine Christiano in populo Saquinatu exceptus est. Postridie expiatâ per Confessionem ejus familiâ, Oyen perrexit leucâ distantem, & apud ejusdem Christiani Socerum tutò divertit. Bun-

Bungondonus Arimæ Dynasta totius seriem itineris à duobus adolescentibus conscijs cognôrat, quos uni de suis Aulicis adjunctos celeriter die 24. Junij ad ejus loci Gubernatorem submittit, ut Patrem fugitivum suo nomine repetant. Sed ille vacuis his remissis, sibi Patris comprehensionem cordi fore respondit. Quod profectò consilij à DEO fuit: nam si adolescentum opera fuisset adhibita, elabi Pater haudquaquam potuisset. Biduo postquam ijs excesserat ædibus, Scimadoni satellites advenêre: jamque in alteris, quibus successerat, intellexit, eas omnino à sedecim obsideri. Ipse annis & morbo gravis, quid ageret demum, quid iniret consilij, si nollet vota Christianorum latebram aut fugam suadentium aspernari? Efferri se passus est, corbe ex cannis contexto, quaternis bajulis succollantibus, in arduum montem densis impeditum vepretis. Sed vix bene progressi fuerant quantum patet equi cursus, cùm rursus eum crassa substrata storea humi deponunt, altera item porrecta, quâ pluviam defendat. Duabus elapsis horis curriculo reversi, iterum atque iterum, quin & quarto etiam & quinto sedem illi eâ die mutârunt, nè fortè, cùm in ædibus ab Ethnicis non fuisset deprehensus, eum inter dumeta proxima, ùt sunt oppidò suspicaces, quæritarent. Modicum orizæ ad vescendum datum; & sic dies illa sub tegetibus, & nox dimidia, nunquam relaxante pluviâ, transacta est. Intempestâ nocte duodeni venêre juvenes robore validi, quibus erat propositum, prærupti montis difficillimum jugum transcendere, & Patrem in alieno territorio statuere. Igitur arundineo rursus corbe exceptum, ingenti cum difficultate per calles præcipites, tandem superato supercilio, ad maris littus deponunt, impenetrabili dumeto, & arbore crassâ obscuratum. Ibì consedit septenos dies exiguo instructus orizæ demenso, expositus pluvijs, quæ nullum toto eo tempore propemodum intervallum dedêre. Postea repetitis periculis & laboribus, Christiani cujusdam navigio in aliud Regnum transgressus est. Donec tot laboribus ac ærumnis fractus, in leprosi hominis, ùt dictum est, tuguriolo, purgatissimum Spiritum placidissimè exhalâsset, prope Urbem Fuscima.

P. ANTONIUS DE ANDRADE.

Oleiros, oppidum Lusitaniæ, non parum ortu suo A. 1580. nobilitavit P. Antonius de Andrade, Vir utì Natalium splendore, ità & abundantiâ ingenij, acie mentis, & limato judicio, & ad gubernandum prudentiâ, & ad dicendum facundiâ non mediocriter à Natura instructus; adhæc doctrinis Philosophicis & Theologicis egregiè perpolitus; &, quod caput est, omnibus bonis moribus, laudibúsque religiosarum virtutum exaggeratè cumulatus. Societatem JESU complexus est A. 1596. ætatis 16. atque in Indiam magnis precibus exoratam trajecit A. 1600. Illic primos annos partim in necessarijs doctrinis comparandis, partim in salute mortalium procuranda cùm fructuosissimè contrivisset, missus est in Regnum Mogor, ut illic Socijs præesset. Sed cùm improvisè occasio se dedisset Catayum, tot votis expetitam, tot encomijs deprædicatam Provinciam investigandi, commendatâ P. Francisco Corso ejus Missionis curâ, uno cum socio ac duobus famulis, cultu corporis itineri per barbaras habendo gentes congruo, profectus est Delio, & ad usque Mogoris fines per Indostanum Regnum ad montes Siranagar sospes evasit. Ibì à limitum custodibus, quòd neque Ethnicum esse, neque Institorem, quales erant è caterva cæteri, satis constaret, suspicantibus nè profugus è Mogore quispiam ob scelus, aut clancularius foret explorator, parum abfuit quin detineretur. Sed Divino adjutorio, cujus serviebat gloriæ, suspicione dilutâ, primos illos montes incredibilis ad superandum difficultatis, ingressus est. Sunt autem illi editissimis fastigijs, támque præcipiti & angusto ascensu, ut si uno pede aberraveris, in Gangem rapidissimè subter fluentem, expes vitæ, altissimè prolabare. Descensus etiam multò periculosior, cùm sæpe cogaris aversâ facie, sicut qui scalis mobilibus descendunt, niti manibus, & apprehenso, quidquid se obtulerit, adhærescere, dum tutum aversus pedem firmâris. Sic ad Urbem Siranagaris primam perventum est, ubi à Præsidib⁹ exquisitè interrogatus, unde, quis, quò, quaque de causa iter haberet? ubi Lusitanum esse, fratrem in Tibeto quærere, quem ibì degere audierit: nigras vestes, quas in farcinis mirabundi deprehenderant, ad luctum more suæ gentis, si fortassis obijsset, testandum secum ferre, respondit, continuò sinè noxa dimissus est. Succesſère montes iterum ad dies quin-

P. Antonius de Andrade Lusitanus Soc: IESV, propinato à nefarijs in odium Religionis veneno Sublatus, et in morte aspectu Deiparæ recreatus. Goæ in India 19. Martij A. 1634.

C. Screta del. M. K. f.

quindecim; hos excepêre nivosi alij, quos inter labens in profundo Ganges, qui nivibus ex alto montium jugo deciduis & mole stipatis ità consternitur, ut tanquam ponte super eas transeatur; haud leviore periculo liquandarum nivium, faciendìque lapsûs, quàm formidolosiore subter frementium horrore undarum, superandus fuit. Extremo Regionis hujus, quæ Siranagari tota paret, vico Mana nomen est; eum solitudo consequitur, quæ Tibetum disterminat, nivibus, præter duos anni Menses, quibus illæ solvuntur, penitus intractabilis. Viginti dierum trajectus est ferè per excelsos, sed incultu squallidos, & vastis rupibus horrendos montes. Nullus toto eo tractu vicus, cultor nullus, frigus propemodum æternum; nix durata, & magni crebrò ponderis patiens, exhalatio è solo gravis, & usque adeò noxia, ut quem afflârit hominem, ferè nec opinantem extinguat. Nulla lignationis copia, sive ad fovenda corpora, sive ad cibi coctionem. Eò viatores tostam hordei farinam secum asportant, quæ aquæ injectu diluta simul pro cibatu, próque potione est. Ut primùm cœpêre nives diffluere, continuò ad Tibeti Regem Orator cum donis ablegatur, qui catervæ negotiatorum illuc subeundi potestatem petat. Interea dum eo in vico P. Antonius trajectionis ejus tempestivitatem præstolatur, ecce rumor adfertur, jubere Siranagarem vinctos ad se remitti Lusitanos. Eo accepto Pater, tanti pretium laboris occupare certus, decernit quamvìs alieniore tempore, relicto cum sarcinis eo in Oppido

Oppido Socio fratre, iter ultrà tentare. Ductorem mercede adſciſcit expertum hominem indigenam, & ambos ſecum famulos craſſis in algorem ſtragulis inſtructos accipit, confertaque cibarijs perâ, clàm ante lucem profectus eſt. Duos dies impatibili labore per nives proceſſit. Tertiâ die ecce tres ejus oppidi, unde abierat, incolæ, ad eum retrahendum ab Gubernatore ſubmiſſi, reditum urgere, nî faciat, extrema minari; jam actos eſſe in vincula ductoris liberos & conjugem, publicatas fortunas; Fratris ibì relicti nec vitam in tuto fore, nedum facultates; denique confectum ærumnis iri omnes in via, ſi procedant longiùs; itaque regrediantur, ſi ſibi conſultum, ſi ſuis velint. Ductor minis conterritus, retroceſſit. Patri cum famulis rationem itineris jam ſatis, ùt ſibi videbatur, edocto, cùm non auderent vim adferre emiſſarij illi, ultrà pergere cordi fuit. Sed pergentem excepêre continuò cœca nivibus altis itinera, quibus cum genuum tenus ſemper, ſæpe umbilico, ſæpe pectore, & ſcapulis tenus infunderentur, liberare ſe indè, nisì ſumma contentione, & gelido perfuſi ſudore non poterant. Itaque quò minùs demergerentur, interdum pronis pectoribus ſuper nives incumbere, ſéque natantium more ſenſim conniti promovere. Laborioſum diem laborioſior occupabat nox, quæ ad quietem, & fomentum corporum nihil adferebat ſubſidij. Una penularum ſternebatur ſuper nives, duabus reliquis omnium trium illi incumbentium corpora tegebantur. Interim ab hora quarta poſtmeridiana uſque ad poſteram auroram, minuta nix acta vento perfrigido tam densè cadebat de cœlo, ut ſæpius nocte, nè obruti conſepelirentur, ſurgendum eſſet in pedes, excutienda nix, & ſtragula denuo proſternenda. Jam manus, pedes, vultus, algore ſtupuerant, ſenſus defecerat; & Patri, dum neſcio quid apprehendit, expers jam algore doloris pars digiti decidit, non antè damni ſui, quàm ſanguinis per manum defluentis admonitu conſcio. Intumuêre pedes, & adeò obriguêre, ut velut orbati vitâ, cum ferro candente poſtea uſtularentur, nullum doloris ſenſum haurirent. Acceſsêre præterea duo mala prægrandia, cibi faſtidium, & ſitis ex labore & defatigatione peracris; quam non nisì ſuctu nivis licebat extinguere. Sic demum uſque ad faſtigia montium evasêre, ubi amplo è lacu Ganges oritur, & alter amnis, qui Tibetum perlabitur. Et jam tum acies oculorum adeò candore nivium obtuſa hebetabat, ut totos deinceps 25. dies Pater nihil propemodum cerneret, neque valeret ad recitandum breviarium diſtinguere characteres. Atque aliud ex illo gravius incommodum naſcebatur, quòd nimirum cùm ſolis quinis abeſſent leucis ab Urbe Regia Tibeti Ciaparangua, quia tamen neque proſpicere poterant longiùs, & ponè montes illos explicabatur ampla & æquabilis undequaque planities obducta nivibus, ſinè veſtigio, ſinè viæ nota, prorſus jam de progreſſu deſperare cogebantur. Adhæc victus etiam cœpit longinquitate deficere, & famulos ità calamitas affligere, ut propter animi corporiſque impotentiam, & foveri eos à Patre, & componi ad quietem, & indui, & cibari oporteret. Igitur deliberato conſilio ſtatuit ut famuli redirent ad pagum, utì facilè paucis diebus prono itinere poterant, ipſe eodem illo in loco ſolus, eorum cum ſocio reditum præſtolaretur. At famuli negare ſibi vires & animum eſſe, quoquo ſinè ipſo eundi; ſi regredi nolit ipſe, ſibi quoque certum eſſe penes ipſum reſtare. Ubi obfirmatos Pater in ſententia vidit, ipſe ſibi quoq; regrediendum cum illis cenſuit, præſertim de nonnullo ſocij infortunio ſollicitus.

Tertiâ regreſſûs die, vaſta in ſolitudine vocem hominis calamitantis exaudit; ad illam continuò flectit gradum. Erat ruſticanus homo, quem cum cibarijs, & veſte Socius, & Gubernator ſubmiſerant, ut Patrem perquireret, atque ea ſupplementa conferret. Recreatus mirificè Pater fuit & allato ſolatio, & læto incolumitatis Socij nuncio, quem ſcilicet Gubernator, ut Patrem ſequeretur urgebat, veritus, nè id ſibi ab Rege Tibetano, ſi quid adverſi Patri eveniſſet, vitio verteretur & calamitati. Uſus eo ruſtico ad viam duce Pater, triduo nactus eſt vaſta ſub rupe locum aliquantò cæteris magìs à nive liberum: ibì conſedit, opperturus dum inſtitorum caterva, quam Gubernator ipſius gratiâ ſolitò celeriùs juſſerat adornari, perveniret. Ea ubi advenit, & ſalvus cum ea Socius, magno uterq; gaudio mutuo in amplexu perfuſi ſunt. Reſtitêre ibi dum paulò ampliùs nives diffugerent, univerſi ſeſqui menſem; fuitque longè deinceps, quàm antea, iter levius atque expeditius. Hoc interim ſpatio nuncius ad Tibeti Regem allabitur, venire ad illum hominem exterum remotiſſimis ex oris: cujus deſiderio videndi cùm eſſet incenſus, ad catervæ principem dat illico literas, ut ejus hominis peculiarem curam, tanquam ſui agat. Idem triduo, quàm ad Urbem appellerent, præmiſit obviam tres equos, qui Patrem & Socios veherent; ſanè per opportunè, ut con-

concurrentem ad eos ſpectandos turbam populi poſſent ſinè noxa pervadere. Ab Rege, Regina, Regióque Principe, & horum exemplo à Palatinis univerſim benevolè acceptus, ſecundùm primas ſalutationes, mercaturæ, atque omnis ab ſe quæſtus opinionem amolitus, Chriſtianam illis Legem conatus eſt per interpretem explicare, quâ re omniū ſibi tantopere devinxit animos, ut Rex ipſe liberum ad ſe acceſſum quoquo tempore, etiam tum permitteret, dum nemini pateret aliorum. Submittebat quotidie aliquid annonæ vernaculæ, & pronas Evangelio præstabat aures. Ubi redeundi tempus fuit, ut Regi Mogoris Pater ex officio adeſſet, priusquam nives iter obvallarent, abeundi veniam ab Rege poſtulavit. Ille principiò videri velle ſilentio & diſſimulatione protrahere, tergiverſari: tum ubi negari non poſſe vidit, ità demum ſe eam dare paratum dixit, ſi jurejurando ſponderet, ſe anno vertente rediturum. Spopondit reditum Pater, dum ſui tamen Moderatores, quod facturos non ambigeret, ſiviſſent, in haſce leges. Primò, ut ſibi Rex poteſtatem faceret Chriſti legem toto paſſim Regno, arbitratu ſuo, ſinè impedimento ac noxa vulgandi. Tum, ut locum Templo, ac domui precationis fabricandæ gratuitò concedat. Præterea nè illis negotiationibus, etiam Luſitanorum hominum, ſi qui fortaſſis iſthuc deinceps advenerint, miſceri ſe ſinat, nedum cogat. Ad extremum nè garrientibus adverſùm ſe Mahometanis impoſtoribus, qui Kecimurenſi è Regno commeant, aures faciles, neu fidem adhibeat. Has illi conditiones perbenevolè Rex dato diplomate ſanxit; & publicas adjecit literas ad Inſtitores Mogorenſes, quibus in Tibeto fortunæ vel commercia ſunt, ut Patribus morem gererent, & eorum curarent ſarcinas atque impedimenta; neque indiligentiùs quàm ſua ipſius Regia, tutò & immunia vectigalium ad ſe perferri facerent. In digreſſu cùm Regi Regiisque, Conjugi, Filio, propinquis alijs, pia munuſcula diſpertijſſet, optima reliquit à ſe poſita rei Chriſtianæ bene gerendæ proferendæque fundamenta. Rex illi è ſuis addidit aliquos, qui deducerent trans Regni fines, & ad curanda corpora neceſſaria ſubminiſtrarent.

Eſt autem Tibeti Regnum, quod & Potentis dicitur, omnino vaſtitatis ampliſſimæ, atque uno eo nomine complectitur Regna complura; Coque, ubi Urbs princeps & Regis ſedes; Regnum Ciaparangua, Ladue, Mariul, Rudoc, Utſana, & ad ortum ſolis ignari nominis alia duo Regna, quæ cum Imperio Sopo conjuncta, creduntur eum totum occupare tractum terrarum, qui ab Moſcovia ad Sinas uſque porrectus, uno Tartariæ vocabulo nobis uſurpatur. Iſte, quo de nobis eſt ſermo, à 32. elati Poli Arctici gradu, ad longa in Septentrionem ſpatia dominatum exercet. Igitur P. Antonius reditu maturato, Agram Urbem Regiam Mogoris tenuit, unde ante 7. menſes abiverat; datiſque de toto expeditionis negotio ad Præpoſitum Goanæ Provinciæ literis, ut datæ Regi fidei reſponderet, ineunte poſt anni ſpatium Junio, cum altero Sacerdote rurſus in Tibetum profectus eſt; certiùs exploraturus, quanti ſpes fructûs animarum olim inde capiendi exiſteret. Auguſto menſe per non multò inferiora incommoda ad Tibeti fines perventum eſt: quod ſimul atque Regi nunciatum fuit, incredibilem animo ſe voluptatem capere præſetulit, & jumenta ac famulos toto quatriduo præmiſit adverſùs, qui exciperent, qui gratularentur, & gratuita reliquo itinere hoſpitia præberent. Ipſe venientes lætiſſimè complexus, ædes inſtructas regio Principi vicinas, & quotidianum regio è penu demenſum dedit. Paucos poſt dies ad conficiendum neſcio quod bellum profecturus, ad Patris ſe pedes advolvit, & ſibi bene illum precari ad fortunandam expeditionem popoſcit. Reginam alternis minimùm diebus ſe abſente conveniat, & Chriſtianæ cupidiſſimam diſciplinæ, ſi nequeat plenè imbuere, certè primis interim elementis erudiat. Bello ſeſqui menſe confecto, redijt Rex, ſéque integre ad Chriſtianæ Religionis adita cognoſcenda convertit. Multa hìc anni ſpatio ad DEI gloriam perfecta, multa inpoſterum inchoata ſunt; ſæpe cum profanis Sacrificulis, quos Lamas appellant, decertatum. Galendis Aprilibus anni ſequentis ab Rege liberaliter attributa templo, & domui ædificandæ area, & poſt diem undecimum primus ab eo lapis ritu ſolenni in fundamentis conſtitutus eſt; opus paucis menſibus incredibili omnium ordinum ſtudio perfectum, convectantibus etiam Proceribus materiam, & nobiles manus operi admoventibus: templum à B. Virgine DEIpara à ſpe, nuncupatum, ſimúlq; ejus patrocinium adſcitum eſt. Plura de gentis ingenio, moribus, indole; de ſoli, ac cœli natura, qui volet, extat P. Antonij epiſtola ad Præpoſitum Societatis Generalem ex Urbe Regia Ciaparangua, data die 15. Auguſti A. 1626.

Jam verò cùm in Tibeto videretur adoleſcere

lescere Christiana res, & suis quodammodo jam niti stirpibus, acturaque, si coloni, qui continuarent operam, non defuissent, altas radices; P. Antonius, ipso etiam autore Rege, remeavit in Indiam, ut statu rerum Moderatoribus coràm exposito, plures operas eodem vel ipse deduceret, vel certè, si quid eum reditu prohiberet, submitti curaret. Verùm ità res tulit, ut haudquaquam necesse fuerit ad auxiliares copias aut obsecrare, aut quenquam alium fatigare; nam ipsi commodè Goana decreta Provincia est, ubi ipse suâ authoritate delectum habuit Sociorum, quos ad bene cœpta urgenda identidem in Tibetum submittebat. Susceptâ Provinciâ, simul ab Antonio Vasconcello S. Inquisitionis Præside (quo de nobis paulò antè dictum est) ejusdem S. Officij Deputatus renunciatus est, & ad instituendam visitationem à Secretis adscitus. Quo in munere ità versatus est, ut ejus integritatem ac solertiam, nullâ largitione vel astu corrumpi facilem experti ij, qui erant obnoxij, quavis demum ratione è medio illum tollere conati sint. Interea ipse Provincialatu primùm, & mox item Goani Collegij Rectoratu perfunctus, cùm alterâ vice Rectorem ejusdem Collegij gereret, sic insperato appetitus est. Susceperat munus, Antonio Vasconcello morte sublato, Antonius de Faria Macciado. Inter alios quos sacrâ censurâ, & publicâ ignominiâ perstrinxit, fuêre Joannes Rodriquez Ulyssiponensis, & ejus aliquot propinqui; Antonius autem potissimus indagator ejus perfidiæ, ferali hoc in actu habiturus erat probrosam in perfidiosos orationem. Illi doloris atque odij impatientiâ, deliberavêre hominem de medio tollere, & novo scelere flagitij prioris infamiam obscurare. Erat Joanni Rodriquez filius adolescens, qui nescio quomodo inter Collegij servitia assumptus, in omnem occasionem Patris veneno tollendi, & suorum ignominiam prævertendi intentus fuit. Verùm cibus illi cum Socijs omnibus erat promiscuus, urceus autem ad potum, licèt tanquam Rectori certo semper & eodem accumbenti loco, proprius & peculiaris, tamen in eo nè misceri virus imprudenti fortasse posset (jam tum enim moliri hoc adversarios percrebuerat) P. Christophorus Atougia Collegij Minister aquam accubituro quotidie recentem ipse infundebat. Id cùm unâ quadam die, incuriâ an oblivione prætermisisset, perniciem imprudens, ab adolescente conscitam hausit in aqua Rector Antonius Fuit autem tam atrox & violenta medicatio, ut continuò virus in visceribus persenserit; & è mensa confestim assurgens, aliquanto epoto oleo aliisque remedijs, conatus sit illud frustra vel egerere, vel opprimere. Itaque post diros cruciatus die 19. Martij A. 1634. ætatis 54. Societatis 38. biduo triduóve ante funestam illam Actionem, in qua fuerat concionaturus, abijt è vita Goæ.

Contigêre quædam in morte & post mortem P. Antonij, quæ admirationem merentur. Morienti enim spectabilis adfuit DEIpara, & suo moribundum recreavit alloquio. Demortui verò corpus seorsim ab aliorum Sociorum corporibus humatum, miro prodigio in imposito marmore suam effigiem, tanquam coloribus expressam reliquit: quæ cùm aspiranti veneno, quod Pater sumpserat, à nonnullis attribueretur; ubi constitit nullis instrumentis eradi, aut aboleri posse, opus humano majus creditum fuit. Ad hæc Patri Alberto Mescinski, glorioso postea pro Fide in Japonia agone perfuncto, febris semestris, invocato P. Antonio, momento temporis depulsa est. Sed & mulier transversam in utero prolem gerens, Patris implorati beneficio, brevi & felici nixu partu soluta est. Alij cuidam tumor, quo genu vexabatur, resedit, simul atque Patris sepulchro supplex sese advolvit. Ità nimirum voluit DEUS famulum suum, ejúsque sepulchrum esse gloriosum.

P. SEBASTIANUS VIEIRA & quinque Socij.

NUllum investigârunt sagaciores, cœperúntq; lætiores Gubernatores Nangasachij: sed, quod mirere, nullum tam invitus morti adjudicavit Sciogunus Imperator. Natus est P. Sebastianus, Vir animi excelsi, & robustæ virtutis, in Lusitaniæ oppido, cui Castro de Airo nomen fecêre. Societatem adolescens complexus, & doctrinis omnibus ab ea imbutus, in Indiam A. 1602. P. Albertum Laërtium Procuratorem, jam tum ipse Sacerdos secutus, anno vertente Macaum transmisit, & Novitiorum ibì primùm Magistrum, ac deinceps triennio Procuratorem Provinciæ gessit. Mox ubi trajecto mari pervenit in Japoniam, omnes Operarij egregiè

P. Sebastianus Vieira Lusitanus, cum quinq, Socÿs Iaponibus Soc: IESV, triduano Scrobis tormento, et Subiecto igne pro Fide Christi neca„tus, in Iaponia Iendi . 6 Iunÿ A . 1634 .

C. Screta d. *Melch: Küsell f.*

giè strenui numeros abunde implevit; donec à Daifusama cum reliquis Regno depulsus est. Deportatus exilio in Philippinas, ùt erat non laborum minùs & periculorum appetens, quàm salutis Japonum suorum cupientissimus, quàm celerrimè potuit, alieno cultu in Japoniam revolavit, ibique maximo Christianæ rei emolumento fuit, donec Moderatorum accitu ad triennalem rursus Provinciæ Procurationem Macaum evocatus est.

Anno 1623. in Comitijs Provinciæ Macai designatus est Romam Procurator, qui Provinciæ negotia Præposito Generali explicaret, & nova secum auxilia Sociorum ab Europa afferret. Eum ultimo ex Orbe terrarum miris annorum 4. ambagibus ad Urbem appulsum A. 1627. non solùm Præpositus Generalis, sed Curia universa, ipséque Pontifex Urbanus VIII. gratulabundus accepit, & de Japonum Christianorum cruentis differentem victorijs cupidissimè nec siccis oculis auscultavit. In digressu donatum spiritualibus è thesauro Ecclesiæ muneribus, & Apostolicâ benedictione ad futuras pugnas confirmatum, ità ab sese lætum, & spei plenum remisit in Japoniam, ut eidem spoponderit, se illum Sanctis Martyribus Sacrosanctâ authoritate adscripturum, si fortè sanguinem redux pro Fide Christi afferenda profunderet: quam ipse tanquam ab oraculo vaticinationem lætus accepit. Indè bono Sociorum numero collecto rursus Oceanum longo flexu remensus, Macaum incolumis demum obtinuit; unde regressus Manilam, indè mutato sæpius

ad fallendos exploratores corporis habitu, demum in Japoniam se iterum per ingens vitæ discrimen, sub nautici Sinensis specie penetravit. In qua ùt primùm pedem A. 1632. posuit, pronus humi procumbens, & tellurem complexus, deveneratus est, ex qua sibi aditum ad beatam fore immortalitatem augurabatur. Ad qualeslibet deinde cruciatus perferendos DEO sese, cum ejus gratia, offerens, addidit: *hæc requies mea in seculum seculi; hic habitabo, quoniam elegi eam, hæc est domus DEI & porta Cœli.* Vix autem sui rationem itineris, actorúmque in Urbe, latentibus ibì Moderatoribus cautissimâ circumspectione reddiderat, cùm subitò rumor totâ latè Japoniâ dissipatur, redijsse Sacerdotem Romanum (hoc enim vocabulo posthac notabatur) ex Europa. Unemius Nangasachi Gubernator, & Nangatus Arimæ Regulus, tum suæ crudelitatis sponte, tum quòd Imperatoris excidere gratiâ vererentur, plurimos quaquà versùm exploratores dimittere, qui ejus imaginem tum lineamentis in ære, tum coloribus in charta expressam circumferrent, ut ex ea faciliùs agnitũ comprehenderent, propositâ 1500. nummûm aureorum mercede, quisquis eum stitisset: cujus adispiscendi pretij cupidine, & aucupandæ Magistratuum gratiæ studio, in obvios quosque: si fortè quoquo indicio ab indigenis diffidere viderentur, irruere confestim exploratores, & illos ad imaginem experiri. Ipse inter hæc per Japoniam Provincialis, unàque Pontificis auctoritate Pro-Episcopi munus gerere jussus, dum per totam necessariò peregrinari ex officio cogitur, multò præsentissimis semper obnoxius periculis, agitabat. Quæ ipse, quò diligentiùs evitaret, cùm jam illi tellus esset infida, in cymbam sese conjecit, quâ item crebrò mutatâ, quocunque vocaret, usus circumveheretur.

Dum sic per humilia obscuriorum Christianorum gurgustia, pérque ignota littora latebris quæritandis, identidémque mutandis vagatur; neque illi quisquam audet, tormentorum reformidatione, quæ sunt ad victum necessaria liberè suppeditare, ad extremam propè rerum omnium indigentiam redactus est; ut vix ad cibatum orizæ frigidæ pauxillum, atq; ad delicias conditã sale mænam aut sardam interdum nancisceretur. Unum illi permagnum interea, & solidissimæ voluptatis solatium à quotidiano Sacrificio accedebat, cujus illi semper copia, quamvìs sub vili sæpè storea, faciendi fuit. Sed nimirum cùm sagacissimis terrâ mariq; excubitoribus omnia tenerentur, non admodum diu potuit eorum diligentiam eludere. Igitur propter Ozacæ littus cymbulà vectum adeò celeriter improvisóque occupavêre, ut nullâ remorum contentione subducere se posset. Itaque remigibus inhibere jussis, hominem ex imagine agnitum, festâ gratulatione comprehendunt, suam gestientis animi lætitiam de Romano capto, vibratis militariter hastis testati. Confestim eum vinculis impeditũ Nangasachi Gubernatori statuunt: ille etiam prædâ immoderatè exultans, citum hominem ad Imperatorem expedit, qui Romanum in plagas incidisse tandem significet. Et verò paucis antè diebus præmoneri divinitus secuturæ captivitatis & mortis visus est, quando Divinum Sacrificium in Pauli hominis Christiani domo peragenti, Sacer in calice cruor à consecratione vehementer spumare apparuit. Interim Nangasachensem primùm in custodiam, pòst in Omurensem, cum quinq; unà comprehensis Ecclesiæ Ministris conjectus est, quos ille in opus Evangelij secum circumducebat, & Societatis cupientissimos in eam ipsa in custodia adscripsit, habuítque postea ejusdem supplicij consortes & gloriæ.

Imperator avidus ex Romano nonnulla curiosiùs de Europa cognoscere, jubet eum ad se continuò Jendum mitti. Id cùm divinitus innotuisset Sebastiano, pridie quàm nuncius reveniret, in carcere suas instituit sub vesperum sarcinulas, sicut ad iter faciendum, componere. Custodes mirabundi, quid moliretur, sciscitati; ille, *ad Regiam profecturus*, inquit, *propediem, maturè mea convaso.* Illi hominem insanire rati, deridere, miserari, tum hortari ut labori parcat; vana ea esse consilia. At ubi postridie jussa Imperatoris perlata sunt, tum verò illi sese invicem aspectare stupidi; quémque pridie ludibrio, nunc venerationi habere, tanquam DEO familiarem, & præscium futurorum. Jendi P. Sebastianus talarem continuò Societatis vestem & pallium induit, & in eo quoties ad Prætorium, alióve in publicum productus est, processit, ut suæ Fidei coram Tyrannis, & omni populo, vel ipso indumento testimonium daret. Imperatoris affandi copia data non est; eò scilicet, nè Regio conspectu (ùt gentis ibì lex obtinet) noxæ omnis & vinculorum immunis evaderet. Itaque per Tonos quosdam ad eum allegatos, nonnulla de rebus Europæis Imperator percontatus est. Quæ verò interim in custodia ab eo gesta sint, juvat ex ejus epistolis repræsentare. Una quæ est ad D.

Gonzalum Silveria ità habet: *Non potest gens ista ignorationem causari Divinæ Legis, cùm nos eam clarè disertéq; prædicemus. Ego in toga & pallio prodivi coram Judicibus, qui ex habitu statim dixêre me Patrem esse. Veritatem Legis bene intelligunt, quanquam id præ se non ferant, cùm secundùm eam operari nolint. In hoc carcere quatuor & viginti degimus: Octo, qui venimus, quòd Christiani simus; reliqui ob suas noxas. Omnibus prædicamus, satagimúsque nec doctrinâ ijs deesse, neq; exemplo. Sciogunus nobis annonam tanquam captivis ob Fidem præbet, modicam mensuram orizæ atræ in diem, perpauculum salis, & calidam aquam. Sed cum hisce & cæteris quotidianis laboribus & consternationibus, adeò bonam ac firmam mihi valetudinem largitur DEUS, ut nunquam commodiore sim usus. Talésq; ac tanti sunt favores, quibus nos afficit quotidie, ut satìs pro eorum minimo facturus Divinæ Majestati nunquam sim, si vel omnia tormenta pertulerim, quæ mortales universi instituêre, tum qui fuerunt ante nos, tum qui post nos futuri sunt: atq; adeò si unus ego universa, quæ illi omnes, perpetiar, nihil id erit præ eo, quo me plurimùm DEO obstrictum agnosco. Illi centies millies gratiæ sint pro tanta egestate & penuria: sed ego hunc statum minimè commutavero cum totius Orbis excellentissimo.*

Altera ad Vincentium Tavares sic habet: *Duo Judices hujus Regiæ ad alterius ipsorum domum me accersiverunt. Ibi in toga & pallio, sed vinctis fune pollicibus, & ad Zonam, quâ cingebar, alligato. Ubi ad illos accessi, jusserunt me solvi; & in interius conclave duxerunt, ubi longo spatio mansi, familiaribus ipsorum concurrentibus ad contuendum Romanum. Illud temporis opportunitatem dedit respondendi ipsorum dubijs, & Divina ijsdem mysteria prædicandi. Applicabant mentem ad omnia, & cogebat illos evidentia veritatis ad eam agnoscendam & intelligendam, fatendúmq;, nisì Tencæ (id est Imperatoris) respectus foret, illico se baptizatum iri. Hæc totius Japoniæ vox est, quacunque veni, prædicans & pertractans res nostræ Sanctæ Fidei. Venerunt duo Judices ad conclave, ubi ego restiteram, & ad aliud conclave magìs etiam secretum duxerunt; & allato atramento & chartâ, interrogaverunt me: cur in Japoniam venissem contra leges Sciogu̇ni? ánne ad Regnum occupandum? & quænam illa Lex esset, quam prædicarem? Ad omnia respondi; & scripto exceperunt omnia. Responsionibus omnibus cesserunt, fassi sunt Legem esse bonam, & rectè eos vivere, qui eam ducem sequantur. Sed Sciogunum eos execrari plus quàm latrones, incendiarios, & homicidas. Et sic datus est huic actioni finis. Post tres dies alij duo Judices venerunt ad aream carceris; méque jussum vinciri funibus ad collum, ad brachia, & à tergo manus, eduxerunt in aream, & sedentem in storea ad conspectum tracti in fidiculas sontis Japonis, & aliorum apparatuum ad tormentum, monuerunt Sciogu̇ni nomine, ut quam prædicabam Legem desererem. Allata sunt calamus, charta, atramentum ad excipiendam responsionem. Ea istiusmodi fuit. Esse me jam annos 63. natum; ijs innumera accepisse me beneficia à Domino Cœli & terræ: at à Sciogu̇no compedes, tormenta, carceres, cùm sit homo morti obnoxius perinde atq; ego. Ageret porrò, & propter Fidem, quam prædicarem, quibus collibitum me tormentis excruciaret, vitámque adeò ipsam eriperet: eam me perquam libenter daturum pro veritate Fidei, quam Christianâ constantiâ semper essem confessurus, sive omne mihi suum Imperium donaret, sive omnibus quæ in illo sunt tormentis afficeret. Et si cuperet hujus argumentum responsionis audire, scribendi mihi apparatum præberet, id illis me scripto daturum. Ipsi interposito ad pleraq; responso, descripsêre omnia, dictitantes meâ responsionem convincere, neque quidquam esse causæ, cur me tormento subjicerent, citra novum Sciogu̇ni mandatum, ad quem meam referrent responsionem. Duobus diebus elapsis atramentum mihi, calamum, chartámq; attulêre; ut illico ea breviter conscriberem, quæ haberem dicenda. Horis minùs quàm quatuordecim, confeci compendium mysteriorum nostræ Sanctæ Fidei, à Mundi orsus conditione ad ejus usque finem, & judicium extremum; ídq; characteribus & linguâ Japonicis; & quoniam jusserunt idem nostratibus scribi characteribus, id etiam præstiti, & totum ipsis quàm primùm misi, traditúmq; Sciogu̇no est; qui aliquem præsetulit nostri timorem, si nos jussisset occidi, ac si nos eum ulturi essemus. Quis autem magnificentior esse Fidei nostræ triumphus potest, quàm si Tyranni pauperculos metuant, qui eam inculcant, & prædicant? In hac Regia Fides nostra Sancta magna in existimatione, notitia, & auctoritate est, intelligúntq; Legem hanc bonam esse, & in ea duntaxat una salutem obtineri.*

Tertia ac postrema epistola his verbis concepta est: *Omnes vincti magno sunt animo ad perferenda omnia mundi tormenta pro sanctissima Fide; & reor brevì nobiscum actum fore. Ego equidem nescio quandonam ea hora affutura sit: ad illam asservo meliorem ex apparatibus albis, quos Dominatio Vestra submisit, quia ille mearum erit lætitiarum dies, cùm vitam pro eo dedero, qui suam dedit pro me, tanto disparem intervallo meæ: sed aliud nullum quod faciam, suppeditat majus Sacrificium mei; postquam tantâ libertate & integritate, verbo, scriptóque eam prædicaverim in*

hac

hac Regia, Sciogunο, ipsiúsq; Judicibus, quod idem nimirum est atq; omnibus, qui in illa sunt; nam eam vel ipsi jam pueri sciunt. Neq; eam ipsi occultè absconditéque prædicavi; sed in toga & pallio vicos Regiæ Jendi obivi, agnitus omnibus Religiosus Societatis JEsu, pari modo, quo quietis temporibus agnoscebamur, & eramus venerationi. Neq; parum ad existimationem nostræ Sanctæ Fidei pertinuit, adscivisse Dominum vile hoc instrumentum, ad liberam istam præsidentiam prædicandi Evangelij in compitis Monarchiarum Genticarum, & in conspectu atq; auribus ferocium Tyrannorum, utì primæva in Ecclesia robusti illi Heroës factitabant, qui nobis suâ doctrinâ atque exemplo præiverunt. Et quanquam mihi magna gloria est Apostolicum hoc tueri munus eâ formâ, quâ nullus omnium hac in persecutione fecerit; certè pro eo quanti hoc beneficium facio, non possum unicâ hâc vitâ DEO respondere; perpauca forent centena, perpauca millena corporum, ut tam eximiæ gratiæ redderemur. Die 7. Aprilis 1634.

Imperator ubi admirabilem illum P. Sebastiani de Christianæ Fidei mysterijs commentariolum, paucis conceptum atque absolutum horis, coram Purpuratis cœpit evolvere, insistere interdum, & anceps pendere consilij, hærere, addubitare; demum ut ad eam disputationem, quâ animæ immortalitas asserebatur, legendo pervenit: *Enimvero*, exclamat, *Europæus hic Bonzius probus est, qui sua fidenter instituta proponit; & profectò si ea veritati congruunt, quæ de animorum immortalitate pronunciat, ùt videntur congruere, miseris nobis demum quid fiet?* Et videbatur animus Imperatoris ità sensim legendo pervelli, ut ambigere posset credi, quo sese inflecteret, gaudentibus Tonis, qui aderant, taciteque gratulantibus, qui scilicet Fidei Christianæ veritatem pridem ipsi quidem agnoverant, sed pœnarum reformidatione dissimularant. Sed huic æstui cogitationum Oindonus intervenit Imperatoris avunculus, cujus apud adolescentem autoritas, ætate & consilio fulta pollebat. Is posteaquam Sciogunum vultu contracto dubijs jactari motibus sensit, & causam ambiguitatis percontatus, intellexit; mirari se dixit imbecillitatem consilij; Sebastianum illum mentis impotẽ esse; dæmoniorum esse doctrinam, quam prædicaret: inconsultum, atque adeò indignum fore instituta Majorum, & avitam legem cum hominis barbari advenæ deliramentis, nullâ causâ, nullo momento commutare. Imò senem illum exterum videri ideo noxæ dedendum, nè publicæ rei atque Imperio præpostera indulgentia calamitati sit. Ad hæc Imperator, ùt est mobili ingenio, neque satis authoritate, neque sapientiâ validus, dejectis oculis, abripi Sebastianum jubet, & lege cum eo agi. Igitur à Judicibus morte multandus, jumento imponitur, & inscriptam vexillo papyraceo supplicij causam, *Fidem Christianam contra Imperatoris edicta prædicatam*, ponè se trahens, ad foveam evehitur; ibì revinctis à tergo manibus, supinis pedibus, pronus in caput genuum tenus in scrobem demersus suspenditur, unà cum quinque Socijs, quos illum pronuper adscivisse in Societatem dixi. Ipse cùm suspenderetur, negavit se quidem tormento fossæ confectum iri, sed flammis atque incendio; & cùm triduo pependisset immotus, & socijs omnibus morte defunctis etiamnum superstes, supposito à lictoribus igne deflagravit, ipsa in Urbe Regia Jendi die 6. Junij A. 1634. ætatis 63. Societatis initæ 45. Corpus in cineres redactum est, nè quid esset ex eo reliqui Christianis ad venerationem.

P. JOANNES DEL CARPIO.

IN Oceano Orientali Insulæ sunt numero propè infinitæ, amplitudine quàm maximè dispares, multis subjectæ Principibus. Primæ à nobis Molucæ sunt: extremæ Japonicæ; inter has mediæ Luzoniæ, quas Hispani, quòd eas Philippi II. Regis Catholici auspicijs occupavissent, Philippinas dixêre. Earum Princeps ipsa Luzonia, seu Manila est, universæ Hispaniæ magnitudine par; secundùm illam Mindanaus & Calamianes, & omnium latissima Borneus. Inter minores, quæ tamen singulæ ad 100. leucas patent, potissimæ ferè recensentur Mindorus, Ibabaus, Bohel, Sebu, Leire. Mindanaus à Mahometanis propemodum universa tenetur, in cujus una parte dominabatur his annis Cacciles Coralatus, homo ferox ingenio, & manu strenuus; & cui potissimum in Societatis homines odium, quos Mahometanæ adversari perfidiæ, quantâ possent ope, sciebat. Igitur cùm aliquando oppressus morbo vereretur quorsum is evaderet, Mahometo, si recepisset valetudinem, Patrum quotquot cepisset, capita

P. Ioannes del Carpio Nobili ortu Hispanus Soc. IESV. à Mahometanis odio Religionis interfectus in Insulis Philippinis Ogmuci. 3 Decem. A. 1634.

C.S. d. M.K. f

capita devovit. Et ecce DEI permiſſu brevi conſanuit: cúmque pòſt paulò claſſem ad prædam emitteret, in mandatis Præfecto dedit, nè vivum ad ſe Patrum quemquam, ſi deprehenderit, traheret, ſed è veſtigio Mahometo mactaret. Ex his Philippinarum Inſulis ad delectus habendos Sociorum, ſub A. 1612 in Hiſpaniam Procurator venerat P. Alphonſus Hummanes, is ipſe, cujus hodie ſepulchrum ijs in Inſulis crebris à DEO prodigijs honeſtatur. Eo tempore Joannes del Carpio, ortus Riofrio in Hiſpania, cùm Juvenis paterno degens in prædio, Divinis motibus incitatus Sacramento ſe obligâſſet, ad intendendos in ſalutem animarum omnes animi ſui nervos, eâ gratiâ Oropeſæ in Collegio Societatis Grammaticæ præceptiones condiſcebat. Opportunè in P. Alphonſum incidit, cujus conſilio animum ad expeditiones Indicas adjecit, & cum eo ipſo in novam Hiſpaniam trajecit. Hic eum Societati adſcriptum in Tepozotlano tantiſper Tyrocinio collocavit, dum navigandi in Philippinas tempus appeteret. Mox facto in Philippinas trajectu, Manilæ Sacerdotio initiatus, & ad Leire Inſulas deſtinatus, diu ſtrenuè eaſdem, inter quotidiana vitæ pericula percoluit. Sed inter eos tantâ morum innocentiâ, tantâ ſui cuſtodiâ, attentionéque agitavit, ut nullam Societatis regulam conſultò ſe unquam deliberatéque violâſſe, ipſe non dubitârit, homo cæteroqui modeſtiſſimè de ſe loquens ac ſentiens, aſſerere.

Demum Ogmucenſe ibidem Oppidum

cùm

eum Christianis suscepisset præceptionibus informandum, eodem Coralatus hostis validam classem improvisus applicuit. Conati sunt eum principiò quidem propulsare magno animo incolæ; sed ubi se conspexêre numero vinci, nec posse tanto pares hosti resistere, in arcem, abducto secum P. Joanne, confugerunt. Coralatus insolentiâ elatus, admoveri materiam undequaque circùm Arcem, & inflammari imperat; cujus Præsidiarij fumo & flammâ subacti, se hosti permisêre. Primus in conspectum P. Joannes processit; quem simul atque Præfectus classis conspicatus est, impellente vehementer eo, qui aderat Mahometano Cacicio, genti Catholicæ infensissimo, elatâ voce trucidari jubet. Pater in genua confestim procumbere; ille in procumbentem altè demergere acinacem, & honestæ mortis jam diu cupientissimum obtruncare. Id quod factum est die 3. Decembris A. 1634. ætatis 51. Societatis 20. Postridie, Barbari, quò suos in perempto periclitarentur acinaces, truncatum capite, vulneribus fœdum in morem concidunt, & in partes divulsis membris distrahunt. Interrogatus à primario quopiam Præfectus hostilis, quidni Patrem servârit necis immunem, cujus potuerat libertatem mille minimum argenti ponderibus, cujus ipsi cupidissimi sunt, vindicare? Nihil ille se dixit pensare pecunias, præ concepto in Fidei Christianæ Præcones odio; cùm præsertim Rex suus eos omnes Mahometo, voti reus, jussisset interfici.

P. DIDACUS YUKI.

Ozacam multis jam antè illustrârunt constantiæ triumphis Neophyti; tantus enim erat eorundem ardor, dum Camidonus in Christianos inquireret, ut ad eam famam multi, quos negotia alibi distinebant, ea abrumpentes redirent, professuri singuli domi suæ se Christianos esse, unde Martyrum gloriam expectabant. Et verò incidit inter duos Neophytos sub id tempus lis in forensibus judicijs inaudita. Sodalitij præfectus lethali ægritudine correptus occumbebat, in cujus vicem Sacerdos noster antequam ad alios abiret, alium subrogârat. Ad ægrum pervenit nescio quis de crastina Christianorum carnificina rumor; & quoniam Præfecti Sodalitiorum primi petendi erant, suffectum sibi accersiri jubet, & coram Neophytis æger sano piam litem indicit. *Cùm adhuc vivam*, inquit, *oportet me in hoc Fidei theatro personam Præfecti sustinere: non fuit ea mens Patris nostri, ut me Martyrio privaret. Et quoniam ægritudo me brevì exstinguet, alia nulla posthac occasio se mihi offeret pro Christo moriendi; tibi adhuc valenti deesse non poterit.* Hæc ille aliaque ità ferventer, quàm si de grandis cujuspiam hæreditatis possessione adeunda avarissimus quispiam litigaret. Sed dies postera litem diremit; nam cùm Judices ingentem conspexissent multitudinem Martyrium unicè exoptantium, pœnituit irritâsse crabrones. E toto nihilominus numero, octo supra quinquaginta, rejectis alijs, in saccos compegerunt, & arctissimè constrictos ad publicam ignominiam secundùm celeberrimos pontes exposuerunt. In hoc Christiani frumenti acervo, per saccos dimenso, grana erant selectæ Nobilitatis germina; Joannes præsertim Regio sanguine genitus, Regis Ava nepos, ejusdémque conjunx Magdalena, quam à cupiditate Martyrij imminens partûs abortûsq; periculum nequaquam deterruit. Diem totum frigidissimâ anni tempestate, solo Fidei Zelo fervidi, in hoc tormento exegerunt; tum in carceres detrusi, & arundinum ardentium manipulis lentè ambusti, atrociter torrebantur. Subducti tamen supplicio ac morti, exutique bonis omnibus exulare sunt coacti.

Tandem primus Ozacæ, authoritate publicâ gloriosam mortem subijt P. Didacus Yuki, quem Japonia produxit in lucem, productum excepit ab ipsis propemodum incunabulis Seminarium, eduxitque in Virum Societate dignum, cui A. 1594. aggregatus, Religiosarum comendatione virtutum eandem illustravit. Philosophicis disciplinis, & subinde triennio moralis Theologiæ præceptionibus institutus, humaniores Scholas quinquennio Japones docuit. Potissimus tamen ab ejus prædicatione fructus extitit, præsertim ex quo Daifusamæ proscriptione plerisq; Patrum aliò deportatis, ipse inter paucos unus eo in Regno clàm, dissimulatâ personâ permansit, & longinquos Japoniæ tractus, solandis firmandisque Catholicis peregrinatus est. Atque ut nemini mortalium noxæ aut calamitati foret, totos annos viginti nullo usus est hospitio, nunquam ad quenquam divertit, vagatus in silvis atq; per avias her-

P. Didacus Iuki Iapon Soc: IESV. triduo in scrobem ex pedibus suspensus. vitam pro Christo finivit in Iaponia Ozacæ, mense Februa: A. 1636. ætatis 62.

C. Screta. d. M. Kusell. f.

herbis, quas promiſcuè tellus ultro profunderet, & agreſtibus arborū brutarum pomis vitā trahens potiùs, quàm ſuſtentans. Ad extremum Ozacæ comprehenſus, Gubernatoris Nangaſachenſis juſſu ibidem capite prono in ſcrobē ſuſpenſus, aſſertâ conſtãter toto triduo ad uſq; extremum Catholicâ Fide, labente Februario ex illius tormenti tenebris, in ſempiternam lucem exceſſit, A. 1636. ætatis 62. Societatis 42.

Sublatis ad hunc modum propè omnibus Fidei Magiſtris, quantâ feritate in deſtitutos paſtoribus greges per hos annos ſævitum ſit, juvat obiter inſinuare: Aryiæ 280. Chriſtiani partim viri & mulieres, partim pueri & infantes comprehenſi, adeò cruentum inivêre certamen, ut nullus fuerit à graviſſimis tormentis immunis. Inter reliqua vacuas cannas, ſulphure, abſynthio, aliáque fœtenti ac famosâ materiâ opplebant: quarum uno foramine naribus ejus, quem cruciabant, inſerto, alteri ignem admovebant, ore interea vi obturato. Adeò grave id erat tormentum, ut non modò exanimaret eum cui admovebatur, ſed totam faciem adureret, vapore cum fumo igneo erumpente ex canna, qui halitu attrahebatur. Fodicabant præterea acutis quibuſdam cannis, velut terebris, carnem aduſque oſſa, ſæpe etiam ipſa oſſa penetrando: uſtulabant facibus nuda corpora: manibus ac pedibus revinctis ſublimes appendebant, nodoſis fuſtibus immaniter cædebant. Si quos liquerat animus, varijs remedijs ad graviora tormenta fovebant.

bant. Alios alibi succisis poplitibus enervabant, Crucis stigma candente ferro fronti inurebant: interceptas duabus trabibus tibias comprimebant, easque, toto corpore super trabes saliendo carnifices, multis penitus comminuebant. Adorti inter ceteros varijs promissis ac blanditijs sunt matronam, cui filia aderat 13. annos nata, ac nurus infantulum brachijs complexa. Sed cùm Idola aversarentur, acutis cannis corpora earum fodicant, ingentibus aquæ scyphis violentè ori infusis,& violentiùs regerere coactis eas affligunt,donec velut exanimes jacuêre. Redeunte postliminio animo, cùm neque sic Fidem ejurare vellent, prolem tenellam arripiunt carnifices, ejúsque facie faciem matris converberant: & quantò puella flebiliùs vociferabatur, tantò ferociùs eam torquebant,cùm Mater veluti sensûs expers, egregiè sibi constaret. Puellam deinde tredecennem adorti, ubi eam infusà aquâ, cannisque acutis cruciâssent, acuto fuste totum ei corpus terebravêre: quod illa ità tulit, ac si omnino non sentiret. Mox viridem cannam igni injiciunt,cúmque ferri instar canderet, eâ totam adurunt, tædisque accensis undique ustulant. Cujus constantià minimè his concussà efferati, fumum adhibent illum naribus pestilentem, acutas insuper cannas auribus naribúsq; immittunt, & comâ arreptam bacchico furore per solum raptant.

Excruciabant ijdem puerulos 10. aut 12. annorum, non tam ut à Fide ipsi deficerent, quàm ut Parentes illorum commiseratione prosternerentur. Convulnerabant ijs manus, easque ut ardentibus prunis imponerent, cogebant, quas si retraherent, indicium fore negatæ Fidei. Multi intrepidè tenuêre immotas; alij estò retrahebant, exclamabant simul tamen, non ideo à se Christum negari. Eorum unus quinque vel sex annorum cùm integrâ nocte fuisset tortus,quidam adstantium pietate motus, ficum aridam illi comedendam tradit. Non comedet, ait unus ex carnificibus,nisi priùs Fidem mutet. Tacuit puer: sed ficum in faciem ejus conjecit, nolens omnino eam ori admovere. Igitur efferati carnifices, inter ceteros cruciatus, carnem illi forcipibus in frusta discerpsêre,inciso etiam labio. Neque tamen exprimere unquam ab innocenti illo ore quidquam indignum potuêre. Magnus fuit puerorum his tormentis divexatorum numerus, & pauci omnino vi cruciatuum superati sunt, plures longè pessimum Parentum exemplum emollijt, ità ut 50. duntaxat superfuerint Bungodoni sævitià superiores, jussi ab illo Ximabaram deduci, ut novum à furiali ejus immanitate excogitatum supplicij genus, primò quidem in alijs exercitum spectarent, mox autem & ipsi, nisi à Christo deficerent,experirentur. Septem ex præcipuis Christianorum antesignanis illo mactandos delegit,quòd Sacerdotes nostros hospitio excepissent, suisque monitis plurimos ex lapsis ad gremium S.Ecclesiæ reduxissent. Septem pro ijs in lato prope maris littus campo visebantur paratæ fossæ, altæ tres palmos, sex latæ: ex quibus lignum sursum eminebat, cum tigno transversim affixo,in figuram ferè crucis.His duobus lignis, nè se commovere ullo modo possent, corpus ac brachia alligata Christianorum quinque virorum, & duarum mulierum, qui antè considere in illis fossis jussi: eorúmq; colla intra duos asseres, in semicirculum interiùs excavatos, conclusa, ut capita supernè immota furori carnificum prostarent. Ubi adfuit Bungodonus, mox Leonardo Sacuzaiemon, uni è primoribus Aryiensibus ferrà resecari brachium jussit, quia uni è Præfectis suis dixerit, mentiri ipsum,asserentem confictam ab ipso in Fidei quæstione subscriptionem, suam esse. Omnium deinde cervices cæperunt ferrà ferreâ paululum convulnerare, viam alteri ligneæ ferræ facturi, quâ paulatim singulis diebus eos excarnificari oportebat. Tribus vicibus primâ die, duabus reliquis sex diebus repetita laniena, cùm neque diebus neque noctibus è fossa & repagulis suis educerentur; imò quotidie sale asperso confricari vulnera,iterum paulò pòst ferrà exasperanda, jussit Tyrannus: & si quem linqueret in cruciatu animus, mox medicamenta applicabantur,quò ad majora tormenta durarent.

Adstantibus 50. Christianis nil aliud primo & secundo die factum, quàm ut immanissimi spectaculi terrore animis concuterentur, à cujus intuitu ipsimet gentiles oculos horrore avertebant. At tertio & quarto die manibus pedibúsque vincti, super acutum lignum considere singuli ad horrendæ tragœdiæ spectaculum coacti sunt; inserto in os fune, & retro validè adstricto, quòd JESUM & MARIAM invocâssent. Mox eosdem fumo, aquæ ingestione, acutis cannis, ardentibus tædis, uti nuper excruciabant; vix uno genere tormenti expleto,aliud aliúdque admoventes: adeò ut tandem, præter unum adolescentem Congâ oriundum, universi dederint manus. Sed & illi, qui fossis impositi serrabantur, fracti tandem cessere,

5. quidem ac 6. die quinque, septimâ autem nocte Paulus Nagata 83. annos natus. Solus Thomas Chibioius magnâ vultûs serenitate perpessus est omnia: quem accedens nonnemò cùm sciscitaretur, *an eos cruciatus sentiret, cùm nec leviter vultu, nedum animo mutaretur? sentio*, ait Thomas, *sentio; sed causa ob quam patior, & merces æterna, quæ brevi hoc supplicio exantlato me manet, sufficit ad cuncta perferenda animos.* Jam ad occasum vergebat dies 31. Maij, cùm Thomæ septimo tormentorum die tandem serrâ caput præcidère carnifices, quod in terram delapsum, eandem vultûs quam in vivente alacritatem retinuit. Tres nihilominus viros, qui sublati è scrobibus defecerant à Fide, capite plecti jussit Bungodonus, quòd hospitio excepissent Patres; tanta rabies animis hos è Japonia extirpandi insederat! qui inter magna pœnitentis animi & contritionis indicia, asserentes se Christianos mori, resecandas cervices fortiter præbuerunt. Eodem serræ ligneæ tormento per quatriduum ter in singulis dies repetito, Michaëli Xozaburi, Congæ caput rescissum est: cujus constanti fortitudine animati Gonsalvus Pater ejus, & Joannes Magosuquius, priùs coram Præfecto testati se Christum, quem paulò antè in eodem supplicio negaverant, confiteri, fortissimè idem toleravere supplicium: utì & quinque alij partim Aryiæ, partim Facayæ, ab apostasia ferventissimè resipiscentes.

Sed minimè his satiatus Bungodonus, unicè cupiebat quempiam ex Sacerdotibus nostris occupare, quem posset vi tormentorum ad Fidem ejurandam cogere, ac deinde nihilominus ipsorumet Christianorum manibus necare. Parúmque aberat quin Provincialem P. Matthæum de Couros comprehenderet (utì paulò antè in gestis ejus memoravimus) nisi Divina eum Bonitas mirabiliter servâsset. Igitur obtestatus est Unemem, ut quempiam è Patribus, quos in carcere detinebat, sibi excruciandum donaret. Verùm non est id passus Deus, brevì meritam tantæ crudelitati mercedem rependens. Nam cùm Unemem invisisset, morbo correptus puerum inclamat, vociferans, ut è conspectu suo multitudinem capitum submoveret, quæ non posset sinè maximo cruciatu intueri. *Heus,* subindè exclamans, *ecquid videtis unum ex Aryiensibus mihi tormenta comminari? pellite eum hinc, & capita ista amolimini.* Cucinotzum in summa morbi violentia delatus, *non me*, inquiebat, *tam morbus affligit, quàm quòd dicturi sunt Christiani, me cælitus puniri ob pœnas ipsis irrogatas; at nè dubitent, ubi convaluero, acriùs eos quàm antehac excruciabo.* Ximabaram ad Aram suam delatus, admotis morbo remedijs ità ille è contrà ingravescere cœpit, ut videretur sibi penitus conflagrare. Exaudiebantur interim in Arce ululatus, ac clamores formidabiles, ingentium saxorum collisiones, nec quo hæc autore fierent cernebatur: tantúsque eum & famulos pavor invasit, ut quò se horribilibus spectris liberaret, statuerit ad balnea montis Ungen, quibus crudelissimè Christianos excruciaverat, se deferri. Est illic aqua ità plerumq; fervens, ut temperari ad salubria balnea debeat multâ frigidâ: verùm ità tunc tepidam illam invenit, ut ipse simul atque advenit insilierit in thermas. Sed vix se immerserat, cùm ità horribiliter aqua efferbuit, ut toto corpore amburi se clamans, foras extrahi se præceperit. Tandem paulò pòst tumultibus & ululatibus horrificis ibidem, cum intolerabili omnium consternatione, infestatus, miserabili exitu sceleratam animam efflavit.

P. ANTONIUS SOCIRO.

TRiginta jam annis nullo irrigata sanguine India, fructus tamen dabat uberrimos, quales tot Martyrum effusus antehac sanguis non vanè pollicebatur. Hoc demum anno 1637. glorioso rursus purpurata est cruore P. Antonij Sociro. Hic natus in Lusitaniæ oppido Borba, anno 25. ætatis Societati se adjunxit: quóq; erat mortalium juvandorum studio; nondum Tyrocinio perfunctus, A. 1602. P. Albertum Laërtium in Indias secutus est: & quò maturiùs se illi operæ, quam potissimùm expetebat, impenderet, auditâ Morali Theologiâ in Ceilanum Insulam se transtulit. Cúmq; in adducendis ad Fidem ejus Insulæ populis supra 40. annos laboriosissimè impendisset, magnam ejus partem in summa operarum paucitate, suâ unius curâ complexus, visitans solúsq; Neophytos, Sacramenta dispertiebat; & quia sparsim longo intervallo degebant, incomoda magna suscipiens, quippe cùm pedes unâ die non rarò vicena, tricenáque passuum millia conficeret, incredibile est, quantâ apud omnes Sanctitatis

P. Antonius Sociro Lusitanus Soc. IESV pro Fide Christi ab Idololatris Indis occisus in Ceilano. A. 1637 ætatis 61.

C. S. d. M. K. f.

ctitatis existimatione floreret. Et sanè sustentabant præclarè eam opinionem ejus excelsæ virtutes; nam & horas diei complures precando agitabat, & Religiosas paupertatis & mortificationis artes tantopere studio habebat, ut jungens utramque, neque præter modicum oryzæ coctæ quidquam vesceretur, neque aliter ipsam, quàm ficulneâ fronde exciperet, nè qua in discum, quantulacumque demum illa, impensa fieret. Nunquam Lusitanus exercitus in hostem, nisi P. Antonio comitatus, movere signa; cujus unius gratiâ sibi DEUM largiri victorias asserebant. Et revocavit ille Mosaicum illud prodigium aliquando, cùm per ardua & siticulosa montium gradiens exercitus aquæ penuriâ vehementer afflictus est. Pater enim DEum precatus, rupem eduram scipione pulsavit, & confestim aqua tam abunde scaturivit, ut reficiendo exercitui satis esset. Signis subinde cum hoste collatis cæsi Lusitani sunt, & captus Pater. Sed cùm suos Dux hostium acriter increpuisset, quòd incolumem servâssent, neque in vestigio animâ exuissent eum, qui suorum esset idolorum osor, insectatorque multò infestissimus; illi convitio incitati, hastas ejus pectori admovêre, & continuò prolapsum in genua, confossum penitus vitâ spoliavêre A. 1637. ætatis 61. Societatis 36.

P. Marcellus Franciscus Mastrillus è Marchionibus Italiæ Soc: IESV post crudelissima infusionis aqvæ, et qvatriduanæ in scrobe è pedibus suspensionis supplicia, capite demum tertio ictu truncatus. in Iaponia Nangasachi. A 1637. 17 Octob.

C.S.d. *M.K.f*

P. MARCELLUS FRANCISCUS MASTRILLUS.

Xtremi Naturæ nisus dum ultimas vires exerunt, semper insuetos, & ipsâ naturâ majores effectus exhibere videntur. Idem accidit in ordine Gratiæ. Omnibus in Japonia Operarijs Evangelij per acerbissima supplicia extinctis, & uno eorum, qui Caput omnium fuerat, Christophoro Ferreirâ, per tormentorum intolerantiam in Idololatricam apostasiam lapso, supremum in P. Mastrillo illi Ecclesiæ Cœlum parabat subsidium; itáque totum illius vitæ cursum, merum esse voluit miraculum, merum prodigium. Natus in Italia A. 1603. Patre Hieronymo Mastrillo Marchione, & matre Beatrice Caracciolâ è primaRegni Neapolitani Nobilitate, nunquam aliò, quàm Cœlum versùs oculos intentos habere infans voluit. Beneficio Deiparæ in lucem editus, primam quam loquax edidit vocē, in Mariæ appellationem resolvit, cujus deinde Officium cum fratribus puer recitans, nunquā sinè lachrymis absolvere potuit. Ejus invocatione à ferociente tauro puer in cornua sublatus, cùm omnes agitatione enectum crederent, indemnis à bestia depositus est. Et cùm jam tum in miseros vivos, & vitâ functos tenerrimæ esset misericordiæ, semel quidem in forma pauperis Angelo eleemosynam elargitus est; in subsidium autem animæ necati sui in rixa famuli

famuli procurato Missæ Sacrificio ministrans, vidit illud ipsi in flammis infernalibus ardenti, nihil profuturum. Ab ipso rationis usu vitam cœpit ducere etiam Viro austeram, noctibus totis per hyemem nudâ humo cubando, cilicijs, jejunijs, flagris durè corpus accipiendo: quibus promeritus est 14. ætatis anno, ab Angelo specie elegantissimi Juvenis comparente moneri, ut sæculo relicto Societatem JESU amplecteretur. In qua expetenda cùm Parentis artibus, à Religione filium remorantis, sensim intepuisset, eâdem Numinis violentiâ, quâ ejus Fundator, ad eam inductus est, altero illi crure confracto. Cujus ictu sapiens ùt primùm consanuit, fugâ se paterna è domo, rectà ad Tyrocinium Neapolim proripuit; quatuor tenebriones, quasi malè sibi ab eo quondam futurum metuentes, atro ac squallido vultu obvios habens; qui ubi frustra terroribus ac minis à proposito juvenem avertere conati sunt, momento ab oculis evanuerunt, & atra nubium tempestas ab ijs conscita, subitò in serenum transijt.

Igitur A. 1618. ætatis 15. Tyrocinium auspicatus, in primis statim Exercitijs cœlestibus visis à DEO recreari cœpit, quibus in omnia asperrima ejus gratiâ subeunda firmatus, continuò missionem Japonicam apud Præpositum Generalem urgere cœpit, neq; ab eo tempore deinceps, dum obtinuisset, flagitare destitit. Et revera ab ipso Matris utero in eam Missionem à DEO segregatus videtur. Vix enim infantiam egressus, cùm juberetur à Pædagogo preces quotidie cum fratribus in commune recitare, lachrymis plerumque infusus eas perturbabat: quarum causas interrogatus, ingenuè edixit, videri sibi inter orandum circumgredientes se Ethnicos, qui sibi vitam ereptum eant: neq; præ animi gaudio posse idcirco lachrymis temperare. Quas cogitationes in Tyrocinio Societatis continuans, credebatur passim prænotionem secuturæ suæ felicitatis divinitus habere. Nam ingrediens aliquando per Neapolim, cùm fortuitò in artificem incurrisset, qui aciem gladio inducebat, *ejuscemodi*, ait ad comitem, *futurus est gladius, qui mihi caput ob Christi Fidem apud barbaros amputabit*. Cui sustinendo ut in tempore sese aptaret, jam tum flagellare se quotidie, crucem ferreis asperatam cuspidibus ad pectus gestare: & nè unquam Martyrij à DEO inter preces postulandi memoria excideret, eas dicere in Rosario conserto globulis è palo tornatis, ad quem Martyrum unus in Japonia alligatus pro Christo conflagravit. Missus experimenti causâ, pro Societatis more, cum duobus Tyrocinij socijs mendicatô peregrinatum ad Montem Virginis, cùm amissâ in sylvis viâ, nocturnis tenebris obrueretur, repentè Juvenis formæ liberalis comparuit, qui demonstratâ semitâ, & fructuum quorundam esu supra omnem cibi mortalis virtutem confortatis, momento evanuit. Omnibus deinde annis, quibus in Europa, inter præclara omnigenarum virtutum Socijs præbita specimina, vixit, instantissimè votum suum, Japoniam petendi, apud Præpositum Generalem ursit, & supra mille epistolarum in ea causa conscripsit; ità ejus desiderijs absorptus, ut nullo die domi, in Scholis, in Convictorum Nobilium, quos regebat, contubernio, coram socijs, discipulis, hac de materia mentionem in colloquijs omisisse sit notatus. Quibus tot tantísque arduarum Missionum studijs, obtinuit ille quidem, ut decreta illi fuerit semel Anglia, semel India, tum & Japonia, quam unà cum P. Sebastiano Vieira illuc revertente erat petiturus. Verùm cùm importunâ Necessariorum intercessione semper ea consilia discuterentur, egit ille rem suam tantò instantiùs apud DEUM. Quod dum aliquando Missæ Sacrificio inserviens, per merita S. Eustachij, cum lacrymis ardentissimè facit, vidit ab imagine ejus Sancti fulgentissimum in se radium lucis derivari; sensitq; ab eo disertè se commoneri, optatâ gratiâ certò potiturum.

Inter hæc Marchione Patre demortuo, & Philiberto Fratre in Marchionatu successore plures annos in conjugio sterili, Amici propagationi Familiæ metuentes, Marcello semel iterúmque negotium facessebant, exitum è Religione suadentes: ille quo semel ijs omnem avocandi sui cogitationem detraheret, coram P. Provinciali repentè prolapsus in genua, voto sanxit, nullo se unquam quoquo suæ Familiæ eventu, Societate abiturum. Et, ut pateat, quàm diversa sint hominum in vita, & post fata sensa & judicia, ipse ille Philibertus paulò post vitâ functus, non semel candido vestitu Marcello adstare visus, illum amabili gestu ad iter, Japonicum scilicet, invitabat. Jámque annus 1633. in exitu erat, cùm iter illud adeò Marcello obseptum, inauditum prodigium aperuit. Ornaverat ille in ipsa Neapolis Regia solennitati Deiparæ sinè macula Conceptæ, splendore prorsus Regio à Pro-Rege institutæ, unam ex Aris quatuor; cujus solennijs, & supplicatione exquisitissimo cultu & magnificentiâ peractâ (cu-

 jus

jus tamen nè quidquam aſpiceret Marcellus, ſeveriſſimâ oculorum cuſtodiâ caverat) aulæa de ſcalis refigentem artificem neſcio quid monebat; & ecce malleus ex manibus fabro elapſus, ità Marcellum in dextri temporis muſculo percuſſit, ut penè exanimem in loco relinqueret. Continuò domum devehitur; vulnus in extimo ſatìs exiguum, at quantum eſſet inteſtinum malum, indicio fuêre aliquot pôſt diebus ſecuta febris, oculorum torpor, capitis acerbæ punctiones, mentis aberrationes, rigor & ſtupor corporis tam pertinax, ut nullis fomentis, ac nè igne quidem admoto depelli potuerit. Die autem 21. ab ictu, jam nec veſci poſſe, imò nè os quidem ad excipiendum cibum recludere, quod ei vi maximâ Chyrurgus geminis inter ſe obverſis cochlearibus vix ſenſim aperuit, ut vel perpaucas liquidi ſtillas infunderet. Sed cùm nè id quidem efficere ullo conatu poſſet, Medici pleno Collegio convocati, apertè profiteri (quod & jurejurando poſtea teſtati ſunt) Marcellum humanâ arte ſanari non poſſe, ſed mortem illi in horas opperiendam. Per ipſos hujuſce morbi dies ſæpius ſe illi viſendum objecit Vir albâ veſte, & Sacrâ Cruce in pectore inſignitus (quem poſtliminio S. Xaverium fuiſſe intellexit) jam noctu, jam interdiu, ſæpe veſcenti, oranti, agenti etiam cum alijs, modò aſſidere lecto, modò vicino in abaco, ſolari, bono animo eſſe jubere, ac ſemper animum Cœleſti quadam jucunditate complere. Semel iterûmque ſciſcitatus ex Marcello eſt: *mori mallet, an vivere? cuperétne mortualem cereum an ſcipionem* (utrumque enim manibus ſuſtinens offerebat) *viatorium?* cui pari ſemper integritate cùm reponeret æger, utrumque ſibi æquè cordi eſſe, ſi DEO collibitum foret: tandem viciſſim alio die ex Sancto ſciſcitatus eſt: *utra ſibi tandem in Cœlo, mortíſne? an itineris decreta eſſet conditio?* negavit Sanctus adhuc ſibi fas eſſe ea arcana retegere. Spopondit nihilominus conſulturum ſe Numen. Paucis diebus idem revenit ad ægrum, ſed pluribus alijs ſtipatus: quos ægro interrogante: *quinã eſſent? num fortè Martyres Japonij?* nîl aliud reſpondit Sanctus, quàm *amicos ipſius eſſe, qui impensè illum DEO commendarent.* Ijſdem cereos ardentes manu geſtantibus comitatus poſtremùm hâc formâ illi adfuit, triduo antequam prodigiosè curatus eſt: percontantique: *num fortè animæ de Purgatorio eſſent, auxilium poſtulaturæ?* Sanctus idem quod antè reſpondit. Cæterùm *etiam animabus in luſtratorio igne gravem ipſius eſſe morbum, quòd ejus interim ope ac ſuffragijs deſtituerentur. Ergo,* ſubinfert æger, *æquum eſt aliena adjuvandis illis ſacra, ac precationes à me procurari.* Probavit ille, collaudavitq; conſilium, atq; diſparuit. Viſus etiam aliàs ipſi eſt Vir ornatu cum viridi Cruce militiæ Alcantarenſis, qui ſe ipſi magno futurum aliquando auxilio ſpopondit. Et æger ex ijs, quæ poſtea in Inſulis Philippinis ſibi ab earum Pro-Rege, hujus militiæ Heroë contigêre, didicit fuiſſe aut ejus loco ſponſorem Genium Tutelarem, aut Ordinis Patronum.

His aliiſq; Cœli favoribus ità replebatur Marcellus, ut deinde ſibi reſtitutus ſcriberet ad amicum Sacerdotem; *fuerunt mihi dies illi perennis paradiſus, viſitationes continuæ, nuncia feliciſſima, viciſſitudines admirandæ, conſolationes Cœleſtes, ſpes Divinæ. Multa percepi, multa mihi adhuc obſcura ſunt.* Et jam cuncta ſpectabant occubitum, cùm S. Xaverius monuit Matronam Nobilem ſibi devotiſſimam, Marcellum eo morbo non exceſſurum, ſed magnis adhuc gerendis eum ſervari: juſsítque hæc ipſa Confeſſario mox referri, ut fides poſtea, re peractâ eſſet vaticinio. Marcellus interim, ut pietati duntaxat ſuæ obſequeretur (nam vitæ ſpes nulla vel cupido erat ſuper) coram Præpoſito Provinciæ votum Indicæ profectionis 2. Januarij nuncupavit. Sacro deinde oleo extremùm unctus, quia ob pertinacem faucium comprehenſionem Divino Viatico muniri non poterat, S. Xaverium interventorem adhibere conſtituit. Effigiem itaque ejus aliquam lateri cubilis affigi petijt, quæ continuè vicino è cubiculo, peregrinantis habitu Divum referens, admota eſt. Illi ſupplicabat æger aſſiduè, admotis identidem gutturi ſacris ejuſdem reliquijs, nè ſe pateretur obire Diviniſſimæ Euchariſtiæ expertem. Manè velut exorati bebeneficij certus, ſacram popoſcit Hoſtiam, eámque, facto priùs in altera non conſecrata periculo, facilis ac lætus tranſmiſit. Quin eâ ipsâ nocte duobus Patribus affirmavit, ſe Sacrum poſtero die facturum. *Fortaſſe in Paradiſo*, illis reponentibus, quia mente alienâ eum loqui credebant: *id verò neſcio*, ſubjecit ille, *nam facturum me Sacrum dixit, at ubi, non dixit*, inſinuans, id à S. Xaverio ſibi datum in promiſſis. Et certè eâdem nocte cum P. Vincentio Caraffa Rectore Collegij, qui poſtea toti præfuit Societati, multis de ſuo in Indiam itinere, tanquam illius certus, tractavit. Die Januarij tertiò inter vitæ mortiſque confinia traducto, inſtabat jam hora ab ſolis occaſu quarta, & vix horæ quadrantem vitæ reliquum eſſe omnes rebantur, erántque jam

jam funeri curando parata omnia. Socij pars orando, pars pias aſpirationes ſuggerendo, agonizanti opitulari. Aſſidebat illi dextrâ propter lectum P. Julius Recupitus; ad quem exili voce, *videri ſe in quadam quaſi valle conſiſtere*, inquit Marcellus, *& tenuem è longinquo lucem radiare*. Mox: *videre ſe globum è Cœlo promicantem, & in illo clariſſimâ luce coruſcantem S. Xaverium, ſpecie uſq; eò blandâ & amabili, ut momento mœrorem ſibi omnem abſterſerit*; eámque animo ſuavitatem, quod poſtea teſtatus eſt, in perpetuum infuderit, ut etiam deinde cùm maximè vellet aliquem mœſtitiæ ſenſum conſciſcere, non poſſet. Tum verò nomine ſuo cieri ſe, *Marcelle, Marcelle*, audiens; mirabundus, *Hei mihi, minùs clarè audio*, inquit: & manu filentium Socijs adgeniculantibus faciens, oculis, auribus, totóque animo tantiſper arrectus repetitâ vocatione, *hinc hinc vocor*, ait: momentóque qui ſe nullam in partem movere nunc poterat, in alteram lecti partem, ubi parieti affixa icon pendebat, ſe convertit. Socijs rei novitate attonitis, cùm identidem muſſitantem, & veluti cuipiam loquenti, quem tamen nemo percipiebat, reſpondentem audirent, P. Marius Fontanaroſa ægrientium curæ tum præfectus, & Apoſtolicus poſtmodum inter barbaros operarius, ut Marcellus quid ageret, quídque loqueretur perciperet, inter lectum parietémque ſe injecit. Idem præſtare volens Frater ægrorum curator, per ſtantem ibì S. Xaverium, invisâ quâdam vi prohibitus, penetrare permiſſus non eſt; prærogativam hanc (ùt conjici poteſt) ſoli illi indulgente Indiarum Apoſtolo, qui ad Indorum ſalutem tantis impenſis à ſe quæſitam, anhelaret. Marcellus igitur, ùt ſe ad Divi imaginem convertit, à Socijs, & rebus creatis omnibus per extaſim raptus, eundem propter lectum adſtare in ſua virili ſtatura, cultu imagini ipſi perſimilem videt, coruſco vultu, & longè ſupra humanum ſereniore. Ad quem Xaverius hilari ore: *Et quid agitur Marcelle? inquit, morine mavis, an Indiam petere?* ille id ſibi unum cordi maximè eſſe reſpondet, quod DEI placito congruat maximè. *Tenéſne memoriâ, herì te*, inquit, *coram Provinciali voviſſe profectionem Indicam, ſi vita ſuppeteret? Teneo*, inquit Marcellus. *Eja age igitur*, ait Xaverius, *in concepta à me verba te devove*; præivítq; ſtatim verba; quæ cùm à Marcello repeterentur, exaudita ſunt; quin adeò cùm aliqua bis térue minùs clarè excepiſſet, ſubridens Sanctus eadem iteravit. Verba autem quæ præivit hæc ſunt, ex formula votorũ noſtrorum. *Omnipotens ſempiterne DEVS, Ego* Marcellus Maſtrillus, *licèt undecunque Divino tuo conſpectu indigniſſimus, fretus tamen pietate, ac miſericordiâ tuâ infinitâ, & impulſus tibi ſerviendi deſiderio, voveo coram Sacratiſſima Virgine Maria, & te Sancto Patre Franciſco Xaverio, & Curia Cœleſti univerſa, Divinæ Majeſtati tuæ, paupertatem, caſtitatem, & obedientiam perpetuam in Societate JESV; & præcipuè Apoſtolicam miſſionem Indicam, quam herì pariter vovi coram meo P. Provinciali: & promitto eandem Societatem me ingreſſurum, ut vitam in ea perpetuò degam; omnia intelligendo juxta ipſius Societatis conſtitutiones, & decreta Sancti Patris Franciſci Xaverij de Indica expeditione edita. A Tua ergo immenſa bonitate & clementia, per JEſu Chriſti ſanguinem, & merita Sancti Patris Franciſci Xaverij, peto ſuppliciter, ut hoc holocauſtum, & votum à me indigniſſimo nuncupatum, in odorem ſuavitatis admittere digneris, & ut largitus es ad hoc deſiderandum, offerendum, & vovendum; ſic etiam ad explendum, & ſanguinem pro tuo amore fundendum, gratiam uberem largiaris.* His abſolutis S. Pater redditam ei dixit incolumitatem: quóq; de accepta vita gratias ageret, juſſit eum ChriſtiCrucifixi, quem præ manibus habebat, vulnera deoſculari. Eo ſuaviſſimè præſtito: *ſuntne tibi*, inquit Sanctus, *reliquiæ meæ?* annuente Marcello, & eas de pulvino, ſub quo jacebant, promente: *habe eas animo tuo caras*, inquit, *Númne & S. Crucis reliquiæ?* fatenti rurſus: *age*, inquit, *eas admove parti ægrotæ*: admovit confeſtim ille tempori ſaucio. Sed abnuens capite ſanctus, & rejecto è ſua dextera in lævam baculo viatorio, atque extremo ægrientis occipiti admotâ manu, ibì vim morbi deliteſcere, & lipſanothecam applicandam, admonuit. Paruit æger, ſtatimq; Xaverius: *ſequere dicentem*, ait, atque ità ſubjunxit: *Ave lignum Crucis, Ave Crux pretioſiſſima, me totum tibi dedico in perpetuum; & oro ſuppliciter, ut gratiam fundendi pro te ſanguinem, quam Indiarum Apoſtolus Franciſcus Xaverius poſt tot exantlatos labores conſequi non meruit, mihi licèt indigniſſimo largiaris.* Et paulò pòſt: *Abrenuntio parentibus, propriæ domui, amicis, Italiæ, & omnibus, quæ mihi retardare poſſent Indicam Miſſionem; & me totum in animarum ſalutem apud Indos dico, coram S. Patre Franciſco Xaverio, meo, meo Patre*; quæ duo verba extrema de ſuo Marcellus adjecit: iiſq; blandè ſanctus arriſit, & placidè ſubdidit: *bono, ac læto, impoſterum animo eſto, atq; hos actus quotidie repete*: ſimúlque ex oculis evanuit; evaneſcente pariter & morbo, & vitâ, jam penè dimiſsâ, momento revocatâ. Abſoluto

quippe

quippe colloquio sanus, integer, omni ex parte incolumitati restitutus apparuit, sinè febri, sinè paralysi, sinè defluxionibus, sinè vulnere; sinè languore, imbecillitate, pallore, macie, sospes, firmus, validus. Tum exporrectâ fronte ad valetudinarij Præfectum; *mi Pater*, inquit, *esurio: præbe quippiam quod edam*. Dum cibus adfertur, jubet adstantes primùm solennem S. Francisci Xaverij precatiunculam clarè pronuntiare; voluítque ter illum versiculum repeti: *ora pro nobis S. Francisce Xaveri*, & ipse subjecit: *ut dignus efficiar promissionibus tuis*. Id postquam factum est, & allatus cibus, trepidare adstantes principiò; & quò faciliùs demitteret, minutim concidere. At ille erecto vultu ridere illorum formidinem, lecto citra fulcrum rectus insidere, atq; ultrò periculum in solidiore cibo facere: deniq; S. Francisci Xaverij ope valentem se omnino ac firmum prædicare; tantísque se viribus jam tum pollere, ut consurgere possit è strato, & postridie, cùm primùm per tempus licuerit, Sacrâ Hostiâ litare. Igitur ij, qui præsentes aderant, jam certi valetudinis confirmatæ, inclamare portentum, prodigium, miraculum! Confluxêre omnes continuò, & celerrimè fama toto Collegio percrebuit, restitutam Marcello vitam, eò magìs æstimandam, quò minùs à morte abfuerat. Itaq; coram S. Francisci Sospitatoris imagine in abaco collocata, *Te DEum laudamus*, provoluti in genua recitavêre.

Interea Marcellus ubi accisas quatuor ferè dierum inediâ vires cibo ac potione refecit, surgit è strato, vestes induit, & aliquantisper ingressus, ad Sancti tabulam venerabundus advolvitur, gratias suo vindici reddit, fascias & emplastra deponit; arbitrísque dimissis, totam rei gestæ seriem P. Rectori denarrat, eámq; suâ ipse manu sat fusè describit. Postero die, atq; ejus anni 1634. die 4. in Templo ad Aram S. Francisci Xaverij religiosè celebravit, plurimis undequaq; ad celeberrimi prodigij famam excitis. Deniq; ex eo die communia Sociorum munia etiam continuò Marcellus obire, domo prodire, & perpetuis sese laboribus jam valens ac robustus atterere: ac paulò pòst Matri graviter ægrotanti totos octo dies, veste nunquam depositâ, diurnus ac nocturnus assedit, donec eam placidâ morte composuit, expeditior ad Indos evolaturus. Atq; hìc vide mihi incredibilem in S. Xaverio erga Japoniam, & Religionem suam zelum. Nam cùm hoc ipso 1633. anno, Octobri mense, Caput ibì Sociorum, Christophorus Ferreira, turpi à Fide defectione triumphũ corrupisset, Xaverius eidem Japoniæ ante lapsum trimestre, Athletam alium in Europa tantis prodigijs succenturiavit: eúmq; per omnes Provincias, ad quas infamiæ rumor devenerat, velut clarissimum pugilem circumduxit, ut in ipsius perfugæ obtutu, idem quod ipse exhorruerat, fossæ tormentum fortiter perferendo, Japoniæ simul, & toti Orbi palàm faceret, uno degenere ramo avulso, nunquam aureum alterum defuturum. Marcellus in grati animi erga Divum significationem, ex ipso curationis suæ die nomen Francisci assumpsit, neque aliâ deinceps, quàm *Sancti sui* appellatione eum nuncupavit: neq; aliquid, quod ejus interposito nomine à se flagitaretur, dum tamen à se præstari posset, refragaturum voto sanxit. Litanias de eodem altissimis encomijs à se confectas dixit quotidie: singulísq; diei & noctis horis, queis somno solvebatur, Angelum suum Custodem ad Divum ablegabat (quod etiam alijs faciendi magnopere author erat) salutationis ac venerationis officio vicem suam obiturum. Sed & S. Apostolus vicissim tantis eum gaudijs perfundebat, ut ipsemet fateretur, se quasi continuè Cælestibus visis perfrui. Illud præterea lumen animo ejus indidit, ut nullo manifestante continuè sentiret & discerneret, sicubi reliquiæ sui Sancti præsentes adforent, ad quarum conspectum totus accendi, lachrymis ubertim perfundi, & animo quasi abripi solebat.

Priusquam in Indiam solveret, Nolam excurrit, suorum domesticorum res quasdam supremùm compositurus. Ibì inopinatò accitus in Templum, ut ab energumena malum genium depelleret, cùm consuetis Ecclesiæ exorcismis nihil proficeret, clàm illi Sacrum Xaverij Lipsanum admovit. Tum ille cum fremitu subitò excedens, *equidem abeo nunc ego hinc*, inquit, *neque tibi possum, ut pervellem noxæ esse, at paulo pòst Indico in itinere te operiar, ibi manus conserturi*. Quia verò omnium maximè Marcellus rescire cupiebat, utrúmne transmisso mari Martyrij compos futurus esset; id ei Sanctus oranti adpromisit se manifestaturum, priusquam Neapoli digrederetur. Vocatur post hæc repentè in Templum ab ignota sibi Matrona nominatim ad suam confessionem excipiendam, quæ sui accusationem indè exorsa, quod Sancti Xaverij imperiũ hactenus ad ipsum exequi neglexisset: nunc autem novis ejus imperijs (qui in Templo nostro Sacerdotali ornatu comparens, Sacrum sibi Epulum porrexerat) adactam eidem nunciare, sanguinem in India

India pro Fide Christi profusurum. Et nè fidem sibi derogare possit, testem se suum citare Confessarium, cui pridem antè Divi ejusdem nomine, restituendam prodigiosè Marcello sanitatem, iter in Indiam, & alia pòst secutura, prædixerit. Ergo plenus optatissimo nuncio Neapoli digreditur 28. Aprilis, A. 1634. salutatisque Romæ Martyrum sepulchris, & Vicarij Christi benedictione donatus, per Umbriam deinceps & Picenum, indéque Florentiam, Mediolanum, & Genuam progreditur, ingentibus ubiq; honoribus, ob tam omnibus certum Martyrij præsagium exceptus. Passim enim illi, quæ potuêre, sublata sunt à viris devotis, qui sanctitatis ejus opinione, certâque Martyrij expectatione erant imbuti; sic, ut sola in Urbe Parmensi duodecim minimùm suppositæ illi fuerint calanticæ, subductis in reliquias ijs, quas aliquantisper habuerat in usu. Quantis verò ipse tunc ardoribus viam legeret, eâ, quam ad P. Gabrielem Mastrillum Parmâ dedit, epistolâ luculenter ità expressit: *Vado plenus dulcedinis & consolationum spiritualium, vacuus omnibus cogitationibus & curis terrenis; DEum meum quærens, & illi soli serviens, tantò Paradiso vicinior, quantò me longiùs abire Neapoli video; & si consolationes eâdem proportione incrementum ceperint, cogar in agros excurrere, & Divini amoris admiranda proclamare. Hæc tecum Pater non ad ostentationem. Absit, sed ut innotescant tibi Divinæ misericordiæ, & laudes authorem Sanctissimum, qui verè infirmum elegit, ut fortia confundat apud Indos. Infirmissimus ego: omnia tamen potero in Sancto meo Peregrino. Ut clariùs loquar, quæ me confortat, cujus in me, & in Socios meos singularis protectio, mirum est quantum in dies, & in momenta singula augeatur.* Genuæ mari conscenso, feliciter Barcinonem, ac deinde Mantuam Carpetanorum, Regum Hispaniæ sedem attigit. Ubi quibus honoribus exceptus sit, ità in Epistola 12. Decembris indè scripta Ulyssiponem, enarrat. *Ego jam vivere non possum ampliùs, quia nullum mihi respirandi tempus conceditur. Majestati suæ Regiæ placuit audire miraculum. Audientiam mihi secretam fecit ità favorabilem, ut Curiam universam in admirationem rapuerit; tot interrogationibus, tanto sensu, ut propemodum lachrymaretur, adeò jam teneris ac mollibus oculis erat. De Regina nil dicam, cui usq; adhuc bis me affari placuit, & prolixè quidem differendo, præter miraculum, de tot India rebus particulatim, déq; varijs & crudelibus tormentis Japoniæ, ut in vultu atq; oculis satis internum animi affectum monstraret. In summa, ego meam S. Francisci ære pictam icunculam amisi, & magnæ contentioni quâ eam flagitavit, cùm eam me penes esse crederet, ejúsq; statim habendæ cupiditati, quam præseferebat priusquam expingeretur, non potui ullo pacto resistere. Imò ampliùs ùt vidit quatuor me in sinu gerere ejusdem sancti imagines è charta, omnes cupivit, & acceptas manu singulas, hanc Regi confestim, inquit, datura sum, dein conversa ad Comitissam Olivariam ibi præsentem, harum trium una tibi cedat, ait, altera Principello, postremam nascituro adverte, ut diligenter asserues. Voluit deinde, ut Principellum viserem, tot benevolentiæ & confidentiæ indicijs, ut incredibile sit. Accepit extraordinariâ voluptate icunculam, dicens eam se velle semper gestare pro pectore, continuóq; se curaturam expingi pro me alteram. Jámq; omnes Matronæ & domicellæ hujus Curiæ suas singulæ icunculas requirunt: ut in omnium adeò pectoribus S. Franciscus meus futurus sit Comes Dux prolixè mecum collocutus ipso Sancti die, qualis remanserit, indè colligite, quòd in Reginæ præsentia mihi dixerit Comitissa Conjux ipsius: Comes amore captus est S. Francisci Xaverij, & tuæ Paternitatis. Et sic etiam magnam imaginem perdidi. Enimvero dignus non eram, qui similes penès me thesauros haberem. Protonotarius, hoc est, Caput omnium Secretariorum, præcipuâ nobilitate, quiq; moderatur omnia, eo quòd gratiâ præ omnibus apud Comitem Ducem valeat, cùm coram eodem Comite miraculum audiret, nonnullâ in me voluntatis inclinatione propendere cœpit. Post hoc permisit Sanctus, ut decem ab suo festo diebus periculosissima tentaretur affectione. accersiri me jussit continuò; commendavit se Sancto, & die tertiâ febri exstitit vacuus, & jam lecto liber est.* In digressu Rex pijssimus, Marcellum *Reverentiæ* titulo, exemplo nunquam antea usitato, dignatus est, longiusculum cum eo sermonem ità concludens: *Videat Reverentia Vestra num quid à me velit, perlibenter enim quidlibet præstabo. Commendet nos DEO, nostrámq; Domum, populos, & Regna nostra.* Cujus insolentis ei exhibitæ dignationis rationem postea Magnatibus attonitis reddens: *Vidi in Patre*, inquit, *nescio quem sanctimoniæ fulgorem, qui me ad ipsius reverentiam adegit.* Quadraginta deinde Socios ex Hispania legendi copiam Patri fecit, qui Regijs impensis veherentur, ad fundandum Nangasachi in Japonia Collegium. Et Regina pretiosissimam vestem, & alia complura addidit, ad exornandum Goæ S. Xaverij monumentum.

Lapsus inter hæc illi est totus annus 1635. agente potissimùm Comite Duce Olivario, qui eum ad exigendos è Brasilia Batavos

vos habere in comitatu, tanquam certum victoriæ obsidem cupiebat: verùm ille discussis remoris, Olyssiponem tandem appulit 30. Martij, A. 1636. ubi cùm feliciter Regios Ministros munificentiam Regiam prætextu inopiæ ærarij arctissimè adstringentes, inflexisset, unâ illâ curâ fatigabatur, quòd duplici effigie sui sancti Reginæ in Hispanijs donatâ, nullam in Indias secum devehendam haberet super. In re desperata extremum tentaturus, totâ unâ nocte cum quodam ex Novitijs in arte pictoria Tyrone se includit, ubi alter expingendo, alter verbis Xaverij vultum, lineamenta, colores, majestatem è memoria describendo, tam feliciter laboravit, ut imago extiterit quâ nulla Sancto unquam similior. Hæc unicum Marcello deinceps delicium, hæc thesaurus fuit, quam à se divelli, nisi morte, passus non est. Die 7. April. eâdem scilicet, quâ Xaverius olim indè solverat ad Indos, Prætoriã ingressus est A. 1636. cum novẽ Socijs, nam reliqui 23. in alias naves dispersi sunt. Patronus navigationis à tota classe proclamatus S. Xaverius, cujus prodigiosæ iconi in puppi, præter unam honori DEIparæ, altera exstructa Ara est. Explicatis in cursum velis, Marcellus & socij ante Altare Divi in genua provoluti, vota instauravêre, eâ formulâ, quam Neapoli Xaverius illi præiverat. Ex hinc eâ religiositate tota illa navigatio peracta est, ut navis in Religiosam Domum conversa videri posset. Instituta Sodalitas sub Rectore, qui unà proficiscebatur, Indiarum Pro-Rege, conventúsq; ter per hebdomadam coactus. Supplicationes hebdomatim ductæ, quotidie Christiana doctrina tradita, & sub vesperam publicè ab omnibus dictæ Litaniæ. Adhæc menstruæ communiones publicè ab omnibus obitæ, & eâ occasione pleræq; generales ex tota vita, aut ab annis plurimis confessiones repetitæ; ad quas plurimùm permovebat Marcellus, quovis vespere tintinnabulo per navigium obiens, & suffragia pro defunctis, atq; in peccato lethali constitutis, enarratâ simul terrificâ aliquâ in exemplum historiâ, exorans. Quoties porrò ingruente tempestate, malaciâ, periculis, aut in scopulos aberrationibus periclitabatur navis, epistolarum Xaverianarum liber pro acu erat magnetica. Cujus invocato patrocinio fortuitò reclusus liber, semper eâ faciè, quæ prima legenti occurrebat, locum quo venturi essent, & felicem de periculis emersionem docebat. Quòd si gravius ingrueret discrimen, novendialem indicebat Marcellus toti navigio in honorem Sancti devotionem, multiplicabat sese flagellantium supplicationes, in quibus præibat ipse nudis pedibus, caput cinere conspersus, & fune in collum injecto Crucem præferens, támq; vehementi eo temporis dictione utebatur, ut sæpius eam interrumpere, quò lachrymanti populo spatium daretur, necessum fuerit. Cùm verò aliquando totos 13. dies insolita eos moraretur malacia, nec ullis posset supplicationibus & publicis corporum diverberationibus aura faventior exorari, suspicatus Marcellus eam calamitatem operâ Dæmonis, qui Nolæ hoc sibi minatus erat, concitam, sumptâ stolâ ex Libro Sacrorum carminum dæmonem increpare, atq; ut abscedat, navímq; missam faciat, adjurare cæpit. Ad insolitum exorcismum cùm incredibilis omnes pavor incessisset, operarius nauticus, qui hæc ex aliquo carchesij rudente audiebat, tantâ repentè suorum criminum pœnitudine perculsus est, ut velut impotens animi per confertam multitudinem ad pedes Patris acciderit, confessionis copiam, quã toto jam quinquennio omiserat, cum lachrymis postulans. Atq; ex ea statim hora frendens tot animarum lucris dæmon, apertè se omnium hactenus incommodorum auctorem prodere cæpit. Nam cùm Laurentius Sosa pius adolescens, scelerosum quendam ex nautis Marcello prodere (quod ipse omni concione flagitabat) ut emendaretur, statuisset, de media nocte atrociter illum dæmon, velut omnia ejus ossa comminuturus opprimere cæpit, insuper graviora minatus, si hominem illum detexisset. Verùm accurrens Marcellus ubi sacra Xaverij lipsana admovit, momento malum omne, fugiente per fenestram, specie atræ umbræ, dæmone abstersit; simúlq; facinorosum illum patefactum ad exomologesim, & Sacram Synaxim adduxit. Postridie cùm pro more navis populus omnis in se flagris desæviret, miris strepitibus conatus dæmon pietatem frustra interturbare, tandem Laurentium illum Sosam solo afflictum præfocare conatus, velut exanimatum reliquit. Eum Pater per easdem Sancti reliquias sibi restituit, dæmonémq; immanis instar umbræ in mare abegit, tam gravi post se odore relicto, ut nihil unquam tetrius expertum se adolescens assereret.

In rabiem ergo his actus est Marcelli hostis, studuítq; pluries vitam ei, sibi adeò perniciosam, abrumpere. Nam cubantem super lectulo quatuor de funibus contortis, & cuivis ferendo ponderi paribus suspenso, primâ statim nocte omnibus resectis, vehementer adeò

adeò ſolo alliſit, ut crure violato, atq; in noxium tumorem inflato, miſſo ſæpius ſanguine curari debuerit. Quibus diebus autem Confeſſio & Communio generalis habenda fuit, quatuor dierum continuam primùm febrim, aliàs ſæviſſimos per triduum colicæ dolores, nè confeſſuris vacare poſſet, ei concitavit. Cùm verò aliquando à conciliata inter duos Nobiles amicitia ad ſuum conclave reveniret, invadens eum dæmon, tibiam comminuere ſemel adniſus eſt, & ubi ſæpius aliàs pronum in tabulata periculosè alliſit, ſibilis deinceps horrificis, tremendis & inconditis fragoribus eum turbare perrexit. Sed nihil hæc moratus Pater, ut è contrà quantum poſſet malè faceret dæmoni, poſt triduum 80. primæ ætatis adoleſcentulos, multùm priùs & operosè à ſe inſtructos, primâ vice Sacræ menſæ admovit. Sed & dæmon toto deinde triduo malaciam, & poſt impatibiles æſtus, contrarios navi ventos, quibus in altum rejiciebantur, excitavit, ut ex tot viciſſitudinibus in ſumma aquæ penuria, graviſſimis contractis morbis, de tenenda hoc anno India deſperarent. Jamq; Pro-Rex, niſì biduo ſecundior aura ſpiraret, vela in Socotoram Africæ Inſulā verti juſſerat ad hybernandum: quando Marcellus tam ancipiti periculo avertendo ſupplicationem ex ſolo innocentis ætatis agmine inſtructam, ad Sancti ſui Aram per navim deducere inſtituit, eundem in thaumaturga icone ità palàm affatus, ut ejus nunc agi honorem, aliàs in diſcrimen venturum, nì opitularetur, diceret: reſpiceret innocentium preces & ſanguinē, per quos olim miracula patrare conſueviſſet. Ad hæc pauxillum ejus reliquiarum ubi religiosè demiſit in mare, tam placidi poſtridie aſpiravere venti, ut ijs perpetuatis poſt 27. dies Cocinum (ubi ſe illos expectare, in epiſtola ſua fortuitò conſulta, Xaverius prædixerat) incolumes invecti, Goam denique poſt alios 11. navigationis dies læti ſubiverint 8. Decembris. Adventum ejus incredibili celebritate, tanquam Viri palàm Sancti, univerſa Civitas & Inſula excepit, veſtes omnes, quas cum Indicis de more permutavit, in venerationem direptæ, ut pedum ejus penè veſtigia, flectentibus ad ejus occurſum incolis, lamberentur. Cœlum etiam magnis prodigijs gratulationem ejus adventûs celebravit. Nunquam enim omnibus anteactis temporibus tot ac tā ſtupenda è tumulo ſuo Xaverius patravit miracula, quot brevi eò appulſi Marcelli intervallo. Sed & primus Indiarum Apoſtol⁹ S. Thomas Meliaporæ in Choromandelis Indiæ tractu applaudere viſus eſt. Viſitur illic quadrato lapidi inſculpta Crux, ſanguineis Apoſtoli ibidem cæſi guttis aſperſa, quæ die illius Natali annis ſingulis, ſimul atq; ab Sacerdote Evangelium in Sacro legi cœptum eſt, modicis primò ſtillis, largo deinde ſudore manare ſolet. Color etiam Crucis è candido ſenſim in pallidum, indè in atrum, mox in cæruleum cedere, Sacrificio autem peracto nativus redire. Id prodigium ſi quando abſit, dirum aliquid portendi, præſagio eſt. Poſtquam infeſtis claſſibus cœpêre Batavi graſſari per Indiam, deſierat fieri. Sed 10. ab adventu Marcelli Goam die, hoc eſt 18. Decembris A. 1635. tantùm ſanguinei ſudoris totas 24. horas, ſpectante frequenti populo ſtillavit, ut multa lintea imbuta ſint. Auxit miraculum ſudandi modus, non à ſummo deorſum, quod ominoſum longâ experientia habetur, ſed ab imo ſurſum, quod lætum eſt. Per eoſdem dies Goæ duobus in Templis ſingula Chriſti Cruci affixi ſimulacra à frequentiſſimo populo viſa ſæpius aperire oculos, &, quod accitus ipſe Marcellus obſervavit, & in Europam perſcripſit, Japoniam versùs illos convertere: perinde quaſi gratulatus ſuorum militum adventum Imperator, quò tendere porrò illos vellet, ut idem Marcellus interpretatur intuitu deſignaret.

Subſtitit Goæ ad finem uſq; Aprilis anni inſequentis 1636. Marcellus, perpetuò die noctéque Sancti ſui tumulo ità affixus, ut tamen in Japoniam deſiderijs anhelaret. *Mi Pater*, ſcribit ipſe ad quendam, *quàm bono Domino ſervimus! cùm ea quæ dixi, quàm veriſſima ſint.* (egerat de ſuis miſerijs, & peccatis) *pergit tamen uſq; Divina Majeſtas ſua, ad confuſionem meam, novas adjungere nováſq; flammas, deſideria magìs ardentia, cogitationes magìs accenſas, ferventiora conſilia. Deniq; ego ubi verſer neſcio, Sanctum ſepulchrum amati mei Patris rapuit mihi cor; ſed Japonia repetit illud, & obtinet. In Japonia nulla tormenta ſunt, ad quæ non currat, ínq; ijs quieſcat. Non eſt carnifex, cui vitam non offerat; non eſt ſecuris, cui collum non porrigat; non catenæ, compedes, carceres, labores, perpeſſiones, quæ illud obſaturent. In ſumma, corpus Goæ, cor tot in partes diſtributum. Vide, quid de me agi queat.* Præverterat is jam in Hiſpania impenetrabilem alioquin difficultatem intrandi monumentum, & luſtrandi cominus palpandíq; ſacrum Xaverij corpus: eóq; mandatum à Rege, quò hujus rei copia ſibi fieret, obtinuerat, tuleratq; à Regina Matre amictū incomparabilis pretij, quem

ipsa suis literis jubebat à Marcello sacro corpori imponi, & veterem ab eodem exemptum ad se remitti. Quod cùm intempestæ cujusdam noctis silentio in comitatu P. Provincialis, Præpositi Domûs Professæ, & duorum insuper Patrum fieret, quis exprimat queis animum ejus solatijs & affectibus S. Apostolus perfuderit. Indumentis veteribus Reginæ transmissis, linteum, quod collo Divi circumligatum, cruore ipsius etiamnum rubebat, sibi tulit. Et vicissim devotionis suæ syngrapham, sanguine suo de pectore elicito conscriptam, & in modum schediasmatis plicatam, sigillóq; Societatis munitam, in manu Sancti reliquit. Extimè ità erat inscripta: *Sancto Apostolo Indiarum, scriptura & juramentum perpetuum M. Fr. M.* Intrinsecùs autem sic: *Sancte mi Peregrine, care Pater, Magister amate, & omne bonum meum. In Italia reliqui mundum totum, ut venirem adoratum has tuas sanctas reliquias. Tibi linquo in pignus cor. Abeo, ut sequar tua sancta vestigia in Japonia. Me tibi dedico totum in holocaustum, in Filium, servum, & mancipium. Linquo tibi hanc signatam meo sanguine, in pignus affectûs, & velut scripturam perpetuam, quam sis mihi monstraturus & exprobaturus in die Judicij, quâ me obligo ad observandam, quàm maximè potero, & imitandam tuam sanctam vitam in omnibus, & per omnia, & sic id tibi juro. Solùm te precor, ut me juves ad executionem tuâ benignissimâ gratiâ, & des mihi eam mortem, quam tantopere desiderâsti in Japonia. Tibi committo meos socios, amicos, propinquos, & devotos, inimicos, & mundum totum. Pater mi care, care, care; habe tibi cor & scripturam, da mihi gratiam ad exequenda omnia. In Domo Professa Goana, hoc vespere nonâ noctis, 11. Martij 1636. Care Pater vale; Linquo te pro te.* Tentavit sæpius deinde perscribere in Europam statum, & moderna lineamenta corporis Xaveriani, sed lachrymis & singultibus semper oppressus, nullâ vi perficere potuit. Scripsêre alij, qui cum eo lustraverant, corpus etiamnum perstare succidum, divinum quendam afflans odorem: jacere supinum brachio pectori admoto (nam alterum pridem Romæ est) in habitu Sacerdotali, gemmis illuso: vultu oblongiore, colore in fuscum vergente: comâ & barbâ aliquantò promissioribus, & aliquâ canitie distinctis, apertis oculis, totum blandissimâ majestate venerabile, cujus deniq; unicum intuitum omnibus navigationis Indicæ laboribus, scripsit Marcellus, nimis vili emi. Quia verò adverterat Marcellus jacere illud, & quodammodo premi arctiori loculo, quantumvis argenteo inclusum, non antè Goâ discessit, quàm plurium millium corrogatâ summâ, laxius ei itidem ex argento curaret conditorium.

Dedit etiam Goâ complures ad diversos literas, eas, quia fervoris & sanctitatis nescio quid exuberans spirant, placet hìc reddere. Primæ Neapolim ad P. Gabrielem Mastrillū, inter reliqua hæc habent: *Age, gradum faciamus ad gaudia, voluptates, & jubilum cordis mei. Mi P. Gabriel, confiteor R. V. nescire hìc memet ipsum ubi verser, utrùm in terra tantopere exoptata Indica, an in vestibulo Paradisi, quem ob peccata mea tam parum promeritus sum. In itinere tanta lætitia fuit, ut mihi ea cum omnium miratione legeretur in fronte; non poteram eam continere, nec posse majorem dari credebam; ea Goam appulso ad sepulchrum mei gloriosissimi Sancti tantopere accrevit, ut eò propemodum pervenerit, ut non queamus amplius. Et hoc uno jam ego distineor eo tempore, quod mihi reliquum à confessionibus est, ad fontem illum perennem Divinæ dulcedinis perstare, immersum in illum Oceanum consolationum Cælestium, quas explicare nequeo, quantæ qualésq; sint. Satis dixisse sit, videri mihi profluere etiamnum de Cœlo in illud Sacrum cor, fluvium illum Divinarum voluptatum, quo exclamare cogebatur: sat est Domine! & peculiari quadam indulgentiâ in adstantes quoq; refunditur. Hìc jam redardescunt fervores, acuuntur desideria, inflammatur cor, in felicissimam expeditionem Japonicam, cui jam proximamus.* Alteræ ad P. Nunnium Acuniam Ulyssiponem sic sonant. *Quid petis, mi Pater, à paupere peccatore ob suas culpas ex Europa relegato, & in alterum, remotissimúmq; Orbis angulum misso, ad concipiendum fervoris aliquid à tanto Divini amoris igne tot gloriosissimorum Martyrum, discendúmq; vel ab ipsis Japonibus, Deo, sicut oportet, famulari? sic planè res sese habet. Quòd si Deo deinde collibitum est sua dona spargere, & ea etiam in immeritos partiri, ea exuberantia Divinarum miserationum est. Eâdem ratione, mi Pater, egisse mihi visus est gloriosissimus meus Pater, & Protector S. Franciscus Xaverius. Placuit illi hominem nullius usûs assumere, quò ejus opera clariùs elucescerent; constaretq; res eas, quæ geruntur, ipsius esse. Quæ cùm ità sint, R. V. nixis genibus oro, pro eo studio, quo gratificari Sancto cupit, ut magnis illis favoribus, quibus Ulyssipone me prosecuta est, hoc sigillum apponat, ut à Deo mihi suis precibus veram cognitionem ejus, in quo nunc versor, statûs exoret; quantum sit illud, quod illi debeo, quantillum id quod possum, ut saltèm dum me penitus novero, quippiam inveniam, & sciam DEI misericordiam implorare. O quàm bono*

bono famulamur Domino, mi Pater! In tertijs ad P. Evangelistam de Gattis (à quo principium sanctimoniæ Marcelli extitit, ùt ipsemet his literis insinuat) ità scribit Neapolim. *Plurima mihi rationes erant, nunquam obliviscendi mei cari P. Evangelista, ùt sæpius significavi R. V. tum per literas ad P. Gabrielem datas, tum per proprias ad ipsam; at nunc hìc ad sepulchrum gloriosissimi mei Sancti, dum animum paulisper reflecto ad vitam meam peccatis refertissimam, & ad exigua mea merita pro tanta Divinarum gratiarum exuberantia, illuminata mihi mens est, & propè evidenter intellexi, omnia mihi conferri ob merita R. V. & subitò excitatæ mihi sunt vividissimæ species unius Missæ, cujus mihi applicandæ gratiam pro sua caritate fecit, quodam die R. V. in Domo Professa, cui ego ministrare volui, eámque dixit in S. Caroli sacello. Videat omnium particulatim mihi memoriam incidisse. Jam si principium meæ felicitatis, mearum lætitiarum, meorum gaudiorum spiritualium obtinere per unam R. V. Missam dignus fui, consequitur utrumque nostrûm grandi obligatione teneri, me quidem offerendi pro R. V. bonam meorum laborum & sudorum partem, utpote auroræ tanti boni mei; R. V. verò persequendi mei ad DEUM commendationem in suis sanctissimis Sacrificijs & orationibus, quando illa tantæ efficacitatis sunt. Et cùm effectus ab una sola causa dependeat, scilicet ab insigni caritate R. V. idcirco nihil ampliùs dicam, nisi me hilarissimè, suprà quam unquam concipere potuissem, præstolari Etesias, hoc est generalium ventorum tempus ad navigandum in Japoniam versùs, quod hoc Aprili fiet. Et fiducia mihi in DEO benedicto, & protectione mei Beatissimi Sancti est, fore, ut cùm has receperit R. V. aut citiùs etiam, in campum descendero ad decertandum, eróque jam intrà confinia Paradisi. Accipiet nova omnia R. V. ex P. Gabriele, cui ea largè perscribo; & ora pro Marcello, &c.* Ultimæ ad Dominum Antonium Tellez de Sylva ità loquuntur. *Domine Antoni Tellez de Sylva, fili dilecte animæ meæ, comes expeditionis, atque amice ex animo, mandat mihi DEus, ut te linquam; S. Franciscus Xaverius in Japoniam me vocat, obtemperandum nunc tantummodo est, eóque promptiùs, quoad magnificentissimum Sacrificium accedimus propiùs, ad expiandum proprio sanguine animum, prædicandúmque vulneribus, quando verbis id non permittitur. Ego te gero in pectore, insinuatum in corde, & in memet conversum, & me in te; ut quod in me est, una videamur anima in gemino corpore, ego te comitabor obsequijs Ulyssiponem, & tu venies ad fruendas lætitias meas. Ego te prosequar in Patriam inter necessarios; tu mecum eris in carceribus inter carnifices. Tu primus in die triumphi mei particeps eris solatij, & potiorem sanguinis partem, quã jam nunc tibi offero, vendicabis. Dignare tributum admittere ab isthoc paupere, & tibi obstrictissimo servo. Memento Marcelli tui apud te tantopere gratiosi, tantopere tibi aliquando dilecti, & in amplitudine tua, ubi resciveris à me obitã per tormenta in Japonia mortem, dignare semel* Ave Maria *ad Sanctum recitare, & beneficium amico collatum gratulari. Dabo operam, ut particulatim ante alios omnes rescias, nunc enim tempus non est. Sed fidem tibi meam obligo, eum tibi me semper fore, qui esse debeo; & altero in Regno pensaturum, quod in isto nequivi; & ubicunque fuero, satìs erit tua mihi vota significâsse; admisso tamen te etiam interea in partem eorum, quæ pauca vivens præstitero in obsequium Domini nostri, & dilecti mei P. S. Francisci Xaverij, qui te etiam invisat in veste candida, cruce in pectore, cereo, & viatorio baculo in manibus, Regio suo comitatu stipatus, ùt solet. Sanctus hic gloriosus tibi adsit, te visat, & protegat per omnem vitam, in rebus tuis omnibus; eique supplica, ut quinque anni pœnarum, vulnera in capite & cruribus &c. non differantur ob peccata mea, sed omnia quæ possunt tormenta; omnia jungantur; ut demum succedat verum bonum, si tamen superest aliquid fruendum amplius, quàm quod modò impertitur. O Deus Bone, quæ deliria scripsi! hæc tecum; usque dum nos revisamus. Vale millies; vale & salve, & perge hilaris: res enim tuæ valde bonum sortientur exitum. Marcellus Franciscus Mastrillus Indus felicissimus, servus tuus ex animo.*

Institutâ deinde Goæ Sodalitate Nobilium sub S. Francisci Xaverij nomine, Marcellus Macaum quidem versùs cum quatuor Patribus solvit, in Philippinas tamen nec cogitans, omnibus invitis, pervenit, agente illum occultâ vi suo Sancto, ut ibì monstratum sibi per visum Neapoli transmissionis suæ in Japoniam Patronum inveniret. Malacam secundo cursu perveniens, plurimos ex vulneribus in cruenta adversûm Batavos victoria ægrotos milites deprehendit, quibus tum omnibus ingenti caritate assiduus in Nosocomio adfuit, tum unum potissimè, à quo teterrimus odor arcebat omnes, impensiùs fovit, suis ulnis & complexu, quoties curaretur, sustinens, quamvìs tertiò fuerit ex tetra illa illuvie animo deficiente alienatus à sensibus. Indè Sincapuræ & Campojæ fretum prætervectis, repentè Hollandorum myoparones tres adversi occurrunt, quibus licèt velis remísque omnibus laboraret in altum effugere oneraria, piratici tamen myoparones ad cursum expeditissimi jam ictu tormenti deditionem

tionem imperare, minari cominus, ut jam exaudiri possent, pœnas, cruciatus, nî sistant fugam, seq; submittant. Tum verò Marcellus, qui sub tabulato discriminis inscius precabatur, evocatus, effigiem sui Sancti hosti opponere, opémq; ejus omnibus indubitatò polliceri. Mira res! non aliter quàm si injectâ manu retinerentur Myoparones, ulteriùs non posse progredi, biremi, jam penè manu prehensæ, locum effugij dare, dum penitus ex oculis abijssent. Præcipiti eâ fugâ oneraria in errores à suo cursu delapsa, incertum erat quò porrò dirigenda esset. Macaum petere dissuadebat periculi ab Hollandis piratis metus; in Philippinas flectere non sinebant maria, illuc vasta & ignota, Insulæ circùm hostiles & infestæ, commeatûs & aquæ ingens jam penuria, navis fatiscens & plurimum maris hauriens, cui exhauriendo essent impares. Re nihilominus ad Marcellum delatâ, ille consulto per Hostiam Deo, duas in calicem schedulas injicit, quarum uni Macaum, alteri Manila inscripta fuerat, certis sequi omnibus eam, quæ sortitione prima evenisset. Educta Manila, Philippinarum Urbs princeps est, eóq; statim navis obversa. Ecce autem continuò, velut refectâ carinâ, sistere sentina; biremis celeriùs aspirantibus auris provehi, commeatus quasi succrescere, & deniq; rectà Manilam, quamvìs viarum & locorum ignari, post undecimum diem invehi, ipso S. P. Ignatij die. Sed & ibì nova prodigia. Dederat in Hispanijs commendatitias Marcello ad Gubernatorem Philippinarum Præfectus Aulæ Reginæ, quantumlibet neganti illac se iter habiturum, quas idcirco nullo in pretio neq; memoriâ retinebat. At dum Manilæ impedimenta sua excutit, ecce eæ literæ incogitanti veniunt ad manus; quas redditurus Gubernatori Sebastiano Hurtado Corcuera, Militiæ Alcantarensis Equiti, ùt hominem conspexit, agnovit os habitúmq; prorsus illum, quo in morbo Neapoli sibi comparens hujus Ordinis Eques cum viridi Cruce, magno futurum aliquando auxilio spoponderat: quod & confestim experiri cæpit. Nam licèt severissimam ipse Corcuera legem capitis tulisset, nè ullus quemcunque Religiosum in Japoniam deportaret, multúmq; tota Manila, ac præsertim Institores adversùm ejus consilium reclamarent, sanctè nihilominus Marcello spopondit, se eum unà cum quatuor socijs Sacerdotibus in littus Japoniæ expositurum.

Manilæ duos & medium menses subsistens, quantò vicinior Japoniæ fiebat & Martyrio, tantò sanctiùs institutâ vitâ ad illud se comparare studebat. Multas diu noctúq; horas continuatâ vigiliâ Orationi tribuere, nudâ semper humo cubare, sacris eâ flagrantiâ operari, ut alij sui inflammandi cupidine eum tunc spectare perquirerent. Omnis ejus sermo Divinitatem spirare, eo fervore incensus, quo oculis scintillare, flammásq; modestissimo vultu vibrare videretur. Totus esse in orando pro defunctis, quibus jam pridem omnes actiones suas, utì & suffragia à morte pro se ab universa Societate de more dicenda, consecrârat. Frequens illi cum S. Xaverio in thaumaturga ejus effigie consuetudo, ex cujus vultûs colore gestúq; variante, rerum orsus atq; eventus varios legebat. Quo die tertius evolutus est annus à prodigiosa sui Neapoli curatione, Manilæ coram socijs super mensa noxas suas vice lectionis prolixè objurgavit: vilissima Domûs & culinæ officia instar mediastini totis illis mensibus obivit, & cùm nihil novi vestitûs admittere unquam etiam aliàs sustineret, suis vestibus, calceamentisq; farciendis suam ipse operam adhibebat. Flagris sese quot noctibus cruentabat, idq; tam diutinâ verberatione, ut miseratus Superior illum mitiùs sævire in se jusserit. Id quod tamen nulla carnis in spiritum rebellio exigebat, siquidem castimoniam nullis impuris unquam imaginibus, aut incompositis corporis motibus infestatam, ad usq; mortem illibatè Angelicam conservâsse certò scitur. Interea cùm vulgatum esset Gubernatoris consilium Marcelli in Japoniam transportandi, atq; illi universâ obluctante Manilâ turbarum aliquid metueretur, coactus est Gubernator ad speciem Marcellum cum suis socijs Macaum dimittere, quem tamen illico de via Manilam retraxit. Ergo dum socijs valedicens, exosculatus omnium pedes cum lachrymis, Sanctum suum pro ijsdem consulit, advertit eum in sua icone vultu in pallorem & mœstitiam verso, grandem illis tempestatem portendere, per quam portum Macaënsem non essent obtenturi. Itaq; ad eos conversus: *Solvite porrò*, ait, *quando tempus fuerit; sed certi nos Manilæ propediem revisuros.* Stetitq; suus vaticinio eventus, quando fracto navigio, multisq; demersis, vix ægre Socij ad idem littus enatavêre. Brevi tamē refectâ biremi iterum solventes, paucis diebus Macaum tenuêre, literas secum ad Provincialem Japoniæ à Marcello deferentes, quibus eos secum in Japoniam à Gubernatore transportandos, remitti Manilam efflagitabat.

Mar-

Marcellus interim Manilæ totum se condiscendo Japonico idiomati studiosè impendebat; cùm repentè Gubernatori divinitus mens injicitur, movendi in Mindanaum unam ex Philippinarum Insulis belli. Imperabat illic etiamnum Catciles Coralatus, de quo suprà in P. Joanne Carpio sermo fuit, homo sævus, & nomini Christiano infensissimus, continuus terrâ marique latrocinijs eò jam potentiæ provectus, ut si porrò impunè grassari fineretur, in periculum amittendi omne ijs Insulis imperium Hispani inducerentur. Sed re ad militare consilium deductâ, plenum temeritatis plerisq; Ducum censebatur futurum bellum, ubi in hostem viribus & numero validissimum, uni Hispano contra sexcentos & ampliùs hostes depugnandum esset. Quia tamen in proposito constans Gubernator mentem illam prorsus divinitus sibi injectam, Marcellúmq; veluti certum ejus victoriæ vadem, improvisè id temporis à Deo illuc directum interpretabatur, placuit omnibus rem ad Marcellum deferre. Ille consulto pluribus Sacrificijs, & maximis sui afflictationibus & precibus suo Sancto, edicit, bellum cum certo victoriæ obtentu suscipi posse, si S. Xaverium in ejus ducem adsciscant: eo pacto certam se illis victoriam, dum fidant, nomine Sancti polliceri. Ergo conclamato bello, ut certiùs deinde constaret illud divinis, non humanis confici viribus, vix capita colligi sub signis potuêre sexcenta, ità res ibi Hispana accisa tum erat. Ante omnia die Purificatæ Virgini sacro A. 1637. omnes Sacris mysterijs expiati, undecim navigijs solvêre, Marcellum Gubernator, veluti classis Genium Tutelarem secum Prætoriâ vehi voluit: à quo dæmon, cui bellum illud magis quàm hominibus movebatur, sibi malè metuens, auditus est non semel eâ viâ per aërem vociferari: *quid quæris? ad quid huc venisti? quis, malum! te huc advexit? ego te vitâ expellam!* Sed & classem miris infestabat terroribus, expeditioni moras injiciebat, indè maximè irritatus, quòd Marcellus omnia illa pietatis exercitia, velificante illi in omnibus religiosissimo Gubernatore, quócum Preces Canonicas aliasq; pietates plerumq; persolvebat, in totam classem induxit, quibus eum in oneraria, quâ ex Europa vectus fuit, usum fuisse vidimus; ut revera non milites, sed totidem Religiosi navigare jure censeri possent. Ad diem 22. Februarij Samboangam Mindanai arcem appulsi sunt, leucis 60. ab hoste, & postridie generalis omnibus Communio, proposito Jubilæo, uno Marcello omnes expiante, in proximam Dominicam, quæ erat prima Quadragesimæ, indicta. Eâ per incredibilem pietatem religiosissimè exposito in totam diem Vener. Sacramento celebratâ, Marcellus, ut militem pro concione quàm ardentissimè ad ulciscendas Dei injurias inflammaret, Christi Crucifixi signum produxit, cui hostes brachium dextrũ, & pedem utrumq; truncantes, sagulum vetus ignominiosè induerant. Ejus conspectu omnes lachrymis perfusi cùm incredibiliter in hostem exarsissent, Gubernator non expectatis subsidiarijs Indorum, quæ intrà triduum expectabantur, copijs, in hostem movere decrevit. Voluêre quidem Duces, ipso adeò inclinante primùm Marcello, ad eam moram inducere Gubernatorem; sed ubi is Sacrificio DEUM per Sanctum suum consuluit, patuit Gubernatorem impulsu Numinis agi. Postquam enim vaticinum illum Epistolarum Xaverij librum fortuitò aperuit, & hæc in eo verba sortitus est: *Sæpe credimus nostram sententiam potiorem esse; verùm permittendæ sunt res ijs, qui eas administrant, si errare nolumus:* nunquam deinde induci potuit, ut obniteretur inceptis. Itaque festinatâ profectione in Silinganum sinum provectis, gravem à dæmone commotam tempestatem, reliquijs Sancti Marcellus, & sacris exorcismis composuit. Ad Promontorium Sagittarum (sic dictum, quia reduces à prædatione barbari sagittis solebant illud configere, eóque ritu Mahometi consecrare) allapsis, Marcellus totâ illâ sagittarum silvâ, quæ in crepidine fixa hærebat, flammis consumptâ, nomen illi à S. Sebastiano deinceps imposuit. Indè provectos iterum cacodæmon ter objectis ventis & fluctibus, & quartò tandem etiam nullo reflante vento, adversùs omnem remigij vim classem remoratus, infestavit; donec injectis in undas reliquijs iterum præstigias amolitus est Marcellus. Appulsæ ad littus hostile copiæ (id est, quod mirere, vix milites universim 70. nam cæteri nondum advenerant) ad oppidum Coralati, fossâ & vallo munitum admoveri cœptæ sunt, in quo supra bis mille propugnatores, tormenta erant complura, & telorum omnis generis abunde. Marcellus ea in aggressione primos ordines ducebat, unâ manu celebrem S. Xaverij imaginem hastili appensam, alterâ sagulum illud Christi Crucifixi præferens. Impressione factâ, & aliquot ex propugnatoribus primarijs neci datis (nam Coralatus tempestivè in arcem refugerat) vix horæ intervallo, oppido potiuntur. Prædâ mi-

dâ militi concessâ, fanum Mahometi, Deiparæ Marcellus consecrat. Advenère interim copiæ reliquæ, quibus iterum per Sacramenta expiatis, decernitur in diem 17. Martij Arcis expugnatio.

Erat ea jugo prærupti montis inædificata, opere, situ, & naturâ firmata, via undiq; propemodum inaccessa. Neq; dubitabat Coralatus tam multis indè in tam paucos pugnantibus, de Hispanis triumphaturum. Facto Sacro, inflammatisq; concione militibus, præmissa pars una militum est, quæ in supercilium montis à tergo inobservata evaderet, indéque clangentibus tubis ad oppugnandam arcem descendens, signo esset Gubernatori, eodem tempore altera ex parte illam invadendi. Quo stratagemate è sententia cedente, dum illi nec opinantem hostem tumultuosè invadunt & consternant, Gubernator ex adverso per incredibiles viarum ineptias in altum egressus, simul in arcem signa admovet. Prima in aggressione Marcellus globo tormenti majoris ictus in pectore, noxæ prorsus nihil accepit, pilâ, post laceratam leviter togam, ad ejus pedes prolapsâ. Sed & in Gubernatorem, dum Marcellus pluribus militum vulneratis opem laturus, labarum suum Crucifixi & S. Xaverij icone prætextum cuipiam militũ gestandum committit, pila è tormento excussa est; sed quæ S. Francisci operâ, ut Marcello postea revelatione constitit, ab illo in ipsam S. Xaverij imaginem impunè aversa est, servato Gubernatore incolumi; qui si cecidisset, & de copijs universis, & fortasse de Republica actum foret. Observatus est autem in illa sua effigie Sanctus pro vario belli successu, vultum modò mœstum, modò lætum, ingenti militum admiratione, præferre. Coacti nihilominus eâ die receptui canere Hispani opinionem hosti fecère cæsi in prælio Gubernatoris. Qui proinde festis ignibus victoriam Mahometo gratulantes, totam eam noctem epulis & potationibus transegêre. Marcellus interim dolore cæsorum (plures enim illo die dum fortiter agunt, occubuerant) & minùs prospere gestæ rei, in proximum jugum secedens, cingulotenus à vertice nudus diris in suum tergum flagris ità desævijt, ut sanguine totus manaret. Voluitq; Deo centum deinceps disciplinis quotannis citra eas, quibus se antè obstrinxerat, ut omnino bis terve posthac indies se cæderet. Cùm verò cruentandi se nullum finem tunc faceret, interventu tandem Gubernatoris modum verberandi fecit. Atq; hic tum divinitus intellexit, nostros postridie victoriâ potituros, quamvis ab ea longissimè abesse putarent. Cognovit item, quod jam monui, Gubernatorem fuisse à S. Xaverio, averso in suam imaginem tormenti globo, à morte servatum. At ubi primùm dies illuxit, ij qui pridie per aversa montis juga subrepserunt, neq; per illius diei tempus difficultatibus retardati, quod moliebantur, efficere poterant, incogitantem hostem improvisò cum tubarum & tympanorum sonitu aggressi, brevi spatio arcem redegêre in potestatem, cæsis compluribus, qui arma corripuerant, ipsóque Coralato saucio in fugam conjecto. Partâ eâ victoriâ, quâ nullus ex Christianis cæsus, & tres duntaxat quatuórve vulnerati sunt, Moncajus Coralati nepos, & legitimus Mindanai Rex, Regioni imponitur, data in certas conditiones pax, quâ indigenis omnibus recipiendi Evangelij potestas facta, & illius promulgandi præcones impositi sunt. Remenso pelago, die 24. Maij, triumphans classis Manilam invecta est, sed quæ plurimam laborum denuo segetem Marcello attulit. Saucijs namque, quorum curam in castris totam in se unum hactenus derivavit, in Nosocomium delatis, ipse lectos sternere, cibaria corrogare, coquere, condire, ministrare, in os inferre, dies noctésq; adesse, neq; nosocomio, donec omnes sanarentur, discedere. Et quod omnibus prodigiosum visum est, nullus eorum quibus ipse manum admovit (nisi qui medicinam pertinaciter respuebant) non integre restitutus est, cùm multi lethaliter icti, multi venenatis essent spiculis transfixi. Ipse namq; malagmata, quæ vulneribus apponebantur, S. Xaverij admistis reliquijs temperabat; & chirurgi manus ante curationem ordiendam suis manibus complexus, præsignificavit, neminem ex acceptis vulneribus, qui ea medicamina acceptaret, moriturum: Chirurgis interim vulnerum gravitate notatâ, cùm ea viderent præter omnem expectationem coalescere, attonitis, neq; nisi prodigio id accidere potuisse, attestantibus.

Unica posthæc Marcellum tenuit sollicitudo trajiciendi in Japoniam; quæ cùm arctis adeò teneretur excubijs, ut omni penè eò se penetrandi spe destitueretur, Macaum deniq; post Socios navigare constituit. Sed amantissimus Marcelli Gubernator nullatenus eum divelli à se patiebatur; cúmq; frustra inducere laborâsset, ut secum in bellum contra Joloënses (quos ab eo devincendos, licèt majore quàm cum Mindanaënsibus contigerat clade, prædixit) proficisceretur, tandem

dem datæ primò fidei memor, & Marcellum anxium videre non sustinens, à P. Provinciali petijt illum suæ potestati, quoad trajectum in Japoniam permitti: daturum se operam nè quid temere constituat, néve cuiquam noxæ aut calamitati, quidquid ab se susceptum fuerit, existat. Provincialis qui rem altiorem quàm humanâ providentiâ geri videbat, eâ potissimùm causâ, quam etiam ad Generalem perscripsit, assensum dedit, nè resistendo medicinam, quam lapso Ferreiræ parare DEUS in Marcello videbatur, humanâ prudentiâ interverteret; néve culturam eam Societatis summis istis temporibus desereret, quoniam à lapso Ferreira nemo se potuisset adhuc in Japoniam penetrare. Et quidem Marcellus ipse Gubernatori asseveravit, idcircò se in Japoniam à S. Xaverio missum, ut Christophorum Ferreiram suo exemplo à perfidia retractum, ad tormenta animaret, vel si id non cederet, labem ab eo factam suâ morte sarciret. Ideóque non se verbis & prædicatione, sed vulneribus duntaxat & morte illic Evangelium promulgaturum. Gubernator eâ licentiâ lætus, navigium ejuscemodi silentio compingi jubet, quales Japonum Cymbæ littorales sunt, quas ipsi Funeas vocant. Tum illud dissolutum alteri grandiori navigio clàm imponit, simulátq; se illud publicæ rei causâ in Formosam Insulam destinare. Habebat eâ tempestate in vinculis nauclerum, omnis oræ Japonicæ scientissimum, sed capitis idcirco reum, quod suo injussu tres PP. Dominicanos eodem vexisset. Huic & vitæ gratiam pollicetur, & amplam prætere a mercedem, si bonâ fide Marcellum in Japoniæ littus quodpiam indeprehensum exponat. Quo conditionem magnâ lætitiâ acceptante, Gubernator Marcello tantum auri comparat, quantum ad aliquot annos in Japonia sustentando satìs fore videbatur. Igitur Marcello, qui generali confessione animum postremùm expiârat, antè digressum valedicens Gubernator, cùm præ lachrymarum copia loqui non posset, epistolam tradidit, quâ memoriam sui in Cœlis post obitum Martyrium, obnixè flagitabat; & ut fido cuipiam Christianorum committeret, ut ejus ad se occisi corpus transferret, sponderétq; suo nomine in præmium sex millia nummûm, vel demum quocunq; pretio indicâsset operam suam, persoluturum se quidquid convenerit. Digresso Gubernatore Marcellus cultu Japonico, & Joannis à Cruce nomine adscito, adjunctis aliquot Japonibus, quos timore persecutionis è Patria profugos, ad oppetendam pro Christo mortem accenderat, in navim transijt, relictâ in Urbe opinione, quòd in Sinas; in navi, quòd in Formosam tenderet, in concupitam tantopere Japoniam solvit die 10. Julij A. 1637. Ibat Marcellus tanto delibutus gaudio, ut quodam quasi modo impos sui, alienari à se ipso videretur. Qua de sua voluptate ità ad Amicum ex ipsa navi scribit: *Misericordias Domini in æternum cantabo! quando enim unquam talem mihi diem affuturum, per mea peccata, potuissem imaginari? nunc demum affirmare possum, me cum lætitia scribere.* Ceterùm quàm plena periculorum extiterit ea navigatio, scribens ad alium hæc ait: *Tam varia fuit navigatio, támq; periculosa, ut venerim inter spem & metum, veritus, nè mea peccata totum corrumperent. Etjam nunc, dum ista scribo, vehemens ex obliquo ventus veli rudentem dirupit, & cursum ultro citróq; obliquamus, expectantes dum Funea compingitur. Et fateor id quod est: omnium itinerum quæ mari confeci, gravissimum istud & periculosissimum extitisse.* Sed tamen hæc omnia, jam cruce super undis lipsanothecâ Xaverij ductâ, jam eâdem mari religiosè demersâ tranquillavit, promisso nautis faciliori in reditu, uti factum est, cursu, ubi Jonam in Japoniam ejecissent, propter quem illæ tempestates sunt concitæ. Vehebatur in navi is, qui Funeam molitus fuerat, Japon, ut eam ex arte dissolutam, eâdem quâ pollebat iterum in loco & tempore compaginaret. Ubi autem dirigi in Japoniam cursum vidit, qui Formosam navigare credebat, magnitudinem periculi expavescens, vehementer queri, sibiq; graviter impositum jactare cæpit, patefacturum se ad salutem servandam moxMagistratibus, ubi littus attigerint; quem & unde vehant. Vix hæc effutierat, cùm eodem loco & momento, fœdum in modum os illi torquetur, & violentâ convulsione sub alteram aurem attrahitur. Mox tamen ùt facti pœnitens genibus Patris advolutus culpam deprecatus est, malum leniri, spasmus remittere, & os ad pristinum statum redire. Cùm verò Navarchus lignationis, & aquationis causâ omnibus nervis jam ad Formosam, jam ad Lavanam Insulas appellere contenderet, magnâ vi semper, tantùm non haustâ fluctibus semel navi repulsus est: solante interim omnes Marcello, neque lignorum, neque aquæ copiam unquam defuturam. Ecce autem eo ipso die copiosus è Cœlo imber vasa complevit omnia; lignorúmq; in usus abunde semper fuit, attonito Navarcho, unde tantum illorum suppeteret. Omnes interim sollicitè conspectum alicujus ex Ja-

ponicis Insulæ anhelabant; cùm Marcellus post medium noctis ex superioribus navis prospectans, unam ex ijs, Lequium majorem dictam, tam propè intuetur, ut penè contingi, nec ultra minoris sclopi jactum removeri appareret, quæ tamen eo distabat intervallo, ut totâ eâ reliquâ nocte, & pluribus diei sequentis horis teneri nequierit. Tandem inexplicabili Marcelli lætitiâ 4. Augusti ad Insulam Joannosciæ applicant, ubi coëmptâ ab indigenis cymbâ (nam Funea compingi nequiverat) quâ ad interiora proveheretur Pater, redituri Manilam nautæ cum lachrymis ei valedicunt. Institit Marcellus magnopere suadere Japonibus, qui illum comitari ultro volebant, quasi defectionis eorum, quæ deinde secuta est, præscius, ut reditu Manilam cruciatus & certam mortem, quibus ferendis pares fortè non essent, redimerent. Verùm firmitatem omnem spondentibus, reluctari, nè viam illis ad Martyrium præclusisse videretur, nolens, pauculas ad Manilenses Amicos dedit alijs redituris epistolas, quas illi cùm reciperent, ad pedes ejus provoluti, certatim eos & manus exosculabantur, solis lachrymis & singultibus, qui verba præcludebant, vale ultimùm dicentes. In binis earum ad Gubernatorem Philippinarum & ad P. Rodericum Dezam asseverabat, mortem se priùs oppetiturum, utì res ipsa tulit, quàm illæ redderentur. Tertia ad Patruum suum inscripta, ità loquitur: *neq; unde ordiar, neq; ubi desinam scio; sed verbo complectamur omnia. S. Franciscus Xaverius tandem confecit, quod ipsius est. Miraculo mihi vitam dedit, miraculo me conduxit in Philippinas, miraculo me fecit consequi â me concupitam Japoniam. Itidem spero, quod miraculo me aliquando videbo inter carnifices. Quando talem unquam diem ipsemet pro meis peccatis imaginari potuissem? O quantam adeptus sum ejus veritatis certitudinem: non esse volentis, neq; currentis, sed miserentis DEI! Cui Laus, honor in sempiternum.* Hæc eadem quæ Marcellus experiundo didicisse scribit, alteri cuipiam virtutis clarissimæ, miro DEUS ostento firmavit. Quo enim tempore Marcellus Japoniam petens vehementiùs alto jactabatur, fatigabat ille DEUM precibus alibi, ut cursum ejus secundaret. Cui die 21. Julij è Christi Crucifixi effigie, coram qua precabatur, allapsa vox ejusmodi est: *jam S. Spiritûs lucem dimitto:* & simul ab imagine ipsa radijs perfusa lux fulgentissima visa promicare.

Digressis Manilam versùs vectoribus, Marcellus cū Japonibus suis in cymba, quàm posset rectissimâ ad Imperatorem viâ per interiores insulas tetendit. Sed in portu Cuto agnitus â nonnullis pro advenâ, indicium sui pecuniâ redemit, & uno è Japonibus Socijs Lazaro Satzumano secundùm littus se fugâ pedes subduxit, reliquis suâ cymbâ idem littus legentibus. Sed à littoralibus excubijs celeriter deprehensi, & quia nullum perfidiæ symbolum gestabant è collo conspicuum, pro Christianis habiti, Nangasachum in vinculis abducti sunt. Statuerat enim totâ latè Japoniâ Imperator, ut omnes Idoli imaginem palàm de collo pendulam gestarent, sine qua igni & aquâ omnibus interdicebatur, nec fas erat emere quidpiam aut vendere, vel tecto ullo recipi, quin statim ad mortem & tormenta rapiebatur. Post clementes Nangasachi interrogationes, Marcelli comites cùm aliqua in responsis variarent, quæstioni subjecti sunt; quam cùm principio constanter aliquamdiu toleravissent, ubi vehementiùs torquebantur, præter Andream Cotendam, cui vitâ spoliato tormenta cessêre, sex reliqui cruciatibus succubuêre, factóque Marcelli indicio, ejus in Philippinis prodigia, virtutes, æstimationem, mirè extulêre. Submissi continuò vestigatum 250. milites, Marcellum in profundo densóq; nemore orationi vacantem deprehendunt. Prodidit illum fumus ex igne ab illo excitato ascendens: quem tamen vultu inflammato, quasi in Deum raptus esset, conspicantes, non sunt ausi, serenissimâ oris majestate perstricti, manus injicere, dum sponte ipse precatione finitâ, conformatis pro pectore in Crucem brachijs, vultu & voce placidissimâ, in vincula se offerret: *ecce me*, inquiens, *Filij, arbitratu vestro comprehendite.* Vix credi potest quanta militum fuerit in eo prehendendo modestia, quantus in ducendo cultus & observantia, nescio enim quid homine majus in eo suspiciebant, etiam ex eo, quòd eodem temporis, quo eum vinciebant momento, tanto terra motu concussa est, ut accolas omnes exterruerit. Vinculis innexum Gubernatoribus Nangasachi 5. Octobris sistunt, miro quodam splendore circùm caput ejus emicante omnibus spectabilem. Leniter primùm quæsitus: *Macao, an Manilâ, quem in finem venisset?* magnâ animi excelsitate negavit se unquam Macai fuisse: *Europæum se, ac Italum Neapolitanum, in Indiam indè per Malacam ac Philippinas, in Japonem demum missum à S. Xaverio trajecisse, ut Imperatori ægrotanti, si superstes adhuc sit, incolumitatem redintegret, eiq; legem Christi persuadeat. Quis ille est S. Xaverius?* inquiunt Gubernatores: *Is ni-*

Is nimirum, ait Marcellus, *qui primus è Societate JEsu huc delatus, Franciscum Bungi Regem, & clientes ejus Fidem Christi condocuit. At ille pridem*, inquiunt, *morte oppetitâ, quî te huc legare petuit?* Tum Marcellus: *ille quidem mortali vitâ defunctus est, sed vivit etiamnum æternùm beatus in Cœlis, & me Neapoli à medicis depositum, eâ specie, quâ depictum mecum attuli, invisens, subitò vitæ viribúsq; restituit.* Gubernatores admirati dicentis modestiam, neminem adeò conspicuâ virtute usq; adhuc in Japoniam venisse dicebant. Sed quia leges Imperatoris ità ferebant, nè gratiâ apud illum exciderent, tormento aquæ per violentam infusionem, & tantò violentiorem ejusdem regestionem, Marcellum primò subjiciunt: ac deinde aliud per aquam supplicium adhibent, quod sic exercetur. Divaricatum hominem pedibus sublimem deligant ad palum, capite subjectam in aquam narium tenus demerso. Dein funem, ex quo pendet, validè contortum remittunt, ut dũ pondere corporis celeri circumactu retexitur, animæ reciprocatio intercludatur. Utrumque tormentum eodem die in Marcello exercitum est: sed in altero plus 400. aquæ mensuris, nullo intervallo, sic os illi obruêre, ut liberè spiritum ducendi nullâ relictâ potestate, semianimis duponeretur. Ut primùm ex animi deliquio ad se revenit, tortores ità affatus est: *Nulla vos mei capiat admiratio, si languere videatis in cruciatibus atq; destitui viribus. Etenim quanquam delitijs nõ insueverim, sensum tamen humanæ imbecillitatis non exui. Constat tamen fatiscente corpore sibi animus in omnia, quæ vobis irrogare libuerit tormenta.* Retrursum posthæc in carcerem convenêre Magistratûs permissu, defectionis eorum adhuc ignarum, sui Japones, vultu dejecto, luridóq; postulantes, nè diversa ab ijs, quæ fassi fuerant, loquendo, in nova illos tormenta præcipitatos vellet. Marcellus ad tormenta hactenus vultu semper amœnissimus, adeò defectione illorum concussus est, ut eodem in vestigio tacitus immotúsq; horam ipsam uno in obtutu constiterit manantibus interim continuè pleno vultu lachrymis. Et postquam collegit animum, graviter objurgavit admissum probrum, decuisse viros providere, quid possent: facturum quidem se quod postulant, quando ipsorum gratiâ hactenus siluerit, quæ vereri poterat illis noxæ fore. Sed vehementer hortari, abdicatam Fidem & suas animas pretio sanguinis & pœnarum vindicent. Et fama est omnes deinde resipuisse, & Fidem sanguine fuso asseruisse. Interim Gubernatores evocato Marcello atrocissima comminantur, nisì edicat, *missúsne à Gubernatore Philippinarum, an sponte suâ, quâve causâ, venerit.* Ille tormenta se exoptare professus, *venisse ultro & sponte suâ, & neutiquam à Gubernatore submissum*, respondet, *ex causa, quam antea jam edixerit. Eâ gratiâ si mortem obire contigerit, ecquid optabilius*, inquit, *evenire potest? Age vero*, inquit unus Gubernatorum, *quoniam mortis tam avidus es, ego certam ejus copiam tibi fecero. Sed quid istud medicamenti est, quod Imperatori spondes saluti fore? Herbas ego salutares*, respondet Pater, *quasdam & radices attuli, & pulverem inprimis, cujus tanta vis est, ut Imperatorem certò persanaturus sit.* Erat ille pulvis è S. Xaverij visceribus in pilulas conglobatus; tantáq; fiduciâ in Sanctum suum erat Marcellus, ut non dubitaret, quin si eum sumpsisset Imperator, & corporis salutem consequeretur & animi; neq; enim videri Sancti viscera, visceribus Imperatoris quantumvis crudelissimi, permista, posse non ea pervellere, atq; in suum ingenium morésq; transferre. Addidit ampliùs, imaginem se ejusdem afferre, quæ si in Pagodum delubrum aliquod ab Imperatore statuatur, operaturam tot ac tanta prodigia, ut omnibus magnæ admirationi futura sit. Experiantur duntaxat, & ipsi eam in delubro collocent, suo periculo, ut, si fefellerit, quibuslibet mactetur supplicijs. Sed nihilominus ad feralem pœnarum locum deductus, toto corpore denudatur: ubi cùm candentibus instrumentis ustulandas eas partes peti cerneret, quarum pudore potiùs quàm dolore tangebatur, severiùs eos increpans admonuit, nè ab avita civilitate desciscant: non consuevisse Japones antehac immodestè sævire; multa sui corporis membra habere ustulationi opportuna, ipsos tam inhonestè agere dedecere. Gubernatores rubore perfusi eum pœnæ modum suo injussu attentatum præseferentes, aquæ tormenta repeti jusserunt: quibus triduo sæpe iteratis, nè prorsus extingueretur, foveri semianimis in custodia aliquamdiu debuit, donec viribus redeuntibus capitalis in eum lata est fossæ sententia. Quam ubi rescivit: *bene habet*, inquit, *spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et isto quidem tormento ego vivus defungar, verum Catana* (Japonico gladio id nomen) *me manet, quæ capite abscisso Cœlis inserat.* Nocte ultima cùm se ad Cœlestia commentanda in carceris angulum recepisset, Divinæ consolationis vi corpus librante, visus est ab excubitoribus sublimè à terra pendere, multâ circum luce perfusus: ad cujus insolentiam spe-

ſpectaculi evocati Gubernatores, & ipſi admiratione confecti hærebant, videntes eodem ſimul tempore ingentem lucemCœlo lapſam cuſtodiæ imminere.

Die 14. Octobris Marcellus è cuſtodia productus, ſtrigoſo equo imponitur, brevi togulâ genuum tenus, cetera nudus, promiſsâ, manibus à tergo revinctis, lupato ferreo muricibus aſpero ora conſtrictus, ne loqui de Chriſto ad circumſtantes poſſet: dextra capitis pars raſa & rubricâ, quo nihil ibi probroſius habetur, depicta. Ipſe autem hilari vultu, oculis in Cœlum ſublatis, ubi inſtitores Luſitanos, qui ſex navibus paulò antè Macao merces advexerant, lachrymantes, ſeq; multâ apprecatione venerantes aſpexit, ter inclinato capite eos conſalutavit. A tergo alligatam trahebat chartaceo vexillo inſcriptam mortis cauſam, his verbis: *Hoc ſupplicium decrevit Sciogunſama Imperator Japoniæ per ſuos Gubernatores Fidaſacakibara, & Poabaſaburoſayemon, in hominem iſtum dementem; eò quòd venerit prædicatum in his Japoniæ Regnis externam Legem, adverſùs leges Sciacæ, Amidæ, aliorúmq; Fotokium Japoniæ. Omnes ſpectatum accurrite; moriturus eſt enim in fovea, ut ejus exemplo ſit alijs cautum.* Perductus ad foſſam in Monte Martyrum, interim dum toto corpore funibus, quò diùtiùs compreſſo ſanguinis in caput defluxu vita illi conſtaret, arctiſſimè conſtringitur, gratias Gubernatoribus egit, pro moleſtia ſui causâ toleratâ. Mox in ſcrobem genuum tenus ſupinis pedibus demiſſus, ſemper immotus quietiſſimè pependit, ut milites, animam egiſſe aliquoties rati, operculum amoverint, ſcitantes, *num quo egeret?* quibus ille, *unâ ſibi gloriâ cœleſti opus eſſe,* reſpondit; *ſinerent ſe ſuis in fovea delicijs & Paradiſo frui.* Erat jam quartus dies devexus in veſperam, & poſtridie feſtus Nangaſachi cuipiam Idolorum, ideóq; nefaſtus ſupplicijs dies. Igitur gladio percutiendus horâ poſt meridiem tertiâ extrahitur; quod ubi advertit, *bene eſt,* inquit, *id ego pridem opperiebar.* Omnibus miraculum viſum, nihil è corpore ſanguinis illi pronum in caput defluxiſſe, cùm ſolita ſit alijs, nè obruerentur, vena laxari. Porrò cruciatum illum acerbiſſimum, quo viſcera ſuis ſedibus mota, atque in præcordia delapſa, ſuo ſe deinde naturali loco, dum corpus erigitur, reſtituunt, incredibili gaudio tulit Marcellus, humillimâ comitate veniam laboris ab excubitoribus petens, quem ſuâ causâ tam diu ſuſtinuerant. Et mox flexis humi ad excipiendum ictum genibus, bis exclamavit; *Pater mi S. Franciſce Xaveri!* creditus exinde habuiſſe illum extremo hoc vitæ articulo conſpicuum. Secundùm eam vocem carnifex validè vibravit acinacem, qui licèt, ùt apud Japones ſolet, acie præſtaret, noxæ tamen, velut in ferrum impactus, nihil intulit: cúmq; totis viribus iteràſſet ictum, è manibus penitus in terram excidit, ſolo levi veſtigio, ſicut fricando ſtrinxiſſet, in collo relicto. Cúmq; carnifex ſui impos, velut è cœlo tactus, attonitus prodigio ſtaret, Marcellus eum blandè affatus, exequi nunc demum Gubernatorum juſſa hortatur. Quâ velut ſibi datâ facultate animoſior, ferrum corripit, & JESUM ac MARIAM invocanti facillimo ictu caput amputat die 17. Oct. 1637. cùm ageret Marcellus vitæ annum 35. in Societate 20. Quo tempore validè rurſum terra contremuit, & ſereno undequaq; Cœlo, ſoli Gubernatorum Curiæ atra nubes impendere conſpecta eſt. Corpus ejus unà cum Andreæ unius ex Socijs, qui in foſſa obierat, fœdè à ſicarijs diſcerptum, in cineres exuſtum, atq; in fluctus diſperſum eſt. Ex cujus buſto mirum omnibus viſum eſt, fumum rectà ſemper Cœlum verſùs, licèt vehemens ſpiraret ventus ſeſe extuliſſe. Pilulas tamen illas Xaverianas, medicas eſſe rati, unà cum thaumaturga ejus effigie ad Imperatorem transmitti placuit, rebus alijs Marcelli omnibus igne crematis & diſperſis. Simul atque nuncius mortis ejus Manilam perlatus eſt, incredibilis omnes pietatis ſenſus cum lachrymis occupavit, æra Sacra cum Hymno Ambroſiano per omnia Templa reſonuerunt, idem factum Macai, Goæ, Ulyſſipone, Madriti. Neapoli inſuper cubiculum illud, in quo miraculosè conſanuerat, in ſacellum conſecratum, in quo effigies illius viſitur, à pictore, qui nunquam eum viderat, nullam verè illum exprimentem nanciſci imaginem poterat, itâ ad vivum depicta, ut nihil expreſſius, nihil Marcello ſimilius fingi poſſit. Ex eo etiam tempore certatim Navarchi ſuis in vexillis atque ſupparis ejus effigiem expingi curabant, ad ſervanda in procellis navigia, curſúmq; fortunandum. Eâdem decollati Marcelli horâ (quod poſtea ex temporis ſupputatione conſtitit) Manilæ vir pius, qui præcipuam Marcello ad iter Japonicum operam navàrat, inopinatò nullâ causâ antegreſsâ, ſenſit ſe ad ſtudium ſanctitatis maximis ardoribus inflammari, & inuſitatâ quâdam animi jucunditate perfundi. Cujus unicum auctorem Marcellum interpretatus, omnem deinde ſuperædificatæ perfectionis molem uni

illi

illi acceptam ferebat. Diximus suprà cuidam personæ Christum pro Marcello in Japoniam navigante oranti, illum ex cruce dixisse, Spiritûs S. lucem à se eò mitti, quæ eadem eventûs Marcelli ignara, dum ardentissimè coram eodem Crucifixo, quâ horâ Marcellus plectebatur, Deum pro Japonia exorat, ecce tibi adest Marcellus, veste quidem Societatis, sed capite Japonicum in morem raso, qui propter illum in genua provolutus, easdem pro Japonia preces instanter adjuvabat. Fuêre complures, qui solo in cubiculum illud, quod Manilæ Marcellus incoluit, ingressu, molestos animi scrupulos angorésq; deterserint, & ad sanctitatis studium vehementer impulsi sint. Eodem ipso cæsi Marcelli die, Manilæ Gubernatoris ex Fratre nepos ad extrema deductus (cujus obitum ante discessum suum Marcellus prædixerat) repentè totus hilarescens, eum sibi, ùt indè creditum est, præsentem alloqui cœpit, *quid rerum agitur P. Marcelle? rectène ad mortem comparatus sum? condonatáne mihi peccata sunt?* obitáque, veluti admonitus, totius vitæ exomologesi, neq; quidquam præterea aliud elocutus, plenus optimæ spei mortuus est. Ejusdem invocatâ ope res amissas & jam desperatas ipmrovisò recuperârunt alij, alij admotis, ab ejus attactu sacratis imaginibus, numismatis, aut chirographo, capitis dolores momento depulerunt, periculosos partus è vestigio solverunt, febres sedârunt, calculos prægrandes, quos sinè miraculo nequivisse depelli postea Medici sensêre, ejecerunt; verbo omnis generis morbos, solo etiam ejus nomine invocato, abegerunt.

Nec in Europam suam beneficus minùs extitit Marcellus. Anno 1635. dum Madriti rebus ad profectionem Indicam conficiendis versaretur, filium Comitis Schomburg Oratoris Cæsarei, nomine Regis Hungariæ è Sacro fonte Marcellus levârat, eúmq; sub tutelam suam receptum, in articulo præsertim obeundi Martyrij, commendatum habiturum spoponderat. Pertinax interim malum constanter puerum exercuit, atq; adeò macie tenuatum exhausit, ut eum diu victurum Medici Regij negarent. Ecce autem eodem anni & Octobris die, quo Marcellus gloriosam mortem obijt (& eandem horam prorsus fuisse deinde constitit) puerulus attonitis omnibus, nullâ præcedente causâ, subitâ corpusculi instauratione revaluit, firmáq; incolumitate deinceps vixit. Eodem horæ momento Comiti Rupis floridæ, cui similiter sui memoriam certò se indicaturum Marcellus addixerat, quartana febris, cujus ea hora accessionis erat, evanuit, neq; unquam deinceps reversa est. Nobilis adolescens Neapoli, ex gravi in caput lapsu perpaulum à morte abfuit. Sed eo in lecto, ubi Marcellus æger cubuerat depositus, manè sospes, nè quidem signo mali relicto, evasit. Drepani Catharina à Vincentio & Burgo, cùm sanguinis, tum virtutis laude conspicua, tam atroci conflictabatur malo, ut nono morbi die ab omnibus deposita, susceptis rite Sacramentis, & procuratis crastinum in funus rebus omnibus, nîl nisì mortem, paralysi & apoplexiâ percussa expectaret. Frustra etiam Spiritualia fuêre remedia, provocati muneribus & anathematis Sancti, preces exposito propalam SS. Sacramento multis in Templis institutæ, ipse adeò Thaumaturgus Xaverius nequidquam exoratus. Pater Antonius Rosella Virginis Confessarius morienti extremùm adstiturus, epistolam à Marcello conscriptam secum inter hæc attulit, jussitque Marcelli merita apud S. Xaverium interponere, dicto in eundem finem cum adstantibus semel Pater & Ave. Ipse corpus infirmæ, ductâ in Crucis formam epistolâ, locis affectis signare, cum hisce verbis: *per merita S. Xaverij, & Marcelli Mastrilli, protegat & salvet te D. DEUS omnipotens, in nomine Patris & Filij, & Spiritûs S.* Res prodigij plenissima! admotâ brachio apoplectico epistolâ, confestim vigor ad omnem motum restitutus est: eadem digitis contractis inserta, mox eosdem explicuit: supposita capiti, ductáque per reliqua paralytica membra, magno omnium stupore, quaquà trahebatur vitam, vigorem, salutem integravit; ut ægra continuò surgens seipsam vestibus induerit, die sequenti in nostram Ædem gratias Divis actura advenerit, dum quaternis interim choris, totâ civitate cum Senatu illuc effusa, resonantibus totius Urbis campanis, Te Deum laudamus caneretur. Quo prodigio celebris facta ea Epistola, certatim deinceps ægrotis expetebatur, restituítq; non multò pòst alteri cuidam Matronæ in agone jam constitutæ, eâdem celeritate perfectam incolumitatem: & puellæ multos annos pedibus captæ, eodem quo applicata est vestigio, gressum & sospitatem. Alia ejusdem epistola Neapoli Anno 1639. ægrotantis faucibus apposita, momento anginam depulit.

Verùm singulare prorsus est, quod Luxemburgi eodem anno in Joanna Goudia patratum est. Hæc post varios longósq, morbos ex tibiarum dolore ingrediendi facultate

prorſus orbata, miris item ignotiſq; doloribus excruciata eſt, ut per annos 12. moveri ſinè ingenti cruciatu, neq; ſæpius quàm ter quatérve per annum poſſet. Ad hæc ità illi ademptum eſt linguæ officium, ut nè mutiret quidem, ſed geſtu duntaxat loqueretur; omnis auræ & aëris impatiens, fruſtra per annos 16. in ejus cura deſudantibus Myſtis & Medicis. Poſtremò interiore impulſu ſe urgeri ſenſit, ut in B. V. Conſolatricis Sacellum deportaretur. Ibi appenſam S. Xaverij Marcellum curantis effigiem digito oſtentans, eorum, & maximè Marcelli ope, ſe bene de ſucceſſu ſperare ſignificat. Ergo tribus illuc continenter Sacris citrà moleſtiam auditis 8 Sept. Anno 1639. quia meliuſculè ſibi fieri ſenſit, totum novendium eam pietatem continuavit. Et ecce quodam die cupido eam inceſſit ante Divini Corporis elevationem genibus nitendi: dúmq; tentat ſe moliri in pedes, ſentit ſibi quempiam à læva, licèt nullo tangente homine, adminiculari, quem ipſa P. Marcellum interpretata, ſtetit, flexit, Divino Epulo accubuit, deniq; ambulavit; donec 14. Sept. inter Sacra myſteria perfectum fandi uſum adepta, votum diſertâ formulâ palàm concepit, honorem & nomen Deiparæ, ac ſervi ejus Marcelli, ſemper tutandi, ac propagandi. Et nè in recenſendis ſpeciatim miraculis prolixior ſim, vix ullum morbi genus eſt, quod invocatus ipſe non depulerit, terrâ, marìq; clientibus ſuis præſens ſoſpitator; dæmonibus, quos è corporibus, & habitaculis hominum ſæpius exegit, in vita & morte factus terribilis. Quantum etiam Prophetiæ dono claruerit, ex multis hactenus colligi potuit. Certè Neapoli Auguſtino Vieræ Diſcipulo ſuo diu antè præſignificavit, ubi annum ætatis 25. exequeretur, ſcreatu ſanguinis, utì reipſa factum eſt, obiturum. Madriti cuipiam è noſtris inſperanti ſpopondit, reviſuros invicem in Philippinis: alteri, ſollicitatum iri gravibus tentationibus ad deſciſcendū à Societate. Et cùm ejuſmodi prædictiones obviæ illi penè eſſent & quotidianæ, nunquam tamen quidquam fefellit, quin, utì dixerat, eveniret: ut verè de eo dici poſſit: *Non cecidit ex verbis ejus in terram.*

P. PETRUS CASSUI.

Patri Petro Caſſui Japonia natalis fuit Omuræ, fatalis eadem Jendi, Regia Imperatoris ſede, multo hactenus Chriſtianorum ſanguine nobilitata. Imperij enim hæres Daifuſama, nè à parentis ferocia degeneràſſe videretur, ſub ipſa gubernationis ſuæ initia atrociter in Chriſtianos Jendi inquiſivit; ac 16. Auguſti octo Chriſti Athletas obtruncari fecit. Et ùt tenaces iræ Principum non facilè placantur ubi ſemel ferrum induerint, die inſequenti heſternis octo additi 14. atrocitatem & propè numerum duplicàrunt. Ex eorum numero fuit Marcus Principum ſatus ſanguine, qui in Patrum abſentia Chriſtianos in fide ob pœnarum atrocitatem nutantes, confirmare, lapſos erigere egregiè ſolebat. Sequenti rurſus die tres alij ſupra viginti obtruncandi erant; ſed cùm Judices Imperatorem monuiſſent, lentiùs aliquantò in tanta civium cæde pergendum eſſe, ad quinq; ſolùm Martyrij gloria pervenit; è quibus memoranda potiſſimùm venit conſtantia Laurentij. Ducebatur ille ad Martyrium cum primis octo nonus, ſed parens ejus Ethnicus ad Judices appellavit, ſpopondítq; ſe filium ad defectionem pertracturum, ſi mora aliqua concederetur. Non gravatè impetrat, quod Judices ipſi exoptabant. Itaq; magno doloris ſenſu Laurentius fruſtra Fidem ſuam proteſtatus, à ſocijs avellitur, & in ergaſtulum retruſus, nova prælia, cùm victoriam ſe tenere crederet, auſpicatur cum parente; qui licèt fictum Chirographum ejuratæ à Filio Fidei ad judices attuliſſet, cùm tamen coram advocatus Laurentius parentis figmentum deteſtaretur, deſideratæ gloriæ effectus eſt particeps. Quibus tandem adjectus ibidem hoc anno noſter P. Petrus Caſſui, glorioſè occubuit. Fuit ille à puero in Seminario inſtitutus, & A. 1614. cùm à Patrum latere divelli non poſſet, exilio cum illis multatus. Ipſe per eam occaſionem roborandæ Pietati & Fidei ſuæ intentus, Hieroſolymæ viſendæ, legendorúmque Chriſti Servatoris noſtri veſtigiorum ſtudio, Indiam atque univerſam Perſiam emenſus eſt: & ſuo illo perfunctus officio, Romam tetendit. Ibì rerum humanarum pertæſus, anno 1620. Societatem amplexus, in ſuam retro Japoniam Moderatorum miſſu remigravit: in quam, ut ementitâ meliùs perſonâ penetraret, biennio toto longa in navi, nudo capite, nudiſq; pedibus remum duxit: & eo tamen fruſtratus conſilio Manilam pro mancipio

P. Petrus Cassui Iapon Soc. IESV, pro Christi Fide varijs tormentis enectus Iendi in Iaponia, mense Iulio A. 1639.

C. Screta d. M.K. f.

cipio tetendit. Sic demum elusis excubijs ingressus Japoniam, Nangasachi complures, quos à Fide subtraxerat horror Ungensium aquarum, suis ipse hortatibus revocavit. Indè in septentrionales oras latus, cùm in hostium manus incidisset, Jendum Urbem Regiam perductus est, ibique varijs atrocissimis tormentis enectus, mense Julio A. 1639. ætatis 51. In media tormentorum acerbitate constitutus, cum inter alios spectatores Christophorum etiam Ferreiram (ità quondam in Societate dictum, postmodum autem in sua à Fide apostasia, Joannem, seu Yendo Japonijs nuncupatum) conspexisset (hunc enim Magistratus supplicio Petri interesse, ad magis in Idololatria terrore firmandum jusserant) cœpit eum verbis ad omnem fervorem incitatissimis, & exemplo suo, ad desertæ Fidei, & mortis pro ea obeundæ gloriam invitare. Sed frustra tunc quidem iterum id fuit, DEO illius pœnitentiam, & fortissimam in Confessione S. Religionis obitam mortem, in multos posteriùs annos disponente.

P. ANDREAS

P. Amarus. Moureira, Lusitanus Soc: IESV. odio Religionis ab Hæreticis oc: cisus in India ad Goam. 30. Septembris. A. 1639.

C Screta del *Melch Küsell f*

P. ANDREAS MOUREIRA.

SÆpius experta est in Oriente Societas Hæreticos infensiores sibi, quàm Ethnicos fuisse. Nam calumnijs suis Angli & Batavi Imperatoris Japoniæ animum à nostris penitus averterunt, cùm dicerent: impostores illos esse, & mentitæ pietatis fuco Regna perturbare; Hispanisq; nova Regna quærentibus viam parare. Quamobrem affirmabant eos in Europa Regnis pelli ab ijs Principibus, qui acutiùs eorum artes exploràssent. Enimvero Imperator hæc audiens, continere se non potuit quin palàm diceret: *Si Principes Europæ suis illos Regnis & Provincijs exterminant, cur Regno meo non ejiciam advenas, qui à suis non feruntur?* Ejectos postmodum in exilium Patres, cùm navibus in Philippinas deportarentur, duobus navigijs invadere parabant in Firandensi portu ijdem Batavi; nisi in Firandi Toparcha ethnico Catholici contra hæreticos patrocinium reperissent. Ijdem P. Ægidium de Abreu verberibus & inediâ confecerunt in nova Batavia, & hoc rursus anno ad Goam Patrem Amarum ortu Lusitanum, Domo Ulyssiponensem, Domûs Professæ Goanæ Ministrum sustulêre. Cùm enim hi suis classibus Indica maria diu haberent infesta, ut Goanos omni exterorum commercio prohiberent, extremo Septembri duos Myoparones in anchoris pro portu collocavêre. Præ-

tor Indicus hos ut abigeret, roſtratam ingentem navem, cui à S. Bonaventura nomen, immiſſurus, eam compleri militibus jubet; additi qui Sacris myſterijs, & hortatu rem publicam adjuvarent è noſtris duo P. Emmanuel de Lyma, & P. Amarus Moureira. Antevenêre Batavi: Et ſeptem aliorum acceſſione navium aucti, in Murmuganum amnē, ubi roſtrata Luſitanorum ſtabat, invecti, tormentis eam validè pertinacitérq; verberavêre. Reſtitêre contra Luſitani fortiſſimè dimicantes, donec ſub noctem impulſo in eos navigio quodam inflammato, ignem etiam roſtrata concepit, & horæ momento deflagravit. Tum ſibi quiſque, quà evaderent universi, conſulere; plerique ſe in flumen agere, & nando experiri. In his P. Amarus fuit: quē Batavi ſubmiſſis cymbis ad excipiendos profugos concurſantes agnitum è toga, & raſâ eo die capitis coronâ, Jeſuitam eſſe, cùm cæteros etiam Religioſos ſervarent incolumes, noſtri nominis & Catholicæ Fidei, quam ſuſtineri à nobis totâ Indiâ clamitabant, odio, contis & mucronibus impiè confecerunt, die 30. Septembris anno 1639. ætatis 42. Initæ Societatis 22.

Secutus hunc eſt eodem anno 28. Decembris, diverſo tamen loco in Philippinis à Mahometanis necatus, P. Petrus de Zamora Hiſpanus. Hic poſteaquam Mindanaus Inſula bello ab Hiſpanis ſubacta, jugum Chriſti operâ P. Maſtrilli ſuſcepit, bene cœpta naviter cum Socijs, prædicatione Evangelij promovebat, magnas ab infeſtis indigenis, ubi occultè poſſent Patrum vitæ inſidias ſtruentibus, difficultates perpeſſus. Degebat in Præſidio Bahayeni, militibus in Spiritu procurandis additus, in tanta rerum omniū penuria, ut ſuâ quâdam ad Moderatores datâ epiſtolâ ſic teſtetur: *opiparè ſecum agi quiſq; exiſtimat, ubi quantum vola complecti poteſt, leguminum nactus eſt. Sed in his omnibus ſuperabundo gaudio: neq; hìc unquam aliàs tam bene habuimus.* In hac rerum humanarum penuria, & copia divinarum, mors Patrem fortunata ità excepit. Conſtiterat ex adverſo Arcis manipulus Mahometanorum, fœdus & pacem firmaturum ſimulans: ad quos dum nimiùm creduli in adverſam fluminis ripam Dux ipſe cum Patre, & primores aliquot exeunt, ab hoſtibus Fidei circumventi impiè & perfidè trucidantur. Dux nihilominus cum Patre vulneribus ſaucij per amnem evadunt, ex quibus Pater tertio die conſumptus occubuit 20. Decemb. Neque illi, quibus ejus conditio mortis perſpecta fuit, cunctati ſunt eum in Fidei heroibus numerare, ut quem ideo maximè trucidatum ſcirent, quòd ſtudio haberet eos Hiſpanis conciliare, quò ità Chriſto eoſdem faciliùs aggregaret, cujus illi vehementer odio, ùt ejus perfidiæ cultores ſolent, perditéque flagrabant.

P. FRANCISCUS DE MENDOZA.

Equiſſimum ſemper duxit Societas, eos qui pro aris Chriſti, aut focis domeſticis, armis depugnant milites, Chriſtianæ quoq; militiæ armaturâ munire: hinc cum ipſis ferè Societatis primordijs Miſſio cœpit Caſtrenſis, quando Aphrodiſium obſeſſurus Vega, Jacobum Lainium unum ex primis S. Ignatij ſocijs, in caſtris ſuis habere voluit, qui ſibi, ſuiſq; militibus, quà precibus & Sacrificijs, quà adhortationibus ſacris, & adminiſtratione Sacramentorum præſidio foret. Bellum movebat in Mindanao Philippinarum Inſula pro Hiſpaniæ Rege illic Gubernator, contra Fidei capitales hoſtes Mahometanos, in quorum converſione impigre ibi deſudabat 16. jam annum P. Mendoza. Ij namque qui mediterranea Inſulæ ad Malanai lacum accolebant, facti Deo & Regi refractarij, arma rebellia corripuerant, tracturi ſecum in aciem, quidquid impij dogmatis cultorum illic adhuc ſupereſſet, ut cum Hiſpanis omnem ſimul Fidem & Religionem Chriſti ab Inſula eliminarent. Et prima quidem expeditio ſecunda Hiſpanis, nec multo ſanguine ſtetit & impendio: cujus optato ſucceſſu delibuti, alteram apparabant animoſiùs; & ùt ferè fit, ex ſecundis eventis præfidente naſci ſolitâ ſecuritate, quaſi jam debellatum foret, nunquam ſuperfluam in militia cautelam & vigilantiam propè depoſuerant. Priùs tamen quàm decretoria barbaris arma inferrent, legatos pacis interpretes præmiſère, eâ ſolâ lege & cautione pacem & quietem ferentes, ut Patres legis Chriſtianæ doctores ad ſe omni abſque armorum ſtrepitu dirigendos reciperent, à quibus documenta ſalutis æternæ perciperent: cætera omnia illis cum omnibus ſuis juribus & libertate manſura integra & immunia. Sed

P Franciscus de Mendoza, ex illustrissimo Sangvine Lusit: Soc: IESV odio Fidei Christianæ necatus ab Idololatris in Philippinarum Insula Mindanao. 7. Maij. A.1642.

C.Screta. d. *M.K.f*

illud nempe erat quod ad rebellionem animos impiorum conciverat, dolentibus & frendentibus tres jam ſtationes ſeu colonias, in totidem ſuorum confiniorum vicis à Patribus Societatis excitatas, in quibus ſinguli naviter in deſerta illa vinea laborantes, Chriſtianos mores & humanitatem illis inſtillare ſatagebant. Paucis enim & brevibus laconicâ barbarie reſponderunt, veniret enimvero quando luberet bonis avibus Pater, experturum profectò continuè quantum ejus gratiâ velint. Geminas habere ſe clavas in promptu, queis illum pectore & tergo contuſum elidant: haud alijs ſibi opus præconibus, quàm ſuis eſſe Cacigijs. Mendoza igitur ſtatione ſuâ, quam uno ex tribus memoratis colonijs loco, in alterum jam menſem durante primâ expeditione Yligani procurabat, neceſſariò cedens, magnopere apud Socium Sacerdotem inſtitit, ut quando ipſe militarem aciem priore vice fuerat ſecutus, ſibi jam copia fieret alternâ viciſſitudine in campum prodeundi. Verebatur nimirum magnopere, nè hæc ſibi tam propinqua fundendi pro Religione ſanguinis occaſio elaberetur, poſt quam vix aliam ſecuturã ſibi polliceri poſſe videbatur. Paucis ſiquidem antè menſibus gravi morbo oppreſſus, trimeſtres inducias ſibi à DEO vitæ popoſcit, quò ſe diligentiùs morti præpararet. Convaluit mox enimvero, ſed Yligani tertio jam menſe ad exitum properante dixit cuidam, mortem ſibi videri propediem imminere, trimeſtres enim quas poſtulaverat inducias jam fluxiſſe. Ergo maximâ

ximâ alacritate cũ militum manu ad interiora Regni profectus est, ut se cum reliquo exercitu conjungerent. Et quia nemo hostium pergentibus occurrebat, reliquúsque exercitus non longè ampliùs aberat, auctâ fiduciâ ejus turmæ Ductor, adscitis duobus militibus Hispanis, totidémq; famulis, Patre etiã in Comitem se ultro adjungente, antegredi constituit. At vix à reliquo agmine digressos, improvisus ex insidijs Mahometanorum occupat manipulus, inq; vestigio omnes contrucidat. Quidquid autem infidus hostis persecutus nece fuerit in alijs, in Patre certè nil nisi Religionem & Sacerdotium se morte plectere voluisse vel eo declaravit, quòd nudum à telo & armis longè diriùs atq; atrociùs ceteris armatis tractârit; innumeris enim vulneribus totum ejus corpus cæsim & punctim discerptum ab Hispanis deprehensum est, vultu tamen ità post fata sereno, ut arridenti esset quàm simillimus. Nec dubitavêre illis locis Christiani inter cæsos pro Fide eundem computare, cujus reliquias diligentissimè ad religionem collegerunt; & militum quidam sanctè asseveravit, se gravem morbum, quo fatigabatur, epotâ, cui frustillum zonæ Patris intinxerat, aquâ depulisse. Natus fuit P. Mendoza Ulyssipone, Hispanis & clarissimi generis Parentibus 24. Augusti Anno 1602. Societatem verò in nova Hispania A. 1621. complexus, in Philippinas, etiamnum Tyro transmisit. Ubi gradum Coadjutoris Spiritualis sortitus, omnibus Apostolicis eluxit virtutibus: sui præsertim contemtu, mortificatione, & in proximos, ægros, præcipuè commiseratione, quibus medicandis & herbarum, & rerum medicarum nonnullam notitiam comparârat.

Cæsus est ad diem 7. Maij
Anno 1642.

P. BARTHOLOMÆUS SANCHEZ.

Uàm verè professus sit mortaliũ omnium Sapientissimus Prov. 30. inter tria sibi difficilia, quartum penitus à se ignorari, nempe *viam viri in adolescentia:* penè evincere videtur labyrinthæus adolescentis vitæ à P. Bartholomæo decursus. Prodigiosè à Parentibus DEum timentibus impetratus, & antequam conciperetur jam Divinis obsequijs devotus, idcirco nomen à S. Bartholomæo traxit, quòd ei die Sacro in lucem prodijt Murciæ in Hispania Anno 1613. Hi sollicitè eductum, novis artibus ab infantia docuerunt ea aspernari, quibus illa ætas maximè capi solet. Rhedas & pilenta asserebant astu Dæmonis ab inferno extitisse, quibus properantiùs ad Tartara veherentur mortales. Quibus persuasus ille pia omnia sectari à parvo, arulas extruere, simulare Sacrificia, concionari ad domesticos, Missis libentissimè inservire, consuêrat. Verùm jam puer Grammaticæ capax, in Gymnasium Societatis traductus, licentiæ solutioris, discolorum Sodalium exemplis inductus, indicia prodere cœpit; quæ tamen gravibus Patris minis & increpationibus in semine consopita sunt, & in contrarium penitus Sacratioris incendij ardorem deinceps eruperunt, quò primùm die trium Japonicorum Societatis Martyrum festivitatem Murciæ celebrari aspexit. Ab his enim conceptâ fervoris flammâ, eodem die viam & ad Crucem, & ad Societatem JEsu arripuisset, nisì febris eum repentina tum, cùm admittendus erat, incessisset. Sed iterum fervorem Spiritûs eadem febris penitus infregit; donec paulò pòst majore incremento exarsit, ubi intellexit Patrem Ferdinandum Perez, cui erat perfamiliaris, in Philippinas Insulas discessum parare, unde perfacilis in Japoniam, quò illum Martyrum exemplum nuper traxerat, esset trajectus. Ergo certus cum eodem Indias, & ibidem ingressum in Societatem petere, dum Parentum consensum requirit, veniam quidem amplectendæ Religionis ab ultro volentibus nullo negotio obtinuit, ut autem longiùs ab Hispania recederet, exsculpere nullis argumentis potuit. Hispalim ergo, ut inter Societatis Tyrones reciperetur profectus, P. Ferdinandum jamjam conscensurum deprehendit: simúlq; novo & repentino ardore inflammatus, celerem resolutionem unà abeundi concipit. Mox Gades, ubi naves discessuræ stabant in anchoris, provolans, in unam earum clandestinè se injicit, nec ullis suasionibus, ac penè violentiâ à naucleris adhibitâ, exigi potuit. Verùm unæ iterum supervenientes à Matre literæ, lamentis fœmineis orbitatem suam graphicè deplorantibus refertæ, in transversùm ità egêre animum, ut excensionem illico concluderet, nisì repentè afflantibus ventis naves solvissent. Mœstissimus ab eo momento juvenis, vultu & animo dejectus, non amplius Indias, sed navigium quod-

P. Bartholomæus Sanchez Hispanus Soc. IESV. ab Idololatris necatus pro Christi fide in Philippinis Buhayeni. mense Iunio. A. 1642.

C.S. d. M.K. f.

quodpiam ab Indijs remeans sibi occurrere suspirabat, cujus beneficio è medio cursu remearet ad suos. Quo nuspiam occurrente, tandem omnino deliberavit ubi primùm Mexicum appulissent, clàm sese subducere, & cursum ad suos relegere. Nec defuit sibi id temporis Dæmon, objectans amaricato jam aliunde animo, contemtum sui à Patribus, qui non instar ingenui, sed ùt mediastinum in via habuissent, ad vilissima nautarum & ægrorum obsequia (fecerunt enim id periclitandæ ejus virtutis causâ) deprimendo: id si in liberum adhuc & sui juris agant, quid tum designaturos, cùm habuerint obligatum? Talia secum turbidis cogitationibus volutantem, novum antevertit impedimentum. Patres enim omnium ignari, ab ipso portu rectâ Tepozotlanum juvenem destinant ad Tyrocinium. Quid agat inter sacrum & saxum deprehensus, neq; tamen, ingenuo pudore retractus, palàm defectionem profiteri sustinens? clàm cum Nauclero convenit, ut ceteris Tepozotlani expositis, ipsum indè clàm secum auferat, opimam recepturus mercedem. Sed inane fuit contra Dominum consilium, qui improvidæ ætatis misertus, compedes malignæ febris illi injecit; atq; idcirco Mexicum ad meliorem curam in Collegium delato, ubi incredibili supra maternam charitate sese haberi expertus est; ità omnes simul animo nubes absterfit, ut exinde nunquam in omnem vitam titubârit.

Animosè ergo manum ad aratrum mittens in Tyrocinio, & per omne virtutū exercitium edomandis naturæ inclinationibus intentus, præcipuum concepit studium imitandi,

tandi, & primario affectu prosequendi S. Xaverium: expertus aliquando intimè in corde sibi dici: *Stude, age, huic Sancto impensè, quem tantopere vides tua indoli consentire.* Quia verò per idem tempus P. Mastrillus Japonem petens, in Philippinis, quò jam Bartholomæus immigrârat, substitit, non solùm affectus hos in Divum, cujus tot ingentia beneficia in illo legebat, immensè adauxit, verùm etiam desiderium petendi Japones sufflammavit, ut proinde continuò copiam eos adeundi per literas apud Præpositos sollicitaret. Chirographum quin etiam, expresso è pectore, quà cordi imminet, sanguine conscriptum, quo se Divo pro salute Japoniæ dedicabat, Mastrillo tradidit: vicissimq; pulverem de corpore Sancti delimatum vulneri indidit, ut exinde veluti cordis sui possessorem circumferret. Atq; hoc suo in Divum studio, quem jam modis & praxibus omnibus Mastrilli venerari satagebat, sentiebat ingentes sibi animos ad virtutes addi, obedientiam præsertim, quâ ad Superiorum nutus indifferens, ità lubens & quietus, inter tam incensa Japoniæ desideria vivebat in loco & statione qualibet, ac si ea divinitus ipsi designaretur. Paupertatis amator ùt Matris, nihil novi in vestitu unquam admittens, eò quòd novos aliquando calceos indutus, ità amarè & pertinaciter sibi internè Sanctum id exprobrantem fuerat expertus, ut quietem & hilaritatem recipere nequiverit, dum exuisset. Idem in adversis & tentationibus omnibus, impuris maximè, certum illi erat perfugium, ità familiare, ut cùm ijs aliquando videretur sibi oppressus, & ad extrema deductus, fiducialiter ei quereretur; *Sanctè mi Pater*, inquiens, *ecce jam huic impar certamini, sustinere ultrà non valeo.* Momentóq; abstersis fœdis imaginibus, vidit simul tetras quasdam umbrarum larvas à se diffugere. Laborabat aliquando sub gravi desolationis pondere, insolitâ Cælestium suavitatum penuriâ, cui medendæ ad Sancti Altare & imaginem confugiens, videt illam ingenti Cruce, à capite ad calcem prætensâ, totam propè contegi: & ex eo tempore expertus est majoribus se, quàm unquam aliàs, animi corporisq; doloribus opprimi, donec penitus Christo in Cruce per mortem configeretur. Non minima ex ijs crux fuit Sacris jam initiato, incredibilis animi angor, quo ex verisimilibus argumentis angebatur, suam in Sacerdotem inaugurationem irritam esse. Tantúmque anxietas processerat, ut eum metum, quo verebatur alijs eâ re sempiterni causa esse exitij, libentissimè morte redempturus esset. Itaq; novendiali præmissâ apparatione, dum ipso Primitiarum die afflictissimus ante Sacrum erat, & inter querelas patrocinium S. Xaverij implorat, allapsa vox illi est: *Quid tu te desertum à Sancto tuo quereris? eáne, quæ in te contulit beneficia, tui deserti indicia sunt? Quoniam verò te illi semel commisisti, eidem te posthac permitte, tolerando potior, quàm fruendo futurus. Studium æmulandarum ejus virtutum nova: & nunc referendæ pro acceptis per eum donis gratiæ, Deo primam istam hostiam lita.* Abstersis ità majore parte animi cruciatibus, maxima cura eùm incessit, an ostentum in Xaveriana imagine Crucis jam completum, an porrò novis in se doloribus explendum esset? Cùm superiorum jussis occupatus Buhayanam in Arcem destinatur, præsidiarijs suâ operâ adfuturus, & circumjectos Mahometanos ad Fidem allecturus. Quod dum instantissimè, sed nullo penè, ob gentis pervicaciam, effectu procurat, evocatur à P. Provinciali Samboangam, principem Hispanorum in Philippinis stationem, ad concelebrandam sæcularem institutæ Societatis memoriam. Ubi ipse instaurato per Sacra Exercitia Spiritu, quia majorem à repetenda Buhayana Colonia reluctantiam in se sentiebat, magnopere oravit illuc remitti, Deo ipsi nec cogitanti lauream cupitæ mortis in reditu disponente. Migranti enim navigio unà cum militum supplemento, duo Insulæ Principes Mahometani Coralatus & Manaquerius, sexaginta navibus hostiliter occurrunt. Pater arrepto Crucifixi simulachro Hispanos ad fortiter dimicandum in Christi hostes animabat, donec post bidui certamen victi tandem numero cessêre Christiani. Irrumpentem stricto ense Manaquerium sibi antehac simulatâ familiaritate addictum interpellans Pater, *amice Manaquerie*, exclamat; sed ille factis amicitiam negans, ejus gutturi sicam altè immergit, & alius quispiam in genua provoluto, oculósque & manus in cœlum tollenti, acinace vulnus bipartito capite superaddit. Atque ut liqueret, quem hostem in Viro Dei persequerentur, solum præterea inermem Patris puerum Ignatium ejusdem odio contrucidant, Hispanis Indisque armatis omnibus servatis. Id quod accidit Anno 1642. initio Junij, ætatis ejus 33. Societatis 11. Patris reliquias Hispani milites summâ pietate ad venerationem collegêre: Manaquerius autē ante lapsum annū ab alio Principe ditione suâ exutus, omnibus suis, etiā sorori Coralatis Conjugi exosus, per montes & sylvas vagus vitam traxit.

 P. ANTO-

P. Antonius Rubinus, P. Antonius Capecius Itali, P. Albertus Mecinski Senatorio Regni ordine Polonus, P. Didacus de Morales Hispa: P. Franciscus Marquez Iapon, Soc: IESV, post toleratum infusæ aquæ, et violenter expressæ tormentum, in scrobem è pedibus suspensi, et pro fide necati: in Iaponia Nangasachi. A. 1643. 22. 23. et. 25. Martij.

C. Screta. d: M. K. f.

P. ANTONIUS RUBINUS, cum quatuor Socijs.

FAcinus aggredior narrare Christo gloriosum, ausu fortissimum, toti posteritati admirandum magis, quàm imitandum: quod nisì speciali S. Spiritûs impulsu susceptum esset, vituperationem magis mereretur, quàm commendationem. Jam ex eo tempore, quo P. Mastrillum crudeli morte Japonia sustulerat, arctis adeò custodijs à Tosciogunsama Imperatore claudebatur, ut nulli prorsus sive Europæo, sive Japonio illuc irrepere fas esset. Interim P. Antonius Rubinus è Cocinensi Provincia Macaum missu P. Generalis appellens, ibiq; primùm literas ejusdem reserare jussus, intellexit ex ijs se Visitatorem Japoniæ & Sinarum constitutum. Cujus prima statim cogitatio & cura fuit, Japoniam nullatenus deserere, sed omni, quâ fieri posset arte & modo, tot Sociorum sanguine rigatum solum quantovis periculo adjutum ire. Et quamvìs id fieri posset per alias in subsidium afflictissimæ Patriæ submissas operas, avebat tamen incredibili desideriorum æstu per seipsum eam invisere, tum quia suo Visitationis Japonicæ muneri id directè & primò conveniebat, tum quia missis alijs in tam aperta discrimina se subtrahendo, judicabat sinistri rem exempli futuram; reipsâ autem, ut Martyrij gloriam per tot navigationes quæsitam, & nunc propè in manibus

positam

positam consequi daretur. Cùm igitur hoc in animo firmiter statuisset, Macao autem ob interdicta à Japoniæ Tyranno omnia indè commercia, id nullatenus perfici posset, continuò Manilam Philippinarum Insulam trajicere statuit. Verùm reflantibus ventis à cursu in Cocincinam actus, incredibili solatio novellis illis Christianis per aliquot menses fuit. An. 1641. resumpto cursu, difficili sesqui mensis navigatione Manilam tenuit: ubi continuè de eventu votorum suorum sollicitus, nè videretur temerè & inconsultè discrimini caput objicere, à P. Francisco Colin Philippinarum Provinciali obtinuit, ut gravissimis Patribus in consilium vocatis, injungeret illis super certis à se scripto exhibendis punctis seriam coram DEO deliberationem. Convocati ergo præter, Provincialem, ejúsq; Antecessorem, fuêre tres Provincialis, totidémq; Manilani Rectoris Consultores, cum Rectoribus Collegij & Seminarij, duóque Theologiæ Professores, quibus scripto tradita fuêre ad dierum aliquot deliberationem hæc præcipuè puncta: 1. *Liceretne Patribus in Japoniam tam asperis temporibus, tam atroci gliscente persecutione, proficisci?* 2. *An id etiam expediret?* 3. *Utrum, si qui eò destinandi essent, videretur ipsemet cum illis Visitator ire debere?* Negotio pluribus diebus à Patribus expenso, pérq; Sacrificia, preces, & voluntarias pœnas DEO recommendato, iterum convocati, in hanc unanimes cōvenêre sententiam, quæ scripto à P. Joanne de Bueras complexa, ita habet: Ad 1. *Ire in Japoniam ad comprehensionem & mortem manifestò certam, & nulla ex parte dubiam, censeo non licere, ob damna gravissima, quæ res indè Christiana captura sit, sinè ullius utilitatis compensatione; impeditis etiam, ùt est ejus gentis ingenium, opportunis in posterum remedijs. Et hoc maximè casu, si ullo unquam, illud exercendum est, quod Christus verbo & exemplo docuit, & sua in apologia S. Athanasius observavit. Neq; decet eâ ratione gloriam Dei defendere, cùm satis id jam præstitum sit tot inclytis martyrijs; præsertim paucis abhinc mensibus, Oratorum Regis Catholici, & Comitum, unius omnino & sexaginta, diversarum nationum, ætatum, conditionum à Tyranno pro Fide interemptorū. Ad alteram; est obligatio procurandi Japoniæ Christianitati auxilij, omni quo potest prudenter fieri modo; eáq; P. Visitator obstringitur, cui summus Pontifex id ex Officio commendavit. Ea propter si qua spes est posse per Coream aut aliâ viâ indeprehensos eò penetrare, illico mittendi sunt, nullo nationum discrimine, qui linguæ & morum ejus gentis experti sunt; designandíq; præterea qui sedulò linguam condiscant, ex ijs, qui se ad eam missionem divinitus excitari senserint. Ad tertiam; si Pater Visitator habet idoneum quempiam, ùt habere audio, quem suo loco ad Provinciæ gubernationem relinquat, censeo in hisce circumstantijs expedire, ut ipse cum socijs in Japoniam ituris eat; idq; plures ob causas. Prima ea est, quia apprimè laudabile est superiorem intrà suæ jurisdictionis fines, dummodo non desit reliquo officio suo, præcedere sibi subjectos exemplo ad ea, quæ difficiliora & vehementer ardua sunt; cujusmodi est, vitam pro Christo ponere, próq; ovibus suis. Altera ratio est; quia cùm Confessioni Fidei turpiter defuerit miserabili defectione unus è subditis ejus, quem item Visitator pro suo munere Vice-Provincialem in Japonia tantisper nominaverat, dum certiorem faceret Præpositum Generalem, profectò futurum est è magna Dei gloria, & Patri Nostro aliquod justi doloris levamentum, itidem & universæ Societati; & aliqua Romanæ Curiæ, atq; universo Christiano Orbi satisfactio, si Visitator item quispiam nō contentus ijs, quæ Xaverianus ille Heros Marcellus Franciscus Mastrillus eum in finem præstitit, & perpessus est, ipsemet opitulatum eat illi Ecclesiæ scandalum passæ, & reductum, si fieri possit, ovem illam suam errantem, & si fuerit necesse, suo etiam sanguine compensatum damnum, quod illatum est, elutúmq; eam maculam, quæ Societatem magnopere fœdavit. Tertia ratio est; quia multa reddit facilia & expedita P. Visitatoris præsentia, quæ alioqui superatu perdifficilia sunt, quantavis cura & diligentia adhibeatur, & trahunt plerumq; secum grandia impendia; & subditis insigni solatio est in rebus asperis suum habere secum Superiorem Majorem. Postrema demum causa est: quia cùm Superioris officium, in his præsertim Indiarum Provincijs, admodum grave sit, haud æquum videtur eum præcipuâ solatij parte arceri, quod habere possit: & si privatorum quisq; omnes itineris ex Europa suscepti labores hoc uno bene collocatos existimat, si ad Missionem adeò gloriosam designetur, profectò non videtur ab ea Superior debere excludi, quoties citra sui dispendium officij, multæ opportunitates, & impensius Societatis bonum illi faciunt occasionem: imò videtur laude dignus fore, idipsum si attentet.*

Votorum summam se obtinuisse videns P. Visitator, consilium illico Gubernatori Philippinarum Sebastiano Hurtado Corcueræ, communicat, & iste omnem opem ad transmissionem compromittit. Ergo ocyssimè viam Macaum relegit, ut designato pro se absente Vicario, ne quid interim gubernationis muneri deforet, Manilam renaviget, rectà indè Japoniam petiturus. Sed non exiguam

Macai

Macai remoram iterum passus, conantibus omni ratione iter ei in Japoniam dissuadere, tum Patre Provinciali Japoniæ, tũ Sociis Macaënsibus omnibus; ipse tamẽ rebus omnibus bene in omnem eventũ constitutis, Manilam deniq; repetit, assumtis socijs P. Petro Marquez, 66. annos nato, & Andreâ Vieirâ Japone Coadjutore. Atque ità Divino impulsu manifestè illum agente, ter sesqui anni spatio tam vasta, tam obnoxia latrocinijs, tam aspera tempestatibus maria tranavit, semper integer valetudinis & virium, cùm tamen senex esset 64. annorom. Manilâ discessum paranti, superveniunt multiplices à Provinciali Japoniæ, & primoribus Socijs Macao literæ, omnibus modis profectionem illam dissuadere conantibus; quibus ipse unâ Epistolâ ad Provincialem Japoniæ datâ satisfacturus, in hæc verba respondit. *Primum propositionis caput meam ipsius personam attinet; nempe videri satius, hâc omissâ transmittendi in Japoniam occasione, aliam ab hac proximam opperiri. Gratissimus mihi sanè est animus R. V. & meorum Patrum, quo persuadere student ijs argumentis quæ proferunt, ut nunc quidem profectione desistam. Sed ego omittere non possum, quin sequar vocantem DEUM: vererérq; si Macaum reverterer, nè mihi Jonæ fortuna contingeret,* quando fugiebat à facie Domini, *& me Oceanus absorberet. Nihil Provincijs me absente decedit; relinquo ad quem in rebus recurri possit: & anno proximo novus illis aderit Visitator, ego jam enim ab anno Patrem Nostrum admonui, me in Japoniam meditari, quò maturè mihi successorem sufficeret. Sed illud ad cumulum est, quòd qui me tali vocatione ciet, idem ille DEUS Provinciarum necessitatibus abundè subveniet. Non est mihi alligatus Deus; sed ipse suâ providentiâ res ità suaviter disponet, ut nullam ex mea absentia jacturam capiant. Adhæc mihi videri ajo fore, ut si ab hoc itinere prohiberer, Provincijs aliquod grande incommodum Deus permitteret, ob suæ voluntatis executionem neglectam.* Non est alligata manus Domini ad unum. *Faciamus ipsi quod ille inspirat, & ipsi cura erit eorum conficiendorum, quæ sollicitant homines.* Itaque deliberatâ jam certâq; profectione antequam Manilâ solveret, varias dedit ad diversos literas, quarum aliquas, quia nescio quid Divinum spirant, placet hic attexere. Primæ ad P. Joannem de Matos, Assistentem Lusitaniæ Romam datæ, sic habent: *Visum fuit hoc anno mitti omnino Patres aliquos in Japoniam, ad opitulandum illi Christianitati tantopere afflictæ, cui nullus jam omnino Sacerdos præsto est. In eum finem huc Manilam Macao veni, quoniam apprimè propitium huic consilio sortitus sum Gubernatorem harum Philippinarum, suppeditato navigio & nautis, quorum copia Macai non est. Stamus in procinctu ad profectionem. Qui proficiscimur, hi sumus, P. Petrus Marquez 4. Votorum Professus, P. Albertus de Polonia, P. Didacus Morales Professus 4. Votorum, P. Antonius Capecius, P. Alphonsus Arroyus Professus 4. Votorum, P. Franciscus Cassola, P. Franciscus Marquez, P. Josephus Clara, & Frater Andreas Vieira Coadjutor Japon. Ego quoque cum illis unà decrevi transmittere, Deo favente, nam meis ipse oculis, quid præstari possit cupio lustrare: cùmq; Japoniæ Visitator existam, ipsa videtur exigere ratio, ut id officij exerceam; fieríq; potest, ut res ità dispositas nanciscar, ut oporteat eâdem me navi Macaum reverti ad nova subsidia submittenda. Deniq; in omnem fortunam comparatus eo; confidóq; Divinam Majestatem hoc in itinere nobis propitiam fore, Sanctis Sacrificijs & Orationibus R. V. quibus me impensè commendo. Sunt qui ambigant, omnésne hoc anno transmitti expediat: sed si omnes nequiverint, certè pars eorum media ibit.* Manilâ 20. Junij 1642.

Alteræ ad Socios Mediolanum inscriptæ ità sonant. *Postquam adjuvandæ Japoniæ Consilium diu multúmq; versavi, decrevi novem eò Patres mittere, delectos è multis, magni fervoris & Spiritûs; statuíq; me illis decimum adjungere, & mea ipse in persona cũ illis ire; arbitratus, quoniã Iaponiæ Visitator constitutus sim, eũ me reipsa oportere, non verbo tantùm & nomine gerere, & vexatam eam Christianitatem invisere, de qua illud usurpare possumus:* Singularis ferus depastus est eam*: quódq; deterius est, his minimè contentus Tyrannus, clamat insuper:* Exinanite, exinanite, usq; ad fundamentum in ea, *stirpitus eam, radicitúsq; nitens eruere. Et ut vobis Patres mei amantissimi, id quod est, fatear, nec animus mihi suppeditaret, nec verba, quibus ad expeditionem adeò periculosam quenquam meorum admonerem, nisi præcederem illos exemplo, nisi primus illis viam aperirem. Cùm recordor unum signorum boni Pastoris à Christo indicatum illud esse:* Et ante oves suas vadit; *video me bonum pastorem non fore harum ipsius ovium delectarum, nisi prior illis vestigia signem. Itaque quando me DEUS citra omne meritum meum Pastorem constituit hujus dilecti gregis sui, æquum est eam à me conditionem observari; præcedámq; alios, viam illis demonstrans. Superiores nisi ad difficiles & arduas Missiones primi fuerint, ægre nanciscentur qui se ad eas occasiones exhibeant: at si exemplo inter primos extiterint, multos habebunt qui subsequantur. Multi mihi Patres manus injecerunt, nè per me ipse in Japoniam trajicerem,*

orem, & *multas ad id rationes adduxere: Sed Deum de me pœnas sumpturum fore existimo, si efficacem ejus vocationem non sequar. Et sanè quando mihi DEus pro sua Divina misericordia ansam in manum dedit, quantæ vecordiæ foret, uti nescire tam commodâ & opportunâ occasione? Decrevi ergo cum novem Socijs eò transmittere, sperans per illorum merita & virtutes, DEUM aliquam etiam mihi particulam earum suarum gratiarum & favorum collaturum, quæ illis præbiturus est. Conabimur, quoad fieri poterit terram inobservati capere: sed DEO si secùs complacitum fuerit, ut nè pedem in solo eo ponere liceat, animæ certè Cœlum occupabunt, comprehensis nobis affectísq; Martyrio; quæ sors si nobis obvenerit, quid felicitatis amplius optari potest? Ego pro Christo mori non mereor; sed ipse dignus est pro quo omnes moriamur; ideóq; mihi prorsus diffisus, & tam boni Domini dignitate confisus, non cunctabor qualibuslibet me tormentis exponere, certus Christum in nobis non nos pati, quidquid pro ipso patimur: ùt Sanctus ait Cyprianus, idcirco Christum, cùm S. Petrum admoneret Martyrij, quod erat subiturus, dixisse:* Vado Romam iterum crucifigi: *quæ verba explicans S. Ambrosius ait, intellexit ergo Petrus, quod Christus iterum Crucifigendus erat in servulo. Et Dominus est is qui patitur in Martyribus: Tu vincis in Martyribus: Quid contremiscimus? Existimamus eum nobis tantum virtutis ac roboris præbiturum, quantum ad toleranda ea omnia tormenta, quæ nos volet ipse tolerare, necesse sit; certúmq; est, quod non patietur nos tentari supra id quod possumus, sed faciet etiam cum tentatione proventum, definitis unicuiq; cruciatibus pro modo virium spiritualium, non ultra eas. Qui si curam habet uniuscujusq; capilli justorum suorum, multò magìs illi curæ fuerit definire, quæ quemq; tormenta volet sustinere. Soluturus post biduum ad mei muneris executionem, nolui priùs conscendere, quàm istius Collegij Patribus Fratribúsq; cunctis valedicerem, invitarémq; ad ferendam nobis opem in hac magnanima Missione. Constitutum relinquimus, ut quotannis in posterum Patres in Japoniam destinentur ex ijs, qui in virtute & mortificatione progressus ampliores habuerint. Et si quis inter vos est (ùt multos esse credo) qui vitam & sanguinem suum consecrare desideret benignissimo illi & amantissimo Domino, qui pretiosissimum suum dedit pro nobis; jam tempus est, & occasio est peropportuna. Christus sitit sanguinem nostrum, & ideo in Cruce fixus clamat:* Sitio. *Cur non restinguamus sitim ipsius, oblato illi promptè, quem habemus in venis, sanguine? Non nos terreant crudelia tormenta, quibus Tyrannus Ministros Evangelij excruciat, quia Dominus ea Cœlestibus consolationibus & gaudijs animi dulcia efficiet. Nos ij non sumus, qui passuri simus, sed Christus in nobis; si glorioso Martyri S. Cypriano credimus, qui pulchris illis verbis ad martyrium nos accendit:* Militate fortiter, dimicate constanter, scientes vos sub oculis præsentis Domini dimicare, confessione nominis ejusdem ad ipsius gloriam pervenire, qui non sic est, ut servos suos tantùm spectet, sed ut ipse luctetur in nobis; ipse congreditur, ipse in certamine agonis nostri & coronat pariter, & coronatur. *Et si sic est, ùt verè est, quid metuimus? quid dubitamus? conjiciamus nos in amabilissima & tutissima brachia Christi Crucifixi, ipsíq; fidamus, dicamúsq; cum Apostolo S. Paulo:* Scio cui credidi. *Patres mei, non fallit nos Christus, dum nos invitat, sed pugnat nobiscum, subveniens nobis beneficijs favoribúsq; extraordinarijs. Nos præcedimus aperturi viam, & accensuri pyram. Venite Patres mei, venite; succurrite nobis, non cunctemini ampliùs, quia appropinquavit Regnum Cœlorum. Expergiscamur tandem ab omnibus commoditatibus & inanitatibus, & serio nos Christo consecremus, quia merces nostra copiosa est nimis. SS. Sacrificijs & orationibus omnium me commendo, Manilâ 1. Julij 1642.*

Tertia ad Macaënse Collegium data epistola ità inter reliqua habet: *Nolui postremum hoc iter suscipere, nisì vale meis amantissimis Patribus & Fratribus dicto, quos mecum fero, non dicam inscriptos, sed impressos animo & cordi meo, propter eam caritatem, quâ complector singulos in Domino. Semper dilexi omnes, diligo, diligámq;, & dum in vivis fuero, & postquam desiero vivere; nam verus amor nunquam interit, sed semper viget. Decrevi transire in Japoniam ego ipse, ut satisfaciam Visitatoris Officiò, quandoquidem ut id gererem DEO complacitum est. Neq; me Pater Noster Visitatorem ideò dixit, ut Macai residerem edens & bibens, sed ut loca concursarem obligationi meæ, hoc est jurisdictioni subjecta; cujus cum princeps portio Japonia sit, par est ab illa me ordiri, méisq; ipsius oculis observare, quid possit adferri remedij animis illis prorsus destitutis, & extremâ necessitate spirituali laborantibus. Et fortasse tam liberum nanciscar ingressum, ut eodem navigio remeare compellar, ad sollicitanda operarum supplementa uberiora. Et si DEO cordi non fuerit tam facilem ut ingressum habeamus, at nostro in Officio moriemur, eoque in opere, cujus existimus debitores: & intelliget Orbis Christianus, Societatem omni studio, quo potest, eniti, ut Operarios in Japoniam immittat, & Christianis ibì lapsis succurrat, qui nobis concrediti sunt. Et ut, quod est, dicam, ma-*

ximi feci constitutum esse me ab R. P. N. Generali Visitatorem hoc rerum statu, non equidem gubernandi cupidine, quâ, DEO auctore, vacuus sum; sed Japoniæ adeundæ factâ opportunitate, & ejus exequendi desiderij, quod olim mihi DEUS ejusce expeditionis injecit; & profectò satìs videri possem vecors & stolidus, si oblatâ divinitus occasione frui nesciam, mihíque metipsi studere: tantósque in me adhoc iter impulsus experior, ut si eo dimisso Macaum reverterer, sanè metuerem, nè me DEus mari obrueret suæ vocationi renitentem, eveniretque mihi, quod olim Jonæ imperium Domini detrectanti. Quapropter Patres ac Fratres mei, consilium hoc meum in bonam, non in lævam partem accipite; ut sequar vocantem Deum, ipse me vocat; ipse scit, quem in finem; scit non obfuturam officio meo eam absentiam meam, & ipse supplebit omnia suavitate permagnâ. Nè quæso tantum mihi bonum impedire studeant, néve ijs me frustrari beneficijs, quæ mihi Deus destinat. Scio quid mihi, & Ordini nostro prosit. Quis scit, velitne Deus ea claustra tā pertinaciter obserata, meâ illuc itione reserare? ut subinde vos omnes possitis subingredi, & vestris illis ardentissimis desiderijs satisfacere, quibus à DEO cumulamini? Nulla mei jactura est; imò levatur istud Collegium magno hoc peccatore; qui fortasse multa vobis beneficia impedit, quæ, si abessem, Deus in illud conferret. Sinite mitti in mare miserabilem hunc Jonam: sic enim fortè cessabunt omnes tempestates & procellæ. Sinite me ire & periculum exequi, ùt à me DEUS exigit. Nè me ampliùs sollicitate ad reditum, neu scribite literas, quibus impedire susceptum meum conemini; neque animum & cor meum ampliùs affligite, repræsentandis, ùt vestris in Epistolis facitis, incommodis: nè succensete huic Vestro Fratri & servo, néve querimini, nolle me sententiæ quorundam assentiri; sed gratulantes mihi potiùs, méque vestris SS. Sacrificijs & orationibus prosequentes, dicite lætis vocibus; pergas secundis avibus, Deus te sospitem perducat, votis tuis faveat, & optatum in portum agat: his enim faustis acclamationibus recreatus ibo, & securus à Domino exauditum iri servos suos. Et quanta foret ea felicitas mea, si Domino cordi futurum esset, ut vitam amitterem, imò rectè ut loquar, servarem ipsius causâ? non sum equidem tanto bono dignus, neque gratia tam insignis cadit sub meritū. Sed quamvis ego dignus non sum, qui vitam impendam pro Domini amore; at certo certius est ipsum esse dignum, cujus studio omnes occumbamus. Itaque de me ipso prorsus diffidens confidénsque promeritis Christi, in ipsius me brachia divina conjicio, ut de me, quod ei placitum fuerit, hoc agat. Et quid possumus reformidare mali, loco tam tuto constituti, quàm sunt brachia Domini? nónne ipse promisit, nemo eos de manu mea rapiet? Veniant ergo quotquot excogitare tormenta potest humana malitia, non poterunt ea nos divellere à brachijs amabilissimi Domini. Verum est quidem nos pati pro Christo; sed verum item est Christum esse qui patitur in nobis: itaque dixit S. Cyprianus: Dimicate constanter, scientes nos sub oculis præsentis Domini dimicare, qui non tantùm servos suos spectat, sed & ipse luctatur in nobis; ipse in certamine agonis & coronatur pariter & coronat.

Placuit non omnes pariter periculo objici, sed ut quinque nunc, quinque reliqui anno sequente transmitterent: & quibus animus fuerit hujus expeditionis, intereà comparabunt se, ut post eos quinque, qui jam hìc resistunt, subintrare possint. Faxit DEUS, ut patefiat Japonia, idque non operâ sæcularium aut mercatorum, sed Religiosorum. Reverentiæ Vestræ, Patres mei, se comparent seriò, ut succedant ijs, qui jam admoniti sunt; nos præcedimus viam facturi, reseraturíque portas. Ipsi magnum instruant apparatum egregiæ Virtutis & mortificationis. Dent sese integrè Deo, facto ab omnibus suis commodis sempiterno divortio; neque enim aliter huic susceptioni apti fuerint. Ah Patres ac Fratres mei, videre mihi videor fervorem vestrum, vósque lætantes exultare ardentissimâ cupiditate conflagrandi ob amorem Christi in rogo, aut pendendi in foveis illis immanibus. Animo magno estote. Appropinquat Regnum Cœlorum. *Ego si fortè in Japonia perstitero, significabo quid facto opus sit; & omnino prolixè scribam per hanc ipsam redituram, quâ jam vehemur, navem.* Pax DEI quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras. JESUS sit refugium vestrum. *Si me videre atque alloqui voluerint, defigant oculos in Christum Crucifixum, ibì me invenient ad pedes cum Magdalena abjectum, deplorantem mea grandia peccata; ijs Sacratis pedibus memet contradidi, in illis dormio & vivo, illos complector dicens:* Da mihi, Domine JESU, ut sequar vestigia tua; mi JESU, da quod jubes, & jube quod vis. *Atque hisce finio, amplectens omnes, unumquemque singillatim, eo amore & affectu, quo possum maximo, & pedibus omnium advolutus peto plenis lachrymarum oculis, nè hujus magni peccatoris obliviscantur & ignoscant erratis meis in gubernando admissis & modicæ ædificationi, quam præbui, dum in sanctissimo illo Collegio versatus sum: Spiritus Sanctus impleat corda vestra; Charitas Christi possideat animas vestras; Amor Christi JEsu, & Beatæ Virginis Deiparæ habitet in mentibus vestris. SS. Sacrificijs & orationibus Patrum & Fratrum me plurimùm commendo.* Manilæ 4. Julij 1642.

Relictis

Relictis ergo Manilæ quinq; in annum sequentem ex designatis ad iter Japonicum Socijs, nè si prodi eos contingeret, omnes simul in potestatem hostium venirent, quatuor cum illo profecturi, P. Albertus Mecinski, P. Antonius Capecius, P. Franciscus Marquez, & P. Didacus Morales, Sinicam induti personam Anno 1642. 5. Julij, horâ post noctis dimidium tertiâ, clam omnibus conscendêre navigium. Navicularij maximis muneribus à Prætore conducti, prospero celeriq; cursu eos exposuêre in quadam exigua Satzumæ Insula 12. Augusti: ubi Patres omnes genibus nixi, osculis terram libantes, manibúsq; in Cœlum levatis, infinitas Deo gratias manantibus gaudio lachrymis agebant, quòd se in eam tamdiu, tot votis cupitam terram adduxisset, unde brevem ad æternam Patriam sibi transmissionem ominabantur. Ibì tugurium è virgultis adversùm aëris injurias moliri, assumptóq; Japonico, quê attulerant, cultu, crinem etiam more gentis ad dissimulandum raserunt. Verùm paulò pòst ab intentissimis quaquaversum excubijs observati, comprehensique, Nangasachum 21. Augusti invecti sunt. Die postero ex ergastulo, in quo ferro & nervis innexi totam noctem precando insumpserant, ad Gubernatorem producti, & per interpretem quendam Jendo, sive Joannem (id nominis adsciverat Fidei è Societate nostra desertor Christophorus Ferreira, cujus revocandi, si possent, gratiâ potissimùm iter illud susceperant, & quê Divina Misericordia respiciens, tandem A. 1652. Martyrem fecerat) examinati, ore P. Visitatoris intrepidi responderunt: *Sacerdotes se esse è Societate JEsu, cujus Fidem Japonibus prædicatum venissent.* Dum Joannes Gubernatoris jussu, *velintne*, sciscitatur, *ejuratâ Christi Fide, secundùm Japoniæ mores institutáq; vivere? ingentibus illos cumulatum iri opibus & honoribus, quæ Regiâ fide sponderet.* Ad hæc commotior P. Visitator: *apage*, inquit, *tenebrio, desertor, lucifuga, apage ad tartarum & avernales præstigias, quibus nunc apostata famularis. Quæ te Parca, quæ tigris, quæ viperina progenies, aut quod alivd terris infame monstrum progenuit, qui tam vecordi nos audeas interrogatione experiri?* Perculsus miser tam robustâ reprehensione, ùt qui ea ipsa interrogata coactus proposuerat, è vestigio se proripuit, neque ex eo ampliùs in conspectum Patrum venit. Ergo Gubernator ipse (erant enim omnes Japonicæ gnari) sciscitatur: *perveniss&tne ad eorum aures severitas proscriptionis Imperatoriæ, quâ omnes Christi cultores, Sacerdotes præsertim, sub atrocissimis, quæ excogitari possent, tormentis arcuisset? & quâ ergo dementiâ ausi fuissent irrepere in Regnum, tot custodijs obseptum, ut eas fallere omnino sit impossibile?* Respondit P. Visitator: *edictum Imperatoris probè sibi fuisse cognitum; sed mandatis Magni Dei, Cœlo terraque dominantis, magìs obtemperandum fuisse. Ejus causâ nunc libenter se corpora sua offerre in omnes pœnas & cruciatus, in omne genus contumeliæ & injuriæ, cùm aliter ob celeritatem comprehensionis, lucrandis animabus DEO obsequium præstare non liceat.* His magnâ adstantium admiratione & stupore auditis, detrusi sunt in teterrimum septem mensium carcerem, modico orizæ, & aquæ dimensæ pauxillo sustentati: cùm interim modò singulis, modò, nè ad ulteriores cruciatus fatiscerent, alternis diebus, aquæ in os infusæ ingentem vim, & rursum violenter, compresso ventre, egestæ, sustinere cogerentur. Tandem seu defatigatâ crudelitate Gubernator, seu desperans posse eos à Fide quibusvis tormentis abduci, A. 1643. 17. Martij singulos in obscuram fossam è pedibus pubetenus suspendi, & quà inediâ, quà convulsis præcordijs, quà sanguinis & intestinorum in caput defluxu, lentâ morte consumi imperat. Quâ sententiâ flexis genibus, summâ veneratione & actione gratiarum exceptâ, strigosis jumentis impositi, capitibus ad ignominiam dextrâ parte semirasis, oribus ferro frenatis, vinctis à tergo manibus, inscriptâ chartaceo vexillo, quod in dorso alligatum quisq; ferebat supplicij causâ: *quia Christi Fidem contra Imperatoris vetitum prædicaturi venissent in Japoniam:* circumvecti sunt per primarias Nangasachi plateas, inter inconditas infinitæ plebis exsibilationes: ac demum in monte Martyrum singuli in fossas singulas, exosculatis priùs funibus aliisque mortis suæ instrumentis, suspensi, & toto penè corpore demersi sunt. Occubuêre ùnus altero priùs, ùt sua cuique virium firmitas emolumento fuit ad productiorem pœnam. Et primus quidem omniū P. Visitator 22. Martij die, sexto quàm fuerat suspensus. 23. successit P. Albertus Mecinski, reliqui duravêre usq; ad 25. quos eo die adhuc spirantes, unà cum mortuis duorum corporibus extractos, obtruncavêre, & frustatim dissectos, inque cinerem flammis redactos procul in mare demersêre, nè quidquam exstare posset surripiendum ad venerationem. Mors eorum celebrata est Macai ingenti Urbis lætitiâ, solenni omnium campanarum tinnitu, tormentorum tum curruliūm, tum manualium explosione, hymno

Ambrosiano solenniter decantato, & festis ignibus octo per noctes ad hilaritatem accensis. Soror decrepita P. Visitatoris, quæ diuturno tempore fulcris cogebatur ad gressum niti, ubi Eporodiæ nuncium gloriosæ ejus mortis accepit, seu magnitudine insolentis gaudij, seu Divino prodigio ità confirmata est, ut ex eo tempore sui potens gradum firmum receperit, neque ullius opis ad incessum deinceps eguerit. Neq; ab hoc deinceps anno ullus Catholicorum Sacerdotum ingressum in Japonem tentare præsumpsit, nè pro virtute in vitium impingens, vitam aperto mortis discrimini, contra datam à Christo cautelam, temerè expositum iret. Nunc ea, quæ cuilibet illustrissimorum Heroum fuêre propria prosequamur.

P. ANTONIUS RUBINUS, natus fuit Strombini in Insubria, Societatem Aronæ A. 1596. annum agens 18. complexus. Absolutâ Mediolani Philosophiâ cum P. Alberto Laërtio transmisit in Indiam, ubi auditâ Goæ Theologiâ, & eàdem mox Cocini in Malabare doctâ, binis vicibus in Legatione Pro-Regis Lusitani nomine obita, manifestum vitæ periculum evasit. Sed majus utroq; discrimen fuit, quod in liberanda Meliapore, S. Thomæ tumulo celebratâ Urbe, subijt. Bisnagensis namq; Reguli conjunx impotens fœmina, occasione Regis morbi, ad quem depellendum centum hominum victimas Idolo immolari fecerat, Meliaporem obsidione tumultuariâ cinxit; ad cujus eliberationem missus fœcialis P. Antonius, cùm in immensam auri vim, solvendæ obsidioni ab hostibus postulatam, consentire non posset, angustissimo carcere & compedibus conclusus, nudâ humo cubare, ciboq; vix ad mortem arcendam sufficiente totos 65. dies vivere coactus est. Donec tandem civium Meliaporensium munificâ largitione, captivitate ereptus, pristinis suis concionum & catecheseos laboribus restitueretur. Post hæc Rectorem egit ejusdem Urbis Collegij quadriennio; pôstque procuratam decennali prædicatione orã Piscariam, præfectus est Collegio Cocinensi; sub quæ tempora invitatus à PP. Chinensibus ob eximiam Matheseos peritiam ad ejus gentis culturam, autoritate Patris Generalis translatus est Macaum, ubi Visitatoris Chinarum & Japoniæ accepit officium, & in Japonia optatissimæ mortis, quam retulimus, gloriam. Cæterùm immensa quædam in eo charitas eluxit in Deum, quâ offensis illius summæ bonitatis ità indolebat, ut propè emoreretur. Eâ hyeme quam in Cocincina, Urbe Cacciani, tempestate maris illuc ejectus transegit, contigit pijssimi cujusdam Civis Christiani omnia Cœlitum signa & imagines ab apparitoribus violentè intercipi, quæ Gubernator jussit pro foribus nostræ Domûs exstructo rogo comburi. Inter has potissimùm fuit Servatoris in Cruce pendentis simulachrum, cujus injuria animum ejus tantopere affecit, ut nisì novellæ illius Christianitatis eversionem fuisset reveritus, jam erat in publicum erupturus, & medijs ex ignibus Crucifixum vindicaturus. Quæ tamen ubi nostrorum conatu jam semiusta fuisset vindicata, eiq; contradita, dici non potest, quantis doloris lachrymis eã complexus fuerit, quot osculis libaverit, quibus gemitibus injuriam deplorans in suum caput eam averti exoraverit; ut adeò plurium dierum inediam in ejus expiationem, continuo luctu & lachrymis infusus, sibi indixerit. Ex hoc in Deum affectu processit ingens illa & inflammatissima in salutem proximi charitas, quâ unius etiam perditi Apostatæ lucrandi studio, certissimæ morti per atrocissima tormenta inferendæ caput objecit. Injuriarum etiam gravissimarum tam fuit tolerans, ut licèt eas apud Pro-Regem falsò in se concitatum nullo negotio difflare posset, facere tamen nullà ratione voluerit. Religio in DEUM non aliàs magìs se prodebat, quàm in oratione quotidiana, semper cum lachrymis & ardentissimis suspirijs conjuncta: quæ tempore Sacrificij tam copiosæ defluebant indies, ut Sacra lintea largè perfunderent; monendúsque idcirco fuerit, ut vel à lachrymis temperaret, vel eas suo vulgari strophio exciperet. Ex quo Divinæ consuetudinis fonte derivabatur illud sui odium, quo ad usque inclementem corporis tractationem, & sanguinolentam diverberationem incitabatur. Semel duntuxat vescebatur per diem, & quidem sanitatis prætextu persæpe cibo nescio quo ex herbis tam ingratæ amaritudinis parato, ut ejus bolum alterum Socij reliqui sustinere non possent. Cœnæ vicem supplebat oratio, in Templi odæo coram SS. Sacramento eodem temporis semper illi obiri solita. Vinum extra Sacrificium nè rogantibus quidem, & senectutem viri obtendentibus Socijs libare sustinuit; nedum vel Cocolatam in Philippinis, vel Ciam Macai communem, & vulgaris usûs degustare. Exercitijs Spiritualibus annuè obiri solitis penitus immergebatur, nec finem ijs, semper ultra consuetos dies productis, facere noverat, nisì avocaretur; vix alternis diebus tunc, idq; planè jejunè

jejunè vesci solitus. Subjectis sibi Socijs exemplo magis quàm verbis præibat, accumbentibus ad mensam grandævus jam & Visitator famulando, lances eluendo, ambulacra publicè verrendo, coco operam suam exhibendo, nihil denique humilium officiorum declinando, quoad sublimem in Martyrij gradum à Domino eveheretur.

P. ALBERTUS MECINSKI, Batavis in suo Diario *de Polonia* agnominatus, & ipse Poloni nomen, ùt pronunciatu facilius, inter Indos assumpsit; utroque genere tum per Patrem, tum per Matrem, illustrissimo ac Senatorio in Polonia natus, indè Mecinski, hinc Gloskowski, majores suos rebus præclarè domi ac militiæ gestis, obscurâsse suâ gloriâ, & illustrâsse videri potest. Et verò à puero, suavi DEI Providentiâ ad hanc gloriam eductus est, quando non alijs colloquijs, quàm de India, de nostrorum ibì toleratis cruciatibus delectabatur. Scholis mansuetioribus apud nostros Lublini decursis, adjectâq; Societati sese aggregandi mente, Parenti jam viduæ eam aperuit: à qua pro sperato in propositum tam sanctum annutu, colapho insigniter mulctatur, & ad Academiam Cracoviensem tunc Societati in paucis infestam, unà cum fratre amandatur. Sed & ibì continuata pietatis studia, multis Nobilium adolescentum in idem propositum exemplo suo traductis, longè magis intendit in Italia, Romæ tandem votorum suorum terminum consecutus. Igitur in Tyrocinium 14. Aprilis Anno 1621. ibidem admissus, ità inoffenso pede biennium ejus decurrit, ut nihil unquam in eo sive publicâ, sive privatâ corrigendum reprehensione sit animadversum. Quod an nemini præter illum usu aliquando evenerit, meritò ambigunt Annales nostri. Nullum autem genus mortificationis est, nulla praxis edomandis animi sensualis affectionibus, Societatis quidem Tyronibus usurpari solita, quam non heroicus iste adolescens usurpandam sibi duxerit: donec currente etiamnum Novitiatûs tempore in Poloniam remissus, palàm fecit omnibus, quàm profunda solidæ Perfectionis jecisset fundamenta. Demortuo siquidem post matrem unico, quem habebat Fratre Stanislao, adeóque omni Domûs opulentæ fortunâ ad eum devolutâ, cùm propinqui & affines omnes unanimiter instarent, ut propagandæ illustrissimæ stirpis, in se unum tandem recumbentis, spem promoturus, Societatem, ipsis etiam alioqui amatam, desereret; ipse è contrà, opulentissimâ hæreditate pro amore Christi in ejus pauperes divisâ, ubi ea de re legitimas tabulas confecit, lætus exclamavit: *jam nihil ultrà habeo, quod DEO meo offeram ampliùs! dedi facultates, dabo & sanguinem pro nomine ipsius.* Nec ab eo momento destitit Japonicam Missionem instantissimis flagitationibus apud Præpositum totius Societatis urgere, dum denique Romam evocatus A. 1626. obtinuit, ut cum selectissimo illo Sociorum, plerorumq; deinde Martyrum manipulo, quem P. Sebastianus Vieira itidem Martyr in Indiam deducebat, mitteretur. Jàmq; Primitijs Eboræ in Lusitania Anno 1628. celebratis Ulyssiponem tenebat & jamjam navigio in desideratam Japoniã pedem inferebat, cùm jubetur ejusdem Præpositi perscriptis mandatis in Poloniam recedere. Nimirum sororis ejus vir Cracoviensi Collegio diem dixerat; causatus à nobis aliã pro Alberto, jam scilicet fatis functo, suppositam fuisse personam, neque idcirco legitimam esse potuisse hæreditatis illius pro Cracoviensi Collegio transscriptionem, sed ad conjugem suam jure sanguinis devolutam. Ivit ergo Albertus in Poloniam, quàm mœstus de omissa tantopere cupita Japonia, tam lætus de implendo obedientiæ mandato. Stitit se judicio, agnitus ab adversario est, suum erubescente commentum, compositâq; properè lite revolavit continuè in Italiã, Lusitaniam, Indiam, atq; demum Japoniam. Goam Ulyssipone cùm quinque mensium & dimidij navigatione, multiplici morbo per viam conflictatus, tenuisset, A. 1633. ità ad quendam in Europam perscripsit: *Hoc solùm peto à Reverentia Vestra* (sacrificiorum nempe & precum suffragia) *& nihil ampliùs, quia hìc nullâ re egeo, etiamsi sim in egestate, cùm habeam solum Deum, qui eo majores mihi communicat gratias indigno, quò longiùs ab omni consolatione humana absum.*

Cocinum provectus, indè alteras dedit literas die 18. Aprilis A. 1635. his verbis: *Scripsi nuper R. V. ex Provincia Malabarica, de rebus istius gentis Indicæ, & de successu & periculis meis. Nunc etiam de ulteriori discessu meo hæc paucis scribo. Hodie vesperi ascendo navim, navigaturus Malacam. Hæc est periculosissima navigatio, sed quia suscepta purè ad gloriam DEI, conabor illo juvante superare omnia. Verè mi Pater multa hìc aperta pericula mortis; sed scimus quòd hæc tribulatio pondus gloriæ operatur; & dignus est DEUS, ut omnia patiamur propter illum, qui tanta pro nobis passus est. Socius meus P. Sebastianus Vieira, qui me Româ secum duxit, & qui cum P. Generali nostro egit de mea missione, & cujus ego erã destinatus socius perpetuus, subijt*

anno præterito gloriosissimum Martyrium in Japonia; nam viventi paulatim viscera extracta sunt, & idem alijs tormentis affectus egregiè triumphavit. Væ mihi qui non fui socius in termino, uti in via! Causa fuit excursus ille in Poloniam, propter quam tam citò advolare non poteram: conabor tamen DEO duce vias quærere, ut cui non licuit nunc desideratam mortem consequi, saltèm postea liceat assequi. Juvet quæso R.V. hunc miserum peccatorem, quærentem dilectum suum per tot Oceani spatia, ut eum saltèm vel inter ignes, vel inter ferrum & sanguinem inveniat. Verùm dum suam Albertus Japoniam Cocino eàdem classe cum P. Mastrillo vectus persequitur, iterum ab Hollandis effugiente in Prætoria navi Mastrillo, intercipitur, & ad Insulam Formosam captivus, aliquot tempestatibus jactatus abducitur. Ibi post varia de captivorum capitibus habita consilia, damnatus demum à Gubernatore cum Navarcho, & Nobili quodam Italo, ad suorum pecorum pascua, suppeditatâ ad victum orizâ, cum frusto bubulæ salsæ quidem, sed ità imputrescentis, ut alioqui canibus in offam cessura esset. Cœpit interim morborum contagio illic grassari, quâ etiam duo captivi Religiosi interierunt: quâ occasione invenit charitas P. Alberti remedium, quo sibi suisque succurreret. Medicinam enim, cujus principia aliqua olim in Academia hauserat, & in India præstantissimarum herbarum observatione excoluerat, exercere cœpit, ità feliciter, ut desperatum è febri & dysenteria unicum Gubernatoris filium restituerit; cui cùm alterum calculo ad extrema deductum, & tertium oculis propè jam captum addidisset, æstimationem scilicet apud Gubernatorem mercatus est, à quo liberaliùs jam habitus, quidquid pecuniolæ nancisceretur, in captivorum subsidium derivavit. Sextus jam captivitatis voluebatur mensis, cùm navis illuc appulit è Japonia argento gravis, in quam permissus conscendere, sex diebus in Cocincinam pervenit; ingenti Lusitanorum gratulatione illic exceptus, miserantibus informem illius aspectum, macie atq; illuvie confecti, sordidâ ac planè pannosâ veste induti. Indè evocatus Macaum, priusquam denuò remitteretur Cocincinam, ità de se Romam „ perscripsit A. 1638. Ego de me quid am„ pliùs dicam, nisi quòd hactenus Crucem „ Domini secter; siquidem ex quo discessi „ Româ, nil ampliùs accidit mihi præter in„ firmitates, tribulationes, miserias, pericula „ in mari & in terra. Ultimò incidi in ma„ nus Hollandorum, qui ceperunt navigium, in quo eram, & P. Marcellus effugit in alio „ navigio Manilam; indè discessit in Japo- „ niam, & jam factus gloriosissimus Martyr. „ Videat R.V. mirabilem Dei ordinationem, „ & obstupescat. Ego qui tot annis quæro, ad- „ huc mihi restat quærendum; & illi statim, „ sponte suâ tam felix est oblata occasio. Væ „ mihi, quia peccata mea impedimento sunt „ huic tam grandi desiderio meo &c. Ego post „ aliquot dies discessurus sum in Regnum „ Cocincinæ, ad prædicandum ibì Evange- „ lium. In hoc loco libertatem assecutus sum „ ab Hollandis. Messis ibì multa: & invita- „ tus sum à Magnatibus illius Regni, ut ve- „ niam. Spero aliquem futurum gloriæ Dei „ progressum. „

In Cocincina deinceps versatus est, donec in Japoniam à P. Antonio Rubino Visitatore deductus, eo ex itinere priusquam Manilâ decederet, ità Romam die 2. Julij Anno 1642. scripsit: Mitto ultimas literas „ R.V. dirigat ad eos, ad quos spectant; quia „ scripsi aliàs latè R.V. vale ultimum dicen- „ do in hac vita, nunc non scribo. Charissimo „ Zychowicz valedico, Socio carissimo. Dum „ has accipiet, jam puto cursum meum fi- „ niero in manu carnificum pro Fide JEsu „ Christi: post dies 30. plùs minùs id futu- „ rum puto. Citò scribo, nam vocor ad me- „ tam. Vale millies amice carissime: Datum „ in itinere Japonensi. R.V. servus in Christo, „ ad mortem pro Christo designatus, Albertus „ Mecinski. „

Sic ille crediderat, tricenis ab se diebus depugnatum, & victoriam reportatum iri; sed longiori 7. mensium certamine, alternis ferè diebus, ùt dixi, aquæ potatione, vomitioneq; tortus, demum pendens in fovea, die 23. Martij Anno 1643. ætatis suæ circiter 42. ab inita Societate 22. Nangasachi triumphavit.

P. DIDACUS DE MORALES magnis animi ornamentis Virum futurum se demonstravit adhuc infans, ortu Hispanus, cui nulla sistendi fletûs alia potior fuit ratio, quàm oblata libri cujuspiam volutandi copia. Societati ipso Nominis JEsu die A. 1620. adscriptus, omnes in ea Facultates discendo docendòque percurrit in diversis Indiæ tractibus, in quam à Superioribus missionem exoravit A. 1625. quantâ humani affectûs omnis abdicatione, vel indè conjice, quod in extremum illum Orbis angulum, Novam Hispaniam, recessurus, Patriam, parentes, necessarios omnes, qui bis mille vix passus aberant, insalutatos præterijt, neque ullis unquā deinceps

ceps literis, aut missâ salute revisit. Ab ea Peruani Imperij Provincia traductus in Philippinas, plurimis annis omni contentione in salutem proximorum illic desudavit, omnibus penè Societatis muneribus, in scholis, missionibus, domi, forisq; perfunctus. Neq; interim in profectum aliorum intentus, remissus erat in suum: tanta illi corporis afflictatio, verberibus, cilicijs, inediâ, ut decolor vultúque extenuato semper sorderet. Nulla in cubiculo sella, sed ad scriptionem unicum scabellum. Omnibus honori cùm esset ob doctrinam & Virtutem, uni tamen sibi despectus apparebat & vilis: ità ad quemvis Superiorum nutum obedire promptus & facilis, ut à paucorum dierum Tyrone amplius non exigeres. In hisce præclarè factis eo tempore versabatur in S. Josephi Seminario Manilæ Rector, cujus Regiam fundationem Gubernatori ipse persuaserat, cùm eò P. Rubinus Visitator advenerat, aditum in suam Japoniam tentaturus: obtentáque à Superioribus unà cum eo, quam frustra cum P. Sebastiano Vieira quondam urserat, Missione, eâdem fortunâ usus, vitam asserendæ Christi Fidei consecravit; inverso in foveam suspendio, novem ipsos dies tolerato superstes, ac tandem ferro absumptus Nangasachi 25. Martij, A. 1643. ætatis 38.

P. ANTONIUS CAPECIUS Nobili genere ortus Neapoli in Italia, Societatem complexus est A. 1624. ipso S. Ignatij pervigilio: cujus igneo spiritu inflammatus, mox anno sequente Missionem Indicam è Tyrocinio flagrantissimè exorare institit, hisce ad Generalem perscriptis: „Post concessam mihi vocationem ad Societatem, dignata est Dei benedicti benignitas impertiri vocationem etiam Indiarum, tanquam illi scilicet cohærentem, ut sanguinem possim profundere pro eo, qui tantum sui sanguinis pro me misero peccatore profudit. Eam postea quam cogitavi recogitavique, ac demum probè maturavi; ad P. V. scribere volui, tanquam Divinæ voluntatis interpretem; ut me solari dignetur, & cùm se occasio obtulerit utendi hoc minimo instrumento Societatis, & in præsentiarum aliquo certæ spei responso. Neapoli 24 Maij 1625.

Confectis Neapoli Philosophiæ spatijs, Romam ad Theologiæ studium evocatus, ùt primùm se Japonicæ Missionis occasio objecit, hocce eam libello denuo sollicitare instituit: „Antonius Capecius minimus fratrum Societatis JEsu supplicat P. V. per viscera JEsu Christi & Beatæ Virginis, ut petitionem ejus axaudire velit Indicæ Missionis, præsertim Japonicæ, quò eum vocat DEus benedictus. Complurium annorum vocatio est, ùt ex unius ad P. V. è Tyrocinio datis liquet. Sed trium horum postremorum annorum spatio magìs exarsit, & postremò ferventissimè, re assiduè cogitatâ, Deóque diu per preces commendatâ. Nunc in tertio Theologiæ versatur anno, & de suscipiendo proximâ quadragesimâ Sacerdotio monitus est, supplicat denuò P. V. ad pedes S. Ignatij, & S. Francisci Xaverij, ut ejus velit memoriam habere; eúmq; exaudire pro prima cum hoc Procuratore missione.„

Factus votorum compos, & properè Sacerdotio initiatus, transmisit eàdem cum P. Mastrillo navigatione, casibus & eventis tum in Indiam, tum ultrà in Philippinas; magna pars eorum gestorum, quæ de Mastrillo memorantur. Divulsus ab eo in Japoniam tendente, facto naufragio Macaum denique repetitâ navigatione tenuit: unde frustrà tentatâ sæpius in Japoniam transmissione, Cambojam interim excolere cum P. Mecinski jussus est; donec cum eodem in Societatem itineris à P. Rubino excitus, cum illo excruciatus & tortus, telluri vivus infossus, & vitâ in diem nonum productâ è ligno depositus, cùm etiamnum spiraret, capite truncatus est die 25. Martij A. 1643.

P. FRANCISCUS MARQUEZ Lusitano patre, matre Japoniâ, nobili apud suos loco natâ, ortus est Nangasachi, & ad omnem pietatem à puero eductus. Post literas Humaniores in Societatem à P. Andrea Palmerio adscriptus, ità hoc vitæ institutum adamavit, ut sortem suam cum Orbe universo non esset mutaturus. Tyranni edicto pulsus cum reliquis Socijs è Patria Macaum, Philosophiæ, Theologiæque operam impendit, eo interim tormentorũ & Martyrij desiderio, ut si quando hæc materia sive in colloquium, sive in lectionem super mensa incideret, dulcissimis continuò lachrymis perplueret. Adornante iter in Japoniam P. Rubino, profunda Franciscum ejus affectandi incessit cupiditas. Sed eam rejiciebat ille scilicet velut temerariam, cùm necdum Sacerdos, anni secundi Theologus, nullius frugis, nullius usûs ibì foret. Eâdem nihilominus pertinaciter redeunte, nè judicio sui unius veram fortè Dei evocationem contemneret, Fratrem germanum quē habebat in Societate, licèt ætate juniorem, consuluit. Sed & ille pro deridiculo temerarium instinctum habuit; donec post biduum Franciscus redux, non valere se ultrà Divinis

obniti

obniti impulsibus asseruit, *cogor*, inquiens, *edere, quæ in animo persentisco, & Religio mihi est nî fecero, ac metus ingens, nè officij à me neglecti rationem DEUS & pœnas aliquando exposcat.* Cui Frater, & ipse germanum à DEO agi suspicatus: *age ergo*, inquit, *si DEO cordi sic reris, aperi pectus animi tui P. Visitatori, nec moras trahe.* Quod ubi eodem adhuc die exequitur, P. Rubinus multis quæstionibus animum ejus versans, nè fortè levitatis aliquid subesset, aut subitanei impetûs, postquam omnia Divina esse, & ardorem humano majorem deprehendit, eum pectori suo arctè adstringens, Societatem itineris pollicetur. Nec multò pòst conscenso Manilam versûs navigio, dum in Cocincinam rejiciuntur; resumptóq; denuo cursu ad eam laboriosè tendunt, Franciscus omnia servilis officij munia solus exhaurire, & vectoribus infima mediastini obsequia deferre perrexit. Manilæ Sacris initiandus ordinibus, repentinâ ejus Archi-Episcopi morte, coactus est 80. leucarum periculosâ navigatione, quâ etiam navis altera in omnium oculis maris tempestate hausta interijt, Zebuanum adire Antistitem: ubi primo Sacrificio Deo litato, nunquam deinceps illud instauravit sinè ingenti lachrymarum imbre, & arcanissimis animi divinitus perceptis sensis. Quæ etiam in Fratrem suum Macai versantem derivaturus, hæc ei præcipuè inter reliqua perscripsit: „Incumbe ad „literas, mi carissime, dum tempus suppetit „magnâ curâ; sed pluris virtutes solidas du„cito quàm literas; neq; ulla omiseris pro„pter illa Religionis officia: cujusmodi sunt „orare, legere, conscientiam explorare. Sum„mâ diligentiâ regulas observato, quoniam „eæ certa ad gloriam via sunt. Nulla te res „humana deflectat, ut eas prætereas. Huma„nis respectibus nè moveare; quoniam ea „Religioso viro pestis atq; pernicies est. Ite„rum atque iterum studeto patientiæ, quia „virtus ea summopere necessaria est ei, qui „cum alijs in commune victurus est; præ„sertim qui Missionibus addictus sit; utì ego „pronuper abundè Cocincinensi in mora „expertus sum. Magnum tibi comparato so„lidarum virtutum commeatum; quoniam „eos, qui hasce Missiones obituri sunt, Ange„los in corporibus oportet esse. Redijt interim Macao, quo Provinciæ sibi commissæ res ordinaturus excurrerat P. Visitator, factóque recèns Sociorum delectu, nescio quâ causâ Franciscum excluserat. Quantâ in animo ejus exsternatione, quo luctu, quis eloquatur? Soli tamen DEO illum cum lachrymis conquestus, spe suâ minimè excidit. Ipsâ namque, ùt dicimus, profectionis horâ jussus cum reliquis navim conscendere, quo gaudio nuncium exceperit, paucis ad eundem germanũ exaratis lineolis expressit: Ceci„dit sors super Matthiam. Prioribus ad te „literis scripseram, ambigere me, iturus néc„ne in Japoniam essem. Jam istis significo, „pridie quàm abeundum fuit, inter eos me „fuisse constitutum, quos antea jam ituros „significâram. Deo gratias infinitas ago, „quòd in suorum electorum numero me de„scripsit: id ipsum & te quoque agere, mi „charissime, justum est, quoniam delectum „Martyrio fratrem sortitus es. Ego Sinæ per„sonam Patribus famulaturi mentitus con„scendo; & faxit pro sua infinita misericor„dia DEus, ut eos ad finem usque consecter. „Tempus me deficit: Lacrymæ non sinunt. „Hoc tantùm dico; Divinâ me misericordiâ „fretum præire ad Cœlestia; ibì te operiar, „neque ibì pro te obsecrare prætermittam. „Ora vicissim & tu DEum atque obtesta„re, nè in meas miserias atque peccata con„vertat oculos suos, sed in suam ipsius mise„ricordiam, méque suæ Sacratissimæ Passio„nis consortem efficiat, suggerátque vires & „animum ad ea perferenda tormenta o„mnia, quæ Tyrannus excogitârit, ad glo„riam suam. Sic animo comparatus na„vim conscendit, Satzumæ cum alijs captus, ijsdémque tormentis excruciatus est. Illud tamen speciale habuit, quod consanguineis suis Nangasachi traditus, ut quaquâ demum ratione à Religione suasionibus eorundem dimoveretur, importunas eorum blanditias immobilis superârit: tandémque fossæ vivus intumulatus, tolerato novem diebus immani supplicio superstes, ferro triumphum consummârit, sua in Patria Nangasachi 25. Martij, A. 1643. ætatis circiter 35.

P. JOAN-

P. Ioannes Aresius Soc: IESV. natus in Sardinia, occisus in Philippinis odio Virtutis ab Indis. 10. Aprilis. A. 1645.

C. S. d. M. K. f.

P. JOANNES ARESIUS.

Itrà comparati ſunt mortaliũ plerique, ut vitioſos eſſe nõ pudeat, pudeat dici, multóq; magis apertè ſcelerum redargui. At Virorum Apoſtolicorum ea è contrà eſt libertas, ut vel mortis ipſius contempto diſcrimine, neſcientes vitia palpare, ſcelera inſectentur; neque ſuſtineant in munere ſuo eſſe quaſi homines non habentes in ore ſuo redargutiones; quamvis cum Joanne Chryſoſtomo relegentur in exilium, cum Præcurſore Domini damnentur ad gladium; non priùs ceſſaturi arguere, quàm voce ferro interceptâ. Enimvero ſimilis libertas P. Joanni mortem glorioſam conſcivit. Laborabat in Philippinis Indiæ Inſulis omni conatu in procurandis Sacramentorum adminiſtratione Fidelibus, & gentilibus adhuc ad Chriſti Sacra inducendis: cúmq; fruſtra Japoniam, cujus deſiderium potiſſimè ab Europa eum traxerat, tunc Apoſtolicis viris omnino imperviam anhelaret, cupitámque Martyrij laureolam ſibi jam infractam æſtimaret, ipſo in loco eandem, pro virtutis in vitium defenſione, indeptus eſt. Indum ille quempiam negligentiæ coarguebat, quòd matrem ſuam lethaliter decumbentem, ſe minimè ex vicinia commonito, Sacramentorum expertem decedere paſſus eſſet; ſimúlque ob oculos ponebat, quàm gravem hoc nomine DEO vin-

dici rationem esset redditurus, si fortè ejus vecordiâ æternis illa supplicijs mactaretur. Iste reprehensione factus impatiens, iraque prorsus belluinâ in monitorē excandescens, dum Pater eo relicto nihil mali suspicatus ad orandum se flexo poplite comparat, hastâ innocentem crudeliter configit. Invenêre suo natantem in sanguine fideles indigenæ, qui ad opem, voce JESUM & MARIAM invocantis exciti, properè concurrerant. Dûmq; elapso jam percussore auctorem imanis parricidij sollicitè à Patre etiamnum spirante requirunt, renuit ille constanter prodere, facinus se illi, Christóque vindictam condonare protestatus. Patuit nihilominus mirabiliter non multò pòst sceleris artifex, dignásq; facto pœnas luit. Sic honestissimâ morte, & optima in causa consumtus est P. Joannes Cebaliæ in Philippinis 10. Aprilis A. 1645. ætatis 40. Societatis 23. Fertinianum Sardiniæ oppidum ei natale fuit. Societatem annos 17. natus complexus, haud contemnendos tam in Philosophicis, quàm Theologicis doctrinis fecit progressus; gradum tamen Coadjutorum Spiritualium duntaxat, quâ erat humilitate, in ea consecutus. Et quia magno propagandæ Numinis gloriæ apud infideles zelo flagrabat, bonâ Moderatorum veniâ, cum P. Didaco Bobadilla Philippinarum Procuratore, illuc delatus, & ad animarum curam in Vicum Cebaliam est destinatus.

P. FRANCISCUS PALIOLA.

Orruptio Optimi pessima, inquit Philosophus: & S. Augustinus fatetur, se nullum hominum genus deterius, & in sordibus peccatorum protervius deprehendisse, quàm qui à sanctimoniæ tramite desciscentes, sive à Fide, sive à Religiosa Familia in apostasiam prolapsi sunt. Indè quotidianâ videmus experientiâ, centum citiùs ab Idolorum ad Christi cultum gentiles traduci, quàm unum ab Hæresi ad Ecclesiam reduci: centum priùs Religiosam vitam è statu sæculari adire, quàm unicum apostatam ad eandem redire. Insudabat naviter octavum jam annum Apostolico operi in ijsdem Philippinis, ac præcipuè Insula Mindanao complures annos P. Franciscus, neque fructus labori parcè respondit. Siquidem præter Subanos ad Christi Fidem, ac Fidei consentaneos mores, à spurcitijs gentilium prospere adductos, in veterem Christianorum vitam jam intepescentem, eum fervorem & pietatem reduxit, ut primævæ Christianitatis faciem referrent. Unus eâ Regione vivebat homo exitiosi publicè exempli, primæ notæ Apostata, cujus perniciosa, inque aliorum corruptelam vergentia scandala ut impediret, & ab infelici transfugio revocatum, Deo, si posset, lucraretur, omnem eò conatum adverterat. Nimirum plùs ei laborandum fuit in uno (quis credat?) ad vitam revocando perfuga, quàm in omnibus eâ Insulâ lucri Deo factis, quantumlibet principiò obstinatis gentilibus. Hunc ergo dum in omnes partes versat, & continuatis curis omni arte industriáque allicit, hortatur, exterret: id denique extorsit, quod tam anxiè, tot marium transmissione summis votis semper inquisivit, mortem pro virtutis & Fidei assertione sibi consciscam. In omnem ergo tollendi importuni monitoris occasionem intentus Apostata, funestum tamen animi propositum, nè quà Francisco suboleret, sollicitè tegebat, commoveri etiam salubriter meliorum inculcatione animum quandoque simulans: ut adeò Pater de reducendo ad frugem homine vix jam dubius, diem certam domi suæ condixerit, quâ eum ad repetenda hactenus invicem tractata præstolaretur. Hanc ille maximè opportunam patrando facinori ratus horam, cogitati hactenus facinoris animum furibundis quibusdam capitibus aperit, quibus comitatus, ùt alter Judas, domicilio Patris appropinquans sanguinarius irrumpit. Sed præscius ultimæ horæ Pater, eodem quo Martyrum exemplar Christus ad eam se ritu comparare instituit. Namq; in genua provolutus, & agonem suum ardenti prece Deo commendans, Marianum Rosarium pro moriendi tessera in manus arripuit, itáque instructus parricidam suum præstolatus est. Ille cum incondita turba irruens, lato cultro primum vulnus per maxillam ad extrema usq; colli adegit, atq; alius Sacra JESU & Mariæ nomina supremùm invocantis tergum lanceâ transfixit, humi autem indè collapsum iterum lanceâ, & reliquis armis alij atque alij per transversaria vulnera transverberârunt, A. 1648. 29. Januarij. A cæde Patris in Sacram supellectilem translato furore, Christi

P. Franciscus Paliola Italus Soc: IESV odio Religionis à nefario quodam Fidei Apostata hastâ transfixus, in Indiæ Insula Mindanao. 29. Ianua: A. 1648.

Christi Crucifixi effigiem columnæ per ludibrium alligant, fustibus & flagellis verberant: Sacrificales vestes histrionicè in cachinnum induunt, patenam in scutellæ usum adhibent, & sacerrimum omnium calicem, fædissimorum, proh nefas! sputorum receptaculum faciunt. At Fideles è contrà collecta viri innocentissimi membra, summâ pietate, veluti Christi victimæ reliquias, contumulant, & privatâ licèt, continuâ tamen hodiéque veneratione celebrant. Patria Francisco Nola fuit in Regno Neapolitano, qui Societatem anno ætatis 32. jam Sacerdos ingressus, à primo statim Tyrocinij die ad Indicas ærumnas ardentissimè aspirare cœpit, donec A. 1641. impetratâ profectione, in Occidentales Indias susceptâ navigatione, Philippinas postliminio petijt. Vir Deo per orationem conjunctissimus, à qua ad agendum cum proximis quia velut alter Moyses à consortio DEI redibat facie ardens, & fervore semper inflammatus, passim apud omnes Sancti nomine appellabatur.

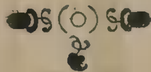
P. Vincentius Damianus Siculus Soc. IESV. odio Religionis Christianæ lanceâ percussus ab Idololatris, in Insulis Philippinis. A. 1649. 11. Novē.

C. Screta. d. M.K. f.

P. VINCENTIUS DAMIANUS.

VNde hactenus plerumq; in Japoniam desiderio Martyrij solvebant Socij, aditu in eam deinceps penitus intercluso, ipsæ factæ sunt Viris Apostolicis Martyrij campus Philippinæ Insulæ, iterum cruentâ nece in Christianæ Legis odium sublato P.Damiano. Natus hic in Sicilia A. 1615. Societatem impetravit anno ætatis 16. in qua post Philosophiæ & Theologiæ biennio auditæ spatia in Philippinas discedens, & in ipsis Indijs Indias magis reconditas & arduas perscrutatus, ad Ibabao Insulā penetravit Quoties deinde novi laboris aut periculi quidpiā imminebat, ipse in se incunctanter ultro recipiebat, cursu laborum nunquam per ullam interspirationem intermisso. Sublato nuper ab Ethnicis in Palanagensi Missione, adactâ in latus lanceâ, Michaēli Ronec, jussus succedere, ingressus in ærumnarum ac sanguinis illum agrum, tam paternè quæsitissimis modis apostatas illos, ipso transfugio in callū magis duratos, tractare cœpit, ut ferociam tandem demitigati exuerent, Christúmq; induerent. Indè re fortiter atq; optato eventu gestâ, missus ad Jubigenses & Bacerenses barbaros, quibus efferatiores nulli eâ tempestate habebantur, ut pauxillum ibì Christianorum gregem

gregem miserrimè fatiscentem restitueret, incredibiles ærumnas, labores, & quotidianas vitæ insidias subijt. Donec tandem redintegratis in illum odijs improborum, denique sublatus è vivis cessit. Horum ille globum in se furore armatum conspicatus, in genua continuè dimissus, & Crucifixum, pro quo & cui animam devovebat, amplexus, adventantis cruentæ mortis gloriam expectavit; à quibus lanceâ confixus, eam, quam ab infantia incorruptam ab omni graviore noxa servârat innocentiam, innocentissimi sanguinis purpurâ cumulatam nobilitavit, omnium ore in vita & à morte prædicatus vir Apostolicus, & magnus Evangelij præco. Solemne illi fuit totas noctes in oratione transigere; unde consuetudinem nactus est, in Dei ubique præsentis aspectu adeò attentè semper versari, ut nihil omnino esset, quod assuetam DEO præsenti mentem posset avertere. Atque hoc illi præcipuum fuit salutis præsidium, innocentiæ custos: hâc ille cogitatione agebatur in quælibet maximè ardua & periculosa, cùm de auxilio DEI nunquam absentis neque diffidere, neque de viribus suis præfidere posset. Passus est A. 1649. ætatis 34. die 11. Novembris.

P. CHRISTOPHORUS FERREIRA.

Christophorum Ferreiram, sæculi nostri Marcellinum, vulneratum, lapsum, victum, surgentem, pugnantem, vincentem, ad imbecillitatis humanæ documentum ostendit optimus DEUS, ut Justi hujus naufragium fiat peccatori stabilior portus. E Lusitania Patria sua in Japoniam An. 1609. discessionem, ùt quidam memorant, violentè & præsumptuosè extortam instituit, & ea quibus abundè dotatus erat animi ornamenta, pro salute animarum itâ impendit, ut innumeris ad Christi Sacra suscipienda inductis, agrum Domini lætâ cum Socijs messe impleverit; fueritque adeò ob virtutis & meritorum excellentiam sparsis totâ Japoniâ Socijs, cùm Provincialis potestate præfectus. Jam 23. annos in ea cultura posuerat, cùm A. 1633. crudelis in omne Christianum nomen tempestas intumuit Nangasachi, in qua infelix Christophorus Fidei fecit naufragium. Etenim è tigno per pedes capite in scrobem umbilico tenus depressò suspensus, posteaquam immane tormentum horas aliquot infractus tolerâsset, cruciatuum tandem & lacerationis viscerum impatiens, turpissimæ defectionis signum dedit, & illico è fossa exemptus est. Socij non solùm in Japonia, sed & in Philippinis & Macai, hoc nuncio tristissimi, per anni unius & plus quàm quatuor mensium intervallum pro eo tam preces, quàm varias easque perquam asperas corporis afflictationes continuârunt, cùm lachrymis, tum epistolis subindè ad illum magno rationum & verborum pondere exaratis. Parati fuère nonnulli vel idcirco iter in Japoniam intendere, ut eum adhortatione, & mortis à se ferendæ exemplo ad resipiscendum incitarent: id quod etiam re ipsâ perfecisse P. Mastrillum, P. Petrum Cassui, & P. Antonium Rubinum cum Socijs, in eorum gestis memoravimus. Et respexit tandem benignissimè JESUS ex sola fragilitate, & tormentorũ metu lapsum peccatorem; qui etiam notatus fuit omnibus illis ruinæ lamentabilis annis, vultu incedere ad mærorem composito, latebris quoad posset se occulere, tam sæpe tàmque affluenter lachrymas fundere, ut verba nonnisi tertiata proferret: & quod maximè suspectum illum reddebat, nullius unquam Sacerdotis hospitium aut latebras, quas habebat perspectissimas, prodere velle. Asseruit quin etiam Antonio de Sylva Lusitano, se de Fide bene sentire, & cum DEI adjutorio quondam factis id ostensurum: ostenditque etiam illo tristi tempore, notatus à Christianis Rosarium Deiparæ in secreto nunquam de manu dimittere, & super ægram fœminam etiam Evangelium, ùt ibì fieri consuevit, recitare. In hoc miserrimo statu 80. annos supergressus, & lectulo fatali affixus, auditus est à vicinis frequenter gemere, dolenter vociferari, sortémque suam similibus verbis, quæ fideliter ex epistolis Japonicis traducta damus, deplorare: *Domine DEUS meus, ergo fieri potuit, ut ego Sacrosanctæ tuæ Fidei desertor fierem? ídque brevis & caducæ hujus vitæ per-*

P Christophorus Ferreira Lusitanus Soc: IESV, primùm à fide Christi tormentorum vi factus apostata, postmodum octuagenario maior resipiscens, et pro Christo dirè raptatus, et in fovea ex pedibus suspensus necatusq, in Iaponia. A. 1652. C. Screta. del Melch Küsell f.

perdendæ metu inductus? O Domine misericordiarum Pater! video me erràsse, erravi, sicut ovis quæ perijt! Ah mi DEUS! ah Domine mi! quàm doleo, quòd te offenderim! Tu Domine qui me creâsti, tu qui me pretioso tuo sanguine redemisti, tu Domine parce, parce Domine peccatis meis: & novas animi vires suggere corpori huic senectâ effæto, & fesso, ut te confitear, & vel in hac extrema mea ætate vitam lubens deponam pro te, pro te! Hæc atque hisce similia cùm diceret, illud sæpenumero ingeminabat: *Suscipe Domine mi hocSacrificiũ voluntatis meæ, & adminiculo Divinæ tuæ gratiæ, atque auxilijs me sustenta, ut constans inter tormenta crudelia perseveranter tester meum erga te amorem usque in finem: ut hi cruciatus sint experimentum fidelis amoris, quo te diligo DEUS meus.* Quibus ad Gubernatores confestim delatis, missi ad eum quidam sunt ab Aula, qui obtentu officij ægrum solari, & causam tot gemituum, verbis dolosâ amicitiâ tectis, exprimere institerunt. Quibus ille jam apertè Christianus; *quia*, respondit, *deliqui contra verum Cœli, terræque Dominum, & instar errantis cæci collapsus, illum deserui mortis metu, id quod mihi summo dolori est.* Ad quæ illi cum cachinnis, *apage sis*, reponebant, *Tendo senex; delirationis hæc verba sunt, non hominis linguæ mentisque compotis. Ego verò*, affirmabat ille, *probè mihi, planèque sum compos, adeòque affirmatè ac disertè id vobis assevero, & Gubernatori multò etiam asseverantiùs constare volo:*

volo: quòd cùm hactenus perditè defecerim à Fide illa, quam debeo Domino meo, deinceps ab hoc ipso temporis articulo sim promptus paratúsque, ope ejusdem veri DEI mei ac Domini quem supplex adoro, revereor, credo; quem unicum totius Cœli ac terræ Conditorem agnosco, cujus sola lex vera est, & extra quam nusquam est salus ulla. Vestræ autem sectæ Japonicæ omnes fallacissimè vobis imponunt, earúmque sectatores errore horrendo eunt in abyssum cruciatuum, & exitium sempiternum. Hæc magno animo proferens, cùm insuper ardentissimè Fidem Christi prædicaret, suaderet, & superstitiones Japonicas detestans, earum falsitatem luculenter demonstraret, detestaretur; jussu Xoye Gubernatoris continuè lectulo dejectus; & quia præeuntes sequi non poterat, humi colligatus, & immaniter raptatus est ad fossam. Hìc ille, quoties respirationis causâ à raptatione subsisterent milites, Christi Religionem veluti quodam igneo torrente inflammatis verbis suadebat alijs, alios nè Christum omni amore dignissimum desererent, hortabatur. Donec ad montem Martyrum Nangasacho imminentem ventum est, ubi manibus retrorsum revinctis, & toto corpore, genibus pedibúsque religatus, capite deorsum verso in foveam suspensus est. In ea tribus diebus superstes, nunquam cessavit brevi hoc compendio Fidem in Christum commendare: *JESUS Christus est verus DEUS, verus Homo.* Quibus etiam beatè immortuus est Anno 1652. Bona illius (nam opulentos census ei assignaverat Imperator) mox ad fiscum redacta fuêre, quod non nisì in Fidei odium necatis fieri amat. Felicissima autem mors celebrata fuit publicâ famâ Macai, in Philippinis, in China. Illud autem singulare prorsus est, quòd P. Marcellus Mastrillus ruinam Christophoro, & resipiscentiam divinitus præsentiens, P. Andreæ Lubellio vaticinans affirmavit, nos brevì in Japonia Marcellinum alterum habituros; utì jurejurando, tactis sanctè Evangelijs, Lubellius contestatus est. Idem Mastrillus cùm ad Sacrificium offerendum Cocini se accingeret, Coadjutorem nostrum Bastum nomine, virtute & Cœlestibus visis summè conspicuum, sibique sacrificanti ministraturum, impensè monuit, ut P. Christophorum Ferreiram DEO enixiùs commendaret. Fecit id perdiligenter Bastus, & P. Mastrillo deinde retulit, sibi eo ipso precationis suæ tempore, quo P. Divinam Hostiam pro more in altum tollebat, visum P. Ferreiram veste quidem Societatis, sed fœdum in modum sordidatâ amictum: cùm deinde super calicem Hostiam frangeret, Ferreiram in mundiore veste fuisse ostensum: cùm verò demum S. Hostiam sumpturus indignum se pectoris tunsione profiteretur, conspectum esse illum in candidissima, & instar crystalli translucida veste.

P. ALEXAN-

P. Alexander Lopez Hispanus. P. Ioannes Montiel Calaber Soc. IESV. odio Fidei Christianæ crudeliter trucidati ab Idololatris Indis. Mindanai. A. 1655. 13. Decembris.

C. S. d. M. X. f

P. ALEXANDER LOPEZ, ET P. JOANNES MONTIEL.

Lexander Lopez Jacæ in Aragonia Anno 1604. Mundo natus, Societati verò Anno 1631. Studijs Philosophiæ Theologiæque cum Magisterij laureâ absolutis, reliquam omnem vitam in procurationem Indorum salutis in Philippinis Insulis consecravit. Quibus dum maximè fructuosè distringitur, & cujusvis penè regionis, in quam pedem intulisset, felicissimo ad Christi Fidem traductu, vix ampliùs inter fideles populos, gloriosæ pro Christo oppetendæ mortis sibi ansam obventurã pollicetur, ecce tibi illa nec opinanti ultro in manus ingeritur. Sebastianus Manrique Philippinarum Gubernator legationem pacificam ad Coralatum Mindanai Regem decernebat, quâ deletis ab Regis animo falsis quibusdam umbris, pax deinceps firmior sinceriórque utrimque observaretur. Placuit ad eam, inclinante vel maximè P. Provincialis assensu, deligere præ omnibus P. Alexandrum, utpote

pote gentis illius & locorum, in quibus Fidem fructuosissimè diu prædicaverat, optimè gnaro; ad hæc illiusmet ipsius pacis paulò antè conciliatori, & privatim Coralati tam familiariter adstricto, ut non alio quàm Fratris nomine compellaretur. Iter ergo cum reduce ad eundem suum Regem Legato Mauro Manilâ ingressus, Samboangam Urbem ejusdem nominis Regni caput, præsidio Hispanorum & Societatis domicilio nobilitatam, pervenit, ubi ei socius adjunctus est P. Joannes Montiel, anno superiore à Calabria eodem appulsus, & recèns Sacerdotio inauguratus. Noluit indè Alexander, futurorum veluti præsagus, pedem in Maurorum fines efferre, donec priùs uterque Divinis S. Ignatij Exercitationibus, magnisque corporis afflictationibus animum, veluti cote ad virtutis firmitatem exacuerent; singuli verò comitum (additi enim ad securitatem, & Legationis Majestatem indè fuerant cum Præfecto militiæ Claudio de Ribera 12. Hispani, & 60. Indi) Divina Pœnitentiæ ac Eucharistiæ mysteria obirent. Hinc illos Coralati Legatus, reipsâ merus, ùt eventus docuit, proditor, ad Regem prævertere voluit, ut nuncium de eorum adventu condignè recipiendo anteferret, reipsâ ut in necem innocentissimorum virorum accenderet. Quem ipsi festo Deiparæ sinè labe conceptæ, quantâ fieri potuit devotione celebrato subsecuti, 9. Decembris fines Coralati ingressi sunt. Ecce autem in ipso navis, quâ flumen barbarum trajecturi erant, ingressu, prodigium illos excepit, quo Sol repentè è claro & splendente cœpit obscurari, circulóque majore sanguinolentus increscere; ut adeò exterriti, & mala maxima ominantes Indi, reditum Patribus omnibus modis persuadere, licèt in cassum niterentur. Indè à submissis obviam Aulicis quibusdam, ut per honoris speciem ad Regiam deducerentur, excepti, dum in eorum comitatu ad Regis conspectum se evocandos arbitrantur, nuncium à Rege accipiunt, quo literas, quas Regi exhibendas afferrent, destinato à se tradere Ministro jubebantur, Regi deferendas. Vetari enim ipsum ominoso illo Solis defectu quemquam ex Hispanis aut alienigenis in limen Aulæ admittere. Verùm quia asseveranter negabat Alexander se Epistolas ulli alteri, præterquam ipsi Coralato in manus consignaturum, admitti tandem obtinuit, unà cum Patre Joanne, duobúsque præter interpretem comitibus è famulitio. Literis Regi & muneribus traditis, Pater in omnem rei Christianæ bene gerendæ occasionem intentus, Coralato familiariùs secum agenti, suadere omni ratione baptismum incepit, adductâ in robur persuasionis ejusdem sponsione, quâ nuper inter puncta pacis firmatæ idipsum spoponderat. Excanduit non modicè ad illatam baptismi mentionem Rex, indignatus id à se veluti jure exposcere fuisse ausum Alexandrum: addiditque inter alia per indignationem prolata: effecturum priùs se, ut Patres atque Hispani Mauritanam, quàm ipse Christianam Religionem iniret. Cúmque Alexander veteris amicitiæ confidentiâ pergeret modestè firmissimis rationibus Christianam veritatem tueri, ille furore jam insaniens de sede se proripuit, minaciter circumspectans, ut aliquid, quod in Alexandrum projiceret, reperiret. Cúmque adstantibus Ministris etiam innueret, ut Patrem in vestigio trucidarent, accurrens ad ejus clamorem Regina, conjugémque amplexu stringens inhibuit, & pugione, quo erat accinctus, exarmatum utcunque placavit. Addidit nihilominus ad Patrem jam digredientem Rex inflammatus: *Tu verò Pater, siquid porrò de hoc argumento coram me attuleris* (fatale siquidem apud Mahometanos est Alcoranum impugnare, aut Christum suadere) *te ego unà cum Socio contrucidabo instar animalium immundorum.* Cui respondens Pater, *hæc verò*, inquit, *in auribus Religiosorum boni nuncij verba sunt, non minæ, in spe, non in metu, quippe qui per mortem Christi causâ obitam redduntur Martyres gloriosi. Ego verò*, subjungit Rex: *brevì faxo, ut tu ac socius tuus huc non tanquam Legati, verùm ceu Martyres futuri veneritis.* His à se abactos, vocatis in consilium Sultano Bunayensi Regulo, alijsque Principibus Mauris, Patres omnino neci dandos concludit. Itaque 13. Decembris ad Regiam accersuntur Reginæ nomine, jubentúrque non nisì duobus è famulitio comitati adesse, eò quòd secretò quidpiam ipsis suggerendum haberet. Illi nuncio exhilarati, mansuefactum à Regina Coralatum interpretabantur; eáque spe pleni Regiam ingrediebantur: cùm ecce Alexander inopinatò lancearij manu in humeris minore lanceâ vulneratur, illico armatâ Maurorum multitudine unà cum P. Joanne circumdatus, qui utrumque campelanis (familiare id apud illos gladiorum genus est) undequaque petitum creberrimis vulneribus confecerunt. Hic Alexander ad unum

è sicarijs: *quandoquidem*, ait, *me occidis, age percute ut libet validè, nè parce: nam ego pro baptismo apud vos prædicato lubens valde ac volens hanc mortem oppeto.* Ubi autem lethali vulnere se saucium advertit, æneum quod ab annis pluribus ad pectus gestabat Christi Cruci affixi simulachrum eximens, amanter amplexatus est, atque in ipso religioso osculo purpuream animam posuit, cùm facilè centum vulnera toto corpore accepisset. Idem factum cum Patre Joanne, SS. JESU & MARIÆ nomina supremis vocibus invocante. Corpora necatorum totâ nocte in suo sanguine relicta sunt ubi ceciderant; quæ tamen Indorum aliquis miseratus sepelivit. Ea mensis unius spatio ut Samboangam asportarentur exhumata, tam integra & recentibus vulneribus purpurea reperta sunt, ac si tunc primùm occisi fuissent. Coralatus necem eorum à se in Ministros suos apud Philippinarum Gubernatorem amoliturus, luculentum pretiosæ eorundem morti testimonium exhibuit, ità scribens: *Patres à Ministris suis internectos idcirco fuisse, quod contra Fidei avitæ, atque isthic hactenus receptæ jura, illos ad Fidem Christianam adducere, ac baptismo expiare studuerint.* Cæterùm P. Joannes Montiel natus erat Rhegij in Calabria Anno 1631. Societatem ingressus anno ætatis 15. in qua post auditam Philosophiam ardentiore zelo transmittendi in Indiam inflammatus, necdum Theologiâ ad calcem deductâ in Philippinas pervenit: ubi non diu post Sacros Ordines receptos, Socius Missionis & mortis P. Alexandro factus, in ipso laborum ingressu præmium æternitatis obtinuit, annos natus non ampliùs 24.

.Screta del: Melchior Kusell f.

SOCIETAS JESU AMERICANA.

MERICA ultima Orbis portio, ſæculo ſuperiore primùm Europæis detecta, incolarum feritate, crudelitate, omnium immaniſſima, in Meridionalem & Septemtrionalem dividitur: cujus ad utrumque polum Terræ etiamnum incognitæ ſi penſentur, tum una America molis vaſtitate, & regionum magnitudine, quamvis aliam Orbis portionem, longè ſuperatura creditur. Utraque Mahometicæ ſuperſtitionis omnino expers, eâ credo causâ, permanſit, quia Veteribus penitus inexplorata, altero primùm abhinc ſæculo aperiri cœpit: hinc omnibus latè Provincijs ſola regnat Idololatria, abominandis ultra omnes veterum ſuperſtitiones ritibus fœdata; ſiquidem divinum cultum viliſſimis quibusque rebus & beſtijs tribuit, & Dæmonibus viſibiliter in horribili forma apparentibus divinos honores concedit. Nullibi artes magicæ majore ſunt in uſu vel pretio, quarum artifices paſſim Deorum loco habentur, & adorantur. Sunt namq; Americæ populi univerſi, ſi ferè Mexicum, Peruviam, & novam Hiſpaniam aliquanto humanitati propinquiores, excipias, omnis omnino Politicæ expertes, nullâ lege, Societate, Republicâ, aut civilitate adſtricti, promiſcuè inter ſe ferarum more viventes, adeóque incredibili ruditate, utì omnium bonarum artium vacui, ità quibusvis impoſtoribus mirè creduli; & quod indè conſequitur, mobilis animi, & nullius conſtantiæ. Pleriſque ad meridiem Regionibus toto corpore nudi degunt in ſylvis, & communiter cum belluis ſpelæa incolunt, nullo præterea cibo, nisì carnibus venatu & piſcatu apprehenſis, herbísque, quas ſponte nativum ſolum ſuppeditat, vitam producere ſolliciti: nec alterius ferè edulij ſunt appetentiores, quàm quod ex humanis carnibus paratur: unde perpetua inter eos latrocinia, & internecina ſemper ſunt bella, utpote quibus nîl aliud ferè in egentiſſimis omnium rerum populis magìs quæritur, quàm hoſtilium corporum occupatio, quos diligenter ſaginatos, gulæ deinde ſuæ avidi immolant, & dapſiliter depaſcuntur. Præcipui Meridionalis Americæ tractus ſunt, Braſilia, Chica, Chile, Toucumania, Paraquaria, Peru, Omagua, Gujana, Timbuja, Acutia, Caribana, Amazonum Regio, Parabolia, Caſtilia,

Pagua-

Paguana, Patagonia, Hiſpaniola, Cuba, Nicocara, & innumerabiles circa Argenteum fluvium populi. Et has plerasque efferatiſſimarum gentium Regiones arma Luſitanica & Hiſpanica vel perdomuerunt, vel fœderibus mutuis illigatas ſibi obnoxias fecerunt: exceptis immenſis terrarum ad Auſtrum ſpatijs, quæ ob æſtuum maris violentiam explorari adhuc nequiverunt.

Quâ Septemtrionem verſùs eadem America porrigitur, primariò complectitur Novam Hiſpaniam, Mexicum, auri argentíq; fodinis ditiſſimum, Californiam, Novam Granadam, Floridam, Virginiam, Novam Franciam, Novam Succiam, Hiroquios, & innumeros alios ſinè nomine populos, qui pleriq; Catholici, quidam etiam Chriſtianiſſimi Regis obſequijs, aliísq; Europæ Monarchijs obnoxij parent: magnâ ſimiliter parte belluis, quàm hominibus propinquiores, & in Florida, Virginia, Canada, & Hiroquia, ſuper omnes hactenus cognitas Mundi plagas immaniſſimè barbari, & anthropophagi. *In hanc* itaque *frementium beſtiarum ſylvam*, ut cum S. Leone Papa Ser. 1. de SS. Petro & Paulo loquar, *& turbulentiſſimæ profunditatis Oceanum, ubi diligentiſſimâ ſuperſtitione habebatur collectum, quidquid uſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum, ubi ſolus Dæmonum cultus, & omnium Sacrilegiorum impietas* ſtabulabatur, ingreſſi Socij, pluſquam ullibi terrarum exhausêre laboris, ærumnarum, difficultatum; & Sanctâ quadam conſtantis animi pertinaciâ vexillum Crucis eò intulêre, quò Regia Hiſpanorum ſigna nullis hactenus armis, nullâ vi penetrare potuerunt: ſic ut vix ulla cognitæ hucúſque Americæ ſit Provincia, quæ culturæ Sociorum expers, hodiéque illos non habeat Veritatis Magiſtros, & Cœleſtium myſteriorum interpretes. Verùm alia prorſus hìc à reliquis Mundi plagis agendi methodus ineunda Socijs fuit, diverſa penitus barbarorum animos verſandi ratio, qui omnis humani convictûs inſueti, docendi priùs erant, quæ agendæ hominum vitæ competunt, quàm inſtitutione Chriſtianâ imbuerentur.

Principium operæ ferè collocatur in barbaris à vagabunda ex montium & ſylvarum ſpelæis vitæ conſuetudine abducendis, & ad communem humanæ Societatis convictum pelliciendis, quibus deinde in colonias pagatim & oppidatim diſtributis, mapalia Sociorum manibus exſtrui, agriculturam & artes omnes mæchanicas tradi, & exerceri neceſſum eſt. Quarum uſu & utilitate capti, proniſſimas Cœleſti doctrinæ aures exhibent, & Magiſtros ſuos tenerrimo amore & veneratione privatim & publicè proſequuntur; tunc præſertim, cum aut ex Europa nova Patrum ſubſidia, aut illorum Superiores adveniunt. Tum enim obviam procul effuſi, quatuor ſubinde ipſorum millia, terrâ & navigijs honoris causâ procurrunt, & modò qui-

dem

dem ludicram ad militiæ suæ leges pugnam, divisis utrinque copijs adumbrant: modò ad vocum tibiarúmque symphoniam lætis saltibus animi sui hilaritatem, è desiderati hospitis adventu ostentant: modò alia barbaræ jucunditatis spectacula, Europæis oculis ipsâ raritate gratissima, inter promiscuas applaudentis multitudinis acclamationes exhibent. Quàcunque autem incedendum est, arcus triumphales, quibus iter per intervalla distinguitur, erigunt, & latera utrinque structis aris exornant. Porrò in arcubus illis nemo Parium marmor, & operosè sculpta in saxis heroum facinora expectet, etsi ob operis ac mentis tam gratæ novitatem, nè Romæ quidem suas moles & amphitheatra invideas. His enim pretiosis machinis, quia ob publicam inopiam illorum fortunæ planè sunt impares, arcus illos ex arborum ramis intextos, rerum copiâ, ut Amaltheum cornu instruunt, è quorum fornice pisces assos, crudósque, carnem ferinam, pullos gallinarijs inclusos, gallinas è collo suspensas, struthionum ova, perdices, versicolores aves, quibus omnes illæ Regiones abundant; vulpes item & canes mirabili varietate appendunt. Nec dissimili ornatu arcuum bases & columnas ædificant, quibus tigridum, serpentum, aliarúmque ferarum exuvias, fœno ad viventium speciem fartas, ordine annectunt. Hisce saccos interponunt edulijs refertos, fiscinas insuper gossipio, milio Indico, ac leguminibus plenas. Et nè quid ad copiam desit, ligneas scutellas, vestes, arcus & pharetras, quin corollas adeò precatorias, totámque supellectilem ad insolentem structuram accumulant. Cujus tam liberali apparatu innuunt, se hospitis tam optati commodis, omnia sua in hoc œconomiæ compendio dedicare.

Atque hic ferè mos est totâ latè Paraquariâ, Uervaicâ, Paranâ, Amazonum & Brasiliæ Regionibus, Toucumaniâ, & reliquis pauperioris Americæ Provincijs receptus, quo ad humanitatem & mansuetudinem jam cicurati, Magistrorum suorum adventum honorare, & festiviores dies celebrare consueverunt. Sanè cùm sæcularem ab origine sua celebraret annum Societas JESU, hi quoque alterius Orbis populi totâ contentione ad cohonestandam Societatis, tanquam Magistræ suæ, primam ætatem, singulari DEI beneficio exactam, sibíque tam fructuosam, incubuêre; tótque omnibus Paraquariæ Colonijs & Reductionibus, ejusmodi trophæa erecta sunt, ut plausus Europææ elegantiæ, simplicitatis conditurâ vel æquarent, vel etiam superarent. Et verò hæc tam pronis Americanorum animis recepta Evangelij semina, uberrimos jam pridem reddidissent Cœlesti Patrifamilias fructus, si illa adolescere, & in maturitatem justam pervenire, intimè genio ipsorum innata volubilitas, & vertumno instabilior variabilitas pateretur. Quolibet enim ferè ariolantium Magorum astu dementati, facillimè in transversum aguntur, & ad cujusvis persuasionis impulsum arundine mobiliores,

normam

normam rectè vivendi deserunt, quæque herì divinâ veneratione prosequebantur Sacra, hodie pedibus calcata contemerant, & proculcant. Neque tamen durum, & sudoribus colonorum tam malignè respondens novale, deserendum unquam duxêre Socij; sed sublatis identidem, qui ante se missi ad repetendos fructus fuerant DEI servis, infractis animis succedentes, hodiéque *profecti prædicant ubique*, *Domino cooperante*, & si uspiam alibi, *sermonem* eorum *confirmante sequentibus signis.* Tot enim támque ingentia Divinæ Bonitati placuit patrare per servos suos ibì miracula, quot nusquam alibi post S. Xaverium, ultimis hisce sæculis visa sunt: ùt legere est in vita P. Josephi Anchietæ, & aliorum Americæ Virorum Apostolicorum. Quibus nos aliorum instituto relictis, non minora fortiter toleratorum pro Fide tormentorum prodigia recensebimus, in quibus Christi pugiles Adamantis instar, neque incudi, neque flammis cedentis, immobiles permanentes, supplicia omnia supra Naturæ vires alacriter, cum ipsa morte tulerunt, atque ità haud paulò efficaciùs veritatem Religionis Christianæ asseruerunt, quàm miracula contestata sint. Quorum immortalia decora ità legamus, ut otiosa non sint: *quæ quidem tanta* (concludo verbis Pontij, vitam S. Cypriani scribentis) *atque tam magna & mira sunt, ut magnitudinis contemplatione deterrear, ac imparem me esse confitear, ad proferendum dignè, pro meritorum honore, sermonem: nec posse sic prosequi facta tam grandia, ut quanta sunt, tanta videantur: nisi quòd numerositas gloriarum sibimet-ipsa sufficiens, alieno præconio non eget.*

PETRUS

Petrus Correa, et Ioannes Sosa, Lusitani Societatis IESU, sagittis confixi in Brasilia, apud Carigios; Mense Decembri. A 1554.

C. Screta del. *Melch. Küsell f.*

PETRUS CORREA, & JOANNES SOSA.

QVales impetus habebas ad Mundum, tales habeas ad Authorem Mundi, scitè monet S. Ambrosius, conformiter ad illud Apostoli Rom 6. *Sicut exhibuistis membra vestra servire iniquitati ad iniquitatem, ità exhibete membra vestra servire Justitiæ ad Sanctificationem.* Cujus Apostolici moniti vim cernere est in Petro Correa luculenter expressam, quo sicut nihil fuit initio in vita sæculari immanius, & in miseros Brasilos truculentius, ità postliminio in vita Religiosa nihil illo benignius, & commodis eorundem procurandis impensius. Natus in Lusitania clarissimo sanguine, Regia stipendia secutus est in Brasiliam, animo Provincias illas Sceptro Lusitanico subjiciendi, seque & suos quâ posset arte & marte ex spolijs barbarorum ditandi. Nemo illo totâ Brasiliâ inter Lusitanos ditior, sed nemo etiam in indigenas sævior, quibus spoliandis, & post erepta omnia durissimæ servituti addicendis, mille artifex evaserat. Littora enim Brasiliæ navi oberrans, exposito pro opportunitate capturæ in terram milite, inermes Brasilos veluti indagine cingebat, ferarum instar insectabatur, contráque omne jus & fas comprehensos, pro mancipijs ad durissimos Sacchari parandi, aliáque infimorum servitiorum opera Lusitanis divendebat, neq; meliùs quàm canes habebat. Hæc & alia id genus

genus patrata in miseros facinora, totâ deinde Religiosâ vitâ materiam illi perpetui doloris & lachrymarum, ùt olim S. Petro pepererunt: quorum vel idcirco facilem à Deo veniam consecutus cum Paulo credi potest, quia ignorans fecerit; siquidem parum Legis Divinæ, & solius militiæ homo intelligens, æstimabat se præclarum fidelis obsequij genus præstare Regi, officinarum sacchari operas mancipijs augendo: nec minùs DEO gratum ex animabus lucrum facere, cùm eâ ratione Barbari Christianorum consuetudine plerumque ad veram Fidem mitescerent, & servitute corporis animæ libertatem lucrifacerent.

Appulêre interim in Brasiliam Patres Societatis JEsu, ex quibus P. Leonardus Nunnez, demonstratâ Petro piaculi ejusmodi gravitate, eousque illum perculit, ut nullam conscientiæ quietem capere posset, anxiè sollicitus, quo pacto in tot mortales injustitiæ crimen admissum, posset maximè congruè rependere. Cúmque non aliud melius succurreret, quàm ut sua omnia, séque ipsum, in ejusdem gentis lucra & commoda, cui tantum nocuisset, totum expenderet, distractâ in miseros omni substantiâ, seipsum Societati primus intra Brasiliam adjunxit, in Colonia S. Vincentij, A. 1549. In quo barbarorum lucrandorum studio totos quinque annos, quos in Societate vixit, ità desudavit, ut animam denique & sanguinem pro eis dederit: eâ etiam arte quàm maximè in conversione illorum adjutus, quòd linguæ peritiam consecutus fuerit tantam, ut ab ijs Brasilicæ eloquentiæ Doctor appellaretur. Accedebat singularis quidam in Viri dictis & factis relucens Virtutis & Sanctitatis splendor, tantò validiùs animos indigenarum percellens, quantò deterioris ejus vitæ vigebat apud ipsos memoria: quo factum est, ut cùm longè plures eorum animas sub suave Christi jugum, quàm priùs corpora in duram hominum servitutem adduxisset, jure merito gentis illius Apostoli nomen, cui primitiæ fructuum Brasiliæ potissimùm debeantur, deinceps illi adhæserit. Subsenserat interim Dæmon ex ipso Tyrocinij ejus fervore damna sua & futuras clades, ideóque tendentem Superiorum missu ad quendam barbarorum pagum, conatus est de medio tollere, duorum ingentium lignorum in verticem prætereuntis casu, ex quo confractum fœdè caput, de vita ipsius viæ comites desperare fecit. Sed quia iter agebatur ex obedientia, manè sequenti, perinde ac si nunquam inflictum esset vulnus, caput integrum & sanum apparuit. Successit mox dolor oculorum acerrimus, qui Regionibus illis propè incurabilis habetur: sed adhibito ab Socijs solo precum medicamento, æquè ac primum malum subitò evanuit. Et jam ventum erat ad designatum pagum, cùm in ipso introitu videt Correa ingentem mancipiorum vim impiæ lanienæ paratam, quæ è diuturna sagina Barbari illi suo ventri mactanda (quod epularum genus omnibus Brasilis in lautissimis cupedijs habetur) & dapsiliter voranda educebant. Laboravit quidem omni conditione detestandam ingluviem illis dissuadere, miserósque macello eripere, sed cùm nihil proficeret, copiam saltem baptismo victimas lustrandi expetijt. Id verò cùm æquè renuerent barbari, causati, eâ Sacrifontis aspersione carnes vitiari, & si non vorantibus noxias, certè insipidas palato & insuaves reddi: tum verò Correa cum Socijs piâ fraude usus, è madefactis aquâ sudarijs liquore dissimulanter expresso, universos, priusquam de more cæderentur in epulas, baptizavit, ac salutaribus monitis, spéq; æternorum, sub ipsa clava & cultro carnario implevit.

Interea Carigij & Ibiragiari, interioris Americæ ultra Brasiliam populi, desiderio percipiendæ Christi Legis, cujus orexim aliquam à vicinis Hispanis Paraquariam incolentibus acceperant, cùm diu frustra P. Nobregæ ad se accessum expectâssent, ducenti circiter eorum baptismi gratiâ à sexcentis passuum millibus Brasiliam versùs, ignoto & periculoso itineri se commiserunt. Sed à Tupinaquinis Ethnicis trucidati plerique, quibusdam in vincula conjectis, in suomet sanguine Baptismi copiam nacti sunt; tam certâ beatitudinis consequendæ spe pleni, ut percussores suos his inter necem verbis compellarent: *vos quidem arbitratu vestro caduca hæc & mortalia membra concidite, animorum certè cursum, quo minùs hodie ad suum Creatorem evolent, non retardabitis.* Unus duntaxat Hispanus (nam aliquot eorum Carigijs se adjunxerant) evasit, & tristem cædis nuncium ad Coloniam S. Vincentij attulit. Missus est continuè Correa non sinè manifesto capitis periculo: qui sanguinariæ gentis ferociâ blando mitigatâ alloquio, duos è vinculis exemptos Hispanos ad S. Vincentij adduxit. Tanto autem exinde Carigiorum salutis zelo exarsit, ut missionem ad illos sinè mora apud Provincialē Nobregam sollicitârit; quā etiam eâ causâ propensiùs obtinuit, ut ejectos adversâ tempestate in Brasiliam Hispanos,

 qui

qui in Paraquariam tendebant, per infestas illas barbaráſque gentes, pro authoritate, quâ per eas oras valebat, notitiáque ſermonis, deduceret; additis ei ſocijs Fabiano, & Joanne Sosâ. Hic ortu Luſitanus, cùm viro nobili in Braſilia famularetur, ità jam tum Divinis addictus erat, ut Religioſus cenſeri poſſet. Ter jejunabat per hebdomadam, in omnes ità benevolus, ut tamen nihil improbum coram ſeſe dici fieríve tacitus pateretur, magnis idcirco ſæpius probris & injurijs appetitus. Ut primùm autem Societatis in Braſiliam appulſæ notitiam accepit, avidiſſimo in eam animo primus ſecundùm Corream transgreſſus eſt, in laboribus culinæ humilitatem & charitatem erga omnes exercens, Vir excellentis pœnitentiæ ac patientiæ. Cum duobus his ſocijs Sacerdotij æquè expertibus (dum horum nulla eſſet copia) poſt expiatam conſcientiam Cœleſti pane refectis, itineri ſe dedit. Centum fere ac viginti progreſſi paſſuum millia, ſparſaque liberaliter ubique Evangelij ſemente, inveniunt alium in hoſtium poteſtate Hiſpanum ſaucium, duóſque Braſilos lanienæ & epulis deſtinatos. Quos gratiosè eblanditus Correa, Braſilos quidem in comitatum aſſumpſit, Hiſpano autem, qui progredi ob vulnera non poterat, curando, Fabianum in ſubſidium reliquit, ut ſimul in barbara gente ſemen Divini verbi jaceret. Et hic quidem conſanato brevì cliente, cùm acerbiſſimo barbaris eſſet odio, quòd carnium humanarum quædam fruſta clàm ſubrepta in nemore ſepelîſſet, ægrè tandem ad S. Vincentij ſe recepit. Correa & Soſa magnis laboribus Carigiorum fines ingreſſi, tantos ſermonibus & exemplis in tota gente fecêre motus, ut non modò plebem, verùm etiam primores ad ſtudium Chriſtianæ veritatis pertraxerint. Non tulit diu præclara cœpta ulteriùs progredi Dæmon, ſed per eum ipſum, cui vitam & libertatem ſervavit Correa, necem ei atque interitum machinatus eſt.

Ex duobus illis, quos à Correa barbarorum captivitate ereptos diximus, Hiſpanis unus, implacabile in illum jam inde à Braſilia efferebat odium, quòd eo auctore pellex Braſila, quam ſibi nihilò melior ab infortunio factus aſſumpſerat, erepta fuiſſet. Is ergo in mores barbaris ipſis vitioſiores transgreſſus, pro uſu & authoritate quâ apud Carigios pridem valebat, mirâ calliditate cœpit liberatorem ſuum, unáque Soſam inſimulare, & in ſummum odium adducere, quaſi in eorum perniciem cum vicinis hoſtibus conjurâſſent, & exploratum cum armato comitatu illuc præcurrentes, paulò pòſt à reditu integrum ſecum hoſtium exercitum in Carigios adducturi eſſent. Fidem mendacio fecit, tum quod Braſili duo, qui paulò antè à Correa ſervati eùm comitabantur, arcus uterq; gentis more geſtabant: tum quia Correa ad Natalis Dominici feſtum, qui ei reverſionis terminus à Provinciali conſtitutus erat, reditum adornabat. Jámque aliquantum itineris à Carigijs digreſſi perfecerant, cùm repentè ab illis, duce eo ipſo veteratore, qui ſinè Correa in epulas barbaris nuper ceſſurus erat, ex inſidijs circumveniuntur. Ac primùm comites duos Braſilos, deinde Soſam in genua procumbentem ſagittis interimunt, poſtremò ipſum Corream, hortantem eos ad Salutis curam, & eorum quæ docuerat obſervantiam, ac tandem in genua provulutum, ut eorum ſceleri veniam precaretur, configunt A. 1554. menſe Novembri. Hæc illi gratia pro benefactis reddita eſt, à deceptis alienâ nequitiâ Carrigijs, hæc merces repenſa: qui interim glorioſâ morte pro aſſerta caſtimonia, & impedito pellicatu defunctus, inter inclitos Societatis viros, qui profundendâ vitâ honorem DEI tueri non dubitant, meruit connumerari. Pretioſa eorum nex ubi Braſilis nuntiata eſt, novelli Chriſtiani catechumeníque ex Correæ deſiderio, tanquam ad amantiſſimi Parentis obitum, in uberes lachrymas & gemitus erupêre, non privatâ ſolùm, ſed communi lamentatione, ipſum veri eloquij principem, unicum ſuum veritatis interpretem, qui ſincero eos Parentis & Fratris amore complexus eſſet, deplorantes.

DUO FRATRES COADJUTORES.

Cum Societas JESU, in ipſis ſui primordijs A. 1549. à confirmatione ſua decimo, in Braſiliam etiam operarios transmittere cæpiſſet, coacta eſt in Sacerdotum paucitate etiam Marthæ officijs addictos, in ſubſidiariam animarum culturam adhibere. Quorum opera in ea gente ex eo etiam accidit utilior, quòd indigenæ nullis literaturæ, aut ſubtiliorum dogmatam principijs imbuti, in rebus ferè ipſo naturæ lumine dictatis exerrarent. Nam neque Deum colebant ullum,

Duo Fratres Coadjutores Societatis IESU, à Barbaris, odio Fidei, interfecti in Brasilia. A 1555.

C. Screta del. Melch. Küsell f.

ullum, augurijs tantùm, veneficijs, imposturisque ad insaniam dediti. Nudi æquè viri ac fœminæ prorsus incedunt, & insertos gerunt à prima ætate, deliciarum causâ, inferiore labro, nonnunquam autem totâ facie, prælongos nullius ferè pretij lapillos, tetro sanè spectaculo. Vivunt in diem, & quidquid habent in commune facilè conferunt; triduũ ipsum, ubi ciborum penuria ingruerit, jejunio transigentes; & si copia rursum suppetat, à primis tenebris ad insequentem usq; lucem in convivijs & compotatione persistentes. Bella inter singulas cognationes, nullo Rege vel Principe sæviunt: in quibus captos multâ curâ saginant, dum in amicorum conventu ingenti cum gaudio bene farti pinguésq; mactentur. Eæ optatissimæ Brasilis epulæ sunt, nec alia ferè operosior Patribus cura, quàm ab ea belluinam gentem ingluvie abstinere. Ad hos igitur delati Socij, primò omnium patentibus locis præcelsa Crucis trophæa fixêre, tum suis orsi manibus ac laboribus, in MARIÆ adjutricis nomine templum, ac deinceps plura alia struxêre, suis ipsorum humeris aquâ, lignis, cæteráque materiâ proximis è montibus comportatâ. Plurima deinde sollicitudo & præcipuus conatus, ut populus ferarum more sylvas nullo tecto, nullâ agrorum aut alterius rei ad vitam humanam curâ palabundus, certis sedibus, & fixis communiter pagis vellet consistere: quod ubi post ingentes demum Sociorum labores aliquantùm processit, redibant tamen ferè ad ingenium adultiores barbari, & quàvis diffi-

 cultate,

cultate in hominum convictu occurrente, brutalem repetebant vivendi ritum, ebrietati ad insaniam dediti; indè licèt sobrij ab humana carne non difficulter abstinerent, ratione tamen vino quodam factitio obrutâ, ad necem continuò hostilium corporum, & feralem coquinam, simúlque ad vagas, nullâ certâ uxore, libidines redibant.

Itaque Patres suam in adultorum cura propè omnem operam ludi videntes, in exactam puerorum institutionem tantò sollicitiùs impendi cæperunt, extructis eorum educationi plurimis contubernijs, ut omnibus penè locis, ubi sua Lusitani propugnacula & arces habebant, certa simul pueris domicilia locarentur. Eorum erat vitæ ratio, ut manè finitis Scholis ante mensam Sanctos omnes Litanijs decantatis, & vesperi alteris misericordiæ Matrem, adjectis quibusdam precibus, implorarent. Sextis ferijs cruentabant se flagellis; bis in die docebantur elementa Christianæ Legis; tantóque paulò pòst Christi flagrabant amore, ut ethnicorum parentum sensu propemodum nullo tangerentur, eósque sicubi delinquerent, accusarent, interdúmque nè affarentur quidem. Sustentabantur autem publico Lusitanorum sumptu, adjectis servis, qui quotidianum illis victum colendis agris, piscandóque conquirerent. Circumducebantur persæpe instructo agmine inter barbarorum mapalia, Litaniarum divinæque Legis carmina concinentes, cum quibusdam gentis de more crepitaculis. Animadversum quippe est, nihil tam in Brasiliensium animos influere, quàm varios canendi sonos, dum adeò cantu permovebantur, ut in eo felicitatis summam reponerent. Unde PP. ut Christianæ Legis præstantiam ad eorum captum extollerent, dicebant illam verissimum cantum esse musicum: eáq; de causa pleraq; Fidei mysteria, quò dulciùs asperis mandarentur ingenijs, pijs cantibus intexebant. Erátque in ea sententia Nobrega Provincialis, potuisse perfacilè Evangelij lumen vel in ultimam inferri Brasiliam, si prima ejus prædicatio jucundis modulationibus condita fuisset. Nec raró DEUS simplicem innocentium puerorum fidem admirandis operibus comprobabat, per quos etiã ferè præcipua in conversione barbarorum Patres perficiebant. Diverterant hi fortè ad quendam ex nobilioribus, qui cùm suam ad eos filiam graviter ægram adduxisset, unus è pueris præter cæteros Fide accensus, filiæ salutem nihil hæsitans pollicetur. Fusis mox à toto grege pro ea precibus, meliùs fit puellæ, totáque sibi paulò pòst restituitur. Cujus eventûs admiratione permotus parens infidelis, filium eis quem habebat elegantissimum, sacris imbuendum mysterijs ultro dedit; quem illi in suam acceptum disciplinam, brevì ad fontẽ baptismi promoverunt. in singula namq; hæc Seminaria deducebantur ab Lusitania orbati parentibus tres quatuórve, veluti contubernio præfecti, pueri, in quos indigenæ filij intenti, similes mores induebant. Tantum autem his pueris tribuebant barbari Ethnici, ut quacunque nôssent eos iter habere, vias sternerent, & iter ornarent, eósque velut singulari quâdam Sanctimoniâ præditos, omni significatione honoris exciperent: nec in eorum conspectu auderent vel exiguum aliquid ex humanis carnibus delibare. Occupaverat tetra lues aliquando totum Piratiningæ pagum, quâ icti complures quotidie cadebant; dúmque humana nulla adessent, omni medicinâ & pharmacis destitutâ Patriâ, remedia, supplicantium puerorum agmen instruunt Patres, non è Brasilis modò in terga sævientium, sed ex alijs etiam, faces manibus, aut Sacras Christi Divorúmque imagines sustinentium: quâ supplicatione novies cum Litaniarum cantu, ad implorandos Angelos loci tutelares, perductâ, lues omnis abacta est.

Jam verò quantùm in hac efferatissimæ gentis cultura laborum, quid incommodorum, quid ærumnarum pertulerint Socij, specimen aliquod juvat ex Josephi Anchietæ, illius inter Brasilos thaumaturgi Apostoli, quã Augusto mense A. 1554. ad S. Ignatium dedit, epistola recognoscere. *Ab Januario*, inquit, *usq; in præsens, nonnunquam plus viginti* (simul enim pueri Catechistæ degebant) *in paupercula domo, luto & lignis contextâ, paleis cooperta, 14. passus longa, 10. lata mansimus. Ibì Schola, ibì valetudinarium, ibì dormitorium, cænaculum item & coquina, & penus simul sunt. Nec tamen amplarum habitationum, quibus alibi fratres nostri utuntur, nos movet desiderium: Siquidem Dominus noster JEsus in arctiore loco positus est, cùm in paupere præsepi inter bruta animalia voluit nasci, multò verò arctissimè, cùm in cruce pro nobis dignatus est mori.* Porrò domûs angustijs vita erat cætera consentiens, frusta nauticorum velorum, quæ nautarum donabat benignitas, atro colore tincta ipsimet sibi concinnabant in tunicas. Potio erat aqua ex milio cocta; esca, legumen ferme, vel aliquid mandiocæ (panis species est, ex ligno in farinam contrito pisti) vel olera. Ipse P. Anchieta, Grammaticam fratres nostros docens, cum

cùm simul ipse Brasilicæ condiscendæ impenderetur, etiam genus quoddam calceorum intexere in usus nostros & puerorum perdidicit. Idem Nobregæ Provincialis jussu, cùm Brasilorum multi perirent, secare venam aggressus, vitam multis servavit. Ad hæc Socij omnes in egentissimo solo agri culturam exercere, & suis manibus ad vitam necessaria parare, unàque omnia mechanicarum artium exercitia indigenis tradere cogebantur. Cui rei maximo adjumento erant Fratres Coadjutores, quorum Noguera ferrarij operis artifex, rustica ab se condita ferramenta, Brasilis artium eousque omnium, & agricolationis expertibus largiebatur, terrámque subigere perdocebat. At Satanas dum omni ratione Socij corporibus simul & animis Brasilorum prodesse student, veneficorum Ariolorúmque linguas, quorum ibì omnia plena, exacuit in nomen famámque Christi prædicatorum. Jactabant eos quocunq; vestigium ponerent, eò morbos & luem importare. Quibus obtrectationibus credulum vulgus in fraudem & errorem inductum, quàm longissimè à salutaribus refugiebat Magistris, congressum horrebat, vitabat aspectum: cúmq; auditum esset eos, aliquà iter esse facturos, omnis commota vicinitas incenso pipere & sale, ùt solent in abigendis præstigijs, eos conabantur arcere. Quin etiam crudelem omnibus necem sæpius minati, illos se per crudelem epulationem absumpturos jactabant; Anchietam præcipuè, nisi eundem ingentibus prodigijs ad gentis salutem servâsset DEUS. In eo tamen insectationis æstu duo Fratres, quorum nomina intercidêre, dum pari cum alijs studio in perdomandis efferis ingenijs elaborant, à barbaris intercepti, & eâdem quâ priores duo crudelitate trucidati sunt, mox anno insequente 1555.

P. PETRUS MARTINEZ.

PRimum hunc Floridæ Apostolicum operarium tulit Hispania A. 1533. Celdis natum, virtutis floridæ tam zelosum amatorē, ut etiamnum puer perpetuam DEO Virginitatem voto sanxerit. Disciplinas humaniores & domesticas dum decurreret, nullâ adhuc Societatis acceptâ notitiâ vel usu, ab ejus hominum consuetudine etiam abhorrebat. Sed animos cum ijs non tantùm confidentiùs agendi, sed etiam Societati se aggregandi assumpsit, dum quatuor sodales Societatem ambientes Valentiæ ad Collegiū comitatus, mores Sociorum, & fraternam inter se charitatem propiùs advertit. Mox enim & ipse admitti in Tyrocinium postulans, cûm è quatuor illis competitoribus nemo reciperetur, ipse unus ab Hieronymo Natali admissus est A. 1553. Exacto Tyrocinio Theologiæ studio applicatus, concionatoris unà & Ministri domûs, & per ruralem viciniam Catechistæ munus implebat: dicere solitus, se etiam ad ducenta munia obeunda, si Moderatores imponant, paratum esse. Et quia non ingenio solùm, sed & industriâ erat perquam accuratâ, quodcunque munus aut laborem attingeret, ejus totum artificium assequi conabatur. Itaque cùm ex obedientia nunc culinæ, nunc alijs atque alijs humilibus ministerijs exercitus esset, non usui modò præsenti id exequi studebat, sed rationes singulorum & artem penetrabat ità feliciter, ut Magistrorum peritiam adæquaret, essetq; unus ipse omnium ferè sciens operum, quæcunq; ad vitæ necessitates Religiosorum manu tractantur. Quæ res magno illi usui, & exercendæ charitatis in proximum occasio fuit, in infelici illa Hispanorum in Africam expeditione A. 1558. Cùm enim Martinus Corduba Alcaudali Marchio classem Regiam in Africam deportaret, datus est illi P. Martinez, & P. Petrus Domeneccus cum uno Coadjutore, qui exercitui suâ operà prodessent: cum quo feliciter Oranum, maritimam Hispanorum in ora Africæ Urbem delati, dum promovetur ad Mostaganum exercitus, ad militum in nosocomio, qui plus 500. decumbebant, animos & corpora sublevanda resistere jussi sunt. Cupiebant quidem magìs illi, ac fuisset sanè militibus peropportunum, omnium casuum participes, exercitui Christiano in præsenti conflictûs discrimine præsto esse, ubi is barbarorum multitudine sinè modo prægravante, ad internecionem deletus, & qui superfuerant, à Mauris capti sunt. Cujus cladis perlato in Hispaniam nuncio, jam eos Socij luxerant pro mortuis, & consuetis Sacrificiorum ac precum suffragijs lustrârant: quos tamen Divina Providentia dies noctésque in ægrorum salutem, ac Petrum præsertim multiplici illâ domesticarum artium notitiâ illis proficuum, intentos,

P. Petrus Martinez Hispan. S.I. odio Fidei Christianæ occisus à Barbaris Americanis in Insula Florida A° 1566. 28. Septembris.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

tentos, ad gloriosius pro nomine suo certamen reservavit. In obedientia & mandatis Superiorum mirificè acquiescebat, tum vel maximè, cùm aspera atque ardua imponebantur; dicere solitus, nihil adeò operosum ac formidandum esse, quod Dei gratiâ & obedientiâ fretus non audacter assumeret; experimento edoctus, quò plus periculi atque difficultatis haberent gerendæ res, eò affluentiùs Divinam opem adesse. Hinc ad Ethnicorum vel Hæreticorum destinari terras, maximè eas optabat, quibus primùm inferenda esset Christi Religio. Cujus diuturni atque ardentissimi voti tandem hac ratione compos evasit.

Petrus Menendes Floridæ sub ditionem Hispanam redigendæ à Rege Catholico An. 1565. præfectus, eâ conditione munus admisit, ut aliquot ei de Societate Evangelij promulgatores attribueret, quorum industriam in Oriente sibi olim militanti perspectam ajebat. Assignati mox fuêre à S. Borgia, tum Societatis Vicario Generali, tres, interq; eos Martinez: quia tamen priùs solvendum cum exercitu fuit Menendi ex Hispania, quàm illi potuissent adesse, exercebat interim se ad tam arduam missionem Martinez peracri verberatione, severáq; inediâ quotidie. Toto item trimestri Compluti humillimum culinæ, rogatu suo, navavit obsequium, egregius per omnia sui contemptor, dignúsque ut his prolusionibus ad illustre certamen, quod paulò pòst in ipso Floridæ ingressu subijt, initiaretur. Est autem Florida (ut semel id meliùs per-

percipiendis plurium Sociorum illic certaminibus præmittam) Americæ Provincia perampla, finitima novæ Hispaniæ, in quam primus Joannes Pontius Leonius An. 1512. ipso Dominicæ Resurrectionis die incidit. Quam quia *Pascha florum* Hispani appellant, indè nomen inventæ Regioni Floridæ indiderunt. Ingenia genti ferocia, vires magnæ, sagittarum summa peritia, & natandi currendique gnaritas super alias nationes exercitata. Lunam Solémque inter præcipua colunt Numina, quibus aliquoties in anno continuum triduum, omni prorsus cibo ac potione, item somno abstinentes, reddunt solennes cultus. Unde qui vigilias atque jejunia fortissimè ac diutissimè perferunt, ij maximo sunt in pretio; nullo verò loco, quorum natura infirmior minimè ad ea durat. Plurimùm herbis sponte nascentibus, venatu, piscatúque vescuntur, & Maizio (panis est ex eo tritici genere, quod turcicum nos communiter, ingentium granorum, dicimus) quæ usitatissima omnibus Americæ populis esca est. Qui inter eos dignitate cæteris præstant, Cacique (ùt ferè alibi in novo Orbe) nominantur. Nulla adhuc facta in vastitate illa Divini Verbi sementis fuerat; Hispani, pauca ad oram maritimam habebant præsidia, quæ acerrimè oppugnantibus indigenis, extremâ fame laborabant. In quibus tamen angustijs ajebat Menendes æquissimo se animo esse, quòd sciret arma sua non nisi Divinæ gloriæ militare, confisos præsertim Societatis precibus, quarum suffragio quidquid aggrederetur, ex voluntate speraret se confecturum, eóq; avidiùs Sociorum adventum expectabat. Exacto igitur inter summas angustias anno, in portum S. Augustini, ad auxilium ab Rege Hispano missæ naves primum 17. in Junio invehuntur: quos paulò pòst cum classe in novam Hispaniam tendente, Petrus Martinez & Joannes Rogerius Sacerdos, & Franciscus Villaregius vitæ domesticæ administer, secuti sunt. Et quidem quo animo irent, argumento sunt literæ, quas sub profectionem Martinez, veluti beatum sibi finem vaticinans, ad S. Borgiam dedit. *Per alias*, inquit, *literas egi jam gratias Paternitati tuæ de beneficio, quod in me per te Dei bonitas contulit; speróq; de ejus clementia, id magnopere ad obsequium ipsius casurum & gloriam: cui proprium est insignia facta, piscatorum ac vilium hominum ministerio facere, quò laudetur magìs ejus nomen, & cognoscatur potestas. Ego, quæ Dei indulgentia est, magno animo iter capesso, valde ejus gratiâ fretus, vitâq; meâ & sanguine ad ejus obsequium sæpe in hanc expeditionem oblatù. Deóque aspirante certus esto Pater, quidquid in nobis fuerit virium, eo collaturos, ut Provincia illa in Conditoris sui, ac Redemptoris notitiam veniant: nec pereant animæ tam pretioso sanguine redemptæ. eâdémq; curâ adnisuros, ut Societas JEsu, quæ tantum bonum mihi detulit, nihil de egregio illo nomine amittat, quod nostri Patres tot tantísque laboribus pepererunt; quin potiùs dilatetur & crescat, ùt æquum est, ad majorem gloriam DEI. Illud quidem vellem, alius veniret Caput & Dux, cui ego subessem; quanquam hìc quoque Divinæ Providentiæ me consolatur ordo. Quamobrē Sanctæ Obedientiæ Virtute plurimum confisus, id munus accingor, præsertim tam egregios, tantáq; bonitate comites nactus, Joannem Rogerium trium Votorum professum, multæ charitatis humilitatísq; Sacerdotem, firmæ cognitæq; in omni genere virtutis; & Franciscum Villaregium, vitæ domesticæ adjutorem, secundùm meum cor, & (ùt arbitror) Dei. Adeò rari exempli est, ac planè ejusmodi, qualem tanta res postulabat. Illi, egóque magnopere læti agimus; jámque vellemus in Provincia nostra esse, ut aliquid subiremus laborum ejus causâ, qui causâ nostrâ ad sudorem usq; cruentum, necémq; acerbissimam laboravit. Sanè quoniam tanti momenti est prima Christianæ Fidei semina in regionem adeò patentem inferre, libenter coràm exosculati Sanctissimos pedes, benedictionem Beatissimi Patris Pij 5. excepissemus. At id quia fieri non poterat, satìs nos consolatæ sunt literæ, quibus cognovimus perbenignè illum nobis absentibus & bene precatum, & singularia beneficia impertisse: ac tua Paternitas poterit nostro nomine ei confirmare, præter votum proprium, quo ego tanquam Professus illi adstringor, ad novum illi quærendum gregem proficiscì fidelissimos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ filios; pro quâ cum Divina gratia sanguinem fundent, & vitam in ea longiùs proferenda ponent, ídq; pro summo Dei beneficio numerant. Tua simul Paternitas nobis jam jam conscensuris bene precetur, ut ubique meminerimus tuos ac Societatis, cui immensum debemus, nos esse filios. Illud mihi cor vehementer excruciat (ut verum fatear, Pater) quòd parum tredecim aut quatuordecim annis profecerim, quibus me Societas tantâ curâ, támq; eximio lacte jam educat, doctrinâ atque exemplis tam insignium piorúmque heroum, regulis & constitutionibus tam absolutis ac sapientibus, tanto mortificationis usu & orationis, tot collationibus & exhortationibus pijs, denique adeò prudentium studiosorúmq; gubernatione Præsidum, ut spatio tot annorum jam vel saxum emolliri debuerit, ideóq; cor meum angitur, quòd eò transeo, ubi præsidijs hisce cunctis propè nudabor.*

bor. Quare oporteret nunc adhibere diligentiam ad comparandam annonam in eum locum, ubi erit utique usui, & campus amplissimus patiendi. O si in hac ex Hispania profectione cunctos è Societate Patres fratrésque alloqui daretur, ut eo sensu, quo ego commoveor, excitarem currentes, admonerémque, ut præsenti utantur tempore: ex uberrimis pretiosarum rerum fodinis atq; thesauris, in quibus versantur, sedulò capiant fructus, seponant, recondántque in tempora huic meo similia! Verùm quia id negatum est, eò valeat sensus hic animi mei, ut supplicem Paternitati tuæ, totíque Societati, ut me meósq; socios DEO commendent, quò injuncto nobis munere cum DEI Domini nostri gloria, & proximorum adjumento fungamur.

Ubi prope Floridam ventum est, separati à Classe rectà in novam Hispaniam tendente, flexerunt in Septemtrionem cursum. Verùm Navarcho terræ locorúmque faciem non agnoscente, cùm tamen vix 10. à continente leucas distarent, visum fuit mittere in scapha viros, qui regionem explorarent. Sed quia latè indomiti immanésq; colebant barbari, nemo subire discrimen audebat: jussiq; à Navarcho ire quidam Belgæ, asseveranter negârunt ituros, nisi unà iret P. Martinez. Quod ubi relatum Patri est, nullum pro communi causa periculum formidans, atque eâ charitate, quâ jubemur animas pro fratribus nostris ponere, plenus, transilijt primus in scapham, novem Belgis, paucioribus Hispanis sequentibus. Vix terras attigerant, cùm repentè coorta tempestas, navim, unde descenderant, procul à conspectu abstulit. Interim P. Martinez cum socijs egressi in littus, nullum Hispanorum vestigium, omnia latè deserta inveniunt. Cúmque hinc horridum ac minacem Oceanum, hinc ignotas ac vastas spectarent solitudines, eodem loco dies 10. si fortè aliunde se navis ostenderet, præstolantur propè jejuni. Prodibant interdiu, paucásq; legebant herbas, præeunte cum Christi Crucifixi effigie Martinio, cujus de caritate mira deinde retulerunt. Sed desperato tandem navis reditu (quæ post multos errores, ad Insulam Cubam evasit) cùm interiora petere barbarorum metu, locorum ignari non auderent, superq; omnia fame enecarentur, propulsâ ad vicinum fluvium scaphâ, adversùs eum 15. ferè passuum millia subière unt. Ubi cùm item nil nisi solæ desertæque terræ offerrentur, repetito mari littora legere statuunt, si quem uspiam portum invenirent. Ad leucas 20. progressis alius occurrit amnis, quem subeuntibus, navicula vado cùm inhæsisset, primus Martinez delapsus in aquas, cunctis connixus viribus, duobus Hispanis adjuvantibus eam revulsit. Nocte ibì exactâ, paucis ad scapham relictis, cæteri præferente Martinez Christi effigiem lanceæ cuspidi alligatam, regionem exploraturi egrediuntur, Cœlitum patrocinia litaniarũ cantu poscentes. Occurrêre inter pinus tuguria quædam, unus duntaxat homo conspectus est, qui statim se in proximas sylvas abdidit. Ingressi tuguria, si fortè quid inesset enectis propè fame reficiendis, grandem in uno piscem inveniunt: cujus dimidium auferentes, relictisq; in pretium, monitu P. Martinez, sago & torque ex vitris, ad scapham regrediuntur. Postero die ad flumen quinq; apparent indigenæ, nutibus invitantes ad ripam: à quibus vicissim nutibus cibum Pater deposcebat, manu ori admotâ. Recurrêre itaque velociter ad sua mapalia, & quos tam liberales in solvendo pridie pisce experti erant, reficere tanquam viros bonos laborabant. Igitur egregià aquâ, cocto pisce, aliisque cibarijs onusti redeuntes, varijs signis indicabant, nequaquam hostilem esse gentem; quibus in reciprocum munus Pater, cùm aliud nil suppeteret, ex detractis libro aliquot membranæ folijs cõcinnatas forfice figuras donavit, quas illi puerorum more majoris se facere ostendebant, quàm thoracem & femoralia, quæ duo ex Hispanis sibi detracta impertierant. Ex eo deinde loco stringentibus littora, ad singula flumina accolentes populi benignos se exhibuerunt, quorũ unus centenario multùm grandævior, capillo ad usque genu promisso, nutibus indicavit, ubi tres populos, totidem fluvijs adsitos præterveherentur, Hispanam Coloniam reperturos. Ergo instaurato cursu, & duos populos prætergressi, ad Insulam Tacatucurum in adolescentes quatuor piscantes incidunt, qui sinè cunctatione vim piscium quidem magnam obtulêre, sed unus celeriter dilapsus, plus 40. indigenas excivit, quorum 12. scapham intrant, reliquis in littore subsistentibus. Hìc Pater quia in truci eorum ore ac vultibus hostilem animũ legebat, removeri tamen in altum flumen scapham passus non est, donec Belgæ qui exscenderant reciperentur: quæ charitas mortem illi, ut salvaretur proximus, accivit. Dum enim illi redeuntes scapham subeunt, quidam barbarorum à tergo Patrem, quem ex habitu Legis tam sibi exosæ promulgatorem advenire dignoscebant, duósque Belgas repentè furtim complexi, dant secum in flumen, viribúsq; prævalidi in littus asportant.

Ibì Pater, omnibus è scapha spectantibus carnificinam, cùm in genua, ùt potuit, procidens extulisset in cœlum manus, capite clavâ confracto, expiravit: idémque Belgis factum eodem An. 1566. 28. Septembris. Reliqui in scapha vix hostium sagittis elapsi, alterâ die in navigium Hispaniense incidunt, referúntque Menendi tristem P. Martinez, non ampliùs quinque indè leucis necem illatam. Cujus commendandæ charitatis, ac omnigenæ virtutis cùm finem nullum facerent, ùt cum ipsis ad legendas herbas prodire solitus, ùt easdem noctu coquebat in littore, ùt consolabatur ac sustentabat unus omnes, & quidem non hispanicè tantùm, sed & belgicè Belgas, cùm tamen eum sermonem nunquam aliàs calluerit: tum verò demum Menendes ingemiscere, indignum se nimirum tali auxilio lamentari, suísque factum peccatis, ut eo viro careret, adscribere, in quo plus fiduciæ, quàm in magni exercitûs robore collocâsset.

P. LUDOVICUS DE QUIROS, GABRIEL DE SOLIS, & JOANNES MENDEZ.

STerilis in omnia vitæ humanæ necessaria Floridæ Regio, in ærumnas tamen & mortes servorum DEI perquam fertilis, novos iterum proprij sanguinis rigatione Martyrum flores protulit. Reversus in Hispaniam Petrus Menendes è Florida A. 1568. spésque rei Christianæ amplificandæ in immensum efferens, facilè Borgiam impulit, ut sex è Societate in eam expeditionem designaret, Joanne Bapt. Segurâ, ijs præesse jusso. E Sancti Lucæ portu, commeatu & Sacrâ supellectile à Rege instructi, solverunt ab Hispania tertio idus Martias, octo secum adolescentes, quibus pro Catechistis uterentur, plerosque Societatis ineundæ cupidos, itémque Floridanos quinque Hispali baptismo initiatos, ducentes, & in Floridam tertio decimo Cal. Quinctiles appulerunt. Excepti sunt incredibili gaudio in Præsidio S. Augustini, nam reliqua omnia extremâ rerum ad vitam necessariarum penuriâ ab indigenis partim eversa, partim famis intolerantiâ, quâ præsidiarij invicem in S. Lucæ propugnaculo vorâsse feruntur, deserta fuerunt. Promulgato ibì Jubilæo, Christianísque mysterijs Præsidij animabus, & corporibus abundante commeatu recreatis, Habanam Segura cum Socijs concessit, solo Dominico Vaezio ad solatium militum, & linguam gentis ediscendam relicto. In eo Habanam trajectu coortâ tempestate, Nauclerus diris execrationibus in Numen versus, idcirco querebatur eam concitatam, quòd Orthodoxi & Religiosi nave veherentur, non ità cum Lutheranis aut Turcis sibi evenire. Ad has execrationes commoti Patres, Divinæ bonitatis indulgentiam precibus fatigare cœperunt, ut daret gloriam nomini suo, dictáque nefanda prospero eventu refelleret. Et auditæ sunt preces: cùm enim duo irent navigia, id in quo impius Nauclerus Patres vehebat, ab ipso eo loco prosperum iter tenuit, alterum perdiu jactatum, proximè ab exitio abfuit. Nè tamen conviciatori sua impudentia cederet feliciter, Habanâ Floridam repetentem, eodem propè loco, quo in blasphema eruperat verba, fluctus vindices unà cum vectoribus cunctis & mercibus hauserunt. Habanæ P. Segura Collegium Societati instituit, & Gymnasium, in quo primorum Floridanorum Filij (abest enim haud ampliùs 20. leucis à Florida) literis & Christianis moribus instituerentur: quibus imbuendis Rogerius relictus est, cæteri in Floridam revecti, atque in diversas missiones distributi sunt. In Neophytis ex Hispania reportatis erat Teguestani Cacique frater Jacobus nomine, quē ejus populares suspicati ab Hispanis occisum, ubi viderunt incolumem à Segura & Menende reduci, redintegratâ amicitiâ Crucem eodem loco, ubi nuper steterat, eximiæ proceritatis restituerunt. Advenêre interim novæ Socijs Floridanis ab Hispania A. 1570. suppetiæ, P. Ludovicus Quiros cum duobus Socijs, totísque viribus & ipsi in salutem indigenarum effusi, propè nullum retulerunt fructum, ut deplorata jam propè Floridanorum salus videretur. Ad res divinas silice duriores: quamdiu annona tribuebatur (sunt enim & soli sterilitate, & innatâ segnitie mortalium egentissimi) & de bonitate ac beneficentia DEI sermones instituebantur, aures præbebant non illibenter; ad supplicia damnatorum, ad animæ immortalitatem planè erant surdi. Quin etiam Satanam detestari jussi, negabant id

P. Ludovicus Quiros, Gabriel de Solis et Ioannes Mendez S. I. Hispani in Florida pro Christi fide barbarè enecti. A. 1571. 4. Februarij.
C. Screta del. Melch. Küsell f.

id facturos, Deum illum juvenum esse affirmantes, cui multùm obstricti essent. Pueri ipsi ad Catechesim audiendam vocati, cùm audita referre jubebantur, panem è contrà cibúmque, esurire se dicentes, poscebant.

Segura igitur operam Sociorum omnem ità eludi videns, ad novam expeditionem in mediterranea regionis, ubi spes majoris fructûs affulgeret, animum adjecit. Erat Habanæ è Provincia Axaca, de qua vulgo bona prædicabantur, Caciquius, Reguli ejus Regionis Frater, qui in Hispania baptismo tinctus Ludovici nomen acceperat, & tunc annum circiter quinquagesimum agebat. Is cum P. Seguræ magna viri boni argumenta præbuisset, credebat Pater fore, ut gentis suæ morúmque, quos Fidei Christianæ capacissimos jactabat, & linguæ gnarus, unàque pollens opibus, commodè Socios deduceret, viámque muniret. Itáque re DEO plurimis Sacrificijs & precibus commendatâ, jussisq; ex Hispanica Florida, in qua frustra laborabant, Socijs, cum collectis quotquot possent Caciquarum pueris Habanam redire, ipse cum Ludovico Quiros, & septem præterea Socijs, tertio Idus Septembris in Axacam prospero cursu pervenit. Navibus cum milite præsidiario, qui se ultro in comites offerebant, remissis, pedibus porrò ingressi, supellectilem Sacram, libellósque humeris gestantes, sylvas, loca deserta, paludésque emetiuntur. Jámque commeatus defecerat, ideò herbis & radicibus per agros obvijs victitabant, cubabant sub dio; donec tandem Ludovici

Patriam

Patriam procul à mari ſitam attigerunt, à ſylveſtribus hominibus, planéque nudis incedentibus habitatam. Illic inter quædam gentis egentiſſimæ, & ſeptennium jam fame & morte miſerè conflictantis tuguria, domunculam Segura ſibi ſuiſque conſtituit. Sed Ludovicus paucis apud PP. exactis diebus (quod feris hominum induſtriâ manſuefactis uſuvenit, ſi fortè patria luſtra nanciſci contingat) popularium invitante licentiâ, ſenſim redire ad ingenium & Ethnicorum mores cœpit, malléque Judæ proditoris imitari perfidiam, quàm DEO & hominibus tam bene de ſe meritis fidem ſervare. Igitur à contubernio Sociorum in totum ſe auferens, ad populum indè ſeſquidiei itinere diſſitum migravit. Semel atque iterum miſſo uno è Fratribus invitavit ad reditum Segura, quo ſcilicet ad interpretis uſum, Socijs adhuc omnibus linguæ gentis ignaris, unicè egebat. Sed cùm nullis precibus, nullis flecti ſe pateretur argumentis, jam haud dubiam puſillus ille grex, tanquam in luporum faucibus conſtitutus, in dies expectabat necem, cui nulla ad effugium, hinc Oceano, indè vaſtâ barbarie concluſo pateret via. Quo rerum ſtatu ſinguli corpora ſua & animas in holocauſtum DEO continuum offerentes, totum in precibus & in meditatione beatæ vitæ ponebant tempus, quatuor menſibus in his anguſtijs & quotidianâ mortis expectatione transactis. Jámque non ſolitudo, & imminens in momenta ſingula mors ità perturbabat, ùt ciborum macerabat penuria & fames, cui proinde quærendis remedijs, & pertentando extremùm proditoris animo, P. Ludovicum Quiros, cum duobus non Sacerdotibus, Gabriele de Solis, & Joanne Mendez ablegavit Segura. Ille Socios legatos inani reditûs ſui ſpe alacriores à ſe remittens, dum hi ſecuri ſuis onuſti ſarcinulis viam relegunt, cum barbarorũ manu inopinatè aggreditur, ſuáq; ipſe manu Patri Quiros ſagittâ cor transverberat, cujus duos Socios cæteri pari crudelitate peremerunt, die 4. Februarij A. 1571.

P. JOANNES BAPTISTA SEGURA, cum 4. Socijs.

Sublatos ità truculentâ cæde tres Socios, ignarus adhuc facti, magno cum ſuis deſiderio ſpé inter ac metum expectabat reduces Segura, ſi quid forte eſcarum prorogandæ vitæ afferrent. Sed ubi longiorem quàm itineris ferebat ratio moram ducere ſenſit, jam vix ampliùs dubium ſcelus Apoſtatæ hominis reputans, eò intentiùs cum reliquis ad geminandas pro illis, ſeu viverent, ſeu jam fato functi eſſent preces, & poſcendam adhuc ſuperſtitibus à DEO pacem ſe convertit. Ecce autem quinto poſt trium cædem die, adeſt ſtolidâ diſſimulatione proditor Ludovicus, duobus ſuis fratribus, & magno popularium numero ſtipatus, lignatum ſe proficiſci prætendens: rogans proinde Patres, ut ſecures & ferramenta cædendis arboribus, quæ ſecum in eam regionem talium expertem attulerant, accommodata velint: eâ forſan reapſe causâ, nè illis Socij, quibus alia ad defenſionem arma non erant, contra vim inferendam ſeſe tuerentur. Verùm utrâque opinione magnopere aberrabat, fruſtra eo artificio ad Patres exarmandos uſus, qui promptiores erant ad ferendam, quàm latrones ad irrogandam necem. Nec poterat tegi ſimulatis verbis mens ſanguinaria, quam res loquebatur, cùm detractis occiſo Patri Quiros veſtibus, Religioſum in morem proditor indutus incederet, ut nihil ambigeres, devoratæ ovis pelle indutum lupum, alijs ſimiliter vorandis adventare. Igitur quod rogârant cùm ſinè mora à promptiſſimis accepiſſent, contra inermes & mitiſſimos homines, & de ſe tam bene meritos, furore converſo, ijs ipſis omnes concidêre ſecuribus, præter unũ adoleſcentem Alphonſum, qui è Societate necdum erat. Hunc alter Apoſtatæ fratrum ſervavit, & cùm illi etiam Ludovicus proditor, nè ullum patrati ſceleris erumpere poſſet indicium, perimendo inſidias ſtrueret, finitimo Cacique tradidit, ex quo deinde totius tragœdiæ ſeries innotuit.

A cæde patrata barbari, ad direptionem pauperis tugurij, quod ipſimet ſibi Patres proprio labore concinnaverant, verſi, profanam quidem, quæ paucula ſupererat, ſupellectilem diripiunt, Sacram autem oſtentui inſuper & deridiculo habent. Sacrificalem patinam unus Caciquarum de collo ſibi quaſi pretioſum monile ſuſpendit, alius caſulam ad mimicas geſticulationes induit, calix autem in communem omnium compotationem,

P. Ioañes Bapt: de Segura, Gabriel Gomez, Petrus de Linarez, Sancti9 Sauelli9, Christoph: Rotund9 Hisp: S.I. in Florida pro Christi fide trucidati A. 1571. 8. Febr.

C. Screta del. Melch. Küsell f.

nem, tanquam primarium poculum transijt. Ad clausam demum arcam cùm avidè complures, tanquam thesaurum reperturi, accessissent, præter pia quædam & religiosa munuscula, sacros libros, Christi etiam Cruci affixi simulachrum, nihil deprehenderunt. Quod dum contemptui quidam habent, & irreligiosè tractant, tres eorum in vestigio exanimes corruisse retulit præsens spectaculo Alphonsus, quo cæteri cõterriti in diversa dilapsi sunt. Ipse adeò Ludovicus Apostata vindicis DEI ostento perculsus, nè in se quoque ultricem DEI manum experiretur, occisorum corpora, suâ cuique in manum Cruce insertâ, religiosiùs quàm vivos coluerat, tumulari fecit. Erat Joannes Baptista Segura, uti & reliqui septem Socij, natione Hispanus, Toleto oriundus, qui A. 1556. Compluti in Societatem adscitus è Theologiæ studio, ità deinceps in omni genere virtutum conspicuus evasit, ut gratiosus cumprimis S. Borgiæ, justo Sanctimoniæ ponderatori, & charus fuerit: quem eo prorsus tempore, quo classis in Floridam solvebat, Vallisoletani Collegij Rectoratu defunctum, velut primarium arduæ illius expeditionis futurum columen, eò ablegavit. Socij qui cum eodem die 8. Februarij passi sunt, fuêre Gabriel Gomez, Petrus de Linares, Sanctius Savallius, & Christophorus Rotundus. Anno sequente 1572. Menendes expeditione in Axacum, contra impios homicidas susceptâ, sceleris adjutores, erepto captivitate Alphonso, plerosque comprehendit, & supremo affecit suppli-

supplicio. Qui antequam morerentur, eorum sine dubio, quos necaverant, precibus placato Numine, petierunt & impetrârunt baptismum: inenarrabili DEI provisu per illatam innocentibus mortem, im̃ortalis occasionem indepti. Apostata tamen Ludovicus evasit longè in mediterranea, quem ferunt immanis sui piaculi pœnitentiâ & dolore perculsum, per montes ac loca deserta, in assiduo ad expiandum nefas luctu, vagatum contabuisse.

P. GUNDISALVUS DE TAPIA.

Provinciæ Floridæ ad occidentem continuatur vasta Regio, in longitudinem 800. leucas, latitudinem ubi minimùm 180. patens, longè illâ felicior, sive humanitate gentis, sive feracitate soli: quam quanti inventores fecerint, significâsse videntur, cùm eam novam Hispaniam dici voluerunt. Caput Regni Mexicum est, unde & Regno nomen, Urbs frequens & nobilis, in medio vastissimi dulcium & salubrium aquarum stagni sita: sedes ibi Pro-Regis & Archi-Episcopi, in septem Regni Episcopos Jurisdictionem exercentis. Pridem ibi Societas desiderata & expetita, tandem A. 1572. per P. Sedennium intravit, cùm jam per Oceanum secundissimo cursu nova Patrum colonia adventaret, quibus Collegium Regiâ liberalitate fundavit Alphonsus Villasecca, Regni totius facilè opulentissimus. Post complures alios eandem in Provinciam ab Hispania navigantes Socios, eodem transmisit P. Gundisalvus de Tapia A. 1585. clarâ inter suos atq; apprimè Nobili stirpe, Legione natus. Humaniores literas singulari ingenij laude, ac præcipuâ in Deiparam pietate emensus, cui jam tum donatus à Parente vicus haud ignobilis Quiritana de Raneros parebat, Societatem expetijt & complexus est A. 1576. ipso Dominicæ Ascensionis die. Confectis Philosophiæ, ac Theologiæ spatijs, jam Sacerdos in Mexicum transiens, ibi primâ occupatione in Philosophia pro Magistro ægrotante tradenda laboravit, eâ doctrinæ & ingenij commendatione, ut tacitis omnium votis & Superiorum suffragijs, explicandæ deinceps Theologiæ designaretur. Verùm speciosa ea munia deprecatus, ut ad barbarorum conversionem se transferre liceret, omnibus votis exoravit. Fortè per illud tempus in Pazquarensi Collegio è quatuor Sacerdotibus, qui in vicinos gentium diversarum vicos identidem excurrebant, tres morbo correpti, munus obire non poterant; quorum ut vices unus ipse suppleret missus, ità omnium primò in gentium earum linguas, quamvìs interea pro concione ad Hispanos diceret, totus incubuit, ut dierum 15. spatio Tarascum idioma superaverit, atque apud eos per regionis montana vicatim circumeundo, hortando, concionandóque incredibilem sibi amorem & virtutis æstimationem conciliârit. Mox ad Cicimecas gentem efferam, neque unquam ab Hispanis perdomitam conversus, eorum quoque linguæ pertinaci 17. dierum studio compos evasit: simúlque DEO fretus, nullo alio humano tectus præsidio, barbaris ipsis confidentiam hominis mirantibus, terras eorum adire, familiariter alloqui, & de rebus sempiternis blandè interfari instituit: tantâ brevì apud eos partâ gratiâ, ut quoquo vellet eorum facilè inflecteret voluntates. Idem in Tarascorum gente paulò pòst mirâ felicitate perfecit, & gravissima, quibus insueverant, promiscui pellicatûs, ebrietatis, ac inhumanæ crudelitatis vitia, penitus sacrâ eloquentiâ sustulit. His veluti zeli Apostolici prolusionibus, ad majora incitatus, ad Aragæos & Topianos, aliásque efferas, neque ulli eatenus tentatas nationes se conferre constituit. Est autem Topiana omnis Regio asperrima, inter continua montium juga mediâ valle, leucarum 40. latitudine, sita, viarum anfractibus, asperrimis saxorum crepidinibus, & altorum interlapsu fluminum adiri difficillima. Hieme altissimis nivibus, æstate quotidianis propè imbribus obruitur, unde grave indigenis ab immoderatis frigore & caloribus Cœlum est. Et hi quidem dispersi per varia loca, nullo pago, certisve domicilijs morantur, pecudum more nullis Magistratibus, nullâ Lege adstricti. Exortas inter se rixas, evocatis in armorum societatem consanguineis, cruentâ semper cæde diriment: & devictorum carnes in ollis excoctas, totâ nocte in saltationibus positâ, deliciosâ gulâ absumunt. Quarum ex diversis nationibus probato gustu, ajebant ipsi *Æthiopum carnes porcinas esse, ac proinde gratiores jucundioresq́; at Indorum bubulas: Hispanorum autem vervecem sapere.* Divinos honores animantibus ferè deferunt; nam cunicu-los

P. Gundisaluus de Tapia S.I. illustri stemmate in Hispania na„tus, pro Fide Christi necatus in Mexico. A°. 1594. 10. Iulij

C. Screta del. Melchior Küsell f.

los cervósque venerantur, nè satis noceant: at venatum profecti, aquilam colunt: & ad bella prodeuntes, novaculam è silice adorant, nè siliceæ sagittarum cuspides obtundantur. Nudi semper incedunt, tenuissimis cinctorijs & floccis sola verenda contecti. Et tamen hæc tam barbara natio, primò omnium à P. Gundisalvo excoli cœpta, ac postmodum à pluribus Socijs Evangelio subacta, tam secundis eventibus semen Cœleste excepit, ut multi ex asperrimis montibus & sylvis ad æquiora loca descenderint, atque à fera ad humanam vitam traducti, Templa domósque fabricârint, ampliùs 5000. salutari baptismo tinctis. Ad hæc sublatæ compotationes, idola plus 500. ignibus exusta; tantus autem ad nostros audiendos conciliatus affectus, ut integros dies cibi potúsque expertes consumerent in templis, donec de Fidei dogmatis satìs erudirentur: quæ multi post unicum edocti diem, catechesim etiam integram memoriæ captu (tanta est etiam in asperrimis plagis ingenij memoriæque felicitas!) perdiscebant.

Ab his Gundisalvus comite P. Martino Perezio transivit ad Cinaloënses A. 1591. quo nomine plures diversæ linguis & moribus nationes continentur, à Mexico millia passuum ferè nongenta dissitæ: à quibus patet aditus ad montanos populos penè innumerabiles, itémque ad amplissimum novi Mexici tractum, aliásque gentes vel nuper cognitas, vel adhuc incognitas. Ex agris bis in anno fruges & fructus (tanta est glebæ ubertas) colligunt,

gunt; victu tamen utuntur tenuissimo, incredibili in omnes liberalitate, adeóque nullus apud illos mendicus est, nullus fur. Docili omnes ingenio, & proprio quisque arbitratu sinè Duce, sinè Rege, pacis tempore viventes: belli tamen tempore, quod non nisi lacessiti inferunt, summa rerum ad aliquem defertur, cui omnes dicto audientes sunt. Et hæc quidem populorum campestria colentium indoles est: at qui ultra campestrem tractum degunt, duri imprimis & asperi, vagam ac solitariam vitã inter prærupta montium sylvásque, ferarum prorsus more ducunt, ad omnem audaciam perfidiámque, etiam postquam Evangelij lumen acceperunt, mobilitate ingenij propensi, ut quacunque levi occasione tumultuentur, & Christo datam Fidem pro nihilo ducant. Ad hos itaque Christo subigendos cum socio Patre profectus Gundisalvus, magnopere à Culiacanensibus detinebatur, ostentatione discriminum quæ subibat, ut apud se remaneret. Sed ille cùm obstinatè Regionem intrâsset, omniũ animos mansuetudine & comitate ità conciliavit, ut quocunque venisset, summo amore ac lætitiâ exciperetur, obviam effusis vicis universis. Demum totâ illâ regione percrebuit, venisse quosdam specie Hispanis (à quorum milite insolenti licentiâ antea habiti fuerant) similes, sed vitæ ratione dissimillimos, qui nihil alienum appeterent, nihil per vim auferrent, aut minaciter postularent: quorum mores & animi moderati, sermones nonnisi de DEI cultu, & animarum salute essent. Hinc ubi primùm Christianæ disciplinæ capita tradere instituerunt, tanto concursu, tam secundis accepti sunt auribus, ut paucis diebus ampliùs duo millia, ac deinceps longè plura baptizarentur; Ecclesiæ plùs 20. sint excitatæ, Crucis salutiferæ signo in tectorum fastigijs, in vijs, in collibus, passim erecto, ut præ gaudio Patres lachrymas tenere non possent. His Mexicum perlatis, auctus duorum Patrum subsidio à Provinciali Gundisalvus, ad populos illos montanos efferatiores excurrit: maximo tamen & ab illis gaudio, fructúque præsentissimo exceptus, ut adeò desiderio multitudinis ad Sacra Fidei & Baptismi percipienda accurrentis, sufficere unus non posset. Accedebant finitimarum nationum instantissimæ invitationes, quæ famâ Evangelij à Cinaloa recepti permotæ, eodem ad salutem excoli crebris nuntijs flagitabant: ut jam nihil dubitaret Gundisalvus, Principem tenebrarum universæ ejus regionis possessione, dummodo plures Apostolicæ adessent operæ, pulsum propediem iri. Nè itaque spei tantæ deesset, Mexicum ipse repetijt, plures à Provinciali Socios oraturus: qui dum aliunde evocandi ad novam se Provinciam compararent, ipse ad stationem præcurrit, incredibili lætitiæ significatione, effusis obviam ad usque 30. leucas populi Primoribus, receptus.

Annus jam agebatur 1594. cùm unius hominis propudiosa libido omnia hactenus bene cœpta Patris si non evertit, multùm certè labefactavit, dum nefariâ conspiratione Virum innocentissimum de medio sustulit. Deboropa vicus est Neophytorum, quò frequens Ocorone, ubi residebat, commeabat Pater Tapia, firmandis in Fide indigenis, & adjacentibus undiq; Ethnicis ad Baptismum invitandis: ibidémque domunculam Sacræ Ædi conjunctam sibi in diversorium extruxerat. Erat ibì libidinosæ admodum & profligatæ vitæ senex Nacabeba dictus, qui Baptismo quidem olim initiatus, nullâ tamen Religionis curâ, ad eandem usque ultimam ætatem per omnia flagitiorum genera volutari, magno oppidi offendiculo pergebat. Hunc cùm reducere ad frugem blandis & serijs hortamentis, & æviterni supplicij comminationibus nunquam Pater desineret, indignatus ipse in eum, quẽ amare oportebat, statuit morte Patris eam molestiam redimere. Clàm itaque sollicitare populares suos, & in Religionis Christianæ, unà; Patris odium adducere cœpit: qui cùm præter gentis genium ad nova & subita consilia præcipitis, suasorem constanter rejicerent, novem solos è suis ferè cognatis in societatem sceleris pertraxit, in omnem deinceps patrandæ quantocyus cædis occasionem intentus. Sabbato qui in 9. Julij eo anno incidebat, Pater Deboropam venit, ut postridie Divina Neophytis perageret: totóque die Dominico erudiendis illis insumpto, sub noctem ad suam domunculam regressus, Rosarium B. Virginis decurrebat. Intendentibus se tenebris adest cum conjuratis Nacabeba, cæterísque ad fores cubiculi silentio relictis, cum duobus ingressus, quasi venerabundus ad osculum manûs inclinat sese, dum interim alius exertam, quam veste occultaverat clavam, valido ictu in caput Patris adegit. Hic sui vix compos, JEsúmq; inclamans, titubante gressu prosilit è cubiculo templum petiturus: sed qui ad ostium restiterant, illi ad terram afflicto caput ac brachium sinistrum securi abscindunt, secúmque unà cum sacro apparatu auferunt. Tentârunt & brachium dextrum,

cujus

cujus digitos in Crucis formam, utpote ad osculandum, Fidémque pro qua moriebatur contestandam, composuerat, abscindere securi sæpius adactâ; sed vibicibus solis relictis, nequiverunt illam, Crucis signum decussatis digitis pertinaciter facientem (quæ etiam in mortua cadaveris dextera sic efformata deprehensa est) resecare. Duo pueri qui Patri aderant, cæde exteriti, eâdem nocte in oppidum Hispanorum SS. Philippi & Jacobi percurrunt, crudelitatis nuncij: cujus incolæ Deboropam profecti, corpus sinè capite & brachio sinistro truncum in suum oppidum deportant, ac sepulturæ ingenti luctu tradunt. Nec solùm Hispanis tristissimus ejus accidit occasus, sed indigenis quàm maximè: quorum necessitatibus & miserijs quà monitis & præceptis, quà eleemosynarum subsidijs omni ope subveniendo, ità singulorum genio se accommodabat, ut planè unus ex ijs videretur. Ubi vicum quempiam subibat, apprehenso scipione domatim ægros quæsitabat, assidebat, alloquio solabatur; natu minores, suos fratres; majores, patres salutabat; serviebat eò studiosiùs, quò gravitas morbi majorem naturæ cieret horrorem. Cùm autem DEO perpetuâ oratione & suspirijs conjunctissimum viderent Ethnici & Neophyti, Cœlo lapsum hominem, & quidquid posceret à DEO, obtinere sentiebant, cujus etiam precibus fœcunditatem sterili mulieri impetratam testabantur.

Non multò pòst gravi terræ motu afflictâ eâ Patriâ, Ethnici cum muneribus ad tumulum Patris accurrerunt, nihil dubitantes hanc cladem in pœnam indignæ ejus cædis immissam: quam si precibus suis in Cœlo averteret, spondebant se fore Christianos. Ex flagrantissimo illo, quo animarum salutem sitiebat zelo factum est, ut senas omnino barbaras linguas, brevissimo, sed improbo labore perdidicerit: dicere solitus, se facilè quamvis aliam 20. diebus adepturum, si animarum saluti quærendæ usui, vel necessaria foret. Nunquam etiam notatus est irasci, nunquam indignari, nunquam tædio affici, aut vultum contrahere; Christi D. contemplatione didicisse se asseverans, quàm invictâ malorum patientiâ oporteret ejus Fidem doctrinámque gentibus prædicare. Puritatem in tanta illa gentium lascivarum colluvie Angelicam semper & Virginalem conservavit: cui tuendæ magnas corporis adhibuit afflictationes, nullo lecto vel culcitrâ ad cubatum uti solitus; ad cibatum verò adhibens plerumque sola cocta è Maizio lagana, Impij Patris carnifices cum præda in fines Ethnicorum se receperunt, honorificè ab ijs, tanquam præclaro facinore edito, excepti. Ibì Patris caput unà proferunt cum brachio, ut barbacoam ex illis (genus id est epularum dirissimum) faciant. Humanas enim carnes terræ infodiunt, prunarum ingenti vi superinjectâ, donec assatæ excoquantur, quas extractas adhibent ad honorem mensarum, tanquam sapidissimum barbaris dapum genus. Huic culinæ veneranda membra semel, iterum ac tertiò tradita, cruda semper ac recentia extracta sunt: nec hoc tamen miraculo ab impietate sua absterritis barbaris. Quin etiam sacris vestibus per summam lasciviam induti, saltus & bacchanalia exercebant, ex despoliato carnibus Patris cranio circumpotabant, & brachio detractam pellem stramine fartam, extremis adhærentibus digitis, ad ludibrium & triumphi ostentationem gestabant.

Hispani interim Neophytíque Ocoronenses, apud quos Pater degebat, non contenti pio planctu necem Parentis optimi lugere, acerrimam in authores conquisitionem instituêre; donec compluribus carptim interfectis, ipso tandem Nacabebâ, & Orocone sororis filio vivis potiti sunt. Quæstione paucis diebus ex forensi forma peractâ, fassus est Nacabeba, causam sibi suisque patrandi homicidij eam fuisse, quòd pellicatus, ebrietates, atque alias pravas artes ex Evangelij doctrina Pater acriùs, quàm ipsi vellent, insectaretur. Uterq; tamen ante supplicium peccata cum dolore detestatus, mortem non dubijs salutis suæ significationibus constanter excepit. Id quod P. Gundisalvi meritis communiter tribuebatur: sicut & alterum, quòd inter eas gentes illa præcipuè vitia desinerent penitus, ob quæ potissimùm eradicanda, mors illi conscita fuit: nam & temulentia ità prorsus in ebriosissimis aliàs extincta est, ut jam continentiâ toto illo Orbe præcellant: maleficæ artes penitus abdicatæ, plurimique veneficorum Ecclesiæ se adjunxerunt. Quinto à morte Gundisalvi anno, in oppido Pazquarensi Mecioacanæ Provinciæ, ubi primos Pater posuerat labores, mulier ab ipso olim conversa statuerat Sacerdotem confessionis gratiâ, ubi primùm luxisset, adire, in eáque cogitatione quieti se dedit. Cùm ecce per visum ipsi objicitur Regia domus, auro gemmísque exculta, ad cujus aditus inter alios, quorum industriâ multi homines portis patentibus inducebantur, Pat. Gundisalvus etiã apparuit, ad quem mulier

veteri

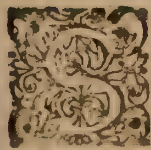
lier veteri confidentiâ accedens, admitti etiam ipsa postulavit. At Pater severo vultu: *nondum*, inquit, *tibi maturum tempus advenit, & præter complura quæ tibi à me imperata per socordiam & negligentiam vitia habes, in Confessione reticuisti crimina ecce illa:* quæ etiam illi commemoravit. Mulier somno soluta, & ingenti timore doloréque perculsa, ubi diluxit, conquisitum Sacerdotem accedit, & totius vitæ exomologesi animum expiatum, Regiæ Cœlestis capacem facere instituit.

P. Antonius Lopez Hispanus Soc: IESU veneno sublatus ab Indis odio Fidei in Peruvia A. 1596.

C. Screta d. M.K. f.

P. ANTONIUS LOPEZ.

Segobiæ in Hispania natus P. Antonius Lopez, postquam Societati nomen dedit, quærendarum studio animarum flagrans, impetratâ à moderatoribus facultate in Peruviam navigavit. Est autem Peruvia sive Peru Americæ Occidentalis vastum Regnum, proximè ad antarcticum excurrens polum, à Pizarris Marchionibus Hispaniæ sceptris adjunctum, auri argentíque potens, ex cujus Potossij Provinciæ inexhaustis fodinis, Catholicus Monarcha hodiéque annuis proventibus ditatus, Orbem universum auro argentóque perpluit. Sanè Regni illius vetustiores Monarchæ divitijs superbientes, Romanam magnitudinem non parum

operum molibus superarunt. Catenam auream fecit Huayna Capac Peruanorum Rex, longam septingentis pedibus, anulis connexam, quorum crassities brachij humani rotunditatem adæquabat: ducenti Viri movere illam loco non poterant. Delubrum Solis in Regis Aula undique auri tabulatione opertum micabat; nulla supellex ibi non aurea, usque ad ligones, & vilissima quæque vascula. Cadavera Regum in sellis aureis, ante ingentem Solis vultum similiter aureum locabantur. Hortus etiam totus aureus & argenteus; ex quibus metallis effictæ fuerunt ingentis altitudinis arbores, flores, areolæ, frutices, feræ, reptilia. Regum quoque insanum Palatium aureis intus laminis ubique opertum, cùm tamen aliqua ejus cænacula caperent tria millia hominum: omniáque Aulæ vasa, usque ad instrumenta coquinæ, aurea & argentea. Eadem majestas in Prætorijs, & hospitijs per totam Provinciam regijs. Ipsi adeò Regiæ muri exteriùs mille arbustis manufactis, & animalculis reptantibus avibúsque variegati, ex auro erant argentóque. Duæ viæ Regiæ à Cuzco usque Quitum manufactæ incredibili laboris operâ, adæquatis profundis vallibus, humiliatis editissimis rupibus, per 50. leucas protendebantur, 25. pedes latæ. Et ut taceam Templum immane, in 78. fabricas sive partes divisum, & totidem numero Dijs consecratum: Atriū in eodem Regno visebatur spatiosum & quadratum, ex unico & integro lapide in rupe excisum, undique cinctum muris, ad duo stadia elatis, tres dodrantes latis: in cujus latere cænaculum 45. pedes longum, & 22. latum. Tectum autem ex eodem integro saxo incumbens, velut paleis opertum extrinsecus videbatur, mirâ quâdam simulatione artis.

In ejus Regni culturam evocata A. 1567. Societas JESU, novis subinde ac novis eodèm missis colonijs, complura in Urbibus Collegia, & quàm plurimas ad barbaros per juga montium instituendos missiones erexit. Tota enim natio ad insaniam usque Idolorum cultui dedita, varia ex auro & argento simulachra venerabatur, effigie avium, tigridum, cervorum, aliorúmque animalium expressa: quædam etiam deformi specie, quales vulgò apud nos pingi solent Dæmones, caudâ ad solum usque promissâ, quibus etiam humanis plerumque hostijs sacrificabat. Eò delatus P. Antonius, cùm pro religiosæ humilitatis studio & modestia, nihil aliud quàm durissimos in locis incultis, inter efferatorum Indorum latibula prensaret & expectaret labores, moderatores tamen doctrinæ, quâ excellebat, præstantiam in eo suspicientes, Theologiam de moribus explicandam illi commiserunt. Nec longè post gubernandis alijs Rector præpositus, rarâ sui contemptione, quâ omnia naturæ & gratiæ dona celabat, ità effulsit, ut tandem demissionis ejus studio suffragati majores, Indorum procurandâ salute, & difficillimis periculosísque concursationibus satiari passi fuerint. Initium Apostolicorum laborum Cuschum Civitas, Regni olim Metropolis, fuit, in qua solennem etiam Professionem A. 1585. nuncupaverat: cujus religione ad singularem rudium & puerorum in Fide erudiendorum curam obstrictum se sentiens, quocunque spes verosimilis uberioris frugis vocabat, indefessus operarius excurrebat. Et referebat quidem ille cum socijs Apostolici muneris fructus, pro operarum paucitate uberrimos, pro Regionum tamen magnitudine, & multitudine petentium qui sibi panem frangerent, prorsus exiguos. Hinc subinde ex arcano suæ prædestinationis consilio, Divina Misericordia ultro quosdam à longissimè dissitis Regionibus Cuschum per eos annos adducebat, qui sacris Fidei & Baptismi mysterijs imbuendos spontaneè se offerrent.

Christianus Indus ex culta Hispanis regione, nescitur quâ causâ, fugiens, quindecim dierum itinere in latam & incolis frequentem Provinciam pervenerat, in qua cùm indigenis delatam secum Crucifixi effigiem ostendisset, percrebuit inter barbaros, & ad Principem delatum est, adesse hominem, qui famosum illum & victorijs mirificis formidatum Christianorum DEum secum ferret. Accersit eum continuò Regulus, & in corona trecentorum circiter Nobilium petit sibi pridem cupido Christum ostendi. Quem depromptum in manus sumens, *hicne*, ait, *Deus ille est, cujus ope cælesti Peruviam Hispani, deleto Ingarum* (id erat omnium illic Regum commune agnomen) *Imperio subegerunt?* Afferente illo; *atqui*, subjecit Princeps, *hæc quidem homunculi infirmi & miseri figura est. Abisis in rem malam cum isto tuo DEO:* simúlque Crucifixum conspuens, cum contemptu hospiti projecit. Qui simul ac in manus reverenter illum recepit, cunctis clarè cernentibus imago caput à dextra, in quam propendebat, parte, in sinistram flexit, minaci in Principem, adstantésque Ethnicos defixo obtutu, unde omnes in terram corruentes, sine sensu mortuis similes diu jacuerunt. Fit clamor & concursus ex Urbe universa; cùm Princeps post tres

tres ferè horas consurgens, magnâ voce inclamat: *verè magnus est Christianorum DEus!* ingeminantibus idem Aulicis, sensim etiam sibi restitutis. Edicitur subitò capitali pœnâ propositâ, nè quis Deum Christianorum ullâ afficere contumeliâ audeat; extruitur subitario opere juxta Palatiū Sacellum, in quo perhonorificè collocatam eam Crucifixi effigiem primus adorat Regulus, imitantibus passim universis. Quæsivit deinde tam ex hospite Indo, quàm ex alijs undique ditione suâ conquisitis Peruvio transfugis, ecquid de Christianorum DEO scirent? quibus ritibus ac ceremonijs colendus foret? Sed responderunt, vix quidquam se de his nôsse: verùm esse quosdam Cuschi Sacerdotes Europæos, humanos cumprimis & benignos, qui ea edocerent. His auditis Princeps, repentè cum unico filio sexenni, tanta vis erat Divinæ gratiæ! & sex Dynastis, ducibus transfugis duobus se dat in viam, vestitu mutato, nè qui, & unde erant, agnosci possent. Cuschi Rectorem Collegij convenit, ab eóque, causâ itineris arcanò propositâ, petit aliquos secum Patres mittere nè gravetur, qui gentem suam Christianè informent. Ille paucitatem Sociorum, & absentiam Provincialis excusans, negavit aliud in præsenti, quàm eos qui advenerant primis Fidei rudimentis imbui posse. Quæsivit Regulus, quantum distaret Provincialis. Milliaribus 400. respondet, nec posse ante duos menses responsum indè haberi. Regulus cùm tam diu morari Cuschi, nè quid interim turbarum in Regno exciretur, non posset, filiolum in Collegio erudiendum & baptizandum relinquit: ipse quantùm licuit sacris monitis instructus, domum repetit. Ubi cùm eum quiescere sacri stimuli non sinerent, bimestri exacto ad condictum Cuschi comparet, sed responso, non quale optabat, à Provinciali invento. Excusavit nimirum, non adesse ullum ad manum, qui tam longinquè mitti posset; tanta erat eâ tempestate, in tot vicinarum gentium cultura, operarum inopia! præter Rectorem ipsum, quem officio dimoveri eo temporis non expediret. Conturbatus inopinâ, justâ licèt repulsâ Regulus, & ad animi ægritudinem accedente invaletudine corporis, insueto itineris tanti labore fracti, filium jam baptizatum domum remittere, ipse verò Cuschi ad animi & corporis curam remanere statuit. Dimisso puero ingravescere parenti corporis morbus cœpit, animus è contra vegetior quotidie è catechetica instructione evadere. Donec ad extremum non dubiè jam instante morte, ritè baptizatus, puram animam inter egregias spei & interni gaudij significationes Deo reddidit A. 1582.

Talibus animatus miræ DEI circa salutem Peruanorum Providentiæ exemplis, incredibili eorum procurandæ salutis fervore ardebat P. Antonius, quorum juvandorum causâ assiduis peregrinationibus per aspera atque inculta regionum vitam suam conterebat, donec eum naviter in opere Apostolico versantem, mors à barbaris obstinatis conciliata oppressit. Inoleverat in ea gentium colluvie præter promiscuam libidinem, nùllis matrimonij, consanguinitatis, vel affinitatis legibus adstrictam, aliaque vitiorum monstra, ea etiam plusquam brutalis sese ingurgitandi intemperantia, ut, quò eâ voluptate perfruerentur, non solùm immoderato potu sese ingurgitarent, sed fumo etiam quodam ebrietatem procurarent. Hunc illi ex certi generis arundinum siccatis, ac postmodum incensis folijs, quæ ibì largè proveniunt, copiosè ore sorbent, dum adeò inebrientur, ut penitus sopito omni sensu è mentis potestate exeant. Reperiuntur etiam, qui adeò avidè ac furenter eum hauriant, ut tanquam exanimes in terram concidant, ibiq; maximam diei aut noctis partem, velut capti mente, stupefactis sensibus jaceant. Hæc itaque vitia ardentiore zelo perstringens Pater, dum omni modo eliminare conatur, impatientiam primùm, mox indignationem & rabiem in barbarie efferatis animis provocavit, eo furoris reprehensionum intolerantiâ prolapsos, ut veneno poculum optimè de se merito Patri mistum propinantes, de medio sustulerint, A. 1596. ætatis 53. Societatis 32. Quos tamen ipsos tanta postliminio sui sceleris subijt pœnitudo, ut omni honoris genere tumulum ejus prosecuti, non aliter post fata quàm Martyrem, gnari quâ causâ necem illi procurâssent, appellarint, & venerati sint. Clerici qui frequentes è vicinia (erat enim apud omnes incredibili Sanctimoniæ opinione) ad exequias convenerunt, ejus cadaver admirabilem odorum fragrantiam spirâsse testati sunt, ac proinde singulariter depositum, tanquam viri planè Sancti, in magna deinceps veneratione habuerunt.

P. Michael de Vrrea Hispanus Soc: IESU, ex odio Fidei à Barbaris necatus in Peruvia A. 1597. 28. Aug.

C. Screta d. M. K. f.

P. MICHAEL DE URREA.

Michaëlem de Urrea Fontibus in Hispania natum, eadem Peruvia, Occidentalium Indorum præcipua portio, sibi vëdicavit, jam Sacerdotio, & Philosophiæ Doctoratu initiatum A. 1585. Limam, Peruviæ principem hodie urbem, appulsus, Quicivanum & Aymaranum idiomata statim condidicit, ut utroque concionaretur: unde confestim exercendo, quo inprimis flagrabat, zelo, inter barbaros missus, apud Julidos primùm populos, tum in Cinquiabi, unde in circumfusas latè nationes agrestes excursus est, elaboravit. Quantâ verò aviditate talium missionum necessaria incommoda non exhauserit solùm, sed etiam ultro exambiverit, ostendit in Pacensi Collegio, quod licèt commodis conclavibus abundaret, ipse tamen angulum unum anno integro, vix unquam etiam de die prodeundo, incoluit, ità arctum, ut vix hominis capax esset; ità humilem, ut rectus in eo stare non posset. Cui Collegio cùm se præficiendum Rectorem subsensisset, tot tantisque lachrymis deprecatus est, ut eum sibi cum difficillima ad Giuncios missione permutari impetrârit. Sunt ij populi asperitate montium, & fluminum interluvione à reliquis disjuncti penitus, ad quos nullo jumento penetrabilis, & peditibus penè insuperabilis accessus est; commoratio autem

autem inter illos ærumnarum & periculorum, plus quàm credi possit, plenissima. Nunquam ad eos penetrare potuerunt Hispani, tum loci naturâ, tum armis bellicosæ gentis repulsi: penetravit tamen Societatis Zelus, & ex ea primus omnium P. Michael, Fratre uno Benavidio comite, A. 1596. Huic expeditioni ut legitimè se compararet, Deum primò statuit assiduâ oratione, & multâ corporis per annum integrum maceratione, suis laboribus, & indigenarum profectui conciliare. Quo toto tempore Camatæ, quæ ultima Peruviæ urbs, & proxima Ciuncis est, ad perdiscendum gentis idioma resistens, herbis duntaxat, & quas ultro terra progignit radicibus vescebatur, sarmentis nocte decumbebat, quotidie cruentam adhibens flagellationem.

Camatâ die S. Jacobi, ducibus binis Ciunciorum Caciquijs, cum 40. circiter hominum comitatu egressus, iter habuit in descensu & ascensu montium asperrimum: ubi arbores tantùm non perpetuo contactu junctæ, ramis deciduis ità omnia intersepiunt, ut leporum & cuniculorum, non hominum vias esse dixeris. Post plurima flumina vado semper transmissa, à Tayrapo Aquacilium primo vico progressi, ad Zupimarim flumen rapidissimum descenderunt, quod spatio 9. leucarum plùs centies transmittere oportuit, aquis umbilico tenus, cùm maximè tunc extenuatum esset, eos perluentibus. Ità in Ciuncinorum denique fines perventum est, unde pòst paulò Benavidius Limam, ùt in mandatis habuerat, ad referendum missionis successum repetijt, solo Michaële in medio pravæ & indomitæ Nationis relicto. A puerorum informatione Catechesim exorsus Pater, omnes ejus gentis Caciquios indefessus invisit, & Fidem ubique prædicando, populos qui longè plurimi sunt, obivit. Sed licèt illi mysteria Christianæ Religionis non inviti explicari audirent, quando tamen ad præceptorum observantiam, & veteres ritus relinquendos, quibus mirum in modum continuatâ assuetudine tenebantur, descensum est, nullâ propè vi aut ratione pervelli poterant. Nam & plures pro dignitate & facultate opum alebant uxores, aut pellices potiùs, & Numinum loco bruta animantia, multorum sæculorum firmatâ superstitione colebant. Et quia Pater ex quodam eorum delubro simulachrum avis, ex varijs plumis versicoloribꝰ formatum, avertendo cultui idololatrico sustulerat, eam rem ità ægro animo tulit loci Caciquius, Patri alioqui inter paucos addictus, ut vultûs acerbitate non dissimulârit, Quas inter difficultates supremo conatu elaborans, complures nihilominus ad lucem veritatis intuendam perduxit, maximis conflictatus incommodis, atque omni humano solatio destitutus. Præcipuum tamen odium erat Veneficorum & Ariolorum, qui suas artes Patris consilijs vilescere non ferentes, ejus perdendi, quam dudum circumspectabant occasionem, tandem nacti sunt. Rogatus Pater ut Caciquij cujusdam filio, malignâ febri æstuanti, remedium si quod posset afferret, aquæ pauxillum sacharo medicatæ præbuit ad refrigerationem. Sed prævalente tantillæ potioni febrili æstu, extinctus juvenis ansam dedit insimulandi Patrem veneficis, quasi toxicum ægro propinâsset. Duo Principis defuncti fratres cum subditorum comitatu, ùt gens levis est & credula, arcubus armati & macanis (qui lignei acinaces sunt) securum periculi Patrem adorti, duas illi in capite lethales plagas imposuêre, sospitale nomen JEsu invocanti, veniámque percussoribus à DEO exoranti: qui mox indè barbaros inter ululatus, & crebras sagittarum ob rem bene gestam jaculationes, se receperunt in tutum.

Mortem ejus, quæ in diem 28. Aug. A. 1597. ætatis 42. incidit, ægerrimè Vici Torapo Caciquius, ubi cæsus est, & omnes indigenæ acceperunt, eique funus, prout ante obitum præscripserat, apparaturi, Sacerdotali amictu cadaver induerunt, quaternas Cruces ad 4. funeris latera, Christi Crucifixi signum ad caput collocârunt. Ijdem postmodum referebant, sæpe se lumina per noctem sepulchro P. Michaëlis imminentia, splendorémque mirificum conspicatos: sæpe nebulam indè procedentem intuitos, quæ postea totam latè regionem occuparet, cum magno simul terræ motu, quo humus alicubi fatiscens in rimas, Indorum quorundam, ceu noxæ illius reorum, prædia & mapalia etiam quassaverit, & diruerit. Et cùm aliquando corpus defuncti nonnemo pararet exhumare, nebula indè repentè prorumpens à cœptis eum deterruit. Gravior etiam Sicarios mox ultio divina excepit: quos comessantes die quodã & temulentos, viginti leones & tygrides è lacu vicino erumpentes, plerosq; discerpsêre: pauci quos fuga subduxit, à finitimis populis homicidas execrantibus, & lapidatione à suis domibus arcentibus, suo demũ in vico leprâ pestilente ad unũ omnes absumpti sunt. Ossa Patris pro Fide tam patenter necati, tótque prodigijs à DEO illustrati, ut loco aliquo sacro Societatis humarentur, obtinuit P. Provincialis per Camatæ Gubernatorem à Torapi Caciquio, ea

ut transferri pateretur. Quæ sinè cunctatione, deducentibus cum pompa, Caciquij jussu indigenis, Camatam perlata, ibique à Clero supplicabundo, gestantibus illa Religiosis ex Ordine Prædicatorum, excepta, & ad Aræ principis crepidinem interim deposita fuère. Donec post annum in Pacense Collegium, excitis famâ (Socijs nequidquam funus quod vehebant tegere laborantibus) quaqua transibant populis ad pompam, & tanti viri venerationem, translata, ante majus Altare decentissimè quidem, sed quâ oportuit modestiâ, collocata sunt.

P. Franciscus Pintus Soc: IESV, odio fidei Christianæ à Brasilis crudeliter occisus. A. 1608. 11. Ianuarij. Ibiapanæ.

C.S.d. M.K.f.

P. FRANCISCUS PINTUS.

INter Insulas Tertias, omnes Lusitanico juri subjectas, princeps est illa, quæ à *Bono JESU* cognominatur, in qua oppidum Angra natale fuit Francisco, in magnum Patriæ suæ ornamentum A. 1552. in lucem edito. In Societatem anno ætatis 16. adlectus, & post decennium partim in Tyrocinio, partim in bonis artibus impensum, Brasiliæ transcriptus, totos 30. annos in efferatarum illic gentium conversionem admirabili strenuitate ità se impendit, ut & barbari idiomatis apprimè gnarus, & ad conciliandos agrestium animos natus factúsque videretur.

videretur. Et quia animos gerebat periculis quibusq; pectus objiciendi paratissimos, difficiles in mediterranea Brasiliæ, duràsque expeditiones quater aut quinquies obivit, multis ad Ecclesiam barbarorum adductis: ex quibus periculosum adeò sibi conscivit morbum, ut graviter in Bahyensi Collegio decumbens, exiguam spem vitæ ulterioris prorogandæ relinqueret. Advenit interea eo prorsus fataliter ægrotantis Francisci tempore A. 1582. Bahyam, Collegium pro munere suo visitaturus P. Josephus Anchieta Provincialis, & confectis rebus omnibus, Pernambucum discessum parabat: priùs tamen Franciscum valedicturus invisens, deprehendit eũ ulterioris vitæ spe abjectâ, totum in iter æternitatis adornandum intentum. Delectatus eâ animi vitam aspernantis alacritate, ac simul Cœlesti Numine afflatus Anchieta, jubet de profectione in Cœlum cogitationes modò ponere, & se multis adhuc exantlandis laboribus, tolerandis adversis comparare: diu enim ultrà supervicturum, neq; siccâ morte ignobiliter in lecto decessurum, sed multos demum post annos cruentâ nece Fidei Christianæ veritatem allaturum. His dictis jussit illi indumenta exhiberi, & ille cæcè obedire assuetus, dum mandanti parere connititur, repentè sensit exhausto corpori vigorem pristinum & vires restitui; dúmque induitur, toto abscedente morbo ità subitò revaluit, ut ex eo tempore ad valetudinarium non redierit. Secundùm hæc primò omnium jussus est ab Anchieta Templum petere, & Deo Eucharistico pro restituta sanitate gratias referre; vixitque ab eo die totos adhuc 26. annos, valetudine semper robustâ, donec eam unà cum vita in manibus infidelium pro Fide cœsus reliquit.

Varios deinde domi forisq; tum in propria quærenda perfectione, ad quam eminentem omnino evasit, tum in Ethnicorum curanda salute exantlavit labores, dum postremò expeditionem summè arduam, & omnium periculosissimam ad Tapojas impetravit. Censentur autem promiscuè hoc nomine gentes innumeræ, natione & idiomate inter se penitus diversæ, omnium quas Brasilia alit immanissimæ minimèq; tractabiles, quas sæpius quidem per intermedios haud paulò crudelitate inferiores populos adire Socijs fuit animus, sed semper defuit facultas. Incolunt illæ eum terrarum tractum, qui ab 8. altitudinis Australis gradu à Pernambuco excurrens, adsitus est magno illi Amazonum sive Maragnonio flumini, omnium toto Orbe terrarum facilè principi, cujus ostium Æquator disterminat. Hoc demum A. 1607. spes certior eò penetrandi, & animos barbarorum pertentandi visa est; maximéque idoneus ad deliniendos sanguinarios populos delectus P. Franciscus, addito comite P. Aloysio Figheriâ. Rebus omnibus ad iter comparatis, acuũ præsertim, & omnis generis ferramentorum variâ supellectile, quæ sola apud barbaros, nullum autem pecunia, aurum, argentúmve pretium obtinent, duo adversùs tartareas potestates conjurati socij mense Januario mari discedunt. Leucas 120. emensi, excensione factâ pedibus iter scipione nixi in mediterranea capiunt, paucis indigenarum quorum aliquot ex ipsa Tapojarum gente jam Baptismo initiati erant, comitantibus, tum ut per viam piscatu venatúque, cujus expertissimi sunt, Patres in itinere sustentarent, tum ut conciliatâ ipsis ad populares suos benevolentiâ, interpretum munus sustinerent. Non ullibi aliàs difficiliora humanis vestigijs sunt itinera: sylvæ inviæ, montes asperi, horridique dumis; nulli aditus, semitæ nullæ, omnia densis arboribus obsepta; neq; progredi vel pedem unum licebat, nisi quantum ferro & lacertis viæ aperiretur in diem. Ad hæc plana & declivia omnia luto & aquis latè stagnantia, ut nudis pedibus, frigido aëre incedere cogerentur. Cùm his difficultatibus, & acerrimâ fame, quam solis persæpe herbis sponte natis tolerabant, annum penè integrum luctati, tandem plus 100. leucas aperti sibi, an potiùs perfossi itineris, emensi, perrupêre demum ad montes Ibiapanæ, seu Ibigapabæ, leucis plus minus 100. cis Maragnonem sitos, non longè à finibus Ethnicorum, quos quærebant. Ad hos uno ex tribus, qui soli patebant, aditu, penetrandum erat: sed hi ab efferis penitus, ac omnium Tapojarum truculentissimis tenebantur, non aliter hominibus quàm ipsis feris belluis infestis, ac perpetua inter se, cúmque vicinis bella gerentibus. Patres anxij misêre semel ac iterũ cum muneribus ad primos, qui proximi erant, ut transitum impetrarent; idémque tentatum cum secundis, sed nihil impetratum. Tertij interpellati nuncios insuper trucidârunt, uno servato 18. annorum adolescente, quo uterentur duce ad Patres in necem conquirendos.

Nuncijs non comparentibus, dum incerti quid agendum deliberant, ecce tibi die 11. Januarij A. 1608. magna barbarorum è montibus manus descendens, simul sagittis Patrum comitatum impetit, simul mapale extemporaneum, in quo fortè horas Canoni-

eas Franciſcus perſolvebat, convellit. Prodit ille, vultúque quàm maximè poteſt & oratione benignâ, furentes illos ſedare contendit: idem faciunt certatim comites, magnisque vocibus inclamant; *hunc Patrem illum Sanctum eſſe, qui ad ipſos Cœleſtia docendos veniret: ejus itaque vitæ parcerent.* Illi è contra, *nihil ſibi cum illo*, reſpondere, *eſſe omnino ipſorum manibus necandum.* Tandem cùm diutiùs impetus barbarorum à paucis ſuſtineri non poſſet, uno qui validiùs Patrem tuebatur interempto, ad illum ſe penetrant, vectéque ligneo capiti impacto, multis repetitis ictibus, maxillas, oculis excuſſis, penitus unà cum cranio comminuunt, cùm Pater natus eſſet annos 54. Non longè indè aberat Sacerdos alter, cùm puer è comitatu inter eas turbas, *Pater, Pater,* Luſitanicè inclamat, *conſule vitæ tuæ.* Ille confeſtim in intimas ſe ſylvas recipiens, fruſtra à barbaris ad necem quoque conquiſitus, mirabiliter vitam ſervavit, latuitque, dum barbaros direptâ ſacrâ & profanâ ſupellectile receſſiſſe appareret: ac tum collectis viæ ſocijs, ad cædis locum accedens, deformatum, nudum, luto & ſordibus (nam & in mortuum ſævierant) oppletum cadaver, omnium lachrymis ad montis radicem ſepelivit. Peractis funebribus, viam unde venerant relegens cum comitibus P. Figheria, unum è fuſtibus cruore Franciſci infectum, & à barbaris temerè abjectum, Bahyam in Collegium ſecum retulit, ſolatio & excitamento Socijs futurum. Corpus autem aliquamdiu in ignota barbarie, medijs ſylvis, nulli fidelium notum, ſinè honore, ſinè nomine jacuit: at poſteaquam ſiccitatibus inſuetis populus ſanguinarius atrox facinus plecti perſenſit, magna in veneratione tumulum ejus, licèt adhuc infidelis, habuiſſe fertur, quòd illius imploratione pluvias, quoties opus eſſet, è Cœlo eliceret.

P. RAPHAEL FERRER.

NOn inane aut vacuum Raphaëlis nomen geſſit, ex Catalaunia Hiſpaniæ oriundus P. Ferrer, natus in ſalutem Indiæ Occidentalis populorum, verè juxta nomen ſuum *medicina DEI.* Primam pueritiæ ætatem plenis maturitate actionibus ità laudabiliter decurrit, ut jam tunc adultam virtutem præſeferret. Quam ut æquabili ſemper profectu ad debitum perduceret perfectionis apicem, adoleſcentiam Societati JEſu An. 1587. ætatis 21. implantavit, iiſq; munivit, quoad in Arragoniæ Provincia vixit, virtutum præſidijs, quibus deinde in campum difficillimi certaminis eductus, certam de animabus à barbarie vindicatis, & in amabilem Chriſti captivitatem adductis, referre poſſet victoriam. Sic inſtructus tranſmiſit in Peruviam A. 1597. plenus deſiderijs atrociſſima omnia pro Chriſto patiendi, & vitam ipſam in obſequium Fidei immolandi. Cui fortiter excipiendæ ut prævijs aſſuefieret experimentis, totum ſe mortificationis ſtudio impendit, & aſſiduâ patientis Chriſti cruciatuum meditatione ità animum accendit, ut vix Sacrificium ullum perficere, horas Canonicas, aliáſve preces recitare, aut pia de materia tractantes libros legere poſſet, quin copioſis largè inundaretur lachrymis. Pluribus poſt hæc adhibitus fuit inter diverſos Peruviæ populos ſacris expeditionibus, ſemper ardens, ſemper novas excogitans praxes, quibus eos à vitijs (nam his relictis facilè Idola ſpernebant) ad virtutis amorem traduceret. Cujus induſtriæ Charitatis eximium ſpecimen dedit Cali, oppido Popayanæ Provinciæ. Inſtituerant cives actionem ſcenicam, quam abſurdâ, illis tamen ex inolito more minimè indecente visâ, conſuetudine, in ſacra Æde pro theatro dari diſpoſuerant. P. Raphaël cùm fruſtra impedire Sacri loci ad non ſacra ſpectacula abuſum conatus eſſet, ut ea in ipſo jam procinctu diſturbaret, Apoſtolico zelo inflammatus, repentè ante ordiendum proſilijt improviſus in theatrum, Chriſti Crucifixi effigie dexteram armatus, tantáque contentione dixit ad concionem jam congregatam, ut cùm lachrymas omnibus conſciviſſet, faſtidientes jam aliud præterea ſpectaculum, omnes domum, abrogato feliciter in perpetuum pravo more dimoverit. Inter alias magno animarum lucro ſuſceptas excurſiones, ſæpius excoluerat Quitum, celebrē meridionalis Americæ Æquatori ſubjectam Urbem; quam inſtituendis ad innumeras barbarorum circumfuſas nationes procurſibus admodum opportunam advertens, ex ea velut ſtativorum ſuorum loco, ſæpius ad diverſos ſe inferebat. Ex his Coſanes erant, gens præ alijs immanitate barbara, & ingenio intracta-

P. Raphaël Ferrer Hispanus Soc: IESV, odio Fidei Christianæ submersus à Barbaris in America. A. 1611. Mense Martio

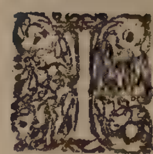
C. S. d. M. K. f.

tractabilis, 60. leucis Quito, inter montes concitatósque fluvios sita. Eam igitur sibi post alias diligentiùs instituendam cum assumpsisset, inchoato ad annum 1609. & per sequentem continuato labore, 400. undis salutaribus ablutos, à vaga sylvestrique, extra humana domicilia, vitâ, ad communem urbanámque societatem traduxit, tribus constructis oppidis, in quorum præcipuo, ut deni etiam Hispani, veluti exemplar illis ritu humano vivendi futuri, sedem figerent, perfecit. Ex tam prosperis initijs spes erat, aperto semel Evangelij campo, totam gentem sub suave ipsius jugum ituram, nisi humani generis & salutis nostræ hostis bene cœpta pessumdedisset. Quidam enim seu tædio Christianæ vitæ, ab assuetis eos in Idololatria voluptatibus retrahentis, affecti, seu mobilitate animi sibi innatâ, ex vitæ licentiosæ & vagæ desiderio in odium Patris accensi, dum ex oppido in oppidum vagus & fessus iter faceret, ipsi adventantem in ponticulo quopiam præstolantes, gratulabundos se excipere (ùt toti sunt ex fraudibus compositi) simulant, nihilque adversi suspicantem, in fluvium, ubi in isthmum cogitur, præcipitant, & aquis suffocant, An. 1611. mense Martio.

P. Martinus de Aranda Valdivia, P. Horatius de Vecchi, Didacus de Montalvan Soc. IESV pro Christo crudeliter interfecti in Chile 14. Decem: A. 1612.
C. S. d. M K. f.

P. MARTINUS DE ARANDA VALDIVIA, P. HORATIUS DE VECCHI, & DIDACUS DE MONTALVAN.

INventis, & magna ex parte domitis Indiarum Occidentalium regionibus, quàm plurimæ ex Hispanis Illustres Familiæ sedem sibi stabilem in earum colonijs fixerunt. Ex quarũ una in Urbe Regni Chilensis Villarica, Illustrissimo sanguine nat⁹ Martinus, post libata duntaxat humaniorum literarũ studia militiam secutus, turmã equitum ea cum laude fortitudinis plures annos ductabat, ut totius Peruviæ Pro.Rex, exploratæ sibi virtutis ornandæ consilio, Præturam ei Ricobambæ ultro deferret. Ipse tunc annum ætatis 31. ingressus, ut oblatum novum munus ex Divinæ magìs, quàm humanæ prudentiæ legibus administraret, animum priùs in S. Exercitiorum solitudine colligere, intra Limense tyrocinium constituit. Ibì rerum mundanarum caducitate, & æternarum stabilitate, per exactissimam contemplationem perspectâ, ità Divino Spiritu occupatus est, ut de capessenda Societate voto facto, famulari

ri in ea Coadjutorum servitio (indignum se ratus Sacerdotum gradu) expetierit. Igitur A. 1592. admissus, & à Pro-Rege subitaneam in viro militari mutationẽ stupente & commendante perhumaniter in Tyrocinio visitatus, omnes illos martiales spiritus in se unum persequendum, & debellandos rebelles animi motus convertit. A quibus spiritui penitus subjectis pacem interiorem nactus, mox ab audita per biennium, quantum pro Sacerdotio sufficiebat, morali de casibus conscientiæ Theologia, bella externa in Dæmonem & Idololatriam quæsivit. Penetraverat eo ipso tempore ad Ciuncios P. Michael Urrea, de quo paulò antè meminimus, & socios in partem messis ardenter evocabat: cui ut venire in subsidiariam opem liceret, ardentibus votis exoptans Martinus, illuc è Julide per Camatam pedestri & laboriosissimo itinere discessit A. 1596. Adverso quippe anni tempore profectus, cùm persæpe reptando magis quàm gradiendo, iter urgere cogeretur, comites penè omnes clandestinâ sese fugâ, ærumnosissimo labore, & portentosâ maximè tot fluminum trajectione absterriti, subduxêre. Ipse tamen studio animarum vires addente, penè solus viam constanter prosecutus, præter minora flumina, jam quadragesies Zupimarim fluvium rapidissimum (quem centies transeundum in P. Urrea monuimus) vado trajecerat, cùm denuo amnem ingressus, & rapidissimo torrente abreptus, vires prorsus ac sensus amisit. Ejectus tamen divinâ ope in eandem ripam est à qua discesserat; sorbendus alioqui medijs alvei vorticibus, si in adversam propelleretur. Extractus ab undis est, cruribus, brachijs, toto corpore contusus (sæpius enim in petras eo æstu impingebatur) ac propè exanimis: cúmque frustra plurium dierum labore vadum commodius quæsîsset, consilium cœpit ibidem cum duobus residuis comitibus hyemem transigere.

Verùm ad Cœli & solitudinis incommoda accedebat loci insalubritas, & rerum omnium præter herbas sponte enascentes inopia: adhæc Regio colubris, cerastis, & venenatissimis hominique infestissimis viperis (quarum unam jam insilientẽ vix effugerat) abundans. Omnibus itaque pensatis, statuit præteritas repetere, Camatam redeundo, difficultates; quam etiam undevicesimo die, eodem remenso cursu, quadragies iterum amne superato, tenuit, duobus nixus baculis, altero pede vix prorepens, & molestissimis insuper febribus gravatus. Perlatum inter hæc certis nuntijs est, necatum à Ciuncis P. Urream: quare Limam revocatus P. Martinus, in patriam regionem Chile, ut indigenis, majorem partem adhuc indomitis, Christum prædicaret, remittitur. Est autem Chile Regio amplissima infra Peru, trans Æquatorem longè ad meridiem usque ad angustias Magellanici freti porrecta, à Tucumanibus ad Orientem editissimorum montium interjectu distermina, quorum 16. instar Ætnæ aut Vesuvij sunt ignivomi, & per quinquies millies passuum millia procurrunt. Gentes in ea sunt plurimæ, & bello fortissimæ, cum quibus diu vario marte & multis cladibus bellatum est ab Hispanis, nec unquam debellatum: donec interventu P. Ludovici Valdivia, Chilensis Regni à Catholico Rege Visitatoris, quantumcunque vocationi suæ tam adversans munus excusaret, constituti, pax certis conditionibus firmata est, & bonâ fide longo tempore utrimque culta. Accidit interim, ut Anganomonio Caciquio tres ejus uxores seu pellices, cum liberis ad ubera pendentibus profugerent ad Hispanos, & paucis diebus instructæ baptizarentur: quas cùm Caciquius ardenter & minaciter sibi restitui à P. Ludovico Valdivia flagitaret, excusavit ille quàm lenissimè potuit, nefas esse jam Christo initiatas, ad perfidiam & pellicatum, invitas præsertim restitui: boni consulat necessariam repulsam, perlibenter in alijs omnibus obsecundaturum. Anganamonius quia vires ad violentiam unus, reliquis omnibus Hispanam pacem colentibus, non habebat, dissimulatâ irâ tantisper quietus, opportunam ultioni occasionem præstolari decernit, quæ ità se illi obtulit. Venêre ad Valdiviam quindeni Caciquij è valle Elicuræ, quæ 7. solùm leucas abest à valle Bellabuana Anganamonij sede, pacem similiter, & Patres ad Fidem imbuendos suos, postulantes. Valdivia suspectos illos habens, nè quando perfidè ab Anganamonio ultionem spirante opprimerentur Patres, cunctabatur: sed quia Provincialis & alij omnes audendum plusculùm, & Deo fidendum censebant, decrevit in eam missionem P. Martinum Valdiviam propinquum suum, & P. Horatium de Vecchi, addito illis ad domestica obsequia, Didaco de Montalvan, Mexici in nova Hispania nato.

Assueti hi ejusmodi expeditionibus, & durati jam habebantur, magnis paulò antè inter Araucanos perfuncti laboribus & ærumnis. Cùm enim eam gentem tetra latè pestilentia incessisset, cujus timore nec conjuges mari-

maritis, nec parentes liberis mutua obsequia præstare vellent, P. Martinus cum Horatio paratis edulijs, manè & vesperi longè divulsa obibant eorum mapalia, & suum singulis dimensum indefatigabili charitate partiebantur: tantâ ejus rei in superstitibus æstimatione, ut se Christianis Sacris imbuendos ultro offerrent, & tanquam parentibus obsequerentur. Paicavium post hæc revocati, non diu ad novam ejusmodi quampiam missionem animos in Collegio strenuâ exercitatione parare insistebant, cùm hoc eos imperium ad Elicuranos proficiscendi occupavit: cujus denuntiatione mirè gestientes, quò fructum uberiorem tam ancipitis & plenæ discriminum missionis consequerentur, petiêrunt sibi eam addito S. Obedientiæ præcepto imperari, idque imperium eximiâ devotione nixi genibus exceperunt. Sed & Ludovicus futurorum timens, ut Anganamonij furorem à Patribus averteret, pretium illi mulierum & liberorum jussit offerri, quantâvis licitatione magnum & grande cuperet. Elicuram ùt pervenêre, excepti sunt populorum lætitiâ & celebritate, quanta nunquam ibì visa. Ipsi verò adornato in tertium diem subitaneo sacello, post mutuam noxarum exomologesim, ad primum illic Sacrificium offerendum, & Frater ad Divinum epulum se comparabant: cùm ecce inopinatò Anganamonius cum 200. equitibus, ùt erat bello strenuus, advolans, occupatis Elicuranis, Caciquios, quòd pacem & fidem ab Hispanis petîssent, interficit; Patribus interceptis multa super suis uxoribus exprobrans, moriendum similiter edicit. Rogare hìc P. Martinus Anganamonium, in se quidem pro libitu sæviat, at socijs saltē innocentibus parcat, nè privata hæc injuria paci publicæ noxæ fiat. Verùm ille negare ullam sibi pacis aut Christianitatis curam esse, neque ut alijs integra sit, unquam passurum. Simùlque dato suis imperio cædis, sicarij omnes tres in genua provolutos invadunt, & macanis, quæ clavæ è duro ligno sunt ferreis muricibus asperatæ, capita cōminuunt, hastis humi stratos transverberant, cervices præscindunt 14. Decembris A. 1612. Alij referunt ad diram lanienam excipiendam arboribus alligatos fuisse, dissecta pectora, & evulso corde etiamnum viventes, integro horæ quadrante utrumque Sacerdotem Christum prædicâsse: ac tum primò macanis, utì retulimus, confectos esse. Corpora eorum cum stratis promiscuè Indorum cadaveribus nuda jacere à barbaris relicta, cùm hæc à Peucis (avium genus est, nostratibus corvis ingluvie par) fœdè lacerarentur; mirum dictu, illa diræ immunia laniationis permansêre. Morte eorum intellectâ Pat. Ludovicus Valdivia incredibili solatio exultans, quòd præsertim ingenti alacritate & constantiâ gestientes mortem hilariter excepisse audîsset ab ijs, qui neci adfuerant, primò omnium grates DEO per Sacrificium de SS. Trinitate debitas egit, missis qui corpora linteis & loculis decorè involuta reveherent. Hæc biennio pòst ad Urbem Conceptionis deportata, nostro in templo ad principis Aræ latus, cedrinis inclusa cistis, intus & foris aureo panno inductis, honorificè collocata sunt. Ipso autem eorum occisionis die 14. Decemb. cognita divinitus eorum cædes procul in Tucumanibus fuit ab Antonio Rangelio, spectatæ Virtutis Coadjutore, qui Cordubæ inter hauriendum è puteo aquam, nostros eâ horâ sanguinem ibì profundere asseveravit.

P. Horatius de Vecchi socius Patri Martino gloriosi certaminis, natus fuit Senis in Italia, paterno Vecchiorum, & materno Lunadororum stemmate nobilis. Romæ vicenarius Societati adscriptus est An. 1597. mitissimo ingenio, & tenerrimâ in B. V. observantiâ. Antequam in Indias proficisceretur, dum aliquando majore devotione Sacrum epulum in Tyrocinio accederet, responsum divinitus accepit, & certam sponsionem gloriosæ mortis pro Fide Christi oppetendæ. In Americam trajecit cum P. Didaco de Torres Anno 1603. Peruviæ ad Urbem Procuratore, & postquam Limæ spatia Philosophiæ & Theologiæ pari laude virtutis & ingenij emensus est, in Chile concessit, Chilensium idioma brevì, sed improbo labore complexus, Araucanos cum P. Martino naviter excoluit. Vir patientiæ invictæ, qui serviendo Indorum saluti, acerbos interim calculi & lateris cruciatus sinè gemitu, sinè significatione ullius doloris tolerabat. Ardens illi in DEUM amor, & assiduum precandi studium, præcipuè pro gentium illarum conversione, de quibus dicere solebat, non priùs Elicuranos jugum Christianæ Fidei subituros, quàm profuso Martyrum sanguine molliantur: id verò se à DEO repetitis sæpe supplicijs flagitare, ut in ejus gloriæ partem venire possit. Nec eventus vaticinium fefellit, cùm enim post aliquot ab eorum nece annos pax inter Hispanos Indósque rursum coaluisset, primi Evan-

Evangelium admisêre ipsorum percussores. Cùm verò Elicuram discedens socijs valediceret, eorum nonnemini disertè asseruit, non ampliùs invicem in hac mortalitate visuros; tam certa illi mortis suæ fuit è Cœlo notitia. Excusa fuit Parisijs Anno 1656. eleganti scalpello ejus effigies, Alexandro VII. Pontifici dicata, eò quòd familiam ejus Horatij stemma consanguinitate & affinitate contingeret.

P. Ferdinandus de Tovar Hispanus, Soc: IESV. à Barbaris Americanis odio Fidei interemtus, in nova Hispania. A°. 1616. 16 Nov.

M. K. f.

P. FERDINANDUS DE TOVAR.

SPlendidissimam clarissimorum natalium gloriam, eximiæ Sanctitatis, & invidendæ mortis prærogativâ ità illustravit Ferdinandus, ut plus Familiæ Tovarum & Guzmanorum splendoris attulerit, quàm acceperit. Culiacana novæ Hispaniæ pervetus Colonia, Patria Ferdinando fuit, unigenito Filio Ludovici de los Rios, & Isabellæ de Guzman & Tovar, per quam proximâ consanguinitate attingebat Cardinalem Ducem Lermensem. Piè imprimis & lautè, pro generis nobilitate, & posteritatis spe unicâ educatus, primos ab ipsa infantia virtutis igniculos concepit ex perpetuo Patrum Societatis commercio, qui Cinaloam frequenter

ter per Culiacanam ultro citròq; commeantes, certum & perpetuum in paterna domo diversorium, libentibus planè ac piâ violentiâ propè cogentibus Dominis, habebant. Per eam occasionem Ferdinandus Patrum conversationi & moribus insuescens, ejusdem vitæ puerili cupidine jam tum tangi cœpit: eratque assiduus ad latus eorum, quò se converterent, comes; ad pulpitum & conciones affectator, & in Sacris mysterijs administer: quin adeò ægrientibus etiam aut languentibus, ad infima obsequia servulus ità ambitiosus, ut P. Ferdinando de Sanctaren decumbenti ministrans, nullum præterea alium in servitij societatem admittere sustinuerit. Ætatem Grammaticæ capacem adeptus, Mexicum transmissus est: in cujus & reliquæ Humanitatis literaturæ decursu, firmatum Religionis propositum ità constanter fovit aluitque, dum ad maturitatem perduceret, in Societatem cooptatus A. 1598. ætatis 17. In cujus tyrocinio Virginali suâ modestiâ, compositorum ad omnem religiositatem morum elegantiâ, humilitatis & obedientiæ ambitu, Angeli nomen apud omnes vulgò obtinuit. Nullus illi unquam de sua prosapia, etiam dum Philosophiæ & Theologiæ studia, magnâ ingenij æstimatione decurreret, sermo, nulla cujusvis splendoris æstimatio. Et cùm facultate ubertateque dicendi pro concione polleret præstantissimâ, sic ut mentes Auditorum, ex quo pulpitis admoveri cœpit, quoquò vellet, facillimo raperet impetu; Infulas illi & dignitates Ecclesiasticas à propinquo Cardinali Duce, qui gratiâ Regis pro arbitrio utebatur, ominabantur omnes; ipse verò certus omnes respuere, unicam miserabilium Indorum salutem excelso animo anhelabat. Hos illi sensus familiaris cum DEO consuetudo, crebris lachrymis & perpetuis suspirijs fota indidit, & assiduæ mortificationis studium, atque Virgineæ puritatis, quam illibatam sepulchro intulit, procuratio, egregiè promovit. Quarum virtutum, ac præsertim latendi in obscuro studio, obtinuit à moderatoribus, ut ab urbium luce ac splendore ad Indorum curam, & Apostolicarum missionum ærumnas transire liceret.

Missus itaque est ad Parras, & Paludem magnam, quæ ultra novam Cantabriam sita est, Provinciarum septemtrionalis Americæ, quæ quidem Hispanis parent, postremam. Urbs in eadem Cantabria Hispanorum princeps est Guadiana, sive Durango, quæ Topianos montes dominatu suo, & complures in ijs nationes, Acagænos, Xiximos, Tepeguanos, feritate animi atq; inconstantiâ insignes complectitur. Complures in ijs Evangelij prædicatione imbuendis laborabant eo tempore Societatis homines, & pellectis in vitæ societatem identidem Barbaris, jámque amplius 50. millibus eorum baptizatis, aliquot oppida, pagos, & vicos è fundamentis erexêre. Primus ex ijs ad magni fluminis ripas 30. leucis Guadianâ dissitus, ab S. Jacobo Papazkiaro dictus est. Alteri Cape, seu ab S. Ignatio nomen est: inter alios minores recensentur præcipuè Tenerapa, & qui à S. Catharina vocatur. In his cùm Christiana res cursu prospero magnis incrementis procederet, unus veneficus, ùt gens est ingenio ad omne novitatem mobili, omnia turbavit, atque à Fide, à DEO, à Rege Catholico avertit. Filium enim Solis, qui Cœli DEUS sit, se mentitus, Terrarum Deum se esse fingebat, à quo proinde omnia bona & prospera illis expectanda essent: tantisque pollicitationibus, & nî parerent, minis, animos credulorum fascinavit, ut communi omnes conspiratione Christi jugum universim excuterent: Fidei Divinæ Prædicatores correptis armis de medio tollendos constituerent, & longè latéque ad belli societatem pertractis finitimis populis, arma Hispanis inferrent; idque eò fidentiùs, quòd idem ille præstigiator in vitam illico se revocaturum spoponderat, quotquot in ea causa prælio cecidissent. Nec deerat causæ suæ Dæmon, qui facie horribili palàm se dabat in conspectum, dicta nefarij ministri confirmans, atque ex lapideo Idolo, quod veterator ille circumferebat, verbis formatis gravissimas minas, nî obsequerentur, intentabat. Decreta publicæ secessioni necique Patrum, quibus sublatis omnia sibi facilia fore & obnoxia augurabantur, dies erat 21. Novembris, Præsentatæ Deiparæ sacra; in quam eandem diem è contra Patres omnium ignari, in vico S. Ignatij apparabant solennem Processionis pompam, quâ triumphabunda circumveheretur, publicæque proponeretur venerationi, elegans advecta Mexico ejusdem Divæ Virginis effigies.

Per idem illud tempus evocatus à sua missione Mexicum P. Ferdinandus, ignarus omnium per Tepeguanos ad suos Parras Mexico revertebatur, cùm in eum primò omnium turbo barbarorum desævijt. Defuncto enim Ferdinandi parente vidua mater, Mexicum se Culiacanâ trãsferens, remisso mundanis rebus nuncio, sanctimonialibus S. Laurentij unà cum nepte virgine sese junxerat. Illic studio filij sui supremùm videndi fruendique

diqueprius, quàm fortè vitâ inter Indos spoliaretur, incensa, P. Provincialem sollicitare, ejus ut sibi brevem copiam faceret, modestè juxtà ac fidenter institit: ignorans se eâ postulatione, mortis ei accelerationem procurare. Provinciali haudquaquam æquum visum est, optimæ, adeòque de Societate bene meritæ, & adhuc merita continuantis Matronæ petitioni refragari: hinc sinè mora Ferdinandum à Parris evocatum jubet aliquantisper revolare Mexicum, tacitâ evocationis causâ, nè qua cunctationi & excusationi pietas religióque, ùt erat ab omni sanguinis affectu alienus Ferdinandus, obtenderetur; rediturum postea, si animus fuerit, ad suam stationem. Pater, cui obedientia delicatissima pro oculi erat pupilla, omnibus sinè dilatione postpositis, Mexicum se longissimi refert itineris remensu; ubi Matre pijs colloquijs ad Sanctitatis studium mirè accensâ, ad suos Parras lætus regreditur: & quia Collegij Mexicani Rector quædam ei Topiæ expedienda commiserat, iter deinceps per Tepeguanos tanquam expeditius prosequitur. Igitur in vicum S. Catharinæ delatus cum agasone, reficiendi corporis causâ mapale unum, inscius nefariæ conjurationis, subit die 16. Novem. qui licèt necdum ille dies esset, quem universali Patrum cædi, & movendis armis destinatum habebant; sed neq; Pater inter eos Sacerdotes, qui terras eorũ procurabant, censeretur: tamen quòd ejusdem cum illis, quibus mors destinabatur, Religionis esset & Fidei, atque eundem Christum alibi Parris prædicaret, id causæ abunde ad cædem fuit. Curato per otium Pater cibo & quiete corpore, viam repetens, aliquantulùm mulâ lento gradu processerat, cùm armis præter solitum instructos barbaros tumultuosè propinquare agaso observat. Ex quorum insolentia certum Patri exitium parari colligens, nì fugam celeret, magnis eum clamoribus, *properaret, & violentiæ barbarorũ se subduceret*, urgere cœpit. Pater monitus retro respiciens, ùt ad se versùs ire concitatiùs percussores vidit: *haud istud equidem est*, inquit, *fugæ tempus, sed mortis fortiter pro DEO oppetendæ, dum ejus nobis gratia fit.*

Ergo magnanimus ultro eis obviam procedens, licèt missis eminus jaculis impeteretur, imperterritus tamen, atque animi potens adversum urget gressum, dum audiri à vicinioribus posset. Hìc verò Fidem illis DEO obligatam ardenter inculcare, monere, hortari; donec unus jumento detractum stravit, & pectus lanceâ transfodit; ceteris incondito clamore blasphemè exprobrantibus: *itáne verò Sacrificùli nihil esse reliqui creditis, præterquam vestrum illud carmen nos docere: Pater noster qui es in Cœlis: Ave Maria gratiâ plena? jam porrò qualiter hunc Sanctum suum DEUS ipsius redivivum faciat, visuri sumus.* Pater interim DEUM percussoribus suis propitium exorans, JEsúque & Mariæ nominibus imploratis spiritum in manus Dei commendans, felicem animam egit eodem die 16. Novemb. A. 1616. Et verò sui hujus beati exitûs vaticinium videri potest Ferdinandus jam olim puer edidisse. Nam cùm P. Gundisalvi de Tapia à Cinaloënsibus necati caput, unus quispiam Patrum deveheret Mexicum, & Culiacani ad paternam ejus domum divertisset, mater sacro pignori includendo scriniolum suorum monilium commodatura, illud vacuabat: cui Ferdinandus: *nimis illud arctum est mater*, inquit, *tanto capiti; serva sis illud capiti meo, qui Martyr ipse olim futurus etiam sum.* Jam verò mox ab obitu suo spectandum se per quietem P. Francisco Aristæ, suo in Parrensi missione Moderatori dedit, pallente formâ, quæ mortuum referret. Attonitus ille spectaculo percontatur, *quid isthoc rei est P. Ferdinande?* Cui Pater vultum momentò hilaritate lucéque perfusus: *bene feliciterq;*, respondit, *mihi est: omnia mihi bona in Cœlo abunde sunt:* & confestim disparuit. Sed & matri ejus visus per quietem vir de Societate senio venerabilis, mortem illi à filio gloriosè pro Christo obitam nunciavit, priùs quàm ullus ea de re Mexicum rumor esset allatus.

P. BERNAR-

P. Bernardus de Cisneros, P. Didacus de Orosco, P. Ioannes de Valle, P. Ludovicus de Alabes Hispani, Soc: IESV, à Barbaris Americanis occisi odio fidei in nova Hispania A°. 1616. 18 Novemb.

M. K. f.

P. BERNARDUS DE CISNEROS. P. DIDACUS DE OROSCO. P. JOANNES DE VALLE, & P. LUDOVICUS DE ALABES.

PAtratam in P. Ferdinandum intempestivè cædem ad S. Catharinæ vicum, adeóque vulgata præproperè seditionis consilia ùt primus rumor per Tepeguanorum pagos distulit, concursum simul ab omnibus ad arma est, & correpta in necem Patrum tela. Proximus aberat S. Jacobi Papazkiari vicus, ubi P. Bernardus cum P. Didaco rem Christianam curabant: cujus repentino tumultu, & incolarum insolitis discursibus excitati, facilè quid ageretur assecuti sunt. Itaque quotquot Hispanorum & fidorum adhuc ex Indis nancisci potuerunt, eos in Templum domúmque suam colligunt, quantumlibet ab annona & ab armis penitus imparatam, opportunam tamen ad sustinendos primos furentium barbarorum impetus, si fortè post eos (ùt sunt omnium horarum animi mobilitate homines) pœnitudine cœptorum

ptorum tacti resipiscerent. At barbari cinctas continuè coronâ obsessasque ædes, telis & saxis impetere, flammas injicere, tantâ pertinaciâ & rabie triduo toto moliri, ut cùm resisti ampliùs vi non posset, deditione transigendum fuerit. Ad eam priùs quàm descenderetur, tentandum antè visum est, si quid benignitate, & familiari gentis alloquio posset confici. Igitur P. Bernardus magno ausu præsentéq; animo templi patefactis valvis prodiens, Indos ad mentem Fidémque revocare potenter exorsus est; sed imbre sagittarum pro responso obrutus, si non eum manus Hispanorum retraxisset, in loco oppressus concidisset. Aliqua tamen brachijs tela inhæserunt, quæ ipse tam sui potens, tàmque doloris patiens eduxit, quàm si alieno fixa corpori starent. Post triduum ubi nulla diutiùs sustinendæ spes obsidionis, nulla solvendæ jam apparet, liberè abeundi ad suos copiâ deditionem paciscuntur. Prodière positis armis quotquot erant in Templo, agmine supplicantium, P. Didaco SS. Sacramentum, & alio Deiparæ imaginem exportante. Ad cæmeterij ferè medium ubi ventum est, barbari flexis humi genibus procubuêre, & Deum qui ferebatur adorare videri voluêre. Ad quos eâ causâ paululùm resistens P. Didacus sermonem instituit, ad Fidem doctrinámque, quam se Magistro susceperant, retinendam cohortatus; mercedem à DEO, quem in Eucharistia præsentem cernerent, si paruissent habituri, sin resisterent, æterna supplicia recepturi. Tum illi effusâ, quam dissimulaverant, rabie, mentiri eum vociferantur, DEum Christianorum nequaquam ac suum cum hominibus loqui, simúlque impetu facto Sacras Eucharistiæ particulas primò omniũ in terram effusas proculcant, imaginem Deiparæ discerpunt, totúmq; qui è Templo prodierat comitatum, crudeliter & nefariè contrucidant. In Patres tamen productiorem lanienam exercere illis visum, ut mori se antequam morerentur sentirent. P. Didacum ferculi Eucharistici portitorem jaculo pectus confossum, octo valentes barbari sublimem tollunt, per ludibrium solennem illam Ecclesiæ Sacerdotum apprecationem, *Dominus vobiscum*, alternantibus alijs pari ludibrio, *& cum spiritu tuo*, ingeminantes: & post longam raptationem humi depositum, pansis in crucem brachijs porrectum tenuêre, dum interim unus securi à vertice ad imum corpus ei bipertijt, blandissimè ipsos affanti: *agite porrò filioli, & patrate in me quidquid lubet, mihi pro Deo mori certum, & summa felicitas est.*

Natus hic erat Placentiæ in Hispania illustri genere, à pueritia Sacerdotij & Martyrij cupidissimus, cujus utriusque consequendi studio animum ad capessendas litterarum disciplinas applicuit: solitus in ipsa pueritia non pueriliter jactare, se Societatem olim ingressurum, ad Indos navigaturum, ac tandem glorioso pro Fide agone occubiturum. Societatem re ipsâ complexus est An. 1602. ætatis 15. ejúsq; Tyrocinio vix absoluto, missionem impetravit in Indiam A. 1605. frustrà obnitentibus consanguineis, inter quos eminebat patruus Rodericus de Orosco, Marchio Mortaræ. Navigationis eosdem quos mortis habebat socios, P. Bernardum de Cisneros, & Hieronymum de Moranta, cum quibus Mexicum delatus, Philosophiæ & Theologiæ studia magna cum laude ibì decurrit. Quia verò nulla vicina Martyrij spes in eo Indiarum tractu offerri videbatur, Japonicam ambivit missionem: cùm repentè Superiorum missu ad Tepeguanos destinatus, ingentibus eorum in cultura exhaustis laboribus & ærumnis, tandem & animam posuit in ipso ætatis flore, die 18. Nov. An. 1616. Societatis 14. Vir magnæ mortificationis, & in seipso affligendo studij; quibus præsidijs conseptum Virginitatis florem intaminatum sepulchro intulit.

P. Bernardo de Cisneros, qui unà erat in agmine veteranus ejus populi institutor, lanceam penitus in præcordia adegêre, & macanæ repetitis ictibus cranium confregêre. Patria illi fuit eadem Hispania, in qua Societatem ingressus A. 1599. ætatis 17. post absolutam Philosophiam navigavit Mexicum, unde Theologiâ ad calcem deductâ digressus Sacerdos, inter Tepeguanos pluribus annis laboravit, quàm incredibili conatu innumeris obsepto molestijs, & quotidie occurrentibus periculis, tam exiguo, & malignè prorsus respondente in indigenis fructu. Quis enumeret, quoties ab efferis illis hominibus, an belluis, crudeliter habitus? quoties acerbissimis plagis affectus sit? Indus quidam obstinatæ perversitatis Idolum statuerat in extemporaneo delubro, quod rescifcens Bernardus postquam diruisset, ille quâ erat pertinaciâ pravitatis, rursum aliud in vico Otinapa erexit. Sed & illud cùm vitæ prodigus, neque discriminis ex eo facto imminentis ignarus, solò æquâsset Pater, furore percitus Idololatra stricto ferro illum invadit, & tribus plagis pectori inflictis confectum arbitratus, fugâ se subducit. Evasit tamen medicorum ope in præsens Bernardus mortem, neq; tamen un-

quam ad sceleris authorem prodendum induci potuit; his veluti præsidijs ad gloriosum agonem à Deo perductus, quem eodem die & anno cum P. Didaco consummavit, natus annos 34.

Dum hæc geruntur in S. Jacobi Colonia, manus alia rebellium, quibus id curæ datum, Coloniam alteram Sancti Ignatij eodem die aggreditur, ubi jam complures Hispani cum famulitijs & Æthiopicis mancipijs convenerant, ad constitutam Divæ Virginis Purificatæ celebritatem. Hos improvisà irruptione obruentes barbari, omnes promiscuo furore contrucidant, intérq; illos duos Sacerdotes, inchoandis Divinis mysterijs in Templo se accingentes, jam pridem illius Christianitatis curatores. Primus fuit P. Joannes de Valle, Victoriæ in Hispania Mundo natus A. 1576. Societati autem An. 1594. ætatis 18. Indicas ærumnas in ipso statim Tyrocinio ardenter exambivit, ex quo etiam continuè Mexicum dimissus est, tam exactè Regularum nunquam à se violatarum observans toto vitæ decursu, ut nihil in eo, qui penitus ipsum exploraverant, vidisse testarentur, quod alienum à perfecto Religioso videri posset. Altissimarum, quæ animæ ejus inerant, virtutum specimina tum maximè patefecit, cùm inter Tepeguanos versatus omnia vilissimi mancipij munia obivit. Ipse terram aratro alendis Indis proscindebat; ligna in usum cedebat, comportabat; operam templis moliendis locabat; cibos laboratoribus coquebat; suum ipse ex Regia largitione dimensnm illis præbebat; ipse interim Maizio, aut herbis temerè collectis victitans. Ipsos autem barbaros habebat in filiorum loco, neque aliter ac fratres verbis officiisque tractabat, salutis ipsorum procurationem ante munerum quorumcunque claritudinem ducebat. Sed quàm disparè contrà fuit tam profusæ charitatis remuneratio! talis tamen, quam solam unicè rependi sibi optabat ipse: tam copiosè Apostolicis ejus laboribus reddita, ut ex assiduis quibus impetebatur ab omni hominum genere insectationibus, nemo non ei coronam Martyrij ominaretur. Recedenti aliquando ab Ara peracto Sacrificio, colaphum barbarus valenter infregit: sciscitantique causam, *haud aliam*, respondit, *nisi istam ipsam tuam Sacrificationem.* *Age ergo*, reponit Pater, *ea si duntaxat est causa, en alteram quoque genam, quam ferias*; & ùt erat sacris vestibus indutus, & manus calice impeditus, in genua procumbit ictum operiens. Aliàs in latrunculos viatoribus infestos incidens, cùm increpatâ vesaniâ ab his eos sceleribus dehortaretur, unus cæteris efferatior tantâ vi colaphum infregit, ut humi straverit. Quâ eâdem colaphorum injuriâ mulctatus est à muliere Inda, cùm eam à publica corporis prostitutione ad pudicitiam exhortaretur: utì & à Tepeguano alio gravissimis exceptus verberibus, quòd à triplici pellicatu abstrahere illum conaretur.

Admirabilis tamen interim fuit DEI providentia, sæpius à designata illum nece servantis. Duplex cuipiam Indo scortum avellere tentabat, qui idcirco furore amens, & mortem pro beneficio Patri rependere certus, tertiò in mapale, ubi Patrem certò esse cognôrat, infestis armis irruit: cujus tamen oculis ità semper Patrem subduxit Deus, ut cùm staret in cubiculi medio, barbarus tamen undique circumspectans, miraretur se videre non posse, quem ibì adesse nullus ambigebat. Quâ re toties iteratâ vehementer perturbatus, ubi se collegit, pœnitentiâ scelerum ad Patrem se expiaturus accessit. Neque tamen hæ aliunde illatæ insectationes viro sibi implacabiliter infenso sufficiebant, quin tantò plures ipse per sese adjiceret. Nullus ei unquam ad usum lectus fuit, præter nudum asserem; quem si rigor hyemis, aut fatiscentis corpusculi necessitas molliorem subinde requireret, solo bubulo corio insternebat. Vestis ei semper obsoleta, & aliorum usu non solùm detrita, sed etiam lacera, ut cutis per foramina promicaret, etiam algente cœlo. Octonos ferè menses quotannis perrabat deserta sylvarum ad 50. milliaria, in intentatas regiones Indorum se penetrans, ut eos ad humanitatis & salutis suæ studium pelliceret. Neque tamen etiam tum cilicium ferè deponebat, crebras adhibens ad sanguinem verberationes, idque nocte plerumque intempestâ, procul à comitibus in agro vel sylvis, nè illis obturbaret. Atque in his laboribus 12. annos apud Tepeguanos maximo frnctu egit, pluribus institutis templis, & extirpatis Idolis. Inter quæ lapideum unum famosum confregit, tanto Dæmonis sensu, ut terram moverit, incendia conciverit, pluráque alia ediderit prodigia. Pacem utì ipse colebat sanctè cum omnibus, ità studiosè eandem inter diffidentes conciliabat; tantâ felicitate, ut ex facilitate odia quantumlibet inveterata componendi, mutato nomine P. Joannes à Pace vulgo nominaretur, appellatione hâc etiam post fata illis partibus hodiéque perdurante. Deiparæ cultor fuit planè magnus, ad solum illius nomen lachrymis per-

perfundi solitus: quo interposito si aliquid postularetur, voto, eóque quotidie instaurato se obstrinxit, nunquam denegaturum. Eidem se chirographo sanguinis sui obligavit in servum perpetuum;& in celebri ejus imagine, sæpius per diem & noctem supplex illi advolvebatur, quæ postea unà cùm ipso sagittis confixa fuit. Cujus gloriosæ mortis sponsionem (quam inter sacrificandum quotidie ardenter flagitabat) accepisse divinitus creditur ab eadem Virgine Deipara; nam & coràm nonnullis, & per literas absentibus alijs sese Tepeguanorum manibus ante trimestre occubiturum asseveravit ex vero. Ad hæc stanti aliquando, dum Missam faceret, ad Aram, è manibus S. Agnetis (cujus imago super Altari erat) lapsa palma in caput est, velut de mortis gloria illũ admonens: quam assecutus est anno ætatis 40. Societatis 20. perpetuo conservatæ Virginitatis flore candidam & rubicundam.

Alter P. Ludovicus de Alabes pernobili genere natus est Guaxacæ in nova Hispania, ibidémque Mexici Baccalaureatûs Philosophici gradu jam insignis, Tyrocinium Societatis ingressus est A. 1607. Sacris à Theologia persoluta initiatus, continuè missus est ad Tepeguanos barbaros, vitâ universâ tam innocenter traductâ, ut primæ in Baptismo susceptæ gratiæ nunquam fecerit jacturam; cùm tamen conscientiæ suæ tam accuratus esset inspector, ut vel atomos erratorum, & inobservabiles penè incogitantias ad tribunal Pœnitentiæ afferret. Perpetuâ mentis collectione cum Deo conjunctus, animum in cœlestia semper intentum prodebat, tum oculorum frequenti in cœlum elevatione, tum assiduis suspirationibus, sæpe in clamosas etiam voces illi erumpentibus. Ceterùm corporis affligandi studio, amore paupertatis, animarum zelo, suáque omnia Indis pauperibus. quæ munificentia Regis illi assignaverat, distribuendi charitate, persimilis fuit Patri Joanni de Valle, cui commortuus est An. ætatis 27. Societatis 9. Et quia Virginalis pudicitiæ, corporis animique illibato flore servato, erat amator eximius, inde Reginæ Virginum cultor etiam fuit constantissimus: cum qua multas frequenter horas exigere, multáq; filiali cõfidentiâ, & præ alijs Martyrij copiã cupientissimè flagitare solebat; dignus proinde ab illa habitus, cui prærogativam hanc ante illius eventum polliceretur. Nam inter fundendas coram illius imagine preces, 15. diebus antè quàm à barbaris occisus est, audita est à nonnemine clàm observante major humanâ voce, clarè mortem inclytam non diu post illi condicens, atque ille promissum cum actione gratiarũ admitttens. Eundem Guanacæni sacrificantem adstantes audivêre Domino ita locutum: *Itáne ergo Domine eo mortis genere occubituri sumus? & eodem illo quidem universi? fiat sanctissima voluntas tua.* Quæ eadem noctu dicere à puero famulo auditus est: quem etiam interrogavit: *tantúmne tibi futurum est animi, ut unà mecum perfungare Martyrio?* annuit puer, & re ipsâ postea id præstitit. Sed & fratri Sebastiano Montano Ord. Prædic. Guanaceni, & suam & ipsius in Fidei causa necem disertè præsignificavit, tantâ asseveratione, ut ex eo indicio Montanus datis ad Moderatores suos literis vale ipsis fecerit. Imò videri potest Martyrij præsagium inde usque à baptismo obtinuisse: cujus videlicet unius nomen in Albo Parochiali à Curione, qui Dominicanus erat, rubris descriptum grandioribúsq; literis fuerit; cùm id nemini vel fratrum ipsius antè natorum, vel ulli aliorum Nobilium sit factum.

P. JOANNES DE FONTE, & P. HIERONYMUS DE MORANTA.

Quemadmodum in concitato tempestatibus pelago fluctus fluctũ trahit, sic in exulceratis semel ferociâ mentibus, scelus unum ad aliud tentandum gradus est. Vix quatuor Sacerdotes 18. Novembris immani parricidio confecti fuerant, cùm die insequenti 19. duo alij à barbaris, uno ferè milliari à cædis loco intercepti sunt, venientes à suis Ecclesijs ad condictam B. V. purificantis in vicum S. Ignatij solennitatem, ignari adhuc tum seditionis atque tumultuum. Ij erant P. Joannes de Fonte, Socijs totâ eâ missione Tepeguanicâ dispersis præpositus, quòd eam gentem ab ipso expeditionis exordio, totos 16. annos cicuraverat, & expoliverat: & P. Hieronymus de Moranta, qui antea non semel turbida eorum consilia sui capitis periculo dissipârat. His obviam progressi barbari, primùm eminus jaculis, mox

P. Ioannes de Fonte, P. Hieronymus de Moranta Hispani, Soc: IESV, odio fidei à Barbaris Americanis interfecti in nova Hispania A°. 1616. 19. Novembris.

M. K. f.

è propinquo lanceis atq; macanis, odio Christiani nominis, eos immaniter contrucidant. Prior natus in Hispania, ibidémque Societati & Sacerdotio auctoratus, in Mexicum, atque indè ad Tepeguanos transivit, P. Hieronymi Ramirez, expeditionis illius auspicis futurus successor. Hic ei ad mortem usque laborum campus fuit, in quem DEO fretus sinè comite ingressus, ad 50. milliaria per barbariem vastitatémque periculorum contemptor penetravit. Victus ùt plurimùm erat tostum mazium, & in ejus defectu promiscuæ ex agris herbæ; potus aqua pluvialis, fortuitò è lacuna vel palustri cœno hausta; lectus vel dura humus, vel nuda tabula: ex his aliisq, perpetuis incommodis, in ore macies, multa in toto homine, Apostolico viro non indecora, illuvies. Ubi autem barbarorum, belluarum more montium latibula incolentium, sibi per intervalla conciliârat aliquem numerum, eos in æquiora loca deducebat: casas illis partim ipse extruebat, partim suâ manu paratis instrumentis structuram docebat: ipse lateres, ipse fornaces illis excoquendis fingebat, aratra conficiebat, arabat, boves arandis agris aliunde quæsitos suppeditabat. Quòd si morbus quempiam ex ipsis incesseret, ex aratore factus medicus, ægris adesse, fovere, ipse cibos parare, in os inferre, medicamenta conficere aut comparare, & suâ manu adhibere. Sicque demum delinitos efferatorum hominum, ac propè dixerim ferarum animos, Christianis rudimentis imbuere, Baptismo præparare. Quantum autem

ad hos labores virtutum attulerit apparatum (nè jam dicta in alijs ſæpius ingratè repetam) facilè hunc ei majorem etiam præ alijs adfuiſſe concipiet, qui tot annos illum in vaſtiſſima barbarie, indefatigabili conſtantiâ perſtitiſſe cogitabit. Indorum ea natio, cui poſtremam operam impendit, & totam Chriſto per Baptiſmum ſubegit, tam fera nihilominus & ſanguinis ſitiens extitit, ut malo agente Dæmone ad ingenium rediens, Patrem non ſemel deſignaverit ad necem, habuerítque bis clauſum in cuſtodia, diu impaſtum, ut inediâ conficeretur. Nunquam tamen ipſe periculis ejuſmodi, aut toties fruſtratis laboribus in tædium adductus, vel ad quietem, vel ad aliam regionem reſpectavit; donec eorundem, quibus optimè ſemper fecerat, manibus interemptus, pro tam malè repenſa in terris mercede, meliorem à DEO recepturus in Cœlum abijt, anno ætatis 42. Societatis 23.

Alter P. Hieronymus de Moranta, magni illius in Societate Hieronymi Natalis nepos, in Majore Balearium Inſularum ortum traxit An. 1575. & monitu venerabilis Alphonſi Rodriquez Coadjutoris noſtri, primò Societatem, ejuſdémque ſuaſu deinde Indicam profectionem expetijt, & impetravit. Cujus vatidicâ prædictione, Martyrij coronam illi pollicentis, incredibiliter animatus, in novam transmiſit Hiſpaniam An. 1605. mox à ſuo adventu in campum ærumnarum inter Tepeguanos emiſſus, ut P. Joanni de Fonte Apoſtolicorum laborum ſocius eſſet & adjutor. Cum quo omnes deinceps calamitates, neceſſitates, rerum penuria, communia ipſi fuêre, cùm & nudâ ſemper humo, etiam dum apud Hiſpanos divertenti lectus paratus eſſet, cubaret, & vitam duceret in victu & veſtitu longè illis veteribus Eremicolis auſteriorem. Quanto deſiderio ferretur in barbarorum ſalutem, tunc præcipuè patuit, cùm deprehenſus eſt in avio ſaltu, Crucifixi Dei manu alterâ complexus effigiem, alterâ ſe dirâ verberatione cruentans, & DEO profuſis unà lachrymis ſupplicans, ſuæ ut prædicationi vim, ad pervellenda Tepeguanorum corda adderet. Nec irritas fuiſſe preces indè conficitur; nam 500. aliquando ſimul conciliavit culturæ Chriſtianæ, & alibi ſæpe numero tam frequentes, ut populos aliquot ex illis, in novas colonias diviſis, funditus condiderit, quibus ſimiliter ipſi, atq; alijs Socijs, aratione, meſſione, mapalium ſtructurâ, omnium denique artium mechanicarum exhibitione præeundum fuit. Nec ullius ferè ex Tepeguanis Patribus major apud Hiſpanos opinio, & virtutis fuit æſtimatio, qui eum vix alio quàm Sancti nomine communiter deſignabant. Mortem, quam anno ætatis 41. Societatis 21. oppetijt, non uno præſagio pridem antè patefecit Cœlum. In vico S. Joſephi Sacris operanti, columba repentinò advolans, calicem conſecratum effudit, & faciem illi ſanguine conſperſit. Quod cùm iterum in loco, cui Procas ſeu Ora eſt nomen, eveniſſet, ijs qui aderant ſtupefactis reſpondit: *quantum ego quidem aſſequor filioli, videtur complacere Deo, ut ſanguinem ego meum pro ejus amore profundam.*

Poſt tam immanem Patrum cædem Gaſpar de Albear novæ Cantabriæ Gubernator, contracto undique Hiſpano milite, in regionem barbarorum homicidarum irrumpens, dum Provinciam domitis perduellibus armatus obit, quatuor cæſorum Patrum corpora ad vicum S. Ignatij nuda, & tertium jam menſem prona humi jacentia deprehendit, prorſus adhuc & recentia, omnis tabis experta, & formâ tam ſuâ, ut internoſci perfacilè poſſent; ac præ alijs P. Joannes de Valle, ſpirare adhuc & vivere nonnullis videretur. Corporibus PP. Joannis de Fonte, & Hieronymi de Moranta, duo aſſiſtebant canes, quales ſervandis in ſolitudine jumentis, nè diffugiant, ibi adhiberi ſolent, qui primi adventantibus Hiſpanis latratu fecêre indicium. Inventus etiam penès illos concionum deſcriptarum faſciculus eſt, expers injuriæ à crebris imbribus, & denſâ nive; utì & calix, cujus ipſis ad litandum in excurſionibus uſus erat: corpus utriuſque cilicio erat præcinctum. P. Joannis de Valle, & P. Ludovici de Alabes cadavera, intra ipſum vicum prope Templum reperta ſunt. Et quidem P. Ludovici mirabili ſitu pronum humi jacebat, ſolo pectore terræ incumbens; caput, manus, pedes ſurſum erigebat in cœlum; in femorum altero ferratum cilicium, uſu atque appreſſione in carnem aliquouſq; ſepultum: in altero pedum vulneris veſtigium erat, & ſanguis etiamnum ruber ac recens. P. Joanni de Valle thecam de collo pendulam cum Reliquijs, ceterà penitus ſpoliato, à barbaris relictam, Gubernator ſuæ pietati vendicavit, in qua reperit ſervitij Mariani chirographum ſanguine ab ipſo conſcriptum, & particulam ligni S. Crucis. Et quidem ab ipſo, dum viveret, petierat pronuper hic ipſe Gubernator aliquod Crucis Chriſti fragmentum, & P. Joannes ſpopondit, non quidem tunc, ſed alio tempore ac loco ſe illi præbiturum: quod jam in cæſi cadavere

davere inveniens, demiratus Patris conjunctam cum vaticinio fidem, desponsum sibi pignus magnâ veneratione accepit.

Inventis his quatuor cæsorum pro Fide Patrum pignoribus, exultans Gubernator (nam reliquorum partim omnino abjecta, partim defluente carne cum aliorum ossibus permixta, discerni non poterant, cum quibus ideo promiscuè, magno tamen honore sepulta sunt) ea secum ingenti pompâ & solennitate Guadianam deportavit, egressâ obviam Urbis multitudine, & frequenti Nobilitate, resonantibus Urbe totâ campanis, & reboantibus militaribus fistulis. Venerandæ eorum exuviæ deportatæ sunt ab Episcopi in Urbe Vicario, comitante Clero & PP. Franciscanis, ad Societatis Ecclesiam, & ad Evangelij summæ Aræ latus honorificè sepulta. Indè post annos aliquot reserato, nescio quâ causâ, conditorio, inventa iterum fuêre eôrum corpora labis expertia, & suavi odore fragrantia, tamque firma & integra, ut P. Ludovici corpus in pedes locatum, uno duntaxat ad humeros admoto digito, rectum consisteret.

P. FERDINANDUS DE SANTAREN.

Numerum felicis octonarij claudit P. Ferdinandus, licèt non Tepeguanæ Vineæ, sed Xiximorum priori conterminæ cultor, & propter multorum annorum constanter navatam operam, veluti earum gentium Apostolus habitus. Quia verò per idem illud tempus Guadianam Moderatorum accitu erat abiturus, vehementer eum oravêre Patres vici S. Ignatij, ut ad eam Deiparæ purificantis publicam solennitatem, non magno itineris deflexu ad se diverteret. Ille votis amantissimorum Fratrum obsecundaturus, cùm per Tepeguanos iter aggressus Tenerapam, omnis periculi inconscius, pervenisset, jumentum pabulo instaurare, ipse verò Missæ Sacrificium interim peragere decrevit. Verùm frustra campanæ sonitu evocato æditui, Templum ingressus, aram ibì eversam, Sacras imagines violatas, impiata pollutaque omnia invenit. Indè rem, ùt erat, suspicatus, jumentum celeriter repetit, & diversum Guadianam iter arripit. Sed Indi ex insidijs speculati omnia, aliquantulùm progressum consecuti, ad præterfluentem amnem deprehendunt, & detractum jumento humi affligunt. Quos ille benignissimè affatus cùm sciscitaretur, quid unquam ijs intulisset incommodi, quo sic interfici meruisset? satis illi ad necem causæ esse respondent, esse Sacerdotem: & valido clavæ ictu caput illi diminuunt, aliisque super alia vulneribus inflictis, cerebro viam dispergunt, corpúsq; despoliatum in amnem abjiciunt. Cædem viri innocentis luxêre ipsæmet Tepeguanorum mulieres, & virorum in Patres diritatem execratæ sunt. Erat P. Ferdinandus nobilissimâ prosapiâ in Hispania oriundus, in Societatem, cui maternus avus Collegium fundârat, annos natus 15. transgressus: in qua tantus eum ardor divinitus juvandarum animarum occupavit, ut assiduis precibus missionem Indicam, mox auditâ Philosophiâ, impetrârit. In ea navigatione delicatissimus adolescens, incredibili submissione imis etiam vectoribus famulari, quâvis vel abjectissima sordidissimâque in re institit, omnes affari blandissimè, amicissimè tractare: quibus artibus omnium animos ità sibi devinxit, ut in tanta abjectione, nobilitatis virtutisque splendore magìs elucescente, perstricti militum, nautarum, mercatorum, omnium animi, ad omnem ejus vocem, monitum, nutum, cerei essent & impigri; totóque adeò navigio, ex ejus quodamodo unius, quanquam adolescentis, neque Sacris ordinibus adhuc maturi, arbitrio, ab universis viveretur, omnes ad eum controversiæ deferrentur, & ex ejus decisione, quod mirificissimum est, ratæ haberentur. Et quia præter quotidianam ad nautas Cathechesim, festis omnibus ardenti concione dicebat, omnes in navigio simultates & odia extincta, ludi vetiti, blasphemiæ, aliaque vitia sublata, & in eorum locum crebra virtutum officia, Pœnitentiæ & Eucharistiæ frequentationes introductæ. Ipse interim tantâ sui custodiâ, tam vigili sensuum coërcitione agitare, ut cùm in ea sitam innocentiæ summam diceret, non solùm illibatam Virginitatem, ab omni etiam alio lethali peccato immunis, per omnem servârit ætatem, sed neque ullis contrarijs illi motibus unquam infestatus sit. Theologiæ spatia Mexici decurrens, doctrinam simul Christianam vicino Indorum Seminario tradebat; dum Sacerdotio initiatus, totum se illorum saluti consecraret. Itaque in Cinaloam destinatus, primus eam cum P. Gundisalvo

P. Ferdinandus Santaren Hispanus, Soc: IESV. Religionis causâ ab Indis Americanis occisus in nova Hispania A. 1616. 20. Novembris

M.K. f.

ſalvo de Tapia per biennium multo labore, & præſenti ſemper vitæ periculo, excoluit. Indè ad longè duriorem inter efferatiſſimos omnium barbaros expeditionem evocatus, omnem reliquam ætatem in Topianis percolendis inſumpſit. Primis annis dum ſolus operam contulit ad eam meſſem, diebus Dominicis ternas in S. Andreæ vico habebat conciones ad Hiſpanos, qui perpetuâ barbarorum conſuetudine ſinè ullo hactenus animarum paſtore penè obbruteſcebant: ad Æthiopica mancipia, ad Indos gentiles. Ad quos ubi die Mercurij iterum dixiſſet, ad alterum in ijs montanis Hiſpanorum oppidum Topiam per plura milliaria iter inibat, in quo trecenties ſexagies amnis unius interflui vadum, præſentiſſimo ſæpe periculo capitis, dum ex imbribus intumuerat, pertranſire cogebatur: atque ibi die Veneris ternis ſimiliter habitis concionibus, recurrebat illico pro Dominica ad S. Andreæ. Per Quadrageſimæ autem tempus circumquaque procurrens, ſupra millena & quingenta paſſuum millia, repetitis in Orbem excurſibus, Evangelium promulgando conficiebat.

Atq; hæ fuêre Viro Apoſtolicorum laborum veluti proluſiones; nam ubi latiùs ſuæ proferre ſpatia Charitatis inſtituit, tam multa, tam grandia unus aggreſſus & complexus eſt, ut 14. deinde operarij, quamvìs navi & perſtrenui, in labores ejus inducti, vix operi implendo pares fuerint. Supra 40. ædificavit ex manſuefactis jam ſuo congreſſu palabundis barbaris colonias, & amplius 50. Ethnicorum

nicorum millia suâ ipse manu aquis Baptismi perfudit; longè tamen auctiore numero ad humanæ & Christianæ vitæ modum cicuravit. Idolorum vim innumerabilem confregit, superstitiones & veneficia plurima extinxit; quantis ad hæc perficienda exantlatis tot annorum continuato labore malorum iliadibus, quis enumeret? nam de vili ac pertenui, & crebrò propemodum nullo victu, paupere strato, tecto, corporis cultu, de omnis humani destitutione solatij, de longo illo, atque ab humana veluti consortione divulso inter feros mortales exilio, ipsa per se satis descriptio regionis, quid sit sentiendum, declarat. Eam P. Andreas Tutinus, qui ægrotantem inter Xiximos Ferdinandum invisit, breviter ità descripsit. *Ubi ad locum, ubi P. Ferdinandus jacebat, accessi, visa mihi est tum via, tum loci facies tam aspera, tam ardui ascensûs, tam horridus ipse populus, ob præruptas præcipitésq; scopulorum, quibus obvallatur crepidines, ut si mihi moriendum ibi foret, dicerem testamento cauturum me, ut meas alio transferrent exuvias: propterea, quòd locus hic situ ipso, asperitate, indigentiâ rerum omnium, quoddam Inferni simulachrum referret. Ipsi tamen P. Ferdinando tam ibì jucundè, tam lætè erat, perinde quasi Toleti degeret aut Madriti: & consueverat dicere, ibì se suum habere Mexicum, suas delicias.* A. 1603. Topiana gens universa arma corripuit in Hispanos, & præter vicos, officinasque argentariorum, amplius 40. templa partim exussit, partim diruit. Ad quos minas spirantes & sanguinem P. Santarenus intrepidus per medias hostium turmas accurrit, præsentissimo vitæ periculo, siquidem eo ipso die grassantes barbari vias obsidebant, & obvios rebus omnibus ac vitâ ipsâ spoliabant. Jamque paterni nominis immemores, pacem offerenti Patri, *apage*, inquiebant, *non jam parentem te agnoscimus.* Sed eos Pater suavissimâ tractatione delinitos, & invictâ injuriarum & convitiorum tolerantiâ fractos, brevì ad mitiora deduxit consilia, & stabili cum Hispanis & Ecclesia pace conjunxit.

Non multò pòst in vicina Topianis gente, Sobaibi dicuntur, grandævus ætate veneficus, à Dæmone dictus Episcopus & Apostolorum Princeps, impellere suos in vindicandam de Hispanis libertatem instituit, se illos non minùs ac Hispani faciant, Christi legibus imbuturum; præbebátq; jam cum duobus Apostolis, quos Joannem & Jacobum appellaverat, fictitia Sacramenta. Ad eos P. Santarenus impigrè per infestas hostium vias profectus, salutaribus monitis ità feliciter in viam reduxit, ut brevì è præruptis montium latebris ingentem eorum vim secum ad plana colenda deduxerit, sexcentis periculis ereptus. Veterator ille Episcopus cum socijs captus, & supplicio addictus, auctore P. Santareno magna pœnitudinis & plenæ conversionis signa, de tota vita ritè expiatus, priùs edidit. Erat nimirum in Ferdinando mirifica quædam morum suavitas, & venusta agendi gratia, quâ sibi omnium, quibuscum ageret, animos, amorésque conciliabat. Hinc fiebat, ut sicut olim in navi, ità nunc in metallicis Hispanorũ per ea montana officinis, ubi quotidiana propè odiorum & rixarum seges est, ipse summâ partium voluntate quæreretur unus omnium controversiarum judex & dirimitor. Incredibili porrò barbaros tractabat suavitate, & charitate planè maternâ complectebatur; quos cùm post aliquam absentiam revisens sibi obviam occurrentes haberet, continuè ruebat in amplexum, brachijs arctè circumligabat, vultui quamvìs squallido vultum admovebat, sciscitabatur benevolè quì valerent, venisse cupidè se quò eos viseret, quos coactus fuerat tantisper ob gravia negotia deserere. Et major adhuc teneriórque cum infirmis & calamitosis erat agendi ratio, quorum levare miserias tum suæ portionis impendio, tum corrogatâ stipe nitebatur, impensis in usus inopum supra 40. millia pondo argenti: nonnunquam etiam intimâ sibi detractâ interulâ, quâ egentes, suorum negligens & contemptor commodorum, amiciret. Neque tamen his extinguebatur ardentissima, quâ flagrabat, patiendi sitis: ipse novas adinveniebat quotidie sui affligendi & persequendi, tantùm non usque ad mortem, artes. Et quia molli nimiùm in se ipsum manu flagris & cilicijs sævire sibi videbatur, deprehensus est aliquando duobus Indis pedissequis sui verberandi copiam cum imperio fecisse, jussisse ad arborem alligari, nudari tergum, & positâ sui miseratione, totis in flagella viribus & lacertis incumbere. Has verò asperitates jucundas ei reddebat perpetua cum Deo familiarisque consuetudo, quâ non tantùm orationis tempore & loco, sed medios etiam inter hominum concursus, intus ipse se colligens, summo Bono conjungebatur. Cujus perpetuis laudibus personabant vastæ illæ terrarum solitudines, ipso humanitatis omnis silentio formidolosiores: adjungebatur sæpius diei integrè adorando uni Deo impensæ, nox etiam solidè in Numinis veneratione consumenda. Ab hac agendi cum Deo consuetudine Seraphicis

phicis plenus æstibus, quoties ad mortales ad virtutem exhortandos se transferebat, flammas & ignes spargebat: quibus majorem corda hominum inflammandi vim addebat, perspectus omnibus in eo virtutis, ac præsertim puritatis nitor, quo nullum adversum pudicitiæ verbum nutúmve coram se edi patiebatur. Constat etiam authore certissimo, totis 20. annis, quibus creberrimè viri sibi addictissimi in itu reditúq; hospitio usus est, nunquam illum in herilem filiam virginem, domi passim ante oculos obversantem, oculos flexisse.

Sed nè longior in virtutibus ejus recensendis sim, possent eæ velut in compendio legi unâ ejus epistolâ expressæ, quâ Superiori Mexicum ad quietem illum invitanti, respondet in hæc verba: *Tametsi me jam persentiscam senem & lassum, attamen stare per me nolim, quò minùs procuratio salutis istarum animarum, atq; missionum procedat, neq; postulaturus sum unquam ab illis decessum. Neq; derogatum ibo tamen idcirco quidquam obedientiæ, quin de me perinde quasi de cadavere constituat; quandoquidem satìs id mali foret, si post annos undeviginti in missionibus exactos fœcundos laborum, non esset illud indifferentiæ supèr, quod à nobis S. P. N. Ignatius exposcit. Et quanquam præclaris haudquaquam dotibus instructus sum, non omittam tamen me denuo offerre: Ecce ego; non recuso laborem; fiat voluntas Domini. Isthic non experimini vos eum animi succum, illud gaudium, quod Dominus, ubi complacitum est, obeuntibus has missiones infundit. Amplius multò largitur interdum DEUS una in destitutione, quæ hìc percrebræ sunt, dum aberramus à via pedites in arduis montibus, in procella nivis, tenebricosa nocte, sub dio inter imbres, sinè tegumento; quàm horis compluribus orationis & secessûs. Apprimè magnum id solatij est, quod medijs hisce in laboribus mihi DEUS impertit. Ea causa est; & præterea quia ab his ærumnis eximi velle, genus esse quoddam videatur DEO terga vertendi, & Christum Dominum sub Cruce solum relinquendi, id quod ipse mihi quondam isthic in quiete exprobraturus foret; hæc inquam me movent, ne abire hinc postulem. In hoc positus sum. Quando verò me hìc occupârit fatalis dies, næ ego felix fuero; intelligámq; mortem in armis obitam atq; in acie inter hos barbaros, haud imparis meriti fore, quàm si Patribus meis Fratribúsq; circumdarer. Et hæc in destitutione præsidium ipse mihi Domini nostri promitto, cujus gratiâ jucundè ea tolerantur. Has exaro defatigatus, nullo vel considendi tantisper spatio totum jam triduum concesso; morbidis meâ manu venam incidens, quia qui id faciat nemo alius in promptu est; adhæc Catechismo erudiens, & salutis undâ perluens, supra septuaginta capita, qui Fidem nunc primùm capessunt, eámq; unà cum Patre, à quo baptizantur, palàm profitentur; & in momenta differo, ac diversè vocor. Deus Dominus noster hisce misellis sospitatem & Cœlum morientibus largiatur, & Reverentiæ Vestræ per multos in suam vineam operarios, & mihi spiritum ad obediendum, ùt vero filio Societatis JEsu, qui servet Reverentiam Vestram.* Sic in labores adhuc ulteriores animatum invidenda mors terris eripuit, ut Cœlo insereret, natum annos 51. quorum 23. in difficillima missione Topajana exegit, sociorum illic annis 14. Superior. Partem exuviarum ipsius sibi ab India impetravit Hueta, Patria ipsius, quæ in Collegio à Familia ipsius ibidem, futuris (si Deo visum fuerit) honoribus asservatur. Ejus etiam invocatione, coram ordinario loci Antistite juramento deposito, fassus est Didacus Davila Centurio Hispanus, bis terve se in lethali casu fuisse servatum.

P. ROCHUS GONZALEZ à S. Cruce, & P. ALPHONSUS RODRIGUEZ.

QUod olim fabulosè Orpheo tribuit Antiquitas, eum tam scitè modulos ad citharæ usum potuisse attemperare, ut truces etiam belluæ, omnis seu timoris, seu feritatis oblitæ, ad communem voluptatem confluerent: id longè veriùs in P. Rochum cadit, qui Divinæ gloriæ, ac animarum studio accensus, mortales belluis truculentiores, omnis humanæ Societatis cultúsque ignaros, è latebris nemorum evocavit, legúmque ac honesti publici amore captos, communi pagorum & oppidorum septo conclusit. Est Paraquaria ab ingenti flumine, quo interluitur, immensus quidam terrarum in America tractus, inter objectam ab ortu Brasiliam, ab occasu Peruviam, multas in se vastas Provincias & Nationes continens; in cujus urbe ab Hispanis condita, & ab Assumptione B. V. agnominata, natus est Rochus parentibus

P. Rochus Gonzalez à S. Cruce Paraqvariensis Indus et P. Alphonsus Rodriguez Hispanus Soc: IESV. crudelissimè ab Idololatris Paraqvariensibus pro Christo necati. 15. Novemb. A. 1628.

C.S. d *M.K. f.*

Hiſpanis, & Nobilitate & Virtute claris. A puero ità noſtris inſuevit, ut frequentior domi Societatis eſſet, quàm ſuæ: quorum præceptis & exemplis inſtitutus, cœpit necdum perfectè rationis compos divinarum jamtum rerum meditatione ſeſe exercere, multis in eo ſtudio favoribus à Deo cumulatus, quorum princeps fuit, quòd tempeſtivè ſæculi negotijs remiſſo nuncio, ad Virginitatis ſtatum in gradu Eccleſiaſtico ſeſe tranſtulit. Vix Sacerdotio inauguratus erat, cùm importunâ flagitatione eum popoſcit Epiſcopus ad ſuas vices, in Cathedrali Eccleſia obtinendas, cum Proviſoris & Generalis Vicarij titulis: cujus poſtulationem, & intempeſtivum opinione ſuâ munus, declinans vir modeſtiſſimus, poſt adminiſtratum aliquanto tempore ſimplicius Curionis munus, ut omnibus deinceps in perpetuum dignitatibus caput ſubduceret, in Societatem, Urbe, atque universâ mirante Provinciâ, ſe contulit An. 1609. ætatis 33. Indorum idioma ùt inter vernaculos à puero imbiberat, ità tractabat incredibili facundiâ, tantùmque illi gratiæ ac leporis divinitus addebatur, ut, cùm ſe in novas illas belluarum magìs, quàm hominum Provincias Apoſtolico zelo deinde inferret, effera illa barbarorum corda ejus oratione mitigata, ſenſim ad humanitatis cultum haud ægrè adhæreſcerent. Ad quam expeditionem quemadmodum ingentem virtutum attulit apparatum, ità ſcientiarum non niſì quæ ad ſufficientiam eſſet penu inſtructus fuit, ſolâ Theologiâ morali eruditus. Igitur

tur poſt abſolutum legitimè Tyrocinium ab habitata Hiſpanorum colonijs Paraquariæ regione, in profundiora & ferociſſimis habitata barbaris, ferarum more, loca ſe transferens, vagos illos palantéſque mortales à feritate ad humanitatem, & mox ad Chriſtianæ Fidei lucem, itémq; ex montibus & ſylvis ad æqua loca in oppida populósq; reducere inſtituit. Indè Reductiones cœpêre dici ea loca, in quibus Indi paſſim antè nullâ Reipublicæ ſpecie, ût apud Inferos aut inter feras vivere ſoliti, nunc ad civilem & ſocialem vitam reducti, ſedes & oppida figunt. Quæ res quantum laboris P. Rocho, & Socijs ejus exemplum ſequentibus, attulerit ærumnarum, dici vix poteſt. Decem tamen ejuſmodi Reductiones ad Paranæ vaſtiſſimi fluminis ripas, quod lato 60. leucarum alveo mare intrat; totidémque ad Urugaicæ alterius fluvij littora, Sociorum improbo conatu coalitæ hodie viſuntur, quarum nonnullæ mille familijs, aliæ ſexcentis aut ſeptingentis habitantur, in juſtæ urbis formam, domorum & incolarũ numero, perductæ. Patet autem Urugaica Provincia, à fluvio ſic dicta, 300. circiter leucas in longum porrecta, inter perpetua montium juga obtenta Braſiliæ, & fluvium Urugai: in quam poſt excultos labore immenſo Guaycuras, gentem aſperam & freni impatientem, primus P. Rochus Chriſti ſigna ſub annum 1620 intulit, & primam Reductionem, ab Immaculato Deiparæ conceptu nominatam conſtituit, ex ſeptingentis indigenarum familijs, quæ ter mille octoginta capita continent, conflatam. Quas ipſe ut ſuis è latebris, nemorúmque & montium cavis pelliceret, & ſocialem vitam vagis, & ſuo cujusque arbitratu vivere aſſuetis perſuaderet, incredibile dictu eſt, quanta in hiſce molitionibus dura atque adverſa tolerârit, edendi bibendíque penuriam, lecti, tecti, ac veſtium inopiam, æſtum, laſſitudinem, ſudorem, & defectionem virium. Accedebant innumera auctore Dæmone injecta obſtacula, graſſata per totum triennium in ipſa hac prima Reductione peſtis, quæ vix ſexaginta familias ſtragi ſuperſtites fecit.

Cûm niteretur adverſo flumine Urugaico cum ſocio P. Petro Romero in Provinciæ ulteriora pervadere, continuò magnis copijs barbari obſtitêre, mortem, nî regrederentur, crebris emiſſis ſagittis minati. Sed nihilominus ille auſus experiri hominum feritatem, ſi flecti poſſent, ſolus pedes, inermis ad eos tetendit, & ſuâ plùs quàm humanâ lenitate feliciſſimè, quæ intendebat, impetravit. Mox igitur novâ deductâ barbarorum coloniâ, alteram à S. Nicolao dictam Reductionem ex 400. familijs inchoavit, iterùmque A. 1626. tertiam à S. Franciſco Xaverio, 1200. Indorum capitibus cultam; ac ſubinde quartam & quintam condidit, illam à tribus Regibus, 500. deductis familijs, hanc à Virgine Purificata ex 340. His ſedibus ſtatuendis, quàm ſæpe caput præſentiſſimo diſcrimini objicere, ſæpe vitam, barbarorum incertæ fidei credendo, prodigere coactus fuerit, non meliùs quàm ex ipſiusmet epiſtola ad ſuum P. Provincialem data, colligi poterit, enarrantis pericula, quæ in una iſtiusmodi Reductionum fundatione exantlavit. *Dum ex Conceptionis ad Regum Reductionem prono flumine tenderem, ut ſecundo in Ibicuiti proficiſcerer, literas à P. Petro Romero accepi, quibus indicabat Indos Ibicuitenſes ingentem exercitum coëgiſſe, ut Regum Reductionem ſolo æquarent, ac de Indis pœnas ſumerent, quòd eò proceſſiſſent temeritatis, ut Patrem apud ſe degere permitterent, neq; veriti fuerint legibus ab eo propoſitis ſeipſos mancipare. Omnes Reductiones Regum me etiam vehementer dehortabantur, nè me viæ committerem: certum enim me vitæ periculum ſubiturum, ſi ulteriùs progrederer. Sed ego ſempiterna animarum illarum, ante temporaria mea pericula ducens, eò me conferre ſtatui, ut quid rei ſubeſſet propè diſpicerem. Patrem itaq; Romerum mihi comitem adſcivi, ac viginti leucas ingreſſi, binas Indigenarum canoas (ſic naves ſuas vocant) reperimus, quas P. Romerus, exploraturus quid veri haberent minæ atq; terrores, præmiſerat. Hi uno omnes conſilio nobis authores ut regrederemur extitêre, niſi lucis hujus uſurâ certò cuperemus orbari. Seditionem inter Indos eſſe conflatam, eósque cum ingentibus copijs ad inchoatam Purificationis veniſſe Reductionem, ut me, quem adhuc ibi verſari rebantur, armati per vim opprimerent; cúmq; paulo antè commodùm indè digreſſum non reperiſſent, Templum ac Crucem diſturbâſſe. Hæſi hîc aliquantiſper incertus conſilij; ſed peracto Miſſæ Sacrificio, ad progrediendum incitari me ſenſi, ut aliquid remedij tam projectæ audaciæ, quoad poſſem, adferrem. Simul locum attigi, ubi ea Reductio fuerat, finitimos Caciquios (ij gentis veluti Principes ſunt) ad me convocavi, qui rem univerſam, utì geſta fuerat, enarrârunt; veniſſe copias innumeras, atq; omnia eruiſſe; nonnullos ex ipſis abfuiſſe tum temporis à Reductione, ſed nè ſi quidem adfuiſſent omnes, tantæ Indorum multitudini ad obſiſtendum futuros fuiſſe pares. Nihilominus acerbâ verborum caſtigatione eos inſectatus ſum, negavíq; me eo loco veſtigia poſiturum poſthac, ubi tantum*

tam fuerat scelus perpetratum. Tum Caciquios regionis Tapè, hoc est magni populi, accersitu meo frequenti Indorum comitatu ad me profectos rogavi, ad suum ut me populum deducerent. Sed illi unâ omnes sententiâ, quotquot erant, cœpêre vehementer refragari petitioni meæ: donec partim verborum lenocinio, partim illecebrâ munusculorum, itâ eorum gratiam aucupatus sum, ut mihi remiges è suis dederint, quibus Tibiquaro flumine conscenso ad Tapè pervenirem. Ipsi terrestri itinere prægressi, tuguriolum in ripa construxêre, quò me, cùm quinto post die appuli, reciperem, neq; ultrà progrederer; præferentibus illis aliorum Caciquiorum metum, eò quòd in interiora suæ regionis me admisissent. Sed post multos ultro citròque sermones ijs persuasi demum, ut me lustrare patriæ suæ penetralia finerent; neq; tamen omnem ijs metum adimere potui. Igitur ùt veni in Tapè, magnis benevolentiæ significationibus me protinus cum uxoribus & liberis invisêre; sed exorare nullo pacto potui, ut me secum degere finerent. Diem interim ex die ducens, affirmavi tum demum brevì me remeaturum unde veneram, ubi terram eorum omnem obivissem, designaßemq; quo loco posset olim Reductio statui. Sic ab illis obtinui ut omnia perlustrarem. Lustratis omnibus cùm hærerem progredi vellem an regredi, nuncius adfertur adventare mei interficiendi consilio Indos plurimos. Sed eorum impetum repreßêre ij qui mecū erant, polliciti se suis terris me quàm primùm ejecturos. Asperrimis eos minis Barbari tamen, eorúmq; audaciam increpuerunt, quòd me sivissent ad suas sedes intrare. Cùm igitur totum Infernum meis obniti conatibus cernerem, & Deum videri velle nè quid ultrà tentarē, cessi, & res eo statu, quo dixi, constitutas reliqui. Ac profectò illud affirmare possum, nullis me in laboribus meis atq; itineribus unquam itâ undiq; arctatum fuisse. Sed quantula demum hæc sunt, is si spectetur, cujus augendo honori & gloriæ ea suscipiuntur? Et verè quanquam hoc in itinere aliud nihil profecissem, quam pervidisse Tapè, & designâsse opportuna Reductionibus suo tempore, DEO aspirante, extruendis loca, omnémq; eam lustrâsse Provinciam, haud equidem inutiliter me tempus impendisse rerer. Quid si etiam Obedientiæ meritum æstimetur?

Porrò in constituendis ejusmodi Reductionibus hunc ipse morem, & reliqui post eum socij observabant. Ubi locus habitationi idoneus delectus est, & indigenæ tot undique è sylvis & montibus contracti, ut novo oppido erigendo sufficerent, Sacrum Crucis trophæum primò omnium erigebat, tum casas & mapalia suâ ipse manu concinnabat, & cuique familiæ attribuebat, singulis certas agri portiones dividebat, leges populo illi omnis æqui boníque ignaro sanciebat, ac demum singulis id genus populis seu vicis, singulos è Societate viros fervidos præficiebat, qui eorum in re Politica & Christiana curam gererent, hoc est, qui Patrem, Judicem, Tutorem, Medicum, Patronum, Doctorem, & omnem prorsus personam sustinerent. Nam populus hic omnis omnino artis ignarus non arare terram, non serere, non ædificia struere, non vestem ullam concinnare, non morbis mederi, non denique ullum opus humanis usibus conveniens perficere gnarus, in omnibus à Sociorum charitate, quæ omnibus omnia fit, etiam in canabe paranda, filis ducendis, texendísque telâ & panno edocendus est. Est tamen in hac ipsa laborum segete, præter illud supremum propagati honoris divini solatium, non minima laborantibus socijs consolatio, quòd videant jactum semen in tam inculta paulò antè gente tam uberes fructus progerminare. Vix enim majora reverentiæ, grati animi, obedientiæque signa sperare in cultissima gente possis, quàm Indi isti (præter aliorum morem & genium) suis Moderatoribus, pro meritorum existimatione, privatim & publicè ostendunt. Ad quosvis enim Patrum nutus intenti, non agelli limites, non ædis extruendæ aream definiunt, non operas absque sociorum sententia locant. Nec aliud tribunal in animorum vel familiarum causis, quàm Patrum implorant, sinè quorum auctoritate aliquid gessisse pro piaculo habetur. Nam postquam sub ortum diei Cives omnes Divinæ rei interfuêre, ante Patrum ædes, non aliter ac operarij conductitij, in quem laborem mittantur incerti à Dominis, diurni laboris pensum expectant, ubi quis illo die agrum colat, quis metat, quis peregrè, quis piscatum venatúmve exeat, ab ore Patrum excipiunt; tam in explendo imperij cujusvis apice religiosi, ut pueri Europæi ferulam Magistri nunquam itâ timeant, quàm Paraquarienses Religiosi Magistratûs os revereantur. Sunt tamen etiam inter ipsos incolas certi à Patribus constituti Magistratus, nominantúrque in annos singulos novi Consules, Prætores, aliáq; dignitatis simulachra, ut nominum splendore illecti pluris novam Rempublicam faciant: nulli tamen ex illis, absque Patrum auctoritate, quidquam pro potestate statuere vel abrogare fas est, nè quid parum cauti malo publico decernant. Nihilominus credi non potest quàm se illi Magistratus circumspiciant, & fasces sibi alio-

aliorum manibus præferri gaudeant, quos ipsi nuper privati ad focum è sylva tulère. Et hoc solo discrimine à vulgo differunt, cæteroquin in re omnino nulla, neque fortunis diversi: has enim ità inter se ad Platonis mentem, & primorum Christianorum morem communes habent, ut nec divitem illic, nec pauperem invenias, quia vestium inopiâ vix tecti, cibos tamen, quibus abundant, liberaliter cuicunque petenti, inemptos, velut è communi penu largiuntur. Jam verò quâ integritate inter se mutuò amicitiam colunt, eâdem pietate Numen venerantur. Viris & Matribus interdiu laborantibus, manè pueri, vesperi puellæ quotidie catechesi instruuntur, cui Dominicis ac Jovis diebus, omnes omnino etiam adulti intersunt. CætusDeiparæ sanctioribus ferè exemplis quàm Europæi celebrant, quot mensibus animum Confessione saltem semel expiare, quotidie B.V. coronam recitare, de rebus Divinis colloqui, flagellis corpus afflictare, ægris adesse, in usum omnino jam abijt. Ut meritò obstupeas, omnis humanæ Divinæque culturæ paulò antè impatientes, tantillo spatio virtutes addiscere potuisse, quantum vix putes vitijs imbibendis, ad quæ sponte à natura rapimur, suffecturum.

Jam ut ad P.Rochum redeam, tot Reductionibus ille feliciter fundatis, socios duntaxat plures desiderabat, quos sibi novis in Reductionibus substitueret, ut ipse per nova semper pericula fines Religionis & humanitatis proferret. Ad cujus invitationem An. 1628. Sociorum 44. suppetiæ in Lusitania eùm conscendissent, Dæmon extremam rebus suis ruinam imminere odoratus, Sacrificulos suos monet, novos ab Europa PP. adventare, ut illos vivendi licentiâ & pellicum grege dejiciant, à crapula priscisque moribus avertant: unde præcipuum gentis adhuc indomitæ Caciquium, Nezu dictum, maleficijs instructissimum, in necem Patris extimulat. Pergebat interim strenuè Pater novis erigendis Reductionibus insistere, & jam in Carò, ubi Quarobajus Caciquius dominabatur, unam feliciter iterum statuerat, ad quam urgendam promovendámque P. Alphonsum Rodriguez substituit. Indè quia proximus imperabat Nezu, eum crepundijs acuum, acicularum, vitreorum globulorum delinitum devinctúmque expugnat, ut potestatem inchoandæ Reductionis in Yuy faciat, simúlque ad ejus exordia perurgenda, P. Joannem del Castillio designat. Interim Potiravaus quidam alterius Reductionis incola, & à Fide Apostata, cum Nezu in necem P. Rochi, & quotquot in omnibus Reductionibus degebant Sociorum cædem conspirat. Causa erat multitudo pellicum, quas Nezu libidini suæ clàm asservabat; & Divinitatis affectatio, quâ DEum se Conditorem rerum omnium apud suos prædicabat, cui tygrides aliæque feræ parerent; minarique meticulosæ plebi, nì suæ libidini obtemperarent, solis defectum, procellas, tigrides, vastitatem solebat. Utrique huic suæ cupiditati exterminium non falsò à Patribus præsagiens, ad proximum in Carò Caciquium Caarupen mittit, ac pro imperio mandat, ut junctus germano suo Aregoati, qui Divinitatis ipse quoque opinionem per magica sacra colligebat, suæ Reductionis Patres obtruncent; ubi fecerint, sibi curriculò renuntient, obtruncaturum se quoque continuò eum, quem penes se habeat: tum porrò perrecturos unà conjunctis copijs ad omnium per Urugajam & Paranam, atque adeò universam Paraquariam, Sacrificulorum advenarum excidium. Caarupe, qui & ipse odio Patrum ob suas libidines flagrabat, in sceleris societatem facilè perpulsus, solam cædis opportunitatem præstolabatur.

Dies erat 15. Novemb. in quem P. Rochus conventum Indis Reductionis Carò indixerat, ut post Missæ Sacrificium majori celebritate campanam, novum atque invisum ijs antea populis instrumentum, de trabe suspenderet, cujus pulsu deinceps ad Sacra Christiana excirentur. Peractis debitâ celebritate Divinis, P.Alphonsus in suum mapale, Canonicas recitaturus horas abscedit: P.Rochus è templo progressus, dum se in terram, funem campanæ alligandum fortè elevaturus inclinat, Caarupe in facinoris occasionem intentus, servo suo Marangoa nutu capitis cædem imperat. Hic itaizam, hoc est, è robore clavam bicubitalem, acuto silice præferratam, Patri vibrat in caput, & uno ictu comminuit, cerebrúmque dispergit: & mox alij sceleris conscij plura exanimato vulnera infligunt. Insolente eorum ululatu, quo peractum scelus sibi gratulabantur, excitus Alphonsus, è casa sua prodit, quem nîl tale sperantem continuè jubet Caarupe mactari. Ille viso socij cadavere vitam peti advertens, *filij*, exclamat, *quid molimini? ecquid agitis filij?* simúlq; ad templum, ut ibì cruenta DEO cadat hostia, gradum accelerat. Sed acceptis primo sicariorum incursu luculentis aliquot in capite vulneribus, & nunc repetitis ictibus saucius, ipso templi in limine pro-

procumbit 15. Novemb. A. 1628. ætatis 31. Sævitie deinde versâ in cadavera, nudata sunt, concisa, lacerata, circùm ædem ignominiosè tracta, & P. Alphonsi dimidiatim dissectum. Mox direpta Templi supellex, Crux Christi minutatim confracta, calix in segmenta ad monilis usum concisus, Virginis effigies, quæ P. Rocho primo semper in pretio fuerat, quamq; quia præferre semper ad novas ordiendas Reductiones insueverat, expugnatricem vocabant, frustillatim discerpta. Ac nè ullum extaret eorum vestigium, supposito ædi sacræ igne, corpora Patrum simul in eundem, ut cum reliqua duplicis Crucifixi supellectile cremarentur, injecta sunt.

Regressi postridie barbari ad immanitatis suæ spectaculum, miro prodigio innoxia deprehendêre cadavera, & imagines Christi, reliquis rebus omnibus in cinerem resolutis. Quos indè attonitos, atque in obtutu defixos, affatur P. Rochi corpus exanime, cujus vox non ab ore formata, quod pridie cum capite comminutum, & ferro resectum erat, sed à corde prodibat è pectore in hæc omnino verba: *Occidistis eum qui vos diligit, occidistis corpus meum, & contrivistis ossa mea; at non animam, quæ jam inter beatos versatur in Cœlo. Multæ vobis calamitates obvenient ob mortem meam: quia venient filij mei pœnas repetituri, ob violatam DEI Matris imaginem.* Quidam addunt insuper dixisse: *venturum se ad opem ipsis ferendam.* Unanimes hæc retulêre testes ex ipsis auditoribus barbaris 53. cùm postmodum fuissent ab Hispanis comprehensi. At illi ipsâ hâc miraculi excellentiâ efferati, *etiamnum*, inquiunt, *loquitur præstigiator iste?* Quorum antesignanus Caarupe ut loquentis voces opprimeret, quas ex intimo pectore mitti audiebat, Marangoano præcepit, ut thorace dissecto cor ei revelleret. Quod revulsum, & teli cuspide transfixum, in luculentiorem focum, quàm pridie fuerat, cum utriusque denuo corpore exurendum injici jussit. Sed benigior barbarorum insaniâ ignis, omnibus iterum alijs incineratis, corpore utroque abstinuit: & cùm ipsum teli osseum hastile, quod è trajecto corde foras extabat, absumpsisset, cor tamen, atque adactam cordi partem spiculi, integrum, inviolatúmque reliquit: quæ in Sociorum deinde redacta potestatem, hodiéque servantur. Cor verò unà cum inhærente spiculo Romam An. 1633. perlatum est.

Socius P. Rocho gloriosi hujus certaminis P. Alphonsus Rodriguez, editus in lucem est tenui ortu & fortunâ Zamoræ in Hispania; vir candidissimo à pueritia ingenio, quique sinè ulla graviore noxa primæ gratiæ, in Sacro fonte acceptæ, nitorem, usque ad supremum vitæ diem tenuit illibatum. Societatem A. 1614. complexus, in ipsis Philosophiæ audiendæ exordijs transmisit in Paraquariam. Tenerrimè erga Passionem Dominicam afficiebatur, cujus assidua memoria & jugis meditatio tam frequentes illi ciebat lachrymas, ut ab illis obtusiore oculorum acie evaserit.

P. JOANNES DEL CASTILLIO.

TErtius, in quem furibunda Paraquariensium detumuit eodem anno biduo pòst sævitia, P. Joannes del Castillio fuit, natus nobili genere Belmonte in Hispania, Societatem A. 1614. duodevicenarius ingressus, votis omnibus ab ipso statim Tyrocinij principio Indias, atque ex his ardentiùs cæteris Paraquariam exambivit, tum propter uberem patientiæ segetem, in solo ab omni comercio humanitatis quàm maximè alieno: tum verò propter certiorem, quæ ibì affulgere videbatur, spem Martyrij. Huic ille expeditioni toto eo tempore, quo transmissio Indica ipsi differebatur, se aptaturus, ad omnem humilitatis & tolerantiæ exercitationem, veluti proludens certamini suo, naviter condocefieri studebat. Hinc domi jussus exercere per æstivos menses furnariam, quamvìs ignis Cœlique ardoribus anhelus æstuaret sudore, laboréque defectus, nihilominus alijs ultro pœnis adscitis, perpetuâ suarum cupiditatum expugnatione sibi vim inferre studebat. Hibernis noctibus procul à suo strato vestes dispersim locabat, ut eas cogeretur per algorem postridie quæritare, quò sensim adversùs inclementiam frigoris Paraquariensis obduresceret. Pudicitiæ Josephi æmulator, cùm procax aliquando fœmina prehenso pallio ad scelus eum invitaret, fugâ se victor, relicto in manibus pallio, eripuit. Sed neque ullum minùs honestum coram se verbum, licèt blandissimæ aliàs conversationis esset, dici unquam sinè reprehensione passus est. Sic paratus processit in campum gloriæ suæ, inter lachrymas Parentum & Ami-

P. Ioannes del Castillio illustri sanguine Hispanq Soc: IESV, Fidei odio ab Idololatris in Paraquaria crudelissimâ per saxa et spinas raptatione necatus. 17. Novemb. A. 1628.
C.S.d. *M.K.f.*

Amicorum ad navem deductus, ipse interim gaudio & lætitiâ triumphans. Septennio, quo Philosophiâ & Theologiâ in Indijs excultus est, perdifficile simul gentis Paraquariæ idioma perfectè combibit. Secundùm hæc missus ad Reductionem S. Nicolai moderandam, cùm nimiâ laborum contentione valetudinem profligâsset, revocari ad ejus restaurationem tantisper in Collegium debuit: quâ vix utcunque reparatâ, quietis impatiens, sinè cunctatione eodem revolavit. Ejus fervore, & majorum capace animo perspecto P. Rochus, ad novam in Yuy tum primùm ab se constitutam Reductionem illum abduxit. Hanc dum sedulitate, quâ omnia consueverat, & diligentiâ studiosè procurat, paulò pòst loci Caciquius Nezu impiâ conspiratione in ejus & aliorum Patrum cædem conjurat. Jámque ex ejus imperio P. Rochus cum Alphonso in Carò occubuerant, cùm immanis successu facinoris elatus Caarupe, nuncium patrati sceleris ad Nezu mittit, repetitum vicissim fidem necandi Castilij. Nezu ingenti perfusus gaudio, accinxit illico sese ad ejus necem, redempturus moram atrocitate supplicij.

Illâ ipsâ nocte post 16. diem Novemb. oraculo Dæmonis per horrificos ritus consulto, cùm totus in furorem abiens immaniter boaret Nezu, Indísque minaciter intentaret, se Deorum maximum, nisì Patrem extemplo conficerent, evolaturum ipsis desertis in Cœlum, dirísque supplicijs eosdem mactaturum; barbari funestæ timore denuntiationis

tionis externati, orantem postridie Patrem fictâ salutatione occupant, atque interim violentè comprehenso, inque terram prostrato, manus & pedes revinciunt. Ad quos Pater blandissimâ compellatione, *filij mei*, inquit, *hac si eò mihi mala infertis, ut quæ sunt penes me reliqua* (hamos intelligebat & acus, aliáque id genus summæ illic æstimationis ferramenta, quorum nonnulla eis largitus jam fuerat) *occupetis, ea vobis à me allata sunt, vos ea vobis tanquam vestri juris vendicate: imò & me quoq; ipsum vobis mancipio addico, adhibete vestro arbitratu quosvis in usus.* At illi contrà negantes se ipsum, aut res ejus appetere, sed hìc ajunt, *in vestigio nostris tu manibus occides, uti Rochus & Alphonsus jam occubuerunt.* Ipse intellectâ Sociorum nece, & miserorum futurâ orbitate ingemiscens, *eccur autem*, subjicit, *filij mei, mortem mihi paratis afferre, qui vitam vobis allaturus, tot itinera pro salute vestra ab usq; Europa suscepi?* At illi obstinatione miserabili, & Quaroboray Caciquij hortationibus instigati, maledicta & verbera primùm pro responso reponunt, tum jaculis densè confixum, fustibus immaniter contundunt, extremis arcubus oculos vultúmq; compungunt. Quaroborayus ense, quo stricto cæteros in audaciam hortabatur, terna illi vulnera infligit: ac demum alij funibus innexum, raptant immaniter per aspera montium & vallium, bis mille passuum spatio, quod ille liberaliter profluo de vulneribus sanguine in segetem animarum rigabat. Postquam ex continuo ad saxa, spinas, ramos, & truncos arborum allisu, tota vestis discerpta à corpore est, tum passim revulsâ cute, unâ quasi plagâ undique perfluebat. Ipse autem inter raptandum Deo quàm sibi præsentior, hispanicè & latinè plena ad illum pietatis fundebat suspiria, interpositis suavissimè JESU & MARIÆ nominibus; cúmque nexus, quo manus constrictæ erant, impetu raptationis laxatus propemodum solveretur, *restringite*, ajebat, *hunc funem, perlibenter enim hâc morte defungor.* Sic demum per duos montes, & duos torrentes violentiâ tractum, expansis in crucem brachijs alligant arbori, percussiones ictúsque repetunt, & tandem binis in caput validè impactis saxis, pretiosam animam elidunt 17. Nov. A. 1628. ætatis 33. feriâ 6. eâdem quâ Christus expiravit horâ, post merdiem tertiâ.

In exanime Joannis corpus barbari crudelitate novâ desævientes, cranium sudibus confringunt, viscera discerptis præcordijs diripiunt, cadaver tigridum laniatui, ubi perfrequentes sunt, exponunt: cúmq; abstinuissent eo belluæ, postridie flammis absumunt. His ex animi sententia perfectis impius Nezu, ignem templo injici, Crucis simulachra confringi, Sacra omnia impiari jubet: ipse Sacras vestes superindutus, in Sacri lavacri ignominiã, baptizatis omnibus ad Chrisma delendum, summum verticem calidâ abluit; linguam conchylio, ad extinguendum salis benedicti saporem, deradit; pectus humerósque testâ defricat, quâ sacro fuerant delibuti oleo. Sic veluti exauguratos Christo, novo lavacro Dæmoni sacrandos admovet, simulánsque mirum è corpore suo scaturientem laticem, quem interim ex recondita sub vestibus promebat cucurbita, illo pedes singulorum tingebat, impiè gloriatus, *nónne vobis*, inquiens, *videor divinitate dignissimus, qui ritu vos inusitato baptizo?* Posthæc junctis cum Caarupe ex condicto copijs, Reductiones S. Nicolai, ubi P. Alphonsus Aragonius; & Candelariæ, ubi P. Petrus Romerus Christianos procurabat, confestim movêre. Verùm gener Quaroboraij Caciquij, ejus qui Patres in Carò primus induxerat, annis effœtus, feritatem Caarupe, licèt necdum Baptismo initiatus, palàm execratus est: quem ille insaniens ibidem crudeliter obtruncavit. Interim ex incolis adolescens quidã nactus effugium, periculi indicium facit P. Romero, ac deinceps alijs in reliquis Reductionibus; qui Divinâ ope omnes servati sunt, & Ecclesiæ ab incendijs & direptionibus vindicatæ. Nicolaus verò Neengirù, Caciquius Reductionis immaculatæ Conceptionis, adjungentibus subinde se aliarum Reductionum incolis, supra 700. in campum produxit, certus non antè, quàm iniquam Patrum cædem ulciscerentur, arma ponendi. Ex alia verò parte Hispani delectu ex urbe Boni aëris habito, in ditionem Nezu & Caarupe irruperunt, & permultis indigenarum prælio cæsis (utì post fata vaticinatus eis præsago corde P. Rochus fuerat) conscios facinoris omnes interceptos meritis supplicijs affecerunt: quos inter & Caarupe proficuo sibi infortunio deprehensus est; siquidem salutaribus aquis volens libensq; priùs expiatus, magnâ æternorum fiduciâ, cervicem carnificis gladio subjecit.

P. BERNAR-

P. Bernardus Reus Hispanus Soc: IESV. evulso corde telis Confixus ab Idololatris in Peru 17 Iulij A. 1629

C. Screta d. M. Küsell f.

P. BERNARDUS REUS.

Ex tenui fortuna, & infimis natalibus, in Majore Balearidum Insularum editus Bernardus, in magnum & nobilem DEI servum evasit. In Escuriali Patrum Hieronymianorum Asceterio à puero educatus, penes obsequia quæ Religioso Cœnobio præstabat, egregiũ in literis & virtutibus profectum fecit. Ubi cùm venustè concionatores, quos audire contigerat, naturali quâdam vocis actionisque elegantiâ referret, Philippi III. Regis, & Principis ejus Filij curas, sæpius imitationis ejus concinnitate distrahebat. Ubi verò rediturus in Peruviam P. Joannes Vasquez Provinciæ ejus Procurator, in Hispaniam ab Urbe appulit, magnis eum sollicitare precibus Bernardus 16. ætatis annum tum ingressus, ut Societatis simul & Americanæ profectionis se participem redderet, quòd nescio quâ arcanâ fiduciâ sanguinis olim pro Christo ibì fundendi duceretur. Ille eximiâ Juvenis indole, & præclaris naturæ & gratiæ dotibus notatis, ut certiore experimento constantiam in proposito periclitaretur, tum demum copiam Societatis facturum se edixit, cùm Arcticum emensus Oceanum, in Americæ continenti pedem posuisset. Ejus favoris memoriam tam gratâ semper animi significatione Bernardus celebravit, ut eâ die 5. Julij quotannis vel co-

ràm provolutus in genua, vel si longiùs abesset, datis ad eum literis gratias referret. Peractis à Tyrocinio cum laude Philosophiæ & Theologiæ in Peruvia spatijs, ad condiscendum Aymaranum idioma se transtulit, omnibus interim animum instruere connisus virtutibus, quibus sustinendo inter barbaras nationes Apostolico muneri idoneus redderetur. Itaque vilissimis domi vacare munijs, sæpe flexis à coco genibus veniam flagitare coquinaria detergendi vasa, corpus flagellis & cilicijs atterere, ægris adesse continuò, divinaque magno studio pluribus in diem horis commentari. Adhæc sensibus perpetuam adhibere vigilantiam, & effrenes animi motus ità spiritui subjugare, ut Virgineum Castimoniæ nitorem nunquam ab eo inquinatum fuisse constet. Ità præparatus ad Ciuncios, gentem in paucis barbaram, & humanitatis omnis expertem se conferre jussus est: cujus expeditionis denunciatione quantùm sibi eam sortem gratulatus sit, quantis incesserit lætitijs, percipere lubet ex ejus, quam gratiæ referendæ tenerrimis conscriptam sententijs, ad P. Provincialem dedit epistolâ: *Quo pacto gratari Reverentiæ Vestræ potero insignem illam, quam ipsi in me conferre placuit, charitatem? neq; lingua suppetit, quâ satìs id eloquar, neq; affectus quo declarem: superabundo gaudio. Dominus remuneretur Reverentiæ Vestræ amorem illum tantum, quo me prosequitur, quémq; hac occasione testata est. Dabo operam ut facta respondeant ijs meis desiderijs, quæ Reverentiæ Vestræ toties explicavi, quippe qui omnia possum in eo qui me confortat. Quis me separabit à Charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an persecutio? certus sum quia neq; mors, neq; vita, neq; instantia, neq; futura, neq; creatura alia me separabit à charitate, quæ est in Christo. Libenter ergo gloriabor, in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. O nuncius lætus! ô nuncius felix! ô quis te queat genibus humi positis, & oculis lachrymarum fonte manantibus excipere! quis mihi nuntius poterat delectabilior, quis luculentior adferri? debebat prorsus ab Reverentia Vestra tam gratus mihi nuncius dari. Reddat Dominus Reverentiæ Vestræ semper gratissimum, pro tam bono quem mihi dedit. Ultinam mea me gravia peccata nequaquam ab ejus usu impediant; neq; enim hac in re quidquam, præter memet ipsum reformido. Sed gratiâ DEI sum id, quod modò sum, adeóq; confido, quòd gratia Dei in me vacua non erit. Portabo igitur nomen tuum Domine usq; ad fines terræ. Sive mori me Christe jubes, seu vivere mavis, dulce mihi tecum vivere, dulce mori. Ad omnia promptus & paratus sum, nam ad omnia me obstringit scopus ille, in quem actiones meas omnes collineavi: fiat voluntas tua. Nihil in hac vita aliud appeto, Pater animæ meæ. Et quoniam onus mihi adeò suave placuit humeris meis imponere, impetra mihi à Domino, nè illi succumbam, sed imò ad mortem usq; perseverem. Ità confido futùrum, fretus Divinâ benignitate & orationibus Reverentiæ Vestræ, omniúmq; Patrum ac fratrum istius Sancti Collegij, cui Cœlestem benedictionem exopto.*

Ubi tempus profectionis adfuit, P. Bernardus unà cum duobus ex S. Augustini familia, uno interprete, ac septem indigenis, Ciuquiabo digressus, iter ad Ciuncios capessit; & post ineluctabiles viarum, quas alibi suprà descripsimus, difficultates, nisu tamen & perseverantiâ superatas, die 6. Miasinc primum Ciunciorum vicum tenuit. Hic obvium habuêre manipulum barbarorum, arcubus instructorum ad prælium, ductore Mulatayo Caciquio, Patribus Augustinianis quàm maximè infenso, quòd parenti suo priore excursione adpromissis, nec redditis munusculis frustrato, atque ideo mærore & indignatione tabescenti, causam mortis fuisse diceret. Cúmque illi multò nunc plura & meliora secum afferre, quin & Evangelij ex Societate JEsu præconem illis adducere excusarent, visi nonnihil deliniri barbari, etiam mapale DEI servis arcendæ pluviæ, quæ totam noctem tenuit, excitârunt. Sed mutatâ noctis spatio in ferociam pridianâ lenitate, primâ luce interpretem vinciri Mulatayus jubet, ex quo necem sibi imminere Bernardus satìs colligens, ad pedes P. Laureano Augustiniano provolvitur, ut expiatus occumbat. Quâ re tantò ampliùs illi Idololatræ exasperati, tela omnium primò in utrumque contorquent, quibus & alios omnes, uno puero ad servitium servato, & duobus fugâ elabentibus, conficiunt. Bernardus tribus sagittis confixus priùs quàm deficeret, arreptum è proximo Crucifixū complexus, oculos attulit in Cœlum, & suum DEO commendans spiritum, felici casu, quem sibi aliquot ante annos apud Ciuncios odio Christianæ Fidei obventurum prædixerat, concidit 17. Julij, A. 1629. cùm nondum 28. ætatis excessisset. Barbari extracta exanimis corporibus corda, & telis confixa ignibus exurunt, manus cæsorum sanguine, scelus opinione suâ expiaturi, abluunt, ac felices exuvias bestijs discerpendas relinquunt.

P. JULIUS

P. Iulius Pasqvalis Italus, et P. Emmanuel Martinez illustri Prosapiâ Lusit. Soc. IESV, sagittis confixi ab Idololatris in America apud Varohios i. Februarij A. 1632.

C. S. d. M. X. f.

P. JULIUS PASQUALIS, & P. EMMANUEL MARTINEZ.

Italia Fidelium omnium in ſpiritu, P. Julio etiam in corpore parens, nobili & locuplete domo in agro Brixienſi illum genuit, Parma & Mantua literis humanioribus & Philoſophicis expolivit, Societas JEſu ad vitam Apoſtolicam & Martyrij gloriam eduxit. Exacto magnâ virtutis commendatione Tyrocinio, tertium jam annum Faventiæ præcepta Grammaticæ pueris explicuerat, ut in minimis periclitaretur, quid poſſet in maximis, qui nunquam intermiſſis precibus tantopere Indias Orientales ſibi depoſcebat. Appulit interea Romam Peruviæ Procurator P. Nicolaus Arnaya, cui inter reliquos in ſupplementum Sociorum adjectus Julius, paribus animis perrexit in Occidentem, quibus aſpirabat in Orientem, gnarus Socijs JEſu omnem terram, & nullam terram Patriam eſſe. Mexicum appulſus poſtquam Theologiam, & conſuetam Societati tertiam probationem decurrit, primum fervorem apud Cinaloas, Zuaques, Teguecos, & Hiaquos, eâ virtutis, Zeli, & laborum commendatione expertus eſt, ut idoneus æſtimaretur qui primus, atque item ſolus ad colligendos informandóſque Cinipas, Guazaparios, Varohios, aliáſque gentes adhuc intractatas, & feritate

feritate formidabiles, velut earum Apoſtolus mitteretur. Et inerat omnino viro virtus, quæcunque ad arduas ejuſmodi expeditiones requiri ſolet; pietas in Deum, quâ tempus omne laboribus ſuperfluens uni ſacrabat orationi; ex qua ardore concepto, in medijs etiam occupationibus abreptus, æſtuante animo gemebundus ſuſpirabat, *Deus meus cur non amo te? ô quando te perfectè Domine diligam! ô fac Deus ut amem te, ut te amari à me dignum eſt!* Ut ij quibus intimè perſpectus erat, dicerent, eum beatitudine, quæ in terris haberi poteſt, perfrui, perpetuâ nimirum Dei obverſantis præſentiâ. Peculiari Superiorum licentiâ domeſtico in ſacello, quod ſibi in miſſionibus extruxerat, Ven. Euchariſtiam ſervabat, ante quam noctes ſæpenumero ſolidas tranſigebat. Apud Cinipas, qui majorum more è conchilijs teſtulisque de collo pendula monilia geſtare ſolebant ad ornatum, effecit, ut deinceps Roſarium Marianum ſic deferrent, illúdque alternatim inter ſe, in templo, domi, ruri, per choros recitarent. Quàm porrò humiles de ſe habebat ſenſus, tam viles etiam ultro ſe demittebat ad actiones, famulum & agazonem Sociorum per vias agere ſolitus, quorum jumenta ipſe procurabat, inſternebat, deducebat. Dúmque aliquando uni ex Socijs mulus profugiſſet, ipſe ad illum perquirendum inclinato jam in veſperum die ſecus amnem crocodilis infamem abivit, & nocte interim obrutus, vaſto in loco ſolus remanere coactus, manè jumentum lætus ad Socios retraxit. Idem vada in fluminibus tentabat primus, præruptas crepidines primus tranſibat, ut in ſe priùs, tanquam caput viliſſimum, quàm in alios infortunium recideret. Paupertatem ſummo ſemper loco habuit, attritis duntaxat & jam laceris veſtibus uti ſolitus, quas ſuâ ipſe manu in centonem ſarciebat. Quamdiu ſtudijs vacavit, nunquam in ſcholaſtica penu plures uno calamo recenſuit: cibis non niſi viliſſimis utebatur, & qui toto illo Regno eſſent abjectiſſimi, neque unquam Ciocolatam, illic penitus plebejam deguſtavit. Caſtitatem in medio nationum, nudis magna ex parte corporibus ingredientium, tanto tempore verſatus, integrâ non ſolum animi corporisque Virginitate ſervavit illibatam, ſed nè venialem illi quidem nævum unquam aſperſit. Tuebatur nimirum illam hirtis corpori admotis cilicijs, quotidianâ, ſæpe tertiùm repetitâ, ſui acerrimâ diverberatione, durâ ſuper nudis in aſſeribus cubatione. Charitate in proximum, Indorum præſertim nationem, immenſâ quadamtenus flagrabat, illos per montium avia maximis laboribus, innumeris periculis conquirebat, tractabátq; leniſſimè, donec munuſculis captos ad ſocietatem humanam colendam pellexiſſet: quibus tum demum Fidei myſteria ſolerter explicabat, mapalia ſtruebat, agrorum culturam, & artes hominum vitæ tuendæ neceſſarias edocebat. Quibus modis complures nationes turmatim errabundas, exleges, libidini, ebrietati, veneficijs ad inſaniam deditas, legibus Chriſtianis adſtrinxit, Deóq; lucratus eſt.

Primi ex his fuêre Cinipæ, ad quos ſub annum circiter 1627. ſolus & primus à Moderatoribus ire juſſus, quatuor annorum ſpatio ità inſtituit confirmavítque, ut antiqui Chriſtiani videri poſſent. Collegit eos è ſylvis in duos veluti populos, opportuno ſitu extructis oppidis, & perpulchris Templis erectis. Tum ad efferos Guazaparios, Varohios, aliósque finitimos barbaros transgreſſus, eos pari felicitate ad ſociabilem vitam vicósq; traduxit, baptizavit: quos ex intervallo per ordinem in ſingulis vicis inviſebat, confirmabat, ſolabatur, idem omnium inſtitutor, nutritius, & in ægritudinibus medicus: pro quibus, ſi animam agerent, ut toto ſimul vico omnes Deum exorarent, ſalutarem morem induxit ut æris campani ſigno admonerentur. In ijs tranſcurſibus vigeſies vadandus erat amnis & amplus & rapidus, tranſcendendi ſaltus montésq; prærupti, quidam intolerabili æſtu torridi, aſperrimo alij frigore & nivibus gelidi, ut qui eum aliquando comitati ſunt, mirarentur poſſe illum vitâ incolumi durare, præſertim cum & ex alto revolutus quondam in præceps unà cum jumento fuerit; & ipſis deinde in vicis adeò crebræ conciones, catecheſes habendæ, tot confeſſiones audiendæ, ut plures etiam impigros Sacerdotes fatigaturæ eſſent. Quatuor barbarorum linguas edidicit, & quintam jam erat aggreſſus, dum de medio ſublatus eſt. In annonæ defectu comparabat ipſe alibi quæ ad victum eſſent, nè cogerentur per montes & ſylvas vitæ ſubſidia quærere: & in hoc præter ſubſidia emendicata, totam à Rege ſibi liberaliter aſſignatam penſionem inſumebat: fuítque aliquando ut plus 300. capitibus cibaria ſuâ ipſe manu divideret, pueris præterea ſeorſim paſtis, ingeſtóque etiam ipſis in os infantibus cibo.

His tam diverſis oppreſſum curis, & propè fatiſcentem ut ſublevarent Moderatores, ſocium illi P. Emmanuelem Martinez ſub-

submiserunt, quicum posset curas laborésque partiri. Is in Lusitania nobili prosapiâ ortus, anno ætatis 19. trajecit in novam Hispaniam, & anno sequenti in Collegio Angelopolitano Grammaticam absolvit, multis pro tuenda castimonia prælijs insignis, quæ illi sua corporis & oris elegantia, plurimis impudicarum sollicitationibus impugnata, excivit. Quam demum ut securiore Religionis septo obvallaret, Societati JEsu nomen eodem anno dedit, tanto ad virtutes solidas connisu, ut primam à Sacerdotio missionem ad Cinipas, quæ non nisi multùm aliàs probatum requirebat, obtinuerit. In eo ab Socijs digressu cùm enixè à pluribus rogaretur, ut expeditionis successuum sæpius eos certiores faceret; ipse certaminis sui præsagus, negavit id ab se expectandum, primum enim de se nuncium obitæ pro Christo mortis accepturos. Idem cuipiam Sacerdotum affirmatè asseruit, diu jam P. Julium Pasqualem versari inter barbaros Martyrij expertem, esto id quàm maximè anhelaret: sed non antè illud adepturum, quàm socius ad eum ipse accessisset; quod tamen cùm diceret, nihil tum erat de ipso ad P. Julium adjungendo deliberatum, cujus tandem voti compotem præclara virtutum ornamenta fecère, multa cum Deo familiaritas, quam duarum horarum post Communionem actione gratiarum continuabat: & quanta in proximum dilectio, tantum sui ipsius odium, quo præter frequens jejunium, humi cubationes, & penè continuum cilicij usum, cruentâ diverberatione propè quotidie in se desæviebat. In itinere ad Cinipas cùm ad Collegium Cinaloæ divertisset, Socij ejus domicilij seu virtutis æstimatione, seu mortis gloriosæ præsagio, tacito quodam instinctu impulsos se fassi sunt, ut ejus vestem (quod inter nos fieri minimè consuevit) libarent osculis, & ejus pedibus advolverentur. Et verò necdum ille ad P. Julium accessit, cùm jam ipsi pretiosa pro Christi Religione mors nefario sceleratorum consilio decreta fuit. Caciquius námque inter Guazaparios præcipuus, disciplinæ Christianæ quã susceperat pertæsus, complures sui similes veterum libidinum & veneficiorum cupidos in necem P. Julio inferendam pertraxit: quam tamen, ubi Socium P. Julio propediem adfore accepit, differendam tantisper, ut ambo simul tollerentur constituit. Ejus conspirationis indicium ad se delatum P. Julius, quod aliorum animos ex suo mentis candore metiri soleret, vanum & inane credidit: & licèt providâ sollicitudine Cinaloæ Gubernator sex milites Hispanos in præsidium submisisset, ipse tamen blandè & perhumaniter eos, qui conjurationis suspicione laborabant, allocutus, cùm ipsi omne officium sponderent, alienósque se tanti sceleris esse dicerent, tantam eis fidem adhibuit, ut continuò milites Cinaloam repetere jusserit. Advenit interea diu optatus P. Julio Socius laborum & solator P. Emmanuel, & perpaucorum dierum quiete recreatus, in ipso muneris Apostolici ingressu felicitatis lauream invenit.

A. 1632. 25. Januarij, quæ erat Dominica, peracto uterque apud Cinipas Sacrificio, ad oppidum Varohiorum 700. circiter familijs habitatum, contendit, ubi multâ lætitiæ significatione, dissimulantibus prava sua cogitata perfidiosis hominibus, accepti sunt. Binâ interim denunciatione P. Julio conspiratio Varohiorum & Guazapariorum patefacta est, & posterior quidem eâ ipsâ die, quæ noctem utrique decretoriam antecessit. Sub ejus vesperum circumsessa undiq; à barbaris est Patrum domus, quos à scelere dehortari frustra conatus P. Julius, ubi de vita conclamatum animadvertit, & semet instituit, & P. Emmanuelem ad constantiam hortari, ut DEO redderent fortiter animas suas, & cervices in tam bona causa libenter præberent. Mox invicem confessi, animum à noxis mutuò absolvère. Idem præstitum novem opificibus, quos Templo novo conficiendo elaborandóque adduxerant, & octo pueris Symphoniacis Indis, qui inter Sacra mysteria accinere consueverant. Ubi dies Dominicus 1. Februarij illuxit, Cobameajus conjurationis princeps convocatâ suorum concione, multis eos ad maturandam PP. necem cohortatus est, intolerabile servitium esse dicens, patrijs ritibus abjectis nova instituta amplecti, frequentare templum, catecheses, confessiones, unáque arceri à comessationibus, libidinibus, quibus insueverint. Poterat adhuc tum imminenti morti fugâ sese P. Julius cum suis eripere, præsidio Nicolai Caviori, gente quidem Varohij, sed ferventis & manu fortis Christiani: verùm cùm tempus illud afferendæ potiùs per intrepidam mortem Religionis Orthodoxæ, quàm tuendæ per timidam fugam vitæ arbitraretur, etiam Nicolaum in eam sententiam pertraxit. Interim autem barbarorum corona obsessam domum premit, ad quos egressus Nicolaus gentilium suorum furorem dum fortiter objurgat, in vestigio fædè concisus occumbit; & P. Julius qui in conspectum barbarorum egres-

egressus, malum ab eo infimis obsecrationibus avertere studebat, jaculo trans stomachum confixus, vix intra septa domicilij retrahi vivus potuit. Hærebant enim adhuc Templi domûsq; parietibus reliqui conclusi, si fortè repentina barbarorum rabies, ùt mobili sunt in singula propè momenta ingenio, subsideret, vitam tuentes: sed postquam undique suppositis facibus fumo & ignibus omnia involuta sunt, *prodeamus in aciem*, exclamat P. Emmanuel, *& strenuè moriendo decertemus, nè mori pro DEO nostro reformidare videamur.* Tum unà cum P. Julio acceptis in manus Rosarijs præcedit in aream, cui ùt prior apparuit, tanto impetu sagitta inflicta est, ut brachium corpori ceu clavo adacto confixerit. Ut venêre in aream Patres, genua uterque humi flectere, oculos in Cœlum attollere, séque DEO devovere: barbari ex adverso inconditis clamoribus & opprobrijs venenata addensare spicula, ac totos imbres sagittarum immittere. Sic obruti cum toto comitatu, inter Sacra JESU & MARIÆ nomina felices animas profudêre 1. Februar. A. 1632. ætatis quidem P. Emmanuel 32. P. Julius autem 44. In corpora necatorum ubi atrociter punctim cæsímque sævitum est, resecta utriusq; Patris capita ad ferales epularum delicias auferre parabant; cùm Chrysanedus Sinemeai DEO & Patribus fidus, quando jam non poterat vivos, mortuos contra sævam barbariem tuiturus, in percussores tanto cœpit ardore spicula intorquere, ut ex ijs primo impetu quinque dejecerit. Et quia muro se admovens circuiri à tergo non poterat, cæteri strage attoniti fugâ abiêre; donec sub vesperam advolantes Cinipæ, multis cum lachrymis collecta Patrum corpora suo in Templo honorificè condidêre, quorum deinde capita Mexicum translata sunt.

Hujus tam gloriosæ mortis sicuti semper cupidissimus, ità etiam præscius fuisse videtur P. Julius. Inventa est à morte inter ejus monumentorum reliquias scheda, quâ conceptum Deo, pro Religione sanguine fundendi, votum continebatur. Paucis ante necem suam diebus cùm 18. Januarij apud Cinipas Deo litaret, advertit sub ea Canonis verba, *omnis honor & gloria*, derepente corporalia linea recenti sanguine tincta: quæ in sacrario coram pluribus denuo revoluta inspiciens, similiter sanguine rubentia illis ostendit; credere se dicens, vel Reipublicæ cladêm, vel sibi necem eo prodigio portendi. Postridie verò cùm rursum ea evolvisset, deprehendit ad suum redijsse candorem. Eodem autem die, nè fortè improvidum ostensi eventus occuparet, omnes ejus vici necdum tinctos Baptismo infantes ad se conferri jussit, & lavacro salutari consperſit. Tanta autem virtutis ipsius etiamnum viventis fuit æstimatio, ut passim ab omnibus Sanctus nominaretur, multíque ad eum vel idcirco literas darent, ut eblandito eâ ratione responso, chirographum illius, thecæ reliquiariæ includendum nanciscerentur, quod plurimis deinde vario morborum genere affectis salutare fuisse, plura exempla testantur. Certè militem in Arce Montesclaros referunt unius talis admotione chirographi, febrem, dolorémque capitis momento discussisse. Parabat nonnemo postulare aliquando à P. Julio, ut pro certa sua necessitate Sacrum faceret: sed occupavit ipse insperantem, & se pro ea, quam ipsi proponere volebat, intentione celebraturum ultro recepit, quo dicto hominem attonitum stupentémque vaticinatione reliquit. Aliàs inter litandum in Templo, quod rupto fornice fatiscere, jámque ruinam ducere credebatur, populum metu diffugientem jussit periculi securum esse, non enim Sacram Ædem ante Sacrificij finem ruituram. Sacro peracto & dilapsis hominibus, templum repentè, velut potestate tum demum acceptâ, procubuit. Miles quidam Christophorus Martinez noxio defluxu ità repentè sideratus fuit, ut illi os momento fœdè contortum, atque ad aurem usque retractum, oculorum alter obductus & retrusus in cavum, alter item malè affectus sit. Cùm ergo horâ noctis 10. mœstus jaceret in lecto, cogitabat, *ô si Pater Julius Pasqualis vir ille Sanctus adesset, procul dubio mihi redintegraret sanitatem!* Vix cogitando ea verba finierat, cùm venientis jumenti adventum mirabundus exaudit. Erat P. Julius: ad quem continuò excipiendum dum æger exilit è strato, & vultu obvoluto procurrit: *Domine Christophore*, inquit P. Julius, *ego si Sanctus forem, tu quoq; sanus fores: sed flecte genua.* Cúmque ille flexisset, recitavit super illo, ùt facere consueverat, Evangelium, & malum Cruce signavit: quo facto citiùs quatriduo integræ sanitati est restitutus, nullo relicto mali vestigio.

P. ANTO-

P. Antonius Bellauia Siculus Soc. IESV. odio Sacramentalis Confessionis sublatus ab Hæreticis in Brasilia ad Pernambucum. 4. Augusti. A. 1633.

C. S. d. M. K. f

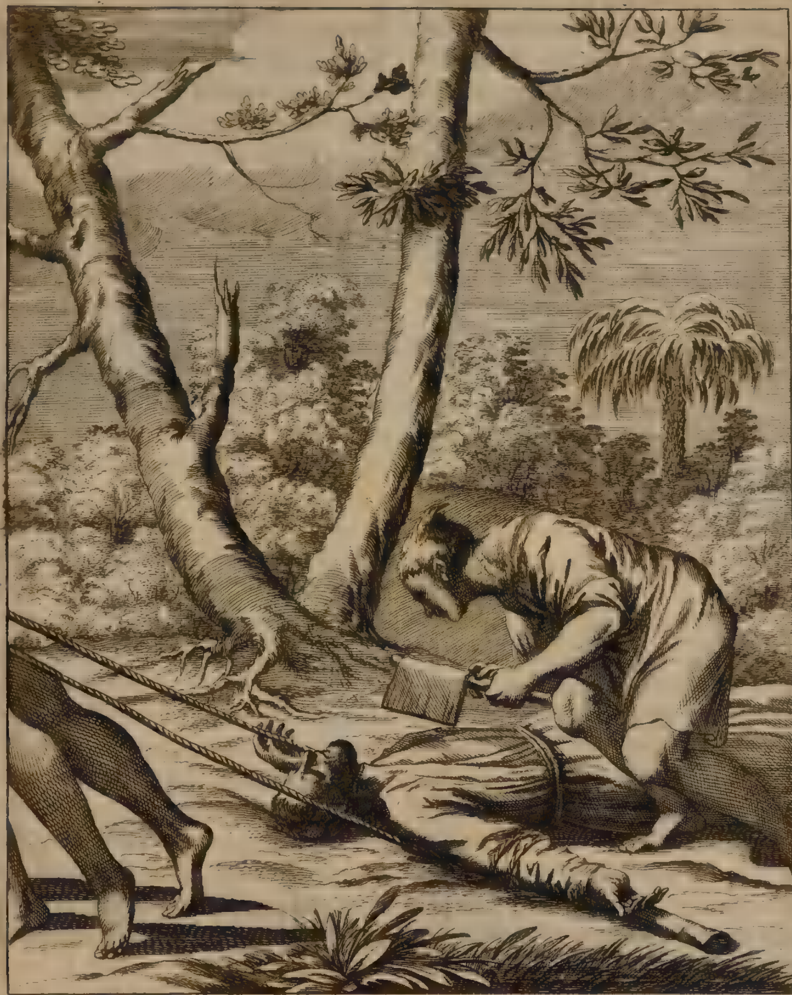
P. ANTONIUS BELLAVIA.

Felicissimis progressibus res Christiana procedebat in Brasilia, Socijs jam centenis pluribus barbariem illam successibus prosperrimis subigentibus, ut jam insanam humanorum corporum ingluviem obliti, immaculatas è contra Agni Eucharistici carnes unicè esurirent, ad quarum degustationem nullo non anno supra 70. millia Christianorum Brasilorum accedebant. Interim hostis humani generis non cessavit tam bene cœpta impugnare, & ad eorum eversionem tam internas perduellium barbarorum rebelliones, quàm externas ab hæreticis ex Europa mutuatas vires admovere. Excitavit imprimis novum superstitionis phanaticæ inter indigenas monstrum, Christianæ Religionis æmulum, authoribus quibusdam veneficis, qui se à Dæmone horribili formâ apparente illud edoctos jactabant. Creavêre hi ante omnia Sacrorum Dæmoniacorum Regem, quem etiam Papam dixerunt, & sub eo plures Episcopos ac Sacerdotes, ad quos peccata confessuri accederent: Scholas quoque veneficijs sinè omni mercede gratuitò docendis, ad imitationem Scholarum Societatis, sub uno Magistrorum Præfecto, in quolibet pago instituerunt, & Missæ quoddam simulachrum, quo Dæmoni per conventicula litabant. Globulos filis insertos, conceptis ad eun-

eundem per singula grana precibus, distribuebant multitudini, utì & libros stylo Diaboli conceptos, in quibus primarium hoc dogma tradebatur, venturos è remotis Insulis ingenti classe dudum mortuos majores ipsorum, ad quorum appulsum omnes repentè Lusitani aut morerentur, aut in pisces, sues, aliasque malas bestias mutarentur. Baptismi etiam quâdam similitudine lavacro infernali initiatis, si qui ad eminentem perfectionem aspirare vellent, ijs palàm id votum professis succus herbæ propinabatur, Petiniæ dictæ, quo hausto alienati à mente bacchabantur horrendis aspectu motibus, oris, & totius corporis: quos quò quisque immaniores & visu fœdiores ederet, eò sanctior diviniórque prædicabatur. Ex his à Pseudo-Hierarcha quoquo versùm dimissi ad sectam disseminandam insanæ disciplinæ Magistri, eos in credulis barbarorum animis motus excivêre, ut multis quotidie Lusitanorum crudeliter enectis, agris vastatis, contra efferatorum vim & multitudinem parum Lusitanis præsidij in armis esset, sed latebris passim captatis vitam servare cogerentur.

Horum ferociâ vix utcunque, operâ præsertim Sociorum omnia latè concursantium, & lenissimis congressibus barbaros demulcentium, oppressâ, ecce tibi ab Europa Batavorum classes Brasiliam infestare, Lusitanica præsidia, adjunctis sibi Indorum animis, invadere, expugnare, & necdum bene coalitam Religionẽ orthodoxam extirpare cœperunt. Atque hoc ipso tempore sub annum 1620. Moderatorum jussu pervenit in Brasiliam P. Antonius Bellavia, ortu Siculus, cujus mortalium juvandorum studio, vastóque animo, cùm minor Europa videretur, ad Indicum Orbem toto animo aspirabat. Erat illi non tantùm animus in Deum integer & sincerus, sed exterior etiam corporis ac vultûs modestissima species, ut qui eum contuerentur, veram se absolutæ formam virtutis habere præ oculis crederent. Ut primùm Brasiliam attigit, diligenti statim studio ad linguam gentis perdiscendam incubuit, cujus egregiâ gnaritate cùm se totum deinceps in salutem Indorum impendere pergeret, jussus est à Superioribus militum Lusitanorũ animos, qui Hollandorũ progressibus objiciebâtur, procurare. Cùm enim Hollandi Pernambuco dejectis Lusitanis, molirentur res ibi suas stabilire, impediendis eorũ conatibus opposuêre isti uno ferè ab ipsorum castris milliari, noviter excitatam munitionem, quam Arrajal nuncupavêre, impositóque præsidio P. Antonius adjunctus est, qui militibus atque indigenis, ùt res posceret, spirituali adesset auxilio. Biennio ferè provinciam hanc sustinuit, tam luculentâ in omnes charitate, & eximiæ Sanctitatis præbitis documentis, ut nemo esset ex omnibus, qui eum non haberet & veneraretur pro Sancto. Nunquam eo temporis spatio in hæreticos procursum est (excursum autem est creberrimè) nunquam armis & prælio decertatum, quin cum manipulis provolaret Antonius, vitæ prodigus, dummodo nè aliquis armatorum Confessionis expers è vita decederet. Demum ingruentibus aliquando Batavis cùm erumperet obviam Lusitanorum acies, Antonius se illis, quo sauciorum excipiendis more suo confessionibus præsto esset, adjunxit: ubi inter acerrimum utrinq; principio conflictum obvolitans Antonius, glande trajectus quidem & ipse est, sed nihilominus neque vulneris, neque vitæ suæ ductâ ratione, pugnantibus ubique Catholicis adesse, cadentes excipere, expiare. Donec inclinatâ ad Batavos fortunâ, recipientibus se Lusitanis hostium numero oppressis, ipse ad expiandos morientes, depositâ vitæ propriæ curâ remanens, in ipso hoc eximiæ in Deum & proximum charitatis actu circumventus, animam suam pro fratribus posuit. Demiserat fortè se in ipso momento ad expiandam prostrati, & animam agentis militis conscientiam, cùm duo illum ex hostium hæreticorum numero occupant, & quo sunt in omnia Catholicorum Sacra, & imprimis in Pœnitentiæ Sacramentum inflammati odio, Patrem inviso fungentem munere districtis mucronibus, infestis sclopis impetunt, aliquot in capite vulnera, aliquot imponunt in gutture, & hominem inermem, neque adversi quidquam molientem, impiè contrucidant die 4. Aug. A. 1633. cùm ageret ætatis suæ 41. Corpus ejus triduo insepultum, ob confertam illud certatim venerantium, deosculantium, & velut ad Sancti exuvias, pio contactu coronas, imagines, precatorios libellos admoventium, relinqui debuit; summo deinde omnium luctu & lachrymis tumulo ibidem impositum.

P. CHRI-

P. Christophorus de Mendoza Soc. IESV. clarissimo apud Hispanos genere ortus in Peruvia, crudelissimè ab Idololatris pro Christo necatus in Paraqvaria Ibiæ 25 Aprilis A. 1635.
C. S. d. M. K. f.

P. CHRISTOPHORUS DE MENDOZA.

CLarum inter Hiſpanos Mendozarum Nomen eo etiam titulo illuſtrius evaſit, quòd magna Peruviæ pars, quæ montanas Regiones Civitati S. Crucis adſitas amplectitur, eorum auſpicijs Catholico Regi ſubacta eſt. Ejus Regionis gubernacula quâdam veluti ſucceſſionis prærogativâ cùm poſt avum, ejus Provinciæ primum Adminiſtratorem, obtineret P. Chriſtophori parens, ibì eum filium ſuſcepit, in baptiſmali lavacro Rodericum appellatum. Quod ille nomen Societatis ineundæ cupiditate exardeſcens, adſcito Chriſtophori nomine commutavit, dum clàm è domo profugus, & ſanguinis claritudine diſſimulatâ, longo terrarū intervallo, nè à ſuis impediretur in Paraquariam contendit. Illic Societati auctoratus, per omne virtutis genus impigre ſe exercuit, intimâ imprimis ſui deſpicientiâ, & miſerorum tantâ compaſſione, ut cùm aliquando per ſomnium mendicabulum ſtipem deponſcens cernere ſibi videretur, ipſa quibus tegebatur ſtragula ab ſe verè detraheret, & ſomniato pauperi projiceret. Regularum Societatis, ac præſertim ſtata orationis & Examinum tempora obſervandi adeò fuit ſtudioſus, ut in Reductionibus etiam, ubi præter illum nemo alius aderat domicilij incola, ſignum tintinnabulo ad ea obeunda ſem-

per accuratè ederet, perinde quasi plures domestici præsentes eorum commonendi essent. Adhibitus primùm est Sacerdotio jam initiatus, & barbarorum idiomatibus ad elegantiam percultus, ad tractum Gvayræ excolendum; unde transitu facto in Provinciam Tingau, omnes eos labores, & vilissimorum munerum tractationem subijt, in colligendis per montana palabundis Indis, & per certas Reductiones distribuendis, quas non semel antè in gestis aliorum memoravimus. Ejus industriæ debetur præter colonias Tingau, nova ex integro fundata Reductio ad fluvium Yneay, quam à Sancto Paulo nominavit; item Sancti Michaëlis, quam numero bis mille Christianorum adauxit; Sancti Antonij, & Bityrunia, quas ita percoluit, ut frequenti Sacramentorum usu, & Christianarum exercitatione virtutum, etiam veteranis fidelibus proponi possent in exemplum. Et nisì Paulopolitanorum obstitisset immanitas, longè plures Reductiones instituisset. Sunt autem Paulopolitæ, coloniæ hujus nominis in contermina Brasilia incolæ, fæx hominum è transfugis Europæis, in Christiani nominis ignominiam Brasilis fœdere juncta; qui frequentibus in Paraquariam incursionibus prædas hominum, nullo Ethnicorum Christianorúmve discrimine, ex Reductionibus agere, atque in mancipia distrahere, & divendere solent: sæpius hoc nomine anathemate à Romanis Pontificibus perstricti, quòd Religionem Catholicam in Paraquaria barbarâ crudelitate pessumdarent. Quorum aliquando furoris veluti torrente undecim florentissimæ Reductiones Sociorum curâ administratæ funditus eversæ sunt, multis Christianorũ millibus à nefarijs his Christianis, eóq; nomine indignissimis, partim crudelissimè necatis, partim in duriorem morte servitutem abreptis: nequidquam Patribus, Superum hominúmq; fidem obtestantibus: à quibus pro misericordia vulnera sæpius & verbera, aliqui etiam violentam mortem retulêre. Ex horum tamen iniquissima captivitate & vinculis plures variarum Reductionum incolas vindicavit P. Christophorus, ingenti animi magnitudine contempto capitis discrimine, & vitâ præsensentissimo mortis periculo aliquoties expositâ. Quæ mentis excelsitas inprimis eluxit, cùm eos vastatâ potiore Provinciæ parte insolentes intrepidus adijt, rogavítque, ut Christianos matrimonio junctos liberos dimitterent, neque pergerent Christo, quem & ipsi DEUM agnoscerent, atrocem injuriam irrogare. A quibus responsum est arcubus & bombardis, quibus comitum pars læsi, pars occisi; ipse autem duo spicula jugulo excepit, interiturus haud dubiè, nisi miraculo DEUS vitam ei prorogâsset, ad tot mortalium, quos Cœlo deinceps lucratus est, salutem.

Feliciùs aliàs missu P. Petri Romeri Moderatoris Reductionum, ad eripiendam ejusmodi prædonibus captivorum multitudinem excurrit; assumptis enim omnibus Reductionis suæ viris incolis, improvisè velocitérque latrones oppressit, omnésque prædâ, & plurimorum ex Reductione JESU MARIÆ captivorum numero exutos, in potestatem redegit. Quos cùm non alienigenas, sed populares Christianis infensos comperissent, qui ad Christianos Brasilis in captivitatem vendendos conspiraverant, non aliâ in facinorosos (quis tantam in novellis Fidei plantulis, nuper omni barbarie efferis, erga inimicos charitatem expectaret?) pœnâ animadverterunt, quàm exprobratione sceleris, & adhortatione ad pietatem nervosâ. Quos tamen unà cum familijs suis aliò traducendos remotiùs à Brasilia decrevit Pater, tum ut sensim fidelium consortio perducerentur ad Christum, tum ut sibi securitatem ab eorum machinationibus præstarent. Maximâ verò Christianorum voluptate simul, & charitate his ipsis capitalibus hostibus ubiq; exceptis, omnia quæ ad vitæ cultum necessaria fuêre suppeditata sunt, latéque fama sedulam Patrum in suis tuendis sollicitudinem pervulgavit. Quo factum est, ut ingens Indorum Fidei & humanitatis adhuc expertium multitudo concurrerit, postulantes aliquem è Patribus, qui se suósque Religionem & humanos mores edoceret. Verùm Patres quoniam parvo numero vix parta hactenus tueri poterant, in præsenti quidem spe plenos dimisêre: tantus enim credentium novis quotidie augescens accessionibus erat jam tum numerus, ut in solis duabus Uruay & Paranæ Reductionibus ad nonaginta quinque millia vitali lavacro à Patribus expiata sint. Post hæc P. Christophorus suorũ securitati quantùm posset in futurum provisurus, vicinos Caciquios omnes, & populos ijs subjectos ad Societatem & amicitiam, si ad Religionem non posset, colendam, sollicitare constituit. Quos inter præcipuum quendam, & à magijs percelebrem Yeguacapanu nomine, primò omnium tentare aggressus est: eà etiam insaniâ tumidum, quòd Divinitatem sibi per veneficia concilians, rerum omnium Conditor à suis haberi & coli affectaret. Ad eam rem

rem conficiendam ultro operam suam obtulit Reductionis JESU MARIÆ Caciquius, Mago quondam aute susceptum Baptisma perfamiliaris; qui eum verbis mollissimis, & pretiosis donarijs (meris apud Europæos crepundijs) in omnem partem versans, non tantùm ad pacem cum Patribus colendam, non inflexit, ut è contrà in legem ab ijs divulgatam, utpote Divinitati suæ præjudiciosam furiosè debacchatus, Antonium etiam ad operam secum illis de medio tollendis jungendam sollicitare præsumpserit. Pater eâ spe dejectus noctes interim insomnes ducere, & super commissum sibi gregem, nè qua vis aliunde hostium improvisa ingrueret, excubare: dum iterum resumpto consilio alios è diversis partibus confines populos experiri constituit. Itaque ad amnem usq; Tibiquarium profectionem ipsemet adornat, ineundæ cum accolis amicitiæ causâ, quò suis ipsi finibus hostem arcerent, neque transitum ad Reductionem suam permitterent. Perhumaniter acceptus, & magno animorum motu auditus, datâ receptâque fide ad alium populum se convertere, per quem pronior hosti, & suis periculosior patebat accessus, similis exitûs confidentiâ, audacter constituit.

Vallem is incolebat vastissimam Coaguape, Brasiliæ à tergo adsitam, quam multi continuique montes efficiunt. Populus mitis & tractabilis ingenij, quique non multò antè grassante pestilentiâ Patres à Reductione JESU & MARIÆ poposcerat, tum ad prædicandum Evangelium, tum vel maximè ad baptizandos infantes, nè salutis expertes eâ pestilentiâ decederent. Quæ omnia accessum Patri magnopere suadebant: sed timor unus retrahebat regionis, quà subeundum erat, hostilis animus, & latrocinijs locus infamis: cui nè temerè caput objiceret, consulto multis Sacrificijs & sui afflictationibus Numine, aliorum etiam Patrum vota exploravit. Una omnium atque eadem sententia fuit, è DEI gloria fore profectionem illam: periculum enim ab interjecta natione neque adeò certum esse, posseque assumpto in tutelam animosiore Indorum comitatu evitari. His confirmatus Pater iter arripuit ipsis Paschæ diebus A. 1635. per Ibiensium Regionem, in qua plurimum discriminis formidabatur. Verùm incolæ ultro obviam Patri effusi, & munusculis conciliati, pronis auribus disserentem de Fidei mysterijs audiverunt, rogarûntq; ut in reditu locum apud illos Reductioni designaret, in quam se ex montibus colligere & recipere possent. Ab his ità dispositis iter resumens, ad terminum prosperè pervenit, maximo ejus gentis gaudio exceptus: cui efficaciter persuasit, nè prædonibus è Brasilia transitum concederent; & rationem simul edocuit, quâ nefarias eorum artes à suis possent cervicibus avertere. Postquam complures dies in catechesi tradenda, & præparandis Evangelio animis apud eos insumpsit, distributis magnâ copiâ inter indigenas acubus, hamis, aciculis, speculis, globulis vitreis, aliisq; nugis, eandem viam ad suos relegere sub extremum Aprilis constituit.

Interea temporis Tayobay Caciquius, homo præstigijs nobilis, & P. Christophoro Religionis causâ infestus, à quo tamen extremo supplicio, cui veneficiorum causâ addicendus erat, subductus est, in caput ejus nefariè conjurat. Aggressus primùm fuit Coaguapæos in necem Patris sollicitare; sed ab ijs constanter rejectus, ad Ibienses se contulit, à quorum plerisque cùm scelerata consilia non admitterentur, sollicitandum statuit insignẽ, quem commemoravi suprà magum Yeguacaparu, qui summam sibi Divinitatem tribuebat, & vel hoc nomine cogebatur Patribus adversari. Ille occasione tollendi Christophori, quod pridem avebat, lætus, arcu sagittam emisit; quod illis deliberati certique assensûs signum est, continuò ciere Caciquios veneficósque frequentes, ad intercipiendum ex insidijs Christophorum. Redibat is lætus, conceptâ messis uberrimæ spe, & transmisso Ibiâ amne, defunctum se jam omni periculo credebat, ubi præsertim venefici in insidijs venientem præstolantes, nè quâ suspicione fortasse aliorsum deflecteret, hominem ad eum legârunt, qui gratularetur, atque ad exoptatum colloquium simulato officio invitaret. Ut ad sylvam ventum est, ubi latebant insidiæ, prosiliunt è latebris illico barbari, & confusè in Patris comitatum tela contorquent. Hìc Pater socios itineris vehementer hortari, ut armis tantisper primum hostium impetum sustinerent, dum catechumeni imbelles, nè Baptismi expertes opprimerentur, tuti vicinos in montes evaderent. Primo congressu advertit Pater unum è Catechumenis vulnus accepisse, cui sacro lavacro consulturus, citato equo se proripit ad fluvium, aquam hausturus Indo lustrando. At quia equus ità se in voraginem cœnosam induit, ut nec progredi posset neque regredi, desiliens Pater aquâ strophium imbuit, & quasi vitæ securus redit ad locum impavidus,

dus. Ibi ereptâ Indo ligneâ parmâ, jussòque se fugâ subducere, solus hostiles incursus tam diu sustinuit, dum se in tuto nemoris recessu comites omnes collocarent. Tum verò parmam Pater, quam suorum, non suæ tutandæ vitæ sumpserat, multis perfossam locis, & hærentibus in ea spiculis gravem, abjecit, seque intrepidus morti obtulit: quasi dicens cum Christo: *si ergo me quæritis, sinite hos abire.* Nec mora, sagittam mox unam altero temporum, & duas humeris excepit, binisque in capite ligneâ clavâ acceptis vulneribus, exanimi similis humi concidit. Nec dubitavêre barbari, additis prostrato compluribus ictibus, exanimatum; hinc despoliatum vestibus, mutilatum aure, calcatóque, quod pendulum de collo gestabat Crucifixi signo, nudatum in agro, quia densus urgebat imber, reliquêre.

Solebat P. Christophorus dum sanus viveret, aliquando dicere, diuturnum Martyrium sibi horridum videri, adeóque nè illo percelleretur, optare se brevem exitum. Verùm quando ea vis animi, quâ tormenta pro DEO subeuntur, haud nostræ facultatis, sed divinæ est, longam huic famulo suo voluit DEUS mortem obtingere. Itaque digressis percussoribus semivivus jacuit in lutoso cœno, sub Cœlo pluvio ad multam noctem, suo volutatus in sanguine, sensuum ac mentis expers; Ubi tandem sibi redditus est, neque adesse quenquam animadvertit, cùm ingredi per imbecillitatem non posset, in alium sese æquiorem locum, quamvis non extra uliginem, reptando pertraxit. Ecce autem simul atque diluxit, reduces ad mortui, ût rebantur, cadaveris lanienam venefici (æstimant enim barbarâ superstitione, nisi ventrem à se necati dissecuerint, percussorem tumefacto, quantùm ille cæso intumuerit, pariter ventre interitutum) ubi abesse comperiunt, cruoris secuti vestigia, non indè procul inter arbusta prolapsum, spirantem adhuc, & agonem suum DEO commendantem deprehendunt. Tum verò intentare opprobria, convicia, exprobrare DEI sui infirmitatem, qui nequîsset eum noxæ eripere. Quibus Pater, ad cetera mutus, Deo è contrà Numen asserere, & vecordiam illis suam, quâ Divinitatem sibi per dementiam adscriberent, objicere, collectóque extremo spiritu, veritatem Christianæ Fidei ardenter si unquam prædicare. Cúmque verbis & minis increpitus à laudibus DEI non desisteret, os illi malleo dirè contundunt, & convulsos dentes propè omnes excutiunt. Sed ille nihilò fractior verba facere; illi ex adverso dicentem verberibus impetere; quibus nihilominus & vitâ superstitem, & verbis facundum, rati in loco plano emori non posse, transverso ligno ceu phalangæ alligatum, raptant propinquum in clivum. Ibi redintegrato veluti spiritu cùm multò ardentiùs pergeret ille loqui, nasum ei atque aurem alteram primò præcidunt, mox labio utroque amputato linguam per cæsas sub mento fauces ab stirpe evellunt, pectus securi uno continente ductu per thoracem & ventrem lacerant, cor atque intestina violenter evulsa oculis ejus objectant; nunc demum visum iri ajentes, possitne mori. Ipse oculis semper inter hæc tormenta in Cœlum defixis, tandem per latè diductum vulnus magnam illam animam ad Superos emisit 25. Aprilis A. 1635. ætatis suæ 46. Societatis 19. Corpus enecti flammis absumere interfectores conati sunt, sed cùm ligna flammam nullo eorum conatu conciperent, in subterfluentem rivum prono lapsu illud devolvunt, ac tum ad paratas epulas digressi, duos adolescentes è Patris comitatu interemptos ad ganeam patriâ feritate absumunt. Necem P. Christophori tam immanem magnâ consciorum clade ultæ sunt Reductiones, ipsius curæ aliquando subjectæ, interfectisque penè omnibus cædis authoribus, corpus honorificè translatum, in Templo Reductionis JESU & MARIÆ tumulârunt.

P. PETRUS DE ESPINOSA.

ILlustris generis aviti nobilitate, sed illustrior Religionis studio Espinosarum Familia, inclytos in utroque statu heroës in Boetica Hispaniæ tulit. Rarum in paucis decus illius censendum est, quod Petri parentes, quos genuêre 4. filios, omnes Societati JESU consecravêre, omnes insignes in ea operarios, & Apostolicis laboribus claros: quorum unica soror Beatrix, sæculo similiter & opulentis sponsalibus damnatis, in perpetuo cælibatu, cum egregia Sanctitatis opinione, vitam traduxit. Non degener à tam Sancta progenie Petrus, in ipsa pueritia pietatem impensè coluit, frequentior inter Socios versatus, quàm cum parentibus: ità assiduus

P. Petrus de Espinosa, Soc. IESV, illustrissimis Natalibus Hispanus, necatus ab Idololatris odio Nominis IESV in Paraqvaria 3. Iulij A. 1637.

C. Screta. del Melch. Kusell. f.

duus in Cœlestium myſteriorum frequentatione, ut multis lachrymis, quòd illis aliquando dies octo abſtinuiſſet, ſe velut de atroci crimine accuſaret. Deſiderium intrandi Societatem, & pro animarum ſalute inter Indos deſudandi, penè ab infantia cum illo crevit: quod tandem in firmum propoſitum adolevit vaticinio germani Fratris, qui illum Cordubæ in literas incumbentē, epiſtolâ ex Peruvia datâ parentibus commendans admonuit, ut diligentem educandi Petri curam haberent, quem ſciret ipſe Indorum ſaluti, ac tandem Martyrio deſtinatum. Cujus vaticinij ſtimulo incitatus, poſtquam Societatem impetravit, novo iterum oſtento ad ſpem Martyrij inter Paraquarienſes obtinendi animatus eſt; dum Cordubæ in Templo ferventer orans, viſus ſibi eſt à barbaris in terram proſterni, raptari, cædi; ex qua viſione ſenſibus reſtitutus, humi provolutum re ipsâ ſe comperit, ità fatigato corpore, ac ſi revera inclementiùs vapulâſſet. Appulit interea Hiſpalim P. Franciſcus Vaſquez, ex Paraquaria ad Urbem Procurator: cujus adventum, velut de cœlo ſubmiſſam ſibi Indias petendi opportunitatem interpretans Petrus, Auguſtinum Fratrem ſuum conſulit. Qui collaudato ejus voto, miſſionem etiam ipſe apud Præpoſitum Generalem pro fratre deprecator urget, & Parentes magnâ pietate approbant. Igitur Sacris initiatus Hiſpali Ordinibus, & feliciter emenſo Oceano, ubi reſiduum inauditæ Theologiæ, ac tertiam Probationem abſolvit, in Guagiræ confeſtim Reductiones

ductiones dimissus est. Hìc ille primò omniū in barbarorum idioma condiscendum incubuit; quo exigui temporis spatio perfectè instructus, totum se in gentium illarum culturam, per omnia vilissimorum, de quibus sæpius meminimus, laborum exercitamenta expendit; felix inter paucos in cicurandis barbarorum ingenijs,& ad Fidem humanitatémque persuadendis. Et videbatur singulari quadam arte, & facili ad omne opus industriâ cœlitus donatus, quâ præstantissima quatuor Templa, in Nuatingui, Tayaoba, Caaro, & Lauretana Reductionibus, non descripsit modò, sed ad fastigium eduxit. Quarum incolis charus semper & in pretio fuit, cùm tamen illi,ex quibus Tayabensem Coloniam bis mille capitibus à belluina vita reductis stabilivit, humanæ carnis voracitati ad insaniam essent dediti.

Jam verò superata his in conatibus discrimina, exantlatos humanis majores viribus labores, extremam rerum omnium indigentiam, nihil attinet hìc repetere, cùm ea satis ipsa Missionum hujusmodi arduitas declaret: quibus ipse voluntarias insuper pœnas, & tam arctam addebat abstinentiam, ut præter milium aquâ coctum, salis, & omnis alterius condimenti expers, nihil præterea degustaret. Ad puritatem, quam ipse Virgineam sepulchro intulit, illibatè inter tot libidinum incentiva conservandam, præter asperè semper habiti corpusculi præsidia, præcipuum fuit matris illius contestatio, quâ illum adhuc puerum aliquando decumbentem, flexis ante lectulum genibus, manantibus lachrymis ità affata est: *Cave sis, fili mi, nè mortifero te unquam scelere obstrinxeris; mortuum te malim, quàm inquinatum conspicere. Vide nè quam in turpitudinem unquam prolabare: vide ut vel ipsam fœditatis umbram præ peste, præ quavis pernicie vites. Multò maximo mihi solatio fuerit fili mi, si à te nunquam in id genus flagitij consensum iri spoponderis.* Spopondit verò sanctè Matri optimæ optimus filius, nec minùs sanctè servavit; eique tuendæ non propriâ duntaxat manu incussa adhibuit flagra, sed ab alijs nonnunquam cædi se, cum Moderatorum conscientia, impetravit. Et quia Virum obedientem sciebat loqui victorias, hanc præ omnibus Societati propriam Virtutem, ipse etiam ùt pupillam oculi habuit; ità unicè à Superiorum jussis, veluti ipsiusmet Christi Domini, dependere assuetus,ut eorum nutibus nè quidem primos obluctantis animi impetus experiretur. Missus in Caarum ad construendam ædem Sacram, Socijs quoque domum suam fabricavit, descripsitque Reductionis plateas, insigni item normâ villas suburbanas. Una dies adhuc desiderabatur ad totius operis absolutionem, cùm Superioris aliò ipsum evocantis nuncium accepit; & continuò, nec illius diei moram operi perficiendo indulgens, in viam se dedit. Atque hujus ipsius virtutis studium, & immensa quædam in Indorum non tantùm salutem, sed & commoda externa charitatis propensio, viam illi ad gloriosam pro Christi Religione mortis victoriam aperuit.

Truculenti illi Fidelium Paraquariensium hostes,iterum ex S.Pauli Brasiliæ oppido gentilibus immixti,Provinciam totam inundaverant, atque immani sævitie Reductiones Guagiræ propè omnes devastaverant. Pars crudeliter cæsi, pars in servitutem miserrimam abacti; ut adeò necessariò in eam sententiam descensum sit, ut duæ D.Virginis Lauretanæ & S. Ignatij Reductiones, ex tredecim totius Guagiræ Reductionibus florentissimæ simul & antiquissimæ, quia injurijs excurrentium magis obnoxiæ patebant, in alium remotiorem locum transferrentur. Acerbissima ea migratio incolis accidebat, quòd nullæ aliæ sive Sacris, sive profanis ædibus,meliùs instructæ essent Reductiones. Templa totius Paraquariæ elegantissima, duplici columnarum ordine interiùs affabre factarum, & pictis perbellè tabulis exornata, materia operis cedrina, & ornatus supelléxque omnis venustè concinnata. Oppida in quadrum extructa, plateæ rectæ & æquales, domus continentes commodæ & elegantes, sua cuique loca, gallinis, anseribus, alijsq; avibus alendis. Ager cujuslibet grani, & gossipij imprimis ferax,ex quo pannorum in suos & alienos usus abundantia: in montibus greges,armenta in pascuis,piscatus in promptu. Hæc tamen omnia deserenda tandem afflictissimis Indis fuêre, nè suam & liberorum vitam, conjugum pudicitiam, furori ac libidini perditissimorum illorum, & nomine Europæo atque Christiano indignorum relinquerent. Itaque supellectili & omni annonâ in septingentas canoas (navigij certum genus est) comportatâ, designato die conscenderunt capitum supra 12. millia; dúmque secundo Parapane navigant, tertio à profectione die vacua oppida hostis occupat. Evitatum discrimen profugi dum invicem gratulantur, novū & præsentius apud Guairam Urbem incurrunt, cujus cives structo è materia vallo, fluminis angustias occupavêre, quo venientes interciperent in servitutem.

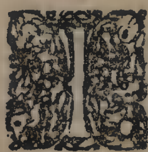
tem. Quos à scelere dehortatus Pater Antonius Ruiz exulum ductor, ubi nihil nisi minas retulit, auctis sui ex desperatione animis arma expedire, & viam vi sibi facere constituunt. Quorum audaciâ è contra exterriti Gvayrenses, suam ipsi jam libertatem depacti, liberum Indis cursum reliquêre. Ità feliciter ventum est usque ad locum, quo Parana fluvius quantus ille est, ex altissima rupe, 12. leucarum lapsu præceps in rupes alias ruit, è quibus aquæ reverberatæ in eximiam altitudinem resiliunt, tantâ collisione, ut ad quatuor leucarum spatium murmur percipiatur; ex qua violentia, totis deinde 12. leucis continente spumâ albescentes defluunt, quæ Solis repercussu intuentium aciem vehementer hebetant. Ad hoc præcipitium exscensum ab omnibus est, & onera exposita: 300 tamen canoæ aquis permissæ periclitandi gratiâ, num quæ fortè integra ad resumendam infrà navigationem ad radices perferretur Sed omnibus immani præcipitio ad scopulos confractis, iter deinceps pedestre 20. leucarum urgendum fuit, & Sarcinæ omnes cum annona per invia & confragosa montium humeris deportanda, per intolerabiles Solis ardores, quibus nulla alia orbis plaga magis exæstuat.

Adjunxêre hìc se ipsis P. Petrus de Espinosa, & cæteri Reductionum Gvayræ Patres cum nova exulum multitudine, & diebus octo iter pedestre confecêre usque ad flumen, ubi trajiciendum erat. Cùm autem nulla adessent navigia, neque tam expeditè nova parari possent, mox fames cœpta vagari, & ex illa morbi mortésque, quibus supra 2000. sublati sunt. Ergo multi tædio malorum retrò diffugientes, hosti in prædam cessêre: pars magna per montes dissipati, alij terram subigere spargendo semini, alij canoas moliri, alij temere compactis truncorum vel arundinum fragmentis se flumini credere, quorum alij undis hausti, alij prodigio evasêre. Tandem delecta à Patribus sedes est exulibus ad amnem placidum, qui paulò infrà Paranæ se miscet. Sed vacua cibarijs ora, & urgere morbi. Patres suis omnibus distractis, plùs 12. millia boum cæsa viritim ac domesticatim distribuerunt: quibus licèt utcunque fames, non tamen Dysenteriæ malum, quo plerique fatigabantur, leniebatur. Ecce autem miram Divinæ Bonitatis providentiam! subnasci repentè in flumine cœpit herba insolens, Igau ipsis dicta, optimi saporis & alimenti, morbóque illi efficacissimum remedium. Hanc cùm legerent, & magnâ aviditate carnibus incoctam ederent universi, & profuit ad sanitatem, & quotidie tantum subnascebatur, quantum omnibus sufficeret. Quotidianum prodigium duravit usque ad adultam messem: quæ ubi maturuit, herba simul videri desijt. Ceterùm quanti labores Patrum, profugos deducentium fuerint, cogitari faciliùs quàm explicari potest: potissimus in alendis orbis pueris fuit, pascendisque pecoribus, cùm & bubulcos, & lanios, & cocos medicósque in dies agere cogerentur. Sed hæc demum mala glebæ felicitas, in qua coloniam moliebantur, temperavit, omnium ferè præter materiam ad corporis indumenta ferax. Cui occursurus indigentiæ P. Antonius Ruiz Reductionum omnium Superior, coëmptas in Urbe S. Fidei 1800. oves lanificio destinavit: sed quì illæ per loca asperrima & latronibus infesta adducerentur, in ancipiti fuit. Hìc verò P. Espinosa ingenti in miseros charitate, periculorum ambitu & sui deprimendi ardore incensus, studiosè onus hoc in se derivare, ac tam diu pecoris ejus adducendi provinciam, licèt diu ad pastoritiam hanc curam virum tantum deprimere exhorresceret P. Antonius, sibi deposcere, dum denique voti compos, effectus est.

Ergo ingenti lætitiâ iter cum aliquot ex indigenis ingressus, & feliciter etiam, licèt maximis difficultatibus, inediâ, defatigatione, fluminum latè campos inundantium vadatione emensus, receptum pecus magnâ alacritate ad suos agebat, donec ad fluvium restagnante alveo minimè in reditu vadabilem deventū est, ut proinde scaphis impositæ pecudes fuerint transvehendæ. Jámque magnam partem transmiserant, cùm respiraturi tantisper & siccaturi per noctem vestes, ignem excitavêre: cujus fumo admoniti finitimi Guaiquirenses, homines efferi & Idolis addicti, intempestâ nocte incurrunt, ac primâ aggressione quinque Indos, qui propter Patrem accubabant, contrucidant. Pater expergefactus in præsenti periculo JESUM & MARIAM inclamat; quem barbari facilè quis esset agnitum, non tam frigidè sibi necandum, utpote capitalem Deorum suorum hostem existimant, ideóque vestibus omnibus nudatum, fustibus immaniter contundunt & Cœlo istic per Julium mensem frigidissimo, sub dio exponunt. Cùm verò eadem Sacratissima nomina, quasi præsentem JESUM & MARIAM cerneret, Pater identidem ingeminare non desisteret, irritati vehementiùs barbari, verbera multiplicare, frustra eorum auxilium implorari dicere, ficta ea Numina

mina & commentitia esse,nec cuiquam posse opitulari. Sed quò crudeliùs sæviebant ipsi, hòc ardentiùs DEUM ille invocabat, & blasphemias homicidarum eundem Deum execrantium redarguebat: dum demum in rabiem ultimam acti, caput ei bifariam dissecuerunt, & de reliquo tigridum immanitati laniandum exposuerunt; à quibus discerptus, & præter crus unum, atque unum brachium, devoratus est. Digitos inventa manus adhuc habebat decussatos inCrucem,pro cujus honore tuendo passus est die 3. Julij A. 1637. Eâdem quâ mortuus est horâ, uni ex Socijs Juliano apud Itatines, 200. indè leucas, immortali gloriâ conspicuus apparuit, hisque affatus est: *bene tibi sit mi frater, ad superos ego nunc lætus abeo.* Alteri quin etiam ejus familiari biduo priùs quàm neci daretur patefactum est divinitus ipsum illud periculum,quod incurrebat: & tota deinde occisionis ratio cùm perageretur, distinctè eidem, cùm longo indè abesset locorum intervallo, demonstrata est.

P. DIDACUS DE ALFARO.

IMmensus ille Servatoris nostri in mortales amor, *in quo cognovimus charitatem DEI, quoniam ille animam suam pro nobis posuit,* per dilectum ejus Discipulum 1.Joan.3. promulgatus omnibúsque DEUM diligentibus in exemplum propositus, ut si veri sectatores Christi esse velimus, *& nos debeamus pro Fratribus animas ponere;* tanto ardore animum P.Didaci inflammavit, ut expositis quotidianæ Paulopolitanorum luporum prædæ oviculis Christi Paraquariensibus in pastorem datus, *videns lupum venientem*, nequaquam eas ùt *mercenarius dimittens fugerit, sed ante eas vadens, animam suam dederit pro ovibus suis.* Joan.10. Natus fuit Panamæ, Urbe percelebri ad mare Pacificum, eo in Isthmo, qui utramque committit Americam,Parente Regio Senatore,à quo Limam primùm Peruani Imperij Caput mansuetioribus literis imbuendus, ac deinde Salmanticam ad severiores disciplinas transmissus est. Ibì injectâ divinitus mente Societatē exambiens, anno ætatis 18. Tyrocinium auspicatus est, & biennio pòst Villagarziæ Religiosa vota DEO nuncupavit. Nec multò pòst ardoris illius, quo ad salutem proximi curandam agebatur, impatiens, anni insequentis Majo in Americam navigavit, ubi Cordubæ in Tucumanis Philosophiæ Theologiæque spacia cum laude decurrit. Quo tempore Sacerdotem ad ægrum extra Urbem comitatus, incidit in profluentem, jumentóque unà secum aquarum vi abrepto, sub undis citra spem vitæ aliquanto spatio abstractus fuit. Homo Indus, qui jumentis curandis pedes sequebatur, insilit intrepidè in fluvium, & nandi peritiâ periculi securus, quæsitum atque apprehensum protrahit in ripam, sui & sensûs omnis expertem. Ubi ad se redijt,& in se officium Indi intellexit, vitam quam ab Indo conservatam accepit,ex illo momento Indorum saluti voluit esse devotam. Igitur Sacerdotio initiatus, laboriosissimam Paraquariensium culturam precibus & lachrymis impetravit,brevíque Gvayranicam linguam labore improbo condiscens, strenuam populis illis vagis operam navavit. In Reductione Conceptionis postquam aliquamdiu Apostolico muneri incubuisset, à Sacro Inquisitionis Limensis senatu jussus est sacri Commissarij operam in Urbe Assumptionis sustinere, constitutus unà Collegij ibidem Rector. Quâ utrâque potestate ex dignitate gestâ, magnis postulationibus iterum impetravit Reductionibus Paraquariensium restitui: sed aliter non obtinuit, quàm ut constitutus Præses omnes eas colonias, quotquot in Gvayrana Paranáq; provincijs deductæ sunt, moderaretur.

Dici vix potest quantâ in ferendis barbarorum incultis moribus fuerit tolerantiâ, in ijs cicurandis patientiâ, in instituendis longanimitate. Ipse valentibus & ægris omnia fieri, tam in his quæ ad corporum, quàm quæ ad animorum spectarent necessitatem: ipse suâ manu venam infirmis incidere; grassante contagione destitutos fœditatis horrore ab ipsis summè necessarijs fovere, præstò semper adesse; egenis ad vitam necessaria conquirere; vitâ functos humare; adversùs Brasilorum crudelitatem tutari, & ab obnoxijs periculo colonijs abductos, ad loca tutiora deducere. Ubi in sedium novarum molitionibus quid laborum, velut omnium antesignanus subierit, quid exhauserit ærumnarum, quis verbis exæquet? Et tamen ultro etiam in sui corporis tractatione semper asper & immansuetus, verberando, vexando, esse perrexit; in cultu atque omnium rerum

P. Didacus de Alfaro, in America Laxamæ illustri Sanguine natus, Soc: IESU, in obsequio Pastoralis animarum curæ ab infideli-bus cæsus in Paraquaria. A. 1639. die 17. Ianuarij.

rum usu apprimè tenuis, sic ut ipsam reliquiariam, quam de collo piè gestabat thecam, non nisì ex arundinis geniculo confectam haberet. Atque his instructum boni Pastoris virtutibus invidenda mors occupavit, illata ipsi à crudelissimis Piratiningæ (oppidum est in extrema Brasilia Paraquariæ conterminum, aliàs S.Pauli dictum) incolis, qui armatâ promiscuæ multitudinis ex Europa atque America collectæ manu erumpentes, innoxios eversis Reductionibus, in diram rapiebant servitutem, fideles juxtà ac infideles. Quam violentiam sæpius experti Paraquarienses Christiani, cùm occuparentur improvisò, demum hostem armis excipere, libertatis ipsi suæ, & Christianæ, quã susceperant, Fidei vindices, decrevère, & vim depellere telis adversis.

Igitur A. 1639. cùm rumor adventantium latronum increbresceret, & jam in finitima vicinitate prædas egissent, Paranenses haudquaquam cunctandum, sed obviam procedendum rati, copias omnes suas in agmen cogunt, & disciplinâ militari satìs instructi, ultro progrediuntur in aciem. P. Didacus, qui suos eo tempore deserere nefas putaret, priusquam exiret in campum, aut præsagus futuri, aut præscius, ad solidum mensem secessit in locum solum atq; avium, & spiritualibus Exercitijs se diligenter excoluit. Ubi tempus prodeundi adfuit, Indos suos ad agendum fortiter, Deiq; gloriam, ac suam cum Fide libertatem vindicandam cohortatus, nusquam se illis defuturum pollicitus est; imò se sanguinem pro illis vitamque

 per

per vulnera positurum: illud meminissent duntaxat, nè suo perculsi casu à persequenda victoria desisterent. Tum scriptis ad quempiam Sociorum absentem literis, extremum illi vale dicit: exire se in prælium ad suorum Indorum defensionem, in eóque hostili se glande propediem occubiturum. Ità comparatus ubi movit in hostem, nihil in eo desideratum est, quod ad Pastoris optimi, gregem suum à luporum rabie tuentis officium pertineret. Victoria penès Indos stetit, prædones prædâ cessêre, pars ferro cæsi, ceteri in fugam acti. Versabatur Pater nunc media, nunc extrema in acie dimicantium, ubi res consilio vel hortatu, aut necessitas morientium extremâ absolutione egebat. Interea unus quispiam ex hostibus, qui credebat eo sublato casuros Indis animos, ut facinus egregium faceret, clàm se post vepretum abjecit: indè ubi commodum nactus est sceleris exequendi modum, ex insidijs sclopum collineat, & glande tempora lævúmque oculum ità stringit, ut ipso in vestigio Pater conciderit penè exanimis. Unde mox in castra receptus, Indulgentiarum præsidio, Societati in extremo articulo concesso procuratus, vitam ibì honesto fine, plenóque æternæ gloriæ terminavit haud procul à sylva Cazapaguazu 17. Jan. A. 1639. ætatis 42. imitatus S. Desiderium & Theodardum Episcopos, quos in simili causa pro defensione creditarum sibi ovium necatos, Ecclesia veros Christi Martyres agnoscit & veneratur 23. Maij, & 10. Septemb.

Est autem tempus illud anni, quo Pater necatus est, ijs in locis maximè caloribus æstuans, nihil uspiam umbræ, quâ servari corpus, & à tabe defendi possit. Et tamen cùm postridie succollantibus Indis cadaver ejus deferretur ad Reductionem Conceptionis, ad tricenas minimùm leucas, nihil graveolentiæ adspirabat: imò occurrentes in via Paranensium suppetiæ, integrum, & quasi spirantis instar mirabundi deprehenderunt, & venerati sunt. Die tertiâ cùm ad locum sepulturæ appulsum est, neque tumidum, neque tabidum, neque olens fuit, sed ea duntaxat pars frontis, quæ fuerat glande contusa, nonnihil affecta visa est. Magna comploratio extitit Neophytorum, cùm Patrem suum mortuum excepêre, & inter gemitus lachrymásque multitudinis, prope P. Rochi Gonzalez de S. Cruce corpus, composuêre. Gloriam mortis ex officio Charitatis oppetitæ, ab æmulatione atque obtrectatione nonnullorum vindicavit insigni panegyri, unus ex Senatu Ecclesiastico in Urbe Assumptionis, ità orationem suam concludens, ut Pastorem verè Evangelicum, atque ex sententia Christi Servatoris verè bonum prædicaret, qui pro Dei Domini sui grege certaverit contra infernos lupos, & pro ovibus sibi concreditis fortiter animam posuerit. Siquidem à ratione Martyrij alienum non est, si Pastor non sui tuendi, vel reservandæ vitæ studio, hostisve feriendi, sed servandi gregis sui causâ, dum ad Fidei periclitationem deposcitur, in aciem prodeat, & in pugna cadat: cùm ad id officij obligetur, & mors ejus contestationi Fidei subserviat, utpote qui obiti ejus officij invidiâ ab impijs occidatur; neque tam suæ neci ipse repugnare, quàm suos ab injuria, & perfidiæ periculo prohibere censeatur. Hinc Ecclesia S. Ericum Regem Sueciæ ad diem 18. Maij, & S. Olaum item Regem ad diem 29. Julij refert in Martyrologio Romano, quos in bello arma tractantes, & quidem propriâ manu in hostem depugnando, occubuisse, vitæ illorum Scriptores tradunt.

P. GASPAR OSORIUS DE VALDERAVANO, P. ANTONIUS RIPARIUS.

EAdem Paraquaria horum Patrum conatus dum viverent exercuit, & in præmium laborum crudeli nece irrogatâ, utrumque pro asserta Religione Christiana de medio sustulit. P. Gaspar patriâ Hispanus magnis animis Societatem ingressus, cùm ardorem ingentem concepisset Indis opitulandi, in Paraquariam An. 1617. trajecit. Ibì post varia Societati consueta munia, & Rectoris etiam officium singulari subditorum charitate administratum, reliquam vitam omnem in Missionibus ad gentes incultas obeundis expendit: ijsdem ærumnis, laboribus & periculis exercitus, quæ jam sæpius in alijs memoravimus. Quoties ad audiendas Confessiones accedendum illi erat, suum priùs ipse animum attentâ meditatione incitabat ad peccatorum odium, ut idem penitiùs pœnitentibus imprimeret. Idem facie-

P. Gaspar Osorius de Valderavano Hispanus, et P. Antoniius Riparius Italus Soc: IESV. crudeliter ab Idololatris pro Christo occisi in Paraqva: ria apud Ciacos. A. 1639. 1. Aprilis.

C. S. d　　　　M. K. f.

faciebat quoties ad novos populos ſuccederet, poſitis humi genibus, & in amplexu Crucifixi prolixâ commentatione DEUM precatus: atque eodem deinde oris & corporis habitu, animo in Divinitatem abrepto alacer intrabat. Sed neque ad populum ſive ex ſuperiore, ſive ex æquo loco dixit unquam, niſì priùs ipſe ferventi meditatione exarſiſſet: ex qua deinde tanta vis in dictionem ejus derivabatur, ut obſtinatiſſimorum etiam corda percelleret. Eodem præſidio inter nudos plerumque mortales, & belluinâ propè libidine effrenes, diu noctúque verſatus, intaminatam ſervavit pudicitiam, multarum etiam ſollicitationum, quas à procacibus fœminis ſuſtinuit, victricem. Cui faciliùs tuendæ præter obvia ſemper incommoda, & rerum ferè omnium penuriam æquanimè toleratam, graves corporis adhibuit afflictationes, quotidianam communiter ad ſanguinem flagro nodis ferreis præfixo diverberationem, cilicij & jejunij perpetuum uſum, duriſſimam noctibus ſuper ſolo bubulo tergore, lapide pro cervicali ſuppoſito, cubationem, quem lecti rigorem nè in morbo quidem remiſit. Servitium nullius unquam etiam Rector exiſtens paſſus eſt, & in Miſſionibus nè quidem ad victûs & cibi ſui condituram operam alienam admiſit, ſed eos coxit & paravit ipſe.

Plurimas ad illud uſq; tempus Societas Paraquariæ nationes, erectis paſſim Reductionum colonijs, humanitati & Fidei conciliaverat; ſed innumeræ etiamnum ſuper-

erant adhuc intentatæ, interque eas Tobarum natio in Tucumania, ferox imprimis & bellicosa, quæ Hispanica etiam arma eatenus fortiter represserat. Tentavit eos feliciùs P. Gaspar, solo scipione Crucem in fastigio præferente instructus: à quibus perhumaniter exceptus, & ad Molonos subinde, aliósque remotiores populos penetrans, Christum omnibus non pœnitendo fructu primus prædicavit; quem ità ipse literis ad Superiores datis describit: *Tres jam menses abiêre, cùm ex Esterensi S. Jacobi Collegio sum egressus, solo hoc Æthiope comite. Auspicato B. Virginis ad Nives die perveni. Miro hìc gaudio fuêre affecti, ex Aræ meæ portatilis aspectu, sed majore ego ex ejus possessione; quandoquidem his in locis præter augustum Missæ Sacrificium nihil fit, quod solatio mihi in laboribus esse possit. Ager hic opimus ac fertilis est, multis amnibus interfluentibus distinctus. Magnam Indi voluptatem percipiunt, cùm me suum idioma vident addiscere. Complures hàc Caciquij in dies commeant. Variæ nationes confines vario utuntur idiomate. Numerum quinquaginta milliū superare dicuntur ejus solius linguæ, quam mihi reddo magìs familiarem. Mataguaici amplius triginta millia feruntur, qui industrij quidem, sed non ijs viribus pollent, quibus Ciriguanes (alia hæc Indorum nobilium natio est à superioribus distincta, quæ Peruanis Hispanis hactenus restitêre) & propterea quia Ciriguanes perpetuo eos bello in servitutem redigunt, Hispanorum gratiam & auxilium sibi suppeditandum student aucupari. Hujus linguæ interprete in dies opperior, quamvìs Tobarum, Mocoviorum, atq; Zapitalaguarum (tres sunt Provinciæ innumeris populis refertæ) idioma non negligo; tum quòd hi magnâ aviditate in Christianorum numerum adscribi expetant, tum quòd hæc sit multorum populorum janua, quâ pervasâ innumeræ provinciæ patent: tantùmq; his roboris, ac virtutis inest, ut Ciriguanes qui hactenus Hispanis restitêre, hos sibi caverint adoriri. Ligna ad Reductiones in tribus hisce provincijs, sicut in Paraquaria faciendas, cædi cœpta. Aliud est Ciurumatis idioma, facile quidem, at gutturale nonnihil, quod frequentissimè Chuchu in eo recurrat, certis particulis tempora, modos, numerósq; distinguentibus. Hujus idiomatis, utì & præcedentis, multa indies principia in commentariolum refero. Quare spero fore, ut eas propediem linguas calleam; tanto enim discendi ardore flagro, ut laborem vix percipiam. Juxta Ciurumatas, Orochones, prægrandibus auribus degunt; quorum multitudinem robúrq; facilè ex eo colligere licebit, quòd Ciriguanibus contermini, ab ijs se indemnes tueantur. Jam verò Tonocotæorum notitia adeò inter hos Indos certa est ac celebris, ac inter Hispanos Madridi. Duo Hispanorum Gubernatores armatâ manu in hasce Provincias sunt ingressi. Hæreo an exercitui me velim adjungere, quòd mihi constet non illos animo eo proficisci, ut Indis detrimentum inferant, sed ut terræ duntaxat explorentur. Nisi tamen multis me precibus adigant, deliberatum mihi est inter hosce Tobas commorari, primæque Reductionis initium dare, nè tempus mihi aliquod elabatur; cùm ità sim constitutus, ut id omne utilissimè consumere ea me cogat occasio, quâ benignissimus Dominus tot animarum salutem in meis manibus reposuisse videtur. In hisce etiam Regionibus gentem adeò terso sermone utentem reperi, ut elegantiâ ac nitore latino parum cedere videatur: adeò copiosus est, ut quatuor DEUM synonymis exprimat. Particulæ ac verba sunt geminata, ità ut vehementer sim admiratus tam cultum idioma, in gente tam barbara reperiri. Non ij tamen se barbaros arbitrantur, pro totius enim Indiæ generosissimis atque invictissimis se gerunt. Staturâ sunt adeò præaltâ, ut extento brachio eorum vix capita attingere possim. Alacri comiq; ingenio sunt, atq; incredibili in quidvis ex Europa allatum aviditate feruntur. Horum regio Tarichâ amne alluitur, quem aliquot hinc leucis is quem modò transmisi intercipit, adeò magnus, ut balsi* (genus est majoris navigij) *sit trajiciendus. Piscium mellisque copiâ regiones hæ cæteras Indiæ partes superare videntur: multis etiam silvis abundant, adeò ut ex omni parte multa in ijs promittantur.*

Plurimos jam illic Christo pepererat, pueros præsertim certatim à parentibus Baptismo oblatos, cùm repentè à Provinciali revocatus, illis valedicere, atque expedire reditum instituit. At Indi precibus primò & officijs certare, mox violentiam etiam adhibere, & exitium, nisì remaneat, intentare. Cúmque aliquando largiter se ad ebrietatem ingurgitâssent, repentè corripiunt medium, & in stragulum undequaque à compluribus sustentatum dejiciunt, tum sæpius sublimè excussum, atque ex casu vicissim stragulo exceptum, citra vulnus aut sanguinem exagitant. Sed in proposito obediendi persistentem, atq; ità ad mortem animatum, ut etiam cunctantes ad eam ocyùs inferendam provocaret, ipsi patientiâ viri attoniti, aliâ viâ, quæ primum apud illos officij genus est, illum aggrediuntur. Puellam è suis formâ præ alijs liberaliore in matrimonium offerunt, si penes se sedem figere in animum inducat. Irrisit vir purissimus insanas cogitationes, & explicatâ Sacerdotum Evangelij castissimâ sanctimoniâ, majore indè attonitos admiratione deni-

denique reliquit, ne ab obedientia discederet. Hæc eum ad Ciacos, quò jam aliàs frustra ingressum tentaverat, abire jussit; quo in itinere excurrens ad Occlojas, dum interim socius Missioni destinatus adveniret, bimestri spatio institutos tinctósq; Baptismo, tanto numero ab inaccessis montium jugis ad campestria deduxit, ut Templo, & privatis circùm excitatis mapalibus, non contemnendam Reductionem statuerit.

Ad Ciacorum Provinciam, socio P. Antonio Ripario auctus, quia nullus patebat aditus, viam sibi excisis ferro senticetis aperire debuit. Primos habuêre obvios Palomos & Pintadillos, quos munusculis delinitos ubi sacrâ doctrinâ erudiêrunt, læti tam auspicatis initijs iter promovent ad interiora Regionis, plurimis habitata populis, efferis quàm maximè, & inter seipsos hostiliter adversis. Hæc dum maximè deliberant, Ciriguanum copiæ in Palomos infestis armis irrumpunt; quorum furori omnia latè ferro flammáque devastantium ut sese subducat monitus P. Gaspar, ipse è contra DEO fretus, ultro eis obviam procedere, affari constituit. Et quidem multi ipsorum crepundijs Europæis, quæ liberaliter in donum illis dispertiebat Pater, capi videbantur, neque inviti Evangelio aures præbere, ut jam crederet, illos sibi habere devinctos, posséque sinè periculo diuturniorem apud illos sedem collocare. Ideóque Sebastianum Alarconium adolescentem Paraquariensem, & Societatis jam tum Candidatum, retrò ad urbem, comitatum in tutelam duobus Ciriguanibus, pro uberiore commeatu remittit, ipse interim cum P. Antonio unicè in tradendam genti catechesim intentus. Redeuntem cum annona Sebastianum obtruncant in via Ciriguani comites, & corpus totum depasti, caput solum ad ostentationem apportant: cujus spectaculo incitati barbari, ad similem lanienam utrumq; Patrem, qui avitas Majorum superstitiones convellerent, designant. Illi accepto machinationis indicio, lætissimis animis optatam mortem præstolantur, & diem illum totum orando, Confessione mutuâ conscientiam expiando, impendunt. Intendentibus se tenebris, cùm diu antè pro sui tugurioli foribus inambulâssent, intrò concedunt, & suis incumbentes sarcinulis carpunt aliquantulum quietis. Nocte intempestâ irrumpunt sicarij, & direptis ante oculos Patrum sarcinulis, pauperem illam gazam secum auferunt, spatiúmq; animos ad mortem colligendi relinquunt. Primo autem manè reduces, ligneis suis clavis distentos oratione Patres invadunt, contusísque capitibus sternunt, jugulum primò, tum pectus lacerant, vertices, quà rasi coronâ Sacerdotum erant, fœdè concerpunt, ac demum rescissa capita secum asportant, die 1. Aprilis A. 1639. Cædem servorum suorum paulò pòst ultus est DEUS, omnibus eorum percussoribus miserando exitu sublatis. Testati autem sæpius deinde sunt barbari, Patres à morte multâ perfusos luce visos sibi frequentiùs esse in cultu Sacerdotali, scelus coarguentes, & ad alios in sui locum evocandos Socios, à quibus Fidem edocerentur, exhortantes.

Hujus invidendæ mortis Osorio socius P. Antonius Riparius, natus fuit in Italia, & à puero in omnem pietatem propensus, ità humaniores & Philosophicas disciplinas decurrit, ut nihil in eo reprehensione dignum sive à domesticis, sive à Præceptoribus notaretur. Societati adscriptus, biennio literas humaniores Mediolani tradidit, eo successu, ut plerosque discipulorum ad varia vitæ Religiosæ Instituta permoverit. Quo tempore semper ille excolendorum in arduis Missionibus populorum cupiditate æstuabat, dum sui desiderij in ipso Theologiæ decursu factus compos, cum Paraquariæ ad Urbem Procuratore, in Americam transmisit. Medio in cursu fœda tempestas mari incubuit, cujus vi cùm proximè exitio navis abesse videretur, ipse reliquijs S. Xaverij in mare demissis, tumentes fluctus & ventos momento sedavit. Prima illi Missio ad Ciacos cum P. Osorio oblata est, in qua consummatus in brevi, felicissimo exitu tempora multa vitæ explevit, anno ætatis 31. Caput ejus abcissum aliquoties humo sponte suâ exilijt, & corporis truncus in pedes erectus, attonitis prodigio barbaris, firmus constitit. Videbatur & multò antè sui hujus apud Ciacos agonis tacitam habuisse præsensionem, quòd ab usque Europa, quoties Ciacorum fieri mentionem audiret, insolitâ quâdam animi dulcedine imbueretur.

P. Petrus Romerus Hispanus et Matthæus Fernandez Indus Soc: IESV. crudeliter ab Idololatris in Paraqvaria apud Itatines oc. cisi. 22. Martij. A. 1645.

C. S. d. M. K. f.

P. PETRUS ROMERUS, & MATTHÆUS FERNANDEZ.

Iſpalim Urbem nactus eſt Patriam P. Romerus, quam in ipſa adoleſcentia voluntarius exul deſerens, in Peruviam tranſivit, ut in primum ibi ac fundamentalem Paraquariæ Provinciæ Societatis lapidem cederet. Illum enim novâ Carthagine ſtudijs vacantem P. Didacus de Torres deprehendens, cùm ad fundandam juſſu Aquavivæ Generalis novam eam Provinciam tyrones conquireret, ex primis unum adlegit. Exacto Tyrocinio Philoſophiæ cùm incumberet egregià ingenij commendatione, quia tamen tot circùm barbaræ gentes in ſempiternum ruebant exitium cultorum inopiâ, abdicatâ ipſe altiorum Diſciplinarum proſecutione, illarum ſe ſaluti ſummâ ſponte, & P. Provincialis acceptatione, totum devovit. Itaque Sacris initiatus Ordinibus A. 1611. à Guaicurvis gente barbara & ſanguinaria, culturam Apoſtolicam exorſus eſt: apud quos decem circiter annos commoratus, ingentia & quotidiana vitæ ſubijt diſcrimina, aſſiduas peregrinationes, & moleſtiſſimos labores, quòd adultiores in vetuſta libidinum, veneficiorum, ebrietatum conſuetudine obſtinati, nullum

nullum de se fructum sponderent; sed omnis quæstus in solo ferè infantium Baptismo, post quem non pauci continuè emoriebantur, consisteret. Ab his transitu capto A. 1621. majore proventuū spe ad Puranos, ibi deinceps, & apud Urvajæ populos, ac Tape montanis, perdiu elaboravit ad annum usq; 1644. fundandis Reductionibus, mansuefaciendis barbaris, in fame & siti, in algore & æstu, multas ab infidelibus contumelias & verbera perpessus, crebra vitæ pericula per lapsus è montibus & naufragia, veneficorum insidias, Paulopolitanorum incursiones & duram captivitatem, à quibus despoliatus omnibus ægre vivus evasit. Neque attinet innumerabiles animarum fructus ex tantis consecutos laboribus recensere, quorum mirifico proventu permoti Superiores, eum præ omnibus ad ordiendam inter Itatines, & plurimos circùm populos adhuc inaccessos intentatósque Missionem designavêre; eò propensiore illius animo, quòd eodem tempore, quo ea Provincia ipsi in Tucumanis Cordubæ à Provinciali designabatur, ipse longissimè in Paraquaria dissitus, eam sibi demandari per literas obnixè flagitabat.

Igitur incredibili gaudio ad gentes illas convulsas & dilaceratas profectionem exorsus, comitantibus P. Justo van Sverck, & Matthæo Fernandez, peritissimo linguarum barbararum interprete, 13. Februarij An. 1645. ad primum Itatinorum vicum appulit, festo tympanorum crepitu, aliisque lætitiæ signis exceptus. Primâ istic Reductione institutâ sub nomine S. Barbaræ, priusquam intimas profundæ barbariæ nationes peteret, P. Justum ad reddendam Moderatoribus successuum rationem, & sollicitandas plures in messem operas remisit. Ipse interim vicinam demereri gentem, per quam patefaciendus ad ulteriora aditus erat, omni arte connisus, internuncio ejusdem gentis cui Quiraquerayo nomen erat, ad conficiendum negotium utebatur. Sed homo perfidus, qui ad conciliandos Patri suorum popularium animos mittebatur, eorum è contrà arma quantùm potuit in ejus necem sollicitare studuit, eò proniore successu, quò vetustiore Christianorum odio ardebant Caciquij, pellicibus suis spoliari lege Christianâ metuentes: intérque eos primarius Mborosenno dictus, veneficiorum artibus summam in ea gente omnia pro arbitratu agendi auctoritatem nactus. Is non ex vano veritus hâc suâ auctoritate per Patrem, si admitteretur ejus doctrina, excidere, simulato Patris consalutandi consilio, 40. circitèr sui sceleris populares armatos secum trahit, atque ad 21. Martij haud longè à vico considens, Patri significat, die postero ad salutationis officium, si placeat, cum suis accessurum. Suspiciosus plerisque videbatur sic instructorum adventus, & nonnemo Patri asseruit vitam haud dubiè ipsius eo armorum apparatu peti. Sed Pater, quâ erat animi constantiâ, *interimant*, respondit, *ut lubet in tali causa*. Postridie benè manè cùm illi adventarent, periculi certissimò ab illis in caput suum parati iterum Pater admonetur: sed ille vetitis suis arma ad sui defensionem capere, ultro illis obviam hilari vultu procedit, explicátque adventûs sui in eas terras consilium & emolumenta. Interim ijsdem per amicorum mapalia distributis, ipse ad faciendum Sacrum parabat ire, at Jucambij primi agminis ductor, *agite*, exclamat, *Socij percutite*: & è vestigio Cherumbij designatus cædi faciendæ, macanam utrâque manu elatam in alterum Patris humerum vi validâ librat; cúmque Pater ictu perculsus JESUM inclamaret, semel atque iterum in caput ictum iterat, humíque sternit. Cœsus cum eodem est Gonzalus Indus Christianus, & Matthæus Fernandez, fidissimus multis annis Sociorum comes, cui tertius jam Provincialis copiam Societatis ingrediendæ fecerat pro mortis articulo, quoquo illum hic tempore, vel loco deprehenderet. Quia verò lethaliter quidem prostrato Patri adhuc erat anima super, redintegrato in eum furore barbari linguam sub mento radicitus eximunt, præcordia diffindunt, abscissos manuum digitos ventri imponunt, ac demum guttur cultro præscindunt, A. 1645. ætatis 60. 22. Martij. Digressis cum direpta Patris supellectile barbaris, quem inermes, & à Patre insuper inhibiti tueri vivum non poterant, humavêre cum luctu & lachrymis Itatines: & Socij læto per omnes Paraquariæ Reductiones & Collegia campanarum tinnitu, ac hymno Ambrosiano celebravêre.

P. ISAACUS

P. Isaacus Iogues Gallus Soc: IESV post evulsos ungves, præcisos et præmorsos articulos, innumera tolerata pro Christo ab Hiroqvijs supplicia et ærumnas, ferratâ clavâ cæsus, et capite plexus in Canada apud Hirounnos. 18. Octobris C.S.d. A. 1646. M.K.f.

P. ISAACUS JOGVES.

VErissimum Patientiæ, & in proximum Charitatis portentum P. Isaacus Jogues, natus fuit Aurelijs in Gallia, eâ solâ spe Societatem 22. ætatis anno complexus, ut transmigrandi ad barbaras nationes, plurimaque illic perpetiendi haberet occasionem. Et primò quidem ardentissimè Missionem inter Æthiopas sollicitavit; sed eâ spe dejectus, totum se in Canadam ambiendam itâ constanter transtulit, dum denique tertio Theologiæ audito anno, sæculi autem 1636. impetravit: Patronum suum hujus & postulationis & expeditionis adsciscens Carolum Spinolam, cujus pro Fide in Japonia exusti effigiem semper in sinu circumferebat. Est autem Canadæ Americæ Septemtrionalis ora barbaris frequentata mortalibus, quam à Francis primùm aditam ideo novam Franciam appellavêre. Natio multiplex est, omnes cultu agrestes, atque egentes omnium quæ ad vitam sunt, populi invicem infidi, & perpetua bella gerentes, tam imani quidam in bello captos odio, ut ubi in eos crudeliùs omni belluâ sævierint, tandem necatos horrendâ ingluvie devorent. Et hic ferè solus bellandi scopus & fructus est, cùm vix alia præda raptoribus suppetat. Inter hos prima natio Huronum adeuntibus occurrit, Gallicis armis subacta, & Fide Christianâ mitigata.

Huc

Huc appulsus Isaacus, paucos post dies in mediterranea iter periculosissimum suscepit, pueri insuper decennis secum deducendi curâ impositâ: quem in via ægritudine correptum, suis ipse plerumque humeris per intercurrentes fluvios, & ingentia montium præcipitia vectare coactus est. Iter 20. dierum fuit, quibus vix semel in die modicâ frumenti Indici farinâ, aquæ commistâ, refici dabatur, somnúsq; nudâ in humo capiendus erat. Hæc Apostolicæ militiæ rudimenta 40. circiter dierum excepit ægritudo, solâ patientiâ, & voluntatis cum DEO conformatione superanda, quando nulla medicamentorum aut eduliorum commoditas suppetebat, & vix straminis modicum ad cubile. Sex annis Hurones excoluit incredibili diligentiâ & fervore: quo tempore singularis potissimùm in eo visa est animi demissio, quâ se omnibus postponens, vilissima semper munia ambiebat, & hæc studiosè per omnem vitam aucupaturum se voto etiam speciali sanxerat. In venerando Eucharistico DEO erat inexplebilis, hinc totas sæpe noctes ante illius tabernaculū genuflexus perstitisse notatus est.

Anno deinde 1642. visum est è re Christiana unum è Patribus Quebecum mittere, qui princeps ejus oræ Gallorum vicus est, 300. circiter leucas ab Huronibus in mediterranea remotus, licèt viæ crudelissimorum Hirocensium insidijs infestæ essent. Hi enim inter omnes eas nationes efferatissimi, & à Batavis fœdere sibi conjunctis, bombardis alijsque Europæis armis instructi, implacabiliter Hurones & Gallos persequuntur. Paulò antè P. Isaacus ante venerandam Eucharistiam prostratus, ardentissimè efflagitabat aliquam sibi dari copiam duri quidpiam pro Christo perferendi: & percepit intimum à DEO responsum: *exaudita est oratio tua: fiet tibi sicut petîsti; confortare & esto robustus.* Et ecce continuò Pat. Hieronymus Lallemant Missionis Huronicæ Præpositus, profectionem ei Quebecanam defert, ad quam discriminis plenissimam ut se debitè compararet, 8. dierum Exercitia cum generali totius vitæ exomologesi præmisit. Quæ tam accurata veluti ad certam lanienam properantis dispositio, quàm necessariò adhibita fuerit, ità ipse calamitates suas, multis mortibus graviores, in sua ad Patrem Provincialem latina Epistola describens, fusè enarrat.

Reverende in Christo Pater,

Pax Christi.

Volenti mihi ad R.V. scribere, quânam linguâ id facerem primum dubium fuit. Utriusq; enim sermonis post tam longam intermissionem penè oblitus, tam in uno, quàm in altero difficultatem patiebar. Verùm hæ me duæ rationes, & quòd liberiùs Sacræ Scripturæ verba usurpare potero, quæ mihi maximo solatio semper fuerunt in tribulationibus, quæ invenerunt me nimis; & quòd minùs communem cupio esse hanc epistolam nostram, minùs communi sermone ut scriberem impulerunt. Dabit veniam eximia illa vestra Charitas, quæ peccatorum nostrorum multitudinem aliàs cooperiebat, si quid fit ab homine, jam ab annis octo, usu, consuetudine, imò nunc habitu & vestitu barbaro, contra leges officij aut sermonis peccatum; plùs timeo, nè imperitus sermone sim etiam & scientiâ, nec noverim tempus Visitationis meæ, meminerímq; quam mihi hic à DEO impositam personam sustineam, & prædicantis Evangelium, & Jesuitæ, & Sacerdotis. Hoc me impulit ut ad R.V. scriberem, ut si fortè hæc epistola in ejus manus veniret aliquando, mihi dura in Regione jacenti, inter Irokeos, & Maquoas, suis SS. Sacrificijs, & totius Provinciæ suæ orationibus opitularetur. Quod (spero) impensiùs faciet, ubi ex lectione istius viderit, & quantum Deo debeam, & quàm opus habeam piorum virorum precibus, in quibus scio mihi magnum præsidium esse constitutum.

Ex Huronibus solvimus 13. Junij anni 1642. navigiola quatuor (Canoas vocant) animæ 23. in quibus eramus Galli numero quinque. Iter istud per se difficillimum, cùm propter multa, tum propterea, quòd 40. in locis & Canoæ, & sarcinæ humeris ferendæ sunt, periculis plenum reddebat hostium metus, qui singulis annis vias ad Gallos obsidentes, multos captivos abducunt, propiúsq; nihil factum fuerat anno superiori, quàm ut Patrem Joannem de Brebeuf interciperent. Accedebat de novo, quòd cùm recèns duos Gallos captivos abduxissent, posteáque incolumes ad suos reduxissent, pacem à Gallis sed iniquis conditionibus petentes, hostilitérque postea se gerentes, tormentorum explosione fugati pronunciaverant, si aliquem deinceps Gallum captivum caperent, fore ut eum ad modum cæterorum captivorum diris tormentis excruciatum, vivum lento igne comburerent.

Hæc omnia cùm sciret obedientia non ignara periculorum, quibus nos objiciebat, hujus itineris ad Dei gloriam omnino necessarij, ità mihi curam demandavit, ut si nollem, non susciperem. Ego verò non contra

 dixi,

dixi, nec retrorsum abij; sed hanc mihi ab Obedientia & Charitate impositam provinciam lubens volénsque suscepi; quam si abnuissem, in alium rejecissem multò me meliorem. Igitur ex Sancta Maria Huronum solventes, post varium hostium metum, diversa pericula, jacturas & naufragia, trigesimo quinto à discessu nostro die, salvis animabus, ad Conceptionem B. Virginis appulimus. Hæc est Gallorum habitatio seu Colonia, trium fluminum dicta, à vicino sibi flumine pulcherrimo, quod tribus ostijs se in magnum S. Laurentij fluviũ exonerat. Gratijs Deo actis, tum ibidem, tum Quebecci dies subsistimus circiter quindecim.

Peractis negotijs quæ nos illuc adduxerant, celebratóque S.P.N. Ignatij festo, 1. Augusti nos rursus itineri Huroniam versus committimus. Secundus à discessu nostro dies illuxerat, cùm summo manè è socijs nostris aliqui recentia in littore vestigia conspiciunt: cúmque ex his aliqui inimicorum, alij amicorum esse contendunt, Eustachius Ahatsistar, cui omnes ob egregia in bello facta primas deferebant, hostium, inquit (sint licèt in ijs fortissimi) quantum ex vestigijs conjicio, non amplius quam tres Canoæ sunt, nos verò eo sumus numero, qui talem hostium manum non pertimescamus: eramus autem circiter 40. aliqui enim se nobis adjunxerant. Igitur cœptum prosequentes iter, vix milliare unum confeceramus, cùm in hostes incidimus, qui nos partito agmine ex utraque fluminis ripâ opperiebantur 70. numero, Canoæ 12.

Hi in herbis & arundinibus latitantes, ubi ad eum locum pervenimus, in quo nobis insidias paraverant, bombardas, quas satis magno numero habebant, exploserunt, occiderunt tamen neminem. Ad primos bombardarum ictus Hurones penè omnes, relictis Canois (ad littus enim, quòd medio in alveo concitatior sit amnis, adnavigabamus) concitatâ fugâ se in penitissimas sylvas abdiderunt. Relicti igitur nos Galli quatuor cum paucis, partim Christianis, vel Catechumenis, præmissâ ad Christum oratione hosti restitimus. Sed cùm pauci, id est vix duodecim aut quatuordecim, cum triginta confligimus, obruimur numero: pugnamus tamen, donec videntes socij nostri alias Canoas ex adversa fluminis ripa sibi imminere, animis cadentes aufugerunt. Tunc Gallorum unus, qui inter primos decertabat, Renatus Goupil nomine, & aliqui ex Huronibus capti sunt. Ego autem hæc videns, nec fugere volui, nec potui; quò enim nudis pedibus fugissem? potuissémne Gallorum unum, aliósque Hurones jam captos, aut capiendos non baptizatos relinquere? Itaque cùm hostes, ut fugientes insequerentur, me in loco ubi pugnatum fuerat stantem præterijssent, unũ ex his qui ad captorum custodiam remanserat, advoco, moneóque me captivum captivo Gallo adjungat, velle me sicut itineris, ità etiam periculorum & mortis ipsius esse socium; ille vix credens, multúmque sibi timens accedit, meq; jam captivis conjungit.

Tum ego; charissime mi frater, mirè nobiscũ egit Deus! sed Dominus est, quod bonum est in oculis suis, hoc fecit; sicut ipsi placuit, ità factum est; sit nomen ejus benedictum: ipsique absolutionem post Confessionem impertiens, mox ad Hurones captos accedens, ipsos singillatim instructos baptizo, & ùt novi semper à fuga retrahebantur, novus mihi semper labor incumbebat. Tandẽ & adductus Eustachius Ahatsistari dux ille egregius Christianus, qui ubi me vidit: Enimvero tibi sanctè juraveram (mi frater) fore ut tecum aut viverẽ, aut morerer. Quid ad hæc responderim nescio, adeò animum meum mœror contraxerat. Novissimè & ex fuga retractus Guilielmus Cousture, qui mecum ex Huronibus discesserat. Is ubi turbata vidit omnia, cum alijs in sylvam aufugerat, & ùt est adolescens non solùm egregij animi, sed etiam corporis dotibus insignis, maximéque agilis, longissimè aberat ab hostibus: cùm se circumspiciens, méque non videns, egóne, inquit apud se, charissimum Patrem meum captum à Barbaris deseram, & sinè ipso aufugiam? minimè verò; tum eâdem quâ fugerat viâ rediens, se hostibus capiendum objicit. Qui utinam aufugisset, nec miserorum auxisset numerum! nam hac in re non est consolatio habere pares, potissimùm ex his, quos sicut teipsum diligas. Sed tales sunt homines, sæculares licèt, qui nullo intuitu terrenæ mercedis Deo & Societati apud Hurones deserviunt. Quæ & quàm gravia passus fuerit, difficile est cogitare. Ipsorum enim odium in Gallos omnes, & maximè in ipsum, à quo sciebant ex præcipuis unum in pugna interfectum, exarserant. Primò igitur ipsi vestimentis omnibus nudato, ungues omnes mordicus abstulerunt, digitos dentibus contriverunt, & ensem latissimè per mediam manum dextram adegerunt; quem dolorem licèt acutissimum, memor vulnerum Domini Nostri JEsu Christi, magno gaudio, ùt ipse postea mihi referebat, sustinuit. Ut ergo ipsum

ipsum sic nudum & ligatum vidi, continere me non potui, sed relictis custodibus meis, per medios hostes, qui ipsum adduxerant, ipsum sum amplexatus tenerrimè, monuiq; hæc omnia Deo ut offerret, in suum, & eorum à quibus hæc patiebatur emolumentum. Mirari primò Barbari quæ faciebam, deinde quasi resumpto spiritu, & collectâ rabie, me pugnis, vectibus, & clavâ percussum, semianimem abjecerunt. Reductus ergo à duobus ad eum locum in quo priùs eram, vix respiraveram, cùm alij advenientes mihi etiam ungues penè omnes mordicus avulserunt, indices duos dentibus mihi contriverunt ingenti doloris sensu. Idem Renato Goupil fecerunt, intactis reliquis omnibus alijs Huronibus captivis.

Ubi omnes ex fuga rediêre, in qua Hurones duos occiderunt, nos in aliam fluminis partem trajiciunt, ibique duodecim Canoarum prædam inter se partiuntur, multam nimis: & nos quidē in ijs præter id, quod Gallorum unusquisque secum habebat, viginti sarcinas habebamus, in quibus & sacra supellex, & vestes, & libri, & alia id genus continebantur, divitiæ sanè multæ, habitâ ratione nostræ apud Hurones paupertatis. Dum prædam partiuntur, reliquos non baptizatos planè instructos baptizo, atque inter alios grandævum senem octuagenarium, qui jussus Canoam conscendere ut cum alijs abduceretur, quonam, inquit, ibo grandævus senex, in terram longinquam & peregrinam? minimè verò: hìc moriar. Itaque cùm discedere recusaret, in eo loco, ubi recèns baptizatus fuerat, est interfectus.

Læto igitur clamore complentes omnia, quasi victores qui exultant captâ prædâ, nos captivos viginti duos, præter tres quos interfecerant, abducunt in terram suam. Multa sanè DEI gratiâ passi sumus in illo itinere, quod dies trigincta octo nos tenuit, & famem, & æstum, & minas, sæva Barbarorum odia, & ex plagis nostris non curatis & putrescentibus, imò vermes producentibus, acres doloris sensus; sed nihil mihi magìs durum videbatur, quàm cùm post quinque aut sex dies viâ lassos accederent, sedato jam ab iracundia animo, nobìsque frigidè capillos & barbam evellerent, unguésque quos acutissimos habent, in partibus teneris, & ad levissimæ punctionis sensum mollibus, altè infigerent. Sed illa externa: multò me magìs interna movebant, cùm nimirum videbam funebrem illam Christianorum pompam traduci ante oculos meos, in quibus erant quinque veteres Christiani, præcipua nascentis Huronicæ Ecclesiæ columina.

Certè ut ingenuè fatear, semel aut iterum lachrimas tenere non potui, illorum & sociorum meorum vicem dolens, & multùm sollicitus expectatione futurorum. Videbam enim ab Iroqueis istis Fidei Christianæ apud Hurones, & alias innumeras nationes intercludi aditus, nisì peculiari quâdam divinæ dispensationis providentiâ obviaretur.

Octavus dies venerat, cùm in turmam ducentorum Barbarorum advenientes, qui ad bellum proficiscebantur, & ab Domino Gubernatore novæ Franciæ Præfecto, Carolo de Montmagnij Equite Melitensi, fugati sunt, duobus ex ipsis occisis, pluribus vulneratis, licèt multis partibus numero plures essent. Et quia solemne est Barbaris ad bellum euntibus crudelitate quasi præludere, tantò se feliciores futuros credentes, quantò fuerint crudeliores, hac ratione nos exceperunt. Primò Soli gratias agentes, quem bellis præesse credunt, festâ catapultarū explosione suis gratulati sunt. Tum eorum unusquisque ex primo saltu baculos decerpere, quibus nos exciperent. Ubi igitur exscensionem ex Canois fecimus, in nos hinc & indè duas divisi in turmas fustibus ità desævierunt, ut ego qui omnium postremus eram, ac proinde magìs eorum verberibus expositus, medio in itinere, quod nobis ad collem, in quo theatrum construxerant, faciendum erat, ictuum multiplicitate & atrocitate obrutus corruerim. Sub illis brevì me moriturum credebam: itaque partim quia non poteram, partim quia negligebam, non surrexì, donec diu multúmq; in me sævitum est; ille scit, pro cujus amore & gratiâ hæc pati & jucundum, & gloriosum est. Tandem crudeli misericordiâ moti, volentes me vivum in suam terram deducere, à verberando cessârunt. Itaque semianimis in theatrum illatus sum, totus respersus sanguine: fortè enim mihi inter alios ictus aliquos in facie dederant, qui indusium meum, quod solum mihi reliquum erat, totum sanguine repleverunt. Vix respiraveram, cùm jusserunt ut descenderem, méque probris & contumelijs onustum, innumeris etiam alijs ictibus in capite, in collo, & reliquo corpore onerârunt. Longus essem, si, quæ nos Galli pertulimus, vellem singula recensere: mihi digitum unum combusserunt, alium dentibus contriverunt, alios jam contritos disruptis nervis contorserunt, ut etiam nunc utcunque sanati, fœdè deformati remanserint.

Nec verò multò potior fuit sociorum meorum conditio. Verùm nostri curam gerere Deum, & nos probare potiùs quam abjicere, hoc declaravit: inter Barbaros sanguinem & crudelitatem spirantes, unus ad me vix pedibus insistentem accedit, unâque manu mihi apprehensas nares, alterâ cum ingenti cultro eas parat abscindere. Quid facerem? Ego qui me brevì lento igne comburendum credebam, immotus Deo meo gemens interiùs ictum expecto: cùm divinâ quâdam vi repressus, manum in ipsa abscissione sustinuit. Interpositâ quasi quartâ horæ parte ad me iterum accedit, seque timiditatis quasi & ignaviæ damnans, idem facere apparat: cùm simili invisibili quâdam potestate retentus abscessit, bis lassæ cecidêre manus. Quòd si perfecisset quod habebat in animo, actum erat de me: cùm non soleant ità mutilatis vitam dare. Tandem serâ sub nocte, & omniũ postremus ad eos, qui me abducebant, reductus, sinè cibo, quem jam vix à multis diebus attigeram, reliquam noctem non sinè magno doloris sensu transegi. Verùm hæc omnia multò acerbiora fecerat in Christianos Hurones penè similis, & in Eustachium major crudelitas: ipsi enim utrumque pollicem ademerant, & per resectum sinistræ pollicem præacutum baculum ad cubitum usque crudeliter adegerunt, quod quidem generosè & Christianè admodum pertulit. Sequenti die in alias Canoas incidimus, ad bellum itidem euntes, qui socijs nostris digitos aliquos absciderunt, non sinè magno omnium nostrum timore.

Tandem decimo die sub meridiem Canoas reliquimus: & reliquum iter, quod quatuor dies tenuit, pedites confecimus. Ad solitas itineris molestias novus ferendarum sarcinarum labor accessit, quanquam hac in parte mecum satis remissè actum est, & tum quia non poteram, tum etiam quia dedignabar (ego enim in captivitate, & morte, altos spiritus gerebam) leve onus mihi ferendum datum est. Augebatur tamen fames ex majori semper penuria ciborum. Itàque totum triduum traduxeramus: quarto verò die, quo nobis ex pago obviàm ventum est, nihil præter paucos fructus, quos semel in via collegimus, comedimus. Et quidem ego, cùm initio itineris ex Canois nostris suppeterent cibi, ferè comedere neglexeram, ne nimis robustum & vegetum corpus igni & tormentis traderem (quæ enim infirmitatis meæ sunt, libenter fatebor) ubi verò jejunijs exhaustum corpus cibos expetijt, nullos reperit præter aquam; secundo enim die, cùm de via lassi essemus, lebetem igni exposuerunt, quasi cibum parare vellent, sed ex sola paululùm tepefacta aqua, unicuique quantum voluit bibendi facta est potestas.

Tandem decimo octavo die, qui in vigiliam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis incidebat, ad primum pagum Irokensium pervenimus. Gratias ago Domino nostro JEsu Christo, quòd eo die, quo orbis Christianus de Assumptæ in Cœlos Matris suæ gloria lætatur, nos in partem aliquam & societatem dolorum & Crucis suæ vocavit. Et quidem illum diem in via semper nobis acerbum & funestum fore prævideramus, quem diem quidem, sicut & ignem vitare Renato Goupil, & mihi facilè fuit: sæpe enim nullis ligati vinculis longè à ductoribus nostris sera sub nocte divertere potuimus, &, si ad nostros minimè redire, saltem in sylvis mitiùs mori. Sed ille hoc facere recusavit, & ego extrema quæque potiùs pati volui, quàm Gallos, & Christianos Hurones in morte derelinquere, eósque consolatione illâ, quam Sacerdos potest impertiri privare. Vigiliâ igitur Assumptionis, circa horam tertiam ad amnem illorum Pago vicinum pervenimus. Nos ex utraque fluvij ripa præstolabantur tum veteres captivi Hurones, tum Irokei; & illi quidem pro salute, nos lento igne comburendos vivos admonuerunt; hi verò nos baculis, pugnis, & lapidibus exceperunt: ac ùt rarum & rasum capillitium oderunt, ità illa tempestas in me, & nudum caput meum potissimùm desævijt. Reliqui mihi erant duo ungues, hos mihi mordicus avulserunt, subjectámque carnem acutissimis suis unguibus ad ossa usque denudârunt. Ubi satis ad fluvij ripam illorum crudelitati datum est, & ludibrio patuimus, nos ad illorum pagum in edito colle positum deducunt. Ante Pagum nos totius regionis juventus fustibus armata hinc & indè ex utraque viæ parte expectabat.

Nos autem scientes, quia si nos eximeremus à numero flagellatorum, eximeremus etiam à numero filiorum, Deo nostro paternè sævienti, ut in nobis tanquam in filijs suis complaceret sibi, prompto animo nos obtulimus. Hunc autem ordinem servârunt: in fronte turmæ Gallum unum nudum omnino, etiam sinè subligaculo constituerunt: Renatum Goupil in medio; ego omnium novissimus postremum agmen claudebam: & quidem Renato & mihi indusia reliquerant, & femoralia. Inter nos & Hurones captivos, medij sese infuderunt Hirokenses, & ut cursum

ſum remorarentur, & plus temporis & otij darent, nos ab invicem ſeparatos diverberandi. Diu & ſanè immaniter ſupra dorſum noſtrum fabricaverunt peccatores, non baculis tantùm, ſed etiam virgis ferreis, quibus ob Europæorum vicinitatem abundant; imò unus inter primos maſsâ ferreâ pugni craſſitudine è fune pendulâ tam validum mihi, ſicut & ſocijs, ictum impegit, ut ſemianimis corruiſſem, ni ſimilis iterationis metus vires mihi & animos addidiſſet. Longam igitur viam ſub tam immani verberum grandine decurrentes, vix ad theatrum in medio Pago exſtructum pervenimus. Et quidem cùm cujuſcunque noſtrum miſerabilis eſſet facies, certè Renati inprimis. Is ùt erat minimè agilis, & in currendo celer, tam multos ictus ad corpus univerſum, ſed maximè in faciem ſuſtinuit, ut nihil in vultu præter album oculorum appareret; eò nimirum formoſior, quò ei ſimilior, quem pro nobis vidimus ſicut leproſum & percuſſum à Deo, in quo non erat ſpecies neq; decor. Vix in theatro reſpirationi datus erat locus; cùm unus grandi fuſte ter ictus nobis Gallis in nudata dorſa impegit; mox barbari cultros promere, theatrum conſcendere, & multis è captivis digitos amputare cœperunt: & quia quò captivus aliquis plus habet dignitatis, plùs eorum crudelitati patet, à me, quem inter Gallos & Hurones, tum ex ipſorum relatione, tum ex mea agendi ratione eminere videbant, initium fecêre. Ad me ergo ſenex unus accedit cum muliere; is illam, ut pollicem mihi abſcindat, monet: illa initiò reluctatur, tandem ter quatérq; à ſene id facere quaſi compulſa, ſiniſtrum pollicem, quà manui committitur, adimit. hæc mulier Algonquina erat, id eſt, ex ijs barbaris, qui prope Gallos in nova Francia habitant, & ipſa paucos ante menſes capta, & Chriſtiana, Ioanna nomine. Certè jucundum eſt te talia ab ijs pati, pro quibus moreris, & quos nè hoſtium viſibilium & inviſibilium crudelitati expoſitos relinquas, eligis potiùs extrema quæque pati. Tum ego reſectum pollicem manu alterâ capiens, illum tibi Deo meo vivo & vero obtuli, memor Sacrificiorum, quæ tibi per ſeptennium in Eccleſia tua obtuleram; donec monitus ab uno è ſocijs meis, id facere deſiſterem, nè illum mihi in os ingeſtum crudum comedere me cogerent, neſcio quò abjectum in theatro reliqui. Renato dextrum pollicem ad primam commiſſuram abſciderunt. Gratias Deo, qui dextrum pollicem mihi relictum voluit, ut hâc epiſtolâ poſſem rogare RR. PP. & FF. meos, ut pro nobis fiant SS. preces, poſtulationes, & orationes, in ſancta Dei Eccleſia, cui ſcimus nunc duplici novo titulo nos eſſe maximè commendatos, cùm illa ſæpe oret pro afflictis & captivis.

Poſterâ die, quæ erat Aſſumptionis B. Virginis, ubi matutinum tempus in theatro tranſegimus, circa meridiem nos in alium Pagum, duobus milliaribus à primo illo diſtantem, deducunt. Sub diſceſſum, qui me adduxerat Barbarus, dolens ſibi perire induſium meum, nudum me omnino, excepto malo & veteri ſubligaculo, dimittebat; cùm me ſic nudum circumſpiciens, enimvero mi frater, dixi, me ſic nudum dimittis, tu qui tam multa ex noſtris rebus lucratus es? Ille miſericordiâ motus, ex tela cannabina, quibus ſarcinæ noſtræ involvebantur, tantum mihi dedit, quantum tegendis humeris, & parti corporis ſufficeret. Sed tot plagis & verberibus exulcerati humeri, crudum illud & rude textum ſuſtinere recuſabant: itaque in via dum me malè, aut omnino non tegit, accedente ardentiſſimo ſolis æſtu, pellis mea quaſi in clibano aruit, & quæ collum, humeros, & brachia veſtiebat, paulò pòſt arefacta decidit. In ingreſſu ſecundi Pagi illius, præter conſuetudinem, quæ fert, ut captivos baculis ſemel excepiſſe ſufficiat, à verberibus minimè temperârunt: nimirum Dominus cum Apoſtolo ſuo, qui ſe ter virgis cæſum gloriatur, nos aliquam hac in parte ſimilitudinem habere voluit, & licèt multò paucioribus, quàm antea nos exceperint, eò tamen atrocioribus, quò qui id faciebant, à circumfuſa multitudine liberiores, meliùs ictus ſuos metiebantur, quorum aliqui in anteriores tibiarum partes magno noſtro dolore impacti ſunt.

Reliqvum diei in theatro, noctem in tugurio ſuper nuda humo, nudi & vinculis alligati tranſegimus, & ùt omnis ſexus, ità etiam omnis ætas nos exercuit: pueris enim & adoleſcentibus illudendi traditi ſumus, qui carbones, fervidos cineres in nudata corpora injiciebant, quibus mederi nobis ligatis erat difficile; ſic nimirum rudimenta ponunt crudelitatis, & per minora ad majora conſueſcunt. Duos ibidem dies, & totidem noctes, ſinè ullo penè cibo & ſomno traduximus, maximo animi mei interno angore. Subinde enim theatrum conſcendebant, qui ex ſocijs meis Huronibus digitos amputabant, duriſſimos funes circa pugnos tantâ vi contorquebant, ut in deliquium deciderent animi;

animi; & dum sua quemque tantùm, me omnium clades premit, tanto dolore sum affectus, quanto par est credere amantissimi parentis viscera, filiorum suorum (hos enim omnes, paucis exceptis veteribus Christianis, per Baptismum recèns in Christo genueram) casibus commoveri.

In his tamen satìs virium mihi dabat Dominus, ut & Gallos, & Hurones, qui in pressura erant, ego ipse in pressura possem consolari. Itaq; sicut in via, ità & in theatris, ubi molesta illa salutantium turba defluxerat (sic enim eos vocant, qui in captivos in adventu desæviunt) modò singulos, modò universos adhortor, patientiam retinerent, non amitterent confidentiam, quæ magnam haberet remunerationem; meminissent, quia per plures tribulationes oportet nos intrare in regnum Cœlorum: advenisse nimirum tempus, nobis à Deo prænunciatum, cùm dixit: plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit, sed tristitia vestra vertetur in gaudium: parturienti mulieri nos esse similes, quæ cùm parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus, cùm autem peperit, non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum; ità sibi persuaderent, fore ut post dies paucos, momentaneos istos dolores gaudia æterna exciperent. Et certè mihi jure lætandum erat, cùm eos tam bene paratos conspicerem, atq; inprimis veteres Christianos, Josephum, Eustachium, & reliquos duos. nam Theodorus illo die, quo ad primum Pagum pervenimus, se vinculis exemerat; sed quia in pugna clavâ catapultæ humerum unum illi fregerant, medio in itinere, cùm ad Gallos se reciperet, occubuit.

Nusquam hactenus captivos Gallos, nusquam Christianos barbarica theatra conspexerant. Itaque præter morem, ut omnium curiositati satisfieret, per omnes Pagos traducti sumus. Tertium quidem pacificè sumus ingressi, sed in theatro spectaculum vidi omni supplicio acerbius: quatuor nimirum Hurones, quos alij alibi captos illuc adduxerant, aucturos numerum miserorum. Et his quidem omnibus, præter cætera, digitos aliquos, & seniori utrumq; pollicem ademerant. His me adjungens, ubi eos seorsim de rebus Fidei nostræ instruxi, duos ex his in ipso theatro ex pluvia, quæ folijs Turcici frumenti inerat, cujus culmi nobis masticandi dabantur; reliquos duos, cùm in alium Pagum deduceremur, ex prætereunte rivulo baptizavi. In hoc Pago, de pluvioso in frigidum converso cœlo, nudi ut eramus, frigoris multum sustinuimus. Itaq; in theatro sæpe frigore contremiscens, etiam injussus descendebam, tuguriúmque aliquod ingressus, in eo vix paululùm me calefeceram, cùm theatrum iterum conscendere jubebar. Nullum adhuc Guilielmo Cousture digitum absciderant: id molestè ferens unus ex eo Pago, indicem dextrum in medio ipsi eò majori doloris sensu amputat, quò ad id non cultro, sed conchâ quorundam conchiliorum, quibus abundant, serræ in modum utitur; quæ cùm nervos, propterea quòd duri & lubrici erant, abscindere non posset, ipse tantâ vi attraxit, ut disruptis nervis brachium patientis usque ad cubitum fœdè intumuerit. Aliquis misericordià illum domi suæ toto illo biduo, quo in Pago substitimus, continuit, me quid de illo factum esset ignaro, & plurimùm sollicito.

Nox advenerat, cùm in tugurium admissi sumus, in quo nos juventus præstolabatur. Hæc ubi ut cantaremus, sicut solent cæteri captivi, imperavit, tandem (quid enim aliud faceres?) cantamus, sed de Canticis Domini in terra aliena. Post cantus ventum est ad cruciatus, & quidem in Renatum & me pars illius procellæ desævijt: nam Guilielmum Barbarus Domi suæ asservabat. In me igitur, sed magìs Renatum, fervidos cineres, ardentes carbones injecêre: eúmque in pectore graviter combusserunt.

Me autem medio in tugurio, hinc & indè ad duos palos, cubitum inter & humeros sublimem alligârunt duris corticibus, quos in funes ex arboribus depexunt. Tunc me comburendum credebam; sic enim solent agere cùm id faciunt. Et ut scirem, quia si quid fortiter, si quid patienter hactenus sustinuissem, id non à me, sed ab eo esse profectum, qui dat fortitudinem lassis, in eo supplicio quasi mihi redditus, ingemui (libenter enim gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi) & propter ingentem dolorem tortores meos rogavi, paululùm de vinculorum asperitate remitterent. Sed justè faciebat Deus, ut quò plùs eos rogarem, eò plùs illa astringerent. Tandem ubi quartam circitèr horæ partem in illo statu fui, me brevì deliquium passurum animi, vinculis exemerunt. Gratias tibi ago Domine JEsu, quòd aliquâ levi experientià didici, quantum pro me in Cruce pati dignatus es, cùm non in funes, sed in manus pedésq; tuos durissimis clavis perforatos, totius tui sacratissimi corporis pondus incumberet.

beret. Priora illa vincula, alia consecuta sunt: nos enim ut reliqvum noctis transigerent, humi colligârunt. Quæ & qualia nobis sic ligatis non fecerunt Huronibus socijs meis? quæ & qualia mihi facere non tentarunt? Sed iterum gratias ago tibi, Domine mi, quòd me Sacerdotem tuum, purum semper ab impuris Barbarorum manibus servaveris. Ubi duos dies itidem in illo Pago degimus, nos in Pagum illum, quem secundum ingressi eramus, ut tandem de nobis statueretur, deducunt.

Jámq; septimus dies venerat ab eo tempore, quo de Pago in Pagum, de theatro in theatrum deducebamur, spectaculum facti Deo & Angelis, ùt de divina bonitate par est credere; hominibus autem, & vilissimæ barbariei ludibrium & illusio; cùm tandem moniti sumus, fore ut dies ille vitam nostram incendio concluderet. Certè etsi aliquid horroris habebat extremus ille actus, illum tamen lætiorem reddebat beneplacitum Dei, & melioris, nullísque peccatis obnoxiæ vitæ expectatio. Itaque tum Gallos, tum Hurones socios meos extremùm allocutus, bono animo esse rogavi: in corporis & animi sui doloribus recogitarent eum, qui talem à peccatoribus adversùs semetipsum sustinuisset contradictionem, ut non fatigarentur animis suis deficientes; sperarent, quòd crastinus dies nos Deo nostro in æternum regnaturos adjungeret. Et quia verebamur, nè ab invicem abstraheremur, Eustachium maximè monueram, ut cum unà esse minimè possemus, me intuens, admotâ pectori manu, & sublatis in cœlum oculis, se de factis suis dolere testaretur, ut illi absolutionem, quàm sæpe in via, & ab adventu nostro post Confessionem dederam, etiam tunc impertirer: quod non secus ac monitus fuit pluries præstitit. Verùm maturiùs re consideratâ, censuerunt seniores, nihil in hac re Gallorum esse præcipitandum, nósque in Concilium ubi advocârant, vivere pronunciarunt. Reliquis item Huronibus penè omnibus vitam dedêre; tribus exceptis, Paulo, Eustachio, & Stephano, quos tribus in Pagis, qui nationem istam constituunt, occiderunt: Stephanum in eodem quo eramus Pago, Andagoron appellant; Paulum in alio, Ossernenon; Eustachium, Teonontogen. Et Eustachio quidem, ubi eum toto penè corpore ustulârunt, cultro cervices amputârunt; quæ omnia Christianè admodum pertulit; cùmq; soleant captivi alij moriendo cum illa dicere, Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor; ille contrà Christiano spiritu, quem à Baptismo altè imbiberat, astantes Hurones concives suos rogavit, nè ipsius consideratio, stabiliendæ cum Irokeis illis paci officeret. Paulus Ononhoraton qui in Pago Ossernenon dicto, post solitas ustulationes securi percussus fuerat, juvenis erat 25. circiter annorum, & maximè animosus: hos enim potissimùm occidunt, ut hostium vitas succidant; is egregius mortis contemptor spe melioris vitæ, ùt palàm loquebatur in via, cùm ad me accederent Irokenses, ut aut mihi ungues detraherent, aut aliud aliquid agerent, se illis offerebat, rogans, ut me derelicto, in ipsum potius desævirent: reddat illi Dominus centuplicia cum fœnore, pro eximia illa charitate, quâ animam suam dabat pro amicis suis, & ijs qui eum in vinculis in Christo genuerant. Sub vesperum Guilielmum Cousture, quem Juvenem præstantem viribus intuebantur, in ultimum regionis Pagum Teonontogen dictum deducunt, eúmq; cuidam Barbarorum familiæ adscribunt. Solemne est his Barbaris, cùm captivo alicui dant vitam, eum in familiam aliquam adlegere, in qua demortui alicujus locum suppleat, in cujus etiam jura quodammodo succedit, nec quispiam alius ipsius Dominus est, quàm is, qui familiæ illius caput est: ob id enim munera aliqua exhibet. Me verò & Renatum, quos non ità firmis viribus conspiciebant, deducunt in Pagum primum, in quo ij qui nos captivos cœperant, manebant; ibique nos, quoad aliud statueretur, constituunt.

Ergo post tam multos & longos dies inediâ traductos, post tam vigilatas ordine noctes, post tot plagas & verbera, ac potissimùm post tot penitissimos animi cruciatus, ubi nobis licuit quasi per otium dolores nostros persentiscere, tum ægras trahere animas, vix ingredi, vix pedibus insistere, nullam habere, neque diurnæ, neque nocturnæ partem tranquillitatis, cùm propter alia, tum præcipuè ob vulnera, quæ hactenus incurata remanserant; quæ omnia duriora reddebat pulicum, pediculorum, & cimicum copia, quibus mederi cæsis truncatísque digitis erat difficile. Accedebat ciborum penuria. multò enim veriùs de his regionibus potest dici; non cibus utilis ægro. Itaque cùm ad frumentum hujus Americæ, quod in Europa Turcicum appellant, inter duos lapides negligenter attritum, nihil præter multas & præcoces cucurbitas obsonij adhiberetur, penè ad extremum adducti sumus. Renatus inprimis, qui cibis illis non assueverat,

rat, & qui ex acceptis plagis vix quidquam videbat. Itaque videntes Barbari nos paulatim deficere, conquisitos in Pago pisciculos paucos, & aliqua carnis frustula, ad ignem & solem exsiccata, in pulverem redacta, obsonij loco polentæ nostræ immiscuerunt. Post tres hebdomadas utcunque ex malo recreati sumus, cùm ad necem conquirimur.

Ducenti illi Barbari, qui nos malè exceperant in via, ad eum novæ Franciæ locum venerant, quò Irokensium amnis, ab ijs sic dictus, se in magnum Sancti Laurentij fluviũ exonerat; cùm Gallos aliquos, qui munitionis de Richelieu initia ponebant, conspicati, crediderunt se posse facilè, occisà eorum parte, aliam captivam secum adducere. Itaque ducenti, ùt erant magnâ parte catapultis armati, uno facto agmine in Gallos diversis in rebus occupatos, penè improvisi incurrunt. Ad primum hostium adventum ad arma Galli, paucissimi licèt habità ratione barbaricæ multitudinis, concurrentes, tam fortiter feliciterque influentes Barbaros represserunt, ut duobus ex ipsis occisis, pluribus vulneratis, reliquos fugere compulerint. Frementes igitur redibant, & quasi injuriam magnam sustinuissent, qui iverant ut inferrent, nos qui adhuc vivebamus, ad mortem deposcebant. Turpe nimirum esse dicebant, tres Gallos quietè apud se vivere, cùm Irokei tres nuperrimè ab eis essent interfecti. Certè his querimonijs Renati salus potissimùm & mea ad extremum discrimen adducta est, illéque solus ictum sustinuit, qui ùt vitæ largitor, ità protector est.

Vigiliâ Nativitatis B. Virginis unus ex præcipuis Batavis, qui in Colonia viginti tàntùm leucis ab his Barbaris dissita manent, cum duobus alijs venit, de liberatione nostra acturus. Multos dies ibi substitit, multa obtulit, plura promisit, nihil obtinuit. Verùm quia maximè vafrum & callidũ est hoc Barbarorum genus, ut aliquid roganti amico dedisse, nè omnia ejus desiderio abnuisse viderentur, nos post paucos dies nostris restituendos mentiuntur: & fortè id ipsorum aliqui volebant, sed sub finem Septembris (ingruentes enim pluviæ rem in illud usq; tempus protraxerunt) ubi parato commeatu, destinatísque ijs, qui nos reducerent, extremum de rebus nostris concilium agitur, paucorum bene sentientium opinio victa est: vicit tumultus, & turbulenti homines negârunt se passuros unquam Gallos ad suos reduci. Itaq; ingenti timore solvitur concilium, & unusquisq; fugienti similis domum aucPagum, ex quo ad concilium venerat, repetit. Igitur truculentorum hominum sævitiæ relicti, ubique ad necem quærimur: ij securibus instructi domos lustrant, ut inventos occidant. Fortè sub finem concilij, nescio quam mihi tunc mentem Deus injecerat, socios meos, in suburbanum agrum domûs, in qua degebam, deduxeram; ubi ignari eorum quæ agebantur, tuti quodammodo delitescimus, turbo ille interim, qui nos omnes, si in Pago fuissemus, sustulisset, paululùm conquievit.

Postea reducto à suis in suum Pagum Guilielmo, ego & Renatus, ubi de reditu nostro conclamatum esse cognovimus, in collem vicinum, qui Pago plurimus imminet, orationis causà secedimus: ibi remoti ab arbitris, & molesto interpellatore, nos Deo, ejúsq; sanctæ voluntati totos committimus: in itinere pagum versùs coronam B. Virginis recitamus; jámq; quatuor decades percurreramus, cùm Juvenes duos obvios habemus, qui nos ut Pagum repeteremus, admonent. Tum ego, mi frater, dixi, quid velint homines isti in tanta perturbatione rerum, ignoramus. Nos Deo impensiùs, Sanctissimæq; Virgini bonæ matri nostræ commendemus. Orantes ad Pagum perveneramus, cùm in ipso aditu unus ex his duobus, quos obvios habueramus, extractâ, quam veste occultatam gerebat, securi, tam validum in Renati caput ictum impegit, ut semianimis corruerit, Sanctissimum nomen JESU inclamando (& fortè sæpè invicem monueramus, ut memores Indulgentiarum, Sacratissimum illud nomen vocem vitámque nostram concluderet.) Ego vero sanguineam illam securim conspicatus, in eo ubi eram loco positis humi genibus, detractóque è capite quem gerebam pileolo, DEO meo me commendans, similẽ ictum præstolabar. Vbi in eo statu fui aliquamdiu, jussus sum surgere, se me occidendi potestatem non habere cùm diceret, utpote alteri familiæ mancipatum. Tunc surgens properè, ad charissimum meum socium spirantem adhuc accurro, ipsíque absolutionem, quam semper alternis quibusque diebus, cùm peccata deponeret, dabam, etiam nunc impertior: tum illi alij duo ictus me præsente impacti, illum Beatorum numero adjunxerunt. Vir erat triginta quinque annorum, simplicitate, vitæ innocentiâ, & patientiâ in adversis singulari, Deo, quem præsentissimum semper in omnibus intuebatur, ejúsque sanctissimæ voluntati per amorem maximè subjectus; dignus

dignus sanè Rev. mi Pater, qui à te ùt tuus agnoscatur, non tantùm quia plures menses in Tyrocinio Societatis cum laude posuerat, & imperio Superiorum ejusdem, quibus se totum regendum dederat, Hurones petebat ut Christianis chirurgicâ arte, quam noverat, opitularetur, sed maximè quòd paucis antequam occideretur diebus, impulsus desiderio se Deo magìs uniendi, nuncupatis Societatis votis, eidem quantùm potuit mancipârit. Et certè tum in vita, tum in morte, quâ extremùm locutus sacratissimum nomen JEsu pronunciavit, non degenerem se Societatis filiū comprobavit: imò ego eum non ùt fratrem tantùm, sed ùt Martyrem (*ità illi piè loqui tunc placuit*) non obedientiæ tantùm, sed & fidei,& Crucis, amo & veneror. Ut erat maximè pius, & cum ijs Barbaris solitus agere, qui aut Christiani, aut Christianorum intimi sunt, longas quotidie ad Deum orationes fundebat, id mirantibus, & propter rei insolentiam aliquid supplicantibus Barbaris. Ad hæc tanquam cumulus accessit, quòd quâdam die detracto è capite pileolo puerum tugurij, in quo diversabatur, ingenti signo Crucis à fronte ad pectus munivit; tum verò id conspicatus senex quidam maximè superstitiosus avus pueri, maleficium aliquod esse ratus, nepoti suo eum ut occideret imperavit; sed mihi totum ipsiusmet pueri mater postea narravit, cúmque hac de causa à sene occidi jussum.

Sed ut institutum sermonem persequamur ubi in tugurio nostro, in quo quietè satìs vixeram, paululum resedi, in aliud deductus sum; illius nimirum, qui mihi pollicem ademerat, hostis Algonquinorum, ac perinde Gallorum infensissimi: ibì me singulis momentis securi percutiendum & ego credebam,& cæteri sibi persuadebant Irokei: quorum qui mihi aliquid, ut quoquo modo vestirer, concesserant, jam illud repetierant, nè id me moriente sibi periret. Sequenti die ingens me sollicitudo cœpit, quidnam de corpore Charissimi mei socij factum esset, quod proposito quovis periculo quærere, illúdque terræ mandare, si possem, constitui: illud autem nudatum omnino, indignè ligato circa collum fune, per pagum pertractum in torrentem sat longè projecerant. Pago egressus in senem, cujus in tugurio antea manebam, incidi; ille, me domi continerē, admonuit: Quo properas, inquit, vix vivis: ubique quæreris ad necem, & adhuc mortui corpus jam semiputridum quæris, num vides ferocientes hos juvenes (aliqui cum armis è pago me paululum antecedebant) qui te modò interficient? Ego nihil veritus, utpote cui tantis in angustijs vivere pœna erat, & tali in officio charitatis mori lucrum, cœptum persequebar iter: ubi me videt obfirmato ad id animo, alium Barbarum rogat me comitetur. Hujus igitur auxilio repertum corpus, quod jam canes circa renes absumpserant, in ipsomet torrente, ubi erat profundior, lapidum acervo tumulo; proponens sequenti die cum ligone venturum, ut illud solus, & occultè defoderem: verebar enim, nè illud exhumarent. Domum regressum me præstolabantur duo juvenes, ut me in suum Pagum, ibì nimirum occidendum deducerent. Ego non ignarus quid vellent, me in illorum potestate esse dixi, apud quos manebam: illi si vel minimùm annuerent, me comitem illis adjuncturum; itaque revera fecissem. Ubi nihil hoc modo profecisse vident, sequenti die alter illorum, qui cùm capti fueramus cum fratre vulneratus fuerat, acceptâ securi in agrum, in quem jussu meorum nescio quid facturus iveram, properabat, ut ibì me occideret, cùm in itinere ab sene nostræ familiæ, id nè faceret, est prohibitus. His me instruebat Dominus, ut omnem meam sollicitudinem projicerem in ipsum, sciens quia ipsi cura esset de me, nec timerem à facie hominis, cùm Omnipotens esset protector vitæ meæ, sinè cujus nutu ne capillus quidem è capite meo deflueret. Verùm quia eo die perficere non poteram quæ proposueram, subsequentis diei manè accepto ligone seu sarculo, ut corpus humo defoderem, perrexi: sed tulerant fratrem meum. Eo, redeo: montem ad cujus radices torrens ille decurrit ascendo, descendo; saltum qui ex altera parte erat lustro, sed frustra: torrentis qui ex nocturna pluvia plurimùm increverat fundum, tum baculo, tum pede pertento, non prohibitus aut aquæ altitudine, quæ ad medium corpus pertingebat, aut frigiditate (erat enim 1. Octob:) si fortè vis torrentis illud aliò tulisset: obvios quosq; interrogo, nū aliquid de illo sciant: sed ùt est maximè mendax hoc hominū genus, & semper ad assentationē loquitur, nîl ad veritatem, in fluvium remotissimū protractū esse mentiuntur: non enim hoc verum erat. Quos ego gemitus non dedi? quas non fudi lacrymas? quas cum aquis torrentis miscebam, cantans tibi Domino meo de psalmis usurpari solitis ab Ecclesia sancta tua, in funeribus mortuorum. Verùm ubi liquefactæ sunt nives, audivi ab adolescentibus videri sparsa defuncti Galli ossa.

ossa. Itaque eò me conferens, semirosa ossa, reliquias canum, vulpium, ac coruorum, & præcipuè caput multis in partibus confractum collegi, quæ omnia reverenter osculatus terræ mandavi, ut ea si vellet aliquando DEUS in terram sanctam & Christianorum, tanquam ingentes divitias, exportarem.

Multis sanè periculis alijs, quæ scio, & quæ nescio, invitis licèt & tumentibus Irokeis, me exemit Dominus. Sed illud minimè prætermittendum. Ineptus quidam erat domi nostræ, qui ex panniculo septem palmorum, quo utcunque tegebar, duos sibi ut decerperet, à me postulavit: cùm ego, mi frater, dixi, vides me sub brevi illo & levi panno totis noctibus frigore contremiscere, tamen fac ùt volueris: ille modestâ meâ excusatione offensus, ubi postea in baptizatorum Huronum tuguria ingressus sum (hos enim quotidie instruebam, iterùmqne parturiebam donec in eis formaretur Christus) me quærit, severéq; denuntiat, domum repetam. Me ingresso, Renati interfector accersitur, ut eadem manus quæ ipsum, me etiam occideret; quæsitus minimè inventus est. Itaque sequenti die cum duabus mulieribus in ipsius agrum, in quo tunc manebat, mittor; specie quidem aliquid afferendi causâ, revera autem, ut me ipsi occidendum offerrent (duobus etiam ante diebus domi nostræ mortuus fuerat unicus filius mulieris cujusdam nobilis, cujus manibus me etiam immolabant) & ferebant hæ mulieres cucurbitas, spicas, & alia id genus pretium interfectionis. Ego autem tanquam surdus non audiebam quæ meditabantur inania, & sicut mutus non aperiebam os meum, & factus eram sicut homo non audiens, nec habens in ore suo redargutiones; quoniam in te Domine speravi: sed memor illius mansuetudinis, qui tanquam ovis ad occisionem ductus est, ibam ad mortem rogans Dominum cum Davide, ut averteret mala inimicis meis, & in veritate sua illos disperderet. Medio in itinere obvium habuimus interfectorem, quem quærebant. Itaq; illum à longè conspicatus, Deo meo extremùm me commendans, animum meum tot curis & angoribus confectum susciperet, rogabam; sed necdum illud peccata mea meruerant. Ubi igitur ille quietè transijt, in ipsius matrem incidimus, quæ nescio quid cum ijs, quæ me ducebant, locuta: illæ trepidæ & fugientibus similes medio me in itinere (satis enim videbant me quæ vellent perspicere) destituerunt.

In his igitur pavoribus & frequentibus mortibus dum quotidie morior, imò vitâ omni morte duriore vivo, duo menses elapsi sunt ab adventu nostro: in ijs nullum mihi linguæ studium, ut quid enim eam addiscerem, cùm me singulis momentis moriturum crederem? Pagus mihi carcer erat, celebritatem fugiebam, amabam solitudines, in quibus rogabam Dominum, nè dedignaretur loqui ad servum suum, ut robur mihi tantis in angustijs adderet, in quibus sanè si prodigium factus sum multis, Deus fuit adjutor fortis, qui prolixâ suâ bonitate sæpe mœrentis animum erexit. Recurrebam ad præsidia sacrarum Scripturarum, unicum meum refugium in tribulationibus, quæ invenerant me nimis: has venerabar, cum his volebam mori. Et fortè ex omnibus libris, quos in usum Gallorum apud Hurones versantium ferebamus, unica venerat in manus meas Epistola Beati Pauli ad Hebræos, paraphrastâ Reverend: Domino Antonio Godeau Grassensi Episcopo: hunc ego libellum cum imagine Beati Brunonis illustrissimi Carthusianorum Ordinis Fundatoris, cui applicatæ erant Indulgentiæ, quibus Crucem quam mihi ex ligno utcunq; confeceram addidi, ferebam semper mecum, ut ubicunque me mors, quam præsentissimam semper ante oculos habebam, oppressisset, cum Scriptura Sacra, quæ mihi maximo semper solatio fuerat, cum donis, & Indulgentijs Sanctissimæ matris meæ Ecclesiæ, quam cùm maximè semper, tunc tenerrimè diligebam, & cum Cruce Domini mei libentissimè morerer.

Jamque medius October venerat, quo Barbari omnes relictis Pagis, eunt ad venationem cervorum, quos partim laqueis capiunt, partim bombardis, quibus tractandis peritissimi sunt, interficiunt. Itaq; tempus illud quod sibi Barbari genio, & relaxationi animorum assumunt, mihi dolorum novorum augmento fuit: aliquibus enim datus comes sum; illi primò me mirari, tum ridere, postremò odisse cœperunt. Ut memineram quam mihi à DEO hìc impositam personam sustinerem, eos de colendo uno DEO, ejúsq; servandis mandatis, de Paradiso, Inferis, aliisq; Fidei nostræ mysterijs, ùt poteram, modestè docere cœpi. Et illi quidem initiò me audiebant; ubi verò me in ijs satis assiduum viderunt, præsertim ubi venatio eum non habuit successum, quem volebant, tum me Dæmonem quendam, causámq; cur parum venationis acciperent pronunciârunt. Sed illud eos maximè de malevolis rabidos & furiosos, ùt ita dicam, effecit. Solemne est omni-

omnibus Populis istis in venatione, piscatione, bello, morbis, & similibus, ad Dæmonem quendam, quem Aireskoi appellant, confugere. Qui faustam vult sibi venationem, piscationem, & similia, acceptis carnibus & optimis quibusque quibus vescuntur homines, antiquissimum domûs vel totius Pagi rogat, ut sibi, ùt ità dicam, benedicat (& sunt quorum benedictiones plùs alijs prodesse credunt) ille stans ex adverso tenentis carnes, contentâ & distinctâ voce in hæc verba loquitur. Dæmon Aireskoi, ecce, carnes illas tibi offerimus, & ex his tibi convivium paramus; ut ex his comedas, nobisq; ostendas quonam in loco sint cervi, eos in laqueos nostros inducas; (si extra venationem) ut per te rursus vernum tempus videre possimus, novas fruges degustare, rursum venationi autumno interesse; (si in morbo sunt) ut per te valetudinem possimus recuperare. Vbi igitur primò talibus verbis conceptam formulam audivi, magnum me odium cœpit barbaricæ illius superstitionis, firmiterq; statui ejusmodi oblatis carnibus in perpetuum abstinere. Illam igitur meam abstinentiam, Dœmonis sui contemptum, causámq; cur parùm caperent interpretati, iniquo odio habuerunt me gratìs. Ego in tam offenso illorum odio, quo nec me illos instruentem audire, aut me interrogantem de lingua, quâ ineptias illorum confutabam, docere volebant, totum illud tempus spiritualibus exercitijs dare decrevi. Singulis igitur diebus manè exibam de medio Babylonis, tugurio nimirum ubi perpetuus ferè cultus Dæmoni, & somnijs exhibebatur, & salvabar in monte, colle nimirum vicino, ibi in ingenti arbore ingentem Crucem, detracto cortice mihi efformaveram, ad cujus pedem, quà meditando, & orando, quà librum de imitatione Christi, quem paulò antè receperam legendo, totos penè dies cum Deo meo, quem solus penè in tam vastis Regionibus & colebam, & amabam, transigebam. Id eos aliquamdiu latuit: verùm ubi aliquando in me ad Crucem solito meo more orantem inciderunt, tum invehi in me vehementiùs, odisse se Crucem illam, cùm dicerent, & sibi & vicinis Europæis amicis suis incognitam (Hollandos intelligebant hæreticos) ego qui de industria in eorum tugurio apertè orare, & genua flectere destiteram, nè ipsis aliquam occasionem darem etiam levem querimoniæ (semper enim maximè inter Barbaros, rebus istis minimè assuetos, prudenter agendum est) ab illis pietatis officijs quibus vita spiritualis, quam longè temporali anteponebam, continetur, minimè abstinendum existimavi: profutura nimirum credebam illa suo tempore, cùm illorum conversionis momenta, quæ Pater posuit in sua potestate, venissent.

Certè in tanto illo Barbarorum odio multa passus sum, & famem, & frigus, & vilissimorum hominum contemptum, & sæva muliercularum odia, quarum in emolumentum cùm venatio omnis penè cedat, illæ me ùt inopiæ suæ auctorem & paupertatis intuebantur. Et famem quidem magnam sustinui: Cùm enim omnes penè carnes, quibus ferè solis tunc vescuntur, ejusmodi oblationibus Dæmoni offerrentur, multos dies inediâ traduxi, fiebátque ferè quotidie, ut cùm impransus domum sub noctē repeterem, viderem Ægyptios nostros sedere super ollas carnium, quas nè attingerem, severâ lege mihi interdixeram; & licèt aliquæ mihi rationes succurrerent, quæ nè id facerem, utcunq; persuadebant, tamen nunquam Dei gratiâ de proposito meo passus sum dimoveri; sed famelicus dicebam Domino meo: Replebimur bonis domus tuæ, satiabor cùm apparuerit gloria tua, cùm nimirum replebis desiderium esurientium servorum tuorum, in civitate illa sancta tua Hierusalem, quam in perpetuum adipe frumenti satiabis.

Frigus etiam maximum toleravi, altis jam nivibus sub brevi illa, & jam detrita lacerna, cùm præcipuè noctibus nudus super nuda humo, aut duris arborum corticibus cubare juberer: & licèt multæ essent pelles Cervorum, etiam quæ nulli usui erant, nullæ mihi dabantur; imò si quando intempestâ nocte, cogente vi frigoris occultè aliquam caperem, illico surgentes illam mihi detrahebant. Tantum erat illorum in me odium! Cutis ergo mea, quæ jam in illo statu, ùt cum Davide loquar, sordibus pulveris aruerat, frigore fatiscebat, sentiebat toto penè corpore magnum dolorem. Verùm ubi ad externa illa se interiora adjunxerunt, tum verò intolerabilis factus est dolor meus. Memineram me nuper sanguine charissimi socij mei respersum: & qui ex Guilielmi Pago ad nos veniebant, eum exquisitis tormentis occisum, me ubi in pagum redijssem similiter interficiendum dicebant. His adhuc se jungebat anteactæ vitæ, tam multis peccatis obnoxiæ, tamq; Deo infidæ recordatio; dolebámq; me quasi medio in cursu, nullis præmissis bonis operibus à Deo meo projectum, eripi sinè ullis Sacramentis. Sanè in illo statu,

ſtatu, quo & vivere volebam, & mori perhorreſcebam, jactabam voces miſerabiles, & dicebam Deo meo, quandonam finis miſeriarum, & dolorum meorum? Vſquequo oblivíſcêris inopiæ, & tribulationis noſtræ? quandonam poſt tempeſtatem tranquillum facies, & poſt fletum gaudium & exultationem infundes? & nisì breviati fuiſſent dies illi, non ſalva fuiſſet mea caro.

Recurrebam ad ſolita præſidia ſcripturarum, ſolitum refugium meum, quorum loca memoriter tenebam, docebántque me, ut ſentirem de Deo in bonitate, etſi non adeſſet ſenſibilis ille devotionis affectus, ſcirem juſtum ex fide vivere. Scrutabar eas, rimabar rivulos earum, quaſi diuturnam ſitim explere cupiens, & in lege Dei meditabar die ac nocte; quæ quidem Dei lex nisì fuiſſet meditatio mea, fortè perijſſem in humilitate mea, & pertranſijſſet anima noſtra aquam intolerabilem. Sed benedictus Deus, qui non dedit nos in captionem dentibus inimicorum noſtrorum, quorum hora venerat & poteſtas tenebrarum, in qua ſupra modum gravati ſumus, ità ut nos tæderet vivere, diceremq; cum Job contrario ſenſu: Etiamſi me non occiderit, ſperabo in eo.

Elapſis igitur duobus menſibus in illo ſeceſſu, in quo cum Bernardo fagorum diſcipulus, nihil præter Deum cogitabam, omnibus inviſum, cùm me ampliùs ferre non poſſent, in pagum ante tempus remiſerunt. In itinere, quod nos octo dies tenuit, ſub magno carniũ quas ferebam pondere, tanquam jumentum apud Deum factus, cum illo ſemper eſſe conabar, quæ mihi in pago ventura eſſent ignorans. Jam enim aliqui nos præceſſerant, qui multis de me omnia rumoribus repleverant. In itinere penè nudus, ùt eram, ingenti frigore ùt plurimùm ſub dio pernoctans, moleſtiæ multum ſuſtinui, non curatis adhuc digitorum vulneribus, quæ vix medio Januario coaluerunt. In pago ad detritam lacernam, quâ induebar, tenue corium adjunctum eſt: eo igitur malè tectus circuibam plateas Pagi noſtri, rogans me aliquando ſanctis ſuis conjungeret Dominus, qui in pellibus & melotis quondam gementes & anguſtiati illi ſervierant, quibus dignus non erat mundus. Et videbam quotidie barbaros panno, & veſtibus quas ſarcinæ noſtræ multas continebant bene tectos, cùm diebus & noctibus frigore obrigeſcerem: ſed illa parùm. plùs me movebat, cùm videbam profanos illos homines ſacrâ ſupellectili indignè abuti, quorum unus tibialia ſibi ex duobus velis, quorum uſus eſt in Miſſa, confecerat, non hos ſervatum munus in uſus. Certè de illo omni tempore, quod ad medium uſq; Januarium effluxit, verè coram Deo poſſum dicere, uſq; in hanc horam eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus, & colaphis cædimur, & inſtabiles ſumus, laborantes manibus noſtris: Maledicimur, & benedicimus; blaſphemamur, & obſecramus; perſecutionem patimur, & ſuſtinemus: tanquam purgamenta hujus mundi facti ſumus omnium, peripſema uſq; adhuc.

Circa medium Januarium ubi rediêre ex venatione qui mei curam habebant, pellibus me utcunq; veſtierunt: donec Lotharingus quidam, qui cum Batavis vicinis noſtris manebat, veſtémq; ex his quas barbaris ſolent divendere, ad me, quem multa à frigore pati audierat, dono miſit. Iſta paululùm dolorem meum levabant, ſed maximè annoſæ cujuſdam mulieris, cujus unicus filius paulò antè obierat, cura: hæc inter ſuos maximè nobilis (habet enim & nobiles ſuos Barbaries) curam mei gerebat, deditq; mihi Dominus gratiam in oculis ejus. Sed hæc ſunt ſolatia mea luctûs exigua ingentis.

Ubi tandem vidi me utcunq; vivere; me ſtudio linguæ addixi; & quia domi noſtræ non ſolum pagi, ſed totius penè regionis conſilia agitabantur, cœpi antiquiſſimos quoſq; de rebus fidei noſtræ edocere. Illi plurima à me de ſole, luna, & facie in globo ejus apparente, de terræ ambitu, vaſtitate Oceani, de ejus acceſſu & receſſu, an alicubi, ſicut audierant, cœlum terræ conjungeretur, & ſimilibus, ſciſcitabantur: quibus cùm ex Philoſophia ad eorum captum me accommodans ſatisfacio, tum verò mirari, cùm dicerent: Enimvero jacturam maximam feciſſemus, ſi hunc, ùt nihil ſæpe propiùs factum fuit, occidiſſemus. Tum eos à creaturis ad Creatoris cognitionem conabar deducere: rejiciebam aniles, quas habent de Creatione orbis, quem à teſtudine conditum dicunt, fabulas: ſolem, (quem nec ingenio, imò nec vitâ præditum oſtendebam) Deum aliquem minimè eſſe, quòd ſi ſpecie illius delectati, Deum aliquem eſſe crederent, intelligerent quantò Dominator illius ſpecioſior eſſet: illum Aireskoi non Deum, ſed Dæmonem eſſe, qui ſe vitæ authorem, & conſervatorem, & tot bonorum, quibus fruerentur, largitorem mentiebatur. Si quàm facilè convincuntur, tam facilè crederent, res citò conficeretur. Sed princeps mundi, qui virtute Crucis ab omnibus penè orbis partibus ejectus

ctus est foras, in has regiones tanquam in munitissimam arcem videtur confugisse; ità ut non possit regnum illud, quod à tot annorum millibus fortis ille armatus possidet, nisi processu temporis, & invictâ Christi militum constantiâ labefactari. Subinde tamen CHRISTUS illius sicut & cæterorum verus Dominus, aliquos sibi deligebat, non tantùm ex infantibus, quos multos cœlum tenet, sed etiam ex adultis, quos in morbo aut captivitate baptizavi. Plures alios adultos indigenas in morbo instruxi: sed aut illi me non audierunt, alij rejecerunt, alij labijs tantùm, & urbanitate quâdam, quâ ijs, quæ dicis, refragari rusticitatis esse putant, quæque incautos deciperet, consenserunt. Excurrebam etiam aliquando ad vicinos pagos, ut Christianos Hurones, qui non flectebant genua coram Baal, solarer, instruerem, eósque post peccatorum Confessionem absolverem, Deum ubique, quantùm poteram annuntiarem, morientibus succurrerem, sed maximè infantibus periclitantibus subvenirem. Hoc erat unicum meum in penitissimis animi mei cruciatibus solatium: contigitque aliquando, ut cùm in pagum vicinum hac de causa excurrissem, ibíq; quinq; pueros baptizâssem, eos omnes paulò pòst in alio excursu cœlum petijsse cognoverim.

In his igitur & similibus exercitijs, & qualicunq; studio linguæ (quale enim sinè scriptura esse poterat?) duo menses abierant; cùm medio Martio, solutis jam nivibus, me secum ducunt ad piscationem. Abimus igitur, & senex, & annosa mulier, & puerulus, & ego, viam quatuor dierum, ad lacum in quo præter pisciculos paucos nihil capiebamus, quorum exta ùt plurimùm, quòd pisces in Pagum deferendi reservabantur, polentæ pro obsonio & condimento erant. jam enim hæc omnia, sicut & intestina cervorum cum sanguine & fœcium parte semiputrida, & fungos aquâ coctos, & mala ostrea, & ranas, quas integras, nè excoriatas quidem, aut exenteratas, cum capite vorant & pedibus, tolerabilia, nè dicam suavia fecerat consuetudo, fames, & penuria meliorum. Quoties in illis itineribus & quieto secessu, super flumina Babylonis sedimus, & flevimus, dum recordaremur tui Sion, non solùm in cœlo exultantis, sed etiam in terris laudantis Deum tuum? Quoties, licèt in terra aliena, cantavimus canticũ Domini; & sylvæ & montes resonuerunt laudibus sui Creatoris, quas à constitutione sua non audiverant: quoties in proceris sylvarum arboribus Sacratissimum JESU nomen insculpsi, ut eo viso fugerent, quo audito contremiscunt Dœmones? quoties in eisdem Sanctissimam Domini Crucem detracto cortice efformavi, ut ad ejus aspectum fugerent partes adversæ, & per eam Domine mi Rex, dominareris in medio inimicorum tuorum, inimicorum CRUCIS tuæ, hæreticorum, & paganorum hominum has terras incolentium, & Dæmoniorum in eis latè imperantium? gaudebam itaq; me à Deo esse deductum in solitudinem eo tempore, quo Ecclesia Passionem ejus recolit, ut liberiùs memorarer transgressionis ejus, amaritudinis & fellis, & tabesceret anima mea recolens. Itaq; expletis his quæ Dominis meis in quantum servus, & Barbarorum servus, debebam præstare (eis autem in cædendis ùt poteram lignis, iisque in usum tugurioli deferendis inserviebam) omne tempus ferè ad Crucem, quam mihi remotè à tugurio in ingenti Pinu efformaveram transigebam. Sed non licuit mihi diu illo sancto otio meo frui: nimirum nimis multi dies sinè solitis meis pavoribus abierant. Feriâ secundâ Hebdomadæ sanctæ quidam è Pago nostro ad nos venit. Illius autem adventûs hæc causa fuit. Decem Irokei, inter quos erat filius illius qui mihi pollicem absciderat, & cujus in tugurio manebam, mediâ æstate ad bellum profecti fuerant. Nihil de illis reliquâ æstate, nihil autumno, nihil totâ hyeme audierant. Itaque de illorum salute actum esse credebant, cùm potissimùm circumpositæ nationes eos hostium crudelitati patuisse nuntiarent. Verùm ubi initio veris, nobis absentibus, captivus adductus, de ijsdem interrogatus, ità esse respondit, eósq; occisos confirmavit; tum verò illud, quod verum antea credebant, indubitatum tenentes, illum ipsum captivum, illius adolescentis, filij illius in cujus eram tugurio, manibus immolârunt. Sed vilior erat illius captivi anima, quàm ut illius nobilis adolescentis vitæ componeretur. Itaq; ex illo lacu in quo eramus, accersebar, ut priori conjunctus, sequentis mortem compensarem. Sic nimirum muliercula una, aut altera, & vetulus senex concluserant. Sequenti igitur die fugientibus similes discedimus: & in speciem dicebant vagari hostes: & feriâ quintâ in Cœna Domini sub vesperam ad Pagum pervenimus. Sequens dies, qui Salvatoris vitam concluserat, debebat & meam; cùm illi placuit, qui illo die moriendo mihi vitam spiritûs dederat, illam etiam & corporis largiri. Illo igitur die quo debe-

debebam occidi, primò murmur aliquod auditur, quasi incerto authore, quod vivere illos qui perierant referebat, postremò eos alteri turmæ conjunctos, viginti duos captivos secum adducere. Hac ratione Deus infesta Barbarorum consilia dispulit, qui his me instruebat, ostendebatq; se curam mei habere, ut totum me in ipsum projicerem, sciens, quia non se subtraheret ut caderem.

His igitur aliisq; periculis ereptus, etsi naturaliter nonnihil gaudebam, dolebam tamen me novis semper doloribus, penitissimisq; cruciatibus redditum, vitam vivere omni sanè morte acerbiorem. Nam istorum hominum prosperi, aut adversi casus, in me unum recidebant: si eorum aliquis occideretur in pugna, ego tanquam victima aliqua deposcebar ipsius manibus immolanda. Si verò, quod fiebat ferè semper, captivos aliquos alijs occisis adducerent, cùm aut Galli, aut Gallorum amici essent, magnus semper erat dolor cordi meo.

Amabam itaq; naturaliter secessus, & solitudines, in quibus longè à Pagis non offendebar solitâ Barbarorum istorum crudelitate, & liberiùs Deo vacabam, & meliùs. Verùm sciens aliunde, Liam etsi lippientem oculis, Rachele esse fœcundiorem, pluresq; parere; memor insuper instituti Societatis, quæ proximorū salutem privatæ illi dulcedini anteponit, non invitus domi me continebam: in Pago enim præter adjumenta ad linguam majora, meliùs & puerorum Baptismo, & adultorum saluti consulebam: dolebam enim ùt plurimùm me absente aliquem aut non instructum adultum, aut non baptizatum puerum obijsse. Qui redibant ergo ex bello Barbari nostri, viginti duos captivos adducebant: sex ex ijs cum quibus hactenus bellum nullum gesserant, quos contra fas omne, & justitiam, fustibus, & verberibus, & digitorum abscissione solito more mutilârunt. Quinq; ex his erant occidendi (nam reliqui omnes pueri erant, & puellæ, & mulieres, qui in servitute reservabantur) de illorum ergo salute eram sollicitus: nam linguam illorum non noveram, tamen Dei gratiâ eos aliquibus verbis, quæ ex illorum lingua sciebam, sed maximè beneficio unius, qui linguam utramq; callebat, instructos baptizavi: hæc festis Paschalibus contigerunt. Festis Pentecostes alios captivos adduxerunt, tres nimirum mulieres cum puerulis (mares enim propter Gallos nostros occiderant) & nudas quidem omnino, etiam sinè subligaculis in Pagum verberibus malè mulctatas induxerunt, ipsisq; pollices ademerunt. Unam ex ijs, quod hactenus factum non fuerat, toto corpore ustulatam, in ingentem rogum postea injecerunt. Hoc novum, & notatu dignum vidi; cùm combusta fuit hæc mulier, ad unamquamque combustionem, quam ardentibus facibus admotis faciunt, antiqvus quidam contentâ voce in hæc verba loquitur: Dœmon Aireskoi offerimus tibi hanc victimam, quam tibi comburimus, ut ipsius carnibus satieris, faciásque semper de novo hostium nostrorum victores. Ipsius corpus in partes dissectum, in varios Pagos delatum voratum est: mediâ enim hyeme dolentes quasi abstinuisse à quibusdam, quorum carnes non voraverant, in solemni sacrificio duorum ursorum, quos Dœmoni suo offerebant, in hæc verba locuti fuerant: Justè nos punis, Dæmon Aireskoi, quòd jam à longo tempore hostes nullos cœperimus captivos; æstate autem, & Autumno nullos ex Algomquinis (quos propriè hostes suos dicunt) acceperimus. Tibi peccavimus, quia ultimos captivos projectos non comedimus; sed si inposterum aliquos capiamus pollicemur tibi, nos eâ ratione eos devoraturos, quâ sumus duos istos ursos modò consumpturi; sicq; præstiterunt. Hanc autem mulierem medijs in rogis, quia antea non potueram, cùm ipsi sitienti potum præberem, baptizavi. Vigiliâ Nativitatis Beati Joannis Baptistæ (de quo dictum est, & multi in nativitate ejus gaudebunt) ad dolores meos solitos maximus cumulus accessit, cùm & captivi adducti sunt Hurones undecim, Gallus unus, præter tres occisos, quorum calvarias aut comas, quas ex mortuis cum cute detrahunt, afferebant, & decem Hurones, quos perfidè deceptos specie amicitiæ occiderant, atq; inter eos Christianos aliquos maximè celebres. Certè sentiebam in me hanc, quam peccata mea meruerant, punitionem, olim populo suo prænunciatam à Deo, cùm dixit fore, ut eorum neomeniæ, celebritates, & festa, in luctum & dolorem verterentur, cùm & in Paschate, & in Pentecoste, & in Nativitate Beati Joannis Baptistæ, novi dolores in me incurrissent, quos postea centum Huronum clades, quorum pars diris tormentis excarnificata, in vicinis nobis nationibus igne combusta est, auxit vehementer. Væ mihi misero, ùt quid natus sum videre contritionem populorum meorum.

Certè in his, aliisq; similibus penitissimis animi cruciatibus, defecit in dolore anima

ma

ma mea, & anni mei in gemitibus. propter enim iniquitates meas corripuit me Dominus, & tabeſcere fecit ſicut araneam animam meam. Replevit me amaritudinibus, inebriavit me abſynthio, quia longè factus eſt à me conſolator meus, conſolans animam meam; ſed in ijs omnibus ſuperamus, & favente Deo ſuperabimus propter eum, qui dilexit nos, uſque dum veniat qui venturus eſt, & qui non tardabit, donec veniat ſicut mercenarij dies mea, aut fiat immutatio mea. Licèt enim ſatis probabiliter poſſem vel per Europæos, vel per alios Barbaros nobis vicinos, ſi vellem, aufugere, tamen in hac Cruce, cui me Dominus ſecum confixit, & vivere, & mori favente ejus gratià conſtitui. Quis enim captivos Gallos me abſente poſſet ſolari? confitentes abſolvere? quis Hurones captos & baptizatos monere de officio? quis eos, qui de novo ſubinde captivi adducuntur, inſtruere, morientes baptizare, corroborare in tormentis? Quis pueros ſacris aquis abluere, quis morientium adultorum ſaluti providere, ſanorum inſtructioni? Et ſanè non ſinè peculiari quadam divinæ bonitatis providentia factum eſſe arbitror, ut cùm hinc à Catholica, & vera Religione alieni, aditum ad Fidem iſtis Regionibus, illinc atrox bellum inter Barbaros, & eorum occaſione inter Gallos intercluſerint, pervenerim in iſtorum Barbarorum manus, qui me nolentes, ùt ità dicam, & inviti hactenus, Deo ſic volente, conſervârunt, ut per me licèt indignum inſtruerentur, crederent, & baptizarentur, quotquot ſunt præordinati ad vitam æternam. Septuaginta autem ab eo tempore, quo captus ſum, baptizavi, & pueros, & adoleſcentes, & ſenes, ex quinq; diverſis nationibus, & linguis, ut ex omni Tribu, lingua, & Populo ſtent in conſpectu Agni.

Hac de cauſa quotidie flecto genua ad Dominum, & Patrem Domini mei, ut ſi eſt ad ipſius gloriam, infatuet omnia tum Europæorum, tum Barbarorum conſilia, qui de me aut retrahendo, aut ad noſtros reducendo cogitant. Multum enim locuti ſunt de me reducendo Barbari. Et Batavi, apud quos hæc ſcribo, multa obtulerunt, & etiamnum offerunt, ut me retrahant cum meis ſocijs. Apud eos bis diverti: & me humaniter tractârunt, nihilq; intentatum relinqvunt, ut me, meóſque extrahant. Imò & Barbaris, apud quos ſum, multa elargiuntur, ut me humaniter tractent.

Sed jam me tædium capit tam longæ, & tam prolixæ Epiſtolæ: rogo igitur ex animo Rev. V. ut me indignum licèt, ſemper ùt ſuum agnoſcat: licèt enim habitu, & veſtitu Barbarus, imò & penè in tam tumultuoſa vita ſinè Deo meo, ſemper tamen & Sanctiſſimæ Romanæ Eccleſiæ, & Societatis filius, ùt vixi ſemper, ità & mori cupio. Obtine mihi à Deo, Reverende mi Pater, ſanctis Sacrificijs tuis, ut cùm mihi multa adjumenta ad eximiam ſanctitatem dederit, quibus hactenus malè uſus ſum, ſaltèm hâc poſtremâ occaſione, quam mihi præbet, bene utar. Certè hoc debet bonitas tua filio tuo ad te confugienti: vitam enim vivo ſanè miſerabilem, in qua virtutes omnes periclitantur. Fides quidem in tam ſpiſſis infidelitatis tenebris; Spes in tam longis, & duris ſanè probationibus; Charitas in tanta carnalitate, & Sacramentorum omnium carentia. Caſtitas quidem licèt non multùm hìc periclitetur in delicijs, periclitatur tamen in promiſcuo illo & intimo utriuſq; ſexûs convictu, in quidlibet audendi, & faciendi unicuiq; libera facultate, & maximè in nuditatibus. Multa enim ſæpe velis nolis videas neceſſe eſt, quæ alibi non modò curioſos oculos excluderent, ſed etiam errantes. Hac de cauſa gemo quotidie ad Deum meum, rogans eum, nè me relinquat inter mortuos ſinè adjutorio; rogans, inquam, eum, ut inter tot carnis ſpurcitias, & ſuperſtitioſos Dæmonum cultus, quibus me nudum quaſi & inermem expoſuit, fiat cor meum immaculatum in juſtificationibus ſuis, ut cùm venerit bonus ille Paſtor, qui diſperſiones Jſraëlis congregabit, congreget nos de nationibus ad benedicendum nomini ſancto ſuo. fiat, fiat.

Reverentiæ Veſtræ
Humillimus in Chriſto ſervus
& filius
Jſaacius Jogues.

Licebit mihi per R.V. omnes meos RR. PP. chariſſimos FF. quos unicè omnes in Chriſto diligo & colo, ſalutare, méq; eorum SS. Sacrificijs & precibus commendare. Coloniæ Renſeralianæ in Neo-Belgio 5. Auguſti Anno 1643.

Humillimus in Chriſto
ſervus & filius
Iſaacius Jogues.

Ad id temporis, quod recitata P. Jſaaci complectitur epiſtola, pertinent aliqua, quæ pro ſua ipſe modeſtia noluit literis fortaſſe committere. Sed ubi redijt in Galliam, Moderatorum autoritate compulſus, ea patefecit: quæ quoniam ipſius verbis Latinè deſcripta nactus non ſum; quàm optimâ fide con-

consequi ex Gallico potui, interpretata reddam. Itaque sic ait:

Post amantissimi mei socij, faustæ memoriæ, mortem; eo tempore, quo ad mortem ipse etiam quotidie quærebar, & angustijs repleta erat anima mea, accidit in somnis mihi, quod nunc edisseram. Egressus eram è pago nostro, sicut erat meus mos, ut tibi, DEus meus, liberiùs gemerem, exhiberémq; orationes meas, & cataractam adducerem coram te meis angustijs, & querimonijs. In reditu meo nova omnia comperio, valla, queis pagus noster cingebatur, in turres, in mœnia perelegantia, in propugnacula videntur esse mutata; quamvìs nihil de novo videretur esse fabricatum, sed urbs appareret egregia, & veteris ævi. Dum anceps animi hæreo, isne pagus noster esset, nécne; cerno prodeuntes Hirocensium aliquos mihi pernotos; iique nostrum eum esse pagum asseverant. Igitur accedo ad urbem plenus admirationis; & primam portam ingressus, conspicio in columna dextera portæ secundæ duos istos characteres L. N. grandi forma incisos; & deinceps agnum pusillum neci datum. Obstupui spectans; neq; satìs capere poteram, quî potuissent characteres illos Barbari, nostrarum ignari literarum, incidere: cúmq; eorum sententiam cum animo meo reputarem; conspicor in volumine sursum hæc tria verba descripta, *Laudent nomen ejus*: simul ingenti luce, penitissimo in sinu animi collustratus, eos intellexi verè nomen Agni laudare, qui in pressuris & tribulationibus eniterentur ejus imitari suavitatem, qui tanquam Agnus non aperuit os suum coram ijs, qui despoliatum vellere ducebant ad necem. Eo conspectu recreatus, alteram portam ingredior, ingentibus saxis quadratis structam, grandi porticu, seu fornice ad ingressum ornatam. In ejus medio stationem militarem conspicio, armorum omnis generis refertam, sed milite vacuam: arma quidem ego reveritus sum, ejus observantiæ memor, quæ eis deberetur. Quo facto, exclamat excubitor, eo loco, quò fortè contendebam collocatus, ut starem: verùm ego, sive quòd aliò vultum aversum haberem; sive quòd elegantiâ rerum, quibus eram intuendis intentus, animum occupâsset, clamantem neq; vidi, neq; audivi. Itaq; rursum altiùs vigil inclamat, ut sistam gradum. Ego illico in vestigio restiti. Tum ille: Siccine voci ejus obtemperas, qui ante Regiam excubat, ut bis clamandum fuerit, quò subsisteres? Age, ad Judicem, ad Capitaneum nostrum, ut meritâ temeritatis tuæ pœnâ defungare. Cui ego; crede sis, inquam, amice, neque te videram ego, neque audieram. At ille purgatione repulsâ, intrò me rapit. Palatij porta paulò infra stationem erat. Locus ille speciem mihi earum aularum deauratarum exhibuit, ubi exercentur in Europa judicia; vel qualia priscis in Monasterijs visuntur fuisse Capitula. In eo palatio vidi senem plenum majestatis, Antiquo dierum persimilem, togâ oblongâ vestitum è spectatissima purpura; non sedentem illum; sed leniter inambulantem, suóq; populo jura dicentem, quem pretiosi ab ipso cancelli separabant. Ad portam conditionis cujusq; multitudo constiterat. Ut Judicem miles, qui me induxerat, affatus est; ille virgam è fasce depromit, quales præferri consueverant Romanis Consulibus. Eâ virgâ me diu, inclementèrq; diverberat, humeros, & collum, & caput feriens; & quamvìs alterâ dumtaxat id manu faceret; tanta tamen erat doloris acerbitas, quantam in primo Hirocensium pago fueram expertus, cùm primùm sub ingressum universæ juventutis atroci fustuario exceptus sum. Nullus mihi sub ijs verberibus gemitus excidit; nulla conquestio: toleravi dolorem meum, haustâ ex humilitatis meæ consideratione patientiâ. Demum Judex veluti meam mirabundus patientiam, virgâ positâ, meum in collum se dejicit, & complexu stringit, omni animi detersâ ægritudine, & divinâ quâdam, ac prorsus inexplicabili consolatione perfusum. Hac cælesti dulcedine redundans, exosculabar eam manum, quæ me verberaverat; & quâdam quodammodo velut extasi oppressus, exclamavi: Virga tua, Domine mi Rex, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Atq; his actis, reduxit me, & in limine portæ destituit. Ego verò, cùm ad me redijssem, dubitare non potui, quin meo in animo Deus mira quædam esset operatus; non eò duntaxat; quia res eæ sibi aptè cohærerent; sed multò maximè ob ardentissimum amoris ignem, quem in profundo cordis mihi Judex meus accenderat; cujus vel sola recordatio lachrymas dulcissimæ consolationis mihi post menses etiam complures ciebat.

Fuit mihi etiam dilatæ meæ mortis opinio non semel in animo secundùm quietem impressa. Nam cùm ego me carum meum socium jam cœlo receptum sequi arbitrarer; currebam post eum per limites & anfractus, qui mihi mox ejus conspectum adi-

adimebant. Aliàs inter eum perſequendum templa ſuperba offendebam; in quæ cùm me intuliſſem, eorum ſpecie, & pulchritudine pellectus, vocibúſq; canentium, quas audiebam, delinitus, orando precandóq; tantiſper ejus ſolabar abſentiam. Verùm ijs ſuavitatibus ſimul atque exibam, in ejus ſequendi cupiditatem rurſus intrabam. Hæc ille tunc temporis haud ſatìs dum intellecta ſuæ mortis præſagia divinitus habuit. Sed in eo quoq; ſeceſſu, cùm in tumulum pago imminentem egrediens, longa ſpacia cum Deo precando ducebat, ùt in epiſtola nuper recitata commemorat, abdita nonnulla Divinæ benignitatis argumenta percepit.

Videbar, inquit, mihi die quâdam in conventu eſſe complurium Patrum noſtrorum, quorum, cùm viverent, colueram virtutem: tres tantùm ex ijs diſtinctè recognovi, P. Jacobum Bertric, P. Stephanum Binet, P. Petrum Coton; & eorum quemque eò clariùs agnovi, quò mihi cum illis major fueeat in Europa conſuetudo. Eos ego toto animi mei impetu deprecatus ſum, ut Cruci me commendarent, quò me ipſa reciperet, diſcipulum ejus, qui pependerat inter brachia ipſius. Cauſam attuli poſtulationis, quæ neq; unquam mihi aliàs, ac nè tum quidem etiam, cùm de Cruce meditarer, in mentem veniſſet; nempe, civem me Crucis eſſe, ea ſcilicet in urbe natum, cujus Eccleſia princeps ac Metropolitica Sanctæ Cruci dicata ſit.

In hoc eodem ſeceſſu deprehendi me, inquit, derepentè in officina Librarij, ſita in porticu, ſeu clauſtro S. Crucis in urbe mea natali. Sciſcitatus ex eo ſum, ecquem haberet librum de pietate, & officio tractantem? Ille ſibi unum eſſe quempiam reſpondit, quem haberet in pretio. Is mihi cùm præberetur in manus, unà vocem inaudij hujuſcemodi: Liber iſte continet illuſtres pietate viros, & fortia bello pectora: quæ verba veritatem iſtam animo meo impreſſerunt; Oportere me ſcilicet per multas tribulationes ingredi in regnum Dei. Ecce autem, ùt ex officina egreſſus ſum, eam ipſam undique Crucibus opertam conſpexi. Dixi librario, rediturum me iſthuc propediem, coëmpturúmq; ex eis, quod ſatìs foret, cupere enim me earum copiam; vidi autem omnis generis, & magno numero Cruces. Adeò ſcilicet vir optimus nihil, niſì Crucem ſpirabat, nihil optabat: & confecerat ipſe ſibi Litanias de S. Cruce, quæ poſt ejus exceſſum in chartæ fragmentis inventæ ſunt.

In eadem iſta ſolitudine, quâ ſupra modum à Barbaris vexabatur, Deus eum quoq; maximâ deſtitutione conſolationis exercuit. Verùm ſic eum rurſus ſolatus eſt. Cùm altæ jam nives eſſent, inquit, eram inediâ, frigore, nuditate ſemimortuus: eram Barbarorum lutum ac cœnum, opprobrium, & ludibrium hominum: mortiferos in animo meo angores, ex conſpectu negligentiarum, & delictorum vitæ meæ retroactæ; dolores mortis, quam de Barbarorum manibus, ùt ipſi mihi denunciabant, cogebar expectare propediem; & pericula inferni circumdabant me undique. Inter hæc verò vocem diſtinctè percepi, damnantis puſilli cordis mei contractionem, jubentíſque: *Sentire de Deo in bonitate*, méq; in ejus ſinum plenè, integréque conjicere. Percepi & iſta alia verba, quæ S. Bernardi eſſe credidi: *Servite Domino in illa charitate, quæ foras mittit timorem; meritum non intuetur.* Tempeſtiva prorſus ea monita fuêre: neq; enim ego tum agebar liberali atque amico, ſeu filiali timore; ſed vernili potius, ſerviliq; dejectione: neque ſatìs habebam ſpei atque fiduciæ; & pro gemitibus, quos pro malè factis in Deum debueram, eo triſtabar, quia me de medio vitæ tolli cernebam, ſiſtique Judicio, priuſquam ulla præ me miſiſſem opera bona. Itaq; ea verba me momento mutârunt; eadem diſpulêre moleſtias; méq; in amoris adeò vehementem conjecere flammam; ut priùs ea Bernardi verba magno impetu pronunciaverim, quàm ad me revenirem: *Non immeritò vitam ille vindicat noſtram, qui pro nobis dedit & ſuam.* Denique tantopere ſervi ſui pauperis animum Deus dilatavit, ut in pagum, cujus in introitu me mactandum rebar, gaudij plenus redierim.

Per idem illud captivitatis ſuæ tempus, quoties venationis aut piſcationis causâ prodirent pago ſuo indigenæ, Iſaacus vice jumenti ſarcinarij ad deportanda foras quidem alimoniæ neceſſaria, domum autem revehendas carnes ferinas, illis adhibebatur, nudis ſemper pedibus per altas nives, & concretum glacie ſolum incedens. Durante autem pluribus ſubinde hebdomadis eâ excurſione, lignandi cura illi incumbebat, & apparandi foci, cui neceſſaria ligna cedere, & ſuis humeris convectare cogebatur. Ipſe autem media in ſylva mapale ſibi è ramalibus in modum Sacelli interim contexebat, & Cruce in illo collocatâ, quidquid temporis ſuffurari poterat, coram eadem proſtratus contemplationi impendebat. Accidit ali-

 quan-

quando, ut ingenti carnium sarcinâ onustus in aliorum comitatu domum per 30. leucas remitteretur, cùm mulier prægnans infante ulnas, & carnium præterea onere prægrandi dorsum impedita, ex angusto ponticulo in rapidum profundúmque flumen delapsa est: cujus miseratione P. Isaacus in aquas è vestigio desilijt, & pondere liberatam, ad ripam ingenti suo periculo pertraxit; infantem verò ex hausta aqua & gelido frigore morientem sacris undis elutum, Cælo transmisit. Attonuit ea charitas nonnihil barbaros, donec ad pagum perventum est, ubi nullâ concessâ quiete jubetur prægrandem frumenti saccum ocyùs ad venatores portare. Cohorruit viro animus magnitudine oneris, quod tamen supremis viribus conatus aliquousq; deferre, cùm & virium imbecillitas, & glaciati soli lubricitas prohiberet ultrà progredi, coactus est domum redire. Ibì convicijs exceptum, & canem, jumentum iners, nihil nisì edere sciens, compellatum, damnant ad servitium hominis, è fætidissimo morbo in angusta casa computrescentis, ejus ipsius scilicet, qui Patri ungues crudeliter evulserat: cui ipse charitate, quâ filius amantissimo Patri posset, diebus 15. inservivit; quod idem obsequij genus paulò pòst alteri fædâ illuvie diffluenti, qui præ alijs crudeliùs in se desævierat, spontaneâ charitate exhibuit. Aliàs ex simili venatione fraudulenter senecio quidam domum illum revocabat, ut scilicet Manibus sui familiaris, quem diu ab expeditione in Huroniam non revertentem necatum credebat, Patrem immolaret. Jámq; is ignarus technæ, velut ovis ad occisionem, pagum repetebat, cùm repentè de incolumi amico allapsus nuncius, & mox cum captivis ex gente Abnaquiensi revertens victor ipsorum manipulus, improbum senis consilium iterum discussit, & in captivos furorem convertit, quos gaudio elati certatim cum sene omnes carnificant, torrent, mactant, ac demum per diram ingluviem devorant.

Quoties verò quies à venationibus, alijsque excursionibus dabatur, continuè Pater tres eorum pagos, quos Agneronons vocant, concursabat, Hurones captivos posthabito sui capitis evidenti periculo solando, expiando, & in Fidei constantia roborando. Unde paulatim ejus hospita ac Domina, quam Pater suam amitam ex beneficio vocabat, virtutum ejus admiratione capta, binas ei pelles cervinas commodavit, unam quâ se obvolveret, alteram cui incubaret. Sed paulò pòst iterum extremum vitæ subijt periculum: nam rabidus homo inopinatò irruens, duos ei validos ictus militari clavâ in caput inflixit, ut eliso ferè cerebro corruerit: conficiendus ab eo penitus, nisì ab accurrentibus prohibitus esset. Amita Patrem miserata, copiosè profusis lachrymis, quidquid deinceps in eum molirentur barbari, syncerè aperiebat, & ad subducendum se fugâ tam diræ immanitati hortabatur. At ipse patiendi pro Christo atrocissima cupidissimus, sicubi verberum & cruciatuum sibi illatorum instrumenta nancisci poterat, ea devotis osculis & lachrymis venerabatur; præsertim verò theatri illius fulcra, in quo fuerat tam dira perpessus, non poterat absq; gestientis animi lætitia intueri, quia divinæ in sua crimina ultionis fuerant instrumentum. Circumductus etiam aliquando ab hero suo per vectigalium pagos est, ad vanam victoriarum suarum etiam de Europæis ostentationem; quam ei mentem DEus evenire videri potest permisisse, ut per eam suorum in ea barbariæ electorum salutem operaretur. Nam Pater cujuslibet ejus vici domos singulas excutiens, quotquot moribundos reperit infantes (reperit autem in una aliquando domo quinque) baptizabat; idémq; adultis compluribus, ubi diuturnior mora præviæ instructioni favebat, beneficium impertiebat. Inter alios tum in Juvenem languentem incidit, à quo sic compellatus est: *Ondessou* (id Patri nomen inter barbaros erat) *ecquid me agnoscis? meministíne ejus beneficij, quod tibi primo in hanc Regionem Hirocensium ingressu præstiti?* neganti meminisse unquam illum sibi visum: *meministin'*, ait, *hominis ejus, qui in tertio pago Hirocensium, cui Agneronons nomen, cùm suspensus animi defectione penè fatisceres vinculorum quibus tenebare nexus incidit? Equidem rectè commemini*, respondit Pater, *sed eum ego nusquam adhuc deprehendi; pro eo tamen Deum crebrò supplex interpellavi. Ego ipse sum is*, inquit æger. Quem illico Pater complexu stringens, *ah quàm dolet*, subjicit, *quòd tui juvandi hoc in morbo copia mihi non sit! vides egestatem meam. Cupio tamen aliquid tibi, si libet, quàm quod tu mihi, conferre præstantius.* Annuentem extemplo docet Fidei mysteria, erigit ad cupiditatem & spem beatitatis; institutum, & scelera dolentem, Baptismo abluit, nec multò pòst plenum Deo & cælesti solatio, ad Superos transmittit. Tantâ vicissim suâ voluptate, ut illum 80. leucarum laboriosum circumductum, omnésque hactenus exantlatas molestias abunde sibi ejus partâ salute pensatas duceret. Toto eo itine-

itinere victus ei fuit sola agrestis portulaca, temerè per agros collecta, citra ullum condimentum calidâ duntaxat aquâ macerata.

Vix domum redierat, cùm iterum indicitur ex more piscatio, in locum septem octóve leucas ab Hollandorum statione remotum. Ibi dum consuetâ lignatione piscatoribus famulatur, nuncium clàm accipit, ipsum in pago reducem, ut vivus assetur expectari. Igitur multùm deliberans, utrùm periculo semet eximeret, tandem eâ solâ causâ, quòd vitâ modò servatâ posset ad eorundem salutem postliminio regredi, consilium suscipit præsenti discrimini caput subducendi, evaditq; in unam Hollandicarum navium, receptus, nequidquam querentibus injuriam barbaris, in Præsidij Præfecti domum, restituendus tamen eis in omnem carnificinam, nè fœdus violaretur, si non barbari muneribus & blanditijs pacarentur. Hìc senas hebdomadas avarissimo, unàq; immiti annonæ militaris curatori in custodiã commissus, sub tegularum tectum conclusus est, ubi locum alium solis disclusum asseribus habebat, sed adeò latè diductis, ut inseri juncturis digitus posset. Cùm igitur quotidie Hirocenses illuc induceret annonæ distrahendæ causâ, miraculo ducebat Pater, se illis sexcenties non fuisse proditum, cùm alioqui omnes domûs aditus pertinaciter obsessos tenerent, ut fugitivum deprehenderent: siquidem eos ipse distinctè semper videns, nè ab illis vicissim observaretur, laboriosè contracto conglobatóq; corpore, ternas quaternásq; continenter horas compresso omni screatu ac propemodum halitu, post fragmenta vetustorum vasorum delitescebat, nullò unquam per 6. illas hebdomadas prodiens. Adhæc victus ei nequitiâ curatoris non amplior suppeditabatur, quàm sufficeret præcisè vitæ fame non amittendæ; aquæ verò mensura quinto quoq; die afferebatur, quæ caloribus æstivis corrupta, ingentes stomachi cruciatus bibenti ciebat. Accedebat gravissimum tibiæ ex morsu canis, dum ad Hollandos profugeret, acceptum vulnus, ex quo illa jam cancro occupata immanem ei dolorem, & certum exitium afferebat, nisì peritus chirurgus accessisset.

Sedato jam nonnihil apud barbaros recuperandi Patris desiderio, Manatam, primariam illic Hollandorum arcem 60. leucis dissitam, navigio transmittitur: & perhumaniter à Præfecto, ipsisq; Batavorum Ministris acceptus, veste nigrâ, rebúsque omnibus necessarijs liberaliter instruitur. Certatim accolæ omnes accurrebant, visum hominem tam crudeliter deformatum, totiésq; extrema expertum: & ex præsidiarijs adolescens Polonus etiam pedibus Patris advolvi non dubitavit, articulos pedum & manuum Christi causâ mutilatos exosculans, & Dei Martyrem appellans: quem Pater libentissimè à Luthero traductum ad Catholicam Fidem voluisset, nisì ignorantia linguæ, & defectus inter meros hæreticos interpretis vetuisset. Quæ eadem causa non sivit eum plenè solari Catholicam mulierem Lusitanam, in cujus domicilium Arci vicinum aliquando descendens, maximam consolationem accepit, visis duabus sacris, Deiparæ videlicet & B. ALOYSII imaginibus, quas ipsa, nè deprehensæ eriperentur, in camini testudine suæ devotioni affixerat. Inter hæc ineunte Novembri navigium de more in Hollandiam soluturum erat, cui etiam Pater se committens, multis in via exercitus calamitatibus, in Angliæ portu quodam, ad quem adulto Decembri applicuerant, etiam vitæ periculum adijt, despoliatus vestibus omnibus, & sclopo jam pectori admoto interimendus, nisì repentè Gallum se professus fuisset. Indè carbonario Gallorũ navigio discedens, postridie in pervigilio Nativitatis Dominicæ portum inferioris Britanniæ, quæ prima Galliæ Anglis obversa regio est, tenuit; ac primò omnium in templum divertit, peccata confessus Sacro interfuit, & Divinum epulum, quantâ cordis exultatione post tantum illius fruendi intervallum! libavit. Acceptus deinde est liberaliter à tenuibus pagi incolis pro exule ab Hibernia Catholico: at ubi laceratarum fœdè manuum causam edixit, incredibile dictu est, quanto eum studio universi recreare connisi sint. Duæ virgines illi duos ternósve solidos in stipem contulêre, & mercator Rhedonensis illac fortè transsiens eqvum, quo ad proximum Societatis Collegium veheretur, concessit.

Die 5. Januarij bene manè An. 1644. pulsavit fores Collegij Rhedonensis, & alieniore habitu minimè agnitus, Rectorem, novorum Canadensium obtentu accersit. Is patentium de more literarum ab Hollando Gubernatore, quibus persona Patris & nomen indicabatur, incuriosus, interrogare multa de rebus Canadicis, atque adeò *sciretne superesse P. Isaacum Jogues, an trucidatum à barbaris, à quibus captum audîsset.* Cui Pater, *super est*, inquit, *ille, & hic ipse est quicum colloqueris*; & ex templo ad pedes Rectoris procumbens, bene ut sibi precaretur oravit.

vit. Rector novitate spectaculi æquè lætus atque attonitus in domum inducere, arctis amplexibus adstringere pectori; gestire domestici, & diversa mirabundi, quisq; pro ingenio, universi percontari, & veluti hominem redivivum pendentes oculis atq; auribus circumstare. Profectus indè pòst paulò Parisios, ibi pari spectaculo fuit: neq; Regina potuit dissimulare commiserationem, Barbarorum rabie in tanta crudelitatis indignitate conspectâ. Porrò haud admodum diu demoratus in Gallia, cùm triumphalis Provinciæ cupido urgeret, simul ac sui spectandi copiã, quibus ex officio decuit, abunde fecit, otioso ab rebus alienis animo Rupellam concessit, indéq; factâ transmissione iterum ad Hurones, Montrealem Gallicæ potestatis arcem, ubi pristinarum ejus virtutum odor etiamnum fragrabat, applicuit. Interea temporis dum abest in Gallia P. Isaacus, Gallos inter & Hirocenses de pace convenit; cui firmandæ, suóq; nomine & autoritate honestandæ, Gubernator è suis eò duos ablegare cùm decrêsset, unum itidem ut è nostris adjungeret consilio futurum & solatio, Moderatorem in ijs oris Sociorum oravit. Idoneus præ alijs P. Isaacus & gentis, & morum ejus, ac linguæ prudentiâ visus, invitatur à P. Hieronymo Lallemant Superiore per literas ad eam itionem. Ipse literis acceptis in hæc verba respondit: *Literæ, quas mihi R. V. scribere dignata est, versantem in Exercitijs me occupaverunt, quæ fueram aggressus in digressu lintris, qui literas nostras vehit; eo delecto tempore propter silentium, quo intentis venationi barbaris frui conceditur. Crederésne Pater in apertione literarum tuarum contremuisse principiò cor meum, tanquam vereretur, nè quod avidè concupisco, quódque in pretio debet esse spiritui meo, illud ipsum eveniret! Miserabilis naturæ conditio retroactorum recordatione cohorruit; sed eam Dominus noster, quæ est ejus benignitas, illico tranquillavit, tranquillabitq; imposterum ampliùs. Ità Pater; id unum quodcunque vult DEus, & ego volo, vel cum vitarum mille periculo. O quàm me pœniteret, olim tam honestæ neglectæ occasionis! posséмne æquo animo pati per me stetisse, nè ulla quæpiam animarum salutem adipisceretur? Confido bonitatem ejus, qui mihi præteritis casibus nunquam defuit, deinceps quoq; præsto fore. Ipse mecum cunctas quæ se possunt obijcere difficultates calcare potentes sumus. Arduum id est quidem obversari in medio nationis pravæ, sinè Missa, sinè Sacrificio, sinè Confessione, sinè Sacramentis: verumtamen ejus sancta voluntas suavísq; dispositio eo pretio digna est. Idem ipse qui nos absq; hisce præsidijs menses vicenos aut duodeviginti suâ gratiâ tutatus est, eundē nobis favorē minimè denegabit; quippe qui nos nequaquam ingerimus, neq; hoc iter alio, quàm illi placendi studio, adversùs omnem naturæ propensionem, subimus. Eum qui mecum venturus est oporteret bonum hominem esse, virtute præditum, tractabilem, atq; imperij patientem, juxtà & animosum, & cupientem pati quippiam pro Dei gloria. Conduceret item si lintres cavare nôsset, ùt citra Sylvestrium opem possemus ultro citróq; commeare.*

Deliberato itaq; itinere, à loco cui trium amnium nomen est, per munitionem Richelieu navigio discesserè 30. Maij, Anno 1646. & post aliquot dierum navigationem pedibus iter ingressi sunt, suis onusti sarcinis & impedimentis, donec aliquot superatis amnibus Arcem Auriacam, quæ prima Hollandorum statio est, 5. Junij tenuêre. Indè 17. ejusdem digressi ad primum Hirocensium pagum bidui spatio, pace mutuis firmatâ fœderibus, eâdem viâ, ijsdémq; incommodis ad Triamnem rediverunt. Verùm P. Isaacus vix trimestri inter suos commoratus, impotens ejus desiderij, quo flagrabat prædicandæ Hirocensibus Fidei, vel fundendi eâ causâ sanguinis inter ipsos, denuo se in omnes eas ærumnas injicere statuit, hisce priùs ad quendam Sociorū in Galliam datis literis. *Heu mi charissime Pater, ecquando tandem ei servire ordiar, eúmque amare, qui nos amare nunquam exorsus est? Ecquando me illi ex integro tradere incipiam, qui se mihi sinè exceptione totum tradidit? At ego quanquam summè miserabilis sum, & collatis mihi à Deo hac in Regione benefactis perperam malignéq; respondi, animum tamen minimè despondeo; quoniam illi quidem video curæ esse novas identidem opportunitates, quibus mihimet ipsi moriar, méque cum ipso individuè conjungam, suppeditare; quò me scilicet meliorem efficiat. Unde mea in Deo sita fiducia est, qui ad exequenda consilia sua nostræ opis non eget. Nostrum est operam dare, ut ei fideles existimamus; neq; per socordiam ejus opus corrumpamus. Confido abs te mihi eam gratiam impetratum iri à Deo. Et post tantam in ejus obsequio segnitiem, tandem ei servire diligentiùs inchoabo. Quòd si ei missioni impendar, ibo, nec (ità præsagit animus) redibo. Verùm bene mihi beatéq; fuerit, si collibuerit Deo ibì sacrificium, ubi occepit, explere; & perparum illud sanguinis, quod ibì fudi, pignoraverit illi eum omnem, quem venis omnibus corporis cordísq; fundendum gero. In summa, populus ille Sponsus mihi sanguinum est, hunc mihi despondi san-*

sanguine meo. Bonus Magister noster & Dominus, qui eum sibi acquisivit sanguine suo, eidem portam, si placet, aperiat Evangelij sui, unáque quatuor alijs nationibus illi fœderatis, quæ finitimæ sunt. Vale mi chare Pater, DEúmque obsecra, ut me sibi nunquam separandum conjungat.

Igitur 24. Septemb. ejusdem anni 1646. unà cùm adolescente Gallo Joanne Lande profectus, paucis comitatus Huronibus & Hirocensibus, à quorum istis in itinere paulò pòst perfidiosè destitutus est. Ecce autem vixdum patriam illorum ingressus, unà cum Joanne adolescente malè verberibus excipitur, & ad nuditatem usque despoliatus, perlevi duntaxat flocco, quo pudori consuleret, concesso, ad oppidum pertrahitur. Incesserat enim, mali genij rebus suis timentis instinctu, stulta illa barbaros opinio, diabolum in suas terras à Patre pro Christo inferri, qui morbos pestésq; crearet: unde efferatâ perfidiâ mortem illi in diem sequentem decernunt. Is erat 18. Octobris, quo sub vesperam evocato ad cænam, percussor post januam tugurioli latens inopinanti Patri, dum limen subit, ferrum illisit in caput, & humi strato cervicem illico præcidit, atq; in vallo sublimi hastâ defixit, unà cum Joannis adolescentis capite, quorum corpora in profluentem abjecta sunt.

Hic exitus fuit ærumnosissimæ Patris Isaaci vitæ, inter tam atrocia supplicia nihil se unquam pati cogitantis, inter tam pretiosa merita mortalium omnium se inertissimum, & Societatis veste indignum, sincerè æstimantis. Nihil illi esse gravius atq; molestius, quàm laceras manus spectandas efflagitari: quod ut postulanti Reginæ Christianissimæ faceret, oportuit à Superioribus id imperari. Nullos unquam in vita propensiùs amavit, quàm à quibus atrocissima pertulisset; hinc medias inter barbarorum atrocitates nunquam averso ab illis animo fuit, sed eâ commiseratione spectavit, quâ Mater filium furentem amentiâ solet: aliàs tanquã divinæ in sua peccata ultionis ministros venerabatur; quo etiam more jam indè à pueritia suæ correctionis authores impensissimè amare consueverat. Quin & ipsas injurias solebat pro ijs, à quibus patiebatur, Deo offerre: unde creditum est salutem æternam percussori ab ipso impetratam, qui comprehensus à Gallis summâ voluntate Baptismũ suscepit, & commeritum supplicium lætus etiam, & beatitatis spe hilaris subijt. Tanta autem vitæ illius fuit innocentia, ut cùm à diuturna illa Hirocensium captivitate redux omnia pectoris sui arcana ex more Societatis Superiori patefecisset, is sanctè asseveraverit, nihil in eo deprehendisse gravius, quàm spe citæ mortis oblectatum aliquantisper fuisse, tanquam eximi calamitatibus immoderatiùs desideràsset.

P. ANTONIUS DANIEL.

Osteaquam crudeli barbarorum Hirocensium perfidiâ violatum per necem P. Isaaci cum Gallis & Huronibus est pacis fædus, novo veluti furore & œstro perciti, in agros atque oppida Gallicana cœpere incursiones facere, fædéq; grassari terrore, cædibus, rapinis. Oppidum primò quoddam sat frequentatum adorti cùm devastâssent, universos ibi præter paucas mulieres, horrendis cruciatibus priùs excarnificatos, magnâ parte suæ gulæ immolârunt. Nihil proinde sequentibus annis inter Hurones ampliùs securum, nihil immanissimis latronibus impervium, non tantùm itinera viatoribus, sed ipsa etiam oppida hospitibus suis intuta. Versabatur in Huronia per idem tempus P. Antonius Daniel, natione Gallus, unus ex primis Apostolicis gentis illius operarius, qui A. 1633. ad Fidem Christi prædicandam eò penetraverant. Quindecim ipsos annos ea in expeditione laboraverat, invictâ patientiâ, excelsóque in rebus arduis animo; ea omnia perpessus, quæ citra mortem pati quisquam in humanis potest. Victus illi communis cum barbaris, insuetus & pertenuis, qui perpetuam inter Europæos inediam æquaret: peregrinationes assiduæ aquâ terrâque, neq; alia in ijs diurna nocturnáve hospitia, quàm obviarum rupium cavernæ, aut exesarum arborũ foramina. Ad hæc onera omnia & sarcinæ proprijs semper vectanda humeris, & per amnem S. Laurentij, qui creberrimis scopulis interruptus triginta minimùm ex intervallo locis navigabilis esse definit, ipsa navigia cum oneribus ad bina sæpe milliaria transportanda, & plus quinquagesies, ubi minor aquarum copia est, vadandus. Per hunc Antonius ultro citróque assiduè commeando, inter perpetua ab

P. Antonius Daniel Gallus Soc: IESV, Sagittis et bombardis ab Hirocensibus Idololatris confixus, et unà cum Templo combustus, apud Hurones in Nova Francia. 4. Julij. A. 1648.
C. S. d. M. K. f.

Hiroquijs pericula, Apoſtolicis laboribus plus 1700. barbarorum capita paucis annis ferociam dedocuit, & ſalutari lavacro Chriſto peperit: cùm inſperata Hirocenſium in eas partes incurſio, bene cœpta omnia perturbavit.

Captatâ namq; per Huronum ab oppidis ſuis abſentiam opportunitate, quorum pars Quebecum ad nundinas, pars in alios conterminos hoſtes bellum ſecuta diſceſſerat; repentè oppidum S. Ioſephi, complexum familias ſupra 400. invadunt, cui procurando per illud tempus impoſitus Pater, incolas ad inſignem morum innocentiam, & eximiæ Religionis ſupra cæteros pagos famam provexerat. Inſtauraverat ille paulò antè, veluti imminentis ſupremi certaminis præſagus, animum octiduanis S. Ignatij Exercitijs, & die 4. Julij, qui item quartus à ſacro ſeceſſu finito erat, manè ad primam lucem Deo Sacrificium in magna oppidanorum frequentia peregerat; cùm illis etiamnum in Æde ſacra comprecantibus clamor hoſtium exaudiri, totóq; oppido cœptum trepidari & diſcurri, alijs arma, fugam alijs corripientibus. Pater in publica trepidatione impavidus, ante omnia illos, quos catecheſi jam imbutos à Baptiſmo tantiſper diſtulerat, aquâ ſimul conſperſos (nam ſingulos abluere, temporis & multitudinis circùm ſe conconfertæ anguſtia prohibuerat) luſtravit: tum per ſingulas caſas diſcurrens, quotquot erant infantes, decrepiti, ægroti, ijsdem myſterijs æternitati præparavit. Interim hoſtis ſuperato vallo oppidi potens, obvios quoſque cædere, ferro, catapultis, & omni telo ferire,

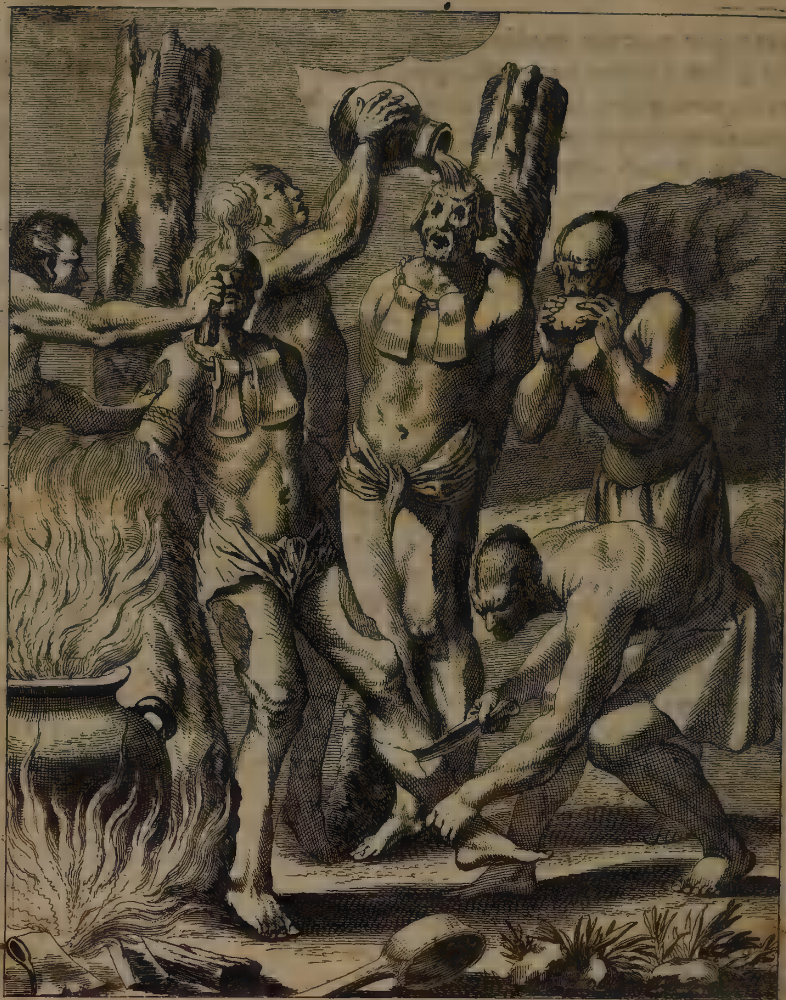
rire, trucidare: per quorum medium elapsus Pater, in Ædem sacram properat, quo plerosq; Christianorum spes salutis æternæ, & multos catechumenorum metus Inferni, omnes desiderium in loco sacro vitam ponendi perpulerat. Igitur omnes misericordiam Dei implorantes, & peccata sua amarissimis lachrymis deflentes, catechumenos quidem Baptismate ritè abluit, reliquis autem sacræ absolutionis donum impertit; tum ardentissimo charitatis fervore inflammatus, omnes ad moriendum pro Christo exhortabatur: *Agite fratres mei, hodie erimus in Paradyso! hoc credite, hoc sperate, ut vos Deus æternùm amore suo beatos efficiat.*

Hoc dum maximè agit, subjectis toto oppido jam ignibus ardebant casæ, & barbari à privatis mapalibus, in sacram Ædem inconditis horrendisq; clamoribus ruebant. Quos ubi Pater glomerari advertit, fugam, quà liber etiamnum patebat exitus, suis imperat; ipse ut hostem tantisper, dum illi evadant, demoretur, adversùm procedit, & quod meritò stupeas, unus barbari militis impetum divinâ quâdam vi infringit, circumsistentibus, neque ultrà proruere audentibus Hiroquijs. Et cùm armati inermem tot unum nullo negotio opprimere, & vivum in potestatem & vincula redactum, ad immania supplicia servare possent, arcano quodam divinitus horrore consternati formidârunt accedere; sed denso imbre sagittarum & plumbeâ glande eminus obruere tutiùs habuêre. Earum unâ ictu lethali per medium pectus transfactus, & amabile JESU nomen identidem ingeminans, felicem pro oviculis suis, & supremo earum Pastore animam edidit, eâdem 4. Julij, A. 1648. Multis dilectissimorum sibi Huronum ea circa Patrem hostium demoratio ad fugam & salutem fuit: in cujus demum exanime corpus securè deſævituri, tantâ rabie effusi sunt, ut nè unus quisquam hostium fuerit, qui non ei vulnus intulerit, dum vulneri locus fuit. Ignis demum Templo illatus, injectum Patris cadaver ad cineres usque consumpsit, ut nulla vel tenuissima ossis particula, quæ servari ad venerationem posset, inventa fuerit. Cujus rei causam indaganti Sacerdoti cuidam nostro, sanctitatis præcipuæ, & probatissimæ humilitatis, cui semel iterúmq; post mortem gloriosus comparuit: *ecquid consilij fuerit divino Numini, in ea tam indigna barbarorum sævitia, ad abolendum penitus servi sui corpus permittenda?* respondit P. Daniel: *magnus Dominus, & laudabilis nimis! qui horum sui servi opprobriorum contumeliarúmq; respectu, multas mihi animas è purgatorijs ignibus erutas dedit, quæ meum in cælos triumphum ornarent.* Visus autem tunc est augustiore, & quodam cælesti vultu, annos ætatis circiter 30. præferens, quanquam 52. egisset in vivis. Patribus autem in exilium, Hirocensium ferociâ exactis, sollicitéque in medium consultantibus de re Christiana promovenda, conspicuus idem adfuit, cælestique ardore hortatus est, ut salutem eorum barbarorum strenuè pro Dei Gloria procurarent.

P. JOANNES DE BREBEUF.
P. GABRIEL LALLEMANT.

Uod in propera & mitiore P. Antonij nece crudelitatis omissum est à Barbaris Hirocensibus, id eum fænore pensatum est anno sequente, in atrocissima duorum istorum Christi pugilum carnificina, quorum certamen enarrare nunc aggredior. P. Joannes de Brebeuf honestâ in Gallijs familiâ natus, & in Societate Coadjutor Spiritualis, postquam in novam Franciam quinquennio ante P. Antonium, id est A. 1625. trajecit, tyrocinium Apostolicæ missionis posuit in montanis Quebeco adsitis, quorum sylvestres incolas totam hyemem, per loca saltúsque altâ nive rigentes, linguæ eorum etiamnum ignarus concursando, majorem patientiæ quàm animarum fructum, omnis esculenti cui insueverat expers, reportavit. Primus deinde labor fuit novæ atq; insolentis linguæ studium, nullo neq; doctore, neq; interprete, per suam solius industriam: quâ sufficienter instructus, primus omnium fuit, qui ad Hurones populos Evangelium Christi pertulit A. 1626. meritò Apostolus eorum cognominatus, utpote qui nullum in aditu Christi cultorem reperiens, amplius septem millia in decessu reliquit. Occupato violentis Anglorum armis A. 1631. Quebeco, in Galliam ejectus est; ijs autem, recuperatâ à Gallis munitione, iterum pulsis, quartum post annum stationem repetijt, totámq; deinceps ætatem Huronum saluti expendit: majo-

P. Ioannes de Brebeuf, et P. Gabriel Lallemant. Galli Soc: IESV. excoriato vertice, subulis sub vngves infixis, ferventibus aqvis baptizati: in locum evulsorum oculorum ardentibus prunis inditis, ignitis appensis securibus, toto corpore ustulati: ac demum plurium horarum tormentis, rescissis undiq; et voratis eorum carnibus, membratim pro Christo discerpti ab Iroqvesijs in nova Francia. A, 1649. 16. et 17. Maij.

majorenè animarum zelo, an moriendi pro Christo desiderio, meritò ambigas, ùt cujus in scriptis nihil crebriùs occurrat, quàm similia verba: *sentio me vehementer impelli ad moriendum pro Christo. Ardentissima decem continenter diebus in me persensi Martyrij desideria.* Quibus demum scilicet incitatus, hisce verbis Martyrij exequendi votum concepit: *quid retribuam tibi Domine mi IEsu, pro omnibus quæ retribuisti mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen tuum invocabo. Voveo ergo in conspectu æterni Patris tui, sanctique Spiritûs, in conspectu Sanctissimæ Matris tuæ, castissimiq; ejus Sponsi Josephi, coram Angelis, Apostolis, & Martyribus, Sanctisq; meis parentibus Jgnatio & Francisco Xaverio: voveo, inquam, tibi Domine mi JEsu, si mihi unquam indigno famulo tuo Martyrij gratia misericorditer à te oblata fuerit, me huic gratiæ non defuturum: sic, ut imposterum licere mihi nunquam velim, aut quæ sese offerent moriendi pro te occasiones, declinare (nisi ità fieri ad majorem tuam gloriam judicarem) aut jam inflictum mortis ictum non acceptare gaudenter. Tibi ergo Domine mi JESU & sanguinem & corpus, & spiritum meum jam ab hac die gaudenter offero, ut pro te, si ità dones, moriar, qui pro me mori dignatus es. Fac ut sic vivam, ut ità mori tandem me velis. Ità Domine, calicem tuum accipiam, & nomen tuum invocabo, JEsu, JEsu, JEsu.*

Cùm verò persæpe deinde mors illi à barbaris decreta, & dies etiam necando indictus esset, ipse decretoriam horam impavidus expectans, & interim eventûs securus, inque animarum quæstum toto conatu intentus, meruit sæpius Christum IEsum videre

dere modò gloriosum, modò autem, & crebriùs quidem, Cruci suffixum, aut eam bajulantem, quam ipsam in Patris humeros deponere se cupere ostendebat. Iterum Anno 1640. ostensa illi Crux ingentis molis est ex ea parte, quâ Hirocenses spectabat, quæ non uni ipsi, sed omnibus, quotquot ijs in oris elaborabant, Socijs prægravandis sat esset. Quâ videlicet aut ei per tam immanes cruciatus inferenda mors, aut in omnes universim Socios paulò pòst concitata calamitas signabatur. Id quod etiam portendere videbantur quàm plurimæ Cruces, in suis Sociorúmque vestibus aliàs ipsi visæ: quarum admiratione captus: *cùm nocte insequente*, scribit ipse de hac sua visione, *studerem in oratione me conformare Divinæ voluntati, & dicerem: Domine fiat voluntas tua: Domine quid me vis facere? audivi interiùs mihi dici: tolle, lege. Manè igitur facto cepi in manus libellum aureum de imitatione Christi, & incidi in caput de Regia via S Crucis. Ex eo insecuta est in anima mea magna pax & quies, in omnibus casibus occurrentibus.* Subjungit postea iterum: *In Sacello Sanctæ MARIÆ dum preces fierent ante cœnam, mihi visus sum videre maculas sanguineas in vestibus omnium nostrorum, & meis etiam, ità ut nemo exciperetur: quod me movit in admirationem.*

Porrò quanto furore arderent dæmones mala his Crucibus designata ipsi inferre, & omni ratione illum de medio tollere, aliâ visione sibi à Deo demonstratum ità idem perscribit: *Sub Examen vespertinum conscientiæ, & Litanias B. V. mihi visus sum videre ingentem catervam dæmonum ad me venientium, ut me devorarent: sed nullus potuit mihi nocere. Et ij quidem qui præibant, similes erant equis inusitatæ magnitudinis, sed erant pilo crispo & ob longo tanquam hirci: cæterorum figuram non memini; sed hoc scio, tot támq; diversas fuisse eorum formas, adeóq; terribiles, ut nihil uspiam viderim simile. Duravit hæc visio per spatium unius Miserere. Non memini me timuisse, sed jactâ meâ fiduciâ in DEUM, dixisse: facite quodcunq; permittet vobis DEUS; non enim capillum de capite meo avelletis, sinè ejus nutu & imperio.* Objectum etiam illi aliquando fuit mortis, quemadmodum pingi solet simulachrum, nudis ossibus, spiculum in Patrem furibundo jactu emittere connisum. Sed cùm imperturbatus ille totum vulneri pectus offerret dicens: *fiat voluntas DEI*; inane telum & spectrum evanuit. Manè autem cognitum eventu est, quid visum portenderit. Pridie namq; perfidus quidam ex Huronibus in pagum, ubi tum Pater diversabatur advenit, & convocato incolarum concilio, novem ferreas secures, pretiosum ijs terris donum, in munus obtulit, si in necem Patris consentirent. Sed rejectus tandem post longam deliberationis fluctuationem improbus unà cum dono est. Deniq; creberrimis se Christi Domini, DEIparæ, S. Josephi, Sanctorúmque visitationibus, orationis tempore recreatum, passim in adversarijs suis testatum reliquit; videlicet: *subitò raptu avulsum se à se ipso, cum Christo Domino tam familiariter fuisse congressum, ut eum verba salutis loquentem audiret: evectum fuisse in complexum Dei, totum illi adhæsisse, in corde Christi requievisse. Die 27. Maij,* loquitur idem, *An. 1640. S. Spiritûs adventui sacro, tempore Examinis serotini mihi visus sum videre rosam pulcherrimam, quæ post spatium unius Miserere evanuit. Omniáq; visa mihi sunt ardere circa me ingenti igne: & tum sensi me interiùs inflammari ad ardentiorem amorem Dei.*

Fuit, cùm montem spectavit Sanctis undiq;, sed maximè Virginibus coopertum, cujus in vertice Virginum Regina plena majestatis consederat. Interdum solo vestimentorum ejus, vel extremæ pallij fimbriæ conspectu, tam inusitatâ luce se offundi sentiebat, ut ferendo non esset, neq; attollere in Virginis faciem oculos auderet, nè opprimeretur ab ejus gloria. Quæ talia cùm penè ipsi essent quotidiana, occultissima tamen semper, præterquam Confessario & suis Præsidibus habuit, & tam profundæ remansit humilitatis, ut omnium se vilissimum ex animo reputans, omnibus se dictis & factis postponeret. Et licèt, non ea tantùm, quæ statum suum concernebant, sed ipsa adeò cordium arcana frequenter pervideret, eodem tamen authore DEO percepit, quàm oporteret in omnibus ex Moderatorum pendere arbitrio. Nam *dum meditando de vita Christi occulta,* scribit ipse, *ruminarem verba illa: & erat subditus illis: venit mihi in mentem rogare: Domine quid me vis facere, tum circa victum, austeritates, mores, naturam, tum circa tempus orationis? Responsum est mihi, quod olim Paulo: vade ad Ananiam, & ipse dicet tibi quid te oporteat facere. Statui igitur eo die, inposterũ non me meo consilio regere, neq; peculiarem Dei ductum expectare per visiones, sensus, & revelationes, sed me totum arbitrio Superioris permittere, tum circa ea quæ exteriora sunt, tum circa ea quæ interiora: neq; quidquam ampliùs facere aut aggredi, sinè ejus pravio consilio.* Ità autem suave sibi esse dicebat alieno ductu, non suo ferri,

quàm infanti maternis gestari brachijs, foveri sinu, qui suo niti gradu, ùt maximè velit, non queat. *Agnovi in me*, ait idem, *nullum esse talentum, tantùm me pronum esse ad obedientiam. Visus sum mihi aptus ad januam custodiendam, triclinium parandum, faciendam culinam. Geram me in Societate ac si essem mendicus, per gratiam in eam admissus, & omnia mihi cogitabo fieri ex mera gratia.*

Et verò non tantùm vilia hæc munia, quoties licuit, promptissimè executus est, sed etiam Sacerdotali gradu indignum se ratus, Fratrum numero apponi flagrantissimè expetijt: cùm tamen animo vasto, rerum magnarum capaci, & dotibus ad gubernandum præclaris abundaret. Verùm ad hæc ille in se animadvertenda nunquam oculos convertit, sed tanquam omnium mancipium in pedestribus itineribus, quæ sæpe 30. continuos dies extendebantur, gravissima onera subire humeris, & sociorum impedimenta quoad posset gestare: si aquâ veherentur, diem totum remo insistere, primus in flumen, ubi necessitas posceret, desilire, postremus exire, rigentibus trementibúsq; frigore membris. Manè comitibus adhuc consopitis surgere, cibum parare, noctem orando Deo, & quæ Regula Ordinis præscribit, exequendo impendere: dicere solitus, noctes homini eò concessas, ut cum DEO solus, dies, ut cum proximis, Dei & salutis eorum causâ ageret. His addebat flagellationes per diem binas & ternas, cilicia, jejunia, & quidquid pia crudelitas sanctis hominibus in seipsos persuadet. Et cum his tamen omnibus sæpe querebundus cum Deo & Præsidibus expostulabat, Crucis Christi nullam particulam sibi obtingere, sic ut paulò ante mortem de se annotârit: *Timui meam reprobationem, eò quòd nimis suaviter hactenus egerit mecum DEUS. Tunc bene de mea salute sperabo, cùm patiendi occasiones se dederint.* Ità cogebat eum sentire de se immensum, quo fruebatur, animi gaudium in asperis & duris rebus: quibus si exerceretur, tanto acquiescebat interiore gustu, ut lætitia cordis in os & vultum, & totum ipsius corpus redundaret. Quantam autem in omnes, etiam capitaliter sibi infensos præferret mansuetudinem, optimè explicuit Sociorum unus, ità de ipso testatus. *Duodecim omnino sunt anni, ex quo agere cum Patre Joanne familiariùs cœpi, ejúsq; motus animi omnes observare, curiosus satis inspector. Vidi eum Superiorem, inferiorem, æqualem omnibus: nunc res temporales administrantem, tumultuosum sæpe negotium: nunc missionibus vacantem, actuosum opus & difficile: cum Gallis, Barbaris, Christianis, Infidelibus: amicis, inimicis, impijs, blasphemis tractantem; maledictis, calumnijs, plagis, ac verberibus oppressum usque ad sanguinem: nunquam tamen nè semel quidem in eo levioris iræ non modò commotionem deprehendi, sed nè indicia quidem: pacato semper animo & tranquillo subibat omnia: in silentio & patientia ùt plurimùm: si loquendi locus esset, in mansuetudine & lenitate verborum.* Unctus nimirum hoc lætitiæ & benignitatis oleo fuerat cælitus à Christo Domino, qui ei sacris Exercitijs An. 1634. occupato, spineâ redimitus coronâ apparuit, & amicâ voce pollicitus est: *habebis*, inquiens, *deinceps unctionem Spiritûs in verbis tuis.*

Simile quid iterum sibi factum A. 1640 testatur in hæc verba: *Die 30. Martij cùm post Missam intus me collegissem, ut Christum in me loquentem audirem, mihi visus sum videre manum, nescio quo oleo cor meum linientem, & omnia interiora mea: ex qua visione summa animi mei pax & tranquillitas consecuta est.* Paucos post dies hoc alterum adnotat. *Aprilis die 11. cùm in Residentia S. Josephi exorta fuisset seditio, in qua Petrus Boucher* (is erat puer domesticus) *vulneratus in brachio fuerat, & P. Chaumonnot & ego vapulâssemus; omnésq; injurijs affecti, minùs territi, & exire è vico jussi essemus ab Oudihoahorca* (is erat impius Apostata) *& alijs ejus vici ducibus: serò cùm de ijs omnibus Deo gratias agerem, & licèt animo inquietus pressúsq; curis, tamen voluntatem meam divinæ conformare studerem; visus sum mihi videre Beatam Virginem, eo modo, quo depingitur, desolatam, & tribus ensibus in corde vulneratam, sensíque interiùs quasi mihi diceretur: Beatissimam Dei Matrem etsi valde afflicta fuisset, fuisse tamen semper cum Divina voluntate perfectissimè conformem: eámq; mihi exemplum esse debere in omnibus adversitatibus.* A. itidem 1640. sic scribit: *perspectis meis peccatis, iísq; gravibus atq; innumeris, vidi D. JESUM divinæ misericordiæ brachia extendentem ad me benignè complectendum, præterita mihi condonantem, omnia oblivioni dantem, suásq; gratias in me exsuscitantem, atque adeò me ad summam secum amicitiam vocantem, dicentémq; sicut dictum est de Paulo: Vas electionis est iste, ut portet nomen meum in gentibus; ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Itaq; gratias egi, obtuli me, & dixi: fac me Domine virum secundùm cor tuum: doce me quid me vis facere, nihil inposterum me separabit à charitate tua, non nuditas, non gladius, non mors, &c.* Hoc edem incensus zelo coram Deo exclamabat: *O uti-*

O utinam barbari Canadenses converterentur, & non amplius DEum offenderent, sed eum ardenter amarent, etsi mihi subeunda essent omnia tormenta, quæ captivi subire solent in his Regionibus! Paratum cor meum DEus! Domine JESU Christe Redemptor meus, tu me tuo sanguine & morte pretiosissimâ redemisti: ideo promitto me totâ vitâ meâ tibi serviturum in Societate JESU, in salutem animarum, & nulli alij, nisi uni tibi, aut propter te serviturum: id quod meo sanguine, & meâ manu subsignavi, paratus totam vitam meam tam libenter, quàm hanc guttam profundere. Rogatus à quodam Sociorum, an non ipsi durissimum futurũ esset, si quando in hostium manus incideret, toto corpore vestibus spoliari, cogíq; sic planè nudũ ingredi? abnuit grave id sibi fore: *ea enim*, inquit, *tum esset voluntas Dei: neq; tum mihi attenderẽ, sed uni Deo, cujus imperijs parerem.* Percontanti rursum, an non flammas horreret & tormenta ignium? *omnino*, inquit, *horrerem maximè, si vires meas metirer, & naturæ imbecillitatem: neq; enim satis par forem, vel muscæ unius morsui patienter ferendo. At spes mea in Deo est, Deiq; gratia, cujus auxilio adjutus, non magìs perhorresco cruciatus ignium, quàm punctionem aciculæ.* Sic ille nimirum his duobus nitebatur præsidijs, sui diffidentiâ ipsius, Deíque fiduciâ.

Neque tamen cùm ad excelsa aspiraret, levia aspernabatur: dicere solitus, in via virtutis nihil esse non excelsum, & cruces facilè ascensum ad excelsa præbere. Paupertatis tantum in eo studium fuit, ut præter novi Testamenti volumen, Breviarium, libellũ Thomæ Kempensis de imitatione Christi, librúmq; unum quempiam de argumento virtutis, quem ex officio legeret, itémque coronam B. Virginis, quam quotidie recitabat, nihil admodum aliud quidpiam haberet, ac nè unam quidem imaginem, sacrúmve nummum, quæ pueris aut alteri unquam dare posset. Quàm ea verò grata Deo atq; accepta inopia fuerit, sic intellexit: cùm A. 1637. videre sibi visus est ingentem planitiem, triumphalibus passim fornicibus distinctam, numero infinitis, pulchritudine admirandis. In medio sita Regia miræ elegantiæ, invisâ ignotáq; materiâ, divinæ magìs artis quàm humanæ opus; ipse mirari attonitus domum tam nobilem, & cùm vacuam cultoribus esse cerneret, magìs etiam obstupescere. Sed illico intellexit, ijs paratas eas ædes esse, qui tecto paupere atq; humili, fumosáq; casâ, ob Dei amorem contenti forent. Castimonia in eo, media in barbaria, ipsóque, ùt dici potest, in Regno libidinis, adeò semper integra atque illæsa, quàm pupilla in oculo solet, fuit. Cùm remoto arbitris loco fæmina, quæ illi fortè in obvio fuit, haud obscuris ejus fidem verbis tentavit, ipse nullum contrà verbũ rependit, sed silentio pugnavit, & signo Crucis: cujus objectu dæmon, habitum ementitus mulieris & vocẽ, ex oculis devictus evanuit. Par corporis castitati conscientiæ puritas: cujus tanta innocentia fuit, ut annis ante mortem circiter 20. sic in adversarijs scriberet: *Non agnovi in me ullam affectionem ad peccatum veniale, ità ut delecter in aliquo peccato veniali committendo. Eligerem potiùs infernum, quàm vel minimum peccatum. Statui odisse quodcunq; peccatum odio implacabili, quia unicum est malum Dei, quia unicum est malum hominis, quia summè displicet Christo dilecto meo.* Et paulò pôst subdit, quod mirêre; *nè me Deus tanquam infructuosam arborem succideret, oravi, ut me dimitteret adhuc hoc anno, & promisi me meliores fructus allaturum.* Dixit etiam aliquando uni Sociorum, *nunquam abs se quæsitam, ex quo inter Hurones esset* (erat autem tunc anno jam undecimo) *nè semel quidem in vescendo ciborum voluptatem.* Sed nè Regulam quidem ullam Societatis, quantumvis minimam, violâsse aliquando à quopiam notatus est: adeóq; cumulatè obligationi suæ, quâ scripto se obstrinxerat, satisfecit: *Disrumpar*, inquit, *potiùs, quàm ut voluntariè Regulam ullam infringam. Nullum commercium habendum mihi cum creaturis: nunquam quiescam, nunquam dicam satìs, quia gratia nunquam est otiosa; nam ubi gratia est, ibì operatur: si autem non operatur, gratia non est.* Atque alio in loco: *cœpit me*, inquit, *magna aversio rerum omnium creatarum, quæ tandem in morte deserendæ sunt. Ità quotidie me geram, quasi quotidie, imò singulis momentis moriturus. In Deo solo quiescit cor meum; & præter ipsum, nihil mihi sunt omnia, nisi propter ipsum.*

Socius tormentorum tanto Viro, & primo Huronum Apostolo, fuit P. Gabriel Lallemant Patricius Parisiensis, anno ætatis 20. sæculi 1630. Societatem complexus, vir quàm invalido corpore, tam robustâ virtute, tantóq; peccati odio, ut vel ad speciem ejus cohorresceret. Quo tempore Philosophiam in Gallijs, altero jam cursu explicuit, incredibili in Deum, & barbaros hosce charitate flagrans, enixè DEum per lachrymas & suspiria, Moderatores precibus & votis sollicitavit, ut extremum hunc in orbis angulum relegaretur, nihil reveritus tenerrimam sui cor-

corporis constitutionem, ærumnarum insvetam atq; intolerantem: cujus sui desiderij causas & motiva in hæc ipsa verba annotavit. *Hoc ità volui Domine mi JESV, DEus & Salvator meus: primò, ut respondeam obligationibus, queis tibi obnoxius sum; nam si tu neglexisti delicias tuas, si gloriam tuam, si salutem & gaudia, & vitam tuam, ut me miserum peccatorem servares: nónne plusquam æquum est, eadem omnia à me deseri exemplo tuo, pro salute animarum, quas tu reputas tuas, quæ tuo tibi sanguine constiterunt, quas tu dilexisti usq; ad mortem; de quibus dixisti: quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Ad hoc: *quando me gratæ vicissitudinis non impelleret impetus ad holocaustum meimetipsius tibi dedicandum; toto tamen id corde facerem, ex consideratione excellentiarum adorabilis Majestatis tuæ, & tuæ bonitatis infinitis modis infinitæ, quæ digna est, ut se homo immolet obsequio tuo, & sic fortunatè se perdat, ut fideliter illud exequatur, quod tuæ de se voluntatis esse judicaverit, easq; inspirationes peculiares, quas tibi complacuit illi immittere, ad majoris tuæ gloriæ incrementum.* Præterea: *Quoniam adeò miserabilis fui, ut tuam bonitatem toties offenderim, ô mi JEsu, par est à me tibi satisfieri per extraordinarias pœnas; ideóque me oportet coram te reliquâ meâ vitâ incedere corde humiliato & contrito, in malorum tolerantia, quæ tu pro me prior sustinuisti.* Tum: *debitor Parentibus meis sum, matri meæ, & fratribus, & eis debeo tuæ misericordiæ fructum conciliare. Mi DEus, nè sinas ullum istius familiæ, quam tanto amore complexus es, coram te perire; & in eorum numero esse, qui te æternùm blasphematuri sunt: símq; pro eis ego victima. Quoniam ego in flagella paratus sum: hìc ure, hìc seca, ut in æternum parcas.* Deinde: *Ità mi IESV & amor meus, oportet sanguinẽ tuum, tam pro barbaris, quàm pro nobis effusum, efficaciter eorum saluti applicari; & id ipsum est in quo gratiæ tuæ allaborare cupio, méq; pro ipsis immolare.* Insuper: *oportet adorari nomen tuum, Regnúmque tuum per omnes Orbis nationes extendi: adeóq; me vitam impendere, ut è potestate Satanæ hostis tui pauperes hasce animas vindicem, quæ tibi tuo sanguine, tuáque vitâ constiterunt.* Ad extremum: *æquitati congruit, ut aliquis tandem amoris studio ducatur ad eam JEsu Christo præstandam voluptatem, ídq; vel cum centum millibus vitæ periculorum, si cui tot vitæ essent, cúmq; eorum omnium dispendio, quæ naturæ maximè suavia & jucunda sunt. Neminem autem unum unquam repereris, qui magìs id suscipere, quàm tuteipse tenearis. Age igitur anime mi, pereamus sanctè, ut hanc voluptatem pariamus sacro cordi JESU Christi. Ipse dignus est, & tibi non est integrum omittere, nî velis ingratus ejus amori & vivere, & mori.* Ultimus Sociorum hoc ipso anno in Huroniam advenerat, eique nomen ab indigenis Atironta impositum est. Nec ampliùs quàm sextum in ea mensem versabatur, addiscendâ ante omnia perdifficili barbarorum linguâ occupatus, cùm ipso in limine laborum palmam alijs in ea vinea veteranis cultoribus præripuit.

Mense Martio A. 1649. Hirocenses irruptione in Huroniam factâ, oppidum S. Jgnatij invaserant, unum è quinq; Patrum Joannis & Gabrielis curæ creditis. Quod dum indigenæ strenuè aliquamdiu contra barbaros propugnant, Patres fugæ consilio, quâ facilè vitam salvare poterant, abjecto, alter baptizandis Catechumenis, alter Sacramentaliter absolvendis Neophytis strenuè incumbunt, solantur, & ad Fidei constantiam erigunt. Demum hoste præpollente, ipsi cum plerisque capiuntur die 16. Martij, & continuò ad nuditatem usq; despoliatis, ungues singulis aliquot evelluntur. Mox ingens verberum turbo sudibus & baculis, consequitur, ut nullam partem corporis integram, nè vultum quidem relinquerent. In qua dirissima procella P. Joannes ad patientiam omnes hortatus: *Filij levemus*, ait, *oculos in cœlum hisce in doloribus nostris: meminerimus DEum esse spectatorem, ac testem tolerantiæ nostræ; brevíq; fore eundem remuneratorem, & mercedem ipsam nostram magnam nimis. Cum hac Fide moriamur, exspectemúsque certi promissorum ejus expletionem. Vestri me magìs quàm mei miseret: sed ferendum fortiter istud, quod reliqui est cruciatuum; finientur illi saltèm cum hac vita mortali: at gloria quæ nos excipiet, nullo unquam fine terminabitur.* Cui vicissim illi, *Pater*, inquiunt, *nostri spiritus mentésq; fixæ erunt in Cælo, dum corpora patientur in terra: DEum ora pro nobis, nostri ut misereatur, ipsum invocabimus usq; ad mortem.* Erant inter hostes Huronum aliquot, qui longè ipsis Hirocensibus efferatiore (utì major plerumq; Apostatarum, præ ipsis infidelibus, est nequitia) Christi odio, libertate Patrum, etiam in captivitate Neophytos adhortantium, irritati, correptos Patres ad palos deligârunt; quos illi, antequam adstringerentur, flexis genibus venerati, & veluti suæ instrumentum salutis amplexati, & deosculati sunt. Mox barbari P. Ioanni, quia liberrimè Christum prædicare pergebat, lapidibus os contuderunt, linguam insertis in fauces flammis ustulârunt, manum utramq;

len-

lentâ præcisione amputârunt. P. Gabrieli acutæ sub ungues, & per totum corpus infixæ subulæ, & aculei ferrei: utriq; sub brachia & renes admotæ candentes secures, ignita collaria collo circumdata. Adhæc contexto piceis resinatisque corticibus cinctu, circumdedêre medium utriq; corpus, eóq; incenso circum undiq; cremavêre.

Immanes hos cruciatus P. Gabriel fortissimo animo sustinuit, erectisq; identidem in Cælum oculis, DEum suspirans vocabat in opem; quâ illius pietate exasperati barbari, utrumq; oculum acutissimis suis unguibus stirpitus evulserunt, & in eorum cavos orbes indidêre candentes prunas. At P. Joannes rupis instar immotus, silentio, perinde quasi sensûs expers, tulit omnia, neque inter flammas & ustulationes ullam edidit vocem; attonitis novitate spectaculi, ideóq; per multiplicata tormenta, quasi per vim insentienti exprimere dolorem vellent, breviore morte illum tollentibus barbaris. Ubi tamen post longam moram veluti ad se redijt, ingenti ardore denuo Christum prædicare occepit, donec barbari discerptis labris, nè loqui posset, nares etiam detruncârunt. Sub hæc ludibrio Sacri Baptismatis, aquâ fervente iterum iterûmq; toti perfusi sunt, insultantibus blasphemè barbaris, se illis baptismo suo gratiam ingentem præstare, sinè quo salus æterna nequeat obtineri: mererique gratiæ ab illis vicissitudinem, quòd diris adeò mactarentur supplicijs, quibus ad tantò altiora cæli subsellia promoverentur. Igitur carnes utrique ex feminibus, suris, brachijs, & ubicunq; lethalis abesset ictus, frustatîm per intervalla desecuerunt, & igne leviter tostas, ipsorum in obtutu vorârunt; plagas revulsarum carnium, nè sanguinis defluxu extinguerentur, admotis candentibus ferramentis exasperârunt. P. Joanni detracta pellis est, quæ calvam tegit, abscissi pedes, postquam carnibus funditus direptis, solis ossibus insistebat; altera mandibula bipertito securis ictu diffissa. P. Gabrieli nulla corporis pars, ab usq; capite ad calcem expers ustulationis fuit, auris læva securi violata, penetrabili usque ad cerebrum plagâ; lingua, nè DEum invocaret, quem tamen unicè pro carnificibus suis exorabat, ingestis flammatis tædis ambusta. Denique ubi emori jam illos apparebat, dissectum pectus, & exceptus sanguis avidè ab illis adhuc calens haustus est: cor etiamnum spirantibus evulsum. Sic è vita heroës invictissimi alter altero celeriùs discessêre, P. Joannes eodem die 16. Martij, cùm tres horas extortus ea tormenta pertulisset, P. Gabriel die insequenti, postquam horas omnino quindecim immanibus cruciamentis excarnificatus est. Dilapsos ad propria barbaros ubi constitit, residuæ partes corporum à nostris collectæ, humatæque à Socijs superstitibus fuêre 21. Martij, magnâ omnium consolatione, & sanctâ invidiâ, utpote qui dirissimè discerptorum undiq; corporum aspectu neutiquam consternati, accendebantur quin potiùs consimilis aliquando victoriæ spe, quam laboribus suis unicum præmium anhelabant.

P. CAROLUS GARNIER.

Hunc etiam Christi pugilem Orbi dedit Gallia, nobili loco Parisijs satum, & in Convictorum ibidem Collegio ad omnem pietatem à Societatis Patribus eductum. Ubi tam intentâ inter Nobiles contubernales sui vixit custodiâ, ut nullam Partheni Mariani legem violâsse notatus sit; solitus etiam pecuniam omnem, quæ à parentibus usibus suis submittebatur, inter vinctos in carceribus distribuere. Et jam tum zelo lucrandarum Cælo animarum plenus, libris perniciosis vel lascivis bellum movit: quos si venales prostare in officinis deprehenderet, suo ære coëmptos tenebris damnabat & igni. In Societatem IEsu An. 1624. ætatis 19. susceptus est; magnam primò parentum reluctantiam, quòd inter proles maximè morigerus appareret, expertus; sed postmodum tam pronâ in DEum mentis inclinatione Societati permissus, ut Parens ipse Provinciæ Præposito illum stiterit, dicens: *Do tibi Pater filium meum, nullius unquam in parendo segnitiæ, neque ullius erga Parentum observantiam irreverentiæ reum.* Vixit deinde in Gallijs discendo, tradendóq; varias disciplinas, usque ad annum 1636. quatuor ibidem vota professus, quibus magis jam obligatum se interpretans ad mortalium in salutis semitam adducendorum studium, summis votis Superiores suos perursit, & multùm diúq; obluctantem parentem continuis tandem precibus inflexit, ut ad arduam illam novæ Franciæ expeditionem transire lice-

P Carolus Garnier Nobili prosapiâ Gallus Soc: IESV. ab Hiroqveis Gentilibus crudeliter pro Christo necatus, in Nova Francia. A. 1649 7 Decembris.

C. Screta. d. M. Küsell f.

liceret. Quo in trajectu complures navi eâdem vectos partim ab hæresi, partim à scelerum veterno, & unum aliquem decennio inexpiatum eripuit; quorum nonnulli fassi sunt, se vel ipsius solo aspectu, tam decorâ hilaritate, & modestâ jucunditate composito, felicitatis interioris indice, ad Fidem rectam fuisse pellectos.

Ad locum desideratum appulsus ab A. 1636. usq; ad 1649. ea apud Hurones egit, ea tulit, quæ facilè quisq; ex dictis hactenus de Regionis & incolarum genio, in tam robustæ virtutis viro assequi poterit. Memor siquidem, quia sicut *Lex Domini immaculata est convertens animas*, ità immaculatum ejus promulgatorem esse debere, quotidianâ exomologesi conscientiam emundabat, & præsidijs Cælestibus, per ferventissimum orationis studium, quam omnium evagationum semper expertem habuit, muniebat. Nulla totius Novæ Franciæ fuit Colonia, nulla missio, quam ipse Apostolicis laboribus non excoluisset, maximo in quibusdam animarum profectu, in alijs nullo ferè conatibus suis respondente proventu: quod tamen semper æqui bonique consulens, eâdem promptitudine has adibat, quâ ab illis Præsidum nutu avellebatur; sæpius relictâ animarum cultione, jussus terræ, ac rusticis laboribus manus dare, aut jumenti vice onera diversa per montana æternis nivibus rigentia deportare. Quæ tamen solis alibi mancipijs imponi consueta munia, tantâ animi exequebatur alacritate, quali colendis agris, curandâ coquinâ, ferendis oneribus, Parisios Huroniâ commutâsset; esto non semel inter altas nives

ves nocte non unâ errare, ac propè perire contingeret, nullâ gnaritate locorum, per sylvas viásque difficiles, & Hirocensium latrocinijs intutas: à quibus ille in potestatem redigi identidem exoptabat, quò qualemcunque, Christum illis suadendi, ac barbaram impietatem evellendi ansam nancisceretur. Nullum unquam inclementiore verbo vultûve perstrinxit, nec de ullo etiam malè merito sinistrè loqui auditus est: suorum in Evropa ità oblitus & incurius, ut imperijs Majorum urgeri debuerit, ut literis eorum per tot intervalla datis ad se, responderet.

Si quando ægros in loco lustrandi, curandíve ex morbo facultas deesset, illis in humeros alacriter sublatis, ad locum opportunum per plures etiam levcas deportabat, ibiq; cælesti unda perfusos, dum vel revalescerent, vel Cælum peterent, incredibili charitate idem medicus & servus accurabat, ulcera tractabat, saniem expurgabat: tum præsertim, cùm latè fusa contagio illis Regionibus inhorrescens, sanguine etiam junctos à cognatorum accessu arceret. Quorum nonnemo deinde valetudini restitutus, sanctè testatus est, conspectum à se P. Carolum Angelo stipante, in forma pellucentis juvenis comitatum, *qui me*, inquiebat, *amicâ compellatione hortator accessit, & author fuit, ut P. Caroli monitis promptus parere, atq; illius ductum sequi conniterer.* Corpus interim ipse suum omnibus modis crudeliter accipere, nunqnam deposito, nè noctibus quidem, ferratis cuspidibus asperato cilicio, in nuda humo vestitus quiescere; cibo perparco, & qui nec famem depelleret, uti, qui non alius ferè ipsi per 13. annos, quibus inter Hurones versatus est, adhiberi solebat, quàm granum Turcicum: quo tamen ipso per ultimum vitæ biennium abstinuit, contentus glandibus & amarâ quâdam radice in aqua coctâ, sinè sale alióve condimento. Atq; huic ciborum fami longè majorem virtutum adjecit esuriem, quam in eo supra omnem fidem fuisse testatur missionis illius Neo-Francicæ Superior, dū scribit, in veritate se affirmare, quòd in illa tota 12. annorum intercapedine, quâ P. Caroli cor, ipso candidè illud aperiente, intentiùs introspexit, nè horâ vel unicâ, extra somni tempora, fuerit absque ardenti desiderio ad crescendum in via virtutis; atq; ad animarum lucra. Omnia reliqua illi vilia fuisse visa, & ipsum nihil: Cognatos, Amicos, Evropam, solatia, quietem: præter solum DEum, qui ipsi unicè erat omnia.

Versabatur ultimo vitæ suæ anno, qui erat sæculi 1649. in Missione & oppido S. Joannis, quam ipse post aliquot alias, deductis eò secum Neophytis, fundaverat, ubi mortis obeundæ seu desiderio, seu præsagitione animo divinitus injectâ, duobus germanis suis, alteri sub Sacris Carmeli, alteri sub S. Francisci apud Gapuccinos signis, Christo in Europa militantibus, supremas scripsit epistolas, in qua unum triū Fratrum (se cum illis computans) ajebat, à morte haud procul abesse. Quocirca deinceps alterum tantum studij addendum esse ardori animi, & contentioni precandi. Triduo ante felicem obitum à Superiore ad S. MARIÆ Residentiam invitatus ad se restaurandum in tanta ærumnarum mole, inter alia rescripsit: pati se quidem famem, at non usque ad mortem: & Dei benignitate fieri, ut nihil Spiritui, nihil corpori de suo vigore decedat. *Non timeo tantùm famem*, addit inter alia, *quantùm timerem, ut nè deserto isto meo grege inter famis ac periculorum bellicorum ærumnas, ubi nunc vel maximè illis deesse me æqvum non est, desim occasioni luculentæ, quam mihi offert Deus, amittendi seu perdendi me pro illo: néve hâc ignaviâ reddā illius me favore indignum. Si recuperandarum virium causâ id necessarium esse viderem, non omitterem ad S. MARIAM promptè proficisci, cùm sim paratus omnia priùs, quam parendi pronitatem accurationémve deserere. Sed nihil præter obedientiæ vires ab hac me Cruce avellet, cui me Divina Bonitas affixit.*

Septima interim Decembris dies illuxit, postquam biduo antè revocatus ad Residentiam S. MARIÆ, nè uterque in famis ac belli discrimine periclitaretur, socius Pater Natalis Chabanel discesserat; cùm in oppidum S. Joannis non plus quàm sexcentis familiarum capitibus habitatum, Hirocenses improvisi incurrunt, primóq; insultu aggerem superant. Non alias diriùs, aut magis infestâ hostilitate exitialis barbarorum pestilentia desævijt. Ignis penè citiùs oppidum totum involuit, quàm adesse hostem adversum est. Omnia cædibus, strage, direptionibus vastata, prostrata, funditus ad usq; internecionem eruta. P. Carolus è Templo tum fortè prodibat, visáq; tempestate, eo demum die anteactorum vitæ annorum fructum longè optimum se capturum facilè pervidebat; ergo de suorum unicè salute anxius, omnes ad fugam tempestivam hortatur, & bene, fugientibus, precatur. Ipse Neophytis fugæ socium illum habere deposcentibus, heroicò animo ad casum sibi sæpe provisum armatus, oves in faucibus invadentium, easque per-

perdentium luporum deserere noluit, ut in eorum numero computari mereretur, de quibus S. Augustinus Epist. 180. ad Honorat: Episc. ità scribit: *qui propterea patiuntur, quia fratres, qui eis ad Christianam salutem indigebant, deserere noluerunt, sinè dubio suas animas pro Fratribus ponunt.* Hinc cùm omnia crepitu flammarum, mapalium ruinis, matrum & parvulorum in flammas abjectorum ejulatu, cæde, sanguine miscerentur; Carolus sibi & omnibus præsens, per domos incendijs obvolutas, circuibat num quos supremæ opis indigos reperiret; & obvios quosque Sacramento pœnitentiæ expiabat. Quosdam in medio incendij globo, Cælestis aquæ injectu baptizavit, nullâ sui discriminis curâ vel attentione: ut nihil stuperent magìs & laudarent deinde, qui rebus turbidis adfuêre, quàm periculi tam præcipitis metu nihil animo turbatum, nè gradum quidem concitatiùs intendisse, aut lentiùs è contrà attenuisse, tanquam in oppido altissimâ quiete pacato incederet. Planè ut ei convenire videantur illa à S. Augustino ibidem adjecta: *qui clades hostiles ideo non fugit, cùm possit effugere, nè deserat ministerium Christi, sinè quo non possunt homines vel fieri, vel vivere Christiani, majorem charitatis invenit fructum, quàm qui non propter fratres, sed propter seipsum fugiens, atque comprehensus, non negat Christum, suscipitque Martyrium.*

Hæc inter domos & plateas, funeribus & bustis obseptas, inter saucios & moribundos Hurones, alios palpitantes in igne, alios in sanguine supremum spiritum ægrè trahentes, mirâ fortitudine charitatis & securitate fiduciæ, perinde ac si invisibilis hostibus foret, agentem Carolum, advertunt tandem & adoriuntur Hiroquæi, & triplici ex sclopo totidē globis in pectore, stomacho, coxendice exceptis, humi sternunt, prolapsum veste omni expoliant, & in sanguine natantem relinqvunt. Qui ubi prostratum similiter non longè distantem Christianum Huronem, & vulneribus suis immorientem advertit, in genua, ùt potest, se colligit, & quantumvis semel iterumq; virium imbecillitate collapsus, iterum tamen iterùmq; connixus, ad suppetias moribundo ferendas ægerrimè se protrahit, supremum absolutionis Sacramentalis donum illi collaturus. Hoc ceu vitæ præclarè actæ coronario opere perfunctum, quidam iterum Hiroquæorum aggressus, impressâ in caput gemino ictu securi, dissiliente circùm cerebro, confecit. Et licèt Huroni etiam Carolum complexo vulnus inflixerit, ille tamen malo superstes hæc ipsa à compluribus relata, fideli deinde testimonio de Patre confirmavit. Acta sunt hæc A. 1649. in vigilia DEIparæ sinè labe conceptæ, cujus P. Carolus eximius per omnem vitam cultor, voto etiam speciali huic Mysterio propugnando propagandóque se pridem obstrinxerat. Vix tam immani patratâ clade lætantes Hiroquæi decesserant, cùm postero die reversi ex alio, cum vicinis confecto bello, pagi incolæ viri, visâ Templi in cineribus jacentis, domorum, conjugum, parentum, liberorum clade, cùm evitabile malum ampliùs non esset, solenni patrióq; viris dolendi ritu, per dimidium diem humi, profundo absorpti silentio, nè sublatis quidem in cælum oculis, miserabiliter, citra tamen lachrymas & suspiria, quæ apud illos effæminati doloris officia sunt, consedêre. Neque inter cæsos alium ab alio dabatur discernere, omnibus largo sanguine coopertis. Repertum tamen inter promiscuos cadaverum acervos vix tandem ægrè à vicinis Socijs est P. Caroli corpus, & suo seorsim ab alijs sepulchro, loculo decenti compositum, honorificè tumulatum est.

Quid interim P. Natali Chabanel actum sit, qui & ipse cruentæ mortis haud expers fuisse creditur, juvat cognoscere. Biduò ante cladem cum aliquot Christianis à S. Joanne digressus, cùm per S. Matthiæ missionem transiret, cuidam è Patribus dixit: *nescio equidem cur me revocet obedientia, sed vel non potero, vel si potero, revertar ad meam stationem. Oportet perseveranter servire Deo usq; ad mortem.* Iter porrò per sylvam habentē dies defecit, & socijs somno occupatis, noctem precationi vigil dedit. Mediâ ferè nocte audivit confusos primùm clamores, mox claras tripudij & lætitiæ voces, quibus Hirocenses à patrata ad S. Joannem clade reduces bellica victoriæ acroamata, gentis more, inconditis gaudijs concinebant. Excitati à Patre socij nè & ipsi præda victoribus fierent, alij se aliò, ùt securitatis suadebat occasio, in sylvæ intima & recessus abditos condidêre: neque derelictus tum ab illis P. Natalis unquam deinceps comparuit, sive ab Hirocensibus interceptus, & crudeli carnificinâ sublatus occubuerit, sive alius quis supremus casus palabundum in ea solitudine oppresserit. Illud tamē postea de eo retulêre comites; cùm in illa fugæ necessitate, properationi tantæ impar, eos sequi non posset, resistentem eodem loco dixisse: *nihil interest me hìc emori; hæc vita*

exilis quædam res est, verum bonum ac unicum est, vita illa vitalis, & felicitas Paradysi, quod mihi ab Hiroqueis auferri non potest. Magna etiam suspicio fuit, eum ab Hurone quodam Fidei apostata interemptum, qui eum se per flumen quoddam trajecisse, & ut Patrem peditem ab oneribus expediret, illius scripta, pileum, & integumentum pallij vicarium, à volente accepisse referebat. Verùm alij cæsum omnino, non tantùm è sanguinario apostatarum genio conjectabant, sed & indè conficiebant, quòd idem paulò antè jactabundus dicere sit auditus, fore haud multò pòst, ut suâ manu è Sacerdotibus aliquis cadat.

Cæterùm P. Natalis Galliâ itidem oriundus, anno ætatis 17. Societatem, & tredecim annis pòst missionem Huronicam obtinuit, eámq; Apostolicis septennij laboribus excoluit. In digressu ab Gallia ultimum vale Patri, cui spiritûs arcana omnia pandebat, faciens, inter supremos amplexus dixit: *nunc demum omnino confido futurum me totum Dei!* id quod eâ voce protulit, ut ea visa fuerit vox victimæ pro Christo immolandæ. Ipse autem Natalis cùm hactenùs à natura exilis ferè & timidi animi se fuisset expertus, ab obtenta ea missione mirabatur se tam vivido imbutum spiritu, ut positis quantumvis exaggeratè ob oculos arduæ illius Provinciæ periculis, nihil percelleretur, sed ea exambiret potiùs. Uno ante obitum anno, suo in Societate Fratri in Galliam ità scripsit; *parum abfuit, quin Reverentia vestra haberet unum fratrem Martyrem: sed Deus vult pro hac palæstra virtutem melioris temperaturæ, quàm mea sit. P. Gabriel Lallemant unus trium proximè interemptorum, commutaverat mecum stationem uno mense antè. Ego tanquam robustior missus eram ad unam longinquiorem, & magis arduam missionem. Sed non ità fertilem palmarum sicut illa est, quâ meus me torpor indignum fecit. Erit ubi Deo ità visum, dum ego vicissim non desim interea facere me Martyrem in umbra, & exercere in me imitamentum Martyrij sinè sanguine. Hiroqueorum furor, qui omnia hìc pessundat, faciet fortasse aliquando id, quod desideratur, per merita tot Sanctorum, quibuscum grandi meo solatio vivo magna in pace, in continuis vitæ periculis. Vestra Reverentia, & Patres in Provincia, mei obsecro meminerint ad altare, tanquam victimæ ad Hiroquæorũ ignem destinatæ, ut merear tot Sanctorum patrocinio in tam forti certamine victoriam.*

Tentari aliquando vehementiùs cæpit desiderio Galliæ repetendæ, tum quia ad linguas barbarorum perdiscendas parum felici erat memoriâ, ex quibus annorum quinque improbo labore vix tantum didicerat, ut animi sui sensa intelligenter posset exprimere, adeóq; longè utiliùs dotes animi sui in Patria impensurum sperare poterat: tum quia à barbarorum cibo, potu, domo fumi plena, moribus, incondito stridore, barbarie, insuperabilem naturæ abhorrentiam sentienti, nulla aliunde cælitus levamenta concedebantur, videbatúrq; sibi Crucem nudam ferre, sinè delicijs Crucifixi. Sed ille tenebras has ab Inferno creari nihil dubitans, violentiâ naturæ maximâ, sequens votum, nunquam stationem Huronicam deserendi, edidit. *Domine JESU Christe, qui me Apostolorum sanctorum hujus vineæ Huronicæ adjutorem, licèt indignissimum, admirabili dispositione tuæ paternæ providentiæ voluisti: ego Natalis Chabanel, impulsus desiderio serviendi Spiritui tuo Sancto, in promovenda Barbarorum Huroniæ ad tuam Fidem conversione, voveo coràm Sanctissimo Sacramento pretiosi Corporis & Sanguinis tui, tabernaculo Dei cum hominibus, perpetuam stabilitatem in hac missione Huronica: omnia intelligendo juxta Societatis, & Superiorum ejus interpretationem & dispositionem. Obsecro te igitur, suscipe me in servum hujus missionis perpetuum; & dignum effice tam excelso Ministerio. Amen.* 20. die Junij 1647.

P. CORNELIUS BEUDIN.

Ravelinga nobilis Flandriæ urbs Patrem Cornelium in lucem protulit, bonam, & ab infantia Virgini Matri mancipatam, sortitum animam, cui ante politam puerili manu Aram quotidianus cultor advolvebatur ipse, diebus autem Sabbatinis omnes unà domesticos eidem adoratores adducebat, qui Litanias Lauretanas tenerrimo affectu & voce præcinenti, non sinè pietatis quandoque lachrymis responderent. Ubi pueritiam scholis idoneam attigisse visus parentibus est, PP. Societatis in disciplinam traditus, in omni quidem virtute, sed puritatis potissimùm cura eximius apparuit, dicere solitus; *malle se cum brutis animalibus*

P. Cornelius Beudin Belga Soc: IESV, crudeliter ab Idololatris Indis raptatus, et pro Christo strangulatus, apud Taraumarenses in America A. 1650. 4. Junij.
C. S. d. M. K. f.

libus & scorpionibus, quàm cum fœminis habitare. Ab earum consortio ut in perpetuum quàm maximè se divelleret, Societatem candidatus, post Rhetoricam auditam, exambire magnis precibus instituit: cui pro canddiatorio quasi munere, ad promerendum in eam aditum, injunctum à Superioribus est, infima literarum pueros docere. Quo in violentissimo officio cùm raram promptitudinem & industriam suam abundè probavisset, in Tyrocinium admissus, ità deinde per omnem vitæ in Religione cursum egit, ut nullam Regulæ ullius vel semel neglectæ maculam contraxisse deprehensus sit. Post 12. annos in Belgio varias inter munerum occupationes laudabiliter exactos, in exoptatam tot apud Deum suspirijs, apud Moderatores precibus, Americam solvit An. 1647. hilari ac læto animo proficisci jussus à Matrona quadam, virtute istic usque ad sanctimoniæ famam illustri, quippe qui certam illic Martyrij gloriam adipisceretur.

In Indiam post varia tempestuosi maris pericula, quibus aliquot navigia fluctibus hausta interierunt, cum Socijs 14. appulsus, Godinez appellatus deinceps est: & perbrevi quiete Mexici ad reficiendas vires captâ, ut colligendis in Reductiones barbaris utilior evaderet, trimestri spatio omnem Cynaloanæ, Mexicanæ, ac Taxaumarensis linguæ artem, mirabili avidæ capacisque memoriæ gratiâ ità perdidicit, ut methodum etiam & leges brevi easdem perdiscendi compendio utilissimas, conscripserit. Mox industriam suam in tradendis ad Neophytos Christianæ Fidei rudimentis intra Collegium Tepozotlanum

tianum expertus, eundémq; suum zelum in aliquot Paraquariæ Reductionibus egregiè magno cum fructu periclitatus, ad novam ex integro fundandam & erigendam, inter barbaros Taraumarenses, Reductionem, cum Socio Sacerdote missus est. Igitur magnâ animositate negotium aggressus, percursare montana Regionis, sylvas excutere, penetrare barbarorum gregatim sinè tecto, sinè Rege, sinè capite, per nemora vagantium latibula, delinire crepundijs animos, & benigno affatu ad humanum & commune contubernium hortari, Reductionis designare & moliri ad Papigochum flumen fundamenta: omnem in eam rem conferre industriam, musicam etiam, cujus ad usq; excellentiam voce, & omnis generis instrumentis peritus erat, adhibere artem; & quos musicâ allexerat, Christianæ vitæ præceptionibus studiosè imbuere. Donec tandem non contemnendâ barbarorum manu, per omnes illos difficultatum & ærumnarum labores, quos alibi suprà memoravimus, collectâ, par alijs ferè vetustioribus Reductionibus nova staret Colonia, mapalibus, Æde sacrâ, & ingenti præ illius foribus Cruce conspicua; reductis ad humanitatem, & Christianæ Fidei per susceptum Baptisma professionem, ampliùs quàm senis hominum millibus.

Hanc dum ille veluti proprium partum, maternâ prorsus curâ & charitate ad perfectionem expolire & educare, omnibus omnia factus conatur, ecce tibi ingrati & rebelles quidam filij tristia in Patrem moliri, & in veterem se licentiam ejus interemptione restitutum ire. De quorum molitionibus tempestivè commonitus Pater, stationem tamen neutiquam deserendam duxit, nè pusillus grex absente se periret, & paucorum malitia in totius Reductionis perniciem redundaret. Ergo qui in atrocem seditionem coaluerunt, 4. Junij A. 1650. in vigilia Spiritûs Sancti in oppidum irruunt, & Patris mapale furibundi petunt, in quo cum aliquot Christianis Pater rerum eventum tacitus, atque ad mortem animatus, & suos ad eandem animans, eosdémq; vim vi repellere prohibens, præstolabatur. Quia verò aggressionem molientibus obstructâ portâ aditus non patebat, ignem continuò arundineo illi stramineóque tugurio injiciunt: cujus fumo, & penetrantium ad intima flammarum violentiâ adacti, foras inermes erumpunt, quos armata barbarorum sævitia in vestigio sagittis & morte confecit; mox secuturum filios Patrem, cui potissimùm crudelitas imminebat, haud paulò diriore morte sublatura. Vidit, quà per ignem & undantem fumum licuit, jacentes in sanguine charos filios Cornelius, & intrepido animo vicinæ jam æternitati feliciter imminens, è domo sese in medium dedit. Tum verò sublatâ in expectatam prædam barbarâ vociferatione, inter probra & convitia procaciter furentérq; ingesta, quòd indigenas ab avito more ad ignotam Religionem averteret, funem ejus collo properè circumdant, & humi dejectum ad Templum truculenter raptant, tam rabido in obvia saxa allisu & jactatione, ut cruenta ubique sanguinis non parcè effusi manerent vestigia. Ad Templum, ipsámq; adeò Aram protractum, verberibus immaniter excipiunt: rursúmq; foras per atrium, cæmiterium, atque indè circumcirca religiosum illum locum iterum ac iterum raptatum, ad eam denique, cujus ab eo præ foribus erectæ meminimus, Crucem, velut ad cursûs sui metam pertrahunt.

Hanc ille brachijs stringens, ut in complexu vivifici trophæi moreretur, dum sacra Nomina in supremi agonis auxiliũ invocat, barbari fune adducto, ac utrimq; toto viriũ connisu contorto, inter strangulandum illi sanguinem impetu erumpentem effundunt, & spiritum intercludunt. Neq; unâ morte parciùs necatũ obire contenti, gemino simul ac valido Indicæ clavæ ictu capiti impacto, telis quoq; & lapidibus pro mortis auctario certatim conficiunt, inq; suo sanguine natantem, omnibus spoliatũm vestibus nudum relinqvunt. Atq; indè in Patris tuguriolum Ædémq; sacrã procurrentes, quidquid Imaginum & sacræ supellectilis fuit reliqvum, fœdè conspurcant; famoso etiã è suis venefico sacrificali veste circumdato, & jocularibus in ea saltibus Deo Christianorum insultante. Dilapsis post hæc in montes ad cavernas suas homicidis, conquisitũ Patris cadaver decentissimè à vicinarũ Reductionũ Socijs tumulatũ est; & funis cruentæ strangulationis instrumentũ, argenteæ cistulæ, ad privatam devotionẽ, à pia Gubernatoris novæ Cantabriæ uxore, inclusus. Non longè pòst Taraumares ubi se ab illo æstu sanguinario collegêre, dolore icti, veniam, pacẽ, & amicitiam cum Hispanis depacti, nostros avidè receperunt; qui revocatis dispersis percusso pastore Neophytis, Templum iterum & sacra, longè maximo Christianorũ accessu, instauraverunt. Biennio pòst refossum corpus, integrũ illibatúmq; repertum fuisse, testati sunt qui viderunt, & signatã etiam tum cruentã semitã illius sanguine, per omne illud spatium, quo ab Ara è Templo ad usq; Crucem raptatus fuerat.

P. Iacobus Basile, Italus Soc. IESV. ab Idololatris pro fide truncatus, et è Cruce suspensus, apud Papigochos Indos in America. A. 1652. mense Martio.

C. Screta d. M. K. f.

P. JACOBUS BASILE.

BArium, nobilis Apuliæ in Italia Civitas, natalis fuit P. Jacobo, eúmque liberaliter educatum An. 1630. ætatis 21. Societati, hæc deniq; impensè id flagitantem An. 1642. Mexicanæ in occidentalibus Indijs Provinciæ dedit; ea puritatis integritate sæculi vitam emensum, ut Bernardini Senensis nomen ac laudem obtinuerit, solo aspectu & interventu licentiora æqualium colloquia componere solitus. Quâ suâ felicitate ità exultavit, ut in ipso navigationis procinctu Hispali ad suos in Italiam scribens fateretur, suum animum nunquam ante, nunquam post initam Societatem, tantâ illiquefactæ in cor voluptatis dulcedine fuisse perfusum, quantam tunc persentisceret. *Benedictus*, inquit inter alia, *DEus, qui mihi vires dedit & voluntatem, ut vocanti obtemperarem.* Versantem etiamnum in Patria, studijs Neapoli occupatum, cupida intueri coràm in Sacra Religionis veste mater, desiderium suum literis illi aperuerat. Sed ei Jacobus Christi Cruci affixi simulachrum transmisit, & monuit, ut sui loco illum aspiceret, quoties filij videndi cupiditate flagraret. Sexaginta simul ab Hispania, duabus impositi navibus solvêre Socij, in Philippinas 40. reliqui 20. inter quos etiam Jacobus, in Mexicum, omnes incredibili sanguinis pro Christo fundendi cupidine accensi. Probata primùm est illius Apostolica opera in excolenda Regionis

gionis illius quâdam Provincia, longiùs latiúsque toto Regno Neapolitano porrecta; in qua cùm expectationi omnium etiam supra spem, & conatûs industriâ, & proventûs ubertate respondisset, idoneus maximè judicatus est, qui P. Cornelio Beudin, nuper odio Fidei cæso, in cultura Papigochorum Reductionis succenturiaretur. A cujus adhuc calente illic sanguine mentis vigorē hauriens, dici vix potest quanto ardore, & gestientis animi impetu, caput difficillimæ Provinciæ devoverit. Inter alia Mexico scribens 20. Julij, sexto & quadragesimo ab obitu Cornelij die, se per 8. annos ad illos populos expeditionem petijsse, hesterno impetrâsse, & post 5. dies eò moturum; tum addidit: *nescio quid præsagit animus, & præ lætitia gestit.*

Præcipua post expertum animi ardorem, quæ illum arduæ missionis apud Moderatores candidatum fecit, causa fuit, præclara emendatè ac disertè barbarorum idiomate loquendi, vernaculo quodam sapore condita peritia, ut Taraumarenses, ac passim barbaros teneret admiratione suspensos. Indè instauratâ sensim, quæ post cædem Cornelij jacebat cum Templo, Fidei disciplinâ, totum zelum ad augendam ex deductis vagorum mortalium colonijs Reductionem impendit; quàm uberi & fæcundo successu, ex superiorum annorum gestis collige, quorum fructus ad Socios Cinaloënsis, quò eos ad referendas secum Deo gratias excitaret, perscribens, intra quinquennij spatium initiata sacris Baptismi aquis fuisse quindecim millia Ethnicorum ait: quos inter fuit anus 150. annos nata, quæ à Baptismate nè quartam quidem horæ partem ampliùs supervixit. At vix unquam fera illa levissimorum Barbarorum ingenia ità integrè mansuescunt, quin flagitiosâ scelerum assuetudine in transversum acta, tædio disciplinæ Christianæ pristinam pessimarum cupiditatum libertatem suspirent. Magnam illorum vim suavi suâ eloquentiâ Christo jam pepererat, cùm altero sudorum Apostolicorum vertente anno 1652. mense Martio, iterum inter inquieta Papigochorum ingenia celebratum senaculum, & conspiratio conflata est inter Ethnicos, & nonnullos à Fide apostatas, ut Basilius primùm ceu malorum caput, deinde alij constantes in Religione Jndi Hispaníque, in villa Aguilar è medio tollerentur.

Invitabatur ab Hispanis Pater ut sibi maturè fugâ consuleret; at ipse boni pastoris non esse dicens, ignobiliter fugiendo gregem desertum lupis rapacibus, & dispergentibus in prædam relinquere, stationem deserere noluit. Igitur collectis in templū Fidelibus, ante omnia quà Jndorū, quà Hispanorū animos, sacrâ exomologesi expiare, & supremo vitæ actui parare aggressus, dū supremo fervore incurius sui operi insistit, repentinò se in eum locū Taraumares infudêre, ac magnâ in utrosq; cæde grassati sunt. Pater arreptum ab Ara Crucifixum manu gerens, in medium prosilit, suámque illis perfidiam & impietatem exprobrans, etiam atque etiam monet, nè à dæmone seducti impiè cæpta prosequantur: pérque medios barbarorum cuneos foras è templo prorumpens, dum constanter Christum ejúsq; legem inculcare sanguinarijs pergit, illi audaciam & libertatem Dei servi indignati, eodem loci obtruncant, & ex eodem, in quo Dominus & Redemptor suus olim pependerat, crucis præforibus erectæ patibulo, truncum cadaver, velut in contumeliam defensæ ab illo Christi Crucis, suspendunt: omnibus qui adhuc supererant Christianis, eodem furoris tenore necatis, & post direptum sacrum apparatum, templis incensis. Corpus ejus seu casu, sive divinâ destinatione ibi conditum est, ubi P. Cornelius Beudin altero jam anno jacebat sepultus; eáque occasione integrum vividúmque ejus cadaver, ùt suprà retulimus, deprehensum est.

Videtur autem Deus hunc suum occasum Patri prænoscendum, ejusque ultimùm sacrificantis ministro, dedisse. Etenim cùm inter litandum eo ipso necis die Divinam Hostiam populo de more monstraturus elevaret, visus est cruentus circulus, qui eam orbiculatim circumdabat; eáque super Altari repositâ, eodem sanguine sacrificalis mappula cruentata comparuit. Testati etiam deinde communiter sunt omnes, qui neci Patris tam spectatores, quàm mortis authores intererant Jndi, intérq; illos tres Caciquij, singuli seorsim diversè ab alijs sigillatim in legitimo processu interrogati, quòd moriens Pater pulcherrimum infantem (ità vernaculâ phrasi exprimentes) ore pepererit. *Vidimus*, ajebant: *hisce ipsis oculis quod è moriente Patre tener infans, niveo candore amabilis exierit, qui in media fumi instar nubeculæ; magno splendore circumdatus, inter duos alios comites infantes*) Angelos fuisse crediderim, animam illius; vel certè JESUM Eucharisticum, paulò antè in Sacrificio sumptum, in Cælum stipantes) *eósque alis insignes; quos inter altiùs altiúsque ascendebat in Cælum, donec tandem videri desijt.* Cujus spectaculi admira-

miratione perculsi barbari, & horrore quodam atq; arcanâ vi in terram prostrati sunt.

Atque hi ferè sunt magìs hactenus comperti, ad usq; Christi annum 1655. per quatuor Orbis plagas inclytorum è Societate IESU pugilum de sanguinea morte triumphi; quos ità posteri eorundem legamus, ut ad æmulanda ipsorum charismata accendamur, neque unquam degeneremus à præcelsis cogitationibus Fratrum nostrorum.

A M E N.

PROTESTATIO.

LECTOR, *adverte in Elogijs virorum Illustrium, quos hoc libro complexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem illis videantur adscribere: perstringo nonnunquam aliqua ab ijs gesta, quæ cùm vires humanas superent, miracula videri possunt: præsagia futurorum, arcanorum manifestationes, revelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia hujusmodi: beneficia item in miseros mortales eorum intercessione collata divinitus; demum nonnullis sanctimoniæ, vel Martyrij videor appellationem tribuere. Verùm hæc omnia ità meis lectoribus propono, ut nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, atque approbata; sed tanquam, quæ à sola suorum Auctorum fide pondus obtineant, atq; adeò non aliter, quàm humanam historiam. Proinde Apostolicum S. Congregationis S.R. & Universalis Inquisitionis Decretum Anno* 1625. *editum, & Anno* 1634. *confirmatum, integre, atque inviolatè, juxta declarationem ejusdem Decreti à Sanctissimo D.N.* D.URBANO Papa VIII. *Anno* 1631. *factam, servari à me omnes intelligant: nec velle me, vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes ulli arrogare; vel famam, & opinionem sanctitatis, aut Martyrij inducere, seu augere; nec quicquā existimationi adjungere, nullúmq; gradum facere ad futuram aliquando ullius Beatificationem, aut miraculi comprobationem; sed omnia in eo statu à me relinqui, quem seclusâ hac meâ lucubratione obtinerent, non obstante quocunq; longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua scriptione & actione dirigi.*

MATHIAS TANNER S.J.

NOMINA EORUM,

Qui pro DEI causa ex Societate JESU interfecti, hoc libro recensentur, ordine Alphabetico.

EUROPA.

AFRICA.

Fran-

ASIA.

AMERICA.

ERRATA itâ corrige.

Pag. 4. Columnâ 2. lineâ 12. *quarto Calendas Novembris*. lege, *decimo quarto*.
Pag. 7. Col. 2. lin. 14. à fine. *proies*. lege *proles*. & lin. 9. à fine, *cujus*, lege *ejus*.
Pag. 11. Col. 2. lin. 3. à fine, *evadendas casses intentas*. lege *evadendos intentatos*.
Pag. 19. Col. 1. lin. 18. *unpe sdeciem*. lege *unde speciem*.
Pag. 50. Col. 1. lin. 7. *ignito clavo*. lege *indito*. Et lin. 12. *operiri*. lege *opperiri*. *Idē alibi corrige*.
Pag. 62. Col. 2. lin. 25. *plurim*. lege *plurium*.
Pag. 86. Col. 2. lin. 32. *consuleritis*. lege *consuleretis*. Et lin. ultimâ *in*. lege *nil*.
Pag. 114. Col. 1. lin. 2. *recepi*. lege *recipi*.
Pag. 122. Col. 1. lin. 12. à fine. *enitivit*. lege *enituit*.
Pag. 139. Col. 1. lin. 18. *suppellex*. lege *supellex*. Item pag. 173. Col. 1. lin. 34.
In Præfatione ad Asiaticam Societatem lin. 12. à fine *subj ugum*. lege *sub jugum*.
Pag. 219. Col. 2. lin. 22. à fine. *Sacerdos*. lege *Sacerdotes*.
Pag. 223. Col. 1. lin. 24. à fine *curat*. lege *curata*.
Pag. 290. Col. 1. lin. 5. à fine. *orationis*. lege *orationes*.
Pag. 291. Col. 1. lin. 31. *ea perscribenda*. lege *eas perscribendas*.
Pag. 293. Col. 1. lin. 13. *turbidine*. lege *turbine*.
Pag. 315. Col. 2. lin. 6. à fine. *24. Febru*. lege *22*.
Pag. 327. Col. 2. lin. 5. *novas*. lege *novus*.
Pag. 330. Col. 1. lin. 31. *sufflaminabat*. lege *sufflammabat*.
Pag. 333. Col. 2. lin. 5. *subjectus*. lege *subjectas*. & lin. 10. *confusum*. lege *confusam*.
Pag. 334. Col. 1. lin. ultimâ. *domesti*. lege *domestici*.
Pag. 354. Col. 2. lin. 9. *subgeit*. lege *subegit*.
Pag. 367. Col. 2. lin. 42. *28. Octob*. lege *26*.
Pag. 373. Col. 2. lin. 27. *calamitantis*. lege *clamitantis*.
Pag. 382. Col. 2. lin. 3. *famosâ*. lege *fumosâ*.
Pag. 391. Col. 2. lin. antepen. *lapsus illi est totus annus*. lege *totus Martius Anni*.
Pag. 392. Col. 1. lin. 4. & lin. 21. *A. 1636*. lege. *1635*.
Pag. 398. Col. 1. lin. 7. à fine. *voluítq; centum disciplinis*. lege *vovítq; centum disciplinas*.
Pag. 400. Col. 2. lib. 4. *uno è Japonibus*. lege *cum uno*.
Pag. 406. in titulo. *P. Andreas Moureira*. lege *P. Amarus*.
Pag. 472. Col. 1. lin. 12. *Purificata*. lege *Præsentata*.
Pag. 476. Col. 1. lin. 25. *Purificantis*. lege *Præsentata*.
Pag. 519. Col. 1. lin. 21. *supplicantibus*. lege *suspicantibus*.

Benevole Lector, hæc ferè sunt, quæ in decursu hujus operis sensum quodammodo immutare videbantur. Irrepserunt præterea nonnulla, præsertim quæ Orthographiam concernunt; hæc apud te ipsum gratiosè excusa & emenda.

